

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

**Тези доповідей
XXX Міжнародної наукової конференції
студентів і молодих учених**

Запоріжжя
Класичний приватний університет
2021

Редакційна колегія:

Огаренко В. М., д.держ.упр., професор (головний редактор)
Покатаєва О. В., д.е.н., д.ю.н., професор (заст. голов. ред.)
Покатаєв П. С., д.держ.упр., професор
Трохимець О. І., д.е.н., професор
Білоусов С. А., к.політ.н., доцент
Мерзляк А. В., д.держ.упр., професор
Абакумова Ю. В., д.ю.н., професор
Пенчук І. Л., д.соц.ком., професор
Зубов В. О., д.філос.н., доцент
Кирпиченко О. Е., к.філол.н., доцент

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВИЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

**МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ
ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ**

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ
ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ
В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ.: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ
УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ.

ТРАНСПОРТ: НАУКА, ОСВІТА, ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Акшолокова Г. Р.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. – к.э.н., профессор Дарибекова А. С.

СОВРЕМЕННАЯ НАКОПИТЕЛЬНАЯ ПЕНСИОННАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

В настоящее время многие страны мирового сообщества адаптируют систему пенсионного обеспечения к меняющимся условиям. Государство возлагает на пенсионную систему важные и масштабные задачи по накоплению и сохранению пенсионных активов, их эффективному инвестированию с учетом необходимости обеспечения высокой доходности пенсионных вложений, минимизации риска и решения общегосударственных интересов по достижению экономического роста.

В свою очередь, в Республике Казахстан было осуществлено реформирование пенсионной системы, модернизация ее основных элементов. Накопительная и распределительная системы пенсионного обеспечения стали взаимно дополнять друг друга.

Единый накопительный пенсионный фонд (ЕНПФ) является единственной организацией, осуществляющей привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов и добровольных пенсионных взносов.

Собственный капитал ЕНПФ по состоянию на 01.01.2020 года составил 178,6 млрд. тенге.

В таблице 1 рассмотрим динамику пенсионных накоплений вкладчиков ЕНПФ [1; 2].

Объем пенсионных взносов рассматривается нами как основной показатель динамики развития накопительной пенсионной системы в регионе, поскольку он характеризует результат функционирования накопительной пенсионной системы и дает представление о сравнительных условиях развития их деятельности на изучаемых территориях.

Таблица 1

Динамика пенсионных накоплений вкладчиков ЕНПФ по состоянию на 01.01.2019- 01.01.2020 гг.

Показатель	01.01.2019	01.01.2020	Изменение (+,-)
Количество ИПС вкладчиков	10 392 602	10 672 567	279 765
по обязательным пенсионным взносам:			
– количество счетов вкладчиков	9 861 482	10 108 355	+246 873
– пенсионные накопления, млрд. тенге	9 228,4	10 552,5	+1 324,1
по добровольным пенсионным взносам:			
– количество счетов вкладчиков	48 808	54 365	+ 5 557
– пенсионные накопления, млрд. тенге	1,9	1,9	-
по обязательным профессиональным пенсионным взносам:			
– количество счетов вкладчиков	482 312	509 847	27 535
– пенсионные накопления, млрд. тенге	201,7	246,1	44,4

В стране по-прежнему наблюдается значительное снижение активности населения в формировании добровольных пенсионных накоплений. Самый высокий уровень добровольных пенсионных взносов наблюдается, по состоянию на 01.12.2020г., в Актыбинской области (28,1% от общей суммы добровольных пенсионных накоплений), в Павлодарской области (27,5%) и г. Алматы (14,9%).

Важным показателем деятельности Единого накопительного пенсионного фонда является размер пенсионных выплат.

В таблице 2 покажем динамику изменений по пенсионным взносам и выплатам ЕНПФ за период 2019-2020 гг. [3].

Анализируя объем пенсионных взносов и выплат отметим, что эти показатели по состоянию на 01.01.2021 года составили 958,6 млрд тенге и 172,1 млрд тенге соответственно, уменьшившись по сравнению с 2019 г. - на 312,0 млрд тенге, или на 3,2% - по пенсионным взносам и - на 38,1 млрд тенге, или на 18,1% - по пенсионным выплатам.

Таблица 2

Динамика пенсионных взносов и выплат ЕНПФ за 2019-2020 гг. (млрд.тенге)

№	Показатель	На 01.01.2020	На 01.01.2021	Отклонение
1	Пенсионные взносы	989,8	958,6	- 312,0
2	Пенсионные выплаты	210,2	172,1	-38,1

За 2020 год пенсионные выплаты получили 11 567,5 тыс. человек. Средний размер пенсионных выплат составил 82,9 тыс. тенге.

Список использованных источников

1. Показатели ЕНПФ за 2018–2019 гг. URL: <https://www.enpf.kz/ru> (дата обращения: 27.10.2021).
2. Показатели ЕНПФ за 2015–2020 гг. URL: <https://www.enpf.kz/ru> (дата обращения: 27.10.2021).
3. Отчет национального Банка РК за 2019 г. и 2020 г. URL: <https://online.zakon.kz> (дата обращения: 27.10.2021).

Алехно І. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансове планування – це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому періоді. Метою фінансового планування є забезпечення господарської діяльності необхідними джерелами фінансування.

Основними завданнями фінансового планування на підприємстві є:

- забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності необхідними фінансовими ресурсами;
- установлення раціональних фінансових відносин із суб'єктами господарювання, банками, страховими компаніями; визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінка раціонального його використання;
- виявлення та мобілізація резервів збільшення прибутку за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових та грошових ресурсів;
- здійснення контролю за утворенням та використанням платіжних засобів.

Фінансове планування включає:

1. Фінансове прогнозування – це дослідження та розробка ймовірних шляхів розвитку фінансів підприємства, альтернатив реалізації фінансових стратегій, які забезпечують стабільне фінансове становище підприємства в майбутньому.

2. Поточне фінансове планування – це процес визначення майбутніх доходів підприємства, напрямів витрат грошових коштів та обґрунтування заходів щодо забезпечення платоспроможності, дохідності та фінансової стійкості.

3. Бюджетування – це процес планування діяльності підприємства, його структурних підрозділів методом розробки системи взаємопов'язаних бюджетів та встановлення всіх видів фінансових витрат, джерел їх покриття і очікуваних результатів.

4. Оперативне фінансове планування можна розглядати як процес синхронізації у часі грошових надходжень та витрат, визначення послідовності здійснення всіх розрахунків та розробки заходів щодо запобігання відхилень від графіку надходжень і платежів.

Фінансове планування на підприємстві здійснюється згідно таких принципів: принцип повноти, принцип інтегрованості, принцип обґрунтованості, принцип гнучкості, принцип реальності, принцип економічності.

Планування як процес розробки майбутніх сценаріїв розвитку підприємства базується на використанні системи методів. До основних з них відносять такі: балансовий метод, нормативний метод, коефіцієнтний метод, розрахунково-аналітичний метод.

Фінансовий план відображає обсяги надходжень і спрямування коштів у планованому році з метою забезпечення потреб діяльності та розвитку підприємства, виконання його зобов'язань, уключаючи зобов'язання щодо сплати податків та обов'язкових платежів. Фінансовий план складається з таких розділів: джерела формування та надходження коштів; приріст активів підприємства; повернення залучених коштів; витрати, пов'язані з унесенням обов'язкових платежів до бюджету та державних цільових фондів; покриття збитків минулих періодів.

В ринкових умовах немає єдиних вимог щодо видів фінансових планів, які розробляють підприємства. Тому на кожному з них можуть бути свої особливості у фінансовому плануванні. Але до найбільш поширених видів фінансових планів відносять: план фінансових результатів, плановий баланс, баланс доходів і витрат, план грошових потоків, платіжний календар.

Алієв С. М.

Фаховий коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к.е.н., доцент Попова В. Д.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА МАЛОГО БІЗНЕСУ

У сучасній світовій практиці носієм новаторської ідеї постає індивід, який розробляє її самостійно або в колективі односторонніх. Обов'язкова при цьому умова – не обмежуватись самою розробкою ідеї, а надавши їй комерційний характер, втілити в життя. Організаційні форми підприємницької діяльності в сучасній ринковій економіці дуже різні. В економічній галузі її основною ланкою є ділова фірма, організована як одноосібне підприємство, товариство (партнерство), корпорація. Переважну частину сучасних ділових фірм становлять одноосібні підприємства. В США, наприклад, їх частка в загальній кількості ділових фірм досягає 80%. Приблизно така ж ситуація в інших економічно розвинених країнах.

Підприємництво, що здійснюється через приватне підприємство, відрізняється тим, що за однією особою закріплюються всі функції, пов'язані з діяльністю фірми: і підприємець, і власник, і керуючий, і виконавець. Його діяльність регулюється лише договором про купівлю-продаж, податки він сплачує як приватна особа. Перевага даної форми очевидна: повна самостійність підприємця і, відповідно, його необмежена особиста ініціатива; утім, є і зворотний бік цього – така ж повна його відповідальність у разі невдачі.

На принципах одноособового господарства організований переважно малий бізнес. У економічно розвинених країнах він перетворився нині в потужну базу для апробації різних нововведень саме тому, що тут немає перешкод для ризикованих дій: підприємець може діяти на власний розсуд.

Відмітимо, що за критерій віднесення підприємства до малого за світовим досвідом може прийматись чисельність працюючих, обсяг продукції або вартість виробничих фондів.

Згідно із внесеним законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», змінами до Господарського Кодексу, суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікро-підприємництва, середнього або великого підприємництва.

Суб'єктами мікропідприємництва є:

- фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

- юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Суб'єктами малого підприємництва є:

- фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

- юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Серед усієї багатоманітності організаційних форм здійснення підприємницької діяльності, передбачених діючим законодавством України, в секторі малого та середнього бізнесу найбільшого поширення, за нашими спостереженнями, набули три види: товариство з обмеженою відповідальністю, приватне підприємство, фізична особа-підприємець.

Андрейчик Р. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є отримання ним позитивного фінансового результату у розмірах, що задовольняє потреби власників. Аналіз господарської діяльності дозволяє врахувати загальні закономірності та тенденції розвитку економіки, а також прояви загальних, специфічних і окремих економічних законів у практиці конкретного підприємства, своєчасно виявити тенденції змін і можливості підвищення ефективності виробництва.

Різноманітні напрями фінансово-господарської діяльності підприємств, які пов'язані як із поточною діяльністю, так і з вирішенням задач тактичного та стратегічного менеджменту, насамперед пов'язані з раціональним формуванням і перерозподілом фінансових ресурсів з метою досягнення визначених фінансових результатів. При цьому, враховуючи різні аспекти та горизонти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління доходами і витратами, тобто процес дослідження і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами формування і розподілу доходів та здійснення витрат на підприємстві.

Категорія прибутку є однією з найскладніших в економічній науці. Вона була предметом широких дискусій серед представників різних економічних шкіл та напрямків. Однією з найбільш суперечливих вона залишається і на сьогодні, що обумовлює необхідність її поглиблення і уточнення. Така необхідність виникає з ряду причин: насамперед, перехід України до ринкових принципів управління економікою формує нове економічне насичення сутності цієї категорії, яке істотно розрізняється з її економічним змістом в умовах адміністративних принципів управління; по-друге, інтеграція України із світовою економікою потребує необхідності узгодження основних характеристик цієї категорії з аналогічною системою характеристик, що використовується у міжнародному науковому вжитку; нарешті, необхідність уточнення сутності категорії доходу виникає через розвиток нової парадигми управління економічними процесами суб'єктів господарювання, яка отримала назву «стратегічне управління підприємством».

В умовах ринку основу для якісних змін всієї системи управління підприємством, у тому числі формування і використання доходів, може створити лише його спрямованість на стратегічну перспективу. Визначено, що найбільш поширеними підходами до управління доходами підприємства є підходи з позиції максимізації їх обсягу або рівня. Досліджено управління доходами за центрами відповідальності, що здійснюється за принципом визнання зон індивідуальної відповідальності, як це зафіксовано в організаційній структурі підприємства.

Один із найбільш відомих підходів до розробки ефективної стратегії управління прибутком заснований на використанні збалансованої системи показників. Цей підхід пов'язує управління результативністю підприємницької діяльності зі стратегічним управлінням. Наявність сценаріїв дозволяє більш гнучко і точно виконувати довгострокове планування. Елементи стратегічного управління витратами як системи, що включає у себе взаємопов'язані елементи управління (мета, завдання, планування, аналіз, комунікація, мотивація, контроль, оцінка, прийняття рішень), і спрямовану на забезпечення реалізації стратегічних завдань підприємства в умовах динамічного і невизначеного підприємницького середовища, на основі оптимального використання існуючого потенціалу підприємства.

Борщ І. В.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»
наук. кер. – к.е.н. Латишева О. В.

ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ІНВЕСТУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Зараз у всьому світі інвестиції сприймаються не тільки як «правильний розрахунок, а й психологічна готовність до всіх ризиків, самодисципліна та вміння формувати різноманітний портфель капіталовкладень.» [1]

За рекомендаціями фахівців-партнерів компаній «Capital Times», «Blackshield Capital», «Focus Estate Fund» основними способами ефективного інвестування в Україні є: «інвестиції в житло, яке потім здають в оренду, приносить 10-12% річних; ОВДП – державні цінні папери, які гарантують прибуток у 9% річних; вкладення в аграрний бізнес довготривалі та ризикові, але перспективні; інвестувати в акції можна навіть якщо у тебе небагато грошей.» [1]. За іншими рекомендаціями [2] найпопулярнішими, простими і очевидними способами інвестувати гроші в Україні є: банківські депозити, які однак при існуючому рівні інфляції понад 10% «на сьогодні можна охарактеризувати як спосіб збереження коштів у грошовій формі, але прибуток у цьому форматі практично відсутній – за останній рік середня ставка за довгостроковими депозитами в гривні знизилася з 9% до 7% річних, а на отриманні відсотки необхідно ще сплатити ПДФО»; купівля дорожчих металів, наприклад, золота або срібла, однак, слід розуміти, що завжди будуть ризики того, що ціна може йти як вгору, так і вниз, і тому потрібно або добре розбиратися в цьому ринку, або шукати допомогу професіоналів, оскільки просто покупка золота і срібла не примножить ваші заощадження, тим більше що за останній рік золото подешевшало на 8%, а срібло на 4%»; інвестиція в цінні папери та держоблігації, переваги яких порівняно з депозитами у тому, що ОВДП мають більш високу кінцеву прибутковість (на початок жовтня 2021 року за даними НБУ середня прибутковість від ОВДП становить близько 12,75% у гривнях), а податок від доходу значно нижче (1,5% військового збору; інвестиції у нерухомість – купівля житлових або офісних приміщень для подальшого перепродажу або купівля з метою оренди, однак потрібно детально вивчити ринок, пропозиції і купівельні переваги, привільно оцінити ліквідність проекту та тренди на ринку нерухомості.[2]

Отже, варто констатувати, що існуючі ризики інвестування в Україні внаслідок складного економічного стану вимагають ретельного аналізу співвідношення вигоди/витрати з оцінюванням усіх потенційних загроз та негативних наслідків насамперед на підставі результатів прогнозування та моделювання.

Список використаних джерел:

1. 4 надійних способи інвестувати гроші, якщо раніше цим ніколи не займався: аналітичні дані порталу від «Businessviews» від 06.08.2019. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/personal-life/id/kudi-investuvati-groshi-1988/> (дата звернення: 24.10.2021).

2. Нерухомість, депозити і держоблігації: у що варто інвестувати українцям: аналітичні матеріали інформаційно-аналітичного порталу від «Еpravda» від 06.10.2021. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021-10/06/stattja/ekonomika/nerухomist-depozyty-derzhobliaczziyivarto-investuvaty-ukrayincyam> (дата звернення: 24.10.2021).

Войтенко А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Салига К. С.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ

Основним документом, який визначає господарські відносини, є договір. Досить часто підприємства малого та середнього бізнесу з метою зменшення витрат покладають обов'язки складання договорів на бухгалтер. Така «економія» створює нові ризики і в майбутньому призведе лише до значних втрат, оскільки саме договори регулюють питання порядку та строків оплати товарів робіт і послуг і захищають підприємство від несплат. Досить часто використовуються непрофесійні загальнодоступні шаблони договорів, у яких відсутні превентивні умови щодо несплат, а іноді навіть усі необхідні реквізити, які обумовлюють юридичну дійсність такого документу. Грамотно складений договір завжди включає розміри фінансових санкцій за сумнівною заборгованістю, строки оплати та відвантаження товару, порядок заліку боргових зобов'язань і є рівноправним для всіх сторін господарських відносин. Якщо на підприємстві відсутня юридично компетентна особа, доцільніше звернутися до аутсорсингової компанії, ніж покладатися на непрофесіонала.

Порушення договірних зобов'язань тягне за собою значні економічні наслідки для обох учасників договору.

Постачальник за відвантажені товарно-матеріальні цінності виписує супроводжувальні документи, до яких додаються податкові накладні, а також розрахунково-платіжні документи. Для одержання товарно-матеріальних цінностей від постачальників довіреному працівникові підприємства видається довіреність.

Приймання виконаних підрядником робіт чи послуг оформлюються Актами на приймання робіт, надання послуг.

До первинних документів, що призводять до виникнення зобов'язань перед постачальниками та підрядниками, на підприємствах, можемо віднести:

- Рахунки-фактури.
- Акти здачі-прийняття робіт.
- Видаткові накладні.
- Податкові накладні.
- Платіжні доручення.

Інформація з первинних документів заноситься в Реєстр операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками та в відомість аналітичного обліку.

Відомість відкривається на місяць. На наступний місяць відкривають нову відомість, у якій за тими постачальниками (підрядниками), де розрахунки у поточному місяці виявились незакритими, доводиться відкривати сальдо шляхом перенесення його з попередньої відомості у графу нової Відомості. Враховуючи, що розрахунки з постачальниками (підрядниками) здійснюються досить часто, тут присутній високий динамізм зміни заборгованості, до того ж у протилежних значеннях – з кредиторської на дебіторську, а потім навпаки, – навіть протягом одного дня, а кількість постачальників і підрядників на багатьох підприємствах досить значна, тому необхідно визнати недосконалість побудови Відомості.

Всі дані обов'язково переносяться в Головну книгу та в Баланс.

Для удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками значну увагу слід приділити складанню графіка документообігу, проведенню контролю за дотриманням умов договорів, за своєчасністю проведення операцій з постачання та виконання робіт і послуг, за належним виконанням своїх обов'язків працівниками підприємства.

Всі розрахункові документи, котрі надає підприємство-постачальник покупцеві, на суму оплати – мають бути акцептовані.

При опрацюванні первинних документів звертається увага на:

– відповідність виконання умов укладеного контракту (оплата страхування, транспортних витрат тощо);

– правильність таксування первинних документів для визначення облікової ціни отриманих товарно-матеріальних цінностей із врахуванням послуг посередника, транспортних витрат, мита та інших витрат;

– наявність та правильність оформлення податкової накладної, якщо одержувач є платником податку на додану вартість (ПДВ).

Способи платежів визначаються порядком та умовами виконання своїх грошових зобов'язань один перед одним. При кожній формі розрахунків можуть застосовуватися різні способи платежів, що дає можливість підприємствам виконувати свої грошові зобов'язання на більш вигідних для себе умовах. Підприємства у своїй господарській діяльності використовують безготівкові та готівкові розрахунки з постачальниками та підрядниками. Розрахунки між організаціями провадяться в безготівковій формі шляхом переказу коштів з банківських рахунків однієї юридичної особи на рахунки іншого на підставі розрахункових документів.

Войтко Б. Р.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»
наук. кер. – к.е.н. Латишева О. В.

НАСЛІДКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ ДЛЯ ЕКОНОМІК ПРИБАЛТІЙСЬКИХ КРАЇН – ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

В економічній літературі, аналітичних оглядах експертів і фахівців та різних Інтернет - джерелах сформувалися дві протилежних позицій («єврооптимістів» та «євроскептиків») щодо результатів європейського вибору розвитку для економік країн колишнього СРСР, зокрема прибалтійських країн.

Скептики зазвичай вказують на руйнацію промисловості, масову еміграцію населення з цих країн (за даними Eurostat за 21 рік кількість жителів Латвії знизилася на 20,5% - з 2,38 млн. чоловік, Литви - мінус 20,4% , Естонії - мінус 5,1%). [1; 2; 3] Навпаки євро оптимісти відмічають, що вступ в Євросоюз дозволив жителям країн Балтії вільно переміщатися по усій території ЄС, що в результаті і привело до росту міграції, а у кризові періоди прибалтійські країни отримали такі необхідні для підтримки економіки дотації із структурних фондів організації». [4] За даними Міжнародної венчурної компанії «Index Ventures» в 2021 році Латвія, Естонія і Литва очолили рейтинг найбільш сприятливих країн для інвестицій в стартапи, недарма у за даними «Reuters» інвестиції в стартапи ще в 2020 році досягли рівня в \$41 мільярд. [5]

І хоч зараз все ще залишаються дискусійними результати та тренди розвитку економік різних країн колишнього СРСР після їх вступу в ЄС, але вже зараз можна констатувати, що для Латвії, Литви та Естонії євроінтеграція стала основним каталізатором проведення реформ та економічного зростання, а прийняття обґрунтованих програм стратегічного розвитку дозволять з врахуванням ризиків здатне знизити можливі негативні наслідки у майбутньому. На відміну від країн Балтії в Україні хоч і простежується незмінність євроінтеграційного курсу, але через політичну та економічну нестабільність країна не може зосередитися на впровадженні ефективних програм стійкого розвитку та залученні інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Сендер М. Чем обернулась Евроинтеграция для стран Балтии. URL: <http://journalby.com/news/chem-obernulas-evrointegraciya-dlya-pribaltiki-883> (дата обращения: 19.10.2021).

2. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / кер. проекту В. Сіденко. Київ: Заповіт, 2018. 214 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_pereformatuvannia_ievropeiskoi_intehratsii.pdf (дата звернення: 19.10.2021).

3. Котов А. Себе в убыток: каждый год в ЕС обходится Литве и Латвии в 1% населения. Сайт «IZ.ru». URL: <https://iz.ru/1196755/aleksei-kotov/sebe-v-ubytok-kazhdyi-god-v-es-obkhoditsia-litve-i-latvii-v-odin-protcent-naseleniia> (дата обращения: 19.10.2021).

4. Павлова А. 16 лет в цифрах: упущенные возможности Прибалтики в составе Евросоюза: по материалам ИА «BALTNEWS» от 01 мая 2020. URL: https://baltnews.lt/ekonomika_online_novosti/20200501-1019910200/16-let-v-tsifrakh-upuschennye-vozmozhnosti-Pribaltiki-v-sostave-Evrosoyuza.html (дата обращения: 20.10.2021).

5. Евсеева Е. Латвия, Эстония и Литва возглавили рейтинг наиболее благоприятных для стартапов стран по версии Index Ventures. Сайт для предпринимателей «VC.RU». URL: <https://vc.ru/offline/196025-latviya-estoniya-i-litva-vozglavili-reyting-naibolee-blagopriyatnyh-dlya-startapov-stran-po-versii-index-ventures> (дата обращения: 20.10.2021).

Гаврилов Я. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Салига К. С.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах посилення впливу фінансової та політичної кризи національної економіки найважливішими чинниками успішного розвитку вітчизняних підприємств у довгостроковій перспективі є наявність фундаментальної мети розвитку і побудова ефективної системи управління їх фінансами, орієнтованої на досягнення цієї мети.

Досвід розвинених країн, розвиток управлінських технологій, упровадження вартісного підходу до управління бізнесом на українських підприємствах переконливо довели, що пріоритетною метою розвитку підприємства є максимізація його вартості. Управління фінансовими ресурсами в ринкових умовах спрямоване на підвищення ринкової вартості й інвестиційної привабливості підприємства. Ефективне фінансове управління вимагає безперервності, послідовності і комплексності використання методів і важелів, завдяки яким фінансовий механізм підприємства найкраще пристосовується до змін в умовах утвердження ринкової економіки.

Фінансові ресурси є основою діяльності підприємства. Адже саме вони створюють ту необхідну матеріальну базу для здійснення підприємством своєї функції на ринку – забезпечувати потреби споживачів. Їх нестача для підприємства може стати дуже потужним стримуючим фактором розвитку. Всі класифікації фінансових ресурсів підприємств мають деякі відмінності, які полягають в понятійно-категорійному апараті та ознаках за якими групуються різні види фінансових ресурсів підприємств. Так найбільш поширеною є класифікація фінансових ресурсів за джерелами формування, згідно якої можна виділити три великі групи: власні, залучені та позичені.

Для формування механізму якісного та ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства, необхідно дотримуватися принципів системності та комплексності, що стає особливо актуальним є у зв'язку із економічною та політичною нестабільністю у світі, глобалізацією бізнесу, збільшенням підприємницьких ризиків та жорсткістю конкуренції. Рівень фінансового потенціалу й умови фінансових ринків розширюють або обмежують можливості формування підприємствами достатнього обсягу фінансових ресурсів. Все це зумовлює необхідність розробки ефективної політики управління фінансовими ресурсами як одного з найважливіших елементів в загальній стратегії діяльності та розвитку підприємств.

Управління фінансовими ресурсами представляє собою сукупність взаємопов'язаних елементів – суб'єкта (фінансові менеджери), об'єкта (фінансові потоки), мети (створення ресурсної бази з відповідних джерел та забезпечення ефективного використання сформованих ресурсів) і методів та інструментів її реалізації. Управління фінансовими ресурсами підприємств є одним з ключових чинників організації виробничо-господарської діяльності підприємства, одним з найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах, діяльність, що спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного «балансування».

Для аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства обраховують два блоки показників, пов'язаних відповідно із пасивами та активами підприємства. Насамперед динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів. Також для відображення стану фінансової бази акціонерного товариства використовують спеціальні показники: абсолютної та відносної фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, руху та ефективності використання основних засобів, а також рентабельності активів та пасивів акціонерного товариства.

Гоцало О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Порохня В. М.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК ПОКАЗНИК РОСТУ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»)

Управління витратами є досить важливим показником для розвитку потенціалу компанії. Актуальність управління вартістю готової продукції обумовлена розвитком трансформаційних економічних процесів на підприємствах, де аналіз витрат на виробництво та впровадження сучасних методів мають значний вплив. Витрати формуються безпосередньо на підприємстві і відображають індивідуальні витрати та умови виробництва, конкретні результати менеджменту цієї виробничої компанії, представляють поточні витрати компанії на підготовку виробництва, а також виготовлення та ведення виробництва (роботи, послуги) у кошти [3, с. 30].

Під витратами ми розуміємо явні витрати (реальні, розрахункові) компанії. Тільки коли продукція продається, компанія фіксує свої прибутки та пов'язані з цим витрати [1, с. 154]. Зменшення витрат на виробництво має велике значення для компанії, оскільки це є одним з критичних джерел збільшення економії з метою розширення виробництва та покращення добробуту працівників. Нормативним документом, що визначає склад витрат, включених до собівартості продукції, є П (С) БО 19 «Витрати», пункт 11 якого встановлює визначення двох видів витрат: собівартості реалізованих товарів, що включає: вартість реалізованої продукції за звітний період; відсутність розподілу постійних накладних витрат; надмірні витрати на виробництво; виробничі витрати на продукцію, включаючи: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; змінні непрямі витрати та постійні розподільні непрямі витрати [3, с. 32]. На додаток до вищезазначених витрат, виробничі витрати також складаються зі змінних та постійних накладних витрат. Це витрати, пов'язані з виробництвом продукції, котрі не можуть бути безпосередньо віднесені до певної одиниці витрат [1, с. 154].

Змінні накладні витрати включають витрати на управління виробництвом та обслуговуванням, які змінюються прямо пропорційно змінам діяльності. Прямі та непрямі витрати враховуються у виробничі витрати шляхом розподілу витрат на кожен об'єкт на обраній основі (робочий час, заробітна плата, результативність роботи, прямі витрати) на основі фактичної потужності звітного періоду [1, с. 155]. До постійних загальновиробничих витрат на управління виробництвом та технічним обслуговуванням, які залишаються незмінними при зміні обсягу послуг, постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожну одиницю витрат з використанням обраної бази розподілу потужностей. Показником, який включає всі витрати підприємства, пов'язані з виготовленням та реалізацією продукції, є загальна вартість. Він відрізняється від витрат на виробництво сумою адміністративних та маркетингових витрат і розраховується лише для товарної продукції [2].

Таким чином, сукупність виробничих витрат, що беруть участь у виробничих витратах, слід класифікувати за такими основними характеристиками: виробничий процес; економічна однорідність витрат; спільність виробничої вартості, виходячи з звітного періоду; виробнича залежність.

Список використаних джерел

1. Дубовая В. В. Концептуальна основа методів обліку витрат у промисловості. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 12–2. С. 154–158.
2. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Міністерства промислової політики України № 373 від 9 липня 2007 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2021).
3. Тунік А. Г. Розвиток потенціалу підприємства за рахунок управління витратами (на прикладі ВАТ «Запоріжсталь»). *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2015. Вип. 3. С. 30–33.

Довгополий Д. О.

Класичний приватний університет

Попова В. Д.

к.е.н., доцент

Класичний приватний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Останнім часом в діяльності сучасних підприємств визначну роль відіграють принципи виробничої логістики, яка вирішує завдання комплексного управління матеріальним та інформаційними потоками.

Перед підприємствами України невідворотно постали проблеми створення і удосконалення сучасних логістичних систем в структурі їх управління, які б дозволили ефективно вирішувати такі завдання:

- оптимізація планування і диспетчеризації виробництва готової продукції;
- розробка планів-графіків у мережі «закупка-випуск»;
- оперативне управління виробництвом і організація виконання виробничих завдань;
- встановлення нормативів незавершеного виробництва і контроль за їх дотриманням;
- моніторинг і контроль якості і кількості готової продукції;
- контроль і управління собівартістю продукції;
- своєчасна диверсифікація виробництва;
- інноваційна діяльність, участь у розробці і реалізації виробничих нововведень тощо.

Створення нової системи управління доцільно здійснювати лише в тому випадку, якщо її впровадження буде для підприємства економічно ефективним, тобто витрати на ці заходи за припустимий строк будуть повернені завдяки різниці між прибутком після та до впровадження. Окрім економічної ефективності слід також звертати увагу на організаційні аспекти інновації – поліпшення показників оперативності управління, зменшення завантаженості керівників та якості обслуговування – вчасного та комплектного постачання матеріальних ресурсів відповідної якості внутрішнім та зовнішнім споживачам з мінімальними витратами.

Результативність діяльності підрозділів матеріально-технічного забезпечення та координації просування матеріалопотоку на підприємстві залежить від того, як вчасно і з якими витратами вони будуть здійснювати свої функціональні обов'язки. Для оцінки діяльності цих підрозділів потрібно правильно та повно охарактеризувати обсяг, зміст, якість та витратність їх діяльності; відповідність науково-технічному прогресу та новітнім розробкам економічного та технологічного характеру; сприяння зростанню ефективності виробництва та організації праці.

Для створення ефективної структури управління матеріальними та інформаційними потоками на промисловому підприємстві необхідно визначитися з тими факторами зовнішнього та внутрішнього середовища, що створюють найбільший вплив на нього, та пріоритетами. Проаналізувати напрямки вдосконалення координації діяльності підрозділів у процесі управління матеріальними та інформаційними потоками підприємства в межах логістичної концепції, підходи до формування організаційних структур та органів управління потоками підприємства. Розробити заходи для поліпшення роботи системи управління матеріальними та інформаційними потоками підприємства, які повинні призвести до зниження транспортних витрат; зменшення витрат на придбання нових матеріалів; підвищення зацікавленості персоналу підприємства в його ефективному функціонуванні.

Впровадження такої системи управління повинно підвищити економічні показники ефективності діяльності персоналу та всієї системи управління матеріальними та інформаційними потоками підприємства, поліпшити керованість персоналу, та зменшити завантаженість управлінського апарату.

Дроб'язко В. В.

Державний біотехнологічний університет
наук. кер. — к.е.н., доцент Велієва В. О.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема управління оборотним капіталом актуальна для будь-якого підприємства, не дивлячись на те, велике воно чи мале. Наявність оборотного капіталу є обов'язковою умовою виробництва та реалізації продукції підприємством. Оборотний капітал, що забезпечує безперервність процесу виробництва, багато в чому визначає його ефективність. При рентабельній роботі та раціональному оподаткуванні прибутку підприємства мають можливість спрямовувати частину прибутку на поповнення власного оборотного капіталу, беручи участь у розширеному відтворенні.

Під оборотним капіталом зазвичай розуміють чистий оборотний капітал, інакше кажучи це різниця між поточними активами і зобов'язаннями. Тобто різниця між показниками рядка 1195 та рядка 1695 форми № 1 «Баланс» у фінансовій звітності. Даний показник вказує на спроможність підприємства гасити свої поточні зобов'язання використовуючи оборотні активи, тобто вказує на поточну ліквідність підприємства.

Управління оборотним капіталом є важливим, оскільки великі обсяги оборотного капіталу можуть вказувати на нераціональне застосування інвестованого капіталу, а з іншого боку — підприємства з невеликим оборотним капіталом у своїй діяльності можуть відчувати дефіцит ресурсів для безперебійної роботи.

Тому завданням фінансового керівника є пошук оптимального розміру оборотного капіталу підприємства та підтримка його на цьому ж рівні. Оптимальним обсягом оборотних активів є той, який має змогу забезпечити заплановану рентабельність за мінімальним ризиком.

Чим вищий рівень виробництва, тим більше оборотних активів має забезпечити підприємство. Однак це співвідношення не є лінійним — у міру збільшення виробництва (продажу) оборотні активи ростуть повільніше. Це пояснюється тим, що при малих обсягах на ранніх стадіях виробництва відсоток наявних активів у виробництві вищий, ніж тоді, коли виробництво зростає ефективніше, оскільки використання активів стає ефективнішим.

Стратегія управління оборотним капіталом, яка направлена на зниження рівня оборотних активів, є більш ризикованою, ніж в той же час дозволяє підприємству досягти більш високого рівня рентабельності. Однак існує ліміт, нижче якого ви не можете знизити свої поточні активи. Це ліміт «бідності» для оборотних активів підприємства, за яким підприємство має ризик зникнення як самостійного суб'єкта.

Формула рентабельності активів:

$$P_a = \text{Чистий прибуток} : \text{Активи} = \text{ЧП} : \left(\frac{\text{Грошові кошти} + \text{Дебіторська заборгованість} + \text{ТМЦ}}{\text{}} \right) + \text{Основний капітал}.$$

З даної формули до більш детального викладу стає зрозуміло: чим менше активи, тим вища рентабельність. Враховуючи те, що основний капітал майже не змінюється, збільшення рентабельності відбувається за рахунок зниження рівня оборотних активів. Підвищення рентабельності неминує призводити до збільшення ризику. Тому існує такі 2 ключових фінансових принципи:

- 1) рентабельність змінюється обернено пропорційно до ліквідності. Тобто підвищення ліквідності, зазвичай, є причиною до зниження рентабельності.
- 2) рентабельність змінюється в тому ж напрямку, що й ризик. Підвищуючи рентабельність, ви неминує підвищуєте ризик свого бізнесу.

Отже, оптимальний рівень кожного оборотного активу буде визначатися шляхом вибору однієї з двох альтернатив: або збільшення рентабельності, або зниження ризику.

Таким чином, вищезазначені загальні принципи дозволяють зрозуміти практичні методи розрахунку оптимального рівня оборотного капіталу, що зводяться до пошуку компромісу між ризиком і рентабельністю.

Дроздов М. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ

Вирішення проблем інноваційної діяльності слід розпочати з управлінських перетворень в банку. Досвід реформування організацій показує, що при цьому необхідно дотримуватися принципів комплексності та певної послідовності. В організаційному відношенні доцільним є створення в організації підрозділу чи групи інноваційного розвитку. Водночас, слід зазначити, що всі спроби перетворити якийсь з існуючих підрозділів на інноваційний завершуються невдачами. Як правило, такий підрозділ обмежується вдосконаленням уже існуючих технологій надання послуг, модернізацією тощо.

Ефективнішим є створення підрозділу інноваційного розвитку на новій основі, з набором спеціального новаторського колективу, який необов'язково має бути чисельним, але якому повинен бути притаманний пошуковий дух. Перевага створення власного інноваційного підрозділу в банку полягає у тому, що дає можливість поєднати науковий пошук з потенціалом виробництва та потребами конкретних споживачів, а також бути більш вpleвненим у збереженні комерційної таємниці. Крім того, це сприятиме спрощенню процесу прийняття інноваційних рішень і прискорить розробку та впровадження нових послуг.

Надзвичайно важливим є налагодження постійної плідної взаємодії підрозділу інноваційного розвитку з іншими підрозділами банку. Така взаємодія організовується шляхом включення спеціалістів різних підрозділів в інноваційні групи, а також через проведення консультацій, зборів, нарад. Мотивування інноваційних комунікацій має також здійснюватися на рівні формування відповідної організаційної культури. Необхідно вказати й на ту особливість інноваційного підрозділу, що в сучасних умовах дефіциту фінансів, робота може вестися не на постійній основі, а з використанням командного новаторства і тимчасових творчих колективів.

Дослідження закономірностей інноваційної діяльності в банку дало змогу сформулювати принципи організації відділу інноваційного розвитку. Серед яких такі:

- поєднання функціональної компетентності та міжфункціональної інтеграції;
- здійснення координації інноваційної діяльності за допомогою засобів комунікації; спрямування організації роботи підрозділу на підвищення гнучкості та запобігання втратам;
- створення збалансованого складу інноваційного підрозділу;
- формування організаційної культури постійного прагнення до вдосконалення;
- постійне підвищення рівня технічних знань та можливостей усіх спеціалістів;
- залучення зацікавлених постачальників та споживачів до розробки нових послуг;
- активна підтримка інноваційного підрозділу та його керівника з боку вищого менеджменту банку;
- забезпечення інноваційного підрозділу ресурсами, достатніми для результативної роботи.

Таким чином, наявність в організаційній структурі банку інноваційного підрозділу може зробити процес впровадження нововведень більш контрольованим, системним та посилити відповідальність за результати. Але покладати великі надії на інноваційний відділ можна лише в разі активної підтримки його з боку вищого керівництва та залучення до роботи творчого потенціалу всіх співробітників банку, що забезпечить створення необхідного інноваційного середовища.

Євсюкова Л. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ»

В умовах фінансової кризи часто виникають ситуації, коли з тих або інших причин підприємство не може стягнути борги зі своїх контрагентів. Низька платоспроможність останніх викликає ріст значних обсягів дебіторської заборгованості, яка в свою чергу веде до погіршення фінансового стану підприємства, позбавляє його інвестиційної привабливості, а інколи призводить до банкрутства. Суб'єкти господарювання перш за все намагаються вирішити власні проблеми, перш ніж виконати фінансові зобов'язання по платежах перед партнерами.

Розрахункові взаємовідносини між підприємством і його покупцями та замовниками виникають у процесі господарської діяльності підприємств і цим відносяться, як правило, передують укладення договорів (контрактів) купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей, договорів підряду на виконання різних робіт, надання послуг тощо. Це найбільш розповсюджена та важлива основа виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці.

Договори, угоди, контракти – основні документи, що передбачають права й обов'язки сторін. Вони є підставами виникнення зобов'язань. Останні також можуть виникати в результаті статутних вимог або бажання підприємства підтримувати свою ділову репутацію (якщо, наприклад, підприємство вирішило виправити недоліки своєї продукції, виявлені після закінчення гарантійного строку).

У П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованостей дебіторів підприємству на певну дату. При цьому дебіторами є всі юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів. Під таке трактування підлягає як заборгованість дебіторів, яка утримується підприємством до дати погашення, так і заборгованість дебіторів призначена для перепродажу.

Заборгованість дебіторів, що призначена для перепродажу, придбавається або створюється підприємством з метою отримання прибутку або у вигляді відсотків, дивідендів, тощо, або ж від короткотермінових змін ціни(суми) такої дебіторської заборгованості. Тому така заборгованість, згідно п.4 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», є фінансовим активом призначеним для перепродажу і повинна відображатися та оцінюватися в обліку відповідно до цього стандарту та надається визначення дебіторській заборгованості, що не призначена для продажу, – «дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для продажу». Отже, дане тлумачення більш точно розкриває сутність поняття «дебіторська заборгованість».

Існують різні підходи вчених щодо трактування сутності дебіторської заборгованості.

Цікавий підхід до тлумачення дебіторської заборгованості у закордонних авторів. Так, accounts receivable (англ.) поряд із дебіторською заборгованістю має такі варіанти перекладу: рахунки до отримання, рахунки дебіторів, дебітор за розрахунками. Зокрема, як зазначають Д. Стоун та К. Хітчинг: дебіторська заборгованість має назву «рахунки до отримання», а дебітори – це особи, які винні гроші за товари і послуги, вже одержані, але не оплачені ними.

Професори Гарвардського університету Зві Боді і Роберт К. Мертон визначають дебіторську заборгованість як «рахунки до отримання», зазначаючи, що це та сума, яку покупці продукції повинні виплатити корпорації (підприємству).

Західні економісти часто приймають поняття «кредитна політика» та «політика управління дебіторською заборгованістю» як цілісну категорію. Так наприклад, Дж. Ван Хорн взагалі розглядає дебіторську заборгованість як кількісний результат, що виникає у результаті реалізації кредитної політики підприємства, а Барт Едвардс, у своїй книжці «Кредитний менеджмент» взагалі використовує поняття «дебіторська заборгованість», суто як термін обліку.

Стосовно сучасних вітчизняних вчених, то Дубровська Є.В. визначає дебіторську заборгованість як неоплачені юридичними та фізичними особами товари (роботи, послуги) та/або вилучені кошти з кругообігу підприємства, що мають документальне підтвердження, яке надає право на отримання боргу у вигляді грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Деякі українські вчені розглядають дебіторську заборгованість як кошти, вилучені у підприємства, або які на певний термін знаходяться в інших осіб. Ми вважаємо таку дефініцію не досить коректною, оскільки

вона потребує уточнення. Так, кошти, що вилучені у підприємства, не завжди перетворюються у дебіторську заборгованість.

Отже, як ми бачимо, всі автори розглядають одну і ту саму проблему під різним кутом.

Жерехов К. В.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. – доцент Дарибекова Н. С.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ

Экономическая деятельность человека в конечном счете имеет целью создание материальной базы для улучшения условий жизни. Поскольку люди в своей экономической деятельности тесно связаны друг с другом, поскольку и изменения условий жизни отдельного индивида не может происходить в отрыве от изменения этих условий для других индивидов. В свою очередь, это требует согласования деятельности по обеспечению благоприятных условий жизни.

Понятие «Социальная защита населения» приобретает статус экономической категории, так как оно отражает основные цели и задачи развития и укрепления Республики Казахстан, как социального государства, способного создать своевременную адресную систему социальной защиты, соблюдения прав человека, действенной поддержки малоимущих слоев населения, социального обеспечения, здравоохранения, образования и профессионального обучения, борьбы с преступностью и предупреждения социальных конфликтов.

Выяснение структуры экономической категории, взаимосвязи и взаимообусловленности составляющих ее элементов предполагает, прежде всего, расчленение содержания социально-экономической формы категории на отдельные элементы, проведение их всестороннего анализа как «опорных пунктов познания».

Категория социальной защиты имеет определенные разночтения в научной литературе. Широко распространена точка зрения, согласно которой социальная защита – это «Помощь тем частям населения, которые либо совсем не могут принимать участие в рыночном процессе, либо могут принимать ограниченное участие по причинам связанным с возрастом и здоровьем, недостаточной возможностью трудоустройства и так далее»

Право на получение социальной поддержки принято предоставлять гражданам после проверки их доходов и материально-бытовых условий жизни, социально-экономическое положение которых соответствует следующим критериям: отсутствие средств существования; наличие совокупного дохода ниже прожиточного минимума конкретного региона; одиночество и неспособность к самообслуживанию; наличие материального ущерба или ущерба, причиненного здоровью вследствие стихийных бедствий и катастроф; отсутствие постоянного места жительства; несостоятельность получения трудового дохода в достаточном размере в силу ухода за нетрудоспособным, инвалидности и других подобных причин; невозможность обеспечения ухода и присмотра за детьми.

Развитие социального обеспечения представляет собой объективный процесс, целью которого является удовлетворение потребностей нетрудоспособных граждан.

Обеспечение нетрудоспособных осуществляется в форме денежных выплат, натурального обеспечения и услуг посредством выплаты пенсий и пособий, помещении в дома – интернаты, обслуживания на дому, реабилитации и трудоустройства инвалидов, предоставления различных льгот и услуг.

Функциональное же назначение выплат по социальному обеспечению состоит не только в предоставлении средств к существованию в результате неблагоприятных событий (болезнь, несчастный случай и т.п.), но и в поддержании определенного уровня жизни, в ликвидации малообеспеченности и так далее.

Для этого используются социально-экономические меры, включающие выплату пенсий, пособий и организационно-правовые формы, через которые реализуются намеченные цели. Социальное обеспечение осуществляется в различных организационно-правовых формах, основной из которых является государственное социальное страхование, а также за счет прямых ассигнований из бюджета республики.

Заїць Д. В.

Київський національний торговельно-економічний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Міняйло В. П.

ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Історія бухгалтерського обліку приблизно за 6000 років до нашої ери люди почали вести виробництво продуктів для власних потреб. Тут облік виступає інструментом вимірювання результатів практичної діяльності. З появою громадського поділу праці та зростанням продуктивних сил зростає практичне застосування обліку: з'являється реєстрація торгових операцій, ведеться облік кількості і руху товару, а також складаються описи цінностей.

Так, в 3500 році до н.е. в Шумері зареєстровані перші операції з торгівлі: рахівництво велося на табличках з глини. В той же час в Стародавньому Єгипті виникає реєстрація dokonаних фактів в хронологічній послідовності на папірусах, складаються інвентаризаційні описи, а також з'являється прибутковий і видатковий облік. А от в Стародавній Греції облік вівся на дощечках, формувалась публічна звітність за періодами і з'явилися перші облікові реєстри, такі як журнал і книга рахунків.

Якщо розглянути розвиток бухгалтерського обліку в середньовіччі, то при становленні приватної власності і товарного виробництва став необхідний еквівалент для обміну товарів. Це призвело до появи грошей в VII-VI ст. до н.е. і як наслідок вартісного вимірювання в бухгалтерському обліку. [1]

Практика обліку господарської діяльності зазнає змін, насамперед розробляються класифікації по групах майна (будівлі, споруди та інші). Разом з тим виникла необхідність обчислювати фінансовий результат діяльності, що призвело до поділу обліку на простий запис і подвійний.

У XIX ст. н.е. сформувалися три основні типи обліку, які застосовуються і сьогодні: камеральну, просту і подвійну.

Вважається, що приведення в систему бухгалтерського обліку, докладний опис поняття «подвійного запису» дано італійським математиком Лукою Пачолі. У його роботі вперше зустрічається закон такого запису - способу реєстрації господарських фактів на двох рахунках в одній сумі: за дебетом одного рахунку і кредиту іншого рахунку. Лука Пачолі довів, що на такій концепції можливо побудувати раціональну систему рахунків і книг в будь-якому господарстві.

У XVIII-XIX ст. удосконалювалася методологія обліку: рахунки розділені на аналітичні і синтетичні, виникає калькуляція вартості, з'являється поняття амортизації, розподіл накладних витрат, оцінка товаро-матеріальних запасів та нарахування заробітної плати. У зв'язку з необхідністю подання правдивої звітності зовнішнім користувачам підвищується роль обліку і аудиту.

Кінець XIX-XX ст. характеризується становленням науки в області обліку. Тоді відбувається формування понятійного апарату, розробка різних теорій обліку, узагальнення облікової практики і класифікація моделей обліку, що призвело до формування і застосування національних стандартів обліку та звітності. Уже до середини XX ст. інформація бухгалтерського обліку господарюючого суб'єкта широко застосовується в плануванні його діяльності, а фінансова звітність стала основним джерелом наповнення економічного інформаційного простору. Пізніше зросли вимоги до достовірності та відкритості інформації фінансової звітності з боку користувачів. Таким чином, виникла гостра необхідність у створенні єдиних правил ведення бізнесу та формування фінансової звітності - МСФЗ. [2]

Отже, бухгалтерський облік бере свій початок ще задовго до нашої ери. Тому при дослідженні його історії, варто пам'ятати і про інші науки, які взаємопов'язані з ним, адже це допоможе при побудові нових методологічних конструкцій обліку.

Список використаних джерел

1. Даньків Й. Я., Остап'юк М. Я. Історичні нариси обліково-правової культури: Світ, Європа і Україна (від зародження до наших днів). Ужгород : УжНУ «Говерла», 2015. 160 с.
2. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. *Економічна думка*. 2004. 205 с.

Зеркаль А. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
д.е.н., доцент

СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ БАНКУ ЧЕРЕЗ ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Кожна організація, в тому числі і банк, є складним організмом, основу життєвого потенціалу якого складає організаційна культура, що сьогодні стає глобальним стратегічним ресурсом будь-якого підприємства. Вона формується вищим керівництвом через культивування у середовищі працівників певних цінностей, які допомагають людині зрозуміти, як вона себе повинна вести у певній ситуації. Її розвиток зазвичай спрямований на заохочення такої поведінки працівників, яка передбачає пошук ними поліпшення організації своєї діяльності, надання їм права контролю за якістю і кількістю своєї праці, фіксації досягнутих результатів. Етапом розвитку є найширша участь працівників в інноваційній діяльності, у розробці пропозицій щодо вдосконалення роботи банку загалом або окремих підрозділів. За умов її цілеспрямованого використання здатна на 15-20% поліпшити такі виробничі показники, як якість надання послуг та прибуток.

Формування організаційної культури, спрямованої на поліпшення використання потенціалу людських ресурсів, надає працівнику можливість приймати рішення, пов'язані з його діяльністю в банку, що мотивує людину до кращого виконання своєї роботи. Вона ототожнює життєві цінності працівника із цінностями банку, узгоджує взаємні цілі, культивує відчуття причетності до загальної справи, об'єднує новаторський потенціал усіх працівників з метою досягнення загальних цілей. Це забезпечує більшу віддачу, більший внесок окремого працівника у загальні результати.

З точки зору завдань інноваційного розвитку банку такими цінностями, мають бути: впевненість у вірності обраного курсу діяльності банку, який передбачає реалізацію стратегії розвитку на основі інноваційних чинників; політика стабільності персоналу і розвитку професіоналізму усіх працівників банку; розвиток творчого характеру роботи; різнобічне і послідовне стимулювання, спрямоване на виникнення у працівників потреб, що сприяють інноваційній активності; розвиток кар'єри відповідно до потреб і можливостей банку.

Організаційна культура, заснована на таких цінностях, повинна передбачати передусім широку участь працівників у прийнятті рішень, зокрема тих, що стосуються завдань інноваційного розвитку. Разом з тим, існуючий підхід до планування інноваційних процесів у вітчизняних банках здебільшого покладає основний тягар прийняття рішення на вищий менеджмент. Цей підхід є виправданим щодо радикальних інноваційних змін, проте поза його увагою залишається широке коло поліпшуваних інновацій, які можуть суттєво продовжити життєвий цикл послуг, зберігши їх конкурентоспроможність на триваліший термін завдяки поліпшенню як безпосередньо характеристик послуг, так і способу її позиціонування на ринку. Головну роль у цьому процесі відіграє командна робота, завдяки якій генерування ідей відбувається інтенсивніше, а їх подальше опрацювання і реалізація – оперативніше.

Проте концепція інноваційного управління на основі формування організаційної культури може бути реалізована за двох основних умов. По-перше, працівники банку повинні мати доступ до інформації про основні проблеми, які мають місце у його діяльності, і така інформація повинна бути оперативною, всебічною, повною і достовірною. По-друге, ініціатива працівників із удосконалення роботи, створення і реалізації інновацій повинна стимулюватись на основі внутрішніх економічних відносин, побудованих за принципом проект-менеджменту (інтрапренерства).

Зважаючи на те, що норми поведінки і корпоративні цінності напрацьовуються у ході практичної діяльності доцільно, спираючись передусім на систему стимулювання, розробити інструментарій для формування інноваційно-активної поведінки працівників. Це можна зробити, поєднавши два сучасні інструменти управління – інтрапренерство і фокус-групи, що дає змогу підвищити інтерес працівників банку до інноваційної діяльності, оскільки, з одного боку, забезпечує синергію колективної роботи, а з іншого – стимулює інноваційний пошук.

Золотий Б. С.

Державний університет економіки і технологій
наук. кер. – д.е.н., професор Кучерова Г. Ю.

УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УМОВАХ COVID-19 НА ПРИКЛАДІ МАРКЕТПЛЕЙСІВ

Після спалаху вірусу COVID-19 попит на покупки в Інтернеті зросли у геометричній прогресії. Основними причинами цього стали добровільні чи обов'язкові карантинні обмеження. Економічна криза в усьому світі вразила всі сектори економік та сфер життя. У той же час лок-даун сприяв розширенню онлайн-покупок і онлайн-платформ [5], тим самим масштабував електронну комерцію. В умовах пандемії електронна комерція виступила альтернативним джерелом розвитку бізнесу, наразі онлайн доступні товари, які зазвичай споживачі традиційно купують у супермаркетах, таким чином, функціонування offline змістилося в online простір. У наслідок ринкова структура та характер споживання суттєво змінилися. Наразі потребує подальших досліджень природа та перспективи розвитку функціонування маркетплейсів, споживчої поведінки онлайн, цифровізації бізнес-процесів, електронних послуг тощо [3].

Ринок електронної комерції стрімко зростає, вже залучив значну кількість покупців не тільки у розвинених країнах, а навіть у країнах, що тільки розвиваються. Наприклад, у Пакистані електронна комерція, що розвивалася з 2000-х років, зросла на 10%, тоді як кількість користувачів Інтернету зросла на 15%, попит на продукцію онлайн зріс на 30-40% [1]. Загалом, під час пандемії структура та характер попиту змінився, переважно купують товари побутового призначення [8]. Фахівці вважають, що пандемія і далі буде сприяти розвитку електронної комерції [2]. Розглянемо окремі статистичні показники функціонування відомих маркетплейсів, табл. 1

Таблиця 1

Фінансові показники результатів функціонування eBay (млрд.; \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий прибуток	8.257	8.790	8.592	8.979	9.927	10.764	10.800	10.271
Вартість виручки	1.492	1.663	1.771	2.007	2.221	2.382	2.508	2.473
Загальний прибуток	6.765	7.127	6.821	6.972	7.706	8.382	8.292	7.798
Чистий прибуток до загального%	81,9%	81,1%	79,4%	77,6%	77,6%	77,9%	76,8%	75,9%
Загальні операційні витрати	4.311	4.651	4.624	4.647	5.442	6.142	5.971	5.087
Доходи від операцій	2.454	2.476	2.197	2.325	2.264	2.240	2.321	2.711
Чистий прибуток (збиток)	2.856	46	1.725	7.266	-1.017	2.548	1.786	5.667
Чистий дохід (п/п-1)%	-	6,5%	-2,3%	4,5%	10,6%	8,4%	0,3%	-4,9%

Джерело: [4]

Незважаючи на зростаючий онлайн попит та розвиток електронної комерції, значення результируючих показників маркетплейсу eBay доводять наступне. За аналізований період, з 2013 по 2020 роки, доходи зросли на 24,4%, з рівня 8,25 млрд доларів у 2013 році до рівня 10,27 млрд доларів у 2020 році. Збільшення не було безперервним і вже у 2015 та 2020 роках доходи знизилися порівняно з попереднім роком. За останні два аналізованих періоди чисті доходи зросли лише на 0,3%, у 2020 році знизилися на 4,9%, з чого можна зробити висновок, що пандемія суттєво вплинула на загальний прибуток корпорації eBay [4]. Дослідимо динаміку кількості користувачів маркетплейсу eBay.

Рис. 1. Кількість користувачів Ebay
Джерело: побудовано за даними [4]

Найбільше щорічне збільшення кількості користувачів відбулося у 2012 році, де кількість користувачів у четвертому кварталі 2012 року була на 23% більшою, ніж в останньому кварталі попереднього року. Після цього кількість користувачів поступово зростає до 2016 року, далі коливається. Тенденція показника вказує на спрямування наслідків пандемії у напрямку торгівлі онлайн.

Загалом, загальна кількість користувачів зросла з 94,5 мільйонів у 2010 році до 185 мільйонів користувачів у 2020 році, темп росту становить 195,8%. У період пандемії Covid-19 кількість користувачів скоротилася на 2,8% у 2019 році у порівнянні із аналогічним показником 2018 року, але збільшилася на 6,3% у 2020 році, втім це зростання користувачів у 2020 році не забезпечило дохідність платформи Ebay. З метою залучення та утримання клієнтів eBay зосередилися на залученні покоління Z, які повинні стати їх ключовими клієнтами [9].

Подібні нестабільні тенденції присутні за показниками інших маркетплейсів. Зокрема, у роботі [9] також вказано на зниження обсягів виручки, а також зміни в сегменті онлайн-роздрібної торгівлі, при цьому зафіксовано зростання частки Walmart в онлайн-продажах, а також збільшення частки ринку Amazon на ринку США [7]. Розглянемо більш детально результуючі показники Amazon, табл. 2. Отже, показник приросту чистих обсягів продажів коливається щоквартально, втім протягом 2020 року знаходився в межах (25-49%).

Таблиця 2

Фінансові показники результатів функціонування Amazon

Найменування показника	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	2020 Q1	2020 Q2	2020 Q3	2020 Q4
Чистий обсяг продаж Amazon, приріст, %	12	16	22	15	25	49	37	-
Ціна акцій Amazon	\$1672	\$1736	\$1833	\$1788	\$1936	\$2503	\$1833	\$3174

Джерело [3]

Наразі швидко зростаючий попит важко задовольнити offline. Так, наприклад, компанія Amazon, через COVID-19 збільшила обсяг замовлень більш ніж на 60% до 12 квітня 2020 року. З 16 березня по 12 квітня компанія найняла 175 000 людей, щоб задовольнити потреби ринку. За цей період Amazon заробив 29,9 млрд. доларів, збільшивши дохід на 26%, а з 23 березня 2020 року акції зросли на 29% [4].

Було проведено багато досліджень, як змінилося споживання людей, попит, викликані подіями, такими як пандемія, зокрема визначено категорію «панічні покупки» [6]. Оскільки COVID-19 став глобальною епідемією, на початку періоду панічна поведінка споживачів була націлена на накопичення запасів [10]. Характер споживчої поведінки суттєво змінився. Наприклад, якщо продукти пов'язані з пандемією та здоров'ям швидко вичерпалися протягом кількох днів у деяких країнах, інші продукти, які були відносно менш пов'язані з пандемією, були менш або взагалі не затребуваними [5]. Згідно з опитуванням, 52% споживачів уникали фізичних покупок і місць скупчення людей, а 36% продовжуватимуть уникати їх до вакцинації від коронавірусу [1].

Власна оцінка. Наслідки пандемії створили передумови для розвитку онлайн-платформ, магазинів і тих суб'єктів господарювання, що швидко адаптувалися до онлайн режиму і переналаштували бізнес-процеси засобами цифровізації. За результатами проведеного аналізу ми встановили, що прибутковість маркетплейсів знизилася у 2020 році, втім спостерігалось збільшення кількості їх користувачів, тобто у найближчі періоди очікування від результатів електронної комерції є позитивні. Споживання активно переходить від фізичних до онлайн покупок, що пояснюється зручністю та оперативністю, дією карантинних обмежень. Швидка адаптація в умовах пандемії стала єдиною вірною альтернативою для всіх учасників соціально-економічних процесів. Досвід розвинутих маркетплейсів може стати позитивним прикладом, як адаптувати бізнес до нових умов ведення бізнесу в Україні. Управління маркетплейсами повинно бути націлено на масштабне розширення можливостей задовольнити попит.

Список використаних джерел:

1. Bhatti A., Akram H., Basit H. M., Khan A. U., Raza S. M. (2020). E-commerce trends during COVID-19 Pandemic. *International Journal of Future Generation Communication and Networking*. 2020. № 13 (2). P. 1449–1452.
2. Bouaghi E. The E-commerce business in time of Covid-19: Positive impact.
3. Işık S., İbiş H., Gulseven O. The Impact of the COVID-19 Pandemic on Amazon's Business. 2021.
4. Lozic J. The impact of the COVID 19 pandemic on the business of the ebay platform. *Economic and Social Development: Book of Proceedings*. 2021. P. 127–135.
5. Plácido B., Proença S., Moreira D., Boução L., Branco F. E-commerce During the COVID-19 Pandemic: An Exploratory Study Involving Portuguese Consumers. *In World Conference on Information Systems and Technologies*. 2021. P. 422–434).
6. Pollák F., Konečný M., Ščaulovs D. Innovations in the Management of E-Commerce: Analysis of Customer Interactions during the COVID-19 Pandemic. *Sustainability*. 2021. № 13 (14). P. 7986.
7. Veselova A. Particularities of consumers behavior in the context of COVID 19 pandemic. *New Challenges in Economic and Business Development–2021: Post-Crisis Economy*. 2021. P. 467.
8. Andrienko O. Ecommerce & Consumer Trends During Coronavirus. 2020. URL: <https://www.semrush.com/blog/ecommerce-covid-19/> (date of request: 12.10.2021).
9. Cheng T. C., Kim S., Koh K. The Impact of COVID-19 on Subjective Well-Being: Evidence from Singapore. *IZA Institute of Labor Economics*. 2020. № 13702.
10. Shanthakumar S. G., Seetharam A. Ramesh A. Understanding the Socio-Economic Disruption in the United States during COVID-19's Early Days. 2020.
11. Mykoliuk O., Bobrovnyk V., Kucherova H. Development of Digital Technologies-Strategic Perspectives and Priorities. 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT). IEEE. 2021. P. 346–350.

Іщенко І. Р.
Класичний приватний університет

Нестеренко Н. В.
Класичний приватний університет
доцент

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасний стан ринкової економіки поліграфічної галузі вимагає жорстких критеріїв оцінки якості продукції, що виробляється. Це можна обґрунтувати тим, що зараз виживання підприємства цієї галузі, його становище, місце на ринку поліграфічних товарів і послуг друку продукції - і визначає рівень його конкурентоспроможності.

Якість товару це - основна складова конкурентоспроможності будь-якого підприємства.

Визначаючи якість продукту, необхідно брати до уваги ряд вимог до готової продукції які важливі як для замовника так і для кінцевого споживача. Провідні фахівці з методу розширення ринків збуту поліграфічної продукції за участю економістів при реалізації продукції враховують не тільки ціну і терміни поставки, пам'ятають і про якість продукції. Найважливіший момент в конкурентоспроможності – це якість виробленої продукції.

Удосконалена система якості продукції – одна з найбільш актуальних тем в умовах сучасного ринку, тому що стабільність та ознака майстерності будь-якого підприємства визначається можливістю забезпечити конкурентоспроможність продукції.

Управління якістю та безпекою продукції – це скоординовані дії, які полягають у спрямуванні та контролюванні підприємства щодо якості та безпеки продукції. Це означає впроваджувати економічні, організаційні, технічні та інші заходи, спрямовані на забезпечення високої якості та безпеки продукції на всіх стадіях життєвого циклу продукції.

Жорстока конкуренція в поліграфічній галузі змушує поліграфічне підприємство приділяти особливу увагу якості та безпеці виробленої продукції. Успішне просування поліграфічної продукції неможливо без забезпечення стабільної якості виробленої продукції.

Наявність на підприємстві сертифікованої системи якості та безпеки продукції надає йому безліч переваг:

- розширення ринку збуту поліграфічної продукції – вихід на міжнародні ринки;
- дотримання національного та міжнародного законодавства;
- створення репутації надійного поліграфічного підприємства;
- міжнародне визнання, більш ефективний пошук рівноправного партнерства.

Система якості та безпеки продукції є основою управління поліграфічним підприємством, вона гарантує відмінне планування і контроль організаційних, комерційних та технічних видів діяльності.

Таким чином, постійний аналіз функціонування системи управління якістю та безпекою продукції підприємства зумовлений потребою систематичного аналізу та вдосконалення.

Казакова О. В.
Державний університет економіки і технологій
наук. кер. – д.е.н., професор Кучерова Г. Ю.

АНТИКРИЗОВІ МАРКЕТИНГОВІ ЗАХОДИ В УПРАВЛІННІ ТУРИСТИЧНОЮ АГЕНЦІЄЮ В УМОВАХ COVID-19

Період змін та трансформацій проявляє тих суб'єктів господарювання, які не просто функціонують, а здатні адаптуватися та швидко змінюватися відповідно до нових реалій. Нове середовище, сформоване у наслідок впливу карантинних обмежень, набуло нових якостей та вимагає від учасників всіх соціально-економічних процесів також оновити механізми, способи, методи, що до пандемії забезпечували їм функціонування. Якщо раніше у суб'єктів був вибір – розвиватись чи ні, то нині цього вибору позбавлені всі, оскільки для подовження життєздатності на ринку необхідно запропонувати принципово нові рішення, що можна реалізувати в онлайн середовищі.

Дослідивши особливості роботи «Туристичне агентство ФОП Казаков В. Л.» дійшли висновків. Агенція повинна розробити свою стратегію формування позитивного іміджу з урахуванням нових умов. З метою підвищення доходів на туристичному підприємстві пропонуємо розробити нові бізнес-тури:

1. Пакет «Груповий 1». При наборі групи від 10 чел. – вартість: 1115 дол. США. У вартість бізнес-туру буде включено наступне. Відвідування Forum One (базовий квиток Gold). Проживання в готелі InterContinental Kyiv, 5* (2 ночі). Трансфер аеропорт – туристичний – аеропорт, зустріч в аеропорту. Вечеря в ресторані B-Hush з панорамним видом на Київ (сет-меню і келих вина). Екскурсійна програма – пішохідна екскурсія по Андріївському узвозу, Софіївський, Михайлівський собор (тривалість - 2 години). Вигідна вартість квитка Forum One Ukraine сектор Gold, ряди 17-34 при клієнті бізнес-туру – 300 дол. США. Опціонально: можливість замовити додаткові екскурсії; вартість VIP квитка Platinum сектор (міні-груповий: вечеря з сером Річардом Бренсоном, закрыта сесія) – 5000 дол. США.

2. Пакет «Груповий 2» – вартість: 982 дол. США. У вартість бізнес-туру включено наступне. Відвідування Forum One Ukraine (базовий квиток Gold). Проживання в готелі Alfavito Hotel, 4* (2 ночі). Трансфер аеропорт-туристичний, зустріч в аеропорту. Вечеря в ресторані (сет-меню і келих вина). Екскурсійна програма – пішохідна екскурсія по Андріївському узвозу, Софіївський, Михайлівський собори. Тривалість - 2 години. Вигідна вартість квитка Forum One Ukraine сектор Gold, ряди 17-34 у клієнта бізнес-туру – 500 дол. США. Опціонально: можливість замовити додаткові екскурсії; вартість бізнес-квитка Diamond – 2000 дол. США. При наборі групи від 10 чел. – вартість - 620 дол. США. У вартість бізнес-туру включено: відвідування

Forum One Ukraine (базовий квиток Gold). Проживання в готелі Alfavito, 4* (2 ночі). Трансфер аеропорт-туристичний, зустріч в аеропорту. Вечеря в ресторані (сет-меню і келих вина). Екскурсійна програма – пішохідна екскурсія по Андріївському узвозу, Софіївський, Михайлівський собори. Тривалість - 2 год. Вигідна вартість квитка Forum One Ukraine сектор Gold, ряди 17-34 при клієнті бізнес-туру – 300 дол. США. Опціонально: можливість замовити додаткові екскурсії. Вартість бізнес-квитка Diamond – 1500 дол. США.

3. Пакет «Груповий 3» – вартість складає 863 дол. США. У вартість бізнес-туру включено наступне. Відвідування Forum One Ukraine (базовий квиток Gold). Проживання в готелі Ramada Encore Kiev, 4* (2 ночі). Трансфер аеропорт-туристичний, зустріч в аеропорту. Вечеря в ресторані (сет-меню і келих вина). Екскурсійна програма – пішохідна екскурсія по Андріївському узвозу, Софіївський, Михайлівський собори. Тривалість - 2 год. Вигідна вартість квитка Forum One Ukraine сектор Gold, ряди 17-34 для клієнта бізнес-туру – 500 дол. США. Опціонально: можливість замовити додаткові екскурсії; вартість бізнес-квитка Diamond – 2000 дол. США. При наборі групи від 10 чол. – вартість: 576 дол. США. У вартість бізнес-туру включено: відвідування Forum One Ukraine (базовий квиток Gold). Проживання в готелі Ramada Encore Kiev, 4* (2 ночі). Трансфер аеропорт-туристичний, зустріч в аеропорту. Вечеря в ресторані (сет-меню і келих вина). Екскурсійна програма – пішохідна екскурсія по Андріївському узвозу, Софіївський, Михайлівський собори. Тривалість 2 год. Вигідна вартість квитка Forum One Ukraine сектор Gold, ряди 17-34 при клієнті бізнес-туру – 300 дол. США. Опціонально: можливість замовити додаткові екскурсії; вартість бізнес-квитка Diamond – 1500 дол. США.

4. «Груповий 4». При наборі групи від 10 чол. – вартість становить 463 дол. США. У вартість бізнес-туру включено наступне. Відвідування Forum One Ukraine (базовий квиток Gold). Проживання в готелі Русь Аккорд Туристичн, 3* (2 ночі). Трансфер аеропорт-туристичний, зустріч в аеропорту. Вечеря в ресторані (сет-меню і келих вина). Екскурсійна програма – пішохідна екскурсія по Андріївському узвозу, Софіївський, Михайлівський собори. Тривалість - 2 год. Вигідна вартість квитка Forum One Ukraine сектор Gold, ряди 17-34 для клієнта бізнес-туру – 258 дол. США. Опціонально: можливість замовити додаткові екскурсії; вартість бізнес-квитка Diamond – 1500 дол. США. Наведено оцінки ефективності туристичних програм, табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок ефективності туристичної програми введення нових бізнес-турів, грн.

Статті витрат	Пакет «Груповий 1»	Пакет «Груповий 2»	Пакет «Груповий 3»	Пакет «Груповий 4»
Ціна туру	23415	13020	12096	9723
Кількість туристів, які купили путівку	25	35	33	44
Виручка	585375	455700	399168	427812
Умовно-змінні витрати	67000	67000	67000	67000
Маржинальний дохід, валова маржа	518375	388700	332168	360812
Постійні витрати	288332.35	288332.35	288332	288332
Прибуток	230042.65	100367.65	43835.7	72479.7
Поріг рентабельності	406818,3	338032	346490,1	341873
Критична кількість клієнтів	7	5	5	5

У результаті впровадження нового бізнес-туру в туристичній діяльності «Туристичне агентство ФОП Казаков В. Л.» плануємо значно підвищити рівень прибутку при критичній кількості клієнтів нових бізнес-турів від 5 до 7 осіб. Таким чином, управління туристичними агентствами в умовах пандемії повинно бути націлене на оновлення та розширення продуктової лінійки та послуг.

Список використаних джерел

1. Бабушко С. Р. Підготовка туристичної індустрії до відновлення після COVID-19: аналіз досвіду країн світу зі збереження кадрового потенціалу. *Особливості розвитку ринку туристичних послуг України під впливом COVID-19 та карантинних обмежень*: монографія. Кривий Ріг : вид-во Р. А. Козлов, 2021. С. 23–35.
2. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С., Ілляшенко Н. С. Застосування методів і інструментів маркетингу для розвитку внутрішнього туризму в умовах пандемії COVID-19. *Маркетинг і цифрові технології*. 2021. Т. 5. № 2. С. 14–26.
3. Літовкадеменіна С. Г., Панченко С. А. Вплив Covid 19 на розвиток маркетингових досліджень у туризмі під час пандемії та світової кризи. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2021. № 25. С. 74–83.
4. Горіна Г. О., Бабушко С. Р., Безкоровайна Л. В., Богатирьова Г. А. Особливості розвитку ринку туристичних послуг України під впливом COVID-19 та карантинних обмежень : монографія / наук. ред. Г. О. Горіна. Кривий Ріг : вид-во ДонНУЕТ, 2021. 135 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/2254/> (дата звернення: 14.10.2021).
5. Покатаєва О. В., Кучерова Г. Ю. Інноваційні підходи до оцінки туристичного потенціалу України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 1 06. С. 154–163.

Кашуба О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Салига К. С.

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОНЯТТЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

З переходом країни до ринкової економіки основною ланкою народногосподарського комплексу стає підприємство. Саме на рівні підприємства створюється необхідна суспільству продукція, проводяться певні види робіт, надаються різноманітні послуги. Кінцевим результатом, який створює підприємству фінансові ресурси, що необхідні для розширення його діяльності, необхідні для формування його стійкості і конкурентоспроможності на ринку товарів і послуг, є прибуток. Саме на основі одержаного прибутку підприємство

виконує свої функції, спрямовуючи кошти на власний розвиток, на соціальні потреби, у фонд матеріального заохочення та на інші цілі.

Тому у сучасному господарюючому механізмі прибуток стає не тільки важливим показником, а й ціллю роботи підприємства. Прибуток в узагальненому вигляді відображає результати господарювання, продуктивність витрат живої і матеріалізованої праці і тому служить важливою економічною характеристикою ефективності роботи підприємства.

В сучасній економічній теорії роль прибутку визначається певною сукупністю характеристик, кожна з яких можна назвати роллю прибутку в економіці. Базуючись на ньому, економісти розглядають наступні ролі прибутку.

Прибуток підприємства є головною ціллю і рушійною силою підприємницької діяльності. Прибуток підприємства є критерієм ефективності конкретної виробничої діяльності.

Прибуток - найважливіший вимірник діяльності підприємства, що характеризує фінансовий результат його діяльності. Він визначає можливості підприємства, вимірює ступінь його стійкості й ділової активності.

За прибутком визначаються частка доходів засновників і власників, розміри дивідендів і інших доходів, а також рентабельність власних і позикових засобів, основних фондів, усього авансованого капіталу. Характеризуючи рентабельність вкладення засобів в активи й ступінь умілості господарювання, прибуток є найкращим мірилом фінансового здоров'я підприємства.

Таким чином, прибуток - це, скоріше, не синтезуючий показник, а мірало, вимірник діяльності підприємства (у т.ч. і фінансової діяльності), він є рушієм економічного росту підприємства.

Прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його розвиток. В системі внутрішніх джерел формування цих ресурсів прибутку належить велика роль. Чим вищий рівень генерування прибутку підприємства, тим менша його потреба в залученні фінансових засобів із зовнішніх джерел і при інших рівних умовах - тим вище рівень самофінансування його розвитку, забезпечення реалізації стратегічних цілей цього розвитку, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Також прибуток є фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного удосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування.

Він служить джерелом сплати податків. Враховуючи значення прибутку, вся діяльність підприємства спрямована на те, щоб забезпечити зростання його величини або принаймні стабілізувати її на певному рівні.

Враховуючи значення прибутку, вся діяльність підприємства спрямована на те, щоб забезпечити зростання його величини або принаймні стабілізувати її на певному рівні.

Тому основний принцип діяльності підприємства складається в задоволенні потреб суспільства та в прагненні до максимізації прибутку. З цієї причини прибуток виступає основним показником ефективності виробництва.

Кисина З.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. – доцент Дарибекова Н. С.

АНАЛИЗ УЩЕРБА ДОХОДНОЙ ЧАСТИ БЮДЖЕТА ОТ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Теневая экономика наносит огромный ущерб государственному бюджету, уменьшает эффективность проводимой экономической политики государства, деформирует всю структуру экономики, снижает инвестиционный климат в стране. Как следствие- бюджет теряет внушительные суммы, которые могли бы увеличить доходную часть примерно на 10-30%. В связи с этим Казахстан утрачивает возможность решать такие жизненно важные проблемы как:

- индексировать заработную плату,
- финансировать здравоохранение, образование, медицинские исследования и т.д.

Сопоставим объемы теневой экономики с основными характеристиками доходной части государственного бюджета Казахстана. Основные доходы бюджета Казахстана периода за 2018-2020 гг. показаны в таблице 1

Таблица 1

Фактическое поступление в доход бюджета за период 2018-2020 гг. (млрд.тенге)

Показатель	2018г.	2019г.	2020г.
Налоговые поступления в государственный бюджет РК, в т.ч.	7 890 048,3	9 216 474,3	8 561 203,1
Налоговые поступления в местные бюджеты РК	2 195 143,9	2 380 960,9	2 985 340,3

За рассматриваемый период государству удалось избежать серьезных экономических потерь и не допустить отрицательного значения по индикатору экономического роста. Это обусловлено относительно высокими экспортными ценами на энергоносители и продукцию горнометаллургической отрасли.

В таблице 2 показаны основные социально- экономические показатели Республики Казахстан за период 2018-2020гг.

Таблица 2

Основные социально- экономические показатели РК за период 2018-2020 гг. (млрд. тенге)

Показатель	2018г.	2019г.	2020г.
Доходы	10 808,6	12 758,5	14 521,2
Затраты	11 346,1	13 535,6	16 725,1

Дефицит бюджета	-729,2	-1 296,3	-2 185,3
Дефицит бюджета в процентах к ВВП	-1,2	-1,9	-1,0

Сама тенденция имеет больше отрицательный характер. Начиная с 2018 года дефицит бюджета постепенно увеличивается.

Сравнение уровня бюджетного дефицита к ВВП показывает, что в 2018 году этот показатель составлял -1,2%, в 2019 году - 1,9%, в 2020г. - 1%.

Соотношение доходов бюджета и объемов теневой экономики показывает, что размеры теневой экономики растут практически прямо пропорционально росту доходов бюджета.

Планы мероприятий противодействия теневой экономике в 2014-2017 гг. не дали должного результата, так как разработаны были несистемно, точечными мерами. Сами меры, которых в планах предусмотрено более двухсот, носят неконкретный характер («продолжить работу...», «обеспечить взаимодействие...», «проработать вопрос...», «совершенствовать...» и т.п.), что влечет не только невозможность оценки их затратности, но и в целом не дает возможности оценки их экономической, в том числе бюджетной, эффективности.

За весь рассматриваемый период доходы бюджета расположены в диапазоне 20-24%, а объемы теневой экономики 19-29% по отношению к ВВП. Теневая экономика по показателю отношения к ВВП, таким образом, конкурирует с целым государственным бюджетом. С 2013 года она стабильно составляет 28% по отношению к ВВП. Это значит, что государственные меры, направленные на легализацию теневой деятельности, в большинстве случаев являются недостаточно эффективными.

Основные причины уклонения от уплаты налогов тесно связаны с совершенствованием налогового законодательства. К ним можно отнести:

1. Лжепредпринимательство.
2. Лжеоптимизация НДС.
3. Лжепотребление.
4. Особенности уплаты НДС экспортерами.

Коваль Є. Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Покатаєва О. В.

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Проблема нестачі фінансових ресурсів місцевого самоврядування та нестабільність джерел надходжень гальмує розвиток територіальних громад та підсилює нерівності між ними, що призводить до актуалізації питання ефективності використання наявних фінансових ресурсів.

Гостроти дане питання набуває з огляду на те, що використання коштів місцевих бюджетів безпосередньо пов'язане з виконанням органами місцевого самоврядування покладених на них завдань, найважливішими з яких є: регулювання суспільного відтворення, задоволення потреб населення, управління, забезпечення охорони правопорядку, охорона навколишнього середовища, здійснення міжнародного співробітництва тощо. Обмежений фінансовий ресурс не дозволяє в повній мірі забезпечувати виконання вищезазначених завдань.

Тому, запорукою ефективності функціонування місцевих громад має стати належним чином обґрунтований механізм формування та використання місцевих бюджетів, що дозволить трансформувати територіальні громади з дотаційних на такі, що зможуть самостійно, за рахунок власних джерел, вирішувати власні соціально-економічні проблеми. У розвинених країнах світу територіальні громади, котрі опираються на власні фінанси, є стабілізатором соціально-політичного ладу та фінансово-економічної ситуації в державі.

Відтак, існує об'єктивна потреба у підвищенні ефективності та результативності використання наявних бюджетних ресурсів. Зокрема, це стосується і фінансування бюджетних установ. Метод планування бюджету на один рік, який використовують нині, стримує ефективне управління бюджетом та прийняття стратегічних рішень щодо розвитку міста [1, с.13-16].

Для розв'язання вищезазначених проблем є необхідним створення умов для оптимальної економічної самостійності регіонів, вжиття організаційних, правових та економічних заходів для забезпечення ефективного регулювання процесів регіонального розвитку країни й координації міжрегіональних зв'язків, тобто опрацювання засад продуманої регіональної бюджетної політики.

Одним із інструментів покращення фінансового стану місцевих громад є позики. Однак, для успішного функціонування ринку місцевих позик необхідна наявність добре розвинутої ринкової інфраструктури, насамперед незалежних рейтингових агентств і консалтингових фірм [2, с. 105].

На думку фахівців, наріжним каменем удосконалення процесу випуску й розміщення місцевих позик є належне нормативно-правове забезпечення, що дозволить встановити чіткий поетапний алгоритм здійснення місцевих запозичень і надання відповідних гарантій. Розробка, впровадження, удосконалення відповідних нормативно-правових актів дозволить сформувати ефективний й безпечний механізм фінансування органами місцевого самоврядування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Як стверджують дослідники, коли кошти залучаються не на покриття поточних витрат місцевих бюджетів, а для реалізації доходної інвестиційної програми, тоді мешканці територіальних громад усвідомлюють доцільність здійснення позики, а для кредиторів створюються кращі передумови їх повернення [2, с.106].

Загалом, вирішення комплексу проблем ефективного використання місцевих фінансових ресурсів значною мірою визначило б розширення економічної успішності регіонів України, а відтак і держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Буряченко А. Є., Палій М. П. Удосконалення фінансового механізму місцевих бюджетів. *Фінанси України*. 2007. № 3. С. 13–16.
2. Кириленко О. П. Місцеві фінанси : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 677 с.

Козачук О. В.

Львівський національний університет імені І. Франка
наук. кер. – к.е.н., доцент Західна О. Р.

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Формування фінансового забезпечення місцевих бюджетів – одна з найважливіших складових розвитку України в рамках децентралізації [1].

Так, з 1 січня 2015 року до складу доходів місцевих бюджетів зараховується 60% податку на доходи фізичних осіб, відповідно до ст.69 БКУ. Варто зауважити, що до внесення змін до БКУ, відповідний податок зараховувався у розмірі 25%. Це стало основною причиною підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо підвищення ефективності адміністрування податків та зборів. Крім цього основного податку, до місцевих бюджетів зараховуються: 25% екологічного податку; 5% акцизного збору з реалізації підакцизних товарів; 100% єдиного податку; 100% податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності; 100% податку на майно та інші платежі відповідно до БКУ [2].

До реформи місцевого самоврядування, більше 70% ресурсів зосереджувалося в державному бюджеті, решта – у місцевих бюджетах. Отож, проаналізуємо динаміку частки місцевих бюджетів (з трансфертами) у зведеному бюджеті України за 2013–2020 рр. (рис. 1).

Починаючи із 2014 року спостерігається поступове збільшення частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті з 23,8% у 2013 році до 68,1% у 2020 році, що, безпосередньо, вказує на зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування та є, на нашу думку, прямим наслідком реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, ухваленої 1 квітня 2014 року [3].

Рис. 1. Динаміка частки місцевих бюджетів (з трансфертами) у зведеному бюджеті України за 2013–2020 рр., %
*Джерело: складено за даними [2]

Разом з тим, варто відмітити, що значне збільшення державної підтримки на розвиток громад та розбудову інфраструктури, є ще одним позитивним наслідком бюджетної децентралізації і, безпосередньо, значним кроком від бюджетів «проїдання» до бюджетів розвитку. Так, якщо у 2014 році було передбачено з державного бюджету на підтримку соціально-економічного розвитку регіонів лише - 0,5 млрд. грн, то в 2021 році обсяг коштів на реалізацію інфраструктурних проєктів склав 4,5 млрд. грн [4].

Крім того, дослідження динаміки доходів місцевих бюджетів у розрахунку на 1 мешканця за 2019–2020 рр. показали, що в середньому у 2020 році вони становили 7 327,1 грн, в той же час у 2019 році доходи дорівнювали 6 889,5 грн. Фактичні надходження загального фонду місцевих бюджетів України протягом 2013–2020 років показали вагоме зростання загального обсягу їх доходів. Із початком реалізації реформи ситуація кардинально змінилася: сума надходжень до місцевих бюджетів у 2020 році становить 425 млрд грн і це на 9 млрд грн більше ніж сума доходів 2019 року [3].

Таким чином, після дослідження впливу бюджетної децентралізації на місцеві бюджети України бачимо значні позитивні зрушення в системі місцевого самоврядування країни. Завдяки реформі муніципалітети стали більш незалежними та самодостатніми, у них з'явилися кошти, які вони спокійно, без будь-якої вказівки із центру, можуть використовувати на потреби та розвиток громади що, безумовно, є однією із суттєвих переваг фінансової децентралізації.

Проте, на даний час у бюджетній сфері України обмеженість бюджетних коштів залишається гострою, що пов'язано з економічними чинниками внаслідок військових дій на сході країни, зниженням надходжень до бюджету з окупованих територій, а також зростанням витрат, пов'язаних з загостренням пандемії коронавірусу. Саме тому для покращення виконання місцевих бюджетів необхідно здійснити наступні заходи: збільшити частку власних доходів до місцевих бюджетів; удосконалити планування місцевих бюджетів; стабілізувати законодавство, що регламентує виконання місцевих бюджетів; запровадити ефективний фінансовий контроль за формуванням та використанням коштів місцевих бюджетів та інші.

Отже, підсумовуючи, варто зазначити, що провадження децентралізації здатне забезпечити набагато більшу ефективність в забезпеченні суспільства, ніж система централізації. Але для її покращення необхідне чітке законодавче розмежування функціональних повноважень центральних та місцевих органів влади, а також у системі органів місцевого самоврядування, що має визначати сфери виключних повноважень органів місцевого самоврядування та усувати дублювання функцій центральних та місцевих органів влади.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.10.2021).
2. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 18.10.2021).
3. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/> (дата звернення: 18.10.2021).
4. Децентралізація місцевих бюджетів. URL: <http://www.minregion.gov.ua> (дата звернення: 18.10.2021).

Колесникова О. А.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – д.е.н., доцент Дятлова Ю. В.

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ФОКУС НА ІНФЛЯЦІЮ

Монетарна політика країни є базисом для цінової стабільності та економічного зростання держави. Цінова стабільність передбачає збереження купівельної спроможності національної валюти шляхом підтримання низьких, стабільних темпів інфляції, що вимірюється індексом споживчих цін. Низька інфляція стимулює економіку та інвестиції, доходи та заощадження.

Цінову стабільність забезпечує Національний банк України за допомогою плаваючих обмінних курсів та інфляційного таргетування. Інструментами монетарної політики є: інтервенції на валютному ринку – регулюється курс іноземних валют за допомогою продажу або закупівлі банком великих партій іноземної валюти; обов'язкові резерви – зобов'язання банків зберігати частину залучених коштів на рахунку в Національному банку України; операції РЕПО – операції між НБУ та банками з приводу продажу чи купівлі державних облігацій України з подальшим їх викупом за обумовленою ціною на певну дату, які спрямовані на урівноваження неочікуваних коливань; купівля та продаж державних цінних паперів; операції СВОП – операції між двома учасниками з обміну потоками грошових коштів, розрахованих за різними ставками, але з однієї суми; тендери з підтримання ліквідності банків.

Одним з основних інструментів монетарної політики Національного банку є облікова ставка, що використовується НБУ для впливу на вартість коштів на міжбанківському ринку, що дозволяє утримувати ринкові банківські ставки на рівні, близькому до рівня облікової ставки.

Аналіз динаміки зміни облікової ставки та індексу інфляції за останні 12 років показав (рис.), що найменша облікова ставка в 6,75% при індексі інфляції 0,5% застосована НБУ у 2013 році. Найбільша ставка була у 2015 році та становила 26,6% при рівні інфляції 43,3%. У 2020 році, порівняно з попереднім роком, облікова ставка зменшилась на 9,3% при зменшенні індексу інфляції на 5,7%. Станом на 22 жовтня 2021 року НБУ встановив облікову ставку на рівні 8,5% річних. Це рішення було узгоджено задля зниження рівня інфляції до 5%. Таке рішення зумовлено необхідністю врівноваження інфляційного тиску в середньостроковій перспективі. Інфляційний тиск буде виникати внаслідок таких факторів, як вторинний ефект від подорожчання природного газу, перегляду заробітної плати та процесів трудової міграції та погіршення інфляційних очікувань.

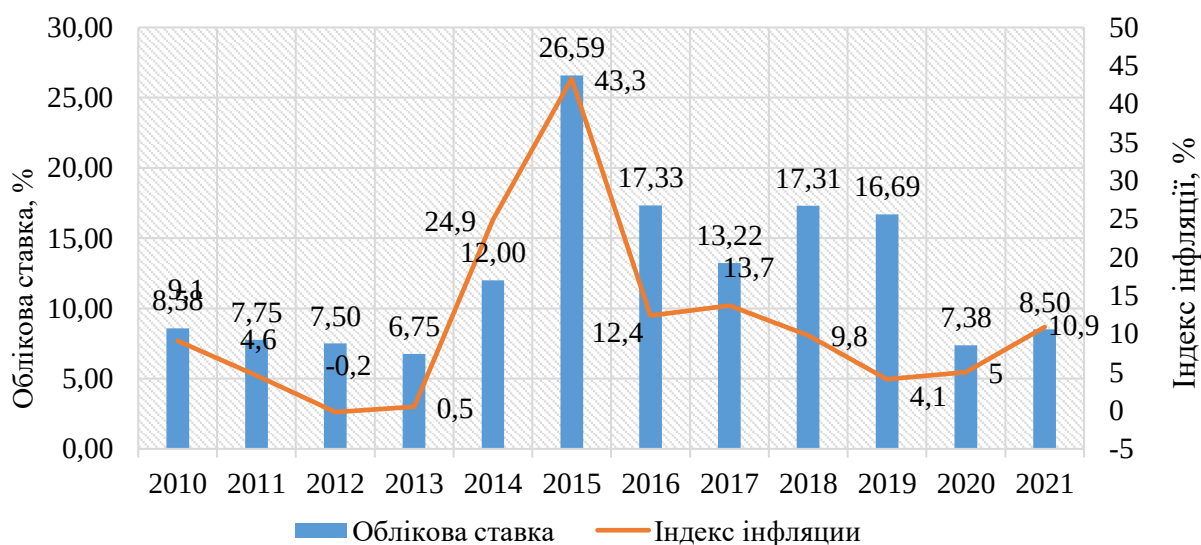

Рис. Динаміка зміни середньої облікової ставки та індексу інфляції в 2010-2021 рр.

Джерело: Складено автором на основі статистичних даних

Загалом у 2021 році монетарна політика була направлена на утримання під контролем інфляційних очікувань і інфляції на рівні 5%. Для цього були використані такі інструменти монетарної політики, як: поступове підвищення облікової ставки з 6% до 8,5%; скасування проведення довгострокового рефінансування та процентних СВОПів; нормалізація операційного дизайну монетарної політики за рахунок відновлення ставки за кредитами рефінансування на рівень «облікова ставка + 1 в.п.» та скорочення строковості кредитів рефінансування на щотижневих тендерах до 30 днів.

Отже, на сьогодні монетарна політика НБУ зосереджена на зменшенні інфляції до рівня 5% до кінця 2022 року за рахунок збільшення облікової ставки.

Колосовська К. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Порохня В. М.

МОДЕЛЮВАННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КИЇВСТАР»)

Сьогодення не можливо представити нікого без мобільного зв'язку, який сприяє комунікації. Мобільний зв'язок - це технології, що дозволяють абонентам залишатись на зв'язку під час руху, вдома, на роботі, в транспорті, в роумінгу та на морі.

Управлінці все частіше звертаються до наукових концепцій стратегічного маркетингу, менеджменту та телекомунікацій. Така зацікавленість може бути пояснена не тільки процесами перетворення та реструктуризації, а й процесами глобалізації світової економіки, що призводить до загострення національної та міжнародної конкуренції.

Глобалізація стала визначальним фактором розвитку постіндустріального світу, різко посиливши інтеграційні процеси в сфері освіти. Така інтеграція в сфері вищої освіти викликана перш за все кардинально зміненими умовами функціонування послуг зв'язку країн, а саме різким підвищенням ролі знань у всіх сферах діяльності.

Метою даної дипломної роботи є дослідження та поняття операційна діяльність, підходів до моделювання операційної діяльності, діяльність підприємства та особливості застосування методів та моделей управління операційної діяльності підприємства. Для того щоб отримати якісні прикладні знання, необхідно:

- ознайомитися з поняттям операційна діяльність підприємства;
- ознайомитися з підходами до аналізу операційної діяльності підприємства;
- ознайомитись з соціально-освітніми ініціативами діяльності на підприємстві;
- ознайомитись з організаційною структурою та характером діяльності підприємства;
- ознайомитися з моделями операційної діяльності підприємства;
- ознайомитися з імітаційним моделюванням.

Об'єктом являється операційна діяльність підприємства.

Предметом - математичні методи та моделі дослідження операційної діяльності підприємств.

Отже, в зв'язку з розвитком телекомунікацій в Україні та виходу українських підприємств на міжнародний ринок можу з цілковитою впевненістю стверджувати, що набуті знання допоможуть мені у майбутньому.

ВИСНОВОК

Виходячи з вибраної тематики дипломного проекту проведений аналіз діяльності підприємства «Київстар». Досліджені виробнича, фінансова і організаційна та ін., сфери діяльності підприємства. Були розраховані основні показники у відповідних зрізах. Також ми ознайомились з поняттям операційна діяльність підприємства; з підходами до аналізу операційної діяльності підприємства; з соціально-освітніми ініціативами діяльності на підприємстві; з організаційною структурою та характером діяльності підприємства; з моделями операційної діяльності підприємства; з імітаційним моделюванням. Був проведений аналіз серед конкурентів, де компанія «Київстар» показала свій професіоналізм і перемогла достойно своїх конкурентів.

Перевагою застосування імітаційного моделювання є те, що на основі розробленої імітаційної моделі менеджери та керівники компанії можуть аналізувати не тільки поточний стан, але й проводити прогнозування усіх процесів діяльності підприємства, які увійшли до модельного комплексу.

Модель дозволяє здійснювати імітацію процесів діяльності підприємства з урахуванням впливу різноманітних чинників зовнішнього і внутрішнього середовища на стратегічну перспективу, у тому числі стохастичного характеру, проводити аналіз впливу та взаємозв'язків усіх процесів управління. Тобто комплекс імітаційних моделей фактично відіграє роль інформаційно-аналітичного тренажера для керівництва компанії у розробці різнопланових альтернативних рішень.

Всі ці дії повинні привести до розвитку підприємства, до виходу підприємства на новий рівень, до появи нових клієнтів та до отримання більшого прибутку підприємством.

Конарбаева А. Е.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. – доцент Дарибекова Н. С.

ИПОТЕЧНОЕ КРЕДИТОВАНИЕ В КАЗАХСТАНЕ

Ипотека в стране продолжает оставаться наименее популярным способом решения жилищного вопроса. Банки в нынешней ситуации не заинтересованы в выдаче ипотечных займов из-за дефицита тенговой ликвидности, длительных сроков кредитования и низкой прибыли.

В целом, система ипотечного кредитования занимает уникальное положение в национальной экономике страны, так как ипотечное кредитование в развитых странах является не только формой улучшения жилищных условий, но и фактор оказывающий существенное влияние на экономическую ситуацию в стране. С другой стороны, данная система представляет собой сложный механизм, состоящий из взаимосвязанных и взаимозависимых подсистем. Как известно, система ипотечного кредитования включает 2 направления:

- безпосередньо видачу іпотечних кредитів господарюючим суб'єктам і населенню;
- продаж іпотечних кредитів на вторинному ринку, який забезпечує додаткове залучення ресурсів для кредитування.

Як і будь-який вид банківської операції, іпотечне кредитування – це ризики, яких достатньо багато і вони можуть бути викликані різними причинами:

- економічними; - інфляційними;
- валютними; - податковими; - політичними.

Джерелами ризиків є стан макроекономіки, рівень життя населення, кредитно-фінансова політика держави, застосовувані інвестиційно-кредитні технології і інструменти, іпотечні стандарти, динаміка цінності нерухомості і т.д.

Моделі іпотечного кредитування мають два основних підходи до іпотечного кредитування, якими є різні способи рефінансування по видаваним кредитним засобам (американська і німецька). Незважаючи на певні відмінності, всі перераховані моделі іпотечного кредитування є для відповідних країн успішними варіантами стимулювання придбання житла.

При відсутності стабільних доходів у більшості населення іпотечне кредитування неможливе для розвитку ринку нерухомості і всієї економіки.

В даний час в Казахстані кредитування продовжує нарощувати темпи. Однак, одним з серйозних перешкоджальних факторів для населення країни є використання банківських іпотечних кредитів, по-прежнему залишаються високі відсоткові ставки. Існуюча в Казахстані проблема неплатежів, склалася атмосфера загального взаємного недовіри господарюючих суб'єктів, велика кількість банкрутств підприємств, повальна задолженість юридичних і фізичних осіб бюджетам різних рівнів, а також задолженість самих бюджетів по оплаті праці і іншим виплатам і т.д. – все це обумовлює необхідність посилення контролю при здійсненні великих комерційних операцій.

Корнієнко К. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Покатаєва О. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Банківські установи є важливою ланкою фінансової системи України, від їх ефективного функціонування залежить загальний розвиток економіки країни та добробут населення. Кредитна діяльність є центральною у банківському бізнесі, вона виступає джерелом як основних прибутків банку, так і найхарактернішого для нього кредитного ризику. Тому, в умовах сучасного розвитку банківництва, істотного значення набуває проблема ефективного управління системою кредитування фізичних осіб у комерційному банку, яка забезпечує збереження фінансової стійкості та безпеки банку в цілому.

В умовах економічної нестабільності кредитування фізичних осіб поступово стало не привабливим продуктом для більшості банків. Насамперед причинами цього стали високі темпи інфляції та, як правило, довгостроковий характер кредитування, тоді як банки надавали перевагу короткотерміновим кредитам під торговельні операції. Свідченням цього є як державні програми по житловому кредитуванню молодих сімей, так і початок активізації роботи деяких банків у цьому сегменті ринку.

В Україні протягом останніх років кредитування фізичних осіб набуває широкої популярності. Рівень попиту на кредитні фінансові ресурси з боку громадян та їх пропозиції банківськими фінансово-кредитними установами постійно зростає.

На сучасному етапі економічного розвитку важливе місце у пошуку шляхів виходу України з кризового стану займає подальше удосконалення форм кредиту, вироблення зважених підходів до реалізації банківськими установами кредитної політики, формування продуктивної кредитної системи та ефективне управління її ризиками.

Надання кредитів здійснюється шляхом видачі готівки або шляхом перерахування коштів на поточний рахунок позичальника або продавця товарів та послуг.

Банки при кредитуванні населення охоче приймають, як форму забезпечення, заставу майна позичальника. Майно, прийняте в заставу, має бути власністю клієнта і страхується за рахунок позичальника. Договір застави завіряється нотаріально. Формами забезпечення споживчого кредиту також можуть виступати: заставу цінних паперів, емітованих банком, гарантія і порука іншої фізичної чи юридичної особи.

Успішна діяльність банку в цілому великою мірою залежить від обраної стратегії управління ризиками. Мета процесу управління банківськими ризиками полягає в їх обмеженні або мінімізації, оскільки повністю уникнути ризиків неможливо. Управління банківськими ризиками, як правило, спрямоване на забезпечення отримання банком відповідної винагороди за прийняття ризиків. Винятком становлять нецінові ризики, щодо яких не існує кореляції між їх рівнем та величиною винагороди банку

Діяльність ризик-менеджменту направлена на пошук альтернатив, розробку дієвого механізму управління кредитним ризиком та визначення достатності розроблених процедур. Адже саме від цього залежить якість кредитного портфелю банку. Специфіка механізму управління кредитним ризиком в кожному банку має свої особливості.

Кредитний процес може проходити у різні терміни, з різною інтенсивністю, частково змінювати або повністю перебудовувати весь процес обслуговування позичальників. Комерційні банки на кожному етапі кредитного процесу докладають зусиль щодо зменшення можливих втрат за кредитами (від невиконання позичальниками умов кредитних договорів). Методи покращання окремих етапів, перебудови чи реінжинірингу бізнес-процесів (до яких повною мірою можна віднести і кредитний процес комерційного банку).

Король Є. Я.

Державний біотехнологічний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Велієва В. О.

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СИСТЕМІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Важливою частиною оцінки фінансового стану підприємства є аналіз кредиторської заборгованості. Своєчасне погашення зобов'язань та їх оптимальна величина по відношенню до дебіторської заборгованості багато в чому визначають стабільність фінансового становища підприємства. Значне і неконтрольоване збільшення кредиторської заборгованості призводить до втрати контролю над сумою короткострокових зобов'язань і, в деяких випадках, до банкрутства підприємства. Тому проблемі аналізу та контролю дебіторської та кредиторської заборгованості в усіх організаціях приділяється підвищена увага, оскільки від цього залежить фінансовий стан та конкурентоспроможність підприємства, а також досягнення цілей розвитку.

Основними цілями аналізу кредиторської заборгованості є: оцінка платіжної дисципліни покупців і замовників; аналіз кредитного ризику; ідентифікація зобов'язань, які навряд чи будуть відшкодовані як частина торгової кредиторської заборгованості; розробка оптимальної політики для прискорення розрахунків та зниження ризику дефолту [3].

Аналіз кредиторської заборгованості слід виконувати в такому порядку:

1. Визначення частки кредиторської заборгованості в короткострокових пасивах і пасивах балансу, оцінка цієї частки.

2. Горизонтальний і вертикальний аналіз позикового капіталу підприємства.

3. Оцінити розмір, структуру (за видами) та динаміку кредиторської заборгованості.

4. Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості.

5. Оцінити сальдо дебіторської та кредиторської заборгованості, тобто капіталу, вилученого з обігу та залученого для фінансування поточних платежів.

6. Комплексна аналітична оцінка кредиторської заборгованості компанії, яка має статусний набір показників. Таким чином, кредиторська заборгованість є окремим джерелом боргу. Правильно розроблена економічна політика підприємства у сфері раціонального використання наявних зобов'язань дає змогу впливати на найважливіші економічні показники.

Слід зазначити, що важливим питанням для підприємства є зростання зобов'язань підприємства. Визначимо можливі причини збільшення заборгованості: збільшення обсягів виробництва; збільшення простроченої дебіторської заборгованості через погіршення фінансового стану покупців; створення надлишкових запасів сировини, матеріалів, комплектуючих; неможливість отримати банківські кредити через високі відсотки або банкрутство підприємства; надлишкові запаси готової продукції через падіння попиту тощо.

Таким чином, доцільно запропонувати підприємствам для оптимізації кредиторської заборгованості та покращення обробки контрагентів підприємствами можуть бути запропоновані такі методи управління заборгованості:

- Контроль взаємовідносин дебіторської та кредиторської заборгованості та її оборотності;
- Провести інвентаризацію заборгованості та скласти акти звірки між організаціями;
- Здійснювати зарахування та надавати комерційні кредити;
- Створювати резерви сумнівних боргів;
- Сприяти наданні знижок контрагентам.

Корякина Л. В.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. – м.э.н. Тайлак А. Е.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМ КАПИТАЛОМ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА

Оборотный капитал предприятия – это совокупность денежных средств, которые авансируются в процесс производства с целью формирования оборотных производственных фондов и фондов обращения.

Наличие достаточного объема оборотного капитала является необходимым условием непрерывности процесса производства и определяет его эффективность. Рациональное формирование и использование оборотного капитала позволяет снизить себестоимость производимой продукции, улучшить оборачиваемость активов компании и в результате увеличить прибыль. Кроме того, оборачиваемость активов оказывает существенное влияние на финансовое положение предприятия в целом.

Под управлением оборотным капиталом предприятия понимается процесс целенаправленного воздействия на оборотные средства с целью обеспечения их эффективного использования.

По мнению специалистов в сфере финансового менеджмента, при грамотном управлении оборотными средствами предприятия можно достичь значительной экономии, размер которой распределяется следующим образом:

- 50% приходится на долю управления товарно-материальными запасами;
- 40% – на управление запасами готовой продукции и дебиторской задолженностью;
- 10% – на управление технологическим циклом.

Политика управления оборотным капиталом определяется видом осуществляемой хозяйствующим субъектом деятельности. Так, у торговых компаний наибольший удельный вес в структуре оборотных активов приходится на товары, у производственных предприятий – на сырьё и материалы, а у финансовых компаний – на долю денежных средств и их эквивалентов.

В настоящее время среди насущных проблем казахстанской экономики многие учёные-экономисты выделяют недостаток денежных средств на предприятиях для осуществления операционной и инвестиционной деятельности. Однако при более глубоком рассмотрении данной проблемы выясняется, что одной из причин дефицита денежных средств является низкая эффективность их формирования и использования, а также ограниченность финансовых инструментов и механизмов, применяемых в данных процессах.

В целях эффективного управления оборотным капиталом хозяйствующего субъекта его руководству необходимо придерживаться следующих рекомендаций:

1) рационально управлять денежными средствами, находящимися в распоряжении компании. Особое внимание следует уделить минимально требующейся сумме наличности, которая выполняет функцию «страхового запаса», необходимого для обеспечения бесперебойного процесса производства;

2) контролировать наличие и размеры дебиторской задолженности. При этом увеличение дебиторской задолженности, с одной стороны, указывает на отток собственных оборотных средств, но, с другой стороны, свидетельствует об увеличении потенциальных доходов и повышении ликвидности предприятия;

3) применять нормирование товарных и материально-производственных запасов. Так как запасы являются самой неликвидной формой оборотных активов, их чрезмерный объем приводит к снижению ликвидности и платежеспособности предприятия;

4) держать на оптимальном уровне размер кредиторской задолженности. Если кредиторская задолженность будет постоянно увеличиваться, то это может негативно сказаться на возможности своевременно погашать финансовую задолженность предприятия.

Курганська М. Г.

Держаний біотехнологічний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Велієва В. О.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Для діяльності будь-якого підприємства найважливішим показником є фінансова незалежність, оскільки це фінансовий стан, при якому підприємство здатне забезпечити свій розвиток та відповісти на вимоги зовнішнього середовища. За своїм змістом і завданням аналіз фінансової незалежності в агропромисловому комплексі практично не відрізняється від фінансового аналізу в інших галузях економіки нашої країни, проте він має деякі особливості в методиці його проведення, оскільки сільське господарство є специфічною сферою виробництва: пряма залежність результатів впливу природно-кліматичних умов; наявність сезонного характеру сільськогосподарської діяльності; значна тривалість виробничого циклу; використання частини готової продукції у власному господарстві; наявність специфічних показників (врожайність, продуктивність худоби, жирність молока та ін.) [1]. На сучасному етапі розвитку економіки, українські сільськогосподарських підприємств перебувають у кризовому стані. Усе це вимагає поглибленого аналізу причин погіршення фінансового стану, факторів забезпечення фінансової стійкості підприємств. До основних показників, що характеризують фінансову незалежність підприємства належать такі коефіцієнти: фінансової незалежності; фінансової залежності; фінансового ризику; фінансової стабільності; довгострокової заборгованості. Ми досліджували одне з діючих підприємств агропромислового комплексу Харківської області та зробили розрахунок вищезазначених коефіцієнтів (Табл. 1) [2].

З проведених розрахунків ми бачимо, що для досліджуваного підприємства всі фактичні показники знаходяться в межах норми, що дає змогу зробити висновок про високий рівень фінансової стійкості та незалежності, а також, що наявний власний капітал і відсутність довгострокових зобов'язань та забезпечень може допомогти цьому підприємству існувати незалежно від зовнішнього фінансування.

Таблиця 1

Коефіцієнти фінансової незалежності підприємства на основі фінансової звітності за 2020 рік

Коефіцієнт	Формула розрахунку	Нормативне значення	Фактичне значення
незалежності	власний капітал/валюта балансу	0,5-0,6	0,47
залежності	валюта балансу/власний капітал	1,67-2,5	2,12
фінансового ризику	позикові кошти/власний капітал	0,67-1,5	1,12
фінансової стабільності (стійкості)	власний капітал/ позикові кошти	≤1	0,90
довгострокової заборгованості	довгострок. зобов'язання і забезпечення/власний капітал	≤0,5	0

Джерело: систематизовано авторами на основі ф.№ 1 «Баланс» за 2020 рік досліджуваного підприємства

Отже, ми вважаємо, що для досягнення стійкого та незалежного фінансового стану підприємств агропромислового комплексу необхідно мати розмір власного капіталу, достатній для діяльності підприємства, вирішення потреб та покриття форс-мажорних збитків, ефективно використовувати активи та враховувати всі ризики притаманні діяльності, а також мати стабільні доходи та ліквідні активи. Тому для забезпечення фінансової стійкості у підприємства має бути гнучка структура капіталу, правильна організація руху капіталу для забезпечення постійного перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності, конкурентоспроможності та створення умов для самофінансування.

Список використаних джерел

1. Сметанюк О. А., Зварищук С. А. Особливості ідентифікації фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6954> (дата звернення: 09.10.2021).
2. Борецька Н. П., Міщенко К. В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 63–66.

МАЛОЦІННІ І ШВИДКОЗНОШУВАНІ ПРЕДМЕТИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинне бути забезпечене ресурсами: матеріальними, трудовими, фінансовими тощо. Їх взаємодія в процесі виробництва призводить до створення нового продукту, та сприяє безперервній діяльності підприємства. Нині велика увага приділяється проблемам раціонального використання ресурсів підприємства, що забезпечує зменшення собівартості продукції, зменшення браку та відходів виробництва, а на завершальному етапі – збільшення прибутку підприємства та його ринкової вартості. До складу ресурсів підприємства належать засоби праці, які в результаті впливу на предмети праці формують та забезпечують процес виробництва. Засоби праці включають основні, які забезпечують роботу підприємства протягом декількох років, та допоміжні, функцією яких є обслуговування діяльності підприємства. До їх складу включаються малоцінні і швидкозношувані предмети, перелік яких на підприємстві досить широкий, що створює проблеми в процесі їх обліку та контролю за використанням. Також однією із проблем є віднесення об'єктів до складу малоцінних необоротних матеріальних активів та малоцінних і швидкозношуваних предметів.

У загальному малоцінні активи можна поділити на дві групи: оборотні та необоротні. В результаті поділу малоцінних активів на оборотні та необоротні в у групі основних засобів залишаються виключно тільки ті засоби праці, які формують виробничо-технічну базу підприємства (приміщення, споруди, обладнання, інструменти), оновлення яких відбувається за рахунок капітальних вкладень, на відміну від МШП, оновлення яких можливе за рахунок оборотних коштів підприємства.

Алгоритм віднесення активів до складу МШП та до складу малоцінних необоротних матеріальних активів зображено на рисунку 1.

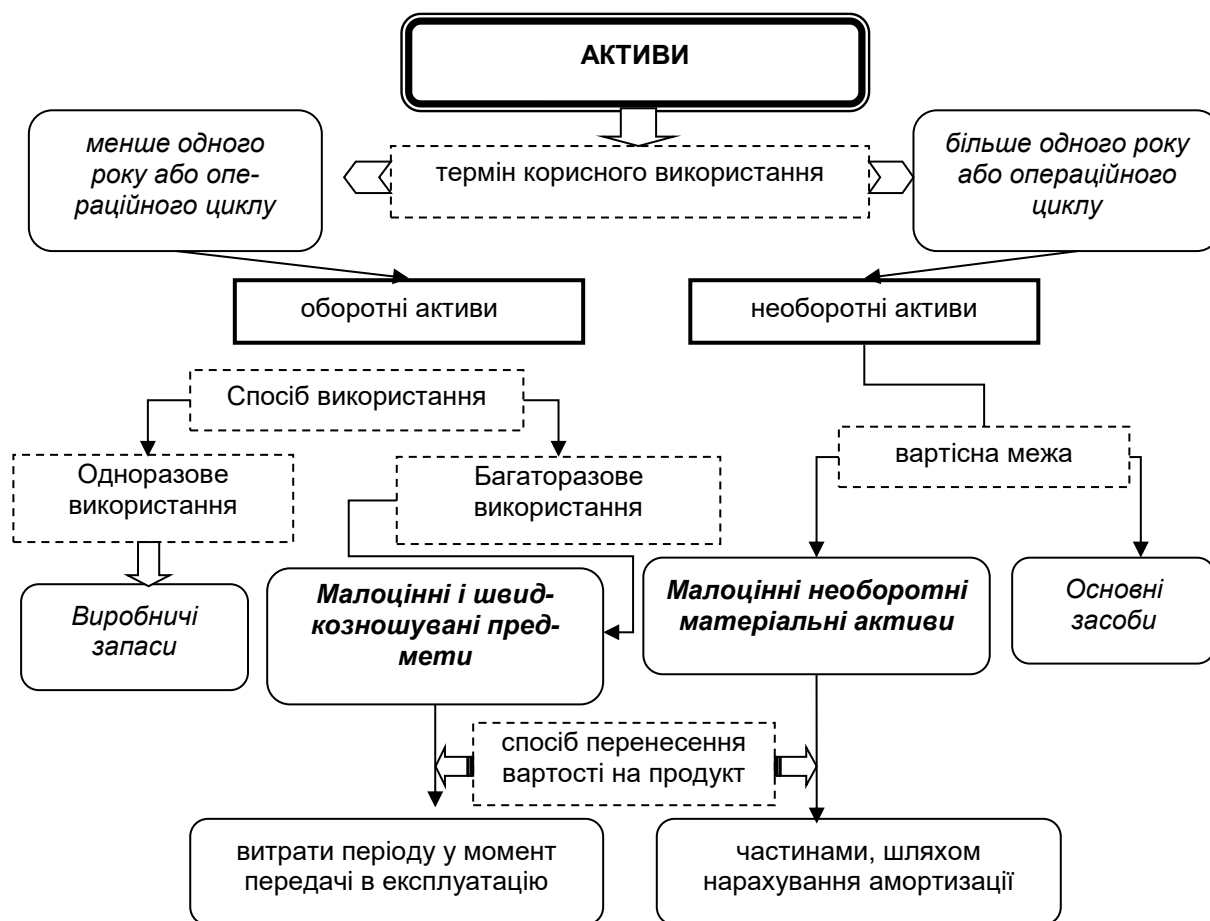

Рис. 1. Алгоритм розмежування малоцінних і швидкозношуваних предметів та малоцінних необоротних матеріальних активів

Особливість малоцінних і швидкозношуваних предметів полягає в тому, що вони мають принципову розбіжність з виробничими запасами, а саме те, що при їх використанні (експлуатації) не відбувається їх зменшення так, як це, наприклад, відбувається з матеріалами, сировиною чи паливом. Малоцінні і швидкозношувані предмети до кінця їх використання (експлуатації), як правило, своїх якостей не втрачають і зовні майже не змінюються. Отже, за характером використання у процесі господарської діяльності підприємства малоцінні і швидкозношувані предмети аналогічні основним засобам, а з точки зору їх придбання та методи обліку – матеріалам.

Лепетухина О. Е.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. – доцент Дарибекова Н. С.

СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ НАЛОГОВ С ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

Налоги с населения как основной источник финансовых ресурсов государства известны с незапамятных времен, выступая необходимым элементом экономических отношений с момента возникновения государства и разделения общества на классы.

Налоги с физических лиц можно рассматривать в единстве экономического, финансового и политического аспекта.

Экономический аспект определяется процессом отчуждения части собственности плательщиком в пользу государства.

Финансовый аспект - характеризуется обязательностью налогового платежа в денежной форме и наполнением бюджетов разных уровней налоговыми платежами.

Политический аспект - состоит в воспроизводстве системы государственной власти, в согласовании интересов тех или иных слоев общества.

Экономическая сущность налогов с физических лиц характеризуется денежным отношением, складывающимся у государства с физическими лицами в процессе формирования бюджета и внебюджетных фондов.

Налоги служат средством индивидуальной связи гражданина с государственной властью и местными органами самоуправления. Они отражают его причастность к формированию общегосударственных доходов и управлению ими, позволяют ощутить себя активным членом общества, дают основание для контроля за эффективным использованием государственных бюджетных и внебюджетных ресурсов, формируемых налогоплательщиками.

Все налоги, плательщиками которых выступают физические лица объединены в три группы:

- налоги, непосредственно взимаемые с населения;
- косвенные налоги, взимаемые с потребителей;
- налоги и общие платежи в целевые бюджетные и внебюджетные фонды.

В силу того, что налоги несут не только фискальную, но и регулирующую функцию, налоговая политика, как средство прямого и косвенного воздействия на граждан, играет особую роль в реализации социальной функции государства. В Конвенции МОТ № 117 «Об основных целях и нормах социальной политики», отмечено: «всякая политика должна, прежде всего, направляться на достижение благосостояния и развития населения, а также на поощрение его стремления к социальному прогрессу».

Устанавливая налоги на доходы физических лиц, сокращая налоговые обязательства, или полностью освобождая от уплаты налога на доходы различные категории населения, осуществляя поддержку слоев населения с низкими доходами, стимулируя развитие семьи, получение образования, вводя льготы по налогу на доходы в зависимости от расходов понесенных налогоплательщиками на содержание детей в детских дошкольных учреждениях, их обучение, повышение собственной квалификации, оказание помощи престарелым лицам и многое др., государство берет на себя заботы по обеспечению социальной стабильности и справедливости.

С социально-экономической точки зрения основным вопросом политики социальной направленности налогообложения является выбор модели и момента применения налога. Подвергаясь периодическому реформированию, система подоходного обложения населения в развитых странах обеспечивает баланс целей экономической и социальной политики государства.

Реформирование налогообложения физических лиц направлено на:

- повышение справедливости в обложении доходов, мер по увеличению вычетов для бедных слоев населения и среднего класса;
- упрощение системы исчисления налога на доходы;
- создание нейтральной системы обложения доходов, оказывающих минимальное воздействие на экономический выбор плательщика;
- устранение методов налогового регулирования, тормозящих развитие человеческого потенциала и введение налогового стимулирования роста благосостояния граждан;
- содействие к перераспределению доходов населения в пользу сбережений;
- улучшение системы налогового администрирования, внедрение электронных способов подачи и обработки налоговых деклараций.

Мілевська О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Довгострокове функціонування та розвиток підприємств безпосередньо залежать від наявності дієвої системи управління. Ця система є складним механізмом, який об'єднує процеси обліку, економічного аналізу, контролю з метою створення обліково-аналітичного забезпечення їх власників, саме тому повноцінна та адекватна інформаційна база про фінансові результати підприємства є необхідною умовою забезпечення правильного відображення в обліку та якісного управління ними. Дослідженню методики та організації обліку фінансових результатів присвятили свої праці Ф. Бутинець, С. Голов, Л. Гуцаленко, К. Друрі, О. Лишилєнко, Н. Малюга, Л. Нападовська, А. Пилипенко, В. Пархоменко, Л. Чижевська та інші вчені.

Проте залишається чимало невирішених питань, які потребують детального дослідження та надання практичних пропозицій щодо організації обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства.

Обліково-аналітичне забезпечення як компонент інформаційного забезпечення управління підприємством, дає змогу розв'язувати функціональні задачі управління, забезпечуючи керівництво повною та інформацією про господарські процеси та зв'язки із зовнішнім середовищем. Обліково-аналітична система ґрунтується не тільки на бухгалтерській інформації, хоча вона є визначальною, проте не єдиною. Характерною рисою обліково-аналітичного забезпечення як системи є її комплексність, що виявляється через взаємодію інформаційних потоків бухгалтерського, оперативного, статистичного обліку та інформації, яка формується за допомогою методів фінансового, управлінського та стратегічного аналізу [1]. Тому обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як комплексну систему обліку, аналізу та аудиту, взаємодіючу через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами. Економічним підсумком господарської діяльності є фінансовий результат, який характеризує усі аспекти функціонування підприємства. У зв'язку з цим операції з формування, розподілу та використання фінансових результатів підприємства підлягають управлінню, що забезпечує своєчасність внесення коригувань у господарську діяльність задля уникнення збитків та досягнення бажаного прибутку. Організацію обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами необхідно розглядати як безперервний, послідовний процес формування інформаційних потоків, що містить певну сукупність стадій та відповідних етапів щодо збирання, оброблення, зберігання та передачі інформації.

Вітчизняні підприємства розраховують фінансовий результат за методом «витрати–випуск», і тому на його величині істотно позначаються чинники методологічного і методичного характеру порядку визначення доходів і витрат, їх склад та оцінка [2, с. 202]. Інформація про доходи і витрати є необхідною умовою управління фінансовими результатами. Фінансовий результат є об'єктивним показником результату діяльності суб'єкта господарювання і використовується для управління прибутком, аналізу беззбитковості, оцінки рентабельності, рівня інвестиційної привабливості підприємства тощо. Задля визначення фінансового результату діяльності підприємства за звітний період у бухгалтерському обліку формується й узагальнюється інформація про доходи і витрати [3].

Вітчизняні підприємства розраховують фінансовий результат за методом «витрати – випуск». Для визначення фінансового результату доходи і витрати в бухгалтерському обліку групуються і відображаються у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за видами діяльності [4]. Підвищенню рівня обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами сприяє формування інформації про доходи, витрати і фінансові результати за звітними сегментами і центрами відповідальності.

З метою ефективного управління фінансовими результатами доцільно використовувати не тільки традиційні методи (способи, прийоми) аналізу доходів, витрат, прибутковості, рентабельності, але й нові, такі як моделювання, оцінки граничного потенціалу прибутковості окремих видів продукції (робіт, послуг) та інші. Виходячи з вищесказаного, слід приділити особливу увагу розгляду процесу формування інформації про фінансові результати в бухгалтерському обліку та її відображенню у фінансовій звітності.

Список використаних джерел

1. Пилипенко А., Дзьобко І., Писарчук О. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : монографія / за заг. ред. А. Пилипенка. Харків : вид-во ХНЕУ, 2011. 344 с.
2. Білик М. Д., Бабіч В. В. Облікова політика та її вплив на формування фінансового результату діяльності підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні* : зб. наук. пр. НДІ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. 2013. Вип. 4 (143). С. 201–206.
3. Мельник Т. Формування інформаційних ресурсів управлінського обліку для контролювання фінансових результатів підприємства. *Молодий вчений*. 2015. № 8 (23) С. 63–68.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.ua> (дата звернення: 13.09.2021).

Михайленко М. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Салига К. С.

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є отримання ним позитивного фінансового результату у розмірах, що задовольняє потреби власників. Аналіз господарської діяльності дозволяє врахувати загальні закономірності та тенденції розвитку економіки, а також прояви загальних, специфічних і окремих економічних законів у практиці конкретного підприємства, своєчасно виявити тенденції змін і можливості підвищення ефективності виробництва.

Різнноманітні напрями фінансово-господарської діяльності підприємств, які пов'язані як із поточною діяльністю, так і з вирішенням задач тактичного та стратегічного менеджменту, насамперед пов'язані з раціональним формуванням і перерозподілом фінансових ресурсів з метою досягнення визначених фінансових результатів. При цьому, враховуючи різні аспекти та горизонти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління доходами і витратами, тобто процес дослідження і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами формування і розподілу доходів та здійснення витрат на підприємстві.

Категорія прибутку є однією з найскладніших в економічній науці. Вона була предметом широких дискусій серед представників різних економічних шкіл та напрямків. Однією з найбільш суперечливих вона залишається і на сьогодні, що обумовлює необхідність її поглиблення і уточнення. Така необхідність виникає

з ряду причин: насамперед, перехід України до ринкових принципів управління економікою формує нове економічне насичення сутності цієї категорії, яке істотно розрізняється з її економічним змістом в умовах адміністративних принципів управління; по-друге, інтеграція України із світовою економікою потребує необхідності узгодження основних характеристик цієї категорії з аналогічною системою характеристик, що використовується у міжнародному науковому вжитку; нарешті, необхідність уточнення сутності категорії доходу виникає через розвиток нової парадигми управління економічними процесами суб'єктів господарювання, яка отримала назву «стратегічне управління підприємством».

В умовах ринку основу для якісних змін всієї системи управління підприємством, у тому числі формування і використання доходів, може створити лише його спрямованість на стратегічну перспективу. Визначено, що найбільш поширеними підходами до управління доходами підприємства є підходи з позиції максимізації їх обсягу або рівня. Досліджено управління доходами за центрами відповідальності, що здійснюється за принципом визнання зон індивідуальної відповідальності, як це зафіксовано в організаційній структурі підприємства.

Один із найбільш відомих підходів до розробки ефективної стратегії управління прибутком заснований на використанні збалансованої системи показників. Цей підхід пов'язує управління результативністю підприємницької діяльності зі стратегічним управлінням. Наявність сценаріїв дозволяє більш гнучко і точно виконувати довгострокове планування. Елементи стратегічного управління витратами як системи, що включає у себе взаємопов'язані елементи управління (мета, завдання, планування, аналіз, комунікація, мотивація, контроль, оцінка, прийняття рішень), і спрямовану на забезпечення реалізації стратегічних завдань підприємства в умовах динамічного і невизначеного підприємницького середовища, на основі оптимального використання існуючого потенціалу підприємства.

Мусина А. К.
магістрант

Бирюков В. В.
д.э.н., доцент, декан факультета инженерной экономики и менеджмента
Карагандинский технический университет, г. Караганда, Республика Казахстан

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ

С управленческой точки зрения любую корпорацию, в том числе диверсифицированную, целесообразно формализовать в виде модели, представляющей собой открытую систему, на вход которой из окружающей среды поступают различные ресурсы: информация, капитал, трудовые ресурсы, материалы и т.д. В процессе функционирования корпорация преобразует эти ресурсы. Результаты этого преобразования могут рассматриваться как выходы данной системы. Если организация управления эффективна, то в ходе процесса преобразования образуется добавочная стоимость, появляется прибыль, происходит увеличение доли рынка, объема продаж, рост корпорации и т.п.

Одним из эффективных механизмов, помогающим обеспечить принятие управленческих решений, направленных на успешную работу корпорации, является стратегическое планирование, представляющее собой набор действий и решений, предпринимаемых руководством управляющей компании, чтобы помочь корпорации достичь своих целей. Стратегия представляет собой детальный всесторонний комплексный план, который должен разрабатываться с точки зрения перспективы всей корпорации, а не конкретных индивидов (например, основателей корпорации).

Разработка стратегического плана, окончательный вариант которого должен обосновываться обширными исследованиями и фактическими данными, является сложнейшей проблемой. Чтобы эффективно функционировать в условиях жесткой конкуренции, корпорация должна постоянно заниматься сбором и анализом огромного количества информации об отрасли, рынке, конкуренции и других факторах.

Стратегический план придает определенность и индивидуальность корпорации, что позволяет ей открывать широкие перспективы. Поэтому стратегические планы должны быть разработаны так, чтобы не только оставаться целостными в течение длительных периодов времени, но и быть достаточно гибкими, чтобы при необходимости можно было осуществить их модификацию и переориентацию. Общий стратегический план следует рассматривать как программу, которая направляет деятельность корпорации в течение продолжительного периода времени, давая себе отчет в том, что конфликтная и постоянно меняющаяся деловая и социальная обстановка делает постоянные корректировки неизбежными.

Стратегическое планирование обычно включает четыре области управленческой деятельности: распределение ресурсов, адаптация к внешней среде, внутренняя координация и организационное стратегическое предвидение.

Поиск организационных стратегий является основной целью организационного стратегического предвидения. В его рамках решаются, помимо других организационных задач, и задачи систематического развития мышления менеджеров путем создания такой организации обучения, при которой они могут учиться на ранее принятых стратегических решениях. Способность учиться на опыте дает возможность корпорации правильно скорректировать свое стратегическое направление и повысить профессионализм менеджеров в области стратегического управления.

Все это делает актуальной проблему создания системы контроля за деятельностью корпораций. Мировая практика показывает, что для этого должны использоваться механизмы внешнего и внутреннего контроля.

Механизм внешнего контроля обычно включает соответствующее законодательство или фондовые рынки. В Казахстане в настоящее время идет процесс формирования соответствующего законодательства, но пока не будут созданы инфраструктура обязательного исполнения законодательства, органы контроля

над діяльністю корпорацій, исполнительные органы и т. д., трудно полагаться на новую законодательную среду как на гаранта эффективного управления.

Неминуций Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Покатаєва О. В.

РИЗИК ЯК СКЛАДОВА КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Ризик – невід’ємна складова частина людського життя. Він породжується невизначеністю, відсутністю достатньо повної інформації про подію чи явище та неможливістю прогнозувати розвиток подій. Ризик виникає тоді коли рішення вибирається з декількох можливих варіантів і немає впевненості, що воно найефективніше.

Можна приймати рішення та запроваджувати дії направлені на зменшення ризику але позбутися його неможливо. Ситуації коли відсутній ризик в економіці майже не зустрічаються. Більшість ситуацій яким приаманний ризик є дуже важко прогнозованими та контрольованими тому усунути ризик повністю майже неможливо. Це є причиною того, що навіть ідеальні з першого погляду рішення приводять до збитків.

Водночас ризик слід розглядати як невід’ємний елемент процесу існування організації на ринку. Фактично якщо основною метою функціонування організації є максимізація прибутку то він (прибуток) є винагородою за вдало взятий на себе ризик. Марно було б сподіватися, що отримання більш менш значних прибутків не пов’язано з серйозним ризиком.

Як вітчизняна так і зарубіжна література приділяє багато уваги визначенню терміна «ризик». Найчастіше зустрічаються такі визначення ризику:

1. Вірогідність збитків чи втрат.
2. Ймовірність невдачі чи втрат, що пов’язано з конкретним напрямком дій.
3. Ймовірність небажаної події.

Ризик в ділових операціях – це об’єктивно-суб’єктивна економічна категорія, що відбиває ступінь успіху (невдачі) в досягненні цілей з урахуванням впливу контрольованих і неконтрольованих чинників за наявності прямих і зворотних зв’язків.

Проблеми ризику мають розглядатися й ураховуватися як при розробленні стратегії, так і в процесі виконання оперативних завдань. У кожній ситуації, що пов’язана з ризиком постає питання: що означає доцільний ризик, де межа, що відокремлює доцільний ризик від нерозумного.

Визначення такої межі не може бути правильним без розуміння причин виникнення ризику взагалі та його зростання на протязі останнього періоду розвитку людства. Основні з них наступні:

1. Останнім часом розвиток суспільства набув дуже великих швидкостей насамперед через науково технічний прогрес. Була створена потреба у неординарному, швидкому вирішенні питань, що постають перед людством. Принципово нові шляхи розв’язання задач на творчому рівні, вимусили застосовувати методи та прийоми до яких ще ніколи і ніхто не удавався, природно, що на підставі цього з’явився і великий ризик зазнати невдачу. Якщо спів ставити такі фактори як необхідність вирішення проблеми швидко якісно не традиційно, всезростаючу кількість населення і стрімко спадаючу кількість придатних до використання ресурсів то можна побачити наступну причину ризику

2. Для того щоб вижити необхідно надати своїм діям підприємницького забарвлення тобто: незалежність нестандартність дій, сміливість, винахідливість, орієнтація на максимально можливий успіх. На сучасному етапі важливість цього питання розуміє все більша кількість людей, тому не дивно, що в їх діях починають з’являтися вищезазвані ознаки, які й породжують наростання рівня ризику взагалі.

3. Середовище діяльності людства все більше набуває ринкового характеру, це породжує дуже жорстку конкуренцію при якій природним стають факти чисельних банкрутств та крахів.

4. Також дуже важливим є проблема зростання глобального ризику, тобто знищення людства внаслідок власних дій.

Однією з найприбутковіших операцій комерційного банку є кредитування. Але завжди поряд з великими прибутками знаходяться великі ризики, що пов’язані зі втратою чи недоотриманням цих прибутків.

Один із найважливіших принципів банківського кредитування полягає у поверненні наданого кредиту у чітко обумовлені строки. Дотримання цього принципу є запорукою успішної діяльності банку. Цілком очевидно, що при наданні кредиту перед банком стає проблема невизначеності того чи буде його повернуто вчасно і більше того чи буде його повернуто взагалі. Звідси випливає, що основною задачею банку при наданні позики є перетворення невизначеності в ризик і його детальний аналіз.

Обнявко М. В.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Правдюк Н. Л.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕКАЗУ КОШТІВ

ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Із винайденням розподіленої бази даних блокчейн та відповідної новітньої технології роботи з даними на сьогоднішній день постало питання про її застосування для цілей бухгалтерського обліку. Ця технологія покликана розширити можливості ведення обліку та підвищити довіру в суспільстві до облікової інформації.

Нова технологія дасть змогу ефективно боротися з шахрайством і значно розширить можливість регулюючих органів відстежувати діяльність організації, зробить облік прозорим, дасть змогу вести його в реальному часі [1, с. 200].

Особливістю технології є те, що за її допомогою передається не лише інформація, а й цінності. Реалізується так звана економіка цифрових активів. Її суть полягає в тому, що користувачі можуть передавати кошти, цінні папери й інші цифрові активи іншому учаснику системи. Відмінність від існуючої системи полягає в тому, що сьогодні для здійснення, наприклад, платежів через міжнародну платіжну систему здійснюється низка операцій та потребує виконання кількох необхідних для здійснення їх умов. Такими операціями є запис або передача інформації, кліринг, розрахунок, звірка тощо, а умовами – наявність в учасників коштів забезпечення на рахунках у платіжній системі, входження у таку систему з витратою ресурсів організаційного, правового, фінансового та інших характерів. При здійсненні розрахунків за допомогою технології блокчейн платіж відповідає розрахунку безпосередньо [2, с. 13].

У блокчейн-мережах покупець і продавець активу підтверджують транзакцію за допомогою криптографічних ключів, тобто спеціальних унікальних цифрових кодів. Вгадати послідовність символів цифрового коду криптографічних ключів практично неможливо. Це робить технологію блокчейн однією з кращих для фінансових транзакцій [1, с. 200].

Блокчейн багато хто вважає ідеальною для бухгалтерського обліку, адже вона відстежує операції, повідомляє про всі зміни в системі та не допускає навмисних перекручень і маніпуляцій з даними, які залишаються правдивими незалежно від ступеня довіри до контрагента [3, с. 138].

Слід також усвідомлювати, що передача цінностей за допомогою блокчейн має зовсім іншу природу ніж робота, наприклад, з електронною поштою, коли при відправці певного файлу відправляється фактично лише його копія, а він сам продовжує знаходитись на комп'ютері відправника. При відправці ж цінностей, зокрема, коштів, важливо, щоб у відправника їх не лишилось після відправлення. При цьому слід пояснити, що фактично цінності існують в мережі, а кожен власник має до них ключ. Після передачі цінності ключ нового власника згенерований по-новому за певним алгоритмом, тому попередній власник активу не має до нього доступу [2, с. 14].

Застосування технологічних можливостей в методології бухгалтерського обліку змінює форму його організації, підвищує рівень професійних компетенцій та відповідальності кадрів, виводить систему інформаційного забезпечення на якісно новий рівень прозорості, безпеки, оперативності, релевантності [4, с. 66].

Отже, враховуючи вищесказане, зазначимо, що технологія блокчейн є однією з найпрогресивніших інновацій останнього десятиліття, пошук варіантів застосування якої здійснюється у різних сферах і видах діяльності підприємства. Особливого значення набуває переосмислення ролі та місця бухгалтерського обліку в цифровій економіці, а саме введення в практику системи «Потрійної бухгалтерії/потрійний запис» (triple-entry accountancy), що ґрунтується на використанні блокчейн-технології. Важливою перевагою блокчейну є висока швидкість руху грошових коштів, особливо, якщо порівнювати зі звичайними банківськими переказами. Технологія блокчейн готова стати новим інструментом 21 століття по переміщенню коштів. Прикорення, здешевлення, формалізація – основні наслідки впровадження блокчейну в бухгалтерський облік.

Список використаних джерел

1. Ілляшенко К. В. Перспективи застосування технології блокчейн в бухгалтерському обліку. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 198–202.
2. Мельниченко О. В., Гартінгер Р. О. Роль технології блокчейн у розвитку бухгалтерського обліку та аудиту. *Współpraca europejska NR. European cooperation*. 2016. Vol. 7 (14).
3. Попівняк Ю. М. Технологія блокчейн у бухгалтерському обліку й аудиті: сучасний стан, можливості та перспективи застосування. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3. С. 137–144.
4. Шишкова Н. Л. Перспективи впровадження блокчейну в бухгалтерському обліку. *Облік і фінанси*. 2018. № 2. С. 61–68.

Овечко А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гнезділова О. М.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ЗАБОРГОВАНOSTІ

У процесі своєї діяльності підприємства систематично вступають у господарські відносини з іншими суб'єктами – працівниками, засновниками, покупцями, постачальниками, фінансово-кредитними організаціями, іншими контрагентами, органами державної влади та місцевого самоврядування тощо. В результаті таких відносин виникають дебіторська та кредиторська заборгованості, які є предметом безперервного контролю з боку керівництва й фінансових служб. З огляду на це необхідно забезпечити якісне і своєчасне відображення інформації про заборгованість у системі бухгалтерського обліку.

Найпершим у вивченні організації обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей є визначення цих понять та їхнього економічного змісту.

В ході проведеного аналізу положень нормативно-правових документів і позицій науковців щодо сутності категорії «заборгованість», пропонуємо її визначати як правовідносини двох чи більше суб'єктів, які є наслідком вчинення певної дії (фінансово-господарської операції) одного суб'єкта (кредитора) до іншого (дебітора) щодо передачі товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт або дії законодавчо-нормативних документів (виникнення заборгованості з податків чи інших обов'язкових платежів перед бюджетом та позабюджетними цільовими фондами), та надає кредитору право вимоги, а дебітору обов'язок щодо її погашення.

Для вдосконалення системи обліку заборгованості можна надати такі рекомендації:

- 1) Внести зміни в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», які б розмежували поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованості. Сьогодні їх облік ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, що не відзначено у вище зазначеному стандарті.

Водночас зазначимо, що поточна дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова – необоротним, і вони обліковуються на різних рахунках.

2) Доцільно було б здійснювати оцінку дебіторської заборгованості за допомогою міжнародних стандартів.

3) Своєчасно та періодично контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей. Адже значне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і потребує залучення додаткових джерел фінансування.

4) Оплата дебіторської заборгованості являє собою форму реструктуризації активів, що полягає у переведенні дебіторської заборгованості в ліквідні форми активів.

Основними видами оплати дебіторської заборгованості (рефінансування) є облік векселів, форфейтинг та факторинг. Водночас такі форми оплати дебіторської заборгованості, як факторинг і форфейтинг не набули поширення під час здійснення господарської діяльності підприємств в Україні, тоді як застосування таких форм розрахунків пришивдишило б перетворення дебіторської заборгованості у грошові активи.

5) Створити резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства.

Резерв сумнівних боргів варто формувати в розрізі кожного з боржників, за термінами непогашення дебіторської заборгованості та залежно від розмірів підприємства та обсягів діяльності. Це дасть змогу отримувати інформацію про суми дебіторської заборгованості, яка визнана сумнівною; про суми списаної дебіторської заборгованості в межах та понад резерв сумнівних боргів; про суми заборгованості, що раніше була визнана безнадійною

Пойманова В. Р.

Державний податковий університет

Стежко Н. В.

Державний податковий університет
професор

СУТНІСТЬ І ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Міжнародні економічні відносини відіграють вкрай важливу роль у формуванні економіки держави, оскільки саме на них ґрунтуються економічні зв'язки світового господарства. Вони є відображенням господарських зв'язків між різними державами, підприємствами, фірмами, юридичними та фізичними особами, для обміну товарів і послуг, матеріальних і фінансових ресурсів. Основою міжнародних економічних відносин є механізми та ринкові системи.

Свої праці питанню сутності й форм міжнародних економічних відносин присвятили як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед них є В.Базилевич, Г.Климко, О.Грішанова, А.Жигір, В.Амеліна, Т.Попова, С.Владимиров.

Метою є дослідження сутності й форм міжнародних економічних відносин.

Сутність міжнародних економічних відносин полягає в тому, що це складний комплекс торгівельних, виробничих, валютних, кредитних зв'язків, які дають можливість ефективно використовувати існуючі ресурси та сприяти збільшенню світового обсягу товарів та послуг. Сучасні МЕН мають свої властивості, до яких можна віднести: вихід за межі національних господарств; взаємодія між юридичними та фізичними особами, державами та міжнародними організаціями; визначеність форм; різні рівні використання та функціонування. Головні ознаки МЕН: різноманітність об'єктів і суб'єктів, визначальний вплив попиту і пропозиції, гнучкість і рухливість, взаємозв'язок із цінами, конкурентоспроможність. «Міжнародні економічні відносини обслуговують взаємодію національних економік, що входять у світове господарство, і тим самим забезпечують його цілісність» [1].

Основними формами міжнародних економічних відносин, завдяки яким проявляється функціонування світової системи є:

– міжнародна торгівля – система міжнародних товарно-грошових відносин, обмін товарами й послугами на міжнародному рівні, які складаються із зовнішньої торгівлі всіх країн світу, продукти інтелектуальної власності (ліцензії, патенти, фірмові знаки);

– міжнародний рух капіталу – вилучення капіталу з національного обігу та розміщення у вигляді товару або послуги з метою отримання доходу від власника [2];

– міжнародна міграція робочої сили – переміщення населення працездатного віку через кордон з метою отримання роботи у власника іншої країни;

– міжнародний обмін технологіями – пересування міжнародних науково-технічних досягнень на оплатній або безоплатній основі;

– міжнародні кредитні відносини – економічні відносини, які пов'язані з функціонуванням грошей та обслуговуванням господарських зв'язків між країнами;

– міжнародна економічна інтеграція – взаємодія національних господарств різних країн з метою вільного переміщення товарів, послуг, робочої сили та будь-якої інформації.

Отже, міжнародні економічні відносини – це комплекс торгових, науково-технічних, виробничих фінансових зв'язків, які сприяють обміну економічними ресурсами.

Список використаних джерел

1. Економічна теорія: Політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання-Прес, 2014. 615 с.

2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 602 с

Приходько Т. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Салига К. С.

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПІДПРИЄМСТВА

Відома безліч різних напрямів вкладення вільних засобів: у будівництво, розширення або реконструкцію підприємств, впровадження нової техніки з метою переозброєння, нерухомість, різні фінансові інструменти, коштовності, раритети і т.п. Тому інвестори рідко рідкокладають засоби в один вид активів.

Більшість інвесторів інвестують зазвичай декілька об'єктів реального і (або) фінансового інвестування, формуючи сукупність активів (портфель). Цілеспрямований підбір таких об'єктів розглядають як процес формування інвестиційного портфеля. Портфельний підхід передбачає максимізацію корисності від активів, тобто збільшення їх прибутковості за умови диверсифікації з метою зниження інвестиційних ризиків. У такий спосіб за умови формування портфеля досягають компромісу таких, на перший погляд, несумісних цілей, як максимізація доходу і мінімізація ризиків.

Основні принципи формування інвестиційного портфеля:

- 1) відповідність складових портфеля інвестиційній стратегії компанії;
- 2) обов'язкове оцінювання всіх можливих варіантів для кожного проекту; обмеженість проектів ресурсними можливостями;
- 3) забезпечення прийнятих для компанії співвідношень між основними цілями: прибутковістю, приростом капіталу, мінімізацією ризиків і ліквідністю;
- 4) колегіальність в ухваленні рішень з приводу складу портфеля;
- 5) забезпечення управління портфелем, прибутковості систематично стежити за змінами на інвестиційному ринку і здійснювати необхідне реінвестування засобів (моніторинг).

Портфель цінних паперів формують, як правило, після визначення інвестиційної політики компанії, а також після формування портфеля реальних інвестицій.

Основні принципи формування портфеля цінних паперів:

1. Забезпечення реалізації загальної інвестиційної стратегії.
2. Забезпечення відповідних тактичних цілей портфеля можливостям залучення інвестиційних ресурсів.
3. Забезпечення допустимого співвідношення прибутковості і ризиків, прибутковості і ліквідності.

Процес формування портфеля цінних паперів передбачає п'ять етапів. Перший етап – формування інвестиційних цілей – залежить від завдань інвестора.

Другим етапом формування портфеля є формування основних напрямів інвестиційної політики для досягнення вибраних цілей. Цей етап починається з ухвалення рішення про приріст активів, тобто інвестор повинен вирішити, яким чином розподілити свої засоби між основними класами активів. Основні класи активів, як правило, включають акції, облігації, нерухомість і іноземні цінні папери. Під час формування інвестиційної політики слід брати до уваги обмеження, які накладають органи державного регулювання на розміщення засобів.

Вибір портфельної стратегії базується на вибраній інвестором політиці. Портфельні стратегії можна розподілити на активних і пасивних. Активні портфельні стратегії використовують доступну інформацію, і методи прогнозування для підвищення ефективності інвестицій в порівнянні з простою диверсифікацією. Найбільш істотним моментом для всіх активних стратегій є прогнозування чинників, які можуть вплинути на інвестиційні характеристики цього класу активів. Наприклад, активні стратегії під час роботи з портфелями простих акцій можуть охоплювати прогнозування майбутніх доходів, дивідендів або показників відношення ціни до доходу. Облігаційні стратегії базуються на прогнозуванні майбутнього рівня процентних ставок, стратегії роботи з іноземними цінними паперами – на очікуваних обмінних курсах валют.

Пасивні портфельні стратегії вимагають мінімуму інформації про майбутньому. Грунт таких стратегій складає диверсифікація портфеля, що забезпечує максимальну відповідність його прибутковості вибраному ринковому індексу (певній усередненій статистичній характеристиці, що відображає поведінку конкретної групи активів).

Для управління облігаціями часто використовують так звані структурні портфельні стратегії. Структурна портфельна стратегія допомагає сконструювати портфель так, щоб забезпечити необхідний потік платежів в майбутньому. Вибравши портфельну стратегію, необхідно визначити активи, які будуть включені в портфель. Цей крок вимагає оцінки окремих цінних паперів.

Оцінку ефективності інвестицій вважають останнім етапом процесу формування портфеля цінних паперів. Насправді це не зовсім так, адже інвестиційний процес безперервний. На цьому етапі здійснюється обчислення реалізованої прибутковості і ліквідності портфеля і зіставлення отриманого результату з вибраним базисним показником.

Базисним показником в цьому випадку є певна кількісна характеристика поведінки раніше вибраного набору цінних паперів. На Заході як базисний показник використовують будь-який загальновідомий фондовий індекс або один з облігаційних індексів, повідомлених провідними консалтинговими фірмами. Останнім часом інституційні інвестори (страхові компанії, пенсійні фонди і т.п.) разом з фірмами, що займаються аналізом фондового ринку, розробили спеціальні індекси, орієнтовані на конкретні типи клієнтів.

Пшенична М. В.

Новокаховський гуманітарний інститут ВМУРоЛ «Україна»
к.е.н., доцент

АКТУАЛІЗАЦІЯ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Затяжна фінансово-економічна криза в Україні, яка бере свій початок з політичної кризи 2014 року та продовжується під впливом глобалізаційних процесів та негативних макроекономічних наслідків COVID-19,

вимагає від сучасних суб'єктів господарювання пошуку та впровадження нових підходів до розбудови економічних систем.

Класичні бізнес-підходи виявилися вичерпаними та неефективними в умовах турбулентної та складно прогнозованої економіки, таким чином довівши перспективність інновативних підходів та неординарних інструментів до ведення підприємницької діяльності.

Одним з основних джерел швидкого заробітку та капіталізації вкладень в світовій практиці на сьогоднішній день є венчурне фінансування, що являє собою високоризикові довгострокові інвестиції приватного капіталу в акціонерний капітал новостворюваних малих високотехнологічних перспективних компаній, орієнтованих на розробку і виробництво наукомістких продуктів, для їх розвитку і розширення, з метою отримання прибутку від приросту вартості вкладених коштів. Займатися цим видом інвестування можуть як фізичні, так і юридичні особи, а також венчурні фонди, що акумулюють венчурні капітали окремих вкладників.

Варто зауважити, що український ринок лише починає робити перші кроки на шляху до повноцінного венчурного інвестування, а відтак – використання принципу бенчмаркінгу в питаннях ризикованого підприємства є максимально доречним.

Венчурні інвестиції є найбільш високоприбутковими і найбільш високо ризикованими інвестиціями в світі. Адже, максимальний прибуток можна отримати лише на етапі фінансування компанії, що перебуває на зовсім ранній стадії свого розвитку (рівень старт-апу). Це, в свою чергу, вимагає наявності певної бізнес-експертності у інвестора та розуміння умов забезпечення прибутковості венчурних інвестицій.

Особливостями венчурного інвестування є: однакова доступність для великих компаній, інвестиційних фондів, невеликих фірм і навіть приватних осіб через необов'язковість вимоги великого стартового капіталу для реалізації проекту; наявність особливих прав у венчурного інвестора, не характерних при класичному інвестуванні (можливість підбору кадрів чи ухвалення стратегії збуту); можливість отримання венчурним інвестором не лише дивідендів (частини доходу від бізнесу), але і фіксованого відсотку за сприяння в просуванні, організації та управлінні компанією.

Отже, підсумовуючи матеріал, викладений вище, слід наголосити на тому, що: в посткризових умовах економіка гостро потребує наукових розробок, високотехнологічних рішень та інновацій. Останні, в свою чергу, потребують інвестицій, без яких проекти не можуть бути втілені в життя. Ефективно фінансувати подібні проекти за рахунок державного бюджету чи фондового ринку не є можливим через необхідність вкладання грошей в часто ще неіснуючі виробництва на рівні старт-апу. Схожої позиції невтручання дотримуються і кредитні установи, адже інноваційні компанії на етапі ідеї часто не мають заставного майна, без якого отримання банківського кредиту на адекватних умовах також неможливе. За таких умов лише венчурне інвестування є підтримкою і фінансовою опорою для інноваційних напрямків бізнесу.

Тому розширення практики венчурного інвестування в Україні дозволить забезпечити інноваційний розвиток держави, підтримати малий і середній бізнес неоіндустріальної орієнтації та підвищить можливості української бізнес-спільноти в контексті створення сприятливого інвестиційного середовища, продемонструвавши відкритість власників венчурних капіталів до роботи з високо ризикованими, але перспективними проектами.

Рудницький К. Г.

Класичний приватний університет

Попова В. Д.

Класичний приватний університет
к.е.н., доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

Конкуренція є невід'ємною складовою ринкових відносин, яка для товаровиробників виступає зовнішньою силою примусу до неухильного підвищення продуктивності господарської діяльності, розширення масштабів випуску товарів, прискорення науково-технічного прогресу, пошуку та впровадження новітніх технологій і форм організації виробництва. Конкуренція являє собою процес суперництва між учасниками ринкових відносин, в якому метою конкурентних дій кожного з учасників є обмеження можливостей інших впливати одностороннім чином на загальні умови ринкового обміну товарами.

Складність та розмаїття можливих конкурентних переваг обумовлюють необхідність створення цілісної системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства, важливою складовою якої є управління стратегічними змінами на підприємстві в процесі активного рефлексивного конкурентного суперництва. Сукупна дія зазначених вимог та чинників обумовлює формування складної системи можливих конкурентних переваг підприємства, в рамках якої обґрунтовано пропозиції відносно удосконалення та розвитку підходу відносно розмежування видів конкурентних переваг, орієнтація на досягнення яких може виступати основою для формування відповідних конкурентних стратегій.

Конкурентні переваги підприємства стають концентрованим проявом переважання над конкурентами в економічній, технічній, організаційній або іншій сфері діяльності підприємства, яке можна виміряти економічними показниками (додатковий прибуток, більш високі рентабельність, ринкова частка, обсяг продажів й ін.). Підприємство здобуває конкурентні переваги тільки в тому випадку, коли стає здатним надати споживачам найбільшу цінність – будь то найкраща якість, низька ціна або найкраща цінність унікального товару, за який варто заплатити дорожче. Фундаментальною причиною успіху або невдачі інших підприємств є наявність або відсутність у підприємства конкурентних переваг. Для досягнення успіху в конкурентній боротьбі підприємство розробляє для себе план дій по забезпеченню конкурентних переваг – певну конкурентну стратегію.

Поглиблення сучасних тенденцій розвитку ринку, пов'язаних із підвищенням мінливості попиту споживачів та неухильним загостренням конкурентного суперництва, вимагають від виробників продукції безу-

пинного оновлення асортименту продукції, яка виробляється, активізації зусиль відносно розробки та реалізації продуктово-інноваційної політики, спрямованої на пошук оригінальних, більш досконалих шляхів задоволення запитів покупців. Планова діяльність в сфері формування та збуту товарного асортименту продукції підприємства визначає методи і пов'язана із пошуком найбільш вигідних і привабливих для здійснення господарських операцій цільових ринків та сегментів, а також із упорядкуванням та забезпеченням оптимальності (з точки зору очікуваного доходу) побудови набору товарів і послуг, які виробляються. Неоднозначність завдань, які вирішуються в сфері формування товарного асортименту, обумовлює розмаїття існуючих підходів до визначення оптимальності сполучення при цьому товарів і послуг, серед яких можна виділити три основні концепції: маркетингову, фінансову та стратегічну.

Русінова А. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гнезділова О. М.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Запаси займають особливе місце у складі майна підприємства та домінуючі позиції у структурі витрат. Ефективність господарської діяльності підприємств значною мірою залежить від оцінки та раціонального використання виробничих запасів.

Основними проблемами організації обліку виробничих запасів підприємства є:

- неправильне визначення первісної вартості придбаних запасів;
- неправильне визначення справедливої вартості запасів при їх внесенні до статутного капіталу, безоплатному одержанні, бартерному обміні;
- неправильний вибір оцінки на дату складання балансу;
- недоцільність використання методів списання виробничих запасів;
- незадовільна організація складського господарства та зберігання запасів;
- недостатність автоматизації первинного обліку виробничих запасів підприємств;
- невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення та використання запасів.

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів на підприємствах є: раціональна організація складського господарства; розробка номенклатури запасів; наявність інструкції з обліку виробничих запасів; правильне групування, класифікація запасів; розробка норм витрачання запасів.

Правильна організація зберігання і використання виробничих запасів є умовою постійного та прибуткового виробництва.

Під час організації обліку запасів на підприємстві важливу роль відіграє організація складського обліку. Всередині складів матеріали повинні розміщуватися по секціях, за типом, сортом, розмірами у штабелях, на стелажах і на полицях з таким розрахунком, щоб забезпечити можливість швидкого їх приймання, відпускання і перевірки наявності. За умов правильної організації складського обліку, буде ефективним і облік у бухгалтерії.

Одним з напрямів удосконалення організації оперативного й складського обліку запасів є раціоналізація форм документів, документообігу й всієї системи оформлення, реєстрації й обробки інформації.

Поліпшення інформаційного забезпечення управління сприяє використанню в практиці підприємств електронного документообігу, що значно спрощує роботу бухгалтера зі складання та оформлення документів. Рівень достовірності, ефективності та точності обліку запасів залежить від грамотності та чіткості організації електронного документообігу на підприємстві. Процес електронного документообігу складського обліку виробничих запасів повинен базуватись на інтегрованій обробці облікової інформації, яка включає формування та обробку первинних документів.

Необхідно зазначити, що забезпечення електронного обліку виробничих запасів на підприємстві вплине на:

- зменшення кількості документів, зокрема прискорить рух інформації між складом та бухгалтерією;
- підвищення ефективності здійснення контролю над складанням документів і прийняттям обґрунтованих рішень стосовно управління виробничими запасами;
- покращення ефективності роботи окремих працівників та підприємства у цілому;
- зменшення витрат на роздрукування, передачу та зберігання значної кількості документів та їх копій.

Самойлов С. В.

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
наук. кер. – к.е.н., доцент Неізвестна О. В.

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ПРАДО»

Ліквідність підприємства – це його спроможність швидко реалізувати активи та одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів і короткострокової заборгованості [1, с. 170].

Теоретичні основи сутності та методики оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства вивчали вчені-економісти В. Бугай, І. Бланк, М. Білик, В. Вовк, В. Готра, Н. Давиденко, Н. Тиницька, Г. Савицька, Є. Носова, В. Ковальов та ін.

Оцінку ліквідності підприємства виконують за допомогою системи фінансових коефіцієнтів, які дозволяють зіставити вартість поточних активів, що мають різний ступінь ліквідності, із сумою поточних зобов'язань [2].

На прикладі даних ТОВ «ПРАДО» [3] було розраховано основні показники ліквідності протягом 2018-2020 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «ПРАДО» за 2018-2020 роки

Найменування показника	2018	2019	2020	Відхилення (+;-)	
				2019-2020	2020-2019
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,0422	0,0533	0,0482	+0,0111	-0,0051
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,0585	0,0238	0,0239	-0,0347	+0,0001
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0250	0,0118	0,0198	-0,0132	+0,0080

Джерело: складено автором самостійно

У досліджуваному періоді коефіцієнт абсолютної ліквідності зростав і станом на 31.12.2020 р. сягнув 1,98, збільшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,80 проц. пункти, або на 68,25%. Це свідчить, що ТОВ «ПРАДО» спроможне негайно розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями. На негативну оцінку заслуговує значне перевищення показником свого критичного значення, що свідчить про нераціональність використання грошових коштів.

Динаміка коефіцієнта швидкої ліквідності у досліджуваному періоді свідчить, що підприємство спроможне покрити короткострокові зобов'язання лише за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості, тобто, без врахування товарних запасів.

Коефіцієнт поточної ліквідності у досліджуваному періоді має тенденцію до зниження і станом на 31.12.2020 р. сягає 4,82, зменшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,51 проц. пункти, або на 9,52%. Показник свідчить, що ТОВ «ПРАДО» має ресурси, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань протягом року навіть у випадку несвоєчасної сплати боргів дебіторами.

Таким чином, після проведеного аналізу показників ліквідності підприємства протягом 2018-2020 рр., постає об'єктивна необхідність впроваджувати адекватні антикризові фінансові заходи щодо покращення виробничо-господарської діяльності та поліпшення фінансового стану в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Вовк В., Бугай В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка. *Галицький економічний вісник*. 2011. № 3. С. 169–173.
2. Онлайн розрахунок фінансового стану підприємства. URL: <https://fin-admin.com/ua/fnansovij-analz/40-pokazniki-likvdnost.html> (дата звернення: 11.10.2021).
3. ТОВ «ПРАДО»: офіційний сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/31150509 (дата звернення: 11.10.2021).

Серебряніков О. Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Порохня В. М.

**РОЗРОБКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ ПРИЙНЯТТЯ
ЕКОНОМІЧНИХ РІШЕНЬ В ІТ-ТЕХНОЛОГІЯХ**

Сучасна економіка має тенденцію змін і вплив інтелектуальних систем, іноді може грати не просто ключову, але і єдину роль. З огляду на цей факт, кожне сучасне підприємство повинно мати стратегію з розвитку свого бренду. Розвиток бренду може здійснюватися для різних цілей: для збільшення доданої вартості продукції, для продажу і т.д. Для кожної мети можна підібрати методіку і застосувати її завдяки інтелектуальним системам які можуть аналізувати конкурентів та отримувати найліпші результати щоб випередити. Отримавши потрібні значення, однак для отримання правильного результату іноді дуже важко визначити мету, критерії оцінювання та в цілому об'єкт оцінювання.

Така кількість методів, які дають різні результати, не можуть бути еталонним. У зв'язку з цим, кожен з них може бути піддано критиці, науково доводитися або спростовувати, враховуючи кожну деталь методів. Потребою в знаходженні кращого методу або синтезування нового методу, враховуючи всі недоліки старих дуже велика і будь-яка компанія хотіла б методологічно способом визначати вартість свого бренду з усіма параметрами і даними по його найкращому шляху розвитку і збільшення його вартості.

Програми можуть автоматизувати процес розрахунків і аналізу, але основна причина необ'єктивності полягає в зборі первинних даних.

Застосування навичок програмування, для автоматизації процесу підбору аналогів в методі аналізу ієрархій, посприяло прискоренню отримання потрібних результатів і підбору безлічі аналогів для порівняння з швидким отриманням результату. Програмування застосовувалося для створення системи, яка дає можливість внести дані критеріїв, альтернатив і миттєво отримати результат.

Сімаченко Д. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Гнезділова О. М.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ОСББ

Організація та ведення бухгалтерського обліку в об'єднаннях співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) регламентується нормами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Згідно ч. 6–7 ст. 4 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 р. № 2866-III ОСББ є юридичною особою, неприбутковою організацією, яка не має на меті одержання прибутку для його розподілу між співвласниками. Для ведення бухгалтерського обліку ОСББ може

застосовувати чинні стандарти бухгалтерського обліку й використовувати: план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів від 30.11.1999 р. № 291; спрощений план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджений наказом Міністерства фінансів від 19.04.2001 р. № 186; затвердити робочий план рахунків ОСББ на основі плану рахунків № 291, максимально спростивши його.

ОСББ можуть використовувати наступні форми бухгалтерського обліку: використовувати журнали і відомості скороченої або спрощеної форми обліку; застосовувати комп'ютерну форму обліку. Якщо облік ведеться без застосування комп'ютера, то рекомендовано використовувати спрощену форму обліку – ведення журналу обліку господарських операцій і відомостей аналітичного обліку зі складанням оборотних відомостей, а наприкінці звітного періоду – оборотного балансу.

Усі питання організації обліку ОСББ відображаються у Наказі про облікову політику, який ОСББ розробляє самостійно. При формуванні облікової політики варто зважати на Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів від 27.06.2013 р. № 635. Додатком до наказу про облікову політику доцільно затвердити робочий план рахунків і графік документообігу. У наказі про облікову політику ОСББ самостійно затверджує облікові регістри, які ним застосовуються для хронологічного, систематичного чи комбінованого накопичення, групування й узагальнення інформації про господарські операції, яка міститься в первинних документах.

Основою організації бухгалтерського обліку та звітності ОСББ є фінансове планування доходів і витрат, тобто розробка бюджетів (кошторисів). Відповідно до вимог Закону про ОСББ, використовувати кошти й розпоряджатися ними потрібно за статутом і затвердженим кошторисом. Порядок складання та схвалення кошторису, як правило, визначається в статуті.

Ключові особливості організації бухгалтерського обліку в ОСББ:

- 1) використання скороченого плану рахунків з деякими специфічними рахунками; відсутність виробництва, робить доцільним використання рахунків класу 8 без використання рахунків класу 9;
- 2) відсутність реалізації робіт, послуг, робить доцільним використання для обліку доходів від основної діяльності не рахунку 70, а рахунку 71;
- 3) облік розрахунків з членами об'єднання як цільового фінансування (рахунок 48), а не як розрахунків з дебіторами; використання кількох субрахунків рахунку 48 за видами цільового фінансування;
- 4) визнання доходів (крім орендної плати) за датою отримання коштів, а не за датою нарахування заборгованості;
- 5) використання максимально спрощеної форми обліку – ведення журналу обліку господарських операцій і окремих відомостей (розрахунків з мешканцями будинку, з постачальниками тощо) зі складанням у кінці звітного періоду шахової та оборотної відомостей.

Снітко В. В.

Класичний приватний університет

Попова В. Д.

Класичний приватний університет

к.е.н., доцент

ЩОДО КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ-ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Значення маркетингової політики в сучасному суспільстві визначається тим, що він дозволяє розкрити потенційні можливості виробництва і збуту, розробити оптимальну товарну і цінову політику, визначити набір інструментів для стимулювання попиту, створити ефективну систему руху товару, вивчити і спрогнозувати стан і розвиток ринку.

Сучасні тенденції розвитку бізнесу в Україні в нестабільних умовах зобов'язують підприємства ширше використовувати маркетинговий інструментарій у своїй діяльності. Концепції маркетингу різні не тільки за змістом, але і за переважанням в практиці роботи підприємств в різні періоди часу. Головними напрямками еволюції концепцій маркетингу виступають перенесення акценту з виробництва і товару на комерційні зусилля, на споживача і, як слідство, все більша орієнтація на проблеми суспільства і соціальні аспекти.

Маркетингові комунікації компаній завжди набувають певних форм, передбачають використання конкретних інструментів або засобів їх здійснення, просування товарів. Вони можуть використовуватися як окремо, так і в певному комплексі, в інтегрованому вигляді.

Основними інструментами інтегрованих маркетингових комунікацій є: реклама, зв'язки з громадськістю, прямий маркетинг, «Інформація в торговій точці (POS), стимулювання збуту, директ-маркетинг, а також упаковка, символіка, фірмові бланки і т.д. Більшість програм комунікації організацій спрямовані на цей тип повідомлення.

Під інтегрованими маркетинговими комунікаціями розуміється узгодженість роботи численних каналів і способів комунікації. Метою інтегрованих маркетингових комунікацій є вироблення чіткого, переконливого уявлення про компанію і її товари. Сприйняття компанії відбувається за допомогою впливу на споживчі елементи комунікації.

Для визначення стану та основних трендів розвитку підприємств-товаровиробників необхідно аналізувати обсяги виробництва і реалізації продукції, наявність основних конкурентів, фактори ціноутворення та технологію виробництва продукції, конкурентні переваги.

Ринок хлібобулочних виробів на сучасному етапі стикається з багатьма проблемами. Головні з яких економічна криза; зниження обсягів промислового виробництва хлібобулочних виробів і зростання питомої

ваги виробів домашньої випічки; якість сировини; висока зношеність основних засобів; зростання транспортних витрат, що ускладнює доставку продукції у віддалені райони; зростання цін на технологічне устаткування, сировину та паливно-енергетичні ресурси, а також висока плинність кадрів призводять до спаду ефективності функціонування підприємств хлібопекарської галузі.

Це відображається на прибутковості, рентабельності та загалом на фінансовому стані вітчизняних підприємств.

Сьогодні в Україні функціонує велика кількість продуктових супермаркетів, які спеціалізуються по випуску власної хлібопекарської продукції. Зменшення обсягу ринку хлібобулочних виробів можна пояснювати зниженням виробництва і споживання традиційних сортів хліба, оскільки з ростом платоспроможності населення хлібобулочні вироби заміщаються випічкою.

Результати аналізу діяльності хлібопекарських підприємств доводять, що для забезпечення розвитку галузі необхідна державна підтримка.

Таубе С. К.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. — к.э.н., профессор Дарибекова А. С.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СИСТЕМЫ ПОДОХОДНОГО НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ

Подходный налог является одним из классических видов налогов. История знает две системы взимания доходного налога:

- шедулярную;
- глобальную.

Шедулярная система впервые была введена в Англии в 1842 году. Смысл ее заключался в том, что доход делился на части (шедулы) и каждая часть облагалась по своим ставкам.

При глобальной системе налог взимается с совокупного дохода налогоплательщика независимо от источника и способа их получения. Впервые такая система была введена в Пруссии, где он развивался из личного обложения.

В то время, когда английская система облагала отдельные части дохода плательщика, прусская система стремилась обложить весь доход целиком в руках самого плательщика.

Исполняя доходный налог, государство стремится к осуществлению основных целей:

- достижению постоянного устойчивого экономического роста;
- обеспечению полной занятости трудоспособного населения;
- обеспечению определенного минимального уровня доходов населения;
- созданию системы социальной защищенности граждан;
- перераспределению дохода и богатства [1, с. 53].

Нет, пожалуй, ни одной страны в мире, где не взимаются налоги на прибыль или доход. Содержание этих экономических категорий, особенно когда они выступают в качестве объекта налогообложения, весьма неустойчиво, но в общем-то под прибылью понимаются доход за минусами расхода, а под доходами - выручка, полученная хозяйственным субъектом от реализации своего товара (работ, услуг). Во всяком случае, категория «доход» всегда шире понятия «прибыль».

В налогообложении сталкиваются интересы государства и налогоплательщика. Они по-разному относятся к роли налогов. Поэтому, в равной степени позитивной для обеих сторон системы налогообложения, конечно, быть не может. Особенно полярны интересы государства и налогоплательщиков в условиях кризиса экономики. Следовательно, именно в эти периоды, представители исполнительной власти должны своевременно вносить изменения в систему налогообложения, как, впрочем, и во все сферы производственных отношений.

Крупнейшим источником доходов государства остается корпоративный доходный налог.

Для характеристики системы доходного налогообложения очень важно рассмотреть принципы корпоративного доходного налогообложения, которые представлены в таблице 1.

Таблица 1

Принципы корпоративного налогообложения

Объекты налогообложения	Принцип резидентства	Принцип территориальности
Материальное и социальное положение налогоплательщика	Учитывается	Учитывается в незначительной степени
Налоговая база	Все доходы резидентов данной юрисдикции, свободные от налогообложения за рубежом	Доходы, полученные от всех факторов производства, при-меняемых в данной стране, вне зависимости от конечного резидентства этих факторов
Виды уплачиваемых налогов	Налоги на прибыль корпорации, индивидуальные доходные налоги, налоги на имущество	Налоги на репатриацию дохода, то есть распределение дохода в пользу иностранного резидента
Выгодность принципа	Для капиталэкспортирующих стран	Для капиталомпортирующих стран

Список использованных источников

1. Налоговые системы зарубежных стран : учебник для вузов / под ред. проф. В. Г. Князева, проф. Д. Г. Черника. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Закон и право ; ЮНИТИ, 1997. 388 с.
2. Дарибекова А. С. Система доходного налогообложения в Республике Казахстан : учеб. пособ. Караганда, 2002. 120 с.

Усембаева Ж. Қ.

ЧУ «Академия «Bolashaq», г. Караганда, Республика Казахстан
науч. рук. – доцент Дарибекова Н. С.

ФИСКАЛЬНОЕ И РЕГУЛИРУЮЩЕЕ ЗНАЧЕНИЕ НАЛОГОВ В ГОСУДАРСТВЕ

Налоги, приобретая социально-экономическое значение, остаются основным источником доходов государственного бюджета. Организация сбора этих налогов, их консолидации в доходную часть государственного бюджета и правильного применения налоговых поступлений является главной задачей налоговой системы.

Основной составляющей системы являются налоги. Налог, как и любая экономическая категория, имеет свои значения, признаки и функции.

Налог – это обязательный денежный или натуральный платеж, уплата которого обеспечивается мерами государственного принуждения, безвозвратного, эквивалентного и постоянного характера, уплачиваемый налоговым субъектом в установленные сроки и в установленных размерах, утвержденный государством в одностороннем порядке и в соответствующей правовой форме в лице уполномоченного государственного органа.

Каждая составляющая налоговой системы является реальным инструментом государственного регулирования. Влияние налогов на экономику является не прямым, а косвенным. На развитие экономики большое влияние оказывает структура налогов, а также задачи, решаемые государством в каждом конкретном историческом периоде при проведении налоговой политики. Большую роль играет и налоговый субъект или налогоплательщик. Налогоплательщик является существенным, основным элементом налога, учитываемого при создании налогового механизма. Основной и главной функцией налога, конечно, является фискальная функция, т. е. привлечение денег в доход государства. Также существует стимулирующая функция, т. е. создание стимулирующих мер для производственной деятельности в каких-либо сферах путем предоставления каких-либо налоговых льгот. Очевидна функция социальной защиты, которая направлена на социальную защиту наиболее уязвимых слоев общества (инвалидов, пенсионеров и т.д.), характеризуется предоставлением более широкого круга льгот (как в коллективном, так и в индивидуальном порядке).

К числу эффективных инструментов налогового регулирования в системе функциональных элементов налогов относятся налоговые льготы. Если объект, плательщик, ставка, порядок исчисления и сроки уплаты налога образуют компоненты, необходимые для исчисления и уплаты налога, льготы, наоборот, определяют условия уменьшения налога, отсрочки уплаты или полного прекращения этого платежа для конкретных плательщиков. Следовательно, от снижения налогов, налоговых льгот, определяемая в соответствии с законом, ничего, кроме. Только с помощью льгот обеспечивается удобство и подвижность налогового механизма, его способность к дифференцированному подходу каждому отдельному плательщику, что определяет разницу налогового регулирования от ценового, денежно-кредитного, бюджетно-финансового регулирования и создает ему сферу особого применения в общем механизме государственного регулирования экономики. Для стимулирования деловой активности, поддержки развития капиталовложений, научно-технического прогресса, освоения новых производств, видов продукции, сфер деятельности широко применяются налоговые льготы в управлении процессом воспроизводства. Порядок и сроки уплаты налогов также являются важным элементом системы налогообложения. Если порядок и сроки уплаты налогов не соответствуют фактическому состоянию хозяйства, то плательщик уплачивает своими собственными оборотными средствами.

Из всего вышеизложенного можно сделать вывод: необходимость участия государства в экономике обусловлена решением вопросов, связанных с удовлетворением потребностей общества в целом – обеспечением крупных структурных движений, поддержанием приоритетных направлений экономического развития, расширением и совершенствованием объектов социальной и производственной инфраструктуры.

Хмарський М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

АНАЛІЗ СХИЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДО БАНКРУТСТВА

Визначення схильності страхової компанії до банкрутства є важливим критерієм для оцінки діяльності страхової компанії (дані фінансові установи мають особливу специфіку діяльності: страхувальник сплачує грошові кошти за послуги, які він отримає в майбутньому, у разі настання страхового випадку). У цьому зв'язку правомірною є постановка питання про вчасну та ефективну діагностику банкрутства, як одного з обов'язкових наслідків погіршення фінансової стійкості страхової компанії. Такі заходи дозволять успішно функціонувати на ринку страховим компаніям. Попри значний внесок у вивчення схильності страхових компаній до банкрутства, вона потребує подальшого дослідження вплив на неї антикризових заходів, використовуючи інструменти оперативного контролінгу.

Сучасні положення щодо існуючого поняття банкрутства у економічному та юридичному розрізі з точки зору провідних вітчизняних науковців; наведена характеристика видів банкрутств та відповідно з'ясування основних причин його виникнення в сучасних умовах розвитку; проаналізовані та охарактеризовані основні фактори (зовнішні та внутрішні) та причини виникнення кризових явищ, що ведуть до неплатоспроможності та банкрутства як підприємств, так і страхових компаній в межах України так й в усьому світі.

Основні групи методів щодо визначення банкрутства юридичних осіб, їхні переваги та недоліки; підходи щодо визначення банкрутства юридичних осіб та наведена їхня характеристика з особливостями практичного використання; розглянута методика, що була розроблена Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, для діагностики банкрутства страхових компаній; системи та групи коефіцієнтів, що застосовуються для діагностики банкрутства юридичних осіб.

Охарактеризовано основні критерії схильності страхової компанії до банкрутства безпосередньо через чинники, що визначають фінансову стійкість страховика та забезпечують її платоспроможність. Використовуючи європейський досвід наведена характеристика та особливості використання методик визначення платоспроможності Solvency I, Solvency II та умови їх застосування. Принципи оцінки схильності страхової компанії до банкрутства базуються на використанні різноманітних інтегральних формул (експрес-аналіз) та моделей (фундаментальний аналіз) діагностики банкрутства. Результатом їх обчислення є можливість виявити ознаки схильності до банкрутства ще на ранніх етапах його розвитку та взяти ефективні механізми та заходи виходу з нього.

Шляхами вдосконалення антикризових заходів у випадках ймовірності банкрутства страхової компанії розглянуті рівні гарантування інтересів страхувальників в цілому на фінансовому ринку України. Особливої уваги приділяється розвитку саморегулюючих організацій та необхідності їх застосування на страховому ринку України. Як основний інструмент гарантування інтересів страхувальників виступає формування фондів виплат у саморегулюючих організаціях. Він потребує особливого дослідження, оскільки супроводжується появою низки окремих ризиків, що потребують детального розгляду.

На рівні страхової компанії антикризові заходи здійснюються використовуючи інструменти оперативного контролю. Вони зумовлені необхідністю підвищення рівня фінансової стійкості страхової компанії. Особливої уваги потребує збереження та підтримання фінансової безпеки страховика. Для цього рекомендуємо з'ясувати зону безпеки та запас фінансової міцності страхової компанії.

Чеховська Д.

Новокаховський гуманітарний інститут
наук. кер. – к.е.н., доцент Пшенична М. В.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ З ПОЗИЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ

Загострення фінансової кризи, що є наслідком поширення COVID-19 в Україні та світі, зчинило відчутну диспропорцію в розвитку ринків. Особливо гостро проблема економічної безпеки торкнулась представників вітчизняного малого і середнього бізнесу. Зниження рівня зайнятості, ризику зриву діяльності за основними галузями народного господарства, зменшення рівня годин роботи суб'єктами господарювання, безпосередній вплив пандемії та карантинних обмежень на рівень платоспроможності не лише покупців й споживачів, але й товаровиробників – все це збільшує потребу українських підприємств у залученні додаткових коштів для підтримки життєздатності фірми.

Саме кредит в таких умовах виступає найбільш гнучкою формою задоволення потреб малого та середнього бізнесу (далі – МСБ). Проте, як свідчить проведений аналіз наукових та аналітичних джерел, доступність кредитів залишається обмеженою через жорсткі умови та високі ставки банків.

Так, на ринку банківського кредитування в Україні розмір ставок по кредитуванню фіксується на рівні від 11% річних до 22% по без заставним кредитам, тоді як в розвинених країнах, ці ставки суттєво відрізняються і коливаються від 0,1% до 4% річних (Японія – 0,1%, США – 2,75%, Канада – 2%, Велика Британія – 2%).

Запозичення зарубіжного досвіду зниження процентних ставок за кредитами, дало б можливість МСБ в Україні вийти з тіні. Підприємства будуть зацікавлені в одержанні дешевого кредиту і показуватимуть реальну фінансову звітність, яка суттєво впливає на позитивне рішення банку при наданні кредиту. Разом з тим, досягти порозуміння між інтересами підприємців та банківським сектором не є можливим без залучення до співпраці держави.

В цьому контексті варто зауважити, що державний інститут вже зробив певні кроки на шляху до вирішення проблемних питань кредитування МСБ. Так, Державна програма підтримки бізнесу «Доступні кредити 5-7-9%» стала фінансовою новацією на вітчизняному банківському ринку.

Метою програми є створення ефективних умов кредитування саме для МСБ шляхом імплементації компенсаційної складової, суть якої полягає у додатковому зниженні ставки кредитування для позичальників на 0,5% за кожне створене нове робоче місце на дату останнього дня місяця звітного (попереднього) кварталу порівняно з датою укладання Кредитного договору.

Проте практична реалізація Програми продемонструвала певні недоліки в її організації, такі як: низька кількість залучених до Програми банків-учасників (24 з 74); неконтрольоване зростання авансових платежів при інвестиційному кредитуванні на обладнання через автономність принципів оцінки фінансового стану клієнтів банку; обмеженість напрямів пільгового кредитування лише інвестиційним, без можливості залучити ресурси на підтримку оборотного капіталу; замалий строк кредитування на поповнення обігових коштів тощо.

Таким чином, стає очевидним, що перегляд існуючих підходів та пошук шляхів вирішення проблем кредитування МСБ в Україні є досить актуальною в умовах сьогодення. Державі, щоб сформувати стійку фінансову систему в країні і створити середній клас, потрібно рятувати малий та середній бізнес, адже він є ознакою прогресивної економіки. Для цього на рівні банків необхідно більшу увагу приділяти освоєнню та впровадженню нових кредитних технологій інноваційних проектів, розробці нових банківських продуктів для малих підприємств, а підприємства, в свою чергу, повинні більше довіряти банкам, показувати достовірну і правдиву інформацію, щодо своєї діяльності, оскільки це впливає на прийняття банком позитивного рішення.

Чипколенко Г. М.

ЧУ «Академія «Bolashaq», г. Караганда, Республіка Казахстан
науч. рук. – к.э.н., профессор Дарибекова А. С.

ФУНКЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО ФОНДА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Национальный фонд Республики Казахстан создан одним из первых на постсоветском пространстве Указом Президента Республики Казахстан от 23 августа 2000 года № 402 «О Национальном фонде Республики Казахстан» [1].

Национальный фонд (далее НФ) Республики Казахстан является Государственным фондом Республики Казахстан, являющимся совокупностью финансовых активов, сосредотачиваемых на счете Правительства Республики Казахстан в Национальном банке Республики Казахстан, а также в виде иного имущества, за исключением нематериальных активов.

Он выполняет следующие функции:

- сберегательная функция обеспечивает накопление финансовых активов и иного имущества и доходность активов Национального фонда Республики Казахстан в долгосрочной перспективе при умеренном уровне риска;

- стабилизационная функция предназначена для поддержания достаточного уровня ликвидности активов Национального фонда Республики Казахстан.

Для выполнения стабилизационной функции НФ должен иметь средства - 20 процентов к ВВП, это порядка 6-6,5 млрд долларов. Оптимальным же является объем - более 11 млрд долларов.

К декабрю 2020 года средства НФ РК достигли 27,8 трлн тг, за год сумма увеличилась на 3,6%. За последние три года средства НФ РК растут в среднем на 8,8% в год.

В 2020 году из НФ на реализацию антикризисных мер был выделен значительный объем денежных средств. За одиннадцать месяцев объем гарантированных трансфертов в республиканский бюджет составил 4,6 трлн тг, увеличившись на 51,3% за год. Благодаря этому была реализована Дорожная карта занятости, осуществлены мероприятия по борьбе с коронавирусом, индексация социальных выплат, компенсация регионам в связи со снижением налоговой нагрузки на МСБ и прочие позитивные моменты, способствовавшие нивелированию ущерба от пандемии COVID-19.

На рисунке 1. Показаны средства Национального фонда на конец отчетного периода

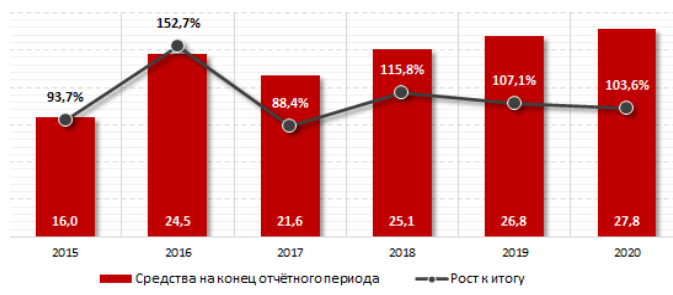

Рис. 1. Средства Национального фонда за период 2015- (ноябрь) 2020 гг.

Поступления от прямых налогов предприятий нефтяного сектора сократились на 48,2%. При этом инвестиционный доход Национального фонда достиг рекордных 3,6 трлн тг, что составляет 72,3% от общей суммы поступлений.

Основная часть активов НФ управляется Национальным Банком РК; также используются услуги внешних управляющих, которые дополняют внутренние компетенции, диверсифицируют портфель и расширяют доступные инвестиционные возможности. Активы НФ инвестируются в высоколиквидные ценные бумаги развитых и развивающихся рынков. Несмотря на высокую волатильность на финансовых рынках и негативное влияние пандемии коронавируса, за 9 месяцев текущего года доходность Национального фонда составила 2,6%.

На 1 июня 2021 года активы НФ составили 27,6 триллиона тенге, в том числе валютный портфель - 58,5 миллиарда долларов. Необходимо отметить, что по итогам 2020 года НФ вырос на 744 миллиарда тенге»[2].

В настоящее время ведется работа, направленная на усиление его сберегательной функции.

Согласно прогнозу к концу 2023 средства НФ составят 30,8% ВВП, приблизившись к уровню неснижаемого остатка - 30% от ВВП [3].

Список использованных источников

1. О Национальном фонде Республики Казахстан : Указ Президента Республики Казахстан от 23 августа 2000 г. № 402. URL: <https://online.zakon.kz/> (дата обращения: 14.10.2021).
2. Активы Национального фонда РК увеличились на 5 трлн. тенге. URL: <http://ranking.kz/ru/a/in-forpovody/aktivy-nacionalnogo-fonda-rk-uvelichilis-na-5-trillionov-tenge> (дата обращения: 14.10.2021).
3. Сколько денег в Найфонде Казахстана. URL: https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/skolko-deneg-v-natsfonde-kazahstana-440378/ (дата обращения: 14.10.2021).

Чхойдзе Ш.

Учебный университет Академии наук туризма Грузии

ИССЛЕДОВАНИЕ РЫНКА БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ ГРУЗИИ

Сегодня банковская система Грузии все еще находится на этапе трансформации и постоянных изменений, и она не прошла все стадии подготовки к выходу на рынок. Государство постоянно стремится к здоровой конкуренции на банковском рынке и к максимальному результату, который рынок может себе позволить. Для того, чтобы банки преуспели на финансовом рынке, необходимо удовлетворять потребности клиентов, такие как: скорость, форма и содержание банковских услуг, удобство, доступность, простота. Соответственно, банк должен предлагать свои услуги клиентам там и в то время, когда они сталкиваются с необходи-

мостью в этой услуге. Такой подход к услугам находит отражение во внедрении современной банковской системы. Например, дистанционное банковское обслуживание и другие сервисы. Банки всегда пытаются предложить новые услуги существующим клиентам или вернуть старых клиентов с помощью новых услуг, а также пытаются привлечь новых клиентов, что для банка обходится дороже, чем поддержание существующих.

Банки постоянно пытаются внести изменения в продукты, которые они предлагают клиентам, они постоянно пытаются усовершенствовать существующие банковские продукты и предлагать их клиентам в таком виде, который им подходит. Но также следует отметить, что конкурентная ситуация на рынке усложняет эти процессы. Многие действующие в Грузии банки постоянно копируют друг друга. В результате потребители не могут делать выбор в пользу здорового образа жизни. В результате наших наблюдений мы обнаружили, что большинство банков имеют идентичные продукты, что в конечном итоге тормозит развитие рынка банковских услуг.

Продукты, которые коммерческие банки предлагают клиентам, выглядят так: депозиты; ссуды; дистанционное банковское обслуживание; пластиковые карты; страховые продукты и др. Для банков важно предлагать клиентам такой вид продукта, который будет им выгоден с учетом экономической ситуации.

По данным Национального банка Грузии, чистая прибыль банков ежегодно растет. Это связано с ростом кредитного портфеля. Именно кредит является продуктом, который наиболее востребован и продается грузинским финансовым компаниям. Поэтому очень важно отрегулировать это кольцо. Примечательно, что в этом году резко снизились процентные ставки по кредитам, что было инициировано Национальным банком в связи с сокращением профицита в стране, а также было ужесточено кредитование. Мы считаем, что эта новая реформа должна быть очень полезной для жителей страны. Однако из-за пандемии коммерческим банкам пришлось внести существенные изменения в письменные программы развития банка.

Мы провели исследование по этим вопросам, в ходе которого были опрошены 90 респондентов из разных возрастных категорий. Из проведенного нами исследования видно, что большинство респондентов, 55,6%, пользуются кредитными продуктами, а 88,9% пользуются услугами дистанционного банковского обслуживания. На вопрос, что потребители предпочитают при выборе банковских продуктов, наивысшие показатели имели условия обслуживания продуктом (88,9%) и быстрое и качественное обслуживание (77,8%). Поэтому банкам важно учитывать все это и предлагать им упрощенные и более совершенные продукты.

Исследования показывают, что у банков нет надлежащей коммуникации с клиентами. Они полностью не информируют клиентов о продуктах, что также доказывает, что они не проводят достаточную маркетинговую деятельность, чтобы напрямую информировать всех клиентов о продукте и условиях обслуживания. Исследование также показывает, насколько клиенты довольны услугами банков, где результаты распределяются следующим образом: довольны 66,7%, я ожидал большего - 33,3%. Клиенты больше всего хотят ссуды с относительно низкими процентными ставками - 88,9%, а также с улучшенными услугами и тарифами - 100%. Исходя из этого банкам лучше снизить процентные ставки и улучшить обслуживание. В результате это принесет им больше прибыли в будущем.

Таким образом, на основе анализа проведенного исследования можно сделать сводную оценку. В частности, большинство респондентов используют кредитные продукты и при этом активно пользуются услугами дистанционного банковского обслуживания. Также потребители предпочитают быстрые и качественные услуги при выборе банковских продуктов, а при использовании кредитных продуктов - низкие процентные ставки, разнообразные банковские услуги, хотя большинство из них не прибегает к инновационным средствам современных платежей. Поэтому банкам важно учитывать требования клиентов, предлагать им упрощенные и изысканные банковские продукты.

Список использованных источников

1. Ковзадзе И. Современное банковское дело: теория и практика. Тбилиси : изд-во «Сезани», 2014.
2. Официальный сайт налоговой службы. URL: <https://www.rs.ge/> (дата обращения: 22.10.2021).
3. Официальный сайт Министерства финансов. URL: <https://mof.ge/> (дата обращения: 22.10.2021).
4. Законодательный вестник. URL: <https://matsne.gov.ge/> (дата обращения: 22.10.2021).

Chorna Y.

Vinnitsia National Agrarian University

Scientific adviser – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor Pryshliak N.

PLANNING THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF RURAL SOCIETY

The situation in the agricultural sector of the economy remains quite complex and inadequate its role in the state. Low efficiency of agricultural production does not provide even simple reproduction. The basic component of agricultural reform – land reform – has not been completed. The most acute problems in the countryside are the lack of motivation to work, unemployment, poverty and labor migration, the decline of social infrastructure, the deepening demographic situation and the extinction of villages.

The development of rural areas should not be understood only as the expansion of material and technical base, housing, social infrastructure in rural areas. It is important in this direction to raise living standards and improve the quality of life in the countryside, related to the spiritual and social needs of man, maintaining a specific rural way of life and its social values, adapting the rural lifestyle to modern requirements. That is why territorial communities should be active participants in such development. At the same time, the requirements of the global economy must be taken into account. Rural territory is a complex multifunctional natural, socio-economic and production-economic system with its inherent quantitative, structural, natural characteristics and its corresponding essential content. Comprehensive consolidated combination of multifunctional structure of rural areas with ensuring systemic development is considered as one of the most important bases of their effective functioning.

The main goal of the policy of socio-economic development of rural areas should be the formation of a viable environment, in particular through the provision of productive employment, promoting entrepreneurship. The formation of this environment is carried out by achievement relevant economic, environmental and social objectives, whose priority depends on the specific place and role of the region in the interregional division of labor. With regard

to those areas whose conditions do not promote agricultural production, the relevant programs to support the development of agriculture in these areas have a dual purpose: to maintain a certain population density and preserve the landscape. Agri-environmental policy should be aimed at the rational use of agro-natural resources, environmental protection and environmental safety of agro-industrial production.

Prospects for expanding employment in rural areas are associated with the development of two, at first glance contradictory, but in fact interconnected processes. The first is the revival of agricultural production, in particular its labor-intensive industries. And the revival is not based on outdated technologies, but on the basis of new technologies and innovative development. The second process - deagrification of the rural economy - reducing the share of agricultural production in its structure. This will open conditions for the development of private initiative and entrepreneurship in rural areas.

The main goal of the policy of socio-economic development of rural areas should be the formation of a viable environment, in particular through the provision of productive employment, promoting entrepreneurship. The formation of this environment is carried out by achieving the relevant economic, environmental and social goals, the priority of which depends on the specific place and role of the region in the interregional division of labor. With regard to those areas whose conditions do not promote agricultural production, the relevant programs to support the development of agriculture in these areas have a dual purpose: to maintain a certain population density and preserve the landscape. Agri-environmental policy should be aimed at the rational use of agro-natural resources, environmental protection and environmental safety of agro-industrial production.

References

1. Kaletnik G., Bilokinna I., Pryshliak N., Shpykuliak O. G., Tokarchuk D. Economic aspects of energy efficient and environmentally safe directions for the development of rural areas : collective monograph. Sofia : VUZF Publishing House «St. Grigori Bogoslov», 2021. 215 p.

Pryshliak N.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Vinnytsia National Agrarian University

Shevchuk O.

Vinnytsia National Agrarian University

ENSURING ENERGY AUTONOMY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES THROUGH THE USE OF BIOGAS FROM WASTE

Ukraine's agriculture plays a leading role in ensuring the country's food and energy security through its bioenergy potential. Although, having a significant available biomass of agricultural production, the agricultural sector of the country demonstrates the slow development of enterprises and production of final products - biofuels. The use of bioenergy potential of agriculture is seen as one of the components of the sustainable development strategy.

Biofuel production always remains in the field of view of scientists and provokes discussions between its supporters and opponents. The positive aspects of fuel production are the development of Ukraine's agro-industrial complex, reduction of energy dependence, increase of export potential, ensuring sustainable development of rural settlements, creation of new jobs, improvement of ecology, etc.

The level of development of the energy sector of any country has decisive influence on the state of its economy, the rate of economic growth, the state of the environment, the solution of social problems and the standard of living of people. Therefore, energy security and independence are always rightly associated with the national security of the state. Hence, it is important to define energy security.

The socio-economic need to provide Ukraine with its own energy sources raises the problem of finding alternative fuels. At the same time, the environmental damage from emissions from petrol and diesel vehicles is becoming increasingly significant.

Regarding the justification of economic and social necessity formation and development of the biofuel market in Ukraine, several factors should be taken into account, starting from energy security considerations, diversification of national production, support of innovations and ending with economic and social efficiency of biofuel market development based on high motivation of sustainable agricultural sector development, rural employment and environmental security, thanks to renewable energy sources.

To increase and strengthen the energy security of the state Ukraine's agriculture must be not only an energy consumer but also a producer. About 1,400,000 tons of diesel fuel and 350,000 tons of gasoline are needed annually to carry out agricultural work according to technological norms [1].

The production of this amount of fuel requires about 3.7 million tons of oil, which is mostly imported. As a result, the constant increase in its value leads to an increase in the value of oil products and, consequently, agricultural products. Thus, from 2000 to 2018, the costs of agricultural enterprises for the purchase of fuel increased 16 times [2]. Growth in production and consumption of oil and its derivatives causes many negative phenomena, in particular, the formation of acid rain, climate change, accumulation of radioactive waste, increasing emissions of harmful gases, fires and accidents during oil production and transportation. These phenomena have a negative impact on human health, economic well-being and the environment.

Thus, biofuel production has two main missions: reduce dependence on traditional fuels and their exporters, and reduce greenhouse gas emissions. If we consider biofuel in the political and social context, we can add another positive property of this product – it can increase the independence of individual economic entities.

References

1. Pryshliak N. V., Tokarchuk D. M., Palamarenko Ya. V. Ensuring energy and environmental security of the state through biofuels from bioenergy crops and waste. Vinnytsia : Console, 2019. 248 p.

2. Palamarenko Ya. V. Ensuring energy autonomy of agricultural enterprises on the basis of biomass. 6th International. Congress «Sustainable Development: Protecting the Environment. Energy saving. Balanced nature management», September 23–25. Lviv, 2020. 115 p.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Барбуца А. В.

Херсонський національний технічний університет
наук. кер. — к.е.н., доцент Єремян О. М.

ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМИ 2-М «ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ»

Звітність підприємства є заключним етапом облікового циклу підприємства. Вона складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб різних категорій споживачів. Саме тому на сьогодні актуальними є питання складання фінансової звітності для підприємств всіх форм власності, особливо для малих підприємств. Малі підприємства ведуть спрощену звітність, яка має певні особливості. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» (П(С)БО 25) встановлює такі особливості [1]. Тому, говорячи про форму 2-м «Звіт про фінансові результати», ми не можемо не звернутися до згаданого положення. Структуру форми 2-м представимо у табл.1:

Таблиця 1

Структура форми 2-м «Звіт про фінансові результати»

№ п/п	Стаття	Код рядка
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000
2	Інші операційні доходи	2120
3	Інші доходи	2240
4	Разом доходи	2280
5	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050
6	Інші операційні витрати	2180
7	Інші витрати	2270
8	Разом витрати	2285
9	Фінансовий результат до оподаткування	2290
10	Податок на прибуток	2300
11	Чистий прибуток (збиток)	2350

Таким чином, наведена структура відрізняється від стандартної форми 2. У ній відсутнє розгалуження за чотирма розділами та не має більш широкого розшифрування статей. Наприклад, відсутні статті «Дохід від участі в капіталі», «Матеріальні затрати», «Витрати на оплату праці» тощо. Це зумовлюється особливостями малих підприємств, які складають фінансову звітність.

Аналіз структури звіту про фінансові результати та спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку свідчить про необхідність їх узгодження. Наявність окремих статей «Інші операційні доходи» та «Інші операційні витрати» у формі 2-м не мають відповідних рахунків у плані рахунків, а рахунок «Загальновиробничі витрати» не узгоджено із структурою звіту про фінансові результати. Для удосконалення підходу до розкриття інформації в показниках фінансової звітності та на рахунках бухгалтерського обліку необхідно запропонувати розширення складу спрощеного плану рахунків наступними рахунками - «Інший операційний дохід» та «Інші витрати операційної діяльності».

Отже, форма 2-м «Звіт про фінансові результати» має свою структуру та особливості складання відмінні від стандартної форми. Удосконалення форми та структури фінансової звітності дозволяє покращити інформаційну спрямованість фінансової інформації суб'єктів малого підприємництва, дає можливість розкриття найбільш корисної фінансової інформації для зовнішніх користувачів, покращує її дохідливість, зрозумілість та доречність в умовах дотримання принципів фінансової звітності та не зниження її якісних характеристик, що забезпечує можливість збалансування витрат на формування якісної інформації із рівнем задоволення інформаційних потреб широкого кола користувачів.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 15 березня 2000 р. за № 161/4382 (із змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 02.11.2021).

Демко Р. Р.

Університет банківської справи
наук. кер. — к.е.н., доцент Хомуляк Т. І.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Процес управління підприємством є досить розгалуженим і складається з чималої кількості взаємопов'язаних компонентів. Усі ланки, що беруть участь у даному процесі, об'єднані між собою і спрямовані на досягнення єдиної мети, що їх пов'язує. Для гармонійної роботи кожної складової такого розгалуженого процесу необхідна постійна підпитка актуальною інформацією.

Реалізація кінцевої мети функціонування підприємства забезпечується ефективною взаємодією всіх складових системи управління ним, що забезпечується через виконання нею основоположних функцій управління: планування, організація, мотивація, контроль. На виконання вказаних функцій у досягненні цілей управління має вагомий вплив система бухгалтерського обліку.

Система бухгалтерського обліку в системі управління підприємством виконує функцію забезпечення управлінського персоналу усіх рівнів управління, сформованою відповідно до єдиних методологічних засад,

аналітичною та узагальненою інформацією, необхідною для поточного та стратегічного планування, аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень з метою досягнення визначених цілей господарської діяльності підприємства [1].

Адже саме бухгалтерський облік визначає подальші координати руху діяльності підприємства. Завдяки бухгалтерському обліку можна прослідкувати чимало процесів і дізнатись причини впливу однієї складової процесу управління на іншу.

Оскільки, облікова інформація класифікується на звітну та оперативну, її можна вважати зброєю у руках керівника. Адже загалом бухгалтерський облік спрямовується як на зовнішнього, так і внутрішнього користувача. Завдяки оперативним даним, що відомі лише внутрішньому користувачу інформації можна прорахувати стратегію на тривалий період. Щоразу порівнюючи результати діяльності з попередніми даними, керівництво підприємства робить висновки щодо того, що впливає на розвиток, а що гальмує весь процес [2].

Підприємництво – це завжди ризик. Як керівництво може мінімізувати ризики? В цьому йому може допомогти бухгалтерський облік. Постійна оцінка оперативних даних і створення необхідних резервів. Оцінка допомагає зрозуміти стан кожного окремого показника і всіх у сукупності на даний момент часу, а резервування допомагає уникнути небезпечного становища в разі певних надзвичайних подій. Адже саме планування допомагає підприємству вистояти у найнесприятливіші моменти.

Управління підприємством неможливе без ведення бухгалтерського обліку кожної ланки великої структури. Для ефективного функціонування кожної, потрібні повна забезпеченість обліковою інформацією, оскільки без них неможливо приймати рішення, потрібно завжди мати достовірну інформацію про майно, фінансовий стан, результати діяльності. До того ж, будучи окремою структурою, потрібно завжди пам'ятати про існування інших. Сьогоднішній успіх може в будь-який момент перекритись досягненнями іншої фірми. Тому, варто оцінювати не лише власну роботу, але й роботу своїх суперників. Завдяки обов'язковій щорічній публікації звітності це не є чимось надскладним.

Тому, вміння вести бухгалтерський облік, володіння обліковою інформацією та здатність скористатись цими даними, проводячи аналіз та аудит для покращення діяльності підприємства є одним з найважливіших для апарату управління.

Список використаних джерел

1. Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Кузь В. І., Кучер С. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. Житомир : Житомирський державний технологічний університет, 2017. 416 с.
2. Демко І. І. Бухгалтерський облік як інструмент процесу управління підприємством. *Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конфер. (5 листопада 2020 р.). Одеса : Одеський національний політехнічний університет, 2020. С. 131–133.

Курганська М. Г.

Державний біотехнологічний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Рагуліна І. І.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах існування ринкової економіки для України, як аграрної країни, такий сектор економіки як сільське господарство є одним з базових для стратегічного розвитку країни. Тому оподаткування агропромислових підприємств має виконувати фіскальну та регулюючу функції, а також виступати як засіб державної підтримки та стимулювання виробництва, забезпечувати конкурентоспроможність та допомагати впровадженню сучасних методів та технологій виробництва. Головними факторами, що мають враховуватися при формуванні податкового механізму в сільському господарстві, є залежність галузі від природних чинників, сезонний характер виробництва, нерівномірність надходження доходів, низький рівень техніко-технологічного розвитку, значне розшарування господарюючих суб'єктів за розмірами, обсягами та соціально-економічними показниками діяльності тощо. Також слід враховувати, що агропромислове виробництво безпосередньо формує продовольчу безпеку держави, визначає рівень соціальної стабільності в суспільстві.

В Україні було запроваджено зниження ставки ПДВ для аграрних товаровиробників з 20% до 14%, що підтверджено Законом України № 1115-IX від 17.12.2020 р., який почав діяти з 01.03.2021 року. Ставка ПДВ у розмірі 14% застосовується до операцій з: постачання, як виготовлених на митній території України, так і ввезених на митну територію України; ввезення сільськогосподарської продукції, що класифікується за товарними позиціями згідно з УКТ ЗЕД, визначеними у нормах Закону № 1115. Операції з вивезення сільськогосподарської продукції, що класифікується за товарними позиціями згідно з УКТ ЗЕД, згідно Закону № 1115 за межі митної території України у митному режимі експорту оподатковуються за нульовою ставкою [1].

Проте, Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» від 01.07.2021 р. № 1600-IX відновлює ставку ПДВ у розмірі 20% при ввезенні на територію України та постачанні великої рогатої худоби та овець, молока, жита, вівса, насіння льону, олійних культур, цукрових буряків. Хоча, введена із 01.03.2021 року ставка ПДВ у розмірі 14%, залишається для операцій з постачання пшениці та жита, ячменю, кукурудзи, соєвих бобів, свиріпи або ріпаку, соняшнику [2].

Отже, для вирівнювання податкових умов господарювання для різних груп агропромислових підприємств, збереження інвестиційної активності в галузі, а також підвищення рівня зайнятості на селі доцільною є реалізація низки заходів: звільнення від оподаткування прибутку сільгоспідприємств, які спеціалізуються на виробництві продукції тваринництва та овочів закритого ґрунту у разі його спрямування на розвиток виробництва (зокрема, на капітальні інвестиції у розвиток матеріально-технічної бази); стимулювання підприємств АПК до участі в програмах розвитку сільських територій, сільгоспугіддями яких вони

користуються; запровадження в галузі контролю за трансфертним ціноутворенням окремих суб'єктів господарювання; стимулювання раціонального землекористування та запобігання спекуляціям у сфері обігу земель сільськогосподарського призначення за рахунок удосконалення механізму справляння плати за землю.

Список використаних джерел

1. Лист ДПС України від 1 березня 2021 р. № 5257/7/99-00-21-03-02-07. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/listi-dps/75171.html> (дата звернення: 19.10.2021).
2. Шпак В. Аграріям знизили ставку ПДВ на окрему сільгосппродукцію до 14 відсотків. *Державна податкова служба України. Офіційний портал. Розділ: публічні заходи*. URL: <https://cv.tax.gov.ua/media-ark/publiczni-zahodi/print-457967.html> (дата звернення: 19.10.2021).

Нагорний І. С.

Державний біотехнологічний університет
наук. кер. — к.е.н., доцент Худавердієва В. А.

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах формування ринкових відносин та різноманітності форм власності виникла необхідність удосконалення функцій управління процесом виробництва. А це, в свою чергу, викликало потребу створення органів фінансового контролю, тобто аудиту[1].

Під податком і збором до бюджетів та до державних цільових фондів слід розуміти обов'язковий внесок до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, здійснюваний платниками у порядку і на умовах, що визначаються законами України про оподаткування. Сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, що справляються у встановленому законами України порядку, становить систему оподаткування.

Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06. 1991 № 1251-XII (із змінами і доповненнями) визначає принципи побудови системи оподаткування в Україні, податки і збори (обов'язкові платежі) до бюджетів та до державних цільових фондів, а також права, обов'язки і відповідальність платників [2].

Контроль за правильністю та своєчасністю справляння податків і зборів (обов'язкових платежів) здійснюється державними податковими органами та іншими державними органами в межах повноважень, визначених законами. Розвиткові аудиту сприяло також розмежування функцій та інтересів підприємств, коли власник для керівництва своїми підприємствами почав наймати спеціальний апарат управління. Для попередження недоліків, зловживань, приховування витрат і доходів, неправильного розподілу прибутків, навмисного присвоєння їх найманими керуючими власники змушені вдаватись до перевірки фінансової звітності незалежним аудитором [3].

Принципами побудови системи оподаткування є:

- стимулювання науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції;
- стимулювання підприємницької виробничої діяльності та інвестиційної активності;
- обов'язковість - впровадження норм щодо сплати податків і зборів;
- рівнозначність і пропорційність - справляння податків з юридичних осіб здійснюються у певній частці від отриманого прибутку і забезпечення сплати рівних податків і зборів;
- соціальна справедливість - забезпечення соціальної підтримки малозабезпечених верств населення;
- економічна обґрунтованість - встановлення податків і зборів на підставі показників розвитку національної економіки та фінансових можливостей з урахуванням збалансованості витрат бюджету з його доходами;
- рівномірність сплати - встановлення строків сплати податків і зборів;
- єдиний підхід - забезпечення єдиного підходу до розробки податкових законів;
- доступність - забезпечення дохідливості норм податкового законодавства для платників податків і зборів [2].

Список використаних джерел

1. Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні. URL: <http://intkonf.org/problemi-ta-perspektivi-rozvitku-audituv-ukrayini/> (дата звернення: 19.10.2021).
2. Закон України «Про систему оподаткування» від 25 червня 1991 р. № 1251-XII. URL: <http://search.ligazakon.ua> (дата звернення: 19.10.2021).
3. Становлення і розвиток аудиту в Україні. URL: <http://student.zoomru.ru/buhaudit/stanovlennya-rozvitok-audituv/29616.220939.s2.html> (дата звернення: 19.10.2021).

Найдюнова М. І.

Державний біотехнологічний університет
наук. кер. — к.е.н., доцент Худавердієва В. А.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНИМИ ФІСКАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ

Перехід економіки України на ринкові шляхи призвів до радикальних змін в плануванні, обліку та контролю виробничо-господарської діяльності, трансформації системи управління комерційними організаціями. Зовсім іншими стали цілі підприємництва, засоби їх досягнення, економічна основа суспільства [1].

Основною передумовою аудиту стала взаємна зацікавленість підприємства в особі його власників (акціонерів), держави в особі податкової адміністрації і самого аудитора в забезпеченні реальності та достовірності обліку і звітності. Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 «Про Державну фіскальну службу України» (із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 року № 502, від 16 жовтня 2014 року № 563, від 31 березня 2015 року № 153, від

4 червня 2015 року № 360, від 22 липня 2015 року № 548, від 23 серпня 2016 року № 527, від 25 вересня 2019 року № 846) Державна фіскальна служба України (ДФС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску [2].

Основними завданнями ДФС є: 1) реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленний законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів;

2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування: державної податкової політики; державної політики у сфері державної митної справи; державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів; державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленний законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів [2].

Список використаних джерел

1. Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні. URL: <http://intkonf.org/pechenyuk-nv-tsebuliyak-v-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-audit-u-v-ukrayini/> (дата звернення: 08.10.2021).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 «Про Державну фіскальну службу України» (із змінами і доповненнями). URL: <http://search.ligazakon.ua> (дата звернення: 19.10.2021).

Шавурська О. В.

ВСП «Житомирський торговельно-економічний аховий коледж КНТЕУ»
к.е.н.

ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКА В ЧАСТИНІ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПОКАЗНИКИ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Виробничі запаси є складовою оборотних активів підприємства, які приймають участь у формуванні кінцевого продукту діяльності. Ключовою складовою при формуванні собівартості готової продукції є виробничі запаси, оскільки вони займають особливе місце не лише у складі майна підприємства, а й у структурі витрат підприємства. Актуальним є дослідження впливу методів оцінки запасів на кінцеві показники діяльності підприємства.

На сьогодні облікова політика підприємства є досить важливим засобом формування величини основних фінансових показників діяльності підприємства, так як сформована та затверджена підприємством облікова політика здійснює значний вплив на величину показників собівартості продукції, прибутку та інших показників фінансового стану підприємства. Зокрема, в роботі проаналізовано, що вплив елементів облікової політики на показники фінансової звітності підприємства проявляється по-різному: через вартість активів і зобов'язань обрані підприємством елементи облікової політики впливають на показники Звіту про фінансовий стан і Приміток до річної фінансової звітності; через розмір доходів, витрат, і як наслідок фінансових результатів (чистий прибуток та нерозподілений прибуток) обрані підприємством елементи облікової політики впливають на показники Балансу, Звіту про фінансові результати, Звіту про власний капітал та Приміток до річної фінансової звітності.

Отже, виходячи з викладеного вище, впливає, що вдало організований бухгалтерський облік запасів покликаний забезпечити процес формування прибутку на підприємстві. Вирішити проблему налагодження ефективного управління витратами на придбання та зберігання запасів можливо тільки з позиції ефективного використання методів та прийомів управлінського обліку з даного напрямку.

У наказі «Про облікову політику» мають бути наведені обрані елементи облікової політики щодо виробничих запасів, які підприємство буде використовувати для формування обліково-аналітичної інформації про запаси.

Встановлено, що елементами облікової політики щодо запасів є:

- 1) одиниця обліку запасів: найменування запасів або їх однорідна група;
- 2) метод обліку транспортно-заготівельних витрат: шляхом, прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, що придбаються або за середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку з подальшим їх розподілом);
- 3) база розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів: за кількісним критерієм (вага, об'єм, кількість) або за вартісним критерієм (ціна одиниці запасів);
- 4) методи оцінки вибуття: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних витрат, ціни продажу;
- 5) робочий план рахунків, який містить синтетичні та аналітичні рахунки.

У системі обліку формується інформація про залишки; надходження і витратами виробничих запасів. Формування облікової політики щодо запасів на підприємствах здійснюється на підставі П(С)БО 9 «Запаси» та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів. П(С)БО 9 «Запаси» містить альтернативні варіанти щодо методики обліку запасів в частині їх оцінки. Це зумовлює необхідність дослідження сучасних особливостей організації обліку запасів з метою досягнення найбільш ефективних результатів діяльності. Формування облікової політики щодо виробничих запасів є важливим питанням організації бухгалтерського обліку, адже обрані елементи облікової політики впливають на визначення витрат діяльності, фінансового результату, оподаткування.

Шестоपालко О. О.

Херсонський національний технічний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Сарапіна О. А.

МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Сутність та поняття фінансового результату для підприємців і бухгалтерів наочно відображається під час формування і відображення його в бухгалтерському обліку. На сьогоднішній день існує два принципові підходи до розрахунку фінансових результатів підприємства, які мають деякі модифікації у різних країнах світу:

1) метод порівняння доходів і витрат (метод «витрати-випуск») – передбачає визначення прибутку (збитку) згідно принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, тобто як різниця між доходами і витратами звітного періоду. Отже порівнюються доходи з витратами, які були понесені для отримання цих доходів. Визначення фінансового результату за методом «витрати – випуск» передбачає існування двох способів:

– перший спосіб називають «лінійним», тобто він передбачає порівняння випуску з минулими витратами з відображенням знову створеної вартості загальною сумою з наступною деталізацією.

– другий спосіб використовується у бухгалтерському обліку з відображенням по дебету споживання підприємством минулої праці і сторонніх витрат та знову створеної вартості за її елементами.

2) метод порівняння капіталу (або метод зміни чистих активів) – передбачає визначення приросту власного капіталу у звітному періоді як різниці між сумою власного капіталу на кінець і на початок звітного періоду, тобто розраховується різниця, тобто якщо власний капітал на кінець звітного періоду збільшується, то підприємство отримує прибуток, а якщо навпаки – збиток.

В рамках світових досліджень запропоновано та досліджено три концепції розрахунку чистого прибутку, який у більшості країн є ключовим показником фінансових результатів підприємства (табл. 1).

Суб'єкти господарювання в Україні розраховують фінансовий результат саме за методом «витрати-випуск» в рамках синтаксичної парадигми.

Таблиця 1

Основні світові концепції розрахунку чистого прибутку

Назва концепції	Основні характеристики та особливості концепції
синтаксичний	Суть його полягає в тому, що доходи і витрати визнаються в міру здійснення господарських операцій з дотриманням класифікації за видами діяльності для їх постійного порівняння. Впровадження національних П(С)БО враховує цей підхід і трансформує систему визначення й відображення прибутку у звітності.
семантичний	Зміст семантичного підходу полягає в дослідженні можливостей використання показника прибутку для аналізу ефективності діяльності підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів і максимізації його в певних умовах ринку.
прагматичний	пов'язана з процесами прийняття рішень та прогнозуванням майбутньої діяльності підприємства. З огляду на це, показник прибутку – необхідний елемент процесу прогнозування грошових потоків, окупності капіталу і оцінки ризику інвестицій. При цьому постає проблема його оцінки, вибір якої залежить від мети прогнозу і його користувачів.

Саме ці підходи закріплені у основних вітчизняних нормативних документах НП(С)БО 1, П(С)БО 15 «Дохід» [1], П(С)БО 16 «Витрати»[2], П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [3], а також у Плані рахунків та Інструкції по його застосуванню, яким передбачено порядок визначення і обліку фінансового результату аналогічний зарубіжній практиці. Головними відмінностями розрахунку фінансового результату методом «витрати – випуск» є:

– достовірне визначення за даними фінансової звітності новоствореної вартості;
– розрахунок фінансового результату роботи підприємства без визначення фактичної собівартості виготовленої, відвантаженої та реалізованої продукції, що істотно зменшує трудомісткість облікового процесу.

Для визначення фінансового результату діяльності підприємства за звітний період необхідно порівняти доходи звітного періоду і витрати, понесені для одержання цих доходів. При цьому доходи та витрати відображають у бухгалтерському обліку, а на підставі цього обліку – у Звіті про фінансові результати у момент їх виникнення, а не у момент надходження або сплати грошей (спосіб нарахування).

Проблема повноти та своєчасності відображення в бухгалтерському обліку витрат і доходів є однією з основних проблем обліку фінансових результатів.

Саме тому, для обліку фінансових результатів досить важливим є раціональний вибір облікової політики: вибір методу амортизації, методу оцінки вибуття запасів, нарахування резерву сумнівних боргів, що істотно впливають на фінансовий стан підприємства та у подальшому відображаються у звітності підприємства.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 15 «Доходи» : Наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 23.10.2021).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 23.10.2021).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» : Наказ Міністерства фінансів України від 28 грудня 2000 р. № 353. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01> (дата звернення: 19.10.2021).
4. Прохар Н. В., Ночовна Ю. О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.

УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Бабіч В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств є важливою складовою частиною роботи управлінського персоналу щодо реалізації обраної стратегії бізнесу, забезпечення фінансової стійкості підприємства, а також займає вагомe місце в роботі зовнішніх для підприємства аналітиків щодо оцінки інвестиційної привабливості та платоспроможності контрагентів, а також оцінки ділових партнерів в умовах ризику та невизначеності. На підставі його результатів управлінський персонал приймає рішення про напрями фінансування підприємства за рахунок власних джерел, інвестори - щодо формування портфеля цінних паперів, а кредитори визначають пріоритети щодо позик, які видають.

Правильна інтерпретація аналітичних показників, розрахованих на основі облікових даних, дозволяє управлінському персоналу та зовнішнім користувачам діагностувати проблеми, що наявні в діяльності підприємства, виявляти напрями діяльності, які вимагають додаткового фінансування для розвитку, ідентифікувати проблемні питання розподілу прибутку, як внутрішнього джерела фінансування розвитку. Відповідно, результати аналізу фінансових результатів, зокрема, операції з формування та розподілу прибутку, є основним інформаційним джерелом для розробки та прийняття управлінських рішень.

Про актуальність обраної теми доповіді свідчить складний фінансовий стан у всіх галузях економіки і значна кількість збиткових підприємств і організацій. Виходячи з цього, постає необхідність удосконалення з використанням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку методики обліку й аналізу фінансових результатів.

Актуальність теми аналізу фінансових результатів можна пояснити ще й тим, що відповідно до чинного законодавства фінансовий облік передбачає обов'язкові процедури збору й обробки інформації, яка стосується перебігу процесів отримання доходу і визначенням фінансового результату, виявленням позитивних і негативних відхилень від поставлених цілей, передбачуваних планів та показників діяльності. Ця інформація дозволяє своєчасно приймати рішення щодо недопущення негативних змін чи щодо їх нейтралізації. При правильній організації вона стає найважливішим засобом матеріального стимулювання, зростання рентабельності і подальшого розвитку підприємства, соціального стану його працівників.

Мета підприємницької діяльності полягає у дотриманні та забезпеченні якості життя працівників та їхніх сімей за рахунок задоволення потреб ринку, збільшення обсягів виробництва та підвищення ефективності діяльності в цілому.

При цьому аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства охоплює такі питання:

- виконання плану за узагальненими показниками (обсяг виробництва і реалізації продукції, собівартість, прибуток, рентабельність);
 - використання ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових);
 - організаційно-технічний рівень виробництва, використання виробничих фондів та виробничих потужностей;
 - ефективне використання оборотних коштів тощо.
- Загальними завданнями економічного аналізу є:
- оцінка та перевірка результатів господарської діяльності за певний період;
 - вивчення причин відхилення від плану чи результатів за минулий період;
 - розподіл причин на залежні та незалежні; визначення ефективності роботи підприємства;
 - виявлення невикористаних можливостей з метою підвищення кінцевої ефективності та якості результатів праці;
 - розробка заходів щодо усунення втрат та прогнозування результатів господарської діяльності підприємства (об'єднання).

Все це є дуже важливим в умовах ринку, оскільки без обґрунтованих управлінських рішень, розроблених на базі економічного аналізу, забезпечити ефективну підприємницьку діяльність практично неможливо. Результати вивчення діяльності підприємств свідчать: більшість (90-95%) підприємств забезпечують зростання рентабельності виробництва продукції за рахунок підвищення цін, а не за рахунок раціонального використання виробничих ресурсів. Цьому сприяє недосконалість державного регулювання цін та встановлення граничних меж рентабельності виробництва продукції. В свою чергу, це сприяє поглибленню витратного способу виробництва.

Фактори зростання ефективності виробництва та якості продукції – це ті причини, які сприяють поліпшенню показників господарської діяльності (рентабельності, продуктивності праці, фондовіддачі тощо). Вони перебувають у тісному взаємозв'язку між собою, динамічні як у часі, так і в просторі. Тому для забезпечення раціонального й економічного використання наявних ресурсів необхідно якнайповніше враховувати та досліджувати ці фактори.

Балковий Ю. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток інформаційних технологій в умовах глобалізації, та постійні зміни вимагають від системи маркетингу постійної адаптації, без якої неможливе успішне функціонування підприємства на ринку. Без застосування інтегрованих маркетингових комунікацій, які охоплюються весь спектр можливих засобів комунікації з споживачами неможливо уявити жодного сучасного підприємства.

Часто маркетингові комунікації ототожнюють лише з просуванням продукції, що призводить до нерационального застосування потенціалу маркетингових комунікацій у ринковій діяльності підприємств та втрат конкурентних переваг, тому варто у контексті розвитку системи інтегрованих маркетингових комунікацій використовувати увесь спектр засобів доступний підприємству.

Просування товару на ринку - це комплекс дій для створення двостороннього інформаційного зв'язку між підприємством і споживачами, який реалізується за допомогою маркетингової комунікаційної політики, мета якої - інформування, переконання та нагадування споживачам про товари, стимулювання їх до дій, створення позитивного іміджу підприємства в очах громадськості.

Процесі змін і перетворень у сфері маркетингових комунікацій відбувається надзвичайно активно, що пов'язано з використанням сучасних засобів комунікації, що включають в першу чергу Інтернет-комунікації підприємства. Аналіз інформаційних баз даних з метою виявлення трендів, та Інтернет-технології відкривають для підприємства значні можливості підвищення ефективності зв'язку з потенційними та існуючими споживачами.

Маркетингові комунікації в першу чергу необхідні для інформування споживачів про торговельну марку, про продуктивні цінові зміни; вони мають заохочувати нових дистриб'юторів, створювати або підтримувати імідж компанії, а в разі необхідності – стимулювати покупку.

Основними цілями комунікації можуть бути залучення нових споживачів, зростання ринкової частки компанії, утримання існуючої ринкової позиції тощо. Використання лише основних засобів виведення та просування товару на ринку (виготовлення якісної продукції, встановлення конкурентоспроможної ціни тощо) є недостатнім. При значній кількості конкуруючих за якість продуктів, товар може залишитись непоміченим кінцевим споживачем без якісної системи інформування. Тому ефективний вихід товару чи послуги та його подальше просування неможливі без інтенсивного використання комплексу маркетингових комунікацій, що спрямовується на інформування, переконання, підтримку збуту, нагадування споживачам про товар, і створення позитивного іміджу підприємства.

У сучасних ринкових умовах, що характеризуються високою конкуренцією, недостатньо розробити новий якісний товар, установити на нього оптимальну ціну і обрати ефективні канали розподілу. Велика увага у керуванні підприємством має приділятися маркетинговій політиці комунікацій.

Кожне підприємство розробляє свою систему маркетингових комунікацій у відповідності зі своїми можливостями. Ця система розвивається паралельно з економічними і, можна стверджувати, що існує безпосередній зв'язок між рівнем економічного розвитку суспільства і рівнем розвитку системи маркетингових комунікацій. Це рівень визначається складністю системи, рівнем застосування технічних досягнень та інноваційністю процесу комунікації.

Біла М. Ю.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. – к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Нині вплив глобалізації світової економіки на розвиток фінансових ринків проявляється у зростанні інтеграційних процесів національних фінансових ринків, що еквівалентно безперервному зміцненню транскордонних обмінів капіталу і міжнародної діяльності фінансових установ.

У ході оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності в основному використовуються дані оперативного та бухгалтерського обліку та звітності, а також інші внутрішні та зовнішні джерела інформації. Дані, що аналізуються, мають бути отримані в результаті точних арифметичних обчислень, взаємно узгодженими та достовірними показниками звітності та обліковими даними. На етапі вивчення та обробки залученої вихідної інформації застосовують різноманітні методи аналізу та статистичної обробки даних. Підхід до оцінювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Підхід до оцінювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Показник	Характеристика
абсолютні показники	оцінка обсягів експорту; імпорту; обсягів накладних витрат на експорт/імпорт; середнього залишку коштів; кількості та суми отриманих рекламаций; кількості задоволених рекламаций та ін.
відносні показники	розрахунок індексів динаміки: вартості; фізичного обсягу; індексу ціни; коефіцієнтів виконання зобов'язань по експорту й імпорту; середньої тривалості обороту операцій; коефіцієнта віддачі коштів від здійснених операцій
показники структури	товарна структура експорту або імпорту; географічна структура експорту або імпорту; структура накладних витрат на експорт або імпорт
показники ефективності	валютна ефективність експорту/імпорту; ефективність експорту/імпорту; середня тривалість обороту експортної (імпортної) операції; коефіцієнт віддачі коштів від експортних/імпортних операцій; ефективність експорту/імпорту

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованої літератури

Варто зазначити, що складність та багатогранність зовнішньоекономічної діяльності не дозволяють обрати один показник ефективності з кількості узагальнюючих результативних показників. Вибір критерію ефективності залежить від особливостей ситуації на ринку, цілей підприємства, наявності інформації про внутрішнє та зовнішнє середовища. Тому виникає потреба в комплексній оцінці зовнішньоекономічної діяльності, що передбачає вибір оптимального способу виходу на зовнішній ринок [1].

Під час здійснення обґрунтованого підбору індикаторів для оцінювання експортно-імпортної діяльності виробничого підприємства доцільно керуватись певними вимогами, а саме: розрахунок індикаторів повинен ґрунтуватись на доступній інформаційній базі, що забезпечуватиме об'єктивність результатів; кожен

індикатор повинен характеризуватись економічним змістом, тобто повинно бути чітко виражене його функціональне призначення; під час розрахунку індикаторів необхідно враховувати взаємозв'язки між ними. З урахуванням вищевказаних вимог до системи індикаторів оцінювання експортної діяльності доцільно за-
раховувати такі [2].

Відтак, узагальнення сучасних поглядів щодо аналізу ефективності ЗЕД дозволило розробити структурно-логічну схему визначення відповідних чинників, яка включає в себе три групи показників ефективності, а саме: показники ефективності експорту; показники ефективності імпорту; показники ефективності ЗЕД [3].

Список використаних джерел

1. Гулакова В. Л., Козак Ю. Г. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/255.pdf> (дата звернення: 25.09.2021).

2. Мельник О. Г., Логвиненко Ю. Л. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35536/1/19_124-130.pdf (дата звернення: 25.09.2021).

3. Вакульчик О. М., Дубицький Д. П. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Вісник Академії митної служби України*. 2012. № 2 (48). URL: file:///C:/Users/USER/Downloads/vamsue_2012_2_12.pdf (дата звернення: 25.09.2021).

Бут К. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.е.н., доцент Діденко А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Суть менеджменту можна визначити як цілеспрямований вплив керуючого суб'єкта на керований об'єкт управління, однак, при цьому, вплив має реалізуватися в певній формі. Такою формою реалізації є управлінське рішення. За допомогою вироблення та реалізації управлінських рішень менеджери усіх рівнів здійснюють покладені на них функції, що у свою чергу ефективно впливає на розвиток організації. Нині широке використання математичних моделей є значущим напрямком поліпшення економічного аналізу, результати якого застосовуються для вибору найкращих рішень при управлінні справжніми процесами і системами [1].

Економіко-математична модель (ЕММ) – це математичне відображення економічного процесу або предмета з метою їх вивчення та регулювання. Це математичний запис поставленої економічної задачі [2].

В ході застосування економіко-математичних методів здійснюється побудова і вивчення ЕММ, які описують вплив окремих факторів на різні економічні показники роботи фірм. Вони можуть служити для вивчення різних сторін народного господарства, і так само деяких його окремих частин.

При систематизації моделей з досліджуваних економічних процесів і проблем, що містяться в них, виділяють моделі народного господарства в цілому та його окремих підсистем і регіонів, сукупності моделей виробництва, споживання, трудових ресурсів, ціноутворення, фінансових зв'язків тощо.

В аналізі на народногосподарському рівні найбільш часто застосовують структурні або структурно-функціональні моделі, оскільки для планування й управління чимале значення мають взаємозв'язки підсистем, класифікацію функціональних моделей наведено на рис. 1.

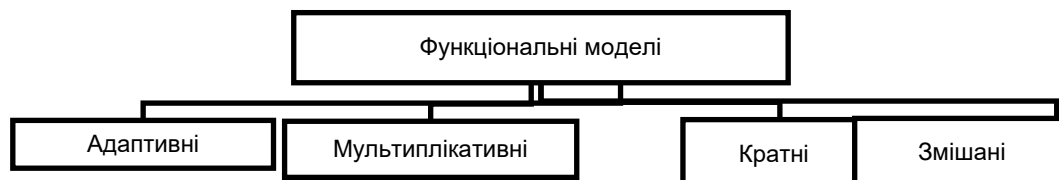

Рис. 1. Класифікація функціональних моделей в економічному регулюванні

При прийнятті управлінських рішень найбільш часто використовують нормативну модель, яка базується на наступних економічних гіпотезах:

- особа, яка приймає рішення, намагається досягти відомих їй узгоджених цілей;
- проблеми поставлені та буквально сформульовані;
- відомі деякі критерії оцінки альтернатив;
- особа, яка приймає рішення, віддає перевагу такому варіанту, який несе максимальну економічну вигоду для організації;
- особа, яка робить висновок, раціонально підходить до оцінки варіантів, розташування пріоритетів.

Популярність нормативних моделей багато в чому пов'язується із зародженням різноманітних кількісних методів прийняття рішень за допомогою комп'ютерної техніки. Зростання поширеності нормативних моделей допомогли і корпоративні інформаційні системи. Нормативна модель більшою мірою адекватна запрограмованим рішенням, враховує ситуації невизначеності або ризику, що дозволяє розрахувати ймовірності різних управлінських рішень. Подібні моделі є дуже важливими бо підштовхують менеджерів усіх ланок до прийняття оптимальних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Багровицкий К. А., Матюшок В. М. Экономико-математические методы и модели. Москва : ИРУНД, 2011. 198 с.

2. Иванов Ю. П., Лотов А. В. Математичні моделі в економіці. Київ : Наука, 2016 166 с.

3. Солодовников А. С. Математика в экономике. Москва : ФиС, 2017. 211 с.

Буцанова К. Г.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.е.н., доцент Діденко А. В.

ПОНЯТТЯ ПРО ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Розвиток економіко-математичного моделювання почав свою історію ще декілька десятиліть тому. Причиною швидкого розповсюдження економіко-математичних методів стало різке ускладнення сучасної економічної практики. Викликано це перш за все збільшенням темпів науково-технічного прогресу та високим рівнем розвитку продуктивних сил. Вперше математичні методи зарекомендували себе у фізиці і деяких природничо-наукових дисциплінах, а вже згодом математичні методи досягли успішних результатів в гуманітарних науках. Також економіко-математичне моделювання дуже гарно проявляє себе в наукових дослідженнях, що й дає змогу піднятися на новий рівень.

Моделювання - процес побудови моделі, за допомогою якого вивчається функціонування об'єктів різної природи. Моделювання складається з трьох елементів [1]:

- Об'єкт дослідження;
- Суб'єкт дослідження;
- Модель, за допомогою якої суб'єкт пізнає об'єкт.

Виділяють наступні аспекти використання економіко-математичних методів [2]:

- математичні методи дозволяють впорядкувати інформацію і сформулювати вимоги щодо підготовки нової інформації;
- формалізація математичних задач у вигляді математичних заходів виконується за даним ПК та дозволяє здійснювати багатоваріантні розрахунки;
- дозволяє вивчити взаємодію багатьох економічних факторів за допомогою кореляційного, регресивного аналізу;
- за допомогою економіко-математичного моделювання вдається розв'язати такі задачі, які не розв'язуються іншими методами.

При дослідженні складних економічних об'єктів на допомогу приходить метод моделювання, тому що іноді дослідження реальних об'єктів неможливе або вимагає дуже багато зусиль і часу.

Основні причини за якими необхідно застосовувати метод моделювання в економіці [3]:

1. Є явища, об'єкти, процеси безпосереднє вивчення яких є неможливим.
2. Безпосереднє вивчення досліджуваних об'єктів пов'язане із великими затратами.

Отже, економіко-математичне моделювання ефективно використовується у всіх наукових сферах. Моделювання дає змогу більш швидше робити розрахунки, спрощує працю та часові витрати. Сучасна економіка та і не тільки економіка не зможе працювати на високому рівні без моделювання, побудови прогнозів. Зрозуміло те, що економіко-математичне моделювання треба застосовувати, щоб знайти оптимальний варіант розв'язання задач для прийняття ефективних рішень швидко і без різних ускладнень.

Список використаних джерел

1. Івашук О. Т. Економіко-математичне моделювання : навч. посібник. Тернопіль : ТНЕУ «Економічна думка», 2008. 704 с.
2. Білоцерківський О. Б., Ширяєва Н. В., Замула О. О. Економіко-математичне моделювання. Харків : НТУ «ХПІ», 2010. 107 с.
3. Вітлінський В., Середюк В. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. 2008.

Воропаєв О. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Головним складником успіху підприємства сьогодні є застосування новітніх підходів, принципів та інструментів в управлінні підприємством. Досягнення цілей підприємства можливе лише завдяки вчасному та оперативному діагностуванню фінансово-економічного стану суб'єкта господарювання. Оскільки неефективна організація управління фінансовими ресурсами та кризовий стан економіки вимагають від підприємства безперервно проводити аналіз фінансового стану підприємства, проблема ефективного здійснення фінансової діагностики підприємства нині є актуальною.

Фінансова діагностика діяльності підприємства передбачає здійснення повномасштабного фінансового аналізу за результатами його господарської діяльності. Слід нагадати, що господарська діяльність вважається ефективною, якщо підприємство:

- раціонально використовує наявні активи;
- своєчасно погашає зобов'язання;
- функціонує рентабельно.

Отже, фінансово-економічний стан підприємства – це поняття комплексне, яке об'єднує результат взаємодії всіх елементів системи фінансово-економічних відносин підприємства, сукупності виробничо-господарських факторів. Його визначають системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Таким чином, фінансово-економічний стан є головним критерієм ділової активності підприємства, що визначає його конкурентноздатність та потенціал в результативній реалізації економічних інтересів учасників господарської діяльності. Кожне підприємство має забезпечувати фінансовий та економічний стан так, щоб воно мало здатність виконувати свої фінансові зобов'язання. Головною умовою для формування фінансово-економічного стану підприємства є зіставлення доходів і витрат та одержання максимального прибутку за мінімальних витрат.

Функціонування промислових підприємств в сучасних умовах неможливе без планування діяльності, важливою складовою якого є формування стратегій та визначення цілей. Досягнення необхідного для підприємства стану можливе за допомогою визначення конкретного плану дій, який формується на основі результатів економічної діагностики промислового підприємства.

Одним з основних показників благополучності підприємств слід вважати його фінансовий стан, який, по суті, відображає кінцеві результати діяльності, і є найважливішою характеристикою його ділової активності та надійності, дає характеристику фінансової конкурентоспроможності, платоспроможності, кредитоспроможності, інформацію про виконання зобов'язань перед державою та іншими господарюючими на ринку суб'єктами. У разі їх виявлення підприємство має шанс локалізувати кризові явища і визначити основні напрямки заходів для їх запобігання, подолання.

Підставою для розробки планів і прогнозів, стратегії й тактики розвитку підприємства та заходів з їх реалізації є діагностика. Проведення діагностичних досліджень є необхідним на всіх об'єктах і рівнях управління, так як без чіткого і ясного діагнозу неможливо оцінити альтернативи розвитку об'єкту або процесу.

Діагностика – це визначення стану об'єкта, явища або процесу управління на основі проведених досліджень і виявлення в них слабких місць.

Економічна діагностика – це процес виявлення, визначення характеру та причин основних проблем і недоліків поточної господарської діяльності, а також встановлення потенційних відхилень від нормального або бажаного стану промислового підприємства з метою їх попередження шляхом прийняття обґрунтованих господарських рішень, спрямованих на досягнення цілей, що базується на результатах діагностичного аналізу господарювання підприємства.

Розроблення методичних засад проведення економічної діагностики діяльності промислового підприємства передбачає використання сукупності правил і прийомів проведення економічної діагностики та, водночас, повинне містити спеціальні прийоми обробки та напрямки використання показників, прийнятих для дослідження.

Мета діагностики – встановити діагноз (констатація результатів дослідження і висновок за цими результатами) об'єкта дослідження, і дати висновок про його стан на дату завершення дослідження.

Гафтонюк М. М.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. – к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Мале підприємництво відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку держави, впливаючи на прискорення структурної перебудови національної економіки, та виступаючи одним із факторів формування її конкурентоспроможності. Це обумовлено тим, що саме малий бізнес здатен створити нові робочі місця та сприяти зниженню безробіття через самозайнятість населення, сформувати та реалізувати інноваційні рішення, збільшити надходження до бюджету, стимулювати конкуренцію, залучити додаткові інвестиції та сприяти підвищенню ефективності ринку праці. Соціально-економічна значущість малого підприємництва для країни актуалізує дослідження його стану, факторів впливу та формування перспективних напрямів розвитку [4, с. 109]. Малий бізнес є невід'ємною частиною соціально-економічної системи країни, забезпечуючи стабільність ринкових відносин, залучаючи велику частку громадян країни в цю систему відносин шляхом відкриття ними власної справи, забезпечуючи високу ефективність виробництва шляхом глибокої спеціалізації та кооперації виробництва, що сприятливо позначається на економічному зростанні національної економіки. Зокрема, що стосується сфери бізнес-середовища для малого підприємництва в Україні, то основним елементом його ефективного формування є, перш за все, розширена система державного регулювання та підтримки ведення бізнесу, базова сукупність нормативно-правових документів, що виступають фундаментом для співіснування та взаємодії різних суб'єктів економіки, а також справедливості та прозорості політики держави у сфері регулювання такого бізнесу [1, с. 726].

Слід відзначити, що в структурі суб'єктів малого бізнесу в Україні найбільшу частку складають фізичні особи-підприємці, за рахунок закриття яких і спостерігається зменшення загальної кількості суб'єктів малого бізнесу (табл. 1).

Таблиця 1

Структура суб'єктів малого бізнесу в Україні

Рік	Всього суб'єктів малого бізнесу, одиниць	Малі підприємства		Фізичні особи -підприємці	
		Кількість одиниць	Частка, %	Кількість одиниць	Частка, %
2015	1958385	327814	16,7	1630571	83,3
2016	1850034	291154	15,7	1558880	84,3
2017	1789406	322920	18,0	1466486	82,0
2018	1822671	339374	18,6	1483297	81,4
2019	1941701	380673	19,6	1561028	80,3
2020	1973652	373897	18,9	1599755	81

Джерело: узагальнено автором на основі [3]

Основна частина вітчизняних малих підприємств для розвитку і функціонування використовують в основному власні кошти. Проте повністю задовольнити потреби у фінансуванні діючого виробництва та його ефективного розвитку лише за рахунок власних фінансових ресурсів малі підприємства не в змозі. Для їх постійного розвитку потрібні значні фінансові ресурси, які наповнюються за рахунок залучених коштів. Державна підтримка має полягати, насамперед, у створенні сприятливих умов для розвитку підприємницьких структур в Україні [2, с. 91]. Саме в секторі малого підприємництва створюється і функціонує чималий обсяг національних ресурсів, які є живильним середовищем для середнього та великого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Мазур К. В., Сімоник Л. С. Стан бізнес-середовища малих та середніх підприємств в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (2). С. 726–729.
2. Михайлів Г. В. Фінансова підтримка розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2019. № 15 (1). С. 87–94.
3. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.09.2021).
4. Трегубов О. Розвиток малого підприємництва в Україні: сучасні тенденції та перспективи. *Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій*. 2019. Вип. 46. С. 109–117.

Голий Ю. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.ф.-м.н., доцент Васильєва О. О.

ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕРСОНАЛУ

Успішне функціонування підприємств в умовах конкурентного середовища забезпечується наявністю потенціалу розвитку, елементом якого є трудовий потенціал. У ринковій економіці змінюється підхід до формування трудового потенціалу, зокрема, основний акцент переноситься на його якісний склад. Основним якісним компонентом трудового потенціалу є його компетентність.

Компетентність – ступінь кваліфікації працівника, яка дозволяє успішно вирішувати задачі, що стоять перед ним, визначає здатність працівника якісно і безпомилково виконувати свої функції у звичайних і в екстремальних умовах, успішно освоювати нове і швидко адаптуватися до умов, що змінюються.

В умовах конкуренції основними пріоритетами фахівця стосовно професійної компетентності виступають вміння пристосовуватися до швидких змін і нових потреб ринку праці, бути освіченим щодо інформації, уміти її аналізувати, активно діяти, швидко приймати рішення й навчатися упродовж всього життя. Професійна компетентність персоналу характеризується наявністю професійно-ділових, інтелектуальних, особистісних, емоційно-вольових, психофізіологічних, соціальних особливостей (компетенцій) працівників, успішне поєднання яких забезпечує високу результативність та ефективність їхньої діяльності. Компетентність персоналу обумовлюється безпосереднім ставленням працівника до посади, робочого місця, посадових вимог, сфери професійної діяльності тощо.

Технологія управління компетентностями інтегрує технології управління за цілями, визначення вимог виробництва і передбачає приведення людських ресурсів організації у відповідність з цими вимогами. Найпоширеніші методи розвитку компетентностей:

- навчання на робочому місці, без відриву від виробництва;
- виконання спеціальних розвиваючих завдань, націлених на підвищення рівня компетентності;
- участь у тренінгах та семінарах, опрацювання спеціальної літератури;
- рішення практичних спільних завдань в динамічному режимі для розвитку навичок взаємодії в команді.

Для формування базової професійної компетентності навчання повинно бути:

- проблемно орієнтованим, тобто спрямованим на вирішення певного завдання, проблеми;
- накопичувально-трансформаційним, коли набуті обсяги знань можуть бути адаптовані і використані в нових умовах трудової діяльності і нових ситуаціях;
- активно-пізнавальним, тобто спрямованим на максимальний розвиток мисленнєвих і творчих здібностей, формування умінь використовувати отримані знання;
- мотивованим щодо важливості і необхідності засвоєння знань, навичок, поведінкових стратегій завдяки правильно поставленим цілям та оцінкам досягнутих результатів;
- стосуватися всіх складових компетентності: знань, навичок, розуміння, переконання, цінностей, настанов, відносин;
- основним завданням є формування базової професійної компетентності, яку можна визначити як здатність виконувати відповідну роботу на достатньому, з погляду кількісних і якісних показників, рівні.

Підвищення рівня професійної компетентності персоналу впливає на загальний стан трудового потенціалу, потенціалу підприємства і, таким чином, на забезпечення конкурентоспроможності загалом. Тому створення умов безперервного підвищення рівня професійної компетентності персоналу є нагальною потребою розвитку підприємств на сучасному етапі.

Гостищева І. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах ринкових відносин центр економічної діяльності переміщується до основної ланки всієї економіки - підприємства, тому що саме на підприємстві створюється продукція, виконуються роботи, надаються послуги. Найважливішою економічною категорією, що характеризує витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції є собівартість продукції. Вона є також найважливішим якісним показником роботи підприємства, тому що характеризує рівень використання всіх ресурсів (змінного і постійного капіталу), що знаходяться в розпорядженні підприємства. Товаровиробник повинен прагнути зниження собівартості, оскільки її зниження забезпечує йому додатковий прибуток. У зниженні собівартості суспільство зацікавлене не менш товаровиробників, тому що низька собівартість означає, що виробництво функціонує ефективно і ресурси суспільства використовуються раціонально, тому пошук резервів зниження собівартості в сучасних умовах є важливим завданням для кожного підприємства.

В умовах ринкової економіки для будь-якого підприємства важливим завданням є залишатись конкурентоздатним. Здебільшого, це залежить від витрат на виробництво, адже вони є основою для ціноутворення та визначення розміру прибутку. Також розрахунок собівартості продукції необхідний і для визначення рентабельності окремих видів продукції й виробництва в цілому, і для здійснення виробничого планування. Важливим аспектом в аналізі собівартості є виявлення шляхів зниження собівартості. Від того, як вирішується дане питання підприємством залежить отримання найбільшого ефекту з найменшими витратами.

Основними шляхами зниження собівартості продукції є скорочення тих витрат, які мають найбільшу питому вагу у її структурі. Під факторами зниження собівартості продукції розуміються засоби і способи використання

наявних резервів. Факторами зниження собівартості підприємства є:

- підвищення технологічного рівня виробництва (удосконалення техніки, технології, механізації, використання нових видів сировини);
- удосконалення організації виробництва та праці (розвиток спеціалізації виробництва, удосконалення організації праці);
- зміна структури та обсягу продукції (відносно зменшення умовно - постійних витрат, зміна структури випуску продукції);
- галузеві та інші фактори.

При узагальненні резервів зниження собівартості продукції необхідно враховувати фактори підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і їхнього раціонального використання з дотриманням режиму економії. Шляхами зниження собівартості та підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства є:

- зниження обсягу браку, підвищення якості продукції;
- здешевлення продукції за рахунок зменшення витрат на сировину та матеріали;
- покращення умов праці та використання нових технологій та ін.

На ранніх стадіях життєвого циклу виробів ефективним методом виявлення резервів зниження собівартості продукції є функціонально-вартісний аналіз (ФВА).

Використання ФВА для зниження собівартості продукції, яку випускають, дещо відрізняється від його застосування при розробці нових виробів. Головна відмінність полягає у тому, що на стадії НДР і ДКР ФВА використовують для підвищення якості виробів, при чому паралельно вирішують питання зниження витрат на їх виробництво й експлуатацію, а для пошуку резервів зниження собівартості обсяг досліджень обмежують окремими виробами, їх елементами, технологією й організацією їх виробництва.

Детушева О. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Наслідки фінансової кризи і соціально-політична нестабільність в країні ставлять перед підприємствами складну задачу щодо забезпечення їх стійкого

та ефективного функціонування. Проте не тільки зовнішнє середовище має негативний вплив на діяльність підприємств, але й відсутність ефективної політики управління фінансово-господарською діяльністю, яка повинна бути спрямована на забезпечення власної стабільності та конкурентоздатності. Враховуючи значну частку збиткових підприємств, досягнення стійкого стану фінансово-господарської діяльності на сьогодні є однією з актуальних проблем української економіки.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства є важливим елементом в системі управління виробництвом, дієвим засобом виявлення внутрішньогосподарських резервів, основою розробки науково обґрунтованих планів-прогнозів і управлінських рішень і контролю за їх виконанням з метою підвищення ефективності функціонування підприємства.

У сучасних умовах підвищується самостійність підприємств у прийнятті та реалізації управлінських рішень, їх економічна і юридична відповідальність за результати фінансово-господарської діяльності. Об'єктивно зростає значення фінансової стійкості господарюючих суб'єктів. Все це підвищує роль дослідження фінансово-господарської діяльності підприємств в оцінці їх виробничої і комерційної діяльності і, перш за все в наявності, розміщення та використання капіталу і доходів. Результати такого аналізу необхідні, перш за все, власникам (акціонерам), кредиторам, інвесторам, постачальникам, податковим службам, менеджерам і керівникам підприємств.

Діяльність підприємств різних сфер функціонування повинна підлягати перманентній діагностиці з метою цільового оцінювання різних сфер діяльності на засадах бізнес-індикаторів, виявлення проблемних моментів, вузьких місць, перспектив розвитку та розроблення відповідних заходів.

Якість результатів діагностики фінансово-господарської діяльності залежить від обраних методів діагностики, кваліфікації фахівців, що здійснюють діагностичні процедури, інформаційного та програмного забезпечення, залучених ресурсів тощо. Особливо впливає на достовірність та реалістичність діагностики адекватні умови функціонування, цільовому призначенню та ресурсним можливостям методи діагностики.

Одним із найвагоміших напрямків вивчення стану підприємства, особливо при дослідженні загрози кризових явищ є фінансова діагностика підприємства. Важливість фінансової діагностики обумовлює ще й широке коло її користувачів: власники, засновники та акціонери, менеджери, інвестори, кредитори. Основним завданням діагностики фінансового стану є проведення комплексного аналізу, що забезпечить задоволення потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Головним індикатором оцінки фінансового стану будь-якого суб'єкта господарювання є показники його фінансової стійкості. Фінансову стійкість підприємства слід розглядати комплексно, з урахуванням різних аспектів фінансово-господарської діяльності цього суб'єкта господарювання.

Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Відносними показниками, які характеризують фінансову стійкість із різних аспектів та найчастіше використовуються, є коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт стабільної структури оборотних активів, індекс постійного активу та коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Однак така кількість коефіцієнтів не дає можливості побачити, яким у цілому є рівень фінансової стійкості підприємства. Для усунення цього недоліку в процесі аналізу треба поєднати всі показники за допомогою інтегральної оцінки.

Кіяшко Л. Д.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. – к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Соціальна відповідальність бізнесу – це концепція діяльності господарюючих суб'єктів, що дозволяє поєднувати соціальні та екологічні аспекти і враховувати їх у процесі добровільної взаємодії з зовнішнім та внутрішнім середовищем своєї діяльності [1].

У табл. 1 наведено основні складові поняття соціальна відповідальність бізнесу.

Таблиця 1

Складові поняття соціальна відповідальність бізнесу

Форми прояву	%
Впровадження соціальних програм поліпшення умов праці власного персоналу	65.5
Навчання персоналу	63.2
Застосування в політиці компанії принципів етичного та відповідального ставлення до споживачів	56.0
Участь у регіональних програмах	32.3
Застосування в політиці компанії принципів етичного та відповідального ставлення до споживачів	49.5
Реалізація екологічних програм	29.8
Політика дотримання прав акціонерів	20.8
Відкрите подання інформації про компанію	18.7

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованої літератури [2]

Існує чотири моделі поведінки організації щодо соціальної відповідальності:

1. протидії – заперечення необхідності застосування соціально відповідальних підходів до ведення бізнесу;
2. оборони – оголошення боротьби із вимогами соціально відповідальної поведінки;
3. пристосування – прийняття соціальної відповідальності під тиском обставин;
4. сприйняття – прояв ініціативи для реалізації соціально відповідальної поведінки організації у ринковому середовищі її функціонування.

Однією з найбільших світових ініціатив у напрямку КСВ є Глобальний договір ООН, який закріплює 10 принципів у сфері прав людини, трудових відносин, охорони навколишнього середовища і боротьби з корупцією. Станом на 2019 рік до нього приєдналися 9913 компаній зі 161 країни світу.

Аналізуючи сучасні тенденції розвитку світових та українських компаній, слід зазначити, що витрати на КСВ закордонних компаній різко перевищують відповідні витрати компаній в Україні. Дана тенденція зумовлена масштабами діяльності українських компаній у порівнянні з міжнародними. Проте, порівнюючи відношення витрат на КСВ до річних доходів компаній, можна зробити висновок, що великі українські підприємства активно розвивають свою соціальну діяльність [4].

Отже, соціальна відповідальність бізнесу в сучасних умовах набуває глобального значення, адже не тільки впливає на репутацію компанії, що має певні позитивні для неї наслідки, але також є рушійною силою вирішення глобальних проблем світу.

Список використаних джерел

1. Соціальна відповідальність ведення бізнесу. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27445/1/2_опорний%20конспект%20лекцій.pdf.
2. Звіт про стан соціальної відповідальності бізнесу в Україні. URL: https://issuu.com/united-nations/docs/survey_ukr (дата звернення: 29.09.2021).
3. Соціальне ведення бізнесу. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/722329.html> (дата звернення: 29.09.2021).
4. Офіційний сайт. Соціальна відповідальність. Прискорення економіки. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/60/752.pdf> (дата звернення: 25.09.2021).

Манченко Т. А.

Класичний приватний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність та важливість проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств обумовлені її вирішальним значенням для успішного розвитку економіки в умовах об'єктивного процесу глобалізації. Будь-

яка країна, в тому числі і Україна, будучи включеною в світогосподарські зв'язки, повинна знати і максимально ефективно використовувати свої конкурентні переваги перед іншими країнами. Низька конкурентоспроможність негативним чином позначається на інвестиціях в країну, умовах надання іноземних кредитів і в кінцевому рахунку на ефективності відтворення та рівні життя населення. Тому розвиток та використання конкурентних переваг національної економіки на мікрорівні (конкурентоспроможність підприємств), на мезорівні (конкурентоспроможність галузей та регіонів) та на макрорівні (конкурентоспроможність країни) мають ключове значення для забезпечення національних економічних інтересів.

Найважливіший показник конкурентоспроможності економічного об'єкту будь-якого рівня – наявність у нього конкурентних переваг, тобто якостей, які відсутні або менш виражені у суперників.

Для визначення рівня конкурентоспроможності важливо виявити основні чинники або критерії, які визначають конкурентоспроможність підприємства.

Артур А. Томпсон і А. Дж. Стрікланд пропонують при розробці конкурентної стратегії підприємства виявляти ключові чинники її успіху: якість і характеристики продукції; імідж; виробничі потужності; використання технологій; можливості розповсюдження продукції; інноваційні можливості; фінансові ресурси і витрати в порівнянні з конкурентами; обслуговування клієнтів. [7]

Білоусов В.Л. можливі критерії конкурентоспроможності організації групує за окремими елементами комплексу маркетингу, а також враховує ділову активність і ефективність діяльності. [1]

Голубков Є.П. пропонує при проведенні маркетингових досліджень для оцінки конкурентоспроможності підприємства використовувати 16 чинників результативності його діяльності. [2]

Девід Кревенс вважає, що при оцінці конкурентоспроможності керівництво підприємства має в першу чергу зосереджувати увагу на таких факторах, як: конкурентні переваги; універсальність (конкурентна перевага в різних ситуаціях); складність дублювання продукції підприємства. [4]

Максимов І. відносить до основних критеріїв конкурентоспроможності підприємства ефективність його виробничої діяльності, фінансове положення, ефективність організації збуту і просування товару на ринку, конкурентоспроможність продукції [5].

Фатхутдінов Р.А. для визначення рівня конкурентоспроможності виділяє наступні індикатори конкурентоспроможності товару: відносна частка ринку, витрати, характерні властивості, ступінь освоєння технології, метод продажів, імідж (популярність). [8]

Проведений аналіз літературних джерел показав, що:

– різні автори залежно від своїх наукових поглядів і області маркетингових досліджень обґрунтовують різний набір чинників, що визначають конкурентоспроможність підприємства;

– в узагальненому вигляді конкурентоспроможність підприємства визначається сукупністю чинників, що характеризують результативність її діяльності на ринку, атрибути якості продукції і ефективність маркетингової діяльності;

– в свою чергу конкурентоспроможність продукції визначається сукупністю чинників, що визначають її якість, ціну, доведення продукту до споживача, просування продукту [2];

– підсумковим критерієм оцінки конкурентоспроможності як продукції, так і підприємства в цілому можна вважати частку ринку, займану даним підприємством і пов'язані з нею показники [6].

Список використаних джерел

1. Белоусов В. Л. Анализ конкурентоспособности фирмы. *Маркетинг в России и за рубежом*. 2001. № 5. С. 35–43.
2. Голубков Е. П. Основы маркетинга. Москва : Финпресс, 2007. 656 с.
3. Завьялов П. С. Маркетинг в схемах, рисунках, таблицах. Москва : Инфра-М, 2002. 496 с.
4. Кревенс Д. Стратегический маркетинг / пер. с англ. Д. Кревенс. 6-е изд. Москва : Вильямс, 2008. 512 с.
5. Максимов И. Оценка конкурентоспособности промышленного предприятия. *Маркетинг*. 2006. 357 с.
6. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика. *Економічна думка*. 2008. 570 с.
7. Томпсон А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / пер. с англ. Москва : Вильямс. 2006. 928 с.
8. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. Москва : Маркетинг. 2002. 886 с.

Маслов В. О.

Університет банківської справи

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Створення нових форматів інвестиційної, наукової та інноваційної співпраці вимагає уточнення та модифікації існуючої форми державно-приватного партнерства (ДПП), у напрямі створення організаційно-економічної юридично оформленої системи відносин взаємовигідної співпраці державного і приватного секторів економіки, що заснована на ефективному розподілі ризиків та задоволення інтересів усіх суб'єктів в умовах обмеженості ресурсів кожної окремої сторони таких відносин.

Доцільним для удосконалення державно-приватного партнерства в Україні є проведення ретроспективного аналізу його створення та реалізації у світовому економіко-політичному просторі (табл. 1).

Для встановлення якісних та кількісних змін, регіональних та галузевих особливостей державно-приватного партнерства з метою виокремлення проблем його розвитку доцільно виокремити систематизацію головних трендів його функціонування у світі та в Україні за ознаками кількості, структури угод, обсягу інвестицій, економічної діяльності, географічної локації:

Історичні етапи розвитку державно-приватного партнерства

Етап	Період	Характеристика етапу
I	1256 рік - дата надання першої відомої концесії в Іспанії) - до 1761 року	Етап неінституційного застосування ДПП (в формі концесії), не забезпеченого спеціальними законодавчими актами
II	1761 рік (дата прийняття в Іспанії профільного Королівського Декрету, хоча в інших державах Європи відлік слід вести з початку XIX ст.) - 1960 роки XX ст.	Етап законодавчо забезпеченого фрагментарного застосування ДПП (переважно у формі концесії, але також і в формі громадських робіт)
III	1960-ті - 1990-ті роки	Етап інтенсивного зростання інтересу до механізмів і конкретних проектів ДПП в Європі і в інших регіонах світу, масового прийняття законів про ДПП
IV	початок 2000-х років - наш час	Етап значної структурно-функціональної поліформізації моделей і ускладнення відносини ДПП

Джерело: сформовано за [1]

Перший тренд – кількісне зростання ДПП у світі та у ЄС (кількість проектів та сукупний обсяг інвестицій в них) Слід зазначити, що наприкінці XX століття ДПП значно поширилося у всьому світі, а дослідження Світового банку довели, що найактивніше використовували механізм ДПП країни, що швидко розвиваються. Лідерами були Індія, Бразилія, Мексика, Китай [1].

Другий тренд розвитку ДПП – диверсифікація ринку ДПП за країнами та секторами економіки. У ЄС цей процес помітний з 2006 р. Фінансова криза скоригувала тренд: ДПП скоротилося у більшості країн і секторів, але протягом 2010-2011 рр. відбулося поживлення та відновилися показники 2002-2004 рр.

Третій тренд розвитку ДПП – інфраструктурна спрямованість ДПП – є розповсюдженням у світі трендом, коли держави реалізують суспільно важливі проекти за допомогою ДПП, збільшуючи кількість і якість інфраструктурних послуг [2, с. 116-117]. Зокрема, інфраструктурна спрямованість притаманна США, Канаді, Австралії та країнам Азії. Причому у останніх домінує соціальна спрямованість інфраструктурних проектів

Список використаних джерел

1. Сімак С. В. Інституційний розвиток публічно-приватного партнерства: досвід країн світу. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Державне управління*. 2015. № 2 (13). С. 103–112.

2. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III. *Офіційний вебпортал парламенту України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> (дата звернення: 10.03.2020).

3. Браїловський І. А. Державно-приватне партнерство : методологія, теорія, механізми розвитку : дис. д-ра екон. наук : 08.00.01. Харків, 2015. 462 с.

Медвідь Т. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В УПРАВЛІННІ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Інноваційний розвиток підприємства характеризується постійним поновленням асортименту продукції, впровадженням нових технологій, постійним удосконаленням системи виробництва і збуту відповідно до змін зовнішніх умов господарювання. У такій ситуації, і це переконливо підтверджує практика, зростає залежність кінцевих результатів організації від діяльності її окремих працівників, їх робота ускладнюється, відповідно зростають шанси на просування по службі, збільшення заробітку, з'являються можливості виявити себе, повніше розкрити свої здібності.

Інноваційний розвиток підприємства ґрунтується на постійних змінах номенклатури виробленої продукції, удосконаленні технологій її виготовлення, методів організації виробництва і збуту відповідно до змін ринкової кон'юнктури. У цих умовах необхідно гнучко підходити до формування організаційних структур управління, вибирати такі, що були б адекватні конкретним умовам реалізації проектів інноваційного розвитку конкретних суб'єктів господарської діяльності, дозволяли б повністю реалізувати потенціал їх інноваційного розвитку.

Управління інноваційним розвитком здійснюється на декількох рівнях: рівні держави, рівні регіону чи галузі, рівні конкретного суб'єкта господарської діяльності.

Система управління інноваційним розвитком господарюючого суб'єкта є відкритою системою. Її вхід – інформація про зовнішнє середовище господарювання (економічну, політичну, соціальну, демографічну, екологічну та інші її складові), а також про потенційні можливості підприємства. Виходом є комплекс впливів на інші функціональні підсистеми підприємства, а також на цільовий ринок, об'єднаних у групу: товар, ціна, система розподілу (збуту), система стимулювання.

Наявність зворотного зв'язку між системою інформаційного забезпечення і керівництвом підприємства характеризує той факт, що управлінню неминуче властиві елементи адміністрування, тобто вольові настанови керівника.

Зворотний зв'язок з цілями управління показує, що формування й уточнення цілей виконується в процесі управління. Інноваційний розвиток конкретного підприємства впливає на стан ринку в цілому, про це свідчить зворотний зв'язок між зовнішнім середовищем і підприємством, який здійснюється через систему інформаційного забезпечення.

Сьогодні економіка підприємств України має низьку сприйнятливості до інновацій і, як наслідок, низьку швидкість їх впровадження, зберігається глибокий розрив між наукою і бізнесом, обумовлений уже не стільки відомчими й організаційними бар'єрами, скільки зайвою орієнтацією бізнесу на легкодоступний закордонний інноваційний ресурс.

Головними факторами, які є причиною стримування нарощення та розкриття інноваційного потенціалу, виступають такі:

- відсутність відповідних державних механізмів для регулювання процесу підвищення інноваційності розвитку;
- відсутність дієвого чинного законодавства в сфері формування інтегрованих інноваційних високо-технологічних структур;
- надання власниками та керівниками підприємств переважної уваги виробничим процесам, замість зосередження уваги на науково-технологічних та інноваційних процесах.

Навколо проблем оновлення продукції та технологій, підвищення їх наукомісткості повинні концентруватися організаційні та інвестиційні ресурси підприємств. Звідси на підприємствах існує недостатність практики впровадження сучасних методів організації діяльності, а саме: реінжинірингу, бюджетування, системи збалансованих показників, управління ризиками, технологічного маркетингу та інших, які б дозволили підвищити рівень результативності управління підприємством та забезпечити ефективне використання його науково-технологічного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності.

Микичур В. І.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. — к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Роль сільських територій у соціально-економічному житті країни з кожним днем підвищується. Важливість територій для економіки країни посилюється їх особливим внеском у формування основ продовольчої безпеки. Цей та інші чинники роблять розвиток сільських територій одним з головних пріоритетів державної політики України, націленої на зростання рівня життя сільського населення, підвищення ефективності функціонування АПК, покращення стану довкілля та поліпшення якості людського капіталу.

Вчені визначають дефініцію «сільські території» за ознаками, наведеними у таблиці 1.

Таблиця 1

Дефініція «сільські території»	
Критерії	Основні ознаки
Структура поселення	Низька щільність забудови, ведення сільського господарства, великі, низьке співвідношення забудованих територій
Архітектурні особливості	Одноповерхові будинки, інтеграція житлових та інших функцій, відсутність орендованого житла, приватні будинки
Соціальні функції	Консерватизм, традиціоналізм, доброзичливі відносини із сусідами, співчутливість, співпраця, спільна історія.
Економічні особливості	Проїзд на роботу, зайнятість в сільському господарстві, вищий коефіцієнт якості життя.
Державне управління	Муніципальна форма власності, пріоритет муніципалітетів у структурі державного управління
Розміри	Кількість жителів, щільність населення, площа, співвідношення забудованої місцевості

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованої літератури

У трансформаційний період розвитку суспільства, коли старі структури вже не діють, а нові тільки створюються, система представницької та виконавчої влади повинна забезпечити економічний і соціальний порядок, здійснити політичні, соціальні та економічні реформи, зокрема у питаннях економічного розвитку сільських територій [1]. Тому категорія «сільська територія» змінюється відповідно до цих впливів, набуваючи більш глибокого і визначального змісту.

На думку І. Гончаренко сільська територія – це складна і багатофункціональна природна, соціально-економічна і виробничо-господарська структура, що характеризується сукупністю властивих їй особливостей, а саме: площею земельних угідь; особливостями ландшафту; чисельністю проживаючих людей і типом їх зайнятості; чисельністю, видовим різноманіттям рослинного і тваринного світу; обсягами і структурою виробництва; розвитком соціальної і виробничої інфраструктури та іншими рисами [2]. За А. Сава сільська територія – це складна, динамічна, комплексна природно-ресурсна, адміністративно-територіальна, соціально-демографічна, економіко-галузева система із наявною на ній сукупністю ресурсів, населення, виробничих структур [3].

Проаналізувавши вище наведені підходи науковців до поняття «сільські території» можна виокремити деякі спільні риси в усіх підходах: густота (щільність) населення, сільське господарство є основною сферою зайнятості населення, низька щільність забудови, видове різноманіття рослинного і тваринного світу.

На нашу думку економічний зміст та сутність поняття «сільська територія», являє собою складну, динамічну, відкриту соціо-еколого-економічну систему, що характеризується низькою, порівняно з містом, щільністю населення на одиницю площі, яке проживає в екологічно-сприятливих умовах мінімально насичених викидами промислового виробництва та задіяне переважно в одноосібному фермерському господарстві.

Список використаних джерел

1. Гоцелюк А. Ю. Наукові підходи до визначення сутності поняття «сільські території». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 2. С. 175–179.
2. Гончаренко І. В. Соціально-економічний розвиток сільських територій регіону: проблеми теорії та практики : монографія. Львів : вид-во Ін-ту регіон. досліджень НАН України, 2009. 370 с.
3. Сава А. П. Еволюція теоретичних знань та їх вплив на управління розвитком сільських територій. *Інноваційна економіка*. 2017. № 3. С. 68–76.

Мілевський В. Я.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.е.н., професор Семенов А. Г.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах нестабільного розвитку світової економіки, постає необхідність формування конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Для того, щоб добре пристосовуватися до сучасних ринкових умов, підприємство повинне мати чіткі цілі, бачення майбутнього, свою місію, цінності, що відповідають інтересам споживачів, і розроблені на їх основі стратегічні принципи.

Основною характеристикою підприємства, з точки зору, конкурентної боротьби є його конкурентоспроможність. Вона визначає життєздатність підприємства, результати його виробничо збутової діяльності в умовах ринкової конкуренції. Конкуренція примушує підприємства всіх форм власності постійно відслідковувати зміни попиту та пропозиції, вартості матеріальних ресурсів, зменшувати витрати на виробництво, покращувати якість своєї продукції та послуг, що реалізуються на ринку, підвищувати свою конкурентоспроможність.

У світі розроблені різні інтегральні підходи до вирішення домінуючих проблем управління. Одна з таких проблем — управління конкурентоспроможністю підприємства. Це сьогодні особливо актуально для України, де підприємства повинні адаптуватися до швидких та глибоких зовнішніх змін, що продиктовані процесом вступу до Європейського Союзу.

На даному етапі українська економіка переживає стрибкоподібні, революційні зміни, які обумовлюють руйнівний вплив на стан підприємства і економіки взагалі. Формування української економіки викликало перехід підприємств від діяльності в стабільному, регламентованому зверху середовищі до функціонування в умовах підвищеної нестабільності факторів зовнішнього середовища та їх невизначеності в часі. Керівництво підприємств змушене самостійно приймати довгострокові рішення. Зовнішнє середовище зазнає природної еволюції, за якої посилюється нестабільність економічного розвитку: оновлення продукції, зміни попиту та запитів споживачів, ділової активності, посилення чи послаблення позицій конкурентів тощо. Тому на кожному етапі підвищення конкурентоспроможності підприємства повинна мати місце відповідна політика (певні методи, способи та засоби реалізації), адекватна рівню зовнішньої нестабільності.

Дослідження свідчать, що результати функціонування підприємств в значній мірі залежать від комплексної розробки системи управління конкурентоспроможністю, досягнення і реалізації його конкурентних переваг. Таким чином оволодіння механізмом управління конкурентоспроможністю постає життєво важливою і актуальною проблемою і необхідною складовою частиною загальної системи управління розвитком підприємств.

В сучасних ринкових умовах головне завдання підприємства полягає в пошуку своєї ніші в жорстких умовах конкуренції на світовому ринку. Для цього підприємство, що діє в глобальній економіці, має враховувати особливості сучасного ринку. Пропонуються шляхи, які необхідно втілити для успішного розвитку підприємства у сучасних умовах:

- удосконалити маркетингову стратегію, для покращення продажів та просування українських літаків на світовий ринок, у тому числі пошук нових можливостей лізингу та розширення сервісної мережі компанії у світі;
- впровадження інвестицій, які можуть бути надані державою шляхом збільшення акціонерного капіталу або довгострокової позики на пільгових умовах;
- збільшення обсягів виробництва за рахунок створення або розширення місцевих виробничих потужностей, а також шляхом залучення іноземних постачальників;
- підвищення іміджу підприємства на світових ринках, співпраця з замовниками. Участь у найкрупніших світових виставках дозволить закріпити міжнародний престиж підприємства та репутацію надійного партнера.

М'якота С. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.е.н., професор Покатаєва О. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПОСЛУГ ГОТЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Сфера послуг є однією з найперспективніших галузей економіки. У промислово розвинених країнах частка послуг у валовому внутрішньому продукті перевищує 70%. При цьому одночасно відбувається збільшення кількості зайнятих у сфері послуг. Надання споживачам високоякісних товарів і обслуговування є необхідною, але недостатньою умовою завоювання лідерства на ринку. Окрім задоволення потреб клієнтів, готель повинен розробити таку маркетингову стратегію, яка буде враховувати необхідність отримання конкурентних переваг.

Стратегія диференціації націлює підприємство на великий ринок, оскільки пропонує великий перелік основних та додаткових послуг, якими може скористатися приїжджий, включаючи розміщення в готелі, харчування, надання побутових, транспортних, ділових, культурно-розважальних та оздоровчих послуг, які за якістю виділяються серед інших. Високий рівень сервісу відповідає ціні проживання, в результаті чого ціна не грає такої важливої ролі, а споживачі демонструють лояльність до товарної марки.

В сучасних умовах розвитку інформаційних технологій спрацювала б компанія розсилки матеріалів електронною поштою, перевагою якої є те, що споживач може миттєво відповісти на пропозицію. Крім того електронна мережа забезпечує доступ до мультимедійних презентацій та веб-сторінок.

Щодо цінової політики готельного комплексу «Дніпропетровськ», то на сьогоднішній день готель, використовує загальні підходи до встановлення ціни на послуги, а саме витратне ціноутворення. Це найпростіший метод ціноутворення, який означає додавання стандартної надбавки (20%) до витрат з надання

послуг. Але останнім часом в умовах конкуренції, та спаду попиту на послуги керівництво готелю підняло ціни на деякі з них. А саме проживання в номерах люкс. На сьогоднішній день для м. Дніпра ціна 600 грн. є завищеною. Подібний готельний номер, наприклад, у Львові коштує 850 грн. Тому щоб залучити якомога більше клієнтів необхідно дотримуватися стратегії цінового регулювання: готель може знижувати ціни у своєму ресторані (а попит на ресторанні послуги перевищує пропозицію) за умови розміщення клієнтів в номерах готелю; у період низького завантаження готелю пропонувати спеціальні пільгові розцінки, наприклад, спеціальний пакет послуг на вихідні дні може включати: номер, шампанське, обід на двох. Щоб компенсувати зниження розцінок готелю необхідно збільшити рівень завантаженості, який на сьогодні складає 88%. Піднявши рівень завантаженості до 95%, готель може пропонувати знижки до 15% постійним клієнтам. Тому керівництву готелю необхідно приділяти більше уваги просуванню послуг. Щодо методів просування послуг готельного комплексу «Дніпропетровськ», то як зазначалося вище просування послуг це форма спілкування із споживачем, завдяки якій створюється позитивний імідж підприємства і зміцнюється його конкурентоспроможність. Керівництво готельного комплексу «Дніпропетровськ» не вкладає гроші в ефективні програми просування послуг, покладаючись на позитивний імідж, що створився навколо готелю, але це хибна стратегія, тому що в умовах жорсткої конкуренції та стрімкого розвитку ринку готельних послуг підприємство може швидко втратити свої позиції на ринку.

Реклама дає можливість забезпечити прямий зв'язок між виробником і споживачем продукту гостинності, отримати необхідну інформацію про послуги, їх якість, умови проживання, а також сприяє формуванню позитивного іміджу не тільки окремих готелів, але й України в цілому. Розвиток конкуренції на ринку послуг гостинності, поява нових сучасних приватних готелів змушує підприємства готельного господарства приділяти більше уваги організації реклами для залучення туристів і бізнесменів, підвищення завантаженості. Адже багато потенційних гостей отримують інформацію саме з рекламних повідомлень.

Осетрова Т. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Предметом маркетингового планування є вивчення можливостей використання в практичній діяльності щодо складання маркетингових прогнозів, проектів програм і планів, розробка методології та методи розв'язання різноманітних проблем маркетингового планування, а також організації його розробки і здійснення.

Об'єкт маркетингового планування - діяльність господарюючих суб'єктів, структурних елементів економіки, з позицій, їх діяльності, що пов'язує суб'єкта зі структурами в зовнішньому середовищі та щодо використання, купівлі, продажу, впливу на продукцію і послуги.

Маркетингове планування використовується для сегментації ринку, визначення його стану, прогнозування його зростання і планування життєздатної ринкової частки всередині кожного сегмента. Маркетингове планування як процес включає:

- виконання маркетингових досліджень усередині фірми та поза нею;
- аналіз сильних і слабких сторін діяльності фірми;
- припущення;
- прогнози;
- установлення маркетингових цілей;
- розробку стратегії маркетингу;
- визначення програм;
- складання бюджетів;
- перегляд результатів і цілей, стратегій і програм.

Процес маркетингового планування покликаний поліпшити використання ресурсів компанії для встановлення маркетингових можливостей, укріпити командний дух і єдність фірми і надати допомогу в досягненні корпоративних завдань.

Під маркетинговим планом звичайно розуміють план маркетингу компанії в нічому. Відомо безліч різних типів маркетингових планів. Принципи планування маркетингу однаково застосовують як до окремого ринку або ринкового сектора, так і до діяльності компанії в цілому. Складання повного плану маркетингу фірми може знаходитися поза вашою компетенцією, але вміння підготувати його стане в нагоді у будь-якому разі. У кожній компанії свої потреби. Для невеликої компанії достатньо короткого плану, тоді як для великої корпорації потрібний інший документ.

Основна мета маркетингу - це встановлення максимально можливої плановірності і пропорційності на поточну та довгострокову перспективу. При цьому головним управлінським завданням стає зменшення міри невизначеності та ризику, забезпечення концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку.

Реалізація функцій маркетингу практично неможлива без продуманого і всеосяжного програмування (планування).

Програмування діяльності підприємств в умовах ринкових відносин слід базувати на трьох основних принципах:

- розробляти плани має передусім той, хто ці плани буде втілювати в життя;
- рівень компетенції в плануванні має відповідати рівню компетенції в розпорядженні ресурсами підприємства;
- забезпечення гнучкості й адаптивності планування має відповідати змінам у маркетинговому середовищі підприємства.

Третій принцип особливо важливий для керівників державних підприємств, для яких план завжди був «законом» і його належало виконувати без будь-яких коригувань або змін, незважаючи на зміни умов функціонування, кон'юнктури і попиту.

Планування в маркетингу дозволяє вирішувати такі основні завдання:

- визначення мети, основних принципів і критеріїв оцінки самого процесу планування (наприклад, комплексне планування ринкової стратегії, визначення обсягів і термінів фінансування залежно від маркетингової мети і т. ін.);
- визначення структури і резервів планів, їхнього взаємного зв'язку (наприклад, ув'язка планів реалізації товарів за сегментами ринку, реалізація ринкової, товарної, збутової та інших стратегій і подібне);
- формування початкових даних для планування (стан і перспективи розвитку ринку, поточні і перспективні потреби покупців, прогноз змін товарної структури ринку тощо);
- організація процесу планування (визначення рівнів компетенції і відповідальності керівників, організаційно-структурних підрозділів підприємства і т. д.).

Пальчик В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.е.н., доцент Діденко А. В.

ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Нинішнє функціонування економіки неможливе без інформаційних технологій, накопичення інформації утворює великі масиви даних, що потребує їх аналізу. Доступність інформації створює нові загрози як для суб'єктів господарювання так і для держави в цілому. Важливого значення всі більше набуває загроза інформаційним ресурсам підприємств, організацій та загалом держави.

У роботі [1] зазначають, що чинниками загроз національній безпеці виступають процеси нестабільності й економічної кризи, динамічність явищ у більшості сфер суспільного розвитку, жорстка конкуренція та мінливість зовнішнього середовища. Нові умови становлення та розвитку інформаційної економіки формулює нові правила господарювання у процесах виробництва, розподілу і споживання суспільних благ. Інформація стає важливим елементом господарювання та потребує захисту від несанкціонованого або ненавминого впливу на рівні держави, регіону, окремих підприємств [1].

Інформаційну безпеку у роботі [2] розглядають з одного боку як «стан захищеності інформаційного середовища суспільства, який забезпечує його формування, використання й розвиток в інтересах громадян, організацій, держави». З іншого – як «стан захищеності потреб в інформації особи, суспільства і держави, за якого забезпечується їх існування та прогресивний розвиток незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз».

Для підприємств основними загрозами інформаційній безпеці представлено на рис. 1.

Рис. 1. Загрози інформаційній безпеці підприємства

Отже, інформаційна безпека становиться помітною складовою економічної безпеки на всіх рівнях, в тому числі і на національному рівнях. Формування комплексної системи захисту економіки є однією з головних задач для кожного функціонуючого сучасного підприємства.

Список використаних джерел

1. Гнатенко В. С. Інформаційна безпека в державному регулюванні економічної стабільності та стійкості. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2021. № 21. С. 103–108.
2. Нехай В. А., Нехай В. В. Інформаційна безпека як складова економічної безпеки підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. С. 137–140.

Подудало А. С.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. – к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Світова економічна криза виявила багато недосконалостей та суттєвих недоліків в господарській та виробничій діяльності сучасних підприємств. Основні з них: значна кількість з них не була підготовлена до

динамічних змін та необхідності до адаптації, що вони не володіють сучасним арсеналом науково-обґрунтованих методів ведення конкурентної боротьби. Це часто призводило до зупинки виробничої діяльності, а також банкрутства суб'єктів господарювання через їх неефективну роботу. Найпоширеніша причина неефективного управління - це невідповідність профілю компетенції менеджера моделі управління організацією, яка має наслідки зривів в інформаційному потоці, неефективному використанні людських ресурсів організації та конфліктах між працівниками [1].

Сьогодні маркетинг виступає як спосіб діяльності підприємців і специфічний підхід до господарювання за ринкових умов. Сучасний маркетинг – це особлива галузь економічної науки, яка займається вирішенням проблем раціоналізації у широкому розумінні шляхом розробки відповідного інструментарію [2].

Маркетингова діяльність підприємства в сучасних умовах господарювання повинна швидко і гнучко реагувати на постійні зміни маркетингового середовища. Здійснення маркетингової діяльності є об'єктивною необхідністю орієнтації науково-технічної, виробничої та збутової діяльності підприємства з урахуванням ринкового попиту, потреб і вимог споживачів.

Аналіз визначень у табл. 1 свідчить, що термін «маркетинг» використовується в теорії та практиці в різних значеннях. При цьому в контексті даного дослідження доцільно розглядати поняття маркетингу саме як форми діяльності, що зумовлює доцільність розгляду поняття «маркетингова діяльність».

Таблиця 1

Визначення дефініції «маркетингу»

Формулювання терміна «маркетинг»	Ключові поняття
Вид діяльності, спрямованої на задоволення у споживачів відчуття нестачі чогось за допомогою обміну	Вид діяльності, обмін
Функція адміністрації фірми, яка полягає в організації й управлінні всім комплексом ділової активності	Основна функція
Система управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства	Система управління
Процес управління розробкою виробів і послуг, ціновою політикою, просуванням товарів до споживача та їхнім збутом	Процес
Процес планування та втілення задуму, ціноутворення, просування й реалізації ідей, товарів і послуг за допомогою обміну, задоволення потреби окремих осіб та організацій	Задум обміну
Система господарювання, орієнтована на ринок, споживача, на вивчення його запитів та інтересів	Система господарювання
Особлива форма діяльності підприємства на ринку	Форма діяльності

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованої літератури

Отже, виявлено, що маркетингова діяльність має велику роль і впливає на підвищення ефективності фірми. Цьому сприяє робота маркетингових служб, які працюють у таких напрямках: по-перше, маркетингові служби досліджують різні сторони ринку, з якими стикається підприємство в процесі функціонування, по-друге, розробляє і здійснює тактику поведінки фірми на ринку [3]. Саме на основі маркетингової діяльності проводиться більшість комерційних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринку. Спеціальними дослідженнями встановлено, що більше 75% комерційних невдач відбувається через помилки в маркетинговій діяльності. Тому майбутнім спеціалістам необхідно уважно і творчо віднестися до вивчення теорії і практики маркетингу, досвіду закордонних і вітчизняних фірм в цій галузі.

Список використаних джерел

1. Паламаренко Я. В. Сучасні підходи до оцінювання рівня стратегічного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7902> (дата звернення: 17.10.2021).
2. Олексенко Р. І., Краскова І. О., Поліщук М. М. Функції та роль маркетингу в сучасних умовах господарювання. *Ефективна економіка*. № 11. 2011. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=777> (дата звернення: 17.10.2021).
3. Корецький М. Х., Дацій О. І., Дегтяр А. О. Стратегічне управління : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 240 с.

Поляк А. М.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. – к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У теперішній час, Україна вийшла на якісно новий рівень участі в міжнародному розподілі праці та міжнародної інтеграції, що безпосередньо впливає на розвиток її зовнішньої торгівлі в умовах суттєвого впливу глобалізаційних процесів. Саме глобалізаційні процеси, посилення регіональної економічної та політичної інтеграції є визначальними характеристиками сучасної світової економіки і безпосередньо впливають на забезпечення національної конкурентоспроможності країн у глобальному масштабі і визначення напрямів вирішення основних проблем економічного розвитку [1, с. 121]. Основною причиною інтеграції є вимоги високорозвинутих продуктивних сил, які переросли межі національних господарств, але фактично ці процеси склалися так, що співвідношення політичних і економічних чинників на окремих етапах змінювалися. Розвинені країни швидше і впевненіше інтегруються в економічний простір. У країн з вищим рівнем економічного розвитку більше можливостей для інтеграції. Здатність країн до такого процесу визначається взаємодоповнюваністю [2].

Зокрема, створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі як складової Угоди про асоціацію між Україною і ЄС визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили, а також для регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС (табл. 1).

Характерні особливості економічної інтеграції

Основні характеристики	Заходи із усунення дискримінації				
	Ліквідація митних бар'єрів у взаємній торгівлі	Єдині тарифи відносно третіх країн	Вільне пересування капіталів і робочої сили	Узгодження економічної політики	Здійснення єдиної економічної політики
Зона вільної торгівлі	+	–	–	–	–
Митний союз	+	+	–	–	–
Поглиблена і всеосяжна зона вільної торгівлі	+	–	+	–	–
Спільний ринок	+	+	+	–	–
Економічний союз	+	+	+	+	–
Повна економічна інтеграція	+	+	+	+	+

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованої літератури

Роль держави полягає у забезпеченні найефективнішого формату інтеграції національної економіки у світове господарство шляхом формування найбільш сприятливих умов для залучення вітчизняних компаній у систему міжнародних економічних відносин з дотриманням національних економічних інтересів.

Сучасний стан інтеграції національних економічних систем вимагає постійного пошуку механізмів регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання для забезпечення їх конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Однією з складових такого регулювання є податкові інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Для нашої держави як для країни, у якій економічна система продовжує своє формування і яка прагне бути залучена до глобального господарського механізму, дуже важливо не опинитися на периферії консолідаційних процесів, щоб не стати споживачем низькоякісних товарів і застарілих технологій.

У 2000 році позитивні тенденції в українській економіці призвели до загального економічного зростання – вперше з набуття Україною незалежності. Експорт з країн ЄС та імпорт туди українських товарів зросли відповідно на 34,5% та 35,5% [3].

Європейський Союз є найбільшим торговельним партнером України з питомою вагою торгівлі товарами 41,5% від загального обсягу зовнішньої торгівлі України. Україна виходить на ринок ЄС з новими товарами, серед яких все більшу частку починають займати товари з високим ступенем обробки.

Активно використовуються і можливості безмитного експорту в рамках тарифних квот. У 2019 р. українські експортери використовували можливості 32 з 40 тарифних квот, 11 з яких використані у повному обсязі та 2 використані більш ніж на 95% (у 2018 році використовувались можливості в рамках 32 тарифних квот, у 2017 році – в рамках 29 тарифних квот, а у 2016 – в рамках 26 тарифних квот) [4].

Отже, зі вступом в СОТ Україна відкрила свій ринок для закордонних країн, які дають їй можливість проводити свою зовнішньоторговельну політику, збільшувати та зменшувати обсягу імпорту та експорту.

Головною ж метою підвищення ефективності зовнішньоекономічної політики України – є посилення позицій України в глобальній економіці, поліпшення якісних параметрів зовнішньоекономічної політики, підвищення вкладу зовнішньоекономічної сфери у вирішення завдань модернізації національної економіки.

Список використаних джерел

1. Халатур С. М. Розвиток зовнішньої торгівлі України як вектор вирішення глобальної продовольчої проблеми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 6 (3). С. 120–123.
2. Мариніна С. В. Сутність, проблеми та перспективи розвитку форм міжнародної економічної інтеграції. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки*. 2014. № 5–6. С. 40–47.
3. Розширення Європейського Союзу та зовнішньоторговельна політика України. URL: www.analit.org.ua (дата звернення: 18.09.2021).
4. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciju-mizh-ukrayinoyu-ta-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 18.09.2021).

Решетило Є. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Загальновідомо, що серед низки ключових проблем економіки України – низька продуктивність праці, неефективне використання усіх видів ресурсів, вкрай низький техніко-технологічний рівень виробництва, не конкурентоспроможність основних видів вітчизняної продукції, низька частка високотехнологічної продукції, низький рівень оплати праці переважної більшості найманих працівників країни, низька якість життя. Активізація людської праці, як свідчить історія людства, є головною умовою досягнення позитивних зрушень у добробуті населення та господарчому розвитку країни. Без людської праці є неможливим забезпечення конкурентних переваг країни, її сталий економічний розвиток в умовах всеохоплюючої глобалізації.

Використання трудового потенціалу є одним з найважливіших умов виходу з економічної кризи, підвищення рівня життя населення, забезпечення стабільного та потужного економічного зростання. В умовах трансформаційних змін та переходу до нової системи господарювання змінюються інструменти та методи управління трудовим потенціалом.

Значення продуктивності праці визначається тим, що її зріст є неодмінною умовою розвитку виробництва, який складає економічну основу розвитку суспільства незалежно від системи господарювання, що у ньому існує. Зріст продуктивності праці на підприємствах виявляється у вигляді:

- збільшення маси продукції, що виробляється у одиницю часу та без погіршення її якості;
- підвищення якості продукції при незмінному її обсязі, що виробляється у одиницю часу;
- скорочення витрат часу на одиницю продукції, що виробляється;
- зменшення долі витрат праці у собівартості продукції;
- скорочення часу виробництва та обороту товарів;
- збільшення маси та норми прибутку.

Очевидно, що можуть бути різні комбінації вказаних видів проявлення зростання продуктивності праці. Кожний з них окремо та їх сполучення підтверджують велике значення продуктивності праці та її приросту для економіки підприємств, які знаходяться під впливом зростаючої конкуренції на ринках товарів та послуг. Зріст продуктивності праці забезпечує підприємствам та всьому громадському виробництву розвиток та сприятливі перспективи, що, у кінцевому розрахунку, веде до підвищення рівня життя населення.

Розвиток економіки, підвищення національного добробуту залежить від подальшого підвищення продуктивності. Національний дохід або валовий національний продукт у разі підвищення продуктивності збільшуються швидше, ніж показники витрат. Зниження ж продуктивності призводить до інфляції, пасивного торговельного балансу, повільних темпів зростання або спаду виробництва і до безробіття. Рівень продуктивності праці у народному господарстві та промисловості України досить низький.

Як свідчить зарубіжний досвід, змінити таке становище можливо лише підвищенням продуктивності не тільки за рахунок оптимального використання ресурсів, а й створенням рівноваги між економічною, соціальною та політичною структурами суспільства.

Підвищення продуктивності є вираженням загального економічного закону, економічною необхідністю розвитку суспільства і має такі цілі:

- стратегічну – підвищення життєвого рівня населення. За рахунок зростання продуктивності в країнах, що переходили до ринкової економіки, досягалося від 40 до 90% життєвого рівня;
- найближчу – підвищення ефективності діяльності галузей і підприємств, а також реальне зростання особистих доходів працівників.

В умовах посиленої конкуренції на ринках товару, послуг і праці великого значення набуває підвищення продуктивності праці на підприємствах, яке виявляється передусім у збільшенні маси продукції, що виробляється за одиницю часу за незмінної її якості, або в підвищенні якості і конкурентоспроможності за незмінної її маси, що виробляється за одиницю часу; зменшенні затрат праці на одиницю продукції. Це веде до зміни співвідношення затрат живої та уречевленої праці. Підвищення продуктивності праці означає, що частка затрат живої праці в продуктах зменшується, а частка затрат уречевленої праці збільшується. При цьому загальна сума праці, яка міститься в кожній одиниці продукту, зменшується. Зростання продуктивності праці сприяє скороченню часу виробництва й обігу товару, збільшенню маси і норми прибутку.

В Україні становлення ринкової економіки, створення конкурентоспроможної продукції, збільшення обсягу продажу можливо лише за умови ефективного використання ресурсів на кожному робочому місці, підприємстві, тобто глибокої реформи системи управління, виробництва і реалізації продукції, узгодженої з такими перетворювальними процесами, як приватизація, реструктуризація та адаптація до міжнародних стандартів. Зростання продуктивності також сприятиме підвищенню зайнятості.

Розумна Т. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.ф.-м.н., доцент Васильєва О. О.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Вживання поняття «людський капітал» дозволяє зрозуміти роль соціальних інститутів, з'ясувати не тільки соціальні параметри, але й провести економічний аналіз впливу соціального фактору на ринкову економіку.

Сучасний економічний розвиток потребує переосмислення існуючих теоретичних основ концепції людського капіталу, викликає необхідність аналізу людського капіталу за рахунок напрямків, що відображають специфіку використання сукупності творчих здібностей людини як активів її капіталу. Роль людського капіталу в сучасних економічних процесах, на відміну від традиційних факторів виробництва, зростає, виявляючи зміни в актуальній структурі людської діяльності. У той же час, людський капітал показує підвищення значущості широкого спектру творчих здібностей працівників для економічного розвитку, на відміну від попередніх етапів господарювання, коли використовувалася переважно фізична праця. Так, унаслідок швидкого технологічного розвитку, що зумовив інтелектуальну насиченість виробничого процесу на усіх рівнях, відбулася актуалізація інтелектуальної складової людського потенціалу, що привело до виділення інтелектуального капіталу. Окрім того, підвищення значущості єдності трудового колективу, довіри між працівниками різних рівнів і включення в систему відносин для зростання економічного ефекту теоретично знайшло відгук у виникненні поняття «соціальний капітал»; «культурний капітал» відобразив актуалізацію здібностей людини розпізнавати стратегії та принципи поведінки інших економічних агентів і відповідно діяти за правилами (як формальними, так і неформальними), що є нормальними для того чи іншого економічного порядку, і за допомогою цього підвищувати ефективність своєї економічної діяльності. Розглядаючи процеси, що відбуваються у межах трансформаційної економіки, дуже важливо осмислювати людський капітал як цілісне відображення інтерспецифічних ресурсів людини і фундаментальну основу для виділення та функціонування інтелектуального, соціального і культурного капіталів, адже саме це сприяє визнанню необхідності інвестування в повноцінний розвиток потенціалу людини, не допускаючи відхилення у той чи інший бік. Людський капітал, що повинен за своїми якісними і кількісними характеристиками стати адекватним економічній

системі соціально-ринкового типу, у той же час є провідним чинником самого перехідного процесу. Але важливою особливістю трансформаційного суспільства є те, що існуюче економічне середовище не сприяє інтенсивному формуванню та використанню сукупного людського капіталу, що відбивається на його накопиченні та зумовлює його недостатню частку у національному багатстві.

Людський капітал можна визначити як накопичений людиною запас здібностей, знань, навичок, умінь, які використовуються в тій чи іншій сфері суспільного відтворення, сприяють зростанню продуктивності праці і тим самим впливають на збільшення доходів носія людського капіталу. Формування людського капіталу потребує додаткових інвестицій задля зростання прибутків у майбутньому. До найважливішого виду інвестицій у людський капітал належить освіта.

Місце України в світі, як і будь-якої іншої країни, визначає рівень розвитку науки, освіти, культури. Від того, як держава фактично буде фінансувати створення нового людського капіталу, тим самим отримуючи право на отримання майбутніх прибутків від його використання, і визначає її майбутнє. Зважаючи на те, що основними джерелами фінансування знань є родина, держава, бізнес, слід звертати увагу на розвиток людського капіталу на всіх рівнях, починаючи з найнижчого і до найвищого. Доречним є питання про те, що потрібно залучати і в якому обсязі, щоб зміни призвели до покращення добробуту та підвищення якості життя.

Тейшану Т. І.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. — к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ

Безсумнівним є факт, що у теперішній час саме конкурентоспроможність вважається основним мірилом успіху будь-якого підприємства. Проблема підвищення конкурентоспроможності підприємств, їх товарів та послуг далеко не нова, проте все ж надзвичайно актуальна, оскільки стосується практично всіх сфер життя в державі [2]. При цьому, проблема підвищення конкурентоспроможності має кілька аспектів: технологічний, організаційний, економічний, соціальний, юридичний та комерційний. Всі вони становлять єдиний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства, який включає в себе три рівні: оперативний, тактичний та стратегічний рівні [1. с. 91].

На основі величини прибутку визначають ефективність функціонування підприємства та використання його капіталу. Аналіз прибутковості підприємства є одним із найважливіших та, водночас, найскладніших напрямів діагностики в системі управління підприємством. З економічної точки зору, ефективність формування прибутку являє собою результативність процесу формування позитивного фінансового результату та конкурентоспроможності.

Розглянемо основні економічні показники ДП «Електричні системи» підприємства у таблиці 1.

Проведений аналіз таблиці 1 показав, що чистий дохід від реалізації продукції зростає. Так в 2018 році чистий дохід від реалізації становить 248325 тис. грн., в 2019 році – 391801 тис. грн, в 2020 році 366328 тис. грн Собівартість також зростала, так як і дохід від реалізації. В 2018 році становить 207367 тис. грн, в 2019 році становить 349301 тис. грн, а в 2020 році 312678 тис. грн. Адміністративні витрати, згідно з фінансовими результатами, збільшувались і в 2020 році – 18544 тис. грн.

Таблиця 1

Основні економічні показники ДП «Електричні системи» за 2018- 2020 роки, тис. грн

Показники	Роки			Відхилення	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019
Чистий дохід від реалізації	248 325	391 801	366 328	143476	-25473
Собівартість реалізованої продукції	207 367	349 301	312 678	141934	-36623
Валовий прибуток	40 958	42500	53650	1542	11150
Інші операційні доходи	4877	8133	33646	3256	25513
Адміністративні витрати	14088	23323	18544	9235	-4779
Інші операційні витрати	7248	15159	56042	7911	40883
Фінансовий результат від операційної діяльності	24499	12151	12710	-12348	-559
Фінансові витрати	677	503	3432	-174	2929
Фінансовий результат до оподаткування	24322	12208	9529	-12114	-2679
Витрати з податку на прибуток	4251	2254	1719	-1997	-535
Чистий прибуток	20071	9954	7810	-10117	-2144

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства ДП «Електричні системи»

Щоб вирішити основні завдання вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства, необхідно: - визначити необхідні критерії конкурентоспроможності підприємства та механізм формування цілісної системи показників її вимірювання; - розробити дієві сучасні методи оцінки та моніторингу рівня конкурентоспроможності підприємства; - розробити методи формування сучасних ефективних алгоритмів підвищення конкурентоспроможності підприємства [3]. При цьому, для визначення рівня розвитку та подальшого удосконалення системи стратегічного управління виникає необхідність оцінювати стратегічний рівень підприємства [4]. Для того, щоб забезпечити стабільність діяльності підприємств необхідно оцінити його рівень стратегічного розвитку, що дасть можливість бути конкурентоспроможним на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Список використаних джерел

1. Партута Т. О., Фесенко Т. В. Конкурентоспроможність підприємства та механізм її забезпечення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 12. С. 91–96.
2. Красняк О. П., Мицик В. О. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги підприємства в сучасних ринкових умовах. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7383> (дата звернення: 17.09.2021).

3. Должанський І. З., Загорна Т. О. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2006. 384 с.

4. Паламаренко Я. В. Сучасні підходи до оцінювання рівня стратегічного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.80.

Федорова К. О.

Вінницький національний аграрний університет
наук. кер. – к.е.н., старший викладач Паламаренко Я. В.

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Про значення транскордонного співробітництва для розвитку сучасної Європи свідчать досить численні наукові дослідження в цій галузі, і те, що на відміну від міжрегіонального співробітництва, яке, ґрунтуючись на широкому колі загальноєвропейських правових документів, все ж не має окремого специфічного законодавчого акту, який би встановлював базові засади та принципи його просування [1]. Транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством [2].

Транскордонне співробітництво означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або органами влади, які перебувають під юрисдикцією двох і більше договірних сторін. Воно здійснюється в межах компетенції територіальних громад або органів влади, які визначаються національним законодавством, шляхом укладання відповідних угод або домовленостей [3].

Роль транскордонного співробітництва ЄС та України зростатиме з огляду на значний транзитний потенціал України; в цьому контексті транскордонне співробітництво має бути орієнтоване на перетворення кордону з бар'єру на шляху транспортних потоків на інтеграційний чинник, що стимулюватиме його розвиток. Сучасний динамічний розвиток європейської інтеграції, вже за умов розширеного на схід Євросоюзу, потребує виокремлення нових пріоритетів розвитку транскордонного співробітництва України та сусідніх держав.

Таблиця 1

Транскордонні регіони України

Назва	Площа	Складові регіону
Українсько-російський	385,1 тис. км ²	входять 10 регіонів – Донецька, Луганська, Харківська, Сумська та Чернігівська області України; Брянська, Курська, Белгородська, Воронежська та Ростовська області Росії.
Українсько-білоруський	80 тис км ²	включає 7 регіонів: з українського боку це – Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська та Чернігівська області; з білоруського – Берестейська та Гомельська області.
Українсько-румунський	100 872 км ²	охоплює 4 області України (Закарпатську, Франківську, Чернівецьку, Одеську) та 5 повітів (жудеців) Румунії (Сату-Маре, Марамуреш, Сучава, Ботошань, Тулча).
Українсько-молдовський	53,55 тис км ²	складають 5 районів Молдови – Єдинець, Сороки, Тігхін, Ляпушна, Кагул, 2 молдавських автономних утворення – Придністровська республіка та Гагаузія, і 3 області України: Чернівецька, Вінницька та Одеська.
Українсько-угорський, площа	26 тис. км ²	його складають 2 області (медьє) Угорщини (Саболч-Сатмар-Берег, Боршод-Абауй-Земплен) та Закарпатська область України. 6. Українсько-словацький, який складають Закарпатська область України та Кошицький і Пряшівський краї Словаччини.
Українсько-словацький	–	складають Закарпатська область України та Кошицький і Пряшівський краї Словаччини.
Українсько-польський	–	охоплює Закарпатську, Волинську та Львівську області України і Люблінське та Підкарпатське воєводства Польщі

Джерело сформовано автором на основі опрацьованої літератури

Більше того, геополітичні зміни, зокрема, в регіоні Центральної і Східної Європи, внаслідок розширення ЄС на схід також вимагають формування транскордонних відносин за європейськими стандартами [2].

Отже, все зазначене обґрунтовує необхідність мати науково обґрунтовану концепцію розвитку прикордонних територій – транскордонного регіону, яка б базувалась на відповідних регіональних стратегіях розвитку, враховувала загальноєвропейські та національні пріоритети. На мій погляд, це основний напрямок ефективного розвитку транскордонного співробітництва в Україні.

Список використаних джерел

1. Васильєва О. І. Міжрегіональні зв'язки та транскордонне співробітництво-важлива складова сучасної державної регіональної політики України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. 150 с.

2. Артьомов І. В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України : монографія. 2009. 53 с.

3. Мікула Н. А., Засадко В. В. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції : монографія, Київ : НІСД, 2014. 316 с.

Хоменко Д. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Семенов А. Г.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Світовий досвід показує, що в умовах відкритої ринкової економіки, яка не може існувати без гострої конкуренції, виявляються фактори, котрі роблять конкурентоспроможність та якість продукції необхідними

умовами виживання товаровиробників, мірилом результативності їх господарської діяльності, економічного добробуту країни.

Актуальність дослідження конкурентоспроможності продукції полягає в тому, що це основна складова загальної конкурентоспроможності підприємства в ринковій економіці і тільки вихід на ринок з конкурентноздатним товаром дає можливість підприємству вижити в умовах ринку.

При розробці стратегії конкуренції необхідно, з однієї сторони, мати чітке уявлення про сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, його позицію на ринку, а, з іншої сторони, розуміти структуру національної економіки в цілому та структуру галузі, в котрій працює підприємство.

Основними методами конкурентної боротьби підприємства є поліпшення якості, дизайну товарів і послуг, швидке оновлення асортименту продукції, надання гарантій і після продажних послуг, тимчасове зниження цін, умов оплати, впровадження заходів інноваційної політики, ефективне рекламування продукції тощо. Поряд з цим використовуються «мирні» методи обмеження конкуренції: таємні угоди про єдину політику цін і поділ ринків збуту, реалізацію крупних науково-технічних проектів, обмін інформацією з різних питань наукової, технічної, ринкової стратегії. Серед неекономічних методів конкурентної боротьби – фінансові махінації та спекуляції цінними паперами, промислове шпигунство, підкуп чиновників державного апарату з метою отримання урядових контрактів, субсидій тощо.

Управління конкурентоспроможністю підприємства стає все більш важливим в умовах ринкових відносин і на сьогодні є запорукою успішної підприємницької діяльності. В сучасній конкурентній боротьбі за всієї її гостроти та динамізмі виграє той, хто аналізує та змагається за свої конкурентні позиції. Щоб вижити у цій боротьбі, кожне підприємство має поставити перед собою задачу підвищення рівня конкурентоспроможності не лише своєї продукції, а й підприємства та його потенціалу. Аналіз різноманітних аспектів виробничо-господарської діяльності дозволяє визначити «сильні» та «слабкі» сторони підприємства у конкурентній боротьбі та знайти способи досягнення переваг над конкурентами.

Поняття конкурентоспроможності інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкту який розглядається. Безумовно, критерії, характеристики і фактори динаміки конкурентоспроможності на рівні товару, фірми, корпорації, галузі, національного господарства, або нації мають свою специфіку. Аналіз конкурентоспроможності може бути проведений для кожного з рівнів, в залежності від цілей дослідження. Якщо говорити про поняття конкурентоспроможності на макrorівні, то воно відображає позиції національної економіки в системі міжнародних відносин, головним чином в сфері міжнародної торгівлі, і одночасно її здатність зміцнювати позиції. Це найбільш важливий, але не єдиний аспект поняття конкурентоспроможності нації. Слід враховувати здатність зберігати і нарощувати темпи економічного зростання, зайнятості, реальні доходи громадян.

Конкурентоспроможність як соціально-економічна категорія – це спроможність, вміння досягати законним шляхом найвищих економічних та соціальних переваг. З цього визначення виходить важливий практичний висновок про те, що конкурувати (досягати найвищих економічних та соціальних переваг) можливо:

- самому з собою (у часі: результати досягнуті в попередній період діяльності та результативність за аналогічний останній період суттєво відрізняються);
- один з одним (суперництво за досягнення будь – чого);
- колективу з колективом;
- продукції даного виду з аналогічною продукцією.

Чередниченко А. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. –к.е.н., доцент Діденко А. В.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

Інтернет комерція або e-commerce стрімко набирає популярність в усьому світі, зокрема і в Україні. Люди все більше віддають перевагу онлайн покупкам, завдяки великому асортименту, меншій ціні і швидкій доставці до майже будь-якої точки світу.

У роботі [1] e-commerce визначають як сферу економіки, в якій торгівлі і фінансові операції проводяться в Інтернеті. Існує класичний підхід до поділу E-commerce на категорії, серед основних виділяють [1]:

1. C2C (Consumer-to-Consumer) є схемою «споживач-до-споживача». Ця категорія набирає все більшої популярності, завдяки таким торговим майданчикам як OLX, eBau і їм подібним, де кожна людина, незалежно від того, чи вона є підприємцем, має можливість виставити на продаж будь-яку річ або запропонувати послуги.

2. B2B (Business-to-Business), тобто схема «бізнес-до-бізнесу». Ця категорія характеризується тим, що виробник продає оптом товар посереднику, який, у свою чергу, продає товари невеликим інтернет-магазинам, який вже реалізує його кінцевому споживачу.

3. B2C (Business-to-Consumer) – схема «бізнес-споживач». Наприклад, купівля товарів в онлайн магазинах, покупка будь-яких навчальних курсів, онлайн доставка товару.

4. E2E (Exchange-to-Exchange), «біржа-к-біржі». Ця категорія позначає обмін угодами або інформацією між сайтами, що займаються обміном товарів і послуг між підприємствами і служать в якості біржі.

5. G2C (Government-to-Citizens), «уряд-к-громадянам». Надання державних послуг для населення. Наприклад, комунальних послуг, оплата податків, ліцензій.

Виділяють наступні плюси e-commerce:

1. Купівля товарів або послуг з майже будь-якої точки світу.
2. Не потрібно витрачати фінансові кошти на торговельне обладнання, утримання персоналу, оренду приміщень.
3. Найчастіше ціна на товар в інтернет магазині нижче, ніж у магазинах офлайн.

Ринок e-commerce в Україні стрімко розвивається. Згідно з результатами [2], з початку пандемії коронавірусу обсяг ринку виріс на 41%. Як показало дослідження [2], ринок e-commerce в 2020 році виявився одним з найдинамічніших та показав найвищий темп росту в Центрально-Східній Європі. Він досяг обсягу в \$ 4 млрд.

До факторів, що найбільш позитивно впливають на ринок e-commerce в Україні у роботі [2] відносять:

- інтернет став доступнішим для споживачів;
- збільшення кількості користувачів смартфонів;
- обмеження, які пов'язані з пандемією коронавірусу;
- зростання рівня довіри споживачів до цифрових платіжних систем.

За даними [2] найбільшими імпортерами українських товарів є США - 33%, Росія (16%) та Великобританія (7%). Сфера електроніки та одягу є найбільш розвиненими і мають найбільший обсяг серед всіх секторів електронної торгівлі в Україні. Найпопулярнішими торговими майданчиками для українців є Rozetka, Prom, Allo, Bigl і Epicentr, на яких найбільш часто використовують таку модель монетизації як комісія з продажу. Серед сусідніх країн показник річного рівня витрат однієї особи в e-commerce в Україні є найнижчим та складає \$ 104, а серед громадян, що найбільше витрачають коштів – це громадяни Чехії з рівнем витрат \$ 841 на особу.

Розвитку E-commerce в Україні заважає низка проблем, серед яких виділяють наступні [1,3]:

1. Рівень довіри користувачів до нових інтернет-магазинів є вкрай низьким.
 2. Замовник не має змоги прийти та самостійно забрати свою покупку, тому необхідно сформувати якісний механізм доставки товарів до покупців.
 3. Неможливість регулювання ринку і контролю дотримання продавцями правил онлайн-торгівлі.
- Судячи з усього можна зробити висновок, що E-commerce буде і далі стрімко розвиватися, якщо буде зростати довіра з боку покупців в Україні та у світі в цілому.

Список використаних джерел

1. «Що таке електронна комерція?». URL: <https://www.interkassa.com/blog/chto-takoe-elektronnaya-kommerciya-e-commerce-dlya-nachinayushchih/> (дата звернення: 18.09.2021).
2. «Велике дослідження ринку e-commerce в Україні». URL: <https://ain.ua/2021/07/04/bolshoe-issledovanie-rynka-e-commerce-v-ukraine/> (дата звернення: 18.09.2021).
3. «Рынок e-commerce в Украине в 2020 году вырос на 40% – до 107 млрд грн.». URL: <https://rau.ua/ru/news/e-commerce-v-ukrayini-2020/> (дата звернення: 18.09.2021).

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Андріяшин В. С.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко Г. І.

СУТНІСТЬ ТА СКЛАД СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В останні роки поняття «соціальний капітал» набуло особливої популярності. Його дослідження має міждисциплінарний характер, тому що здійснюються в розрізі таких наук, як філософія, політологія, соціологія, психологія, культурологія, економіка тощо.

Незважаючи на наявність значної кількості публікацій з цієї проблематики, у науковому середовищі немає однозначного підходу до трактування сутності та складу соціального капіталу національної економіки. В той же час «... ключовим ресурсом ефективного функціонування економічної системи в сучасних умовах є соціальний капітал» [2, с. 189], чим обумовлюється актуальність обраної теми дослідження.

На основі опрацювання наукових публікацій робимо висновок про доцільність «... визначення соціального капіталу як сукупності зв'язків, які можуть генерувати дохід та соціально-економічних відносин, що виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри» [1, с. 430].

Головні елементи соціального капіталу – довіра, норми, соціальні мережі – виступають механізмом горизонтального та вертикального взаємозв'язку між суб'єктами національної економіки різних рівнів (рис. 1). Вважаємо доречним твердження, що «... ефективна взаємодія міжнародних організацій, урядових структур, представників бізнесу і громадянського суспільства в цілому потребує розробки стратегії соціального інвестування, що є перспективою подальших наукових досліджень, які матимуть вагоме значення для реалізації структурних реформ та забезпечення сталого розвитку України» [2, с. 193].

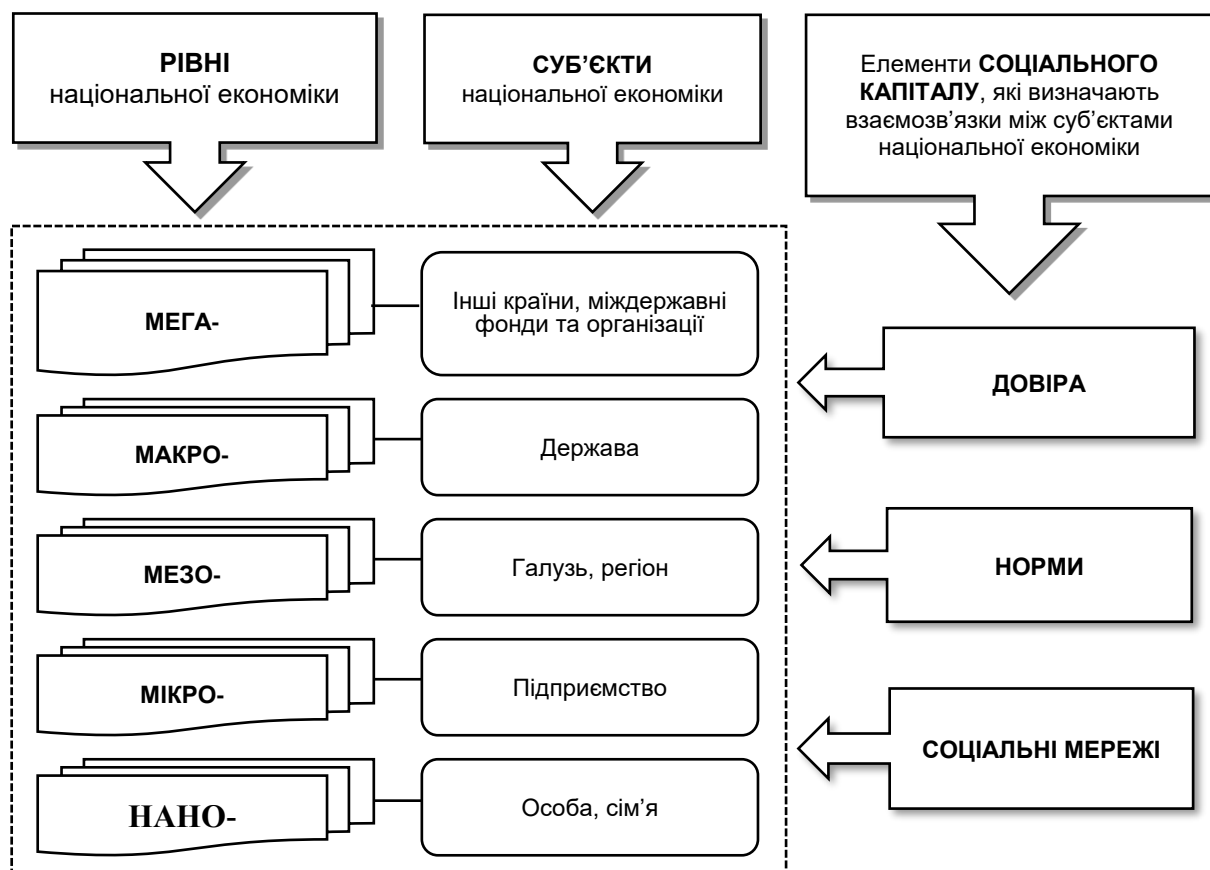

Рис. 1. Зв'язок суб'єктів національної економіки різних ієрархічних рівнів через елементи соціального капіталу
Джерело: [3, с. 119]

Визначення сутності та змісту соціального капіталу національної економіки дозволить вдосконалити механізм його поетапного розвитку та підвищити ефективність функціонування.

Список використаних джерел

1. Hrytsaienko M., Hrytsaienko H., Andrieieva L., Boltianska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. P. 427–440.
2. Грицаєнко Г., Грицаєнко М. Соціальні інвестиції в соціальний капітал. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 188–194.

3. Грицаєнко М. І. Соціальний капітал як драйвер багаторівневого розвитку національної економіки. *Підприємництво: соціально-економічне та інституціональне забезпечення розвитку*: монографія. Мелітополь : Люкс, 2021. С. 107–163.

Балабуха К. Є.

Класичний приватний університет

МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ, ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН

Економічна політика, а особливо стратегії економічного розвитку країни, значною мірою базуються на моделі економічного розвитку, яка притаманна даній країні. Незважаючи на тісну спільність соціально-економічних структур розвинених країн, які були результатом загальноісторичних та економічних умов розвитку, можна визначити кілька типових моделей. Загальним у моделях є той факт, що їх механізмом дії є розвинена ринкова економіка; вони відрізняються особливостями економічних відносин, спираючись на національні традиції або походять від певної суспільно-політичної ситуації в країні. Кожна модель розвитку не є чимось суцільно сталим, вони стають більш схожими за своїм змістом залежно від пануючих тенденцій розвитку світової чи національної економіки. Будь-яка країна може змінити звичну модель розвитку на іншу з тих же причин. У групі розвинених країн виділяються такі моделі: ліберальна, корпоративна та соціально-ринкова. Політика економічного регулювання, що називається диригізмом, використовувалася в певні періоди розвитку.

Ліберальна модель розвитку притаманна США, Канаді, меншою мірою – Великобританії та Ірландії. Вона характеризується мінімальним втручанням уряду в механізм взаємодії між роботодавцями та працівниками. Роль профспілок значно послаблена порівняно з іншими країнами. Підприємці підписують контракти з найманцями, виходячи з конкретної ситуації на ринку праці і часто не узгоджують свої дії з профспілками.

Корпоративна модель передбачає активну роль держави у регулюванні соціально-економічних відносин та високий рівень соціального партнерства між працівниками та роботодавцями. Ця модель має дві версії: демократичний корпоратизм та ієрархічний. Модель демократичного корпоратизму найбільш поширена в скандинавських країнах, зокрема у Швеції. В основі цієї моделі лежить ідея соціального партнерства. Позитивною стороною демократичного корпоратизму чи шведської моделі є високий рівень захисту трудящих та бідних, а також економічно неактивних груп населення (пенсіонерів, дітей, інвалідів та студентів). Ієрархічний корпоратизм використовується в Японії, тому його також називають японською моделлю. Його характерною рисою є активне втручання уряду в економічне регулювання з незначною часткою державної власності в економіці. Уряд розробляє та реалізує програми економічного розвитку, регулює інвестиційну діяльність у країні та на фінансових ринках, проводить активну соціальну політику, стимулює підприємницьку діяльність, зокрема, методами податкової політики.

Модель розвитку соціального ринку найбільш поширена в Німеччині. Її важливою особливістю є підтримка незахищеного населення та взагалі тих людей, які потребують соціальної підтримки. Це: дрібні фермери та підприємства, молодь, люди похилого віку, безробітні та іммігранти. Держава відіграє в цьому плані активну роль; відводить бюджетні та позабюджетні кошти на соціальні витрати.

Модель «диригізму» була типовою для Франції та Італії в період між двома світовими війнами та в перші повоєнні роки. Суть диригізму полягає в досить активному втручанні держави в економічні процеси. Це виражається насамперед у створенні сильного державного сектору в національній економіці.

Сталий розвиток – це розвиток без зростання масштабів економіки за обсягом, що відповідає спроможності середовища. Стабільна економіка означає якісний розвиток, а не кількісне зростання. Розвиток кожної країни має базуватися не на кількісних можливостях вторинної сировини та випуску маси товарів, а на вдосконаленні технологій та гармонізації суспільних потреб. Перехід до принципів сталого розвитку має відбуватися в рамках раціонального поєднання ринкової системи та державного регулювання економічних відносин, поліпшення координації всіх інститутів держави.

Богуш М. В.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – д.е.н., професор Дятлова В. В.

МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Досвід країн світу свідчить про функціонування різних типів моделей державного регулювання розвитку туристичної галузі. За загальними ознаками ці моделі можна виділити 3 їх типи.

Для першої моделі є характерним регулювання розвитку туристичної галузі безпосередньо центральними органами виконавчої влади (спеціалізоване міністерство) або національними туристичними організаціями, або створеними в країні іншими інститутами. За такого регулювання жорстко контролюється діяльність усіх підприємств туристичної галузі, при цьому на державному рівні створюються мови, зокрема фінансово підтримується розбудова туристичної інфраструктури, проекти щодо туристичної індустрії, рекламна діяльність. Така модель функціонує у більшості країн світу, в яких туризм є значимою сферою національної економіки – в Мексиці, Тунісі, Туреччині, Єгипті й ін.

Відповідно другій моделі центральний державний орган відсутній. Розвиток підприємств туристичного бізнесу залежить від ринкової ситуації, на яку здійснюється вплив самими підприємствами. Така модель регулювання функціонує в країнах, в яких національні суб'єкти туристичного ринку займають сильні позиції і здатні вирішувати проблеми розвитку без державної участі, або коли частка туристичної галузі в національній економіці є незначною, а тому малоцікавою для держави, на ринку туристичних послуг панують іноземні фірми. Подібний тип моделі управління індустрією туризму існує в США з 1997 року.

Третя модель переважає в розвинених європейських державах, де питання розвитку туристичного бізнесу вирішуються на рівні галузевого підрозділу певного багатогалузевого міністерства. Такий підрозділ здійснює свою діяльність у таких напрямках: регламентує загальні питання державного регулювання (розробляє нормативно-правову базу, збирає й оброблює статистичну інформацію), координує діяльність регіональної представницької й виконавчої влади, міжнародне співробітництво на міждержавному рівні, а також спрямовує й координує маркетингову діяльність тощо.

В європейських країнах, у яких туристична галузь зайняла певне місце в структурі економіки, простежується зменшення ролі центральної влади, що приводить до створення національної туристичної адміністрації при багатопрофільному міністерстві або безпосередньо при Кабінеті міністрів. У цьому випадку національна туристична адміністрація отримує відносну самостійність у прийнятті рішень, відбувається чіткий її розподіл на дві структури – «адміністративну» і «маркетингову» з поступовим переходом останньої на змішане фінансування – за рахунок коштів держбюджету й самооплатності. Третій тип моделі державного регулювання поширений в багатьох європейських країнах (Великій Британії, Німеччині, Італії, Австрії, Фінляндії), а також у Японії, Аргентині та ін.

Для України з обранням європейського вектору інтеграції запровадження європейської моделі є найбільш прийнятним. За вироблення стратегії розвитку туристичної галузі й створення умов для її ефективного впровадження відповідальною є регіональна влада та органи місцевого самоврядування. Для удосконалення механізму регулювання туристичної галузі за даною моделлю, доцільно на регіональному та місцевому рівнях за допомогою правових важелів підтримувати туристичну інфраструктуру, розвивати індикативне планування, надавати необхідне державне фінансування (щонайменше, часткове) для формування й просування регіонального та місцевого туристичного продукту. На державному рівні регулювання має сприяти й здійсненню маркетингових досліджень, рекламно-інформаційній діяльності, організації та проведенню міжнародних туристичних виставок, конференцій, семінарів, формуванню базового пакету інвестиційних проектів щодо розвитку туристичної інфраструктури тощо. Тому саме на регіональному рівні необхідно прийняти програми розвитку туризму, визначити шляхи модернізації туристичної інфраструктури. В окремих регіонах така діяльність вже здійснюється.

Бромирський Б. О.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко Г. І.

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КОМПАНІЙ У ВПРОВАДЖЕННІ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Розповсюдженою практикою управління в зарубіжних компаніях стає застосування принципів соціальної відповідальності бізнесу. Підтримуємо думку про те, що «... в сучасних умовах є тенденція переорієнтування підприємств ... на задоволення багатьох суспільно важливих потреб, в тому числі підтримку прозорих механізмів ведення бізнесу, боротьбу з корупцією, захист прав працівників, споживачів, постачальників і партнерів, а також підтримку екологічних та етичних стандартів ведення підприємницької діяльності» [1, с. 187]. Вважаємо обґрунтованим твердження, що необхідно «... визначити корпоративну соціальну відповідальність як інститут сталого розвитку економіки на основі закріплення законодавчих та соціальних норм впливу бізнесу на суспільство та навколишнє середовище» [2; 3].

Досвід закордонних підприємств свідчить про те, що принципи соціальної відповідальності бізнесу активно впроваджуються в практичну діяльність в якості головної стратегії розвитку. Міжнародна організація CorporateRegister публікує інформацію про кількість підприємств окремих країн світу, які офіційно оприлюднюють звіти з соціальної відповідальності бізнесу (табл. 1).

В розвинутих країнах кількість компаній, які подають звіти з соціальної відповідальності бізнесу, а також самих звітів мають тенденцію до зростання. В той же час в Україні за 2016-2020 роки кількість звітів про соціальну відповідальність бізнесу становить лише 114 одиниць від 22 компаній, що свідчить про недостатню імплементацію її принципів у стратегію розвитку бізнесу.

Таблиця 1

**Динаміка кількості оприлюднених нефінансових звітів
компаній в окремих країнах світу**

Країна	Кількість компаній, які оприлюднили нефінансові звіти за 2016-2020 рр.	Кількість звітів за 2016-2020 рр.	2016	2017	2018	2019	2020
США	2579	15308	1078	1046	1018	1187	1540
Великобританія	1682	12093	815	788	684	723	763
Німеччина	1444	8991	673	645	680	757	734
Іспанія	954	6591	519	531	512	540	492
Італія	914	5837	370	389	488	526	529
Франція	868	6507	580	586	559	618	565
Китай	798	3560	110	494	592	655	667
Японія	746	8473	563	589	578	611	576
Канада	690	5045	349	338	300	334	405
Польща	109	623	47	51	59	50	54
Україна	22	114	9	14	10	10	9

Джерело: сформовано за даними [2]

Вважаємо дієвим інструментом реалізації соціальної відповідальності бізнесу соціальні інвестиції, що підтверджує успішна практика провідних компаній розвинених країн світу.

Список використаних джерел

1. Грицаєнко М. Інвестиції в соціальний капітал як інструмент реалізації соціальної відповідальності бізнесу. *Socially competent management of corporations in a behavioral economy: Collection of scientific papers. / resp. ed. Ondrej Mikulaš. European institute of further education, Podhájska, 2021. Chapter II. С. 187–188.*
2. Грицаєнко М. Роль соціального капіталу аграрного підприємства в імplementації засад корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка АПК. 2021. № 5. С. 17–29.*
3. Грицаєнко М. Формування соціальної відповідальності в економічному механізмі реалізації соціального капіталу підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2021. № 6–7. Р. 284–285. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.php> (дата звернення: 03.09.2021).*

Вільчак О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ ТА ФАКТОРИ, ЩО НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ

На сучасному етапі розвитку відбуваються над швидкі динамічні зміни економічної кон'юнктури, що витримувати в такій жорсткій боротьбі можуть ті економічні суб'єкти, які найбільш повно використовують усі чинники конкурентоспроможності. Динаміка сучасного розвитку актуалізує все нові й нові фактори конкурентоспроможності. Враховуючи сучасні тенденції розвитку світової господарської системи, фактори конкурентоспроможності країни можна класифікувати таким чином: загальні фактори, які формують конкурентоспроможне середовище, базові характеристики та механізми ринкової економіки, фактори конкурентоспроможності, які формують бізнес-інфраструктуру в країні, фактори фінансової конкурентоспроможності країни, фактори, які впливають на формування соціальної конкурентоспроможності країни.

Ступінь розвитку того чи іншого фактору конкурентоспроможності оцінюється за допомогою певних індикаторів, які представлені або у вигляді абсолютних (відносних) величин, або у індексній формі. Найбільш загальним індикатором, що характеризує загальний стан соціально-економічного розвитку держави, є розмір валового внутрішнього продукту на душу населення.

Порівняння рівня доходу у різних країнах світу завжди було основним інструментом оцінювання розвитку національної економіки. Проте, на думку Г. Трабольда, під час аналізу конкурентоспроможності країни доцільно досліджувати не розмір ВВП на душу населення, а здатність країни створювати багатство (дохід), оскільки це гарантує можливість подальшого розвитку. Таким чином, підвищується роль технологічної готовності країни та значення людського капіталу для створення конкурентоспроможної моделі економіки.

Використання обсягу ВВП у якості основного показника оцінювання рівня конкурентоспроможності економіки призводить до викривлення результатів порівняння по країнах, оскільки обсяг ВВП вимірюється в національних валютах. Обмінні курси не дають можливості адекватно проаналізувати рівні цін у досліджуваних економіках, так як залежать від співвідношення попиту та пропозиції на валютному ринку або від політики національних банків щодо регулювання грошово-кредитної системи.

Важливим індикатором, що характеризує конкурентоспроможність країни, є експортні можливості економіки. Підвищення стандартів життя населення можливе лише шляхом зростання сукупного обсягу виробництва, що, в свою чергу, призводить до збільшення експорту продукції. Конкурентоспроможність країни проявляється у здатності конкурувати за ринки експорту продукції, забезпечувати економічне зростання та необхідний рівень зайнятості. Конкурентоспроможність економіки часто оцінюється за показником обсягу прямих іноземних інвестицій в країну. Активність іноземних інвесторів та їх бажання вкладати капітал в національну економіку є більш ефективним індикатором конкурентоспроможності країни, ніж баланс зовнішньої торгівлі.

Таким чином, конкурентоспроможність країни – це здатність суб'єктів економічних відносин, політико-правових інституцій та населення загалом ефективно використовувати природно-ресурсний потенціал, економіко-географічне положення країни; виробляти продукцію, що характеризується високим рівнем якості та інноваційності, здатна конкурувати на міжнародних ринках; забезпечувати гармонійний та всебічний розвиток соціального капіталу; підвищувати рівень екологічності національної економіки. Дослідження окремих складових конкурентоспроможності країни, визначальних чинників у посиленні конкурентного статусу економіки у світовому просторі сприятиме більш комплексному аналізу цієї економічної категорії.

Гайдукова Н. В.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко Г. І.

ІНВЕСТИЦІЇ У ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Збереження позицій аграрного виробництва України, а також його подальший сталий та ефективний розвиток потребують відповідного технічного забезпечення, що, в свою чергу, неможливо без інвестицій. Саме тому вивчення питань теорії та практики інвестицій у технічне забезпечення агровиробництва видається актуальним та своєчасним. Погоджуємося з висновком про те, що «... основою для подолання кризових явищ в аграрній сфері, розвитку ринкових відносин, забезпечення продовольчої безпеки країни є всебічна інтенсифікація сільського господарства, яка неможлива без адекватного розвитку матеріально-технічної бази та ефективних інвестицій у технічне забезпечення аграрного виробництва» [2, с. 53].

Аналіз наявності та використання сільськогосподарської техніки у аграрних товаровиробників України свідчить про те, що її стан, прогресивність та інтенсивність оновлення мають суттєві недоліки. При цьому «... недостатня забезпеченість аграрного виробництва сільськогосподарською технікою призводить до того, що навантаження на неї в Україні ... в рази перевищує відповідні показники розвинених країн, що заважає

виконанню необхідних технологічних операцій у встановлені строки і призводить до значних утрат урожаю» [3, с. 195].

Безумовно, для подолання виявлених недоліків необхідні значні обсяги інвестицій, тому було проаналізовано капітальні інвестиції в аграрній сфері за видами активів у 2020-му році (табл. 1).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за видами активів у 2020-му році, млн. грн.

Види активів	Усього	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	Вирощування одnorічних і дворічних культур	Вирощування багаторічних культур	Тваринництво	Змішане сільське господарство	Допоміжна діяльність у сільському господарстві та після урожайна діяльність
Обсяг капітальних інвестицій	419836,7	36442,1	35998,2	28030,6	576,9	6278,2	117,0	938,9
у тому числі інвестиції в матеріальні активи	400910,7	35756,7	35323,9	27426,0	576,1	6215,9	к/с	932,5
з них інженерні споруди	113270,5	1656,9	1603,5	1425,3	12,8	158,0	к/с	7,3
машини, обладнання та інвентар	132241,5	18188,0	18073,2	15753,2	117,6	1400,9	81,0	705,1
транспортні засоби	37211,5	4868,0	4724,6	4096,3	44,8	445,7	9,4	123,3
інвестиції в нематеріальні активи	18926,0	685,4	674,3	604,6	0,9	62,2	к/с	6,5
з них програмне забезпечення та бази даних	10330,7	33,9	33,5	28,5	к/с	к/с	-	3,6

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України

Так, обсяг капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство в 2020-му році становили 36,4 млрд. грн., або 8,7% від загальних інвестицій в національній економіці України. При цьому капітальні інвестиції у сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг становили 36 млрд. грн., або 8,6% від загальноекономічних.

В 2020-му році капітальні інвестиції на вирощування одnorічних і дворічних культур становили 76,9% від капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство, на вирощування багаторічних культур – відповідно 1,6%, на тваринництво – 17,2%. Разом з тим капітальні інвестиції у технічне забезпечення агровиробників (капітальні інвестиції в інженерні споруди, машини, обладнання та інвентар, а також транспортні засоби) в 2020-му році мали наступний розподіл: в сільському, лісовому та рибному господарстві вони становили 67,8% від загального обсягу капітальних інвестицій, у сільському господарстві, мисливстві та наданні пов'язаних із ними послуг також 67,8%, у вирощуванні одnorічних і дворічних культур відповідно 75,9%, у вирощуванні багаторічних культур 30,4%, у тваринництві відповідно 31,9%.

Аналіз свідчить про те, що підприємства для фінансування інвестиційної діяльності використовують переважно власний капітал. Вважаємо за необхідне «... підвищити прибутковість виробництва шляхом покращення організації виробництва, мотивації оплати праці та праці, логістики, маркетингу, використання інноваційних технологій тощо» [1, с. 36].

Перспективами подальших досліджень є аналіз державної підтримки інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки.

Список використаних джерел

1. Hrytsaienko H., Hrytsaienko I., Bondar A., Zhuravel D. Mechanism for the Maintenance of Investment in Agriculture. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. P. 29–40.
2. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М. Інвестиції в технічне забезпечення аграрного виробництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 12. URL: <http://global-national.in.ua/archive/12-2016/14.pdf> (дата звернення: 18.09.2021).
3. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М. Технічне оснащення як пріоритетний напрям інвестування аграрного виробництва. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 9. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal-9> (дата звернення: 18.09.2021).

Гальцова О. Л.

Класичний приватний університет
д.е.н., професор

Головнина О. Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України
к.е.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Стратегічними пріоритетами України є перехід до інноваційної моделі економічного розвитку, інтеграція в економічний європейський простір та розбудова соціальної держави. Найважливішою умовою реалізації стратегії є нагромадження та ефективне використання людського капіталу, якому належить першочергова

роль в створенні інновацій, частка якого в національному багатстві країни розвиненої економіки складає більше 75%.

Теоретичні основи формування людського капіталу закладені фізіократами, класиками, неокласиками, школою економічного романтизму, німецькою економічною історичною школою, тощо. Засновниками теорії людського капіталу та розробниками методології його дослідження є: А. Сміт, А. Маршалл, В. Льюїс, Г. Беккер, Д. Бьюкенен, Д. Кендрік, Д. Мілль, Т. Шульц, У. Томпсон, Ф. Ліст та ін. Методологічні, методичні, прикладні питання відтворення продуктивних здібностей людей є об'єктом наукових досліджень українських вчених: Д. Богиня, Д. Мельничука, С. Мочерного, О. Грішнєвої, Л. Михайлової, Е. Лібанової, О. Бородіної, О. Гальцової, М. Зось-Кіора, В. Антонюк, Ю. Сафонова та ін. Акцентували увагу на значенні та функціях держави в ринковій системі А. Маршалл, Д. Акерлоф, Д. Бейлі, Д. Б'юкенен, Д. Кейнс, Д. Гелбрейт, Д. Міль, К. Макконнелл, Л. Ерхард, С. Брю та ін. Незважаючи на існування різних теоретичних підходів щодо формування людського капіталу, недостатньо досліджений науковий підхід до державного регулювання розвитку людського капіталу в умовах економічних викликів в Україні, як цілісної системи.

На основі проведеної систематизації наукових підходів до визначення категорії «людський капітал» встановлено:

– по-перше, плюралізм змісту, структури, класифікаційних ознак оцінки людського капіталу залежить від визначення об'єкту капіталу (людина або нематеріальні активи), стадії розвитку людського капіталу, соціалізації, ієрархії управління, синергії, інвестиційної спроможності, від появи нових економічних течій під впливом інновацій;

– по-друге, концептуальність дослідження вимагає поєднання підходів, методів класичної теорії і маржиналізму, паралельний розгляд економічних і соціальних питань.

Запропоновано визначення «людський капітал», яке на відміну від існуючого, комплексно відображає зокрема традиційного підходу тільки з позиції робочої сили також розгляд з позицій чинників його формування (капіталізований внесок в розвиток майбутніх поколінь, фізіологічний капітал), розвитку (підприємницький, інтелектуальний капітал, корпоративний ефект, суспільний ефект, соціальний капітал з синергійним мультикаплативним ефектом), управління, державного регулювання.

Людський капітал як соціально-економічна категорія відображає якість самозростаючої вартості; запас здоров'я, знань, навичок, здібностей для розвитку; структуру за рівнями формування і розвитку, за видами благ, за змінами у часі, обмеженість ресурсу і форму капіталу, що здатна приносити дохід з синергією взаємовпливів в усіх сферах життя та життєдіяльності. Людський капітал водночас представляє собою індивідуальне, колективне та суспільне благо, що визначає національне багатство країни. В той же час людський капітал базується на особливостях формування величини сукупних ресурсів для розвитку першочергової ланки національної економіки – домогосподарства, що обґрунтовує рівень добробуту.

Запропонована трактовка формування (структури) людського капіталу, що характеризує єдність складових людського капіталу як сукупного блага, з'ясовує внутрішньо необхідні, сталі, суттєві зв'язки між колективним, суспільним, індивідуальним благом, за яких формування суспільного і колективного блага детермінують особливості приватних благ, фізіологічного, підприємницького, інтелектуального капіталу, трансакційних витрат через механізм оцінки, нагромадження капіталу для підвищення трудової, соціальної, підприємницької, інтелектуальної, правової, економічної активності

Структура людського капіталу, на відміну від існуючих підходів, класифікована: за елементами або стадіями розвитку (капіталізований внесок в розвиток майбутніх поколінь; фізіологічний, підприємницький, інтелектуальний, трансакційний, корпоративний, суспільний ефекти, та соціальний капітал як найвища стадія розвитку); за видами благ (приватні, колективні, суспільні); за змінами у часі (умовно постійні – витрати домогосподарства на відтворення робочої сили, колективні, суспільні блага) та умовно змінні (фізіологічний, підприємницький, інтелектуальний, соціальний капітал), за рівнями формування та управління розвитком.

Список використаних джерел

1. Головніна О. Г. Методологічні засади соціально орієнтованої ринкової економіки : монографія. Київ, 2005. 460 с.
2. Головніна О. Г. Methodology valuation of increasing cost property. Socio -economic problems of management : Collective monograph. Thorpe-Bowker, Me Ibourne. 2015. P. 241–248.
3. Головніна О. Г. Управління людським капіталом: теорія, методологія, практика : монографія. Київ, 2019. 473 с.
4. Головніна О. Г. Методологічні аспекти розвитку (деградації) системи. *Вісник НТУ*. 2006. № 11. С. 100–106.
5. Головніна О. Г. Methodology of the socio-economic adjusting in the conditions of transformation economy. Economic efficiency of business in the conditions of unstable economy : Collective monograph. Aspect Publishing of Budget Printing Center Taunton MA United States of America. 2015. P. 31–37.

Гасан В. Д.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко Г. І.

НЕФІНАСОВА ЗВІТНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Для стабільного розвитку держави необхідні заходи, що гармонізують взаємовідносини між бізнесом, владою та суспільством. Механізмом досягнення стійкого розвитку національної економіки можуть бути впровадження принципів соціальної відповідальності бізнесу, яку «... доцільно розглядати як інститут сталого розвитку економіки, який функціонує завдяки закріпленню законодавчих та соціальних норм впливу бізнесу на суспільство та навколишнє середовище» [2], а також нефінансова звітність підприємств.

Питання звітності підприємств у власних наукових роботах розкривали такі вчені, як К. Безверхий, В. Воробей, О. Гамкало, В. Дерій, А. Зінченко, С. Король, Н. Лоханова, О. Нестеренко, А. Озеран, М. Сапри-

кіна, О. Харламова та багато інших дослідників. Разом з тим залишаються невирішеними проблеми формування нефінансових звітів, чим обумовлюється актуальність та перспективність обраної теми дослідження.

У наукових публікаціях визначають сутність нефінансового звіту як документу, який відображає результати економічної діяльності, а також основні соціальні та екологічні показники підприємства. Звіт повинен бути публічним – тобто, опублікованим на офіційному сайті підприємства для інформування зацікавлених сторін (стейкхолдерів) про темпи реалізації стратегічних цілей розвитку стосовно економічного процвітання, соціального прогресу та екологічного балансу.

Як свідчить досвід підприємств різних країн, соціальну відповідальність бізнесу починають впроваджувати в практичну діяльність, про що свідчать офіційно оприлюднені нефінансові звіти підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка кількості офіційно поданих нефінансових звітів
у країнах – колишніх республіках СРСР**

Країна	Кількість компаній, які подали звіти за 2016-2020 рр.	Кількість звітів за 2016-2020 рр.	2016	2017	2018	2019	2020
Росія	105	798	67	76	67	71	66
Україна	23	115	9	14	10	10	9
Литва	17	99	9	9	11	12	9
Естонія	14	132	10	11	14	12	12
Казахстан	11	76	10	10	7	6	7
Латвія	11	52	3	4	8	8	8
Грузія	4	25	1	1	0	1	3
Молдова	3	18	1	2	1	1	0
Азербайджан	3	32	3	2	3	2	1
Узбекистан	2	2	0	0	0	0	0
Білорусь	2	14	2	0	2	1	3
Киргизстан	1	9	1	1	1	1	1
Туркменістан	0	0	0	0	0	0	0
Таджикистан	0	0	0	0	0	0	0
Вірменія	0	0	0	0	0	0	0

Джерело: сформовано за даними [2]

Україна за кількістю компаній, які офіційно подали нефінансові звіти за 2016-2020 рр., серед країн – колишніх республік СРСР посідає одне з перших місць. Однак порівняно з розвинутими країнами в Україні ця діяльність ще не отримала достатнього розповсюдження.

У міжнародній практиці знайшли розповсюдження три головних формати нефінансових звітів: довільний, комплексний та стандартизований. В Україні здебільшого складають нефінансові звіти з управління, у яких розкривають інформацію про екологічні та соціальні аспекти, а також кадрову політику підприємства.

У дослідженні питань нефінансової звітності підприємств викликають інтерес показники нефінансової звітності провідного агрохолдингу, який функціонує на ринку України (табл. 2). В ASTARTA Holding N.V. у 2020 р. у порівнянні з 2017 р. майже впововину скоротилася чисельність працівників, але витрати на навчання зменшилися менш, ніж на третину, при цьому обсяги сплачених податків і зборів до бюджету, а також соціальні інвестиції зросли відповідно на 10,4% та 20,0%.

Таблиця 2

Динаміка показників нефінансової звітності ASTARTA Holding N.V.

Показники	2017	2018	2019	2020	2020 до 2017,%
Чисельність працівників, осіб	9203	7041	5470	5027	54,6
Витрати на навчання, млн. євро	0,14	0,16	0,17	0,10	71,4
Сплачено податків / зборів до бюджету, млн. грн.	1317	1607	1024	1454	110,4
Соціальні інвестиції, всього, тис. євро	1333	1403	1154	1600	120,0
в т.ч.:					
інфраструктура та благоустрій	237	360	280	192	81,0
освіта	413	277	243	96	23,2
культура та спорт	218	160	135	80	36,7
охорона здоров'я	150	45	53	896	597,3
інше	316	560	443	336	106,3

Джерело: сформовано на основі [1]

У 2020 р. у порівнянні з 2017 р. Соціальні інвестиції агрохолдингу в охорону здоров'я зросли майже в шість разів. Вважаємо слушною думку про те, що «... соціальні інвестиції підприємства впливають на їхню ефективну діяльність за рахунок зростання продуктивності праці (через збільшення людського капіталу) та зниження трансакційних витрат (шляхом розвитку соціального капіталу)» [3, с. 191].

Перспективами подальших досліджень є розробка алгоритму формування нефінансового звіту підприємства у відповідності до індикаторів та розділів стандарту GRI.

Список використаних джерел

1. Грицаєнко М. Роль соціального капіталу аграрного підприємства в імплементації засад корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка АПК*. 2021. № 5. С. 17–29.
2. Грицаєнко М. Формування соціальної відповідальності в економічному механізмі реалізації соціального капіталу підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 6–7. С. 284–285. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.php> (дата звернення: 18.09.2021).
3. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Соціальні інвестиції в соціальний капітал. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 188–194.

Гойда К. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Нестеренко Н. В.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови господарювання відзначаються посиленням конкуренції і невизначеності, нестабільністю економічного стану, спонукаючи керівництво підприємства шукати нові підходи до формування стратегій розвитку. Можливість виживання підприємства в умовах постійної конкурентної боротьби залежить від його конкурентоздатності. Рівень конкурентоспроможності характеризує стан підприємства, що визначає перспективи його подальшого розвитку, можливість досягнення стратегічних цілей та завдань. Ефективність функціонування підприємства, зокрема його здатність відповідати високим вимогам ринку, якість задоволення споживчого попиту та ресурсний потенціал є основними факторами, що визначають конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Під конкурентоспроможністю підприємства розуміємо рівень його компетенції щодо інших підприємств-конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, а також його окремих складових: технології, ресурсів, менеджменту, навичок і знань персоналу, що виражено в таких результатуючих показниках, як якість продукції, прибутковість, продуктивність та ін.

Оцінити конкурентоспроможність підприємства означає здійснити розрахунки комплексу показників, що характеризують різні аспекти діяльності підприємства та стан ринкового середовища, оцінити їх рівень та інтерпретувати отримані результати.

На сьогодні не існує загальноприйнятої методики оцінки конкурентоспроможності, кожне підприємство оцінює свою конкурентну позицію власним способом, а сутність та ефективність його використання не демонструє.

На основі вивчення наукових підходів, всю сукупність існуючих методів оцінки конкурентоспроможності підприємства можна систематизувати наступним чином:

- методи, які ґрунтуються на аналізі порівняльних переваг;
- методи, що базуються на теорії рівноваги фірми і галузі;
- методи, побудовані на основі теорії ефективної конкуренції;
- методи, які ґрунтуються на теорії якості товару;
- матричні методи оцінки конкурентоспроможності;
- комплексні методи (у тому числі інтегральні);
- метод, який ґрунтується на теорії мультиплікатора;
- метод визначення позиції в конкуренції з погляду стратегічного потенціалу підприємства;
- методи, які ґрунтуються на порівнянні з еталоном (модифікація комплексних методів із застосуванням інтегральних оцінок).

Різноманітність підходів і показників конкурентоспроможності підприємства значною мірою обумовлена відсутністю системи принципів дослідження і оцінки цієї категорії. До таких принципів слід віднести: системність, об'єктивність, динамічність, безперервність, оптимальність, конструктивність.

Таким чином, питання оцінювання конкурентоспроможності підприємства потребують насправді ґрунтовного вивчення. Досліджені методи поодиночі не задовольняють вимог українських підприємств, оскільки залишається невирішеним питання вибору універсального показника та факторів конкурентоспроможності, що визначають його рівень. Вибір методу або методів є індивідуальним для кожного підприємства і його визначають завдання, які йому потрібно вирішити (діагностика стану підприємства, вибір стратегії та ін.), рівень ухвалення рішення та фактори конкурентного середовища.

Головін М. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Селезньова О. В.

РІЗНОВИД ІНСТРУМЕНТІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

На сьогоднішній день інтернет, як і маркетинг займає не останнє місце, як в побутовому житті, так і в бізнесі, та економіці країни. Зараз складніше зарекомендувати свій бренд й змусити купити потенційного покупця ваш товар, чим налагодити виробництво і зробити свій продукт.

Сьогоднішній ринок дуже складний і потребує не тільки доброї і складної роботи, но і вивчення технологій і нових можливостей, які конкуренти не змогли побачити. Один із них на сьогодні в Україні є інтернет-маркетинг. Якщо раніше від виду бізнесу залежало чи потрібен інтернет-маркетинг, то зараз залежить чи зможе бізнес вистояти без інтернет-маркетингу і наскільки якісна реклама зараз налаштована.

Телебачення та газети з рекламою на білбордах вже позаду, особливо якщо Ваші покупці молодші за п'ятдесят плюс. Найважливішим плюсом маркетингу в інтернеті є те, що він дешевий і реклама не залежить від коштів, які ви використали на рекламу. Якщо ваш продукт насправді дуже добрий і у вас немає коштів, маркетинг в інтернеті врятує вас.

Інтернет-маркетинг – це використання інтернету для реклами товарів та послуг. Бренди/магазини можуть використовувати різні інструменти для продажу своїх товарів або послуг. Серед доступних сьогодні рекламних інструментів варто виділити маркетинг у соціальних мережах, контент-маркетинг, таргетована реклама, сео просування сайту тощо. Ці інструменти інтернет-маркетингу забезпечують підвищення відвідуваності вашого веб-сайту та збільшення рентабельності інвестицій.

Просування бренду в онлайні має можливість реалізуватися з підтримкою широкого набору інструментів. Вибір такого або ж іншого інструменту залежить від на подоби бізнесу, його обсягів і певних ситуативних

завдань, що стоять перед маркетологом. Будь-який інструмент постановляє власне завдання і має можливість бути застосована на окремих стадіях роботи з цільовою аудиторією. Повний інтернет-маркетинг вживає всі можливі канали реклами і просування ресурсів в онлайні для нарощування популярності сайту і підйом продажів.

До різновидів інтернет-реклами треба віднести:

Двадцяти п'яти медійну рекламу - маркетингові повідомлення в формі статичних або ж анімаційних ілюстрацій, власне що знаходяться на сторінці веб-сайтів з метою просування продуктів і пропозицій або ж реклами бренду;

Контекстна реклама - контекстно-залежні банери або ж текстові оголошення рекламного характеру, власне що бачаться в цей ж момент під рядком пошуку або ж справа від видачі пошукової системи по приведенню запитам;

Пошукове просування веб - просування веб на першу сторінку видачі пошукових систем за завданнями платній торгівлі головними запит;

SEO-оптимізація - вироблено з комплексу справ, що дозволяють удосконалювати позиції веб сайту / блогу / онлайн магазину в пошукових системах.

Інтернет-брендинг - весь комплекс заходів, пов'язаних зі створенням та просуванням нового або вже чинний бренду в інтернет-мережі; інші канали, в тому числі e-mail маркетинг, як один з найбільш ефективних інструментів інтернет-маркетингу для бізнесу, що дозволяє вибудовувати пряму комунікацію між брендом і потенційними або існуючими клієнтами; тізерна реклама; таргетована реклама, тобто оголошення, які спрямовані на показ певній цільовій аудиторії. За основу таргет бере загальнодоступну інформацію, опубліковану в профілях користувачів.

Як ви бачите, різновид реклами в інтернеті дуже великий і це при тому, що ринок маркетингових ідей в інтернеті тільки розпочався. За три десятиріччя інтернет-маркетинг не тільки добре себе відчуває, а займає лідируючу позицію у сфері маркетингу.

Горбачов О. Д.

Донецький державний університет управління

Костенко М. П.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – викладач Єрохіна Д. О.

МАРКЕТИНГОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Світовий досвід свідчить про переваги участі країн у міжнародному бізнесу. Підприємства, які виходять на світовий ринок, зустрічають з жорсткою конкурентною боротьбою. Щоб вижити в цій боротьбі і досягти успіху в зовнішньоекономічній діяльності, необхідно використовувати можливості маркетингу.

Маркетинг у сфері зовнішньоекономічної діяльності має специфічні особливості. При виході на зовнішній ринок виникає принципово нова ситуація, більш різноманітним стає зовнішнє середовище, збільшується число факторів, що впливають на прийняття рішень.

Поняття «маркетингове забезпечення» трактується вченими по-різному. Так, А. Дайан, Ф. Котлер вважають, що «маркетингове забезпечення» – це складова частина відповідних функцій маркетингового управлінського процесу.

Структуру маркетингового забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю можна дослідити за допомогою системного підходу (рис.). Системний підхід є методологією вивчення систем та її компонентів. Загально визнано, що маркетингове забезпечення є елементом системи управління зовнішньоекономічною діяльністю, який дозволяє ефективно діяти основним функціям маркетингу на підприємстві, процесам створення та реалізації маркетингового інструментарію.

Підґрунтям маркетингового забезпечення є проведення маркетингових досліджень. Головним завданням маркетингових досліджень є розробка основних напрямів і методології дослідження ринку, визначення характеру та джерел необхідної інформації, здійснення контролю конкретних дослідницьких програм, узагальнення отриманих результатів і підготовка необхідних рекомендацій.

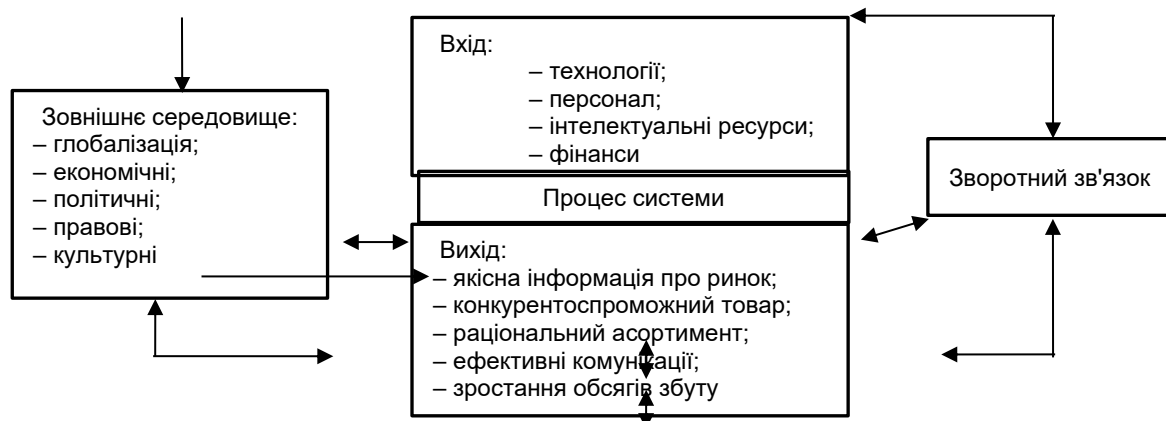

Рис. Системний підхід до маркетингового забезпечення управління зовнішньоекономічною діяльністю

Проведення маркетингових досліджень на зовнішньому ринку обумовлені різними причинами, зокрема послабленням збуту чи зміна кон'юнктури на зовнішньому ринку; урядова анти-підприємницька політика, введення непомірного податкового обов'язку; державне стимулювання підприємців до виходу на зовнішні ринки для збільшення надходжень іноземної валюти та скорочення зовнішньоторгового дефіциту; зростання можливостей, які відкриваються для товарів фірм в інших країнах.

Важливим елементом маркетингового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств виступає їх так звана ділова позиція щодо активної ініціації бізнесу. Але це стає можливим лише за умов використання сучасних підходів до вирішення питань управління, що має сприяти формуванню позитивного іміджу окремих видів бізнесу, зокрема продуктів та компаній, а також країни в цілому, і реалізації агресивної комплексної стратегії міжнародного маркетингу. Більш активна позиція українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у впровадженні маркетингового забезпечення управління є підґрунтям для значного покращення якості та результатів їх діяльності, зміцнення іміджу та підвищення конкурентоспроможності на світових ринках.

Григор'єв А. В.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – д.е.н., професор Дятлова В. В.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В останні роки зовнішньоекономічна діяльність України характеризується негативними тенденціями, і перш за все, зміною структури зовнішньої торгівлі на користь імпорту та втратою іміджу країни як експорто-орієнтованої держави. Такі зміни обумовлені біполярністю в орієнтації зовнішньоекономічної діяльності та прагненням уряду змінити умови для подальшої інтернаціоналізації та інтеграції національної економіки: до 2013 р. – орієнтація на ринок країн Співдружності Незалежних Держав; з 2014 р. – проєвропейський вектор розвитку. Завдяки підписанню Угоди про Асоціацію України з ЄС відбувається суттєва трансформація зовнішньої торгівлі України, що стимулює вітчизняні підприємства шукати нові ринки для продукції, яка виробляється, або інноваційно її змінювати для підвищення конкурентоспроможності.

Український експорт є переважно сировинним, що спричиняє високу залежність зовнішньої торгівлі України від шоків на світових ринках. Між тим, структурні зміни відбуваються дуже повільно, тому такі тенденції будуть зберігатися. Це обумовлено відсутністю належного ресурсного забезпечення, відставанням у технологіях, недостатнім рівнем якості продукції та іншими внутрішніми чинниками впливу на діяльність українських підприємств.

Крім того, залежність економіки України загалом та вітчизняних підприємств зокрема від поставок енергоносіїв зумовлює високі обсяги імпорту. На думку фахівців, ситуація негативного сальдо зовнішньої торгівлі є виправданою лише протягом нетривалого періоду і обов'язково за умови придбання за кордоном нових технологій та обладнання для підвищення в перспективі конкурентоспроможності української продукції, а, отже, збільшення обсягів експорту.

Визнано, що на розвиток українського експорту негативно впливають зовнішні чинники, такі як загальне скорочення обсягів світової торгівлі через COVID-19 та несприятлива кон'юнктура провідних, в тому числі європейських ринків збуту для вітчизняної продукції. Дійсно, високий рівень конкуренції на європейських ринках, існуючі високі бар'єри входу на них постійно піддаються критиці щодо зміни курсу української економіки, відсутності чіткої стратегії та недосконалість зовнішньоекономічної політики держави.

Ризик поширення коронавірусу в світі може призвести до рецесії світової економіки. Проте, на сьогодні, поширення коронавірусу має обмежений вплив на українську економіку. Український експорт продовжує зростати, а деяке зниження цін на окремі товари вітчизняного експорту більш ніж компенсовано подальшим нарощуванням фізичних обсягів поставок за кордон. Разом з тим ціни на товари, які Україна імпортує, насамперед на енергоносії, знижуються навіть швидше, ніж на експортну продукцію. Однак тенденції є нестійкими.

Низький рівень інвестиційної привабливості України та несприятливий інвестиційний клімат не дають змогу отримати достатньої кількості, насамперед, фінансових ресурсів для розвитку підприємств, упровадження сучасних технологій, технічного переоснащення, наукових розробок, упровадження інновацій. Крім того, для більшості сфер діяльності характерні тривалі терміни окупності інвестицій, несприятлива динаміка цін, інфляційні процеси тощо.

Незважаючи на активне використання міжнародних норм, законодавча база України у сфері зовнішньоекономічної діяльності недосконала. Особливо громіздка процедура збирання документів і реєстрації суб'єктів ЗЕД. Не зважаючи на законодавчий супротив прийнятих нормативно-правових документів, для України є характерним явище недобросовісної конкуренції в сфері зовнішньоекономічної діяльності, зокрема непряме фіксування цін, поділ ринків і джерел постачання, застосування різних умов до однакових угод із різними торговими сторонами, митні бар'єри та ін.

Окреслені вище проблеми стримують розвиток експорту українськими підприємствами, обсяги імпортозаміщення, запровадження інновацій.

Гриняк Д. Г.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко Г. І.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АГРОБІЗНЕСУ

Конкурентоспроможність вітчизняного агробізнесу залежить від ефективності його функціонування, а також від механізмів управління ним. Останнім часом актуалізується питання взаємозв'язку бізнесу, влади і

суспільства для взаємоузгодження інтересів через соціальну відповідальність. В свою чергу «...формування соціальної відповідальності тісним чином пов'язане з економічним механізмом реалізації соціального капіталу підприємства, який визначає суспільні інтереси зацікавлених сторін від імплементації її принципів, а також обумовлює способи залучення необхідних для цього ресурсів» [3].

Соціальна відповідальність бізнесу вивчалась такими науковцями, як Антошко Т., Гусева О., Дейч М., Сухотеріна М., Філіпова С. та багатьма іншими. Але певними перешкодами у розвитку соціальної відповідальності агробізнесу можуть бути нечітке розуміння її сутності та основних напрямів розвитку.

Досвід передових агрохолдингів України свідчить про те, що принципи соціальної відповідальності бізнесу вже впроваджуються у систему управління ними (табл. 1). У 2020 р. в Агроіндустріальному холдингу «МХП» кількість працівників у порівнянні з 2017 р. зменшилась на 3%, при цьому кількість годин навчання з охорони праці та витрати на охорону праці збільшились відповідно на 35,9% та 25%. Розмір сплачених податків і зборів збільшився на 64,5%; соціальні інвестиції – більш, ніж втричі; використання відновлюваних матеріалів – на 3,3%. Агрохолдинг для потреб громади в 2020 р. виробив біогазу, електричної та теплової енергії майже втричі більше, ніж у 2017 р.

Вважаємо, що впровадження принципів соціальної відповідальності бізнесу цілком залежить від наявних соціального та людського капіталу. В свою чергу, «... сьогодні одним з головних чинників формування соціального та людського капіталу, а також розвитку економіки в цілому стають соціальні інвестиції» [1, с. 191].

Таблиця 1

Динаміка показників соціальної відповідальності компанії Агроіндустріальний холдинг «МХП»

Показники	2017	2018	2019	2020	2020 до 2017,%
Чисельність працівників, осіб	27589	28703	27731	26766	97,0
Навчання з охорони праці, годин	1202	1752	1507	1633	135,9
Кількість працівників, які беруть участь у навчанні з охорони праці, осіб	10401	8453	11072	9783	94,1
Витрати на охорону праці, млн. дол. США	1,966	2,121	2,323	2,457	125,0
Сплачені податки, млрд грн.	1,83	2,04	2,44	3,01	164,5
Соціальні інвестиції, млн. грн.	66	203	198	202	306,1
Використання відновлених матеріалів,%	90	90	92	93	103,3
Виробництво біогазу, МВт	93550,6	109631,4	91585,3	272039,0	290,8
Виробництво електроенергії, МВт	38256,7	44948,9	37550,0	111536,0	291,5
Виробництво теплоенергії, МВт	39256,7	45998,6	38465,8	114202,0	290,9

Джерело: сформовано на основі [2]

Отже, в механізм управління аграрних підприємств України поступово впроваджуються принципи соціальної відповідальності бізнесу. Для більш сприятливих умов їх розповсюдження потрібні ефективна взаємодія державних органів, представників агробізнесу та безпосередньо споживачів.

Список використаних джерел

1. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Соціальні інвестиції в соціальний капітал. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 188–194.
2. Грицаєнко М. Роль соціального капіталу аграрного підприємства в імплементації засад корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка АПК*. 2021. № 5. С. 17–29.
3. Грицаєнко М. Формування соціальної відповідальності в економічному механізмі реалізації соціального капіталу підприємства. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2021. № 6–7. С. 284–285. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.php> (дата звернення: 18.09.2021).

Довгаль В. О.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко М. І.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Позитивні зміни в економіці України зумовлені в тому числі збільшенням обсягів виробництва і експорту сільськогосподарської продукції. Потенціал подальшого розвитку аграрного виробництва залежить від впровадження нової техніки, інноваційних технологій виробництва та переробки продукції, що дозволить суттєво збільшити обсяги виробництва сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю.

Економічна теорія концептуальних основ інвестиційної діяльності, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості збагачена працями вітчизняних науковців, таких як В. Блохіна, І. Гончарук, В. Жук, М. Кісіль, Д. Крисанов, Н. Поліщук, Л. Сатир, О. Шпикуляк та багатьох інших. В той же час, незважаючи на наявність інтересу до активізації інвестиційної діяльності в аграрному виробництві, багато аспектів інвестування є недопрацьованими, що обумовлює актуальність та мету обраної теми дослідження.

Для виявлення головних тенденцій інвестиційної діяльності в сільському господарстві розглянуто динаміку капітальних інвестицій (табл. 1).

Капітальні інвестиції в сільському господарстві України в 2019-му році порівняно з 2010-м роком зросли в 5,8 разів і становили 59,3 млрд. грн. При цьому капітальні інвестиції у матеріальні активи зросли відповідно в 5,7 разів (до 57,9 млрд. грн.), у тому числі у землю в 7,7 разів (до 316,6 млн. грн.), в існуючі будівлі і споруди в 2,7 рази (до 1,1 млрд. грн.), в будівництво та перебудову будівель в 5,3 рази (до 1,2 млрд. грн.), у машини і обладнання в 6,2 рази (до 3,8 млрд. грн.). Капітальні інвестиції в нематеріальні активи в 2019-му році порівняно з 2010-м роком зросли в 27 разів (до 1,4 млрд. грн.), в тому числі у концесії, патенти, ліцензії, торговельні марки і аналогічні права в 1,9 рази (до 41,2 млн. грн.), у придбання програмного забезпечення в 4,4 рази (до 38,3 млн. грн.).

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій в сільське господарство України, тис. грн

Рік	Капітальні інвестиції - усього	У тому числі							
		Капітальні інвестиції у матеріальні активи	з них				Капітальні інвестиції у нематеріальні активи	з них	
			у землю	в існуючі будівлі та споруди	у будівництво та перебудову будівель	у машини та обладнання		у концесії, патенти, ліцензії, торговельні марки і аналогічні права	у придбання програмного забезпечення
2010	10264898	10213291	40923	402473	2260064	6067372	51607	22133	8631
2011	16203700	16082661	35721	540554	3572061	10415767	121039	6408	18716
2012	18895885	18835264	47483	398496	4745086	11656296	60621	14669	17558
2013	18513724	18180210	19782	349788	3851043	11535746	333514	7889	12563
2014	18175515	18106866	86972	329025	4011595	11668847	68649	8762	22659
2015	28983114	28813268	51658	986240	5558539	19324763	169846	3823	22622
2016	49497718	49231555	95392	572194	7452890	37676540	266163	2498	34557
2017	63262939	62664514	152568	400210	9648129	48433030	598425	10783	49632
2018	65559593	64252982	192955	2162597	12152795	44844023	1306611	5226	56493
2019	59332931	57936339	316584	1085572	11988236	37537085	1396592	41170	38298
2019 р. в% до 2010 р.	578,0	567,3	773,6	269,7	530,4	618,7	2706,2	186,0	443,7

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України.

Незважаючи на значні темпи росту капітальних інвестицій в гривневому еквіваленті, в доларовому еквіваленті вони в цілому збільшилися лише на 75%. Це свідчить про недостатню інвестиційну привабливість аграрного сектору економіки України.

Вважаємо особливим напрямком інвестиційної діяльності в аграрному підприємстві вкладення в його технічне забезпечення. На жаль, «... навантаження на сільськогосподарську техніку в Україні ... в рази перевищує відповідні показники розвинених країн, що перешкоджає виконанню необхідних технологічних операцій у встановлені строки і призводить до втрати врожаю» [2, с. 55], що свідчить про недостатній розмір інвестицій у технічне оновлення аграрного виробництва. При цьому «... аналіз ринку сільськогосподарської техніки показує, що сільськогосподарські виробники переважно звертаються до вторинного ринку (вживаних автомобілів) та ринку відновлення техніки» [1, с. 35]. Це відбувається внаслідок недостатньої кількості власних коштів, які є головним джерелом фінансування інвестицій у технічне забезпечення агротоваровиробників. Підтримуємо пропозицію «... як ефективне зовнішнє джерело фінансування інвестицій у технічне забезпечення сільського господарства ... більш широко використовувати фінансовий лізинг» [3, с. 199].

Вважаємо, що для збільшення обсягів інвестицій в аграрне підприємство України необхідна суттєва державна підтримка. За інформацією Державної служби статистики України, в 2020-му році підтримка аграрних товаровиробників становила 4,2 млрд. грн., що є низьким показником.

Проблеми інвестиційного забезпечення аграрного підприємства необхідно вирішувати комплексно, при цьому залучати всі механізми підвищення його інвестиційної привабливості, зменшення інвестиційних ризиків, а також збільшення власних джерел фінансування інвестицій за рахунок підвищення ефективності аграрного виробництва.

Список використаних джерел

1. Hrytsaienko H., Hrytsaienko I., Bondar A., Zhuravel D. Mechanism for the Maintenance of Investment in Agriculture. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. P. 29–40.
2. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М. Інвестиції в технічне забезпечення аграрного виробництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 12. URL: <http://global-national.in.ua/archive/12-2016/14.pdf> (дата звернення: 21.09.2021).
3. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М. Технічне оснащення як пріоритетний напрям інвестування аграрного виробництва. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 9. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal-9> (дата звернення: 21.09.2021).

Завадська О. А.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – викладач Єрохіна Д. О.

МЕХАНІЗМ ТА ЧИННИКИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі багато українських підприємств активно беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності. Проте ефективність зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств ще доволі низька. Це свідчить про відсутність чіткої зовнішньоторговельної політики, слабкі канали збуту, недостатній досвід

роботи на зовнішньому ринку, прагнення до швидкої віддачі шляхом продажу продукції, яка не потребує особливих зусиль з її просування. Окреслене коло проблем вимагає від керівників вітчизняних підприємств відповідних дій по удосконаленню управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю має спрямовувати свою дію на результативну аналітичну, виробничу, збутову функцію підприємства. Його дія забезпечується збалансованою системою цілей, завдань, функцій управління, підходів і методів, факторів і критеріїв оцінки ефективності управління. Всі елементи механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю є взаємопов'язаними і забезпечують його повноцінне функціонування на всіх етапах розвитку. В результаті створюються умови для постійного вдосконалення та оптимізації заходів, що спрямовані на посилення стійких позицій підприємства на зовнішніх ринках.

Управління зовнішньоекономічною діяльністю має на меті максимізацію прибутку на довготривалий період за рахунок ефективної участі в міжнародному бізнесі. Тому механізм та інструменти управління зовнішньоекономічною діяльністю повинні постійно вдосконалюватися, пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі. Здебільшого на виробничих підприємствах зовнішньоекономічна діяльність керується відділом зовнішньоекономічних зв'язків в рамках діючого апарату управління.

Сучасні українські промислові підприємства знаходяться в складних умовах нестабільного економічного та політико-правового середовища. Це зумовлює необхідність розробки заходів щодо удосконалення процесу прийняття управлінських рішень при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Підприємствам постійно доводиться стикатися з невизначеністю щодо зовнішніх ринків збуту, яку потрібно не ігнорувати, а навчитися передбачати виникнення різноманітних чинників впливу, розробляти управлінські рішення для більш швидкого налагодження. Підприємствам при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності необхідно бути готовими до змін певних чинників впливу та вміти ефективно приймати рішення без наявності необхідної інформації. При врахуванні чинників впливу підвищується можливість прийняття ефективного управлінського рішення на підприємстві щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Навіть досить потужне підприємство не в змозі повністю усунути невизначеність, що виникає в процесі прийняття управлінських рішень. На шляху розвитку вітчизняних підприємств виникає необхідність систематизації чинників впливу макро- та мікросередовища для удосконалення процесу прийняття ефективних управлінських рішень в контексті конкретної ринкової ситуації. У подальшій зовнішньоекономічній діяльності, приймаючи обґрунтовані і систематизовані планові рішення з урахуванням можливих чинників впливу, управлінський склад підприємства значно мінімізує ймовірність ризику. Досвід свідчить, що майже 40% комерційних операцій завершуються невдачею через недостатнє врахування та управління цими ризиками. Одним з видів ризику є країновий. Рівень ризику щодо країни визначається за індексом БЕРІ, який регулярно публікує однойменна німецька фірма. Встановлюється рівень ризику із залученням близько 100 експертів, які чотири рази на рік аналізують всі аспекти політичної та економічної ситуації у країні та оцінюють ризик інвестування та надійності ділових зв'язків. Значення рівня ризику дозволяє управління прийняти рішення щодо методу його мінімізації.

Зеркаль А. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
д.е.н., доцент

РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ НЕТРАДИЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ ТА ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Вдало підібрана маркетингова стратегія є невід'ємною частиною формування системи економічної безпеки підприємства у сфері послуг як чинника реалізації його конкурентних переваг. Крім того, розвиток підприємства керується критичним оглядом традиційних маркетингових методів і використанням маркетингових інновацій для майбутнього успіху бізнесу.

У сучасних економічних умовах, складних і непередбачуваних, власники бізнесу, які готові до змін, можуть зберегти свій бізнес і забезпечити його розвиток у майбутньому. Існуючі труднощі дозволяють розвивати суб'єкти господарювання, які зможуть відійти від традиційних технологій і в найкоротші терміни спрямувати свої зусилля на впровадження інновацій у всіх сферах діяльності, зокрема, маркетингу.

Традиційна рекламна продукція не дозволяє новому продукту успішно вийти на ринок і завоювати певний сегмент. Навіть висока якість обслуговування компанії не може бути гарантією успіху, оскільки велика кількість конкурентів дозволяє придбати подібну послугу за низькою ціною або схожою якістю. Тому зниження витрат на маркетинг вимагає пошуку можливостей досягнення максимального результату з мінімальними ресурсами. У цьому випадку ключовими будуть креативність і винахідливість маркетологів, вміння керівництва вчасно розпізнати потрібну ідею і втілити її в життя. Майбутнє маркетингу – за новими способами створення інтересу потенційних покупців до нового товару чи послуги, тобто за пошуком нетрадиційних маркетингових технологій, які зроблять ідею нового продукту (послуги) новою, цікавою та свіжою.

Одним з найбільш перспективних і можливих для реалізації підприємств є вірусний маркетинг, найбільш динамічний у своєму розвитку і передбачає контакт з користувачами продукту шляхом розповсюдження інформації про продукт (візуального формату чи аудіо) через засоби масової інформації та Інтернет-ресурси. Об'єкт подальшого розгляду потенційних користувачів, тобто рекламна інформація доноситься до цільової аудиторії з мінімальними витратами, а завдання маркетологів – розробити цей вид інформації, перегляд якої викликає бажання поділитися інформацією з друзями за допомогою ІТ-технологій.

Сьогодні ІТ-ринок є високоприбутковим, а значить, перспективним і має розглядатися керівництвом підприємства як модельний компонент конкурентної переваги та зростання доходів. Впровадження глобального формату електронної комерції, що є основою для розширення глобального бізнес-простору та обміну науковою інформацією, сприятиме зниженню витрат підприємств, пошуку нових ринків, партнерів та клієнтів. Таким чином, Інтернет є ключовим фактором досягнення інноваційного розвитку вітчизняної економіки. З

глобалізацією сфери економічних відносин за допомогою Інтернет-кластеру реалізується стратегія встановлення цінностей. Аналізуючи тенденції розвитку реальної та віртуальної економіки, можна сказати, що частка віртуального бізнесу постійно зростає. У той час як реальний сектор економіки страждає від надмірних витрат на оренду будівель, каналізацію, охорону, податкове навантаження, віртуальна економіка функціонує за допомогою глобальної онлайн-мережі Інтернету.

Глобальні процеси вимагають адекватної конфігурації від маркетингової стратегії. Оскільки бізнес прагне збільшити прибуток, він повинен зробити все можливе, щоб адаптуватися до нових реалій, щоб максимально використовувати інноваційні цифрові технології. Сучасні умови ведення бізнесу вимагають спеціалістів з маркетингу, аналітиків, менеджерів, які вміють раціонально використовувати потенціал нових інформаційно-комунікаційних технологій та перетворювати свої підприємства на успішні компанії. Враховуючи, що потенційні споживачі сьогодні проводять все більше часу в соціальних мережах, необхідно перейти на новий рівень маркетингу, щоб краще зрозуміти споживачів.

Каменщик Є. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Селезньова О. В.

МОТИВАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Мотивація інновацій являє собою сукупність потреб і мотивів, що спонукають виробника до активної діяльності в напрямку створення і продажу інновації чи навпаки, шляхом її покупки і використання в господарському процесі. Мотивацію інновацій можна розглядати в двох аспектах: мотивація створення і продажу інновацій та мотивація покупки інновацій.

Будь-яка мотивація складається з чотирьох елементів, до яких відносяться: ціль, мотиви, фактори та прагнення до досягнення мети. Метою створення і продажу інновації є одержання господарюючим суб'єктом грошей від продажу нових продуктів (операцій) для того, щоб вкласти ці гроші в прибуткові сфери підприємництва, підняти свій імідж на ринку, підвищити свою конкурентноздатність.

Основними мотивами створення і продажу інновацій для підприємств звичайно є: підвищення конкурентноздатності своїх нових продуктів; підвищення свого іміджу на ринку; захоплення нових ринків; збільшення величини грошового потоку; зниження ресурсоемкості продукту.

Конкурентноздатність нового продукту (чи технології) означає здатність його у визначений період часу відповідати запитам і вимогам ринку і бути вигідно проданим при наявності на ринку пропозицій інших аналогічних продуктів (чи технологій). Конкурентноздатність продукту визначається його властивостями, що представляють інтерес для покупців, тобто властивостями, які дозволяють продукту забезпечувати задоволення потреб покупців в умовах ринку.

Конкурентноздатність нового продукту обумовлена: відповідністю якості продукту сформованим стандартам; більш низькою ціною при однаковому рівні якості; упевненістю споживача в можливостях постачальника не тільки забезпечити стабільність якості продукту, але і здійснювати постачання в заданий термін; наявністю швидкого і надійного післяпродажного сервісу; відповідністю продукту міжнародним і національним стандартам, що забезпечують його сумісність, уніфікацію і взаємозамінність; рекламою.

Мотиви створення і продажу інновацій обумовлені цілим рядом факторів. Основними факторами є: посилення конкуренції; зміни у виробничо-торговому процесі; удосконалювання технологій операцій; зміни в системі оподаткування; досягнення на міжнародному фінансовому ринку. Метою покупки інновації є одержання господарюючим суб'єктом коштів у майбутньому за рахунок реалізації їм нових продуктів чи технологій, куплених сьогодні.

Основними мотивами покупки інновацій є підвищення конкурентноздатності й іміджу господарюючого суб'єкта; одержання в перспективі доходу на капітал, вкладений сьогодні. Мотиви покупки інновацій обумовлені цілим рядом факторів як об'єктивних, так і суб'єктивних. Основними об'єктивними факторами покупки інновацій є зміни у виробничо-торговому процесі; зміни в системі оподаткування; досягнення на міжнародному ринку.

До суб'єктивних факторів відносяться фактори, що відбивають інтереси конкретного покупця, плани і програми його інвестиційної і фінансової діяльності, психологічні здібності, професіоналізм менеджерів тощо. Через розвиток потенціалу йде розвиток організації і її підрозділів, а також всіх елементів виробничо-господарської системи. Від стану інноваційного потенціалу залежить вибір і реалізація інноваційної стратегії, і тому його грамотна оцінка дуже важлива.

Отже, інноваційний потенціал організації - це ступінь її готовності виконати задачі, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто ступінь готовності до реалізації інноваційного проекту чи програма інноваційних перетворень і впровадження інновацій.

Клушевський С. С.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко М. І.

МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стан інвестиційної активності вітчизняних підприємств різних сфер діяльності не дає їм змоги господарювати ефективно. В таких умовах важливе розширення інвестиційних можливостей підприємств, зокрема формування міцного інвестиційного потенціалу, що сприятиме підвищенню їхньої економічної ефективності, забезпечить зростання та розвиток.

Питання інвестиційної діяльності, формування та оцінки інвестиційного потенціалу висвітлені у працях багатьох учених, серед яких І. Бланк; О. Іляш, І. Гайдай, С. Заїка, Ю. Лупенко, С. Мочерний, В. Подольська, А. Сомик, А. Юдін та багато інших. Разом з тим проблеми активізації інвестиційної діяльності підприємств залишаються недопрацьованими, що підтверджує актуальність порушеної проблеми.

Вважаємо, що обґрунтування шляхів активізації інвестиційної діяльності необхідно починати з дослідження інвестиційної привабливості національної економіки в цілому, тому що саме «... аналіз інвестиційної привабливості національної економіки є основою виявлення та розробки шляхів подолання недоліків у діяльності на мікро-, мезо- та макrorівнях, покращення можливості залучення інвестиційних ресурсів у пріоритетні галузі економіки, а також фундаментом побудови інвестиційної політики країни в цілому» [3, с. 81].

Інвестиційну привабливість національної економіки можна характеризувати показниками динаміки капітальних інвестицій за видами активів (табл. 1).

Так, в 2020-му році порівняно з 2017-м роком загальний обсяг капітальних інвестицій в Україні збільшився на 13,3% і становив 508217,0 млн. грн.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за видами активів у 2017-2020-х роках, млн. грн.

	2017	2018	2019	2020	2020 у% до 2017
Усього	448461,5	578726,4	623978,9	508217,0	113,3
інвестиції в матеріальні активи	432039,5	542335,1	600568,1	483323,9	111,9
будівлі житлові	53371,8	57395,9	58014,9	34885,7	65,4
будівлі нежитлові	65605,2	88846,1	100468,0	78920,1	120,3
інженерні споруди	78563,5	111314,8	149153,5	127995,4	162,9
машини, обладнання та інвентар	154721,7	187650,4	198455,3	161636,6	104,5
транспортні засоби	60123,9	73926,2	65870,8	50074,6	83,3
земля	1994,0	1673,1	2230,0	2298,5	115,3
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	3727,9	4528,3	5999,8	5247,4	140,8
інші матеріальні активи	13931,5	17000,3	20375,8	22265,7	159,8
інвестиції в нематеріальні активи	16422,0	36391,3	23410,8	24893,1	151,6
з них					
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторське право та суміжні з ним права, патенти, ліцензії, концесії тощо	6228,1	24381,6	8389,5	8389,1	134,7
програмне забезпечення та бази даних	8196,4	9476,4	10215,3	12411,1	151,4

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

При цьому найвищі темпи росту капітальних інвестицій були в інженерні споруди (162,9%), інші матеріальні активи (159,8%) та інвестиції в нематеріальні активи (151,6%). Разом з тим капітальні інвестиції в житлові будівлі та транспортні засоби навпаки, скорочувались (відповідно 65,4 та 83,3%). Вважаємо, що наведені показники свідчать про недостатню інвестиційну активність в Україні.

Інвестиційна діяльність національної економіки повинна бути орієнтована на сталий розвиток, тобто поєднувати економічні, соціальні та екологічні інтереси. В даному аспекті окремої уваги заслуговує питання покращення енергоефективності в Україні, для якої «... необхідні суттєві інвестиції в збільшення внутрішнього видобутку нафти і газу, а також розвитку потенціалу відновлюваної енергії, активізації заходів стосовно максимального збільшення ефективності використання та збереження енергії на всіх рівнях національної економіки» [1, с. 12]. Вважаємо слушною думку про те, що «в сучасних умовах, які характеризуються вкрай недостатнім рівнем фінансових можливостей переважної більшості не тільки підприємств та організацій, але й регіонів та сфер економічної діяльності країни, існує нагальна потреба в пошуку нових джерел фінансування природоохоронних заходів, серед яких необхідно виділити «зелені» облігації та «зелені» кредити для бізнесу» [2, с. 10, 11].

Інвестиційна діяльність підприємств здійснюється переважно за рахунок власних коштів (на 65,4%), частка кредитів та інших позик у структурі джерел фінансування капітальних інвестицій в 2019-му році становила лише 10,8%. Для раціонального співвідношення власного і позикового капіталів у пропорції 70:30 розміри кредитів та інших позик у структурі джерел фінансування інвестицій необхідно збільшити до 30%.

Список використаних джерел

1. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М. Системний аналіз інвестицій в енергоефективність національної економіки. *Науковий вісник ТДАТУ*. 2021. Вип. 11. Т. 1. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/tsst/wp-content/uploads/sites/6/naukovyj-visnyk-tdatu-2021-vypusk-11-tom-1.pdf> (дата звернення: 03.09.2021).
2. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Екологічні інвестиції як пріоритетний напрямок розвитку аграрної сфери економіки. *Науковий вісник ТДАТУ*. 2021. Вип. 11. Т. 1. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/tsst/wp-content/uploads/sites/6/naukovyj-visnyk-tdatu-2021-vypusk-11-tom-1.pdf> (дата звернення: 03.09.2021).
3. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. № 1. P. 80–93.

Костенко О. К.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – к.е.н., доцент Ткаченко О. Г.

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ
НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ СЕРВІСНОГО ТИПУ**

Проектне управління в сучасних умовах виступає тією управлінською технологією, що спроможна ефективно вирішувати проблемні питання будь-якої організації.

В управлінні підприємствами проектний підхід більшість дослідників трактують як особливу форму управління, що дозволяє підприємству сконцентрувати увагу та ресурси на виконанні визначеного комплексу

задач при певних обмеженнях, таких як час, ресурси, бюджет шляхом застосування сучасних методів, техніки і технологій. Він відрізняється від інших підходів, таких як системний, ситуаційний, процесний, прогностичний, тим, що має певні переваги, серед яких слід виділити наступні:

- передбачуваність термінів і результатів робіт, оскільки у проєкті є план і графік його виконання;
- адаптованість до особливостей організації із врахуванням певних рівнів управління і розподілу відповідальності;
- фокус на економічній доцільності, послідовність проєктної роботи і акцент на фіксації досвіду і постійного вдосконалення;
- підвищення якості та ефективності роботи співробітників за рахунок продуктивних методів управління проєктами та результативності контролю персоналу;
- можливість швидкого коректування цілей і завдань, і, відповідно, при необхідності тактики проєкту, оптимізація термінів вирішення завдань і підвищення ефективності взаємодії учасників проєкту.

Методологія проєктного менеджменту щодо промислового підприємства, в тому числі сервісного типу, має свої особливості. Загальні завдання із розробки, реалізації та розвитку проєкту, досягнення поставлених цілей, реалізація певних планів відбувається в межах складної виробничої системи, що функціонує, відтворюється, розвивається (або деградує) в динамічному зовнішньому середовищі і залежить від впливу цілого комплексу чинників різноманітного і різноспрямованого характеру.

Аналіз зарубіжного досвіду проєктного управління дозволяє виділити різні методи та інструменти, що відповідають певним потребам і видам діяльності. До основних із них відносяться:

- класичний проєктний менеджмент, заснований на так званому каскадному циклі, при якому завдання передається послідовно по етапах;
- гнучкий ітеративно-інкрементальний підхід, орієнтований на динамічне формування вимог і забезпечення їх реалізації в результаті постійної взаємодії всередині робочих груп, що складаються з фахівців різного профілю (Agile)
- підхід, при якому проєкт розділяється на частини, які відразу можуть бути використані замовником, ці частини розбиваються за пріоритетом, найважливіші «частини» першими відбираються для виконання (Scrum);
- підхід, коли робота розбивається на невеликі пакети, які реалізуються окремо і незалежно, для розробки кожного пакету існує потік операцій з етапами, це можуть бути етапи планування, розробки, виробництва, тестування і поставки, або будь-які інші необхідні для якісної реалізації проєктів етапи (Lean);
- підхід, при якому дозволяється залишити незакінчене завдання на одному з етапів, якщо його пріоритет змінився і є інші термінові завдання, вести кілька завдань одночасно, головними елементами є картки (для кожного завдання створюється індивідуальна картка), обмеження на кількість завдань на етапі, безперервний потік і постійне поліпшення (Kanban).

Застосування проєктного підходу до управління промисловими підприємствами сервісного типу зумовлює зменшення ступеню ризику у діяльності та показує рівень зрілості компанії і рівень управлінської культури.

Краснянський А. В.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – д.е.н., професор Дятлова В. В.

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ЗНАЧИМІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасній економіці більшість господарських завдань розв'язується на основі певних проєктів, при реалізації яких цілі досягаються з урахуванням часових, ресурсних та фінансових обмежень. Світовий досвід свідчить, що управління проєктами стало загальним стандартом поведінки у практичній діяльності усіх успішно функціонуючих підприємств.

Процес управління проєктами включає їх планування у поєднанні з процесами регулювання й контролю за виконанням. Загалом управління проєктами є сукупністю управлінських дій, спрямованих на підвищення ефективності операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Тому управління проєктами посідає важливе місце в процесі підготовки й прийняття управлінських рішень, зокрема щодо планування господарської діяльності підприємств усіх форм власності та господарювання.

Розвиток управління проєктами відбувається в умовах скорочення життєвого циклу продукту, глобальної конкуренції, зростання обсягу знань, збільшення розміру корпорацій, поглиблення товарної диференціації, геополітичних змін у світі, зростання складності управління невеликими проєктами, що виконуються одночасно, через збільшення їх кількості. Вплив цих чинників обумовлює зростання значимості управління проєктами. Проявом зростаючого інтересу до управління проєктами є стрімкий розвиток професійних організацій, які об'єднують фахівців із управління проєктами різних країн, напрямів і сфер діяльності. Проєктна діяльність пронизує сьогодні всі сфери функціонування підприємства. Із входженням підприємств на ринок актуальними стають комплексні проєкти їх реструктуризації з низкою субпроєктів зі зміни продуктового портфеля, організаційної та виробничої перебудови, впровадження фінансового менеджменту, контролінгу тощо.

Управління проєктом – це діяльність, спрямована на реалізацію проєкту з максимально можливою ефективністю при заданих обмеженнях за часом, ресурсами, а також якості кінцевих результатів проєкту (документованих, наприклад, у технічному завданні). Для того, щоб ефективно управляти обмеженнями проєкту використовуються методи побудови і контролю календарних графіків робіт. Для управління ресурсними обмеженнями використовуються методи формування фінансового плану проєкту і, у міру виконання робіт, здійснюється моніторинг, для того щоб витрати не вийшли з під контролю.

Для виконання робіт потрібне відповідне ресурсне забезпечення, для цього використовують спеціальні методи управління людськими і матеріальними ресурсами (наприклад, матриця відповідальності, діаграми завантаження ресурсів). З трьох основних обмежень трудніше усього контролювати обмеження за заданими результатами проекту. Проблема полягає в тому, що завдання часто важко і формулювати, і контролювати. Для вирішення даних проблем використовуються, зокрема, методи управління якістю робіт.

Проект буде успішним, якщо його виконавці матимуть достатню мотивацію для його реалізації. Для цього менеджери проекту організовують діяльність великої кількості людей, які зацікавлені в результатах проекту, і не тільки його виконавців і підрядників, але й постачальників, адміністраторів, банківських робітників і інших, які забезпечують його реалізацію.

Для невеликих проектів організаційна структура проста: керівник проекту керує безпосередньо всіма виконавцями. Для реалізації таких проектів створюється проектна група з 6-8 осіб. Збільшення проекту призводить до того, що виконавці об'єднуються у невеликі групи з власним менеджером. Для виконання проектів середніх розмірів створюються проектні групи, які мають триступеневу структуру: члени проектної групи, менеджери, керівник. Склад виконавців у проектних групах може змінюватися. Між тим, оптимальний період функціонування проектних груп становить 1,5-2 роки, протягом якого виконання робіт є найбільш ефективним.

Курішко К. А.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»
наук. кер. – к.е.н. Латишева О. В.

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В умовах сьогодення інвестиційна складова залишається однією з ключових у забезпеченні сталого розвитку будь-якої країни, який «передбачає вирішення соціально-економічних питань, підтримання збалансованого стану довкілля та природно-ресурсного потенціалу планети з метою збереження навколишнього природного середовища як для нинішніх, так і для майбутніх поколінь». [1]

В умовах прийняття жорстких міжнародних екологічних стандартів безпеки особливого значення набувають питання залучення іноземних інвесторів, які приходять на український ринок і шукають тут партнерів для реалізації різних проектів, програм, стартапів в контексті сталого розвитку. [2]

Розробники таких стартапів та проектів можуть використовувати різні форми та способи залучення донора в інвестиційний процес (рис. 1).

Однак за даними дослідження понад ста провалених стартапів від аналітичної компанії «CB Insights» [3] є три основних причини, які призвели до відмови від фінансування інвесторами цих стартапів та проектів сталого розвитку внаслідок недостатнього аналізу ризикових факторів та актуальних ринкових трендів в фінансової моделі бізнесу (рис. 2).

Варто також констатувати, що без покращення інвестиційного клімату та підвищення рівня захисту інвесторів в Україні неможливо залучення достатнього фінансування в проекти та стартапи з врахуванням екологічного та соціального факторів, і як результат - забезпечення стратегії сталого розвитку.

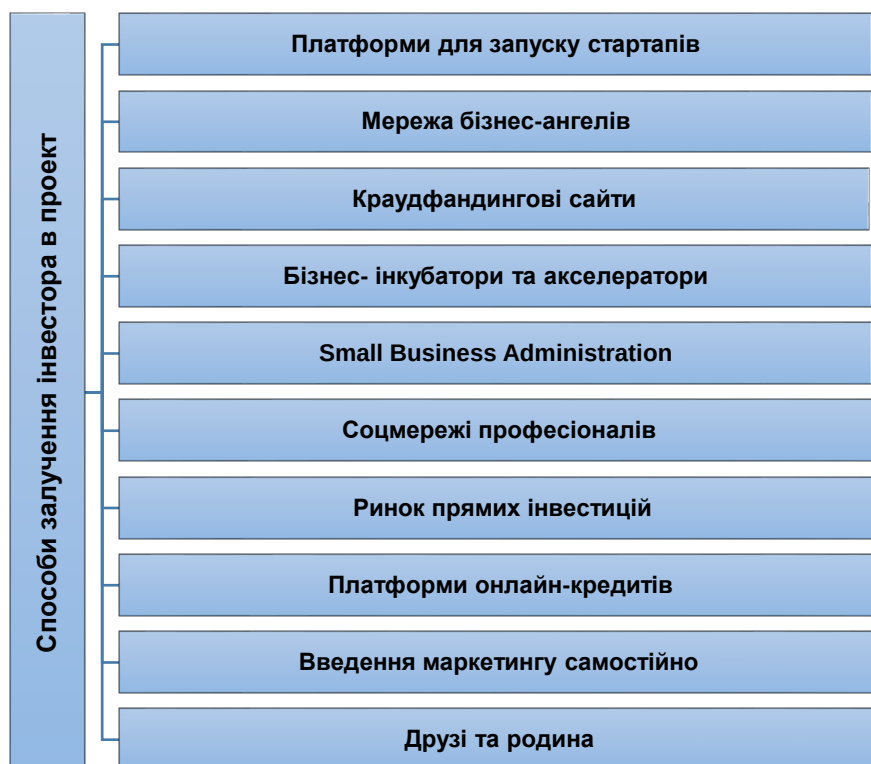

Рис. 1. Основні способи залучення інвесторів до фінансування проектів та стартапів сталого розвитку (побудовано за матеріалами [4])

Рис. 2. Основні причини, які призвели до відхилення інвесторами стартапів та проектів (побудовано за матеріалами [3])

Список використаних джерел

1. Латишева О. В. Аналіз рівня сталого розвитку України в глобальному вимірі. *Управління економікою: теорія та практика. П'яті Чумаченківські читання* : зб.наук. праць. НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. С. 221–233. URL: http://193.106.201.201/bitstream/DSEA/480/1/Latysheva_%d0%a3%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%bb%d1%96%d0%bd%d0%bd%d1%8f%20%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bc%d1%96%d0%ba%d0%be%d1%8e_2016_%d0%a1.221-233.pdf (дата звернення: 29.10.2021).
2. Сталый розвиток стає необхідною умовою для інвестицій та експорту: аналітичні матеріали інформаційно-аналітичного порталу від «Responsiblefuture» 14.11.2019 р. URL: <https://responsiblefuture.com.ua/stalij-rozvitok-staye-neobhidnoyu-umovoyu-dlya-investitsij-ta-eksportu/> (дата звернення: 29.10.2021).
3. Як правильно упакувати бізнес ідею для презентації інвестору: аналітичні матеріали інвестиційного порталу «InVenture» від 12.08.21. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/articles/kak-pravilno-upakovat-biznes-ideyu-dlya-prezentacii-investoru> (дата звернення: 29.10.2021).
4. 10 перевірених способів знайти інвестора в проект: аналітичні матеріали інвестиційного порталу «InVenture» від 01.01.21. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/articles/10-proverennyh-sposobov-najti-investora-v-proekt> (дата звернення: 29.10.2021).

Литвинов Р. А.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко Г. І.

СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ АГРОХОЛДІНГІВ

В останній час особливої актуальності набувають питання про соціально відповідальне ведення бізнесу. Для адекватної відповіді на них підприємствам необхідно звернутися до поняття «соціальні інвестиції», тому що саме вони є механізмом здійснення корпоративної соціальної відповідальності. При цьому «... соціальну відповідальність доцільно розглядати як інститут сталого розвитку економіки, який функціонує завдяки закріпленню законодавчих та соціальних норм впливу бізнесу на суспільство та навколишнє середовище» [3]. Підтримуємо думку про те, що «... сьогодні одним з головних чинників формування соціального та людського капіталу, а також розвитку економіки в цілому стають соціальні інвестиції» [1, с. 191].

Соціальні інвестиції передбачають усвідомлену, стратегічну політику підприємств у місцевих спільнотах, що має приносити взаємні вигоди стейкхолдерам – усім зацікавленим сторонам. Особливої актуальності соціальні інвестиції набувають в аграрній сфері економіки, де переплітаються інтереси аграрного бізнесу та мешканців сільських територій.

Досвід зарубіжних та вітчизняних агрохолдингів свідчить про те, що їхні соціальні інвестиції, як правило, включають партнерські соціально орієнтовані проекти, що об'єднують бізнес, місцеву владу і некомерційні організації.

Яскравим прикладом реалізації соціальних інвестицій є відповідна діяльність агрохолдингу, який функціонує на українському ринку (табл. 1).

В ASTARTA Holding N.V. у 2020 р. порівняно з 2017 р. середньооблікова чисельність працівників скоротилася на 45,4% і становила 5027 осіб, при цьому витрати на їхнє навчання зменшилися лише на 28,6% і становили в 2020 р. 100 тис. євро.

Таблиця 1

Динаміка соціальних інвестицій в ASTARTA Holding N.V.

Показники	2017	2018	2019	2020	2020 до 2017,%
Соціальні інвестиції, всього, тис. євро	1333	1403	1154	1600	120,0
в т.ч.:					
інфраструктура та благоустрій	237	360	280	192	81,0
освіта	413	277	243	96	23,2
культура та спорт	218	160	135	80	36,7

охорона здоров'я	150	45	53	896	597,3
інше	316	560	443	336	106,3

Джерело: сформовано на основі [2]

У 2020 р. у порівнянні з 2017 р. соціальні інвестиції агрохолдингу зросли на 20,0%. На жаль, соціальні інвестиції в освіту та культуру і спорт скоротилися відповідно на 76,8% і 63,3%. При цьому соціальні інвестиції в охорону здоров'я через пандемію COVID-19 зросли майже в шість разів і становили 896 тис. євро.

Вважаємо, що без чіткого механізму встановлення балансу інтересів існує загроза репутації компанії, пов'язана з незадоволеними очікуваннями зацікавлених сторін. Саме тому перспективним напрямом подальших досліджень може стати виявлення форм соціальних інвестицій і пошук їх оптимального співвідношення.

Список використаних джерел

1. Грицаєнко Г., Грицаєнко М. Соціальні інвестиції в соціальний капітал. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 188–194.
2. Грицаєнко М. І. Роль соціального капіталу аграрного підприємства в імплементації засад корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал*, 2021. № 5. С. 17–29.
3. Грицаєнко М. І. Формування соціальної відповідальності в економічному механізмі реалізації соціального капіталу підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. Вип. 7–8. С. 280–281. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.php> (дата звернення: 18.09.2021).

Марущенко В. І.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – д.е.н., професор Дятлова В. В.

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАСАДАХ ПРОЄКТНОГО ПІДХОДУ

Проектний підхід розглядається вітчизняними науковцями у різних сферах діяльності, зокрема й у транспортній галузі та такої її складової, як дорожня інфраструктура. Дорожнє господарство – це система автомобільних доріг, інженерних мереж, державних та приватних підприємств і організацій, що їх обслуговують. Значення автошляхів України у міжнародному сполученні підтверджується проходженням по Україні 4-х із 10-ти Міжнародних транспортних коридорів, зокрема і через діючі автомагістралі, такі як Київ-Чоп та Київ-Одеса. Загальна протяжність мереж автошляхів державного та місцевого значення складає близько 170 тис. км., якість яких суттєво впливає на ефективність внутрішніх і міжнародних перевезень. Однак стан дорожньої інфраструктури не відповідає вимогам.

У ході реформи передбачено покращення безпеки дорожнього руху шляхом: децентралізації дорожньої галузі та створення державного дорожнього фонду; схвалення середньострокової Стратегії безпеки дорожнього руху та відповідного плану дій; внесення необхідних змін до законодавства для забезпечення поставлених завдань, а також приведення національного законодавства у відповідність до положень законодавства Європейського Союзу згідно з вимогами Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, сприяння інституційним реформам у автомобільному секторі, розподілу функцій, уникненню конфлікту інтересів.

Державний дорожній фонд створено у складі спеціального фонду державного бюджету відповідно Законів України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення дорожньої галузі» від 17.11.2016 р. № 1763-VIII та «Про внесення змін до Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» щодо удосконалення механізму фінансування дорожньої галузі» від 17.11.2016 р. № 1762-VIII, які набули чинності з 1 січня 2018 року. Джерелами формування Державного дорожнього фонду визначено: акцизний податок з пального і транспортних засобів, ввізне мито на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них (у 2018 р. – 50%, у 2019 р. – 75%, з 2020 р. – 100%), плату за проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні; кошти спеціального фонду Державного бюджету України, отримані шляхом залучення державою кредитів на розвиток мережі та утримання автомобільних доріг загального користування; плату за проїзд платними автомобільними дорогами загального користування державного значення. Слід зауважити, що 95% коштів Фонду спрямовуються на розвиток мережі та утримання автодоріг загального користування та виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на їх розвиток, 5% – на фінансування заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм.

Також з 01.01.2018 р., відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування» від 17.11.2016 р. № 1764-VIII, в зону відповідальності органів місцевої влади перейшли 122 667 км доріг, а 46 985 км залишилися у підпорядкуванні Державного агентства автомобільних доріг України.

Проектний підхід є основою оновлення національної транспортної системи шляхом залучення інвестицій. Залучення інвестицій на вигідних умовах під проекти є пріоритетом Міністерства інфраструктури України. Реалізація проєктів державно-приватного партнерства та залучення інвестицій приватного сектору здійснюється за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейського інвестиційного банку, Світового Банку, Міжнародної фінансової корпорації та інших міжнародних партнерів. Реформам і розвитку сприятиме реалізація Національної транспортної стратегії до 2030 року.

Мельник О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.е.н., професор Гальцова О. Л.

РЕКЛАМА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах посилення конкурентного тиску та збільшення значущості нецінових факторів конкуренції, підприємству, щоб успішно конкурувати, недостатньо створити доступний для цільових споживачів продукт, який задовольняє їхні потреби. Підприємство має особливу увагу приділяти якості своєї комунікаційної діяльності.

Комунікаційна політика, щоб бути ефективною, повинна будуватися не на пошуку унікальних комерційних аргументів для просування товару, а на концентрації на його унікальних купівельних властивостях, тобто причинах, за якими потенційний споживач віддасть перевагу даному товару, порівнявши його з аналогічними продуктами інших фірм. Споживач порівнює аналогічні продукти різних фірм і віддає перевагу тому, який для нього «більш прийнятний». У зв'язку з цим поняття образу (тобто поняття, безпосередньо пов'язаного з позиціонуванням) має визначальне значення. Створення та підтримка оптимального іміджу компанії та її продуктів пронизує собою весь комплекс просування підприємства, який складається з таких елементів як реклама, формування суспільної думки, персональний продаж, стимулювання збуту.

Реклама займає одне з провідних місць в системі маркетингових комунікацій, незважаючи на те, що роль окремих елементів в системі засобів комунікації змінюється з часом. На сучасному етапі розвитку фахівці маркетингових комунікацій в деяких країнах (наприклад, США) заявляють про зміну пріоритетів у системі просування на користь прямого маркетингу. Подібні висновки робляться, виходячи з аналізу обсягу і структури комунікаційних бюджетів. Багато інших розвинених країн також близькі до цього або, принаймні, демонструють стійку тенденцію до перерозподілу комунікаційних бюджетів на користь директ-маркетингу та інших засобів системи маркетингових комунікацій.

У той же час позиції реклами як одного з основних елементів в системі комунікаційної діяльності підприємств ще довго не будуть викликати жодних сумнівів. Перш за все, це пов'язано з її первісною головною роллю в системі просування, перевагами реклами при реалізації конкретних завдань комунікацій (наприклад, інформуванні адресатів). Крім того, реклама не поспішає здавати лідируючі позиції, демонструючи постійно триваючий пошук і широке впровадження нових інноваційних засобів реклами.

Основні функції реклами відповідають загальним цілям системи маркетингових комунікацій. Залежно від цілей, які визначаються конкретною ринковою ситуацією, реклама може максимально ефективно вирішувати такі завдання: інформування (формування обізнаності і знання про новий товар, конкретну подію, про фірму); нагадування (підтримка обізнаності, утримання в пам'яті споживачів інформації про товар в проміжках між покупками, нагадування, де можна купити даний товар); умовляння (поступове, послідовне формування переваги, відповідного сприйняття споживачем образу фірми і її товарів; переконання покупця зробити покупку); формування позитивного емоційного забарвлення комунікацій з рекламованим товаром; підштовхування покупців до акту покупки (особливо це властиво «жорсткої» рекламі) тощо.

В кінцевому рахунку, всі функції реклами, так само як і інших елементів комплексу маркетингу, зводяться до досягнення основних цілей комунікаційної діяльності: формування попиту і стимулювання збуту. Успішне вирішення зазначених цілей дозволяє ефективно застосовувати рекламу не тільки в рамках «комунікаційної суміші», а й для реалізації концепції інтегрованих маркетингових комунікацій.

Неронова Л. О.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»
наук. кер. — к.е.н. Латишева О. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Для забезпечення сталого розвитку національної економіки України надзвичайно важливим є покращення інвестиційного клімату України, створення правового поля для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства, здійснення виваженого регулювання інвестиційної діяльності у реальному сектор економіки, врегулювання проблемних питань з інвесторами, оскільки без вирішення цих питань неможливі прогресивні зрушення в національній економіці та ефективна інтеграція у світовий економічний простір [1, с. 75].

Аналіз статистичних даних [2] показав, що найбільш привабливими секторами для інвестування в Україні залишаються промисловість, сільське господарство, будівництво, торгівля, а останні роки — галузь інформаційних технологій (ІТ-галузь), державне управління та оборона (рис. 1), при цьому переважно об'єктами інвестування є матеріальні активи (рис. 2).

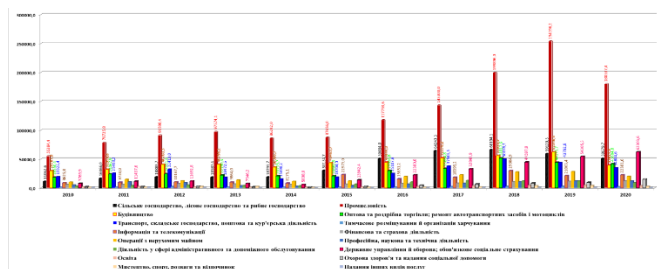

Рис. 1. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності національної економіки України за 2010-2020 роки (побудовано автором на підставі даних [2])

Як відмічають вітчизняні аналітики [3], «для залучення інвесторів в Україні запроваджено низку законодавчих стимулів, наприклад зелений тариф, операції з давальницькою сировиною, переваги для ІТ-фахівців тощо», при цьому «для іноземців, які мають намір інвестувати в Україну, існує низка варіантів здійснення інвестицій, ... передбачені Постановою Правління Національного банку України № 280 «Про врегулювання питань іноземного інвестування в Україну» (2005 р.)» [3].

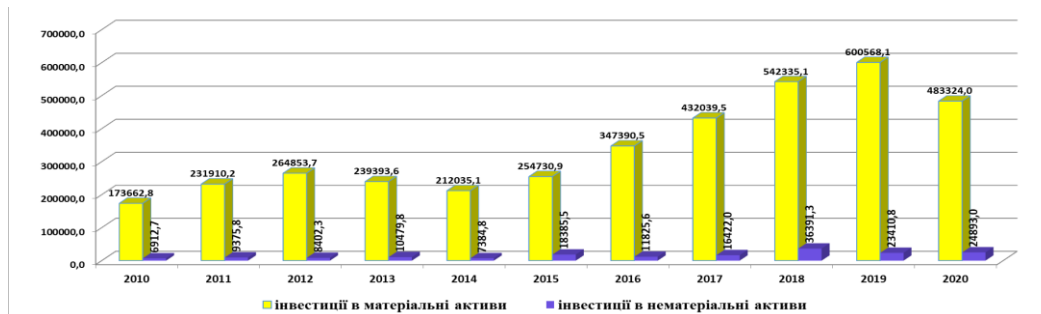

Рис. 2. Капітальні інвестиції в економіку України за видами активів за 2010-2020 роки (побудовано автором на підставі даних [2])

Отже з часом позитивні результати масштабних заходів з дерегуляції, захисту інвесторів, зниження корупованості та бюрократизації в державі повинні вплинути на рівень залучення інвестицій в економіку України (з її величезним потенціалом), що в свою чергу забезпечить сталий розвиток основних галузей - драйверів економіки країни.

Список використаних джерел

1. Латишева О. В., Чемерис Є. Т. Інвестиційна складова забезпечення сталого розвитку України та напрямки його покращення. *Сталий розвиток в Україні: проблеми інституційного забезпечення та практичної реалізації*: матер. Всеукр.наук.-практ. конфер. (12 грудня 2018 р.). Краматорськ: ДДМА, 2018. С. 69–75.
2. Економічна статистика. Економічна діяльність. Капітальні інвестиції: офіційний сайт Держстату України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ioz_19.htm (дата звернення: 01.10.2021).
3. Можливості для інвесторів в Україні: за матеріалами сайту «DLF.ua» від 1 лютого 2020 р. URL: <https://dlf.ua/ua/mozhливosti-dlya-investoriv-v-ukrayini/> (дата звернення: 03.10.2021).

Овсієнко А. В.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – д.е.н., професор Дятлова В. В.

ЗНАЧИМІСТЬ І СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Проектна діяльність є сучасною складовою управління розвитком підприємств, оскільки через інвестиційне проектування реалізуються прогресивні технологічні та конструктивні рішення. З цього ракурсу проектна діяльність в управлінні розвитком підприємств металургійної галузі має особливу значимість. Потреба в забезпеченні відповідності вітчизняної металургійної продукції рівню європейських і світових стандартів реалізується через проекти з технічного переоснащення металургійних підприємств.

Підприємства металургійної галузі потребують посилення інноваційно-проектної складової більшості процесів, як пов'язаних із виробництвом, так і логістичних, управлінських та інших за умов досить незначної державної підтримки. Металургійна промисловість належить до бюджетоутворюючих галузей української економіки, забезпечуючи значну частину валютних надходжень завдяки розвиненому експортному потенціалу.

Нагальна потреба в підвищенні інноваційності виробництва металургійної продукції вирішується за рахунок інвестування в інноваційно спрямовані проекти. Найчастіше металургійні підприємства самостійно фінансують проекти. Інноваційно-інвестиційні проекти мають ризики, пов'язані зі змінами у зовнішньому та внутрішньому середовищах підприємства. Ці ризики обов'язково оцінюються при здійсненні проектної діяльності.

У проектній діяльності металургійних підприємств можна виокремити такі напрями: по-перше, інноваційні проекти з модернізації виробництва, по-друге – технологіко-екологічні проекти, по-третє – зовнішньоторговельні проекти за укладеними угодами.

Актуальними проектами в металургії є оновлення аглодоменого виробництва й упровадження перспективних технологій, спрямованих на зниження витрат енергоресурсів, таких як технології вдування пило-вугільного палива у горнодомених печах, будівництво установок позапічної обробки сталі, заміна мартенівського виробництва конвертерним і електросталеплавильним, будівництво сучасних ливарно-прокатних модулів. На всіх металургійних підприємствах упроваджено енергоменеджмент, що забезпечує суворий контроль над використанням паливно-енергетичних ресурсів та виконанням установлених норм витрат. а на підприємствах, що мають ресурси коксового і доменного газу, здійснена заміна природного на суміш цих газів у нагрівальних пристроях.

Металургійні підприємства дотримуються принципів сталого розвитку та активно інвестують в охорону довкілля. Підтримка на належному рівні екологічних інвестицій обумовлена невідповідністю обладнання сучасним екологічним вимогам, станом довкілля, ймовірністю посилення вимог до екологічності вироб-

ництва металопродукції з боку ЄС. Частка вкладень підприємств гірничо-металургійного комплексу в екологічні заходи у структурі витрат усіх суб'єктів господарювання України минулого становить майже 37%. Зокрема, залізорудні підприємства спрямували на екологічні проекти в 2019 році 8,8 млрд. грн., металургійні – 7,3 млрд. грн., що на 22% більше, ніж в попередньому році.

Екологічні інвестиції «Метінвесту» наближаються до суми в 400 млн. дол. Екологічні проекти, які в стадії реалізації, спрямовані на реконструкцію аглофабрики ММК ім. Ілліча; на будівництво нової системи аспірації на доменній печі № 3, заміну системи газоочищення на кисневому конвертері № 3 і ремонт системи каналізації; на реконструкцію системи газоочищення установки десульфурації чавуну, на капітальний ремонт коксової батареї № 1 на «Азовсталі»; розширений ремонт камер коксування на Авдіївському КХЗ і «Запоріжжю»; на заміну газоочисного устаткування на машині огрудкування на Північному ГЗК і ін. на реконструкцію споруд хвостового господарства та системи подачі оборотної води, а також поточний ремонт шламового трубопроводу на ЦГЗК. Аналогічним є спрямування проектів і в інших металургійних компаніях, для яких екологічні проекти є в пріоритеті, зважаючи на стратегічну їх важливість.

Пенчук В. О.

Національний університет «Львівська Політехніка»
наук. кер. – Бучин М. А.

НАПРЯМКИ ВІРТУАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ

Наразі віртуальна дипломатія це гостра необхідність, відповідь на виклики нового часу.

За визначенням дослідниці Н. Белоусової віртуальна дипломатія – це використання м'якої сили державою для просування її національних цінностей, стратегічних інтересів (економічних, фінансових, політичних, військових) та культури іншим суб'єктам міжнародних відносин [1, с. 139].

До м'якої сили держави відноситься імідж держави, оскільки імідж – це є віддзеркалення всієї системи цінностей (соціальних, моральних, політичних тощо) та ідеалів того суспільства, в якому вона функціонує [4, с. 330]. Спираючись на основні складові іміджу держави, слід особливу увагу звернути на наступні елементи:

- імідж влади;
- імідж демократії;
- імідж економіки;
- зовнішньополітичний імідж держави;
- туристичний імідж держави і т.д.

Віртуальна дипломатія як і будь-який інший традиційний вид дипломатії створений для реалізації поставлених завдань зовнішньої політики країни, а також захисту прав та інтересів держави, її установ і громадян за кордоном [2, с. 3].

Разом зі створенням глобальної мережі інтернет, почали з'являтися нові напрями використання та ведення віртуальної дипломатії. Наприклад, в Японії кожен громадянин може проголосувати за свого виборця через додаток на своєму пристрої. Також є можливість безпосередньо стежити за засіданням парламенту та ставити запитання через програму «Електронний Парламент». Це вид внутрішньої віртуальної дипломатії, який активно використовуються по всьому світу, оскільки таким чином держава може легко контактувати зі своїми громадянами та збирати необхідну інформацію для щорічного аналізу.

Український мобільний додаток «Дія» також є прикладом успішного ведення віртуальної дипломатії. Так, спочатку створювали програму як додаток для внутрішньо-державного користування. Бази даних програми вже давно сприймаються в європейській спільноті, як офіційні, що дає можливість українцям ідентифікувати свою особистість за кордоном, не маючи при собі фізичних документів, що посвідчують особу. Таким чином, можна зробити висновок, що додаток перейшов з напрямку внутрішнього використання – на глобальне. Такі результати також піднімають іміджевий рівень нашої держави і тому є різновидом віртуальної дипломатії.

Віртуальна дипломатія стає своєрідною іміджевою рекламою держави, головною метою якої є встановлення комунікативних зв'язків з зарубіжною та внутрішньо-державною аудиторією, представниками ЗМІ, інвесторами та ін.. Окрім того, неможливо не згадати і вплив соціальних мереж, які також є засобом реалізації віртуальної дипломатії.

Враховуючи вищевикладене, можна констатувати той факт, що динаміка застосування державою засобів масової комунікації та інформаційно-комунікаційних технологій не тільки інтенсифікується, а й потребує комплексного підходу та виваженості у відборі інструментарію [4, с. 331].

Сьогодні віртуальна дипломатія використовується для забезпечення переваг для країни на міжнародному рівні. Це передбачає створення атмосфери довіри, роботу із цільовими групами, забезпечення політичних цілей засобами м'якої дипломатії і сприяння побудові ідеологічного, дружнього світу [3].

Отже, основні інструменти віртуальної дипломатії використовують для попередження кризових ситуацій і вирішення проблем, разом з цим, зміцнюють довіру до держави, працюють на імідж. Так, соціально-комунікаційні віртуальні технології дозволяють оперативно та ефективно вирішувати багато питань завдяки простим засобам (сторінки у соціальних мережах, розсилка електронної пошти, мобільним додаткам і т.п.). Віртуальна дипломатія не замінить традиційних офіційних зв'язків, тільки доповнює та удосконалює цю систему.

Список використаних джерел

1. Белоусова Н. Б., Боклан О. В. Віртуальна дипломатія як знаряддя формування позитивного іміджу держави. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 90. Ч. II. С. 139–143.
2. Висоцький О. Ю. Публічна дипломатія : конспект лекцій. Ч. I. Дніпро : СПД «Охотнік», 2020. 56 с.
3. Кулік С. Електронна дипломатія. Початок. URL: <http://www.ifap.ru/library/book532.pdf> (дата звернення: 09.10.2021).

4. Руднєва В. Ю. Віртуальна дипломатія трансформація процесу формування іміджу держави з використанням соціальних мереж. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: управління.* 2013. Вип. 4. С. 328–337.

Петрунін Б. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Селезнєва О. В.

СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗРОБКИ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ

При побудові власного бізнесу одною з найважливіших стадій цього комплексного процесу є розробка маркетингової стратегії, яка могла б підвищити шанси на успіх та мінімізувати ризики в умовах динамічного висококонкурентного ринку.

В період розвитку стратегічного маркетингу вчені-маркетологи та керівники компаній розробили велику кількість моделей та методів розробки маркетингових стратегій. За допомогою цих методів є можливість обрати вірний напрямок стратегічного розвитку для своєї компанії. Загалом методи розробки розділяються на формальні та неформальні, які базуються на інтуїції або творчому підході. Найпопулярнішими з формальних методів є методи матричного портфельного аналізу. За допомогою них можна передбачити позицію підприємства на ринку, яка буде відображена в стратегічній маркетинговій матриці, та матиме залежність від сукупності дії визначених факторів. Перший фактор не залежить від підприємства, а другий його характеризує.

Матриця, запропонована американським ученим І. Ансоффом, була першим досвідом використання цих методів. Призначення цієї моделі полягає у створенні стратегій в ситуації, коли реальний і плановий розвиток підприємства не співпадають за значеннями. Також цю матрицю доцільно використовувати якщо колишні стратегії не досягли поставлених цілей підприємства, і тепер вони потребують корегування.

Наступна модель - це модель Портера. Її призначення в тому, щоб допомагати розробляти стратегії на основі сильних сторін підприємства чи товару з точки зору покупця. Модель застосовується в стагнующих та уповільнених ринках. І незважаючи на те, що в ця модель недостатньо враховує привабливість ринку, а найбільша увага приділяється конкуруючим силам компаній, вона все одно відображає зв'язки між часткою ринку та рентабельністю підприємства.

Також не менш ефективною є модель «General Electric & McKinsey». У даній моделі використовуються ті ж індикатори, але вони є агрегованими показниками, які враховують різні чинники. Так, індикатор привабливості ринку формується виходячи з розміру ринку, його доступності, темпу зростання, потенціалу прибутку, гостроти конкуренції та ін. А індикатор конкурентних позицій - виходячи з ринкової позиції, частки ринку, рентабельності, витрат, відмінних властивостей, популярності, іміджу. В результаті комбінації індикаторів виходить багатокритерійна матриця з дев'ятьма полями, в якій виділяється зона росту і збереження лідерства, зона вичерпання ринкового потенціалу, зона вибіркового підходу, зона низької активності. Залежно від того, в яку зону потрапляє підприємство або його СХЕ виділяють:

- стратегію зростання;
- стратегію деінвестування;
- стратегію виборчого зростання, спрямовану на пошук ніші ринку;
- стратегію низької активності, спрямовану на захист положення на ринку.

Таким чином, коли фірма вирішує працювати на багатьох сегментах і розробляє для кожного з них окрему пропозицію. Пропонуючи різноманітні товари, фірми-продавці мають намір збільшити збут і здійснити більш глибоке проникнення на кожний із освоєваних ними сегментів ринку. Акцент робиться також на зростанні повторних покупок, оскільки кожний товар створений для цієї групи споживачів і відповідає їх побажанням. Коли керівництво компанії обирає стратегію, воно стикається з трьома головними виборами, які пов'язані з положенням підприємства на ринку: який бізнес скоротити, який підтримувати, а який обрати для наступного виду діяльності. Правильна стратегія концентрує увагу на пріоритетах компанії, прибутковій та неприбутковій діяльності.

Пірковець Т. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Селезнєва О. В.

ЗНАЧЕННЯ РЕКЛАМИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Реклама – це невід'ємна частина сучасного життя. За своїми функціями вона може бути інформативною, стимулюючою, соціальною, іміджевою та інше. Також реклама може бути відкритою або прихованою.

На сучасному підприємстві реклама являє собою сукупність елементів маркетингу, орієнтованих на просування та збут товару на ринку. Взагалі ця система складається з 5 елементів: public relations, власне реклами, sales promotion, direct marketing, брендингу, а також супутних матеріалів та заходів. Таким чином, реклама є найважливішою складовою в процесі планування виробництва, розробки і випуску, а також збуту товару на ринку. А рекламний менеджмент виступає як складова загальної та маркетингової стратегії підприємства.

За місцями розташування або каналами впливу рекламу можна поділити таким чином: пряма реклама - поштою, або листівки та інші матеріали, які надаються особисто; преса - розміщення реклами в газетах та журналах; друкована продукція – плакати, буклети, проспекти; екранна реклама – в кіно, на телебаченні; зовнішня реклама - бігборди; реклама на транспорті; реклама в містах продажу – орендоване пакування та інше. Окремо слід виділити інтернет рекламу, яка в свою чергу поділяється: реклама в соціальних мережах; e-mail розсилки; розсилка через месенджери; пошукова реклама; медійна реклама; ремаркетинг.

Для кожного напрямку бізнесу та цілей, які переслідує реклама, обирається свій вид реклами. Але, незважаючи на існуючі канони кожне підприємство повинно експериментувати в пошуках найбільш ефективних каналів реклами. Основне твердження, що реклама найважливіший (і найзатратніший) елемент маркетингу, ґрунтується на тому, що сфера маркетингу охоплює всі сторони сучасної економіки розвинених країн і при цьому будь-який етап маркетингової діяльності компанії має прямий або опосередкований зв'язок з їх рекламною діяльністю. В Сполучених Штатах, наприклад, маркетинг становить 55-60% від кінцевої вартості товару, тобто, більше половини національного продукту, це витрати на рекламу, просування, транспортування, упаковку, торгівлю.

Успіх реклами, як елемента маркетингового набору в даний час обумовлений двома обставинами: цілеспрямованістю та систематичним характером, а також її тісним зв'язком з процесом планування, розробки і виробництва товару, вивченням попиту на нього, ціноутворенням, збутом. Але найголовнішим фактором є те, що реклама настільки захопила сучасний світ, що для її ефективної роботи треба вигадувати нестандартні та креативні підходи.

До основних тенденцій сучасного світу можна віднести надання товару або послугі чоловічого обличчя. Якщо спочатку для реклами товарів використовували обличчя видатних спортсменів, акторів або інших відомих людей, то зараз це майже не працює. Тобто, обличчям компанії (товару, послуги) має бути конкретна особа, на кшталт, власник підприємства, керівник, або креативний співробітник, які гарантують якість своєю особистою присутністю в бренді.

Якщо раніше реклама існувала лише для просування товару та послуги, на сучасному етапі, вона в більшості формує попит. Як приклад, дитяча (і не лише) іграшка попит. В своїй книзі «Пурпурова корова» Сет Годин ділиться думкою, що в умовах, неймовірного потоку інформації, для того, щоб тебе побачили, ти маєш виділятися серед інших, тобто бути «пурпуровою корою». Це в першу чергу стосується реклами. Ще на початку століття було відомо, що банерна реклама в мережі інтернет, мало ефективна, її просто не помічають. Вона може існувати як додаток до інших видів реклами лише на етапі впровадження товару або послуги на ринок, тобто як елемент брендингу. Щоб отримати з банерної реклами хоча в якийсь вихлоп, вона має бути дуже креативною.

Таким чином, можна зробити висновки, що сучасна реклама має бути нестандартною, вибірковою та креативною. А підприємства повинні постійно шукати нові канали розповсюдження реклами та контролювати її ефективність.

Попов А. Д.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – к.е.н., доцент Ткаченко О. Г.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток інформаційних технологій та комп'ютерних систем у світовій економіці відіграють значну роль. З однієї сторони, торгівля та торговельна політика були і є важливими двигунами інновацій, саме вони сприяли глобальному їх поширенню, утворюючи передбачувані ринкові умови та підтримуючи розвиток глобальних ланцюгів вартості. А, з іншої, сама торгівля завжди формувалася під впливом технологій, швидкий їх розвиток трансформують міжнародну торгівлю, створюючи нові можливості для більш інклюзивної торговельної системи та ставлять нові виклики. Цифрові технології змінюють характер того, що торгується, того як триває торгівля і того, хто чим торгує.

Найбільш розвинені і прогресивні країни все більше грошей витрачають на розвиток науки, нових технологій, в тому числі і інформаційних, так США витрачають близько 500 млрд дол. на рік, що дорівнює 2,75% ВВП країни, Китай – 450 млрд дол., серед європейських країн Німеччина є головним інвестором у розвиток науки, її витрати складають понад 120 млрд дол. Ці країни входять у топ 10 держав за витратами на науку, і безумовно, мають конкурентні переваги перед іншими країнами, що підтверджується їх місцем в системі світової торгівлі. Так, на ці три країни в 2020 р. припадало більше 30% товарного експорту і більш ніж чверть експорту комерційних послуг.

В структурі світової торгівлі сучасні інформаційні та комп'ютерні технології виходять на перший план. Це пов'язано з тим, що інформаційні технології та економіка – дві взаємопов'язані сфери. Враховуючи це, ключовою та визначальною рисою ефективної економічної політики має бути її головна зосередженість на інноваціях, технологічному розвитку та модернізації в цифровій сфері. Певні інструменти політики є невід'ємною частиною цифрової

економіки: політика даних, підтримка досліджень і розробок, що застосовуються до цифрових технологій, поширення навичок та знань; інші інструменти політики, такі як інвестиційні стимули та режими прав інтелектуальної власності, є більш «звичайними» і потребують адаптації у разі застосування до цифрового сектору.

Успіх у цифровій економіці залежить від відкритості, доступу до товарів і послуг інформаційно-комунікаційних технологій, співпраці в дослідницьких проектах, а також поширення знань і нових технологій. Крім того, в цифровій економіці, фірми більше покладаються на нематеріальні активи, ніж на фізичні, а цифрові фірми можуть швидше виходити на глобальні ринки без обсягу фізичних інвестицій, які раніше були необхідні в інших секторах.

За останнє десятиліття витрати на НДДКР у сфері послуг, пов'язаних з інформаційно-комунікаційними технологіями, зросли з 10,8% до 14,2% світових витрат на НДДКР. Уряд має підтримувати інновації та розвиток цифрової економіки за допомогою поєднання традиційних інструментів політики та нових регуляторних підходів. Традиційні інструменти політики варіюються від прямого та непрямого державного фінансування НДДКР до скасування імпорتنих тарифів (у тому числі згідно з Угодою про інформаційні технології СОТ), державних закупівель, орієнтованих на інновації та цифрові технології, заходів щодо вимог до місцевого вмісту, розробки стандартів та сприяння розвитку високотехнологічних кластерів та технологічних хабів.

Сьогодні державна політика в Україні має все більше орієнтуватися на стимулювання інновацій у цифровому секторі. Певні кроки в цьому напрямку вже зроблено. Так, у 2018 р. уряд ухвалив «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки», у жовтні 2020 р. урядом було схвалено «Стратегію цифрової трансформації соціальної сфери», у лютому 2021 р. заявлено про запуск 94 проектів цифрової трансформації у сферах освіти, охорони здоров'я, юстиції, економіки та торгівлі, енергетики, інфраструктури тощо. Затверджений урядом перелік проектів має бути реалізований протягом трьох років та сприятиме розбудові цифрової держави.

Рахимов Р. М.

Донецький державний університет управління
наук. кер. — викладач Петрик І. В.

СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

Важливими чинниками конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізаційних перетворень є забезпеченість країни енергетичними ресурсами, а також ефективне їх використання, що дозволяє досягти енергетичної безпеки, динамічного економічного зростання та соціально-економічного прогресу. Від стану розвитку енергетичного сектору та енергетичного забезпечення залежить функціонування всіх сфер та галузей національної економіки, що обумовлює дослідження сучасних орієнтирів розвитку на найближчу та довгострокову перспективу, зокрема в галузі електроенергетики.

Зазначимо, що електроенергетика є не лише базовою, але й найстарішою галуззю економіки, що ґрунтується на спалюванні природного газу, торфуги, вугілля, мазуту або ж використанні атомної, геотермальної енергії, а також енергії вітру, води, сонця тощо. В Україні виробництво електроенергії розпочалося у 1878 році, поступово набувши розмаху та досягнувши свого пікового значення у 90-их роках ХХ століття.

У 2015 році уряди країн, в тому числі й Україна, прийняли 17 Цілей сталого розвитку ООН та певний перелік дій щодо досягнення цих цілей до 2030 року, серед яких на особливу увагу заслуговує Ціль № 7 «Доступна та чиста енергія» (розвиток відновлюваної енергетики та впровадження новітніх технологій у традиційну енергетику). Зазначені цілі відповідають такі завдання 2030: кожна людина має доступ до енергії; планується підвищити енергоефективність у 2 рази; розвинути сучасну інфраструктуру та технології постачання енергії для споживачів; збільшити використання відновлюваних джерел енергії (вітру, сонця, гідроенергії, біомаси, біогазів й ін.). Зазначені завдання виступають сучасними орієнтирами розвитку електроенергетики на основі відновлюваних джерел в багатьох державах світу, в тому числі й в Україні.

Для України, враховуючи євроінтеграційні процеси, заслуговує на увагу енергетична Стратегія Європейського Союзу з розвитку енергетичного сектору, яка визначає головні напрями розвитку енергетики країн-членів та враховує ціль № 7 щодо сталого розвитку. Метою енергетичної стратегії ЄС є утворення безпечного, конкурентного та сталого енергетичного простору, а її цілі спрямовані на налагодження поставок безпечних енергоресурсів у будь-яке місце та час; формування єдиного конкурентного середовища для всіх постачальників енергоресурсів; доступна ціна на енергоресурси для домогосподарств, бізнесу, промислових виробників; стаке споживання енергоресурсів та зниження обсягів викидів парникових газів, забруднюючих речовин та зменшення використання викопних ресурсів; стимулювання власного виробництва енергії, включаючи розвиток відновлювальних джерел енергії; зростання енергоефективності тощо.

Україна приєдналася до Європейського енергетичного співтовариства та взяла на себе зобов'язання до 2020 року виробляти 11% електроенергії із відновлюваних джерел енергії й 25% до 2035 року, що дозволить зменшити енергетичну залежність держави, знизити викиди парникових газів, а також засвідчить виконання цілі № 7 щодо сталого розвитку та наблизить Україну до енергетичної політики країн ЄС. Проте, як відзначають дослідники, спираючись на дані офіційної статистики, поставлених зобов'язань поки досягти не вдалось. Так, станом на 2017 рік частка постачання енергії від ВДЕ складала лише 4,4%, в 2018 році – 4,6%, а в 2019 – 4,9%, що засвідчує про відхилення від запланованих показників та вказує на необхідність подальшого розвитку електроенергетики в Україні. В той же час, у ЄС використання відновлювальних джерел енергії зростає, зокрема, в електроенергетиці 16% займає енергія вітру і сонця.

Отже, сучасні орієнтири розвитку електроенергетики в Україні та країнах ЄС націлені на впровадження новітніх технологій в традиційну галузь енергетики, а також поступовий перехід на відновлювальні джерела енергії як головного чинника досягнення енергетичної безпеки, незалежності, стабільності та сталості держави

Ревуцький Д. К.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. — д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ІТ

Актуальним питанням в ринкових відносинах є мінімізація часу між виробничо-господарськими операціями та їх інформаційним відображенням, які в свою чергу дозволяють підприємствам прийняти правильні та ефективні рішення для подальшого просування свого товару.

Сучасні спеціалісти в галузі ІТ-технологій пропонують надавати ІТ-послуги таким чином, щоб вони дійсно відповідали очікуванням споживачів: визначення та узгодження, розробка і впровадження, експлуатація і підтримка, оцінка і поліпшення ІТ-послуг. Тобто розробка маркетингового комплексу, який в себе буде включати: ІТ-послуги, канали розподілу і систему просування цих послуг на ринок.

ІТ-послуги формуються на 4 принципах: 1) основний продукт – те, що вирішить більшу частину проблем клієнта; 2) супутні товари – ті без яких практично не можливо використовувати основний товар; 3) додаткові товари – які створюють конкуренцію основному товару і надають додаткову перевагу; 4) доступність основного товару та супутніх товарів.

Використання ІТ-послуг в сфері маркетингу – це розробка нового продукту, який змушує підприємства проявити креативність, а саме: генерування ідей (створення нових продуктів та послуг), відбір ідей, розробка та перевірка концепту нового продукту (уявлення про продукт), розробка стратегії маркетингу (опис цільового ринку, обсяги збуту, цільовий прибуток), бізнес-аналіз (прогноз обсягів продаж, витрат і прибутків), проба маркетингу (наближення продукту до реальної ринкової ситуації), комерціалізація (фінальний етап виведення продукту на ринок).

Для побудови ринку збуту готової продукції, потрібно знайти партнерів, менеджер оцінює подальший розвиток кожного з партнерів, а також їх фінансові результати та подальшу діяльність в кооперації. Таким чином відбувається трансформація купівельної моделі споживачів, а саме розширення ринків збуту, ускладнення ІТ-послуг які надає компанія.

Консалтингові послуги користуються попитом в ситуації коли велике значення мають можливі помилки та значні фінансові витрати. В інформаційних технологіях – це називають ІТ-консалтинг. Потрібний він для вирішення проблем, пов'язаних з виробничим завданням. На сьогоднішній день усі ІТ-компанії використовують стандартний сервісний пакет, але не всі з них можна віднести до ІТ-консалтингу. В більшості компаній використовують консультантів для формування стратегій своїх компаній, та формування певних вимог до неї. На сьогоднішній день одна із затребуваних пропозицій – це розробка стратегії розвитку та плану подальших дій ІТ-компанії. Данні стратегії не впливають на підвищення цін на продукцію. Аутсорсинг відрізняється тим, що без відповідних зусиль консалтингу він не може впливати на процеси управління ІТ-інфраструктурою свого замовника. ІТ-аутсорсинг потрібний для здійснення ІТ-проектів з використанням передових технологій постачальників ІТ-послуг. Для вибору постачальника ІТ-послуг головним критерієм є вартість і наявність успішних кейсів.

ІТ-маркетинг – це наше майбутнє в якому ми вже живемо. Як можемо бачити з вищесказаного більшість підприємств та ІТ-компаній, пропонують свій товар (продукт) саме за допомогою ІТ – засобів і користуються не малим попитом на свою продукцію. Будуючи маркетингові комплекси вони розвивають ІТ-маркетинг, створюють конкуренцію на власну продукцію і надаючи їм перевагу перед іншими продуктами. Формування маркетингового комплексу в сфері ІТ-послуг обумовлена особливостями самих цих послуг, основними видами яких в сучасних умовах є консалтинг і аутсорсинг.

Розумейко А. А.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
наук. кер. – к.е.н., доцент Грицаєнко Г. І.

ІНВЕСТИЦІЇ У ФОРМУВАННЯ HR-БРЕНДУ РОБОТОДАВЦЯ

В останні роки процеси глобалізації суттєво вплинули на конкуренцію на ринку праці. Для підвищення власної конкурентоспроможності підприємства будують свою діяльність на засадах соціальної відповідальності [1], яку «... доцільно розглядати як інститут сталого розвитку економіки, який функціонує завдяки закріпленню законодавчих та соціальних норм впливу бізнесу на суспільство та навколишнє середовище» [2].

Досвід соціально відповідальних компаній свідчить про доцільність та ефективність створення HR-бренду компанії – тобто, «... формування образу компанії як роботодавця в очах наявних та потенційних працівників, місцевої громади та суспільства в цілому» [1].

Проблеми формування бренду роботодавця досліджені в працях Л. Балабанової, К. Красовської, С. Мокіної, В. Оберемчук, В. Рибінцева, О. Сардак, О. Сороки, С. Цимбалюк та інших українських науковців. Разом з тим детальний аналіз зовнішнього та внутрішнього напрямів створення HR-бренду роботодавця у вітчизняній літературі практично відсутній, чим обумовлюється актуальність обраної теми дослідження.

На основі опрацювання літературних джерел було виявлено, що побудова HR-бренду роботодавця проводиться у двох головних напрямках: **зовнішньому** (створення в суспільстві позитивного іміджу роботодавця для підняття престижу цього місця роботи); **внутрішньому** (підвищення мотивації штату компанії, створення в колективі умов для взаємоповаги та довіри).

У сучасних умовах підприємства при формуванні бренду роботодавця частіше вибирають пріоритетним зовнішнє спрямування, формуючи на ринку праці уявлення про власну привабливість, тобто управляють відносинами з ключовими стейкхолдерами на якісно новому рівні. В той же час вважаємо, що більш раціональним є внутрішній напрям, який має діяти всередині компанії, тим самим забезпечувати її конкурентоспроможність, підвищувати задоволеність від роботи існуючих працівників. Досвід соціально відповідальних компаній світу свідчить про те, що найбільш ефективною є стратегія розвитку HR-бренду роботодавця в обох напрямках одночасно.

Вважаємо, що формування HR-бренду роботодавця вимагає «... переорієнтування підприємств з реалізації виключно фінансових цілей, пов'язаних з максимізацією прибутку, на задоволення багатьох суспільно важливих потреб, в тому числі підтримку прозорих механізмів ведення бізнесу, боротьбу з корупцією, захист прав працівників, споживачів, постачальників і партнерів, а також підтримку екологічних та етичних стандартів ведення підприємницької діяльності» [3, с. 187]. Перспективами подальших досліджень є розробка методики оцінки ефективності бренду роботодавця.

Список використаних джерел

1. Грицаєнко М. І. Роль соціального капіталу аграрного підприємства в імплементації засад корпоративної соціальної відповідальності. *Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал*. 2021. № 5. С. 17–29.
2. Грицаєнко М. І. Формування соціальної відповідальності в економічному механізмі реалізації соціального капіталу підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. Вип. 7–8. С. 280–281. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.php> (дата звернення: 28.09.2021).
3. Грицаєнко М. Інвестиції в соціальний капітал як інструмент реалізації соціальної відповідальності бізнесу. *Socially competent management of corporations in a behavioral economy: Collection of scientific papers* /

Рубан П. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Гальцова О. Л.

ЗБУТОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ЙОГО МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах ринку основною метою будь-якого суб'єкта господарювання є збут випущеної готової продукції, по завершенні якої визначаються результати господарювання, ефективність виробництва. Це дозволяє підприємству виконувати зобов'язання перед державним бюджетом, банками по позиках і кредитах, персоналом, постачальниками і відшкодовувати інші виробничі витрати. Невиконання плану реалізації викликає уповільнення оборотності оборотних коштів, штрафи за невиконання договірних зобов'язань перед покупцями, затримує платежі, погіршує фінансовий стан компанії.

Планування процесу реалізації починається з забезпечення підприємства замовленнями. На їх основі складається план по номенклатурі, що є підставою організації виробничого випуску відповідних видів продукції. Замовлення узгоджуються з замовниками продукції і постачальниками матеріалів. З покупцями укладаються договори, в яких вказується асортимент, терміни відвантаження, кількість і якість продукції, ціна, форма розрахунків.

Ефективне функціонування будь-якої фірми неможливо без правильно організованої служби збуту. Для реалізації товарів організація повинна проводити комплекс цілеспрямованих дій, що забезпечують переміщення товарів в ринковому просторі. Ефективність функціонування каналів збуту визначається організацією безперебійного потоку товарів і послуг до споживача. Це, в свою чергу, залежить від злагодженості роботи всіх ланок каналу збуту: виробники, оптовики, роздрібна торгівля, споживачі.

Так як основне завдання торгово-посередницької фірми полягає в збуті продукції, то природно, що результативність діяльності такого підприємства багато в чому залежить від ефективності його збутової системи. При цьому важливими моментами є витрати на створення і експлуатацію системи збуту, універсальність і унікальність системи збуту, її дієвість в певних умовах.

Збутова діяльність промислового підприємства природним чином пов'язана з готовою продукцією. Сутність збуту зумовлює існування двох груп операцій з готовою продукцією: матеріальну і нематеріальну. Виробничо-технічні операції на складах готової продукції в промисловості, а також на збутових базах і складах є продовженням виробничого процесу і називаються матеріальними. Вони включають: приймання, сортування, маркування та складування продукції; операції з тарою і упаковкою; формування комплектних партій; відправку, відвантаження, відпустку, поставку та просування продукції до споживачів; реалізацію; після-продажні послуги.

Здійсненню збутової діяльності передуює аналіз ефективності існуючої збутової системи в цілому, так і по окремих її елементів, відповідність проведеної фірмою збутової політики конкретним ринковим умовам. Аналізу піддаються не стільки кількісні обсяги продажів по продукту, але і по регіонах, скільки весь комплекс факторів, що впливають на розміри збуту: організація збутової мережі, ефективність реклами та інших засобів стимулювання збуту, правильність вибору ринку, часу і способів виходу на ринок. Велике значення при здійсненні збутової діяльності підприємства має вирішення питання про вдосконалення методів роботи з кінцевими споживачами. Збутова діяльність як процес доставки продукції від виробника до споживача відсутній у кінцевих споживачів готової продукції, а є характерною лише для виробників товарів, торговців і тих учасників ринку, які надають платні послуги. Таким чином, збутова діяльність відсутня у громадян як споживачів і у таких організацій, які надають безкоштовні послуги населенню і суспільству (органи державного управління, громадсько-політичні організації тощо).

Рудевич В. М.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – викладач Петрик І. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ З ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

Ландшафтний дизайн – це наука про створення на земельній ділянці комплексу з садово-паркових композицій. Ця захоплива наука стала основою для розвитку нових технологій і формування окремої галузі професійної діяльності. Загалом дизайн, як явище суспільного життя, буквально пронизав усі сфери людської творчості, переростаючи сьогодні в ще більш загальну категорію - «проектна культура».

Перш ніж ландшафтний дизайн став наукою пройшло не одне сторіччя. Ще три тисячі років тому, як прикрасу довкілля, використовували сади. Основний принцип ландшафтного дизайну – гармонійне поєднання на місцевості всіх компонентів комплексу, природних і штучних об'єктів (алей, доріжок, садів, водойм, архітектурних об'єктів тощо).

У різних країнах склалися власні національні традиції ландшафтного дизайну. Різноманітність стилів ландшафтного дизайну зумовлюється кліматом і рельєфом місцевості, культурними особливостями та різноманітністю рослинного світу. Найпоширенішими видами ландшафтного дизайну вважаються англійський, римський, східний і французький, кожний з яких має особливості.

Проектний менеджмент з ландшафтного дизайну здійснюється за певними етапами: визначається мета, завдання, проводиться передпроектний аналіз, розробляється проект (ескізний, дизайн-проект і робочий проект).

Метою дизайн-проектування є розробка формальних характеристик (параметрів форми) об'єкта проектування, які відповідають комплексу таких вимог: 1) технічна і технологічна доцільність; 2) ергономічність; 3) інформативність, образність; 4) цілісність і гармонійність композиції; 5) здатність викликати позитивні естетичні переживання. Завдання дизайн-проектування: загальна компоновка виробу з урахуванням конструкційних, техніко-технологічних вимог і законів композиції; визначення положення, розмірів та форми елементів, з якими безпосередньо контактує людина, на основі ергономічних вимог; пошук гармонійної композиції та зовнішнього оздоблення виробу на основі розробки нових художньо-конструкторських образів та з урахуванням технологічних і естетичних властивостей конструкційно-оздоблювальних матеріалів; розробка графічних елементів (знаків, написів та ін.), що розміщені на виробі, та супровідної документації.

Проведення передпроектного аналізу об'єкта включає урахування призначення земельної ділянки та її особливості: форму, стан ґрунту, наявність ґрунтових вод, водоймищ, гір, будівель, комунікаційних мереж, дерев, які треба зберегти, тощо.

Розроблення проекту здійснюється графічним способом або за допомогою комп'ютера в декілька стадій. За першою стадією розробляється ескізний проект, який дозволяє спланувати кожну деталь ділянки та побачити її вигляд до початку робіт з благоустрою. По суті, ескізний проект відображає ідейний задум на основі знань і фантазії та побажань замовника. На цьому етапі визначаються стиль об'єкта, розташування основних функціональних зон (господарської, відпочинку, дитячої та ін.), ландшафтних об'єктів (споруди, майданчики, водойма, альтанка та ін.). Для ліпшого розуміння ідеї створюють 3D та 2D візуалізації планів, що дозволяє побачити спроектований майбутній вигляд території. Основна вимога до ескізного проекту – мінімум зображень і максимум інформації про об'єкт проектування. До першої стадії проектування відносяться: виконання проектної пропозиції; розробка креслень, малюнків ескізного проекту; виготовлення макетів. Друга стадія дизайну об'єктів – це розробка дизайн-проекту. Дизайн-проект об'єкта проектування складається з загального вигляду виробу виконаного у ортогональних проекціях; конструктивних розрізів; креслень вузлів та деталей; шаблонів тощо, тобто усіх проектних матеріалів, які необхідні для повноцінного виготовлення виробу. Робочий проект – це третя стадія. Отже, дизайн-проектування є специфічною діяльністю, що забезпечує в проекті культурну цілісність сучасної цивілізації.

Трецов М. М., Бударєва І. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

КОНКУРЕНТЦІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

Українська економіка має достатній потенціал входження до переліку провідних економік Європи та світу, але на зараз представляє собою модель відкритої експортно-сировинно спрямованої економіки. При цьому з часів незалежності Україна вписалася у глобальний тренд наростаючого процесу постіндустріалізації, який характеризується випереджаючим розвитком сектора послуг. За період 1990–2020 років частка сфери послуг у ВВП України зросла більш ніж в 2 рази з 30% до 64,9%, включивши Україну за рівнем цього показника до групи країн, що розвиваються, хоча й не найбільш динамічно. Для порівняння країни Східної Азії, які найбільш динамічно розвиваються, вже подолали позначку в 75% частки сфери послуг у ВВП.

Водночас українська економіка продемонструвала вражаючий за масштабом процес деіндустріалізації, жорсткого таргетування і стиснення сектора промисловості. Увійшовши в період набуття незалежності із гіпертрофовано високою питомою вагою цього сектора економіки у ВВП на рівні 45% (у 1992 р. – 50%, тоді як у ЄС перебував на рівні 30–31%), країна пережила стрімкий процес скорочення ролі промисловості в економіці, частка якої у 2020 році знизилася до 21%. Деіндустріалізація в Україні стала наслідком не лише розвитку третинного сектору економіки – торгівлі, мобільного зв'язку, ІКТ, аграрного сектору, а й втрати конкурентоспроможності на глобальному ринку та розвитку людського потенціалу [3].

За інтегральним індексом глобальної конкурентоспроможності Україна посідає 85 позицію серед 141 країн, поступившись абсолютній більшості європейських країн і втративши 16 позицій з 2001 року.

Покращують позиції України в глобальному конкурентному середовищі стан розвитку транспортної інфраструктури (57 позиція) [1]. За індексом людського розвитку Україна посіла 74 позицію (0,779), що відповідає високому рівню людського розвитку і є на рівні країн, які змінюють індустріальний спосіб соціально-економічних відносин та постіндустріальний. Проте за роки незалежності країна опустилася в світовому рейтингу на 20 позицій не досягнувши практично жодного розвитку майже за три десятиліття незалежності [2].

Можемо констатувати, що конкурентні позиції України в глобальному просторі стагнуть без проведення кардинальних реформ в економічному, публічному та соціальному середовищі, а теперішні позиції на рівні країн Африки на Південно-Східній Азії, що розвиваються, є радше залишками досягнень СРСР, ніж надбань громадянського, політичного та бізнес-середовища часів незалежності. Це перетворило Україну з країни середнього рівня розвитку в країну третього світу. Зміни цієї тенденції на цьому етапі не вбачається, адже модель аграрно-сировинної структури економіки в умовах депопуляції та старіння населення не в змозі забезпечити досягнення середніх темпів зростання соціально-економічного розвитку в світі. Країна потребує інституційних перетворень в сферах публічного управління, детінізації економіки, залучення інвестиційного капіталу, формування професійних компетентностей населення тощо.

Список використаних джерел

1. Global Competitiveness Index 4.0. URL: <https://cutt.ly/qRUBaeN> (date of request: 11.10.2021).
2. Human Development Index Ranking. URL: <https://cutt.ly/ORUBiiA> (date of request: 11.10.2021).
3. Соціально-економічний розвиток України за січень–березень 2021 року. *Державна служба статистики України*. 2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/infografika/2021/soc_ek_r_Ukr/soc_ek_r_Ukr_03_21.pdf (дата звернення: 11.10.2021).

Филимоненко Н. О.

Донецький державний університет управління
наук. кер. – к.е.н., доцент Маліч Л. А.

СУЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ

Автомобільна промисловість є однією з найважливіших галузей машинобудування, що обумовлено масштабами виробництва кінцевої продукції (протягом 2000 – 2020 років, в межах 58 – 97 млн. авто на рік) та мультиплікативним ефектом, який галузь автомобілебудування справляє на інші галузі промисловості, наприклад: чорна та кольорова металургія, хімічна промисловість, скляна промисловість, електроніка, електротехніка, комп'ютерна техніка та ін.; та сферу послуг, таких як продаж та обслуговування автомобілів, розвиток та утримання транспортної інфраструктури. Автомобілебудування позитивно впливає на розвиток інших галузей економіки забезпечуючи, на одне робоче місце, до 3 – 5 робочих місць в інших галузях промисловості, а враховуючи сферу послуг до 7 – 10 робочих місць.

У ХХІ ст. світове автомобілебудування динамічно розвивається, але було зафіксовано декілька періодів зі скорочення загальносвітових обсягів виробництва автомобілів. У 2000 році загальносвітові обсяги виробництва автомобілів становили 58,4 млн шт., а за підсумками 2020 р. – 76,7 млн шт., з чого бачимо зростання на 30%. За даними Всесвітньої організації автовиробників, обсяги виробництва автомобілів почали зменшуватися з 2019 року.

Автомобілебудування є однією з найбільш важливих галузей промисловості в економіці багатьох розвинутих країн (Німеччина, Японія, Південна Корея, США, Канада та ін.) та в економіці країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою (Мексика, Бразилія, Таїланд та ін.). Лідерами з виробництва автомобілів у світі є Китай, заводи якого виробляють майже третину авто (25,2 млн. у 2020 році). Другим є США з 8,7 млн., третьою – Японія з 8,1 млн., четвертою – Німеччина з 3,7 млн. Загалом в країнах-членах ЄС виробляється 13,8 млн. автомобілів.

До найуспішніших країн Центральної та Східної Європи слід віднести Чехію та Словаччину, у яких автомобілебудування забезпечує створення близько 10% ВВП, понад 20% загальних обсягів промислового виробництва та займає найбільшу частку у експорті. Обсяги виробництва в цих країнах становлять майже 1,2 та 1 млн. авто за 2020 рік. Трохи більше виробляється автомобілей в Російській Федерації – 1,4 млн. Україна, яка виробила в 2005 році 216 тис. авто, навпаки, після 2008 року зазнала суттєвого скорочення обсягів виробництва автомобілів. У 2020 році вироблено всього 5 тис.

Світове автомобілебудування зазнало суттєвих трансформацій, серед яких можна виділити такі:

– втрата лідируючих позицій у світовому автомобілебудуванні корпораціями зі США (GM, Ford, Chrysler) та вихід у лідери японської компанії Toyota у 2008р., німецької компанії Volkswagen у 2012 р., в подальшому періодично змінюючи одна одну на вершині світового рейтингу найбільших виробників автомобілів;

– зростання виробничих потужностей в автомобільному виробництві у країнах з перехідною економікою та в країнах, що розвиваються;

– протягом другого десятиліття ХХІ ст. відбувається перехід від дослідного до промислового виробництва електромобілів та анонсується відмова від виробництва автомобілів з двигунами внутрішнього згорання у наступні 10 – 20 років провідними автовиробниками.

Автомобілебудівні транснаціональні корпорації декларують терміни, коли вони планують повністю припинити виробництво автомобілів з двигунами внутрішнього згорання. До виробництва електромобілів залучаються нові компанії, які раніше не мали відношення до виробництва автомобілів. Така зміна технологій відкриває нові можливості як перед вже існуючими виробниками автомобілів, так і перед тим, хто планує долучитися до цієї сфери діяльності.

Дослідження успіхів окремих країн Центральної та Східної Європи у розвитку власного автомобілебудування і визначення основних причин, які цей успіх зумовили, надає можливість перейняти досвід автовиробників з України.

Христиненко Г. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.е.н., доцент Зеркаль А. В.

ФОРМУВАННЯ ВОРОНКИ ПРОДАЖІВ В ІНСТАГРАМ: ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Воронка – маркетинговий інструмент, який допомагає зробити продаж в Інстаграмі системним, передбачуваним та масштабованим. А ще – збільшити ефективність просування та віддачу від вкладень у рекламу. Розглянемо, як побудувати воронку продажів в Інстаграмі, щоб вона працювала і приносила результати.

Воронка продажів - це шлях покупця від знайомства з продуктом до покупки. Інструмент використовується для підвищення продажів в офлайн- та онлайн-маркетингу, у тому числі – в Інстаграмі.

Класична воронка складається з п'яти етапів. На кожному етапі бренд взаємодіє з користувачем, щоб просунути його на наступний. Розглянемо етапи формування воронки продажів:

1. Знайомство. На цьому етапі ми привертаємо увагу потенційних клієнтів до компанії та продукту через таргетовану рекламу та розміщення у блогерів. Для переходу на наступний етап користувач підписується на обліковий запис або розсилку. Щоб підвищити конверсію, цьому етапі часто використовують лід-магніти.

2. Увага. Після того, як людина потрапила у воронку, важливо привернути й утримати її увагу. В Інстаграмі для цього підійде інтерактивний контент, що втягує. Він може бути пов'язаний з вашою нішою та

продуктом, але поки що нічого не продає. Тут важливо зацікавити користувача, щоб він почав усвідомлено вивчати інформацію про вас, компанію, пропозицію – читати контент, дивитися Історії.

3. Інтерес. Людина вже зацікавилася пропозицією, але поки не впевнена, що продукт їй потрібен. Наше завдання на цьому етапі – сформулювати потребу. Для цього використовуються контент та повідомлення, що розкривають біль та бажання, з якими допомагає наш продукт. Момент переходу на наступний етап настає, коли людина усвідомлює, що продукт їй необхідний, і починає цікавитися конкретикою – ціною, умовами, способами доставки.

4. Бажання. Коли потреба сформована, користувач починає вивчати докладну інформацію, порівнювати різні варіанти товарів та продавців. На цьому етапі наше завдання – підштовхнути до покупки та переконати купити саме у нас. Для цього підійдуть відгуки та кейси, акції та спецпропозиції.

5. Дія. Це логічний підсумок процесу, заради якого все починалося, – користувач оформляє замовлення та здійснює покупку. Проте робота із ним не закінчується. На цьому етапі ми можемо збирати відгуки, щоб покращити продукт та отримати контент, який зможемо використовувати на попередньому рівні.

Іноді знизу додаються ще два етапи – робота з негативом та повторні продажі, якщо бізнес-модель передбачає їх.

Було розглянуто загальну схему воронки продажів, однак у різних нішах і бізнесах вона відрізнятиметься типами та форматами контенту, а іноді – і кількістю етапів. Так, для продажу складних продуктів з відкладеним попитом найчастіше потрібні усі п'ять кроків.

Якщо ж підприємство продає недорогі товари спонтанного попиту на кшталт сувенірів та аксесуарів, воронку можна скоротити до 3 етапів – знайомство (рекламне оголошення), бажання (акції та знижки), покупка.

Варто зазначити, що соціальні мережі – це швидка комунікація. Якщо електронною поштою люди готові почекати відповіді кілька годин або навіть днів, то в Інстаграмі – ні. Якщо на останньому етапі воронки продажів ви не зможете забезпечити швидку відповідь, всі зусилля можуть бути марними – користувачі будуть «відвалюватися» і йти до більш спритних конкурентів. Тому, перш ніж вести трафік у вивір, організуйте процес обробки звернень так, щоб не змушувати клієнтів чекати. Вирішити це завдання можна, підключивши достатньо співробітників до процесу або запустивши автоворонку.

Чуб А. В.

Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая
докторант

ОЦІНКА ВКЛАДУ ДОПОМІЖНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТОК АПК УКРАЇНИ

Категорія економічної ефективності передбачає відносно порівняння отриманого результату до понесених витрат. Що стосується державної регуляторної політики, де результатом діяльності є зміни у законодавчій базі, які удосконалюють господарські та адміністративні відносини між органами влади та підприємствами, при визначенні її ефективності виникає ряд проблем. Перш за все, це неможливість достовірної кількісної оцінки складових економічної ефективності від запропонованих змін на макrorівні. Такі рішення найчастіше спираються на прогнозні значення та результати опитувань певних експертних середовищ.

На підтвердження цього слід навести Постанову КМУ «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» № 308 від 11.03.2004 р., де формалізується вказана процедура [1]. В. Криленко, В. Лучка, Я. Білінська в своїх роботах [2-4] зазначають, що незважаючи на широке висвітлення проблем регуляторної політики у працях вітчизняних науковців, категорія її ефективності розглядається опосередковано. Це зумовлює актуальність даного дослідження.

Розглядаючи вклад допоміжних видів діяльності в розвиток АПК України слід зауважити, що результати відповідного факторного аналізу наведені на рис. 1. Щодо виробництва машин та устаткування для сільського господарства, відповідні дані не оприлюднювались у державній статистичній звітності на виконання вимог Закону України «Про державну статистику», щодо конфіденційності статистичної інформації.

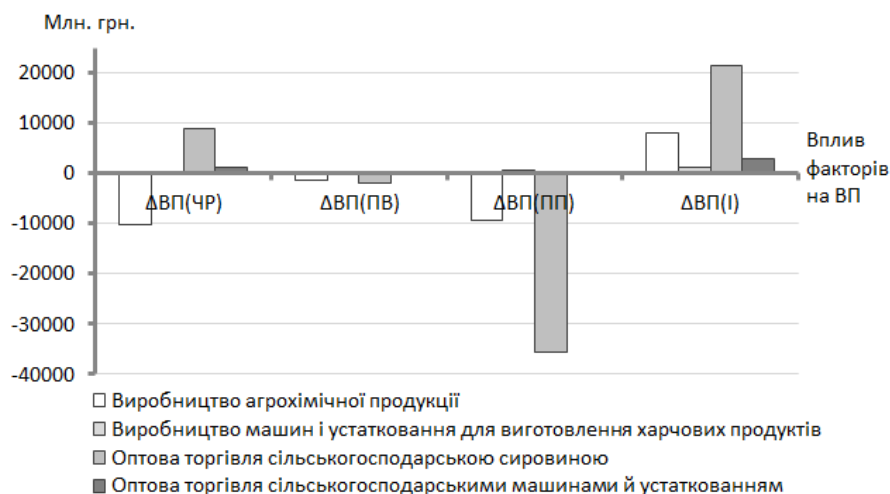

Рис. 1. Результати факторного аналізу випуску продукції допоміжних видів діяльності в АПК, за 2015-2019 р.

Як видно з рис. 1, ситуація з допоміжними видами діяльності носила неоднозначний характер. Зокрема, протягом 2015-2019 р. виробництво агрохімічної продукції в порівнянних цінах базисного періоду скоротилось на -55,1%, а в оптовій торгівлі сільськогосподарською сировиною – на -38,1%. Основними факторами такого скорочення стали зниження продуктивності праці та чисельності працюючих.

Щодо ролі малого та середнього підприємництва, питома частка їхніх працівників у зазначених видах діяльності зростала за рахунок великого бізнесу:

– у виробництві агрохімічної продукції частка працівників середніх підприємств збільшилась з 8,0% до 9,3%, а у малому бізнесі – з 4,4% до 8,7%;

– в оптовій торгівлі сільськогосподарською сировиною – на середніх підприємствах зросла з 16,3% до 18,2%, а на малих – з 46,3% до 48,1%.

Отже, можна зробити висновки, на основі аналізу рисунку 1 бачимо, що вказані структурні зрушення також мали негативний характер через відповідне падіння середнього рівня продуктивності праці. В інших допоміжних видах діяльності ситуація була більш стабільною.

Список використаних джерел

1. Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта : Постанова КМУ від 11 березня 2004 р. № 308. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF#n14> (дата звернення: 27.10.2021).

2. Криленко В. І. Сучасні підходи до оцінки ефективності регуляторної політики. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2014. № 1. С. 144–151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2014_1_18 (дата звернення: 27.10.2021).

3. Łuczka W., Kalinowski S., Shmygol N. Organic farming support policy in a sustainable development context: A polish case study. *Energies*. 2021. № 14. P. 4208.

4. Belinska Y., Matvejciuk L., Shmygol N., Pulina T., Antoniuk D. EU agricultural policy and its role in smoothing the sustainable development of the EU's agricultural areas IOP Conference Series: Earth and Environmental. 2021. № 628 (1).

Budiakova O.

Kyiv National University of Technologies and Design
associate Professor at the Department of Smart-economics

SMART TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL AND WORLD ECONOMY

Changes have made serious adjustments both in the formation of the global economic system and in the economies of individual markets and enterprises. Organizations of all types and sizes are already relying on digital or smart technologies to stay competitive. Because of the importance and ubiquity of Smart-technologies, business leaders need to be able to manage digital assets and infrastructure. However, while many organizations have already embarked on the digital race, not everyone understands how to embrace the new digital reality.

The formation of key competencies during the formation of the digital state plays an important role and has a certain specificity, because soon there will not be a single field of activity in which competence in the field of Smart technologies is not used or underlies. Only possession and constant development of key competencies in this area will help to adapt and function normally in the modern world. The best companies – the so-called digital elite (Digirati) – combine digital activism and strong leadership, making the transition from just IT to business transformation. This is what is called digital maturity. Companies differ significantly on this basis, and those that are more mature in terms of digital technologies outperform their competitors in business. Analysts from Capgemini Consulting and the MIT Sloan School of Management analyzed over 400 large companies from various industries to understand what digital business means to them. The results of the study showed that financial indicators depend on the use of new technologies and management methods as follows: companies that actively use technology and new management methods are on average 26% more profitable than their competitors; organizations that invest a lot in digital technologies, but pay little attention to management, have financial indicators that are 11% lower; more conservative companies that only improve management receive plus 9% in profit, but can potentially acquire three times as much using digital technologies; those who have not yet chosen a development strategy have negative financial indicators in comparison with other market players – minus 24%. Today we need people who can not only drive digital transformation, but also develop new business models for digital enterprises. Thus, digital transformation and the emerging digital economy require new specialists with different skills and key competencies, which inevitably entails reforming the education system, the emergence of modern educational institutions and the proposal of relevant training programs in the educational services market. The organizational structure of the transformable company becomes more flexible. New positions appear, including top-level ones, for example, Chief Digital Officer or, Director of digital recruiting. The requirements for the competencies of the «old» employees are changing: the development director must more and more often master technology, and the content producer must work with statistics and attention analytics. Narrow specializations are no longer appreciated. The importance of additional vocational training and retraining is growing. The key task of internal communications is the development of the cultural environment of digital transformation and the organization of employee interaction. The technical work of the «personnel officer» is outsourced to programs based on big data and machine learning. He is replaced by an HR manager focused on the company's human capital and employer brand development. The task of the CEO is not only the general management and increasing the capitalization of the business, but the formation of the company's vision in the digital economy and the confident transmission of this image to employees and stakeholders. It is difficult to imagine the success of transformation in an organization that relies on strict subordination, conservative decision-making models, and bureaucratization of processes. Collaboration, joint creativity, communication on equal terms and strengthening horizontal ties within the company are much closer to the modern, digital world. On the other hand, big data technologies and artificial intelligence are transforming user experience and dramatically increasing

profits. This means the emergence of new tasks for external communicators: marketers, PR specialists and sales specialists. External communication becomes not just positive or negative – it becomes «Smart».

Massum E. E.

Sumy State University

Scientific advisor – Candidate of Social Communication Zaitseva S. S.

ECONOMIC PROBLEMS OF TOURISM INDUSTRY DEVELOPMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC

The purpose of this study is to concentrate on the problems facing tourism industries and all its branches also how can we overcome these problems? We are going to go through most of the issues affecting tourism industry worldwide but especially in Africa and Tanzania. Tourism is a product of modern social arrangements, beginning in Western Europe in the 17th century, although it has antecedents in Classical antiquity. In 195 countries that the world contains some countries are giants in the tourism industry, these countries leads in the number of tourists coming in per year also how fast their economy grow through tourism undoubtedly and these countries are France, Spain, USA, China, Italy, Turkey, Mexico, Germany, Thailand and last but not the least United Kingdom. The United Nations World Tourism Organization (UN WTO) estimates that internationally, there were just 25 million tourist arrivals in 1950. 68 years later, this number has increased to 1.4 billion international arrivals per year. This is a 56-fold increase. This means tourism in the world is increasing rapidly [1].

After the COVID-19 pandemic hit, the revenue gap of many tourist countries flopped from their actual revenue. Just reminding you the tourism was growing rapidly from the 1950s to 2019 it seemed to increase to 1.5 billion people visiting different countries worldwide, but this number decreased rapidly during the pandemic. For example in Barbados the arrivals this past July was 90% down relatively to the previous years. Since the start of COVID-19, there have been some development challenges in countries depending on tourism to run their day-to-day development activities, especially sub-Saharan countries in Africa. This is due to the fact that these countries depends on foreign currency from tourists around the world to boost their economy and by boosting their economy these countries are able to develop themselves through infrastructure, personal income (jobs), and the macroeconomy has whole. For example during the pandemic the development situation in Zanzibar Island in Tanzania was in its worse, the island development actives technically stopped [2]. It is very hard for tourism dependent countries to adjust to a new normal, because of how fast this pandemic hit the world. It is really hard to change the way of life to a new way of life, this leads to some countries deciding on applying new COVID-19 rules like keeping visitors in quarantine for 14 days before they start their leisure and letting in people from countries with lower risk of the virus. All this is to try to adjust to the new way of life with the virus in it, some countries for example Fiji have introduced «blue lanes» which means that will allow seafaring visitors to arrive at yachts and quarantine at sea before they unleash, countries have also created a «regional travel bubble» that eliminates testing and quarantine for people traveling from countries within the bubble. Due to the flop of the tourism industry in the world because of the lockdowns in different countries, the GDP might fall by 1.5%. COVID-19 led to cut off funding for biodiversity conservation because of lack of tourists in different destinations which means this amount of money was not relevant anymore but in real sense it is still relevant.

Conclusion. Conclusively we have to move ahead together, as countries gradually tries to come back to their old way of life and bringing tourism back to life they also have to consider health first before everything else. Tourism industry can only come back to its normal routine if we fight this pandemic with all our efforts and make sure it is not a threat no more to the world. Then after tourism will gradually develop economically and become even better than before.

References:

1. Behsudi A. Tourism-dependent economies are among those harmed the most by the pandemic. *Finance & Development*. December 2020. P. 36–39. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2020/12/impact-of-the-pandemic-on-tourism-behsudi.htm> (date of request: 02.11.2021).
2. Tourism And COVID-19 – Unprecedented Economic Impacts. URL: <https://www.unwto.org/tourism-and-covid-19-unprecedented-economic-impacts> (date of request: 02.11.2021).

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Антонова Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О.В.

ПРОГАЛИНИ У ПРАВІ

Прогалини у праві, прогалини в законодавстві або правовий вакуум – це повна або часткова відсутність правових норм, якими, виходячи з принципів права, мають бути врегульовані певні суспільні відносини.

Прогалини в праві виникають, як правило, там, де є суперечливість норм однакової сили, коли одна з них «знищує» іншу.

Прогалину можна констатувати, коли є впевненість, що окреме питання входить у сферу правового регулювання, має вирішуватися за посередництвом юридичних засобів, однак конкретне його вирішення ані в цілому, ані в будь-якій частині не передбачено чи передбачено не повністю.

Прогалини у праві можуть усуватися у процесі правотворчості або долатися під час правозастосування, пошуком аналогії законів чи аналогії права, а також шляхом внесення змін і доповнень до законів, видання нових, більш досконалих юридичних актів.

Невірно вважати прогалинами такі випадки:

– «кваліфіковане замовчування» законодавця, коли він умисно залишає питання відкритим, утримується від прийняття норми, відносить вирішення справи за межі законодавства;

– свідоме віднесення питань на розсуд правозастосувача, коли законодавець розраховує на конкретизацію його законодавчої волі правозастосовними та іншими правовими актами.

Так, за наявності прогалини в галузі кримінального законодавства або законодавства про адміністративні правопорушення виходом для юриста-практика є відмова у порушенні провадження в справі, тобто ухвалення виправдувального рішення. Юрист-практик у такому разі повинен керуватися принципом, відомим ще з часів римського права: «Немає злочину і немає вини, немає покарання і немає стягнення, якщо немає закону».

Зловживання аналогією в галузі кримінального законодавства мало місце у фашистській Німеччині, де законом від 28 червня 1935 р. був скасований принцип «немає злочину без закону» і тим самим на законодавчому рівні відкритий шлях для судового свавілля і розправи з політичними супротивниками. IV з'їзд Міжнародної асоціації кримінального права (Париж, 1937 р.) засудив аналогію в кримінальному праві і виступив проти її застосування.

У кримінальному законодавстві України інститут аналогії відсутній. Стаття 58 Конституції України проголошує: «Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом, як правопорушення».

Отже, неврегульованість окремих суспільних відносин має як об'єктивний так і суб'єктивний характер та обумовлюється розвитком суспільства, іншими причинами. В часи, коли правова система розвивається послідовно, повільно, вона має сталий характер, суспільні відносини максимально врегульовані. В періоди революційних змін в суспільстві правова система не встигає своєчасно врегульовуватися, заповнити відсутні елементи, що і призводить до появи прогалин в законодавстві. Водночас, зближення держав веде до трансформації національних правових систем, виникнення нових суспільних відносин, які потребують юридичного врегулювання. Крім перерахованих об'єктивних причин, можна також виділити окремі суб'єктивні причини прогалин в законодавстві:

– невміння законодавця відобразити в нормативних актах усе різноманіття життєвих ситуацій, які вимагають правового регулювання;

– невміння законодавця передбачити появу нових життєвих ситуацій у результаті постійного розвитку суспільних відносин, здійснити щодо них певні законодавчі дії;

– технічні помилки законодавця, допущені при розробці нормативно-правових актів і у використанні прийомів юридичної техніки.

Бичкова Д. Ю.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Слабко С. М.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Конституція України є Основним законом нашої держави та має найвищий статус поміж усіх нормативно-правових актів. Статтею 7 вона визнає та гарантує місцеве самоврядування, а статтями 118-119 визначає засади здійснення виконавчої влади на місцях.

Саме тому, коли Україна обрала для себе шлях децентралізації, з'явилася потреба вносити певні зміни до Конституції. Для досягнення євроінтеграційних цілей та виведення держави з політичної й економічної кризи це питання на сьогодні є актуальним. І хоча з моменту початку реформ минуло вже більше семи років, і у певній мірі була здійснена фінансова децентралізація, створені громади, які є першими кроками до адміністративної децентралізації, закріплення цих та подальших кроків децентралізації в нормативно-правовому полі досі не знайшло свого відображення.

На офіційному Інтернет-порталі Міністерства регіонального розвитку, присвяченому Децентралізації, міститься інформація, що у квітні 2014 року за ініціатииви тодішнього Віце-прем'єр-міністра – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Володимира Гройсмана Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, що дали старт реформі.

Для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було в першу чергу внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформувати пакет нового законодавства.

Зміни до Конституції перш за все мали вирішити питання утворення виконавчих органів обласних та районних рад, реорганізації місцевих державних адміністрацій в органи контролю-наглядового типу, дати чітке визначення адміністративно-територіальної одиниці – громади.

Зусиллями вітчизняних фахівців, практиків, науковців, експертів проект змін до Конституції було розроблено та передано на широке публічне обговорення. Проект пропонує такі ключові зміни: 1) розширення повноважень місцевих рад; 2) скасування місцевих державних адміністрацій й на заміну їм створення посади державного службовця – префекта, що буде наглядати за законністю та конституційністю місцевих рад; 3) впровадження громад як первинної одиниці в системі адміністративно-територіального устрою України.

Однак відповідні зміни до Конституції так і не були впроваджені. Тому Урядом з 2014 року розпочато реформу в межах чинної Конституції, 132 стаття якої визначає, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних. За цей час вже сформований і діє основний пакет нового законодавства, впроваджуються першочергові законодавчі ініціатииви. У липні 2020 р. Український парламент постановою ліквідував 490 існуючих районів і створив 138 нових районів (у Запорізькій області замість 20 районів створено 5). Серед останніх кроків – введення в дію Указом Президента України від 29.04.2021 рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.04.2021 р. »Про заходи державної регіональної політики на підтримку децентралізації влади», де передбачені певні кроки розвитку процесу децентралізації в Україні. Проте, однозначно зрозуміло – нова Україна неможлива без реформи децентралізації, але реформа ця не можлива без відповідних змін до Конституції України.

Гороховський В. А.

Фаховий коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к.ю.н. Зінухова В. М.

ЛІГА НАЦІЙ, ЇЇ ПЕРЕМОГИ ТА НЕВДАЧІ

Ліга Націй – міжнародна організація, заснована в результаті Версальсько-Вашингтонської системи Версальської угоди в 1919-20 рр.

Цілі Ліги Націй включали роззброєння, запобігання військовим діям, забезпечення колективної безпеки, врегулювання суперечок між країнами шляхом дипломатичних переговорів, а також поліпшення якості життя на планеті. Правовий статус Ліги Націй викладений в її Статуті, основна суть якого містила зобов'язання її членів не прибігати до війни, поки суперечка між ними не буде піддана третейському розгляду, судовому вирішенню або розгляду Радою Ліги.

Основними органами Ліги Націй були Асамблея, Рада Ліги Націй і постійний секретаріат на чолі з Генеральним секретарем. У роботі Асамблеї брали участь усі члени Ліги. Рада Ліги Націй складалася з 4 постійних членів (Великобританія, Франція, Італія, Японія) і 4 непостійних членів. У 1934 р. на запрошення 30 держав – членів Ліги Націй – в цю міжнародну організацію вступив СРСР. Використавши в якості приводу радянсько-фінляндську війну 1939-1940 рр., уряди Великобританії і Франції добилися прийняття Радою Ліги Націй (14.12.1934 р.) рішення про виключення СРСР з організації. Діяльність Ліги Націй була ліквідована в квітні 1946 р. рішенням спеціально скликаної Асамблеї.

У діяльності Ліги є позитивні та негативні моменти. Статут Ліги безумовно просякнутий миролюбними принципами, але конкретна правова сторона практичного врегулювання конфліктів не була досить розроблена. Ліга обережно намагалася врегулювати більше 40 політичних конфліктів. У великих конфліктах до її думки мало прислухалися. Діяльність різних організацій Ліги була більш плідною.

Ліга Націй, як міжнародна організація, безпечно, і розвивалася б далі, але у світі накрив фашизм, і вона опинилася не в силах йому протистояти. Ліга Націй була першим варіантом міжнародної організації, яка б могла приймати якісь рішення із загальних питань, що стосуються конфліктів. Коли ж почалася Друга світова війна, Ліга Націй не змогла прийняти ніяких рішень, вона опинилася не в силах зупинити процеси, що почалися в Європі, і вона тихо «померла», не виконавши основних своїх функцій.

В умовах Ліги Націй був розроблений та випробуваний колективний інституційний підхід до забезпечення міжнародної безпеки в аспекті захисту від зовнішньої агресії із застосуванням механізму міжнародних санкцій. Близькість механізмів колективної безпеки Ліги Націй та ООН, з одного боку, виявляє наступність міжнародного правопорядку, з іншого боку, доводить, що альтернативи колективним зусиллям із підтримання миру та безпеки міжнародна спільнота, об'єднана в універсальні міжнародні організації зразка XX ст., не вбачала.

Невдачі Ліги в рішенні політичних проблем часто затуляють її досягнення в соціальній і гуманітарній області, зменшують значення її діяльності у сфері міжнародної економічної політики і фінансового регулювання, міжнародних сполучень і системи транзиту, в поліпшенні системи охорони здоров'я у багатьох країнах світу, науковій співпраці, кодифікації міжнародного права, підготовки конференцій з роззброєння і інших соціальних і гуманітарних областях.

До успіхів слід віднести встановлення контролю за поширенням опіуму і работоргівлею. Крім того, були досягнуті значні успіхи в захисті прав і інтересів молоді. Ліга була тісно пов'язана зі своїм юридичним органом – Постійною палатою міжнародного правосуддя, що мала власну структуру і приймала самостійні рішення. Крім того, Ліга тісно співпрацювала з багатьма міжнародними організаціями.

Гурська О. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

ПОСТІЙНИЙ НЕЙТРАЛІТЕТ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Постійний нейтралітет склався в самостійний інститут міжнародного права із властивими йому специфічними правовідносинами. Їхня сутність полягає в тому, що постійно нейтральна держава зобов'язана утримуватись від участі в бойових діях під час війни, а в мирний час – від втягування в військові союзи та блоки.

Таким чином можна дати чітке визначення постійного нейтралітету – це міжнародно-правове положення суверенної держави, яка в силу одностороннього волевиявлення або міжнародного договору зобов'язана не брати участь в будь-яких війнах, за винятком самооборони, а в мирний час проводити політику, що перешкоджає втягуванню її в війну, тобто не вступати в військові союзи, не припускати розміщення на своїй території іноземних військових баз, не укладати угод, які сприяють економічній чи політичній підготовці війни.

Гарантія постійного нейтралітету з боку міжнародної спільноти не є необхідною умовою його існування, хоча всі постійно нейтральні держави й прагнули визнання свого статусу іншими країнами. Приклад Австрії, Туркменістану і Камбоджі демонструє, що постійний нейтралітет потребує гарантії тільки задля надання йому додаткової стійкості, однак це не є необхідним для його існування та ефективного функціонування.

Дослідження постійного нейтралітету Австрії і Швейцарії дозволяє дійти висновку, що цей статус може бути сумісним з членством в ООН та інших міжнародних невійськових організаціях. Постійний нейтралітет взагалі є доволі зручним для участі в мирі творчості, – як видно на прикладі Швейцарії, цілком можливо залишатися постійно нейтральним і одночасно брати участь у міжнародних санкціях невійськового характеру, а у випадку ООН – навіть військових. Приєднання Швейцарії до санкцій ООН і ЄС невійськового характеру є сумісним з її постійним нейтралітетом, оскільки по-перше, така модель має на меті підтримання міжнародного миру та безпеки, і, по-друге, не призведе до втягування країни у військові блоки і безпосередньо у бойові дії. Це дозволяє також припустити майбутнє членство Швейцарії і можливе членство інших постійно нейтральних держав в ООН – організації, основною метою якої є підтримання міжнародного миру і безпеки. Аналогічного висновку можна дійти і щодо членства постійно нейтральних держав в інших міжнародних організаціях невійськового характеру, якщо тільки з нього не випливатимуть обов'язки, явно несумісні з постійним нейтралітетом. Показовим є членство Австрії в ЄС на тлі посилення військової складової останнього.

Якщо дати оцінку ролі окремих постійно нейтральних держав в європейській і світовій політиці, то можна впевнено стверджувати, що вона є значною. Постійно нейтральні держави, передусім Австрія та Швейцарія зробили і роблять суттєвий внесок у справу забезпечення міжнародного миру і безпеки. Статус постійного нейтралітету виявився достатньо привабливим для того, щоб на їхній території були розташовані штаб-квартири і представництва численних міжнародних організацій. Таким чином, внесок обох держав у світову політику важко переоцінити.

З початку свого існування постійний нейтралітет став позитивним явищем не тільки для постійно нейтральної держави, але й слугував засобом врегулювання спірних питань між державами-гарантами. Постійно нейтральні держави можуть стати прикладом вирішення суперечок шляхом переговорів, сприяти збереженню миру. Щодо перспектив постійного нейтралітету, то це інститут є цілком життєздатний. Статус постійного нейтралітету не тільки дозволяє державі відновити або зберегти незалежність, але й створює всі необхідні передумови для відновлення та зміцнення національної економіки. Постійний нейтралітет взагалі є статусом універсальним, який добре поєднується з пріоритетами міжнародної спільноти, що змінюються. Той пресинг, якому піддаються постійно нейтральні держави в останній час, має багато в чому штучний характер і спрямований на досягнення нагальних цілей на шкоду довгостроковим інтересам як окремих країн, так і регіону в цілому.

Дзюба М. В.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

На сьогоднішній день у світі нараховується майже 8 мільярдів людей і кожна людина із цієї неймовірно великої кількості має величезний комплекс прав, які, на жаль, доволі часто зазнають порушень. Права людини являють собою систему свобод та юридичних можливостей, які обумовлені існуванням людини в суспільстві.

Одне з джерел, яке я досліджував та аналізував при написанні даної тези містить наступні складові державно-правового механізму захисту прав людини. Це судовий та позасудовий механізм захисту прав та свобод людини і громадянина. [3]

Конституція України досить чітко визначає систему органів та посадових осіб різних рівнів, які повинні захищати права і свободи людини і громадянина.

Судовий захист прав і свобод людини і громадянина необхідно розглядати як вид державного захисту прав і свобод людини і громадянина. І саме держава бере на себе такий обов'язок відповідно до частини другої статті 55 Конституції України. [1]

Конституція України гарантує кожному судовий захист його прав у межах конституційного, цивільного, господарського, адміністративного і кримінального судочинства України. Для того щоб звернутися до суду необхідно скласти позовну чи іншу заяву, передбачену чинним процесуальним законодавством, надати суду відповідні докази та сплатити судовий збір. Позов має відповідати вимогам встановленим процесуальним законодавством. Підготувати документи для звернення до суду особа може самостійно або ж звернутися за правового допомоги, у тому числі безоплатно.

Другий вид захисту передбачає розгляд звернень громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Згідно до Конституції України (стаття 40), кожна людина має право направляти індивідуальні чи письмові звернення або особисто звертатись до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, до посадових та службових осіб. Порядок звернень визначається Законом України «Про звернення громадян». [2] Під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Особливе місце у системі гарантій посідає Президент України. Він зобов'язаний сприяти формуванню відповідних механізмів контролю та забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, а обстоюючи їх створювати умови нетерпимого ставлення до будь-яких випадків порушення таких прав і свобод.

Отже, кожна людина повинна мати можливість вільно обрати спосіб захисту своїх порушених прав. При цьому вона має бути впевнена в тому, що держава гарантує рівну можливість для будь-якого, незалежно від віри, раси, місця проживання, віку і статі, скористатися цими способами захисту. В іншому випадку прагнення сучасної держави до демократії, законності, свободи, рівності, гуманізму, правової держави, виражене в конституційних нормах і принципах, залишиться лише декларацією про наміри.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про звернення громадян. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 47. Ст. 247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.10.2021).
3. Способи захисту прав і свобод людини і громадянина. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/no-vyny/sposoby-zahystu-prav-ta-svobod-lyudyny-i-gromadyanyna/> (дата звернення: 04.10.2021).

Євтушенко А. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.ю.н., доцент Грозовський І. М.

ЮРИДИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ЛІГИ НАЦІЙ

Історія основної ідеї Ліги Націй про мирне вирішення міжнародних конфліктів формувалася безпосередньо на так званих конференціях миру. Істотний вклад в право збройних конфліктів внесли Гаазькі конференції миру 1899 і 1906-1907 рр. Перша з них прийняла, зокрема, «Декларацію про невживання снарядів, що мають єдине призначення поширювати задушливі і шкідливі гази», і «Декларацію про заборону метання снарядів і вибухових речовин з повітряних куль або за допомогою інших подібних нових способів», а також «Конвенцію про мирний дозвіл міжнародних зіткнень». На другій Гаазькій конференції було прийнято десять нових конвенцій і переглянуті три акти конференції 1899 р.

Важливою ланкою Версальської системи і її гарантом покликана була стати Ліга Націй, статус якої містив зобов'язання її членів не прибігати до війни, поки суперечка між ними не буде піддана третейському розгляду, судовому вирішенню або розгляду Радою Ліги.

Ідея створення Ліги Націй належала Президентові США демократові Вудро Вільсону. Втім, США не вступили в Лігу Націй, Вільсону так і не вдалося переконати Конгрес в необхідності вступу США до Ліги. Відсутність США в Лізі слугувала надалі однією з причин краху цієї організації.

Підписання Статуту Ліги сталося на Паризькій мирній конференції, організованій для підведення підсумків Першої Світової війни. У Статут були включені принципи, що склали ядро Версальського мирного договору і Вашингтонської системи.

Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. — міжнародна конференція, скликана державами переможцями для вироблення і підписання умов з переможеними державами у Першій світовій війні.

Паризька мирна конференція проходила з перервами від 18.1.1919 по 21.1.1920 рр. На конференцію було запрошено делегації з 27 країн, з яких 10 брали безпосередню участь у війні, 14 формально знаходились у стані війни (фактично допомагали лише економічними засобами) і 3 новостворені держави. Найчисельнішою була американська делегація, число співробітників якої досягло 1300 чоловік. Вперше у історії дипломатії переможені держави не брали участі в переговорах. На конференцію Німеччина і її колишні союзники були допущені лише тоді, коли були вироблені проекти мирних договорів з ними. Учасники конференції з самого початку роботи були поділені на чотири нерівноправні категорії:

- воюючі країни, що мають інтереси загального характеру і беруть участь у всіх засіданнях та в роботі всіх комісій (Англія, Франція, Італія, США, Японія).
- воюючі країни, що мають інтереси часткового характеру (Бельгія, Бразилія, Британські домініони, Румунія, Сербо-Хорватословенська держава).
- держави, які знаходяться в стані розриву дипломатичних відносин з Німеччиною і її союзниками (в основному латиноамериканські країни).
- держави, що знаходяться в процесі утворення (Польща, Чехословаччина та ін. запрошувались однією з п'яти великих держав на засідання, що їх стосуються). Радянську Союз до участі в роботі конференції не було запрошено.

Внаслідок роботи конференції були підготовані: Версальський мирний договір 1919 р. з Німеччиною (підписаний 28 червня), Сен-Жерменський мирний договір 1919 р. з Австрією (10 вересня), Нейїський мирний договір 1919 з Болгарією (27 листопада), Севрський мирний договір 1920 р. з Туреччиною (10 серпня), Трианонський мирний договір 1920 р. з Угорщиною (4 червня). Підготовані договори разом з угодами, прийнятими на Вашингтонській конференції 1921-22 рр., складали основу версальсько-вашигтонської системи.

Зворигіна О. Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Грозовський І. М.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН В ГАЛУЗІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В США

Законодавство США встановлює необхідні вимоги, яким повинен відповідати твір для того, щоб на нього розповсюджувалася охорона. По-перше, такий твір повинен бути «оригінальним». По-друге, твір має бути зафіксований у будь-якій доступній сприйняттю формі, відомій нині або розробленій згодом, яку може бути сприйнято, відтворено або передано чи безпосередньо, чи за допомогою спеціального обладнання або пристрою, – тобто закріплений за матеріальним носієм. Авторське право на федеральному рівні надається з моменту закріплення твору за певним матеріальним носієм. Якщо твір було закріплено, Акт про авторське право має перевагу перед законами штату. Якщо ж твір не зафіксовано, на нього розповсюджується охорона відповідно до законодавства штату.

Сфера дії авторського права зазначається в § 104 Зводу законів: «оприлюднені твори належать до поняття «захист авторського права» у таких випадках:

1. якщо на момент оприлюднення певного твору один або більше авторів були громадянами США чи мешкали постійно на території США, або якщо автор має інше громадянство, але його країна підписала угоду із США щодо захисту авторських прав;
2. якщо твір було вперше оприлюднено в США або в іншій країні, яка підписала Конвенцію щодо захисту авторських прав;
3. якщо твір було оприлюднено ООН або будь-якою з її організацій, або Організацією Американських Держав».

Акт про авторське право встановлює, що охороні підлягають також компіляції та похідні твори. Акт не розповсюджує охорону на ряд творів, які не відповідають певним умовам або підлягають охороні, наприклад, патентного права. Відповідно до § 102 (b) Акту, авторське право не поширюється на будь-яку ідею, процес, процес, систему, метод роботи, концепцію, принцип або відкриття, незалежно від форми, в якій вони описані, пояснені, проілюстровані або включені до такого твору.

Секція 106 Акту про авторське право наділяє власників авторського права ексклюзивними правами, які відрізняються від прав, які має набувач авторського права. Ці права представлені наступними: право на відтворення твору; право на створення похідних творів з використанням оригінального твору; право на розповсюдження примірників творів; право публічно представляти твір; право публічної демонстрації твору.

Правова система США особливо сприяє тим, хто вчинив певні запобіжні дії щодо захисту своїх прав, тобто здійснив їх реєстрацію.

Незважаючи на те, що авторське право в США виникає з моменту створення твору, його реєстрація є надзвичайно важливою умовою для ефективного захисту авторського права у випадку його порушення, створюючи для власників прав на зареєстровані твори суттєві переваги, зокрема:

1. Привілейоване становище особи, твір якої зареєстровано щодо інших осіб (презумпція правовласника).
2. Встановлюється презумпція того, що робота захищена авторським правом, і всіх третіх осіб попереджено щодо відповідальності за незаконне використання зареєстрованого об'єкта інтелектуальної власності.
3. Можливість стягнення з порушника передбачених законом штрафів, розмір яких на відміну від збитків не потребує доведення.
4. Розмір компенсації за незаконне використання зареєстрованого твору може в декілька разів перевищувати суми компенсацій за використання незареєстрованих творів.
5. Можливість звернутися до суду з проханням винести попередню ухвалу про заборону несанкціонованого використання зареєстрованого об'єкта ще до вирішення судового спору.

Іващенко Є. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.соц.н., доцент Демичева А. В.

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЖІНОК В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ПИТАННЯ

Одна з головних проблем сучасної України – це порушення прав жінок. «Жінки в Україні мають рівні можливості з чоловіками, було б бажання і здібності їх втілити», – така думка є доволі поширеною. Втім хибною, як наголошують експерти і доводить статистика. Українки досі зазнають дискримінацій за ознакою статі. Більшість чоловіків вважають, що жінки – слабка стать, тому вони повинні слухати тих, хто більше їх зовнішньо. Проаналізувавши наукову літературу та емпіричні дані, можемо виокремити найбільш поширені порушення прав жінок.

1. Жертви домашнього насильства. Найбільш кричущим порушенням прав жінок залишається домашнє насильство. 90% наших громадян, які потерпають від насильства – це жінки. Причини – стереотипи, що жінка – «берегиня дому», її функція – приготування їжі та догляд за дітьми. І щойно вона починала заявляти про свої права, то одразу ж піддається насильству – чи економічному, чи психологічному, чи фізичному, чи сексуальному. Протягом першої половини 2020 року до поліції надійшло 101 тисяча викликів через домашнє насильство. Це на 40% більше у порівнянні з 2019 р. За перше півріччя 2021 року від жінок надійшло 86 955 звернень з приводу домашнього насильства [3].

2. Жінки отримують меншу зарплатню. За даними статистики жінки заробляють у середньому на 25% менше, ніж чоловіки. Одна з причин це те, що окрім оплачуваної роботи жінка повинна займатися домашніми справами, які вважаються «жіночими». Вона вибирає менш оплачувану роботу, але з гнучкими умовами. Бо

є купа других обов'язків, які вважаються чомусь лише жіночими, хоча народження дітей – це радість та благо для усіх членів сім'ї. Зібравши інформацію по 217 країнах, дослідники підраховали, що домашня робота і догляд за родиною займає в житті жінки 23 роки. У другому кварталі 2020 року жінки отримували 9 740 гривень – **80,1%** від зарплати чоловіків. У третьому кварталі 2020 р. – 10 409 гривень – **78,0%** від зарплати чоловіків. У четвертому кварталі 2020 р. зарплата жінок була 11 558 гривень – **81,4%** від зарплати чоловіків. У першому кварталі 2021 р. – 11 670 гривень – **82,2%** від зарплати чоловіків [2].

3. Жінки обмежені у кар'єрі. Важливий крок до гендерної рівності – це скасування розподілу професій на «жіночі» і «чоловічі». Але в Україні не зникла дискримінаційна практика та лишилися заборонені професії. Наприклад, українським жінкам заборонені всі професії, які стосуються військово-морських сил. Нині в українській армії працює жінок не менше, ніж в деяких країнах світу. До жінок висувають певні вимоги, такі як вік, зовнішні дані. Хоча запропонована робота абсолютно не потребує таких характеристик. Жінки контролюють лише 5-10% економічних ресурсів. У приватному бізнесі жінки володіють 30% малих, 12,7% середніх і лише 13% великих підприємств [5].

4. Статеві злочини проти жінок. Найголовніший доказ того, що все наше життя пронизує культура зґвалтування, є статистика. Однак проблема полягає в тому, що вираховувати «білу статистику» за фактами сексуального й сексуалізованого насильства неможливо. Через стигматизацію і звинувачення тих, хто пережили насильство, багато випадків так і залишаються не озвученими. Наразі можна оперувати такими даними: 35% жінок в усьому світі зазнали певного прояву фізичного або сексуального насильства з боку інтимного партнера або іншої особи. У 2015 році близько 120 млн дівчат-підлітків (15–19 років) в усьому світі хоча б раз зазнавали сексуального насильства або інших форм примусу. 87% усіх випадків сексуального насильства чинять знайомі, 47% - друзі або партнери. За даними українських громадських організацій, кожна четверта жінка в Україні пережила досвід зґвалтування або замах на зґвалтування хоча б раз у житті. До правоохоронних органів з заявами про зґвалтування чи сексуальне насильство звертаються лише 6% жінок-жертв [4].

Україна формує нормативно-правову базу, яка регулює процеси формування та реалізації гендерної політики в Україні. Однак створення реально діючих механізмів є складним завданням. Залишилися стереотипи, що жінка – «берегиня», «господарка», що «для жіночого щастя потрібне кохання і родина». Але також важлива частина, коли жінка має всі можливості для самореалізації. На жаль, як влучно зауважує О. Уварова, незважаючи на наявність профільних законів України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про попередження насильства в сім'ї» тощо, їх норми залишаються переважно декларативними. Причинами такої ситуації дослідниця вважає низьку обізнаність жінок (особливо в сільській місцевості) із міжнародними стандартами у сфері захисту від гендерної дискримінації; невміння представників юридичної професії ідентифікувати ті випадки, коли порушення прав та законних інтересів жінки стає наслідком дії дискримінаційних положень законодавства або гендерно нейтральних законодавчих актів, які на практиці призводять до дискримінаційних наслідків [6].

Список використаних джерел

1. Гендерна нерівність: п'ять порушень прав жінок в Україні. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/-29085513.html> (дата звернення: 04.11.2021).
2. Пундор І. Хто заробляє більше: яка різниця між зарплатами чоловіків та жінок в Україні. URL: https://economy.24tv.ua/hto-zaroblyaye-bilshe-yaka-riznitsya-novini-ekonomiki-ukrayini_n1728590 (дата звернення: 04.11.2021).
3. Ткачук Б. Кількість скарг на домашнє насильство зросла на 40%. Це понад сто тисяч викликів за пів року. URL: <https://hromadske.ua/posts/kilkist-skarg-na-domashnye-nasilstvo-zroslo-na-40-ce-ponad-sto-tisyach-viklikiv-za-piv-roku> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Тонких Н. Зґвалтування по-українськи: аналіз випадків сексуального насильства щодо українок. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/z-valtuvannya-po-ukrainski-134051.html> (дата звернення: 10.10.2021).
5. Топ-10 гендерної політики: Збірка матеріалів про гендерну політику. URL: https://radaprogram.org/sites/default/files/publications/top-10_web.pdf (дата звернення: 19.10.2021).
6. Уварова О. Права жінок і гендерна рівність в Україні. URL: <https://helsinki.org.ua/prava-zhinok-i-henderna-rivnist-v-ukrajini-o-uvarova/> (дата звернення: 04.11.2021).

Іщенко А. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

ПРАВОВА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

Правова система суспільства займає важливу роль у державній сутності України. Вона є зовнішнім чинником держави, тому не може існувати без суспільства.

Право в житті людини допомагає знаходити взаємовідносини в суспільстві, надає захист в різних ситуаціях, допомагає в рішенні певних проблем. Воно посідає головне місце в регулюванні соціальних норм і є актуальним питанням до сьогодні. Тому кожна країна має свої правові звичаї, традиції, законотворчі органи, особливості правової культури, яких дотримується і розвиває.

Мета права – надати постійні правила для спільноти, щоб відбувалася певна рівновага, яка потрібна для підтримання країни чіткого статусу та норм, створювати певну правову культуру, яка впливає на правову свідомість суспільства, правове регулювання, характер законодавства та захист прав людини.

Що ж стосується правої системи суспільства в Україні, то вона має ознаки єдності та суверенності, організована за допомогою певних джерел права та правових засобів, що діють для забезпечення певного верховенства права та для створення необхідних умов розвитку українського суспільства. Вона знаходиться на стадії формування на міжнародному рівні та розвивається в європейському напрямку.

Саме поняття правова система з'явилося ще в XIX ст., однак як синонім права або законодавства. Розглянувши детальніше, можна сказати, що ця система є самостійним терміном. Вона розкривається більш просторіше і об'ємніше, ніж просто поняття «право», надає можливість розглядати і оцінювати всю правову реальність в повному обсязі, а не окремі її компоненти.

С кожним днем поняття правової системи розвивається. На даному етапі можна сказати, що в сучасному світі існує безліч правових систем. В їх основу покладено абсолютно різні галузі та інститути права, а також способи і методи здійснення правосуддя. Поява цього поняття стала можливою внаслідок дослідження правових явищ шляхом поєднання формально-юридичного, порівняльно-правового та соціологічного методів пізнання.

Отже, для дослідження питання потрібно розкрити основні ознаки правової системи суспільства. До них відносяться системність – правові явища та процеси якої знаходяться в даній ознаці пов'язані між собою зв'язками; циклічність – в період якої відбувається постійне вдосконалення системи; послідовність, яка являє собою порядок переходу елементів правової системи від одних до інших; поєднання статичності і динаміки, що зумовлюють два блоки обов'язків елементів правової системи; інтегративність правової системи, яка ділиться на два значення; чіткість, що регулюється на структурі правової системи та визначає в собі певні функціонування; внутрішня підпорядкованість, котра надає стійкий характер, тому можна сказати що середина правової системи вдосконалюється і функціонує не хаотично.

Аналізуючи питання стосовно структури правової системи, слід зазначити, що кожна з них має власну структуру, тому можна виділити п'ять рівнів, такі як: суб'єктивно-сутнісний, до якого відносяться суб'єкти права, інтелектуально-психічний, нормативно-регулятивний, організаційно-діяльнісний, соціально-регулятивний. Кожна з цих систем має свою власну підсистему та принципи організації: інституційну – суб'єктний склад, нормативну (регулятивну), ідеологічну, функціональну, комунікативну.

Таким чином, правова система суспільства є базовим компонентом держави, здійснює великий вплив на суспільство та відносини між ним, досягнення високого рівня правовідносин.

Кринін М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

НАПРЯМИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДОГОВІРНОГО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Розширюються функції цивільного договору. В даний час вони не вичерпуються оформленням стосунків у сфері майнового обороту. Договір активно використовується як засіб організації структури ринкового господарства. Цивільний договір (у формі договорів приєднання) стає важливим джерелом чинного права.

Розвиток продуктивних сил, науково-технічна революція безпосередньо впливають на систему договорів. З'являється новий їх вигляд, і перш за все у сфері надання послуг, використання результатів творчої діяльності людини, передачі і обробки інформації. Договірні стосунки всі частіше набувають складного, комплексного і довгострокового характеру.

Відбувається диференціація правового регулювання договірних стосунків залежно від їх суб'єктного складу. Вельми чітко почала розмежовуватися правова регламентація стосунків між комерсантами, між державними органами і комерсантами, між підприємцями і споживачами. Саме у останніх двох різновидах договорів спостерігаються найвідчутніші відступи від початків класичного договірного права.

Можна констатувати безперервне зростання числа обмежень свободи договору, що дуже помітно в публічних контрактах і в договорах за участю споживачів. Посилюється контроль (зокрема з боку судів) за змістом договорів, їх відповідністю публічного порядку.

Законодавство і судова практика західних країн почали допускати внесення змін в договір або навіть відмову від договору з урахуванням економічних обставин, що виникли несподівано. У деяких західних державах суди все частіше трактує свободу договору (стосовно комерційних контрактів) і як свободу кожної зі сторін припиняти договірні відносини, виходячи виключно зі своїх власних інтересів, із зобов'язанням компенсувати контрагентів збитки, що виникли у зв'язку з цим.

Ще однією важливою тенденцією розвитку договірного права європейських країн є гармонізація і уніфікація як матеріального договірного права, так і колізійного договірного права держав Європи, яке є основою європейського приватного права, що формується, і може слугувати фундаментом створення в майбутньому загальноєвропейського кодексу приватного права.

Європейські країни віддають перевагу чіткішим колізійним нормам. Серед цих норм, зокрема, наступні: закон місця укладення договору (*lex loci contractus*); закон загального доміцилія або громадянства сторін договору (Італія, Португалія); закон місця виконання договору (Німеччина); закон країни продавця (Чехія, Польща, Австрія). Низка країн приєдналися до Гаазької конвенції про право, що застосовується до договорів міжнародної купівлі-продажу товарів (рухомих речей) від 15 червня 1955 р., що зробило загальну картину колізійного права європейських держав ще більш складною.

Разом з тим Гаазька стала своєрідною «відправною точкою» для подальших документів, розроблених в рамках Гаазької конференції з міжнародного приватного права і Комісії ООН з права міжнародної торгівлі - ЮНСІТРАЛ. Це стосується перш за все сфери застосування конвенції, а також основного колізійного принципу, який не тільки був сприйнятий Гаазькою конвенцією 1986 р. про право, що застосовується до договорів міжнародної купівлі-продажу товарів, і Римською конвенцією 1980 р. про право, що застосовується до договірних зобов'язань, але і вплинув на побудову колізійних прив'язок у ряді країн.

Проте, до теперішнього часу в цій сфері європейським країнам вдалося досягти більшої одноманітності головним чином завдяки ухваленню Конвенції про право, що застосовується до договірних зобов'язань, від 19 червня 1980 р. (Римська конвенція) і Конвенції ООН про право, що застосовується до договорів міжнародної купівлі-продажу товарів, від 22 грудня 1986 р. (Гаазька конвенція).

Куріпка К. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.ю.н., доцент Грозовський І. М.

СПІВРОБІТНИЦТВО МВФ З УКРАЇНОЮ

Міжнародний Валютний Фонд є міжнародною фінансовою організацією, яка була заснована в 1944 році. До її складу входять 188 країн.

Фонд має статус спеціалізованої установи ООН. Його метою є регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів та надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті.

Україна стала членом МВФ відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 червня 1992 р.

Україна з 1994 р. активно співпрацює з МВФ, використовуючи його фінансові і технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних передумов для проведення економічних реформ.

За правилами, для кожної держави, що приєднується до Фонду, встановлюється квота, яка обирається виходячи із ролі цієї країни у світовій економіці й визначає максимальний розмір фінансових зобов'язань перед МВФ, кількість голосів, та впливає на доступ до фінансування від МВФ. На час вступу України до Фонду було проведено вісім і завершувався дев'ятий загальний перегляд квот. Згідно з восьмим переглядом квота України була визначена у 665 млн SDR.

Виконавча рада Фонду складається з 24 виконавчих директорів, вісім з яких представляють окремі країни (США, Німеччина, Японія, Франція, Велика Британія, Саудівська Аравія, Росія, Китай), а решта – групи країн. Україна входить до групи з 16 таких держав за лідерством Нідерландів та має у цій групі третє місце за кількістю голосів.

Основні напрями співпраці України та Національного банку з МВФ – співпраця за програмами підтримки платіжного балансу, щорічні консультації в рамках Статті IV Статей Угоди МВФ, технічна допомога, а також реалізація іншої діяльності в рамках членства.

Для МВФ важливе збереження незалежності НБУ, нашої монетарної політики в рамках режиму інфляційного таргетування та гнучкого курсоутворення, а також проведення фінансової політики, яка допоможе утримати баланс між фінансовою стабільністю та підтримкою економіки.

Відповідно до правил та процедур МВФ показником успішної реалізації програми є виконання країною структурних маяків і кількісних критеріїв ефективності.

У червні 2020 року МВФ ухвалоно нову 18-ти місячну програму Stand-by на суму близько 5 млрд дол. США, яка спрямована на підтримку бюджету, а саме на подолання негативних наслідків COVID-19. Перший транш у розмірі 2,1 млрд. дол. США Україна отримала 11 червня 2020 р.

Реалізація цієї програми сприяє продовженню впровадження важливих структурних реформ у сферах фіскальної та монетарної політики, фінансовому секторі, а також впровадженню інших важливих структурних реформ в енергетичному секторі, управлінні державним майном, боротьбі з корупцією. Очікується також, що діюча програма сприятиме доступу до фінансової підтримки від інших міжнародних партнерів України, зокрема Світового банку, ЄС та окремих країн світу. Заходи, за якими здійснюватиметься реформування, містяться в Меморандумі про економічну та фінансову політику.

Станом на лютий 2021 року Україна в рамках співробітництва з МВФ загалом отримала 35 млрд дол. США.

Лютий С. В.

Запорізький будівельний фаховий коледж

ВИМОГА НЕУПЕРЕДЖЕНОСТІ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ТЛУМАЧЕННЯ ЗАКОНУ

Принцип справедливості визнається стрижневим для всієї правової системи, саме за його допомогою право та держава стають ближчими до людини, тобто, легітимними.

Важливим для характеристики принципу справедливості являється дослідження його вимог. Першою серед них, на наш погляд, це вимога неупередженості при здійсненні тлумачення закону.

У загальному вигляді неупередженість є те, що не має заздалегідь сформованої думки [1]. В значенні синонімів безпристрасний – неупереджений, незацікавлений, безсторонній [2]. Об'єктивність часто визначається у словниках як неупередженість, безсторонність [3]. В юридичній літературі зміст вимоги неупередженості розуміється як відкидання власної зацікавленості.

Так Д. Гаврилов вважав неупередженість людини, яка здійснює тлумачення, полягає в її внутрішній свободі, здатності здійснювати самоконтроль, долати сумніви, пов'язані з необхідністю уникнення односторонності в оцінці обставин справи.

Р. Ципеліус проголошує, аби бути неупередженим, суддя не повинен безпосередньо, чи опосередковано бути пов'язаним з інтересами тих, чия долю він вирішує, крім того, він не повинен зазнавати впливів, що можуть зашкодити його нейтральності [4]. Суддя також має дистанціюватися від конкретної людини, ніби піти з буденного життя при здійсненні правосуддя.

Ми переконані, що перша частина вимоги неупередженості судочинства не стосується тлумачення, оскільки «arbitre» «має справу» з юридичною нормою, а не з певними суб'єктами, коли суддя працює насамперед з людьми. Друга ідея цілком застосована у сфері тлумачення права, адже «arbitre» належить ніби зректися себе, свого «Я», відкинути власні емоції й уподобання при здійсненні визначальної діяльності. Висновок, що вимога неупередженості наповнюється змістом через аспекти:

1) зовнішнього, який полягає в тому, що «arbitre» має залишатися осторонь будь-яких подій і впливів, які можуть змінити його думку;

2) внутрішнього, який має прояв у тому, що «arbitre» повинен вести постійну боротьбу з власними емоціями, настроями, переконаннями тощо. В цей час поділ слід визнати умовним, тому, що саме зовнішні фактори формують суб'єктивне ставлення «arbitre» до певних явищ навколишньої дійсності.

Відмічаємо, що корінням неупередженості є природна людська звичка робити передчасні висновки з недостатньо вивченою проблемою. Кожному з нас притаманне бажання бачити те, що ми хочемо чи сподіваємося побачити. З другого боку, неупередженість має певну особисту зацікавленість особи, оскільки людині властиво діяти у своїх інтересах.

З цього приводу Г. Радбрух зазначає, що ми зневажаємо пастора, який проповідує всупереч власним переконанням, але шануємо суддю, який всупереч своїм правовим почуттям не поступається вірності закону [6]. Маємо вказати і на наслідки упередженості. Так, у ст. 27 КАС України зазначається, що суддя відводиться, якщо він прямо чи опосередковано заінтересований в результаті розгляду справи або за наявності інших обставин, які викликають сумнів у його неупередженості. Однак, що ця вимога стосується лише суб'єктів офіційної інтерпретації. При неофіційному тлумаченні такі суворі наслідки неприпустимі, адже ніхто не може позбавити особу права на власну думку, котре знайшло своє закріплення в ст. 34 Конституції України.

Об'єктивна неупередженість вимагає існування в судді достатніх гарантій, що виключають будь-які обґрунтовані сумніви в його безсторонності. Друга важлива ідея справедливості полягає в тому, аби не тлумачити правовий акт у відриві від конкретної ситуації, й конкретних осіб та їх становища. Справедливість є взяттям до уваги індивідуальності осіб та відносин [7], а індивідуалізація є душею справедливості [6].

Список використаних джерел

1. Словник.net. Непредвзятость. URL: <http://www.slovnyk> (дата обращения: 01.11.2021).
2. Словник синонімів Полюги. Безпристрасний. URL: <http://slovopedia.org.ua/31/53393/27402.html> (дата звернення: 01.11.2021).
3. Крысин Л. П. Толковый словарь иноязычных слов. Москва : Эксмо, 2005. 944 с.
4. Циппелиус Р. Філософія права : підручник. / пер. з нім. Є. М. Перепічя, Л. А. Ситниченко, С. В. Пролеєва. Київ : Тандем, 2000. 300 с.
5. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США : пер. з англ. Київ : Україна, 1999. 554 с.
6. Радбрух Г. Філософія права. / пер. з нім. Є. Причепія, В. Приходько. Київ : Тандем, 2006. 316 с.
7. Моул Н. Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод. Ст. 11.
8. Черданцев А. Ф. Толкование права и договора : учеб. пособ. для вузов. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 381 с.

Мелешко Б. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ДЕРЖАВИ

Держава – це суверенна, політико територіальна організація публічної влади певних соціальних груп населення в соціально неоднорідному суспільстві, яка має спеціальний апарат управління і примусу, здатна за допомогою права робити свої веління загальнообов'язковими для населення всієї країни, а також здійснювати керівництво суспільством.

Держава характеризується низкою ознак, які відрізняють її від суспільства та його політичних організацій.

До основних ознак держави належать:

1) територія. Порівняно з первісним суспільством держава є організацією територіальною, яка існує тільки у певних територіальних межах. Сама територія не породжує держави, вона лише створює простір, у межах якого держава поширює свою владу на населення, що проживає в ній. Територія держави визначається кордонами, які можуть бути сухопутними, морськими та повітряними. У межах своїх кордонів держава має суверенітет і територіальне верховенство. Необхідно підкреслити, що на території країни можливе існування тільки однієї державної організації;

2) населення. Воно розселене по всій території держави, яка поділяється на адміністративно-територіальні чи політико-територіальні одиниці. Державна влада розповсюджується на всіх людей, що проживають на її території. Більшість населення пов'язана з державою стійкими відносинами громадянства (підданства). Громадяни (піддані) держави, у порівнянні з іноземними громадянами або особами без громадянства, які теж можуть проживати на території даної держави, мають більш ширший правовий статус і більш стійкі правові зв'язки з державою, а також права і обов'язки, яких позбавлені останні. На відміну від політичних партій, професійних спілок, інших громадських організацій або релігійних утворень, тільки держава має право виступати від імені всього народу в цілому. Це є одне із монопольних прав держави;

3) наявність публічної влади, яка відокремлена від суспільства і стоїть над ним. Публічна влада має свою систему державних органів і посадових осіб, які захищають і охороняють інтереси тих, хто має владу. Апарат публічної влади складається із апарату управління, який забезпечує виконання функцій держави та апарату примусу. Примусові заходи застосовують спеціальні органи: армія, поліція (міліція), прокуратура, пенітенціарна система, служба національної безпеки тощо;

4) суверенітет. Це політико-правова властивість державної влади, яка відображається у самостійності, повноті, єдності і верховенстві у межах її території, а також незалежності і рівноправності країни у зовнішніх відносинах. Порушення суверенітету веде до часткової або повної втрати незалежності держави. За сучасних умов розвитку держав та міжнародних відносин, пов'язаних зі створенням органів світового співтовариства і добровільним вступом до них держав (ООН, Рада Європи, Європейський Союз, СНД, ЄЄП

тощо), поняття суверенітету зазнає певних змін. При збереженні самостійності і незалежності у внутрішніх і зовнішніх справах, країни-члени названих міжнародних організацій добровільно визнають їх верховенство з окремих питань внутрішнього життя та міжнародних відносин (права людини, екологія, безпека тощо). По суті – це втілення ідеї обмеженого суверенітету, однак на повній демократичній основі;

5) здатність видавати закони. Тільки держава має право видавати закони та інші нормативно-правові акти, які є загальнообов'язковими для усіх громадян і посадових осіб на всій її території, а також вимагати та забезпечувати їх виконання. Державна влада є єдиним суб'єктом, який має таке право, оскільки вона виступає від імені всього суспільства, як ядро політичної системи. Таких прав не мають інші суб'єкти політичної системи і громадянського суспільства. Діяльність по виданню законів – це виключна прерогатива держави;

6) наявність податкової системи, яка є фінансовою основою для виконання державою владних функцій. Держава встановлює та збирає податки, інші примусові збори зі своїх громадян, підприємств і організацій, які знаходяться на її території, для суспільних потреб та утримання апарату управління, організації державного механізму.

Отже, держава являє собою соціальне явище, обмежене певними історичними рамками. Держава має сукупність зазначених ознак, проте, навіть за відсутності деяких із них державність не втрачається.

Обрамич А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УКРАЇНА: ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Останнім часом доволі збільшується роль та вплив на фінансову безпеку України з боку міжнародних фінансових організацій.

Членство у міжнародній фінансовій організації являється формою реалізації суверенних прав держави, які остання добровільно делегує, не втрачаючи у повній мірі власної компетенції над ними.

Обсяг делегування становить сутність інституту наднаціональності. Порядок їх створення передбачає прийняття основного установчого документа в якості статуту, який може називатися договором або конвенцією, а також формування структури організації і порядку створення та скликання їх головного органу.

Правовий статус міжнародної фінансової організації визначається в її установчому документі і може розглядатись як сфера її роботи. У межах своєї компетенції вона наділяється повноваженнями для визначення цілей власної діяльності і виконання покладених на неї завдань, а її матеріальне забезпечення здійснюється за рахунок внесків держав-членів.

Україна переважно співпрацює з такими міжнародними фінансовими організаціями, як: Світовий банк (The World Bank); Міжнародний валютний фонд (International Monetary Fund, IMF); Європейський банк реконструкції та розвитку (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD); Чорноморський банк торгівлі та розвитку (Black Sea Trade and Development Bank); Європейський інвестиційний банк (The European Investment Bank); Північний інвестиційний банк (Nordic Investment Bank); Північна екологічна фінансова корпорація (Nordic Environment Finance Corporation).

Так, завдяки членству в МВФ Україна може отримувати досить вагомні кредитні ресурси для структурної перебудови власної фінансової системи.

Використовувати кредитні ресурси міжнародних фінансових організацій, зокрема МВФ, можна по-різному. З одного боку, вони надають доступ до доволі дешевих кредитних ресурсів та знижують імовірність дефолту нашої держави, тобто утримують фінансову безпеку України від кардинально негативних проявів.

З іншого боку, виконання не завжди обґрунтованих для нашої держави рекомендацій становить загрозу її національним фінансовим інтересам, оскільки прямо чи опосередковано суперечить усім структурним елементам фінансової безпеки України. Зростання загроз фінансовій безпеці спричиняється і тим, що Україна фактично залучала кошти МВФ для рефінансування своїх попередніх боргів.

Однак, така співпраця вбачається також у наступному: в отриманні технічної допомоги, яка сприятиме підвищенню стабільності у фінансовій сфері та поступовому зростанню; залученні кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій для розвитку та підтримки виробничого потенціалу в усіх сферах національної економіки, що дасть змогу підвищити їх привабливість для іноземних інвесторів.

Потребує удосконалення реформування базових сегментів вітчизняної фінансової системи, що сповільнює процес залучення приватного іноземного капіталу у формі інвестицій. Саме тому, Україна сьогодні значною мірою потребує фінансування з боку міжнародних фінансових організацій.

Внесення відповідних змін до чинного законодавства має передбачити створення цілісної, гнучкої, гармонійної системи забезпечення фінансової безпеки держави.

Пейчев А. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Слабко С. М.

ОСОБЛИВОСТІ ГАРАНТУВАННЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я У КОНСТИТУЦІЯХ ДЕРЖАВ СВІТУ

Питання регламентації та реалізації прав людини постійно перебувають в центрі уваги правової, політичної, філософської, суспільної і таке інше наукової думки. Серед численних прав людини, що закріплені та гарантовані міжнародними документами, національним законодавством на вищому рівні, визнаються навіть тими країнами, у конституціях яких не були закріплені, виділяють право людини на охорону здоров'я як право, що гарантує її фізичне існування і є умовою забезпечення здійснення всіх інших прав людини. Проте,

лише конституційного проголошення права на охорону здоров'я недостатньо, оскільки для його реалізації та захисту необхідні й інші механізми забезпечення. Насамперед, ефективність будь-якого права визначають реальними результатами, досягнутими внаслідок застосування норм. Для цього держава вживає заходи організаційного та правового спрямування.

Аналіз текстів Основних законів різних держав світу показує, що у більшості з них, на підставі міжнародних документів з прав людини (Загальної декларації прав людини 1948 р., Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (скорочено – Європейської Конвенції з прав людини) 1950 р.) проголошено право на охорону здоров'я. Текст відповідної статті звичайно містить формулювання: кожний має право на охорону здоров'я, розкривається зміст цього права, а також засоби забезпечення. Наприклад, ст. 49 Конституції України проголошує, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Право громадян на медичне страхування закріплено в конституціях Болгарії та Хорватії. У конституціях Албанії, Литви і Латвії держава захищає здоров'я людини і гарантує право кожного на основну медичну допомогу або медичне обслуговування. Право на максимально можливий рівень фізичного та духовного здоров'я закріплено і в Конституції Угорщини. В Конституції Швейцарії також передбачено, що Конфедерація гарантує охорону здоров'я. Право громадян на охорону здоров'я конкретно визначено і в конституціях Польщі, Словенії, Словаччини, Румунії, Естонії, Сербії, Чорногорії та багатьох інших державах. Практично у всіх названих країнах конституційно гарантоване право на безкоштовне медичне обслуговування передбачено на основі соціального страхування, в Словаччині – на основі медичного страхування, а у Сербії – на основі участі в обов'язкових страхових схемах. В таких європейських країнах, як Австрія, Німеччина, Ліхтенштейн, право громадян на охорону здоров'я конституційно не закріплено, але деякими статтями цих конституцій передбачено здійснення державою законодавчих і виконавчих дій, що стосуються системи охорони здоров'я і її установ.

Безумовно, кожна держава на конституційному рівні повинна закріпити право на охорону здоров'я, розкрити його зміст та передбачити засоби гарантування, тому що, належна регламентація та гарантування права на охорону здоров'я є необхідною умовою розвитку особистості, гарантією ефективної реалізації основних конституційних прав, у тому числі права на життя, права на працю, права на заняття підприємницькою діяльністю, а також грає важливу роль для забезпечення демографічного потенціалу сучасної держави прогресивного її розвитку.

Рукіна Д. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – д.ю.н., доцент, професор Савіщенко В. М.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОХОРОНИ І ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Дотримання у державі принципу верховенства права, законності, правопорядку, встановлення, зміна законодавства забезпечується діяльністю висококваліфікованих фахівців-юристів. Проблема інтелектуальної культури правників України буде актуальною протягом усього часу існування спектра цих професій на території нашої держави. Хоча, цей аспект культурної діяльності фахівців юридичної галузі досліджених ще не на належному рівні, проте він відіграє неабияку роль у професійному становленні юриста, як спеціаліста у своїй справі.

Дослідженням проблем, пов'язаних з інтелектуальною культурою та такими її складовими, як інтелект, психічний розвиток людини, особливості поведінкової культури, такі наукові діячі: С. Сливка, С. Алексєєв, О. Бандура, В. Бачинін, Ж.-П. Вернан, А. Войтов, О. Данільян, К. Доусон та ін. Вони зробили значний внесок у становлення складових юридичної деонтології та у процес розроблення правил етики спеціалістів.

Інтелектуальна культура являється основою формування творчого мислення й ерудиції професіонала, є каталізатором розвитку моральних та інтелектуальних якостей, основою глибокої поваги до державно-правової дійсності [1, с. 56]. С. Сливка вкладає у поняття інтелектуальної культури рівень обізнаності у державно-правовій дійсності й здатності правника приймати відповідні законодавчі акти, конструктивні рішення, які підпорядковуватимуться законам Всесвіту [2, с. 180]. Зазначене твердження розглянуто у вузькому значенні.

Функціонал інтелектуальної культури юриста має свої особливості, що дозволяє реалізувати інтелектуальні виміри юридичної практики, внесення інтелектуальних реформацій правової системи, впровадження інтелектуальної свободи особистості та ін. [3, с. 185]. До зазначеного переліку можемо також віднести розвиток абстрактного мислення, адже на професійному шляху спеціаліста цієї галузі зустрічаються різноманітні ситуації, де правник має вміло організувати особисту діяльність із введенням до неї різних інноваційних аспектів творчого мислення, котрі допоможуть спростити рішення службових питань.

Отже, можна зробити висновок, що особливі функції інтелекту формують юриста, як фахівця, тобто особу як є компетентною у вирішенні певних проблем. Застосування цих умінь юристом, є передумовою затвердження України, як демократичної держави. Головні завдання та функції інтелектуальної культури для сучасного правника полягають у ефективній службовій діяльності правоохоронця, формування професійної компетентності, чуттєвості, правової обізнаності, коректності у ставленні до оточення й несення відповідальності за власні дії.

Список використаних джерел

1. Грубіно А. В., Кравчук В. М. Юридична деонтологія і професійна етика та логіка для юристів : навч. посіб. Тернопіль : вид-во Тернопільського нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка 2016. 109 с.

2. Сливка С. С. Юридична деонтологія : підручник. Київ : Атіка, 2001. 304 с.
3. Євхутіч І. М. Мораль і право в системі соціальних уявлень та їх місце й роль у діяльності Національної поліції України : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 212 с.

Сапа А. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

ПРАВОВА ПОВЕДІНКА

Поведінка – це найважливіша соціальна характеристика особистості, адже своєю поведінкою особа може принести іншим учасникам суспільним відносин як користь, так і шкоду.

З позиції права ця поведінка може бути оцінена по-різному, тому для того, щоб зрозуміти, що ж саме несе в собі поведінка, користь чи шкоду, держава встановлює своєрідні межі поведінки громадян, колективних об'єднань тощо.

Саме ж поняття правової поведінки було предметом дискусій учених – істориків, філософів протягом усього періоду існування людства. Зрештою, зародження права тісно пов'язане з поведінкою людини та впливу на неї. Це поняття має свої особливості, закономірності та відмінності. До того ж, сам феномен поведінки особи у праві споконвічно є предметом дослідження.

Право починає впливати на людину ще з первісного ладу у вигляді норм звичаю та вказівок очільника роду, племені, а потім і держави. Однією із найдавніших пам'яток людства, що наочно свідчить про дію права на поведінку особи, були Закони Хаммурапі. Вони вказували на те, що суспільний порядок порушується саме там, де закони трактуються несправедливо чи взагалі не на користь суспільства.

В Стародавній Індії були поширеними Закони Ману. Відповідно до них правопорушення поділялися на групи, і хоча за їх вчинення призначали досить жорстокі покарання, аж до смертної кари, але насправді ці закони мали швидше рекомендаційний характер, аніж практичний.

На нашу думку, поняття «правова поведінка» є синонімічним до поняття «свобода». Вважаємо, що свобода – це втілення волі, сама її суть існування, чи як ще можна сказати – буття. Адже кожній особі притаманний набір вроджених властивостей, що спонукають та мотивують її до певних дій та вчинків. Це й є свобода волі, свобода вибору, адже ми самі вирішуємо, як нам вчинити в тій чи іншій ситуації. Так, інколи на нас впливають зовнішні фактори у вигляді примусу, але ж внутрішні фактори, такі як совість, мораль, чесність, справедливість, гуманність тощо також є неодмінними складовими поведінки, тому остаточний вибір все ж за нами.

Щодо реалізації правової поведінки зазначимо, що «конструкція» правової поведінки не є ідеальною. Вона пов'язана з правовою свідомістю людини. Свідомість – це важливий компонент людської психіки, її функціонування дає можливість людині представляти її діяльність, регулювати й контролювати емоційні та практичні відносини з суспільством. Поняття «свідомість» пов'язане із такими науками, як філософія, психологія, соціологія та є елементом правових відносин. Свідомість несе в собі емоції, почуття, настрої, на основі яких і виражається ставлення людей до чинного чи бажаного права. Тобто можна сказати, що правова свідомість – це відображення правової поведінки у суспільстві, що дає уявлення про бажаний правовий порядок.

Щоб зрозуміти суть явища правової поведінки, необхідно зупинитися ще й на соціальних нормах, оскільки вони є основою правової поведінки особи. Зазвичай соціальні норми є певними стандартами обов'язкової з точки зору суспільства поведінки, що створюються для кращого життя суспільства. Якщо вони набувають обов'язкового характеру, то, відповідно, стають правовими. До того ж, вони повинні відповідати сучасним суспільним потребам, матеріальним і духовним інтересам суспільства.

Отже, зазначимо, що правова поведінка – це врегульована нормами права, усвідомлена, соціально значуща поведінка, що підконтрольна свідомості й волі людини та здатна спричинити юридичні наслідки як негативного, так і позитивного характеру. Вона проявляється у формі дій, які впливають на стосунки суб'єктів, або бездіяльності, яка, навпаки, не спричиняє жодних змін у стані суспільних відносин.

Правова поведінка є складним елементом, оскільки модель поведінки особи є виключно індивідуальною, тому завданням держави є стимулювати розвиток моральних засад в суспільстві для покращення свідомості людей, що, безсумнівно, вплине на формування висококультурного суспільства.

Січевська Г. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

ПРАВО І РЕЛІГІЯ

Право – це обумовлена природою людини і суспільства система регулювання суспільних відносин, що виражає свободу особистості, та якій притаманні нормативність, формальна визначеність в офіційних джерелах і забезпеченість можливістю державного примусу.

Релігія – віра, особлива система світогляду та світосприйняття, набір культурних, духовних та моральних цінностей, що обумовлюють поведінку людини.

Як видно з визначень понять «право» і «релігія» вони мають як спільні риси, так і відмінності.

Спільним для правових та релігійних норм є те, що вони:

– як регулятивні механізми міжіндивідуальної взаємодії засновуються на свободі волі особистості, на наданні індивіду можливості вибору відповідної до його світогляду норми поведінки;

– не стосуються окремого індивіда, а поширюються на всіх членів спільноти (від секти до населення держави), тобто вони безадресні;

– є анонімними, тобто вони є результатом життєдіяльності певної спільноти та узагальненням типових правил поведінки;

– норми містять високий ступінь належного, оскільки кожна норма, насамперед, є описом бажаної поведінки;

Розмежування між нормами права і релігійними нормами можна здійснити за такими ознаками.

По-перше, релігійні норми базуються на внутрішньому авторитеті – голосі сумління, а правові – на зовнішньому, оскільки вони захищені державою.

По-друге, за способом встановлення та закріплення: релігійні норми виникають в процесі історичного розвитку суспільства протягом досить тривалого часу та фіксуються в усній або письмовій формі; норми права встановлюються за спеціальною створеною процедурою і набувають формального виразу в нормативних актах та приписах, які походять від держави, – законах, указах, постановах, наказах, інструкціях та ін.

По-третє, релігійні норми адресовані віруючим відповідної конфесії, а правові – всім членам суспільства і мають ознаку загальнообов'язковості, незалежно від згоди або визнання їх з боку суб'єктів права.

По-четверте, в релігійних нормах приписується внутрішня поведінка, яка може виявлятися й у зовнішніх вчинках, а в праві – зовнішня, хоча і внутрішній духовний стан може мати велике значення.

По-п'яте, виконання приписів релігійних норм забезпечується не тільки загрозою застосування передбачених ними санкцій, а й заходами морально впливу – правопорушник розглядається як «грішник» перед Богом з погляду інших віруючих; правові норми містять точно встановлені вичерпні види санкцій – штраф, позбавлення волі, арешт, догану, звільнення, громадські чи виправні роботи тощо.

Характер співвідношення права і релігії носить неоднозначний, і часто суперечливий характер. З юридичної точки зору право наділене пріоритетом в соціальному регулюванні, оскільки в силу своєї обов'язковості (імперативності), формальної визначеності і державної захищеності воно здатне найбільш оптимально забезпечити нормальне функціонування суспільства, що є складним соціальним організмом. У той же час ефективність правового регулювання багато в чому залежить від узгодженої взаємодії з іншими не юридичними регулятивними системами, у тому числі й з релігією.

Отже право і релігія сьогодні є найдієвішими регулятивними соціальними механізмами. Попри значні видові відмінності вони зберігають відчутну долю схожих моментів. І право і релігія за своїм статусом належать до видатних духовно-культурних досягнень людства, в яких повною мірою реалізуються ціннісно-ідеологічні настанови соціуму та споконвічні ідеали збалансованого та врівноваженого суспільного життя. Право і релігія представляють собою цілий пласт духовної культури людства, а тому вони багатогранні і неоднозначні: вони включені в різні сфери людської життєдіяльності, а відтак вивчаються різними науками.

Скрипник М. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Гороховська О. В.

МІСЦЕ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ У СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА

Судовий прецедент – це рішення у конкретній справі, яке допомагає іншим суддям приймати рішення в майбутньому по аналогічній категорії справ. Це найпростіше розуміння судового прецеденту, яке застосовується також при характеристиці судової практики. Також варто зазначити, що судовий прецедент займає самостійне місце в системі джерел права.

На сьогодні питання ролі та місця судового прецеденту в системі джерел права є надзвичайно актуальним з огляду на визнання рішень Європейського суду з прав людини джерелами права, обов'язковим дотримання рішень Конституційного суду України та постанов Пленуму Верховного суду України.

Назва «правовий прецедент» є загальною і включає в себе судовий прецедент та адміністративний прецедент. Розглядаючи питання місця судового прецеденту як джерела національного права, мається на увазі не будь-які рішення судових органів, а лише ті які містять нормативні приписи, зокрема рішення Конституційного суду України; нормативні тлумачення Пленуму Верховного Суду України та Вищих спеціалізованих судів, рішення судів загальної юрисдикції, що скасовують дію нормативних актів; рішення Європейського суду з прав людини.

В доктрині теорії права зазначається, що прецедент є необхідним для національної правової системи, адже він спрямований на забезпечення динамічності та покращення ефективності, деталізацію нормативно-правового регулювання захисту прав та інтересів людини судом.

Нажаль серед науковців немає єдиної точки зору щодо місця судового прецеденту в системі джерел національного права. З приводу цього питання існує дві протилежні точки зору. Відповідно до першої, прихильниками якої є Л. А. Луць, С. В. Шевчук, Б. В. Малишев, О. І. Турчак, судовий прецедент фактично виконує функції джерел права, в зв'язку з чим потребує офіційного визнання. Прецедент для української правової системи може стати ефективним засобом, який регулюватиме нові суспільні відносини, до яких не встигає пристосуватися правова система та усунути недосконалість, суперечливість та неясність законодавства. За допомогою судового прецеденту також можна вирішити актуальну проблему єдності правозастосовної практики в Україні, що спричиняє звернення громадян до Європейського суду з прав людини та підриває авторитет національного правосуддя.

Прихильники іншої точки зору (Д. Кирилюк, Д. Хорошковська) заперечують необхідність запровадження судового прецеденту, вказуючи на негативні аспекти, які можуть виникнути у зв'язку із його функціонуванням у правовій системі України. Мається на увазі те, що зараз до кожної справи у судді повинен бути індивідуальний та об'єктивний підхід, деталізований аналіз усіх обставин справи, а наявність судового прецеденту стимулюватиме спрощений підхід до аналогічних справ, це даватиме підстави говорити про несправедливість судового рішення, яке може винести суд. Але якщо розглядати судовий прецедент як платформу, з якої має починатися дослідження усіх обставин справи, які виходять за межі прецеденту, то це сприятиме оперативності судового процесу, оскільки суддя вже матиме основу вирішення справи.

Не можна відкидати думку про те, що судовий прецедент дійсно може стати стимулом для збільшення відсотка неправосудних рішень, так як в першу чергу до цього кроку ще не готова судова система. В нашій судовій системі є численні недоліки, недосконалість та іноді абсурдність судової системи, відсутність об'єктивного відбору кандидатів на посаду судді, низький рівень підготовки суддів, корумпованість та заповізаність судових інстанцій яскраво демонструють небезпеку яку може принести судовий прецедент у його сьогодишньому варіанті.

Виходячи з вищесказаного можна зробити висновок, що визнавати судовий прецедент на державному рівні поки що не можна, незважаючи на суттєві переваги судового прецеденту, але при внесенні змін у законодавство слід було б врахувати існуючий варіант такої судової практики.

Шикун О. Ф.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.ю.н. Половинкіна Р. Ю.

МІЖНАРОДНИЙ СУД ООН

Міжнародний Суд, згідно з пунктом 1 статті 7 Статуту ООН, є одним з головних судових органів Організації Об'єднаних Націй. Виходячи з статті 92 Статуту ООН Міжнародний Суд є головним судовим органом ООН. Його основне призначення полягає в тому, що він повинен вирішувати будь-які міжнародні спори, які будуть передані йому державами, які сперечаються.

Аналіз розвитку сучасного міжнародного права і міжнародних відносин показує, що Міжнародний Суд перетворився в один з важливих центрів дослідження і тлумачення сучасного міжнародного права. Сформульовані ним концепції, внаслідок особливого порядку комплектування цього міжнародного органу, його високого статусу, юридичної природи винесення ним рішень і консультативних висновків роблять серйозний вплив на доктрину міжнародного права і суттєво впливають як на процес універсалізації, так і кодифікації міжнародного права.

Міжнародний Суд не є правотворчим органом. Його рішення не створюють і прецедентного права, оскільки вони обов'язкові лише для сторін у справі сторін і лише по даній справі. Суд у своїх рішеннях відзначає, що він не є законодавчим органом, його обов'язок полягає в тому, щоб застосовувати право таким, яким воно є, а не створювати його.

Протягом всієї історії існування Міжнародного Суду дебатовалося питання про посилення його ролі і впливу. Потенціал Міжнародного Суду залишався істотно недостатньо використаним. Позитивний внесок Міжнародного Суду у врегулювання міжнародних спорів та врегулювання міжнародного правопорядку міг би бути більшим.

Реєстр справ, переданих до Міжнародного Суду, збільшується, проте Суд як і раніше є таким ресурсом мирного врегулювання спорів за допомогою судового розгляду, який використовується не повною мірою. Більш широке використання Суду стало б важливим внеском у миротворчу діяльність ООН.

Підвищення ефективності діяльності Міжнародного Суду ООН можливо шляхом проведення ряду перетворень, які, так чи інакше, пов'язані з обмеженням державного суверенітету і максимальної довіри до міжнародної судової процедури.

Оскільки постанови Статуту Суду не допускають будь-яких застережень при прийнятті обов'язкової юрисдикції за винятком умов взаємності, було б доцільно піти на встановлення низки обмежень при формулюванні застережень, виключаючи ту чи іншу область зі сфери підсудності.

Тут можливо двояке рішення:

1) визнати на основі спеціальної постанови Суду того, що дане застереження не має юридичної сили (тобто держава, яка зробила застереження при прийнятті обов'язкової юрисдикції, тим самим згідно з пунктом 2 статті 36 Статуту, повністю зв'язано постановами своєї декларації);

2) визнання Судом те, що відповідне застереження зачіпає об'єкт і мету самої декларації і тим самим робить її юридично недійсною.

Так само розширенню юрисдикції Міжнародного Суду та відповідному підвищенню його ролі як головного судового органу ООН могло б сприяти складання спеціального списку питань, які в перспективі могли б бути або, навпаки, не могли б бути предметом його розгляду. Вирішення цього завдання значно спростило б всю процедуру судового врегулювання.

Повага до Суду настільки зросла, що сьогодні не тільки 59 держав висловили згоду на обов'язкову юрисдикцію Суду відповідно до факультативного застереження, але застереження про обов'язкову юрисдикцію міститися і в сотнях нових міжнародних угод.

І, нарешті, найбільш повно використовувати судову процедуру для вирішення міжнародних суперечок дозволить забезпечити державам можливість звернення до інституту «Forum prorogatum», згідно з яким держава може проявляти згоду в одному випадку на розширення юрисдикції Суду вже розглянутої справи (за наявності визнання з боку обох сторін обов'язкової юрисдикції Суду), а в іншому (при відсутності формального конвенційного зобов'язання і декларації про прийняття обов'язкової юрисдикції Суду) на прийняття на себе юрисдикції Суду по конкретній справі.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

Аксьонов Є. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. — капітан поліції, старший викладач Чорна А. Г.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ТАКИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК ЗГВАЛТУВАННЯ, СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО І ПРИМУШУВАННЯ ДО ВСТУПУ В СТАТЕВИЙ ЗВ'ЯЗОК

Через актуалізацію положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами виникла потреба внесення змін до деяких статей Кримінального кодексу України (далі - ККУ). Насамперед, це стосується визначення таких кримінальних правопорушень, як зґвалтування, сексуальне насильство та примушування до вступу в статевий зв'язок. Застосовані національним законодавцем зміни щодо положень цих статей не вирішили проблему розуміння примушування до вступу у статевий зв'язок, а навпаки, створили додаткові проблеми розмежування примушування до вступу в статевий зв'язок від зґвалтування і сексуального насильства. Дані обставини слугують причиною актуальності дослідження даної теми, яке допоможе знайти більш оптимальні шляхи удосконалення кримінально-правових положень ст. 154 ККУ.

Вітчизняна кримінально-правова доктрина дорадянської доби визначала зґвалтування статевими зносинами, які обов'язково супроводжувалися певним впливом на потерпілого, тобто діями суб'єкта даного кримінального правопорушення, які ставили його у безвихідне положення, таким чином позбавляють можливості вибрати іншу поведінку без шкоди для власного життя та здоров'я та заставили підкоритися домаганням насильника. У разі ж, коли відсутня низка способів, які б могли повністю паралізувати свободу дій потерпілої особи, такі дії не кваліфікувалися як зґвалтування. О.В. Лохвицький, який займався дослідженнями у цій сфері в той час, стверджував: інші загрози, не пов'язані з життям та здоров'ям потерпілого, коли особу ображали, говорили неприємності, не можуть замінити насильства, адже та, що поступається таким загрозам, не дуже і дорожить своєю статевою свободою [1, с. 413].

Кримінальний кодекс УРСР 1960 р., а саме положення ст. 118, виокремлювали норму, яка встановлювала відповідальність за застосування фізичного насильства, або за погрозу такого застосування, або за використання безпорадного стану потерпілої особи під час задоволення статевої пристрасті неприродним шляхом. 1992 рік став роком декриміналізації добровільного мужолозтва, у той час примушування до вступу в статевий зв'язок із використанням безпорадного стану потерпілої (ст.ст.117-118) або ж потерпілого (ст.122) стали виключними кримінальними нормами, до яких можна було віднести зґвалтування, задоволення статевої пристрасті неприродним шляхом та мужолозтва. Основними способами примушування до вступу в статевий зв'язок жінок (в оригіналі КК УРСР 1960 р. вживалося поняття «спонукання») були використання службової або матеріальної залежності [2].

Зрозуміло, що суб'єкт даного кримінального правопорушення може використовувати не тільки погрози застосування фізичного насильства, але й вдаватися до інших погроз з метою подолання чи попередження опору потерпілої. Але такі дії (використання погроз, не пов'язаних із застосування фізичного насильства) все-таки залишають за потерпілим можливість обрати варіант своєї поведінки, тож їх не можна вважати актом примушування, а отже і зґвалтування. Напевно, саме тому майже всі сучасні тлумачні словники визначають «зґвалтувати» як «примусити до чогось силою», а стосовно жінки — це «збезчестити силою» [3].

Сучасний правовий коментар ККУ зазначає, що обман не є способом примушування до вступу в статеві зносини, у той час як знищення, погроза пошкодження майна, шантаж є ознаками кваліфікованого складу, який міститься в положенні ч.3 ст.154 ККУ. Ч.1 ст.154 ККУ включає в свій склад дії, пов'язані із застосуванням фізичного насильства або погрозами його застосування. На нашу думку, дана позиція українського законодавця є не зовсім правильною, адже виходить так, що за дії, спрямовані на примушення особи до вступу в статевий зв'язок із застосуванням фізичної сили або погрозою її застосування, встановлена відповідальність у вигляді штрафу до п'ятдесятьох неоподаткованих мінімумів доходів громадян (НМДГ) чи арештом на строк до шести місяців. Коли ж до цих дій приєднується, наприклад, шантаж, то річ йде вже за призначення покарання у вигляді обмеження волі до трьох років чи позбавлення волі на той самий строк. Це заставляє задуматись практиків, яким загальновідомий факт про те, що фізичне насильство або погроза застосування такого впливу є найнебезпечнішим способом вчинення кримінального правопорушення. Грамотне правове розкриття природи такого кримінального правопорушення як примушування до вступу у статевий зв'язок ускладнюється, коли описується правопорушення, вчинюване із застосуванням фізичного насильства або погрози його застосування. Під час кваліфікації дій ч.1 ст.154 ККУ виникають непорозуміння, які стосуються проблеми розмежування цього кримінального правопорушення від зґвалтування (ст.152 ККУ) або сексуального насильства (ст.153 ККУ) [4].

Отже, головною причиною появи ч.1 ст.154 та її такого правового тлумачення є вимога п. «с» ч.1 ст.36 Стамбульської Конвенції, згідно якої держави-сторони даної міжнародної угоди зобов'язані вжити заходів, що стосуються криміналізації за дії, пов'язані з примушуванням особи до вступу в статеві зносини з третьою особою. Примушування до вступу в такий сексуальний акт із третьою особою передбачений також п.15 ст.1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», прийнятому 7 грудні 2017 р. Тож, український законодавець максимального модернізував ст.154 ККУ, не вживаючи при цьому поняття «третья особа», це дає змогу багатьом дослідникам вважати, що чинна редакція даної статті виключає положення про кримінальне правопорушення, визнане примушуванням до здійснення акту сексуального характеру із третьою особою. Також проблема кримінально-правової оцінки дій особи, що здійснює спонукання до вступу в статевий зв'язок способом застосування погроз знищення або пошкодження майна чи погроз розголосити ті чи інші відомості у випадках, коли між потерпілим і винним немає службової чи матеріальної залежності,

є актуальною, хоча конструкція ст. 154 ККУ зовсім недавно оновлювалася, але все одно це питання залишилося без розгляду.

Список використаних джерел

1. Матеріали для пересмотра нашего уголовного законодательства. Санкт-Петербург : Издание Министерства юстиции, 1884. Т. 4. Замечания отечественной литературы на Уложение о наказаниях уголовных и исправительных, налагаемых мировыми судьями. 968 с.
2. Кримінальний кодекс УРСР від 28 грудня 1960 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1961. № 2. Ст. 14.
3. Портал української мови та культури: словник. URL: <https://slovnuk.ua/index.php> (дата звернення: 12.10.2021).
4. Джужа О. М., Савченко А. В., Черней В. В. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. *Urinkom Inter*. 2016.

Антипова А. К.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. — капітан поліції, старший викладач Чорна А. Г.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Життя це найбільша цінність людини, саме право на нього охороняється найвищими нормативно-правовим актом нашої держави, проте на сьогодні важливою проблемою виступає самогубство.

Говорячи про самогубство ми просто не можемо не звернути увагу на невтішну статистику, відтак за даними Державної статистичної служби України, тільки за 2018 рік було зареєстровано близько 6300 самогубств [1]. Закінчення життя самогубством на сьогодні виступає так званим лідером серед протиприродних першопричин смерті, адже він викликає мало не кожен п'ятий випадок смерті від всіх зовнішніх факторів.

Вивчаючи дане питання ми провели аналіз системи Єдиного державного реєстру судових рішень, у результаті якої встановили, що за останні 3 роки за доведення до самогубства судом було винесено лише 1 вирок. Тобто ми розуміємо, що попри велику кількість даних проваджень на сьогодні існує глобальна проблема з доведенням даної категорії проваджень до суду [2].

Проблеми у даній сфері насамперед існують через процес доказування даного факту. Актуальною виступає проблема доказування вини, адже існують певні спільноти, котрі примушують людей, вчиняти певні дії, що шкодять здоров'ю та навіть призводять до смерті. Необхідно наголосити, що з початку березня 2021 року зафіксовано 25 таких смертей і близько 80 спроб вчинити суїцид. Тобто ми розуміємо, що дана проблема набуває все більшого значення.

Ситуація з групами у соціальних мережах, котрі доводять підлітків до самогубства, яскравим прикладом якого може виступати «Синій кит», котрий набув широкої популярності у 2016 році у пострадянських країнах. У даній грі дитину поступово змушували завдавати собі певних фізичних страждань, а останнім етапом було самогубство. Ми повинні наголосити, що виключно після появи даних фактів законодавча база нашої країни почала реформуватися, відтак було внесено зміни до статті 120 Кримінального кодексу України, й розширено поняття доведення до самогубства [3].

Ми можемо дійти висновку, що на сьогодні в нашій державі існує велика проблема з протидією самогубству, насамперед вона пов'язана з проблемою доказування даного виду правопорушень. Можна наголосити, що сучасні методи доведення до самогубства досить різноманітні, саме тому законодавець повинен регулювати даний аспект в залежності від появи нових способів вчинення даного виду правопорушень, й не допускати.

Список використаних джерел

1. Державна статистична служба України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2021).
2. Єдиний державний реєстр судових рішень : офіційний сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 02.11.2021).
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 02.11.2021).

Балан С. А.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
наук. кер. — к.ю.н., доцент Микитин Ю. І.

ПРАВО ДИТИНИ БУТИ ПОІНФОРМОВАНОЮ ЯК СКЛАДОВА ПРАВОСУДДЯ, ДРУЖНЬОГО ДО ДІТЕЙ

Основою для реалізації дитини права бути поінформованою є ст. 34 Конституції України, у якій зазначено, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію [2]. На перший погляд, українське законодавство цілком забезпечує можливість для дитини отримувати необхідну інформацію, проте під час кримінального провадження можуть виникнути деякі складнощі, пов'язані із здійсненням цього права.

Діти повинні бути поінформовані про свої права, а також про інструменти, які вони можуть використовувати, щоб фактично здійснювати свої права і захищати їх у разі потреби [1]. Вразливість дитини-учасника кримінального провадження зумовлена його емоційним, фізіологічним та психологічним рівнями розвитку. Безумовно, ці чинники впливають на рівень усвідомлення дитиною наданої їй інформації.

Праву дитини на інформацію щодо змісту судового процесу кореспондує обов'язок суду упевнитися у тому, що дитина отримала всю необхідну інформацію [4] і на достатньому рівні розуміє її значення. Щодо кожної процедури, до якої залучена дитина, необхідно зрозумілою мовою та на належному рівні пояснювати

їй, яким буде її становище, скільки часу займає така процедура, до яких наслідків може призвести. Окрім належних їй прав, дитину необхідно інформувати про порядок проведення слідчих дій та судових засідань, у яких вона бере участь; час і місце судового розгляду; можливість отримання правової допомоги; про процедуру оскарження неправомірних рішень, прийнятих щодо неї, тощо.

Під час кримінального провадження щодо неповнолітнього слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя, суд та всі інші особи, які беруть у ньому участь, зобов'язані роз'яснювати суть процесуальних дій, рішень та їх значення [3]. Вбачається, що зазначені особи не повинні використовувати складні для розуміння дитини терміни та поняття.

Безумовно, інформування дитини повинно бути вичерпним і детальним. Але у деяких випадках це право може бути обмежено лише з метою недопущення негативного впливу на малолітнього чи неповнолітнього і в подальшому може призвести до несприятливих наслідків для нього.

Кожній дитині, незалежно від того, чи набуває вона правовий статус свідка, потерпілого чи як того, хто підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, повинні бути забезпечені рівні можливості для реалізації права на інформацію.

Список використаних джерел

1. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей. URL: <https://rm.coe.int/16804c2188> (дата звернення: 01.11.2021).
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.11.2021).
3. Стандарти правосуддя, дружнього до дитини, та їх втілення в Україні (кримінальний аспект). URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/486580> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Стандарти правосуддя, дружнього до дитини, та їх втілення в Україні (некримінальний аспект). URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/453435> (дата звернення: 01.11.2021).

Біленька К. С.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
наук. кер. – д.ю.н., професор Митрофанов І. І.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФАЛЬШИВОМОНЕТНИЦТВА

Серед усіх злочинів, передбачених Кримінальним кодексом (далі – КК) України у сфері фінансових посягань, особливе місце посідає кримінальне явище, яке проявляється у вигляді виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї, марок акцизного збору чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК України). Цей злочин розбалансує всю кредитно-фінансову систему, підриваючи державну політику та сприяє суспільній напрузі в середині країни.

Значний внесок в розвиток науково-методологічної основи протидії фальшивомонетництву зробили: О. О. Дудоров, О. М. Костенко, О. І. Михалик.

Низка кримінальних проваджень за ст. 199 КК України протягом багатьох років залишаються нерозкритими, а кількість засуджених винних осіб, які несуть кримінальну відповідальність у даному злочині, згідно статистичних даних Верховного суду, становить за 2019 рік – 35 осіб, а 2020 рік – 38 осіб (за вироками судів загальної юрисдикції, що набрали законної сили) [1].

Відповідно до статистичної інформації Генеральної прокуратури України вбачається, що у звітній період за грудень 2020 року було зафіксовано та внесено до ЄРДР 698 кримінальних правопорушень, а лише 150 суб'єктам даних злочинів було вручено повідомлення про підозру [2]. Тож вбачаємо, хоч і невелику, але суттєву протидію правоохоронної системи проти злочинних посягань на об'єкти, що становлять суспільні відносини у сфері господарської діяльності.

Так, під час опитування молодих співробітників слідчих підрозділів Національної поліції було встановлено, що труднощі виникають ще на етапі досудового розслідування. Наприклад, під час огляду місць подій при розслідуванні злочинів, пов'язаних з підробкою грошових знаків чи цінних паперів виникає необхідність для більш професійного огляду, виявлення, фіксації, вилучення та збереження предметів та слідів, які мають доказове значення. Тож зазвичай є необхідність у запрошенні криміналістів, які володіють спеціальними знаннями щодо способів підробки грошових знаків та цінних паперів та для подальшого безпосереднього вилучення цих об'єктів.

Слід наголосити на тому, що питання покарання винних за вчинення злочину, передбаченого ст. 199 КК України, є досить складним, у зв'язку з бланкетністю норми цієї статті. Так, щоб достатньо та всебічно розглядати кримінальне провадження за даною статтею КК необхідно звертатися до нормативно-правових актів у таких галузях права як: бюджетного, митного, податкового, господарського, банківського, цивільного. Адже предмет злочину є розгалуженими, що у свою чергу ускладнює здійснення аналізу складу злочину чи правового оцінювання дій винних осіб. Отже, стає необхідною розробка нових кримінологічних методів моніторингу та прогнозування криміногенної ситуації в даній сфері, як на основі поєднання кількісного та якісного аналізу даних, так і за рахунок підкріплення його даними з альтернативних джерел.

Список використаних джерел

1. Стан здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення судами загальної юрисдикції у 2020 році. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Stan_Pravosuddya_Criminal_2020.pdf (дата звернення: 01.11.2021).
2. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=114140&libid=100820&c=edit&c=fo (дата звернення: 01.11.2021).
3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.10.2021).

**ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВИ УГОДИ ПРО ПРИМИРЕННЯ
ТА ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ ЗА КК УКРАЇНИ ТА ПРОЕКТОМ
КК УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ**

Чинним КК України передбачено порядок призначення покарання на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості регламентовано ч.5 ст.65 «Загальні засади призначення покарання». Так, зокрема передбачено, що у випадку затвердження вироком угоди про примирення або про визнання вини суд призначає покарання, узгоджене сторонами угоди. При цьому він має виходити з тих положень, які передбачені ч.ч. 1-4 ст. 65 КК. Це положення ч.5 ст. 65 КК засновано на приписах розділу VI гл. 35 Кримінального процесуального кодексу, в ст. 468 якого зазначено, що в кримінальному провадженні можуть бути укладені угоди: а) про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим та б) про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим [1, с.389]. При цьому до змісту угод як про примирення, так і про визнання вини входить, окрім іншого, й узгодження його сторонами покарання. Якщо відповідно до ч.1 ст. 475 КК суд переконується, що угода може бути затверджена, він ухвалює вирок, яким затверджує угоду і призначає узгоджену сторонами міру покарання [2]. При цьому мають бути враховані санкції відповідних кримінально-правових норм, за якими кваліфікується кримінальне правопорушення, а також «норм загальної частини КК, які регламентують цілі, систему покарань, підстави, порядок, межі та особливості застосування окремих його видів, а також регулюють інші питання, пов'язані з призначенням покарання і здатні виплинути на вибір (обрання) сторонами угоди певного його виду та міри» [1, с.389].

В проєкті нового Кримінального кодексу України, що розробляється робочою групою провідних науковців України на чолі з академіком Ю.В. Бауліним особливості призначення покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості передбачено Ст. 3.2.13. «Призначення покарання за угодою про примирення або про співпрацю» [3]. Зокрема в ч. 1. якої передбачено, що при призначенні покарання за угодою про примирення з потерпілою особою або угодою про співпрацю суд, перевіrivши відповідність положень такої угоди вимогам цього Кодексу, призначає покарання, узгоджене сторонами угоди, яке може:

а) дорівнювати нижній межі покарання за це кримінальне правопорушення,
б) бути призначене у межах санкції за злочин, який є менш тяжким, але не більше, ніж на два ступеня, або

в) передбачати невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк.

Порівняльний аналіз відповідних положень, що регламентують порядок призначення покарання на підставі угоди про примирення та про визнання вини свідчить, що розробники проєкту в цілому наслідували алгоритм призначення покарання за чинним КК, дещо деталізуючи його безпосередньо в законі. Так, приміром перше положення щодо можливості призначення покарання, яке дорівнює нижній межі загалом корелюється з сучасною засадою призначення покарання в межах санкції кримінально-правової норми.

За ст. 69 чинного КК передбачена можливість призначення особі покарання, менш суворого, ніж передбачено санкцією відповідної кримінально-правової норми, за якою кваліфікується діяння. При цьому в ст. 69 КК не передбачено будь-яких обмежень щодо того, наскільки пом'якшеним може бути таке покарання, крім штрафу. За загальним підходом «перехід до іншого, більш м'якого виду покарання припускає, що суд призначає таке покарання, яке: а) належить до основних видів покарань; б) не передбачено у санкції тієї статті особливої частини КК, за якою засуджується винний; в) є більш м'яким порівняно з тим, яке передбачене в санкції» [4, с. 797]. На сьогодні суд не обмежує дискреційні повноваження суду у виборі більш м'якого виду покарання, суд приймає рішення з урахуванням обставин кримінального правопорушення, даних про винну особу, особливостей призначення окремих видів покарань, зазначених в Загальній частині КК.

Натомість в проєкті КК зазначено вище дискреційні повноваження (право) суду визначити вид та розмір більш м'якого покарання обмежено, оскільки «може бути призначене у межах санкції за злочин, який є менш тяжким, але не більше, ніж на два ступеня». При цьому слід урахувати специфіку класифікації кримінальних правопорушень та формалізацію санкцій залежно від ступеня кримінального правопорушення. Приміром за злочин 1 ступеня призначається покарання у виді штрафу у розмірі від 100 до 500 розрахункових одиниць або ув'язнення на строк від трьох місяців до двох років; за злочин 2 ступеня - штраф у розмірі від 500 до 1000 розрахункових одиниць або ув'язнення на строк від двох до трьох років; за злочин 3 ступеня - штраф у розмірі від 1000 до 2000 розрахункових одиниць або ув'язнення на строк від трьох до чотирьох років. Тож, виходячи з вищезазначеного обмеження за злочин 5 ступеня, який передбачає ув'язнення на строк від шести до восьми років, воно може бути пом'якшено не більше ніж на два ступені, а отже застосовано покарання, визначене для злочину 3 ступеня, який карається штрафом у розмірі від 1000 до 2000 розрахункових одиниць або ув'язненням на строк від трьох до чотирьох років [3].

Можливість передбачати невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк регламентована стаття 3.3.4. «Невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк» проєкту, по суті є передбаченою сьогодні законом можливістю звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК).

Отже порівняльний аналіз особливостей призначення покарання на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості свідчить про певну наступність в цьому питанні, але водночас з обмеженням дискреційних повноважень (права) суду щодо розмірів пом'якшення покарання за наявності для того підстав.

Список використаних джерел

1. Борисов В. І., Тацій В. І. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 528 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

3. Проект Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/10/19/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-18-10-2021.pdf> (дата звернення: 15.10.2021).

4. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків : Право, 2016. Т. 17 : Кримінальне право. 2017. 1064 с.

Бондаренко А. О.

Донбаська державна машинобудівна академія

наук. кер. — к.е.н. старший викладач Познякова О. О.

АНАЛІЗ СТАНУ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сьогодні Україна перебуває у складній та ворожій ситуації. Результати постійних реформ не сформували стабільної картини. Становлення незалежної держави відбувається у складних умовах політичного, соціального та економічного розвитку. З огляду на це, створення стабільної законності та правопорядку є актуальним питанням на даний час. Однією з причин є те, що нинішня кримінальна ситуація дуже складна. В Україні ведеться торгівля боеприпасами, порохом та вибуховими речовинами. Наша країна є центром злочинної діяльності транснаціонального обігу наркотиків та зброї. Відповідно до Кримінального кодексу України ст. 263 «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» є нетяжким злочином [1]. При цьому більше половини справ передують вчиненню тяжких та особливо тяжких справ, скільки це становить реальну загрозу громадській безпеці та здоров'ю людей.

Аналізуючи статистичні дані, можемо побачити позитивну тенденцію зростання використання вибухівки та вогнепальної зброї. За 2020 р., виявлено майже 1600 випадків, пов'язаних з незаконним обігом зброї. Більшу частину цих випадків складає використання зброї(28%) та зберігання(48%) [2]. Загалом 1352 одиниці вогнепальної зброї, 937 запалів та підричників мін, 1229 гранат та гранометних пострілів, 1818 мін, детонаторів; 53 кулемети, близько 180 000 набоїв. Так за даними 2020р. зброя використовувалась у кожному 10 випадку нападів, розбоїв, тощо [3].

Таким чином, стан справ у сфері протидії незаконного обігу зброї є незадовільним. Сьогодні зброю використовують при отриманні тяжких та особливо тяжких злочинів. Незаконна та неконтрольована торгівля зброєю стимулює створення злочинних угруповань, організацій, що посилює їх вплив та зміцнює позиції. Така ситуація привертає увагу злочинного середовища інших держав, які використовують нашу країну як плацдарм для незаконної купівлі-продажу зброї.

Отже, незаконна торгівля зброєю є одним з основних чинників, що впливають на ситуацію безпеки в країні, це вимагає термінової розробки протидії незаконному обігу боеприпасів, пороху та вибухових речовин. З урахуванням вище сказаного, можна сказати, що Україна потребує втручання зі сторони законодавчої влади, що просто необхідна реформа з урахуванням питання проти виготовлення та обороту вогнепальної зброї, її складових частин та боеприпасів. Вирішення цього питання сприятиме посиленню безпеки громадян та зниженню рівня показників злочинів в державі [4].

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 01.11.2021).

2. Офіс генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> (дата звернення: 01.11.2021).

3. Результати дослідження «Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020». URL: <https://cenoss.org/illcit-arms-2020/> (дата звернення: 01.11.2021).

4. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/> (дата звернення: 01.11.2021).

Волошина Ю. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

наук. кер. — викладач Чорна А. Г.

УМИСНЕ ВБИВСТВО: МОТИВ, МЕТА, НАСЛІДКИ В РОЗРІЗІ СТАТТІ 115 КК УКРАЇНИ

Протягом всієї багатовікової історії людство визначало людське життя найбільшою суспільною цінністю, адже людина є невід'ємною частиною цього суспільства зі своїми правами та обов'язками, найголовнішим з яких є право на життя. Саме тому, позбавлення людини життя визнається найважчим з усіх видів злочинів та виступає своєрідним показником рівня розвитку правової держави. Так, за даними сервісу Numbeo, який формує Індекс злочинності, станом на 2021 рік, Україна посідає 54 місце зі 135 країн світу за рівнем злочинності [1]. При цьому слід зауважити, що зареєстрованих злочинів за статтею умисне вбивство у 2021 році було в кількості 3844, що є певним свідченням зменшення умисних вбивств в порівнянні зі статистичними даними, які наводить МВС України та Генеральна прокуратура України за період з 2002 по 2018 роки [2]. Втім, сухі цифри не дозволяють зрозуміти, що саме спонукає ту чи іншу людину вчинити такий тяжкий злочин. Тож, з'ясування мотивів, які штовхають людину на умисне вбивство та мають особливе значення для досудового розслідування і зумовлює вибір даної теми.

Загалом, під мотивом розуміють спонукальну причину дій і вчинків людини, а під мотивом злочину — спонукання до вчинення злочину, тобто такий внутрішній стан людини, який викликає рішучість учинити правопорушення, в тому числі й умисне вбивство.

Серед науковців, які досліджували мотиви вчинення умисного вбивства, не існує однозначного підходу щодо їх класифікації, втім статтею 115 КК України чітко визначені: умисне вбивство з корисливих мотивів; з хуліганських мотивів; з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості [3], що певним чином

дозволяє зрозуміти обставину, з якою особа пов'язує вчинення цього злочину, як аргументує власну поведінку та яку мету переслідує [4].

Тож, мотив та мета мають розглядатися виключно як взаємопов'язані речі, оскільки саме мета визначає кінцевий результат, якого прагне досягнути злочинець. Водночас, та ж стаття 115 КК України, метою вчинення умисного вбивства визначає лише приховання іншого злочину або полегшення його вчинення [3]. В свою чергу, таке вузьке тлумачення може мати певні ризики для правильної кваліфікації складу злочину та з'ясування обставин, що можуть пом'якшити чи обтяжити покарання.

Водночас покарання слід розуміти як наслідок за вчинений злочин, що застосовується судом від імені держави до особи, визнаної у вчиненні злочину. В рамках статті 115 КК України, покарання за умисне вбивство передбачає позбавлення волі на строк від семи до п'ятнадцяти років, при чому, за умисне вбивство, скоєне з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості – передбачений строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічне позбавлення волі. Крім того, у разі скоєння такого ж злочину з корисливих мотивів, до винної особи може застосовуватися додаткова санкція у виді конфіскації майна [3].

Основні висновки. Отже, аналіз статті 115 КК України дозволив нам з'ясувати мотив, який спонукає людину на вчинення злочину, мету, яку при цьому переслідує злочинець та покарання, яке він має понести за вчинення умисного вбивства. Втім, важко не погодитись з думкою Цильмак О.М., яка вважає, що мотиви й мета умисного вбивства потребують чіткої класифікації та роз'яснення, а норми ст. 115 КК України – конкретизації та доповнення [4], оскільки це сприятиме більш об'єктивному та якісному проведенню досудового розслідування, що в кінцевому підсумку матиме позитивний вплив для зниження рівня злочинності в цілому.

Список використаних джерел

1. Сайт service Numbeo. URL: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp (дата звернення: 22.10.2021).
2. Гурстєва Ю. О. Кримінологічна характеристика умисних вбивств із корисливих мотивів та запобігання їм URL: <http://criminology.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Disertatsiya-Gurstiyevoyi-YU.O.pdf> (дата звернення: 21.10.2021).
3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 21.10.2021).
4. Цильмак О. М. Класифікація мотивів і мети умисного вбивства. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi> (дата звернення: 21.10.2021).

Дехтярьов К. В.

Фаховий коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к.ю.н., доцент Деев М. В.

ВІДБІР ПРИСЯЖНИХ У СУДІ

Відповідно до ст. 387 КПК України відбір присяжних здійснюється після відкриття судового засідання. Головуючий повідомляє присяжним, яке провадження підлягає розгляду, роз'яснює їм права та обов'язки, а також умови їх участі в судовому розгляді. Кожен із присяжних має право заявити про неможливість його участі в судовому розгляді, вказавши на причину цього, та заявити собі самовідвід. Головуючий з'ясовує, чи немає передбачених КПК України або законом підстав, які перешкоджають залученню громадянина в якості присяжного або є підставою для звільнення окремих присяжних від виконання їх обов'язків, а так само для звільнення присяжних від виконання їх обов'язків за їх усними чи письмовими заявами. Для з'ясування обставин, що можуть перешкоджати участі присяжного в судовому розгляді, прокурор, потерпілий, обвинувачений з дозволу головуючого можуть ставити присяжним відповідні запитання. Кожному з присяжних, який з'явився, учасники судового провадження можуть заявити відвід з підстав, передбачених ст.ст. 75 і 76 КПК України. Усі питання, пов'язані зі звільненням присяжних від участі в розгляді кримінального провадження, а також із самовідводом і відводом присяжних, вирішуються ухвалою суду у складі двох суддів, що постановляється після проведення наради на місці без виходу до нарадчої кімнати, крім випадків, коли вихід до нарадчої кімнати буде визнаний судом необхідним. У разі якщо судді не прийшли до одноголосного рішення щодо вирішення питання, пов'язаного зі звільненням присяжного від участі в розгляді кримінального провадження або самовідводом чи відводом присяжного, присяжний вважається звільненим від участі в розгляді кримінального провадження або відведеним. Якщо присяжних залишилося більше необхідної для участі в судовому розгляді кількості, присяжні визначаються автоматизованою системою документообігу суду з числа присяжних, що не були звільнені або відведені від участі в розгляді кримінального провадження. Якщо присяжних залишилося менше необхідної для участі в судовому розгляді кількості, секретар судового засідання за вказівкою головуючого викликає присяжних додатково. Після відбору основних присяжних відбирається двоє запасних присяжних з дотриманням зазначених у цій статті правил. Прізвища відібраних основних і запасних присяжних заносяться до журналу судового засідання в тому порядку, в якому їх було відібрано. Запасні присяжні під час судового засідання постійно перебувають на відведених їм місцях і до ухвалення вироку можуть бути включені до складу основних присяжних у разі неможливості кого-небудь з основних присяжних продовжувати участь у судовому розгляді. Про заміну вибулих основних присяжних запасними суд присяжних постановляє ухвалу.

Збугевич Д. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – капітан поліції, старший викладач Чорна А. Г.

ГОТУВАННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Наукові дослідження стадій вчинення кримінального правопорушення завжди становили великий інтерес. Від вміння розмежовувати та визначати кожну окрему стадію кримінального правопорушення залежить якість та ефективність здійснення кримінального провадження. Наука кримінального права зараз немає

єдиного підходу до визначення такої стадії кримінального правопорушення як «готування до кримінального правопорушення», переліку діянь, що становлять цю стадію кримінального правопорушення. Через це науковці повинні досліджувати цю тематику кримінального права, виокремлювати та вирішувати проблемні питання, що виникають через цю законодавчу невизначеність.

III-й розділ Кримінального кодексу України (далі - ККУ) «Кримінальне правопорушення, його види та стадії» дає змогу відмежувати деякі стадії кримінального правопорушення. Ч.1 ст. 13 ККУ містить положення про особливості закінченого кримінального правопорушення, ч. 2 визначає, що незакінченим кримінальним правопорушенням є готування або замах на кримінальне правопорушення. Ст. 14 ККУ містить перелік дій, які слід кваліфікувати як готування до кримінального правопорушення: підшукування співучасників; підшукування або пристосування засобів чи знарядь; змова на вчинення кримінального правопорушення; усунення перешкод або інше умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення [1].

Основними критеріями, які визначають суспільну небезпечність готування до кримінального правопорушення, на думку Маслака Н.В., є: спрямованість на завдання шкоди особливо цінним предметам; домінування бажання вчинити над бажанням не вчиняти кримінальне правопорушення; часова та просторова близькість до конкретного моменту вчинення задуманого кримінального правопорушення [2].

Особливість стадії готування до кримінального правопорушення полягає в тому, що вчинювані на цій стадії діяння ніяк не пов'язані з конкретним фактом завдання шкоди. Ця стадія є лише допоміжним елементом, який допомагає в подальшому успішно виконати кримінально-протиправний намір винного. Тож визначити суспільну небезпеку цієї стадії, опираючись лише на об'єктивні чинники дуже важко, а іноді зовсім неможливо. Інший випадок, коли сама форма готування становить окремий склад кримінального правопорушення, наприклад, придбання нарізної вогнепальної зброї для вбивства. Коли діяння не мають самостійних ознак: придбання з метою вбивства гладкоствольної рушниці, це зробити набагато складніше. Максимально проблематичним є кваліфікування суспільної небезпеки стадії «готування до кримінального правопорушення», коли мають місце лише об'єктивні чинники (вчинене діяння є формально правомірним). Дурманов М.Д. вказував: не є суспільно небезпечними підготовчі діяння, які здійснюються у формі звичайних правомірних угод [3].

Шевчук А.В. стверджує, що готування до кримінального правопорушення має каратися лише за наявності відповідного характеру діяння особи та інших підготовчих обставин: у разі ж не зупинення підготовчих дій на стадії готування винна особа вчинила б закінчене кримінальне правопорушення. Тобто науковець пропонує оцінювати судами характер і ступінь суспільної небезпеки таких дій, вчинених особою, ступінь здійснення кримінально-протиправного наміру і причини, через які дане кримінальне правопорушення не було закінчено, тим самим буде враховуватися усі обов'язкові чинники та буде неважко визначити стійкість умислу особи [4].

Отже, слід зазначити, що призначення покарання за вчинене готування до кримінального правопорушення має ґрунтуватися як на загальних, так і на спеціальних засадах призначення покарання з метою повного та всебічного дослідження всіх обставин цього діяння. Так, ч. 1 ст. 68 ККУ вимагає певного уточнення, а саме уникнення дублювання положень загальних засад призначення покарання. Вона повинна бути викладена у такій формі: «Під час призначення покарання за готування або замах на кримінальне правопорушення, суд має керуватися положеннями ст.ст. 65-67 ККУ, враховуючи ступінь тяжкості кримінального правопорушення, на який особа вчинила замах або до якого особа готувалася, ступінь здійснення кримінально-протиправного наміру та обставини, з яких дане кримінальне правопорушення, передбачене Особливою частиною ККУ, не було вчинено або не доведено до кінця».

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 23.10.2021).
2. Маслак Н. В. Підстава кримінальної відповідальності за готування до злочину. *Кримінальне право України*. 2006. № 4. С. 3–10.
3. Дурманов Н. Д. Стадии развития преступления по советскому уголовному праву. Москва : Госюриздат, 1955. 211 с.
4. Шевчук А. В. Стадії вчинення злочину : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2002. 20 с.

Колб О. Г.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
д.ю.н., професор, Заслужений юрист України

Пирожик О. В.

Волинський обласний фтизіопульмонологічний медичний центр «Волинської обласної ради»
уповноважений з антикорупційної діяльності

ПРО ЗМІСТ ТЕРМІНУ «ВІЙСЬКОВА АГРЕСІЯ» ТА ДЕЯКІ ЗАХОДИ ЩОДО ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

У законодавстві України термін «агресія» вжито в ст. 437 КК «Планування, підготовка, розв'язання та ведення агресивної війни». При цьому, як свідчить практика, до кримінальної відповідальності за вчинення даного кримінального правопорушення не притягнуто з часів введення в дію цього Кодексу в 2001 році, включаючи період 2014-2021 р. р., жодної винної особи [1].

Як свідчить практика, основною перешкодою для правосуддя при цьому є відсутність в об'єктивній стороні вказаного кримінального правопорушення такої важливої ознаки, як спосіб – застосування збройної сили державою-агресором безпосередньо щодо держави України, позаяк досі на політико-правовому рівні остання не оголосила стан війни з РФ, що є необхідною умовою для визнання її дій агресією, як це витікає із змісту відповідних норм міжнародного права. Так, у Конвенції ООН від 23 березня 1934 року під агресією

розуміється застосування збройної сили державою (групою держав) проти суверенітету, територіальної цілісності, політичної незалежності іншої держави або народу (нації), несумісне із Статутом ООН [2].

Правда, у цьому сенсі варто зазначити, що в науковій літературі можна зустріти й інші підходи, відповідно до яких агресивною війною можна назвати й події військового конфлікту, які відбуваються без оголошення війни державі-агресору [3]. Як видається, з такою позицією погодитись не можна, враховуючи, що досі Україна не кореспондує свою діяльність у цьому сенсі з вимогами Конвенції Генеральної Асамблеї ООН від 1974 року, у якій розмежовано поняття «агресія» на два види, що не застосовуються в юридичній практиці нашої країни, а саме: а) агресія, що призводить до міжнародної відповідальності; б) агресія, яка є злочином проти міжнародного миру.

Осторонь хіба що в цьому сенсі знаходиться постанова Верховної Ради України від 21.04.2015 № 337-VIII «Про заяву Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків» [4], яка носить у більшій мірі політичний зміст, позаяк теж не закріпила основоположних принципів, що визначені у Конвенції ООН.

Покажемо та одночасно повчальним у цьому контексті є той соціально-правовий парадокс, що склався у зв'язку з подіями, які відбуваються на Сході України, а саме: якщо на зазначеній території йде гібридна війна, то чому її учасники з обох сторін не називаються військовополоненими у випадках їх затримання та чому на них розповсюджуються міжнародно-правові акти, що регулюють це питання. А, у той самий час, сепаратисти квазіреспублік «ЛНР» та «ДНР», не маючи внутрішнього законодавства, використовують КК України та притягають до кримінальної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил та інших формувань України за вчинення загальнокримінальних правопорушень (терористичний акт; умисне вбивство; незаконне поводження зі зброєю; т. ін.), надаючи таким чином для цих осіб статус засудженого, а не військовополоненого. По такому ж самому шляху йдуть й вітчизняні суди, позаяк не мають правових підстав для визнання учасників військового конфлікту з тих причин, мова про які велась вище.

Отже, допоки Україна не ратифікує Римський Статус Міжнародного кримінального суду та не застосовуватиме його норми щодо військовослужбовців РФ, найманців та сепаратистів, які ведуть гібридну війну на Сході нашої держави, ми й надалі не зможемо здійснювати належний правовий захист потерпілих від даного військового конфлікту та, по суті, але не з юридичної точки зору, від російської агресії. Важливим, з зв'язку з цим є інший висновок про те, що у міжнародному праві, як, власне, й в Конституції України (ст. 8), закріплено основоположний принцип верховенства права [5], що є необхідною обов'язковою умовою для узгодження (гармонізації, зближення тощо) вітчизняного законодавства та міжнародно-правових актів, які регулюють питання захисту прав потерпілих (як би їх не визначали при цьому на нормативно-правовому рівні (біженці; внутрішньо переміщені особи; жертви військових конфліктів; т. ін.)).

Список використаних джерел

1. Війна на Сході України. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 14.10.2021).
2. Агресія. *Вікіпедія*. URL: [uk.m.wikipedia.org](https://uk.m.wikipedia.org/wiki) (дата звернення: 14.10.2021).
3. Маляр Г. Аналіз вітчизняного законодавства та судової практики щодо притягнення до кримінальної відповідальності за підготовку, розв'язування та ведення агресивної війни. URL: <https://ccl.org.ua/news/analiz-vit> (дата звернення: 14.10.2021).
4. Про заяву Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків»: постанова Верховної Ради України від 21 квітня 2015 р. № 337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 22. Ст. 153.
5. Головатий С. П. Верховенство права : монографія: у 3-х кн. Київ : Фенікс, 2006. URL: uk.m.wikipedia.org (дата звернення: 14.10.2021).

Косолап А.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.ю.н., професор Рябчинська О. П.

ОЦІНКА РИЗИКІВ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

В Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», передбачено такий спеціальний захід щодо протидії домашньому насильству як – терміновий заборонний припис стосовно кривдника [1].

Терміновий заборонний припис вноситься кривднику уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення. За цим приписом до особи кривдника можуть бути застосовані такі заходи: 1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; 2) заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи; 3) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.

Терміновий заборонний припис вноситься за результатами оцінки ризиків та за ініціативи постраждалої особи або ж за власної ініціативи працівника/працівниці уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України. У разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України (далі – уповноважений підрозділ поліції) вноситься кривднику терміновий заборонний припис стосовно кривдника (далі – припис) терміном до 10 діб [2, с. 24]

Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства затверджено спільним наказом Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства» від 13 березня 2019 р. № 369/180 та набув чинності 19 квітня 2019 [3].

Відповідно до вищезазначеного Порядку оцінку ризиків проводить поліцейський/поліцейська уповноваженого підрозділу за фактом вчинення домашнього насильства та визначає рівень небезпеки, який береться до уваги під час вирішення питання про винесення термінового заборонного припису.

Процедура проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства полягає у спілкуванні або ж проведенні бесіди з постраждалою особою для з'ясування обставин конфлікту та виявленні чинників, що створюють або ж можуть створювати небезпеку для постраждалої особи.

Форма оцінки вчинення домашнього насильства складається з 27 питань, на які поліцейський має відповісти «так», «ні», «без відповіді»/«невідомо». Питання стосуються безпосередньо безпеки постраждалої особи: чи погрожував кривдник вбити, чи застосовував кривдник фізичне насильство, що мало наслідком спричинення середнього та/або тяжкого ступеня тілесних ушкоджень, чи має кривдник алкогольну або наркотичну залежність, чи має кривдник зброю та/або може її легко дістати й застосувати тощо [4].

Саме відповіді на ці питання допоможуть поліцейському/поліцейській визначити рівень небезпеки: високий, середній або низький. Якщо рівень небезпеки високий – терміновий заборонний припис виноситься обов'язково. Якщо ж рівень небезпеки середній або ж низький – терміновий заборонний припис може бути винесений на розсуд поліцейського/поліцейської уповноваженого підрозділу Національної поліції з урахування інших чинників або ж обставин, що можуть вказувати на рівень небезпеки для постраждалої особи.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/paran2#n2> (дата звернення: 14.10.2021).
2. Костюк В. Л., Федоровська Н. В., Пашковська М. В. Запобігання та протидія домашньому насильству підрозділами Національної поліції: метод. рекомендації. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 42 с.
3. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України від 13 березня 2019 р. № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text> (дата звернення: 11.10.2021).
4. Форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: додаток до Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України 13 березня 2019 р. № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text> (дата звернення: 11.10.2021).

Костоват І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – капітан поліції, старший викладач Чорна А. Г.

НОРМАТИНО-ПРАВОВЕ ГАРАНТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

Кожна людина має право на конфіденційність свого життя та приватність цієї інформації. Приватне життя людини охороняється законодавством та надає людині змогу тримати інформацію конфіденційною згідно із законодавством, яке закріплюється у Міжнародних угодах, Загальній декларації прав людини ООН, Конституції України та інших нормативно-правових актах. Людина сама за своїм бажанням може визначити обсяг поняття «приватності», зокрема такою інформацією може бути: здоров'я людини, її зв'язки, майнова забезпеченість, віросповідання, працевлаштування та інші відомості щодо людини. Інформація, яка була раніше поширена будь-яким шляхом (публікація, оголошення, розмова, трансляція та ін.) не є приватною, через свою гласність.

Згідно Кримінального кодексу України від 05.04.2001 ст. 182 визначає, що порушення конфіденційності інформації людини щодо порушення її недоторканності приватного життя через збирання приватної інформації, її зберігання, використання для задоволення потреб, поширення такої інформації невизначеному колу осіб несе за собою покарання у вигляді: штрафу, виправних робіт, арешту або обмеження волі [1].

Людина може порушувати приватність отриманої інформації, якщо був отриманий дозвіл на її використання, що зазначено у ст. 32 Конституції України. Людина має право отримувати особисту інформацію в організаціях та державних установах, якщо вона цього бажає, але є виняток згідно якого людина не може отримати дану інформацію, яким є державна та/або інша захищена законом таємниця [2].

Конституція України закріплює підстави згідно яких можливе втручання в приватне життя людини (ст. 30, 31, 32), які не є повністю дослідженими. Це формулювання є правильне, через нечіткість та неповну сформованість та регламентованість саме ситуацій згідно яких можливе втручання в приватність осіб, що завдає певних порушень у житті. На думку науковців є нечітке формулювання щодо інформації, яка зберігається у інтернет просторі, електронних носіях зв'язку та прослуховування інформації, а саме за яких підстав ця інформація повинна бути видалена та як її дозволено використовувати [3].

Службові особи згідно покладених на них завдань можуть вдаватися до приватної інформації людей для розкриття злочинів та інших покладених на них повноважень, але через недбалість або іншу халатність щодо недоторканності приватного життя людей вони будуть нести відповідальність за ці дії відповідно до таких нормативно-правових актів: Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», ЗУ «Про інформацію» та інших актів [4].

Отже, приватність інформації є охоронюване державною та багатьма нормативно-правовими актами. Кожен має право на приватність інформації щодо себе, лише з дозволу даної особи інформація, яка була приватна, може стати «відкритою». Недосконалість законодавства щодо приватності у сучасних реаліях не є повністю дослідженими, через що тяжко оскаржити дії у судовій справі, щодо кількості прослуховувань та дозволу прослуховування приватної інформації.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 24.10.2021).

2. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.10.2021).

3. Харківська правозахисна група. Права людини в Україні - 2004. VI. Право на недоторканість приватного життя (приватність) від 23 серпня 2005 р. URL: <https://khpg.org/1124785474> (дата звернення: 24.10.2021).

4. Коментар до ст. 182 «Порушення недоторканості приватного життя». Кримінальний кодекс України : Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <http://jurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/179.php> (дата звернення: 24.10.2021).

Круковська А. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – капітан поліції, старший викладач Чорна А. Г.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Важливу роль для кожного суспільства відіграє така складова, як родина. Саме тому дуже важливо, щоб атмосфера у ній була наповнена позитивними аспектами, що значною мірою буде й впливати на підростаюче покоління. Тому завданням кожної держави виступає недопущення правопорушень у сфері протидії домашньому насильству.

Відтак ми повинні зазначити, що ще з 2017 року до кримінального кодексу України (далі ККУ) було додано статтю 126-1 про домашнє насильство [1]. Тобто ми розуміємо, що відповідальність, котра передбачається за дане правопорушення буде досить суворою.

Вивчаючи даний аспект ми повинні акцентувати увагу на тому, що прояви домашнього насильства досить різноманітні, й ми повинні протидіяти будь-яким її проявам. Тож дуже важливо наголосити на тому, що не зважаючи на вид домашнього насильства кривдник буде нести відповідальність, будь-то економічне чи психологічне насильство, воно розглядатиметься на рівні з фізичним. Необхідно доводити дану інформацію до соціуму, адже більшість осіб просто не знають, що до їх кривдника буде застосована кримінальна відповідальність за заподіяну моральну або ж економічну шкоду, й вважають, що прояви домашнього насильства це виключно фізичний вплив.

Ми провели аналіз Єдиного державного реєстру судових рішень й результат був шокуючим, адже за даний вид правопорушень було винесено 1184 вироків за 2021 рік [2]. Дана цифра колосальна саме тому ми повинні наголосити на необхідності впровадження змін у сучасне законодавство з метою зменшення кількості даного виду правопорушень. Необхідно наголосити, що діти які ростуть у сім'ях з агресором у подальшому будуть стикатися з психологічними наслідками даної травми й можуть або стати агресором, як один із членів його родини, або ж навпаки на підсвідомому рівні шукати для створення своєї родини таку особу.

Саме тому ми наголошуємо, на необхідності негайного реформування сучасного законодавства, а саме зробити більш суворими санкції статті 126-1 ККУ, а також на постійний моніторинг родин, котрі хоча б раз стикалися з подібною ситуацією. Адже саме від безпеки у сім'ї залежить подальший розвиток не лише дитини, але й інших її членів.

Відтак ми можемо дійти висновку, що на сучасному етапі в Україні існує величезна проблема з протидією домашньому насильству у всіх її проявах, не залежно будь-то фізичне, психологічне ми економічне насильство, тому необхідно проводити якісне реформування існуючого законодавства в даній сфері.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 04.11.2021).

2. Єдиний державний реєстр судових рішень : офіційний сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 04.11.2021).

Наливайко І. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

БАНДИТИЗМ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ

Статтею 257 КК України передбачено кримінальну відповідальність за організацію озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі [1] – бандитизм. Бандитизм є однією з найнебезпечніших форм прояву організованої злочинності. Враховуючи події останніх років в нашій державі, коли на тлі політичної та соціальної кризи в державі все частіше створюються організовані злочинні групи, нерідко – озброєні, виникають незаконні воєнізовані формування, є наявною велика кількість зброї, що на незаконних підставах знаходиться у володінні окремих осіб і рух якої дуже важко проконтролювати або відстежити, стає зрозумілим, чому збільшується кількість вчинюваних злочинів з використанням вогнепальної зброї, вибухівки як окремими особами, так і озброєними злочинними угрупованнями. Тож правильна кваліфікація злочинів, чинених злочинними групами, має велике значення для роботи правоохоронних органів України.

Під час кваліфікації злочину, передбаченого ст. 257 КК України перш за все, виникають запитання щодо моменту його закінчення. У теорії кримінального права щодо цього питання немає єдності. Так, наприклад, науковець С. В. Дьяков відстоював позицію, відповідно до якої законодавець, урахувавши підвищену небезпеку бандитизму, визначив діяння по відношенню до бандитизму закінченим злочинном з моменту створення банди [2]. Така думка, звісно, має певне підґрунтя і є слушною, але, виходячи зі змісту диспозиції ст. 257 КК України, бандитизм, з об'єктивної сторони, виражається у вчиненні хоча б однієї з таких дій як: 1) організація банди; 2) участь у банді; 3) участь у нападі, вчинюваному бандою. Тобто бандитизм – це вчинення певних активних дій окремими фізичними особами, таких, як організація озброєної банди з метою

нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, або учасників цієї банди – участь у банді або у вчинюваному нею нападі. Таким чином, закінчений склад цього злочину утворюють дії щодо організації і участі в банді, а також участь в скоєних бандою нападах. І, якщо, до другого і третього пунктів не виникає особливих запитань, то, щодо такого поняття як, наприклад «організація», саме в такому формулюванні, виникають певні сумніви.

Що необхідно розуміти під організацією банди? Організація (фр. organization – будова, структура чогось) – дія за значенням організовувати, організувати і організуватися, організовуватися. Тобто це: 1) об'єднання (зі значенням об'єднуватися) людей, суспільних груп або держав на основі спільності інтересів, цілей, прагнень, програми дій тощо; 2) певні особливості будови чого-небудь (структура); 3) фізичні та психічні особливості окремої особи (психічна організація, психічний склад) [3, с. 739]. В свою чергу термін «організовувати» означає: 1) створювати або заснувати що-небудь, залучаючи до цього також інших осіб, спираючись на них (на їхню підтримку); 2) здійснювати певні заходи громадського значення, розробляючи їхню підготовку і проведення (забезпечувати, влаштовувати що-небудь, вишукуючи для цього необхідні можливості) роздобувати, діставати або готувати що-небудь для когось; 3) згуртувати, об'єднати кого-небудь з певною метою; 4) чітко налагоджувати, належно впорядковувати що-небудь [3, с. 740].

Об'єднання людей, суспільних груп або держав на основі спільності інтересів, цілей, прагнень, програми дій – це і є певне створення чогось. Якщо мова йде про об'єднання людей, то його результатом стає виникнення певної групи. А, якщо мета такого об'єднання – вчинення злочину (злочинів) – злочинної групи. Але, при цьому «організовувати» означає також: згуртування, об'єднання кого-небудь (осіб) з певною метою (наприклад – з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб тощо); налагодження чого-небудь (наприклад – чітких дій всіх учасників злочинної групи, процесу придбання зброї). Тож бандитизм актуальніше визначати як створення або організування озброєної організованої групи або злочинної організації (банди) з метою нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 02.10.2021).
2. Дьяков С. В., Игнатьев О. А., Карпушин М. П. Ответственность за государственные преступления. Москва : Юрид. лит., 1988. 224 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://links.i.ua/site/2054786703> (дата звернення: 02.10.2021).

Ніконенко В. Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Деев М. В.

ВСТУПНА ПРОМОВА НА СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Вступна промова з'явилася в ст. 349 КПК України наприкінці 2019 року, проте і досі її роль залишається не до кінця з'ясованою. Законом визначено, що головуючий надає стороні обвинувачення та стороні захисту право проголосити вступні промови. У вступній промові зазначається, якими доказами сторона підтверджуватиме наведені нею обставини, порядок дослідження доказів, а також може бути зазначена позиція сторони. Сторона обвинувачення, сторона захисту має право відмовитися від проголошення вступної промови. Право проголосити вступну промову першою надається стороні обвинувачення, після чого вступну промову проголошує сторона захисту. Вступні промови проголошуються з дотриманням розумних строків залежно від обсягу обвинувачення. Якщо проголошення вступної промови має ознаки зловживання правом з метою затягування судового розгляду, суд після усного попередження зупиняє проголошення промови.

Сама законодавча конструкція виписана для «простого» судового провадження, де існує сторона обвинувачення, представлена прокурором, а їй протистоїть сторона захисту представлена одним обвинуваченим з одним захисником (можливо і з кількома захисниками, проте їхні позиції вважаємо узгодженими з огляду на наявність одного підзахисного, який остаточно визначатиме лінію всієї сторони захисту). Насправді ж, на практиці розглядається величезна кількість проваджень, у яких підсудних – декілька, і дуже часто їхні інтереси різняться. Відповідно, про існування однієї сторони захисту говорити важко, радше доводиться говорити про існування кількох самостійних сторін захисту. Кожна з них має власні мету, цілі, стратегію, а тому, відповідно, і по-різному визначатиме якими доказами вона підтверджуватиме наведені нею обставини, і порядок дослідження доказів пропонуватиме більш вигідний для себе, не кажучи вже про свою власну, окрему від захисту інших підсудних, позицію.

Запозичивши ідею вступної промови з кримінального процесу англосаксонської правової сім'ї вітчизняний законодавець не в повній мірі врахував, що більшість справ там розглядається судом присяжних, для яких такі промови є корисними, оскільки орієнтують присяжних, які не є професійними юристами, в тому, що ж власне відбуватиметься в ході судового розгляду. Вітчизняний кримінальний процес, який здійснюється переважно професійним юристами все ще не вважає вступні промови необхідною частиною судового розгляду, що видно з того, що вистіп із такою промовою є правом, а не обов'язком сторони.

Пойманова В. Р.

Державний податковий університет
наук. кер. – д.е.н., професор Ізмайлов Я. О.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Податкова система відіграє важливу роль у формуванні вдалої економіки держави, оскільки вона як інструмент державного регулювання соціальних та економічних процесів, які в свою чергу забезпечують ін-

тереси як держави, так і громадян. Податкова система нашої держави характеризується внутрішньою неузгодженістю її складових, нестабільністю, складністю, порушенням принципів економічно-соціальної справедливості та рівномірності, негативним впливом на стан національної економіки в цілому. [1]

Проблемі розвитку податкової системи присвятили свої праці такі вчені як С.Лазар, Я.Клапків, В.Базилевич, М.Александрова, О.Вовчак, О.Барановський, Н.Яшин, В.Маренич, Ю.Стахів, Н.Ткаченко та інші.

Метою є визначення та аналізування проблем розвитку податкової системи в Україні.

За складом та структурою сформована податкова система в Україні є системою, що використовує елементи податкових систем розвинутих країн. Характерною особливістю діючої податкової системи сьогодні є її недосконалість, а саме: неузгодженість та суперечливість окремих податкових законів, нестабільність законодавства, надмірне податкове навантаження на платників, безсистемне й невинуватене надання пільг, великі грошові та часові витрати на адміністрування. Податкова система є найвагомимим і ефективним інструментом регулювання фінансових відносин у державі. Є доцільним визначити як недолік податкової системи несвоєчасне виконання своїх зобов'язань державою щодо відшкодування ПДВ платникам податків. Неправильність обчислення або несвоєчасна сплата ПДВ до бюджету для платника податків несе донарахування податкових зобов'язань та застосування штрафних санкцій, а несвоєчасне повернення бюджетного відшкодування з ПДВ, як правило, для держави не несе нічого. Суб'єкту господарювання залишається лише одне – змусити державу якнайшвидше повернути заявлену суму бюджетного відшкодування, а за несвоєчасне повернення цих сум державі необхідно сплатити пеню. Відсутність коштів в Державному бюджеті або їх не передбачення на такі видатки згідно чинного законодавства не повинно бути перешкодою для здійснення відшкодування.

Одним з істотних недоліків вітчизняної податкової системи є значне податкове — звантаження собівартості, так як саме вона є джерелом сплати податку на землю, збору за першу реєстрацію транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування[2]. До основних проблем розвитку податкової системи України можна віднести: нестабільність і недосконалість законодавства, митно-тарифне регулювання, складна система та витрати адміністрування, податки не підвищують конкурентоспроможність держави.

Таким чином, актуальними проблемами розвитку податкової системи в Україні залишаються складність і суперечливість податкового законодавства, надмірне податкове навантаження платників податків, скорочення ділової активності суб'єктів господарювання, численні конфлікти між контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків. Намір України інтегруватися в Європейський економічний і політичний простір зумовлює необхідність не лише адаптації національного законодавства до вимог ЄС, але і його гармонізації та об'єднання.

Список використаних джерел

1. Гришук А. М., Дубинецька П. П. Управління змінами у процесі реформування податкової системи України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2013. № 769. С. 351–361.

2. Тимченко О. М. Податкове навантаження на юридичних осіб в Україні та його вплив на економічне зростання. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 10. С. 34–43.

Рудницька К. Г.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. — старший викладач Чорна А. Г.

ПРОБЛЕМАТИКА ҐЕНДЕРНОГО ПИТАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Дослідження даної теми являється необхідним моментом для врегулювання питання гендерної рівності у кримінальному законодавстві. Не зважаючи на сучасні тенденції врегулювання питання толерантності деякі статті Кримінального кодексу все одно мають дискримінаційні положення.

За статистикою від домашнього насильства в більшості випадків страждають жінки, а серед найпоширеніших кримінальних злочинів, в яких жінки стають жертвами, — зґвалтування (88%), торгівля людьми (77%) [1]. В більшості статистика з даних питань виявляється не зовсім достовірною, адже на противагу цьому існують відомості з психологічних досліджень, які доводять, що чоловіки також страждають від вище перерахованих кримінальних правопорушень, проте їм важче зізнатись, тому велика частина залишається у таємниці.

На жаль, законодавець не взяв до уваги другу статистику, та виокремив виключно жіночу частину населення. Тому, наприклад у статті 152 Кримінального кодексу України «Зґвалтування», чітко обумовлено про те, що потерпілим, може виключно буде особа жіночої статі, а вже чоловік з яким здійснили насильницькі дії вже буде кваліфікуватись суб'єктом за іншою статтею. Водночас законодавчий орган зумів у цій же статті зобразити сексизм, що проявляється у визначені кола осіб, котрі можуть бути жертвами даного кримінального правопорушення, а саме:

1) випадкові жертви;

2) особи, які несвідомо провокують сексуальну поведінку злочинця (це жінки, які легко встановлюють випадкові знайомства, демонструють при спілкуванні уявну сексуальну досвідченість та які виявляються захоплені раптовим розвитком подій);

3) особи, які свідомо провокують сексуальну поведінку злочинця з наміром в останній момент вийти із ситуації, що їм найчастіше не вдається зробити [2].

Тобто у двох пунктах вказано, про так звану віктимну поведінку, котра з точки зору багатьох провідних фахівців у галузях психології та кримінального права, являється лише способом захисту очевидців злочину від думок, що особа котра стала жертвою мала якісь особливості притаманні лише їй та поводила себе провокуючи, і як наслідок потерпілою.

Розглядаючи подальше законодавство можна дійти висновку, що деякі нормативно-правові акти потребують доопрацювання, адже на прикладі однієї статті ми виявили дискримінацію одразу у два боки гендерної сторони. І подальше реформування необхідне для досягнення правової держави.

Список використаних джерел

1. Гендерна дискримінація: Як не наступити на граблі старими мозолями? URL: https://zmina.info/articles/gendernaja_diskriminacija_kak_ne_nastupit_na_grabli_starymi_mozoljiami-2/ (дата звернення: 14.10.2021).
2. Ведмідський О. В., Людвік В. Д., Примаченко В. Ф. Практикум з кримінального права України (загальна частина) : навч. посіб. / за ред. В. В. Шаблістого. Дніпро : ДДУВС, 2017. 352 с.

Сергійчук К. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – майор поліції, доцент Гаркуша А. Г.

УКРБЮРО ІНТЕРПОЛ ЯК МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Ще з років незалежності Україна почала активно співпрацювати із міжнародним товариством, сфера відносин з якими тісно пов'язана із спільними діями по боротьбі зі злочинністю з допомогою іноземних держав. Дуже складно в наш час розв'язувати складні злочини та запобігати вчиненню нових кримінально-протиправних діянь, коли кримінальне провадження обмежується у межах однієї держави, адже відкритість державних кордонів через сучасні демократичні процеси породжує поширення транснаціональної злочинності.

Під час кримінального провадження міжнародна правова допомога, належна правова регламентація в національному законодавстві дає змогу налагоджувати ефективне міжнародне співробітництво в сфері боротьби із злочинністю. До позитивних ознак міжнародної правової допомоги слід віднести наступні: гарантія правосуддя, адже забезпечується можливість одержувати докази у кримінальному провадженні, виконувати прийняті процесуальні рішення, відшкодовувати заподіяні злочином збитки, притягати до кримінальної відповідальності винуватих у вчиненні злочину осіб, вирішувати інші важливі завдання кримінального судочинства [1].

Міжнародним центральним органом, що координує роботу правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю є Інтерпол, до якого Україна увійшла в 1992 році. Кожна країна-учасниця зобов'язується створити Національне центральне бюро Інтерполу, в Україні – це Укрбюро Інтерполу (самостійний структурний підрозділ Національної поліції України, який здійснює представництво України в Інтерполі та Європолі). До основних повноважень Укрбюро Інтерполу слід віднести наступні: координація діяльності усіх правоохоронних органів держави по боротьбі зі злочинністю, яка має транснаціональне значення або виходить за кордони країни; взаємодія з Генеральним секретаріатом, а також відповідними органами держав-членів Інтерполу по боротьбі з транснаціональною злочинністю; оцінка та аналіз рівня поширення злочинності, яка має транснаціональний характер, на території України, і загрози злочинної діяльності громадян України за кордоном [2].

Кабінет міністрів України від 11 серпня 2004 року видав постанову № 1043 «Про представника Національного центрального бюро Інтерполу в Міжнародній організації кримінальної поліції - Інтерпол», метою реалізації цього нормативно-правового акту є вдосконалення механізму співпраці вітчизняних правоохоронних органів, що мають компетенцію із вирішення питань по боротьбі із транснаціональною злочинністю або що виходить за межі території держави. [3].

Слід зазначити, що ще в 2014 році українським законодавцем були доповнений Кримінальний процесуальний кодекс (далі - ККУ) у частині «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень», яку віднесли до нової глави 24-1. Багато часу пройшло з моменту регламентування здійснення спеціального досудового розслідування щодо «підозрюваного, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук (ст. 297-1). На сьогодні наявна широка практика роботи з даним кримінально-процесуальним інститутом. У більшості випадків, вона стосується проблемних питань та труднощів у правозастосовній діяльності органів, які здійснюють відповідне досудове розслідування. Через це виникає неоднозначна судова практика щодо справ, які мають однакові обставини, але різні кінцеві рішення [4].

Отже, можна зробити висновок, що світове співробітництво у сфері розслідування злочинів після «відкриття» кордонів та прийняття концептуальної політики України на входження до європейських структур є необхідним та важливим кроком до боротьби із транснаціональною злочинністю. Ефективність такої міжнародної співпраці залежить саме від правової регламентації даного співробітництва в кримінально-процесуальному законодавстві України, а також в інших нормативно-правових актах, які здійснюють регуляцію правовідносин, що виникають в процесі кримінально-досудового та судового провадження у кримінальних справах, пов'язаних із вчиненням організованими злочинними групами за участю окремих іноземців на території України, громадян України за її межами. Тож, на сьогодні правова регламентація співпраці України і Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу) є не дуже ефективною та вимагає певного вдосконалення. Це питання в більшій мірі пов'язано із недосконало встановленим переліком злочинів, розкриття яких потребує співпраці правоохоронних органів України з Інтерполом, він є ширшим, аніж той перелік, що встановлений нормативно-правовою базою. Проблематика міжнародного розшуку пов'язана з недосконалістю визначення положень стосовно здійснення спеціального досудового розслідування, передбаченого КПК. Ця актуальна проблема заслуговує на неабияку увагу законодавця, адже неточність нормативно-правової бази та наявність прогалин у ній не можуть бути виправданням для осіб, які порушують права, свободи та законні інтереси інших.

Список використаних джерел

1. Чорноус Ю. М. Завдання Інтерполу у боротьбі зі злочинами міжнародного характеру. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 566–574.

2. Про Національне центральне бюро Інтерполу : Постанова Кабінету Міністрів України № 220 від 25 березня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/220-93-%D0%BF> (дата звернення: 02.11.2021).

3. Про представників Національного центрального бюро Інтерполу в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2004 р. № 1043. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1043-2004-п#Text> (дата звернення: 02.11.2021).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4651-17> (дата звернення: 02.11.2021).

Сущенко Д. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – капітан поліції, старший викладач Чорна А. Г.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ З ОГЛЯДУ НА ПРАКТИКУ ЗАКОНОДАВСТВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Процес Євроінтеграції України передбачає докорінні зміни у деяких сферах життя українців. До таких відносяться: економічна, політична і правова, насамперед положення Кримінального кодексу України (далі - ККУ) у частині, яка стосується застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб. Впровадження розділу, який передбачає можливість використання даних заходів з'явився не так давно, причиною цього стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» від 23.05.2013 № 314-VII [1]. Дане європейське напівнаправлення розглядається сучасними науковцями як правильний шлях до поступового розвитку правової та демократичної держави, а також виступає важливішим чинником під час встановлення відповідності національного законодавства і міжнародних стандартів, які є обов'язковими для виконання та впровадження багатьма державами.

Ст. 96-3 розділу XIV-1 Особливої частини ККУ вказує на підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. До таких підстав відноситься: 1) скоєння уповноваженою особою від імені та в інтересах цієї юридичної особи будь-якого кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1, 2 ст. 368-3, ч. 1, 2 ст. 368-4, ст. 369 та 369-2 ККУ, ст. ст. 209, 306; 2) незабезпеченість виконання обов'язків, покладених на таку уповноважену особу законом або іншими установчими документами цієї юридичної особи, щодо здійснення заходів із запобігання корупції, якщо вони призвели до вчинення будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених вищевказаними нормами; 3) вчинення уповноваженою особою від імені юридичної особи одного із кримінальних правопорушень, які передбачені нормами 258-258-5 ККУ; 4) вчинення таких же дій, передбачених статтями 109, 146, 113, 147, 110, ч.2-4 ст. 159-1, нормами 160, 260, 436, 437, 262, 442, 444, 438, 447 ККУ [2].

Пасека О.Ф. зазначає, що в Англії ще в 1944 році була встановлена відповідальність корпорацій (виконавців і співучасників). Принцип «alter ego» пояснюється тим, що діяння, вчинене особами-суб'єктами органу управління юридичної особи, вважається вчиненим безпосередньо цією юридичною особою. Факт притягнення до кримінальної відповідальності юридичної особи не виключає можливість такої відповідальності щодо фізичних осіб. Але юридична особа може бути притягнена до відповідальності навіть за умови відсутності засудження фізичної особи [3, с. 45].

Згідно ст. 5 Кримінального кодексу Бельгії: злочини, які вчиняються з метою отримання неправомірної вигоди, вважаються вчиненими юридичними особами, в результаті до відповідальності притягується така організація, установа, підприємство тощо. Такі кримінальні правопорушення передбачені ст. 504 – відповідальність за корупцію; ст. 247.4 – відповідальність за зловживання службовим становищем; ст. 505 – відповідальність за легалізацію коштів, які отримувалися злочинним шляхом [3, с. 54]

Кримінальний кодекс Франції систематизує окремий розділ, присвячений покаранням, які застосовуються до юридичних осіб (Відділ II. Про покарання, що застосовуються до юридичних осіб). За такі злочини передбачені наступні санкції: ст. 131-38 КК (штраф); ст.131-37 (ліквідація юридичної особи); ст. 131-21 (конфіскація майна) [4, с. 111–118].

Отже, з огляду на зазначені особливості кримінального законодавства іноземних держав, можна визначити, що в багатьох розвинутих країнах інститут відповідальності юридичних осіб дуже розвинутий та в цілому сформований для ефективного його застосування. Насамперед з найбільш яскраво виражених систем кримінальної відповідальності юридичних осіб можна виокремити англосаксонську правову сім'ю. Особлива увага приділена підставам кримінальної відповідальності і покаранням, які застосовуються до юридичних осіб. Практика проведення кримінальних проваджень щодо юридичних осіб показує, що найбільш ефективним методом впливу є саме економічні види покарання, які, до речі, є найбільш поширеними.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб : Закон України від 23 травня 2013 р. № 314-VII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/314-18> (дата звернення: 04.11.2021).

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> (дата звернення: 04.11.2021).

3. Пасека О. Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб у законодавствах країн ЄС. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. Вип. 43. С. 43–53.

4. Уголовный кодекс Бельгии. Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2004. 560 с.

5. Уголовный кодекс Франции. Санкт-Петербург : Юрид. центр Пресс, 2002. 650 с.

Федорова Н. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИМИ ПРАВА НА СІМ'Ю

Відповідно до ст. 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються законом [1]. Сім'я — це найважливіший осередок суспільства та найголовніший інститут соціалізації людини. Сімейні та родинні зв'язки мають для людини дуже велике значення та становлять загально визнану соціальну цінність. Саме тому права кожної людини, зокрема і засудженої до позбавлення волі, пов'язані з сімейними відносинами, охороняються законом.

Як і будь-яка людина, права якої охороняються Конституцією України та іншими нормативними актами, особи, засуджені до позбавлення волі мають право на сім'ю, на шлюб, на підтримання родинних зв'язків тощо. Це є невідчужуване немайнове право. При цьому, повсякчасно, виникають проблеми з реалізацією таких прав у місцях позбавлення волі. У ст. 291 ЦК України наголошується, що фізична особа незалежно від віку та стану здоров'я має право на сім'ю. Право фізичної особи на сім'ю є одним з її особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи (Глава 21 ЦК України) [2]. Ознаками сім'ї є: спільне проживання, спільний побут, наявність взаємних прав та обов'язків у її членів (ч. 2 ст. 3 СК України) [3].

Можна зазначити, що право на сім'ю складається з чотирьох основних елементів: 1. право особи на проживання в сім'ї своїх батьків; 2. право на вихід з неї; 3. право людини на заснування своєї сім'ї; 4. її право на недоторканність сімейного життя [2]. А, відповідно до ст. 4 СК України право особи на сім'ю включає: право на створення сім'ї; право кожної особи на проживання в сім'ї; право кожної особи на повагу до свого сімейного життя.

Кожна особа має право на створення сім'ї. Людина має право на проживання з сім'єю, а відповідно і на спілкування з нею. В той же час відповідно до ч. 3 ст. 4 СК України член сім'ї може бути ізолюваний від сім'ї, однак лише у випадках та в порядку, встановлених законом [3]. Поняття «ізолюваний», можна тлумачити як такий, що позбавлений волі.

Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом, і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства (ч. 4 ст. 3 СК України) [3].

Норми КВК України свідчать про те, що засуджені особи не позбавляються сімейних прав, за винятком тих обмежень, які безпосередньо витікають з факту їх ізоляції. Однак, хоча, сімейні права засуджених, також як і права інших осіб, охороняються законом та полягають у тому, що засуджені особи мають право на укладення або розірвання шлюбу; на материнство та батьківство; мають право брати участь у матеріальному забезпеченні своєї сім'ї тощо, позбавлення фізичної особи волі негативно впливає на реалізацію нею права щодо створення сім'ї та підтримання сімейних зв'язків.

Відповідно до Правил реєстрації актів цивільного стану в Україні реєстрація шлюбу із засудженими, які відбувають покарання в установах покарань, провадиться відділом реєстрації актів цивільного стану за місцезнаходженням цієї установи на загальних підставах, передбачених законодавством України. При реєстрації шлюбу тривалі побачення надаються позачергово — відповідно до ст. 110 КВК України [4].

Необхідно відзначити, що шлюби між засудженими, які обидва відбувають покарання в установах виконання покарань, прямо не заборонені законодавством. Разом із тим порядок реєстрації таких шлюбів нормативно не врегульований, у зв'язку з чим такі шлюби не укладаються, що є порушенням права на створення сім'ї. Таке обмеження права засуджених на створення сім'ї відбувається через неможливості вільного пересування засуджених за межами установ виконання покарань та у зв'язку з заборонаю перевезення однієї особи до іншої, оскільки вимагається одночасна присутність в одному місці як нареченого, так і нареченої. Тож певної зміни потребують положення КВК України.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 06.10.2021).
2. Цивільний кодекс України: Коментар / за заг. ред. Є. О. Харитонova, О. М. Калітенко. 2-ге вид. Харків : ТОВ «Одісей», 2004. 856 с.
3. Сімейний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 21–22. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n25> (дата звернення: 06.10.2021).
4. Кримінально-виконавчий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 3–4. Ст. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (дата звернення: 06.10.2021).

Хижняк Д. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.ю.н., доцент Абакумова Ю. В.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 436-1 КК УКРАЇНИ

Статтею 436-1 КК України передбачено кримінальну відповідальність за злочин, який виражається у вчиненні таких дій як виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, у тому числі у вигляді сувенірної продукції, публічне виконання гімнів СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних та автономних радянських республік або їх фрагментів на всій території України, крім випадків, передбачених частинами другою і третьою статті 4 Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки» [1].

Об'єкт кримінального правопорушення є одним із обов'язкових елементів складу злочину, який дає можливість розкрити соціальний зміст злочинного діяння та встановити суспільно небезпечні наслідки вчи-

неного [2, с. 18]. У науці кримінального права при дослідженні об'єкта того чи іншого кримінального правопорушення звертаються переважно до так званих вертикальної та горизонтальної класифікації об'єкта. Відповідно до вертикальної класифікації, виділяють загальний, родовий та безпосередній об'єкти кримінальних правопорушень, а відповідно до горизонтальної – безпосередній основний та безпосередній додатковий (обов'язковий і факультативний) [3, с. 61–62]. Ґрунтуючись на такій класифікації визначимо об'єкт злочину, передбаченого 436-1 КК України.

Досліджуване злочинне діяння є одним із злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (Розділ XX КК України). В юридичній літературі у вказані поняття зазвичай вкладають такий зміст: 1) мир – відсутність ворожості, війни та воєнних (збройних) конфліктів; 2) безпека людства – стан, за якого відсутня загроза війни, екологічної катастрофи, дій, наслідком яких може бути масове знищення людей чи умов для існування населення земної кулі тощо. При цьому іноді «мир» розглядається як складова міжнародного правопорядку; 3) міжнародний правопорядок – певний порядок у взаєминах між державами, передбачений і встановлений міжнародним правом [4, с. 321].

Тобто, можна зазначити, що злочин, передбачений ст. 436-1 КК України, посягає на мир, міжнародний правопорядок та безпеку людства. З іншого боку, основний безпосередній об'єкт виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганди комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів дещо співпадає з його родовим об'єктом. Пропагуючи принципи тоталітарних режимів, особа фактично наголошує на тому, що вони були правильними, і тим самим підтримує все, на чому такі злочинні режими ґрунтувалися: нерівність між людьми, дискримінація за певними ознаками тощо. Тому, визначаючи основний безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 436-1 КК України, треба врахувати зазначене та наголосити, що досліджуваний злочин посягає на міжнародний правопорядок саме в частині убезпечення людей від дискримінації: за расовими, національними, етнічними, класовими, соціальними, фізичними та іншими ознаками; за релігійною належністю та віросповіданням.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page9> (дата звернення: 14.10.2021).
2. Мохончук С. М. Некоторые вопросы определения объекта преступлений против мира и безопасности человечества. *Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов*. 2013. № 10 (88). С. 101–106.
3. Кримінальне право України. Загальна частина : навчальний посібник / за ред. О. О. Кашкарова, В. А. Робака. Сімферополь : Кримнавчпеддержвидав, 2010. 364 с.
4. Поповічук В. О. Визначення категорії «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 320–323.

Шурганов М. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – капітан поліції, старший викладач Чорна А. Г.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Слід зазначити, що в умовах сучасних суспільних реформ відбувається доповнення та зміна чинних положень багатьох нормативно-правових актів. Кримінальний кодекс України (далі - ККУ) є провідним законодавчим актом, зміни якого прямо впливають на суспільні відносини в цілому. Актуальним питанням є дослідження правового інституту кримінальної відповідальності неповнолітніх осіб. Аналіз та оцінка відповідних положень ККУ, дає змогу порівняти їх із сучасними позиціями науковців із кримінального права.

Загальний вік кримінальної відповідальності становить 16 років, але за передбачені ст.22 ККУ кримінальні правопорушення (вбивство, грабіж, крадіжку, злісне хуліганство тощо) передбачений понижений вік кримінальної відповідальності. Слід вказати, що позиції окремих науковців із кримінального права пов'язані із необхідністю застосування щодо неповнолітніх осіб спеціальної норми, передбаченої ч. 1 ст. 97 ККУ. Так, зазначається, що наявність даної спеціальної підстави для закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх осіб охоплює зміст інших, визначених в законі умов звільнення від кримінальної відповідальності. Ураховуючи дану думку науковців, вважається за доцільне (при наявності схожих обставин, які стосуються підстав звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх) закріпити пріоритет застосування примусових заходів виховного характеру під час вирішення питання щодо неповнолітніх [1].

Голубов А.Є. зазначає, що закріплення в ККУ надання пріоритету саме цій спеціальній нормі (ч. 1 ст. 97) є необхідним. Даний інститут звільнення від кримінальної відповідальності повинен бути першочерговим. Дійове каяття, примирення обвинуваченого з потерпілим або передача такої особи на поруку є нецільними для застосування щодо неповнолітніх осіб [2].

Ці пропозиції науковців обумовлюються поділом правових норм на спеціальні й загальні, обов'язковості фактору здійснення виховного впливу на неповнолітніх осіб, які скоїли кримінальне правопорушення, а також врахуванням задуму українського законодавця щодо владання в певні підстави такого звільнення від кримінальної відповідальності особливого значення. Сучасна правова література зазначає, що примусовими заходами виховного характеру не можна визначати кримінальним покаранням, адже такі заходи передбачають переконання неповнолітніх осіб у неправильності вчинених дій, виховання, а також запобігання вчиненню інших кримінальних правопорушень [3].

Отже, на нашу думку, разі існування підстав, передбачених ст. ст. 45, 46, 49 ККУ, безумовного виконання неповнолітнім (підозрюваним) дій, визначених цими статтями, повинно відбуватися звільнення від кримінальної відповідальності: прокурор формує клопотання, в якому звертається до відповідних норм і зазначає позитивні ознаки поведінки неповнолітнього (підозрюваного) та наслідки від них. У разі наявності дискреційних підстав, які встановлені положеннями статей 47, 48, 97 ККУ, слід надавати пріоритет спеціальній

нормі, передбаченій ст. 97 ККУ. Пріоритетною складовою застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітньої особи є те, що за умови ухилення особи від їх застосування, неповнолітня особа притягується до кримінальної відповідальності і вона на загальних підставах може бути притягнута до кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> (дата звернення: 04.11.2021).
2. Романюк В. В. Кримінальне судочинство щодо неповнолітніх : монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2016. 252 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/991/Kryminalne%20sudochynstvo%20shchodo%20nepovnolitnikh_monohrafiia_Romaniuk_2016.pdf?sequence=2&isAllowed=y (дата звернення: 04.11.2021).
3. Практика судів України з кримінальних справ, 2001–2005 : збірник / за заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса ; уклад. : В. В. Сташис, В. І. Тютюгін. Київ ; Харків : Юрінком Інтер, 2015. 462 с.

Щербина С. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.ю.н., професор Рябчинська О. П.

ПРОКУРОР МАЙБУТЬОГО

Пізнаючи складну систему юриспруденції, студенти розглядають права та обов'язки кожного фахівця у галузі юридичних наук. Тільки згодом, охопивши засади діяльності усіх правників, можна збагнути, що найбільш складною та водночас різноманітною є діяльність прокурора. Прокурор- відповідає за виклад доказів проти особи, підозрюваної в здійсненні правопорушення, тобто він є головним законним представником обвинувачення. Здавалось би, коли справа доходить до суті, то неважливо, яка в тебе стать чи зовнішність. Більшість юристів кажуть, що в прокуратурі взагалі не грає ролі, чи ти жінка, чи чоловік, найголовнішим є професійна і життєва мудрість, певні навички та вміння. Але чому жінці в погонах потрібно постійно доводити, що вона не просто красива жінка, а й справжній фахівець своєї справи..[3]

Надаючи визначення слову «прокурор», відчувається гіркий присмак служби та тяжкої щоденної роботи. Люди, склавши певні стереотипи, очікують кремезного чоловіка зі злими очима та кам'яним виразом обличчя. А якщо перед ними постане тендітна жінка? Жінка-прокурор. На сьогоднішній день, серед прокурорів досить багато жінок, але ж вони досі в меншості. Жінки у чоловічій професії - це виклик, та свого роду можливість показати суспільству і колегам, що вони можуть не просто бути на рівних із чоловіками, а й щодня ставати кращими представниками своєї професії. Адже лише жінкам притаманні спритність, вигадливість та чутливість.[4]

Жінка-прокурор ніколи не зупиняється на досягнутому, виходячи з зовнішніх факторів вона вмотивована знаходити баланс. Через те що, жінки за своєю природою більш чутливі, необхідно контролювати свій психологічний стан, аби під час прийняття рішень оперувати виключно фактами. Тому, насамперед, корисно навчитися будь-які помилки чи складнощі, сприймати як досвід. Це допоможе розвинути у собі дипломатичні навички, досягти емоційної рівноваги та вдосконалитись як психолог. Прокурору важливо навчитися не піддаватися надмірним співчуттям та не давати волю власним життєвим переконанням. Таким чином, можна зробити висновок, що від надмірно суворого покарання може постраждати особистість та від надмірно м'якого покарання зникає віра в правосуддя.

Саме жінка-прокурор може застосовувати нетривіальні підходи до розгляду справи. Характерним прикладом може слугувати важливий момент у діяльності прокурора при розгляді кримінальних справ про злочини неповнолітніх: він виступає не тільки як обвинувач, а й як вихователь. В його компетенції роз'яснити сутність законів, принципи моралі, вказати шляхи викорінювання злочинів, що певним чином відбивається на змісті і формі його виступу в суді. Адже слід пам'ятати той факт, що слово «прокурор» з латинської мови перекладається не тільки як «розпоряджатися», а й «піклуватися». Більшості жінкам притаманний материнський інстинкт - це відданість і почуття обов'язку, які підштовхують жінку піклуватися не тільки про своїх, а й про чужих дітей. Тож, саме жінка-прокурор зробить детальний соціальний аналіз особистості підлітка і навколишнього мікросередовища, та об'єктивну оцінку рівня впливу цього середовища на його психіку, поведінку. Такий соціально-психологічний аналіз підсудного стає одним із доказових факторів при визначенні прокурором міри його покарання.[1]

Підводячи підсумок, хотілось би зазначити, що на сьогоднішній день, в системі органів прокуратури працюють 40% жінок [2]. Важливим є розширення можливостей жінок для самореалізації та збільшення кількості жінок у політиці та на керівних посадах. Майбутнє прокуратури стоїть за жінкою, яскравим прикладом є Генеральний прокурор України Ірина Венедиктова.

Саме жіноча точка зору, в змозі поглянути на справу під іншим кутом і застосувати нестандартні способи її вирішення. Посада прокурора є нелегкою роботою для жінок, але жінки є більш витриваліші, а ніж чоловіки. Жодного разу жінка-прокурор не здалася через втому, при цьому залишаючись люблячою мамою та дружиною.

Список використаних джерел

1. Бедь В. В. Юридична психологія : навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : МАУП, 2004. 436 с.
2. Венедиктова І. Гендерна рівність. *Юридична практика*. URL: <https://pravo.ua/blyzko-40-prokuroriv-ukrainy-zhinky/> (дата звернення: 15.10.2021).
3. Люліч В. Творчість допомагає у роботі, а робота дає імпульс для творчості. *Рівненська обласна прокуратура*. URL: <https://rvnews.rv.ua/%20/> (дата звернення: 15.10.2021).
4. Талізін Я. Жінки в прокуратурі: виклики та можливості. *Юридична Газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zhinki-v-prokuraturi-vikliki-ta-mozhливosti.html> (дата звернення: 15.10.2021).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Беспалько О. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.ю.н., доцент Гамбург І. А.

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Національним інтересам України відповідає сталий розвиток національної економіки, інтеграція України в європейський економічний простір, розвиток рівноправного взаємовигідного економічного співробітництва з іншими державами.

Забезпечення національних економічних інтересів вимагає формування і реалізації стратегічного курсу у сфері забезпечення економічної безпеки, спрямованого як на стале нарощення конкурентоспроможності економіки України, так і на поступове зміцнення економічної стійкості та відповідно невразливості національної економіки до зовнішніх і внутрішніх загроз.

Стратегія економічної безпеки України визначає шляхи досягнення цілей і реалізації пріоритетів національних інтересів у сфері забезпечення економічної безпеки. Отже, стратегічний курс у сфері забезпечення економічної безпеки має два взаємопов'язаних напрями — напрям розвитку та безпековий напрям.

Стан розвитку економіки України протягом останніх 10 років не давав змоги забезпечувати національні економічні інтереси. Протягом 2010 – 2019 років стан економічної безпеки оцінювався як незадовільний із погіршенням показників практично за всіма складовими до небезпечного рівня у 2012 році та 2014 – 2015 роках. За розрахунками Міністерства економіки України, здійсненими відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277, середнє значення рівня економічної безпеки за цей період становило 40 відсотків — зона рівня незадовільного стану (за результатами перерахунку рівня економічної безпеки України за основними складовими економічного характеру). У 2019 році рівень економічної безпеки України становив 43 відсотки, а за підсумками 2020 року — 41 відсоток.

Загалом показники всіх основних складових економічної безпеки залишаються низькими, що зберігає високими ризики прояву масштабних дестабілізаційних явищ у розвитку економіки в довгостроковій перспективі.

Протягом останніх 10 років стан фінансової безпеки (при середньому значенні оцінки стану фінансової безпеки за цей період на рівні 42 відсотків від оптимального значення) оцінювався як незадовільний, причиною чого стали постійний дефіцит державного бюджету та пов'язане з цим значне боргове навантаження, недостатній розвиток довгострокового інвестиційного кредитування економіки та фондового ринку.

З урахуванням викладеного, основними завданнями у сфері забезпечення економічної безпеки є: забезпечення стійкості від зовнішніх і внутрішніх викликів та загроз національним економічним інтересам держави та інтересам її громадян; збереження та розвиток економічної потужності країни з урахуванням Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722, та позицій людиноцентризму; гарантування національної економічної незалежності та здатності до захисту національних економічних інтересів, зокрема у високотехнологічній сфері.

Основним підходом до розв'язання зазначених завдань та досягнення цілей має стати так званий проактивний підхід, коли держава застосовує такі засоби, що дозволяють їй бути гідним учасником у загальносвітовому процесі загострення боротьби за ринки, технології, кваліфікованих працівників та фінансові ресурси. Такий підхід має знизити ймовірність реалізації внутрішніх викликів, які перешкоджають виведенню української економіки з депресивного стану, унеможливлюють її стале і динамічне зростання, підвищують вразливість до загроз.

Гулей В. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.ю.н., доцент Гамбург І. А.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Демократичні перетворення, що нині відбуваються в українській державі, супроводжуються складними процесами реформування політичних, економічних і правових відносин. Особливої гостроти набули питання запобігання та протидії корупції. Адже на сьогодні в Україні зафіксовано надзвичайно високий її рівень, визнаний не тільки вітчизняними і зарубіжними аналітиками, експертами, громадськими та міжнародними організаціями, але й навіть вітчизняними представниками органів державної влади та місцевого самоврядування. За відсутності системної протидії корупції з боку держави та суспільства, це явище, незалежно від її виду, здатне до поширення. Тому ефективність запобігання та протидії корупції в процесі соціальної стабілізації й інституційного становлення української держави набуває особливого значення. Звідси, одним із найактуальніших питань сучасного розвитку України залишається нагальна необхідність посилення боротьби з корупцією та віднесення її до невід'ємної складової загальної і всеохоплюючої внутрішньої політики держави. В цьому контексті першочерговим завданням є розробка та наукове обґрунтування механізмів протидії корупції, невідкладне вивчення світового досвіду боротьби з корупцією, на предмет можливості застосування позитивних практик у цій сфері до українських реалій, а відтак вдосконалення державної антикорупційної політики.

Досвід боротьби з корупцією — як вітчизняний, так і світовий — засвідчує, що знищити її повністю як соціальне явище неможливо. Реальною метою антикорупційної політики можуть бути зменшення рівня та локалізація корупції в суспільстві, зміна її характеру, обмеження її впливу на соціально-політичні та економічні процеси.

За роки незалежності України ухвалено чимало нормативних актів антикорупційного спрямування. Загальна їх кількість нараховує понад 100 законів України, указів і розпоряджень Президента України, постанов

Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, галузевих нормативних актів. Однак усі вони приймалися в різний час, різними органами, в деяких випадках – безсистемно, без належного наукового обґрунтування, внаслідок чого і виникають колізії та протиріччя в їх застосуванні. Створена система антикорупційних органів: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Національного агентства з питань запобігання корупції, Національна рада з питань антикорупційної політики, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, антикорупційні суди. Проте високий рівень корупції в Україні на сучасному етапі, відсутність позитивної тенденції свідчить про незадовільність їх діяльності, неефективність роботи системи, створює нагальну потребу вдосконалення.

Отже, із вищевикладеного матеріалу можна підсумувати, що антикорупційна політика в Україні має бути спрямована на зниження рівня корупції та забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян, суспільства і держави від загроз, пов'язаних із корупцією, шляхом реалізації наступних завдань: попередження корупційних правопорушень; створення правового механізму, який перешкоджає підкупу осіб, які мають публічний статус; забезпечення відповідальності за корупційні правопорушення в усіх випадках, прямо передбачених нормативними правовими актами; відшкодування шкоди, заподіяної корупційними правопорушеннями; моніторинг корупційних факторів та ефективності заходів антикорупційної політики; формування антикорупційної суспільної свідомості; сприяння реалізації прав громадян і організацій на доступ до інформації про факти корупції, а також на їх вільне висвітлення в засобах масової інформації; створення стимулів до заміщення державних посад, посад державної і муніципальної служб непідкупними особами.

Іванова М. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Моїсеєнко Д. М.

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Застосування електронних доказів у цивільному процесі стає більш поширеним явищем, адже даний засіб захисту суб'єктивних прав та інтересів учасників цивільних правовідносин є більш зручним для більшості категорій громадян. Реалізація права на справедливий судовий розгляд справи, що закріплено в Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, під час такого стрімкого науково-технічного прогресу передбачає, що учасники справи та інші особи, які беруть безпосередньо участь у справі, можуть надавати докази, які мають значення для справи, а також безпосередньо їх досліджувати найбільш зручним для них способом.

Частина 1 статті 100 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) передбачає, що «Електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет)» [1, ст.100]

Виходячи з даного положення можна зауважити, що електронні докази виділяються як такі саме завдяки особливостям носія даної інформації. Тобто за своєю сутністю дані докази визначаються електронними безпосередньо за джерелом (носієм) відповідної інформації, яка має доказове значення для даної справи. Не зважаючи на це, сама інформація буде відображена у вигляді письмових знаків, які будуть придатними для сприйняття та розуміння учасників та інших осіб, що беруть участь у справі.

Відповідно до чинного законодавства, електронні докази можуть бути подані або в оригіналі, або в електронній копії, яка має засвідчуватись електронним цифровим підписом. Але, не зважаючи на це, законодавець передбачає можливість подання електронного доказу в письмовій (паперовій) копії, яка має бути відповідно завірена. Якщо особа подає копію електронного доказу, то вона має зазначити про те, що у неї або у якої іншої особи знаходиться оригінал даного доказу. У випадку, якщо учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність даної копії електронного доказу оригіналу, то такий доказ не буде суд брати до уваги. Завдяки цьому виникає певна проблема у допустимості даного електронного доказу.

А. Каламайко зазначає, що «поступово електронні ресурси стають основним джерелом інформації, підтвердження чому є досвід технологічно розвинутих країн. Надалі роль саме електронних засобів доказування буде зростати і в Україні» [2, с.131]

Необхідно зауважити, що на сьогоднішній день судова практика неоднозначна у вирішенні питання стосовно доцільності застосування електронних доказів, а також які саме електронні докази необхідно вважати допустимими та достатніми задля вирішення конкретної цивільної справи, оскільки більшість суддів не приймають, наприклад, роздруківки з мережі Інтернет, оскільки є вірогідність підроблення даного матеріалу і внаслідок цього дані докази не будуть вважатись допустимими.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 40–41,42. Ст. 492.
2. Каламайко А. Ю. Місце електронних засобів доказування та окремі питання їх використання в цивільному процесі. *Право та інновації*. 2015. № 2 (10). С. 127–132.

Косяченко К. Е.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
к.ю.н.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Безпека є головною умовою суспільного життя та першою функцією державності. Неспроможність втілити й гарантувати цю базову соціальну цінність призводить до неминучого занепаду суспільства.

Економічний добробут і правління законів є важливими умовами комфортного соціального співіснування людей, однак доцільним та виправданим це існування робить захищеність від фундаментальних загроз.

Національна безпека України гарантується шляхом визначення та подальшої нейтралізації загроз державності, суспільного ладу й політичному устрою, національній ідентичності. Небезпеку формує все, що руйнує державну незалежність, породжує нестабільність та спалахи насильства, розмиває й нищить уявлення національної політичної спільноти про себе і світ. Держава керує загрозами: частину з них усуває, решту – терпить і сприймає як виклик долі [1, с. 11-12].

За останні роки незалежності в Україні для забезпечення умов її сталого розвитку, гарантування прав та свобод громадян актуальним є створення ефективної системи національної безпеки. Система повинна відповідати викликам і загрозам сьогодення та взаємодіяти з сучасними системами всесвітньої й регіональної безпеки. Для цього необхідні теоретичні і практичні розробки проблем національної безпеки України, які ще не завершені та потребують наукового дослідження.

Вперше в незалежній Україні окремі аспекти національної безпеки були закріплені в Декларації про державний суверенітет України. Проте варто зазначити, що поняття «Національна безпека» в Декларації відсутня, а зустрічаються терміни – «державна безпека», «міжнародна безпека» [2]. Однак є всі підстави вважати, що тільки прийняття вказаного документа стало вагомим чинником початку активізації досліджень національної безпеки України. Відповідно зріс і науковий інтерес до цієї проблеми.

Проте на сьогоднішній день концепція національної безпеки залишається недослідженою. Найбільш дискусійним є питання щодо обсягу і змісту поняття «національної безпеки». Більшість визначення поняття «національна безпека» об'єднує намагання дослідників передати його сутність шляхом аналізу тих чи інших ознак. Натомість С. Пирожков і В. Селіванов наголошують на практичній недоцільності виражати в одному визначенні всі властивості, що притаманні національній безпеці як явищу, ототожнювати дефініцію поняття із самим поняттям [3, с. 3-10].

Інша частина науковців визначають концепцію національної безпеки як ступінь захищеності її об'єктів. Зокрема колектив авторів В. Б. Вагапов, О.М. Гончаренко та Е.М. Лисицинин вважають, що національна безпека – це категорія, яка характеризує ступінь захищеності життєво важливих інтересів, прав та свобод особи, суспільства й держави від зовнішніх і внутрішніх загроз [4, с. 18-24].

До об'єктів національної безпеки України відносять людину і громадянина, суспільство та державу.

Суб'єктами забезпечення національної безпеки в державі перш за все є: Президент України, Верховна Рада України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Національний банк України, Рада національної безпеки та оборони України, Національне антикорупційне бюро України, Збройні Сили України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи і підрозділи цивільного захисту, громадяни України [5].

Юридична наука, досліджуючи питання національної безпеки, слугує для вирішення проблем нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення національної безпеки, відповідно і визначення поняття національної безпеки як правового феномена повинно бути сформульовано, спираючись на категорію суспільних відносин.

Обов'язковою ознакою сучасного розуміння національної безпеки є її регламентування і регулювання у відповідних правових приписах чинного законодавства. Держава як суб'єкт, який відповідно до Конституції України приймає на себе обов'язок забезпечення національної безпеки, безпеки кожного окремого громадянина, має лише один єдиний інструмент рішучого впливу на волю, свідомість та поведінку особи – право, правовий припис. Забезпечуючи національну безпеку, держава видає відповідні приписи, які завжди уособлюються правовою формою і спрямовані на регламентування суб'єктивних прав громадян на безпеку у тій чи іншій сфері та закріплення системи правових гарантій таких прав: визначення способів їх юридичного захисту, встановлення меж та видів відповідальності різних суб'єктів, у тому числі і держави, регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку із забезпеченням національної безпеки, визначення компетенції суб'єктів забезпечення національної безпеки та встановлення системи засобів забезпечення національної безпеки. Таким чином, виникає особливе коло правовідносин, що носять міжгалузевий, комплексний, інтеграційний характер, поза межами яких, досягнення мети та завдань національної безпеки є неможливим [6, с. 12-15].

Отже, під теоретичним та прикладним аспектом забезпечення національної безпеки України слід усвідомлювати стан розвитку суспільних правовідносин і відповідних їм правових зв'язків, систему правових норм, якими гарантуються захищеність прав і свобод громадян, життєво важливих цінностей та інтересів нації, конституційного ладу, суверенітету та недоторканості держави від наявних та потенційних внутрішніх та зовнішніх загроз і створюються умови для сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Власюк О. С., Кононенко С. В. *Матеріал до проекту «Стратегії національної безпеки України»*. Київ : НІСД, 2015. С. 11–12.
2. Декларація про державний суверенітет України. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31.
3. Пирожков С., Селіванов В. Національна безпека України: сучасне розуміння. *Вісник НА України*. 1992. № 9. С. 3–10.
4. Гончаренко О. М., Вагапов В. Б., Лисицин Е. М. Поняття національної безпеки в контексті національних інтересів України. *Наука і оборона*. 2002. № 1. С. 18–24.
5. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення: 15.10.2021).
6. Циганов В. В. Національна безпека України : посібник. Київ : НАВСУ, 2004. С. 12–15.

Майстро В. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.ю.н., доцент Воронова О. В.

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ НАРОДЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОСЛУГИ «ЄМАЛЯТКО»

Відповідно до статті 3 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (далі — Закон про ДРАЦС) державна реєстрація актів цивільного стану є обов'язковою.

Державній реєстрації підлягають народження фізичної особи та її походження; шлюб; розірвання шлюбу; зміна імені; смерть; внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання. Такі відомості підлягають обов'язковому внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану громадян (далі — реєстр ДРАЦСГ).

У сфері ДРАЦС надаються і інші послуги, прирівняні згідно з ч. 3 ст. 3 Закону «Про адміністративні послуги» до адміністративних: повторна видача свідоцтв про ДРАЦС, надання витягів з реєстру ДРАЦСГ.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 691 «Про реалізацію експериментального проекту щодо створення сприятливих умов для реалізації прав дитини» у 2020 році розпочато надання комплексної послуги «єМалятко». Під час державної реєстрації народження дитини та її походження можна отримати і інші пов'язані послуги (включаючи, реєстрацію місця проживання, оформлення державної допомоги тощо).

Відповідно до п. 8 частини 1 розділу III Правил ДРАЦС, якщо батьки або один з них бажає отримати послуги, передбачені Порядком надання комплексної послуги «єМалятко», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 691, заява формується за допомогою програмного забезпечення Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та після її підписання заявником реєструється у реєстрі ДРАЦСГ. Заява також містить відомості про спосіб отримання свідоцтва про народження, зокрема і в ЦНАП.

Якщо за результатом надання послуг, замовлених в рамках отримання комплексної послуги «єМалятко», передбачено видачу документа, такий документ може бути отриманий, у разі подання заяви про державну реєстрацію народження через ЦНАП, у відповідному ЦНАП.

Подати заяву для отримання комплексної послуги «єМалятко» батьки мають можливість онлайн з допомогою програмних засобів Єдиного державного веб-порталу електронних послуг (Портал Дія).

До переліку послуг входять:

- проведення державної реєстрації народження;
- реєстрація місця проживання дитини;
- призначення державної допомоги при народженні дитини;
- призначення допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях;
- внесення відомостей про дитину до Реєстру пацієнтів, що ведеться у центральній базі даних електронної системи охорони здоров'я;
- реєстрація дитини у Державному реєстрі фізичних осіб — платників податків;
- видача посвідчень батьків багатодітної сім'ї та дитини з багатодітної сім'ї;
- визначення належності новонародженої дитини до громадянства України;
- внесення інформації про новонароджену дитину до Єдиного державного демографічного реєстру з присвоєнням унікального номера запису в ньому.

Сервіс «єМалятко» доступний у пологових будинках, Центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП) та відділах Державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС).

Моїсєєнко Д. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Однією з новел нової редакції ЦПК України є процедура врегулювання спору за участю судді. Необхідність внесення цієї зміни до кодексу було визначено, насамперед, наявністю у Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи № R(86)12 від 16.09.1986 пп. b п. I, який передбачає обов'язок суддів сприяти дружньому врегулюванню спорів усіма можливими методами і з всіх дотичних питань до початку судового провадження у справі чи на будь-якому етапі такого провадження.

Вже понад 3 роки цей інститут активно застосовується судами. Також, з цього приводу висловлюються юристи-практики та науковці.

Серед проблемних питань врегулювання спору за участю судді, зокрема виділяються відмежування цієї процедури від медіації, відсутності чітких меж між правом судді надавати сторонам роз'яснення та заборонаю надавати йому юридичні поради та оцінку доказам, недостатня правова регламентація тощо [1, 2].

Слід також, звернути увагу на ефективність врегулювання спору за участю судді. Судами робиться аналіз застосування цієї процедури суддями. Зазначається, що з 01 січня 2017 по 01 вересня 2018 року в Зарічному районному суді м. Суми розгляд 20 цивільних справ закінчився укладенням між сторонами мирної угоди. З них :

- щодо участі у вихованні дітей — 5 справ,
- розподілу майна подружжя — 3 справи,
- стягнення боргів та майнової шкоди — 7 справ,
- житлові спори — 3 справи,
- інші спори — 2 справи.

За період з 01 січня 2018 року по 01 вересня 2018 року в Зарічному районному суді м. Суми в підготовчому судовому засіданні в зв'язку з визнанням відповідачем позову винесено 154 рішення.

З них:

- спори, що виникають із сімейних відносин – 148 справ,
- інші спори – 6 справ [3].

Інший аналіз вказує на наступне: у 2019 р. лише 13 із 38-и судів м. Києва та Київської області надали інформацію про наявність справ, де вона була застосована. З наданих Київському апеляційному суду матеріалів убачається, що в цих 13-и судах врегулювання спору провели не більше двох-трьох суддів від загальної кількості працюючих в суді. Аналіз наданих для проведення даного узагальнення матеріалів свідчить, що проведена суддями м. Києва та Київської області процедура врегулювання спору була успішно завершена по 21 справі з 56-и, що становить 37,5% [1].

Автором цих тез було здійснене власне узагальнення судової практики по застосуванню та ефективності врегулювання спору за участю судді. Було проаналізовано біля 100 цивільних справ, що розглядалися судами першої інстанції у 2021 році. Вибірка робилася з Єдиного державного реєстру судових рішень за ключовими словами «врегулювання спору за участю судді» та фільтрами «форма судочинства – цивільне», «період ухвалення – з 01.01.2021», «інстанція – перша». За результатами можна стверджувати, що 94% справ, по яких застосовується процедура врегулювання спору за участю судді впливають з сімейних правовідносин. Ефективною ж процедура виявилася лише в 18% справ. Під ефективною процедурою ми розуміємо ухвалення в підготовчому засіданні рішення про задоволення позову, ухвал про відмову від позову, та ухвал про затвердження мирової угоди.

Таким чином, слід зробити висновок, що в чинній редакції ЦПК України, процедура врегулювання спору за участю судді є недостатньо придатною та ефективною для інших категорій справ, окрім сімейних спорів.

Список використаних джерел

1. Головачов Я. Врегулювання спорів за участю судді: «Що?» і «Як?». *Юридична газета*. 2020. № 9. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/vregulyuvannya-sporiv-za-uchastyu-suddi-shcho-i-yak.html> (дата звернення: 02.10.2021).
2. Тиханський О. Б. Місце інституту врегулювання цивільного спору за участю судді в систематичі примирних процедур. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 31–39.
3. Що таке мирне врегулювання спорів в суді, - роз'яснює Зарічний районний суд м. Суми. *Офіційний сайт судової влади України*. URL: <https://court.gov.ua/archive/560795/> (дата звернення: 02.10.2021).

Мякота К. А.

Класичний приватний університет
аспірант

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ НА ШЛЯХУ ДО ВАЛЮТНОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ

Підписана Угода про асоціацію між Україною та ЄС вимагає адаптації українського законодавства до Директиви Ради ЄС 88/361/ЄЕС «Щодо імплементації ст. 67 Договору» від 24.06.1988 р. (вільний рух капіталу) має на меті зняття будь-яких заборон в обмеженні руху капіталу, що здійснюється між громадянами, які постійно проживають у державах-членах.

Закон України «Про валюту і валютні операції» декларує значну лібералізацію валютних операцій та руху капіталу.

Кінцева мета Національного банку України (і вимог ЄС) – зняття всіх наявних обмежень і перехід до режиму вільного руху капіталу, який стане підґрунтям для полегшення ведення бізнесу та інвестиційного клімату в Україні, припливу іноземного капіталу, стійкого економічного зростання.

Водночас, зняття всіх наявних обмежень і перехід до вільного руху капіталу – залежить як раз від політики, що здійснюється Національним банком України відповідно до «нового валютного законодавства».

Відповідно до статті 11 Закону України «Про валюту і валютні операції» валютний нагляд в Україні здійснюється органами валютного нагляду та агентами валютного нагляду з урахуванням ризик-орієнтованого підходу без втручання у відповідні валютні операції та діяльність суб'єктів таких операцій, крім випадків запобігання агентами валютного нагляду проведенню валютних операцій, що не відповідають вимогам валютного законодавства.

Органами нагляду відповідно до зазначеного вище закону є: Національний банк України, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, які в межах своєї компетенції здійснюють нагляд за дотриманням резидентами та нерезидентами валютного законодавства.

У свою чергу, Національний банк України у визначеному ним порядку здійснює валютний нагляд за уповноваженими установами («уповноважена установа» - банк, філія іноземного банку, небанківська фінансова установа, оператор поштового зв'язку, який (яка) отримав (отримала) банківську ліцензію або ліцензію (п.п. 9 п. 2 Постанови № 13). Уповноважені установи є агентами валютного нагляду, підзвітними Національному банку України (ч. 7 ст. 11 Закону України «Про валюту і валютні операції»).

Центральний органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику здійснює валютний нагляд за дотриманням резидентами (крім уповноважених установ) та нерезидентами вимог валютного законодавства.

Заходи валютного нагляду за дотриманням суб'єктами господарської діяльності вимог валютного законодавства здійснюються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику відповідно до положень Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Відповідно до ч. 9 ст. 11 Закону України «Про валюту і валютні операції» у разі виявлення порушень валютного законодавства органи валютного нагляду мають право вимагати від агентів валютного нагляду

та інших осіб, які є об'єктом таких перевірок і допустили такі порушення, дотримання вимог валютного законодавства та застосовувати заходи впливу, передбачені законом.

Цікавою є зміст статті 7 прим. 1 Закону України «Про Національний банк України» відповідно до якої Національний банк України за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, виникнення обставин, що загрожують стабільності банківської та/або фінансової системи країни, має право визначати тимчасові особливості регулювання та нагляду за банками або іншими особами, які можуть бути об'єктом перевірки Національного банку України, у тому числі особливості підтримання ліквідності банків, застосування економічних нормативів, формування та використання резервів для відшкодування можливих втрат за активними операціями банків, запроваджувати обмеження на їх діяльність, у тому числі обмежувати або забороняти видачу коштів з поточних та вкладних (депозитних) рахунків фізичних та юридичних осіб, а також обмежувати або тимчасово забороняти проведення валютних операцій на території України, зокрема операцій з вивезення, переказування і пересилання за межі України валютних цінностей.

Більш того, виходячи із змісту статті 12 Закону України «Про валюту і валютні операції» у разі необхідності прийняття заходів захисту (за наявності перелічених обставин), всі рішення приймаються внутрішніми органами Національного банку України – чи то Рада, чи то Правління. Законодавець вимагає від Національного банку України виключно звіт, який має бути оприлюднений на сторінках офіційного інтернет-представництва Національного банку України протягом календарного місяця, а вже протягом трьох місяців, він все ж таки подається до відповідного комітету Верховної Ради України. Про процедуру оскарження відповідного ухвалення рішення у законі мови не йде.

Тобто, нова система валютного регулювання залишає Національному банку право запроваджувати заходи захисту у сфері валютних операцій у разі виникнення обставин, що загрожують стабільності фінансової системи. Зокрема, це може бути регулювання обов'язкового продажу частини валютних надходжень та граничних строків розрахунків за операціями експорту-імпорту, запровадження лімітів на здійснення окремих валютних операцій, встановлення правил здійснення операцій, пов'язаних із рухом капіталу [2].

Дорожня карта валютної лібералізації, розроблена Національним банком разом з експертами Міжнародного валютного фонду, передбачає покрокове зняття усіх валютних обмежень відповідно до темпів поліпшення макроекономічних умов в Україні, а також прийняття низки законів, спрямованих на підвищення якості регулювання небанківського фінансового ринку (законопроект про «спліт», реєстраційний номер 2413а) [6] і попередження непродуктивного відпливу капіталу з країни (законопроект щодо протидії BEPS «Про імплементацію Плану протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування», оприлюднений Національним банком України і Міністерством фінансів України).

Таким чином, скасування валютних обмежень, насамперед, передуватиме оцінка Національним банком таких макроекономічних індикаторів як темпи зростання ВВП, динаміка інфляції, стан валютного ринку, фінансова стабільність, ситуація на зовнішніх ринках тощо. Водночас валютна лібералізація не має часових рамок. Відповідно, чим швидше наставатимуть сприятливі макроекономічні та фінансові умови, тим швидше Національний банк прибиратиме обмеження на валютному ринку, і навпаки.

В цілому Закон «Про валюту і валютні операції» створює передумови для значної лібералізації валютного регулювання. В той же час, він містить, головним чином, лише рамкові норми, практична реалізація яких залежить від Національного банку України.

Більш того – повне скасування валютних обмежень в Україні, залежить також від Національного банку України, оскільки відповідно до запровадженого плану, тільки його оцінка макроекономічних індикаторів призведе до прийняття такого рішення. Водночас, наголошуємо, що валютна лібералізація не має чітких часових рамок.

На наш погляд, у таких економічних умовах, яких зараз знаходиться наша держава – необхідне делегування повноважень, а не одноосібне прийняття рішень та зосередження влади в межах одного державного органу. В першу чергу це необхідно для прийняття справедливих рішень, в другу чергу для зняття усіх валютних обмежень на шляху до лібералізації.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 21.10.2021).
2. Про затвердження Положення про валютний нагляд : Постанова правління НБУ від 3 січня 2019 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19> (дата звернення: 15.10.2021).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 25.10.2021).
4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (дата звернення: 15.10.2021).
5. Закон України «Про національний банк України» від 20 травня 1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#n161> (дата звернення: 15.10.2021).
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 20 липня 2015 р. № 2413а. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56124 (дата звернення: 16.10.2021).

Нікітіна Ю. О.

Львівський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Павлович-Сенета Я. П.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Необхідність децентралізації влади в Україні є однією із невирішених проблем з перших років виникнення української державності. У вересні 1997 року Верховна Рада України ратифікувала Європейську

хартію місцевого самоврядування, задекларувавши прихильність європейським стандартам управління. З того часу різними урядами було зроблено кілька спроб провести необхідні реформи, але в силу різних причин ці спроби не зазнавали успіху. Ще 1 квітня 2014 року Кабінетом Міністрів України було прийнято Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Децентралізація – це процес передачі повноважень і бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. За словами одного з ідеологів децентралізації Анатолія Ткачука, український варіант реформи є унікальним і хоча й враховує зарубіжний досвід, проте не копіює практику будь-якої іншої країни [1, с. 98].

В Україні реформа складається з трьох компонентів:

1. реформа територіальної організації влади;
2. реформа місцевого самоврядування;
3. реформа регіональної політики.

Основне завдання реформи – створити умови для розвитку громад та наблизити послуги до людей шляхом формування спроможних громад, передачі більшої частини повноважень на базовий рівень управління та чіткого розмежування функцій між рівнями управління, а також гарантувати належне ресурсне забезпечення місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що муніципальна реформа в Україні визначена великою кількістю нормативно-правових актів. Зокрема:

– Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 18 червня 2014 № 591-р;

– Законом України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. № 156;

– Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 р. № 333;

– Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» 06.08.2014 р. № 385;

– Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. № 157, та іншими.

Децентралізація та дерегуляція усувають штучні перешкоди для бізнесу і підприємницької діяльності – зайві дозволи, інстанції, надлишковий контроль. Крім того, активні, заможні і зацікавлені громади – головний двигун на територіальному рівні. Вони стануть підтримкою тих змін, над проведенням яких працює уряд. Реформа децентралізації відповідає потребам всіх громадян України. Повноцінне місцеве самоврядування покаже перспективи розвитку держави і дасть можливості кожній людині знайти своє місце і впливати на цю перспективу через участь в житті громади, в тому числі економічного, поверне людям почуття власної гідності і можливість реалізуватися в своїй країні [2, с. 54]. Реформа місцевого самоврядування узгоджується з реформою регіональної політики, адже завданням державної регіональної політики є підтримка стратегічних для регіонів проектів з тим, щоб «підтягти» регіони, які мають економічні труднощі. Створення повноцінного місцевого самоврядування, яке може діяти – це передумова для зрівноваженого розвитку територій з урахуванням їх особливостей.

Список використаних джерел:

1. Чорнопиский П. Б. Теоретико-методологічні аспекти розуміння децентралізації влади як конституційно-правового явища. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2017. № 4 (16). С. 97–104.

2. Толкованов В. Добре врядування та інструменти його забезпечення на місцевому і регіональному рівнях: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2015. 264 с.

Овчаренко В. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Моїсеєнко Д. М.

ДОСТАТНІСТЬ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Оцінка доказів у цивільному судочинстві є важливим процесуальним елементом інституту доказування в цілому. Вона є самостійним цілісним видом пізнавальної діяльності суду, яка повинна ґрунтуватися на певних методологічних засадах для забезпечення уніфікації й однакового підходу до процесу розв'язання правового конфлікту.

Одне з центральних місць в цивільному судочинстві займає доведення обставин цивільних справ. Саме на збирання, подання, витребування, дослідження і оцінку доказів витрачається більшість сил, часу і коштів учасників процесу. Тому дана робота спрямована на те, щоб дослідити поняття доказів в цивільній справі з точки зору такої правової характеристики, як достатність.

У цивільному процесуальному праві особливе місце відводиться інституту доказування. Як випливає зі ст. 2 Цивільного процесуального кодексу України, завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави [1].

Саме правильна оцінка доказів з точки зору належності, допустимості, достовірності в їх повноті і взаємної зв'язку, які є критеріями оцінки доказів, дозволяє в повній мірі добитися виконання поставлених завдань. Відповідно до ст. 76 ЦПК України доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи.

Логічна сторона оцінки доказів полягає в тому, що в процесі всього ходу судового доказування суд, особи, які беруть участь у справі, та інші суб'єкти доказування здійснюють логічні операції з аналізу доказів, їх належності та допустимості, об'єднують наявні відомості про факти в єдину систему зібраних доказів, займаються спростуванням спочатку побудованих версій.

Правова сторона оцінки доказів полягає в тому, що логічні операції здійснюються суб'єктами цивільних процесуальних відносин; вивченню підлягають відомості про факти, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, а також інші обставини, що мають значення для правильного розгляду справи; мета оцінки не довільна, а визначена законом; результати оцінки завжди об'єктивно виражаються в скоєному процесуальному (правовому) дії.

У цивільному процесі суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Дане положення полягає в тому, що тільки сам публічний суб'єкт юридичної пізнання вирішує питання про достовірність доказів, істинність або хибність містяться в доказах відомостей, достатності їх для остаточного виведення.

Важливо відзначити, що ніякі докази не мають для суду заздалегідь встановленої сили. Так само суб'єкт юридичної пізнання при оцінці доказів враховує, що жодні засоби доказування не має переваг перед іншими [3, с.136].

Для того щоб суд прийняв законне рішення, необхідно, щоб в основу такого рішення були покладені відповідні докази, яким дана належна оцінка, що включає в себе визначення достатності.

Достатність доказів свідчить про те, що на їх підставі можна зробити однозначний висновок про доведеність певних обставин. Достатність доказів - це не кількісний, а якісний показник. Недостатньо для висновку суду по справі одиничного непрямого доказу, суперечливих доказів, якщо відсутні докази обставин предмета доказування. Дати однозначну відповідь, коли доказів достатньо - неможливо. Це характеристика відносна. Белкін Р.С. пише – суттєвий елемент оцінки доказів – визначення їх достатності для встановлення істини. Визнання доказів достатніми означає переконання у тому, що здійснено всебічне, повне та об'єктивне дослідження обставин справи [4, с. 85].

Закон вимагає, щоб суд розглядав всі обставини справи в сукупності і на цій основі виробляв своє внутрішнє переконання для оцінки доказів. Тільки при розгляді всіх доказів у сукупності суд в змозі виробити повну переконаність в тому, що певні фактичні обставини були в дійсності. На цій фактичній об'єктивній основі і складається внутрішнє переконання суддів як критерій для оцінки доказів.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
2. Мелех Л. В. Оцінка доказів як заключний етап процесу доказування. *Вісник державного Луганського університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. С. 132–141.
3. Белкін Р. С. Збирання, дослідження та оцінка доказів. Сутність та методи. Москва : Наука, 1966. 295 с.

Остапенко М. І.

Класичний приватний університет
наук.кер. – к.ю.н., доцент Гамбург І. А.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ

Процес системних змін у державотворенні України, що відбуваються нині в суспільстві, пов'язаний з модернізацією та реформуванням органів державної виконавчої влади, зокрема і системи органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів. Адже від ефективності діяльності цієї системи, завданням якої є, відповідно до Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 р., своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень значною мірою залежить формування довіри населення до влади, зокрема і судової, більшість рішень якої виконується в примусовому порядку саме цими органами та особами. Результативність такого виконання у останні роки далека від бажаного (за офіційними даними, відсоток примусового виконання не перевищує 2,6% на рік). Цим самим підтверджується порушення конституційного принципу щодо обов'язковості виконання судових рішень на всій території України, а невиконання будь-якого рішення не тільки підриває авторитет органів законодавчої, виконавчої та судової влади, а й ускладнює виконання ними повноважень, передбачених Конституцією та законами України. Однією з причин такого становища є недосконалість механізму правового регулювання організаційних засад діяльності державної виконавчої служби, що спричинило необхідність модернізації цієї інституції, відмови від попередньої і впровадження нової моделі організації системи примусового виконання рішень судів та інших органів чи уповноважених посадових осіб.

Указ Президента України від 9 грудня 2010 р. започаткував новий етап реформування державної виконавчої служби України, єдиного державного органу, на який покладено одну з найважливіших функцій держави – реалізацію державної політики у сфері виконання рішень судів та інших органів чи уповноважених посадових осіб. В основі визначених напрямів реформування державної виконавчої служби покладений комплексний підхід, націлений на те, щоб сконцентрувати виконавчу діяльність в одному відомстві і виключити дублювання управлінських та інших функцій з боку інших органів виконавчої влади. У такому вигляді централізована система органів примусового виконання рішень могла б стати ефективним засобом реального відновлення порушених прав та інтересів фізичних і юридичних осіб.

Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» започаткований інститут приватних виконавців. Такі новації обумовлені тим, що державні виконавці не справляються з покладеними на них завданнями: по-перше, тому що навантаження на них перевищує розумно допустимі межі. По-друге, кульгає мотивація державних виконавців домагатися виконання

рішень. У підтримку формування корпусу приватних виконавців наводиться аргумент, що приватні виконавці будуть ефективніше державних саме за рахунок мотивації: виконав рішення – заробив грошей і отримав нового клієнта, якщо не виконав рішення – залишився без грошей і без нових клієнтів.

Основними проблемами запровадження інституту приватних виконавців, як вбачається, є недовіра основної маси громадян до нового, тобто на початковому етапі варто очікувати неприйняття громадянами і суб'єктами господарювання системи приватних виконавців як ефективного інструменту виконання рішення. Також проблемою є відсутність у можливих кандидатів відповідної практики; системний конфлікт в законодавстві при взаємодії приватних і державних виконавців (не врегульовано процес об'єднання проваджень і розподілу грошових коштів у випадку, якщо гроші стягуються з одного боржника, а документи про стягнення знаходяться і у приватного, і у державного виконавця). Саме практика виявить неузгодженості та прогалини у правовому регулюванні. Головне – їх своєчасне усунення для вдосконалення механізму примусового виконання судових та управлінських рішень.

Постольський Р. Л.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ДОГОВОРУ

До недавнього часу судова практика виходила з того, що підписаний договір, незважаючи на наявність у нього окремих несправедливих умов, створює для сторін відповідні правові наслідки. Тобто, суди виходили із застосування принципу свободи договору, як основоположної засади цивільних правовідносин.

Принцип свободи договору зафіксовано у ст. 627 Цивільного кодексу України, відповідно до якої сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.

Однак, підхід до трактування свободи договору дещо змінився на початку 2020 року, коли Велика Палата Верховного Суду у своїй постанові від 18 березня у справі № 902/417/18 запровадила механізм обмеження свободи договору з огляду на загальні засади справедливості.

Розглядаючи справу, Верховний Суд звернув увагу на співмірність суми боргу за договором та штрафних санкцій, за порушення строків виконання. Показовим для Суду стало те, що загальна сума заявлених штрафних санкцій більш ніж вдвічі перевищує суму основної заборгованості.

Суд зробив висновок, що не є справедливим, коли наслідки невиконання боржником зобов'язання вочевидь більш вигідні для кредитора, ніж його належне виконання.

Таким чином, відтепер кредитор, посилаючись на практику Великої Палати Верховного Суду, має можливість застосувати принцип справедливості договірних зобов'язань як норму прямої дії та пом'якшити свою відповідальність за невиконання чи неналежне виконання своїх зобов'язань.

Процесуальне законодавство зобов'язує суди нижчих інстанцій застосовувати практику Великої Палати Верховного Суду. Однак, варто пам'ятати, що таке застосування можливе виключно у подібних правовідносинах. Мова йде про тотожний об'єкт та предмет правового регулювання, подібні підстави його виникнення та умови застосування правових норм.

Зобов'язання має ґрунтуватися на засадах добросовісності, розумності та справедливості. Таке положення містить ст. 509 Цивільного кодексу України.

Однак, на жаль, Цивільний кодекс не містить визначення цих понять. У кожному випадку при тлумаченні принципів мова йде про співвідношення моралі і права. У кожного таке співвідношення може бути абсолютно різним, що виключає побудову єдиного підходу до застосування принципу справедливості у поєднанні із свободою договірних зобов'язань.

До внесення відповідних змін до законодавства, які чітко побудують критерії розуміння засади добросовісності, розумності та справедливості, їх тлумачення здійснюється відповідно до доктрини цивільного права із застосуванням оціночних суджень у кожній окремій справі.

Саме тому, формуючи свою правову позицію, необхідно виходити зі своєї оцінки засади, поєднуючи її із тлумаченням Верховного Суду у подібних правовідносинах.

Примаков К. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
к.ю.н., доцент

Жданюк К. Г.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ

На території України поряд із її громадянами проживають іноземці, до яких законодавство України відносить громадян іноземних держав, а також осіб без громадянства, які не належать до громадян будь-якої держави. Поняття «іноземці» в широкому значенні є складним, оскільки охоплює всіх громадян іноземних держав, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів в Україні, що постійно чи тимчасово проживають чи знаходяться на території України. Безумовно, родовою ознакою, яка їх об'єднує, є те, що вони прибули з інших земель – територій інших держав, проте при цьому вони є різними за своїм конституційно-правовим статусом і правовими режимами їх перебування в Україні, які обумовлюються різноманітними інтересами їх перебування на території України та правовими можливостями їх задоволення.

Правове положення іноземних громадян в Україні досліджували: О. Васильченко, В. Колісник, М. Матузов, А. Колодій, І. Полховська, М. Цвік, В. Шевцов, Л. Явич, В. Погорілко, А. Савицька, Б. Никорович та інші [2, с. 198].

Правовий статус іноземних громадян є юридичною основою інтересів особи і встановлюється в нормах національного законодавства із урахуванням положень міжнародного права. Тому право виступає, відповідно, засобом вираження соціальної свободи особи, її соціального становища [3, с. 2; 4, с. 84].

На сьогоднішній день остаточно не визначено механізми регулювання міграційних потоків та ефективної протидії нелегальній міграції, а також запобігання її негативних проявів. Разом з тим сьогодні запроваджена система примусових заходів, які застосовуються суто до іноземців та осіб без громадянства. Нещодавно прийнятий Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [1] від 22 вересня 2011 року, яким встановлено розгалужений перелік видів відповідальності, які застосовуються до згаданих суб'єктів. Наприклад, даним нормативним актом встановлено, що до іноземців та осіб без громадянства може бути застосовано такий вид примусу, як повернення осіб, яким не дозволено в'їзд в Україну, де передбачено, що іноземці та особи без громадянства, яким не дозволяється в'їзд в Україну, при спробі в'їзду в Україну в пункті пропуску через державний кордон України не перетинають державний кордон України та в найкоротший строк повертаються в державу, з якої вони прибули, або в державу, яка видала паспортний документ.

Отже, іноземцем є особа, яка не є громадянином України. В цілому, законодавство України, що стосується прав іноземців, складено з дотриманням демократії, але існують випадки, коли правовий статус іноземців не прирівнюється до правового статусу громадян України. Також доцільно зазначити, що іноземці в Україні не мають виборчого права, тобто не мають права голосу на місцевих чи президентських виборах.

Список використаних джерел

1. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773 (зі змінами та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 3773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 12.09.2021).
2. Осецький Д. Правовий статус іноземних громадян в Україні. *Літописець*. 2021. Вип. 16. С. 197–200.
3. Назаренко П. Г., Бараннік Р. В. Правовий статус іноземних громадян та особливості допиту дипломатичних осіб за кримінально-процесуальним законодавством України. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 11 (2). С. 1–6.

Примаков К. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
к.ю.н., доцент

Нікітенко В. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДОДЕРЖАННЯ ЗАКОННОСТІ ПРИ НАКЛАДЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

Сьогодні, в умовах розвитку України як правової та демократичної держави, ефективно формується інститут особистості, основна ідея якого – забезпечення і захист прав та свобод громадян [1]. Людина, її права і свободи є головною соціальною цінністю в рамках верховенства закону, всі дії уряду, і перш за все дії державного управління, повинні бути спрямованими для їх забезпечення та реалізації в суспільному житті.

Питання дотримання законності в адміністративному праві розглядали такі вчені, як: В. Авер'янова, В. Анджієвського, О. Андрийко, Т. Андрусак, О. Бандурки, Д. Бахраха, Ю. Битяка, І. Бородіна, А. Васильєва, В. Гаращука, Е. Герасименка, І. Голосніченка, С. Гончарука, М. Дорогих та ін.

Законність у діяльності органів державної влади виражається як суворе і неухильне дотримання, виконання законів органами, посадовими і службовими особами кожної з гілок державної влади. Адміністративна відповідальність застосовується у разі розкриття фактів протиправного діяння (дії або бездіяльності). Підставою для виникнення адміністративних правовідносин є факти, які є результатом волі особи, котра вчинила дію або бездіяльність, в результаті порушення закону, що передбачає адміністративну відповідальність.

При провадженні у справах про адміністративні правопорушення допускаються численні порушення вимог Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Особливо розповсюдженими є порушення вимог, що пред'являються до змістовного наповнення протоколів і постанов по справах про адміністративні правопорушення (ст. 256 КУпАП); до порядку розгляду та оголошення постанови по справі (ст. 279, 281, 285 КУпАП); до строків розгляду (ст. 277 КУпАП) [3]. Наразі ст. 23 КУпАП визначає адміністративне стягнення як «міру відповідальності, що застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень, як самими правопорушником, так і іншими особами» [3]. Спільною рисою адміністративних покарань є їх виховний, каральний і превентивний характер. Вони поширюються тільки на осіб, винних у адміністративних правопорушеннях. Адміністративні санкції зазвичай полягають в обмеженні певних прав або благ. Це зроблено для того, щоб покарати винного і запобігти новим правопорушенням.

Отже, дотримання органами, уповноваженими здійснювати заходи адміністративного примусу до осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, принципу застосування примусових заходів і загальних принципів адміністративного покарання виступають основними гарантіями дотримання законності. Від дотримання принципу законності залежить дотримання більшості інших принципів відповідальності. Порушуючи основні вимоги законності порушуються права учасників суспільних відносин.

Список використаних джерел

1. Конституція України зі змінами та доповненнями: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Ярмак Х. П. Законність у застосуванні адміністративної відповідальності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 3. С. 107–110.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *База даних «Законодавство України»/ВР України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/page5> (дата звернення: 02.06.2017).

Танцюра О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.соц.н., доцент Демичева А. В.

РЕФОРМА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ОЦІНКА ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ГРОМАДСЬКІСТЮ: НЕГАТИВНА ЕВОЛЮЦІЯ

Реформа системи органів внутрішніх справ в 2015 році була, напевно, головною ланкою в комплексі заходів із реформування правоохоронних органів України. Система органів внутрішніх справ, по суті, дісталась Україні у спадок від Радянського Союзу. В 1990 р. Законом Української РСР «Про міліцію» була закладена правова основа функціонування сучасної міліції України. Даний закон, звичайно, зі змінами і доповненнями, був до останнього часу основоположним документом її діяльності, але вже давно не відповідав сучасним реаліям не лише концептуально (передусім в аспекті суспільної ролі міліції), а й у більшості своїх приписів. Крім того, вказаним законом значна частина правового регулювання діяльності міліції не виправдано була делегована на рівень підзаконних актів Міністерства внутрішніх справ України та Кабінету Міністрів, якими міліції часто надавалися повноваження, несумісні з положеннями Конституції України та міжнародними стандартами. До того ж, міліцію характеризували такі проблеми, як надзвичайно високий рівень корупції, більша частина діяльності міліції спрямовувалася не на виконання покладених на неї обов'язків, а на особисте збагачення керівників усіх рівнів шляхом протиправного позбавлення співгромадян належної їм власності. Крім того, украї розгалуженою стала система внутрішньої корупції з практикою «тарифів», що охопила практично всі сфери діяльності працівників ОВС; низький рівень довіри громадян до міліції: суспільство сприймає співробітників органів внутрішніх справ як загрозу власній безпеці через систематичні випадки з боку міліціонерів, пов'язані із діями з недотримання прав людини, погрозами, фізичним та психологічним тиском, побоями, тортурами, жорстоким та нелюдським поведінням міліції; існувала зневага у професійних якостях міліціонерів, у їх здатності захистити права та майно окремо взятого громадянина; застаріла структура МВС та система відомчого управління; мілітаризована модель діяльності і як наслідок жорстока та нелюдська поведінка по відношенню до громадян; високий вплив на діяльність політичних сил; низький рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення МВС тощо [3].

Сутність реформи органів внутрішніх справ України полягала в перетворенні МВС на правоохоронне багатофункціональне цивільне відомство європейського зразка. 21 травня 2015 р. Верховна Рада України підтримала в першому читанні законопроект № 2822 «Про Національну поліцію», а з 4 липня 2015 р. патрульна поліція почала свою діяльність. Основним завданням нової поліції стало забезпечення охорони прав і свобод людини, протидія злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки - це саме ті позиції, які принципово відрізняють нову поліцію від колишньої міліції.

Перші кроки реформування були достатньо активними та енергійними. Так, з поліцейськими залюбки робили селфі, у копів питали дорогу, а ті пропонували сісти у Prius і довозили громадян до місця призначення, вони активно реагували на виклики і намагались бути максимально ефективними. Ті, хто тоді опинився в рядах Нацполіції, були налаштовані рішуче, а по міркам 2015-2016 років їм платили непогані гроші [2]. Люди вірили в початок реальних змін, в те, що зі старою «каральною системою» покінчено. Але поступово довіра до нової поліції, яка була видана в кредит, зникала, а старі практики продовжували існувати. Уже через рік після запуску реформи у поліції заговорили про проблеми із забезпеченням. Станом на 2016 р., за словами тодішньої голови Нацполіції, реформована інституція була технічно забезпечена на 35% [Там же]. На реформу поліції шли шалені кошти з бюджету, але як завжди цього не вистачало. Згодом у керівництві заявили, що на реформу всієї поліції потрібно 300 млн доларів. Йшлося про форму, обладнання поліцейських станцій, забезпечення транспортом, створення внутрішніх інформаційних баз, забезпечення працівників відповідними гаджетами, куди б ці бази завантажувались. До того ж, реформа виявилася незавершеною, оскільки торкнулася лише патрульної поліції.

Після трьох років реформи, соціологічні дослідження показали знижені показники рівня довіри до поліції. Так, згідно дослідженню, проведеному службою Центру Разумкова за червень 2018 року, Нацполіції зовсім не довіряли 22,4% опитаних громадян. Для порівняння: роком раніше, за дослідженням цього ж центру, тих, хто зовсім не довіряв, було 20,8%. Для оцінки роботи Нацполіції у 2020 р., наведемо дані соціологічного дослідження, проведеного Нацполіцією, опитано 15000 громадян від 18 років. Отже, на 2020 р. рівень довіри громадян до української поліції становить 40,8%. Для порівняння – в країнах Європи цей показник коливається від 39% в Угорщині до 94% в Фінляндії [1]. Найвищі оцінки ефективності своєї роботи за минулий рік поліція отримала в Закарпатській, Харківській, Миколаївській, Донецькій і Полтавській областях. А «неефективною» роботу поліції назвали респонденти в Житомирській, Одеській, Дніпропетровській і Запорізькій областях та в Києві. Лідирують за рівнем довіри територіальні підрозділи Київської, Чернівецької, Вінницької, Черкаської та Івано-Франківської поліції. Найнижчий рівень – в Луганській області, місті Києві, а також у Запорізькій, Житомирській і Дніпропетровській областях. За останній рік зросла кількість громадян, які готові допомагати поліції: з 34% в 2019 році до 37,4% в 2020 році. Рівень ввічливості і доброзичливості поліцейських при спілкуванні з людьми виріс в порівнянні з 2019-м роком майже на 10%. 62,3% українців, які в минулому році контактували з поліцейськими, відзначили ввічливе звертання. 1,5% опитаних вказали, що в 2020-му році зазнали з боку поліції навмисного нанесення побиттів, неправомірному жорсткому поведінню або тортурам. У цілому ж, тільки 3,8% серед усіх опитаних респондентів подавали скарги на дії поліції. Порівнюючи результати опитувань 2020 р. та 2019 р., зазначимо, що з 27% до 33,4% в порівнянні з 2019 р. зріс рівень задоволеності громадян тим, як поліція відреагувала на їх звернення або заяву,

майже вдвічі зменшилися випадки брутального поводження співробітників поліції (з 20,2% до 9,6%). Якщо коротко, то можна сказати що реформа поліції не принесла ефективних результатів, як наслідок довіра людей до поліції знов продовжує знижуватися і досягла критичних відміток.

У 2018 р. ряди Нацполіції почали відчутно рідіти, некомплект складав вже 16 тис. місць, а це – 13% особового складу. Поліцейські, які звільнялися зі служби, в першу чергу вказували на невідповідні умови праці, низьку зарплатню та «законодавче решето». Нестача кадрів загалом складає 17%, найбільший некомплект саме у патрульній поліції – понад 30% [2]. Ефективність реформи ставлять під сумнів і випадки поліцейського свавілля, сотні ДТП, які сталися з вини патрульних і отримаємо підтвердження того, що поліцію потрібно знову перезавантажувати.

Таким чином, щорічні соціологічні опитування громадян показують, що національна поліція України втрачає довіру народу. Це викликано рядом причин, серед яких невисокий професійний рівень частини поліцейських, корупція, правопорушення серед складу ОВС. Реформа поліції 2015 р. безумовно внесла свої корективи, діяла в правильному напрямку, але потребує подальших кроків щодо перетворення поліції.

Список використаних джерел

1. Клименко І. Оцінка роботи Нацполіції в 2020 році: результати соціологічного дослідження. *Інтерфакс-Україна*. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/731177.html> (дата звернення: 01.11.2021).

2. Мамка Г. Провалена реформа поліції. Факти, які варто не забувати. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/provalena-reforma-policiyi-fakti-yaki-varto-ne-zabuvati.html> (дата звернення: 02.11.2021).

3. Міжнародний Центр Перспективних Досліджень. Реформа системи органів внутрішніх справ: аналіз державних рішень. URL: <http://icps.com.ua/ekperty-vyznayut-reformu-pravookhoronnykh-orhaniv-nauyva-zhlyvishym-zavdanniyam-uryadu/> (дата звернення: 20.10.2021).

Ужва С. Ю.

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»
наук. кер. – старший викладач Трескін Д. О.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ПРОФЕСІЙНІЙ КАР'ЄРІ

Проблема гендерної рівності торкається багатьох сфер життя, і трудові відносини не становлять винятку. Необхідність розгляду зазначеної проблематики підкреслюється: аналізом гендерної специфіки ринку праці України, результатами різних соціологічних досліджень, що вказують на наявність проявів гендерної нерівності, гендерної дискримінації, які переважно стосуються жінок, проте можуть мати вплив і на чоловіків. На думку дослідників, гендерна нерівність має соціально-психологічну основу, впливаючих із хибних уявлень про професійні можливості та компетенції чоловіків та жінок, норми поведінки, мотиви, цінності, гендерні стереотипи тощо.

Але сама проблема полягає не стільки у необхідності представників різної статі мати однаковий обсяг прав, а у можливості чоловіків та жінок мати можливість рівною, повною мірою реалізувати себе, свої можливості як в особистому, так і в професійному житті.

Вважаю найбільш слушним прикладом цих слів, визначення дослідниці І. Жеребкіної: «Гендерні дослідження – це дослідження різних аспектів жіночої та чоловічої відмінності». Сенс зазначеного полягає у тому, що різниця між представниками різної статі не є ключовою. Вона більше спирається на дослідження чоловічих та жіночих здібностей мислення, поведінки, психології, мови тощо.

Гендерний підхід є науковим поняттям. В його основу, з урахуванням соціальної детермінації, покладений аналіз різниці між чоловічою та жіночою психо-соціальною поведінкою.

С.М. Бортнік наголошує на тому, що саме прояв негативного розподілу результатів економічного та соціального життя для жінок і чоловіків, який має вплив на громадське життя, самореалізацію у професії жінки та чоловіка, та навіть може впливати на родинні стосунки, – це і є гендерна нерівність. Дослідниця вважає, що це явище є негативним, бо стримує нашу державу в соціальному розвитку та інтелектуальному потенціалі. Для розв'язання цієї проблеми необхідно викорінювати стереотипи та забобони про соціальні ролі чоловіків та жінок із повсякденної практики, економічного життя, трудової діяльності. В свою чергу, важливо поширювати інформацію про зміст гендерної нерівності (дискримінації) та стану даного явища, бо значна кількість людей вважає, що цього явища не існує або пасивно ставляться до кар'єрних можливостей жінок у діловій сфері.

Отже, для розв'язання існуючих проблемних питань гендерної нерівності у професійній кар'єрі доцільним є запровадження наступних заходів:

- ліквідація стереотипів стосовно існування так званих «жіночих» та «чоловічих» професій;
- викорінювання існуючої різниці за показником оплати праці та у кар'єрних перспективах жінок та чоловіків;
- реформування законодавства щодо забезпечення гендерної рівності у трудових відносинах, включно із запровадженням відповідних санкцій.

Подібні заходи можуть стати запорукою ефективної гендерної політики, що здатна гармонізувати трудові відносини, подолати нерівність між чоловіками та жінками, а також позбутися гендерних стереотипів.

Фаражалла М. А.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
наук. кер. – к.соц.ком. Вдовіна О. О.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємство виступає у ролі початкової ланки для розвитку економіки країни. Завдяки йому створюються продукти, послуги, утворюються робочі місця, формується валовий національний продукт та як

наслідок підвищується благополуччя всього населення країни. Необхідною умовою для його ефективного розвитку є впровадження доцільних та дієвих правових механізмів з боку держави.

Така необхідність зумовлена з причин: відсутності системності, що є наслідком повторення правових норм; накопичення зайвих регуляторних документів; бюрократизму та обтяжливості дозвільної системи; складних та довготривалих перевірок малих та середніх підприємств; непрозорості регуляторної політики; відсутності правової відповідальності контролюючих органів; значних розбіжностей в рівні сприятливості регуляторного середовища за регіонами.

Нині існує достатня кількість нормативно-правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність, однак низка з них вимагає перегляду та введення додаткових положень. Наприклад, у Господарському кодексі України тлумачення приватного підприємства (підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці; підприємство, що діє на основі приватної власності майна суб'єкта господарювання – юридичної особи) є недостатнім для чіткого відмежування його від інших організаційно-правових форм здійснення господарської діяльності, таких, як, наприклад, господарське товариство, створене у формі товариства з обмеженою відповідальністю [1, ст.113].

Також актуальним є питання щодо нетотожності понять «суб'єкт малого підприємництва» та «мале підприємство» відповідно до статті 1 Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва». Згідно з ним, до суб'єктів малого підприємництва, крім малих підприємств, належать особи-підприємці [2]. Окрім цього, українським законодавством не передбачено такого поняття, як «малий бізнес», хоча вчені-економісти виділяють такий вид бізнесу.

Виходячи з потреби державного регулювання здійснення підприємницької діяльності у сфері малого і середнього бізнесу, пріоритетними напрямками вдосконалення організаційно-правового регулювання малих та середніх підприємств мають стати: усунення дублювання та розбіжностей правових норм; чітке визначення понять до форм здійснення господарської діяльності; та додатково: усунення необґрунтованих підстав для здійснення заходів державного нагляду; використання досвіду об'єднання малих та середніх підприємств у ділову мережу; недопущення неправомірного втручання державних органів у діяльність суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу.

Таким чином, сфера малого та середнього бізнесу України вимагає на сьогодні значних зусиль з боку держави у напрямі ефективного державного регулювання. Зокрема, у питанні вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємництва. Усунення недоліків в законодавчих актах позитивно сприятиме на подальший розвиток та діяльність підприємств, що у свою чергу надасть ствердну тенденцію на інтеграційному шляху до Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
2. Про державну підтримку малого підприємництва : Закон України від 19 жовтня 2000 р. № 2063-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2063-14#Text> (дата звернення: 28.10.2021).

Філь В. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.ю.н., доцент Воронова О. В.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАВОПРИПИНЯЮЧИХ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ У ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНОМУ ПРАВІ

Підстави припинення зобов'язань закріплені в нормативних положеннях глави 50 Цивільного кодексу України, а особливості функціонування механізмів правоприпинення розкриті в дванадцяти статтях. До обставин, що обумовлюють функціонування механізмів правоприпинення відносяться такі юридичні факти: виконання зобов'язання (стаття 599); передання відступного (стаття 600); зарахування (стаття 601); домовленість сторін (стаття 604); прощення боргу (стаття 605); поєднання боржника і кредитора в одній особі (стаття 606); неможливість виконання зобов'язання (стаття 607); смерть фізичної особи (стаття 608); ліквідація юридичної особи (стаття 609).

Усі ці підстави можна умовно поділити на дві групи: суб'єктивні, тобто такі, що залежать від волі сторін договору чи інших учасників цивільно-правових відносин, у зв'язку з цим за своєю природою є юридичними фактами – діями (одностороння відмова, належне виконання, передача відступного, зарахування зустрічних однорідних вимог, угода сторін, новація, прощення боргу), і об'єктивні – що не залежать від волі учасників договірних відносин і відповідно є юридичними фактами – подіями (збіг боржника і кредитора в одній особі, неможливість виконання договору, смерть фізичної особи, ліквідація юридичної особи).

Характерним є те, що цей перелік згідно зі статтею 598 Цивільного кодексу України не є невичерпним, а тому, теоретично, договором можуть бути встановлені інші підстави припинення зобов'язань, які будуть відрізняти від наведених у главі 50 Цивільного кодексу України.

У речових правовідносинах уповноважений суб'єкт може здійснювати свої суб'єктивні права самостійно, без сприяння зобов'язаної особи. Наприклад, пункт 2 частини першої статті 346 Цивільного кодексу України як одну із підстав припинення права власності визначає відмову власника від права власності. Така відмова дозволяє припинити абсолютні відносини власності для особи власника. Тоді як у зобов'язальних правовідносинах необхідною умовою є вчинення зобов'язаною особою певних дій. Одностороння відмова від виконання зобов'язання (якщо воно є двостороннім) не допускається і не припиняє обов'язку виконати зобов'язання в натурі.

Форма правоприпиняючого юридичного факту в зобов'язальних правовідносинах має свою специфіку. Існує низка правоприпиняючих юридичних фактів, які можуть бути причиною припинення прав, обов'язків чи цілих правовідносин незалежно від їх характеру і мають однаковий механізм настання наслідків. Окрему групу правоприпиняючих юридичних фактів становлять універсальні підстави припинення прав,

обов'язків та правовідносин, які незалежно від їх характеру, можуть запускати тотожні у всіх сферах суспільного життя механізм припинення. Тобто йдеться про такі, які є характерними для речових і зобов'язальних правовідносин.

Відповідними юридичними фактами, які покладаються в основу механізмів припинення можуть бути такі обставини:

- строк, із закінченням якого пов'язують припинення правовідносин;
- рішення суду, за посередництвом якого можуть припинятися правовідносини, права, окремі правомочності, обов'язки, правосуб'єктність;
- смерть фізичної особи;
- ліквідація юридичної особи.

Слід зазначити, що цей критерій класифікації правоприпиняючих юридичних фактів достатньо інформаційний. Він не розкриває юридичної природи правоприпиняючих юридичних фактів, їх правового значення у забезпеченні мети правового регулювання цивільних майнових правовідносин – впорядкування суспільних відносин. Вирішення цього вважається можливим шляхом аналізу сукупності правоприпиняючих юридичних фактів в контексті їх регулятивного і компенсаційного функціонального значення в механізмі правового регулювання суспільних правовідносин.

Циглер Т. О.

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»
наук. кер. – старший викладач Трескін Д. О.

РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку України є досить актуальним питання рівності жінок та чоловіків, що полягає у тому, щоб забезпечити повну і всебічну реалізацію жінок і чоловіків у суспільному, професійному та приватному житті. Заявлена тема тез досліджувалася у роботах наступних вітчизняних науковців та практиків, а саме: А. Грушевої, І. Канцур, Є. Ярошенко та багатьох інших. У роботах згаданих вище вчених розглядаються питання: управління інституційними механізмами реалізації та забезпечення гендерної політики в Україні; системного правового регулювання забезпечення гендерної рівності, здійснюваного за допомогою певних інститутів і механізмів; прогресивного європейського досвіду забезпечення гендерної рівності; оцінки інституційних моделей гендерних досліджень в Україні. Автори дійшли висновку щодо необхідності впровадження національних інституційних механізмів сприяння гендерній рівності.

Представники вищих навчальних закладів Полтави - В. Вороніна, О. Лопушинська та О. Овчарук у своїй роботі «Стан та перспективи реалізації гендерної політики в закладах вищої освіти Полтави» здійснили аналіз та виявили, що на Полтавщині в науковій сфері існує домінування чоловіків, які більш представлені у науковій сфері та обіймають вищі посади, ніж жінки. В цій роботі авторки вказали на низку заходів, які зможуть покращити або взагалі подолати гендерний дисбаланс в науковій кар'єрі, а саме: тренінги та семінари, які спрямовані на розвиток лідерських та організаційних здібностей вчениць, робота зі студентками, а також преміювання та стипендії.

В Україні забезпечено здійснення та гарантію прав, свобод та рівних можливостей жінок і чоловіків, а також активно формується гендерна культура у суспільстві. З метою захисту та забезпечення рівних прав чоловіків та жінок держава підписала Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 17 липня 1980 р. та ратифікувала її 19 грудня 1980 р.; 5 червня 2003 р. Україна ратифікувала Факультативний протокол до Конвенції.

Отже, можна вважати, що гендерна політика не може бути реалізована без урахування інших аспектів правового регулювання - вона вимагає поєднання соціальної політики та інших громадських стратегій.

Прогресивний розвиток суспільства в Україні не забезпечує вирішення всіх гендерних питань, однак спільна діяльність як державних, так і неурядових установ може позитивним чином вплинути на реалізацію та забезпечення гендерної політики в Україні. Важливо зазначити, що складовою частиною організаційного механізму реалізації гендерної політики в Україні мають бути освітні заклади, громадські організації, правозахисні спілки та засоби масової інформації.

Чепік-Трегубенко О. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
к.ю.н., доцент

Староконь Ю. М.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ СТАТУС КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЯК ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Розвиток України як правової і демократичної держави безпосередньо пов'язаний з практичним втіленням таких фундаментальних принципів як верховенство конституції та верховенство права. Серед інституційних засобів забезпечення реалізації Основного Закону окрема унікальна роль відводиться органу конституційної юрисдикції – Конституційному Суду України, котрий здійснює свої повноваження щодо правової охорони Конституції на засадах верховенства права та незалежності.

Дослідження різних аспектів функціонування конституційного суду здійснювали такі вчені, як: Ю. Барабаш, В. Данко, В. Гергелійник, В. Кампо, О. Кравчук, Р. Мартинюк, О. Марцеляк, Л. Наливайко, О. Нікольська, В. Погорілко, Р. Рева, С. Різник, М. Савчин, А. Селіванов, В. Скомороха, І. Сліденко, Т. Слінько, Є. Ткаченко, П. Ткачук, Ю. Тодика, М. Тесленко, М. Цвік, Т. Цимбалістий, В. Федоренко, В. Шаповал, С. Шевчук та ін.

Відповідно до Конституції України Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні, отже займає одне з центральних місць в системі органів державної влади. Тому вивчення місця та значущості діяльності цього органу державної влади в процесі забезпечення верховенства конституції та права, їх захисту, постає одним з найважливіших завдань сучасного конституційного права.

У конституційно-правовій теорії конституційний контроль розглядається як найважливіший елемент, обмежуючи зловживання владою, конституційне правосуддя виступає важливою гарантією дотримання конституційно передбаченої системи стримувань і противаг [1]. Це підтверджується змістом Основного Закону України. Серед трьох гарантів верховенства Конституції України – Верховної Ради України, Президента України, найважливіша роль належить органу конституційної юрисдикції, тобто КСУ [2; 3].

З метою розділення інститутів права та політики у діяльності судів, у європейському конституційному праві було розроблено доктрини: «політичного питання» та «самообмеження суду», їх зміст полягає в тому, що суди не можуть вирішувати справи, в яких порушуються політичні питання, оскільки вони повинні вирішуватися політичними гілками влади [4, с. 138].

Отже, ефективне функціонування Конституційного Суду України виступає однією з основних гарантій дотримання принципу верховенства Конституції, що дозволяє не тільки підтримувати конституційний баланс державної влади, але й певно забезпечувати чітке і неухильне дотримання Конституції України всіма суб'єктами конституційного права.

Список використаних джерел

1. Тодыка Ю. Конституция Украины: проблемы теории и практики : монография. Харьков : Факт, 2000. С. 133.
2. Погорелко В. Конституционная юстиция как фактор становления и развития конституционализма в Украине. *Современный конституционализм*. 2006. № 1, 2.
3. Белей О. В. Роль та місце конституційного суду у механізмі державної влади. 2018. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31141/1/42.PDF> (дата звернення: 19.10.2021).
4. Ковальчук В. Б. До питань про роль та місце Конституційного Суду України в системі вищих органів державної влади: в контексті європейського досвіду. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 837. С. 137–142.

Шкіль А. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Чепік-Трегубенко О. С.

ГАРАНТІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ В УКРАЇНІ

Для будь-якої розвинутої держави одне із найважливіших питань суспільного та державного життя постає гарантування конституційного ладу. Якщо є надійні гарантії, то конституційний лад будь-якої країни може функціонувати, розвиватись та підтримувати свою стабільність. Зазвичай, гарантії регламентовані і закріплені в основному законі держави – Конституції та в законах, які їй відповідають.

Правові гарантії включають функціонування принципів верховенства права та справедливості, а також механізми здійснення конституційної влади; інституційні гарантії мають організаційно-правові форми, які втілені в принципах соціальної демократії, свободи політичної діяльності та відповідній діяльності публічної влади; процесуальні гарантії складають низку процедур для забезпечення конституційного ладу України [2, с. 132]. Головну позицію серед гарантій конституційного ладу займає нормативно-правова гарантія, насамперед, норми Конституції.

Так, Конституція передбачає, що правопорядок в Україні базується на такому принципі: ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством (ст. 19 КУ) [1]. Важливу роль забезпеченню конституційного ладу відіграє не тільки Конституція, а й конституційні закони (закони про вибори, референдуми, політичні партії та інші об'єднання, органи державної влади, територіальні організації тощо) та інші галузі права, включаючи адміністративне, кримінальне, інформаційне, митне, військові тощо.

Організаційно-правові гарантії українського конституційного ладу представлені системою учасників правовідносин відповідних відомств, які мають правосуб'єктність для забезпечення гарантійної системи українського суспільства та національної системи [3]. Конституція надає пріоритетне місце в гарантуванні конституційного ладу – українському народу. Саме він є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади та має виключне право визначати і змінювати конституційний лад в Україні (ст. 5 КУ).

Отже, гарантами конституційного ладу можуть виступати всі суб'єкти конституційно-правових відносин, які наділені владними повноваженнями. Гарантії, які були згадані в даній роботі виступають загальними для всього конституційного ладу. Також, Конституція України, яка є основним законом України, налічує в собі гарантії для певних інститутів конституційного ладу, такі як, державний та суспільний лад, права і свободи людини та громадянина і тд. Для того, щоб дійсно існував конституційний лад, потрібно, щоб його визнавали усі органи державної влади та основний закон будь-якої держави, тобто Конституція.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141.
2. Веніславський Ф. Конституційний Суд України в механізмі забезпечення стабільності конституційного ладу. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 2 (61). Харків : Право, 2010. С. 130–137.
3. Возгрін С. Ю. Суб'єкти охорони та захисту конституційного ладу України. URL: <http://intkonf.org/-vozgrin-syu-subekti-ohoroni-ta-zahistu-konstitutsiynogo-ladu-ukrayini/> (дата звернення: 12.09.2021).

МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ Й ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Антоненко А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.держ.упр., доцент Скрябіна Д. С.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Фінансова стійкість підприємства – основна категорія, яка визначає його стабільність у забезпеченні оборотними коштами, гарантуванні безпеки від не передбачуваних ситуацій, платоспроможності, ліквідності та незалежності від кредиторів. Високий ступінь зв'язку фінансової стійкості підприємства з формуванням, розподілом і використанням його капіталу визначає необхідність обліку в процесі управління цими потоками теоретичних основ і механізмів функціонування капіталу окремих суб'єктів, в першу чергу таких аспектів як оборот капіталу, вартість капіталу, структура капіталу та багато інших.

Фактори впливу на фінансову стійкість розподіляються за економічною класифікацією на: макро- та мікро-, що походять з рівні країни (політичні, економічні, рамкові, законодавчі) або рівня підприємства (його ефективність, поточний стан, наявність виробничих засобів тощо); екзогенні та ендогенні, тобто ті, що походять із зовнішнього або внутрішнього середовища. Раціональність управління фінансовими потоками визначається стриманим відношенням до витрат, накопиченням та розподілом прибутків, уникнення ризиків при накопиченні коштів, обмеження доступу до управління фінансовими потоками некомпетентних осіб тощо.

Система управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання в Україні об'єднує управління фінансовою стійкістю на мікрорівні та її державне регулювання. Вітчизняні суб'єкти господарювання у сучасних умовах переважно здійснюють поточне управління фінансовою стійкістю. При цьому формування стратегії забезпечення фінансової стійкості є дієвим механізмом подолання невизначеності та мінливості зовнішнього середовища.

Також фінансова стійкість підприємства безпосередньо пов'язана з функціонуванням грошей і грошової системи країни. Якщо матеріальні та інформаційні потоки у логістичній системі характеризують рух індивідуальних їх різновидів, широта і функціональні особливості яких визначаються специфікою операційної діяльності підприємства, то фінансовий потік пов'язаний із рухом грошей і грошових еквівалентів, які мають універсальний характер для всіх підприємств.

З точки зору менеджменту, найбільш ефективним елементом управлінської діяльності, що визначає фінансову стійкість є управління фінансовими потоками. Управління фінансовими потоками має на меті в першу чергу забезпечення ресурсів для виплати заробітної платні, реалізації підприємницьких інтересів та доданої вартості, що і є джерелом нарощування потенціалу підприємства.

У цілому, фінансова стійкість характеризується низкою показників, які базуються на вимірі грошей у часі. Визначаються, зокрема, ступінь використання їм можливостей отримання стабільного прибутку: валовий доход, витрати, прибуток, рентабельність; показники ефективності виробництва або комерції, показники управління персоналом.

Разом з тим фінансові потоки підприємства у всіх їх формах і видах, а відповідно і сукупний його фінансовий потік, безсумнівно, виявляються найважливішим самостійним об'єктом фінансового менеджменту. Ефективно організовані фінансові потоки підприємства є найважливішим фактором його фінансової стійкості, передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності в цілому. Тому знання і практичне використання сучасних принципів, механізмів і методів ефективного управління фінансовими потоками дозволяють забезпечити перехід підприємства до нової якості економічного розвитку у ринкових умовах.

Вьюнікова В. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Віхорт Ю. В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

В умовах становлення ринкової економіки в нашій країні особливого значення набувають питання управління підприємством. Українська модель сучасного менеджменту знаходиться в стадії формування. Для більшості компаній розвиток такого бачення сучасного менеджменту є зіставлення конгломерат з різних зарубіжних методів на базі збережених старих адміністративно – бюрократичних систем. Сучасні методи управління культурою організації, що відпрацьовуються в комерційних фірмах, постійно знаходять своє застосування в некомерційних організаціях. Тому розвиток сучасного менеджменту в Україні носить собою безперервний пошук все більш нових способів зробити свою компанію більш конкурентоспроможною на світовому ринку управління.

Аналізуючи процеси управління в Україні, представник фонду Карнегі проф. А.Ослунд зробив висновок, що виробничі досягнення в Україні не залежать практично ні від галузі, ні від розміру підприємства, а вирішальну роль відіграє менеджер, його здібності і воля [1].

Відсутність менеджменту є чи не найсерйознішим гальмом соціально-економічного прогресу. Підбір керівників та їхнє навчання методів формування ринкової цілісної системи керування організацією повинні стати одним із пріоритетних напрямів державної політики. Потрібно з менеджменту здорового глузду, західного менеджменту, менеджменту командно-адміністративної системи створити прагматичну українську модель менеджменту.

Дослідження тенденцій світового менеджменту та особливостей становлення соціально-економічних відносин в Україні дають змогу намітити орієнтири формування системи менеджменту в нашій державі. Досягнення світового менеджменту потрібно адаптувати до українського керівника, спеціаліста, робітника. Адже центральна фігура системи управління виробництвом – людська особистість, яка одночасно є об'єктом і суб'єктом управління [2].

Формування дієвої моделі менеджменту неможливе без реалізації стратегії розвитку персоналу. Йдеться про старанний підбір кадрів, високий та однорідний рівень їхньої кваліфікації, високу моральність. Розвиток персоналу повинен пов'язати професійно-кваліфікаційну модель робочих місць з моделлю особистих та ділових рис людини, поступово формувати свідому активну відповідальну особистість, відродити справжній демократизм у відносинах між виконавцями і керівником.

Потрібно пам'ятати, що ефективно управляти ніколи не зможуть люди, які хоч глибоко теоретично пізнали науку управління, однак не мають «іскри Божої», тобто задатків і здібностей до специфічної діяльності менеджера. Державна кадрова політика повинна передбачати створення системи пошуку молодих людей, яким притаманні вроджені риси лідера та організатора.

Список використаних джерел

1. Маркіна І. А., Біловол Р. І., Власенко В. А. Менеджмент організації : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 248 с.
2. Туленков М. В. Сучасні теорії менеджменту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2012. 304 с.

Гамбург І. А.

Класичний приватний університет
наук.кер. – д.е.н., професор Томарева-Патлахова В. В.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Одним з суттєвих організаційно-управлінських чинників, що зумовлюють стан внутрішнього середовища підприємства, є організаційна структура управління. Багато вітчизняних підприємств усвідомлюють необхідність удосконалення організаційної структури управління як одного з визначальних чинників виходу із кризи, викликаной невідповідністю ринкового, виробничо-господарського й управлінського потенціалу підприємств мінливим умовам зовнішнього середовища. Проблема вибору оптимальної моделі організаційної структури управління підприємством є найгострішою для багатьох підприємств в умовах конкуренції, тому що ефективна структура управління здатна мобільно і за короткі терміни реагувати на зміни як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках.

З теорії менеджменту відомо, що організаційна система управління може мати структуру одного з таких типів: лінійну, функціональну, лінійно-штабну, матричну. Проаналізувавши існуючі організаційні структури управління, вчені виділяють наступні причини, що призводять до перебудови організаційних структур управління: наявність дисбалансу при розподілі функцій; низька ефективність в діяльності підприємства; порушення норм керованості; вплив зовнішніх факторів; зміни в технології виробництва.

Узагальнюючи напрацювання фахівців з управління у різних сферах господарювання, можна перелічити чинники, що впливають на вибір оптимальної моделі управління. До них відносяться: збереження підприємства як єдиного виробничо-технічного комплексу та корпоратизація усіх структур разом; збереження державного регулювання та контролю за діяльністю; збереження стабільності роботи та безпечного функціонування підприємства; збереження соціального захисту працівників; збереження традицій функціонування; економічні аспекти структурної реформи; збереження та розвиток рівня виробництва продукції; ступінь розвитку ринкових умов; швидкість впровадження структурної реформи тощо.

Традиційною схемою створення організаційної структури є: цілі – задачі – об'єм робіт для виконання задач – число виконавців – їх групування – об'єм управлінської роботи – створення підрозділів. Але для того, щоб надалі мати можливість більш детально проводити аналіз організаційної структури така схема повинна включати наступні елементи: формулювання цілей та задач, визначення складу та місця підрозділів, їх ресурсне забезпечення, розробку документації, що закріплює та регулює процеси в організаційній схемі управління.

Процес формування організаційної структури управління підприємством складається з таких етапів: 1) попередня підготовка (визначення цілей з врахуванням факторів зовнішнього середовища, аналіз сильних та слабких сторін підприємства); 2) аналіз організаційної структури (встановлюється ступінь відповідності структури діючого підприємства з точки зору принципів їх побудови); 3) створення (удосконалення) організаційної структури; 4) оцінка ефективності організаційної структури (визначення рівня виконання планових завдань, надійності системи управління та швидкості рішень, що приймаються).

Правильно сформована організаційна структура підприємства відіграє важливу роль в підвищенні ефективності діяльності підприємства. Для ефективної діяльності підприємства потрібно визначити зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на вибір організаційної структури та на основні етапи її побудови, завдяки чому робота по удосконаленню структури управління буде більш ефективною та якісною.

Зиза А. С.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

Риженко О. М.

к.е.н., доцент

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

ПРОЦЕС БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Бізнес-планування – сучасний і досить популярний термін у бізнес-середовищі. Але розробка бізнес-планів і заходів відповідно до поточного бізнес-планування з урахуванням всіх нюансів цієї концепції (постійний моніторинг ринку, стану конкурентного середовища, підготовка планів щодо будь-яких змін тощо) на вітчизняних просторах знаходяться на значній відстані від європейських практик розвинених країн.

Українське законодавство наразі не зобов'язує розробку бізнес-плану. Незважаючи на бажання країни приєднатися до європейського співтовариства та підвищити стандарти якості продукції, послуг та принципів ведення бізнесу, доволі поширена позиція, яка заперечує доцільність розробки комплексного бізнес-плану та надає як альтернативу, так і комплексне техніко-економічне обґрунтування.

Низька якість та проблеми при впровадженні українських бізнес-планів пояснюється низкою хибних уявлень з цього приводу, переважно з боку замовників бізнес-планів.

Наприклад, замовник, часто, сам не розуміє детально свої основні бізнес-процеси та процес реалізації проекту. Бізнес-план повинен коротко і чітко відображати план реалізації проекту, бо таким чином він дозволяє інвестору оцінити якість проекту та можливості учасників. Тобто це основний документ для інвестора, який може прийняти рішення про вкладення коштів у конкретну ідею. Водночас цей документ дозволяє особі, яка має певну бізнес-ідею, передати її інвестору та отримати кошти на її реалізацію [1, с 67].

Кожен бізнес-план включає три блоки: маркетинговий, організаційний і фінансовий. Маркетинговий та організаційний можна розглядати як підготовку вихідних даних для фінансового. При розробці маркетингового блоку багато розробників неякісно підходять до маркетингового аналізу бізнесу.

Фінансовий блок обов'язково повинен містити [2, с. 257]: бюджет доходів і витрат, який ілюструє прибутковість проекту; бюджет грошових потоків, який розраховується для визначення суми інвестицій, умов їх використання та повернення; розрахунок фінансових показників, що відображають рентабельність і стійкість проекту. При розробці цього блоку та при прогнозуванні майбутніх доходів розробники часто допускаються критичних припущень, особливо при прогнозуванні майбутніх доходів, яке часто занадто оптимістичне.

Отже, наявність ґрунтовного бізнес-плану допомагає залучити капітал, визначити плани на майбутнє, уважно вивчити очікувані ризики та можливі труднощі, які можуть перешкодити практичній реалізації бізнес-проекту. Його впровадження дозволить значно підвищити ефективність діяльності підприємства, його конкурентоспроможність та знизити витрати.

В умовах ринкової економіки бізнес-план є активним робочим інструментом управління, дозволяє аналізувати, контролювати та оцінювати успішність діяльності в реалізації бізнес-проекту, виявляти відхилення від плану та своєчасно коригувати напрямок розвитку бізнесу.

Список використаних джерел

1. Пашута М. Бізнес-планування як фактор успішної підприємницької діяльності. *Персонал*. 2006. № 10. С. 66–74.
2. Пугачевська К. Й., Плют Т. С. Значення бізнес-планування як чинника господарської діяльності в ринковій економіці. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. № 21.1. С. 256–260.

Зозуля А. П.

Новокаховський гуманітарний інститут ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
наук. кер. – к.е.н. Корчагіна В. Г.

АКТУАЛЬНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Важливість ефективного управління будь-якої організації в сучасних динамічних умовах не піддається сумнівам. Основним показником високої організації управління є швидка реакція на зміну чинників, в першу чергу зовнішнього середовища. Сучасна філософія організації спрямовується на створення несутеречливого, позитивного образу організації; в той же час часто її розвиток здійснюється також через подолання періодично виникаючих внутрішньо-організаційних криз.

Якщо компанія переживає певні труднощі – виникає потреба у кризовому управлінні. З огляду на причини виникнення, кризи можуть мати як внутрішній характер (перевищення витрат, відсутність управлінського обліку й контролю, помилки в організації бізнес-процесів, втрата / відсутність достовірної інформації), так і зовнішні підстави для виникнення (вплив економічних криз, вихід з ринку надійних партнерів по бізнесу тощо) [1, с.42].

Антикризове управління, або кризовий менеджмент - процес порятунку організації (об'єкта управління) від руйнівних впливів і створення умов для її розвитку. Для подолання кожного типу кризи потрібні фахівці, які можуть діяти в жорстких умовах - кризові менеджери.

Кризовий менеджер вирішує проблеми на рівні концепцій інвестиційних проектів, бізнес-моделей, рівні управлінських завдань, тобто в цілому на стику «як працює бізнес» і «як працюють люди». Вихід із кризи - це не тільки запропоновані кризовим менеджером рішення, а й готовність організації в цілому на всіх її рівнях виконувати такі завдання.

Для профілактики проблем або при перших їх ознаках, не чекаючи явної кризи, може залучатися механізм антикризового управління для швидкого виявлення зон ризиків, неявних загроз і конфліктів інтересів. Предметом роботи є передбачувані та реальні причини, фактори, проблеми кризи, тобто всі прояви сукупного загострення суперечностей, які спричиняють загрозу настання та розвитку кризових ситуацій.

Антикризовий менеджмент істотно відрізняється від традиційного управління підприємствами, має свою специфіку, що пов'язана з суттєвими змінами в умовах діяльності підприємства, а також з непередбачуваністю ситуації та новими управлінськими проблемами. Виходячи з такого вектору роботи, серед основних завдань антикризового менеджменту виділяють своєчасне діагностування передкризового стану підприємства і вживання необхідних заходів щодо прогнозування кризових явищ; усунення неплатоспроможності, формування фінансової стійкості підприємства, мінімізація наслідків кризи; запобігання зниженню інвестиційної привабливості; моніторинг і постійний аналіз кадрової політики підприємства; аналіз відхилень в інноваційній активності підприємства; постійне дослідження збутової діяльності і своєчасне реагування на значні відхилення [2].

Отже, антикризове управління покликане вчасно розпізнавати кризові ситуації та застосовувати раціональні заходи, які забезпечать уникнення руйнівних наслідків кризи і створять основу для подальшого зростання підприємства.

Список використаних джерел

1. Шершньова З. Є. Антикризове управління підприємством. Київ : КНЕУ, 2007. 680 с.
2. Ложачевська О. М. Теоретичні та практичні аспекти антикризового менеджменту. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2572> (дата звернення: 08.10.2021).

Костоват І.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.ю.н., доцент Бідняк Г. С.

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ЗАСОБІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТАКТИКИ

Виконання посередніх слідчих завдань включає реалізацію тактичних дій, які є важливим засобом при рішенні слідчих завдань тактичного характеру, оскільки проблему не завжди можна вирішити за допомогою однієї слідчої дії, тактичного підходу, оперативно-розшукової діяльності.

Тактична операція є криміналістичним комплексом організаційно-тактичної спрямованості, що являє собою систему процесуальних і непроцесуальних дій і заходів, зумовлених слідчою ситуацією і призначена для вирішення окремого тактичного завдання між слідчим розслідуванням і судовим провадженням [1].

Тактико-криміналістичні комплекси в момент розслідування злочинів мають у собі комплекси заходів щодо збирання, перевірки та оцінки доказів. Вони являють собою процесуальну форму та організаційну тактичну форму реалізації компетентних прийомів діяння та манер поведінки в рішенні тактичних завдань, що реалізується для досягнення повного предмету злочину.

Наразі в правоохоронних органах застосовуються такі засоби криміналістичної тактики як: система тактичних прийомів, тактичні прийоми, тактика слідчої дії, система тактичних прийомів та система слідчих дій. З них недовірими засобами криміналістичної тактики є одиничні слідчі дії та тактичні прийоми. Вони знаходять своє істотне значення тільки в комплексі з іншими засобами та слідчими діями. Цей підсумок затверджений результатами анкетування службових осіб [2].

Однак тактичні операції є важливою криміналістичною категорією і ефективних шляхів вирішення тактичних завдань поки що не знайшли у системі криміналістики. Це підтверджується різними, іноді суперечливими рішеннями експертів-криміналістів. Деякі вчені вважають, що тактична операція є категорією криміналістичної тактики, його основні теоретичні положення мають бути розроблені в розділі системи криміналістики [3].

Шевчук вважає, що тактична операція зобов'язана знайти місце в методології розслідування окремих видів злочинів. У зв'язку з цим існує думка, що разом з розробкою загальних положень теорії тактичної діяльності, а також типових тактичних дій, які мають високий рівень спільноти, є тенденція досліджувати можливість та умови їх використання при розслідуванні окремих видів злочинів [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що тактичні дії здійснюються у слідчих завданнях безпосередній вплив на вирішення тих або інших проблем. Тактична операція включає в себе такі заходи як збирання, перевірка та оцінка доказів, що в свою чергу здійснюють процесуальну та організаційно-тактичну форму реалізації діянь та манер поведінки, а також являє собою важливу криміналістичну категорію, що підтверджується експертами-криміналістами.

Список використаних джерел

1. НАВС «криміналістика». 2015. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/kruminalist/lections/lection-3.17.html> (дата звернення: 15.09.2021).
2. Шевчук В. М. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2012. URL: https://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik/2012/Shevchuk.pdf (дата звернення: 21.09.2021).
3. Шевчук В. М. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2013. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Nvmgu_jur_2013_5_56.pdf (дата звернення: 12.09.2021).
4. Пчеліна О. Тактичні операції під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності. 2017. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/66.pdf> (дата звернення: 18.09.2021).

Кошкіна А. П.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.е.н., доцент Юхновська Ю. О.

БЕЗРОБІТТА НА УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, ФОРМИ І СТРУКТУРА

Проблема зайнятості та безробіття є одним із найважливіших аспектів регулювання політики держав з ринковою економікою. Актуальність роботи зумовлена нестійким економічним становищем багатьох людей

та необхідністю створення ефективних механізмів використання трудових ресурсів. Соціальними наслідками безробіття є: уповільнення темпів зростання економіки, позбавлення частини населення коштів до існування, втрата кваліфікації працездатного населення. Саме тому державне регулювання зайнятості має винятково важливе значення.

Незважаючи на велику кількість робіт у цій галузі, економісти продовжують вивчати безробіття для визначення її причин, а також для вдосконалення перспективних напрямів державної політики, що впливають на зайнятість.

Безробіття – це соціально-економічне явище, при якому частина робочої сили (економічно активне населення) не зайнята у сфері економіки. Тобто у реальному житті безробіття виступає як перевищення пропозиції робочої сили над попитом на неї. [1]

Поява в Україні масового безробіття зумовлено, передусім, самим фактом постійного та істотного зростання числа людей, які втратили і не можуть знайти регулярну оплачувану роботу. Як відомо, зростання безробіття пов'язане з необхідністю зниження витрат виробництва.

Рівень безробіття - кількісний показник, що визначається як ставлення числа безробітних до загальної чисельності економічно активного працездатного населення (регіону, соц. Групи), і виявляється у відсотках [2].

Помірне безробіття (в межах 3-5% загальної кількості дієздатного населення) є благом. Але щойно вона починає переходити 5%-вий рівень, починають все чіткіше проявлятися негативні сторони безробіття.

Безробіття тягне за собою величезні втрати її основної продуктивної сили, значне скорочення потенційного валового продукту та національного доходу країни, а також значні виробничі витрати держав на виплату допомоги з безробіття та їхнє працевлаштування. Проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, і, не вирішивши його, неможливо налагодити ефективну діяльність економіки. За останні кілька років безробіття набуло вигляду великого макроекономічного явища, перетворившись на самостійний фактор розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Державний комітет статистики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0012832-11#Text> (дата звернення: 22.10.2021).
2. Рівень безробіття в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/unemploy/> (дата звернення: 22.10.2021).

Кравченко Б. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Покатаєва О. В.

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

В економічній літературі дуже поширеним є хибне ототожнення кадрової стратегії зі стратегією корпорації, за які приймаються класичні стратегії економії витрат, диференціації, фокусування. Необхідно наголосити на тому, що стратегія корпорації та кадрова стратегія є ієрархічно підпорядкованими але не тотожними. Під кадровою стратегією слід розуміти узагальнений набір дій у довгостроковій перспективі та способів їх реалізації щодо формування й відтворення людського капіталу задля забезпечення реалізації місії й загальної корпоративної стратегії підприємства шляхом створення конкурентних переваг та соціально відповідального менеджменту [1, с. 166].

Кадрові стратегії можна поділити на такі типи:

1. Партнерська корпоративна стратегія. Відповідно до даної стратегії, підприємство та працівник мають узгоджені цілі та цінності, які базуються на тісних партнерських взаємовідносинах. Основною метою такого партнерства є взаємовигідний розвиток на основі спільних зусиль. Цінність працівника для підприємства визначається його потенційною здатністю до продукування ідей та перетворенні своїх знань, умінь та навичок у продукт, який забезпечує досягнення стратегічних цілей підприємства (розвитку, завоювання частки ринку, зниження витрат тощо). Цінність підприємства для працівника зумовлена потенційними можливостями реалізації своїх компетенцій, розширенням портфелю компетенцій та досягненням балансу між винагородою та потребами працівника.

2. Кадрова стратегія асиміляції персоналу. Реалізація цієї стратегії супроводжується прийняттям персоналу, який незалежно від своїх компетенцій здатний реалізувати функції, які регламентовані підприємством. У рамках такої кадрової стратегії підприємство та працівник не мають спільних цілей та цінностей. Окрім того, кожен із них має свої інтереси: підприємство розглядає працівника як робочу силу, а працівник підприємство – як джерело його доходів. Основним напрямом кадрової політики для реалізації такої стратегії є політика оплати праці. Планування персоналу носить епізодичний характер. Політика набору персоналу характеризується ознаками формальності. Планування кар'єри не відбувається, кадровий резерв не формується, персонал залучається ззовні. Кадрова стратегія асиміляції персоналу має місце на тих підприємствах, де відсутня інноваційна спрямованість розвитку, де значна кількість монотонних рутинних операцій, які не вимагають креативності та творчих здібностей працівника.

3. Кадрова стратегія спільності цінностей. В основі цієї кадрової стратегії лежить спільність цілей та цінностей підприємства та працівника. Кадрова стратегія спрямована на забезпечення самоконтролю над професійною діяльністю. Політика заохочення побудована на залежності винагороди від рівня прив'язаності працівника до підприємства, що зумовлює активність самомотивації працівника в досягненні високих результатів діяльності підприємства. Відбір персоналу здійснюється на основі особистих компетенцій працівника, його ціннісних орієнтирів, соціально-біологічних якостей. Цій стратегії притаманні високі етичні стандарти поведінки працівника та підприємства [2, с. 441]. Кадрова політика підприємства базується на закономірностях політики як такої, її напрямки та завдання зумовлюються загально організаційними цілями, а її проведення забезпечується через реалізацію цілого комплексу кадрових технологій через систему управління людськими ресурсами.

Список використаних джерел

1. Довбня С. Б., Письменна О. О. Кадрова стратегія: сучасний зміст та класифікація її видів. *Проблеми економіки та політичної економії*. 2017. № 2. С. 162–174.
2. Марченко В. М., Хондока В. А. Кадрова політика та кадрова стратегія підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки. Економіка та управління підприємствами*. 2017. Вип. 20. С. 440–443.

Кулагіна В. О.

Державний університет «Одеська політехніка»

наук. кер. – старші викладачі: Загурський О. М., Небож І. В.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Зміни в світовій економіці, звичайно, вимагають і змін або розвитку нових теорій ефективного управління нею. Розглядаючи менеджмент як один з основних інструментів забезпечення сталого розвитку ринкової економіки, постає питання про необхідність дослідження тенденцій розвитку менеджменту в Україні на фоні світової нестабільності.

В результаті аналізу поглядів науковців на стан вітчизняного менеджменту, виявлено проблему значного відставання рівня українського менеджменту в порівнянні з західним. Але, в той же час, необхідно брати до уваги те, що Україна є молодою країною і не має такого досвіду як, наприклад, США зі своєю більш ніж столітньою історією становлення і розвитку теорії та практики менеджменту. Історію ж українського менеджменту розглядають лише з початком формування корпоративного сектору економіки, тобто починаючи з 1992 року [4]. В перші роки незалежності відбувався приватизаційний процес в Україні та створення нормативно-правової бази, тому перед підприємствами постало питання про швидку адаптацію до нових реалій ринку і, як наслідок, створення нового типу управлінців-менеджерів, які були б здатні керувати підприємствами в таких умовах.

Під час дослідження етапів розвитку вітчизняного корпоративного сектору економіки країни та наукової думки щодо цих процесів [1–4], виявлено, що незважаючи на те, що минуло вже понад 20 років, нові світові тенденції в теорії та практиці менеджменту впроваджуються в сучасних вітчизняних підприємствах досить стримано. На сьогодні, менеджмент, що домінує на підприємствах України, можна умовно поділити на три основні напрями:

1. Система менеджменту, що залишилася у спадок від радянських часів. Основними її ознаками є: жорстка централізація, слабка мотивація персоналу, активне використання адміністративних методів управління. Характерними рисами таких підприємств є низька продуктивність праці та конкурентоспроможність, нездатність підприємства вийти на зовнішні ринки через якість продукції тощо.

2. Система менеджменту, що сформувалася в малих та середніх підприємствах. Основні ознаки – максимально спрощена організаційна структура підприємства (як правило, лінійна), відсутність стратегії розвитку.

3. Система менеджменту, що була впроваджена іноземними компаніями або на основі досвіду іноземних компаній. Характерною рисою менеджменту даного виду є часткове впровадження іноземних підходів до управління.

Це часто пояснюється неможливістю застосування тих чи інших нових підходів в менеджменті, оскільки на вітчизняний корпоративний сектор мають потужний вплив зовнішні чинники (політична, економічна, соціальна ситуація в країні тощо).

Тобто, з одного боку, вітчизняні власники підприємств розуміють необхідність впровадження нових стандартів менеджменту, а з іншого – вони не можуть здолати бар'єри на шляху до інтеграції в сучасну світову систему менеджменту. До таких бар'єрів, на думку автора, можна віднести наступні: проблема підготовки висококваліфікованих керівників виробництва, часто неправильне уявлення про сутність роботи менеджера власниками підприємств, невміння делегувати свої повноваження (прагнення до мікроменеджменту), недостатня увага проблемам формування корпоративної культури та збільшення рівня соціальної відповідальності підприємства, страх перед аутсорсингом та впровадженням інновацій, нерозуміння ролі забезпечення ефективних комунікаційних процесів на підприємстві та багато інших.

В той же час, не дивлячись на цілу низку проблем, вітчизняними підприємствами робляться кроки в напрямку впровадження сучасних теорій і практик в менеджменті. Охарактеризовано основні тенденції в цьому напрямку:

1. В результаті глобалізаційних процесів, що відбуваються в світі, посилюється важливість використання підприємствами міжнародного досвіду управління. Значну роль в цьому відіграють великі транснаціональні корпорації.

2. Впроваджуються різні методи підвищення кваліфікації співробітників – курси, тренінги, закордонне стажування тощо.

3. Все більше уваги приділяється проблемі мотивації персоналу – не тільки матеріальної, але й інших форм мотивації.

Звичайно, зазначені тенденції не вирішують усіх проблем сучасного менеджменту України, але мають позитивне спрямування.

Висновок. Не дивлячись на досить невеликий досвід формування системи менеджменту в країні, вітчизняні власники підприємств прийшли до розуміння необхідності розвитку інтелектуального капіталу, а отже, і компетенцій менеджерів як одного з пріоритетних елементів забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Алієв Г. Перспективи розвитку менеджменту в Україні. URL: <http://kerivnyk.info/2012/03/aliev.html> (дата звернення: 21.10.2021).

2. Захарчин Р. М. Особливості та стратегічні завдання сучасного менеджменту організацій. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_14/58.pdf (дата звернення: 21.10.2021).
3. Ситник Й. С. Засади формування парадигми менеджменту світогляду й особистісно-власницького зростання. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/VNULPM_2013_778_30.pdf (дата звернення: 21.10.2021).
4. Сторожилова У. Л., Йолкін Д. Г. Розвиток сучасного менеджменту в Україні. URL: <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/EUPMG/2013/EUPMG413/Storozhil.pdf> (дата звернення: 21.10.2021).

Мельник М. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.е.н., доцент Юхновська Ю. О.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На сьогоднішній день тайм-менеджмент відіграє значну роль на підприємстві. Управління часом є чинником, що забезпечує економічну стабільність та підвищує конкурентоспроможність підприємств, а також визначає важливість досліджень. Актуальність проблеми тайм-менеджменту на всіх рівнях діяльності є те, що управління часом є важливим перспективним напрямком в організації ефективного виробництва за мінімальні витрати часу та відновлення людської праці, тому це сприяє розвитку всього соціально-економічного процесу в будь-якій сфері діяльності. [1]

Дослідження проблем часу проводилися в різних напрямках. Класичні дослідження сприйняття часу викликало увагу Г. Захаренко, С. Кові, Ю. Забродіна, П. Фресса. Геннадій Захаренко характеризує тайм-менеджмент як міждисциплінарний розділ науки і практики, присвячений вивченню проблем і методів оптимізації витрат часу в різних сферах професійної діяльності.

На думку Стівена Кові, тайм-менеджмент – це організація особистого часу кожної людини. Він актуальний у тих випадках, коли у працівників існує якась свобода вибору, виявляється творча ініціатива. Коли людина повинна організовувати процес роботи з клієнтами [3].

На нашу думку, управління часом – це сукупність різних технологій планування, розподілу і витрат часу. Іншими словами, тайм-менеджмент – це набір різних технологій для розвитку навичок самоконтролю, раціонального використання особистого та робочого часу [2].

Основні передумови реалізації тайм-менеджменту у системі управління підприємством має включати:

- Підвищення вимог до професійного рівня розвитку співробітників (плануйте та організуйте свою роботу самостійно, встановіть пріоритети, визначте найважливіші цілі, досягайте їх за власну найнижчу ціну зусиль і часу).

- Збільшення частки нематеріальних активів у вартості підприємства.

- Ускладнення зовнішнього контролю, через діяльність творчих співробітників (тобто підвищити актуальність їх самостійної організації праці, самодисципліни та самоконтролю) [4].

Таким чином, впровадження технології тайм-менеджменту на підприємстві сприяє вирішенню багатьох проблемних питань у сфері управління часом, а також управління персоналом із подальшим розробленням рекомендацій щодо їх вирішення. Для забезпечення дієвості та ефективності тайм-менеджменту в системі управління робочим часом на підприємстві доцільними є чітке визначення пріоритетності завдань, скорочення втрат робочого часу, досконале делегування повноважень, проведення моніторингу процесів управління робочим часом. Лише за умови злагодженої роботи всіх складників підприємства, сприятливого соціально-психологічного клімату, вдалого делегування повноважень, правильно організованої планово-аналітичної роботи та системи контролю, можна досягти раціонального використання робочого часу, а отже, ефективності тайм-менеджменту на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Буняк Н. М. Тайм-менеджмент як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 14.
2. Водянка Л. Д., Тодорюк С. І., Карп А. Г. Тайм-менеджмент як техніка планування робочого часу персоналу. *Економіка та держава*. 2020. № 7.
3. Гаврилук А. М. Тайм-менеджмент як складова успішної комунікативної взаємодії в індустрії туризму України. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/14.pdf (дата звернення: 14.09.2021).
4. Хитра О. В. Ефективний тайм-менеджмент як невід'ємний складник системи управління персоналом підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 26. Ч. 2.

Німчук Ю. А.

Новокаховський гуманітарний інститут ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
наук. кер. – к.е.н. Корчагіна В. Г.

УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Вагому роль в досягненні ефективності функціонування будь-якої ринкової одиниці відіграє процес організації, – як процес, спрямований на об'єднання та впорядковану взаємодію елементів у ціле, у результаті чого утворюється життєздатна, продуктивна, стійка система. Тож важливим постає питання забезпечення чіткого організаційного процесу в такій системі.

При цьому процес управління розглядається як діяльність об'єднаних у визначену систему суб'єктів управління, спрямовану на досягнення цілей фірми шляхом реалізації певних функцій з використанням методів управління. У загальному значенні процес управління складається з загальних функцій управління, що поєднуються в цикли здійснення управлінської діяльності. Складовими елементами процесу управління є призначена група фахівців для підвищення віддачі, розвитку мотивації та вдосконалення. [1].

Основними завданнями процесу організації як однієї з функцій є створення та формування структури організації (виходячи з розмірів підприємства, його цілей, персоналу, та інших змін), установка конкретних параметрів та режиму роботи підрозділів, забезпечення ресурсами (фінансовими, трудовими, інформаційними тощо).

Кінцевим результатом організаційної діяльності є вибір певної позиції у діапазонах всіх елементів організаційної діяльності. Такий вибір, у підсумку, і формує організаційну структуру. Структура організації визначається як категорія, яка характеризується трьома організаційними параметрами: ступінь складності (чим більше вертикальних рівнів в ієрархії управління та кількість підрозділів на одному рівні, тим складніше координувати діяльність організації); ступінь формалізації (ступінь, в якому організація покладається на правила та процедури, спрямовуючи поведінку своїх працівників; чим більше правил та регуляторів в організації, тим більш формалізованою є структура організації); ступінь централізації (місце зосередження права прийняття рішень - якщо всі рішення (або їх більшість) приймаються вищими керівниками, тоді організація є централізованою, і навпаки).

Важливим є врахування принципів побудови систем управління, що впливають на вигляд системи та її потенційні можливості – це принцип розімкнутого управління (передбачає автономний вплив на систему незалежно від умов її роботи, передбачає достовірність знання стану середовища та системи на всьому інтервалі її функціонування) та принцип замкнутого управління, коли величина управління не залежить від поведінки об'єкта, а являє собою функцію часу, коли заздалегідь програмується не вхідний вплив, а необхідний стан системи, тобто наслідок впливів на об'єкт [2, с.96].

В той же час необхідно дотримуватись класичних принципів раціональної організації як управлінської функції - визначення та деталізація цілей; прийомів, способів діяльності, що сприяють досягненню цих цілей; доручення різних завдань шляхом поділу праці та об'єднання їх у керовані робочі групи; подальша координація, узгодження різних видів діяльності, доручених кожній групі; забезпечення єдності цілей та встановлення ефективного контролю.

Кінцевий результат організаційного – встановлення ефективної взаємодії між усіма видами ресурсів організації, із забезпеченням постійного вдосконалення організаційного процесу.

Список використаних джерел

1. Терещенко Т. В. Теорія організації : навч. посіб. Хмельницький, 2015. 335 с. URL: https://pidru4niki.com/83604/menedzhment/teoriya_organizatsiyi (дата звернення: 02.11.2021).
2. Гуторова О. О. Менеджмент організації : навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2017. 267 с.

Спільник М. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Покатаєва О. В.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

Корпоративна стратегія, як складна система, що являє собою певний «стратегічний набір», має декілька різних концептуальних побудов на основі своїх ключових підсистем (складових елементів «стратегічного набору» підприємства: власне загальної стратегії і продуктово-ринкових стратегій окремих підрозділів (стратегій окремих бізнес-напрямків), основних і забезпечуючих (функціональних і ресурсних) стратегій для кожного із скалярних ланцюгів), в основі яких лежать різні логіки чи принципи декомпонування (вихідної розбивки, аналізу) комплексу корпоративної стратегії на складові її «стратегічного набору» або, навпаки, синтезу (возз'єднання) складових елементів «стратегічного набору» підприємницької організації в єдину комплексну корпоративну стратегію.

Корпоративна стратегія визначає загальний напрям розвитку підприємства. А наслідком його виробничо-збутової діяльності є портфель (сукупність) товарів, послуг, які воно реалізує на ринку. Виробництво основних їх видів закріплено за відповідними підрозділами, наділеними певною господарською самостійністю і спрямованими на окремі сегменти ринку – частини ринку, на яких може бути реалізована продукція підприємства; сукупність покупців, які однаково реагують на певні спонукальні стимули маркетингу. На цій основі формується стратегічна одиниця бізнесу (СОБ) – внутрішня організаційна одиниця (підрозділ), що обслуговує певний сегмент ринку. Критеріями її виокремлення є певне коло споживачів, самостійне планування і здійснення виробничо-збутової діяльності, матеріально-технічного забезпечення. Ефективність діяльності СОБ оцінюють на основі обліку прибутків і витрат.

Після визначення СОБ і стратегічних сегментів ринку розробляють корпоративну (загальну) стратегію підприємства. Корпоративна стратегія – загальна стратегія, призначена для ефективного збалансування напрямів діяльності підприємства, формування вигідних зон господарювання і спрямована на досягнення спільної мети. Корпоративна стратегія поєднує і підпорядковує діяльність окремих СОБ. Вона охоплює:

- розподіл ресурсів між СОБ на основі портфельного аналізу – дослідження господарського портфеля (сукупності окремих підрозділів, видів діяльності, продукції) та генерації стратегічних ініціатив на корпоративному рівні з метою оцінювання товарно-ринкових можливостей підприємства, ухвалення рішення щодо того, які види діяльності для нього найдоцільніші;

- заходи щодо реструктуризації підприємства – зміни структури організаційно-правової форми з метою підвищення ефективності виробництва, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, фінансового оздоровлення;

- єдину стратегічну орієнтацію СОБ та ефект синергії. Корпоративна стратегія має ієрархічну структуру, яку утворюють ділові, функціональні та операційні стратегії. Кожен рівень ієрархії формує стратегічні передумови для наступного, а стратегічні плани нижчих рівнів обмежуються стратегіями вищих її рівнів.

Формування базової стратегії забезпечує підбір і розкриття основних її елементів; виявлення і формування ролі складових внутрішнього корпоративного організаційно-господарського механізму під час реалізації стратегії, а також розподіл ресурсів між ними. Ці питання ефективно вирішують керівники, яких в теорії

менеджменту називають «особи, які приймають рішення» (ОПР). Однак згадані моменти є лише першим щаблем в управлінській кваліфікації ОПР. Стратегічний рівень для них складають проблеми зовнішнього середовища. Йдеться не про розподіл ресурсів між підрозділами підприємства, а про вибір перспективних товарів і ринкових сегментів, інноваційну реструктуризацію виробництва, повернення інвестицій тощо.

Спільник С. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.е.н., професор Покатаєва О. В.

МОТИВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Серед основних елементів мотиваційного механізму можна виокремити: компоненти мотивації, інструменти і методи, а також цілі мотивації.

У якості компонентів мотивації можна розглядати: культуру підприємства – систему загальних для всього персоналу ціннісних орієнтацій і норм; ступінь ідентифікації з підприємством – образ фірми очима персоналу і навколишнього світу; систему участі – участь співробітників в розподілі кінцевого результату або капіталі підприємства; принципи керівництва – розпорядження і нормативні положення для регулювання відносин між керівництвом і підлеглими в межах чинної концепції управління; рівень обслуговування персоналу – всі форми соціальних пільг, переваг, наданих працівникам незалежно від їх положення в організації і результатів їх роботи; участь в ухваленні рішень – узгодження з працівником певних рішень, прийнятих на робочому місці, в робочій групі або на виробничій ділянці; організацію робочого місця – оснащення робочих місць технічними, ергономічними і організаційними додатковими засобами з урахуванням потреб працівників; кадрову політику – планування і вибір засобів підвищення кваліфікації та внутрішньої мобільності з урахуванням потреб, бажань і кваліфікаційних особливостей працівників; регулювання робочого часу – гнучке пристосування робочого часу до потреб працівників і фірми; поінформованість працівників – доведення до працівників необхідних даних про справи фірми; оцінку персоналу – систему планомірної і формалізованої оцінки працівників.

Інструменти та методами мотиваційного впливу можуть бути: статут фірми; основні принципи управління і організації підприємства; стиль управління; різні форми інформації про фірму; форми і методи розділення результату; участь в капіталі; розвиток відносин партнерства; безпека праці, охорона здоров'я, створення умов для відпочинку; делегування відповідальності, визначення форми відповідальності, добровільна участь в ухваленні рішень; технічні або організаційні додаткові засоби, фізіологічні і психологічні елементи умов праці; підготовка підвищення кваліфікації персоналу, тренінги, семінари, планування кар'єри, перспективні програми формування структури персоналу; скорочення робочого часу, гнучкий робочий час, змінний графік, неповний робочий тиждень, вихідні дні, гнучкий розподіл річного фонду робочого часу; ефективні методи оцінки результатів праці і потенційних можливостей працівника.

При цьому вважаємо найбільш вагомим елементом мотиваційного механізму цілі мотивації, серед яких повинні бути: розуміння цілей діяльності підприємства, орієнтація на перспективу, узгодження взаємних інтересів; ідентифікація з підприємством, загальна орієнтація в сприйнятті фірми як з середини, так і із зовні; кооперативність в поведінці, орієнтація на співвідношення «витрати/результат», готовність ризикувати, зацікавленість в інформації, корисній для фірми; сумісна і конструктивна співпраця, позитивне відношення до співробітників, відповідальність і самостійність керівників; соціальна захищеність і інтеграція з підприємством, соціальна відповідальність; підвищення трудової активності, участь в ухваленні рішень на робочому місці, прийняття на себе відповідальності; задоволеність станом робочого місця, ідентифікація з робочим завданням, задоволеність роботою і якісне виконання завдання; внутрішня мобільність і гнучкість у застосуванні професійної кваліфікації, самостійність і ініціативність, творча і інноваційна діяльність; відповідальне і усвідомлене використання робочого часу, ефективність використання робочого часу; інтерес до інформації, яка виходить за межі робочого місця; позитивний вплив на розвиток особи, відповідальність за свої дії. самокритична оцінка трудових успіхів.

Ефективність мотиваційного механізму залежить від оптимального поєднання зазначених елементів.

Токарчук Д. М.

к.е.н., доцент

Томашук К. О.

Вінницький національний аграрний університет

ПОНЯТТЯ І ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ПРАЦІВНИКІВ

Глосарії європейської освіти та професійного навчання визначають професійний розвиток як сукупність процесів, дій, рішень, які спрямовані на покращення професійної діяльності [1].

Відповідно до Закону України «Про державну службу» професійний розвиток – безперервний, свідомий, цілеспрямований процес особистісного та професійного зростання, що базується на інтеграції знань, умінь і компетентностей [2]. В Закон України «Про професійний розвиток працівників» [3] професійний розвиток охоплює лише систему навчання. Щоправда, цей нормативно-правовий акт не містить самої дефініції «професійний розвиток».

Головне призначення професійного розвитку – формування фахівця, який буде конкурентоспроможним і приносить користь підприємству, установі чи організації максимальний ефект завдяки своїй праці.

Професійний розвиток – це безперервний комплексний процес, який включає: професійне навчання, розвиток кар'єри та підвищення кваліфікації. Реалізація концепції розвитку персоналу передбачає створення гнучкої, конкретної системи професійного навчання, зорієнтованої на вирішення стратегічних завдань організації. Освіта і навчання виконують об'єднуючу роль в досягненні цілей.

Особистістю взагалі та особистістю фахівця зокрема не народжуються, а стають у процесі розвитку. Особистісно-професійний розвиток науковці трактують як кількісну, якісну зміну психологічних характеристик особистості, пов'язаних з виконанням нею різних дій в процесі професійної діяльності [4].

Проблема особистісно-професійного розвитку активно розробляється в рамках акмеологічного підходу, в основі якого лежать ідеї цілісності, єдності особистісного та професійного розвитку людини, а його суть полягає у виявленні умов мобілізації у людини установки на свої найвищі досягнення, на найбільш повну самореалізацію особистості [5].

Отже, існують поняття професійного та професійно-особистісного розвитку. На нашу думку, сьогодні умови динамічного розвитку і змін потребують не тільки професійного зростання працівників, а й їх зростання як особистостей. Таким чином, особистісно-професійний розвиток фахівця трактуватимемо процес розвитку особистості в професійному середовищі, який орієнтований на повну актуалізацію її духовного, когнітивного, професійного та фахового потенціалу як конкретного фахівця в професійній діяльності та на досягнення суттєвих результатів у ній.

Список використаних джерел

1. European Centre for the Development of Vocational Training. Terminology of European education and training policy. Second edition. A selection of 130 key terms. Luxembourg : Publications office of the European Union, 2014. 331 p.
2. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 25.10.2021).
3. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12 січня 2012 р. № 4312-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17> (дата звернення: 24.10.2021).
4. Акмеология : учебник / под общ. ред. А. А. Деркача. 2-е изд., перераб. Москва : изд-во «РАГС», 2006. 424 с.
5. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. 200 с.

Топузова В. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.е.н., доцент Юхновська Ю. О.

СУТНІСТЬ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сьогодні в науці існує кілька основних підходів до визначення стратегії підприємства: Перший ґрунтується на думках людей, які зацікавлені у розвитку підприємства, про результати цього розвитку та оптимальне положення компанії. З таким підходом у процесі формування стратегії розвитку існує чітка ієрархія «Місія - Стратегія - Цілі - функції». Другий підхід дає змогу розглядати стратегію розвитку підприємства як синтез різних стратегічних рішень, визначаючи її як сукупність рішень, яких буде достатньо для визначення основних видів діяльності на підприємстві. Третій підхід - це різні поєднання перших двох елементів.

У випадку з поняттям «управління», в узагальненому вигляді воно визначається як процес впливу суб'єкта управління на об'єкт, який змінює існування системи підприємства, в якому вони працюють.

За словами відомого англійського економіста Альфреда Маршалла (1842-1924) управління повинно бути розподілено на окремих фактор виробництва разом з трьома традиційними, а саме: капітал, праця та земля. Це пов'язано з необхідністю управління в процесі поділу праці та відокремлення управлінської роботи від виконавчої [1,3].

У зв'язку з тим, що стратегічне управління має певний набір взаємопов'язаних елементів, виконання яких потребує послідовного процесу, то доцільно буде розглянути цю категорію, опираючись на ситуаційний, системний та процесний підходи.

Засновником ситуаційного підходу є Г. Дениссон, згідно з яким застосовуються різні методи управління в залежності від ситуації, тобто сукупність обставин, які зараз або в майбутньому матимуть значний вплив на функціонування компанії [2]. Виходячи з ситуаційного підходу, стратегічне управління компанією повинно базуватися на постійному аналізі та розумінні ситуації, динаміки її змін.

Системний підхід є одним з основних напрямків спеціальної методології наукового пізнання, метою та завданнями яких є вивчення певних об'єктів, як складних систем [3,2]. Відповідно до цього система являє собою сукупність пов'язаних між собою елементів. З точки зору системного підходу, стратегічне управління можна розглядати як відносно незалежну складну систему, що складається з набору певних елементів та зв'язків між ними. З іншого боку, елементи за певних умов також можуть розглядатися як окремі системи.

Процес - це серія послідовних безперервних взаємопов'язаних дій, спрямованих на досягнення цілей [4]. Тому на основі процесного підходу, стратегічне управління бізнесом - це послідовний процес впровадження взаємопов'язаних дій, спрямованих на досягнення кінцевого результату. Якщо система вивчає відносини між своїми елементами, то процес в свою чергу зосереджується на послідовності здійснення взаємопов'язаних дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей.

Важливою складовою дослідження стратегічного управління є розробка та обґрунтування рекомендацій, що спрямовані на вдосконалення системи діяльності у компанії. У загальній динаміці навколишнього середовища існують корельовані та незалежні цикли, а також нециклічні тенденції. Для проведення аналізу впливу факторів навколишнього середовища на підприємство використовують поведінковий процес калібрування споживача.

Етап побудови дворівневої системи чинників формування шаблону споживача та сценаріїв розвитку системи складається з таких рівнів:

- 1) Оцінка поточної та потенційної взаємодії ритмів у впливах соціального мікросередовища, маркетингових та особистісно-психологічних факторів мікросередовища особистості під впливом макропартнерів середовища.

- 2) Визначення існуючих та потенційних мотиваційних категорій та підкатегорій , часткових мотивів.

Цей підхід передбачає швидке прогнозування та розпізнавання впливу середовища компанії, подальший розвиток кращих відносно споживача стратегій, використовуючи методи «тонкого підходу», а також розробки часового ряду найкращих багатокомпонентних стратегій для розгляду можливостей та загроз

зовнішньому середовищу підприємства. Водночас цей «тонкий підхід» до наявних шаблонів поведінки клієнта означає найповніше задоволення клієнта та посилення мотивації використання продукції, виробленої підприємством.

З одного боку, стратегічне управління розглядається як незалежна система, яка надає відомості про стан усіх рівнів діяльності підприємства. З іншого боку, стратегічне управління повинно ґрунтуватись на основі постійних досліджень та розуміння ситуації, інтенсивності її зміни.

Список використаних джерел

1. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент. Львів : Львівська політехніка, 2010. 407 с.
2. Лихопад С. М., Майданська Н. М. Місце стратегічного управління в діяльності підприємств. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету* : зб. наук.-техн. пр. 2005. Вип. 15.5. С. 265–267.
3. Подольчак Н. Ю. Стратегічний менеджмент. Львів : вид-во Львівської політехніки, 2012. 400 с.
4. Мізюк Б. М. Основи стратегічного управління. Львів : Магнолія, 2009. 544 с.

Фурман І. В.

к.е.н., доцент

Джога О. В.

Вінницький національний аграрний університет

СУТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ В ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ

В Україні управління персоналом проходить етап свого становлення, що є проблемою для сучасних суб'єктів господарювання. Сьогодні істотно змінили соціально-економічну роль підприємства такі фактори, як зміна принципів функціонування національної економіки, конкуренція, яка вимагає впровадження нових технологій і перебудови організаційних структур, створення підприємств, що базуються на різних формах власності. Ці зміни відбуваються за рядом напрямів: глобальні структурні та технологічні зміни у виробництві.

Соціально-психологічні методи – це способи здійснення управлінських дій на персонал, засновані на використанні закономірностей соціології та психології. Такі методи спрямовані як на групу співробітників, так і на окремих робітників. За масштабами і способам впливу їх можна розділити на: соціологічні, спрямовані на групи співробітників в процесі їх виробничого взаємодії, і психологічні, які цілеспрямовано впливають на внутрішній світ конкретної особистості [1].

Важливість соціально-психологічних методів обумовлена: необхідністю таких методів управління, які засновані на обліку інтересів колективу та не пригнічують працівників як особистість, викликають зростання творчої активності персоналу; розвитком демократичних засад в управлінні; тим, що в деяких організаціях значна частина колективів є не тільки найманими працівниками, але одночасно і акціонерами організації, що призводить до необхідності наповнення адміністративних і економічних методів методами соціально-психологічного впливу [2].

В організаціях можуть мати місце проблеми, пов'язані з фінансами, збутом, постачанням, технологією, що в більшості випадків є нездатністю керівництва забезпечити ефективну реалізацію соціально-психологічних методів управління. Очевидно, що в процесі управління має, бути приділено більше уваги використанню цих соціальних резервів підвищення ефективності діяльності колективів.

Основна мета застосування психологічного управління – це формування команди з позитивним соціально-психологічним середовищем. Після цього всі колективні цілі можуть бути досягнуті за допомогою одного з найважливіших критеріїв ефективності та якості роботи – визнання домінуючої людського фактору. Здатність враховувати людський фактор дозволяє менеджерам цілеспрямовано впливати на команду, щоб створити необхідні умови, щоб сформувати команду [3].

Отже, сучасні підприємства безперервно знаходяться під впливом зовнішніх чинників, тому методи мотивації, у тому числі соціально-психологічні потрібно постійно змінювати та адаптувати під конкретний колектив. Необхідно застосовувати сучасні методи управління персоналом, орієнтовані на кожного співробітника.

Список використаних джерел

1. Базалійська Н., Микитюк С. Удосконалення соціально-психологічного клімату на промисловому підприємстві. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 1 (06). С. 24–31.
2. Лєскова Л. Ф. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі установи соціальної сфери. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 98–103.
3. Сич В. О. Дослідження психологічних особливостей організаційного клімату та корпоративної культури на підприємстві. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Психологічні науки*. 2009. № 2. С. 204–217.

Фурман І. В.

к.е.н., доцент

Домбровська Ж. Ф.

Вінницький національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Мотивація – це найважливіший фактор підвищення ефективності діяльності усієї організації, адже процес її діяльності можна добре спланувати і організувати, але якщо працівники цієї організації не відповідно ставляться до своїх обов'язків і не зацікавлені особисто у розв'язанні проблем і задач, що поставили перед організацією, то результати контролю і підбиття підсумків не будуть втішними. Відомо, що діяльність

людини зумовлюється реально існуючими у неї потребами, які повинні задовольнятися. Прагнення працівника отримати певні блага за допомогою трудової діяльності і складає сутність мотивації праці. До структури мотивів праці входять: потреба, яку хоче задовольнити працівник, благо, що здатне задовольнити цю потребу, трудова дія, що необхідна для задоволення та отримання блага [1].

Для того щоб молодь залишалась в сільській місцевості і ефективно працювала потрібно впроваджувати відповідні заходи. Отже, основними шляхами мотивації зайнятості в сільському господарстві молоді є: розробка і впровадження фінансового механізму закріплення молодих спеціалістів на селі; виділення земельних ділянок та надання пільгових кредитів молодим людям; надання можливості молоді для проходження альтернативної служби на підприємстві, установах, організаціях сільської місцевості тощо.

Основними мотивами зайнятості для працівників сільськогосподарських підприємств є: оплата праці, дохід від власності, умови праці, професійний та кар'єрний ріст, право участі у вирішенні господарських питань, отримання від підприємства соціально-культурних послуг [2].

Головним напрямом підвищення трудової мотивації є удосконалення форм і систем організації та оплати праці. Адже існуюча нині організація оплати праці робітникам аграрної сфери майже не відповідає ринковій економіці, тому її необхідно удосконалювати щоб вона відповідала сучасним умовам які склалися у сільському господарстві.

Тому, для заохочення в сільському господарстві застосовуються як моральні, так і матеріальні стимули.

Моральне стимулювання – це визначення трудових успіхів колективу або працівника сільськогосподарського підприємства. Воно передбачає: винесення подяки, нагородження грамотами, надання інформації про передовиків підприємства, підтримання високої трудової активності, створення сприятливих умов праці, нормального психологічного клімату, переконання, сила прикладу, моральні заохочення [3].

Основою матеріальної мотивації при суспільному розподілі матеріальних благ є заробітна плата, яка ґрунтується на її раціональній організації. Усе це охоплює широке коло відносин людини у процесі її трудової поведінки на виробництві та соціальному житті. Оскільки мотиваційний механізм праці в сільському господарстві має значні резерви та потенціал розвитку й при створенні сприятливих умов дає можливість його реалізувати й забезпечити життєво необхідні інтереси та потреби людини. Отже, в майбутньому потрібно підвищувати заробітну плату для заохочення населення, скорочення міграції в міста та закордон, а також мотивації праці.

Список використаних джерел

1. Шкурін Г. Т., Юдіна В. А. Мотивація аграрної праці: стан і перспективи. *Економіка АПК*. 2016. № 9. С. 139–144.
2. Горобець Н. М. Матеріальні аспекти мотивації праці сільськогосподарських працівників. *Економіка АПК*. 2017. № 11. С. 41–44.
3. Петренко Н. О. Формування ефективної системи мотивації праці в аграрних підприємствах. *Економіка АПК*. 2018. № 2. С. 129–131.

Фурман І. В.

к.е.н., доцент

Старинець В. А.

Вінницький національний аграрний університет

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ

Нині трудові відносини є головним елементом будь-якої економічної системи, основою всього комплексу суспільних відносин, оскільки саме від її характеру та досконалості безпосередньо залежить якість робочого життя, соціальна злагода в суспільстві, продуктивність праці та, нарешті, соціально-економічний прогрес. Для розвитку в Україні цивілізованих трудових відносин, які б відповідали сучасним потребам громадянського суспільства та соціально орієнтованої ринкової економіки, має досвід регулювання цих відносин у високорозвинених країнах.

Моделі соціального партнерства в різних країнах відрізняються за організаційним механізмом, нормами та правилами регулювання соціально-трудових відносин, ступенем централізації процедури та участю держави в соціальному діалозі [1].

Слід зазначити, що більшість країн із розвинутою економікою поступово створили гарну систему регулювання соціальних і трудових відносин та використання трудових ресурсів, хоча суб'єкти, форми та методи регулювання часто суттєво відрізняються.

Залежно від конкретних умов країни, практикуються переговори та укладання трьохсторонніх угод (уряд, підприємці, профспілки) чи двосторонніх (підприємці та профспілки) угоди або колективні договори. Як вже було зазначено, в залежності від рівня переговорів та повноважень сторін виділяються національні, галузеві (галузеві регіональні) угоди та колективні договори на рівні підприємств [2].

Практика регулювання соціальних і трудових відносин у Франції цікавий по-своєму. Ця країна характеризується суттєвою роллю держави у регулюванні трудових відносин. Ринкова економіка Швеції характеризується усталеною підприємницькою діяльністю, високим рівнем членства працівників профспілок, співпрацею підприємців та профспілок та високим рівнем організації трудових відносин. У Японії на національному рівні щорічно підписана угода про основні питання соціальної політики. Розвиток узгодженої політики соціальних та трудових відносин здійснюється спеціальною асоціацією підприємців та національним профспілковим центром [3].

Отже, важливість розвитку цивілізованих соціальних та трудових відносин в Україні, що відповідає потребам громадянського суспільства та соціально орієнтованої ринкової економіки, має досвід регулювання цих відносин у високорозвинених європейських країнах. Високий рівень соціально-економічного розвитку в цих країнах досягається переважно завдяки конструктивній співпраці між соціальними партнерами. Досвід розвинутих країн аргументовано показує, що високі соціально-економічні результати досягаються лише за умови, що соціальні партнери, як зацікавлені сторони у регулюванні соціальних та трудових відносин, беруть на себе та несуть однакову відповідальність за розробку та реалізацію взаємоприйнятних рішень і збереження соціальної єдності.

Список використаних джерел

1. Кудряченко А. І. Соціальне партнерство: європейський досвід і Україна. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 3 (8). С. 141–155.
2. Колот А. М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 320 с.
3. Шостак Л. В. Зарубіжний досвід формування потенціалу підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2015. № 819. С. 449–454.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Віхтюк А. В.

Адміністрація Державної прикордонної служби України

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ІНТЕГРОВАНОМУ УПРАВЛІННІ КОРДОНАМИ

Інтегроване управління кордонами (далі – ІУК) як комплексний механізм державного управління у сфері прикордонної безпеки впроваджується в Україні на європейських засадах з 2010 року. Зростаючі потреби в інформаційних ресурсах змушують суб'єкти ІУК вдаватися до організації та забезпечення ефективного процесу інформаційної взаємодії на національному та міжнародному рівнях.

Сфера забезпечення прикордонної безпеки держави є надзвичайно динамічною. Вона потребує постійного вдосконалення діяльності суб'єктів ІУК, що можливе тільки за умови належної організації системи інформаційного співробітництва.

Дослідження актуальних проблем теорії та практики у сфері інформаційних відносин між компетентними суб'єктами державного управління, діяльність яких направлена на забезпечення національних інтересів на державному кордоні потребують комплексного підходу. У контексті цієї роботи необхідне, у першу чергу, визначення самого поняття та сутності інформаційного співробітництва в ІУК. Але, поки що, ці питання й досі залишаються нерозкритими, що і зумовило необхідність проведення даного дослідження.

Отже, під інформаційним співробітництвом в ІУК слід розуміти комплекс взаємопов'язаних заходів, засобів та методів організаційно-правового, науково-методичного, економічного та технічного характеру, які застосовуються для збирання, оброблення, зберігання та використання інформації, яка безпосередньо необхідна для формування та реалізації прикордонної політики компетентними суб'єктами, які взаємодіють на відомчому, міжвідомчому, державному та міжнародному рівнях.

Сутність інформаційного співробітництва в ІУК полягає в його застосуванні саме у практичній площині державного управління, мета якої – досягнення визначених цілей державної політики у забезпеченні прикордонної безпеки України. Зокрема: визначення підходів до організації інформаційної взаємодії суб'єктів ІУК; адаптація до національних особливостей досвіду інших країн щодо створення мережі спеціалізованих аналітичних центрів для опрацювання інформації; побудова організаційної підсистеми інформаційного співробітництва в мажах ІУК; запровадження єдиної для всіх суб'єктів ІУК методики обміну інформацією; проведення із залученням всіх суб'єктів публічного управління спільного аналізу ризиків у сфері ІУК; формування єдиних підходів організації профілювання ризиків у сфері національної безпеки та її прикордонному секторі; розвиток ІТ-складової та автоматизації процесів інформаційного співробітництва суб'єктів ІУК.

Водночас, варто зазначити, що необхідність модернізації існуючих механізмів інформаційної взаємодії суб'єктів ІУК пов'язана не тільки із сучасними соціально-політичними та економічними реаліями України, а й з надмірною перевантаженістю системи державного апарату, що призводить до дублювання функцій державного управління та ускладнює міжвідомчу взаємодію та міжнародне співробітництво. Зазначене особливо негативно впливає на досягнення цілей державної політики у сфері прикордонної безпеки, визначених стратегічними документами.

Перспективами подальших досліджень у цій сфері можна вважати розроблення науково-практичних підходів до автоматизації процесів інформаційного співробітництва в ІУК, на основі використання сучасних організаційно-правових підходів та програмно-технологічного середовища.

Діхтяр В. О.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.держ.упр., професор Мордвінов О. Г.

РЕАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Сучасний стан і тенденції розвитку зайнятості у сфері державної служби України відображають суперечності між ціною та вартістю робочої сили, між інтересами найманих працівників і роботодавців, а також існуючі деформації трудових цінностей, рівень конфліктності у суспільстві, що виникла внаслідок недосконалості державної політики у сфері соціально-трудового захисту зайнятості. Існує нагальна потреба в усвідомленні нового соціально-трудового змісту взаємодії громадян України і держави, які перебувають з нею у державно-службових відносинах (коли держава та особа виступають як соціальні партнери), обґрунтуванні концептуальних засад державної політики зайнятості, оновленні науково-методологічних, нормативно-правових, організаційних підходів до регулювання відносин зайнятості на державній службі України в умовах сучасного суспільного розвитку.

Загальна тенденція розвитку зайнятості в інституті державної служби України виражається в динамічності та інтенсивності цього суспільного явища. Тому з огляду на вищезазначені проблеми зайнятості як важлива складова соціально-трудових відносин у сфері державної служби справедливо привертають до себе увагу науковців та практиків державного управління.

Державна служба - це механізм забезпечення стабільності, надійності конституційного устрою та надання державному управлінню організованості, компетентності і професіоналізму. В системі владних відносин вона виступає одним із головних чинників формування цивілізованої державності, об'єднання зусиль гілок влади, створення кадрового потенціалу професіоналів для роботи в органах державного управління. Державні службовці покликані професійно виконувати практичні завдання щодо забезпечення соціально-політичних і правових передумов відносин громадян з державними інститутами.

Пріоритетами модернізації державної служби та управління людськими ресурсами в державних органах є: прийняття низки нормативно-правових актів та ефективна реалізація закону України «Про державну

службу», оптимізація системи центральних органів виконавчої влади, підвищення інституційної спроможності НАДС, формування висококваліфікованої групи фахівців із питань реформ, визначення оптимальної чисельності державних службовців з урахуванням функцій та організаційної структури державних органів, реформування системи оплати праці державних службовців, реформування системи професійного навчання державних службовців, формування інноваційної моделі управління людськими ресурсами в державних органах, упровадження ефективної інтегрованої інформаційної системи управління людськими ресурсами на державній службі для створення умов відкритого, прозорого та ефективного державного управління. Модернізація державної служби та управління людськими ресурсами сприятиме створенню в Україні професійної, стабільної, престижної і високоефективної державної служби, здатної відповідати на виклики сьогодення й надавати, відповідно до європейських стандартів, якісні та доступні публічні послуги громадянам.

Івко Д. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.держ.упр., професор Мордвінов О. Г.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УПРАВЛІННІ

Через співвідношення централізації та децентралізації в єдиному просторово-часовому контексті можна визначити місце, переваги та здобутки державної політики та конкретизувати шляхи подальшої оптимізації системи державної служби в Україні. Без децентралізації влади неможливо вийти на максимально ефективне використання та реалізацію потенціалу державних службовців України задля досягнення належного рівня якості життя її громадян.

Децентралізація та деконцентрація – це різновиди переміщення владних повноважень із центру на місця та регулювання відносин між різними інститутами владно-управлінської ієрархії. Децентралізація влади – процес передачі центральними органами місцевим органам влади компетенції, низки функцій і повноважень, у межах яких вони не підпорядковані центральній владі. Деконцентрація передбачає законодавчу передачу повноважень центральних органів державної виконавчої влади представникам центральної виконавчої влади на місцях. Делегування означає передачу влади й відповідальності від центрального уряду на інший рівень управління зі збереженням ієрархічної підпорядкованості місцевої влади центральному урядові та його міністерствам.

До основних принципів здійснення децентралізації влади належать: принцип субсидіарності (розподіл повноважень різних рівнів публічної влади у державі), принцип ієрархічності (розглядає державно-управлінські системи як багаторівневі, що потребують поділу на елементи), принцип не лінійності (самоорганізація багаторівневих систем), принцип демократизму (необхідність широкої участі населення у прийнятті управлінських рішень), принцип системності (розгляд об'єкту чи суб'єкту управління як цілісної системи, що складається з різних елементів), принцип департаменталізації (вказує на необхідність поєднання в управлінні функціональних (галузевих) і територіальних функцій, консолідація яких забезпечує проведення єдиної політики), принцип обов'язковості зворотного зв'язку (одержання інформації про результати впливу керуючої системи на керовану систему шляхом порівняння фактичного стану із заданим), принцип економічності та ефективності управління.

Розрізняють політичну, просторову, ринкову, адміністративну, територіальну, функціональну, вертикальну й горизонтальну форми децентралізації влади. Основні види та форми децентралізації публічної влади рідко на практиці реалізуються в чистому вигляді, хоча мають важливе теоретико-методологічне значення. В українських наукових колах не існує достатньо чіткого уявлення про форми децентралізації та характерні риси кожної з них. Питання адміністративної децентралізації в українській доктрині зводиться до питання територіальної децентралізації державного управління.

В країнах Європейського Союзу здебільшого розповсюджена континентальна модель місцевого самоврядування, характерними рисами якої є: якісне залучення громадянського суспільства до процесів формування правил та політики на рівні ЄС; створення постійно діючих консультативних органів за участю відповідних інститутів громадянського суспільства; створення вільних економічних зон і надання допомоги одного регіону іншому в умовах профіциту і дефіциту бюджету; висока відповідальність місцевих органів за результати своєї діяльності.

Колісник С. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.держ.упр., професор Мордвінов О. Г.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Під відповідальністю органів місцевого самоврядування слід розуміти передбачені законами України та деталізовані статутами територіальних громад заходи впливу територіальної громади, фізичних та юридичних осіб і держави на органи місцевого самоврядування з метою впорядкування їхньої діяльності та приведення у відповідність із вимогами актів законодавства і суспільними потребами. Сутність відповідальності може бути розкрита через характерні й загальні ознаки. Характерними ознаками відповідальності органів місцевого самоврядування є: формальна визначеність правовими нормами та обов'язковість для органів місцевого самоврядування; реалізація як через державний, так і громадський вплив; її наслідками, крім реакції держави, є громадське схвалення та підтримка або осуд і покарання. Загальними ознаками є: соціальний характер; зумовленість відповідальності призначенням (роллю) її суб'єкта; публічно-правовий порядок (судовий та шляхом форм безпосередньої демократії) прийняття рішення; наявність ризику в управлінській діяльності, яка може зумовити відповідальність.

Структура відповідальності органів місцевого самоврядування може бути внутрішньою та видовою. Внутрішня включає суб'єкт відповідальності, суб'єкт, наділений правом уживати заходи впливу, та підставу відповідальності. Видова структура включає сукупність видів відповідальності органів місцевого самоврядування, підставою класифікації яких є: зміст соціальних норм, які порушуються; суб'єкт, наділений правом вирішувати питання відповідальності; вид повноважень органів місцевого самоврядування; статус суб'єкта відповідальності; наслідки застосування відповідальності.

Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування набуває форм державного та самоврядного і постає необхідною передумовою відповідальності цих органів та засобом забезпечення законності їх функціонування. Установлено, що державному контролю притаманні як загальні риси (здійснення уповноваженими державними органами та їхніми посадовими особами у межах і відповідно до визначених правових норм; оформлення результатів державного контролю в офіційних матеріалах, що містять дані про характер контролюючих дій, стан справ за тими чи іншими фактами і юридичні наслідки), так і специфічні (може бути тільки зовнішнім; виконує превентивну (профілактичну) функцію; може розглядатися у двох аспектах: як діяльність спеціальних органів, які у межах своїх повноважень наділяються функцією контролю і здійснюють його за допомогою визначених законом методів та процедур; як діяльність органів виконавчої влади за реалізацією делегованих повноважень). Помітне зростання ролі та розвиток інституційних інструментів самоврядного контролю відображає позитивну тенденцію розвитку демократичного суспільства в Україні.

Удосконалення підзаконного правового регулювання слід здійснити шляхом виокремлення в Типовому статуті територіальної громади окремого розділу «Відповідальність органів місцевого самоврядування», у якому має бути визначено: поняття відповідальності органів місцевого самоврядування та принципи, на яких вона ґрунтується; диференційовані процедури відповідальності різних за своїм статусом органів місцевого самоврядування; форми інформування жителів територіальної громади про діяльність органів місцевого самоврядування; форми контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування; статусні можливості уповноваженого із захисту прав територіальної громади (у разі законодавчого запровадження такої інституції); організаційні заходи, спрямовані на підвищення ролі територіальної громади у вирішенні питань відповідальності утворених нею органів.

Каїль О. О., Куреда Н. М.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПЛАНІВ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Перспективність ефективного розвитку лікувально-оздоровчого туризму вимагає зпрогнозованого бачення ресурсних можливостей вітчизняних курортів, інтересів суб'єктів курортного бізнесу, тенденцій платоспроможності попиту на лікувально-оздоровчі послуги та впливу конкурентних пропозицій. Актуальність поставленої проблеми визначається тим, що з позицій економічних інтересів суб'єктів курортного бізнесу альтернативи плануванню розвитку лікувально-оздоровчого туризму немає, оскільки цей процес об'єктивно базується на оцінках витрат і їх співвідношенні з доходами, можливостей та ризиків бізнесу.

Щодо перспектив розвитку вітчизняного ринку лікувально-оздоровчого туризму уже сформувалась практика планування суб'єктами різних рівнів – державного, територіального (курортних дестинацій) та господарських суб'єктів туристичної індустрії (оздоровчими та санаторно-курортними закладами, закладами гостинності, громадського харчування, культури, дозвілля та іншими). На даний час державне планування розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні представлено декількома планами, а саме: Стратегією розвитку туризму та курортів на 2026 р., Концепцією державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 р., сформованими на основі Законів України «Про туризм» та «Про курорти».[1,2] Метою реалізації Стратегії є формування сприятливих умов для активізації розвитку сфери туризму та курортів згідно з міжнародними стандартами якості, перетворення лікувально-оздоровчого туризму на високорентабельну, інтегровану у світовий ринок конкурентоспроможну сферу, що забезпечує прискорення соціально-економічного розвитку регіонів і держави. Досягнення цілей Стратегії має забезпечити ефективну взаємодію правового, організаційного, економічного та фінансового механізмів державного регулювання розвитку сфери туризму та курортів. Так, Стратегія передбачає застосування організаційного механізму, спрямованого на партнерство та співробітництва органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, представників бізнесових та наукових кіл, громадських організацій. Фінансовий механізм має забезпечити реалізацію Стратегії у межах коштів державного та місцевих бюджетів, суб'єктів туристичної діяльності, коштів міжнародної технічної допомоги, інших міжнародних донорів, фінансових організацій (установ), коштів інвесторів та інших джерел. Характеристику планування розвитку лікувально-оздоровчого туризму у курортних дестинаціях проаналізуємо на прикладі Запорізького регіону, у межах якого - Приазов'я сформовано три курорти: «Бердянськ», «Кирилівка» та «Приморськ», і де **сконцентровано понад 600 туристичних і санаторно-курортних установ та 48 дитячих оздоровчих закладів. Щорічно Бердянськ приймає понад мільйон, а Кирилівка майже два мільйони відпочивальників.** Плани розвитку туризму та курортів територіальних громад конкретизують відповідні проблеми та завдання. Так, стратегією розвитку м. Бердянська на період до 2027 р. визначено слабкі сторони розвитку курорту - сезонність надання санаторно-курортних послуг, застаріла матеріально-технічна база більшості закладів оздоровлення, невідповідний рівень обслуговування в більшості закладів відпочинку.[3] В останні роки на приазовських курортах суттєво погіршилась якість рекреаційних ресурсів (моря, пляжів через навали медуз, комарів, морських бліх, викиди на берег великої кількості водоростей, побутових відходів). Для подолання подібного роду екологічних проблем територіальні громади не володіють власними фінансовими, технічними та кадровими ресурсами. Тому ефективність процесів планування та прогнозування розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні залежатиме від: повноти та якості ресурсного, маркетингового та фінансового обґрунтування планів та програм

розвитку курортних дестинацій; формування планів та механізмів контролю за їх виконанням щодо комплексного розвитку (обліку, раціонального використання, відновлення) природних рекреаційних та лікувальних ресурсів у курортних дестинаціях країни; координації дій та системного підходу до розроблення та виконання державної, регіональних і місцевих програм розвитку туризму та курортів.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів. URL: <https://www.kmu.gov.ua> »npas (дата звернення: 21.10.2021).
2. Концепція Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua> »npas (дата звернення: 21.10.2021).
3. Стратегія розвитку м. Бердянська на період до 2027 року. URL: <http://pleddg.org.ua> »Strategiya-Berdyansk (дата звернення: 21.10.2021).

Мізюрко І. В.

ПВНЗ Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука
наук. кер. – к.пед.н. доцент Кочмар Д. А.

ЗООЛОГІЗМИ В ЛЕКСИЧНИХ СИСТЕМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Серед інших мовних рівнів фразеологічний рівень вирізняється етнолінгвістичною інформативністю та особливою експресивністю. Фразеологізми є одиницями ментального рівня, які творяться за участі чинників позамовної дійсності і відображають в основному сприйняття людиною навколишнього світу. Фразеологізми або ідіоми – як сталі мовні звороти, цілісні семантико-структурні одиниці – зберігають свою функціональну придатність лише за умови тривалого спільного комунікативного досвіду певного мовного колективу. Слова, які входять в склад ідіом, втрачають свою функцію носіїв прямого лексичного значення і набувають іншого наповнення, що робить фразеологізми одиницями не лише лінгвістичними, а й культурологічними, які відображають специфіку кожної окремої мови та культури, історії тощо.

Відомо, що проблемам вивчення й класифікації фразеологізмів присвячено немало уваги з боку лінгвістів, в основному це теоретичні засади визначення й класифікації фразеологічних одиниць (Б. Ажнюк, М.Алефіренко, Н.Амосова, Ш.Балі, В.Виноградов, І.Гальперін, та ін.), етнокультурологічні характеристики ФО (Я.Баран, І.Березнева, В.Жуков, О.Селіванова та ін.). Зооніми (зоологізми), або фразеологізми з зоонімічними компонентами в лінгвокультурологічному висвітленні на матеріалі інших слов'янських мов опрацьовували Д. Б. Гудков, М. Б. Журек, О. В. Коваль-Костинська, Т. В. Козлова, В. М. Огольцев, В. М. Телія. Б. М. Ажнюк досліджував зооніми на матеріалі англійської мови, іноді долучаючи факти української мови.

Окремі аспекти зоонімічних фразеологізмів розглянуто в дисертаціях К.Долбіної (український зоонімікон), Г.Кривенка (зоосеміми в англійській мові); О.Нагорної (етнокультурні особливості зоонімів); Н.Петрової (англійські фразеологізми з етно-культурологічним компонентом), В.Ужченка (семантика українських зоофразеологізмів) та ін. Як бачимо, порівняльні дослідження ФО із зоонімом в англійській та українській мовах не стали предметом спеціального студіювання, що зумовлює актуальність обраної теми.

Кожна мова створює специфічну картину світу, яка являє собою певний спосіб його сприйняття. Етнічна специфічність мовної картини світу виявляється в її лексичній системі, семантично значущих граматичних категоріях та фразеологічних одиницях. З погляду набуття конотативних нашарувань в усіх мовах найчисленнішими є найменування флори і фауни. Яскраві приклади національної специфіки конотацій і мовної символіки демонструють зооніми – слова, що слугують назвами тваринного світу.

І англійська, і українська фразеологія формувалися протягом багатовікового історичного розвитку мовотворчості народів. Фразеологічні одиниці разом з лексикою найповніше, безпосередньо – і водночас образно – відображають матеріальне й духовне життя народу. Вони відображають етнічні особливості та мовну картину світу того чи іншого народу. Тобто, вони є, перш за все, носієм національно-культурної інформації.

Особливості світосприйняття різних народів впливають на кількість фразеологізмів у семантичних групах та на структурну організацію зоофразеологізмів. Наш аналіз і його результати вказують на цікаву перспективу вивчення багатозначних, синонімічних і омонімічних зоонімів, тобто подальше їх дослідження в зіставному аспекті цих мов.

Панова Я. Г.

Полтавський державний аграрний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТИМУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Сучасні умови вимагають застосування нових підходів до регіонального розвитку, визначення інструментів регіональної політики. Україна обрала напрям євроінтеграції, тому доцільно розглянути досвід країн Європейського Союзу у сфері регіонального розвитку.

Децентралізація та регіоналізація стали провідними принципами світової, а зокрема, і європейської політики. Це мало вплив на зміни в організації регіонального управління.

Розглянемо більш детально на прикладах використання фінансових інструментів стимулювання розвитку регіонів у європейських країнах. Так, аналіз досвіду країн – членів слід розпочати з розгляду фінансування економічного розвитку регіонів Німеччини.

Головний інструмент реалізації стратегії регіонального розвитку Німеччини – спільне завдання Федерації та земель «Вдосконалення регіональної економічної структури». Відповідно до цього закону, допомога надається депресивним регіонам через залучення туди інвестицій і створення високо конкурентних підприємств [2, с. 253–254].

Ступінь децентралізації бюджетної системи, наявність регулюючих податків, частки доходів і витрат центрального уряду, обсяг і способи надання фінансової допомоги – це ті чинники, за допомогою яких визначається загальна ефективність системи міжбюджетних відносин у Німеччині.

Економічну ефективність децентралізованої бюджетної системи доводить Словаччина, яка ще 20 років тому, як і Україна, не мала інститутів місцевого самоврядування. Фінансування власних функцій у Словаччині відбувається за рахунок власних доходів бюджетів. Фінансові джерела розподіляються між різними рівнями влади так, що уряд і регіони мають потужну фінансову базу для здійснення своєї діяльності. Будучи повністю відповідальними за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці, органи місцевого самоврядування проводять активну економічну політику, у тому числі в питаннях пошуку та залучення інвесторів. Це сприяє як розквіту регіонів, так і високій економічній динаміці Словацької Республіки загалом [3, с. 63–67].

У Нідерландах існує п'ять державних компаній регіонального розвитку, головна мета яких – вдосконалення економічної структури регіонів і боротьба з безробіттям. Вони стимулюють розвиток власного потенціалу провінцій та посилення зв'язків між регіональною та національною промисловістю, надають допомогу малим та середнім підприємствам. [4, с. 254].

У Бельгії функціонують регіональні інвестиційні компанії, що стимулюють створення, реконструкцію та розширення приватних фірм, сприяють створенню нових державних компаній. Існують також регіональні корпорації розвитку, що управляють регіональними банками даних, підтримують секторальні інтереси та беруть участь в антикризовому менеджменті окремих фірм [5, с. 53].

В Україні створено Державний фонд регіонального розвитку, мета діяльності якого – фінансування регіонального розвитку. Зокрема фонд підтримує та стимулює розвиток регіонів, шляхом розподілу фінансових ресурсів.

Враховуючи досвід зарубіжних країн у сфері регіонального розвитку, необхідно звернути увагу на інвестиційне забезпечення, що формує взаємозв'язок влади, бізнесу і громадськості.

Можна зробити висновок, що зарубіжний досвід використання фінансових інструментів стимулювання регіонального розвитку вказує на те, що державна підтримка в країні має бути орієнтована на стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів та посилення їх конкурентоспроможності. Але, незважаючи на успішні досвіди закордонних країн, не можна абсолютно повністю скопіювати і застосувати чийсь конкретний стосовно України. Натомість необхідно сформувати власну політику і стратегію щодо ефективного регулювання економічного розвитку регіонів України.

Список використаних джерел

1. Писаренко Н. В., Українець Л. А. Менеджмент європейської економічної інтеграції. Київ : Знання, 2012. С. 373.
2. Черничко С. Ф. Регулювання регіонального розвитку в Україні та за кордоном (досвід Німеччини). *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20.15. С. 252–256.
3. Жаліла Я. А. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання. Київ : НІСД, 2010. С. 72.
4. Карпець С. Л. Світовий досвід управління регіональним розвитком. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2008. № 2 (44). С. 252–258.
5. Біла С. О. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні. Київ : НІСД, 2011. С. 80.

Педак І. С.

Класичний приватний університет
к.е.н., доцент

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗІ ІНЖЕНЕРНОЇ МЕЛІОРАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Формування державної політики є важливим процесом, оскільки виникає потреба проведення аналізу усіх можливих наслідків від прийнятих державних рішень. Тому завдання повинні бути такими, щоб їх результати призвели до соціально-економічного зростання економіки, включаючи галузь інженерної меліорації. Під терміном «інженерна меліорація» розуміють комплекс технічних прийомів та споруд для покращення природних умов земельних ділянок. Інженерна водна меліорація є однією з галузей водного господарства та гідротехніки. До неї відносяться: зрошення та осушення сільськогосподарських земель, осушення міських та промислових територій, заходи з боротьби із зсувами, захист берегів річок, водосховищ та морів від порушень вітровими хвилями та течіями.

Великий обсяг меліорації земель світу потребує сільське господарство. Відомо, що суша займає третю частину площі нашої планети. Із загальної площі 13,4 млрд. га, розорюється лише десята частина, при цьому близько 60% цих земель потребують зрошення. З початку XIX ст. загальна площа зрошення у світі не перевищувала 8 млн. га, наприкінці століття вона досягла 40 млн. га, а в середині XX перевищувала 100 млн. га. А наприкінці XX на початку XXI вже була 280 млн. га, що складає близько 18% світової площі розорюваних земель. Близько 80% зрошувальних земель азійського континенту приходить на долю Індії, Китаю, Пакистану. На Західній півкулі воно більш розвинене в Північній та Центральній Америці, де площа для зрошення перевищує 27 млн. га (70% це доля США). У Радянському Союзі, тільки у 1983 р., дорівнювало близько 19 млн. га.

Основний розвиток осушення получило з другої половини XX ст. та проходило більш чим у 60 країнах. Загальна площа осушення земель у світі перевищувала 165 млн. га, що складає близько 12% світової площі розорюваних земель.

Будівництво зрошувальної чи осушувальної мережі це тільки початкова стадія процесу меліорації земель, яка є одним з основних напрямків науково-технічного прогресу у сільському господарстві та важливою складовою комплексу заходів з інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Але будівництво сучасних меліоративних систем потребує великих витрат. Як показує зарубіжний досвід ведення сільського господарства на меліоративних землях, такі капіталовкладення себе виправдовують. Зрошені та осушені землі дають близько чверті зросту валової продукції сільського господарства.

Критична ситуація, що склалася в умовах недостатнього зволоження, де розташовано приблизно 78% сільськогосподарських територій України. На основі експериментальних даних для кожної культури і для кожного виду ґрунту встановлюють оптимальну вологість ґрунту, за якою можна отримати розрахунковий врожай.

Таким чином, одним із основних завдань державної політики є необхідність науково обґрунтованого підходу до меліорації земель в Україні. Для покращення врожайності рекомендовано звернути увагу на проблемні зони для використання на них відповідних меліоративних заходів:

- Полісся (західні та північні області) – зона перезволоження. Річна сума опадів перевищує сумарне випаровування. Значна частина земельних угідь постійно чи періодично перезволожена – потребує осушення.

- Лісостеп (центральні області) природні умови різноманітні: на заході – 600 мм – потребує осушення; на сході – майже половина року посушлива – потребує зрошення.

- Степ (майже половина території країни) клімат теплий, кількість опадів – 300-475 мм. Посушливі періоди тривають 30-60 днів. Частина ґрунтів засолені. Потребує зрошення та розсолоння ґрунтів.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Бречко Н. А.

Класичний приватний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ СУЧАСНИХ БАЗ ДАНИХ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Захист баз даних є одним із найскладніших завдань, що стоять перед спеціалістами, які відповідають за створення інформаційної безпеки.

Однак різноманітність діяльності підприємств, структури бізнесу, інформаційних мереж та потоків інформації, прикладних систем та способів організації доступу до них не дозволяє створити універсальну методику рішення.

Тому чіткої та ясної методики комплексного вирішення задачі захисту баз даних, яку можна було б застосовувати у всіх випадках, на даний час не існує, у кожній конкретній ситуації доводиться знаходити індивідуальний підхід.

Список основних вразливостей систем управління базами даних (СУБД) не зазнав істотних змін за останні роки. Проаналізувавши засоби забезпечення безпеки СУБД, архітектуру баз даних, відомі вразливості та інциденти безпеки можна виділити наступні причини виникнення такої ситуації:

- проблемами безпеки серйозно займаються лише великі виробники;
- програмісти баз даних, прикладні програмісти та адміністратори не приділяють належної уваги питанням безпеки;
- різні масштаби та види даних, що зберігаються, вимагають різних підходів до безпеки;
- різні СУБД використовують різні мовні конструкції доступу до даних, організованим з урахуванням однієї й тієї моделі;
- з'являються нові види та моделі зберігання даних.

Майже всі великі виробники СУБД обмежуються розвитком концепції конфіденційності, цілісності та доступності даних, а їх дії спрямовані в основному на подолання існуючих і вже відомих вразливостей, реалізацію основних моделей доступу та розгляд питань, специфічних для конкретної СУБД. Такий підхід забезпечує вирішення конкретних завдань, але не сприяє появі загальної концепції безпеки такого класу програмного забезпечення, як СУБД. Це значно ускладнює завдання щодо забезпечення безпеки сховищ даних на підприємстві.

Класифікація загроз та вразливостей СУБД дозволить упорядкувати їх для подальшого аналізу та захисту, надасть можливість фахівцям з безпеки встановити залежність між вразливістю та причинами її виникнення. В результаті при запровадженні конкретного механізму в СУБД, у адміністраторів та розробників з'явиться можливість встановити та спрогнозувати пов'язані з ним погрози та заздалегідь підготувати відповідні засоби забезпечення безпеки.

Отже, для мінімізації ризику втрат необхідна реалізація комплексу нормативних, організаційних та технічних захисних заходів, насамперед: запровадження рольового управління доступом, організація доступу користувачів за пред'явленням цифрового сертифікату, а в найближчій перспективі - промислове рішення щодо вибіркового шифрування та застосування алгоритмів для шифрування вибраних сегментів бази.

У майбутньому мають також з'явитися типові методики комплексного розв'язання задачі захисту баз даних для підприємств різного масштабу – від дрібних до територіально розподілених.

Список використаних джерел

1. Пасічник В. В., Жежнич П. І., Кравець Р. Б., Пелешин А. М., Тарасов Д. М. Глобальні інформаційні системи та технології. Львів: вид-во «Львівська політехніка», 2006. 350 с.
2. Пономаренко В. С., Журавльова І. В. Основи захисту інформації: навч. посіб. Харків: вид-во ХДЕУ, 2003. 176 с.

Дулапчі А. Ф.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.т.н., професор Хрипко С. Л.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В КЛІЄНТ-СЕРВЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Хмарні технології – це технології розподіленої обробки цифрових даних, за допомогою яких комп'ютерні ресурси надаються інтернет-користувачеві як онлайн-сервіс. Програми запускаються та видають результати роботи у вікні web-браузера на локальному ПК. При цьому всі необхідні для роботи програми та їх дані знаходяться на віддаленому інтернет-сервері та тимчасово кешуються на стороні клієнта: на ПК та ін.[1]

Перевага технології в тому, що користувач має доступ до власних даних, але не повинен піклуватися про інфраструктуру, операційну систему та програмне забезпечення, з яким він працює.

До моделей надання хмарних послуг відносяться IaaS, PaaS та SaaS Програма чи сервіс розгортаються на якійсь технологічній платформі, а її основа – це інфраструктура: віртуальні сервери, обчислювальні потужності, накопичувачі та канали зв'язку.

Мета роботи полягає в дослідженні використання хмарної технології в клієнт-серверному середовищі.

У роботі для досягнення поставленої мети визначено сутність та особливості застосування та запропоновано впровадження клієнт-серверної архітектури платформи як приклад використання моделі хмарних обчислень у навчальному закладі «електронний журнал». [2]

З метою реалізації цього завдання створено базу даних з інформацією про успішність студентів та розроблено програмне забезпечення з використанням середовища розробки Visual Studio та MySQL.

У роботі відповідно до поставленої мети було запропоновано впровадження клієнт-серверної архітектури платформи «електронний журнал» як приклад використання моделі хмарних обчислень.

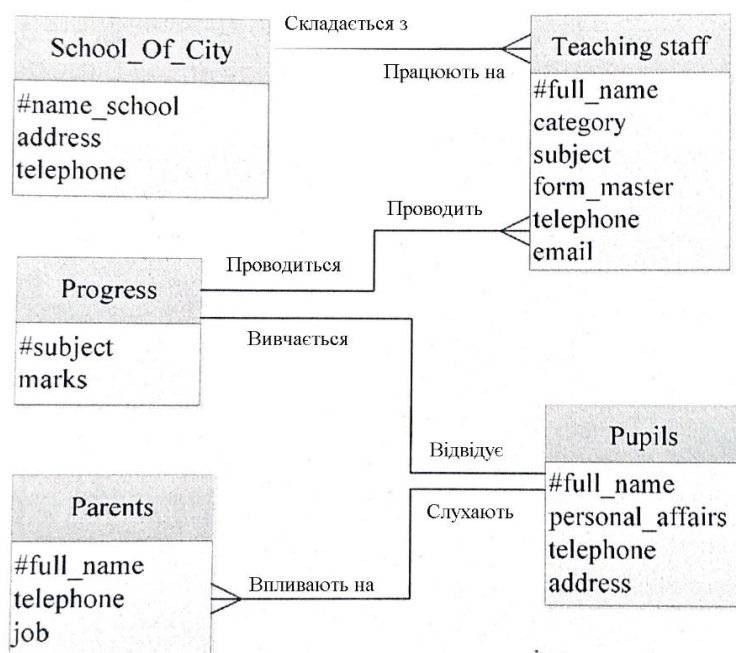

Рис. Концептуальна модель бази даних

Веб додаток було розроблено за допомогою asp.net core, розгорнуто на комп'ютері і налаштована можливість доступу по локальній мережі. Була використана приватна модель розгортання, де веб-додаток використовується однією організацією і має кілька користувачів.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Хмарні технології ІКТ-аутсорсинг і нові функції. ІКТ підрозділів освітніх і наукових установ. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. № 10. С. 8–23.
2. Вакалюк Т. А. Вибір хмарної платформи для проектування хмаро орієнтованого навчального середовища для підготовки бакалаврів інформатики. *Наукові записки. Серія: проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 8. Ч. 3. С. 3–7.

Іванова В. К.

Національний університет «Запорізька Політехніка»
наук. кер. – д.е.н. Шелемєтьєва Т. В.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У ХХІ ст. рівень розвитку цифрових інновацій є одним із визначальних факторів конкурентоспроможності національної економіки. Цифрова економіка, що реалізує цифрові інновації, є певною системою економічних, соціальних та культурних відносин, які відбуваються за допомогою використання цифрових інформаційно-комунікаційних технологій. Процес цифровізації при цьому передбачає перехід від аналогової до цифрової передачі інформації. Перевагами цифровізації є зниження вартості послуг порівняно з традиційною економікою, зростання продуктивності праці, поява можливостей для створення доданої вартості у різних галузях. COVID-19 прискорює процес цифровізації у всіх галузях економіки, стимулюючи все більше бізнесів активніше використовувати ІКТ. Разом із цим, саме цифрові інновації допомагають пом'якшити складнощі і кризи для підприємств під час COVID-19.

Цифровий туризм здійснює свій розвиток у різноманітних формах. Цифровізацію туристичного бізнесу умовно можна розділити на зовнішню та внутрішню. У першому випадку йдеться про плановий перехід комунікацій з клієнтом у цифрове середовище: клієнти більше не мають часу на особисті зустрічі з турагентами для обговорення варіантів відпочинку, оскільки найчастіше країна та готель вже обрані ними самостійно. Тому залишається знайти точку дотику з туроператором, якою зазвичай стає його сайт. На сайті клієнта також не залишають віч-на-віч з питаннями: до спілкування одразу ж підключається співробітник у чаті або чат-бот. Визначальними моментами тут є оперативність реакції та ефективність вирішення питання клієнта. У туроператора на онлайн-продажі робота з клієнтом не припиняється. Цифрові технології дають можливість займатися пост-підтримкою, тобто супроводом та отриманням зворотного зв'язку. Подорож клієнта відстежується на всіх етапах, по можливості з отриманням від нього оцінки сервісу, що надається, за різними позиціями.

Онлайн-купівля розроблених туроператорами турів здійснюється за допомогою пошукових систем. Існуючі пошукові системи позиціонують себе як ресурси, що дозволяють підібрати відповідні тури за пропозицією безлічі туроператорських компаній на підставі заданих критеріїв, що враховують особисті переваги та побажання клієнтів, знайти гарячі тури, стежити за зміною цін на цікаві тури та ін.

Цифровізація туристичного бізнесу внутрішня, усередині компаній має тенденцію на розвиток CRM-систем, автоматичних інструментів для постановки завдань та планування. При вірному застосуванні ці системи та інструменти стануть факторами підвищення конкурентоспроможності туристичних підприємств. Інструментарій, що автоматизує роботу, вивільняє для керівної ланки головний ресурс – вільний час, який може витратитися на вивчення нових технологій ведення бізнесу чи освоєння паралельних ніш.

Цифровізація у сфері туризму знаходиться на початку шляху, хоча нові IT-рішення і з'являються на ринку, їх впровадження все ще відбувається повільно. Вітчизняному туристичному бізнесу не вистачає інструментів для роботи з екскурсіями, турами тощо. Причина криється в нерозвиненості самого туристичного ринку: більшості туроператорів не вистачає гнучкості, щоб освоювати нові технології. Наприклад, освоєння інструменту Atom-S дозволяє створити сайт для туроператора, розмістити свої продукти і за допомогою зручних віджетів просувати їх на сторонніх ресурсах – сайтах агентств або компаній, що працюють в іншій ніші.

Кіш В. В.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
наук. кер. – к.пед.н., доцент Кіш Н. В.

РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Керівництво модерним підприємством в умовах глобалізації економіки та відновлення індустріальних підприємств на добротному новому щабелі, сформованому на застосуванні у виробництві колосального новаторського та інформаційного потенціалу, є непростим процесом, що охоплює вибір та втілення чіткого прийому керуючих впливів для реалізації ключового завдання забезпечення постійного грошового та соціально-економічного розквіту підприємства.

У нинішньому світі безперервно розглядають питання щодо ситуації та можливостей зростання інформатизації суспільства, виконуються чималі дослідження результатів застосування інформаційних технологій у житті, підприємстві та економіці країн. Тільки згідно даних міжнародної аудиторсько-консалтингової компанії Mc Kinsey & Company було виявлено 12 головних технологій (мобільний Інтернет; автоматизація інтелектуальної праці; хмарні інформаційні технології; технології «Інтернет речей» та ін), які стрімко розвиваються та спроможні надати чималий економічний результат. Вчені передбачають, що на всесвітньому ринку фінансовий ефект від масового застосування інформаційних технологій очікується до 2025 року у межах від 14 трлн. дол. США до 33 трлн. дол. США (цифра порівняння з сучасним ВВП Сполучених Штатів і Європейського Союзу разом узятих) [1; 3].

У покращенні систем управління з урахуванням сучасних інформаційних технологій зацікавлені, перш за все, гігантські компанії, які реалізують масове виробництво, випереджають суперників завдяки серійному виробництві.

Раніше організаційні структури управління забезпечували поруч із другими функціями рух інформації. У бюрократичних організаційних структурах рух інформації здійснюється за вертикальним напрямом. В організаційних структурах основний рух інформації здійснюється всередині проектних груп, вищі керівники спрямовують на вирішення ключових завдань.

Сьогодні змінилися джерела інформації для ухвалення рішення, оперативність надходження та обробки даної інформації. Спочатку головним джерелом інформації були внутрішні ресурси організації: співпрацівники, архів, бухгалтерія. У сучасних умовах появилася можливість горизонтальної інтеграції інформаційних ресурсів підприємств, що у цілісному виробничому стані, відпадає необхідність дублювання архівних даних, оскільки можна отримувати завдяки каналам Інтернет як реального часу [1].

Таким чином, роль інформаційної системи в управлінні підприємством варто оцінювати за тим, наскільки оперативно та чітко вона надає змогу накопичувати, опрацьовувати та зберігати промислової інформації, наскільки вона оптимізує процеси планування та контролю за діями підприємств. Особливості інформаційних систем, що використовуються, формуються сьогочасними умовами бізнесу. Інформаційні технології охоплюють також систему інформаційного забезпечення. Система інформаційного забезпечення враховує технічний, комерційний, фінансовий, організаційний, соціальний, економічний та екологічний аспект, вплив яких на ефективність управління інноваціями досліджено багатьма вченими.

Список використаних джерел

1. Исследование McKinsey: Прорывные технологии: достижения, которые изменят жизнь, бизнес и мировую экономику. *Центр гуманитарных технологий*. URL: <http://gtmarket.ru/news/2013/05/28/5962> (дата звернення: 09.10.2021).

2. Музалевская М. А. Разработка эффективных структур и систем управления инновационной деятельностью на основе современных информационных технологий : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05. Орел, 2004. 22 с.

3. Савран Н. В. Ринок інформаційно-комунікаційних технологій в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 213–220.

Латишева О. В.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»
к.е.н.

ІНСТРУМЕНТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ «ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА»

В умовах сьогодення особливого значення набувають питання економії усіх видів ресурсів в контексті концепції «ощадливого виробництва» (lean production/ manufacturing), для чого на практиці використовують різноманітні інструменти вдосконалення бізнес-процесів (рис.1).

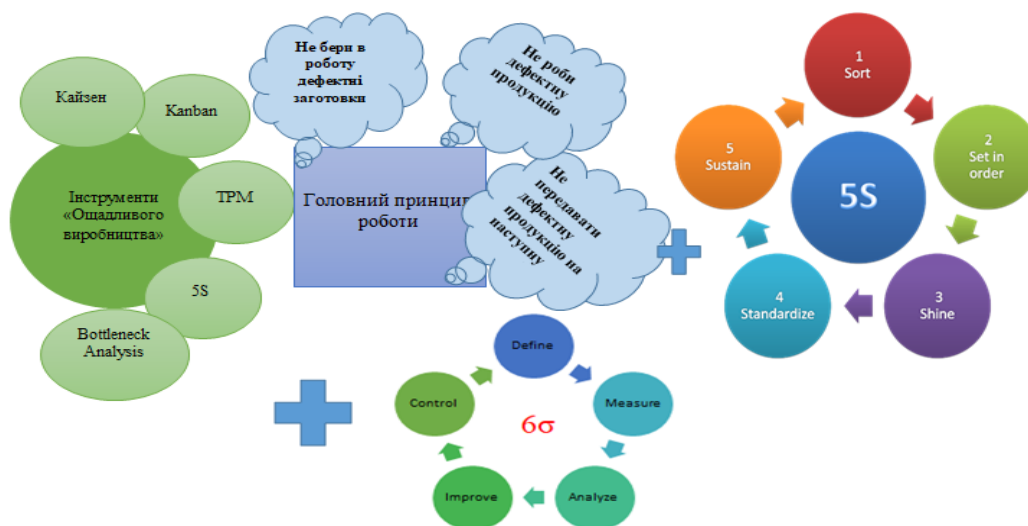

Рис. 1. Основні інструменти вдосконалення бізнес-процесів (угруповано автором за матеріалами [1; 2])

Сучасна концепція «ощадливого виробництва» як «система організації та управління розробкою продукції, виробництвом, взаємовідносинами з постачальниками і споживачами, коли продукція виготовляється в точній відповідності до запитів споживачів і з меншими втратами у порівнянні з масовим виробництвом великими партіями» [2] передбачає використання наступних інструментів: «Кайзен (Kaizen) - процес безперервного планомірного поліпшення малими кроками; Kanban - це технологія організації процесів, яка забезпечує безперервний матеріальний потік, що не потребує «зайвих» складських запасів; TPM (Total Productive Maintenance) - масове продуктивне обслуговування обладнання; Bottleneck Analysis - аналіз вузьких місць» [2].

Представлені інструменти вдосконалення бізнес - процесів (див. рис. 1), на наш погляд, сприяють вдосконаленню бізнес-процесів, а одночасне застосування системи «6 сигм» (6 сигм - оптимальне значення ступеня відхилень ряду вимірів чи результатів для виробничого процесу) та алгоритму «5S» забезпечує додаткове поліпшення процесів завдяки аналізу та своєчасного усунення проблем, а також сприяє найкращій організації та раціоналізації робочого місця оскільки забезпечує: сортування та відокремлення всього, що не потрібно; дотримання порядку, чистоти; систематизацію, стандартизацію та вдосконалення встановлених правил, процедур і технологічних операцій. Недарма ефективність впровадження цих методологій ще понад 10 років тому назад була підтверджена на вітчизняному флагмані машинобудування -ПрАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» (м. Краматорськ).

Варто для вдосконалення бізнес-процесів додаткове використання на підприємствах нотацій моделювання бізнес-процесів (IDF0, DFD та ін.) на IT-платформах (Bizadgi, ARIS та ін.), що дозволить їх краще контролювати.

Список використаних джерел

1. Поремчук Є. Використання методики ощадливого виробництва як спосіб оптимізації бізнесу. *Аналітичні матеріали Онлайн-платформи «Дія. Бізнес»*. URL: <https://business.diaa.gov.ua/en/cases/sistemizaciabiznes-procesiv/vikoristanna-metodiki-osadlivo-virobnictva-ak-sposib-optimizacii-biznesu> (дата звернення: 03.10.2021).
2. Lean – концепція «ощадливого виробництва». *Аналітичні матеріали Онлайн-платформи «it.ua»* URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/lean-manufacturing> (дата звернення: 03.10.2021).

Панченко І. О.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
наук. кер. – к.соц.ком. Вдовіна О. О.

ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ АРХІВНИХ УСТАНОВ

В умовах постійного збільшення обсягів документації, впровадження інформаційних технологій в архівну галузь є важливою та необхідною умовою ефективного функціонування архівних установ. Адже, саме в архівній сфері опрацьовуються надзвичайно великі масиви документів, задовольняються запити користувачів шляхом аналізу та обробки інформації тощо.

Проблеми впровадження інформаційних технологій в архівній галузі знаходяться у полі наукових інтересів багатьох дослідників, зокрема: Н. Кузової, Х. Хащина, А.-М. Аль-Джамалі, Н. Грицяка та інших.

Метою інформатизації роботи архіву є позбавлення праці архівіста від рутинних операцій; підвищення точності та оперативності обліку документів; одержання зведених статистичних даних і здійснення статистичного аналізу документообігу установи, руху документів у відомчому архіві; підвищення виконавської дисципліни, швидкості й точності пошуку документної інформації під час виконання запитів; забезпечення схоронності документів [1, с. 248].

В процесі впровадження інформаційних технологій вітчизняні архівні установи стикаються з такими проблемами: відсутність належного комп'ютерного та програмного забезпечення; брак фінансів; відсутність

у працівників навичок та вмінь роботи із сучасними інформаційними технологіями та їхнє небажання вчитись новому. Ці проблеми уповільнюють темпи впровадження інформаційних технологій в діяльність архівних установ.

Основними напрямками інформатизації архівної сфери є: створення інформаційно-пошукових систем та баз даних для пошуку архівних справ та відомостей за певними фільтрами, а також розміщення цих систем на сайтах архівів та у вигляді єдиної міжархівної інформаційної системи; сканування описів та архівних документів для створення фонду користування, організація віддаленого доступу користувачів до копій із забезпеченням простого і зручного інтерфейсу, а також індексація документів на рівні контенту; запровадження електронного документообігу в архівах та автоматизація взаємодії з користувачами [2].

Інформаційні технології в архівних установах надають користувачам віддалений доступ до документів Національного архівного фонду України (далі – НАФ), що в свою чергу покращує збереженість архівних матеріалів завдяки цифровому фонду користування. Також ІТ-технології зменшують частку ручної праці, за рахунок скорочення кількості справ, що видаються у читальні зали із архівосховищ. Труднощі цього процесу полягають у вазі, яку доводиться щодня переміщувати одному зберігачу фондів. Проблема ускладнена ще й тим, що більшість працівників архівосховищ жіночої статі, а їх праця неавтоматизована та слабо механізована. Інформаційні технології також примножать обсяги запитуваної інформації матеріалів НАФ завдяки автоматизованому опрацюванню запитів, що прискорить та спростить алгоритм дій.

Отже, передусім ефективність діяльності архівних установ залежить саме від новітніх інформаційних технологій. Проте є низка проблем, які гальмують не лише процес використання, а й процес впровадження інформаційних технологій. Для подолання основних проблем архівним установам необхідна державна підтримка, оскільки від забезпечення сучасними ІТ залежить їх якість роботи в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Алексеева Е. В. Архивоведство : навч. посіб. для серед. проф. освіти. Москва : Академія, 2005. 272 с.
2. Перспективні напрямки інформатизації архівної справи. URL: <http://conf.inf.od.ua/doklady-konferentsii/2020/220-prokor-yu> (дата звернення: 24.10.2021).

Чернобаєва В. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.т.н., професор Хрипко С. Л.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІМІТАЦІЙНОМУ МОДЕЛЮВАННІ

Комп'ютерні технології на сучасному етапі займають дуже важливу роль у житті кожної людини. Кожна сучасна людина вже не уявляє свого життя без комп'ютера або мобільного телефону, планшета, а також сьогодні неможливо уявити собі людину, яка не користується мобільним телефоном. Всі ці гаджети використовують хмарні технології. Наприклад. Коли ми відправляємо листа через електронну пошту (e-mail) ми працюємо з поштою на якомусь сайті-сервісі (наприклад, gmail), який цю пошту дозволяє використовувати. Це є хмарний сервіс, що є частиною хмарної технології.

Wolfram Programming Cloud (Хмара програмування Wolfram) – перший об'єкт у лінійці продуктів, заснованих на новій Wolfram Language (Мові програмування Wolfram).

Wolfram Programming Cloud дозволяє програмувати на мові Wolfram у будь-якому браузері та з будь-якого пристрою, а також створювати готові додатки (веб-форми вводу і у майбутньому й мобільні додатки), працювати з прямим API, створювати автоматично генеруємо звіти, відкладені завдання, веб-сторінки і багато іншого.

Мета роботи - використання можливостей хмарної технології Wolfram Programming Cloud для створення додатків при імітаційному моделюванні гри в шахи.

Особливе місце як би пробний камінь для різних засобів моделювання людського інтелекту займає гра в шахи. На ній перевіряються принципи програмування роботи обчислювальних машин.

Кожен з цих елементів легко може бути визначений за допомогою точних і недвозначних понять. Саме ці особливості шахів: складність інтелектуальної діяльності, з одного боку, і простота вихідних елементів – з іншого – зробили цю гру зручним полем для моделювання.

Простіше всіх ходить сама важлива фігура - король, складніше всіх сама проста фігура – пішка. Напрямок ходу залежить від її кольору, з початку вона може ходити, двома різними способами, а також у неї з'являється можливість бити позиції з ліва і справа від себе по діагоналі, якщо там стоїть фігура противника.

Напишемо алгоритм ходу пішки:

```
pawn [ {i_, j_}, ownpositions_, enemypositions_, color_] := module [{possiblepositions},  
if[color==white/  
(*ходы белой пешки*) possiblepositions=  
if[j==2, {{i,j} + {0,1},{i,3} + {'2'}}hi'i} + {'-1-}}] /  
(*ходы черной пешки*)  
possiblepositions=
```

Кожна шахова фігура має свою потужність, яка вимірюється кількістю полів дошки, доступних цій фігурі за характером її руху. Загальна потужність всіх фігур кожного супротивника при абстрактному теоретичному підрахунку – близько 120.

У ході виконання роботи досліджено можливість створення додатків у Wolfram Programming Cloud. Також при створенні додатку використано такі можливості мови як універсальність.

Список використаних джерел

1. Віртуальний підручник Wolfram Language (mathematica). URL: <https://habrahabr.ru/company/wolfram/blog/257733/> (дата звернення: 21.10.2021).

INDUSTRY 4.0 AND EDUCATION: BUILDING COMPETENCIES

For successful and sustainable employee qualifications, it is important that existing learning and development programs are conceptually aligned with each other and extend their content towards Industry 4.0. The increased use of innovative teaching-learning solutions opens up new opportunities for individualized and personalized content transfer as well as targeted support for the workforce in the workplace. It is important to align competence development with the workflow in companies, to adopt flexible, rapidly implementable approaches and to open up opportunities for experimentation for companies and training providers.

Various studies emphasize above all the willingness to engage in lifelong learning, more interdisciplinary thinking and action, and the relevance of digitalization and digital skills (Abele et al., 2017; Flores et al., 2020; Metternich et al., 2017; Shevyakova et al., 2019). However, further differentiation of existing (empirical) results is needed, e.g. for individual sectors, different groups of workers or different qualification pathways. Different systematisation approaches are important benchmarks in this respect. The challenge for skills development in Industry 4.0 is to bridge the gap between the digital dividend for large businesses and the missed opportunities for small businesses, and the emerging digital competence gap for workers with different skills. It is also about avoiding and/or closing the dual digital divide: between large companies and SMEs on the one hand, and between high- and low-skilled workers on the other.

The fourth industrial revolution determines not only and not so much the change in the value chain in production and the transition to new, long-lasting patterns of value creation. The most important consequence of this revolution is a change in the nature of interaction-but also in the world of work, forms of organisation in enterprises, and demands on the competence and skills of the workforce. However, future job prospects, employee competence profiles and the impact on employment are assessed differently by different researchers (Abele et al., 2017; Kagermann et al., 2013; Liker, 2004; Bauernhansl et al., 2016). There is not yet a unified scenario of future job requirements, but there is already a consensus that skills and competence development will play a central role in the implementation of Industry 4.0 and that demands on workers will increase (Metternich et al., 2017; Tisch et al., 2013; Enke et al., 2015; Meudt et al., 2017).

Education organizations: possible changes influenced by Industry 4.0.

Among the key players in the development of Industry 4.0 knowledge are education providers operating within the group or in the marketplace. But also classical educational institutions, schools and universities need to master Industry 4.0 qualifications. These provisions are relevant for all member states of the EEC.

Adapting academic training

Training at colleges and universities provides a crucial impetus for the development of competences in Industry 4.0. This requires adapting existing curricula to the requirements of Industry 4.0 and/or adjusting curricula. In this context, important topics for Industry 4.0 should be, for example, data analysis and evaluation, working with digital networks, developing innovative business models or systems engineering. In terms of interdisciplinary thinking and action, the main goal is to transfer crucial competencies and knowledge for Industry 4.0 also across disciplinary boundaries, for example by providing the engineers of tomorrow with additional skills.

Creating a system of further education

An institutionalized further education system can provide an organizational or legal framework for individualized, open and continuous learning. As a first step, it is recommended to use exemplary pilot projects and initiatives to rapidly disseminate content related to Industry 4.0 theory and practice in companies. In terms of recognition and participation, it is important to involve the workforce at an early stage, to prepare them for the digital change and to improve their skills in enterprises and in the workplace (on-the-job/on-the-job training or mentoring).

In the medium term, a certification system for education providers and offers could ensure the quality of training content and methods and formulate the prerequisites for the acquisition of (online) certificates. In this way, prerequisites for the inclusion of continuing training measures and programs in labor law and joint definition and funding policies could also be formed.

In order to define the requirements for lifelong learning in everyday working life, the experience of new approaches - such as work-related qualifications in IT lifelong learning - should be utilized. It is important here that the lifelong learning system is not understood as a 'one-size-fits-all approach' but that it leaves companies free to choose individual and, if necessary, experimental pathways in initial and continuing training.

Strengthen the training and professional development of teaching staff

In order for teachers to be able to teach the media and digitization skills that will be needed in the future, training courses for future teachers need to be adapted accordingly. On the other hand, trained teaching staff need to be upgraded with new concepts for training business trainers and innovation/project managers. In terms of interdisciplinarity, this applies to all educational institutions and subjects, with vocational schools playing a key role as central institutions within the dual system.

The topic of IT security has been named as an important priority for future competence development. At the same time, however, there is a shortage of qualified workers in this field. For this reason, much more attention should be paid to training skilled workers in the field of IT security.

Development of new business models

Independent training providers must initially expand their service portfolio to include consultancy for companies that covers the entire socio-technical system (technology and skills) of Industry 4.0. This requires a deep understanding of digital technologies in order to be able to accompany companies in the long term. A possible new business model for independent training providers is situational, individual on-the-job and «on-demand» training. Innovative and flexible offerings are needed, which can be integrated into the work process and provide situation-

and person-specific information and training materials. A prerequisite for this is a continuing education system linked to the production process, which could be developed along the lines of an IT continuing education system.

Additional opportunities for self-learning are special training sessions for employees on Industry 4.0 products. In addition, skills and gap analysis also offers new areas of activity for training providers: By measuring the competence and skill gaps of employees, the success of training can be determined and individual improvement strategies can be developed.

Innovative teaching and learning solutions

The learning didactic concepts developed in the project and the online knowledge transfer solution for Industry 4.0, available as a demonstrator, can serve as a starting point for innovative teaching-learning solutions. Also relevant are holistic approaches to human-machine interactions in production, as well as assistance systems focused on support needs.

Strengthening scientific monitoring

The specific and methodological challenges of education and training in relation to Industry 4.0 must be further analyzed through targeted basic and applied research. Science can make an important contribution to assessing the impact on the working world, identifying work skills, and contributing to the development of innovative (online) solutions for training in (higher) education institutions and skills development in companies.

Conclusion

The education system needs to be adapted to future requirements. In order to make pupils and students eligible for Industry 4.0, schools and universities need to be trained in software and digitalization skills. Within the framework of the dual education system, training in vocational schools and in companies must be synchronized with technological change. The prerequisites for this are targeted training and further training of the teaching staff as well as the adaptation of training courses. Overall, initial and continuing vocational training for Industry 4.0 must be company-specific.

References

1. Abele E., Chrysosouris G., Sihn, Metternich W. Learning factories for future oriented research and education in manufacturing. 2017. P. 803–826.
2. Bauernhansl T., Krüger G. Reinhart J., Schuh G. WGP-Standpunkt Industrie 4.0, Wissenschaftliche Gesellschaft für Produktionstechnik. 2016.
3. Enke J., Kraft K., Metternich J., Competency-oriented Design of Learning Modules. *Procedia CIRP*. 2015. № 32. P. 7–12.
4. Flores E., Xu X., Lu Y. Human Capital 4.0: a workforce competence typology for Industry 4.0. *Journal of Manufacturing Technology Management*. 2020. Vol. 31. № 4. P. 687–703. DOI: 10.1108/JMTM-08-2019-0309.
5. Kagermann H., Wahlster W., Helbig J. Umsetzungsempfehlungen für das Zukunftsprojekt Industrie 4.0: Abschlussbericht des Arbeitskreises Industrie 4.0, Forschungsunion. 2013.
6. Liker J. K. The Toyota way: 14 management principles from the world's greatest manufacturer. McGraw-Hill. New York, 2004.
7. Metternich J., Adolph S., Hambach J., Hertle C. Lean 4.0: Durch Digitalisierung die nächste Stufe der Exzellenz erreichen - der Darmstädter Ansatz, Praxishandbuch Industrie 4.0: Branchen - Unternehmen - M&A. 2017.
8. Meudt T., Metternich J., Abele E. Value stream mapping 4.0: Holistic examination of value stream and information logistics in production. *CIRP Annals-Manufacturing Technology*. 2017. № 66. P. 413–416.
9. Shevyakova A., Petrenko E. Features and Perspectives of Digitization in Kazakhstan. *Ubiquitous Computing and the Internet of Things: Prerequisites for the Development of ICT. Studies in Computational Intelligence*. 2019. Vol. 826. Springer, Cham. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-030-13397-9_91
10. Tisch M., Cachay J., Abele E., Metternich J. A Systematic Approach on Developing Action-oriented, Competency-based Learning Factories. *Procedia CIRP*. 2013. № 7. P. 580–585.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА Роль ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ

Арана Санчез А. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.теол., доцент Капустін І. С.

ПЕРЕДАЧА ЄВАНГЕЛЬСЬКОЇ ВІРИ НАСТУПНОМУ ПОКОЛІННЮ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ БОРОТЬБИ ПРОТИ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО РОЗКЛАДАННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.

Почнемо з визначення євангельської віри (на грец. Ευαγγέλιον – блага вістка, добра новина). Віра (на грец. πίστις – довіра, вірність, переконаність), словосполучення, що означає віра чи довіра доброї новини про Ісуса Христа, що через велику Божу любов до нас, Христос помер за нас, людей, за ради спасіння наших душ (Ів. 3:16, 1Тим.4-6, Рим 10:9-11) і воскрес з мертвих для виправдання нашого (Рим.4:25, Рим 8:32-33). Євангельська віра заснована на вченні Ісуса Христа, викладеному в чотирьох Євангеліях.

Потреба вирощування нових трудівників для служіння Богу, які були б здатними передати «вогонь віри» наступному поколінню в умовах кризи моральних та духовних цінностей у нашому суспільстві, це виклик, що має дуже важливе значення для сучасної Церкви та вимагає від неї прийняття потрібних практичних рішень та надання гідної відповіді. Незважаючи на величезні зусилля, які сьогодні церква робить для тренування учнів через біблійні школи, інститути, семінарії та інші навчальні заклади, актуальні як і тоді слова Христа: «Жнива багато, а женців мало» (Мат 9:38). Роблячи аналіз історії виникнення найпрестижніших західних університетів, таких як Оксфорд, Кембридж і Гарвард, ми зауважимо, що вони на своєму початку були християнськими навчальними закладами, де основами їх навчання були філософія та богослов'я та вони мали колосальний вплив у формуванні інтелігенції, як в Європі так і в Америці. Тому зараз ми знову зауважуємо на цей приклад, що треба піднімати на новий рівень працю виховання, тренування та вирощування нових учнів для церковного служіння в Україні.

Ось практичні способи передачі віри наступному поколінню:

1. Через виховання учнів, як теоретичним матеріалом, так і конкретними практичними завданнями. Це головне завдання на даному сучасному етапі розвитку церкви, не дивлячись на деномінаційні відмінності та уявні розбіжності. На плечах керівництва церкви лежить життєво важлива відповідальність, як усередині самої церкви: зберігати чистоту євангельського послання і плекати молодих служителів, так і в відносинах з громадськістю, якому вона служить: впливати на життя суспільства, передаючи вчення Христа і показуючи приклад великого вчителя, Ісуса Христа, всюди.

2. Сіяти, тобто розповсюджувати, вічне Євангеліє Христа. Як зауважив письменник М.О. Некрасов у своєму творі – «Сіячам»: «І де ж ви всі, вмілі, з бодрими обличчями, і з повними-повними жита кошиками? Тож праця засіваючих скромно, крупицями, Просуньте вперед! І сійте розумне, корисне і вічне, О, сійте!».

Також ми бачимо, дуже протверезна заява Ернста фон Крауза в творі «Україна в огні» - Александра Довженко: «Але, Людвігу, ти мусиш знати: ...Вони вже двадцять п'ять років живуть негативними лозунгами відкидання Бога, власності, сім'ї, дружби!...У них немає вічних істин. Тому серед них так багато зрадників...»

Цим словам майже 80 років. Але вони залишаються вельми актуальними й сьогодні. Саме Євангеліє Христа має силу для перетворення людини! Сіяти вічне. Потрібно багато сіяти, особливо на сприятливому ґрунті дитячих та підліткових сердець. Цей ґрунт дасть рясний урожай. Вічні істини: Віра. Прощення. Любов до Бога та до ближнього. Вірність: дружині, сім'ї, Батьківщині. Співчуття. Милість.

3. Зробити серйозний внесок у християнську освіту. Джеймс Хекман (James Heckman), всесвітньо відомий економіст, який отримав Нобелівську премію в 2000 році в галузі економіки за його труди в мікро-економіці і економетрії, пише про «вигідне вкладення в світ». Він це пише на своїй веб-сторінці, «що це вкладення в дітей, у перебігу їх перших п'яти років життя генерує дуже високу рентабельність. Найбільша віддача від кожного долара, вкладеного в них, бачиться у зниженні злочинності та створенні сприятливого середовища для дітей». Це ще одна гучна заява серед наших сучасників, щоб нам приділяти увагу вихованню наступного покоління. Від цього залежить життя і майбутнє нації. Чи зуміємо ми передати їм «вогонь віри»? Господь неодноразово заявляв Своїм учням про важливість спроможності чути: «мають вуха і нечують» (Марк 8:18).

Навчатися – це Божий мандат для церкви. Один із шляхів це створення християнських шкіл з високим рівнем якості освіти, також добре організовані служіння для дітей та підлітків у церковному служінні, де передається висока моральна культура, добро, чистота та духовні цінності, як фундамент для формування особистості. Для церкви це може стати одним з найбільших засобів євангелізації, і, ймовірно, це унікальна можливість впливати на наступне покоління заради його праведності.

Боатрі С. К.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.теол., доцент Капустін І. С.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ МОЛИТОВНОГО СЛУЖІННЯ У СУЧАСНИХ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ЦЕРКВАХ В УКРАЇНІ

Молитва — центральна духовна практика для тих, хто зважився слідувати принципам і цінностям біблійних повчань. Неможливо переоцінити її важливість для успіху духовного життя християн, зокрема, і богослужіння в цілому. Будь-яка справа людини, яка присвячена Богу і громадські заходи, що проводяться чиновниками і владою, які шанують Бога, а також всі літургії християнського богослужіння починаються і закінчуються молитвою. Молитва за біблійним вченням повинна відбуватися регулярно, і це підкреслює її необхідну важливість для людини на землі. «Безперестанку моліться!» (1 Сол. 5:17).

Сучасна протестантська церква в Україні проявляє свою взаємну любов до Господа тим, що вправляється в постійних живих і реально-життєвих взаємовідносинах, одне з яких — молитва. Молитва є засобом спілкування людини з Богом, заснованим на любові. «Ми любимо Його, бо Він перше нас полюбив» (1Ін.4:19). Також для сталості дій духовних дарів в церкві, і ефективності служіння Богу, віруючі протестанти старанно і постійно перебувають в молитвах. «У ревності не лінуйтеся, духом палайте, служіть Господеві, тіштеся надією, утиски терпіть, перебувайте в молитві» (Рим. 12:11-12).

Сучасні протестантські церкви України поставили молитовне служіння в пріоритетному місці серед інших церковних діяльностей і заходів. Парафіяни та священнослужителі проводять особистий час молитви до Бога на їх розсуд. Також практикуються систематичні спільні молитви за розкладом церкви на регулярних основах. Ці молитовні заходи плануються заздалегідь і проводяться на різних рівнях: помісних церков, між-церковних, національних. Незважаючи на спроби і прагнення організаторів молитовних заходів, найкращим чином, організовувати молитовні служіння, нерідко спостерігається незадовільне відвідування, не тільки у парафіян, але і у священнослужителів. Проблема в організації та проведенні молитовних служб полягає не в методах організації, а перш за все, у відсутності людей палаючих брати участь в таких молитовних заходах.

В останні часи, особливо в 2014 році, коли почалася в Україні «Революція гідності», протестантські церкви брали активну участь у подіях, що відбувалися на майдані. Вони проявляли свою громадянську позицію. В цей час протестанти посилено молилися за свою країну. Патріотизм протестантських церков був очевидний. Наприклад, коли переміг Майдан і з країни втекли В. Янукович з командою, саме протестант О. Турчинов, затверджений головою Верховної Ради, став виконуючим обов'язки президента України. В інший час це було б почесно і славно, але саме в той момент безвладдя всередині країни і її безпорадність перед зовнішнім ворогом, О. Турчинов і вся нова команда біля керма зуміли (при всій неоднозначності оцінок їх зусиль) вивести країну з політичного колапсу з найменшими втратами... Анексія Криму Російською агресією і військові нестабільності на сході України, породили відчутне по всій країні молитовне пробудження у протестантських християн. Протестантським віруючим стало не індиферентно на долі людей в Криму, на сході і в усій країні й вони організовували різні молитовні служіння. Позитивний відгук людей на ці молитовні зібрання справив глибоке враження, навіть державні чиновники звернули на це увагу і прокоментували ці явища з вдячністю.

Святування 500 річчя Реформації в Україні під назвою «R-500», на національному рівні, з підтримки президента України Петра Олексійовича Порошенка зіграло колосальну роль в об'єднанні всіх Євангельських протестантських конфесій в Україні для всенародних молитв. По всій країні були організовані спільні молитви віруючих, незалежно від їх конфесійної приналежності. З 2017 року в Україні протестанти об'єднано почали також проводити щорічне свято «День подяки», де сотні тисяч християн збираються в столиці країни для спільних молитв, поклоніння і подяки Богу за врожай.

Активність протестантських церков вплинути духовно на події, що відбуваються в Україні в наш час, очевидна. Виникає велике питання про ефективність молитви віруючими протестантських церков. Це правда, що всі люди «моляться»: віруючі інших християнських конфесій та нехристияни, але ретельне об'єктивне дослідження виявило, що завдяки організації та проведенню активних молитовних заходів в Україні, особливо ж у важких часах, спонукало багато віруючих інших конфесій до молитви. Молитви церков України були почуті Богом, і Він явив Свою милість на Україну та захистив країну від російської агресії значною мірою.

Головань А. Л.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н., доцент Облес І. І.

ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТОВАНOSTІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗВО В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Одним з важливих завдань успішної професійної діяльності педагогічних кадрів є підвищення кваліфікації шляхом розширення базової педагогічної освіти, змісту педагогічних інструментів, освоєння необхідних соціально-психологічних та професійних здібностей. Але формування самосвідомості та потреби у професійному розвитку, вдосконаленні фахових навичок і компетенцій починається саме на етапі професійної підготовки викладачів. Відповідно, необхідною умовою успішної професійної діяльності педагога, в тому числі й викладача закладу вищої освіти (ЗВО), є набуття другого (магістерського) рівня вищої освіти, що надає можливості успішно продовжити шлях власного професійного розвитку.

Розглядаючи професіогенез майбутнього викладача ЗВО на предмет формування ставлення до себе як до педагога, відчуття власної професійної цінності, комфортності у професії та любові до неї, відмічаємо важливість кожного з етапів підготовки фахівця та реалізації на кожному з них в освітньому процесі адаптаційних заходів, які спрямовані на оволодіння методами професійної саморегуляції, свідомого розвитку професійної адаптивної поведінки, професійної адаптивності, як гармонії між цілями та результатами діяльності, в цілому.

Викладач-початківець ЗВО потрапляє у різні адаптаційні періоди. Після завершення навчання, протягом першого року професійної діяльності на нього очікують багато труднощів, пов'язаних із необхідністю активного включення адаптаційних механізмів з метою усунення проблем взаємодії із соціальним середовищем, запобігання чи подолання вже існуючих функціонально-професійних, адміністративно-правових, управлінських, соціально-економічних та інших труднощів. Результатом процесу адаптації майбутнього викладача ЗВО, за умови позитивного перебігу, стане адаптованість як стан фізичної, психологічної та соціальної рівноваги з навколишнім середовищем, при якому відсутні переживання конфлікту та при якому педагог здатний до продуктивної діяльності, здатний реалізувати власний потенціал й успішно відповісти на соціальні очікування відповідно до віку та статі.

Професійна адаптованість, на відміну від професійної неадаптованості та професійної дезадаптованості, постає як відносно стійка тенденція – результат життєдіяльності особистості в професійній сфері, що виявляється у відповідності її цілей і досягнутих під час діяльності результатів, відповідності можливостей і здібностей особистості вимогам професійного середовища.

Як результат професійної адаптації, професійна адаптованість може бути тимчасово ситуативною, стійкою ситуативною чи загальною стійкою, що в кінцевому варіанті виступає відносно усталеним результатом професійного буття фахівця, свідчить про гармонійність намірів та професійних здобутків особистості, дає змогу позитивно інтерпретувати власний професійний досвід, виявляти позитивну професійну Я-концепцію.

Оскільки підготовка на другому (магістерському) рівні вищої освіти повинна забезпечити успішну професійну адаптованість майбутнього викладача ЗВО до реальної педагогічної діяльності, важливим завданням організації процесу є активізація механізмів особистісного розвитку кожного магістранта. Професійна адаптованість на етапі професійної підготовки викладача досить складна конструкція, що в сукупності представлена декількома складовими: психофізіологічна адаптованість, власне професійна адаптованість, соціально-психологічна адаптованість та особистісна адаптованість.

Кожна складова має свої показники. Показником психофізіологічної адаптованості є позитивний психоемоційний стан фахівця, що виявляється у домінуванні позитивних емоцій (задоволеність, радість, зацікавленість) та почуттів (активність, енергійність, комфортність, почуття здоров'я, оптимізму, душевного спокою). Показником власне професійного рівня професійної адаптованості є готовність майбутнього фахівця до викладацької діяльності, що визначається як достатній рівень розвитку професійних знань, умінь і професійних якостей фахівця, що забезпечують ефективність його професійної діяльності. Показником соціально-психологічної адаптованості є позитивне ставлення до професійного середовища. Особистісна адаптованість передбачає повну узгодженість і гармонію Я-психофізіологічного, Я-психологічного, Я-соціально-психологічного та Я-соціального.

Отже, коли показники усіх рівнів професійної адаптованості є позитивними, можна стверджувати, що освітній процес в умовах магістратури досягає особистісного рівня свого функціонування та забезпечує подальшу професійну адаптованість майбутнього викладача ЗВО, його інтерес і готовність до професійної діяльності в реальних умовах, що виражається у позитивній внутрішній мотивації професійної діяльності, професійній готовності до реалізації навчальної, наукової, методичної та організаційно-виховної роботи, професійній рефлексивності, позитивному ставленні до професійного оточення та позитивною професійною Я-концепцією.

Дейнега І. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.теол., доцент Капустін І. С.

СУЧАСНА ПРОТЕСТАНТСЬКА ЦЕРКВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ, ТА ВІЙНИ НА ДОНБАСІ

За останні роки наша держава зазнала багато соціальних потрясінь. Революція гідності (Другий майдан), анексія Криму, військовий конфлікт на Донбасі, економічна криза, пандемія коронавірусу і як слідство локдаун – це лише основний перелік подій в Україні за декілька років. Ці соціальні потрясіння призвели до духовної кризи та глобальних змін цінностей всього суспільства країни, до нових нечуваних раніше викликів для української нової влади, з якими їй важко було справитися без духовної підтримки з боку Церкви. Виникла гостра потреба в подальшому розвитку суспільства в гуманітарному та духовному вимірах. Ця потреба суспільства і влади була успішно заповнена активною діяльністю та участю сучасної протестантської церкви України в цих подіях.

Взимку 2014 року почався Другий Майдан (Революція Гідності) і суспільство України розкололося навпіл. Саме в цей важкий час віруючі-протестанти не займали позицію «церква відділена від держави», а навпаки активно впливали на вирішення проблем які принесли цей розкол. Віруючі та служителі з усіх кутків України їхали до Києва і брали участь в протестах, але не займаючи радикальної політичної позиції, а впливаючи на процес лише з позиції віри, доброти та милосердя. Багато прикладів як протестанти допомагали їжею та ліками не лише протестуючим але й пораненим представникам силових структур, які лише виконували накази попередньої влади, бо вони давали присягу. Протестантська Церква являла милосердя Боже і християни-протестанти часто ставали поміж протестуючими та «силовиками», щоб зупинити кровопролиття. Революція Гідності відкрила новий етап в історії країни. Основні віхи цього етапу:

1. Шлях до європейських цінностей.
2. Можливість вчитися та працювати в європейських країнах завдяки безвізу.
3. Повна декомунізація.

Але були також й негативні наслідки:

1. Втеча деяких головних представників влади за межі України з вкраденим майном та державними грошима.
2. Анексія Криму

3. Окупація частини Донбасу збройними силами та спецслужбами Російської Федерації.

В цій новітній історії країни християни-протестанти налагоджують соціальне служіння на територіях зіткнення із загарбними угрупованнями. В результаті цього служіння почалася робота по постачанню продуктів, одягу, предметів першої необхідності для нашої армії. Протестантська церква робила те, що не могла робити влада з об'єктивних причин, пов'язаних з економічною кризою в країні. Наприклад, багато біженців з Донбасу получили медичну допомогу, кров та їжу завдяки участі протестантських церков. Гуманітарні та соціальні питання, пов'язані з наслідками військового конфлікту на Донбасі, влада вирішувала в тісному співробітництві з протестантами.

Через деякий час після початку бойових дій на Донбасі, багато священників-протестантів стали капеланами ВСУ, які словом та ділом допомагали солдатам та офіцерам з честю виконувати свій обов'язок та присягу. Не тільки лікарі для тіла потрібні були солдатам та офіцерам на фронті, а й «лікарі душі» – капелани.

Маловідомий факт, який практично не висвітлювали СМІ, що з моменту кривавих подій на Майдані, анексії Криму, та спроб спецслужбами РФ створити «народні республіки» ще в шістьох обласних центрах Сходу України (крім Донецька та Луганська, де це вдалося), в цих містах України саме протестанти почали «молитовні майдани».

Метою цих молитов були:

1. Захист державності у своєму рідному місті.
2. Відсутність війни, мир та спокій на вулицях міст та селищ області.
3. Молитви за мир на Донбасі.

Саме в тих містах де були такі молитовні майдани, там якраз і не було бойових дій та гуманітарної катастрофи, які на жаль сталися в Донецьку та Луганську. На цих молитовних майданах також молились за падіння посткомуністичної ідеології на території України (яка наприклад ще й досі присутня у сусідів з Росії та Білорусії). Це дало духовний поштовх і сприяло політичним рішенням влади пов'язаним з повною декомунізацією в нашій країні, зняття всіх постаментів Леніну та іншим «батькам комунізму», перейменуванню вулиць, сіл, міст та, навіть, деяких обласних центрів України. Так наприклад в нашому місті Запоріжжі кожного року на Пасху протестанти проводили «марш Ісуса Христа» по центральному проспекту міста, який носив ім'я Леніна, а з 2016 року марш вже проходив по проспекту Соборному і в ньому почали приймати участь також християни інших деномінацій: православні, греко-католики, римо-католики та інші.

Завдяки цим прикладам ми побачили як сучасна протестантська церква України та держава спільно зробили багато кроків для вирішення питань в гуманітарному та духовному вимірах суспільного розвитку.

Пилипенко С. П.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.соц.н., доцент Демичева А. В.

СПРИЙНЯТТЯ ФЕМІНІЗМУ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Незважаючи на тривалу історію існування та явну присутність у науковому дискурсі, фемінізм і досі є достатньо «темним» терміном, оскільки має вельми широке змістовне поле та як позитивні, так і негативні конотації. Наведемо розуміння фемінізму, представлене у «Великому тлумачному соціологічному словнику COLLINS», де говориться, що фемінізм – це: загальна назва руху жінок проти дискримінації за ознакою статі; цілісна теорія, пов'язана з характером глобального гноблення жінок та їх підпорядкування чоловікам; соціо-політична теорія та практика, яка прагне звільнення всіх жінок від чоловічого домінування та експлуатації; соціальний рух, що містить у собі стратегічну конфронтацію з ґендерно-класовою системою; будь-яка ідеологія, що полягає у діалектичному протиріччі з усіма женонависницькими ідеологіями та діями [2, с. 258]. Отже, фемінізм - політичний, суспільний, ідеологічний рух, який має на меті досягти політичної, економічної, культурної, особистої та соціальної рівності жінок із чоловіками. Це включає боротьбу з насильством проти жінок, мізоґінією, сексизмом, ґендерними стереотипами.

Сучасний фемінізм бореться за права жінки у повсякденні, політиці, науці, спорті, освіті, мистецтві. Відомо, що існують різні напрями сучасного фемінізму, при цьому найрозповсюдженішим є постмодерновий фемінізм, який акцентує увагу на різноманітності, культурі тощо. Стаття Сьюзан Воткінс «Який фемінізм?» (випуск «New Left Review»), поставила питання оновлення сучасного феміністичного руху, його стратегії та повернення до справжньої боротьби. Сенс статті полягає в тому, що С. Воткінс констатує значні зміни у становищі жінок, які відбулися починаючи з 1970-х років, проте відповідь мейнстримного фемінізму на питання стратегії не відбулася, до того ж певні «візюїти залишаються» [3].

Великий внесок у просвітництво та реалізації феміністських ідей роблять громадські організації. Гарним прикладом того, як жіночі / феміністичні громадські організації вплинули на політичні, економічні та соціальні сфери є діяльність Асоціації корінних жінок Канади, яка започаткувала програму «Сестри по духу». Упродовж чотирьох років вона відстежувала, збирала й аналізувала статистику щодо насильства проти жінок корінного населення, співпрацювала з поліцією, організаціями захисту прав людини, з органами державної і місцевої влади, привертала увагу міжнародної спільноти. Зрештою уряд визнав проблему, яка увійшла в історію як Канадська криза. Держава виділила 13 мільйонів канадських доларів для близько ста проєктів з ушанування пам'яті загиблих жінок і з профілактики насильства проти представниць корінного населення. Шведські феміністки досягли того, що з 1994 р. 50% шведського політикуму на національному, регіональному рівні, також в Європейському парламенті складають жінки. У Норвегії, феміністичний рух також активізувався в 1970-х. Об'єднання феміністок збирали дані про ситуацію з працевлаштуванням і правами жінок у суспільстві, з неоплачуваною домашньою працею жінок. Результати національних і міжнародних досліджень доносилися до уряду – і влада розробляла нові політики з огляду на ці дані і вимоги громадянського суспільства [7].

Україна за останні роки багато досягла у питанні унормування законодавчої бази, яка захищає права жінок; з'явилися окремі державні програми, на це спрямовані. Втім імплементація законодавства – це набагато складніший і непередбачуваний процес, оскільки відповідальним людям на місцях часто бракує розуміння теми. Неабияка роль у реалізації ґендерних програм належить громадській думці відносно питань ґендеру, рівноправ'я, фемінізму тощо. Наведемо результат онлайн-опитування, проведеного Центром прав

людини ZMINA влітку 2021 р., яке визначило, що в Україні ідеї фемінізму вважають актуальними тією чи іншою мірою 63,8% [6, с.7]. Участь взяли 725 респондентів – 64,8% жінок та 35,2% чоловіків. Згідно з опитуванням, 61,2% респондентів не вважають себе феміністом / феміністкою (з урахуванням також 19,4% опитаних, які обрали позицію «важко сказати» в питанні про ідентифікацію); вважають себе такими 38,8% респондентів. Очікувано прихильнішими до фемінізму із виявилися жінки: 52,3% опитаних вважають себе феміністками [Там же, с.8]. Серед опитаних чоловіків назвали себе феміністами 13,7%. Крім того, 70% нефеміністів/-ок переконані, що жінки й чоловіки можуть підтримувати фемінізм; 51,6% не погоджується з тим, що ідеї фемінізму суперечать сімейним цінностям; 65,8% нефеміністів/-ок цілком погоджуються, що феміністка може бути жіночною та сексуальною; 67,3% нефеміністів/-ок підтримують ідею про те, що фемінізм передбачає рівномірний розподіл обов'язків з хатньої праці та догляду за дітьми між подружжям / партнерами; 51,8% з них не вважають, що феміністки прагнуть бути схожими на чоловіків; 80,4% погоджуються з думкою, що феміністки виступають проти насильства та сексуальних домагань. 38,5% нефеміністів/-ок переконані в тому, що поширення ідей фемінізму призводить до порушення прав чоловіків. 62,5% опитаних надали приклади асоціацій з позитивним забарвленням: вони вжили слова «рівність», «боротьба», «вибір», «жінка», «безпека», «незалежність», «самостійність», «свобода», «сила» та «справедливість», пояснюючи свої уявлення про «фемінізм» [Там же, с. 9-10]. Варто відзначити, що значна кількість опитаних часто просто зазначали, що не володіють знаннями ні про фемінізм, ні про проблеми, над вирішенням яких працюють сучасні феміністки.

В Україні хороша законодавча підтримка рівних прав і можливостей, але бракує політичної волі, аби її втілювати на практиці. Значна кількість представників української влади та громадян не розуміє, що за ідею несе сучасний фемінізм, вважаючи, що фемінізм порушує права чоловіків. Чоловіки бояться фемінізму, бо не хочуть втрачати свої привілеї, які мають завдяки усталеним гендерним ролям. З іншого боку, у контексті ціни, яку чоловіки платять за привілейоване становище, слід говорити про кризу маскулінності [4].

В Україні просвітницька робота з роз'яснення ідей фемінізму, гендерної рівності ведеться також переважно громадськими активістками. Ініціаторка і співзасновниця інтернет-платформи «Гендер в деталях» Анна Довгопол зазначає, що фемінізм стверджує, що нерівність існує, але що вона створена людьми, а отже, її можна позбутися і жити у вільному суспільстві. Водночас в українському суспільстві сильніше вкорінився стереотип про роль жінки як берегині, обов'язок якої – діти, кухня, «сімейне вогнище» [5]. Однак поступово ситуація змінюється, жінок, а також чоловіків, які мають феміністичні погляди, в Україні більше, також стрімко більше і українські організації та інтернет-платформи, які підтримують фемінізм: «ЮрФем», «Феміністична майстерня», «Гендер в деталях».

Список використаних джерел

1. Безстрашні: вони творять фемінізм в Україні. URL: <https://ua.boell.org/sites/default/files/bezstrashnia4.pdf> (дата звернення: 24.10.2021).
2. Джери Д., Джери Дж. Большой толковый социологический словарь. Collins. Т. 2. Москва : Вече : АСТ, 1999. 320 с.
3. Ларина М. Глобальний фемінізм: час змінити стратегію. URL: <https://commons.com.ua/ru/global-feminism/> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Марценюк Т. Чоловіки бояться фемінізму, бо не хочуть втрачати свої привілеї. URL: <https://komorabooks.com/tamara-martsenyuk-choloviky-boyatsya-feminizmu-bo-ne-hochut-vtrachaty-svoiy-privileiy/> (дата звернення: 01.11.2021).
5. Пласкоть Є. Український фемінізм і феміністки: що ми про це знаємо і як є насправді. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.032.ua/amp/news/2643211/ukrainskij-feminizm-i-feministki-so-mi-pro-ce-znaemo-i-ak-e-naspravdi?espv=1> (дата звернення: 01.11.2021).
6. Що в Україні думають про сучасний фемінізм та феміністок. результати онлайн-опитування. Серпень 2021 р. URL: <https://zmina.ua/content/uploads/sites/2/2021/10/03-1.pdf> (дата звернення: 21.10.2021).
7. Ярошенко Л. Країни розвинутого фемінізму: як їм це вдалось і що вони радять Україні. URL: <https://uwf.org.ua/krayiny-rozvinenogo-feminizmu-yak-yim-cze-vdalos-i-shho-vony-radyat-ukrayini/> (дата звернення: 01.11.2021).

Тимошук П. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облєс І. І.

ЩОДО РОЛІ МОЛОДІЖНОГО СЛУЖІННЯ В СУЧАСНІЙ ХРИСТІЯНСЬКІЙ ОБЩИНІ

На сьогодні в Європейських країнах все більше церков усвідомлюють важливість проведення активної роботи серед молоді. Для нашої країни тема молодіжного служіння актуальна не лише тому, що молоддю недостатньо цікавилися останні десятиріччя, а тому, що потрібно наново переосмислити біблійську основу служіння, відкрити біблійський підхід до служіння.

Незважаючи на відсутність прямої згадки про молодіжне служіння на сторінках Священного Писання (поняття «молодіжне служіння», «жіноче служіння», «група соціальної допомоги і милосердя» тощо у Біблії не знаходимо), в християнській общині молоді завжди приділялася особлива увага.

Мета роботи з молоддю в сучасній християнській общині полягає в тому, щоб наставляти підростаюче покоління на шлях істинних учнів Христа (тобто покаяння та подальше зростання), враховуючи, що на першому місці завжди повинен бути Христос і праведне життя в Нім, а вже потім – орієнтація на потреби й інтереси самої молоді. При цьому молодіжна робота в общині будується на важливих принципах: молодь – це не майбутнє Церкви, а її сьогодення і не є незалежною частиною останньої.

Між тим, молодь вимагає особливої уваги, особливої любові та розуміння, відмінної від роботи з іншими віковими групами, оскільки в юності формується характер, відбувається становлення особистості. Вкрай важливими є підходи до молодіжного служіння, що класифікуються відомими молодіжними пасторами, як то: общинний (громадський) підхід, підготовчий, місіонерський, стратегічний.

У кожному з них знайшли відображення сучасні реалії в розумінні світу, природи, місії Церкви, сучасні тенденції розвитку суспільства. Так, громадський підхід залучає молодь до життя общини. Характеризується доброзичливими стосунками між молоддю, дітьми та дорослими. Цей підхід розглядає молодь як повноцінних партнерів у служінні помісної церкви. Місіонерський підхід представляє молодіжне служіння як місію. Молодіжні керівники розглядаються як місіонери. Молодіжне служіння, що функціонує і як церква, і як школа, і як община та бачить свою основну відповідальність в тому, щоб донести Євангеліє до наступного покоління. Підготовчий підхід – це особливе служіння серед молоді, мета якого – підготувати до ефективної участі в житті церкви керівників, учнів та євангелістів. Молодь розглядається як учні, що мають можливості для служіння і сьогодні, і в майбутньому. Тому молодіжне служіння виступає лабораторією, де вирощується молодь і молодіжні лідери. Стратегічний підхід готує молодь до того, щоб вона стала новою церквою. Тобто, молодіжне служіння, по суті, орієнтоване на створення нової церкви. Молодіжний лідер в перспективі повинен стати пастором цієї церкви. По благословенню материнської церкви, молодь залишає її, створюючи власну нову.

Мета церкви трьохскладова, включає служіння Богові (прославляти Господа у всьому і за все), світу (благості та милосердя), вірянам (зростання в спілкуванні з Господом та іншими вірянами). Молодіжне служіння має бути орієнтоване саме на виконання цих трьох цілей. Відповідно, молодь повинна розвивати ці три напрями у своєму житті.

При формуванні стратегії молодіжного служіння пріоритетом необхідно зробити розвиток духовних стосунків. А успіх реалізації залежатиме від таких чинників як: послідовність і вірність реалізації біблійської стратегії; здорове духовне життя помісної общини; спокутні стосунки серед молоді; розуміння молодіжної культури для більш ефективного застосування біблійської стратегії.

Щодо методологічної роботи з молоддю, вона може виражатися в трьох напрямках: молодь над церквою (молодь відірвана від церкви, живе своїм життям, своїми інтересами, зі своїм керівництвом та організацією); молодь під церквою (молодь безініціативна, не має внутрішньої організації, стратегії і напрямку свого служіння); молодь в церкві (молодь здійснює служіння усередині церкви, будучи частиною церкви, але в той же час молодіжне служіння має окреслені межі та ясні орієнтири у своєму служінні. Що, поза сумнівом, правильно). Будь-який з цих напрямів має різні форми та підходи до організації, на практиці рідко стовідсотково виражений, а конкретна форма організації молодіжної роботи балансує між трьома напрямками.

Крім того, успіх молодіжного служіння залежить від стратегічного керівництва. Сучасна молодь, як ніколи, потребує зрілого духовного наставника, який допоможе поглянути на світ через призму біблійського вчення, допоможе навчитися ставити правильні питання і знаходити правильні відповіді, навчить приймати вірні рішення в різних життєвих обставинах. Молодь потребує пастиря, який любить би її, розумів, жив спільними проблемами, був прикладом для неї. Відповідно, підготовка молодіжних лідерів, розробка програм роботи з молоддю в общині, робота з батьками та їх залучення до молодіжного служіння, робота серед сучасної нехристиянської молоді з метою ефективного донесення їй Євангелія допоможуть вивільнити великий потенціал і можливості молоді та направити на розвиток особистості, Церкви та суспільства в цілому.

Фурса А. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.теол., доцент Капустін І. С.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ ОСНОВНИХ БОГОСЛОВСЬКИХ ДОКТРИН ХАРИЗМАТИЧНОЇ ТА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКОВ В УКРАЇНІ У ХХІ СТОРІЧІ

В наш час вільно поширюється вчення християнських церков різних деномінацій не лише через друковані книги, богослужіння та богословські навчальні заклади, а й через телебачення, радіо, інтернетсайти, соціальні мережі, сервіси відеохостінгу тощо. В цьому різноманітті голосів біблійних вчителів віруючим без богословської освіти та новонаверненим складно розібратися, в чому полягають основні відмінності вчень різних конфесій і в чому їх спільність.

Основні положення богословських доктрин харизматичної і православної церкви ґрунтуються на Апостольському Символі Віри. Значна частина основних доктрин харизматичної та православної церкви збігаються. Ми розглянемо деякі ключові доктринальні розбіжності цих церков, та їх вплив на духовні таїнства та богослужбні практики.

Доктринальні розбіжності між харизматичною та православною церквами починаються з визначення джерел Божественного Одкровення. Якщо в богослів'ї харизматів, як одної з гілок протестантизму, домінує принцип «Sola scriptura» (Тільки Писання), то у їх православних братів передання мають більший авторитет в порівнянні з канонам Біблії. При цьому слід враховувати, що канони Старого Заповіту в протестанському і православному варіантах теж відрізняються.

У православній церкві божественне одкровення походить з двох основних джерел: Священного Писання та Священного Передання. Писанням православні вважають книги Старого і Нового Завітів, що разом утворюють Біблію. Переданням називається багатовіковий досвід Старозавітної і Новозавітної церкви. Цей досвід відображений у догматах вселенських і помісних соборів, ученнях пророків та апостолів, книгах отців церкви, описах життя канонізованих святих і літургійних текстах. Кажучи про два джерела божественного одкровення, православні теологи вважають, що Священне Передання первинне, а Писання вторинне, бо Писання народилося з Передання.

Православний канон, ґрунтуючись на Септуагінті, містить 50 книг Старого Завіту: 39 канонічних книг, які вважаються богонатхненними, і 11 додаткових, так званих «неканонічних», книг, які визнані тільки душекорисними. Крім того, низка книг доповнені текстуально. Харизматична церква дотримується канону традиційного для протестантів, в якому Старий Завіт містить лише масоретський канон із 39 книг іудейського Та-наху, але відрізняється від нього порядком розміщення текстів. Усі інші тексти вважаються апокрифами.

Отже, головні розбіжності в доктринах харизматичної і православної церков походять через використання православною церквою у якості джерела богослів'я розширеного канону Старого Заповіту та передань, що вважаються частиною Божественного Одкровення. Звідси й така різниця в церковних обрядах.

Православна церква практикує багато релігійних ритуалів, яким відводиться важливе місце у богослужбній практиці. Така традиція має назву обрядовір'я. Основні релігійні обряди в православ'ї називаються християнські таїнства. Православна церква практикує сім основних таїнств: причастя, покаяння, хрещення, церковний шлюб, помазання миром, рукоположення на священство і освячення єлеєм. З них в харизматичних церквах таїнствами є лише хрещення і причастя, а все інше практикується у спрощеному вигляді і таїнством не вважається.

Храм у православному обрядовір'ї посідає центральне місце. Усі такі храми побудовані з орієнтацією із сходу на захід. Центральний вхід розташований у західній частині храму. У східній частині – вівтар з іконостасом, який є центром богослужбових дійств. У харизматичних церков будівлі для проведення богослужінь і зібрань не вважаються сакральними і називаються молитовними домами, не храмами, бо храмами вважаються тіла християн.

Доктринальні розбіжності між православними та харизматичними церквами призвели не тільки до суттєвої різниці у їх віровченні, але й у проявленні віряними цих церков християнської віри, як в богослужбних практиках, так і у звичайному житті.

ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Байрамов Р. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

В умовах інформаційного суспільства загострюється потреба у формуванні соціокомунікативної компетентності майбутніх журналістів як аспекта їхнього професіоналізму.

Проблему формування комунікативної компетентності досліджували багато вчених (С. Амеліна, Л. Анпілогова, В. Іванов, Т. Колбіна, Н. Корольова, Д. Люїс, А. Маркова, А. Москаленко, А. Сергієнко, Л. Столяренко та ін.)

Серед складників комунікативної компетентності називають комунікативні знання, вміння та навички, які сприяють вільній комунікації журналіста у професійній діяльності, допомагають виконувати успішно виконувати журналістські функції та соціальну роль; вільно самовиражатися у професійному спілкуванні.

Сьогодні не можна уявити журналіста без таких рис, як комунікабельність, вміння спілкуватися з людьми, розуміти їхні потреби й інтереси. Адже ефективність роботи сучасних медіа безпосередньо залежить від комунікативної компетентності журналістів, від їхнього вміння творчо налагоджувати співпрацю в процесі комунікації в різних галузях суспільного життя. А це потребує формування у майбутніх журналістів соціальної компетентності, що тісно пов'язана в журналістиці з комунікативною.

Останнім часом про розвиток соціокомунікативної компетентності «активно заговорили практики ділових комунікацій. Вони дійшли висновку про необхідність додаткової освіти фахівців у компетентнісному ключі» [1].

Як зазначає дослідниця, компетентнісний підхід до формування «портрету фахівця» необхідно здійснювати з урахуванням вимог часу, відображених в освітніх програмах і паспорті спеціальностей; аспектом професійної компетентності фахівця повинна стати соціокомунікативна компетентність; сукупність різних компетентнісних характеристик фахівця формує розуміння про рівень його професійно-комунікативної культури [2].

Тому одним із завдань сучасної журналістської освіти – професійна підготовка комунікабельної особистості майбутнього фахівця, що передбачає розвиток та стимуляцію творчих резервів кожного студента-журналіста, поглиблення самосвідомості та суб'єктності особистості, її здатності до самореалізації та творчого самовираження, формування та вдосконалення власної комунікативної компетентності, адже наше майбутнє багато в чому залежить від професійної культури представників «четвертої влади», від їхнього журналістського вміння організувати продуктивний діалог у найрізноманітніших сферах людської діяльності.

Список використаних джерел

1. Барабанова Н. Р., Спрінсян В. Г. Ефективна комунікація ділових людей : навч. посіб. Одеса : Друк, 2009. 102 с.
2. Барабанова Н. Р. Соціокомунікативний аспект професійної компетентності фахівця: аналіз, стратегії розвитку : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 316 с.

Балаца Т. Н.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – доцент Леонова Н. В.

ІННОВАЦІЙНІ ІДЕЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ПРИ УМОВАХ САМОВРЯДУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Реформування шкільної освіти потребує теоретичного, методологічного обґрунтування напрямів розвитку, і практичних змін в усіх її складових, у тому числі і в управлінні шкільною організацією. Ці напрями визначено в Законі України «Про освіту», Концепції нової української школи. Серед них є такі: перехід на новіші стандарти та результати навчання, які спрямовано на «формування компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві»; перехід на педагогічне партнерство; надання більшої свободи вчителю, який має професійно розвиватись; децентралізація та ефективне управління, що реально забезпечує школі автономію; нові підходи до фінансування освіти тощо. Адже управлінська підсистема закладу освіти визначає стратегію розвитку та забезпечує необхідні умови для реалізації Концепції нової української школи. За Європейською хартією, місцеве самоврядування – це: «право і спроможність органів місцевого самоврядування здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення» Міністерство освіти і науки України здійснює управління децентралізованою системою освіти через розроблення законодавства, прийняття освітніх норм і стандартів, а також через спеціальні, цілеспрямовані програми розвитку (наприклад, реформування навчальної програми або запровадження системи зовнішнього оцінювання).

За Європейською хартією, місцеве самоврядування – це: «право і спроможність органів місцевого самоврядування здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення» Міністерство освіти і науки України здійснює управління децентралізованою системою освіти через розроблення законодавства, прийняття освітніх норм і стандартів, а також через спеціальні, цілеспрямовані програми розвитку (наприклад, реформування навчальної програми або запровадження системи зовнішнього оцінювання).

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 серпня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 21.10.2021).

2. Концепція нової української школи. URL: http://mon.gov.ua/Новини_2016/12/05/konczepczyia.pdf (дата звернення: 21.10.2021).

3. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. URL: <http://www.ipv.org.ua/component/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html> (дата звернення: 21.10.2021).

Берулава Ц. Е.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія
наук. кер. – к.пед.н., доцент Шумська О. О.

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОДЕЛЕЙ СУЧАСНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У наш час можна спостерігати, що різні університети світу знаходяться на різних етапах-моделях розвитку і відповідно до цього визначають свою місію. Однак, перебуваючи під впливом безлічі суттєвих факторів, вони активно трансформуються, а саме: відбувається поступовий перехід у напрямку від університету 1.0 або 2.0 до університету 3.0 і далі – до університету майбутнього 4.0. Така трансформація призводить до зміни сучасних університетів загалом, тобто всього комплексу їхніх основних функцій. Так, університет 1.0 займається лише освітньою діяльністю. Він здійснює трансляцію знань, підготовку кадрів та забезпечує соціальний розвиток. Університет 2.0 – це дослідницький університет, що виконує одночасно дві місії – навчальну та науково-дослідну. Місія університету 3.0 – комерціалізація знань та технологій. Такий університет керує правами інтелектуальної власності, формує підприємницьку екосистему, перспективні технологічні ринки, визначає обличчя сучасної технологічної революції. Університет 3.0 вважається освітнім закладом пост-індустріального суспільства і поєднує в собі освіту (навчання студентів), науку (створення нових знань) та інновації або підприємництво (застосування знань практично, створення бізнес-структур). Тобто сутність такого університету, як університету нового типу, полягає в тому, що він одночасно реалізує три місії: 1) освітню, 2) науково-дослідну, 3) інноваційну, спрямовану на комерціалізацію знань.

Сучасний університет за моделлю 3.0 відрізняється не кількістю дисциплін, що викладаються в ньому, та реалізованих освітніх програм, а сукупністю наукових тем, затребуваних суспільством, що розглядаються на основі трансдисциплінарного підходу. А базовою вимогою програми стає внесок університету у реалізацію національних цілей та соціально-економічний розвиток країни. Слушно зазначити, що в рамках інноваційної діяльності саме університет 3.0 є освітньою установою, яка робить внесок у досягнення глобальних цілей сталого розвитку ООН.

Університет майбутнього, який зараз позначається як університет 4.0 – це не просто синтез освіти, науки та інновацій, це університет, що функціонує як платформа для співпраці дослідників, викладачів, студентів, бізнес-організацій, органів влади та передбачає значною мірою інтеграцію з усіма структурами соціуму. Можна виокремити такі основні характеристики Університету 4.0: 1) гнучкість освітніх програм: домінування модульних короткострокових програм, які дозволяють набути нових компетенцій у стислий термін; відхилення від програм класичної освіти; 2) заміна перевірки та виставлення балів або оцінки за роботу оцінюванням отриманих студентами компетенцій незалежними експертами або за допомогою спеціальних програм чи платформ; 3) цифрова он-лайн освіта: використання Інтернету, різних сервісів та платформ для здобуття знань; 4) наявність міждисциплінарних кваліфікацій; 5) зміна ролі викладачів (викладачі-наставники, ментори, фасилітатори); 6) адаптивна освіта – збільшення ролі студента у формуванні своєї індивідуальної освітньої програми; 7) висока швидкість перетворень (освітніх програм, траєкторій навчання); 8) розвиток у студентів комплексу професійних навичок, які включають когнітивні (системне та критичне мислення), соціальні (уміння працювати в команді та вміння керувати собою) та цифрові навички; 9) навчання професій майбутнього, тобто професій, яких ще не існує.

Як бачимо, перед значною кількістю вітчизняних закладів вищої освіти стоїть стратегічне надзавдання – щоб бути конкурентоспроможним на національному та міжнародному рівні, необхідно здійснити перехід до нової моделі університету шляхом системної розбудови діючої освітньої установи відповідно до вимог сучасності.

Волкова Ю. І.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
наук. кер. – к.пед.н., професор Якушко Н. М.

ВПЛИВ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ НА РОЗВИТОК ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Діяльність української школи була завжди під контролем вищих органів управління. І тому майже всі свої дії директор школи повинен був погоджувати з ними, наприклад: фінансові та кадрові питання, зміни організаційної структури та елементів програми тощо. Виходить, що директори середніх закладів освіти несли відповідальність за якість освітніх послуг, але не мали змоги самостійно щось змінити. Звичайно, це впливало на якість освіти. Питаннями, як має діяти та працювати школа, керували саме ті, хто не знали потреб та контексту учнів, педагогічного колективу, ресурсів конкретного закладу освіти.

Розв'язала цю проблему реформа децентралізації української школи. Заклади середньої освіти почали рух до більшої свободи й автономії. Реформа децентралізації дала можливість адміністрації закладів середньої освіти академічну автономію, згідно з ЗУ «Про освіту», стаття 23 «Автономія закладу освіти» [1]. Саме академічна автономія надає змогу будувати освітню програму та систему навчання вчителів. Тут постає питання: «Яким чином впливає автономність школи на навчальні досягнення учнів?»

Вплив автономії закладів середньої освіти на розвиток освітньої галузі розглядали українські вчені: В. Мархлевські, А. Сеїтосманов, О. Фасоля. [2]

Види автономії (фінансова, академічна, організаційна, кадрова) закладу формують цілісну систему його функціонування задля досягнення мети діяльності з урахуванням потреб, запитів учасників освітнього процесу, можливостей та завдань засновників, цілей державної освітньої політики.

Дослідження «Організації економічного співробітництва та розвитку» [3] показало закономірність, чим більше автономія закладу середньої освіти, тим кращі результати отримують учні школи. Завдяки автономії можна реалізувати індивідуальний підхід до навчання, що є однією з найголовніших цілей Нової української школи.

Останнім часом велика кількість шкіл перетворилася на більш автономні організації. Також школи частіше стали звітувати перед учнями, їхніми батьками й громадою за багатьма різними показниками. Дані PISA вказують на те, що вдале поєднання автономності й підзвітності школи позитивно впливає на результати учнів у навчанні [4, с. 1].

Чим більша кількість шкіл у країні відповідає за визначення й розробку своїх навчальних програм і систем оцінювання учнів, тим кращими є навчальні досягнення країни. Ця тенденція зберігається й після врахування національного доходу країни. Більш високі результати в тестуванні із читання PISA отримують ті країни, де школам дозволено на свій розсуд визначати системи оцінювання учнів, перелік дисциплін для викладання, зміст таких дисциплін і навчальні посібники для них. Незалежна розробка програм в окремих школах іноді не впливає на результати навчання в них, але залежність на рівні країни все одно зберігається [4, с. 2].

Автономія закладів середньої освіти позитивно впливає на розвиток освітньої галузі. Автономія поєднує в собі свободу і відповідальність, дає можливість реалізувати індивідуальний підхід, покращити результати учнів у навчанні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». *Верховна Рада України*. 2018. Ст. 23.
2. Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи : метод. рекомендації. Київ, 2019.
3. PISA 2015 Results (Volume II). Policies and Practices for Successful Schools. 2015.
4. PISA IN FOCUS 2011/9. OECD. 2011. Р. 1–2.

Георгієва Д. В.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
наук. кер. – старший викладач Каплієнко А. І.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В СВІТ НАУКИ

Освіта є способом входження індивіда в світ культури і науки. Важливо враховувати, що освіта завжди працює в рамках певної культури, вписана в ту чи іншу систему культури. Феномени культури штучні, так як вони створені з природного матеріалу людьми для задоволення їх духовних потреб. До таких феноменів відносять і освіту, займане певне місце в системі культури, від якого залежать цінності та ідеали конкретної культури [1, с. 76].

Від освіти залежать процеси розвитку суспільства, такі як: соціальні, політичні, економічні та ін., а так само нарощування інтелектуального, соціокультурного, духовного потенціалу країни.

Освіта є діяльністю - процесом руху від мети до результату, процесом суб'єктивної і об'єктивної взаємодії педагогів з учнями.

Педагогічний процес проходить в організаційних формах, які поділяються: індивідуальні, групові та колективні. Засобами освіти є: методичні та навчальні тести, наочні посібники, різні технічні засоби навчання [2, с. 33].

Освітній процес має специфічну спрямованість. У своєму організаційному та освітньому аспектах залежить від поставленої мети та очікуваного результату освітньої діяльності. Однією з ознак освіти є технологія, оскільки діяльність викладача в основі дітермінована, зумовлена поставленими цілями навчання і виховання.

У різних інноваційних педагогічних технологіях закріплюються доцільні етапи, кроки, ступені досягнення локальних і загальних цілей освіти в їх наступності та ієрархії. Очевидно що освіта є важливою і невід'ємною частиною будь-якого людського суспільства в період всієї історії його розвитку. Створившись паралельно з генезисом мислення, мови і комунікації, система навчання, виховання і соціалізації пройшла довгу еволюцію, розвиваючись разом з розвитком людської культури.

У різних типах громадських організацій спостерігається різноманітність реалізації їх форми і змісту, що обумовлено неоднорідністю культурно-історичного процесу [1, с. 77].

У наш час стали використовувати термін «Інновація» (поряд з такими, як «нововведення»). Наскільки схожі поняття «нововведення» і «Інновація»? Для того щоб розібрати це питання, необхідно мати на увазі, що термін «Інновація» походить від латинського слова «*innovus*» (*in* – В і *povus* – новий), таким чином, за змістом термін «Інновація» і «нововведення» можуть розглядатися як синоніми. Об'єднуючим початком цих понять є розгляд інновації (нововведення) у двох значеннях, тобто як нововведення (новий педагогічний підхід, використання нових технологій тощо) і як процесу його здійснення [1, с. 77].

Якщо взяти інновації як матеріальний продукт, то вони будуть порівнюватися з нововведеннями (новими процесами, методами та ін.), а як процес вони розглядаються як зміни, які спрямовані на освоєння, розробку, використання і поширення нововведень. Друге значення нововведення означає результат процесу інновації, які розвиваються в часі і має чітко виражені стадії етапи. Стадії інновації, у видах діяльності, нічим не відрізняються від відомих етапів процесу «наука - виробництво - споживання», причому їх трактування як фаз (виникнення, адаптація, реалізація та ін.) інновація не змінює сутності справи. Процес інновації - це інше формулювання процесу «наука - виробництво - споживання».

Що стосується суті інновації, то тут є різні точки зору вітчизняних і зарубіжних вчених. Але в якій би формі, не виражалася суть інновації, загальними рисами цього поняття є зміна (часткове або кардинальне) новизна і застосованість [2, с. 34].

Інновація, як процес, складна і суперечлива, а її результати – нововведення різні. Для ефективного управління інноваційним механізмом потрібна класифікація інновацій. Інновації можуть бути класифіковані за різними ознаками. Залежно від того, які категорії використовують, інновації розрізняють [1, с. 77]:

– Види робіт - наукові, дослідницько-експериментальні інновації в педагогічному процесі;
– Конкретні результати процесу інновації - винаходи, стандарти, нові методи організації виховання і навчання;

- Ступінь новизни;
- Вид ефекту - науково-технічні, інформаційні, освітні інновації;
- Охоплення основних сфер діяльності;

У практиці управління інноваційним процесом враховується найбільш важливі критерії, які відображають суть інновацій і впливають з визначення поняття «інновація». До таких критеріїв відносять ступінь новизни і предметний зміст. Серед інновацій, які виділяються за предметним змістом, найбільш важливими є технологічні. Інновація характеризується спорідненими термінами: інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційний потенціал і потенціал інновації. Інноваційний процес розглядається як процес проходження інновацією циклу «дослідження - виробництво - споживання». Інноваційна діяльність є видами робіт, які створюють види нововведень, до складу яких входять дослідження пошуково-прикладного характеру, проектно-конструкторські та технологічні розробки, дослідно-експериментальні роботи [3, с. 27].

Список використаних джерел

1. Іванченко С. М. Інновації в освіті: загальна і додаткова освіта дітей : навч.-метод. посіб. Москва : Фенікс, 2011. 341 с.

2. Інноваційні педагогічні технології : навч.-метод. посіб. Тирасполь, 2016. 100 с.

3. Мандель Б. Сучасні інноваційні технології в освіті. *Освітні технології: розробка*. 2015. № 2. С. 27–48.

Горбаненко К. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Кузьменко Ю. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕТАЛУРГІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Процес формування інженерних кадрів містить у собі кілька взаємодоповнюючих етапів, на кожному з яких відбувається цілеспрямований відбір підготовленої до активного творчого навчання молоді: спочатку - як абітурієнтів технічних закладів вищої освіти, а потім як його студентів, аспірантів та ін. На всіх цих етапах росте професійний і інтелектуальний рівень студентів, формується їхня громадянська позиція, формуються моральні орієнтири. Найважливішим з них є принцип єдності викладання й науково-практичного дослідження, що, поряд із принципами демократизації та гуманізації інженерної освіти становлять основу так званої класичної моделі технічного закладу вищої освіти.

Епоха науково-технічного прогресу обумовила істотну роль технічних закладів вищої освіти у підготовці науково-інженерної й державно-управлінської еліти. В Україні й в інших індустріально розвинених країнах цьому сприяла низка чинників, серед яких, зокрема, можна відзначити підвищення статусу інженера в умовах «індустріального» суспільства, посилення ролі інженерних кадрів у модернізації і переорієнтації виробництва, його важкого переходу до капіталістичної моделі.

Сучасний технічний заклад вищої освіти становить собою навчальний заклад, у якому поряд із глибокими професійними знаннями студенти одержують фундаментальну підготовку в природничих, загальноінженерних, соціально-економічних і гуманітарних галузях знання.

Особливо варто підкреслити роль фундаментальної підготовки у технічному закладу вищої освіти. Саме вона, формуючи методологічно систематизовані інваріантні знання, створює основу для засвоєння наступного професійно-прикладного навчального матеріалу, розвиває творчі здатності й системне мислення, озброює методами одержання знань, сприяє становленню й удосконалюванню наукового світогляду, підвищує рівень професійної й загальної культури майбутнього фахівця.

У той же час необхідно відзначити, що, надаючи винятково велике значення фундаментальній підготовці (у нашому випадку це пов'язано зі збільшенням контекстного характеру вивчення дисциплін фундаментального циклу), не слід занадто обмежувати обсяги знань професійних дисциплін і практичних занять, реалізованих у навчальних і науково-дослідних лабораторіях, на виробничих практиках. Сучасні зразки техніки, високі технології можуть створювати тільки ті фахівці, які добре підготовлені як інженери. Адже сучасний інженер-металург повинен оволодіти комплексом загальних професійних знань та умінь, професійних компетенцій, наявність яких дозволяє стверджувати, що він відповідає основним вимогам сьогодення.

Складність, комплексний характер цього загалу знань та умінь, професійних компетенцій, окреслених цими вимогами, вимагають спеціальної професійної підготовки інженера-металурга. Ця підготовка завершується на старших курсах технічного закладу вищої освіти, коли спеціальні дисципліни вивчаються з опорою на ті фундаментальні знання, які були засвоєні студентами на попередніх курсах.

Древинська С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Самодумська О. Л.

НАВЧАННЯ ОБДАРОВаних СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Особливе місце у виявленні та ідентифікації здібностей та обдарувань студентів посідає спеціально організована аналітична діяльність викладачів із застосуванням як традиційних педагогічних методів, так і спеціальних психологічних методик, спрямованих на виявлення мотивації, професійної спрямованості студентів, рівня розвитку їх здібностей, креативності, особистісних якостей тощо. У цьому контексті особливого значення набуває володіння викладачем такими методами дослідження як педагогічне спостереження, тестування, анкетування, опитування студентів; аналіз контрольних, самостійних, творчих робіт; визначення рейтингу пріоритетних цінностей у вихованні тощо.

Важливого значення в організації навчання обдарованих студентів набувають умови, за яких сьогодні здійснюється керівництво роботою обдарованих студентів. Результати опитування викладачів засвідчують, що основними передумовами ефективності відповідної роботи є: розуміння керівництвом ЗВО важливості та необхідності такої роботи; усвідомлення викладачами необхідності підготовки молодих учених; наявність студентів, обдарованих у певній галузі діяльності; власна ініціатива викладачів і студентів; наявність цікавих програм для дослідження; бажання студентів займатися певною проблемою (кількість таких студентів з року в рік зростає); можливості виконання державних замовлень; усвідомлення головних пріоритетів світоглядної культури особистості студента.

Практично всі опитані викладачі вбачають цілеспрямовану роботу з навчання обдарованих студентів перспективною з огляду на необхідність піднесення національного характеру освіти; гуманізації освітнього процесу; втілення в життя національної ідеї; наближення національної освіти до європейських стандартів; необхідності підвищення професійного рівня студентів, підготовка кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку; формування творчих, цілеспрямованих, конкурентноспроможних фахівців, талановитих науковців; забезпечення мобільності наших фахівців в освоєнні новітніх технологій науки та впровадження їх у життя; підвищення мотивації студентів до навчання; створення реальних умов для продуктивної роботи наукового студентського товариства; поповнення штату кафедр молодими науковцями, здатними до наукової роботи. Ця категорія студентів повинна мати право на пільговий вступ до аспірантури. Якщо ж молодий спеціаліст працює у школі, то вищий навчальний заклад має простежити подальший трудовий шлях такого студента (так, у деяких ЗВО за кожним таким студентом закріплюється викладач-консультант, заводиться дос'є, в якому відстежуються досягнення, підтримуються зв'язки).

Серед основних проблем, які виникають в організації навчання обдарованих студентів, опитаними викладачами перш за все зазначається на недостатності підтримки такої роботи з боку адміністрації навчального закладу, зокрема матеріальної, а також відсутності відповідних педагогічних кадрів, спроможних працювати з обдарованими студентами.

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що ЗВО України накопичено значний досвід щодо навчання і виховання обдарованих студентів, який реалізується як у цілеспрямованій роботі кафедр освітнього закладу, так і в діяльності окремих викладачів. На жаль, не завжди така робота координується адміністрацією ЗВО чи спеціально створеним для відповідної функції підрозділу університету.

Дяченко М. Д.

Класичний приватний університет
д.пед.н., доцент

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах розвитку громадянського суспільства актуалізується проблема формування професійної відповідальності майбутніх фахівців, оскільки від їхнього ставлення до виконання службових обов'язків та соціальної ролі залежить певною мірою та доля нашої держави загалом.

Сьогодні Україна потребує висококваліфікованих фахівців, здатних оперативно реагувати на зміни в усіх сферах життя, володіти професійними технологіями, в тому числі інноваційними, на високому рівні, глибоко усвідомлюючи відповідальність перед законом та власним сумлінням за виконання професійних функцій.

Відповідальність визначають як одну з найважливіших якостей особистості, що допускає єдність свідомості й дії особистості, чинник соціальної безпеки, поєднує особистість у групі в соціумі О. Безрукова [1].

Соціальну відповідальність трактують як «ступінь відповідності дій соціальних суб'єктів (особистостей, соціальних груп, спільнот, держави) взаємним вимогам, діючим правовим та іншим соціальним нормам, загальним інтересам; виступає засобом підтримання цілісності суспільства, суспільної злагоди, соціальної інтеграції» [4, с. 42].

Параметрами формування професійної відповідальності є: мотивація відповідальної поведінки, систему знань і уявлень про відповідальність як особистісну якість; система професійних умінь, досвід відповідального розв'язання проблем, готовність до самоконтролю; ціннісні орієнтації, особистісний сенс відповідальної поведінки; погляди та переконання особистості, світоглядна готовність її до відповідальності; моральна, психологічна, інтелектуальна, комунікативна, інформаційна готовність до відповідальної поведінки [3].

Чинниками відповідальності виступають внутрішні особистісні детермінанти, пов'язані з суб'єктом відповідальності – особистістю та зовнішні ситуативні, пов'язані з контекстом відповідальності – ситуацією.

У процесі професійної підготовки основними умовами формування відповідальності майбутніх фахівців є формування мотиваційної основи відповідальності; розширення самостійності у різних сферах діяльності; індивідуальний підхід до кожного з суб'єктів освітнього процесу з урахуванням рівня сформованості відповідальності; раціональне використання різних видів діяльності включаючи теоретичну та практичну підготовку що здійснюються в освітньому процесі; підвищення виховних можливостей освітнього процесу; вдосконалення навчального процесу; формування навичок відповідальної поведінки; вдосконалення процесу самовиховання; оптимізація будови професійної діяльності [2].

В умовах модернізації освіти й інтеграції України в європейський соціокультурний простір посилюються вимоги до підготовки відповідальних майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Безрукова О. А. Соціальна відповідальність в сучасному українському суспільстві : соціологічна концептуалізація та досвід емпіричного дослідження. Запоріжжя, 2015. 36 с.

2. Гаμουла І. А. Формування відповідальності в курсантів військових інститутів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2002. 18 с.

3. Сатановська Л. Формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів освіти в умовах вищого навчального закладу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка*. 2015. № 1. С. 65–70.

4. Соціологія: терміни, поняття, персоналії : навч. словник-довідник / уклад. : В. М. Піча, Ю. В. Піча, Н. М. Хома та ін. ; за заг. ред. В. М. Пічі. 2-ге вид., стереотип. Львів, 2002. 480 с.

Дяченко О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Кузьменко Ю. А.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ МЕТАЛУРГІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Традиційно мета професійної освіти визначалася набором знань, умінь і навичок, якими повинен володіти випускник. Нині такий підхід виявився недостатнім, у зв'язку з переходом на компетентнісну освіту. Соціуму потрібні фахівці, готові до творчої ініціативи, самостійності, мобільності, здатні практично вирішувати поставлені перед ними життєві і професійні проблеми. Це, в свою чергу, багато в чому залежить не тільки від отриманих знань, умінь і навичок, а від певних додаткових якостей, для визначення яких і вживають поняття «компетенції» і «компетентність». У зв'язку з цим постає актуальним питання про використання компетентнісного підходу, в тому числі у професійній підготовці учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Традиційна модель освіти, зазначає академік І. Зязюн, спрямована на передачу майбутньому спеціалісту необхідних знань, умінь, навичок, у наш час втрачає свою перспективність. Виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей освіти, перестановки акценту зі знань спеціаліста на його людські, особистісні якості, що постають водночас і як ціль, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності [1, с. 12].

Компетентний фахівець, на думку Л. Кайдалової, повинен володіти професійними знаннями, вміннями та навичками, приймати правильно оптимальне рішення, володіти аналітичним і критичним мисленням, розуміти і сприймати точку зору своїх колег, тощо [2, с. 24].

Потрібно відзначити, що формування відповідного рівня компетентності здійснюється у двох аспектах: у якості властивості особистості та її психічного стану. Основними компонентами психологічної характеристики особистості є: мотиваційний (зацікавленість у діяльності, потреба у досягненні успіху тощо); пізнавальний (розуміння своїх обов'язків, поставлених завдань, оцінка їх важливості, знання засобів досягнення цілей тощо); емоційний (почуття відповідальності, впевненість в успіху тощо); волевий (управління собою, зосередженість на виконанні завдань тощо).

Важливо не протиставляти компетентність знанням або вмінням, оскільки перше поняття є більш загальним, ніж поняття «знання» або «уміння». На нашу думку, компетентність містить як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти, коли компетентний фахівець повинен не лише розуміти сутність проблеми, але й уміти практично її вирішувати, в залежності від конкретних умов застосовувати певний метод вирішення проблеми. Таким чином, компетентність виражає значення традиційної тріади «знання, уміння, навички», інтегруючи їх в єдиний комплекс. Крім того, компетентність визначається як поглиблене знання предмета або засвоєне уміння. Компетентність також доцільна для опису реального рівня підготовки фахівця, якого вирізняє здатність обирати найбільш оптимальні рішення, володіти критичним мисленням.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Неперервна освіта: концептуальні засади і сучасні технології. *Творча особистість у системі неперервної освіти*. Харків : ХДПУ, 2001. С. 8–16.
2. Кайдалова Л. Г. Теоретичні засади компетентнісного підходу до професійного навчання. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. праць. Харків : УІПА, 2009. С. 21–25.

Зеленова В. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Кузьменко Ю. А.

СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081»ПРАВО»

Система вищої юридичної освіти в Україні нині набуває нового змісту і змінюється відповідно до нових суспільних потреб (державно-правових, політичних, економічних, культурно-освітніх тощо). Необхідність здійснення правової реформи, створення ефективної системи правового забезпечення в різних сферах суспільного життя, підвищення якості нормотворчої, правоохоронної та правозастосовчої діяльності, – все це висуває нові вимоги до рівня підготовки правників у вищих навчальних закладах. Актуальним завданням стає пошук інноваційних форм і методів підготовки юристів: від розроблення і введення в навчальні плани нових перспективних дисциплін до впровадження інноваційних методик викладання правничих наук. Заслужовують на увагу механізми та новітні технології, які допомагають готувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних правників, здатних виконувати складні науково-дослідні, фахово-прикладні й творчі завдання. Ось чому важливо знайти найбільш ефективні шляхи модернізації й підвищення якості сучасної юридичної освіти.

Пошук інновацій у формах навчання призвів до появи так званих нестандартних занять. Використання такого типу занять як телеконференція відіграє значну роль у підготовці студентів-юристів. За допомогою екрану у реальному часі студенти з різних правознавчих ЗВО під час заняття мають змогу обговорити різноманітні питання правотворчого характеру, відвідати різні судові засідання, прийняти участь у конференції у будь-якому місті України, не виходячи з аудиторії. Нині є можливість проведення не лише загальноукраїнських, а й міжнародних конференцій, які сприяють обміну досвідом, надають можливість обговорювати різно-

манітні правові проблеми, порівняти різні підходи до вирішення певних юридичних завдань у режимі реального часу. Цей метод набув популярності у багатьох країнах Заходу, нині він набирає популярності й у сфері освіти України. Телеконференція, останнім часом, займає важливе місце в процесі підготовки юристів і користується попитом у всіх вищих навчальних закладах, які готують юристів.

Аналіз стану використання педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх юристів засвідчив, що значне місце у навчальному процесі займають ігрові методи.

Саме у процесі навчально-ігрової діяльності її учасники переживають найрізноманітніші емоційно-психічні стани, що загострює їхні відчуття, активізує внутрішні стимули, поглиблює пізнання, посилює прагнення до навчання, усуває напруження, втомлюваність, відчуття перевтоми, невпевненість, сприяє самоутвердженню особистості, посилює її віру в свої сили і можливості.

Використання ділових ігор значно активізує діяльність майбутніх юристів, допомагає проконтролювати рівень засвоєних знань та умінь. Ділові ігри використовуються практично під час вивчення усіх фахових дисциплін, таких як: «Цивільне право», «Міжнародне право», «Кримінально-процесуальне право» тощо.

Кооперативне навчання – це технологія навчання в малих групах. Члени великої групи розділяються на декілька малих груп і діють по інструкції, спеціально розробленої для них викладачем. Кожний працює над своїм завданням, своєю частиною матеріалу до повного розуміння досліджуваного питання і завершення роботи над ним. Потім студенти обмінюються знахідками, тому що робота кожного є дуже важливою й істотною для роботи всіх інших, оскільки без неї завдання не буде вважатися виконаним.

Метод проектів – це комплексний метод навчання, що дозволяє будувати навчальний процес, виходячи з інтересів студентів (курсантів), що дає можливість їм виявити самостійність у плануванні, організації і контролі своєї навчально-пізнавальної діяльності, результатом якої є створення певного продукту або явища.

Одним із найбільш поширених видів роботи у процесі фахової підготовки майбутніх юристів є кейс-метод. Нині він займає значне місце у процесі вивчення дисциплін фахового циклу, хоча й з'явився в практиці вищої школи України не так й давно. Цей метод найдоцільніше використовувати у процесі підготовки майбутніх спеціалістів, тому що він направлений на формування професійних якостей у студентів.

Отже, на основі вищевикладеного матеріалу можна зробити висновок, що використання педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх бакалаврів зі спеціальності 081 «Право» займає значне місце у навчальному процесі ЗВО, проте, існують певні проблеми:

- реалізація нових вимог до юридичної освіти вимагає зміцнення матеріально-технічної бази ЗВО, розвитку педагогічної творчості, використання більш інтенсивних педагогічних технологій;
- юристи-освітяни і науковці мають збільшити зусилля в напрямі адаптації законодавства України, в тому числі у сфері вищої юридичної освіти, до вимог європейських і світових стандартів;
- є необхідність удосконалення системи післядипломної освіти шляхом перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів нових напрямів юридичної науки і практики.

Корінь В. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Кузьменко Ю. А.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ГОТОВНОСТІ ДО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У сучасному світі дедалі більшого розвитку набуває інклюзивна модель освіти, пов'язана з дотриманням прав людини. Інклюзивна освіта базується на соціальній моделі розуміння інвалідності, яка на протиположності медичній моделі, розглядає ваду здоров'я як соціальну проблему, а не як характеристику особистості, оскільки вона (проблема) зумовлена непристосованістю оточення, включаючи ставлення до людей з особливими потребами, архітектурну безбар'єрність тощо.

Ця модель спрямована на зміни в суспільстві таким чином, щоб воно забезпечувало рівну участь громадян у реалізації своїх прав і надавало їм таку можливість.

Доводиться констатувати, що наразі трапляються випадки, коли права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття освіти, соціальну інтеграцію лише декларуються за відсутності механізмів їхньої реалізації та недостатнього знання інших ефективних практик навчання.

Професія вихователя вимагає всебічних знань, безмежної душевної щедрості, любові до дітей, бо його професійна діяльність – особлива, специфічна, що пояснюється віком вихованців, оскільки це – свого роду втручання у внутрішній світ дитини, а особливо, якщо мова йде про дітей, які мають ті чи інші відхилення в розвитку. Умови сучасного суспільства детермінують повагу до людського розмаїття, встановлення принципів солідарності та безпеки, що забезпечує захист та повне інтегрування в соціум усіх верств населення, перш за все – осіб з обмеженими психічними чи фізичними можливостями. Це зумовлено визначенням головної мети соціального розвитку – створення «суспільства для всіх». З огляду на це тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

Питанням інклюзивної освіти присвячено наукові розвідки багатьох вітчизняних учених (В. Бондар, О. Мартинчук, В. Синьов, О. Хохліна та інші) і зарубіжних дослідників (Д. Барбер, Т. Лорман, Т. Міттлер та інші).

Проблему психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку вивчали Е. Джордан, Т. Лещинська, М. Малофєєв та інші. Вчені підкреслюють значущість вчасного надання корекційно-реабілітаційної допомоги й соціальної підтримки таким дітям, а також ефективного психолого-педагогічного супроводу цього процесу.

Ідеї дослідження ґрунтуються на важливих положеннях нормативно-правових документів, зокрема Конституції України; Законах України: «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про дошкільну освіту; Конвенції ООН «Про права дитини», «Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю», Наказі Міністерства освіти і науки України від «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання», Постанові Кабінету Міністрів України «Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти», Листі МОН України «Щодо порядку зарахування дітей до інклюзивних та спеціальних груп закладів дошкільної освіти» тощо.

Виходячи з вищепредставлених аргументів наукова проблема формування у майбутніх вихователів закладі дошкільної освіти готовності до розвитку дітей з особливими освітніми потребами набуває актуально-перспективного характеру.

Кремена О. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: СТРУКТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МЕТОДИ

Світовий стрімкий процес переходу до дистанційної форми навчання, зумовлений світовою пандемією COVID-19, став неабияким викликом для всіх учасників освітнього процесу – адаптація до відносно нової для національної освіти форми навчання. Сьогодні дистанційна освіта стає рівноцінною формою навчання поряд з денною, вечірньою, заочною. Цей процес переходу вимагає суттєвих трансформацій освітнього середовища.

Форма дистанційної освіти законодавчо закріплена в таких нормативно правових документах, як: Закон України «Про освіту», Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, Лист МОН України від 02.11.2020 № 1/9-609 «Щодо організації дистанційного навчання». Ці та інші нормативно-правові документи визначають засади дистанційної форми навчання, регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту.

Переконані, дистанційне навчання – це сучасний формат освіти, який може стати ефективним інструментом не тільки під час карантину, а й в звичайному освітньому процесі. Та для його поширення та використання на рівні з іншими формами навчання необхідно сформувати та постійно удосконалювати структуру реалізації освітнього процесу в дистанційному форматі. На нашу думку, базову структуру дистанційної форми навчання можна представити як сукупність таких елементів: «освітня платформа – курси – ресурси – завдання – колективна творча робота – підсумкове тестування».

Освітні платформи як основа дистанційної освіти повинні містити навчальні курси, які будуть наповнені навчальним контентом (ресурсами).

Ресурси як навчальні матеріали включають лекції, посібники, відео-лекції, онлайн зустрічі з фахівцями тощо. Тобто ресурси – це основоположні матеріали, необхідні для проходження курсу, що становлять основу вивчення тем.

Завдання, що містяться в курсі, необхідні для закріплення навчального матеріалу (як в тестовій формі, так і практичні завдання).

Особливу увагу слід надати колективній творчій роботі. Такий вид опанування навчального контенту має стати визначальною особливістю дистанційної освіти та зламати стереотипи, що дистанційна форма навчання – це монотонно та шаблонно. Групова, а тим паче, творча робота допоможе об'єднати учасників курсу, допомогти їм якісно та взаємодіючи (розвиваючи soft skills) набути компетентностей у рамках курсу. Це може бути гейміфікований формат, застосування методу мозкового штурму. Наприклад, учасникам курсу пропонується практично вирішити ситуацію, яка стосується відповідної теми курсу шляхом мозкового штурму, за якого всі учасники міркують над однією проблемою і «йдуть на неї в атаку». Учасники розвивають креативність мислення, вільно висловлюють свої думки.

Обов'язковим елементом кожного освітнього курсу повинен бути підсумковий тест з метою оцінювання результатів проходження курсу. Таким чином, викладач зможе дійти до висновку та проаналізувати успіхи слухачів під час дистанційної форми навчання.

Отже, якісне дистанційне навчання можливе за допомогою правильної організації та структури освітнього процесу в дистанційній формі із застосуванням новачієних інтерактивних навчальних методик в цифровізованому просторі.

Сучасна дистанційна освіта може стати однією з провідних форм навчання в модернізованому інформаційному суспільстві, що вимагає суттєвих змін у багатьох сферах діяльності насамперед в освіті усіх рівнів.

Кривко В. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Сущенко А. В.

ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВИТИ В США

Дослідження проблеми управління якістю вищої освіти в США передбачає наступне: з'ясування сутності та співвідношення основних понять – якості як загальнонаукової категорії та якості вищої освіти, управління та управління якістю вищої освіти, узагальнення особливостей різних підходів до управління якістю, застосування відповідних висновків цього аналізу до особливостей забезпечення якості вищої освіти в США та визначення можливостей використання цього досвіду у вітчизняній системі освіти.

Сучасні дослідження містять як загальні, так і локальні підходи щодо вирішення проблем управління якістю вищої освіти, разом із тим вони не створюють цілісної наукової теорії щодо розвитку системи управління якістю вищої освіти.

Аспекти управління якістю вищої освіти, які вивчають науковці, включають: методологічні підходи до вирішення проблеми управління якістю вищої освіти, організаційні основи управління якістю підготовки фахівців, державні та державно-громадські механізми управління якістю вищої освіти, створення й впровадження систем управління якістю у ЗВО, стратегічне управління якістю вищої освіти, моніторинг якості вищої освіти.

На конкретно-науковому рівні, в нашому випадку в педагогічній науці, категорія якості конкретизується в категорію якості вищої освіти. Дослідивши різні тлумачення концепції якості вищої освіти в науковій літературі, ми можемо виокремити її головні складові: 1) наявність громадянських, побутових та професійних компетенцій особистості; 2) відповідність досягнутих освітніх результатів встановленим цілям або державним стандартам; 3) відповідність освіти очікуванням і потребам особистості та суспільства.

Варто відзначити, що розуміння якості вищої освіти у вітчизняній педагогіці значно змінилося за останні два десятиліття. Якщо раніше пріоритетом був обсяг засвоєних фахівцем знань та алгоритмів їх

відтворення за зразком, то в останні роки акцент змістився на здатність випускника ЗВО адаптуватися в професійному середовищі, творчо використовувати набуті знання при розв'язанні життєвих та професійних завдань, самостійно здобувати нові знання. Саме тому якість вищої освіти трактується як комплекс характеристик результатів освітнього процесу у ЗВО, які визначають послідовне, ефективне формування компетентності, професійної свідомості, організаційної культури, здатності до самоосвіти.

У своєму дослідженні ми будемо розглядати якість вищої освіти як інтегральну характеристику освітнього процесу та його результатів, що відбиває міру їх відповідності завданям цілям суспільства з формування та розвитку громадянських, побутових та професійних компетенцій особистості.

Левченко Д. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ

Трансформації в галузі освіти, зумовили «визнання позитивної ролі сім'ї у вихованні дітей і набуває вміння взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими, організовувати власну діяльність. Наскільки ефективно дитина буде опановувати цими навичками, залежить від ставлення сім'ї до дошкільної установи. Гармонійний розвиток дошкільника без активної участі його батьків в освітньому процесі навряд чи можливо» [1, с. 5].

Ключова роль сім'ї зумовлена її першочерговим впливом на фізичне, моральне, духовне життя дитини. Родина для дитини є одночасно і середовищем проживання, та виховним середовищем. Саме тому вона найбільше впливає на виховний процес, особливо в дошкільному віці дитини.

З метою підготовки майбутніх вихователів готовності до взаємодії сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей необхідним є формування у студентів спеціальності «Дошкільна освіта» індивідуального стилю фахової діяльності вихователя – професійна свідомість як сукупності фахових знань, ідей, цінностей, що стають орієнтиром та інструментом професійної діяльності.

Освітній процес у ЗВО потрібно спрямовувати на: педагогізацію та гуманізацію професійної діяльності вихователів; розвиток готовності майбутніх вихователів до створення педагогічно освітньо-виховного середовища, максимально комфортного для кожної дитини й дитячого колективу загалом; удосконалення професійної особистості вихователя; духовну взаємодію студентів і викладачів на діалогічних засадах, активізацію творчого потенціалу студентів, розвиток їхньої самостійності, творчого мислення, потреби в подальшому професійному самовдосконаленні.

Майбутні вихователі закладу дошкільної освіти повинні в процесі професійної підготовки навчитися консультувати батьків з питань виховання та розвитку дітей. Необхідно при цьому поєднувати різні форми педагогічної співпраці дошкільного закладу та родини, проводити індивідуальну роботу з сім'єю, використовуючи особистісно-орієнтований та диференційований підходи до такого виду діяльності. Така взаємодія має будуватися на засадах довіри й толерантності, відкритості та громадянської відповідальності за безпеку і радісне дитинство вихованців дошкільного закладу.

У процесі професійної підготовки майбутніх вихователів до взаємодії сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей дієвими формульованими заходами, спрямованими на реалізацію визначених педагогічних умов, є підготовка студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта до проведення у майбутніх педагогічній діяльності в межах закладу дошкільної освіти: групових батьківських зборів двічі на рік; роботи батьківського комітету; консультацій: індивідуальних і групових (для батьків, яких цікавлять однакові питання, проводяться кілька разів на місяць); усного опитування, що сприяє вивченню ціннісних орієнтацій батьків у вихованні дитини; спостереження за спілкуванням дітей з родиною, розмови з членами сім'ї та з їхніми дітьми; опитування для батьків (анкети «Хороші ви батьки?», «Патріотичне виховання дітей», «Карати чи ні?»); свят, що організовуються та проводяться разом з батьками, учасниками яких є і батьки, й діти, і вихователі; колективного оформлення інформаційних куточків дитячої групи; виставок дитячих робіт та родинної творчості тощо.

Отже, взаємодія родини та закладу дошкільної освіти у вихованні дітей – багатоаспектний процес, спрямований на всебічний розвиток дитини (фізичний, духовний, розвиток пізнавальної активності, уваги, почуттів, емоцій дитини).

Список використаних джерел

1. Михайлицька О. І. Дитячий садок: перша школа життя. *Дитячий садок*. 2004. № 24. С. 5–6.

Мелешко А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.наук професор Сущенко Л. О.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Україна сьогодні потребує удосконалення системи освіти, яка б утворювала умови розвитку суспільства на всіх рівнях: соціальних, психологічних, загальнокультурних, професійних тощо. Протягом останніх 5 років в Україні проблема невідповідності кваліфікацій з потребами ринку праці лише загострюється. Спочатку через структурну перебудову економіки значна частина робочої сили потребувала перенавчання. Поступово більшої популярності набуває вища освіта і все менш привабливою здається професійно-технічна освіта. Тим самим в останні роки саме технічні спеціалісти поступово стають дефіцитними і більш конкурентоспроможними. Однак за інформацією прес-служби Державної служби зайнятості найбільший попит в Україні є на робітничі спеціальності [1].

За результатами реформи освіти з'явилися заклади фахової передвищої освіти, випускники яких мають робітничі професії. Але їх компетентність не завжди задовольняє роботодавців. З огляду конкуренто-

спроможності заклади фахової передвищої освіти мають постійно коригувати освітні програми та переорієнтовуватися на підготовку кадрів за тими спеціальностями, які мають не тільки вагомий попит на сучасному ринку праці, але й перспективу розвитку. Такі програми мають бути спрямовані на розвиток новітніх технологій та давати відносну гарантію на подальше працевлаштування, отримання високооплачуваної і стабільної роботи.

Забезпечення якості освіти пов'язують з автономією навчальних закладів та гарантією якості з їх боку [2]. Це у свою чергу обумовлює модернізацію управління освітою через створення систем моніторингу якості освіти.

Моніторинг у вищому навчальному закладі як інформаційно-аналітична система об'єднує спостереження, збір, аналіз, обробку інформації про стан об'єкта з метою оцінювання, прогнозування та поширення інформації для прийняття на цій основі управлінського рішення щодо поточного коригування.

Моніторинг закладів фахової передвищої освіти частіше зводиться до статистичній звітності державних підприємств. Інформація, що передається закладами однобічна і не може висвітлити всі аспекти роботи закладу та його робітників. Оцінювання і прогнозування проводиться не в самому закладі, а спускається «з гори» державними управлінськими установами.

Така ситуація не може сприяти ні розвитку закладу фахової передвищої освіти, ні його рейтингу чи конкурентоспроможності. Завдяки нормативно-правовій базі заклад не може самостійно прийняти рішення зокрема про зміну освітньої програми чи переводу здобувачів на новий напрямок підготовки.

З іншого боку недосконалість системи моніторингу, що впроваджується в закладах фахової передвищої освіти не дає повний об'єм інформації для обробки та аналізу щодо якості надання освітніх послуг. Зазвичай моніторингу підлягають лише успішність здобувачів освіти при вивченні того чи іншого курсу чи проходження практики. Відсутня інформація про викладачів, їх фах, успішність та компетентність, наукові розробки, ступінь володіння методикою викладання та новітніми технологіями.

Якщо в закладах вищої освіти моніторинг проводять відповідні підрозділи, де є не менше трьох працівників, то в закладах фахової передвищої освіти такі підрозділи відсутні за штатом, а навантаження з моніторингу розподілене поміж завідуючими відділень. Зрозуміло, що цей великий об'єм роботи виконується частково, не вдаючись до подробиць зворотного зв'язку від здобувачів освіти та їх батьків чи від роботодавців. Окрім цього завідуючий відділенням не має механізмів впливу на якість роботи викладача, чи його заохочення. Він лише реагує на скарги від здобувачів освіти, і не може реагувати об'єктивно, оскільки не володіє інформацією в повному обсязі.

Зкладам фахової передвищої освіти слід формувати свою автоматизовану систему моніторингу, яка б складалася з кількох напрямків. Моніторинг успішності здобувачів освіти проводитимуть завідуючі відділенням, моніторинг компетентнісного росту викладачів (підвищення кваліфікації, публікаційна активність, методичні розробки тощо) – методист закладу, моніторинг відповідності освітніх програм – зам директора з навчальної роботи, моніторинг зворотного зв'язку від здобувачів освіти та їх батьків – зам директора з виховної роботи, моніторинг зворотного зв'язку від роботодавців – зам директора з практики, моніторинг рейтингу та престижу – зам директора з профорієнтаційної роботи. Таким чином, буде охоплена більшість суттєвих напрямків моніторингу, за результатами якого директор закладу може аналізувати стан якості надання освітніх послуг та прогнозувати напрямки розвитку закладу.

Список використаних джерел

1. Афанасьєва Ю. В. Публічне управління XXI століття: синтез науки та практики : зб. тез XIX Міжнар. наук. конгресу, 19 квітня 2019 р. Харків : вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2019. С. 246–248.
2. Булах І. Є., Волосовець О. П., Вороненко Ю. В. Система управління якістю медичної освіти в Україні : монографія. Дніпропетровськ : АРТ - ПРЕС, 2003. 212 с.

Мигденко Т. С.

Слов'янський фаховий коледж Національного авіаційного університету
наук. кер. – викладач-методист Сласна О. В.

E-LEARNING В СИСТЕМІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність проблематики дослідження обумовлена вимушеним переходом до віддаленої роботи та дистанційного навчання як наслідок пандемії COVID-19, що в результаті стали випробуванням для нашого суспільства, наслідки якого ще належить побачити. Однак ця криза може спровокувати «бум» в середовищі E-Learning. Інвестори сподіваються, що переваги якісного онлайн-навчання залучать більшу кількість здобувачів освіти і викладачів в найближчому майбутньому - на довгострокову перспективу.

Мета дослідження – розглянути проблеми та перспективи E-learning в системі змішаного навчання в закладах передвищої освіти.

Викладення основного матеріалу дослідження. У вітчизняному науковому просторі проблемами теорії та практики дистанційного навчання займалися А. Аханян, А. Андрєєв, М. Бухаркіна, Я. Ваграменко, В. Кухаренко, В. Лазарєв, С. Нестеренко, Є. Полат, О. Рибалко; принципи дистанційної освіти та навчання стали предметом дослідження у працях В. Вержбицького, Ю. Дьоміна та інших.

E-learning - це навчання або підготовка, які здійснюються за допомогою цифрових технологій. E-learning дозволяє отримати знання, не виходячи з дому, але поки що тільки частково. Електронне навчання поступово стає вже звичним явищем, але ширші можливості відкриває змішане навчання, у межах якого фази присутності та спілкування є частими й обов'язковими [0].

Навчальний процес при змішаному навчанні поєднує синхронні активності (навчання «обличчям до обличчя») з асинхронними - матеріалами для самостійного навчання і домашніми завданнями. При цьому здобувач сам приймає рішення про шляхи, час, місце і темп навчання [2].

На нашу думку, мінуси E-learning в системі змішаного навчання полягають в наступному: проблеми з мотивацією - знаходячись вдома, важче змусити себе працювати; відсутність контакту з однокурсниками і обмежений контакт з викладачами; необхідність мати дуже високий рівень самодисципліни [3].

Висновки. Пандемія COVID-19 сприяла вимушеному впровадженню так званої «онлайн-освіти». Застосування E-learning в системі змішаного навчання відкриває нові перспективи для самоосвіти й автономного навчання, особливо якщо йдеться про отримання другої освіти або підвищення кваліфікації. Подальшого вивчення потребують питання доцільності використання окремих форм електронного навчання на різних етапах освіти, окремих мультимедійних програм для формування певних навичок у сфері передвищої освіти.

Список використаних джерел

1. Вишнівський В. В. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів : навч. посіб. Київ : ДУТ, 2014. 140 с.
2. Стадник О. Д., Яременко О. В., Балабан Я. Р., Мороз І. О. Перспективи дистанційного і змішаного навчання в системі безперервної освіти : зб. наук. пр. *Педагогічні науки*. 2017.
3. Прибилова В. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. Проблеми сучасної освіти. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/view/8791> (дата звернення: 21.10.2021).

Московченко В. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Сущенко Л. О.

МОДЕЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ЗДО № 290 «ЗАЙЧАТКА» ЗМР

Мета дошкільної освіти в Україні визначена на державному рівні. Вона полягає в забезпеченні своєчасного, повноцінного, всебічного, цілісного розвитку і виховання дитячої особистості з урахуванням її вікових можливостей та індивідуальних інтересів, нахилів, задатків; створенні сприятливих умов для самовираження, самоствердження, саморозвитку і самореалізації власного «Я» кожної дитини [3].

Кожен заклад освіти має надавати якісні освітні послуги всім дітям, незалежно від їхньої статі, економічного статусу, етнічного походження чи освітніх потреб. Усі освітні та управлінські процеси, що відбуваються у закладі освіти, мають бути спрямовані на надання якісних освітніх послуг.

Запровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти в дошкільному закладі – стратегічне рішення, яке може допомогти поліпшити його загальну дієвість та забезпечити міцну основу для ініціатив щодо ефективного та сталого розвитку. Важливо розглядати внутрішню систему забезпечення якості освіти не як окремих напрям, а як політику грамотної комплексної побудови діяльності закладу дошкільної освіти.

Внутрішня система створюється не на папері, а в освітньому просторі, в управлінській та освітній діяльності. Положення про внутрішню систему є важливим етапом її розбудови, але не є самоціллю, документом заради документа. Це положення має лише зафіксувати спільно вироблені управлінські рішення, які описують компоненти якості освіти, процедури їх функціонування, способи оцінювання [1].

Основні етапи моделювання внутрішньої системи:

1. Проектування внутрішньої системи: визначення цілей функціонування внутрішньої системи; визначення необхідних ресурсів; ` визначення компонентів та механізмів функціонування внутрішньої системи; ` визначення критеріїв оцінювання функціонування внутрішньої системи; ` прийняття управлінських рішень щодо функціонування внутрішньої системи.

2. Самооцінювання освітніх та управлінських процесів: моніторинг процесів системи; аналіз результатів моніторингу; визначення рівня якості функціонування системи; визначення результатів функціонування системи.

3. Звітування: аналіз стану функціонування системи; ` визначення шляхів удосконалення функціонування системи.

4. Планування: визначення заходів для вдосконалення функціонування системи.

Компоненти внутрішньої системи формуються за чотирма напрямками освітньої діяльності ЗДО:

- Освітнє середовище закладу дошкільної освіти.
- Здобувачі дошкільної освіти. Забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку, набуття нею життєвого соціального досвіду.

- Фахова діяльність педагогічних працівників закладу дошкільної освіти.

- Управлінські процеси закладу дошкільної освіти.

ЗДО може використовувати Орієнтовні критерії та індикатори для самооцінювання освітніх і управлінських процесів закладу дошкільної освіти. Згідно з Критеріями кожен компонент має відповідні вимоги/правила, виконання яких дозволяє забезпечити якість освіти та освітньої діяльності у ЗДО [2].

Забезпечити комплексний розгляд питань, пов'язаних із формуванням внутрішньої системи, та колегіально розробити документ про внутрішню систему неможливо без партнерської діяльності усіх фахівців закладу, які мають бути включені в процеси оцінювання якості освіти та інтерпретації отриманих результатів.

Це керівник ЗДО, вихователь-методист, тимчасові структури (творчі ініціативні групи педагогів, групи моніторингу тощо), педагогічна рада. До формування внутрішньої системи варто залучити й інших працівників ЗДО, а також батьків або інших законних представників дітей (далі – батьки), експертів у сфері дошкільної освіти та управління, представників місцевої громади тощо [2].

Організуючи таку роботу, варто враховувати тип ЗДО, його місцезнаходження, особливості педагогічного колективу та інші особливості діяльності ЗДО.

Результати самооцінювання освітніх і управлінських процесів ЗДО доцільно розглянути на засіданні педагогічної ради, обговорити з представниками батьківської громади. До розгляду / обговорення можуть

залучатися представник засновника ЗДО, експерти у сфері дошкільної освіти та управління тощо. Для забезпечення прозорості та інформаційної відкритості ЗДО рекомендується оприлюднювати результати самооцінювання. Їх може бути включено до річного звіту про діяльність ЗДО, який оприлюднюється на вебсайті закладу освіти (у разі відсутності – вебсайті засновника) відповідно до частини другої статті 30 Закону України «Про освіту» [2].

Розроблений проєкт Положення про внутрішню систему доцільно попередньо обговорити за участю представників педагогічного та батьківського колективів. У разі наявності обґрунтованих пропозицій та зауважень проєкт варто доопрацювати. Положення про внутрішню систему схвалюється педагогічною радою ЗДО та затверджується його керівником. Доцільно ознайомити всіх учасників освітнього процесу зі стратегією (політикою) забезпечення якості освіти в ЗДО та процедурами її втілення. Затверджене Положення про внутрішню систему рекомендується розміщувати на вебсайті ЗДО (у разі відсутності – на вебсайті засновника).

Список використаних джерел

1. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
2. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти : Наказ Державної служби якості освіти України від 30 листопада 2020 р. № 01-11/71. 2020.
3. Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти. *Практика управління дошкільним закладом*. 2021. URL: <https://ezavdnz.mcf.ua/book?bid=38817> (дата звернення: 12.10.2021).

Мунько А. Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Ільченко О. О.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Місія діяльності закладів загальної середньої освіти визначається законодавством України про освіти, зокрема всебічний розвиток учнів як особистостей та найвищої цінності суспільства, їх талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян.

Серед ключових стратегічних пріоритетів виокремлюємо такі: Якісна освіта; Безпечне та комфортне освітнє середовище; Професійний розвиток педагогічних працівників; Інноваційні підходи у виховній роботі закладу; Формування та промоція іміджу школи.

Досягнення пріоритету «Якісна освіта» передбачає такі основні вектори управлінської діяльності: Нова українська школа; Дистанційне навчання як виклик часу; Змішане навчання – освітня норма.

Відповідно необхідно насамперед виконати такі завдання: розвиток матеріально-технічного забезпечення, у тому числі за рахунок альтернативних джерел фінансування (гранти, громадські бюджети, благодійні внески тощо); впровадження уніфікованої сучасної платформи для дистанційного навчання; інтерактивні форми навчання: тренінги, ділові ігри, оксфордські дебати тощо; ефективне використання варіативної складової навчальних планів.

У рамках стратегічного пріоритету «Безпечне та комфортне освітнє середовище» доцільно зосередити увагу на заходах щодо впровадження інклюзії (створення створення безбар'єрного середовища для людей з обмеженими фізичними можливостями, зокрема шляхом залучення державного фінансування; будівництва мультифункціональних спортивно-ігрових майданчиків тощо); формування культури здорового харчування (осучаснення шкільного харчування; модернізація харчоблоків шляхом участі у проєктах державної реформи шкільного харчування тощо); партнерство з батьками.

Стратегічний пріоритет «Професійний розвиток педагогічних працівників» вимагає: розширення участі викладачів в альтернативних заходах підвищення кваліфікації та участь у науково-комунікативних заходах всеукраїнського та міжнародного рівня на базі вищих навчальних закладів; обмін педагогічним досвідом освітян громади та області (взаємне педагогічне стажування в освітніх закладах); застосування інструментів електронного документообігу; стимулювання до проходження вчителями сертифікації.

Стратегічний пріоритет «Інноваційні підходи у виховній роботі закладі» можливо реалізувати за рахунок таких заходів, як: робота з обдарованими дітьми (участь у наукових та творчих конкурсах регіонального на всеукраїнського рівня, науково-комунікативних заходах); створення факультативної школи лідерства та формування управлінських навичок у співпраці з закладами вищої освіти; організація позашкільного дозвілля (екскурсії, подорожі); протидія боулінгу; запровадження системи антикорупційної діяльності в закладі (впровадження уповноваженого з антикорупційної діяльності, створення ресурсів для анонімного повідомлення учасниками освітнього процесу про виявлені факти корупції в закладі; популяризація академічної доброчесності). Формування та промоція позитивного іміджу закладів можлива, зокрема шляхом масштабної співпраці зі стейкхолдерами, а також розробка та промоції брендбуку закладу.

Підсумовуючи, до вимірюваних результатів реалізації стратегічних пріоритетів розвитку закладів загальної середньої освіти відносимо такі: підвищення рівня та якості успішності учнів; збереження та збільшення контингенту учнів; покращення позицій закладу у рейтингу шкіл за результатами ЗНО; збільшення кількості партнерів закладу; збільшення обсягу залученого фінансування для реалізації проєктів розвитку школи.

Орловська Ю. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н. Кузьменко Ю. А.

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасні ринкові умови значною мірою актуалізують проблему створення позитивного іміджу закладів загальної середньої освіти. Це зумовлено низкою причин: по-перше, наявність конкуренції між освітніми закладами у боротьбі за набір учнів і збереження контингенту; по-друге, заклади із сильними позиціями та позитивним іміджем мають доступ до кра- щих ресурсів, які сприяють їхньому розвитку; по-третє, привабливість закладу забезпечує притік висококваліфікованих кадрів, що безпосередньо впливає на якість освітнього процесу; по-четверте, заклади із сформованим позитивним іміджем викликають довіру до всього, що відбувається в стінах закладу, в тому числі й до інноваційних процесів, які визначають їхній розвиток. Таким чином, цілком очевидно є необхідність створення іміджу освітнього закладу як передумови його подальшого розвитку.

Процес створення позитивного іміджу ЗЗСО повинен включати наступні компоненти:

1. Виявлення в соціальних груп, зацікавлених у наданні освітніх послуг, уявлень про школу;
2. З'ясування актуальних потреб й очікувань аудиторії;
3. Конструювання іміджу школи, розробка стратегій його формування;
4. Безпосереднє формування іміджу школи;
5. Контроль проміжних результатів, коригу- вання;
6. Моніторинг сформованого іміджу школи.

Для того, щоб заклад освіти став привабливим для споживачів освітніх послуг, мав свій неповторний сформований образ, насамперед він повинен володіти:

1. чітко визначеними пріоритетами, власною концепцією, своїм баченням майбутнього, відображе- ного в місії закладу;
2. унікальною, неповторною, особливою системою цінностей, звичаїв, традицій, стилів поведінки – так званою шкільною культурою;
3. оригінальною системою виховної роботи, спрямованою на виховання й особистісний розвиток учня, його задатків і здібностей, формування у нього навичок здорового способу життя;
4. налагодженими зв'язками із закладами додаткової освіти, закладами вищої освіти, різними соціальними інститутами;
5. яскравими, пізнавальними, сучасними, вчасно оновлюваними інформаційними матеріалами, при- значеними для зовнішньої презентації;
6. системою цільової подачі інформації споживачам про свій потенціал, успіхи і пропоновані освітні послуги та ін.

Основними методами формування позитивного іміджу ЗЗСО є: ефективні PR-заходи (дні відкритих дверей, участь у презентаціях і ви- ставках освітніх послуг, публікації та виступи у ЗМІ та ін.), благоустрій будівлі та території школи; підвищення організаційної культури колективу закладу; удосконалення професій- ної компетентності педагогів тощо.

1. З'ясування структури іміджу закладу освіти дозволяє виокремити критерії його ефективності;
2. Ступінь поінформованості споживача. Вимірювання поінформованості може ґрунтувати ся на опи- туваннях суспільної думки про різні позитивні аспекти діяльності освітнього закладу.
3. Розуміння. Сприйняття бажаного образу освітнього закладу. Ставлення до школи загалом або до окремих складників.
4. Прихильність і дія. Показниками в дано му разі є: набір учнів (як демонстрація бажання навчатись саме в цій школі); плинність ка- дрів (як показник стабільності колективу).

Основа А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Основною метою юридичної освіти є професійна підготовка фахівця з правознавства, який спромож- ний діяти виключно згідно з нормами закону, сприяти гармонізації суспільних відносин, розв'язанню конфлі- ктних ситуацій, спираючись на усвідомлення життя, здоров'я й гідності людини як найвищих соціальних цін- ностей.

У цьому контексті надзвичайно важливим є формування у майбутніх юристів громадянської компе- тентності. В загальному розумінні поняття «компетентність» – це спеціальним шляхом структуровані набори знань, умінь, навичок, спроможностей і ставлень, що дозволяють майбутньому фахівцю визначити, тобто ідентифікувати і вирішувати незалежно від контексту проблеми, що є характерними для певного напрямку професійної діяльності.

Компетентність охоплює «не лише професійні знання, навички і досвід у спеціальності, але і став- лення до справи, визначені (позитивні) схильності, інтереси і прагнення, здатність ефективно використовувати знання, уміння й особистісні якості для забезпечення необхідного результату на конкретному робочому місці в конкретній робочій ситуації» (Н. Ничкало [2, с. 86]).

Громадянську компетентність визначають як «суспільно-практичну за змістом і спрямуванням, проте соціально-психологічну за механізмами і формами прояву» (Ю. Борець [1, с. 7]). Як зазначає науковець, гро- мадянської компетентності майбутніх юристів включає в себе такі компетенції: суспільно-пізнавальну, нор- мативно-регулятивну, поведінково-діяльнісну.

Громадянська компетентність особистості майбутнього фахівця з правознавства – це сукупність її здібностей, що дозволяють активно й ефективно реалізувати весь комплекс громадянських прав та обов'язків у суспільстві, застосовуючи свої знання у професійний та соціально-орієнтований діяльності. Поняття громадянської компетентності студента – це особистісна властивість, що відтворює рівень кваліфікованості у здійсненні громадського і суспільного життя згідно з правовими та моральними нормами сучасного людини громадянського суспільства.

Громадянська компетентність особистості найчіткіше проявляється особистісним самовираженням людини в суспільному житті, де набувають значення ціннісні орієнтації, мотиви суспільної взаємодії, відповідні вчинки та дії, оцінки та самооцінки.

Складниками громадянської компетентності є мораль як особлива форма суспільної свідомості та вид суспільних взаємин, як один з основних способів регулювання поведінки й діяльності людини в суспільстві за допомогою формально не санкціонованих державою норм і правил. На відміну від права, виконання норм моралі знаходиться під контролем суспільних цінностей у вигляді ідеалів добра і зла, справедливості, доброчинності, гідності, честі та виражається засобами духовного впливу (громадська думка, суспільна оцінка, масові очікування, реакції схвалення чи осуду тощо).

У процесі професійної підготовки майбутніх юристів особливу увагу слід звертати на формування в них моральної свідомості як складника громадянської компетентності, що орієнтує людину діяти демократично – по честі, совісті, зваженості, справедливості. Громадянська позиція особистості майбутнього юриста виявляється через визначеність у суспільному житті, знання про державу та право, демократію; уявлення про світ, мораль, гуманність; його місце та роль у громадянській взаємодії.

Список використаних джерел

1. Борець Ю. В. Психологічні особливості громадянської компетентності майбутніх фахівців соціономічного профілю : автореф. дис. ... канд., психол. наук. Київ, 2016. 20 с.
2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика : монографія / за ред. Н. Ничкало. Хмельницький : ТУП, 2002. 396 с.

Парфьонова О. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

Під педагогічними умовами освітнього процесу загалом розуміють обставини, які сприяють розвитку особистості й забезпечують ефективність її навчання та виховання, що передбачає досягнення успішного результату і підвищення ефективності педагогічної діяльності. Це – «сукупність зовнішніх та внутрішніх обставин (об'єктивних заходів) освітнього процесу, від реалізації яких залежить досягнення поставлених дидактичних цілей» [1, с. 307].

Перша педагогічна умова підготовки майбутніх учителів до розвитку творчих здібностей учнів – створення творчого освітнього середовища у ЗВО для професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів – моделювання змісту та структури такого середовища.

Структурними компонентами педагогічно комфортного середовища є творча доброзичлива атмосфера, ситуація успіху, імпровізація, що має стати пусковим механізмом у складному процесі активізації творчих здібностей майбутніх учителів. Перетворювальні здібності в умовах розвивального освітнього середовища для вільного творчого самовираження й конкретної діяльності, об'єктивно сприяють розвитку особистісних рис. Творча діяльність студентів активізується в творчому освітньому середовищі через креативну реалізацію міжпредметних зв'язків.

Другою педагогічною умовою підготовки майбутніх учителів до розвитку творчих здібностей учнів є формування у студентів позитивної мотивації на успіх у творчій діяльності. У процесі професійно-педагогічної підготовки майбутні вчителі повинні усвідомити, що, застосовуючи будь-які навчальні прийоми на уроці в школі чи в позакласній діяльності, необхідно формувати мотиви в учнів (їхні потреби, нахили, інтереси, позитивне ставлення до навчання, моральні принципи, установки, самооцінку тощо), що, безперечно, сприяє формуванню пізнавального мотиву навчання. Майбутній учитель повинен розуміти, що він має шукати мотив радості у самому процесі навчання, пов'язаний зі змістом цієї діяльності.

Підготовка майбутніх спеціалістів у такому напрямку вимагає від викладача використання різноманітних форм організації навчальної діяльності, що надасть змогу забезпечити високий рівень мотивації до оволодіння здобувачами вищої освіти вміннями розвивати креативні здібності учнів.

Третьою педагогічною умовою підготовки майбутніх учителів до розвитку творчих здібностей учнів є активізація креативності майбутніх учителів через використання інноваційних освітніх технологій, оскільки інтерактивні технології збагачують процес навчання, залучаючи в процес сприйняття навчальної інформації більшої зацікавленості учнів. Інтерактивні мультимедіа-технології інтегрують у собі потужні розподілені освітні ресурси, вони можуть забезпечити середовище формування і прояв ключових компетенцій, до яких відносяться, в першу чергу, інформаційна та комунікативна.

Сутність інноваційних освітніх, в тому числі інтерактивних, технологій, які застосовуються в освіті, полягає, насамперед, в активній взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу, що є надзвичайно важливим з огляду на інтеграцію України в європейський освітньо-культурний простір.

Отже, креативна спрямованість професійної діяльності майбутніх учителів буде ефективнішою за створення вищезазначених педагогічних умов, орієнтованих на творче самовиявлення й особистісний розвиток і творчу самореалізацію особистості студента.

Список використаних джерел

1. Нісімчук А. С. Педагогіка : підручник. Київ : Атака, 2007. 344 с.

Пастущин Т. Я.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Огаренко Т. Ю.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Незважаючи на значну кількість наукових праць щодо різних аспектів формування інформатичної компетентності вчителів інформатики, сьогодні залишаються недостатньо вивченими основні її функції, як основного критерію професійних якостей. Складність дослідження полягає у відсутності відповідних потребам сьогодення усталених форм та методів формування інформатичної компетентності майбутніх учителів інформатики у процесі професійної підготовки.

Окремо компетентність розглядається як інтелектуальна відповідність, чи як особистісна властивість, або як здібності, які можна оцінювати кількістю розв'язаних проблемних завдань професійної діяльності. При цьому зміст компетентності ґрунтується на системі характеристик особистості, на які, своєю чергою, впливають передумови компетентності (здібності, талант, знання); діяльність людини (праця) як процес (її опис, структура, характеристика, ознаки) та її результати.

Компетентність це – володіння людиною відповідною компетенцією через знання, уміння, досвід, теоретико-прикладну підготовленість та їх використання, яке сприятиме особистісній самореалізації, знаходженню людиною свого місця у світі.

Поняття «інформатична компетентність», на думку дослідників, містить і роботу з комп'ютерною технікою, і розуміння технологій роботи з конкретними програмними продуктами в процесі професійної діяльності, і теорію інформації, що вивчає процеси, пов'язані з передачею, прийомом, перетворенням і зберіганням інформації, й основне – оволодіння студентами фундаментальних понять сучасної інформатики [3, с.89].

Інформатична компетентність – це інтегральна якість майбутнього вчителя інформатики, яка виражається в здатності до успішної професійної діяльності з урахуванням її соціальної значущості на основі отриманих знань, умінь і способів дій з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, завдяки, якій він демонструє більш високу якість цієї діяльності.

Вирішення завдання формування інформатичної компетентності майбутніх учителів інформатики вимагає набуття особливих умінь та навичок щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі здійснення своєї професійної діяльності.

В умовах інформатизації вищої освіти формування інформатичної компетентності майбутніх учителів інформатики веде до розширення безлічі педагогічних методів і прийомів, які впливають на характер підготовки фахівців.

Зміна підходів, щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, задля ефективності результатів інформатизації освіти вимагає виділення професійно значущих складових інформатичної компетентності, що створить передумови їх цілеспрямованого формування, та підвищить активність модернізації навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Головань М. С. Інформатична компетентність як об'єкт педагогічного дослідження. *Українська академія банківської справи*. URL : http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_VM/Holovan_07.pdf (дата звернення: 02.10.2021).
2. Дорошенко Ю. О. Проблемні питання застосування інформатичної лексики. *Зміст і технології шкільної освіти* : матер. звітної наук. конфер., 1–2 квітня 2003 р. С. 50–53.
3. Зелінський С. С. Формування інформатичної компетентності майбутніх інженерів у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2016. 226 с.

Полсжаєв Ю. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТУРИСТІВ У КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Культурна грамотність є своєрідним ключем до встановлення міжкультурної та міжмовної взаємодії між людьми у різних сферах суспільного життя, в тому числі – в професійній діяльності.

Складником культурної грамотності вважають знання, що слугують фундаментом для формування комунікативного простору культури людини, зокрема іншомовного.

У наш час складних перетворень і змін майбутньому туристові конче необхідно володіти культурною грамотністю для того, щоб не тільки адекватно орієнтуватися в реальному динамічному світі й усьому, що відбувається навколо, а й зуміти за потреби розповісти іншим, зрозуміло та вичерпно представити інформацію про екскурсії, тури, подорожі, країни, міста, етнічні особливості народів, історичні й культурні пам'ятки тощо.

У контексті культурної грамотності слід акцентувати увагу на сутності поняття «іншомовна комунікативна культура майбутнього фахівця туристичної сфери», яке тлумачать як інтегративну характеристику, що визначає комунікативно-професійний статус особистості й охоплює спрямованість на комунікацію, здатність до використання іноземної мови в певному соціально-культурному середовищі, внутрішню готовність до міжкультурної взаємодії в професійній сфері [1].

Серед найефективніших форм і методів організації освітнього процесу на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти для майбутніх фахівців із туризмознавства можна виокремити: аудиторні практичні заняття, індивідуальні консультації зі студентами, самостійну роботу.

У процесі практичних занять застосовуються колективні, групові, парні та індивідуальні форми навчальної діяльності студентів. Вибір викладачем форми роботи залежить від змісту навчального матеріалу, від етапу заняття тощо.

Для самостійної роботи з іноземною мовою для майбутніх туристів обираються завдання, що сприяють: 1) розвитку навичок роботи з іноземними професійно орієнтованими джерелами інформації (вони реалізуються у формі читання, перекладу, творчого переосмислення інформації та подальшого її використання), словниками, довідниками, періодикою іноземною мовою; 2) формуванню та подальшому розвитку навичок вільного усного мовлення в межах загальноосвітніх тем і професійної тематики.

Слід зауважити, що особливо під час пандемії набрали актуальності змішана та дистанційна форми іншомовної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства. Основними засобами навчання при цьому є мережа Інтернет, зокрема її інтерактивні засоби, й навчальні посібники.

Цікавими й розвивальними для студентів є творчі завдання у вигляді презентацій іноземною мовою (орієнтовні теми: «Види туризму» «Туристичні ресурси України», «Туристичні ресурси Великої Британії», «Робота у сфері туризму» тощо).

Ефективною формою роботи стали віртуальні екскурсії містами та екзотичними місцями різних країн. Студент супроводжує екскурсію розповіддю іноземною мовою, одногрупники ставлять йому запитання, на які отримують відповідь.

Це сприяє розвитку культурної грамотності майбутніх туристів та їхньої полікультурної компетентності.

Список використаних джерел

1. Кухта І. В. Формування іншомовної комунікативної культури майбутніх фахівців туристичної сфери : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2011. 24 с.

Рідченко А. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИЗАЙНЕРІВ : СУТНІСТЬ І СПЕЦИФІКА

Однією з професій ХХІ століття, безпосередньо пов'язаною і обумовленою прогресом науки і техніки, є професія художника-конструктора, або, як часто її називають - професія дизайнера.

Специфіка дизайнерської фахової діяльності, як і інших професій типу «людина - людина», полягає в тому, що професійна освіта їх майбутніх носіїв має багатовекторну спрямованість: 1) формування фахової компетентності (готовності застосовувати в майбутній професійній діяльності сукупність спеціальних знань, умінь і навичок); 2) підготовка до розуміння потреб окремої людини й суспільства загалом; 3) розвиток особистісного потенціалу студентів та їхніх творчих здібностей тощо. Вона пояснюється певними особливостями, детермінованими переважно креативним характером фахової діяльності дизайнера.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується виявом особливої уваги до задоволення духовних і матеріальних потреб людей. Навряд чи знайдеться людина, якій була б байдужа естетична виразність предметів навколишнього простору, в якому він живе, працює і відпочиває.

Створення красивих і практичних предметів домашнього вжитку, витонченою і зручного одягу, естетично змістовної обстановки на виробництві - всім цим займається дизайнер.

Дизайнер створює не тільки нові види виробів, які мають бути корисними, зручними, красивими, але і піклується про те, щоб виправити недоліки, помилки вже існуючих виробів.

У професії дизайнера об'єднуються функції інженера, художника (архітектора), психофізіолога (гігієніста), соціолога, економіста (маркетолога), ергономіста (спеціаліста з оптимального режиму праці). Її мета - гармонійно поєднати корисність, зручність і красу в промислових виробках, побутових приладах, меблях, інтер'єрах квартир, офісів, житлових масивах та інших об'єктах, забезпечивши тим самим їх високі споживчі властивості, надійність, привабливість, конкурентоспроможність.

Відмінна особливість професійної діяльності дизайнера полягає не тільки в тому, що це творчий процес, пов'язаний з проектуванням і розробкою об'єктів дизайну, але і поєднує в собі художню, науково-дослідну, педагогічну діяльність.

Сутність діяльності дизайнера визначається об'єктами дизайну, які являють собою цілісні предметно-просторові комплекси, що задовольняють утилітарним і духовним потребам людини.

Специфіка мистецької діяльності визначає особливості професійної підготовки майбутнього дизайнера, що передбачає підготовку студента до проектної, художньої, організаційної, управлінської, інформаційно-технологічної, і педагогічної діяльності, тобто до специфічних форм дизайнерської діяльності, відрізняючись областю застосування професійних знань.

У зв'язку з цим майбутні дизайнери у своїй професійній діяльності повинні вирішувати такі професійні завдання: розробка і виконання ескізів, дизайн-проектів, об'єктів дизайну на основі методів дизайн-проекування, ергономіки і антропометрії, основ образотворчого мистецтва, проектної графіки, комп'ютерних технологій у різних сферах мистецької діяльності (у графічному, промисловому дизайні, дизайні середовища, ландшафтному дизайні, дизайні інтер'єрів) діяльність у промисловому виробництві з застосуванням знань в області інженерно-технологічного конструювання і макетування, технології виготовлення продуктів дизайну; здійснення управління в дизайнерських фірмах і організаціях; викладацька робота.

Романова Т. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ІГРОВІ МЕТОДИ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ

Комунікативна культура – соціально значущий показник рівня знань, здібностей, здатність і вміння здійснювати свої взаємини з людьми, сприймати, розуміти, засвоювати зміст думок, почуттів, намагання розв'язування конкретних завдань у професійній діяльності. Вона формується на основі певних умов здійснення професійної технології, вбирає в себе її особливості, базується на ній, є важливою складовою частиною, засобом діяльності [с. 19].

Як стверджує О. Потапенко, сучасна вища педагогічна спеціальна освіта «виходить на новий якісний рівень підготовки спеціалістів. Запроваджуються нові форми підготовки вчителів-логопедів, вводяться нові, більш уточнені, спеціальності, що дають можливість доцільно й поглиблено вивчати кожну категорію дітей із особливостями психофізичного розвитку і проводити з ними навчально-виховну роботу, застосовуючи при цьому новітні знання, здобуті під час навчання» [2, с. 170].

Однією з важливих педагогічних умов формування комунікативної культури майбутніх логопедів у процесі професійної підготовки є спрямування освітнього процесу на оволодіння ігровими методами роботи з дітьми, які потребують корекції мовленнєвого процесу.

Вектор ігрового заняття у процесі професійної підготовки фахівців зі спеціальної освіти спрямовується на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів через посилення мотивації та зацікавленості майбутньої професією; на формування вмінь і навичок засобами ігрової діяльності з дискусійними моментами; на проєкту діяльність з метою знаходження шляхів вирішення порушеної проблеми щодо комунікативної культури вчителя-логопеда і спілкуванні з батьками дітей, якими педагог взаємодіє.

Одним з основних завдань навчальної комунікативної гри у процесі професійної підготовки логопедів є навчити майбутніх фахівців застосовувати отримані знання в ситуаціях, що максимально наближені до реальних; формувати готовність у студентів до педагогічної взаємодії з батьками з метою профілактики мовних відхилень у дітей.

Обов'язковим елементом таких занять є само- та взаємооцінка навчальної діяльності студентів, аналіз окремих фрагментів гри та вироблення оптимальної комунікативної стратегії для спілкування з дітьми та їхніми батьками.

Викладач на всіх стадіях ігрового заняття виступає модератором, який лише спрямовує хід гри в потрібне русло. Студенти розглядають й аналізують різні дії в конкретних змодельованих ситуаціях, що допоможе в майбутньому уникнути повторного виникнення їх у реальній професійній діяльності логопедів.

Важливе місце належить самостійній роботі (що передуює самому ігровому заняттю), в процесі якої майбутні логопеди самі добирають вправи та дидактичний матеріал до них з урахування мети й завдань заняття, вікових, індивідуальних особливостей учнів.

Отже, заняття повинно вибудовуватися таким чином, щоби студенти могли брати участь у проведенні різних ігор – наприклад, на розвиток артикуляційного апарату дитини, на розвиток дихання, дрібної моторики дітей; розвиток комунікативної культури й техніки мовлення вчителя-логопеда та готовності його до професійного спілкування з батьками дітей, учнів, з якими в працюватиме сучасний студент – майбутній фахівець зі спеціальної освіти.

Список використаних джерел

1. Берестенко О. Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заоч. форм навчання всіх спец. гуманіт. профілю. Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2009. 299 с.
2. Потапенко О. М. Теорія і практика підготовки логопедичних кадрів в Україні (друга половина XX століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2010. 183 с.

Романчук І. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ

В Україні передбачено забезпечення розвитку освіти в країні на основі нових прогресивних концепцій, запровадження в освітній процес новітніх інформаційних технологій та науково-методичних інновацій [2].

В умовах глобалізації, яка «відображається в перспективах вищої школи, в необхідності підготовки фахівців до професійної діяльності у глобальному світі, до управління глобальними процесами. Інтернаціоналізація змінює вимір освіти, а глобалізація змінює світ, в якому розвивається інтернаціоналізація» [3].

У зв'язку з глобалізацією відбувається посилення конкуренції на економічному ринку щодо ідей, новітніх технологій тощо, а «розвиток інформаційного суспільства заснований на постійному збільшенні обсягу інформації і знань, інтелектуальних інформаційних технологій і підтримується постійним ростом професійних навичок майбутніх фахівців» [1, с. 89], зокрема спеціалістів з програмного забезпечення інформаційних систем.

Використання сучасного прикладного програмного забезпечення в умовах розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій в освітньому процесі університетів надає можливість значно підвищити якість підготовки майбутніх фахівців з інформаційно-телекомунікаційних технологій [там само, с. 96].

У сучасній системі освіти основними напрямками застосування в освітньому процесі комп'ютерних технологій є: освоєння інформаційних технологій з орієнтацією на подальше застосування в професійній діяльності; використання інформаційних технологій як дидактичного засобу для моделювання різних об'єктів і процесів; використання автоматизованих систем і комплексів, експертних систем і систем підтримки прийняття рішень тощо.

Майбутні програмісти оволодівають інтегрованими компетентностями, зокрема знаннями, використовуючи їх потім у нестандартних професійних ситуаціях. Освітній процес майбутніх фахівців будується з використанням дистанційної форми навчання на базі Інтернет-технологій, упровадженням ІКТ та мультимедійних технологій і телекомунікаційних засобів тощо, що набуло особливої актуальності впродовж останнього року в умовах пандемії.

Список використаних джерел

1. Гафіяк А., Мірошніченко А. Розробка складових комплексу забезпечення системи формування професійної компетентності фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій. *Збірник наукових праць Національної академії прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 4 (19). С. 86–101.

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 24.10.2021).
3. Knight J. Updating the Definition of Internationalization. *International Higher Education*. 2003. № 33. Р. 1–3.

Самойлова О. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н. Сущенко Л. О.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ДИЗАЙНУ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

На наш погляд необхідним компонентом підготовки в сучасних умовах будь-якого фахівця, зокрема й майбутніх дизайнерів, має стати використання та застосування комп'ютерних технологій, що сприяє вирішенню різноманітних професійних завдань. Тому, для того, щоб отримати бездоганних спеціалістів-дизайнерів необхідно розвинути в них бажання і вміння пізнавати нові технології, включати їх в активний творчий процес, бо створення картини від початку і до кінця на комп'ютері – відносно новий напрямок в образотворчому мистецтві та дизайні в цілому.

З урахуванням наукових здобутків вчених, зроблено висновок, що для виконання професійної діяльності в сучасному мінливому та прогресивному інформаційному просторі майбутній бакалавр з комп'ютерних наук повинен не лише мати певний обсяг професійних знань у галузі програмування, алгоритмізації тощо, а й бути готовим до постійного професійного зростання, бути соціально й професійно мобільним. До значимих на ринку інтелектуальної праці навичок, що застосовуються, наприклад, під час проектування інтерфейсів розроблюваного програмного забезпечення, належить володіння базовими знаннями, вміннями та навичками використання сучасних комп'ютерних технологій у сфері комп'ютерної графіки та дизайну. Для підготовки таких професіоналів потрібно сформувати в їхній свідомості цілісну систему, що інтегрує науково-технічні уявлення й світосприйняття з візуальними й образними елементами, адже є значний попит на фахівців у галузі комп'ютерних наук, які володіють не лише технічними навичками з програмування, а й демонструють інтеграцію технічних, інформаційних і дизайнерських навичок. Унаслідок інтенсивних економічних змін, пов'язаних із переорієнтацією на ринкові відносини, виходом на світовий ринок і прискоренням розвитком певних галузей економіки в Україні, а також культурного відродження країни, гуманізації суспільства сьогодні зростає потреба у кваліфікованих кадрах нового типу, які вміють ефективно й творчо розв'язувати поставлені завдання, тому постає потреба в активізації творчого художньо-технічного навчання майбутніх бакалаврів зі спеціальністю.

Таким чином, актуальність питання визначається важливістю підготовки педагога до використання комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання у професійній діяльності; потребою широкого впровадження засобів інформаційних технологій у навчально-виховний процес; впливом комп'ютерних засобів на результати навчальної діяльності; залежністю відповідно сформованого навчального середовища з результатами навчання і виховання школярів; визначенням місця і ролі комп'ютерних технологій у структурі особистісно-орієнтованого навчального середовища.

У дослідженні виходимо, що на поточний момент дуже мало навчальних закладів, де навчають цієї спеціальності – цифровими художниками стають в основному допитливі люди, які вміють самонавчатися і знаходити інформацію самостійно.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні: змістовних модулів з предметів «Основи композиції і проектної графіки», «Комп'ютерні дизайн-технології», «Комп'ютерний дизайн та моделювання упаковки», для студентів-бакалаврів; програм спецкурсів «Комп'ютерна графіка та моделювання упаковки», «Технології поліграфії».

На наш погляд головна мета введення нового предмету навчання – формування активності студентів підвищення якості навчання процесу, який спрямований на засвоєння емоційно-ціннісного досвіду, забезпечення адаптації особистості до соціального оточення, а також сприяння самореалізації та розкриттю творчого потенціалу особистості в різних видах діяльності, зокрема і художньо-технічній. Реалізацію оновлення змісту професійної освіти майбутніх бакалаврів з комп'ютерних наук доцільно розпочати з відбору й структурування змісту дисциплін, спрямованих на формування графічної компетентності. Педагогічна цінність формування графічної компетентності полягає в тому, що вона спрямовується на виконання завдань професійної підготовки, що неможливо здійснити лише в межах алгоритмічно-описаних дій і що вимагає від студентів креативного підходу. Навчання цього предмета має цілісний, неперервний, наскрізний характер, охоплюючи всі вікові групи майбутніх бакалаврів. Головним для майбутнього фахівця в сучасному інформаційному середовищі є подальше використання комп'ютерних технологій як методів та інструментів майбутньої педагогічної діяльності для розв'язання задач предметної галузі.

Таким чином, важливим постає розгляд професійної підготовки фахівців з дизайну з урахуванням світових інтеграційних тенденцій та глобалізаційних процесів у теорії і практиці вітчизняної системи освіти. Становлення професійної компетентності майбутнього дизайнера відображено в описі результатів навчання (знання і розуміння). Виявлено, що фундаментальна підготовка такого фахівця має забезпечити як базові знання з фундаментальних природничих наук, так і знання щодо програмних засобів і алгоритмів роботи у комп'ютерних мережах та сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій. За таких умов професійно-практична підготовка майбутніх бакалаврів зі спеціальності «Дизайн» до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності реалізує певні організаційно-педагогічні умови щодо набуття знань, умінь, навичок, досвіду та готовності до їх використання (компетентності), що проявляється у відповідних формах навчальної діяльності та пізнавальної активності студентів, призводить до формування в студентів умінь: ставити професійні цілі, самостійно й творчо обирати способи їх досягнення, здійснювати самоконтроль й рефлексію щодо виконання власних дій, прогнозувати шляхи підвищення продуктивності майбутньої дизайнерської роботи тощо.

Скоморохова Г. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

ФОРМУВАННЯ СКЛАДНИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

Під впливом глобальних перетворень в українському суспільстві зростає соціальна роль творчої особистості – творця нових цінностей. Сучасний журналіст, насамперед, має бути творчою особистістю з високим рівнем відповідальності й громадського обов'язку.

У процесі професійної підготовки слід акцентувати увагу на тому, що дуже важливими для майбутніх журналістів є імідж як цілісність (аудіовізуальна культура особистості: грамотність і приємність мовлення, манера триматися, стиль одягу людини, зачіска; стиль поведінки, тобто різні аспекти поведінки особистості: професійний, інтелектуальний, етичний, емоційний, комунікативний, естетичний, етичний; внутрішня філософія, система цінностей людини: життєві настанови, етичне кредо, система відносин, що накладає відбиток на зовнішність, манеру поведінки, ставлення до оточення; атрибути, що підкреслюють статус і прагнення особистості: обстановку кабінету, автомобіль тощо; психогігієнічний «я-образ» – у цілому привабливий: зовні та внутрішньо спокійний, активний, доброзичливий, миролюбний тощо» [2, с. 69].

Також безсумнівно до поняття «професійна культура журналіста» входить комунікаційна діяльність журналіста. Комунікативність полягає у вмінні спілкуватися, вміти стимулювати позитивні емоції в респондента, та отримувати потрібну інформацію.

Професійна культура є багатофакторною властивістю журналіста. Вона передбачає високі вміння дотримуватися у професійній діяльності моральних принципів, педагогічного такту, правил журналістської етики.

Дуже важливий моральний аспект, що розкриває наявність у майбутнього журналіста морально-етичної свідомості й духовної культури, світоглядної позиції, загальнолюдські риси: чесність, справедливість, порядність, толерантність, тощо. Ці риси у журналіста дають поняття про моральність телепередачі, яку дивитимуться глядачі.

Як зазначає журналіст–практик і водночас журналістикознавець М. Балаклицький, «поперше, економічно вигідно наймати на роботу журналістів із чіткими моральними засадами; по-друге, коли їхні високі моральні стандарти доповнюють професійні якості, це підвищує імідж галузі як такої» [1, с. 154].

Важлими для журналіста є і педагогічний аспект. Він розвиває у майбутньому фахівцю цієї справи такі риси, як: самоосвіта, самовиховання.

Також важливим фактором для професійної культури журналіста є психологічний. Щоб давати якісний контент, вміти передбачати наслідки створених телепередач, сприяти створенню гуманістичного просвітницького телепростору.

Не менш важливим є креативний компонент для журналіста. Він розвиває в майбутньому журналісті такі якості, як: готовність до нововведень, новаторства.

Таким чином, для досягнення високих результатів у майбутній фаховій діяльності студенту-журналісту необхідно сформувати професійну культуру ще, навчаючись у закладі вищої освіти, що сприяє розвитку його внутрішніх журналістських цінностей.

Список використаних джерел

1. Балаклицький М. А. Медіатизація протестантизму в Україні 1991–2010 років : монографія. Харків, 2011. 379 с.
2. Горовенко О. А. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя засобами самопрезентації. Харків : Основа, 2013. 112 с.

Сухой Є. В.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Звекова В. К.

ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мовлення – це один з видів комунікативної діяльності людини використання засобів мови для спілкування з іншими членами мовленнєвого колективу. Під промовою розуміють як процес говоріння (мовленнєву діяльність), так і її результат (мовленнєві твори, що фіксуються пам'яттю або письмом) [1, с.76].

Розвиток мовлення – це цілеспрямована і послідовна педагогічна робота, що передбачає використання арсеналу спеціальних педагогічних методів і власні мовленнєві вправи дитини. Зв'язне мовлення – це таке мовлення, яке відображає всі істотні сторони свого предметного змісту. Мова може бути незв'язною з двох причин: або тому, що ці зв'язки не усвідомлені і не представлені в думках мовця, або ці зв'язки не виявлені належним чином в його мові [4, с. 2-4].

Ознайомимося з функцією зв'язного мовлення. Основною функцією зв'язного мовлення є комунікативна функція. Вона представлена в мові у формі монологу і діалогу. Діалог є яскравим проявом комунікативної функції мови. Він є класичною формою мовленнєвого спілкування. В його основі лежить чергування говоріння одного співрозмовника зі слухачем з подальшою зміною ролей між ними. Тут співрозмовники повинні розуміти те, про що йде мова в діалозі. Діалог в усній формі може супроводжуватись мімікою і жестами. Розмовна лексика, стислість фраз, скорочена мова – все це може бути характерно для діалогу.

Монологічна мова – висловлювання, що протікає в часі відносно довго і висловлює думку тільки однієї людини. Монолог більш розгорнутий, ніж діалог, але тут так само, як і в діалозі будуть присутні жести, міміка, інтонація. Тут вже не буде коротких, недомовлених фраз, а буде присутня навіть літературна лексика, фрази будуть закінчені. Монолог і діалог розрізняються один від одного. У монолозі стимулом буде внутрішній мотив, спонукання самої людини. А в діалозі в основному все буде залежати від зовнішньої ситуації. Тому монолог являє собою більш складний за своєю структурою вид мови [2, с. 61].

Одним із перших дослідників діалогічного мовлення був Якубинський Л. Г. [6]. У своїх дослідженнях він зазначав, що монолог і діалог тісно взаємопов'язані один з одним, адже саме в діалозі двох людей завжди присутні елементи монологу. Зв'язок цих двох видів мови важливо розвивати у дітей в дошкільному віці. Дітей важливо вчити вміти будувати розповідні та описові пропозиції. Багато вчених вважають, що спочатку зароджується діалог і поступово підводить людину до освоєння монологу, але якість діалогу залежить в першу чергу від того як людина володіє монологічною мовою. Зв'язна мова має два види – ситуативна зв'язна мова і контекстна. Перший вид зв'язного мовлення пов'язаний з конкретною наочною ситуацією. Її розуміння залежно від тієї ситуації, про яку йдеться на даному етапі бесіди. У мовця активно використовуються міміка, жести. Контекстна мова може бути зрозуміла з самого контексту. Її складність полягає в побудові висловлювань, які не спираються на конкретну ситуацію. Ситуативна мова – це розмова. Контекстна мова – це монолог. Д. Б. Ельконін, незважаючи на це твердження, вважав, що навіть монологічна мова може наносити ситуативний характер [3, с.90]

Для дітей дошкільного віку характерна, перш за все розмовна мова. У педагогічних виданнях особлива увага приділяється зв'язному монологічному мовленню, але і також важливо оволодіння дітьми діалогом. Обидві ці форми зв'язного мовлення відіграють величезну роль в мовленнєвому розвитку дитини дошкільника. В системі роботи з розвитку мовлення в дитячому садку вони займають аж ніяк не останнє місце.

Саме практичне оволодіння мовою – заслуга навчання дітей зв'язного мовлення. Головною умовою розвитку зв'язного мовлення є розвиток різних сторін мови. Дитина при правильному навчанні самостійно може використовувати синтаксичні конструкції. Дитина, опановуючи зв'язну мову, вчиться правильно володіти рідною мовою, поповнюючи свій словниковий запас, вчиться володіти основним звуковим ладом рідної мови. Завдяки оволодінню зв'язною мовою дитина вчиться встановлювати зв'язки з навколишнім світом, вчиться нормам поведінки в суспільстві. Зв'язне мовлення впливає на естетичний розвиток: діти вчать переказувати літературні твори, самі придумують різні сюжети, що в результаті формує виразність і образність мови [5, с. 225].

Список використаних джерел

1. Арушанова А. Г. Розвиток комунікативних здібностей дошкільника : метод. посіб. Москва : Сфера, 2011. 80 с.
2. Гурова Р. Г. Моральні проблеми виховання. Київ : Педагогіка, 2011. 247 с.
3. Ельконін Д. Б. Психологія гри. Москва : Владос, 2001. 360 с.
4. Кравцова Е. Н. Дитина всередині спілкування. *Дошкільна освіта*. 2015. № 3. С. 2–6.
5. Кулігіна Е. А., Кислякова Е. В. Комунікативні здібності дошкільнят як фактор соціальної адаптації. *Вихователь дошкільного навчального закладу*. 2010. № 5. С. 61.
6. Манеров В. Х. Успішність сприйняття мовця в залежності від індивідуальних особливостей слухачів. *Питання психології*. 2010. № 1. С. 147–153.

Сущенко Р. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Дяченко М. Д.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

Використання інтерактивних педагогічних технологій у навчальному процесі набуває широкого розповсюдження у закладах вищої освіти України. Проведений нами аналіз наукових джерел показує, що багато вітчизняних авторів досліджували використання інтерактивних педагогічних технологій у навчальному процесі. Але варто зазначити, що існують ще недостатньо вивчені питання підготовки магістрів до впровадження інтерактивних технологій в професійну діяльність. Результати аналізу педагогічної літератури дозволяють зробити висновки про те, що, з одного боку, розробка інтерактивних технологій має тривалу історію і є одним з актуальних напрямів міждисциплінарних досліджень, з іншого боку, недостатньо робіт, що виявляють можливості використання інтерактивних педагогічних технологій в процесі педагогічної підготовки майбутніх викладачів.

Досліджуючи проблему підготовки майбутнього викладача закладу вищої освіти до впровадження інтерактивних педагогічних технологій, ми дійшли до висновку, що дуже важливу роль відіграє побудова занять майбутніх викладачів з обов'язковим систематичним включенням інтерактивних методів навчання й з метою підвищення мотивації та використання інформаційних технологій.

Для забезпечення ефективного оволодіння магістрантами спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» інтерактивною педагогічними технологіями, має значення застосування групового навчального тренінгу, що відіграє особливу роль серед інтерактивних форм навчання й виховання.

На основі аналізу результатів дослідження вважаємо за необхідне узагальнити переваги інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутнього магістра спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» до впровадження інтерактивних педагогічних технологій:

- забезпечення багатовимірною засвоєння й усвідомлення змісту навчального матеріалу;
- формування здатності до колективного мислення й прийняття рішень;
- поєднання засвоєння інформації з формуванням емоційного ставлення до неї;
- підвищення рівня мотивації магістрантів до професійної діяльності;
- можливість обмінюватися знаннями, ідеями, способами діяльності;
- створення комфортних умов для навчання;
- забезпечення високої активності учасників групи за рахунок комфортної атмосфери навчання;
- реалізація диференційованого підходу викладачів до студентів з індивідуальними потребами;
- розвиток вмінь у студентів;
- ріст професійної компетентності майбутнього викладача;
- зміна погляду студентів на навчально-виховний процес.

Отже, використання інтерактивних методів навчання з інформаційними технологіями створює широкі можливості для підвищення інтересу магістрантів спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» до процесу

навчання й сприяє поглибленню підготовки до впровадження інтерактивних педагогічних технологій. Інтерактивні методи навчання дозволяють фіксувати процес розуміння, засвоєння й творчого застосування знань при вирішенні практичних завдань. Ефективність забезпечується за рахунок більш активного включення до-рослих у процес не тільки одержання, але й безпосереднього використання інтегрованого комплексу знань. Якщо форми й методи інтерактивного навчання застосовуються регулярно, то у дорослих формуються продуктивні підходи до оволодіння інформацією, зникає страх висловити неправильне припущення і встановлюються довірливі відносини з викладачем.

Таран Л. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Огаренко Т. Ю.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ

Сьогодні, в складних умовах провадження освітньої діяльності, особлива увага концентрується на питанні конкурентоспроможності викладача, що в першу чергу, залежить від рівня його особистісного розвитку, вміння адаптуватися до сучасних вимог освітнього простору, особливо в частині взаємодії з учасниками освітнього процесу.

В період розвитку та формування свідомості студентської спільноти, що характеризується найбільшою вразливістю в період навчання, під глобальним впливом інформаційного інтернет-середовища, найбільш гостро постає вимога часу щодо побудови особистісної траєкторії викладача за допомогою ефективного використання механізмів адаптації й саморегуляції у складних педагогічних ситуаціях, тобто створення копінг-стратегії [1].

Формування конкурентоспроможності викладача розглядається як двосторонній процес: з одного боку, ніша в професійному конкурентному середовищі, засвоєння їм професійного досвіду, а з іншого – процес безперервного особистісного і професійного розвитку [2].

Виходячи з вищезазначеного та у зв'язку з підвищенням вимог до якості освіти конкурентоспроможний викладач прагне до особистісного зростання для досягнення успіху в професійній діяльності. У свою чергу, особистісний розвиток викладача відбувається за умови оптимального поєднання особистісних особливостей і встановлених специфічних вимог до професійної викладацької діяльності.

Формування конкурентоспроможності викладача змінює самі основоположні підходи до організації освітнього процесу, ефективність якого сьогодні визначається інтерактивністю, діалогічністю, можливістю побудови індивідуальних траєкторій його професійно-особистісного розвитку.

Найбільш сприятливі умови, що сприяють професійно-особистісному розвитку викладача, виникають в ситуації включення його в іноваційні освітні процеси, оскільки вони орієнтовані на якісну зміну системи освіти, її оптимізацію, вимагають від викладача гнучкого реагування на мінливі індивідуальні та групові освітні потреби і запити, прийняття самостійних рішень, осмисленого вибору способів професійної діяльності з широкого спектру виникаючих педагогічних альтернатив.

Готовність викладача до створення авторської технології, яка характеризується узгодженістю методичних прийомів, оригінальністю їх поєднання в цілісній системі, що відповідає єдиному задуму і особистісному досвіду викладача, авторському стилю його педагогічної діяльності - один з найважливіших показників особистісного розвитку викладача.

Дослідження стану та розвитку проблеми формування особистісної конкурентоспроможності викладача дозволяє визначити наступне: досьогодні не сформульовано основоположне поняття – «формування особистісної конкурентоспроможності викладача»; відсутня єдність, щодо розуміння окремих теоретико-методологічних питань формування особистісної конкурентоспроможності і якими професійними та особистісними якостями повинен володіти конкурентоспроможний викладач; слабо вивчені процеси формування конкурентоспроможності викладача. Тому можна стверджувати, що проблема формування конкурентоспроможності потребує вивчення.

Список використаних джерел

1. Бикова В. О. Управління процесом формування конкурентоздатності фахівця в умовах диверсифікації освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Луганськ, 2013. 20 с.
2. Шаймакова Ж. Б. Роль инновационной компетентности в развитии конкурентоспособности преподавателя высшей школы : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13. Тамбов, 2009. 248 с.

Ткачук О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облес І. І.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

В наш час спостерігається значна трансформація розуміння поняття індивідуального стилю. Можливо виокремити декілька напрямків:

1. Більшість фахівців розглядають індивідуальний стиль не як своєрідне особистісне утворення, а як типовий стиль для окремого виду діяльності;
2. Індивідуальний стиль не є адаптацією як людини до її діяльності так і навпаки, діяльності до людини. Це - системне утворення, що дозволяє підпорядковувати діяльність "під себе";
3. Індивідуальний стиль повинен бути обумовленим як природними особливостями людини, так і характеристикою колективу та свідомого вибору особистості.

Таким чином, під індивідуальним стилем професійної діяльності вчителя ми розуміємо своєрідний самопрояв його особистості в педагогічній діяльності через усталену систему засобів та прийомів, що утворюють особистісну систему дій. Сучасний педагог, враховуючи освітні інновації, попередній педагогічний

досвід, професійні вимоги, особливості вихованців, педагогічну ситуацію здатен сформувати власний індивідуальний стиль діяльності, який передбачає вміння бачити переваги стандартних програм та долати їх недоліки, впроваджуючи інноваційні засоби подачі матеріалу за власною методикою діяльності. Тому методика кожного вчителя - це мистецтво і воно є неповторним.

Водночас, предметна специфіка діяльності вчителя значно впливає на особливості становлення його індивідуального стилю професійної діяльності. У зв'язку з цим, під індивідуальним стилем професійної діяльності вчителя гуманітарних дисциплін ми розуміємо певну сукупність способів та прийомів роботи, обумовлену особливостями його індивідуально-психологічних характеристик та фаховою специфікою діяльності.

Професіоналізм вчителя характеризується фактом оптимального впливу педагога на розвиток особистості учня, адекватністю та достатністю педагогічних дій та їхніх наслідків для успішного його розвитку. Водночас, вчитель не розчиняється цілком у своїх учнях, він залишається собою. Саме така якість, бути різним та залишатись собою, неповторним, і визначається як індивідуальний стиль професійної діяльності.

Тож, виникає питання, що складає індивідуальний стиль професійної діяльності вчителів гуманітарних дисциплін? Якщо розбити дане поняття на складові чинники, то отримаємо: індивідуальність, стиль, професійна діяльність. Отже, за своєю сутністю та структурою, індивідуальний стиль - це індивідуальність педагога, що проявляється у його стилі професійної діяльності. Попередній детальний розгляд змісту означеного поняття показав, що воно є багатофункціональним та компонентним, що відображає багатогранність сучасної педагогічної діяльності. Професія педагога включає в роботу всі риси особистості. Педагог працює собою. Він і інструмент, і виконавець на цьому інструменті. В цьому і полягає своєрідність його професії, яка одночасно є індивідуальним та неповторним мистецтвом.

Толмачова В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Дяченко М. Д.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Основним завданням вищої освіти є формування професійної компетенції майбутніх фахівців, що торкається кожного етапу та кожного компонента цієї системи. Однією зі складових професійної компетенції дизайнерів є творчий потенціал.

Розвитку творчого потенціалу та мислення майбутніх дизайнерів необхідно приділяти увагу на всіх етапах викладання як профільних, так і непрофільних дисциплін.

Творчий потенціал – це складна структура, яка включає систему культурологічних, професійно-педагогічних знань, широку загальнокультурну ерудицію, генетично задане обдарування, образне мислення, гуманітарний світогляд, здатність моделювати різноманітні способи творчої діяльності та емоційну культуру.

Наразі питання про розвиток творчого потенціалу майбутніх дизайнерів-бакалаврів є особливо актуальним. Здатність до творчості властива кожній людині. Студенти, які обирають напрямок дизайн для майбутньої професії вже мають задатки творчого потенціалу, і для вчителя вищої школи важливо не тільки допомогти у розвитку творчого потенціалу, а не відбити пристрасть до обраної професії.

До педагогічних умов організації професійного навчання фахівців художнього профілю відноситься: якісне планування навчально-виховного процесу; відбір і структурування змісту професійно-художньої освіти з урахуванням вимог державного стандарту, особливо варіативної компоненти; дотримання чіткої послідовності вивчення загально-художніх і спеціальних дисциплін, проведення практики; поєднання різних форм організації навчання; використання сучасних педагогічних технологій (наприклад, концентроване навчання); залучення студентів до самостійної, дослідно-пошукової діяльності; запровадження інноваційної системи контролю знань і вмінь майбутніх фахівців художнього профілю, що ґрунтується на самооцінці власної професійно-художньої діяльності, на взаємозв'язках змісту навчання і вимог сучасного художнього виробництва до підготовки компетентного майстра-художника [1, с. 67].

У процесі формування естетичних творчих якостей та вмінь майбутніх дизайнерів ми виділяємо два основних напрямки розвитку творчих здібностей. Перший напрямок має за мету розвиток індивідуальних здібностей шляхом набуття практичних умінь у процесі навчальної творчої роботи на заняттях з художніх дисциплін. Другий напрямок пов'язаний з питаннями виховного характеру і зумовлює формування творчих якостей особистості, зокрема творчого складу мислення [2, с. 156].

Отже, креативна спрямованість професійної роботи майбутніх викладачів буде продуктивнішою за створення зазначених педагогічних умов, націлених на творче самовиявлення та особистісний розвиток та творчу самореалізацію особистості студента.

Список використаних джерел

1. Бакушинский А. В. Исследования и статьи. Москва : Сов. художник, 1981. 67 с.
2. Антонович Є. А. Естетичне виховання молоді засобами народного образотворчого мистецтва. Івано-Франківськ, 1997. 156 с.

Фартушна А. В.

Харківська гуманітарно-педагогічна академія
наук. кер. – к.пед.н., доцент Шумська О. О.

ДО ПИТАННЯ АВТОНОМІЗАЦІЇ ЗВО

Автономність вітчизняних ЗВО є однією з найактуальніших проблем як для педагогічної спільноти, так і для суспільства в цілому. Автономія передбачає самостійність вишів у вирішенні питань щодо їх компетенції та є інституційною формою академічної свободи, необхідної для здійснення завдань вищої освіти, зокрема: свободу у виборі моделі управління; свободу у виборі об'єктів наукових досліджень; свободу в наборі

студентів; свободу у виборі громадського замовлення; свободу в розпорядженні коштами із додаткових джерел; свободу у виборі керівника тощо.

На нашу думку, однією з очевидних переваг отримання ЗВО автономії є розробка затребуваних та популярних у здобувачів вищої освіти програм навчання. Наприклад, сучасна вища освіта, незважаючи на її широку профільованість, надає майбутнім спеціалістам ґрунтовну базу різнобічних знань. Це, безумовно, сприяє гармонійному розвитку їхньої особистості, проте окремі предмети, що вивчаються здобувачами вищої освіти при сучасній організації освіти, згодом виявляються не потрібними їм для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Ми пропонуємо час, що витрачається на вивчення цих предметів, використовувати для формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок, необхідних для оволодіння обраною професією. Маючи автономію, ЗВО могли б перебудувати таким чином програму підготовки фахівців. Тоді самі собою відпали б і питання про якість сучасної вищої освіти, оскільки ЗВО змушені будуть більш відповідально ставитися до процедури розробки програм підготовки фахівців і нести повну відповідальність за свою діяльність як перед кожним здобувачем вищої освіти, так і перед суспільством та державою в цілому.

Наступним кроком, на наш погляд, має стати перегляд особливостей практичної реалізації деяких форм навчання, що стають в умовах прискорення темпу життя сучасної людини дедалі популярнішими, а саме дистанційна та заочно-дистанційна форма навчання, які, на нашу думку, не найкращим чином позначаються на якості освіти, що одержується, оскільки вони розробляються з орієнтацією на домінування самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Насправді ж за такої форми навчання здобувачі вищої освіти ставляться до навчання більш безвідповідально, ніж студенти, які навчаються за іншими формами навчання.

Надзвичайно важливою для ЗВО є також свобода розпоряджатися коштами з додаткових джерел, наприклад, з організованих при вишах платних підготовчих курсів, або коштами, що надходять від розширення набору студентів-контрактників на окремі, найбільш затребувані спеціальності. Це дозволить вишам, наприклад, не лише самостійно визначати перспективні напрями наукових досліджень, але й самостійно їх фінансувати.

Отже, автономія ЗВО є на сучасному етапі розвитку суспільства однією з найактуальніших проблем освіти, науки та держави в цілому. Однак важливо наголосити на тому, що ця проблема потребує подальшої розробки, насамперед, нормативно-правової та економічної бази впровадження автономії у ЗВО, а також розробки заходів соціального просвітництва в даній галузі, оскільки зміни правового статусу вишів та їх наслідки вимагають докладного роз'яснення як педагогічній громадськості, так і суспільству взагалі.

Чернієнко О. М.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
наук. кер. – професор Рашидов С. Ф.

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Шкільна адаптація-одна з перших сходинок на шляху до успішного навчання і недооцінювати її значення неможливо. Разом з тим, в роботах психологів стверджується, що процес шкільної адаптації як пристосування дитини до умов і вимог шкільного навчання в більшості випадків стихійний: діти самі якимось пристосовуються один до одного і до школи [5]. Вступ до школи і початковий період навчання викликають перебудову всього способу життя і діяльності дитини. Спостереження фізіологів, психологів і педагогів показують, що серед першокласників є діти, які в силу індивідуальних психофізіологічних особливостей важко адаптуються до нових для них умов, лише частково справляються (або не справляються зовсім) з режимом роботи і навчальною програмою [4, 5].

Я. Л. Коломінський, Е. А. Панько виділили позитивні і негативні фактори пристосування дітей до школи. Дослідження показують, що адекватна оцінка дитиною свого становища в школі, зміна виду діяльності, оптимальні методи сімейного виховання, відсутності конфліктних ситуацій в сім'ї, високий статус в групі однолітків сприяють успішному звиканню дітей до навчання, в той час як функціональна неготовність до школи, незадоволеність в спілкуванні з дорослими, низький рівень освіти батьків [3, с.115].

Психологічна готовність дитини до шкільного навчання – це один з найважливіших підсумків психічного розвитку в період дошкільного дитинства [3]. Розглянуті у вітчизняній психології уявлення про психологічну готовність дитини до школи багато в чому ґрунтуються на сформульованій Л.С. Виготським ідеї про те, що готовність до шкільного навчання полягає не стільки в кількісному запасі знань і умінь, скільки в рівні розвитку пізнавальних процесів. Готовність до школи пов'язувалася їм, перш за все, зі здатністю узагальнювати, диференціювати у відповідних категоріях предмети і явища навколишнього світу, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити самостійні висновки [2].

Л.І. Божович підкреслювала важливість особистісної та інтелектуальної готовності до школи. Вона вважала, що ці аспекти важливі як для успішного оволодіння навчальною діяльністю, так і для якнайшвидшої адаптації дитини до нових умов [1].

Таким чином, психологічна готовність дитини до шкільного навчання являє собою структуру взаємопов'язаних елементів: мотиваційного (внутрішня позиція школяра), вольового (здатність підпорядковувати свої дії правилу), інтелектуального (наявність внутрішнього плану дії, сформованість знакової функції свідомості і т.д.). Також слід сказати, що високі показники психологічної готовності, як правило, забезпечують успішність адаптації дитини до школи, проте не гарантують, що в початковій школі у дитини не виникне проблем. У роботах психологів стверджується, що сімейні відносини впливають на процес адаптації першокласників. Психологи Я.Л. Коломінський, А. А. Панько вважають, що для того, щоб період адаптації до школи пройшов відносно легко, дуже важливо, щоб взаємини в сім'ї були хорошими, були відсутні конфліктні ситуації, і до того ж у самої дитини повинен бути сприятливий статус в групі однолітків [3, с. 112].

У психологічних дослідженнях особлива увага звертається на необхідність використовувати такі форми організації навчання, які дозволяють дітям об'єднуватися парами, групами, великими колективами.

У процесі такої спільної діяльності формуються найважливіші якості особистості школяра: вміння домовлятися, розподіляти обов'язки, оцінювати частку своєї участі в загальній праці [2]. З огляду на, що діти мало знайомі, ще не сформувалися їх взаємини, потрібно допомогти їм познайомитися один з одним, встановити контакт, налагодити дружні відносини. Для цього періоду особливо важливі спільні ігри (Настільні, рухливі, рольові, театралізовані).

Психологи показали, що ефективною є не індивідуальна робота під керівництвом чуйного дорослого, а робота в групі спільно працюючих дітей [7]. Слід зазначити, що вплив несприятливих соціальних і психологічних факторів призводить до соціально-психологічної дезадаптації особистості. Таким чином, для успішної адаптації до школи педагогам і батькам необхідно розвивати у дітей вміння жити в суспільстві однолітків і дорослих, вміти відгукуватися на чужі переживання, тобто стати соціально і емоційно компетентними.

Список використаних джерел

1. Божович Л. І. Вибрані психологічні праці: проблеми формування особистості. Москва ; Воронеж, 1995. С. 232.
2. Виготський Л. С. Історія розвитку вищих психічних функцій. Собр. соч. : в 6 т. Москва, 1983. Т. 4.
3. Коломінський Я. Л., Панько О. А. Вчителю про психологію дітей шестирічного віку. Москва, 1988. С. 122.
4. Кулігіна Е. А., Кислякова Е. В. Комунікативні здібності дошкільнят як фактор соціальної адаптації. *Вихователь дошкільного навчального закладу*. 2010. № 5. С. 61.
5. Манеров В. Х. Успішність сприйняття мовця в залежності від індивідуальних особливостей слухачів. *Питання психології*. 2010. № 1. С. 147–153.

Шестопад О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., доцент Кравченко В. М.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні умови у світі стали вагомим поштовхом до розвитку та активного впровадження технологій дистанційного навчання. Пандемія внесла суттєві корективи до навчально-виховного процесу закладів освіти. Але, разом з тим, це відмінна можливість переглянути методики викладання різних дисциплін та трансформувати їх відповідно до актуальних вимог сьогодення.

Інформаційний простір відкриває широкі можливості для освітян. І дає можливість взяти курс на діяльнісні, розвивальні технології. Від викладачів технології дистанційного навчання вимагають постійного пошуку ефективних методів представлення навчального матеріалу. Для керівників закладів освіти така форма навчання стала справжнім викликом, який вимагає від них особливого підходу до управління освітнім процесом.

Дистанційне навчання дозволяє вирішити наступні важливі завдання:

- забезпечення вільного доступу до якісної освіти;
- створення можливості вивчення дисциплін на високому рівні складності;
- розробка та впровадження дистанційних програм;
- активізація пошукової та дослідницької роботи здобувачів освіти;
- підвищення ефективності освіти при зменшенні її вартості;
- налагодження ефективного зворотного зв'язку зі здобувачами освіти тощо.

Технології дистанційного навчання висувають певні вимоги і до здобувача освіти, зокрема: вміння здійснювати пошук, аналіз, систематизацію та узагальнення інформації; виявляти самостійність в опрацюванні дистанційного курсу; здійснювати самоконтроль засвоєння матеріалу; формувати навички самоорганізації та самоосвіти.

Дистанційне навчання має достатньо переваг у порівнянні з традиційним типом навчання: передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між студентом і викладачем, зручний графік та місце навчання [2].

Відмінність дистанційного навчання від традиційного зрозуміла, якщо розглянути їх з погляду форм взаємодії викладача і студента. В основу традиційної моделі навчання покладено читання лекцій, проведення семінарських, лабораторних занять, організація самостійної роботи студентів тощо. База навчання – книга і викладач, як інтерпретатор знання. Дистанційне ж навчання орієнтоване на впровадження в освітній процес принципово відмінних моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, проектні роботи, тренінги та інші види діяльності із застосуванням з комп'ютерних технологій та електронних ресурсів Інтернет.

У провідних навчальних закладів світу, наприклад, Національному технологічному університеті (США), Шанхайському університеті (КНР), вже створені і набувають популярності такі відносно нові інституції дистанційної освіти та самоосвіти, як телеуніверситети, тьютерські центри (мультимедійне навчання), інформаційні центри (інтернет-навчання) [1].

В Україні останні роки особливо гостро відчувається необхідність у використанні сучасних підходів до навчання майбутніх фахівців, адже саме фахові знання стануть підґрунтям для їх майбутньої професійної діяльності. Зокрема, одним з ключових напрямків роботи над цією проблемою можна назвати використання онлайн-сервісів та хмарних технологій для дистанційної організації навчального процесу, що є однією з провідних сучасних тенденцій у сфері освіти. Створення платформ та освітніх середовищ для організації дистанційного навчання дозволяє не лише легко обмінюватися навчальними матеріалами, а й вже на перших етапах виробити у студентів системний підхід до планування навчальної діяльності та контролю своїх досягнень.

Дистанційне навчання в Україні зможе розвиватися за умов становлення інформаційно-освітнього середовища закладу освіти. Тому в управлінні освітнім процесом важливо реалізувати такий проект як інформаційно-освітній портал. Інформаційно-освітній портал – це портал для розміщення навчальної інформації в електронному вигляді, організації процесу навчання та контролю знань і підтвердження досягнутого освітнього цензу. Разом з тим, вважаємо за доцільне створення електронного навчально-методичного комплексу – дидактичної системи, в якій з метою створення умов для інформаційної взаємодії між викладачами та студентами інтегруються прикладні програмні продукти, бази даних, а також інші дидактичні засоби і методичні матеріали, що забезпечують та підтримують освітній процес.

Підсумовуючи, варто зазначити, що дистанційне навчання впевнено посідає чільне місце у структурі освітнього процесу сьогодення. Для реалізації технологій дистанційного навчання та становлення інформаційно-освітнього простору існує багато інтерактивних рішень. За умов підбору оптимальних підходів до управління цей формат може стати ефективним та дієвим для закладів освіти різного рівня.

Список використаних джерел

1. Даценко Г. В., Сузанська З. В. Дистанційне навчання як засіб стимулювання самоосвіти. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія* : матер. міжвуз. вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 17.

2. Долинський Є. В. Дистанційне навчання – одна з прогресивних форм підготовки фахівців. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання* : зб. наук. пр. 2010. Вип. 42. С. 202–207.

Шумейко Г. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Облес І. І.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТАТЕВО-РОЛЬОВОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У наш час досить стійко визначився науковий і громадський інтерес до проблем сім'ї, підготовки студентів до сімейного життя, виховання сім'янина нового типу. Це зв'язано з багатьма факторами і, насамперед, з тими корінними змінами, що терпить інститут родини.

Зміни торкнулися усіх складових процесу розвитку сім'ї, усіх сторін її життєдіяльності. І ці процеси повсюдні. Без перебільшення можна сказати, що сім'я вступила в новий етап свого розвитку.

Істотні зрушення відбулися в поглядах людей на шлюб, сімейні стосунки, роль чоловіка і жінки.

Набуває актуальності розвиток психологічної жіночності в сучасних умовах. У процесі вікової боротьби жінки за рівні права з чоловіком (що мало безперечно прогресивний характер) жінка набула таких рис характеру, які серйозно вплинули на характер шлюбу. Жінка стала сильнішою, незалежною, навіть авторитарною, твердою, безкомпромісною. Багатьом жінкам стали притаманні риси, що сприяли їхній маскулінізації – чоловікоподібності. При цьому на другий план відходять ніжність, м'якість, сором'язливість, скромність, доброта, емпатія, вміння згладжувати конфлікти, тобто те, що і складало завжди щиру жіночність.

Не менш вагомі зміни відбулися у поведінці чоловіка – традиційно сильного, вольового, що вмів захищати своїх близьких і одночасно ніжного, уважного, турботливого, щедрого, шляхетного, відданого, поважачого жінку. Певна частина чоловіків набули рис інфантильності, залежності від жінки, пасивності.

Сьогодні перед родиною та вищим навчальним закладом поставлене складне завдання: виховувати жінку і чоловіка, формувати в дівчині справжні жіночі якості, а в хлопцеві чоловічі риси.

Чим більше ми будемо приділяти увагу вихованню психологічної мужності і жіночності, тим міцніше і щасливіші будуть родини.

Розвиток статево-рольової культури студентів, установок на взаємну любов, повагу і відповідальність є основою підготовки до сімейного життя, створення майбутньої сім'ї.

На нашу думку, такий напрямок виховання сучасного покоління має важливе значення в умовах існуючої нестабільності шлюбу в нашій країні. Як відомо, кожний другий шлюб сьогодні розпадається. Причин розпаду родин багато: це і соціальна незахищеність, і низький рівень культури, духовності людей; це непередбачуваність молоді до шлюбу; егоцентризм наших хлопців і дівчат часто стає причиною незліченних розлучень. Біля половини молодих людей не витримують у шлюбі й одного року. Чим далі, тим більше стає кризових сімей. Значним явищем в Україні стає неповна сім'я з неповнолітніми дітьми. От чому розвиток статево-рольової культури студентів в наш час набуває актуальності.

СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

Віхорт Ю. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.держ.упр., доцент Кітченко О. В.

РОЗРОБКА БРЕНДБУКУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЙОГО СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

У сучасних умовах системних змін та реформ у сфері освіти, а також значної конкуренції в освітній галузі вкрай важливим виявляється ідентифікація закладу вищої освіти (ЗВО) та його окремих структурних підрозділів та обґрунтування унікальності освітніх послуг, які надаються ними. Філософія та традиції ЗВО, його перспективи та можливості можуть доводитись до споживача освітніх послуг через власний фірмовий стиль, айдентику, створення унікального освітнього бренду, що в результаті концептуально втілюється в рекомендаціях щодо використання такого власного стилю на практиці, зокрема, у брендбуці.

Аналіз дефініцій «брендбук» (у перекладі з англ. «brandbook» – «книга бренду») у різних джерелах дав змогу систематизувати бачення щодо його змісту: «офіційне керівництво з управління брендом», «сукупність правил про візуальні стандарти бренду, задокументовані положення про його суть, ідеї, атрибути та цінності», «досить об'ємне видання, що містить в собі інформацію по фірмовому стилю компанії та правила його використання», «документ, який має офіційне значення і об'єднує в собі стандарти стилю компанії» і т.п. При цьому часто брендбук ототожнюють з фірмовим стилем, однак, ці категорії мають відмінності, а саме, основна різниця полягає в цільовій аудиторії. Так, фірмовий стиль спрямований на безпосередньо споживача послуг, брендбук, у свою чергу, доносить концепцію бренду до співробітників організації. У загальному розумінні, розробка фірмового стилю є складовою частиною тієї інформації, яка висвітлюється у брендбуці, а сам брендбук є керівництвом щодо використання розробленого фірмового стилю.

Розробка брендбуку є важливим етапом запровадження єдиного візуального стилю закладу вищої освіти та його підрозділів, яка раніше здобула широкого поширення за кордоном та останніми роками стала активно використовуватись й в Україні. Аналіз веб-сайтів вітчизняних закладів освіти дав змогу встановити, що часто символіка університету обмежується обґрунтуванням лише кольорової схеми та логотипа, які використовуються на діловій та сувенірній продукції ЗВО (фірмовий бланк, ручка, візитівка, блокнот, грамота тощо). Однак, останнім часом, все активніше окремі ЗВО України стали розробляти власні брендбуки, які містять обґрунтування таких складових:

- місія та основні цінності;
- ідея та філософія образу;
- назва та слоган;
- логотип;
- шрифти;
- кольорове рішення;
- ділова документація (фірмові бланки, конверти, візитівки і т.п.);
- рекламна продукція (буклети, листівки, календарі і т.д.);
- сувенірна продукція (блокноти, ручки, подарункові пакети, екосумки, чашки, футболки тощо).

Також окремі брендбуки містять опис таких елементів, як: шаблон корпоративної презентації, оформлення фотозони, стиль фото та відео університету, оформлення контенту у соц. мережах тощо.

У цілому, розробка брендбуку закладу вищої освіти та його структурних підрозділів має сприяти транслюванню цілісної концепції ЗВО, його традицій, філософії, корпоративного стилю через обґрунтування використання візуальних образів на різних носіях (діловій, рекламній, сувенірній продукції тощо) та в різних джерелах (реальних об'єктах, зокрема, стендах, банерах тощо, веб-сайті, соц. мережах тощо), що в цілому формує цілісний образ сприйняття ЗВО та його підрозділів, формує їх імідж.

Давидова В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Циганова І. О.

РОЗРОБКА ДИЗАЙН ПРОЕКТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ ВИТИНАНОК «ВЕЛИКДЕНЬ – СВЯТО СВЯТ»

Збереження українських традицій, повага та любов до українського мистецтва є важливим показником становлення нації, її громадянської свідомості та патріотизму. Саме витинанка, що є одним із видів декоративно-прикладного мистецтва і походить своїм корінням в давні часи може поєднати українців у творчості і любові до країни.

Витинанка – дуже давнє мистецтво вирізування з паперу, його корені сягають у II століття до н.е. Саме тоді в Китаї було винайдено папір. І тамтешні умільці дуже швидко знайшли застосування цьому матеріалу, крім основного, – вони почали вирізати фігурки богів до різних великих свят. Оце й були перші витинанки [1]. У XVII столітті папір потрапив до Європи, а вже у XIX столітті в селах України прості люди почали прикрашати свої оселі не лише розписами фарбою а і паперовими витинанками. Інтерес до витинанки зберігся і до тепер [2].

Саме для популяризації цього виду народного мистецтва та збереження українських традицій витинанка може стати об'єктом для дизайнерського проекту розробки фірмового стилю конкурсу, що є актуальним на даний час.

Тема роботи: Розробка дизайн проекту Всеукраїнського конкурсу витинанок «ВЕЛИКДЕНЬ – СВЯТО СВЯТ»

Для реалізації мети необхідно було виконати наступні завдання:

- провести аналіз історії і сучасності розвитку мистецтва витинанки;
- дослідити стилі українських витинанок;
- розробити фірмовий стиль Всеукраїнського конкурсу витинанок «ВЕЛИКДЕНЬ – СВЯТО СВЯТ»;
- розробити поліграфічну продукцію з фірмовим стилем конкурсу;
- розробити сувенірну продукцію з витинанками.

Розробка фірмового знаку конкурсу проводилась на основі витинанки на тему Великодня з використанням кольорів та символів, що асоціюються з цим святом.

Дипломи переможцям, подяки учасникам конкурсу та членам журі розроблялися на основі витинанки, що була використана у фірмовому стилі конкурсу та аналогічній кольоровій гамі.

Каталог кращих конкурсних робіт було створено з витинанок переможців Всеукраїнського конкурсу витинанок «ВЕЛИКДЕНЬ – СВЯТО СВЯТ».

Розробки проводилися у графічних редакторах Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe InDesign.

Було розроблено наступну сувенірну продукцію з авторськими витинанками: еко-торбинки, чашки, футболки та блокноти.

Таким чином, в результаті розробки проекту, на основі витинанки був створений фірмового стилю конкурс та було розроблено:

- дипломи переможцям;
- подяки учасникам конкурсу;
- подяки членам журі;
- каталог кращих конкурсних робіт;
- сувенірну продукцію з витинанками.

Список використаних джерел

1. Дудар Г. М. Дивовижний витинанковий світ. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2018.
2. Гуляева Н. Ю. Витинанка. Вінниця : ТВП «Книга-Вега», 2008.

Непом'ящий В. І.

Класичний приватний університет

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯДУ НА ДИЗАЙН

У даній публікації по-новому розкрито філософію дизайну. Автор припускає, що дана публікація стане відправною точкою для переосмислення Людиною всієї філософії дизайну, формування нового погляду на дизайн і його роль в громадських комунікаціях, а також послужить початком подальших досліджень. Автор даної роботою сподівається привернути увагу філософської громадськості до теми дизайну і його філософсько-культурологічної цінності для розуміння природи Людини і соціуму.

Також автор викладає положення нового погляду на філософію дизайну. Дані враження засновані на міркуваннях про природу і суть дизайну, а так само на досвіді роботи з даною темою. Довгі роки дизайн розглядався людським суспільством, як якесь ремесло, прикладне мистецтво. Насправді ж суть дизайну набагато складніша, ніж багато хто припускає. Саме до нього автор пропонує звернутися, як до засобу, який допоможе розкрити в повній мірі і принципи мислення Людини, і його культурологічні аспекти. Дизайн не просто ще один засіб обміну інформацією, представлений у візуальній формі, а засіб обміну відчуттями. Тому до дизайну дуже важко застосувати будь-яку теорію - адже не можна укласти в рамки чуттєве. Постає досить цікавим і процес взаємодії Людини і дизайну, який проходить на ментальному рівні. Принципи та суть дизайну необхідно винести на сонячне світло і надати ясності. Дизайн може виявитися прекрасним інструментом пізнання буття, завдяки своїй гнучкій універсальній природі і здатності відбивати буття.

Метою автора є виділення і розкриття основних принципів дизайну та дизайн-мислення через умово виводи. Показати складну природу дизайну та взаємозв'язок дизайну з усіма сферами діяльності Людини.

Дизайн - це особливий вид людської діяльності, так як у своїй найвищій досконалій формі включає в самому собі і естетику, і знання, і практику, і філософію, а подібним взаємозв'язком не може похвалитися жоден інший вид діяльності. Дизайн як би стоїть на стику всіх сфер людської діяльності, вимагаючи наявності всіх складових і фокусуючи на собі всі досягнення. Без естетики дизайн буде потворний, без знання - порожнім, без практики - ненародженим, без філософії - мертвим. Створюючи, людина-дизайнер, керується своїм естетичним зором, залучаючи свої інтелектуальні пізнання, реалізуючи свій кругозір, і закладаючи свою філософську думку, і в підсумку отримує на основі цієї гармонії досконалий, справжній дизайн. Це - чотири колеса рухаючих дизайнерський процес. Дизайн відображає Буття, показуючи суть і сенс, для чого простої мови часто буває недостатньо. Справді, завдяки дизайн-графіку і її універсальності можна витягнути на світло і показати всім суть будь-якої діяльності Людини, від досліджень Космосу або морських глибин до банального ресторанного обслуговування або комунальних послуг; дизайн-графікою можна показати суть і будь-яких суспільних відносин, і весь навколишній світ.

Виходячи з попередньої сказаного, виходить, що не всі можуть займатися дизайном. Це заняття і елітарної, і одночасно доступно, в залежності від природи дизайну. Можна було б навіть стверджувати, що будь-яка людина, стикалася з «дизайном» в своїй нижчій формі. Високий же дизайн - заняття, яке вимагає від Людини розвиток всіх сторін своєї бутності, і чим вище буде цей рівень розвитку, тим ближче до ідеалу буде дизайн. Адже для естетики потрібно наявність почуття прекрасного і вміння знаходити прекрасне в будь-якій формі, вміння насолоджуватися будь-яким видом прекрасного, для інтелектуального початку - власні пізнання і їх логічну побудову, для практики - вміння реалізації. Але також дизайнер повинен бути філософом і мати розвинене філософське мислення для того, щоб розглядати суть речей і переносити це на мову дизайн-графіки. І в той же час, займаючись дизайном, намагаючись домогтися в ньому певних успіхів, людина вдосконалює власну природу. Чому так відбувається? Частково, тому що, процес дизайн - це процес пошуку. Людина, займаючись дизайном, як би «обмацує» світ, отже, для повноцінного розвитку людини заняття дизайном корисне. Дизайнер подібний середньовічному алхімікові, він прагне до «золотої»

досконалості через розуміння Буття і суті речей. В цьому і не тільки, дизайн можна порівняти з «царським мистецтвом» - алхімією.

Нужна О. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний світ складно уявити без дизайну. Ми знаходимось в його оточенні безперервно і користуємось його численними проявами. Дизайн є продуктом творчої співпраці спільноти, результатом системної взаємодії, виробництва й оцінки упорядкованих технологій задоволення групових та індивідуальних інтересів і потреб у матеріальних, символічних, пізнавальних й оцінних артефактах культури [1]. Всі ці аспекти, які впливають на дизайн, формують соціокультурне поле, в якому культура і суспільство взаємодоповнюють і збагачують одне одного. Грамотно сформований художньо-проектний комплекс, ефективно впливає на споживача і не лише викликає естетичне задоволення, а й провокує мисленнєві процеси, котрі відображаються на загально суспільних настроях. Культура повинна бути не лише віддзеркаленням сучасності, а й виступати одним із формуючих чинників культурного простору та виховання. Це підводить нас до питання підготовки кваліфікованих спеціалістів у сфері дизайну. Якісна, комплексна і послідовна підготовка повинна сформувати у випускників фахових закладів вищої та передфахової вищої освіти, цілісне розуміння потенційних можливостей і зони впливу якісного творчого дизайну на всі сфери суспільства. Врівноважений і продуманий комплексний підхід до проектної діяльності ефективно працює не лише на рівні міста, регіону та країни, а здатен формувати репутацію країни на міжнародній арені. Тому, важливим є вивчення питання інтеграції національних культурних надбань і привнесення їх рис у дизайн.

Розглядаючи питання національної ідентичності в сучасному дизайні, треба відмітити, що тривалий час розвиток української культури зазнав значних гальмувань. Уповільнений розвиток національної культури став наслідком впливу соціально-політичних та ідеологічних віянь, котрі тривалий час були фундаментальними для суспільства. Явище культури і суспільства нерозривні, так само як соціум формує вектор розвитку галузі дизайну, культура впливає на суспільство.

Якісна підготовка потребує багатогранного підходу, зокрема вивчення базових законів створення композиції та дизайну, психології, фізіології та кольорознавства, основ проектної діяльності та національної історичної та культурної спадщини. Базовими принципами дизайну та композиції є цілісність, відповідність змісту та єдність змісту і форми. Поєднуючи ці знання з дослідженнями психо-фізіологічних основ сприйняття кольору та форми, можна створити інтуїтивно зрозумілий і впізнаваний дизайн, що є однією з найважливіших вимог до проекту. Уважно досліджуючи історію об'єкта дизайну, можна проаналізувати доцільність використання національних рис у концепції розробки і, якщо це можливо з огляду на історію об'єкта, поєднати дизайн з національною ідеєю. Зберігаючи рівнозначність цих підходів ми отримуємо формулу створення успішного, якісного дизайну, здатного представити на високому, міжнародному рівні не лише творця, а й країну походження проекту.

Підсумовуючи, можна сказати, що дизайн має бути не лише способом самовираження митця, але і одним із засобів культурного розвитку та відродження національної ідентичності. Цього можна досягти шляхом підготовки висококваліфікованих спеціалістів в галузі дизайну, здатних до реалізації проектної діяльності включаючи в себе збереження рівноваги між усіма принципами успішного дизайну.

Список використаних джерел

1. Оршанський Л. Дизайн як культурно-ціннісна універсалия. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1858/1/> (дата звернення: 23.10.2021).
2. Степаненко М. І., Антонович Є. А., Титаренко В. П. Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. Кн. 2.

Пігалєв Д.

Державний університет «Одеська політехніка»
наук. кер. – старший викладач Небож І. В.

СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ

У мистецтвознавчій науці України бракує знань про особливості вітчизняного дизайну, які б виходили з порівняння його із загальносвітовими трансформаціями цієї сфери художньої діяльності. Крім того, не існує науково обґрунтованої моделі розвитку українського дизайну початку ХХІ ст. Зокрема тієї частини, де має бути висвітлено внутрішній механізм, спроможний ґенерувати привабливу для світу інноваційну діяльність, що живиться глибинною національною традицією та синтезує її з найновітнішими досягненнями світової дизайнерської думки. Основними параметрами світового дизайну протягом ХХ ст. виступали такі властивості, здатності та особливості його: міцно поєднувати в собі художнє та утилітарно-технічне начала, освоювати художній потенціал машини, задовольняти своїм продуктом однотипні потреби людей, але окрім цього мати також і множинність художньо-проектних поглядів аж до задоволення запитів конкретного індивіда. Інтегративним параметром виступила властивість дизайнерського твору бути наслідком дотепного і винахідливого художньо-технічного рішення.

У зв'язку із здебільшого функціоналістським розумінням дизайну протягом ХХ ст. у даній праці запропоновано періодизацію дизайну того століття таким чином:

- ранній функціоналізм (перша третина ХХ ст.);
- ортодоксальний функціоналізм (друга третина ХХ ст.);

– функціонал-плюралізм (остання третина XX ст.).

Дизайн має двоїсту природу з огляду на об'єднавчо-роз'єднавчі процеси, що відбуваються у світі: з одного боку, він сприймає від навколишнього світу інтеграційні, міжнародні віяння та, модифікуючи їх, віддає у тому ж інтернаціональному вигляді. З іншого боку, дизайн намагається творити й у річищі пошуків власної ідентичності окремих націй, відтворюючи у своєму продукті унікальність.

Натомість під дизайном нині у більшості випадків вважається вестернізована художньо-проектна діяльність на ґрунті високих технологій західного походження. Водночас вестернізація художньо-технічної культури всього світу має поверховий характер. Захід не спроможний вторгнутися в архетипи інших культурно-цивілізаційних конгломератів настільки, щоб докорінно змінити їх, уподібнивши собі. Це положення розповсюджується і на сферу дизайнерської діяльності.

Двоїста сутність дизайну виявлялася в різних регіонах світу по-різному. Позанаціональна складова цієї двоїстої сутності ґенерувалася найактивніше дизайном Великої Британії, Німеччини, США. Натомість національна складова двоїстої природи дизайну найяскравіше виявилася у Фінляндії, Італії, Японії. Тому для української дизайнознавчої науки та практичного дизайну в справі формування власної своєрідної версії необхідним є вивчення дизайнерського досвіду в першу чергу саме означених країн.

Список використаних джерел

1. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури : монографія. Харків : ХДАДМ ; Колорит, 2005.
2. Даниленко В. Я. Дизайнерська освіта України у європейському контексті. *Вісник Львівської академії мистецтв*. Львів : ЛАМ, 1999.
3. Даниленко В. Я. Паростки протодизайну у стародавній вітчизняній культурі. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків : ХДАДМ, 2002.

Сідільова О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Непоміщай В. І.

ФІРМОВИЙ СТИЛЬ РЕСТОРАНУ МОРЕПРОДУКТІВ «ПАН КРАБС»

У цій роботі ми роздивимось таку тему як «Фірмовий стиль ресторану морепродуктів «Пан Крабс». Мета дослідження - вивчити, дослідити та проаналізувати фірмовий стиль, його елементи і функції. На основі вивченого матеріалу визначити значення фірмового стилю і втілення його відповідно до задуму у ресторан «Пан Крабс», розібрати подібний аналог і чим може зацікавити саме цей фірмовий стиль.

Фірмовий стиль – це індивідуальність закладу, винесена на загальний огляд.

Чому важливі бренди? Та тому, що люди часто вибирають продукти не стільки через їхню реальну вартість, скільки через цінність, що сприймається. Створення фірмового стилю – це боротьба. Фірмовий стиль - це істотна частина корпоративної культури, що формує у соціального оточення враження про організацію: обличчя, вигляд, спосіб існування фірми, що відрізняється сукупністю своєрідних прийомів, манер поведінки, характеристик спілкуванні. Його формування - внутрішня справа фірми, що є предметом невпинної турботи всього персоналу.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що фірмовий стиль - дуже ємне поняття, яке є основою для ідентифікації підприємства на ринку конкурентів. Чим більш індивідуальний фірмовий стиль - тим більше пізнавано на ринку підприємство, що володіє ім.

Розберемо аналог ресторану «Чорномор». Ресторан у форматі смарт кежуал з доступними цінами та якісними морепродуктами. Логотип розроблено у стилі мінімалізму з зображенням на ньому мушлі і надпису, кольорова гамма в пастельних тонах, переважає бежевий колір. Розроблена спеціальна реклама за умовою якої діють спеціальні пропозиції у різні дні тижня. Наприклад, 20% знижки на страви з лососем у п'ятницю, знижка на страви з рапанами у понеділок чи середу третя порція мідій у подарунок. Дуже гарно оформлена уся печатна продукція закладу, та фірмовий одяг персоналу, усюди зображено логотип компанії, заклад має збалансований фірмовий стиль і інтер'єр.

Основними елементами фірмового стилю є товарний знак, фірмовий шрифтовий напис (логотип), фірмовий блок, фірмове гасло (слоган), фірмовий колір (кольори), фірмовий комплект шрифтів, корпоративний герой.

Під час розробки фірмового стилю ресторану «Пан Крабс» були проаналізовані методи цінової конкуренції і зроблено висновок, що ціни на продукцію, яка використовується в закладах, однакова по всьому місту, і знизити ціну нижче собівартості або працювати за собівартістю не має сенсу, тому що ресторан не буде рентабельний. Тому було вирішено що компоненти фірмового стилю допоможуть споживачеві орієнтуватися в потоці інформації, буде це банерна реклама або «сарафанне радіо» - чітке позиціонування і «особа закладу» викличуть у споживача позитивне ставлення до фірми, яка подбала про нього, заощадила йому час і полегшила процес вибору.

У розробці фірмового стилю ресторану «Пан Крабс», з одного боку мені пощастило, тому що концепція закладу була безпосередньо пов'язана з назвою, де краби та морська тематика домінує. З іншого боку, мені потрібно було привести трохи сучасності, тому що «Пан Крабс» - це не простий заклад, але і лаундж простір, відповідно там проходять сучасні заходи.

Ідея закладу взята з імені популярного персонажу із мультфільму. Чому саме морська кухня? Тому що в Україні вона дуже повільно розвивається, і цінник на неї дуже великий, ідея показати людям що можна куштувати морські дари за нормальною ціною, у стильному лаундж просторі.

У ході праці було розроблено декілька видів логотипів, шрифт і кольорова палітра. В планах додати і другі елементи такі як візитки, меню, листівки, фірмовий одяг, головний слоган та багато іншого. Розробити

розкішну вивіску, і оформити інші рекламні носії. Планую все зробити в морському стилі, з морськими мешканцями, канатами, воланами, і додати у дизайн якусь ізюминку. Кольорова палітра переважно в біло-блакитних тонах, з елементами крафту.

Список використаних джерел

1. Фірмовий стиль. URL: <https://www.creative.univest.ua/2017/10/24/instruktsiya-firmennyj-stil-restorana-i-kafe/> (дата звернення: 01.11.2021).

2. Ренделл Дж. Брендинг: Основи брендингу; Реклама бренду; Планування і організація брендингу : короткий курс. Москва : Фаир-Пресс ; Гранд, 2005.

3. Фірмовий стиль. URL: <https://www.amnt.ru/design/corporate-identity/identity-restaurant/> (дата звернення: 01.11.2021).

Тоцька Я.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.держ.упр., доцент Кіктенко О. В.

ПРОБЛЕМАТИКА ФІРМОВОГО СТИЛЮ ПРИ РОЗРОБЦІ ПРОЄКТІВ

Основні вимоги до фірмового стилю не зазнали яких-небудь значущих змін. Як і 10 років тому, він повинен бути досить інформативним і незабутнім. Однак сьогодні ми освоємо інтерактивні медіа: сайти, мобільні додатки, онлайн-презентації. Завдяки цьому фірмовий стиль перестає бути статичним. І якщо взаємодія з поточною символікою не дозволяє викликати в аудиторії емоційний відгук, проведіть ребрендинг.

Але на цей раз обов'язково прослідкуйте за тим, щоб оновлені фірмові елементи, включаючи логотип, були: легкими; простими, але не примітивними; запам'ятовуються.

На сьогодні три найбільш важливих тренда, вміле використання яких допоможе створити ефективний і ефективний фірмовий стиль:

- чорно-біла палітра – класичний підхід, актуальний в усі часи;
- спрощення – при ребрендингу фірмовий стиль очищається від зайвих, не несуть сенсу елементів;
- чіткі краї і кути – плавні лінії йдуть в минуле, строгість форми підкреслює динамічність і сучасність.

Кожна невирішена задача стає проблемою фірмового стилю. Виходить, що їх найбільш серйозних недоліків може бути 5. Однак всі вони виникають через одну або кількох із трьох помилок, які зазвичай допускають дизайнери в своїх роботах.

Нерозуміння принципів. На щастя, фахівців, які не розуміють завдань і принципів створення фірмового стилю стає все менше. Однак якщо вибирати виконавця тільки за ціною, можна нарватися на дизайнерів, які малюють абстрактні логотипи, які не здатні вирішити жодної з стоять перед фірмовим стилем.

Відсутність універсальності. Важлива характеристика фірмового стилю – простота його масштабування і можливість застосування на всіх доступних носіях. Однак нерідко буває так, що концепція адаптується під екрани мобільних пристроїв. У той же час при її перенесенні на широкоформатний поліграфію або навіть на дисплей комп'ютера, вся задумка руйнується або стає нечитаною.

Гра в тренди. Часто буває, що незалежний фахівець, захоплений будь-якої модною тенденцією в дизайні, створює гарну і сучасну картинку. А потім продає її під виглядом фірмового стилю. Проблема лише в тому, що розроблена система не прив'язана до суті і цінностям конкретного бренду. Саме тому вона буде вводити потенційних клієнтів в оману, руйнуючи довіру аудиторії до пропонованого товару чи послуги. До того ж тренди схильні до змін.

Хадсон М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.держ.упр., доцент Кіктенко О. В.

СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ ФІРМОВОГО СТИЛЮ КОМПАНІЇ

Одним із важливих аспектів загального сприйняття й оцінки організації є її імідж (образ). Незалежно від бажань як самої організації, так і фахівців зі зв'язків із громадськістю, імідж – це об'єктивний фактор, що грає істотну роль в оцінці конкурентоспроможності підприємства і недостатня увага до його формування та підтримання істотно звужує можливості вітчизняних товаровиробників. Імідж є уявним представленням про організацію, що цілеспрямовано формується в масовій свідомості за допомогою публіситі, реклами або пропаганди. Слід зазначити, що серед фахівців, у тому числі в Україні, стала висуватися думка, що створення іміджу (іміджмейкерство) є одним з важливих завдань в діяльності підприємства.

Імідж організації і її товарів говорить про унікальні ділові здібності (спеціальні навички, уміння), які дозволяють підвищувати запропоновану споживачам цінність товарів і послуг. Фірмовий стиль – основа іміджу, головний засіб його формування. Розробка фірмового стилю у всіх його проявах – створює чудовий імідж фірми, просуваючи її в ринку, а це само собою сприяє постійному інтересу до продукції, бренду компанії.

Корпоративна айдентика – це не просто набір красивих і стильних символів. Це система, при цьому не найпростіша. Від того, наскільки ефективно вона працює, залежить ступінь виконання наступних стратегічних завдань компанії та бренду.

Налаштування від конкурентів. У вашої пропозиції є унікальні, відмінні риси. Це ті якості, які і примушують потенційних покупців вибрати саме ваш продукт. Фірмовий стиль повинен підкреслювати їх, а також інші значимі характеристики бренду.

Простота ідентифікації товарів і послуг. Упаковка, логотип та інші елементи повинні допомагати клієнтам візуально визначати ваш продукт серед безлічі аналогів. Легко перевірити, наскільки добре поточний фірмовий стиль справляється з цим завданням. Закрийте назву або логотип і подивіться, чи залишиться

товар впізнаваним. Якщо люди почнуть плутати його з продуктами конкурентів, варто задуматися про внесення змін до системи використовуваних символів.

Збільшення сприймають цінності бренду. Просте правило: якщо у фірмовій упаковці товар або пакет документів до послуги виглядає дорожче, ніж без неї, все в порядку. Той же принцип перевірки діє і для логотипу, а також інших елементів стилю.

Зміцнення іміджу. Ефективний фірмовий стиль відштовхується від філософії і цінностей торгової марки, які зазвичай фіксуються в брендбуці. Якщо хоча б частково транслювати їх цільовій аудиторії через рекламні матеріали, можна отримати потужний синергетичний ефект. Ви отримаєте дуже впевнене і міцне позиціонування.

Формування довіри у аудиторії. Використання єдиного фірмового стилю, доносить переваги бренду цільовій аудиторії, демонструє стабільність компанії. Це закладає в підсвідомість покупців і клієнтів думка про те, що їй можна довіряти. Неважко порахувати, що основних завдань у фірмового стилю 5. Порахуйте, скільки з них вирішує ваша поточна символіка. Це і буде її об'єктивною оцінкою за п'ятибальною шкалою. Розробка фірмового стилю і підходи до нього змінюються з часом: на них впливають найбільш яскраві тренди дизайну.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Адаменко К. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Науковий та технічний розвиток став помітним у другій половині ХХ ст., він характеризувався тим, що наука і техніка входили в усі сфери людської діяльності. Лінгвістика з периферійної науки стала однією з суттєвих.

Особливе значення мовознавства є прагнення до фундаментальних теоретичних досліджень. Водночас з теоретичним поглибленням пізнання свого об'єкта наука розширює сферу практичного застосування своїх результатів. Так, саме в другій половині ХХ ст. виникають такі нові галузі мовознавства, як обчислювальна, інженерна лінгвістика, які належать до галузі прикладної лінгвістики.

В деяких країнах, у зв'язку зі соціальними змінами, найголовнішою прикладною проблемою мовознавства стала проблема розробки алфавітів, складання словників різного типу. Саме тоді прикладна лінгвістика стала основним вирішенням цієї проблеми.

Прикладна лінгвістика – розділ мовознавства, пов'язаний із практичним розв'язанням питань, які пов'язані з вивченням мови.

Вона термінологічно об'єднала різноманітні розробки для практичного використання теоретичних знань про мову: викладання рідної та іноземних мов, оволодіння навичками вживання мовних одиниць, побудови тексту, переклад.

Нажалі, зараз у світі систем, що швидко розвиваються прикладна лінгвістика не справляється зі своїм завданням перекладу, через деякі проблеми.

Отже, найпершою проблемою вважається комп'ютерний (автоматичний) переклад. Пояснюється це багатьма труднощами, які на сучасному етапі важко подолати. Головні з них пов'язані з тим, що машина зовсім по-іншому сприймає мову і не може так, як людина, здійснювати аналіз і синтез тексту. Це зумовлено, по-перше, асиметрією мовних знаків і мовлення загалом (неоднозначність слів і фраз, невідповідність між словом і формальним членуванням речень тощо).

Іншою проблемою прикладної лінгвістики є проблема лінгвістичного забезпечення інформаційно-пошукових систем машинного типу, метою яких є зберігання, пошук і видача інформації. З проблемою пошуку інформації пов'язані питання компресії тексту й автоматичного реферування. Тут велике значення має статистика. «Читаючи» текст, машина відбирає найчастотніші слова і, комбінуючи їх за певними правилами, складає анотацію.

Незважаючи на ці проблеми, вже зараз комп'ютерні системи спрощують роботу прикладного лінгвіста. Вже зараз кібернетики працюють над вирішенням усіх питань. А прикладна лінгвістика засвідчує значне зростання питомої ваги мовознавства в системі сучасних наук і надзвичайно широкий спектр його практичного застосування. Існує думка, що ХХІ ст. буде віком кібернетики і лінгвістики.

Список використаних джерел

1. Березин Ф. М., Головин Б. Н. Общее языкознание. Москва, 1979. С. 7–49, 279–292.
2. Звегинцев В. А. Очерки по общему языкознанию. Москва, 1962. С. 89–113.
3. Білецький А. О. Про мову і мовознавство. Київ, 1996. С. 11–18, 125–130, 171–172.
4. Общее языкознание / под общ. ред. А. Е. Супруна. Минск, 1983. С. 6–22.
5. Ахунзянов Э. М. Общее языкознание. Казань, 1981. С. 4–17.

Бак Б. В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
наук. кер. – викладач Комар О. С.

СТИЛІСТИЧНА ІНВЕРСІЯ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ ТА ЕКСПРЕСИВНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

На відміну від української мови, яка характеризується вільним порядком слів у реченні, англійська мова відзначається фіксованим порядком слів у реченні і належить до класу аналітичних мов.

Незважаючи на те, що порядок слів відіграє важливу роль, автор може змінювати його, використовуючи так звану інверсію. Існує безліч класифікацій інверсії, але багато авторів сходяться на думці, що інверсія буває граматична та стилістична.

Грамматична інверсія не є стилістично маркованою, вона виражає загальні граматичні правила, і як правило використовується для побудови запитань:

– Were they on the same side of the path as the moor-gate? (А.К. Дойл, «Собака Баскервілей»). У цьому реченні присудок were стоїть перед підметом they, тобто. присутній непрямої порядок слів, який несе граматичну інформацію, про те, що це питання.

Також деякі лінгвісти до граматичної інверсії відносять речення з конструкцією There is/are: • There is no doubt that she perfectly idolized him. (Ч. Діккенс, «Великі надії»)

Речення з такою конструкцією так само є випадком зворотного порядку слів у реченні, тому що в них фактично присудок стоїть перед підметом, але при цьому порядок слів не несе ніякого стилістичного забарвлення.

Вивчивши найпоширеніші види стилістичної інверсії у художніх творах англійських авторів XIX-XX століття, можна назвати такі основні групи [2, с.222]: Перший тип - предикатив, який може бути виражений іменником, прикметником, або предикатив складеного іменного присудка передує зв'язному дієслову і підмету. Цей тип інверсії зазвичай зустрічається у розмовній мові, але характерний і для літературної. Наприклад: • *A good generous prayer it was* (М. Твен, «Пригоди Тома Сойєра») [1, с.186]. • *«How fond she is of finding morals in things!»* (Л.Керролл, «Аліса в країні чудес»). У такому типі інверсованих речень відбувається перенесення логічного наголосу на дієслово з метою підкреслення оцінювальної характеристики висловлювання.

Другий тип - винесення обставин на перше місце. У такому типі інверсії робиться акцент не тільки на саму обставину, а й на підмет, який ставиться на останнє місце, що і є емоційним порядком слів. Наприклад: • *On the left of his great leader sat the poetic Snodgrass, and near him again the sporting Winkle....* (Ч. Діккенс, «Посмертні записки Піквікського клубу»).

Третій тип - винесення прямого додатка на перше місце. Цей вид інверсії використовується для надання думці особливої виразності шляхом навмисного виділення. Випадки інверсії доповнення, які у художній літературі, запам'ятовуються як курйози [1, с.185]: • *Talent Mr. Micawber has. Capital Mr. Micawber has not.* (Ч. Діккенс. «Життя Девіда Копперфілда, розказане ним самим»)

Розглянувши особливості художньої мови творів англійських авторів XIX-XX ст. ми дійшли висновку, що одним із найяскравіших стилістичних засобів є інверсія. Вона служить засобом емоційності та експресивності, передає бажання автора наголосити на тому, що має бути побачено читачем, а також служить засобом вираження авторської індивідуальності.

Список використаних джерел

1. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва, 1958. 459 с.
2. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка. Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 1957. 286 с.

Бойко В. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В УКРАЇНІ

Основною метою цієї статті є розглянення проблеми формування та розвитку юридичної лінгвістики в Україні та країнах пострадянського простору. Зображено проблематику сучасної юрислінгвістики: хід та закономірності відтворення законотворчості, дослідження з метою інтерпретації текстів законів, її вербальний аспект. Видано особливості розрізнення юридичної та законодавчої техніки, проблеми лінгвоправового простору (лінгвістична експертиза юридичних документів, рекомендації з розробки текстів законів та інших нормативно-правових актів, проведення досліджень у галузі юридичного перекладу, криміналістичні дослідження у визначенні мовної стратегії й тактики), питання порівняльного юридичного мовознавства, судової лінгвістики.

Стосовно терміна «юрислінгвістика», то його запропонував у 1999 р. Науковий колектив Лабораторії юрислінгвістики та розвитку мовлення регіональної асоціації лінгвістів-експертів та викладачів (АЛЕВ «Лексис»). Цей напрям досліджує лінгвістичні прояви права (лінгвоюристика), функціонування мови в галузі права.

На сьогоднішній день проблематика праць з юридичної лінгвістики розширилася. «Досліджуються природа, функції та специфіка мови права, жанрово-стилістичні різновиди мови законотворчості та судочинства. У центрі уваги й історія мови юриспруденції, а саме: термінологія, лексикографія, текстологія та стилістика», - зазначила Діомідова О.С. Особливої уваги заслуговує законодавча термінологія та законодавчі дефініції тому, що від логічності й узгодженості термінологічного апарату, однозначних і вичерпних визначень основних термінів і понять, що вживаються в нормативноправовому акті, залежить його якість та ефективність застосування вміщених у ньому правових норм.

Виявлені в нормативно-правових текстах помилки, недоліки та стилістичні недоречності класифікуються, аналізуються, створюється типологія найбільш поширених у законодавстві мовних помилок (граматичного, стилістичного, лексичного, семантичного характеру). «На основі цього розробляються методичні рекомендації щодо мовностилістичного оформлення проектів нормативно-правових актів, правила побудови законодавчих дефініцій, практичні поради щодо дотримання загальних вимог до тексту закону та національних і міжнародних термінологічних стандартів, пропонується певний алгоритм дій нормопроєктувальника для розв'язання термінологічних проблем», - писала Курята К.Л.

Отже, на сучасному етапі розвитку юридична лінгвістика є досить актуальною та необхідною наукою, яка дозволить використовувати знання про структуру і функціонування мови для оптимізації використання мови в юридичній сфері, у законодавчій діяльності. У результаті перед наукою постає завдання у розробленні її основ, внесення в реєстр основних видів експертиз Міністерства юстиції України та визначення її правового статусу.

Список використаних джерел

1. Василенко В. А. Языковой статус юридического термина: специфика перевода. *Вестник Самарского юридического института*. 2013. № 3. С. 93–97.
2. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник. Київ : АртЕк, 1998. С. 191–193.
3. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс. Мова, культура, влада. Київ : Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, 2000. 286 с.

4. Пелепейченко Л. Н. Основи теорії мовної комунікації. Харків : Акад. ВВ М ВС України, 2007. 130 с.
5. Діомідова О. Ю. Еволюція мовного дискурсу в судових промовах видатних юристів XIX–XX ст. : монографія. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10492/1/Diomidova_2015_mon.pdf (дата звернення: 21.10.2021).

Боровець Д. Д.

ПВНЗ Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука
наук. кер. – доцент Пабат М. А.

ПРИКМЕТНИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ

Характерною особливістю сучасного наукового знання є системно-структурний підхід до явищ об'єктивного світу. Системність лексико-семантичного рівня мови виявляє себе у взаємодії різноманітних мікросистем (або лексико-семантичних парадигм) семантичних полів, лексико-семантичних груп, синонімічних рядів тощо. Системні зв'язки та відношення, які об'єктивно існують у мові, простежуються на рівні парадигматичних і синтагматичних відношень, що тісно переплетені між собою, тому їх необхідно вивчати у нерозривному взаємозв'язку. Ось чому в наукових розвідках, присвячених дослідженню лексичних мікросистем, вдало вирізняються розділи, в яких аналізуються сполучувальні властивості лексичних одиниць.

Виділення та аналіз різних лексичних мікросистем, на думку більшості лінгвістів, є важливим і перспективним напрямом семасіологічних досліджень, який дозволить поступово здійснити всебічний огляд організації словникового складу мови і, отже, допоможе розв'язати проблему систематизації лексики. У зв'язку з цим дослідження лексико-семантичної мікросистеми прикметників на позначення зовнішності людини видається нам актуальним і доцільним.

Прикметники, що репрезентують швидкість розумових процесів мають таку високу частоту вживання, адже саме вони вказують на те, наскільки швидко під час проведення дослідження вчений сприймає ідеї своїх колег (10 одиниць) та формує власні (9 одиниць). До того ж, оскільки під час процесів пізнання швидкість протікання розумових процесів збільшується, більшість прикметників несуть позитивну характеристику (15 одиниць), а не негативну (4 одиниці).

Зовнішність людини складається з різних факторів. До неї відносяться як відносно постійні ознаки: колір очей і волосся, тембр голосу, зріст, вік, статура, риси обличчя тощо; так і часто мінливі властивості: стиль одягу і взуття, можливі прикраси, аксесуари. Різнманітність прикметників дозволяє передати як загальне враження від зовнішності людей, так і чітко розмежувати кожну ознаку.

Всім людям властиво мати закладені від природи сприйняття і реакцію на вчинки, які поступово перетворюються на індивідуальну манеру поведінки, паралельно виробляючи особливий погляд на життя і його цінності. Комплекс цих дій формує характер людини і передуює становленню повноцінної особистості. Відповідно до масштабу явища, в різних мовах налічують таку величезну кількість слів і виразів про якості людей, що це просто не можна порівняти з аналогічною лексикою, яка використовується на означення зовнішності.

Хода, аналог в англійській – *gait*. У когось вона може бути *steady* (впевненою), у когось – *awkward* (незграбною). Ті, хто нікуди не поспішають, зазвичай ходять *waddling* (перевальцем). Люди, які завжди спізнюються, віддають перевагу пересуванню з пристойною швидкістю, їх *gait* інтерпретується як *quick, rapid* (швидко). Втомилені і хворі ледве волочать ноги, і їх хода швидше схожа на *shuffling* (шаркаючи).

Зріст – англійською *height*. Є люди високого зросту (*tall*), як дядько Стьопа, і маленького (*short*), як Карлсон.

Статура – *build*. Цей іменник вдало доповнює опис зовнішнього вигляду англійською мовою. Дівчина або хлопець можуть бути *skinny, thin*, тобто худорлявими. *Graceful* (граціозний) зазвичай застосовується для означення дівчат та жінок. У випадку з надмірною вагою, і хлопчиків, і дівчаток будуть називати *fat* (жирний), *chubby* (пухкий, повний).

Найбільш багатозначними підкласами прикметників, які описують зовнішність людини в англійській мові, є підкласи [*assessment*], [*colour*], [*dimensions*], [*shape*], яким належить близько 60% усіх зареєстрованих слововживань. Маловживаними є підкласи [*material*] та [*smell*].

Дослідження англійських одиниць на позначення мисленнєвих процесів було проведене на основі 348 лексичних одиниць, взятих із таких відомих зарубіжних наукових видань, як *ScientificAmerican*, *National Geographic*, *Nature*, *Science Magazine* та інші.

Таким чином, проаналізувавши досліджувані лексичні одиниці, ми можемо розподілити їх на три групи, а саме: іменники, прикметники та дієслова, що позначають мисленнєві процеси. На основі отриманих результатів можна зробити висновок, що найбільш вживаною групою лексичних одиниць є дієслова, які безпосередньо відображають усі мисленнєві процеси, що відбуваються впродовж наукового дослідження, його проведення, отримання нової інформації, її усвідомлення, аналізу, запам'ятовування, передачі отриманих знань та результатів іншим людям.

Вус В. В.

ПВНЗ Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука
наук. кер. – доцент Гришкова Н. В.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Новий антропоцентричний підхід до вивчення мови та мовних явищ загалом і неологізмів зокрема, який полягає у дослідженні взаємодії між процесом творення нових слів та їхнім використанням у конкрет-

ному комунікативному акті, зумовлює інтерес лінгвістів до дослідження мовних явищ з точки зору їхніх функцій у мовленнєвій діяльності, визначаючи в такий спосіб актуальність нашої розвідки. Основна мета запропонованого дослідження полягає у аналізі структурно-семантичних особливостей неологізмів суспільно-політичної сфери англійської мови.

Якщо в 90-ті роки ХХ сторіччя серед «постачальників» інновацій були політика, мес-медіа й Інтернет, то на початку нового сторіччя інноваційні мовні процеси на лексико-семантичному рівні найактивніше відбувалися в тих сферах, що перебувають під впливом таких мікросоціальних чинників, як інформаційна революція, економічні перетворення, міжнародний тероризм і боротьба з ним, проблеми охорони навколишнього середовища, дискримінації в суспільстві.

Розглядаючи суспільно-політичну сферу, доцільно зазначити, що відбувається інтенсивне поповнення всіх її «підсфер».

В умовах «мультиконфесіональності» в англійських країнах набуває особливої важливості і параметр «політичної коректності». Громадські діячі закликають до «релігійно-нейтральної» мови (*religion-neutral language*).

Глобалізація супроводжується процесом, який мовознавці іменують «детериторізацією» (*deteritorialization*); вона рухається в напрямку створення глобальної монокультури – *global monoculture*. Процеси глобалізації багато в чому ототожнюються із процесами американізації. Цілковито природно, що в зв'язку з глобалізацією спостерігається висока дериваційно-синтагматична активність лексеми *global* (*globality, globalize, global corporation, global villager*).

В умовах глобалізації особливо важливими стають поняття «супердержава», «країна, що має значний вплив на світові процеси». Так, для позначення «супердержави» створюється неологізм *hyperpower*, який нерідко заміняє слово *superpower*.

Триває створення «євронеологізмів» – інновацій з префіксом *euro-*, який у своєму новому семантичному варіанті бере участь у створенні похідних, пов'язаних з Європейським Союзом: *euroarmy, eurobill, euromembership*.

В останнє десятиліття виникає поняття «культурний фемінізм» (*cultural feminism*). Сучасний етап боротьби жінок за рівноправність у англіїців іменується *third-wave feminism*.

У зв'язку з рухом жінок за рівні права з чоловіками не тільки в американському, а й у британському варіанті набуло поширення фразеологічне словосполучення *glass ceiling*. У сучасних умовах виокремлюється група жінок, які займають високе становище в корпораціях і віддають себе повністю роботі. Таку групу жінок іменують *career-committed group*. Серед нового покоління виокремлюють і маргінальну групу молодих людей, що не мають ні роботи, ні освіти. Фактично вони нічим не зв'язані із суспільством, у якому живуть, тому вони характеризуються словосполученням *disconnected youths*.

Отже, сфера громадського життя, у новому сторіччі і надалі є сферою зародження і реалізації деяких інноваційних процесів, важливим постачальником лексико-фразеологічних інновацій.

Список використаних джерел

1. Bruce T. The Death of Right and Wrong. New York : Random House, 2003. 341 p.
2. Farr M. Language and Identity in a Global City. *Ethnolinguistic Chicago*. 2004. P. 3–32.
3. Newman K. S. Different Shade of Grey Midlife and Beyond in the Inner City. New York : New Press, 2003. 306 p.
4. Stein G. Twentieth Century Words. *International Journal of Lexicology*. 2001. № 2. P. 145–148.
5. The New York Times. 2004. P. 7.
6. The Observer. 2003. P. 33.
7. The Washington Post. 2001. P. 47.

Гарцунова М. М.

Сумський державний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Медвідь О. М.

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ NETSPEAK ЯК СУЧАСНОГО ІНСТРУМЕНТУ КОМУНІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТ СЕРЕДОВИЩІ

Розвиток сучасних технологій та Інтернет-середовища спричинили появу нового виду комунікації, який отримав назву Netspeak, та викликає значну зацікавленість щодо його дослідження серед лінгвістів та перекладознавців. Віртуальну англійську комунікацію досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: Барнбрук Г., Бауер Н., Горошко О.І., Крістал Д., Назарова Л.В., Столярова М.О. та ін., адже незважаючи на той факт, що мова стає не тільки засобом спілкування, але і засобом створення віртуальної реальності, справжньою мовою віртуального співтовариства все ж залишаються природні мови аудиторії користувачів.

Комунікація в мережі Інтернет може відбуватися синхронно або асинхронно. Під час синхронного спілкування користувачі беруть участь в обміні інформацією одночасно. Обмін миттєвими повідомленнями схожий на діалог наодинці. Асинхронна комунікація передбачає необмежений час, коли учасники процесу передачі та зберігання повідомлень можуть долучатися до обговорення, додавати свої коментарі і висловлювати власну думку. Яскравим прикладом такого спілкування є групові чати, форуми, онлайн обговорення, де і спостерігається таке лінгвістичне явище як Netspeak.

Netspeak є інструментом взаємодії та має власні лексичні та лінгвістичні особливості. Як новий інструмент комунікації, Netspeak вбирає в себе властивості як усного, так і писемного мовлення, що дає змогу виокремити його характерні особливості. Розглянемо їх більш детально.

По-перше, характерною ознакою Netspeak є специфічна лексика. Величезна кількість слів та виразів, що виникають у цій сфері, розповсюджуються і за межами Інтернет-простору. Наприклад, термін «*multitasking*», що означає одночасне виконання двох або більше завдань, поширюється в розмовній мові. Іншими прикладами є: *to ping someone* – зв'язатися з кимось, *to dm someone* – поговорити віч-на-віч, *to spam* – повідомляти непотрібну та небажану інформацію у великому об'ємі.

По-друге, поширене в англійській мові явище контамінації, також є характерним для Netspeak: *netizen* (Internet + citizen), *Instamood* (Instagram + like), *Twitpic* (Twitter + picute), *foodpic* (food + picture).

Крім того, аббревіація та акронімія, які дозволяють співрозмовникам швидко передавати потрібну інформацію та підвищувати виразність повідомлень, також є характерними ознаками Netspeak. Наведемо приклади лексичних аббревіатур та акронімів Netspeak: *lib* (library), *approx.* (approximate), *XOXO* (hugs and kisses), *ASAP* (as soon as possible), *ILU* (I love you), *NVM* (never mind), *RU* (are you). Для утворення скорочень також додають графічні символи: *2moro* (tomorrow), *GR8* (great), *J/K* (just kidding), *EM?* (Excuse me?).

Ще однією особливістю такого лінгвістичного явища як Netspeak є використання заголовних букв для окремих слів або цілих речень. Завдяки цьому відбувається підсилення емоційності та підкреслення тієї частини повідомлення, яка має найбільше значення. Так, слова «*I MISS YOU*» є прикладом наголошення емоційної складової у спілкуванні, у той час як вираз «*I am asking for WORLD PEACE*» має на меті привернути увагу до словосполучення та його важливості.

Отже, Netspeak – нове та досить розповсюджене лінгвістичне явище, інструмент комунікації, що використовується у віртуальному просторі для створення та витлумачення повідомлення і донесення певної ідеї. Netspeak впливає на граматичну, лексичну, орфографічну та пунктуаційну сторони комунікації, адже поширюється не тільки в усному, але й письмовому вигляді.

Список використаних джерел

1. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 272 p.

Григорчук А. П.

ПВНЗ Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука
наук. кер. – к.пед.н., доцент Будз І. Ф.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРНІТОНІМІВ У АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Одним з найбільш актуальних здобутків лінгвістики є розгляд мови як відображення картини навколишнього світу, зокрема з лінгвокультурного погляду. Фразеологізми змальовують об'єктивну дійсність в уявленні певної культурної спільноти. Завдяки цьому, вони є важливим джерелом культурного концепту, тобто інформації про певні національно-культурні особливості конкретної мови та культурного простору.

Фразеологічний прошарок, зберігаючи національно-культурні особливості певного лінгвокультурного простору, розкриває характер етнічної спільноти, народу та нації. До того ж, на думку вчених-фразеологів, він передає унікальний, самобутній культурний скарб із покоління в покоління. Тому лінгвокультурний підхід до розуміння сутності фразеологізму передбачає наявність двох складових: поняттєвої та культурно-фонової. У той час як поняттєва частина концепту складає основу лексичного значення мовної одиниці, культурний пласт охоплює аксіологічну оцінку, асоціації, абстракції тощо. Крім того, вони відображають етнічну специфіку зображення мовних знань і несуть антропоцентричний характер, оскільки, як ментальні утворення, зорієнтовані на духовність, суб'єктивність і внутрішній світ носія конкретної мови. Саме тому сьогодні можна спостерігати зростання зацікавлення щодо аналізу комплексу засобів мови, які виконують функцію опису та характеристики людини, зокрема й за допомогою назв птахів.

Внаслідок досить складного характеру фразеологічних одиниць з низкою певних особливостей та ознак, існують численні системи класифікацій, що базуються на різних принципах та введені окремими філологами. Запропоноване дослідження присвячене фразеологізмам з орнітологічним компонентом, а зокрема функційно-прагматичному та лінгвокультурному аспектам.

Орнітоніми є однією з найчисельніших і різноманітних груп фразеологічного фонду і мають досить широку область функціонування, один і той самий орнітонім у різних мовах може бути пов'язаний із різними рисами характеру людини, може вживатися в різних значеннях. У межах фразеології орнітоніми функціонують у переносному або символічному значенні, входять до складу фразеологічних метафоричних, компаративних, метонімічних та символічних утворень.

Існує багато різноманітних класифікацій фразеологічних одиниць, які групують і характеризують фразеологізми за різними критеріями й ознаками: за походженням (генетична); семантична, структурно-семантична, стилістична і тематичні.

Оскільки для фразеологічних одиниць характерною рисою є експресивність, хоч вона і не є обов'язковою, орнітоніми на рівні своєї внутрішньої форми мають як позитивні, так і негативні конотації та характеристики. До позитивних характеристик належать швидкість, досвідченість, обережність, доброчинність, краса, унікальність, а до негативних – позбавлення волі, погані звістки, балакучість та інші.

Фразеологізми з найменуванням тварин, зокрема й птахів, як і вся оцінна лексика, сприяють вираженню почуттів, реакцій, емоційного аспекту життя людини в цілому, формують та позначають ціннісну картину світу, зокрема оцінку предметів з етичних і естетичних норм цього мовного колективу. Вони характеризують семантичний варіант, який включає в себе основу номінації, до якої додається значення характеристики, що ускладнює структуру варіанта і вносить до неї якісну зміну. Тоді як лінгвістична специфіка цього значення проявляється у тому, що зміст характеристики обумовлено не стільки якостями реального позалінгвістичного об'єкта (у випадку орнітологічного компоненту – птах та його види), скільки якостями, які приписуються цьому об'єкту колективною мовною свідомістю. Таким чином, протягом років у свідомості різних народів та культур сформувались свої стереотипи і уявлення про представників фауни.

Дерстуганова Н. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Мосієвич Л. В.

РЕЛІГІЙНИЙ ДИСКУРС: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Новітні досягнення інформаційно-комунікативних технологій принципово розширили можливості для вдосконалення існуючих та побудови нових шляхів міжкультурної та міжрелігійної комунікації, що, у свою

чергу, поставило ряд важливих запитань перед сучасною лінгвістикою, серед яких – дослідження релігійного дискурсу.

У сучасному мовознавстві «релігійний дискурс постає складним і багатовимірним соціокомунікативним явищем» [4, с. 58].

Згідно з позицією О. Антіпової, сучасний релігійний дискурс є комунікативним середовищем, що відбиває тип соціальної поведінки учасників комунікативної взаємодії, тобто фактично це – мова релігії, занурена в соціокультурний контекст [1, с. 36].

Релігійний дискурс як вид інституціонального дискурсу, який складається із сукупності усних і писемних текстів, мовних актів, що використовуються в релігійній сфері; набору певних дій, спрямованих на заклик до віри та утвердження у вірі, а також набір мовних комплексів, що супроводжують процес взаємодії комунікантів, визначає О. Кім. Метою релігійного дискурсу дослідниця вважає заклик до віри та покаяння, повчання та ствердження у вірі та чесноті, роз'яснення віровчення [3, с. 17].

Мета релігійного дискурсу, на думку В. Карасіка, полягає в залученні до віри в рамках певної конфесії (стосовно проповіді це заклики до віри та покаяння, для настанови та затвердження в вірі й доброчесності, роз'яснення віровчення), а «специфіка даного дискурсу полягає в тому, що якщо в інших типах інституційного спілкування цінності можуть бути прихованими, такими, що мають на увазі й потребують доведення (з таким становищем справ ми стикаємося, зокрема, в діловому або науковому дискурсі), то в релігійному спілкуванні суть дискурсу полягає у відкритому затвердженні цінностей. Наприклад, визнання Бога фіксується в наступних підставах віри: Існує Бог, він єдиний, невидимий, непізнаний, не має форми, є вічним, всюдисущим, всемогутнім і всезнаючим, він милосердний і благ. Ці підстави монотеїстичної віри відображені у священних книгах» [2, с. 223].

У межах релігійного дискурсу М. Федішин виокремлює такі «його підвиди: християнський (у його межах також відбувається розподіл на дискурси відповідних конфесій і деномінацій); теологічний, або ж богословський; біблійний (старозавітний і новозавітний); проповідницький, або епістолярний, молитовний» [4, с. 60].

Отже, проаналізувавши сучасну наукову літературу, стає очевидним, що на сьогодні дослідження феномену релігійного дискурсу привертає увагу значної кількості науковців. Релігійний дискурс, як явище унікальне та багатогранне, потребує уважного вивчення, відкриваючи перед науковцями широкі дослідницькі можливості.

Список використаних джерел

1. Антіпова О. П. Лінгвофілософські засади релігійного дискурсу. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2016. № 2 (24). С. 36–39.
2. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.
3. Кім О. Релігійний дискурс як різновид інституціонального дискурсу. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку* : зб. тез і наук. допов. наук.-практ. інтер.-конфер. Переяслав-Хмельницький, 2018. С. 17–20.
4. Федішин М. І. Релігійний дискурс як об'єкт мовознавчих досліджень. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Германістика та міжкультурна комунікація*. 2018. С. 58–61.

Дєліні М. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к. філол. н., доцент Кирпиченко О. Е.

КЕРУВАННЯ НІМЕЦЬКИХ ДІЄСЛІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

В перекладацькій діяльності вагому частину складає переклад дієслів та їхніх словосполучень, які визначаються керуванням й залежать від відмінка, який треба використовувати після певного дієслова. На особливу увагу це заслуговує в німецькій мові, так як керування визначається 4-ма відмінками та не завжди має логіку побудови тожому до інших дієслів й вимагає вивчення керування. При перекладі з німецької українською це набуває гострої актуальності, хоча між цими мовами є спільні риси, але українська відрізняється більшою кількістю відмінків. Крім того, в німецькій мові дієслово - найважливіша частина мови, оскільки вона має порівняно з іншими частинами мови, найбагатшу парадигму, а завдяки своїм валентним особливостям і можливостям становить структурний центр речення. Саме ця проблема й обумовлює вибір та актуальність теми наукового дослідження.

Керування дієслів можна пояснити як вплив головного слова (дієслово) на відмінок залежного від нього слова. Тобто відмінки в реченні залежать не тільки від числа іменників, але й від того, який відмінок вимагає саме дієслово. В німецькій мові виділяють також безприйменникове та прийменникове керування. В першому випадку відмінок йде одразу після дієслова, в другому – після нього ще використовується прийменник. В обох випадках якісне вивчення мови вимагає вивчення даних дієслів та їхнього керування, хоча жорстка логіка побудови керування відсутня.

Керування в німецькій мові формується за допомогою як прийменників, так й без них, а також давального та знахідного відмінків. Інші варіанти керування в називному або родовому відмінку в німецькій мові – не такі чисельні. Аналіз перекладу керування з використанням усіх відмінків показав, що тісного зв'язку між відмінком в німецькій та українських мовах – немає. Де в німецькій мові вимагається давальний відмінок, в українській може бути як родовий відмінок, так й орудний, місцевий тощо. Наприклад, *arbeiten an* - працювати над чимось; укр. мовою – орудний відмінок; *erkranken an* - захворіти на щось, укр. мовою – знахідний відмінок; *teilnehmen an* - брати участь в ..., укр. мовою – місцевий відмінок тощо.

Це можна пояснити більшою кількістю відмінків в українській мові та тим, що на питання орудного та місцевого відмінків в німецькій відповідають інші відмінки. Аналіз керування прийменникового з'ясував, що переклад прийменника «ит» вимагає в обох мовах знахідного відмінку (за невеликим виключенням в українській мові), що дає підстави говорити про порівняння перекладу самого прийменника та якого відмінку він

вимагає в обох мовах: в нашому варіанті питання на які відповідає цей прийменник вимагає знахідного відмінку. В інших випадках потребує іншого перекладу, часто із застосуванням перекладацьких трансформацій. Наприклад, *sich betühen um* - подбати про когось/ клопотати про щось/ трудитися над чимось, укр. мовою – знахідний або орудний відмінок; *sich kümmern um* - піклуватися про кого-н., укр. мовою – знахідний відмінок, *beneiden um* - заздрити комусь, чомусь, укр. мовою – давальний відмінок; *sich handeln um* - мова йде про кого-н., що-н., вести переговори про щось, домовлятися про щось, укр. мовою – знахідний відмінок; *bitten um* - просити про що-н., укр. мовою – знахідний відмінок.

Таким чином, в даному випадку прикладів з прийменником, керування в основному передається однаково з німецької українською, що пояснюється однаковими питаннями, на які відповідають відмінки в обох мовах.

Дмитренко Г. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

ПЕРЕКЛАД КІНОТЕКСТУ

Сучасне перекладознавство становить собою багатогранну дисципліну, яка вивчає різножанрові переклади. Основною вимогою до перекладу кіно тексту, викладеного в будь-якому виді та жанрі кінематографа, є така: він має забезпечити вплив на слухача тексту перекладу, тотожний тому, який справляв оригінал на слухача вихідного тексту. Аудіовізуальний переклад – це переклад продуктів, у яких вербальна складова (текст) перемежовується з елементами, присутніми в інших джерелах комунікації, як-то: звук та зображення. Існують такі типи озвучування перекладу:

– дубляж – озвучення фільму іншою мовою, коли чути тільки мову, якою перекладається текст, при цьому змикання губ максимально збігаються з артикуляцією актора на екрані – найкрупніший і найдорожчий тип озвучування. Текст перекладу треба не просто наговорити, а літературно обробити і вкласти в губи героїв, щоб збігалася артикуляція. Дубляж подібний до перекладної літератури, іноді переданий іншою мовою текст впливає більше, ніж оригінал;

– ліпсінг – спрощений варіант дубляжу, коли збігаються лише початок та кінець фрази, всередині фрази змикання губ і паузи не простежуються;

– закадрове озвучування – можуть брати участь від одного актора і до безкінечності, при цьому чути як оригінал, так і мову, якою текст перекладається. Використовується для озвучування документальних фільмів, ігрових картин для телебачення.

Інший тип перекладу кінотексту – субтитрування, серед європейських країн вже традиційно найбільш широко використовується. Це – найдешевший спосіб адаптації продукту, він потребує менше часу.

З огляду на складність семантичного переносу, ми погоджуємось із зауваженням Yves Gambier про те, що оцінювати якість аудіовізуального перекладу потрібно не лише з погляду зрозумілості тексту, а й з огляду на його прийнятність, доступність та зручність для глядачів.

Типовими перепонами для перекладу взагалі і перекладу фільмів зокрема є різноманітні лінгвальні чинники (полісемія та омонімія, тема-рематичне членування, гра слів, відсутність синтаксичних конструкцій у мові перекладу) та екстралінгвальні чинники, серед яких значний вплив на якість перекладу фільму мають персональні характеристики перекладача та культурно-історичні чинники.

Кінофільм є полісеміотичним явищем, продуктом художньої творчості, який здатний передавати значення через зображення, мовлення та музику. Але найбільша складність – це назва фільму. Як правило, американці використовують рядки з пісень, які можуть взагалі не мати відношення до сюжету.

Попри те, що вибір певних перекладацьких прийомів залежить від типу тексту, жанру та стилю так само, як і від виду перекладу (усний, письмовий, послідовний, синхронний) та його напрямку (іноземною чи з іноземної мови), основний набір перекладацьких прийомів охоплює, як правило: 1) розчленування (*partitioning*) та інтеграцію (*integration*) речень; 2) транспозицію (*transposition*) частин речень; 3) перестановку (*replacement*); 4) додавання (*addition*) та вилучення (*omission*) слів і словосполучень.

Фільм дозволяє отримати знання про культурне та соціальне середовище персонажів. Тому літературний складник, а саме переклад і редактура сценарію, - чи не найважливіший в усьому процесі закордонного прокату фільму.

Доренський О. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Мосієвич Л. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНО ЗНИЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ В РОМАНІ С. ЖАДАНА «ВОРОШИЛОВГРАД» АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Ідіостиль С. Жадана характеризується інтенсивним використанням стилістично зниженої лексики. Під терміном «стилістично знижена лексика» ми розуміємо всі ті лексичні засоби, які перебувають як на межі літературної мови (розмовно-літературна лексика – власне розмовна і розмовно-просторічна), так і поза нею (розмовно-нелітературна лексика – просторічна, вульгарна, лайлива, жаргонна, сленг, діалектна).

Наприкінці 90-х років ХХ ст. простежується тенденція до вживання в літературі стилістично знижених лексичних засобів. Мова цих років характеризується новим стилем висловлювання, більшою свободою вибору мовних засобів, відмовою від мовних табу та евфемізмів, бажанням перебороти невиразність.

Стилістично знижені елементи є одним із найнефективніших засобів досягнення експресії. Ця лексика поділяється на:

- а) розмовну – гендель, даїшник, засідайлівка,;
- б) просторічну – відморозок, житуха, жлоб,;

- в) жаргонну – амбал, бакси, зона, лажа,;
г) лайливі та непристойні вирази – дурня, кретин, придурок тощо.

Функції стилістично зниженої лексики полягають у тому, що вона використовується як зображувальний засіб, експресивно-оцінний засіб, засіб відтворення мовної характеристики.

Розглянемо переклад стилістично знижених елементів в романі «Ворошиловград»:

...його мама працювала вчителькою, а тато **шабашув** десь у Росії, ще з вісімдесятих / *His mom was a schoolteacher, while his dad had been **slaving away** in Russia since the '80s.* Слово «шабашити» в українському словнику має позначку «розм.» (розмовне) та означає «підряжатися до халтури» (тобто, мати додаткову роботу поза офіційною). Англomовний відповідник в мові перекладу (МП) *slave away* означає *to work very hard*, тобто, значення розкрито неповністю: при перекладі акцент зроблено на результаті, ні на процесі, спосіб цієї праці опущено. Перекладач застосовує прийом модуляції. В російсько-англійському словнику сленгу лексема «шабашка» має такі варіанти перекладу: *pick-up work, contract labour, a short-term job*. Нам здається, що ці відповідники є найбільш релевантні для перекладу.

В романі С. Жадан використовує декілька розмовних синонімів лексеми «гроші»: бабки, бабло. В англійському сленгу зафіксовані такі відповідники: *shekels, dinero, doubloons, lettuce, moo, bees and honey, smackeroo, Jimmy O'Goblin, Oxford scholar, simoleon* тощо. Лексема «бабки» має позначку «жарг.», бабло – «крим. жарг.».

....отримавши **бабки** за черговий місяць, зникав на подвір'ї між лип / *Once he got his **dough** for the month, he'd disappear into the lime trees.*

...відмивали, відмивали, **відмивали бабло**, котре проходило через наші рахунки / *and laundered, laundered, laundered **the dough** being funneled through our accounts.* Бачимо, що в обох прикладах *бабло, бабки* перекладено англomовною лексемою **dough**, яка належить також до розмовної лексики. В другому прикладі ця лексема утворює фразеологізм – *відмивати гроші*. До МП він переходить через дослівний переклад.

Таким чином, ми з'ясували, що стилістично знижена лексика в романі перекладається декількома способами: словниковим відповідником, стилістично нейтральним словом, синонімом з аналогічною конотацією, не перекладається зовсім (опущення).

Дятлова Ю. В.

Класичний приватний університет

д.е.н., доцент ДонДУУ

наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Процеси інтеграції та глобалізації бізнесу в усіх сферах діяльності, розвиток науки і техніки, перехід до знаннєвої економіки, масовий характер туризму, розширення культурних зв'язків, динамічний розвиток політичних і міжнародних економічних відносин актуалізували потребу в знаннях багатьох мов і перекладі як важливі складові життя суспільства. Масштаби перекладацької діяльності значно зросли: за даними ЮНЕСКО, щороку в світі видається майже 40 тисяч перекладних видань – 100 книг в день. У ХХІ столітті виникли нові види перекладу. Це дає всі підстави стверджувати, що почався новий етап в історії перекладу, а проблема якісного перекладу галузевих терміносистем, в тому числі фінансово-економічної, стає нагальною потребою.

Здебільшого науковцями розглядається специфіка формування фінансово-економічної термінологіки на матеріалах англійської мови як найбільш використовуваної для перекладу на українську. Запропоновано угруповання проблем перекладу в шість груп: лексико-семантичні, граматичні, синтактичні, риторичні, прагматичні, культурні. Аналіз у розрізі цих груп із теоретичної та прикладної точки зору розширює фінансово-економічну термінологіку. При цьому розгляд англomовної та української терміносистем у зіставному аспекті сприяє виявленню загальних тенденцій термінотворення та розкриттю специфіки національних і тотожних рис у формуванні термінологіки.

Аналіз наукової фахової та довідкової літератури дозволив встановити наступне. Фінансово-економічний термін є словом чи словосполученням, яким визначається явище (поняття) в означеній сфері або його межі. В поняття «термін» з точки зору етимології закладено семантику чіткості, граничності, кінцевості.

Фінансово-економічна термінологія англійської та української мов – це організована система взаємозумовлених і взаємопов'язаних номінацій, об'єднаних семантико-парадигматичними відношеннями синонімії, антонімії, полісемії. Взаємозамінність та варіантність термінів дозволяє виділити відносні та абсолютні синоніми із домінантою позицією останніх.

Терміносистему фінансово-економічної сфери слід вважати складною, цілісною, самоорганізованою, динамічною, структурованою системою взаємозумовлених і взаємопов'язаних термінологічних одиниць, які означають відповідні поняття та розвиваються за законами мови й під впливом позамовних чинників. Складність цієї терміносистеми зумовлена включенням термінів багатьох підсистем, зокрема таких, як фінанси світові, національні, регіональні та суб'єктів господарювання, банківська, інвестиційна, страхова діяльність й ін.

Основними прийомами перекладу термінів є такі: за допомогою лексичного еквівалента; описовий переклад; міжмовна трансформація (лексична, лексико-семантична та лексико-граматична); транскодування; конкретизація значень; генералізація значень; антонімія; калькування; компресія; декомпресія. Лексичні особливості перекладу, характерні для фінансово-економічної документації – це, перш за все, спеціалізована лексика, терміни, а так само загальноприйнята лексика, яка вживається в значеннях, не властивих неспецифічному стилю. Свою особливість мають переклади назв, зокрема компаній, аббревіатур (ініціальних і комбінованих), акронімів. Прийоми перекладу – шляхом пошуку початкових елементів

аббревіатури; шляхом транскрипції і транслітерації; шляхом переосмислення значення у вихідній аббревіатурі. До стилістичних особливостей фінансово-економічної документації відноситься використання метафор, фразеологічних зворотів і кліше, при перекладі яких перекладач може вдатися до прийому компенсації, смислового розвитку, генералізації.

Встановлене має прикладну цінність, а подальший детальний розгляд може бути спрямований на розробку англійсько-українського словника у фінансово-економічній сфері, зокрема для студентів і практиків.

Жагорова Ю. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., професор Смурова Л. І.

ЕКОНОМІЧНІ ТА МАС-МЕДІЙНІ РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Подальший розвиток ринкових процесів в Україні, створення передумов для її успішної інтеграції у світове економічне співтовариство потребує суттєвих змін у визначенні пріоритетних форм, методів і напрямів господарської активності. Нині однією із найважливіших соціально-економічних галузей світової економіки є туризм. Саме туризм найбільш суттєво впливає на розвиток політичних, економічних, соціальних, культурних відносин і міжособистісних стосунків у міжнародному масштабі, стає змістом та стилем життя для мільйонів людей.

Україна володіє різноманітними туристично-рекреаційними ресурсами, значним потенціалом для розвитку міжнародного туризму, а отже має всі передумови, щоб увійти до найбільш розвинених у туристичному відношенні країн світу [Ведмідь].

Туризм, як економічна категорія, розуміється як діяльність, що має важливе значення в житті народів у силу безпосереднього впливу на соціальну, культурну, освітню й економічну сферу життя держав і їхніх міжнародні відносини [Бобарикіна].

Доведено, що туристична сфера є інформаційно-насиченою, оскільки характеризується різноманітністю ділових зв'язків із партнерами (відповідно до КВЕД з туризмом пов'язано понад 60 видів економічної діяльності), динамічністю бізнес-процесів, індивідуалізацією туристичних послуг, технологічним удосконаленням та високою конкуренцією. Встановлено, що розвиток туристичного бізнесу стає неможливим без впровадження сучасних інформаційних технологій, які забезпечують: інтеграцію і зв'язок; покращання якості послуг; передачу великого обсягу інформації; збільшення швидкості обслуговування та ефективність діяльності; можливість враховувати потреби кожного індивідуального клієнта; ефективний зворотній зв'язок. Визначено та охарактеризовано види інформаційних технологій у туризмі, а саме: глобальні розподільчі системи; системи бронювання та резервування; електронні інформаційні системи; інформаційні системи менеджменту; мобільні системи зв'язку; послуги глобальної комп'ютерної мережі [Мельниченко].

Відповідно, помітно збільшилась питома вага не лише друкованих ЗМІ, де актуалізується тема мандрів, але і найрізноманітніших тематичних телепрограм та навіть телеканалів, що безперечно інтенсифікує інтерес широкого загалу до туристичного дискурсу.

Сьогодні можна говорити про тревел-журналістику як окремий потужний напрямок міжнародного медіа потоку, який формує уявлення про різні географічні ареали, їхню флору і фауну, етнокультурну специфіку різних народів, пам'ятки історії та культури тощо. В умовах глобалізації тревел-журналістика виступає одним із найвпливовіших чинників творення образу-іміджу однієї нації у колективній свідомості іншої, сприяючи таким чином розвитку міжкультурної комунікації та діалогічних стосунків між народами, націями, державами [Полєжаєв, с. 12].

З чисто філологічної точки зору, згадані вище процеси відображаються в розгорнутій дискусії з приводу статусу туристичного дискурсу, на користь визнання котрого останнім часом висловлюється все більше фахівців.

Список використаних джерел

1. Ведмідь Н.І. Управління системою маркетингових комунікацій туристичних підприємств : автореф. дис. ... канд. наук. Київ, 2003. URL: http://tourlib.net/aref_tourism/vedmid.htm (дата звернення: 11.10.2021).
2. Бобарикіна О. М. Організація маркетингових досліджень туристичного продукту : автореф. дис. ... канд. наук. Сімферополь, 2006. URL: http://tourlib.net/aref_tourism/bobaryk.htm (дата звернення: 11.10.2021).
3. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в управлінні суб'єктами туристичної діяльності : автореф. дис. ... д-ра наук. Київ, 2008. URL: http://tourlib.net/aref_tourism/melnychenko.htm (дата звернення: 11.10.2021).
4. Полєжаєв Ю. Г. Тревел-журнали в Україні: Структурно-функціональні та жанрово-тематичні особливості : дис. ... канд. наук. Запоріжжя, 2016. 154 с.

Зотов І. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ДІЄСЛІВ МОВЛЕННЯ

Переклад-один із тих процесів діяльності людини, що під час поверхневого розгляду видаються простими або, принаймні, такими, що піддаються елементарному аналізу й поясненню. Однак модель перекладу на базі встановлення відповідностей між об'єктами й структурами різних мов є очевидно неповною. Як відомо, недосконалість цієї моделі насамперед яскраво демонструють недоліки систем машинного перекладу, дія яких саме й заснована на встановленні різнорівневих міжмовних відповідностей.

Переклад визначають як певне граматичне перетворення, у якому незмінним зберігається зміст оригінального тексту, а форма вираження може зазнавати змін. Це поняття включає в себе також і різницю в особливостях семантичних структур і сполучуваності, які визначаються національною специфікою мов.

Переклад окремих слів з англійської мови на українську може викликати труднощі. В основному, це стосується слів, категорії яких у двох мовах не збігаються взагалі або збігаються частково.

Як відомо, англійська й українська мови належать не тільки до різних гілок індоєвропейської родини мов, а й до різних структурних типів мов: перша - переважно аналітична мова, де граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а друга флективна мова, де граматичні значення та відношення передаються за допомогою зв'язаних граматичних морфем- флексій. Саме розбіжності в будові мов, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій і становлять першу велику групу граматичних труднощів перекладу. Так, в українській мові немає артиклів, герундія, часових форм дієслова груп Continuous та Perfect, складних підметових та додаткових 52 інфінітивних конструкцій, а в англійській мові - дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо.

Певні відмінності існують у побудові речення: на відміну від української мови, де група підмета нерідко може міститися після групи присудка, в англійській мові порядок головних членів речення значно сталіший, що може вимагати перебудови речення при перекладі.

Як зазначає Вихованець І. Р.: «у граматичних дослідженнях, що ґрунтуються на функціонально-синтаксичних засадах, категорію виду витлумачено як центрально-периферійну власне дієслівну категорію». В українській мові існує дві форми виду дієслова: доконаний і недоконаний. Від доконаного виду творяться тільки давноминулий, минулий і простий майбутній часи, а від дієслів недоконаного виду творяться минулий, теперішній та складений і складений майбутні часи. Отже, в українському перекладі використовуються тільки ці два види. В англійській мові існують форми Indefinite, Perfect та Continuous, які повинні орієнтувати нас на категорію виду в українській мові – значення терміну indefinite (невизначений) говорить нам про те, що при перекладі дієслова у формі indefinite можна використовувати, залежно від контексту, форму доконаного або недоконаного виду.

В оригінальному тексті англійської мови можна зустріти всілякі стилістичні прийоми, які використовуються для того, щоб надати тексту велику яскравість і виразність. У перекладача є наступний вибір: або спробувати скопіювати стиль оригіналу, або, якщо це неможливо, створити в перекладі власний стилістичний засіб, що володіє тим же емоційним ефектом. Ми з'ясували, що для перекладу дієслів мовлення необхідно враховувати особливості національного мислення, фонові знання, щоб адаптувати текст для читача і досягти комунікативної мети. Так як абсолютна еквівалентність є практично недосяжною, перекладач вдається до перетворень при перекладі. У результаті проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків: фразові дієслова допомагають виразити думки чіткіше та влучніше, вони необхідні для вільного спілкування та правильного розуміння англійських текстів. Перекладати їх треба з обережністю, використовуючи різноманітні трансформації та враховуючи прагматично-стилістичні аспекти.

Список використаних джерел

1. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика : учеб. пособ. Санкт-Петербург : Высш. образование, 2004. 368 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Москва : Международные отношения, 1995.
3. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2003. 458 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
5. Тихомирова О. В. Концептуальні проблеми перекладу творів Дж. Р. Р. Толкіна. *Вісник Київського лінгвістичного університету*. Київ : КНЛУ, 2001.
6. Кортни Р. Английские фразовые глаголы. Москва : Рус. Яз., 2001. 767 с.
7. Гайсина Р. М. Значение и синтагматика глаголов : (на материале глаголов отношения) : пособие по спецкурсу. Уфа, 1998. 79 с.
8. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наук. думка, 1999.

Коваленко О. О.

Дніпровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

СУЧАСНА КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ

Лінгвістика – одна з найважливіших для сучасної людини наукових дисциплін. Це наука про мову в цілому як про основний засіб комунікації між людьми. Термін «лінгвістика» можна перекласти на українську мову як «мовознавство». Мовознавство - наука, що вивчає мову в усій складності її прояву; наука про мову взагалі й окремі мови світу як індивідуальних її представників яка є розділом культурології (нарівні з мистецтвознавством і літературознавством) і філології (нарівні з літературознавством), а також галуззю семіотики. Як самостійна дисципліна сформувалася в середині XIX.

Мовознавство вивчає не лише мови, які існують (існували чи можливі в майбутньому), але й людську мову взагалі. Мова не доступна лінгвістові для прямого спостереження; безпосередньо спостережні лише факти мовлення, або мовні явища, тобто мовленнєві акти носіїв живої мови разом з їхніми результатами (текстами) або мовний матеріал (обмежений масив письмових текстів мертвою мовою, якою вже ніхто не користується як основним засобом спілкування).

Як гуманітарна наука, мовознавство не завжди відокремлює суб'єкт пізнання (психіку лінгвіста) від об'єкта пізнання (мови, що вивчається), особливо якщо лінгвіст вивчає свою рідну мову. Лінгвістами часто стають люди, які поєднують тонкумовну інтуїцію (чуттямови) із загостреною мовною рефлексією (здатністю замислюватися над своїм мовним чуттям). Опора на рефлексію для здобуття мовних даних називається інтроспекцією.

Основні напрями сучасного українського мовознавства:

- Когнітивна
- Комунікативна

- Функціональна лінгвістика
- Лінгвістика тексту та ін.

Хотілося б зупинитися на когнітивній лінгвістиці та зазначити її проблеми.

Когнітивна лінгвістика – інтегральна наука про когнітивні процеси у свідомості людини, що забезпечують мислення та пізнання навколишнього світу.

Когнітивна лінгвістика – напрям мовознавства, що виник у 70-х рр. ХХ ст., та який вивчає функціонування мови як різновид когнітивної (пізнавальної) активності, а також когнітивні механізми та структури людської психіки через лінгвістичні явища. Важливим етапом розвитку цієї науки було створення Міжнародної Когнітивної Лінгвістичної Асоціації на симпозіумі 1989 року в Луйєбурзі, що був організований Рене Дірвеном. Об'єктом когнітивної лінгвістики є когніція в її мовному відображенні. Когніцією називають сукупність психічних структур і процесів, що охоплює всю людську пізнавальну діяльність. Предметом її вивчення є такі моделі репрезентації знань і уявлень людини про навколишній світ як картина світу, фрейм, стереотип, архетип, концепт, а також способи їхньої вербалізації. Метою когнітивної лінгвістики є опис залежності й співвідношення між структурами мови і людської свідомості. Опираючись на особливості цієї залежності, когнітивні лінгвісти прагнуть пояснити як влаштований світ і людина, чим спричинені ті чи інші фізичні, фізіологічні, психічні явища і процеси, які їхні наслідки.

Вихідні принципи когнітивної лінгвістики:

- антропоцентризм – вивчення розумової і духовної сфери людини в їхньому зв'язку з мовою;
- когнітивізм – сфокусованість досліджень на реальні мовно-мисленнєві одиниці й процеси в мозку людини;
- експансіонізм – внутрішня спеціалізація науки і водночас тісніша інтеграція з іншими науками, в мовознавчих дослідженнях, зокрема, врахування культурного контексту;
- експланаторність – настанова радше на пояснення мовних явищ, аніж на їх констатацію.

Однією з основних галузей когнітивної лінгвістики є лінгвоконцептологія, завданням якої є дослідження концептів та встановлення співвідношення мовних структур із концептуальними. Як окремий напрямок лінгвоконцептологія виокремилася наприкінці 90-х р.р. ХХ ст. у складі когнітивної лінгвістики.

Головними дискусійними проблемами сучасної лінгвоконцептології можна назвати (за О.О. Селівановою):

- 1) розмежування концепту й поняття;
- 2) залежність концепту від мовної вербалізації;
- 3) кваліфікація концептів за способами їх формування;
- 4) зв'язок концепту та значення;
- 5) наявність у концепті оцінно-емотивних, ціннісних і прагматичних компонентів;
- 6) відмінність концепту в індивідуальній свідомості або колективній;
- 7) типологія концептів;
- 8) структура концептів;
- 9) методики його опису й аналізу тощо.

Список використаних джерел

1. Кобозева І. М. Лингвистическая семантика. 2000. 352 с.
2. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. 1999. 780 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. 2008. 712 с.
4. Ковбасюк Л. А. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести. 2008. 96 с.

Комар О. С.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Протягом останніх років спостерігається інтенсивний розвиток у галузі перекладознавства. Причинами цього стали розвиток міжнародних зв'язків, глобалізація, тяжіння до інтеграції. До того ж, одним з головних завдань перекладача є вміння адекватно вжити перекладацькі трансформації, щоб текст перекладу найбільш точно розкривав суть тексту оригіналу. Перекладацькі трансформації слід віднести до особливого виду перефразування (міжмовного), що має суттєві відмінності з трансформаціями в межах однієї мови. Якщо охарактеризувати поняття «одномовні трансформації», слід зазначити, що при цьому фрази мають відмінності у граматичній структурі, лексичному наповненні, мають практично один і той же зміст і здатні виконувати в даному контексті одну і ту ж комунікативну функцію.

Поняття «трансформація» використовується у різних сферах мовознавства. Наприклад, у словотворенні, на думку А. М. Науменко, термін «трансформація» слід розуміти як утворення похідних слів, які є омонімами, тобто. утворення слів лексико-семантичним та морфолого-синтаксичним способами словотвору [3; 112].

Так, на думку Р. К. Мін'яра-Белоручева, трансформація передбачає зміну формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) елементів справжнього тексту при збереженні їх формалізації, призначених для передачі основного змісту [2; 146]. І. Рецкер характеризує поняття «трансформація» як прийоми логічного мислення, що використовуються лінгвістом для того, аби розкрити значення іншомовних слів у певному контексті та знайти йому відповідність українською мовою, що не співпадає з лексичною трансформацією та перебудувати речення, не порушуючи правил перекладу (граматичні трансформації) [4; 58].

В.Н. Комісаров, який зробив значний внесок у розробку типології перекладацьких трансформацій, говорив про те, що перекладацькі трансформації є тими численними та різноманітними за якісними характеристиками міжмовні перетворення, які виробляються для того, щоб досягти перекладацької еквівалентності, незважаючи на різноманітні розбіжності у формальних та семантичних системах 2-х мов.

У своїх працях автор зазначає, що: 1) поняття «трансформація» не можна характеризувати буквально у зв'язку з тим, що перетворення справжнього тексту полягає в тому, щоб не порушити його зміст; 2) оригінальний текст не зазнає змін, проте лежить в основі створення іншого тексту абсолютно іншою мовою за допомогою вживання перекладацьких трансформацій; 3) переклад можна розглядати як міжмовну трансформацію [1; 79].

Саме тому багато вчених дотримується своїх визначень перекладацьких трансформацій, однак усі погоджуються з тим, що трансформація передбачає собою метод досягнення еквівалентності оригінальної мови і перекладу шляхом здійснення різноманітних перетворень мовних одиниць.

Список використаних джерел

1. Комиссаров В. Н., Рецкер Я. И., Тархов В. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. Ч. II. Грамматические и жанрово-стилистические основы перевода. Москва : Высш. шк., 1965. 288 с.
2. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. Москва : Военное изд-во Министерства обороны СССР, 1980. 237 с.
3. Науменко А. М. Дві фундаментальні моделі перекладу. *Новітня філологія*. 2016. № 51. С. 110–123.
4. Рецкер И. Я. Теория перевода и переводческая практика : Очерки лингвистической теории перевода. 2-е изд., стереотип. Москва : Р. Валент, 2007. 240 с.

Коржова А. В.

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Гарцунова Л. І.

МІЖГАЛУЗЕВА ОМОНІМІЯ ТЕРМІНІВ ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Омонімія термінів є досить поширеним явищем, але водночас і мало дослідженим, яке помітно ускладнює переклад наукової літератури. Питаннями дослідження теорії омонімії займалися вчені: В.В.Виноградов, Єнікеєва С.М., Н.М.Шансін, Н.П.Колесников, Ю.С.Маслов, М.І.Фоміна та багато інших.

Традиційно виділяється два основних типи термінів-омонімів: міжгалузеві та внутрішньогалузеві.

Міжгалузева омонімія – це переосмислені терміни однієї області значення, які ввійшли до терміносистеми іншої науки. Для міжгалузевої омонімії характерні, принаймні, дві обов'язкові ознаки: за термінами повинні бути закріплені різні дефініції, і ці терміни функціонують в різних термінологічних системах.

Вчені вважають, що в більшості випадків співіснування міжгалузевих омонімів стало можливим через їх утворення від латинського кореня. Наприклад, термін *finish* (від лат. *«finis»*) має такі значення: у техніці – *обробка, поліровка, чистова обробка*, у текстильній промисловості – *апретур, чистота поверхні*, у сільському господарстві – *фініш, остання фаза відгодовування* [2].

Особливо поширена омонімія термінів у науково-технічній літературі, адже у терміносистемах різних галузей науки і техніки широко застосовується так зване семантичне словотворення, коли існуючій формі слова приписується те чи інше значення. Так, наприклад, слово *leader* (один із міжгалузевих термінів) у політології – *провідник, керівник*, у юриспруденції – *головний адвокат сторони* у поліграфії – *пунктир, пунктирна лінія*, у ботаніці – *головна гілка*, у сільському господарстві – *основний сорт* [2] тощо. Зрозуміло, що значною мірою характер значення таких омонімічних термінів визначається належністю оригіналу до тієї чи іншої галузі науки і техніки та конкретною тематикою самого тексту оригіналу.

Явище омонімії спостерігається також у випадку термінів-аббревіатур та скорочень. Аббревіатури та скорочення складаються з невеликої кількості літер, саме тому ймовірність співпадіння їхніх форм у різних галузях науки та техніки є досить високою. До прикладу, англійський термін-аббревіатура *OPT* у граматиці означає *оптатив*, у юриспруденції – *оптиція*, у фізиці – *оптика*; термін-аббревіатура *O.R.* у військовій термінології означає *канцелярію підрозділу, організований резерв або ж рядовий та сержантський склад*, у метрології – *зовнішній радіус*, у страховій справі – *ризик власника майна або вантажу*, а в електротехніці – *максимальне реле*, у медицині *операційна* [2].

Підсумовуючи наведені вище приклади можна зробити висновок, що дуже важливо бути уважним при перекладі омонімів, щоб уникнути незручних ситуацій, хибного тлумачення тексту, а також конфліктів. Явища міжгалузевої омонімії у термінології є дуже цікавим та перспективним для досліджень, як з точки зору функціональної лінгвістики, так і функціонального перекладознавства.

Список використаних джерел

1. Єнікеєва С. М. Явище функціональної омонімії в англійській мові та проблеми перекладу. *Вісник СумДУ*. 2003. Вип. 4 (50). С. 67–71.
2. Попов Є. Ф. Великий українсько-англійський словник. Київ : Чумацький шлях, 2006. 703 с.

Косюк В. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВАРІАТИВНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Вивчення особливості перекладу педагогічних термінів з позиції їх варіативності, виявлення специфіки сучасного перекладу спеціальних наукових педагогічних текстів зумовлено новітніми вимогами до викладачів закладів вищої освіти. Для підвищення свого професійного рівня вони зобов'язані вміти працювати з іноземними професійними виданнями; брати участь у роботі міжнародних професійних семінарів, конференцій тощо, що зазвичай є англомовними; робити публікації англійською в журналах, зареєстрованих в бібліографічних та референтних базах даних «Scopus», Web of Science тощо.

Сучасні освітні технології являють собою джерело запозичень англomовних термінів. Це є наслідком глобалізації, обміну та інтеграції понять і термінів, що впливає й на освітню діяльність. Каталізатором процесу збагачення педагогічного дискурсу також є термінологічна лексика з різних галузей суспільного життя де використовуються інноваційні технології.

Втім, у процесі безпосереднього перекладу сучасних педагогічних термінів з англійської українською мовою нерідко виникають значні труднощі, щодо еквівалентності перекладу. Це пов'язано з походженням, класифікацією, функціонуванням та особливостями термінів. Загальновживані педагогічні терміни проявляють низьку ступінь семантичного варіювання в силу стійкої семантики всередині мови і подібності референтів. Разом з тим терміни, що відповідають різним референтам в різних лінгвістичних культурах мають великий потенціал варіативності.

Варіативність перекладу – це прояв наявності та фактично рівноправного функціонування в приймаючій культурі різних варіантів перекладу. Ці варіанти перекладу зумовлені як синонімією термінів, так і можуть бути проявом інтерпретації (позиційності), відмінності в розумінні одного і того ж тексту оригіналу різними перекладачами.

Текст оригіналу створюється для певної мети і для певного кола читачів. Переклад в свою чергу теж створюється для певної мети і для певної аудиторії, що відрізняється від аудиторії оригіналу. Переклад – це своєрідний міст між культурами, який перекладач прагне «перекинути» [1].

Варіанти відповідності у перекладі, обумовлені синонімією сучасних педагогічних термінів, що виявляється насамперед при передачі значення ключових та складних понять. З цієї причини, при перекладі сучасних педагогічних термінів з англійської українською мовою, вони можуть мати декілька відповідників.

У процесі дослідження проблеми особливості варіативності перекладу сучасних педагогічних термінів з англійської українською мовою послідовно постають такі завдання: 1) розглянути варіативність як лінгвістичну категорію і виявити причини її появи в спеціальних наукових текстах; 2) проаналізувати дефініцію «термін» як текстову категорію; 3) упорядкувати матеріал щодо типологічних відмінностей основних характеристик сучасних педагогічних термінів англійською та їх перекладу українською мовою; 4) виявити чинники, що сприяють виникненню варіативності при перекладі сучасних педагогічних термінів з англійської українською мовою.

Попри наявності великої кількості наукових розробок щодо варіативності перекладу педагогічної термінології, адекватність відтворення сучасного англomовного педагогічного дискурсу українською мовою, поки залишається проблемою. Теоретична значущість і недостатня розробленість цього аспекту перекладу визначають необхідність подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Білан М. Інтерпретативні позиції перекладача як фактор спотворення смислу повідомлення. URL: <https://www.armyua.com.ua/interpretativni-pozicii%D1%97-perekladacha-yak-faktor-spotvorenniya-smislu-pov-idomlennya/> (дата звернення: 12.10.2021).

Кривобок Н. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Чорна С. С.

ПОДІБНОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ МОВНИХ КАРТИН СВІТУ ДВОХ КУЛЬТУР ВИРАЖЕНІ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Фразеологічна лексика стає предметом пильної уваги лінгвістів наприкінці XX - на початку XXI ст., коли проблеми глобалізації, інтеграції та збагачення культур зажадали пошуку толерантного вирішення питань міжкультурної комунікації, в тому числі і питань підвищення ефективності вивчення лексичного складу мови, що сприяє збагаченню країнознавчими знаннями, які відповідають цілям і задачам комунікативної лінгвістики і практичним цілям і задачам активного оволодіння іноземною мовою.

Слід зазначити, що до розгляду національно-культурної специфіки тих чи інших аспектів картини світу дослідники підходять з різних позицій: одні беруть за оригінал мову, аналізують встановлені факти міжмовної схожості або розбіжності через призму мовної системності і говорять про мовну картину світу; для інших вихідною є культура, мовна свідомість членів певної лінгвокультурної спільності, а в центрі уваги опиняється образ світу.

Словниковий склад мови тісно пов'язаний з історією, культурою і життям народу. Будь-які зміни в суспільстві відразу ж знаходять безпосереднє відображення в словниковому складі мови. Водночас, вчені відзначають, що в різних формах культури – у віруваннях, фольклорних текстах, в обрядах, у народній медицині – знайшли відображення соматичні уявлення про будову і функціонування людського організму. Наприклад, *Не слід приймати бажане за дійсне: never saddle till your egg is laid* («не кудайтай, поки не зніс яєчка»). Такі вирази створюються і проходять своєрідну «обкатку» у відповідних ситуаціях, наприклад, в анекдотах.

В аналізі мовної картини світу англійців потрібно акцентувати увагу на особливостях англійського характеру. В англійців є улюблена приказка: *У всього є свій виворот*. Даний вираз повною мірою відображає подвійність англійської натури. Англієць схильний до насмішки, але в ній завжди є відтінок морального повчання; його улюблена роль – роль судді, який може знайти компромісне рішення. Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що згідно з традиціями, англієць флегматична, прозаїчна людина, оскільки такою він себе бачить; такою йому і властиво ставати.

Підкреслимо, що сучасна німецька мовна культура характеризується як індивідуалістська, з домінуючими маскулінними тенденціями, малою дистанцією влади і відносно невисокою терпимістю до невизначеності.

Одна з найяскравіших особливостей комунікації в системі німецької культури – це стиль спілкування зі «своїми» і «чужими». Оскільки німці відчують себе перш за все як індивідууми, а лише потім як члени

якої-небудь групи, то в німецькій культурній традиції високо цінується зона особистісної автономії. Це виявляється як на рівні вербальних, так і невербальних сигналів. Зокрема, німецьке мовне спілкування зазначено цілою низкою комунікативних табу мовного та тематичного характеру, «охороняючи» межі індивідуального «простору» особистості.

Англійська і німецька культури розрізняються своїми підходами до пізнання світу: англійська цінує послідовність, логічність, відсутність емоцій і протиріч; німецька, як правило, вважає за краще підтримувати дискусійність під час спілкування, допускаючи конфліктну тематику, стратегії конфронтації по відношенню до думки інших, критичний підхід до остаточних рішень. Оскільки англійська та німецька культури є низько-контекстуальними, більшу увагу приділяють формі, а не змісту.

Для того, щоб люди були в змозі досягати повноцінної комунікації, потрібно мати цілісну систему уявлень про основні національні традиції та звичаї тієї чи іншої країни. Глобальний культурний простір включає в себе як «чуже», так і «своє».

Мабрукі А.

Полтавський державний медичний університет
наук. кер. – к.філол.н. Жовнір М. М.

TRADITIONS OF GASTRONOMIC HOSPITALITY OF UKRAINIANS AND MOROCCANS

Hospitality is one of the crucial feature of Ukrainian national character. At the same time, hospitality can be interpreted as a universal phenomenon of interethnic and cross-cultural communication. The hospitality of Ukrainians and Moroccans have been developing over a long historical period. It's no exaggeration to say that nowadays it has a great importance to the formation of national character, determination of moral values, way of life or type of behavior. Furthermore, the hospitality of the nation, people or individual is manifested in its national character, temperament, in the forms of relations between people, etc. It is all about *concept of mentality*.

«The concept *mentality* is frequently used in science for designation of the specific interaction of individual mind or collective consciousness» [1, p. 245]. Mentality is a set of mental features, intellectual peculiarities, ideological, religious and aesthetic features. It contains peculiar properties of thinking of a particular social group. Mentality is manifested in its culture, language and behavior. Mentality is a kind of «nation code».

Hospitality is an universal cultural and historical phenomenon which can be shown in a traditional situations of greeting, farewell rituals and expressing *gratitude* to friends, relatives, coworkers, and neighbors. It is a culture of communication, behavior, refreshments and scholarly interaction. Furthermore, the ceremony of hospitality is a folk tradition to greet and treat guests with love and reverence. Gastronomic hospitality can be defined as specific form of hospitality associated with the knowledge and tasting of national culinary traditions.

Information about Ukraine and Morocco, in particular its way of life and traditions of folk culture, testify to the remarkable hospitality of the people of this country. In Ukraine as well as in Morocco hospitality was formed on the basis of a friendly attitude to neighbors.

Guests always are invited with «bread and salt» in Ukraine. In contrast to Ukrainians Moroccan served dates and milk.

In the traditions of different cultures entertaining guests and generous treating was considered as a central episode of the ritual of hospitality. It was a ritual duty in both Ukrainian and Moroccan homes. Guests are traditionally treated to *borscht, cabbage, roast, dumplings, holodets, dumplings, potatoes, banosh, jushka*, etc. in Ukraine. Moroccans are very hospitable, even if they are not rich. They respect their guests. He will be offered all the best that is in the house. Moroccans are invited to the table, where there are plates with *tajine, kus-kus, kharira, briuata*, etc.

There are a sat of national peculiarities and eternal attributes of classic Ukrainian and Arabic lunches and dinners in both countries. Ukrainians are accustomed to gathering at a large table. Moroccans prefer to eat their traditional dishes with their hands, using pieces of breadcrumbs and one big plate. Moroccan families have a tradition of eating with three fingers of the right hand. The left can not touch the food, because it is considered «nasty».

Both Ukraine and Morocco love sweets, so guests are invited to taste delicious sweets: *syrynyky, mlyntsi, bublyky, verhuny, medianyky, pyrohy* in Ukraine and *makhanshu, rihaif, shebbakiia* in Morocco. Traditional tea ceremony has a great importance for Moroccans.

Conclusions. Thus, foreign students living and studying in Ukraine not only study the traditions and customs of Ukrainian region, but also constantly demonstrate to Ukrainians the cultural norms of their ethnoculture. Gastronomic hospitality is a social phenomenon that has acquired an international character and has retained specific ethnic variants.

Список використаних джерел

1. Жовнір М. М. Прояв української ментальності в медичному дискурсі (на матеріалі художніх творів лікарів-письменників). *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії*. 2018. № 2 (62). С. 245–250.

Марискевич М. Р.

ПВНЗ Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука
наук. кер. – к.пед.н., доцент Будз І. Ф.

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛІЙСЬКОГО ТЕКСТУ-ІНТЕРВ'Ю

Сучасне мовознавство характеризується тенденцією до лінгвістичного вивчення інтерв'ю як одного з найяскравіших мовленнєвих жанрів, що має чітко виражену комунікативну організацію та прагматичний потенціал.

Метою наукової розвідки є дослідження та виявлення комунікативно-прагматичного аспекту лінгвістичних та стилістичних особливостей тексту-інтерв'ю в сучасних англійських засобах масової інформації.

Актуальність теми зумовлена підвищеною увагою науковців та дослідників до комунікативно-прагматичного аспекту лінгвістичних та стилістичних особливостей тексту, який пов'язаний зі створенням та функціонуванням його як одиниці комунікації.

На вибір лінгвістичних та стилістичних засобів в інтерв'ю впливає велика кількість об'єктивних і суб'єктивних чинників. Об'єктивними чинниками є, наприклад, комунікативний намір та прагматична настанова журналіста, який завжди виконує в інтерв'ю соціальну роль запитувача важливої інформації, комунікативний намір респондента. Суб'єктивними чинниками у виборі мовних засобів виступають передусім індивідуальні риси всіх учасників комунікативної ситуації інтерв'ю.

Комунікативний спонукальний намір журналіста полягає в стимулюванні респондента до відповіді, інформативний – у наданні створеної журналістом частини тексту-інтерв'ю у ЗМІ. Комунікативний інформативний намір респондента реалізується через надання відповідей. Прагматична настанова колективних авторів інтерв'ю полягає в тому, щоб викликати у читача певну реакцію на текст.

Використання лінгвістичних засобів у текстах-інтерв'ю відіграє важливу роль у виділенні вербального повідомлення у тексті, посилення певної частини висловлювання інтерв'ю. Лінгвістичні засоби є потужним джерелом збагачення письмового та усного мовлення. Лексичні засоби (терміни, історизми, аббревіатури, топоніми, професіоналізми), а також морфолого-синтаксичні (способи та стани дієслів, прикметники та прислівники, займенники, безособові речення, синтаксичні конструкції сурядного та підрядного зв'язку, вставні речення, модально-емоційні речення) є ефективними в комунікативній організації та прагматичному потенціалі тексту-інтерв'ю.

В англійських текстах-інтерв'ю на всіх мовних рівнях має місце використання стилістичних засобів та фігур (повтору, еліптичних конструкцій, асиндетону, полісиндетону, графічних засобів). Їх вживання є чинником реалізації прагматичної настанови авторів і зумовлене загалом тематикою інтерв'ю. Добір стилістичних засобів залежить від комунікативних намірів і прагматичних настанов інтерв'юера та респондента, теми інтерв'ю.

Тема науково-дослідницької роботи завжди буде викликати інтерес у вчених, тому що скільки існує мова, стільки й будуть існувати та створюватися нові тексти-інтерв'ю, поява яких щільно пов'язана з тим досвідом, який вже має та отримує або буде мати та отримувати в майбутньому протягом свого життя мова.

Дослідницька робота є першою спробою комплексного дослідження комунікативних і прагматичних характеристик текстів-інтерв'ю в сучасних англійських засобах масової інформації. Перспективним, на наш погляд, є дослідження прагматичного аспекту текстів-інтерв'ю на матеріалі кількох мов, а також вивчення комунікативно-прагматичного потенціалу вживання у текстах-інтерв'ю в сучасних англійських ЗМІ засобів, запозичених з інших жанрів та стилів.

Нарикова А. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Життя абсолютно кожного з нас цілком і повністю пов'язане з навколишнім світом, народом, мовою як одним з необхідних засобів комунікації окремих людей і певних соціальних груп. Отже можемо зауважити, що навколишній світ, соціум і мова – це ті чинники, в яких думка у постійному русі, тому з ними пов'язані більш конкретні проблеми людського існування.

Філософія залишає в наших думках світ як щось неподільне і ціле, спотворює рефлексію й щодо певних проявів людського буття, зокрема, людської взаємодії та шляхів її втілення, тим самим створюючи своєрідну галузь знання – філософські проблеми лінгвістики. На думку приходить цитата одної великої людини «В. фон Гумбольдта, – це не засіб чи форма втілення людської духовності, а сама є духовним життям людини, адже «тип і функція мови є організмом духу так само, як будова м'язових волокон, коло кровообігу, розгалуження нервів – організмом тіла»

Мова, як трактування сьогоденних лінгвістів - це засіб діяльності людини, вербалізації й розуміння її досвіду, реалізації індивідуальності, організації міжособистісної комунікації в процесі взаємодії суспільства. Саме тому опанування мовознавства є найголовнішим чинником.

Метою моєї роботи є дослідження та виявлення сучасних проблем, які актуальні і турбують багатьох лінгвістів сьогодні. Щоб розібратися з таким поняттям, як проблема сучасного мовознавства, нам потрібно більш детально зазирнути до сьогоденної української мови та зрозуміти, які саме проблеми модернізованої лінгвістики.

Серед основних теоретичних проблем сучасної лінгвістики можна виділити такі: встановлення методологічних основ історії мовознавства; визначення предмета, завдань і головних понять цієї галузі; встановлення взаємозв'язків лінгвістики з іншими галузями, а також із філософією; розробка важливих аспектів сучасної лінгвістики; визначення внутрішнього більш логічного розвитку, яке буде пов'язане з відповідями на основні питання: проблематика самої мови як об'єкта і предмета лінгвістики; природне походження мови; визначення мови; проблема взаємозв'язку між такими поняттями, як мова і мислення;

проблематика методів і процедур мовного аналізу; характер виявлення конкретних лінгвістичних чинників; трактування мовної одиниці; проблема побудови лінгвістики.

Висновок: Мова не може залишатися незмінною реальністю, тому що тенденції мови завжди змінюються та знаходяться в щогодинному русі та постійно змінюється і удосконалюється, саме в мові реалізується міцний зв'язок між соціумом, на який впливає купа представлених світом чинників.. Мова вихідне з розвитку суспільства, вона створюється й розвивається разом з людьми.

Список використаних джерел

1. Алефиренко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке : учеб. пособ. Москва : Флинта ; Наука, 2005. 416 с.

2. Голубовська І. О., Корольов І. Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики : курс лекцій. Київ : Київський університет, 2011. 223 с.
3. Романишин Н. І. Контрастивна стилістика англійської та української мов : конспект лекцій для студентів. Львів : вид-во Львівської політехніки, 2010. 140 с.
4. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

Ніколайчук Ю.

Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені професора С. Дем'янчука

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми

Динаміка розвитку сучасних загальноосвітніх закладів, реалізація визначених чинними програмами з української мови завдань передбачають використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання української мови, що забезпечуватимуть розвиток інтересу учнів до предмета, привчатимуть продуктивно оперувати новими технологіями в галузі освіти. У зв'язку із цим особливого значення набуває використання інформаційних технологій на уроках української мови в старших класах як допоміжний навчальний ресурс, особливо в період карантину.

Актуальність статті

Хоча про дистанційне навчання та використання сучасних технологій на уроках української мови детально представлено в наукових розвідках А. Кармановського, Г. Даценко, Г. Євсеева, до сьогодні питання вивчення української мови в школі в старших класах в умовах пандемії не є достатньо дослідженим. Окремі аспекти навчання української мови в старших класах та сучасні підходи до використання засобів навчання вже досліджували такі науковці, як О. Андрієць, Л. Попова, Т. Груба, М. Пентилук, Л. Масенко, В. Микитюк, С. Романовський, І. Хом'як.

Якщо спробувати узагальнити вітчизняні педагогічні праці, в яких розкриваються питання теорії і практики дистанційного навчання, виділимо кілька напрямів здійснених наукових досліджень, а саме: наукове забезпечення дистанційної професійної освіти, проблеми та напрями досліджень цієї галузі (В. Биков, М. Михальченко, Л. Лещенко та ін.); організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти за кордоном та в Україні, підходи до реалізації (В. Олійник, Н. Корсунська, М. Танась, П. Таланчук, В. Шейко, О. Третяк та ін.); місце Інтернет у сучасному суспільстві, психолого-педагогічні аспекти і технології створення дистанційного курсу (В. Кухаренко, Т. Олійник, А. Петренко та ін.); можливості й перспективи дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України та за кордоном (Р. Гуревич, В. Жулькевська, І. Клименко, К. Корсак та ін.).

Метою статті є аналіз використання сучасних інформаційно – комунікаційних засобів у процесі вивчення української мови в старших класах в період дистанційного навчання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішня соціально – культурна, глобальна ситуація в світі змусила переосмислити освітній процес в Україні та світі. За кілька місяців карантину, освітня система України змусена була перейти на онлайн форму навчання, або комбіновану, що теж включає її в свою основу.

Електронне освітнє середовище – сукупність умов навчання, виховання та розвитку учнів, що забезпечуються за допомогою сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій;

Дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій;

Інформаційно-телекомунікаційна система дистанційного навчання (електронна освітня платформа) – програмно-технічний комплекс, що об'єднує систему електронних освітніх ресурсів, програмне забезпечення для створення, накопичення та доступу до таких ресурсів, а також для організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання (у тому числі ефективної взаємодії учасників освітнього процесу та контролю за навчанням);

Інформаційно-комунікаційні (цифрові) технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до електронних освітніх ресурсів з навчальних предметів (інтегрованих курсів), а також забезпечення організації та супроводу освітнього процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Інтернет;

Синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції;

Система управління дистанційним навчанням – програмне забезпечення, призначене для організації освітнього процесу, ефективної взаємодії учасників освітнього процесу та контролю за навчанням через мережу Інтернет (у тому числі електронного розкладу занять, електронних класних журналів/ щоденників);

Суб'єкти дистанційного навчання – учні, педагогічні працівники, батьки або інші законні представники учнів (далі – батьки), асистенти дітей, які беруть участь в освітньому процесі за дистанційною формою здобуття освіти або з використанням технологій дистанційного навчання;

технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій (технології розвивального, проєктного, змішаного, диференційованого, програмованого, модульного навчання тощо), а також інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, що дають можливість реалізувати процес дистанційного навчання в закладах освіти.

В умовах реформування системи освіти, що зумовлює використання нових підходів до розподілу повноважень між закладами освіти та їх засновниками, формування системи партнерських відносин учасників

освітнього процесу, а також з урахуванням особливостей організації дистанційного навчання (в умовах віддаленості учасників освітнього процесу), важливо брати до уваги:

- можливість закладу освіти відповідно до частини третьої статті 2 Закону України «Про освіту» діяти у рамках власної автономії та приймати рішення з питань, не врегульованих законодавством (Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», цим Положенням та іншими актами законодавства);
- визначені законодавством повноваження засновника і керівника закладу освіти;
- права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу.

ЗАСОБИ ЗВ'ЯЗКУ

Залежно від засобів зв'язку, можна організовувати різне дистанційне навчання.

Найперше дистанційне навчання відбулося ще 1840 року – листування вчителя і учениці. Це перші листи, коли вчитель надсилав завдання, потім отримував відповіді, перевіряв роботу і оцінював, надавав зворотний зв'язок.

Радіоуроки були популярними на початку XX століття. Телевізійні уроки від відомих педагогів-новаторів в кінці 90-х років. Зараз ми бачимо уроки Всеукраїнської школи онлайн. Сучасні технології, інтернет призвели до появи нових способів дистанційного навчання. Наприклад, системи керування навчанням – LMS. Із такою системою школам багато легше організувати дистанційне навчання. Або Viber – дистанційний герой української освітньої системи. Виявилось, що це один із найпоширеніших засобів зв'язку, який можна використовувати і для дистанційного навчання. Це не означає, що не потрібно рухатися далі, але коли ми у стані «не потонути», то будь-який засіб зв'язку, який може з'єднати учня і вчителя, є ефекти.

Дистанційне навчання виявило:

- Є група учнів, яким складно навчатися в таких умовах, що їм потрібна підтримка.
- Потрібно посилити мотиваційні моменти.
- Уміння критично мислити, працювати з будь-якою інформацією, навички саморегуляції – виявилися не просто не сформованими, деякі діти про це навіть не здогадувались.

ЗМІСТ ОСВІТИ І ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Відповідно до пунктів 6, 11, 12 розділу I, пунктів 3, 5 розділу IV Положення заклад освіти у рамках власної автономії має можливість:

- визначати в освітній(их) програмі(ах) закладу освіти форми організації освітнього процесу для забезпечення дистанційного навчання (навчальні заняття, консультації, вебінари, онлайн форуми, віртуальні експресії тощо);

– обирати (схвалювати педагогічною радою закладу освіти) конкретні електронні освітні платформи, онлайн сервіси та інструменти, за допомогою яких організовується освітній процес під час дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom, Zoom тощо). Такий вибір полегшує учасникам дистанційного навчання процес організації навчання та користування відповідними електронними ресурсами (перш за все, учнями). Водночас педагогічні працівники обирають форми, методи і засоби дистанційного навчання, а також визначають доцільність проведення конкретного навчального заняття в синхронному або асинхронному режимі. Такі дії педагогічних працівників не потребують погодження/схвалення;

– використовувати електронні освітні ресурси, створені педагогічними працівниками закладу освіти, а у разі використання інших електронних освітніх ресурсів - забезпечувати їх перевірку щодо відповідності державним стандартам освіти, типовим освітнім і модельним навчальним програмам, мові освіти, іншим вимогам законодавства у сфері загальної середньої освіти. Таку перевірку здійснюють педагогічні працівники, які добирають відповідні ресурси для використання в освітньому процесі. Також окремі електронні освітні ресурси, яким надано гриф МОН, включаються до Електронного реєстру щодо надання грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, що доступний за посиланням: [https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi-grifi-ta-svidoctva/reystri-griv-ta-svidoctv-mon](https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/grifi-ta-svidoctva/reystri-griv-ta-svidoctv-mon);

- використовувати електронний розклад занять, електронний класний журнал/щоденник¹;
- здійснювати моніторинг і контроль якості дистанційного навчання в закладі освіти (у тому числі застосовувати схвалений педагогічною радою спосіб здійснення керівником закладу контролю за виконанням освітніх програм).

Є не просто різниця дистанційного навчання у дошкільній чи початковій освіті, але і кожний навчальний предмет має свою специфіку.

Дистанційне навчання може бути **синхронним** і **асинхронним**.

Синхронне:

Це «прямий ефір», дитина контактує через засоби зв'язку безпосередньо з учителем. Це може бути відео-, аудіозв'язок, спілкування в чаті. Дозволяє підтримати дітей. Навіть коли вчителька надсилає смайлик, добрі слова, то це для дітей вияв людськості. Це спричиняє розуміння дитиною, що вона долучена до спільного процесу.

Асинхронне:

Потребує самостійного планування або планування за допомогою вчителя, дедлайнів.

Ми зараз маємо справу з жорсткими і гнучкими дедлайнами. Гнучкі дедлайни кращі: коли не встигаєш – то додається час на доопрацювання.

Може відбуватися через електронне листування, телевізійні уроки, вчителі створюють блоги, сайти тощо.

Асинхронне дистанційне навчання так само потрібне, як і синхронне, тому що є діти, яким потрібно більше часу на опрацювання тієї чи іншої теми. Також є діти з різними освітніми потребами, тож так забезпечується диференціація.

Перевага асинхронного дистанційного навчання ще в тому, що його можна планувати, виходячи з наявних умов. Якщо я користуюсь маминим комп'ютером, а мама працює дистанційно, то я, наприклад, можу з нею домовитися і зробити так, щоб це навчання відбувалося.

Найкращий результат має гібридне навчання – коли ми зустрічаємось із дітьми в синхроні (наприклад на відеоконференції) і водночас застосовуємо асинхронне навчання.

Чому так? Надається підтримка учням у синхронні. Водночас, деякі речі найкраще робити в асинхронні. Також це можливість учням самостійно планувати своє навчання, виходячи з тих чи інших умов.

РОЗКЛАД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Особливості розкладу дистанційного навчання в тому, що ми зазначаємо вид зв'язку біля навчального предмету.

Є два підходи: колегіальний і автономія вчителя

Багато вчителів обирають різні платформи для проведення відеоконференцій, надання завдань. Тому виник дисбаланс між автономією вчителя і потребами учнів, які мають опанувати багато видів зв'язку. Цей дисбаланс проявляється тим сильніше, чим менші діти.

Школи, які одразу орієнтувалися на потреби учнів, обмежили вчителів у виборі. Колегіальне рішення школи в цьому питанні дуже важливе.

Рекомендації:

Ключове питання для комунікації – принцип простого входу. Це, наприклад, коли всі знають, що вранці в понеділок є розсилка з розкладом. Або що потрібно зайти у цей час на певний сайт і побачити свій розклад.

Важливо, щоб у учнів були контрольні списки. Це може бути список справ чи вправ. Але це не просто список з інструкціями, куди звернутися, якщо будуть запитання або проблеми. Це так само список результатів, чого від тебе очікує вчитель.

Важливо організувати простір для спілкування. Я знаю, що в початковій школі продовжується практика ранкових кіл. Діти зустрічаються не кожного дня, хоча б один чи два рази на тиждень, щоб сказати одне одному слова підтримки. Це важливо для спілкування і для підтримання віртуального класу як класу.

Час для звички. Не треба очікувати, що всі одразу перелаштуються, вибудують свій графік і будуть досконаліми. Зважаймо, що ми живемо у стані невизначеності, це впливає на організацію життя в сім'ї. Тож потрібен час, щоб у нас виникли перші рутини, перші звички.

Ми забули про безпеку в інтернеті, конфіденційність. Одне з останніх домашніх завдань, на яке я натрапила, полягало в тому, щоб сфотографувати вдома всі пристрої, що живляться електроенергією, зробити з цього презентацію і надіслати вчительці. Це креативне завдання, але думаймо і про безпеку в інтернеті. Коли ми даємо завдання – мусимо думати, як це може вплинути на конфіденційність і безпеку навіть сімей.

Якщо потрібна консультація, то вона відбувається в межах робочого часу директора, заступників і вчителя. Це один із викликів – обмеження часу роботи вчителів, вони не можуть консультувати о 21.00. Це питання адміністрації.

СЕРВІСИ ДЛЯ ВПОРЯДКУВАННЯ РОЗКЛАДУ

Padlet – другий національний герой за розповсюдженістю в Україні;

Firefly – щоб спланувати завдання (можна підключити відеоконференцію в Zoom).

ПРИКЛАД РОЗКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Уроки тривають по 30 хвилин:

Сесія 1. 08:30 – 09:00

Сесія 2. 09:00 – 9:30

Сесія 3. 09:30 – 10:00

Сесія 4. 10:30 – 11:00

Сесія 5. 11:00 – 11:30

Далі йде час на те, щоб діти зайнялись своїми справами. Потім за вибором учителя в них є невеличкі завдання – не більше 15-ти хвилин.

Рекомендації:

Коли ми визначаємо тривалість сесій, треба враховувати навички саморегуляції учнів і зважати, що сесії у початковій, середній та старшій школах можуть тривати по-різному.

Коли створюється розклад (у цьому випадку розклад синхронного навчання), саме в ці пів години через будь-який зв'язок (не обов'язково відеоконференцію) педагог перебуває з учнями, може їх консультувати.

Обов'язково є час для асинхронного навчання. Наприклад, після сесії синхронного навчання дитина за вказівками вчителів і за допомогою батьків організовує навчання сама. Вчителі допомагають спланувати роботу дітей, надають індивідуальні консультації, якщо це оговорено і це їм під силу. Вони також надають завдання, шаблони та інструкції для опанування теми.

Головне – гнучкість. Якщо навіть 80% учнів на уроках – добре, 20% можуть мати індивідуальні плани. Присутність учнів на уроці – це не присутність учнів, як в очній школі. Ми можемо відмічати, хто є на уроці, але гнучко ставитися до різних обставин, через які діти не можуть вийти на синхронний зв'язок.

ПРИКЛАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ 30 ХВИЛИН

Якщо ми думаємо, що 30 хвилин – це відеоконференції, то це не так. Ось кілька прикладів:

Учитель пропонує скрінкаст на 5 хвилин (трансляція того, що відбувається на екрані вашого пристрою – ред.) + 25 хвилин відповідає на запитання в режимі чату або відеоконференції.

15 хвилин відеоконференція із завданням + 15 хвилин самостійної роботи;

10 хвилин самостійного читання уривку тексту (наприклад, параграфу), а потім 20 хвилин запитань в організованому середовищі.

30 хвилин – аналіз теми, робіт учнів у відеоконференції.

8 хвилин – тематичне відео на YouTube + 22 хвилини виконання завдання із зворотним зв'язком.

Дві 10-хвилинні вправи + 10 хвилин узагальнення.

ІНСТРУКЦІЇ

Про інструкцію гарно написано в матеріалі про німецьку вчительку математики – як вона організовувала індивідуальні консультації і які давала покрокові інструкції – дуже прості, аби діти могли їх виконати.

До речі, американське дослідження щодо ефективності дистанційних курсів для студентів вишів виявило найбільшу проблему в тому, що діти не отримували достатньо ефективного зворотного зв'язку і чітких інструкцій від викладачів. Нечіткість інструкцій була в тому, що вони не розуміли, що їм потрібно робити.

Чим чіткішими та конкретнішими будуть інструкції, чим краще будуть прописані алгоритми для самостійного опрацювання, тим більший навчальний ефект ви отримаєте.

Зворотний зв'язок:

Має бути конкретним, прозорим і чітким. Він має спричинити зміни в поведінці, але не через страх, а тому, що учень зрозумів помилку і хоче її виправити.

Має бути зручним. Зручним для дітей, батьків і вчителів. Оберіть найкращий канал зв'язку, який влаштує всіх.

Має бути своєчасним. Якщо учень чекає на зворотний зв'язок від учителя тиждень – це може спричинити непорозуміння, не дуже чітку систему навчання. Звісно, навантаження під час дистанційного навчання на вчителя колосальне. Часу особливо немає, але треба обирати, чим займатися, щоб надати якісний фідбек учням.

Постійність. Зворотний зв'язок не може бути час від часу, він має бути постійним і послідовним. Саме так ми можемо дійсно чогось навчити дітей.

Контрольні списки або що потрібно зробити для покращення. Ці списки можуть бути груповими, якщо вся група зробила помилку.

Корисні посилання, рекомендації – що потрібно подивитися, на що звернути увагу. Усі рекомендації мають бути чіткими. Закликаю подумати про допомогу і співпрацю, щоб зворотний зв'язок був підтримкою. Якщо у вас є можливість зробити зворотний зв'язок індивідуалізованим, то зробіть це. Адже зворотний зв'язок у груповому чаті для всіх батьків (як спроба мотивувати батьків і учнів) спричиняє непорозуміння і конфлікти.

Інструменти для оцінювання:

Відповідно до пунктів 6, 11, 12 розділу I, пунктів 3, 5 розділу IV Положення заклад освіти у рамках власної автономії має можливість:

- визначати в освітній(их) програмі(ах) закладу освіти форми організації освітнього процесу для забезпечення дистанційного навчання (навчальні заняття, консультації, вебінари, онлайн форуми, віртуальні екскурси тощо);

- обирати (схвалювати педагогічною радою закладу освіти) конкретні електронні освітні платформи, онлайн сервіси та інструменти, за допомогою яких організовується освітній процес під час дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom, Zoom тощо). Такий вибір полегшує учасникам дистанційного навчання процес організації навчання та користування відповідними електронними ресурсами (перш за все, учнями). Водночас педагогічні працівники обирають форми, методи і засоби дистанційного навчання, а також визначають доцільність проведення конкретного навчального заняття в синхронному або асинхронному режимі. Такі дії педагогічних працівників не потребують погодження/схвалення

- використовувати електронні освітні ресурси, створені педагогічними працівниками закладу освіти, а у разі використання інших електронних освітніх ресурсів - забезпечувати їх перевірку щодо відповідності державним стандартам освіти, типовим освітнім і модельним навчальним програмам, мові освіти, іншим вимогам законодавства у сфері загальної середньої освіти. Таку перевірку здійснюють педагогічні працівники, які добирають відповідні ресурси для використання в освітньому процесі. Також окремі електронні освітні ресурси, яким надано гриф МОН, включаються до Електронного реєстру щодо надання грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, що доступний за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi-grifi-ta-svidoctva/rejestr-grifiv-ta-svidoctv-mon>;

- використовувати електронний розклад занять, електронний класний журнал/щоденник¹;

- здійснювати моніторинг і контроль якості дистанційного навчання в закладі освіти (у тому числі застосовувати схвалений педагогічною радою спосіб здійснення керівником закладу контролю за виконанням освітніх програм).

Гарно показали себе онлайн-тести з автоматичним зворотним зв'язком. Неможливо перевірити сотні дитячих робіт через фото. Тести перевіряють рівень запам'ятовування інформації, відтворення або роботи з іншими гаджетами. Сервіси: Quizlet, Google Forms, Kahoot, Pear Deck.

Навчання через відео. Якщо ви посилаете відео, то бажано, щоб до нього була якась перевірка. Адже просто подивитися відео і зробити типову вправу – не дієво. Краще прив'язати до відео те, що ви будете оцінювати. Сервіси: EdPuzzle, Khan Academy, Nearpod, YouTube.

Можна використовувати записані пояснення/відгуки на діаграмах, розв'язках чи процесах (обговореннях), якщо ви користуєтесь цими додатками. Просто писати на тому, що надсилають діти. Сервіси: Flipgrid, Explain Everything, Seesaw, Screencastify, Kaizena.

Створення портфоліо робіт для спостереження за навчанням. Я наразі не маю однозначної відповіді, які мають бути завдання. Хтось говорить про більш творчі, хтось – про репродуктивні, тому що треба відпрацьовувати уміння і навички. Це питання відкрите, але завжди має бути баланс. Сервіси: Seesaw, Book Creator, Pages, Google Sites.

Обговорення тем/Дошки. Обговорювати (наприклад, картини на образотворчому мистецтві чи літературний твір) можна навіть у Viber. Відправити дітям картину і поставити кілька запитань. Лише продумайте, скільки дітей має бути в чаті. Сервіси: Flipgrid, Padlet, Viber.

Опитування/Зворотний зв'язок. Сервіси: Mentimeter, Poll Everywhere, Survey Monkey.

Отож, дистанційне навчання – це форма навчання, яка є альтернативною в умовах сучасної ситуації в світі. Головне завдання даної форми освітнього процесу – це донести знання учням на базі шкільної програми. Варто зауважити, що на сьогодні створено чимало навчальних платформ та інтернет – ресурсів, які дозволяють учням працювати, як дистанційно з вчителем, так і додатково опрацьовувати навчальний матеріал. Уроки з української мови є одними із найважливіших уроків для старшокласників, оскільки ЗНО з цієї дисципліни є обов'язковим. Під час дистанційного навчання вчителям української мови мають можливість самостійно продумувати форму проведення, тип уроку. Головне завдання вчителя – це підтримка інтересу учнів до навчання гуманітарних дисциплін.

Оленіч Н. С.

ПВНЗ Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука
наук. кер. – к.пед.н., доцент Кочмар Д. А.

ЦИФРОВА СИМВОЛІКА У СЕМАНТИЧНОМУ СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Фразеологізми із числовим (цифровим) компонентом – один із важливих складників фразеологічного фонду соціуму, що, у свою чергу, становить собою важливу частину образної системи англійської мови. Багато фразеологічних одиниць (далі – ФО) із числовим компонентом відображають у своїй семантичній структурі специфіку культури народу, особливості його історичного розвитку, певний соціально-економічний лад. ФО з компонентами-числівниками становлять цікавий матеріал, який дає нам можливість простежити, яким чином ці компоненти впливають на формування національно-культурної семантики, символіки, прийнятої в народі. І на сьогодні питання взаємозв'язку національної культури і фразеології все ще залишається одним із найактуальніших питань у дослідженнях з фразеології з різних мов. Числа завжди викликали інтерес дослідників, тому що саме вони вносили гармонію та порядок все, що відбувалося у всесвіті. Числа пронизують собою будь-яку культуру, угруповують у смислові блоки закладену в неї інформацію, полегшуючи тим самим завдання передачі знань з покоління в покоління незалежно від того, чи існує в цій культурі писемна або тільки усна традиція.

Значення цілого фразеологічного зрощення не залежить від значень його компонентів (*zero hour* – пункт відправлення, *two penny tube* – лондонське метро). Такі приклади становлять 25% від усіх ФО. Фразеологічні вирази, в яких значення зрозумілі зі значень його компонентів, тобто фразеологічні сполучення (*between two fires* – між двох вогнів, між молотом та ковадлом) становлять більше 50% (54%). Фразеологізми, в яких значення можна здогадатися, тобто фразеологічні єдності (*one cloud is enough to eclipse all the sun* – одна хмара може закрити сонце) становлять 21%.

ФО діляться на наступні чотири класи залежно від комунікативної функції, заснованої на їх структурно-семантичних характеристиках: номінативні фразеологічні одиниці (*up to the nines* – ретельно) 42%, номінативно-комунікативні до складу яких, крім числівників, входять дієслова із предикативним потенціалом (*see with half an eye* – бачити з першого погляду) 30%, вигуківі ФО і модальні ФО не вигуківого характеру (*clear as that two and two make four* – ясно, як двічі по два – чотири; *a pretty pair of shoes!* – гарненька справа! веселенька історія!), комунікативні фразеологічні одиниці, представлені прислів'ями та приказками (*a bird in the hand is worth two in the bush* – не обіцяй журавля в небі, а дай синицю в руки) 28% від усіх ФО.

Цікавою особливістю фразеологізмів, які містять у своїй структурі числівник, є, по-перше, те, що він, числівник, становить собою одиниці, які не мають прямого, або конкретного числового вираження: числа в них є символами, знаками для загальної категоріальної семантики числа, виражаючи різні поняття. По-друге, найважливішим виявляється той факт, що числівник, виступаючи найменуванням певних чисел, дозволяє побачити в кожній мовній культурі те, які числові моделі для неї більш вживані, а які зовсім не використовуються.

Іншою особливістю числівника як компонента ФО англійської мови є, його здатність входити до складу слова – іменника як структурний елемент. Кількість ФО з такими числівниками не є великою. Як приклад ФО: - *eleventh-hour agreement* – згода, зроблена в останній момент; - *a four-letter man* – жахливий суб'єкт; - *neat as ninepence* – чистий, акуратний; - *twice-told tale* – стара історія, щось, що дуже часто повторюється і через це дуже добре відоме.

Отже, фразеологія останніми десятиріччями привертає до себе дедалі більшу увагу дослідників-мовознавців, а також істориків, літераторів та педагогів. Вона, як і мова взагалі, є надійною скарбницею здобутків культури, звичаїв, прагнень і сподівань народу, одним із найважливіших джерел для дослідження його минулого життя. Числівник, виступаючи найменуванням певних чисел у ФО, дозволяє побачити в кожній мовній культурі те, які числові моделі для неї більш переважні, а які зовсім не використовуються. Тим самим, переважне використання числівників, які означають те чи інше число, актуалізують саме культурну й сакральну конотації, зафіксовані мовною практикою англійців.

Онищук М. Л.

ПВНЗ Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука
наук. кер. – к.філол.н., доцент Смерчко А. А.

КАЛАМБУР ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ

Каламбур як стилістичний засіб англійської мови є досить цікавим та потужним інструментом гумору, а іноді сатири та навіть сарказму. Досліджуваний стилістичний засіб досить активно вживається не лише в літературному стилі, але і в газетному, публіцистичному. Особливо виразно каламбур звучить в рекламі. Особливої уваги заслуговує проблема перекладу каламбуру.

Основною стилістичною особливістю каламбуру є створення комічного ефекту або сатиричного звучання визначеного пункту тексту, на якому зосереджується увага читача. Каламбур – це гра слів, що побудована на співставленні звичного звучання з незвичним і несподіваним значенням.

Раніше дана тема не розглядалася належним чином, й не існувало чітких характеристик та означення каламбуру. Таким чином, актуальність роботи визначається необхідністю подальшої розробки проблеми перекладу каламбуру.

Основною метою дослідження є вивчення структури каламбуру в тісному зв'язку з його контекстуальними характеристиками й встановленням всіх можливих варіантів передачі цього прийому найішні мови без значних втрат. Дослідження лінгвістами проблеми зв'язку мови і суспільства дозволяють зробити висновок, що каламбур завжди експресивний, прагматичний, помітний в комунікативних ситуаціях і є соціальним інструментом.

Серед вчених не існує єдиної думки з приводу поділу понять «гра слів» і «каламбур». Одні вчені вважають ці поняття синонімічними і взаємозамінними, інші – прирівнюють до гри слів явище паронімазії і фразеологічні звороти. Вживання каламбуру ґрунтується на подібності звучання голосних, на полісемії, можливості розуміти вирази буквально і навпаки, на формах граматичної багатозначності.

Інформативна структура каламбуру є складною. Каламбури зазвичай складаються з двох компонентів. Перший компонент є лексичною основою каламбуру, яка завжди відповідає орфографічним, орфоепічним і слововживаним нормам мови. Другий член конструкції – слово або словосполучення - «перевертень». Лише після реалізації другого компонента і уявного співвіднесення його зі словом-оснотою виникає комічний ефект, каламбур.

З численних визначень каламбуру, наведених в літературі, найпоширенішим є тлумачення, яке запропонувала українська вчена-дослідниця А.П. Коваль. Вона впровадила наступне визначення: «...стилістична фігура, яка виділяється специфічністю своєї мовної форми: слово вживається в такому лексичному оточенні, яке примушує сприймати його в двох планах, з двома значеннями, що надає думці несподіваного комічного напрямку. Каламбурне вживання слова надає особливої яскравості, емоційності всьому висловлюванню»

Переклад каламбуру не може мати єдино можливих і визнаних рекомендацій. Головне, про що слід пам'ятати: при перекладі тексту, в якому присутній каламбур, найбільш цінним є збереження сенсу слів і риторичної функції. Аналіз способів передачі гри слів в сучасній англійській мові показав, що найбільш часто Джоан Роулінг використовує прийом алітерації, що яскраво виражено у вживанні власних назв в романі «Гаррі Поттер і філософський камінь» (англійською мовою). При перекладі на українську мову перекладачі використовують прийоми калькування і транскрипції. Нерідко зустрічаються явища гри слів, перекладені за допомогою прийому компенсації. Існують приклади в романі, коли перекладачі гри слів в англійській мові переводять прямо, тобто використовують прийом опущення.

При подальшому вивченні гри слів в англійській мові слід звернути увагу на визначення домінантних функцій гри слів. Якщо існує можливість переведення гри слів грою слів, такий варіант необхідно розглядати в першу чергу. Але не слід намагатися за всяку ціну відтворювати гру слів порушуючи природність оригіналу. У випадках, коли відтворити гру слів неможливо, достатньо буде відтворити її головні функції.

Підбиваючи підсумки всього вищесказаного можна відзначити наступні положення. Каламбур на протязі всієї історії людства привертав увагу різних учених, як філософів, психологів так і лінгвістів. Будучи відображенням змісту суспільства, каламбур швидше, ніж праця, була формуючим елементом людської культури. Згідно з теоріями деяких філософів, елементи мови мають сенс тільки як частина певної гри.

Патяк А. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Мосієвич Л. В.

СТРАТЕГІЯ ДОМЕСТИКАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ Г.Д.РОБЕТСА «ШАНТАРАМ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

На основі того, наскільки перекладачі пристосовують текст, що перекладається, до культури мови перекладу, традиційно виділяють дві основні стратегії – доместикацію та форенізацію. Терміни доместикації та форенізації (у вітчизняних дослідженнях більш відомі як одомашнення та очуження) увійшли в обіг для позначення двох істотно відмінних поглядів на збереження / незбереження автентичності першотвору.

Доместикація (від англ. domestication) передбачає надання першотвору національного мовно-культурного забарвлення в перекладі, заміну елементів першотвору культурними цінностями, маркерами мови перекладу, що сприяє наближенню твору до потреб читача. Форенізація (від англ. foreignisation) передбачає збереження культурних відмінностей іноземного тексту.

Стратегія доместикації застосовується при перекладі слів, які належать до певних лексико-тематичних груп, які мають яскраво виражений національно-культурний компонент: релігійна лексика, назви національних страв, одягу, закладів харчування тощо. Перекладач як національно свідомий інтерпретатор першотвору, постає посередником між культурами, між автором та читачем, тому мусить забезпечити читачеві родове, автентичне мовно-культурне середовище.

Стратегія доместикації в романі відноситься до перекладу лексичних одиниць двох сфер: побуту та їжі. Вона переважно здійснюється за допомогою семантичного увиразнення. Семантичне увиразнення передбачає заміну реалії мови оригіналу іншою реалією у тексті перекладу.

Розглянемо використання стратегії доместикації при перекладі роману Г.Д. Робертса «Шантарам» українською мовою:

...The men we joined in the bar were workers, farmers, and a routine assortment of lawbreakers / Відвідувачі того шинку склалися з робітників, селян і дрібних злодюжок та гопників. Шинок – це будівля або заїзд в Україні, де продавали спиртні напої. Звичайно, було б дивним перекласти цю лексему як бар, тому переклад, на наш погляд, є доцільним.

Стратегія доместикації може відтворюватися в мові перекладу через прийом специфікації: ...then the eight of us ordered drinks and food / один, і ми замовили горілку й закуски на вісьмох. Лексема з узагальненою семантикою drinks перекладено більш конкретним змістом, більш того, українською реалією, горілкою.

Поширеним різновидом української хати була мазанка, яку робили з глини, цегли або хмизу: ...The houses were round, made of pale brown mud, with round windows and curved doors. / То були глиняні мазанки з круглими вікнами і дугастими дверми, а стріхи в них були високі й шпичасті.

Іноколи доместикацію можна спутати з аналоговим перекладом: ...Fierce grimaces disfigured them as they drank the foul-tasting, homemade alcohol, and they followed each glass with a miscellany of grunts, groans, and gagging sounds. / Перехиливши чергову склянку смердючого самогону, корчили звірячу гримасу і крехали.

На наш погляд, перекладачеві вдалося зберегти зміст, образність і та надати національний колорит. Одомашнення дозволяє максимально повно передати зміст твору і підвищити рівень розуміння тексту читачем. Отже, зіставлення культур є неодмінною умовою доместикації, воно становить передумову не лише для відтворення денотативного значення слова, а й конотативного наповнення в національно-культурних традиціях реципієнта.

Зауважимо, що доместикація безпосередньо пов'язана з проблемою художньої творчості, перекладацької компетенцією, естетичним відчуттям слова і знанням закономірностей побудови художнього тексту.

Патяк О. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Чорна С. С.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІАТЕКСТАХ

Засоби масової інформації задовольняють інтелектуальну потребу людства в отриманні нових знань та є одним з механізмів, що зумовлюють існування та подальший розвиток суспільства. В сфері ЗМІ мова використовується у якості засобу впливу та володіє суто специфічними стилістичними рисами. Їх існування обумовлене необхідністю реалізації мовою газет пізнавальної, інформативної, агітаційної та інших функцій.

В результаті розвитку засобів масової комунікації поняття «текст» розширило свої рамки, отримало нові елементи значення. Цей процес пов'язаний, в першу чергу, з накладенням на вербальний (мовний) компонент тексту медійного компоненту, що забезпечує трансляцію цього тексту за допомогою певного засобу масової інформації (в нашому випадку – преси). В результаті з'явилося поняття «медіатекст», яке містить у своїй структурі як вербальні, так і медійні характеристики.

Газетний заголовок має велике значення в медійних текстах. Він є важливою частиною газетної статті і виконує ряд функцій. Саме заголовок є тим джерелом, який змушує читача докладніше дізнатися про інформацію, яка міститься в статті. Заголовок привертає погляд читача своєю яскравістю, яка виражається через різні лексичні та стилістичні особливості, стислість і в той же час інформативність.

Виділяють наступні основні функції заголовків: роздільна, номінативна, рекламна, інформаційна та впливаюча. Домінуючими функціями заголовків газетних статей є інформаційна та апелятивна функції.

До особливостей лексичної організації заголовків в англомовних медіатекстах відноситься використання кліше, що спрощують процес сприйняття змісту реципієнтами. Для залучення уваги читачів до матеріалу статті в заголовках використовується розмовна лексика. З метою стиснення заголовка, журналістами англомовної преси рясно використовуються такі способи словотворення як конверсія та скорочення, які призводять до появи нових лексичних одиниць – неологізмів.

Найбільш вживаними стилістичними фігурами, що використовуються в англомовній пресі є сленг, метафори, епітети, гіперболи, евфемізми, антономазія, метонімія, ідіоми, антитези, оксюморони та анонімна побудова речення.

У заголовках англомовних медіатекстів дієслівні фрази переважають над іменними. Також відзначається поширене серед заголовків англомовних публікацій опущення дієслова-зв'язки *to be* в пасиві, використання еліптичних конструкцій. Особливостями граматичної організації заголовків є широке використання пасивних конструкцій, заміна дієслівних форм минулого часу формами теперішнього часу та широке використання номінативних атрибутивних груп. Також, в англомовній пресі дієслівні форми майбутнього часу замінюються інфінітивом.

Задля належного перекладу англомовних заголовків перекладач вдається до певних перекладацьких трансформацій, що є перетворенням формальних компонентів одиниць вихідного тексту. При перекладі газетних заголовків найбільш поширені такі трансформації, як конкретизація, додавання, опущення, а також заміни, особливо заміни частин мови і членів речення.

Однак, якими б прийомами перекладач не користувався, його головне завдання залишається незмінним – адекватна передача тексту, точне визначення характеру та настрою оригіналу і належне їх відображення в тексті перекладу.

Плетньова О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Кирпиченко О. Е.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ПЕРЕКЛАДУ КОНЦЕПТУ

Незважаючи на те, що вивчення концептів велось протягом довгого часу різними науками, наразі не існує готових рішень для перекладачів, що обумовлює необхідність продовження пошуку певних закономірностей у виборі стратегій і прийомів при їх перекладі. Лінгвісти нерідко оцінюють концепт як увесь потенціал значення слова разом з його конотативним елементом.

Якщо ж говорити про концепт як об'ємне ментальне утворення, то він вбирає в себе не тільки інваріант значень слова, представляє його, а й абсорбує інваріант значень словотвірного гнізда того ж семантичного поля. Вивчення репрезентації ментальних сутностей на мовному рівні цікавило й цікавить учених – представників різних напрямів у мовознавстві. Зафіксовано також, що для передачі змісту концепту у творі перекладач користується різними способами і прийомами перекладу.

При транслітерації передається графічна форма слова вихідної мови (ВМ), а при транскрипції – його звукова форма.

Наступний прийом – калькування полягає в передачі безеквівалентної лексики іноземної мови за допомогою заміни її складових частин – морфем або слів їх прямими лексичними відповідниками у приймаючій мові (ПМ).

Як показало дослідження, описовий переклад полягає в розкритті значення лексичної одиниці ВМ за допомогою розгорнутих словосполучень, що розкривають істотні ознаки позначуваного даною лексичною одиницею явища. За допомогою експлікації можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова в оригіналі. Недоліком описового перекладу є його багатослівність: *Die Dritte Welt - die armen Länder der Erde - третій світ - бідні країни на Землі*.

Наближений переклад полягає в підборі найближчої за значенням відповідності в ПМ для лексичної одиниці, що не має точних відповідностей.

Додавання полягає у використанні в перекладі додаткових лексичних одиниць для передачі імпліцитних елементів змісту оригіналу. Часто додавання несуть в собі прагматичну інформацію, яка передбачається відомою носіям мов, але не ПМ.

Заміни – найбільш поширений і різноманітний вид перекладацької трансформації. Заміни можуть піддаватися не тільки окремі одиниці, але й цілі конструкції. Прийом конкретизація полягає в заміні слова ВМ з більш широким предметно-логічним значенням словом ПМ з більш вузьким значенням. В результаті застосування цієї трансформації створювана відповідність і вихідна лексична одиниця виявляються в логічних відносинах включення: одиниця ВМ висловлює родове поняття, а одиниця ПМ – входить в неї як видове поняття. Генералізація – заміна одиниці ВМ, котра має більш вузьке значення, одиницею ПМ з більш широким значенням, тобто перетворення, зворотнє конкретизації. Створювана відповідність висловлює родове поняття, яке включає вихідне видове.

На думку дослідників, компенсація – це спосіб перекладу, при якому елементи сенсу, втрачені при перекладі одиниці ВМ в оригіналі, передаються в тексті перекладу будь-яким третім засобом. Таким чином, заповнюється втрачений сенс, і, в цілому, зміст оригіналу відтворюється з більшою повнотою. Особливо часто до компенсації доводиться вдаватися для відшкодування втрачених стилістичних і образних аспектів змісту оригіналу.

Пожарова Г. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н. Марінеско В. Ю.

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРИСТОЧНОГО ЕФЕКТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Прийоми і засоби створення комічного ефекту в художній літературі відносяться до проблематики, що займає проміжне положення між лексикологією і стилістикою. Гумор являє собою гру смислами і формами знаків, виконує естетичну функцію, характеризується глибокою національно-культурною і національно-лінгвістичною специфікою. Існує національне гумористичне світовідчуття, яке представляє собою сукупність ментальних стереотипів, що відображають національні особливості гумору. Гумористичний ефект виникає в рамках національно-культурної парадигми, висвічує і закріплює її. Визначальною є аксіологічна парадигма (система ціннісних орієнтацій і установок) в англомовному суспільстві.

В літературі використовують часто «чорний гумор» та абсурдизацію. Чорний гумор – гумор з домішкою цинізму, комічний ефект якого полягає в глузуваннях над смертю, насильством, хворобами або фізичними каліцтвами. Чорний гумор – звичайний складник абсурдистики в літературі. Абсурдність – це прояв невідповідності в гуморі як розуміння оман, а, нерідко, і конфлікту, а абсурд – безглуздість, нісенітниця, те, що суперечить здоровому глузду, а в літературі використовується для того, щоб показати реальність.

Експресивний дискурс твору має такі ознаки: парадоксальність та образність, поліфункціональність, здатність одиниць експресивного дискурсу у яскравій формі лаконічно виражати глибокі думки. Аналізуючи експресивний дискурс та мовні засоби створення комічного у літературі, ми визначили що специфіка їх досить чітко виявляється в використанні лексичних та стилістичних мовних засобів. Отже, гумористичні тексти завжди мають конкретні ознаки й викликають у адресатів певні враження, асоціації. Адже для них характерні величезні стилістичні можливості, оцінна сила, поняттєва, пізнавальна та естетична місткість завдяки притаманному їм різноманітному функціональному навантаженню.

Головні труднощі у перекладі засобів створення комічного полягають в тому, що спектр таких засобів у системі сучасної англійської мови більш різноманітний, ніж відповідний спектр у системі української мови. Вужчий діапазон засобів створення комічного українською мовою компенсується більшою семантичною місткістю одиниць. Завданням перекладача є адекватно донести зміст оригіналу, зберігаючи експресивність оригіналу. Перекладацькі способи відтворення засобів створення комічного полягають у застосуванні підходів, що здійснюються перекладачем у межах традицій певних перекладацьких шкіл і пов'язаних з ними нових тенденцій у перекладі. Перекладач прагне донести задум автора тексту оригіналу максимально чітко і близько, тому йому не обійтися без використання перекладацьких трансформацій, які допоможуть розкрити авторський задум, комічний потенціал та зберегти гумористичний настрій, яким наповнений твір. В якості перекладацьких способів відтворення засобів створення комічного розглянуто трансформаційний підхід, який полягає у трансформації та перетворенні одиниць і структур з мови оригіналу мовою перекладу. Серед способів передачі гумористичного ефекту при перекладі, виділяють такі трансформації: лексичні (модуляцію, генералізацію та конкретизацію); граматичні (додавання, прийом опущення та граматичні заміни); лексико-граматичні трансформації (антонімічний переклад, метод експлікації (описовий переклад) і компенсації.

В цілому можемо зробити висновки, що лексико-граматичні трансформації превалюють при відтворенні засобів створення комічного при перекладі англійськомовної літератури українською мовою і разом складають майже половину від усіх трансформацій. При цьому в переважній більшості випадків можна відтворити гумористичний ефект повністю або принаймні частково.

Пономаренко В. Л.

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н. Леонова Н. В.

ЗМІНА НАУКОВИХ ПАРАДИГМ У ЛІНГВІСТИЦІ ТА ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОГО НАПРЯМУ В МОВОЗНАВСТВІ

Нам відомо, що в історії мовознавства різні розуміння природи мови та підходи до її вивчення, які змінюють одне одне. Завдяки цьому ми можемо вдосконалювати та досліджувати мову в різних аспектах. Іншими словами, у лінгвістиці час від часу відбувається зміна пріоритетів, як правило наукова проблема починає розглядатися під новим кутом зору. Такий «новий погляд на стару річ» і формує поняття парадигми, загальнонаукове визначення якого належить автору відомої монографії «Структура наукових революцій» Т. Куну: «визнані

7 усіма науковими досягненнями, котрі протягом певного часу дають модель постановки проблем та їх розв'язання науковому суспільству» [Кун 1977, с. 11]. Таке «широке» розуміння наукової парадигми можна доповнити «вузьким», лінгвістичним – пануючий у дану епоху погляд на мову, пов'язаний із певною філософською течією чи напрямом у мистецтві [Степанов 1985, с. 4].

Який найсуттєвіший метод «зміни лінгвістичної парадигми»? Зрозуміло, що до змін відносяться вектори мовознавчого наукового пошуку, нові ціннісні орієнтації, настанови, розуміння, методи та процедури дослідження. До зламу тисячоліть у лінгвістиці був ознаменований зміною моди на ракурси розгляду мовних явищ, появою і реалізацією в лінгвістичних дослідженнях не типового «стилю мислення», завдяки якому настав поворот до розгляду мовних явищ під антропоцентричним кутом зору. Як наслідок в центрі лінгвістичної уваги опинився детермінований певною культурою суб'єкт, що пізнає світ, мислить, оцінює, відчуває. Появу нової наукової парадигми в мовознавстві це прогресивна природна подія, що відповідає духові наукового пошуку: «В історії лінгвістики неодноразово відбувалося концентрування ... уваги на тій чи іншій окремо взятій іпостасі мови, що, як правило, забезпечувало прорив до розуміння відповідних її характеристик...» [Кибрик 1996, с. 232]. Відомий американський вчений Дж. Брунер, висловлюючи в праці «Акти розуміння» власний погляд на зміни в науковій парадигмі, підкреслював, що в лінгвістиці та психології питання про ментальну сутність і стан, про волю, інтенції, уявлення про навколишній світ, які сформульовані конкретною культурою, вже не можна вважати забороненими [цит. за: Фрумкіна 1996, с. 79–80]. Мовознавство кінця XX – початку XXI ст. почало усвідомлювати мову «... як простір думки та дім духу» [Степанов 1995, с. 30–31]. Все більш активно почалося пізнання світу суб'єктом, тобто людиною, яка має певний індивідуальний досвід та соціальний і культурний, знання про навколишню дійсність, представлену в її свідомості через концепти – ментальні утворення.

Підхід до вивчення мови завдяки кризі іманентно-семіологічного підходу на твердженнях Емілія Бенвеніста, який пророкував можливість створення нової лінгвістики на основі тріади термінів – мова, культура, людська особистість, доводить твердження. Цілісне уявлення можуть дати дослідження та їх результати в ролях: мова як код (знакова система); мова як засіб пізнання; мова як інструмент комунікації; мова як «дім буття духу народу». Твердження в лінгвістиці нового погляду на мову не є, як видається, до відмови від попередніх теоретичних напрацювань, а лише до їх тимчасового ігнорування. В підтримку цієї ідеї наведемо слова французького філософа мови П. Серіо: «... у лінгвістиці (і загалом у гуманітарних науках) парадигми не змінюють і не відкидають одна одну, а накладаються одна на одну, співіснують, водночас ігноруючи одна одну» [Серіо 1993, с. 52].

Отже, на межі століть намітилася докорінна зміна базисної науково-лінгвістичної парадигми, що призвело до перегляду багатьох традиційних положень семантики й лінгвосеміотики. Стало зрозумілим і явним про настанову на розгляд мовної форми як відображення структур людської свідомості, мислення та пізнання. До сучасного мовознавства були додані сфери своєї компетенції нетрадиційні для лінгвістики змістові сутності: юнгівські архетипи, культурні концепти, концептуалізовані ділянки, картини світу [Кубрякова 1994, с. 7; Степанов 1997, с. 61].

Список використаних джерел

1. Кубрякова Е. С. Парадигмы научного знания в лингвистике и её современный статус. *Изв. АН России. Сер. лит. и яз.* 1994. Т. 53. № 2. С. 3–15.
2. Кибрик А. Е. О «невыполненных обещаниях» лингвистики 50–60-х годов. *Московский лингвистический альманах. «Спорное в лингвистике»*. 1996. Вып. 1. С. 230–233.
3. Кун Т. Структура научных революций. Москва: Прогресс, 1977. 300 с.
4. Серіо П. В поисках четвертой парадигмы. *Философия языка: в границах и вне границ*. Харьков: Око, 1993. Т. 1. С. 37–52.
5. Степанов Ю. С. В трёхмерном пространстве языка. Семантические проблемы лингвистики, философии, искусства. Москва: Наука, 1985. 332 с.
6. Фрумкіна Р. М. Куда же нам плыть? *Московский лингвистический альманах. «Спорное в лингвистике»*. 1996. Вып. 1. С. 67–81.

Радченко Д. О., Жадан В. С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к. філол. н. Леонова Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСТАНЦІЙНО УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Наш технологічний світ перебуває в стані постійної революції. Швидкість, із якою оновлюються інформаційно-комунікаційні технології, зобов'язує сучасну людину до постійної зміни розумових звичок та виробленню нової системи рефлексів. Для можливості використання складних інструментів, які мають схильність швидко ставати застарілими, викладачі повинні постійно вдосконалюватися та вивчати сучасні способи використання нових технологій.

На сьогоднішній день світ це великий потік інформації. Кращі університети світу викладають у вільний доступ безліч лекцій, відео курсів найкращих викладачів. Платформи безкоштовних онлайн-курсів набувають популярності, які не поступаються університетській освіті (наприклад, такі як Coursera, edX, Udacity тощо). В час інформаційного потоку дистанційне навчання все більше затягує світ, оскільки дозволяє сучасним студентам без перешкод отримувати якісну освіту та опановувати свою спеціальність на відстані, заощаджуючи час на здобуття інформації та отримання відповідної кваліфікації. Можна сказати одне, проблема розвитку дистанційного навчання є актуальною, оскільки вдосконалення і підвищення ефективності заочного навчання майбутніх спеціалістів набуває особливо важливого значення [5].

Питання технологій дистанційного навчання у процесі вивчення іноземних мов спорадично розглядалися у роботах як українських, так і закордонних науковців, серед яких О. О. Андреев, Є. І. Дмитрієва, В. М. Кухаренко, В. П. Свиридчук, Н. В. Майер, К. Ю. Кожухов, Є. С. Полат, А. В. Хуторський, Н. Хоклі та ін.

Віртуальне навчальне середовище НТУУ «КПІ» базується переважно на платформі Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), що у перекладі означає «модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище». В цьому додатку можуть співпрацювати і студент, і викладач. У Moodle така класифікація використання: безкоштовність використання, широкі функціональні можливості, можливість організації форумів; спільна робота з документами різних студентів одночасно, широкі можливості для викладачів використання вбудованих у систему засобів розробки курсів. Розглянемо плюси та мінуси дистанційного навчання. Перевагами дистанційного навчання є: гнучкість, навчання студентів за вільним графіком, можливість підтримувати зв'язок зі студентами онлайн, можливість працювати в декількох ВНЗ одночасно, використання різних Інтернет ресурсів під час підготовки до занять, надання студентам вільного доступу до різноманітних навчальних онлайн курсів з подальшим опрацюванням матеріалу, заощадження грошей на проїзд і часу на дорогу до університету. Недоліками дистанційного навчання є: потрібно переглянути академічні програми та застосування для того, щоб співвіднести дидактичні цілі з навчальними матеріалами, технічне оснащення в області дистанційного навчання в університеті не повною мірою доступне для студентів та викладачів, відсутність вербальної комунікації тощо.

На нашу думку, ефективнішим є комбінований вид навчання. Коли студент відсутній на парах, він може у зручний час зайти на лекції і ознайомитися з матеріалом у мережі. У студента повинен бути вільний доступ до навчальних матеріалів, тоді такі часті моменти з якими зіштовхуються усі викладачі, як: «не знав», «забув», «мені не сказали», «не маю підручника», відпадуть.

Проведений аналіз раціональності та особливостей впровадження дистанційного курсу для навчання української мови іноземців виявив, що у сучасних ВНЗ України склалися сприятливі вимоги для практичного використання і реалізації ДН. На основі цього можна стверджувати, що викладачам та студентам слід приділяти більше уваги використанню інформаційних технологій у процесі викладання, навчання української мови заради вдосконалення вмінь, кращих знань з предмету та вищих результатів.

Список використаних джерел

1. Азимов Э. Г. Информационно-коммуникационные технологии в обучении РКИ: состояние и перспективы. *Русский язык за рубежом*. 2011. № 6. С. 45–55.
2. Бухалина Л. В. Творческий аспект в системе созидательной лингвистики.

Римар В. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н. Леонова Н. В.

ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА У ХХІ СТ.: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Серед основних принципів державної політики у сфері вищої освіти Закон України «Про вищу освіту» визначає: сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя та доступність вищої освіти.

Усе більше політика модернізації освітніх систем розвинених країн орієнтується на розвиток дистанційної освіти. При цьому випереджальний або запізнений розвиток дистанційних технологій визначається, як об'єктивним розвитком відповідних інфраструктур так і зацікавленістю органів влади й управління освітою і самим розумінням суті модернізації. Сьогодні однієї з головних детермінант цивілізаційних змін є інформаційна революція, що актуалізує проблему модернізації освіти у відповідь на її виклики.

Із кожним роком популярність і затребуваність дистанційного навчання на основі інтернет-технологій, особливо в системі вищої й професійної освіти, зростають. Це пов'язано з економією ресурсів і часу, можливістю отримувати освіту без відриву від виробництва, розширенням сфери додаткової, у тому числі післядипломної освіти, коли мотивацію учнів формують не стільки дипломи й сертифікати, скільки конкретні знання й компетенції.

Дистанційна освіта в Україні

В Україні різні аспекти дистанційної освіти регулюються рядом нормативних документів: «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» [6]. Потрібно також зауважити, що при дещо меншій вартості отримання дистанційної освіти порівняно із денною формою навчання, ця різниця не дуже значна, і вартість дистанційного навчання залишається відносно високою.

Висновки

Поширення дистанційної освіти – важливий механізм інформатизації й інтелектуалізації суспільства, виховання різнобічно розвинутої особистості, подолання нерівності в системі освіти.

Дистанційна освіта долає територіальний фактор нерівності в доступі до якісної вищої освіти, залежність від місця проживання тощо. Значний інформаційний ресурс, реалізований у дистанційній освіті новітніми технологіями, забезпечує інноваційний розвиток освіти й суспільства в цілому.

Широке впровадження і розвиток дистанційної освіти в Україні потребує вирішення комплексу завдань за такими напрямками:

- управлінсько-організаційне забезпечення;
- матеріально-технічне і фінансове забезпечення;
- кадрове забезпечення потреб дистанційної освіти;
- методичне забезпечення з урахуванням специфіки дистанційного навчання;
- просування дистанційної освіти на освітньому ринку і ринку праці.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання – це сучасно. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <http://mon.gov.ua/ua/comments/17415-distantsiynе-navchannya--tse-suchas> (дата звернення: 15.10.2021).
2. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/news/40722-likvidovano-institut-innovatsiynih> (дата звернення: 15.10.2021).

3. Про затвердження положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/print1389899592029395> (дата звернення: 15.10.2021).

4. Эрвин Хаберле. Останется десять университетов. *Експерт*. 2013. № 48. URL: <http://expert.ru/expert/2013/48/ostanetsya-desyat-universitetov/> (дата звернення: 12.10.2021).

Савчук В. С.

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука»
наук. кер. – старший викладач Поченюк Я. В.

ПЕРЕДАЧА РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНИМИ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Англійська мова має тисячолітню історію. За цей час в ній накопичилась велика кількість висловів, котрі люди вважають вдалимими, влучними і гарними. Так і виник особливий шар мови - фразеологія, сукупність стійких висловів, що мають самостійне значення. Вивчення англійської мови широко розповсюджене в нашій країні. Гарне володіння мови, в тому числі і англійської, неможливе без знання її фразеології. Знання фразеології значно полегшує читання як публіцистичної, так і художньої літератури. За допомогою фразеологічних одиниць (ФЗ), котрі не перекладаються дослівно, а сприймаються переосмислено, посилюється естетичний аспект мови.

Проблема вивчення ФЗ в аспекті зіставлення являється однією із основних при підготовці перекладачів.

Актуальність даної теми зумовлена практичними труднощами, з якими зустрічається перекладач, а також необхідністю вдосконалення теорії перекладу ФЗ.

У фразеології, як й у будь-якій науці, є спірні питання, які актуальні й донині. Це стосується, у першу чергу, визначення поняття «фразеологічна одиниця».

У сучасному мовознавстві немає єдиної думки щодо питання про сутність і визначення фразеологізму як мовної одиниці. Існують теоретичні розбіжності із приводу обсягу фразеології й характері мовних фактів, що трактуються як фразеологізми. Причиною цього, багато в чому, є різне розуміння дослідниками сутності самої фразеологічної одиниці.

Першою ознакою фразеологізму є відтворюваність. У цьому випадку фразеологічний вислів не вимовляється щораз заново, а є присутнім у мові, і знайомо більшості індивідів мовного колективу або суспільства. Фразеологізми не утворюються в процесі мовлення, а витягаються з пам'яті «як готові цілісні одиниці» [27, с. 171]. Хоча фразеологічний вислів має конкретного автора, із часом воно стає загальним надбанням й мовленнєвим явищем.

Фразеологія останніми десятиріччями привертає до себе дедалі більшу увагу дослідників - мовознавців, о також істориків, літераторів та педагогів. І це цілком зрозуміло. Вона, як і мова взагалі, є надійною схованкою здобутків культури, звичаїв, прагнень і сподівань народу, одним із найважливіших джерел для дослідження його минулого життя.

За останні роки проблема характеру людини викликає особливу увагу учених і є предметом дослідження не тільки філософії чи психології, а й лінгвістики. Інтерес дослідників обґрунтований, оскільки кожній людині властиві істотні особливості, які позначаються на її діяльності та поведінці. Про одних говорять, що вони працьовиті, дисципліновані, скромні, чесні, сміливі, колективісти, а про інших - лінькуваті, хвалькуваті, неорганізовані, честолюбні, самовпевнені, нечесні, егоїсти, боягузи. Ці й подібні до них риси виявляються настільки виразно й постійно, що становлять собою типовий вид особистості, індивідуальний стиль її соціальної поведінки. Такі психологічні особливості називаються рисами характеру.

Дуже часто в українській та англійській мовах для вираження якостей характеру людини використовують синоніми та антоніми. Синонімічне багатство фразеології складається з численної кількості фразеологічних одиниць, що мають спільне або дуже близьке значення, але різну образну структуру.

Отже, фразеологізми - особливий тип сполучень. Основною їхньою особливістю є «часткова або повна невідповідність плану змісту плану висловлення, що визначає специфіку фразеологізму» і безумовно буде впливати на вибір прийомів і способів перекладу. Практично в будь-якій мові відзначено кілька рівнів фразеологізмів, причому не всі вони загальновідомі, широко застосовані й зафіксовані словниками. Деякі з них використовуються тільки певними групами носіїв мови й відсутні в словниках. Саме тому першорядне завдання перекладача - уміти розпізнати ФЗ в тексті, відрізнити стійке сполучення від змінного. Тому вміння аналізувати мовні функції є ще однією умовою адекватного перекладу фразеологізмів на іноземні мови. Іноді автори використовують ФЗ відразу в декількох значеннях для створення образних або емоційних асоціацій або гумористичного ефекту. Бувають випадки, що перекладачеві доводиться відновлювати ФЗ, що підпали під авторську трансформацію й передати в перекладі ефект, що досягається ними. Ще одними неминучими труднощами є національно - культурні відмінності між близькими за змістом ФЗ в різних мовах. Найчастіше, збігаючись за змістом, ФЗ мають різну емотивну функцію або стилістичну забарвленість.

Аналогічні проблеми можуть виникнути навіть при перекладі інтернаціональних фразеологізмів, що мають однакове джерело, наприклад, біблійний, античний або міфологічний. До них належать ФЗ, які запозичилися з мови в мову, або ж виникали в різних народів незалежно один від одного внаслідок спільності людського мислення, близькості окремих моментів соціального життя, трудової діяльності, виробництва, розвитку науки й мистецтв.

Дослідження засвідчує, що в англійській мові виділяється більша кількість груп на позначення якостей характеру. В англійській мові вони більш розгалужені.

Зробивши аналіз досліджуваних нами фразеологічних одиниць, можна зробити висновок, що фразеологізми на позначення якостей характеру людини мають як схожість, так і відмінності в англійській та українській мовах.

Характерною особливістю фразем у двох мовах є перехідні явища, що відтворюють риси характеру людини. Це можна побачити при розгляданні фразеологічних одиниць, що позначають такі якості характеру як

хитрість, упертість, наполегливість. В обох мовах зустрічаються однакові розряди ФЗ на позначення якостей характеру людини, відмінність лише в тому, що в тій чи іншій мові вони можуть бути більш розгалуженими. В англійській мові мало розгалужені такі ФЗ на позначення характеру як доброта, балакучість, замкнутість, в українській мові рідко зустрічаються ФЗ на позначення таких якостей характеру як рішучість, проникливість, лінькуватість. Проаналізувавши усі групи фразеологічних одиниць на позначення якостей характеру людини, можна зробити висновок, що переважають фраземи на позначення негативних якостей характеру. В обох мовах існують ФЗ зазначеної групи спільного походження та ті, що мають однакову структуру. Дуже часто в українській та англійській мовах для вираження якостей характеру людини використовують синоніми та антоніми.

Часто одиниці названого типу відрізняються в різних мовах і помилка може викривити зміст оригіналу і призвести до комунікативного непорозуміння. Для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів з англійської на українську мову й навпаки, перекладач повинен володіти різними способами перекладу, серед яких основними є: еквівалентний переклад, аналогічний, описовий, антонімічний переклад, калькування, комбінований переклад.

ФЗ на позначення якостей характеру людини різних мов можуть у тому чи іншому ступені збігатися. За ступенем збігу виділяється три основних типи відповідників ФЗ, що позначають риси характеру: фразеологічні еквіваленти (повні та часткові), фразеологічні аналоги і безеквівалентні ФЗ.

Сахарук А. В.

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»
наук. кер. – старший викладач Поченюк Я. В.

СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ АНТРОПОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ (на матеріалі англійської мови)

Вивчення фразеології на сучасному етапі розвитку англійської мови, зокрема тієї її частини, що позначає якості характеру людини, є одним із актуальних питань лінгвістики. Завдяки своєму багатому стилістичному потенціалу, експресії, неповторним образним ознакам фразеологічні одиниці широко використовуються в усіх типах дискурсу. Крім того, знання фразеології значно полегшує читання як публіцистичної, так і художньої літератури. За допомогою фразеологічних одиниць, котрі не перекладаються дослівно, а сприймаються переосмислено, посилюється естетичний вплив мови.

Англійська мова, з точки зору наявності в ній системи фразеологізмів і фразеологічних зворотів, є, мабуть, однією з найбагатших. Фразеологізми посідають величезний прошарок у її структурі. Можна з упевненістю сказати про те, що фразеологічна система англійської мови з кожним днем розвивається, набуває нових обрисів, збагачується сама і збагачує внутрішній світ кожного носія мови, також є важливим складником культури мовної особистості. Компаративні фразеологізми на позначення рис характеру, зовнішності людини є невід'ємною частиною фразеологічної системи, мають яскраво виражений антропологічний характер.

Сучасні лінгвістичні дослідження спрямовані на вивчення мови у тісному взаємозв'язку з людиною, її свідомістю та мисленням. Нова орієнтація лінгвістичних досліджень зумовила появу нових підходів до вивчення фразеологічного масиву англійської мови. У світлі нових підходів з'являється нове трактування природи компаративних фразеологічних одиниць, що розглядаються як відображення мовної свідомості етносу, витвір уяви номінатора, феномен, у якому простежується симбіоз лінгвальних та екстралінгвальних чинників.

Компаративними фразеологічними одиницями називаються стійкі та відтворювані словосполучення, фразеологічна специфіка яких засновується на традиційному порівнянні. Структурно-семантична своєрідність фразеологічних одиниць цієї групи полягає в тому, що характеристика якості або дії відбувається через порівняльну групу або порівняльне підрядне речення, що вводиться сполучниками *as*, *like*, *as if* (як, мов, немов).

Компаративні фразеологічні одиниці відіграють важливу роль у процесі комунікації та наділені значним стилістичним потенціалом. Вони створюють яскраву образну характеристику предмета чи явища, і цим самим вносять до комунікативного процесу особливу образність, смислову ємкість, виразність, експресивну цінність або аксіологічність, що ґрунтуються на комплексі відчуттів та уявлень народу. КФО можна визначити як одиниці лінгвоментального лексикону, що через порівняння віддзеркалюють культурний простір мови.

Семантика порівняльних членів компаративних фразеологізмів відзначається багатоманітністю, містячи зоонімі, антропонімі, топонімі та інші компоненти, при чому питома вага зоонімів складає майже 70% від загальної вибірки. Відзначені окремі компоненти на позначення явищ природи, предметів культури та побуту, релігійних понять. Досліджена також семантика компонентів з національно-культурним маркуванням на матеріалі одиниць американського та британського варіантів англійської мови. Висвітлюються питання синонімії, антонімії, полісемії фразеологічних одиниць порівняння. При будь-якому морфологічному оформленні порівняльного члена у компаративній фразеологічній одиниці, навіть якщо воно суперечить сучасним граматичним нормам мови, ця одиниця не розпадається та не втрачає свого фразеологічного характеру.

Січний Г. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.філол.н., доцент Смурова Л. І.

ВПЛИВ СТРУКТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНОМОВНИХ МЕТАЛУРГІЙНИХ ТЕРМІНІВ НА ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Структурний аналіз металургійних термінів показав, що вони розподіляються за наступними групами:

- а) безпосередньо вузькоспеціальні терміни, як то *сплав* – *alloy*, *піч* – *furnace*, *шлак* – *slag*;
- б) міжгалузеві терміни, такі як: *перехідна муфта*, *штуцер* – *adapter*; *механізм регулювання*, *регулятор* – *adjuster*;
- в) загальнонаукові терміни: *цінність*, *валідність* – *validity*; *критерій* – *criterion*.

Як зазначає Карабан В.І., для коректного перекладу терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру. Ми розподілили металургійні терміни за такими групами:

а) прості: *брухт* – *scrap*, *лусочка* – *flake*, *заслінка* – *flap*, *опока* – *flask*. Основною ознакою простих однослівних термінів є їхня компактність, адже вони складаються лише з одного компонента.

б) похідні: суфіксальні *маркування* – *labeling*, *легування* – *alloying*; префіксальні *недолив* (лив.) – *mis-run*; *перевалка* – *roll change*; суфіксально-префіксальні *налипання* – *sticking*, *наплавлення* – *build-up welding*;

в) складні: теплоємність – *thermal capacity*, вогнетривки – *refractories*;

г) терміни-словосполучення: *натискний гвинт* – *screwdown*, *плавильний агрегат* – *melting unit*, *шлаки металургійного виробництва* – *metallurgical slags*.

Терміни-словосполучення активно репрезентують україномовну металургійну терміносистему. Вони створені лексико-синтаксичним способом і утворені за моделями, які існують у мові. Терміни-фрази – це семантично цілісні сполучення двох чи більше слів, пов'язаних відношеннями підрядності.

Проведене дослідження україномовних металургійних двокомпонентних термінологічних фраз показало, що утворені вони за такими двома моделями:

1) Прикм. + Імен.: *крановий ківш* – *crane ladle*, *шламова вода* – *slime water*, *ексцентриковий вал* – *eccentric shaft*; *мартенівська піч* – *Martin furnace*, *холодне дуття* – *cold blast*, *закрутий фланець (калібру)* – *dead flange*; *лита заготовка* – *casting block*. Як бачимо, при перекладі англійською мовою ця модель може зберігатися, або змінюватися на такі варіанти: N.+N., Part.I+N, Pr. Name+N. З даною моделлю в українській мові утворюється велика кількість назв марок сталі: *легована сталь* – *alloy steel*, *вуглецева сталь* – *carbon steel* тощо. Проте, в англomовному перекладі вони зазвичай утворюють модель N.+N.

2) Ім. + Ім. (в родовому відмінку): *марка сталі* – *steel grade*, *цех уловлювання* – *recovery shop*, *профілювання валків* – *shape roll*, *ground camber roll*, *границя пластичності* – *yield strength*. При перекладі англійською змінюється порядок слів, модель N.+N. залишається, але, через відсутність відмінків в англійській мові, усі іменники вживаються в цих термінах у загальному відмінку.

Зазначимо, що найбільшу кількість термінологічних словосполучень утворюють такі ядерні слова: *сталь*, *піч*, *сплав*, *продукція*.

Підсумовуючи результати, підкреслимо, що найпродуктивнішою моделлю україномовних бінарних термінологічних словосполучень в цій терміносистемі є модель Прикм.+ Ім. (61%). Стислість і чіткість, простота утворення, смислова і семантична стрункість, широта лексичної сполучуваності і семантична місткість цієї моделі дають можливість простими синтаксичними засобами, виразити різноманітні атрибутивні відношення.

Тарасенко А. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Чорна С. С.

ЛЕКСИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ОЦІНКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Проблема цінності у філософії, культурології та лінгвістиці завжди привертала увагу дослідників, лінгвістів, адже цінності – це найбільш фундаментальні характеристики культури, вищі орієнтири поведінки людини. Цінності знаходять варіативне відображення в змісті мовних одиниць, і в цьому випадку можна виділити аксіологічну лінгвістику як окремий напрямок у мовознавстві, предметом якої є закріплені в мовній свідомості та комунікативній поведінці цінності, релевантні як для етнокультури в цілому, так і для різних соціальних груп у складі етносу й окремих мовних особистостей.

Підвищення інтересу до проблеми вивчення цінностей відбувається в період ціннісних криз, руйнування сформованої системи і пошуку нових культурних основ та орієнтації буття людини. Оцінювання предметів і явищ навколишнього світу, а також віднесення їх до рангу визнаних цінностей відбувається у мові через оцінку. В основі оціночної модальності лежить формула $A \rightarrow B$, де A – суб'єкт оцінки, B – її об'єкт, а $\rightarrow$ – оцінчне відношення, що має значення «добре/погано».

Зазвичай виокремлюють наступні компоненти оціночно-структурного висловлювання: суб'єкт, об'єкт, підстава і характер оцінки.

Суб'єкт оцінки – це особа (чи соціум), яка визнає цінність того чи іншого предмета, шляхом вираження оцінки: *American citizens consider Trump to be the immoral lying president* [62]. - *Жителі Америки вважають Трампа аморальним брехливим президентом*. У даному прикладі суб'єктом етичної оцінки є жителі Америки, тому що саме вони визначають цінність.

Об'єкт оцінки – це предмет чи явище, якому приписується цінність чи антицінність): *Bush's unjust war has killed tens of thousands of innocent Iraqis* [62] - *У несправедливій війні Буша загинули десятки тисяч невинних іракців*. У даному прикладі об'єктом утилітарної оцінки є війна, тому що саме цьому явищу приписується цінність.

Підстава оцінки – це її мотивація або оцінчна ознака, тобто те, з погляду чого відбувається оцінювання: *One new folly on her part would not only be base ingratitude to her father, but would tend to injure the prospects of her little one. – якщо вона зробить який-небудь безрозсудний крок, це буде не тільки низькою невіддячністю стосовно батька, але й зашкодить у майбутньому її дочці*. У даному прикладі підставою оцінки є: «якщо вона зробить який-небудь безрозсудний крок», тому що саме з точки зору даної умови здійснюється оцінювання. Саме підстава оцінки є базою численних класифікацій оцінок.

У залежності від того, які ознаки актуалізуються в оцінному акті, підставу оцінки прийнято диференціювати на внутрішню та зовнішню. Внутрішні виражають емоційну сферу мовця, його почуття, відчуття, позитивні і негативні емоції, пов'язані з психічною сферою симпатій і антипатій. Зовнішні орієнтовані на когнітивну сферу мовця, вони відображають знання суб'єкта, сформовані відношенням ментальної та соціальної природи оточуючої людини дійсності.

Характер оцінки - це визнання цінностей (позитивних, негативних чи нульових) об'єкта оцінки. Оцінне висловлювання може включати факультативні елементи – мотивацію, класифікатори, різні засоби інтенсифікації і деінтенсифікації, суб'єкт «користі».

Отже, у лінгвістиці не існує загальноприйнятого критерію визначення оцінки. Вчені поділяють оцінку на емоційну та раціональну, абсолютну та порівняльну. У мовознавстві існують також класифікації аксіологічних значень за характером підстави. А також пропонується набір концептів, за допомогою яких вербалізується ієрархія цінностей.

Цимиренко Д. Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – к.філол.н. Леонова Н. В.

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА В СУЧАСНІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Термінологічна лексика відбиває досягнення людства у певних галузях науки. В українському термінознавстві існує низка праць, у яких досліджується різна галузева термінологія: біологічна (В. Калько), військова (І. Литовченко), економічна (Г. Мацюк), математична (А. Крейтор), музична (З. Булик-Верхола), образотворча (Б. Михайлишин), радіотехнічна (І. Кочан), політична (Я. Яремко), спортивна (І. Янкова), психологічна (Л. Веклинець), юридична (О. Сербенська) тощо.

Вивчення проблем термінології надзвичайно актуальне, адже саме завдяки термінологічній лексиці відбувається зберігання, передавання, оброблення інформації. Обсяги ж інформації в наш час зростають шаленими темпами, що спричиняє так званий «термінологічний вибух» – появу великої кількості нових термінів. Українська термінологія найповніше представлена в «Словнику української мови» у 20-ти томах. Сучасна термінологія нерідко постає у вигляді складних слів. Виявлення складних слів термінологічної лексики у вказаному словнику, а також у «Словнику української мови» в 11-ти томах на букву **М** дасть можливість простежити як розвиток певної наукової галузі, так і термінології української мови загалом.

Мета роботи – виявити складні терміни у вказаних словниках (словникові статті на букву **М**) та визначити їхні семантико-граматичні ознаки.

Методи дослідження: описовий, метод лінгвістичного спостереження.

Лексичний склад української мови постійно поповнюється, про що свідчить, зокрема, кількість словникових статей на букву **М** в досліджуваних словниках: 3974 у 1973 р. [1], 6040 у 2010р [2].

Шляхом суцільної вибірки ми виявили складні терміни, які зафіксовані в «Словнику української мови» у 20-ти томах, але відсутні в «Словнику української мови» в 11-ти томах. Зокрема це стосується лексем, перша частина яких складається з компонентів **мікро-, міні-, мульти-**.

Як свідчить зібраний матеріал, найбільшу групу становлять терміни з різних галузей наук з першим компонентом **мікро-**. Це біологічна термінологія: (*мікроеволюція, мікроорганізм, мікрофлора, мікробіocenоз, мікроспорогенез, мікроцид*), фізична (*мікроамперметр, мікрохвилі, мікроциркулярія, мікросудини, мікрорадіохвилі*), медична (*мікродоза, мікрогаметогенез, мікролапароскопія, мікроцефалія*), технічна (*мікрокатор, мікросхема, мікропроцесор*) та ін.

Другу за кількістю лексем групу складають терміни, першим компонентом яких є **мульти-**: *мультиплексор, мультифора, мультициклон, мультикоптер, мультирумпель* (технічна) *мультипрограми, мультирум, мультипроцесорний, мултиспірільний* (комп'ютерна термінологія) *мультилінгвізм* (лінгвістична), *мультимодальний* (автомобільна) тощо.

Термінологічна лексика словника, складні слова якої представлені компонентом **міні-**, зазвичай асоціюються зі спортивною термінологією: *мініфутбол, мінігольф, міністадіон, міністеппер*. Проте словник налічує багато лексем з інших галузей науки: *мінімакс* (математична термінологія), *мінікамера, мініальбом* (фотографічна), *міністр, міністерство* (політична) та ін.

Найчисельнішу групу термінів складають іменники, рідше трапляються прикметники, а дієслова та прислівники представлено поодинокими лексемами.

Отже, здійснене дослідження переконливо свідчить, що українська термінологія перебуває в стані безперервного руху й поступового вдосконалення. Завданнями науковців і надалі залишаються впорядкування терміносистем, міжнародне узгодження та уніфікація термінів.

Список використаних джерел

1. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 4. 587 с.
2. Словник української мови : в 20 т. Київ : Наукова думка, 2010. Т. 9. 853 с.
3. Теоретична морфологія української мови: академічна граматики української мови. Київ : унів. вид-во «Пulsари», 2004. 400 с.
4. Мацько Л. І. Стилiстика української мови : підручник. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.

Чех Ю. С.

Полтавський державний медичний університет
наук. кер. – к.філол.н., Жовнір М. М.

СЛОВЕСНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ (НА ПРИКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)

Менталітет традиційно трактують статичною мисленнєвою категорією, що означає спосіб і своєрідність мислення людини й колективу, їхні емоційні й ціннісні пріоритети й базові поведінкові стандарти. Як

і в кожного народу, в українців є свої, властиві лише їм етнічні риси характеру, серед яких особливе місце посідають щедрість і гостинність. Вони є складниками загальнолюдських стосунків поряд із такими рисами, як релігійність, набожність, ввічливість, ласкавість, ліричність, пошанність, толерантність, взаємоповага тощо.

Концепт «гостинність» національно специфічний для української мовної свідомості й посідає чільне місце поміж основних концептів вітчизняної культури. Головна якість кожного українця – доброта і її прояв по відношенню до інших – доброзичливість, привітність, душевність. Усе омовлене прямо чи опосередковано пов'язане з феноменом гостинності. Ритуал гостинності вважаємо особливим «культурно-обумовленим сценарієм», адже вона транслює норми української культури і специфічні аспекти концептуалізації світу.

Детально проблеми, дотичні до гостинності та її вербальних рефлексів у сові досліджено у працях українців (С. К. Богдан, О. В. Бондаренко, І. О. Голубовська, С. Я. Єрмоленко, В. В. Жайворонок, В. І. Крячко, І. С. Крячко, Я. К. Радевич-Винницький, М. М. Слюсаревський, М. І. Шлемкевич, В. М. Янів та ін.).

Уважаємо, що гостинність – це не лише складне етноспецифічне ментальне утворення, а й соціокультурний та комунікативний феномен. Водночас це й стрижневий сегмент вітчизняної культури у її ретроспективі й сучасному вимірі, адже не викликає жодного сумніву повсякчасна душевність, доброта, чуйність, доброзичливість, приязність та добросердя української нації.

Виформувана під впливом споконвічних звичаїв, традицій, смаків та уподобань, гостинність представників української нації, тісно поєднана зі світоглядом, ментальністю, християнськими й етичними нормами, невіддільна від нинішньої вітчизняної лінгвокультури.

Ресурс словесних експлікантів гостинності досить потужний. Так, вітчизняні науковці Т. А. Космеда й О. Б. Ляховин з цього приводу зауважують: «До складників комунікативної культури етносу в проекції на вияв концепту *гостинність*, що забезпечують ефективність спілкування, належать усталені форми привітання, прощання та подяки» [1, с. 320].

Українська комунікація містить рефлекси пошанного ставлення як до очікуваного, так і до непроханого гостя. У текстах функціують етикетні формули запрошення – перформативи *приходьте, проходите, заходьте, завітуйте, загостіть, увійдіть, пройдіть, сідайте, їжте, пийте, частуйтеся* тощо: *Сідайте!* (Винниченко В., «Олаф Стефензон»); *Ввійдіть!* (Винниченко В., «Олаф Стефензон»); *То може загостите до мене?* (Яцків М., «Блискавиці»). Актуалізовані в мовленні світських комунікантів й етикетні конструкції, які виражають суб'єктивну модальність люб'язності, приязні і шанобливості, як-от: *будь ласка; дуже прошу; уклінно прошу; зробіть ласку; будьте такі ласкаві, не відмовте та ін.* Ними щедро послуговувались господарі, припрошуючи гостей до оселі: *Просю до моєї хати!*; *О, прошу дуже!* (Винниченко В., «Олаф Стефензон»); *Але ж, прошу, прецінь є де поміститися* (Яцків М., «Блискавиці»). Фіксуємо й перформативні структури зі значенням подяки, зокрема *дякую, вдячний (вдячна, вдячні), вельми вдячний, дуже вдячний, сердечно вдячний, спасибі, велике спасибі, щире спасибі, дяка, подяка тощо: От спасибі, що зайшли!* (Грінченко Б., «Сонячний промінь»); *Дякую вам, що розвеселили мою пустку...* (Яцків М., «Блискавиці»).

Ці тези – лише спроба описати словесні репрезентанти гостинності в українській культурі на прикладі художнього дискурсу. У перспективі бачиться детальний аналіз вербальних рефлексів гостинності українського народу.

Список використаних джерел

1. Космеда Т. А., Ляховин О. Вияв концепту *гостинність* в українській, німецькій і російській мовах: фатична комунікація. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. 2012. Т. 25 (64). С. 53–148.

Яроцька Є. С.

Запорізький національний університет
викладач

ХУДОЖНЯ МЕТАФОРА У РОМАНІ ДОННИ ТАРТТ «ЩИГОЛЬ»

У сучасному мовознавстві за метафорою закріплено статус головного засобу концептуальної системи людини. Метафора виступає одним з найважливіших засобів непрямой інтерпретації актуальних для тієї чи іншої лінгвокультури понять.

Метою нашого дослідження є висвітлення ролі метафори як стилістичного засобу у художньому творі на матеріалі роману Донни Тартт «Щиголь».

Сутність та роль художньої метафори досліджували багато вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме Ж.Вардзенашвілі, Л.Кравець, Є.Некрасова, Г.Склярєвська, Д.Шмельова та А.Шумілова. Під художньою метафорою розуміють мовне явище, яке є результатом пізнавально-мовленнєвої діяльності людини і якому притаманна властивість відображати і зберігати національно-культурну інформацію. Таким чином, метафора є важливим стилістичним засобом, притаманним художньому тексту.

У романі Д. Тартт «Щиголь» метафора слугує стилістичним засобом зображення та характеризування почуттів, роздумів, станів головного героя.

Роман Д. Тартт «Щиголь» – величезне епічне полотно про силу мистецтва і про те, як воно здатне впливати на все наше життя. Роман тісно пов'язаний з сенсом людського життя та екзистенційним вибором людини, позиціонує стиль індивідуального художнього мислення з притаманними йому рисами еkleктики, з тяжінням до цитування, аллюзії, жанрового синкретизму.

Назва роману є метафоричною, адже «The Goldfinch» – це гімн туги за довершеністю, відображення того, що сила мистецтва ніколи не піддається старінню чи забуттю. Вона може супроводжувати людину

протягом усього її життя, дарувати у хвилини життєвих перипетій душевний спокій, втіху та душевну рівновагу. Картина Карела Фабріціуса стає своєрідним символом життя, яке продовжується, незважаючи ні на що. Щиголь у романі стає головним героєм, а головний герой – щиглем, що опинився у неволі, однак продовжує своє беззастідчне існування живописця Фабріціуса, зумовлює її основну ідею.

Особлива увага автора «роману виховання» прикута до внутрішнього розвитку героя, його взаємин з іншими персонажами і зіткнення з реаліями навколишнього світу. Д. Тартт реалізує цю жанрову ознаку в образі Теодора, кожна нова зустріч якого стає доленосною. Так, результатом його випадкової і одночасно трагічної розмови з вмираючим старим в музеї стає, з одного боку, крадіжка картини, а, з іншого, – набуття нових друзів і справжнього покликання – роботи в антикварному магазині, Хобі, який надає Тео роботу, дах і підтримку в годину потреби, якому можна довірятися: «...this place is good, this person is safe, i can trust him, nobody will hurt me here... You can stay. As long as however you like» [The Goldfinch, p. 94].

Ще один спосіб вираження художньої метафори можемо побачити у вислові: «like an axe wound...», що у перекладі означає «немов рана від сокири». У тексті «Щиголь» порівнюємо метафору з відомим висловом «немов ніж у серці». Маленький Тео відчував такий біль, коли померла його мати.

Отже, на основі аналізу тексту можемо зробити висновок про те, що текст роману Д. Тартт «Щиголь» є досить метафоричним. Сама особливість художнього роману, як особливого комунікативного жанру передбачає використання різноманітних стилістичних засобів, з якого метафора, з огляду на її образність, асоціативний характер, естетичну функцію, стає невід'ємним тропом художньої розповіді.

Список використаних джерел

1. Tarrt D. The Goldfinch. Boston: Little, Brown, 2013.
2. Tarrt D. The Goldfinch. Hardcover, First American Edition. 2003. 771 p. URL: https://royal-lib.com/book/Tarrt_Donna/the_goldfinch.html (date of request: 25.10.2021).
3. Фомина Е. М. «Щегол» Д. Тартт как роман воспитания. *Новый филологический вестник*. 2017. № 4. С. 261–271.

Berest P.

Kharkiv National University of Radio Electronics
Scientific advisor – PhD, Associate Professor Lebedieva K.

IMPLEMENTATION OF THE SUCCESS CONCEPT IN ENGLISH PHRASEOLOGY

The results of modern research prove that human knowledge about the objective world is fixed in the form of concepts that have an ordered structure and accumulate knowledge about stereotypical situations or phenomena. [2]. The concept is a complex dynamic structure based on the notion and includes etymological, historical, socio-cultural, associative, emotional and other components.

The SUCCESS concept belongs to the basic; it is one of components that form the foundation of the phraseological picture of the world. The purpose of our work is to study the SUCCESS concept in the phraseological picture of the world of the British. The material of the research is a sample of phraseological units from lexicographical works of the English language [1].

In lexicographical sources are recorded the following components of success: 1) positive consequence; 2) achievement; 3) a successful person; 4) luck, happiness. In addition to these universal components, the SUCCESS concept is represented in following meanings: 1) wealth; 2) fame; 3) education; 4) work, self-development.

«Success – a positive consequence»: this meaning belongs to the core. It is mostly represented with phraseological units, that include the lexeme *success* (*key to success*, *dress for success*). In the core of the concept are also phrases like *to pull out all the stops*, *at all costs*. On the periphery - connections with temporal undertone (*a golden opportunity*). Phraseology with the meaning of 'failure' is widely represented as well. Being on the periphery of the concept's field, it emphasizes its core: *victim of their/its own success*; *have a ghost of a chance*.

«Success – wealth»: the most commonly used phraseology about money is that has such semantics: 'to make quick and easy money' (*hit the jackpot*, *easy money*, *a quick buck*), 'to earn a lot' (*to make a fortune*), 'a rich person' (*to be as rich as Croesus*, *loaded*). Phrases that with different connotations denote a difficult financial situation are peripheral (*as poor as a church mouse*, *go broke*).

«Success – popularity»: this group is represented with meanings 'to become famous' (*make a name for oneself*, *rise to fame*, *to make a splash*, *cover yourself with glory*), 'to be influential' (*to be a big cheese*, *big fish* (*in business*), *major player*), 'to be popular' (*a living legend*, *household name*, *crowd-puller*), 'to make sth popular' (*put a town on the map*). It is also possible to consider there some ironical phrases that reveal a short-term glory (*a brush with fame*, *famous for fifteen minutes*).

«Success – good education»: to this group we refer semantics 'to be clever' (*to have a clear head*), 'to be experienced' (*to be an old hand*).

«Success – surmounting obstacles»: in this category dominate phraseological units with semantics 'to work hard' (*work your fingers to the bone*, *to sweat blood*), 'to make more efforts' (*to fight tooth and nail*, *give it 110%*, *go the extra mile*).

«Success – skills»: there are unions to the topic of awareness: *to be able to do it with his/her eyes closed*, *to know it inside out*. The other side of the concept is overworking. That is demonstrated with numerous phraseological units (*to be snowed under*, *busy as a bee*).

In the end, after analyzing the phraseology, we can allege that the distinguishing features of ideas about success in English culture are following: success is valuable as personal achievement; life success is associated with material wealth; success is guaranteed at education of diligence and hard-working; talent does not lead to the fame, individual success or failure is only the personal result, so a person who has not succeeded must blame only himself (*self-made man – self-unmade man*).

References

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник. Київ : Знання, КОО, 2005. 1056 с.
2. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.

Goncharenko S. A.

Poltava State Agrarian University

Scientific advisor – Candidate of Pedagogical Sciences, Matviienko L. H.

ELECTRONIC PRESENTATION MATERIALS IN THE INTERPRETATION OF LEARNING RESULTS IN PHILOLOGICAL DISCIPLINES

Modern information learning space is filled with auxiliary electronic resources and information and communication technologies that contribute to a more thorough acquisition of knowledge and the formation of special competencies of higher education students. But the widespread using of computer technology in the study of philological disciplines requires compliance with special characteristics for their implementation in the educational process of modern higher education.

Modern multimedia software has great potential in displaying information that directly affects the motivation of the listener and speaker, the speed of perception of the material, fatigue and efficiency of the educational process in general.

Multimedia presentation is the preparation of material using hardware and software.

The most effective methods of using electronic presentation in the study of disciplines of philological direction:

- The use of presentations in the classroom during the consolidation of educational material. A presentation containing images, graphs, tables, formulas helps to systematize and structure information with the help of visual examples.
- Visual demonstration of the process (construction of diagrams, tables, modeling of scientific processes, construction of maps, etc.).
- Presentation on the results of individual and group projects. Development by students (individually or in a group) of a presentation to accompany their own report; creation of photo albums as reports on a group of students conducting research as part of project activities.
- Joint study of information sources and materials of the lesson (for example, discussion of works of art based on multimedia encyclopedias, scanned graphics or materials obtained from the Internet).
- Conducting additional classes in the computer room, when students who are behind or absent, independently study the materials on the basis of presentations;
- Work with test systems and simulators, formed in the form of a presentation, for self-monitoring and self-examination.
- The presentation is also used during block classes or long consultations before exams in philological disciplines.

Among all the tools of cognition, the interpretation of learning outcomes with the help of multimedia presentations allows you to most widely represent knowledge in different graphical ways. Working with the tools of multimedia presentations, students have at their disposal the richest arsenal for self-expression of the studied material. Electronic presentations help to implement a creative approach to the process of learning and presenting knowledge in the study of disciplines of philological orientation.

ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Жураченко О. П.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.філол.н., професор, академік АН ВШ України Торкут Н. М.

ГОТИКА У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ РЕФЛЕКСІЙ

Внаслідок появи у сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі великої кількості творів в яких присутнє містичне начало, наявні готичні персонажі, карколомні авантюри та постійне очікування небезпеки, інтерес світового літературознавства до літературної готики(або неоготики) значно поживався. До традиційних тем наукового дискурсу, таких як теорія готики та вивчення еволюції готичного начала в літературі [1; 2], сьогодні додалися студії жіночої готики [3] та відлуння готичного в різних національних письменницьких традиціях[4;5;6].

Засновником літературної готики вважають Г. Волпола. Серед його найвідоміших послідовників - К. Рів, Ж. Казот, В. Бекфорт, А. Радкліфф, М. Г. Грегори Льюїса та Ч. Р. Метьюріна, кожен з яких зробив вагомий внесок у розвиток жанру, змінюючи принципи природи фантастичного, засоби створення атмосфери жаху і страху, збільшуючи питому вагу психологічної та філософської складової, розвиваючи орієнталістичну тематику та формуючи особливий тип літературного героя.

Незважаючи на доволі обмежені рамки свого існування, жанр готичного роману здійснив потужний вплив на подальший розвиток літератури. Його риси яскраво прослідковуються у творчості романтиків, реалістів, імпресіоністів, символістів та експресіоністів. Актуальність жанру зумовлена гнучкістю готичної поетики, її здатністю до поєднання з елементами інших жанрів та стилів. Втілення готичної традиції в сучасних літературних і загальнокультурних явищах позначається термінами «неоготика», «неоготичне», хоча дехто з вчених віддає перевагу термінам «готика», «готичне». Готичними можна вважати широкий спектр творів сучасного письменства, включаючи літературу жахів, темну фантастику та макабричну літературу.

Головною жанротворчою особливістю готичної поетики є панування атмосфери жаху і страху. Невід'ємною складовою готичного твору є наявність таємниці в основі сюжетного розвитку, а також специфічний хронотоп, що передбачає загадковість локусу та хронологічну віддаленість подій. Готичну поетику вирізняють висока сюжетна і психологічна динаміка та особлива система образів, що передбачає залучення до оповіді надприродних сил, фантастичних істот. Головний герой готичного твору змушений боротися з темними силами та повсякчас опиняється перед складним вибором.

У неоготичі відбувається помітне осучаснення хронотопу, підвищується роль фантастичного та/чи історичного начал, а також наявний акцент на травматичному досвіді, який переживається читачем в процесі знайомства з текстом твору.

Список використаних джерел

1. Birkhead E. The Tale of Terror. A Study of the Gothic Romance. London : Constable & Company Ltd, 1921. 241 p.
2. Longueil A. E. The Word «gothic» in Eighteenth Century Criticism. *Modern Languages Notes*. 1923. Vol. 38. № 8. P. 453–460. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2915232.pdf> (date of request: 15.10.2021).
3. Єфименко Т. М. Жанрова традиція готичного роману в гендерній перспективі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика* : зб. наук. пр. Херсон : ХДУ, 2011. Вип. XIV. С. 99–102.
4. Чамеев А. В традициях «старого доброго страха», или об одном несерьёзном жанре британской литературы. *Дом с призраками: Английские готические рассказы*. Москва : Азбука-классика, 2004. С. 5–18.
5. Горнятко-Шумилович А. Готичні відлуння у малій прозі Михайла Коцюбинського. *Studia Ukrainica Posnaniensis*. 2015. Т. 3. С. 373–380.
6. Денисюк І. О. Літературна готика і Франкова проза. *Парадигма*. 2004. Вип. 2. С. 142–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/paradig_2004_2_15 (дата звернення: 15.10.2021).

Новгородський М. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

наук. кер. – к.філол.н., доцент Леонова Н. В.

ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

«Любов до слова об'єднує в літературні студії не тільки початківців, а й літераторів з певним творчим досвідом. При бібліотеках здебільшого діє декілька літературних студій. Вони сприяють всебічному розвитку своєї аудиторії та здійснюють підтримку талановитих молодих письменників-початківців вже відомими літераторами з певним творчим досвідом, популяризують українську та світову літературу шляхом організації літературних конкурсів, фестивалів, вечорів та книжкових презентацій.

В останній час діяльність основної кількості літературних студій тільки України упала на дослідження і роботу з творами та біографіями усім нам відомих класиків української літератури, що творили в період з ХІХ до ХХІ стт. Для яскравого прикладу можна привести роботи одної літературної студії, що стосується порівняння деяких творів Лесі Українки та В.Домонтовича:

У статті порівнюється трактування психічної хвороби в оповіданнях двох письменників. Вибір творів для аналізу обумовлений схожістю сюжетів. Авторка доходить висновку, що божевілля, незважаючи на значну подібність художньої інтерпретації, відіграє принципово відмінну смислову роль: в оповіданні Лесі Українки «Місто смутку» воно трактується як істина про людську природу й світ, для В. Домонтовича (оповідання «Емальована миска») божевілля служить відправною точкою авторської іронії.

Так як наші класики літератури дуже часто були не тільки митцями, а і політиками та іншими яскравими діячами, літературні студії охарактеризовували також їх погляди стосовно життя в ті часи віцілому,

наприклад, робота про узагальнення досвіду М.Зерова: Стаття студії є спробою узагальнити досвід М. Зерова - літературного критика. Увага авторів зосереджена на реалізації ним актуальної і нині в Україні засади європеїзму, на тому, який кут зору на літературні явища і процеси задавав цей принцип, на які критерії оцінювання орієнтував, до яких методів спонукав звертатися.» Літературні студії в цілому мають велике значення для майбутнього розвитку літератури по всьому світу, тому берегти їх треба зараз, бо через їх творче чорнило вже пройшло чимало тих, хто нині є авторами багатьох книг, членами Національної спілки письменників України, лауреатами літературних премій. Тому не слід забувати якраз головну мету літературних студій(- творча самореалізація її учасників та підтримка творчої молоді з популяризацією читання) та завдання(-об'єднання зусиль та творчих інтересів прихильників художнього слова з метою досягнення спільних цілей відповідно до мети діяльності студії; регулярне знайомство з літературою різних жанрів, що з'являються на книжковому ринку; розширення світогляду, створення осередку спілкування, проведення змістовного дозвілля; сприяння видавництву та поширенню творів місцевих авторів, популяризація творів та їх авторів. Серед форм роботи літературної студії є зібрання її учасників та постійні прямі контакти між ними; спільне обговорення питань діяльності літстудії; безпосередня робота учасників над підготовкою та випуском регіонального літературного альманаху/антології, що вміщуватиме доробки місцевих мистців. Також учасники працюють над створенням соціальної реклами, спрямованої на виконання статутних завдань літстудії.)

Перебийніс В. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.філол.н., професор Торкут Н. М.

СПЕЦИФІКА ТРАНСФОРМАЦІЇ ШЕКСПІРІВСЬКОЇ «БУРІ» В ОДНОІМЕННОМУ ФІЛЬМІ АМЕРИКАНСЬКОГО КІНОРЕЖИСЕРА, СЦЕНАРИСТА ТА АКТОРА ПОЛА МАЗУРСЬКОГО

Протягом багатьох десятиліть для світового кінематографу одним із найпривабливіших авторів, чий твори найчастіше обираються об'єктом екранізацій, залишається англійський ренесансний драматург Вільям Шекспір. Перекладені багатьма мовами світу, його трагедії, комедії та історичні хроніки неодноразово піддавалися інтермедіальному перекладу, внаслідок якого з'явилася кіношекспіріана, яка налічує сьогодні сотні фільмів. Серед них – кінокартини, що не відступають від тексту першоджерела, майже повністю перекладаючи твір мовою кіно (приміром, «Гамлет» Л.Олів'є, « Король Лір» Г.Козінцева). Доволі часто сучасні режисери переносять дії Шекспірових творів у нову систему часо-просторових координат, осучаснюючи хронотоп (приміром, «Гамлет» М.Альмрейді, «Ран» А.Курасаві). Але у кіношекспіріані чимало фільмів, які доволі далекі на перший погляд від тих Шекспірових текстів, з якими вони генетично пов'язані і які по суті стають для режисерів джерелом сюжетних колізій та об'єктом кіноадаптацій. Одним із таких фільмів можна вважати «Бурю» режисера Мазурського, що вийшла на екрани у 1982 році.

Взявши за основу текст однойменної трагедії Великого Барда, Пол Мазурський у своєму фільмі «Буря» вніс чимало значні зміни, як на рівні сюжету, так і на рівні системи образів, які мають свої прототипи у трагікомедії. Якщо у Шекспіра біля витоків карколомних пригод свояв конфлікт між братами – герцогом Мілану Просперо та його братом Антоніо, то у кінофільмі маємо конфлікт між подружжям – Філіпом, успішним нью-йоркським архітектором, та його дружиною Антонією. Філіп не є безвинною жертвою зради, він сам віддається від своєї дружини, а вона зраджує його і згодом виходить заміж за фінансового магната. На початку фільму у Філіпа криза середнього віку: успішний чоловік ставить під сумнів власний життєвий успіх, його турбує вік і переслідують кошмари, він злий та відчужений, але водночас це людина, яка страждає.

Дружина Філіпа, Антонія, вступає в сексуальний зв'язок з Алонсо – власником казино, на якого працює її чоловік. Саме неврівноваженість Антонії змушує Філіпа виїхати до Греції. Це добровільне, а не вимушене заслання. Міранда, яка мимоволі стає свідком розлучення її батьків і переживає власне відчуття зради, вирішує поїхати з батьком, супроводжуючи його.. Його перебування в Греції виявляється більше схожим на відпустку. На відміну від дванадцяти років вигнання шекспірівського Просперо, вигнання Філіпа триває протягом літа і виявляється більше схожим на відпустку.

У Греції Філіп зустрічає жінку на ім'я Арета, прототипом якої є шекспірівський Аріель.. Вона ефектна і приваблива співачка нічного клубу, наділена почуттям гумору, толерантна, сексуально доступна та емоційно невимоглива. Саме Арета пропонує відправитися на острів, де багатий і могутній містер Алонсо не може знайти її, Філіпа та Міранду. Там герої зустрічають єдиного мешканця Калібаноса, який живе в печері, тримає кіз, але при цьому має телевізор, користується дезодорантом, і прагне, щоб його острів став туристичним місцем. Як і Калібан Шекспіра, Калібанос постійно дивиться на Міранду й намагається спокусити її. Коли він наважується доторкнутися до неї, то Філіп кидає його за борт з човна, але потім рятує його, кажучи, що сам він не такий, як дикун Калібанос.

Зрештою містер Алонзо та його компанія випадково припливають до острова де перебуває Філіп, і Філіпу вдається викликати шторм. Здатність Філіпа викликати бурю постає як результат збереження ним своїх сексуальних сил і водночас є проявом його рішучості. Вторгнення магії в реалістичний світ героїв доволі напружене. Відбувається чарівна підводна зустріч між Мірандою та Фредді (аналог шекспірівського Фердинанда) - сином містера Алонзо, серфінгістом і аквалангістом. Фредді пропонує Міранді свій світ - це повсякденне життя американського заможного підлітка. Міранда розпитує Фредді про дивний новий світ підліткових тенденцій..

Фільм закінчується примиренням. Арета радить Філіпу, що настав «час прощати», так само, як Аріель радить Просперо. Філіп просить вибачення в Антонії та Калібаноса. Найскладнішим завданням для нього стає відмова від власних стереотипів, адже перехід Міранди у доросле життя йому важко прийняти.

Таким чином, фільм Мазурського правомірно розглядати як кіноадаптацію Шекспірівської «Бурі», при цьому режисер осучаснює сюжет першоджерела, змінює гендер та імена героїв, трансформуючи ренесансну трагікомедію в побутову сімейну драму.

Сава В. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.філол.н., професор, академік АН ВШ України Торкут Н. М.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ МИСТЕЦТВ У КОНТЕКСТІ ШКІЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ

Система шкільної освіти націлена на формування всебічно розвиненої особистості. Сучасний школяр повинен мати уявлення про існування різних видів мистецтва, їхню спільність та своєрідність, адже під час вивчення творчості того чи іншого письменника однією із стратегій стимулювання читацького інтересу може виступати використання інтермедіальних проєкцій, зокрема, ілюстрацій та живописних полотен, музичних творів, театральних вистав, кінофільмів тощо.

Саме тому бачиться доцільним включення до процесу викладання предмету зарубіжна література у якості одного з теоретичних компонентів певних базових відомостей щодо класифікації мистецтв. Порівняння артефактів, що належать до різних видів мистецтва, є надзвичайно складною справою, але водночас, воно спроможне інтенсифікувати учнівську зацікавленість аналітичними процедурами і сприяти формуванню навичок пильного читання та критичного мислення.

Порівнюючи два неоднорідні артефакти, учень має враховувати, перш за все, до яких типів мистецтва вони належать. В різні часи проблема класифікації типів мистецтва розглядалась з різних ракурсів, тож варто ознайомити школярів з історією цього теоретичного питання. За часів античності давньогрецький філософ Аристотель у своєму відомому трактаті „Поетика (Про мистецтво поезії)» поділяв усі мистецтва на мусичні і пластичні. Мусичні мистецтва є творчими за своєю природою (музика, поезія, хореографія). Пластичні мистецтва пов'язані з ремісництвом і обробкою матеріалів (живопис, скульптура, архітектура) [1, с., 14].

Пізніше, в епоху Просвітництва, видатний німецький філософ, Г. Е. Лессінг, у трактаті „Лаокоон. Про межі мистецтва поезії» поділяв всі мистецтва теж на два типи: просторові (коли художні образи створюються за допомогою кольорів і фігур) – скульптура, архітектура, живопис, хореографія; часові (коли художні образи створюються за допомогою звуків) – музика, театр [2].

Інший видатний діяч німецького Просвітництва І. В. Гете виокремлював п'ять видів великих, на його думку, мистецтв: архітектура, скульптура, живопис, музика, поезія.

Сучасна класифікація типів мистецтва базується на двох важливих критеріях: матеріальному носії образності (у живописі – це фарба, лінія, колір; у музиці – звук; у літературі – слово) та характері сприйняття й механізмі актуалізації витвору мистецтва (музика є аудіальним мистецтвом; архітектура, живопис, скульптура – візуальними; театр, кінематограф, балет – аудіовізуальними).

Таким чином, сучасний учень має знати, що згідно з цими критеріями сьогодні виокремлюють три види мистецтв:

- просторові (живопис, скульптура, архітектура), які сприймаються у часо-просторовому вигляді;
- часові (спів, музика, балет), які сприймаються під час актуалізації;
- синтетичні (література, театр, опера, кінематограф), які поєднують в собі елементи просторових і часових мистецтв.

Список використаних джерел

1. Аристотель. Об искусстве поэзии. Москва : Государственное издательство художественной литературы, 1957. 182 с.
2. Лессинг Г. Е. Лаокоон или О границах живописи и поэзии. История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли. Москва : Искусство, 1964. Т. II. Эстетические учения XVII–XVIII веков. С. 500–513.

Сітало Є. Г.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.філол.н., професор, академік АН ВШ України Торкут Н. М.

МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНІ ВЕРСІЇ ШЕКСПІРІВСЬКИХ ТВОРІВ І ПСИХОЕМОЦІЙНЕ ЗДОРОВ'Я СУЧАСНОЇ ДИТИНИ: СПЕЦИФІКА КОРЕЛЯЦІЇ

Класика все частіше обирається об'єктом міжсеміотичного перекладу, результатом якого виступають різноманітні інтермедіальні проєкції: кіноекранізації, мультфільми, комікси, комп'ютерні ігри тощо. В сучасному світі саме інтермедіальні проєкції виступають одним із чинників популяризації літературних творів серед дітей, стимулюючи їх інтерес до прочитання художніх текстів. Для сучасної підліткової аудиторії, яка на жаль все менше цікавиться книжками, цей аспект набуває особливої значимості.

Відомий класик Вільям Шекспір у своїх творах прагнув не тільки зазирнути у людські душі, показавши різноманітність людських характерів, але й розмірковував щодо закономірностей розвитку суспільства. Його майстерність у репрезентації сюжетних колізій та віртуозна мова роблять тексти привабливими для читачів різного віку, допомагаючи засвоєнню морально-етичних норм, розвитку пізнавальної, інтелектуальної та особистісної сфер.

Майже з перших років існування кіноіндустрії шекспірівські твори незмінно привертають увагу кіномитців та мультіплікаторів. Перша мультіплікація під назвою «Сон літньої ночі» з'явилася у 1935 р. (режисери А. Бергенгрін та Еріх Вільгельм Штейгер). Завдяки мистецтву мультіплікації твір Вільяма Шекспіра стає своєрідним «гідом у доросле життя», який знайомить реципієнта не тільки з Великим Бардом, його героями і сюжетом. Водночас мультіплікаційна версія дає можливість юним глядачам зрозуміти прихований сенс історії, інспірує подальше прочитання тексту, а можливо і його аналіз.

Оскільки цільовою аудиторією для Шекспіра була доросла аудиторія, то мультіплікатори зазвичай адаптують твори до психоемоційного та інтелектуального рівня реципієнтів. Аудиторією, що найбільш підходить до сприйняття мультіплікаційних екранізацій Шекспіра, є другий період дитинства та підлітковий вік, тобто діти від 8 до 16 років. У часи пандемії COVID, коли дорослі не мають достатньо часу та сил для організації вільного часу молодшого покоління, важливим є чітко визначити, яким інформаційним контентом слід «годувати» дитину.

Для вдалого перегляду та сприйняття треба пам'ятати декілька важливих речей:

1. Необхідно дивитись мультиплікацію поряд з дитиною.
2. Не варто перебивати перегляд зауваженнями, тобто краще надати дитині можливість самостійно зануритися у перегляд, а після перегляду аналізувати та визначати акценти.
3. За необхідністю відповідати на питання дитини у процесі перегляду.
4. Важливо поцікавитись думкою дитини, задаючи відкриті питання.

Для формування позитивного уявлення про творчість Великого Барда та запобігання психологічного травмування, дитині в умовах пандемії краще показувати екранізації веселих та легких творів. При перегляді важливо дотримуватись вікової градації та психоемоційних особливостей дитини. Доцільним є звернення до мультиплікаційного циклу «Шекспір: Анімаційні історії» 1992 року (два сезони), де твори розподілені за жанрами.

Таким чином, класична література, а також її мультиплікаційні інтерпретації, - це джерело духовних цінностей, які виступають орієнтирами особистого і суспільної поведінки, ставлення до світу, людям і самому собі. У класичних творах представлені морально-етичні кордони, які не можна переступати, не опинившись в конфлікті з самим собою. Тож доручення дітей і підлітків до інтермедіальних проєкцій класики (ілюстрацій, музичних творів, фільмів чи мультиплікаційних версій) постає продуктивною виховною стратегією. Тому надзвичайно важливо після прочитання або перегляду твору провести невелику дискусію щодо висновків, зроблених маленьким глядачем.

Хохба О. Т.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ

Розвиток територій є складною сукупністю елементів (нормативно-правові документи, заходи, механізми, інституції тощо), за допомогою яких органи місцевого самоврядування будують комунікаційні зв'язки, зміцнюють імідж громади та реалізують проєкти соціально-економічного розвитку.

Отримавши у розпорядження потужний власний фінансовий ресурс та широкі повноваження органи місцевого самоврядування можуть самостійно визначати стратегічні пріоритети розвитку територіальної громади, розробляти та реалізовувати інвестиційні проєкти. Разом із тим Децентралізація влади вимагає ширшого залучення громадськості для впливу на процеси розвитку території, що підвищить не тільки якість контролю, а і рівень довіри зацікавлених сторін до органів місцевого самоврядування, та стимулюватиме мультиплікативний довготерміновий ефект від впровадження заходів взаємодії. Суб'єкти управління є розширеними за рахунок представників громади, бізнесу, громадськості, тобто зацікавлених сторін, оскільки набувають певної специфіки в умовах децентралізації. Суттєво підсилюється партисипативна функція (можливості залучення зацікавлених сторін у процеси формування та ухвалення рішень органів місцевого самоврядування) та функція кооперації (створення мережі зацікавлених сторін для співпраці з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб територіальної громади).

Здатність органів місцевого самоврядування презентувати територіальну громаду, її ресурс та можливості його розвитку усім зацікавленим сторонам є основою політичної легітимності в демократично організованих суспільствах та може бути концептуалізований за кількома аспектами: іміджевий, інвестиційний та комунікаційний. У свою чергу здатність представників широкої громадськості впливати на прийняття рішень органів місцевого самоврядування щодо розвитку громад включає мобілізацію недержавних діячів (громадських активістів).

Ступінь участі громадськості в розвитку території впливає із структури та якості відповідних інструментів взаємодії з органами місцевого самоврядування, що теоретизуються як база для розробки норм та набуття навичок, необхідних для участі громадськості в процесі розвитку території.

Досі спостерігається стримуючий вплив на розвиток територій таких факторів, як: брак нормативного, методологічного, методичного забезпечення реалізації участі громадськості на різних етапах формування та реалізації стратегій, програм (проєктів) розвитку території; недостатня узгодженість потреб членів територіальної громади із стратегічним вибором органів місцевого самоврядування; недостатня комунікація та інформаційно-аналітична база для організації процесу взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості; обмежений наявний інструментарій розширення участі громадськості в державно-управлінських процесах; низька мотивація представників громадськості брати участь у процесі розвитку територій.

Ефективність взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості в умовах децентралізації можна вважати високою (або хоча б прийнятною), якщо рівень усвідомлення зацікавленими сторонами необхідності своєї активної участі та причетності до розвитку територій буде максимальним на всій території України. Ураховуючи тенденції підтримки реформи місцевого самоврядування в Україні, велику роль повинні відігравати інститути місцевого розвитку, у тому числі й громадські організації та інші установи й організації, які створюються з метою підтримки реформи.

Відтак, формування мережі управлінських відносин громадськості та органів місцевого самоврядування, рівень їх залучення у процес розвитку території і ступінь управлінського впливу з урахуванням пролонгованої накопичувальної дії зовнішніх і внутрішніх чинників на сьогодні можна визначити як один із головних чинників стійкого розвитку територій.

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

Бехтер Р. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Коротаєва Ю. В.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ

В наш час можна сміливо говорити про стрімку стагнацію традиційних моделей створення контенту у друкованих ЗМІ та зміну взаємодії людини з друкованими виданнями. Стрімкий розвиток інтерактивних мультимедійних технологій вимагає появи нових способів сприйняття реципієнтом інформації. Новим вектором розвитку друкованих засобів масової інформації може стати технологія VR та AR.

VR та AR дозволяють не просто отримати нову інформацію, вони дозволяють її пережити, відчути та зберегти певні враження. Вони перетворюють теорію на практику і замінюють знання на досвід, адже нічого, крім звичайного смартфона для роботи з AR не потрібно. Одним із прикладів новітніх інтерфейсів взаємодії людини і комп'ютера є технологія, що отримала назву «доповнена реальність»

Під доповненою реальністю (AR – augmented reality) розуміють технологію додавання до зображень об'єктів реального світу уявних об'єктів, зазвичай з допоміжними інформативними властивостями, за допомогою відповідного комп'ютерного інтерфейсу. AR робить неявне явним, тобто інформація, яка контекстуально пов'язана зі змістом, за допомогою AR проявляється й стає доступною. Інформація може бути мультимедійною, тобто включати текстовий, відео-, аудіо- та 3D-контент. Технологія працює так. Газета або журнал розташовується навпроти відеокамери – це може бути веб-камера або камера мобільного телефона. Камера зчитує нанесену на сторінку двомірну координатну мітку (маркер), унікальну для кожного об'єкта. Друковане ЗМІ з елементами AR за зовнішнім виглядом не відрізняється від будь-якого друкованого видання, але за наявності камери, екрана й відповідного софту вона перетворюється на мультимедійний об'єкт з додатковим візуальним контентом.

Використання AR-технологій у друкованих ЗМІ має великий потенціал. Крос-медійні додатки, що включають аудіо- та відеосюжети, завдяки наочності подачі матеріалу роблять значний внесок у формування культури читання. Доповнена реальність, або AR безсумнівно, – величезний прорив і в способі подачі матеріалу, і в засвоєнні інформації читачами. Ефективність її використання підтверджується різними тестами і експериментами, які показують прекрасні результати.

При використанні доповненої реальності читачі можуть управляти об'єктами AR, переміщати їх, повертати, змінювати масштаб, розглядати з різних сторін – це дає великий імпульс до розвитку просторового мислення, дозволяє сприйняти досліджуваний предмет повніше і глибше, підвищуючи рівень пізнання. За рахунок того, що візуальна або аудіо інформація подається синхронно з тим, що відбувається в реальності, створюється повне занурення в інформаційну ситуацію і активізується її сприйняття. Читачі можуть з рівною мірою достовірності сприйняття побачити у всіх подробицях відомі музейні експонати, розгледіти тригонометричні об'єкти і провести хімічні досліди, які в реальних умовах зробити досить проблематично.

Об'єднавши друковані засоби масової інформації й доповнену реальність, друковане слово та мобільні технології, можна докорінно змінити культуру читання. Основна місія – відродити інтерес до газет та журналів. За допомогою AR-простору процес читання стає цікавим способом дізнатись щось нове та з користю провести свій вільний час.

Білик Д. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕАЛІТІ-ШОУ «ЕКСИ»

Програма «Екси» почала виходити на Новому каналі у жовтні 2018 р. і на сьогодні вже успішно існує 3 сезони. Суть програми полягає в тому, що 10 «колишніх» пар вирішують перевірити свої почуття. Вони заселяються у будинок та щотижня проходять 3 випробування: 2 індивідуальних й 1 спільне, під час яких розкриваються їхні характери, ставлення одне до одного, таємниці та бажання. Щотижня проєкт залишає одна пара, а ті, хто розберуться зі всіма проблемами і пройдуть усі випробування, отримають значний грошовий приз.

Перший сезон проєкту показували на телебаченні щоп'ятниці від 31 жовтня до 26 грудня 2018 року. Переможцями проєкту стали Руслем Суф'ян та Катя Сидоренко. Другий сезон розпочався 20 вересня 2019 року. У 2021 році на екран вийшов третій сезон реаліті-шоу «Екси», в якому 10 пар почали змагатися за своє щастя.

У проєкті розкривається безліч проблем, які можуть виникнути у будь-якої пари, вони можуть бути як побутовими, так і психологічними. У проєкті бере участь психолог, який працює з парами та допомагає їм з вирішенням проблем. Також учасники проходять багато випробувань, які дають зрозуміти парам їхні основні проблеми. Одне з останніх випробувань було пов'язане з доходами молодих людей, тобто хто кого забез-

печує. Дівчата вирушали за покупками та в салон краси і витрачали на це гроші, а хлопці повинні були відпрацювати кожну гривню, яку витратила їхня партнерка. Завдання хлопців – відпрацювати на тренажері витрачені кошти, які переводилися в метри, наприклад: якщо дівчина витратила 5000 гривень, хлопцеві потрібно було відпрацювати 50 000 метрів на тренажері. Це завдання дало змогу дівчатам зрозуміти, наскільки важко хлопцям покривати всі витрати їхньої сім'ї.

За цим проектом досить цікаво спостерігати, особливо коли добре розумієш, які помилки можуть допускати чоловік та дружина, а також як з ними можна боротися. Проте, на нашу думку, не сильно чесним є той факт, що кожного тижня одна з пар залишає реаліті: якщо вони вже там, то їм однозначно потрібна допомога. Проте такі умови цієї розважальної телепередачі.

Відомими на проєкті є не тільки учасники, але й ведучі, зокрема Олександр Педан та Наталія Єжова. Олександр Педан – український шоумен і телеведучий, за плечима якого не один успішний проєкт за його участі. Як він дійшов до такого успіху? Дев'ять років Олександр присвятив КВК. У 16 років він став учасником команди КВК Хмельницького національного університету. Взяв участь у турнірах Асоціації КВК України у складі команд «Стильний вітер» і «ТМ-TV». О. Педан грав за телевізійну команду Вищої української ліги КВК «Три товстуни», більшість якої складали досвідчені гравці. Прийшовши в команду як танцюрист, О. Педан швидко увійшов до числа лідерів, став активним учасником творчого процесу: почав писати тексти, ставити номери. Взяв участь у кількох міжнародних фестивалях Клубу (Сочі, Юрмала). Саме таким шляхом він досяг нинішнього успіху.

Наталія Єжова прийшла до телебачення не з таких юних років, як Олександр Педан. Як зазначає телеведуча, «усе почалося з того, що я наклеїла у своєму колажі на дошці бажань: «Хочу працювати на телебаченні». Почала співпрацювати з українськими глядачами. Мене брали консультантом на різні телеканали. Спершу покликали на кастинг психологів для «Холостяка». Потім було багато інших кастингів, і мене запросили в «Екси».

Отже, реаліті-шоу «Екси» є власною розробкою «Нового телеканалу», досить цікавим розважальним телепроєктом зі своїм шармом і типологічними особливостями.

Ващенко В. П.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ІГОРЯ ЦИГАНІКА ЯК СПОРТИВНОГО ТЕЛЕВЕДУЧОГО

Мова про телеведучого, коментатора та спортивного журналіста Ігоря Циганика, уродженця м. Львова, доброго сім'янина та батька двох дітей. Наразі Ігор є ведучим програми «Циганик LIVE», проте здобув популярність ще як ведучий програми «Про Футбол». Це інформаційно-аналітична програма, яка виходила впродовж 2010–2020 рр. спочатку на телеканалі «2+2», а в 2020 р. перейшла на телеканал «УНІАН ТБ». Програма висвітлювала новини футбольної України та світу. Окрім ведучих, у студії завжди були експерти, в основному, колишні футболісти або тренери. Поряд із звичним обговоренням матчів у програмі демонструвалися авторські матеріали штатних журналістів, проте завжди це були ексклюзивні кадри. Також практикували залучення питань від глядачів, які звертались до учасників програми через інтернет-платформи.

Дебютний випуск програми «Про Футбол» вийшов на телеканалі «2+2» 20 серпня 2010 року, першими ведучими якого були Костянтин Андріюк та Лідія Таран. А вже від 3 березня 2011 року постійними ведучими стали Ігор Циганик та Олександра Лобода, які вели програму до самого її закриття на телебаченні. Останній випуск вийшов на телеканалі «УНІАН ТБ» 16 серпня 2020 року, а 2 вересня «1+1 media» оголосила про закриття програми. На початку жовтня 2020 року програма зробила ребрендинг і почала виходити на власному YouTube-каналі, але вже з іншими ведучими.

Ігор Циганик як ведучий програми «Про Футбол» завжди був одягнений в діловий одяг: костюми та аксесуари могли змінюватись, але незмінною залишалась біла сорочка. Ведучий завжди розмовляв державною мовою, що позитивно виділяло Ігоря з-поміж його колег. На нашу думку, цьому сприяло його місце народження, адже львів'яни мають гарну українську вимову. Ігорю притаманні гуманність і вихованість, поважне ставлення до жінок та людей літнього віку. Це вихований, чемний, розумний спортивний ведучий, патріот своєї країни.

Після закриття проєкту в 2020 році, Ігор Циганик почав вести авторську програму «Циганик LIVE» на YouTube-каналі «Football Hub», де вже він один і в більш вільній розмовній манері веде програму про найпопулярніший вид спорту у світі – футбол. Ігор неодноразово відзначався як патріот своєї великої Батьківщини та малої батьківщини. Так, з приводу резонансного переходу українського футболіста Ярослава Ракіцького до складу російського «Зеніту», генеральним спонсором якої є російський «Газпром», ведучий поставив гостре запитання: «Як дивитися в очі дітям, які залишилися сиротами через агресію Росії?» [2]. А про місто свого народження ведучий широко говорить: «Львів – це моє улюблене місто, я його шалено люблю, не уявляю, що я міг би народитися десь в іншому місті. Незважаючи на те, що вже чотири роки живу в Києві, Львів мені часто сниться, я люблю гуляти його вулицями, багато моїх друзів залишилося у Львові» [1].

Головним конкурентом Ігоря Циганика є Олександр Денисов, директор телеканалів «Футбол 1/2/3», автор і ведучий близької за форматом програми «Великий Футбол». Попри те, що «Про Футбол» та «Великий Футбол» дуже схожі між собою, проте, на нашу думку, саме Ігорю Циганику краще вдається відтворити специфіку футболу як виду спорту, подати більш об'єктивний і незаангажований погляд на ту чи іншу ситуацію. Саме в Ігоря Циганика чудова українська вимова, а до недавнього часу програма «Великий Футбол» взагалі велася російською мовою. Телеканали «Футбол 1/2/3» завжди пропагували футбольний клуб «Шахтар», який належить власнику каналу Ринату Ахметову. Хоча Ігор Циганик не приховує своєї симпатії до київського «Динамо», але це не так помітно, як у його візаві з донецького телеканалу. Отже, ведучий Ігор Циганик є професіоналом своєї справи й особистістю, на яку варто рівнятися.

Список використаних джерел

1. Голос за кадром. URL: <https://web.archive.org/web/20070514141249/http://portal.lviv.ua> (дата звернення: 07.10.2021).
2. Циганик про Ракіцького: Як дивитися в очі дітям, які залишилися сиротами через агресію Росії. URL: <https://sport.24tv.ua> (дата звернення: 07.10.2021).

Вдовіна О. О.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
к.соц.ком., доцент

СУЧАСНІ ЗМІ ЯК СКЛАДОВА МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сучасні засоби масової комунікації перетворилися на найбільш значуще інформаційне джерело та потужний інструмент формування суспільних стереотипів і зразків масової поведінки людей [1]. Масова комунікація, ставши суттєвим, стійким чинником суспільного розвитку, проникає в усі сфери життєдіяльності суспільства та повсякденного життя людей.

Розглядаючи винятковий ступінь впливу феномену масових комунікацій на сучасні соціальні процеси переважна більшість експертів обґрунтовано наголошують, що у постіндустріальному суспільстві влада знань та інформації стає вирішальною в управлінні суспільством. Пильний інтерес до вивчення феномену інституту масової комунікації не спадає ось уже протягом кількох останніх десятиліть та розглядаються у численних дослідженнях зарубіжних авторів (С. Белл-Рокич, Д. Блумер, Д. Клаппер, Б. Коген, П. Лазарсфельд, Дж. Лалл, Г. Лассвелл, У. Ліппманн, Э. Ноель-Нойман, Т. Петерсон) і вітчизняних авторів [2] (О. Гриценка, Л. Губерського, В. Іванова, Н. Костенко, Є. Макаренко, А. Москаленка, А. Ручки).

Безпосередніми носіями і розповсюджувачами знань та іншої соціально значущої інформації є засоби масової інформації (ЗМІ). Зазначимо, що відповідно до законодавства України система вітчизняних ЗМІ у структурному плані представлена кількома групами мас-медіа, а саме: друковані, аудіовізуальні ЗМІ, інформаційні служби, різного роду «периферичні утворення» журналістики. До друкованих ЗМІ належать періодичні друковані видання (преса) - газети, журнали, бюлетені й разові видання з визначеним тиражем тощо; до аудіовізуальних - радіомовлення, телебачення, кіно, звукозапис, відеозапис тощо. Інформаційні служби представляють телеграфні агентства, агентства преси, рекламні бюро і компанії, прес-служби при державних, комерційних, громадських, конфесійних організаціях, агентства паблік рилейшнз, професійні журналістські клуби й асоціації. У сучасному суспільстві ЗМІ виконують низку функцій, важливими серед яких є: комунікативна; інформаційна; ретрансляційна [3].

Завдяки реалізації зазначених функцій ЗМІ справляють вплив на всі сфери життєдіяльності суспільства, на соціально-психологічний і духовно-культурний розвиток кожного члена суспільства, тому що кожна нова інформація, що надходить по каналах ЗМІ, відповідним чином стереотипізована й несе в собі багатозначно повторювані ціннісні орієнтації й установки, що закріплюються у свідомості людей. Водночас багатозначне проникнення ЗМІ в життя суспільства може відігравати як об'єднуючу роль і сприяти консолідації суспільства, так і дезінтеграційну, роз'єднуючу, упродовжуючи в суспільну свідомість негативні стереотипи [4, с. 123]. Таким чином, підсумовуючи вище викладене можемо зробити висновок, що ЗМІ не залишаються у сталому вигляді, а видозмінюються, переростаючи із засобу інформатизації суспільства у найважливіший фактор формування суспільної свідомості. Сьогодні повною мірою проявляється діалектичне протиріччя між кількістю доступної окремій людині інформації та якістю її подання, з одного боку і можливістю особистісного сприйняття - з іншого.

Список використаних джерел

1. Гайтукевич Н. Роль и место СМИ в системе современных массовых коммуникаций. URL: <https://inlnk.ru/Qwd1B> (дата звернення: 15.10.2021).
2. Потіха А. Дослідження партійних засобів масової комунікації України як об'єкта бібліотечно-інформаційної діяльності. URL: <https://inlnk.ru/3ZzBw> (дата звернення: 15.10.2021).
3. Карлова В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості. URL: <https://inlnk.ru/Mj8n3> (дата звернення: 15.10.2021).
4. Блумер Г. Коллективное поведение. Американская социологическая мысль. Москва, 1994. 278 с.

Волошина Д. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ВІД ПАЦАНКИ ДО ТЕЛЕЗІРКИ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВАЖАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Телебачення вже давно заповнило своїм контентом суспільну нішу під назвою «розваги». Але кіно-театри ще й досі працюють, а отже телевізор ще не витіснив їх прокруткою фільмів. Постає логічне запитання: у чому ж тоді полягає розважальна складова телебачення?

Телешоу різного формату та вигляду займають найбільшу частину ефірного часу майже на будь-якому телеканалі та користуються неабиякою популярністю серед глядачів будь-якого віку. Від ток-шоу та шоу-змагань до кулінарних шоу та реаліті-шоу.

Поговоримо про найпопулярніший зараз жанр шоу – реаліті-шоу. Це різновид розважальної передачі та онлайн-трансляції. Сюжетом є показ дії групи людей, які знаходяться у наближених до реального життя умовах. Візьмемо до прикладу найпопулярніше реаліті-шоу на українському телебаченні «Від пацанки до панянки», яке водночас є скандально відомим шоу на «Новому каналі».

Героїні проекту «Від пацанки до панянки» – молоді дівчата, «пацанки», позбавлені батьківської любові, розуміння близьких, заручниці нещасливого оточення й відповідного способу життя. Кожна з них ро-

зуміє: далі так жити не можна і дуже хоче змінитися. Протягом декількох місяців на очах глядачів буде відбуватися сміливий соціальний експеримент. День за днем професійні педагоги та психологи будуть ставити перед героїнями нові завдання. Кожне завдання – маленький крок на шляху до великої мети. Дівчата будуть заново пізнавати себе, вчитися пробачати, не боятися довіритися, відкритися світові та полюбити його й водночас себе.

Суть шоу полягає у перевихованні дівчат-героїнь проєкту, чим займається Тетяна Терсенова-Заводська – директор модельного агентства. В кінці проєкту перед глядачами мають бути світські пані. Кожен новий день учасниць проєкту чекають нові й нові завдання, які ті мають виконувати беззаперечно та найшвидше, аби не вилетіти з проєкту при відборі.

Завдання ж Тетяни Терсенової-Заводської як ведучої цього експерименту – навчити учасниць манерам та етиці та на психологічному рівні довести кожній, що їхня поведінка не відповідає суспільним нормам. Адже від героїнь вимагається не просто виконати завдання, а зрозуміти причиново-наслідкові зв'язки своєї поведінки, бути старанними й цілеспрямованими.

Варто відзначити, що телепередача «Від пацанки до панянки» спрямована на підліткову аудиторію та людей до тридцяти років. Старші люди зазвичай не сприймають це агресивне шоу.

Поділимося цікавим моментом із власного спостереження. Одні дівчата-підлітки починали вчитися бути світськими жінками, дивлячись цю передачу вдома по телевізору – взували черевики на підборах, вирівнювали спину, прибирали нецензурну лексику зі свого мовлення. Інші ж підлітки сміялися з того неподобства, що відбувалося на екрані, та навіть пародіювали головних героїнь і їх «хамську» поведінку.

Отже, з режисерської точки зору, це шоу поставлено у вигляді змагання із завданнями та інтерв'ю з учасницями – досить просто.

Гончарова А. А.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ВПІЗНАВАНІЙ ОБРАЗ ТЕЛЕВЕДУЧОГО СЕРГІЯ ПРИТУЛИ

«Вар'яти-шоу» – це українськомовне комедійне шоу, що виробляється студією «Вар'яти Студіо» та виходить в ефір з 2016 року на «Новому каналі». Ведучий – Сергій Притула. Проєкт стартував 2010 року в Тернополі під назвою «Перше українськомовне гумор-шоу „Вар'яти“». Назва шоу пішла від слова «вар'ят». Це слово галицького діалекту української мови і львівської гвари, що означає «ненормальний, несамовитий, божевільний».

Сергій Притула – відомий український ведучий, який здобув популярність задовго до початку проєкту «Вар'яти-шоу». Від 2008 до 27 травня 2011 року ведучими ранкового шоу «Підйом» стали Сергій Притула, Ольга Фреймут та Олександр Педан. Саме за часів «Підйому» С. Притула почав набирати популярність. Він покращив рівень володіння таким жанром, як імпровізація, навчився правильно працювати з камерою. На етапах він багато жартував і справді став улюбленцем публіки. Наступним етапом було «Кабріоліто» – шоу, у якому ми побачили С. Притулу з різних боків. Але він все такий же енергійний, щирий і дуже харизматичний. Від 2012 року С. Притула є креативним продюсером розважального телешоу «Хто зверху?» та його постійним ведучим. А вже у 2016 році він очолив «Вар'яти».

До цього часу С. Притула залишається одним з найпривабливіших ведучих на українському телебаченні. У нього досить відкрита усмішка, а для вдалого екранного образу ведучого гумористичного шоу вона справді має велике значення. Коли ми бачимо усмішку іншої людини, нам теж хочеться усміхатися. Це покращує нам настрій, на усміхнених людей хочеться більше дивитися. Коли усміхається С. Притула, біля його очей видні зморшки й це, на нашу думку, дуже привабливо, адже виникає впевненість, що ця людина часто усміхається очима, а не просто задля усмішки. Це дуже щира й відкрита людина, яка не боїться показатися смішною і сміється над собою. Він здається тобі другом, навіть якщо ви ніколи не бачились. Ведучий не втратив своєї привабливості навіть через стільки часу роботи в кадрі, а став ще більш привабливим, ніж на початку своєї кар'єри.

С. Притула народився в м. Збараж, що на Тернопільщині. Саме тому він має певні особливості мовлення, хоча чудово володіє українською мовою. Нерідко від нього можна почути діалектне слівце, але обов'язково з поясненням. Ведучий дуже ерудований, у вільний час багато читає. Це можна зрозуміти, переглянувши лише декілька випусків «Вар'яти-шоу» або «Хто зверху?». Попри це, він любить жартувати й робить це дуже майстерно. У «Вар'яти-шоу» є спеціальна рубрика, де С. Притула (Тернопільський Сірій) та Володимир Ковцун (Владзьо) змагаються за прихильність публіки і визначають, «Хто смішніший?»

Стиль одягу – це елемент іміджу кожного ведучого та кожної людини зокрема. Оскільки С. Притула – ведучий розважальних шоу, у нього більш вільний стиль: джинси, футболка та накинутий сорочка. Але у «Вар'яти-шоу» є власний дрескод. Це чорний напівоблягаючий костюм й класична біла сорочка. На брюках – білі лампаси, а на комірці – білий обідок. Білі класичні кросівки. Усе це складник впізнаваного ведучого «Вар'яти-шоу».

Варто відзначити, що в С. Притули за всю кар'єру жодного разу не змінювався імідж. Незважаючи на свій вік, він усе ще молодий та енергійний. Хоча й жарти трохи «подорослішали», та його аудиторія також стала старшою. С. Притула як ведучий «Вар'яти-шоу» орієнтується на аудиторію 25-40 років.

Отже, складники іміджу успішного ведучого С. Притули: привабливий телевізійний персонаж, приємна й щира усмішка, високий авторитет як серед глядачів, так і членів команди. Йому довіряють, на нього приємно й цікаво дивитися. Сергій Притула – енергійний і комунікабельний, що дає йому змогу влучно жартувати й проводити інтерактиви з гостями шоу та глядачами. Як ведучий «Вар'яти-шоу» С. Притула має впізнаваний образ.

Гоцур О. І.

Національний університет «Львівська Політехніка»
к.соц.ком., доцент

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДІАРИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Уже сьогодні можна говорити про те, що пандемія Covid-19 вплинула не тільки на всі сфери людського життя, а й значно змінила масштаби і платформи споживання інформації. За підрахунками «ДетекторМедіа» станом на 2020 рік внаслідок карантину призупинили вихід 110 газет і 63 журнали. Особливо це зачепило загальнонаціональні видання («День», «Український тиждень», «НВ», «Фокус» та інші). Одним з перших майже одразу після оголошення карантину зупинило вихід своїх видань видавництво «Український медіа дім», що є частиною «Українського медіа холдингу» (UMH Group) і випускає газети «КП в Україні», «Аргументи і факти», журнали «Теленеделя», «Корреспондент», «Деньги», «Футбол» та інші видання¹.

Таким чином можна стверджувати, що ринок традиційних медіа переживав і досі переживає дефіцит грошей. Таке фінансове становище згенерує такі наслідки: 1) падіння доходів від та передплати та реклами; 2) скорочення штату у медіа; 3) скорочення фінансового винагороження праці журналістів (це стосується не тільки заробітної плати чи гонорарів, а й запровадження практики оплати праці відповідно до роботи по угоді).

У жовтні 2021 року Фонд «Thomson Reuters» у межах проєкту «Підтримка незалежних медіа у країнах Східного партнерства» Міністерства закордонних справ, у справах співдружності та розвитку Великої Британії презентував дослідження медіаспоживання та аналіз аудиторії ЗМІ в Україні, Молдові та Грузії. Зокрема, дані свідчать, що два найпопулярніші джерела інформації в Україні – пошукові системи та соціальні медіа, які потіснили телебачення. Щотижня 80% опитуваних використовують пошукові системи, а 72% – соціальні мережі або інформаційні онлайн-видання (70%). Лише третина (32%) слухає новини по радіо, а ще менше читає газети (23%)².

Зважаючи на такі дані ми можемо робити такі висновки: 1) у суспільстві відбувається зміна джерел споживання інформації; 2) скорочення видів та накладів друкованих медіа (журналів, газет, додатків); 3) зміна тенденцій на ринку реклами.

Перший висновок підтверджує той факт, що інтернет-медіа мають значущу перевагу над традиційними. І такою є загальна світова тенденція на ринку медіа.

Другий висновок можна обґрунтувати, відстежуючи динаміку виходу газет та додатків до газет в Україні від початку другої світової кризи 2013 р., побачимо, що їх кількість з кожним роком невинно зменшувалася і станом до початку 2021 р. скоротилася на 741 одиниць або на 32%.

Власне саме зміна тенденцій у споживанні інформації суспільством стає наслідком такого стану на ринку друкованих медіа. Також цей фактор впливає на функціонування ринку медіареклами, який останні п'ять років робить акцент на інтернет-медіа.

Список використаних джерел

1. Складівська Г. Дослідження Thomson Reuters: Соцмережі та пошуковими – найпопулярніші джерела інформації в Україні. *Детектор Медіа* URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/28258/2021-10-07-doslidzhennya-thomson-reuters-sotsmerezhi-ta-poshukovyky-naypopulyarnishi-dzherela-informatsii-v-ukraini/> (дата звернення: 10.10.2021).

2. Данькова Н. Як переживає пандемію ринок преси. *Детектор Медіа*. URL: <https://detector.media/rinok/article/177068/2020-05-12-yak-perezhyvaie-pandemiyu-rynok-presy/> (дата звернення: 02.10.2021).

Дяченко І. М.

Класичний приватний університет
к.соц.ком., доцент

КОМУНІКАЦІЙНИЙ ВПЛИВ СУЧАСНИХ МЕДІА НА СУСПІЛЬНУ СВІДОМІСТЬ

В умовах інформаційного суспільства життя тісно пов'язане з засобами масової комунікації, в якому кожна людина стає свідком появи «нових медіа, що використовують технології, які ще вчора здавалися казковими» [2].

Термін «медіа» в загальному, глобальному розумінні – це «предмети, обладнання та матеріали, які передають певну інформацію через слова, зображення і звуки, а також дозволяють виконувати певні дії інтелектуального й мануального характеру [1, с. 9].

На думку О. Федорова, медіа – це «засоби (масової) комунікації – технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, збереження, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між суб'єктом (автором медіатексту) й об'єктом (масовою аудиторією)» [3, с. 24].

Застосування різних видів інформаційних технологій чинять відчутний вплив на суспільну свідомість. Тому й було прийнято «Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні», спрямовану на забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної й ефективної взаємодії з сучасною системою медіа, формування у вихованців медіаобізнаності, медіаграмотності й медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей. Процес формування медіаграмотності є результатом процесу розвитку вміння людини працювати з інформацією, тобто збирати її, аналізувати, критично оцінюючи, окрім того вміння влучно й доречно застосовувати оброблену інформацію.

¹ Данькова Н. Як переживає пандемію ринок преси. *Детектор Медіа*. URL: <https://detector.media/rinok/article/177068/2020-05-12-yak-perezhyvaie-pandemiyu-rynok-presy/> (дата звернення: 02.10.2021).

² Складівська Г. Дослідження Thomson Reuters: Соцмережі та пошуковими – найпопулярніші джерела інформації в Україні. *Детектор Медіа* URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/28258/2021-10-07-doslidzhennya-thomson-reuters-sotsmerezhi-ta-poshukovyky-naypopulyarnishi-dzherela-informatsii-v-ukraini/> (дата звернення: 10.10.2021).

Основними принципами медіаграмотності є: формування реальності, в якій ми живемо і сприймаємо світ, засобами медіа; створення уявлення про світ та формування наших відчуттів реального світу через медіапродукти; відображення медіапродуктом не реального світу, а окремих суб'єктивних уявлень про нього; формування засобами медіа уявлення про ті явища, які підтримують будь-які медіа з боку комерції і цей підтекст впливає на зміст медіапродукту, а також його якість. Створення медіапродукту – це, насамперед, бізнес, який повинен приносити прибуток; індивідуальне розуміння реципієнтами змісту медіаповідомлень, власна інтерпретація їх крізь призму особистих інтересів, потреб, нахилів, уявлень, життєвого досвіду тощо; відображення медійними повідомленнями ідеології та інформації про певні життєві цінності; створення засобами медіа уявлення про «прекрасне»; формування смаків та філософії життя споживачів інформації; вплив на політичні ситуації та спричиняти певні соціальні зміни в суспільстві; спонукання через медіаповідомлення до аналізу події, що відбуваються у світі; залежність змісту інформації від типу медіа, оскільки вони передають її у різний спосіб, що дає змогу реципієнтам ознайомитися з різними поглядами на проблему, проаналізувати їх та сформулювати свою думку; унікальність медіапродукту – в його естетичному сенсі, що допоможе викликати в реципієнта емоційний інтелект від отриманого повідомлення [2].

Отже, медіаосвіта – це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовки особистості до взаємодії з сучасною системою мас-медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Литвин А. В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. № 4. С. 9–21.
2. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко ; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
3. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиа-педагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Москва : МОО «Информация для всех», 2014. 64 с.

Колодій П. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Віндюк А. В.

ТРЕВЕЛ-ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ

Тревел-журналістика є специфічним підвидом традиційної журналістики, яка зосереджена на розкритті історико-культурних, географічних та ментальних особливостей окремого регіону чи нації.

Слід відзначити значний вплив туризму на території України на тревел-журналістику, адже вони дуже тісно пов'язані між собою. Одне з завдань тревел-журналістики – це покращити розвиток туризму та сформувати новий спосіб життя. Щоб люди не боялись мандрувати та знали, що на території України також достатньо багато цікавих місць для відпочинку, розваг та подорожей. Сучасна тревел-журналістика має дві основні тенденції – цільова аудиторія для зв'язку (підлітки, молодь, мандрівники, домогосподарки). Та друга тенденція – це зміна уваги, до прикладу – відомі люди, актори, шоумени, бізнесмени. Насьогодні найбільш розповсюджені наступні форми тревел-журналістики: дорожня розповідь, репортаж, огляд, рекомендація.

Тематична спрямованість сучасних тревел-проектів будується за принципом двотемності – загальної теми жанру тревел та спеціальної теми окремого проекту. Загальна тематика – це розкриття зовнішніх геокультурних та побутових особливостей регіону чи місцевості. Спеціальна тематика розділяється на мікротеми, такі як: тема подорожі, тема задана ведучим / автором, тема окремої програми чи матеріалу.

Політематичність тревел-журналістики дозволяє використовувати різні засоби вираження та реалізації окремої думки, а саме полікодованість (тобто використання різних форм передачі даних, тобто текст, фото, відео). Серед рис притаманних тревел-тексту є наступні: розгорнута деталізація або ремарковість; структурованість; поряд з представленням авторської позиції відбувається ретрансляція думки центрального персонажа оповіді чи групи персонажів; завуальованість проблем; гібридизація традиційних журналістських жанрів у рамках тревелтексту.

Особливості відео-проектів тревел-журналістики: наявність прямої чи зворотної хронології; традиційна композиція; орієнтація на героїзацію; візуалізація інформації за допомогою додаткових матеріалів; присутність мовця або групи оповідачів мета якого зосередити увагу аудиторії на інформації. Центальною постаттю програми може бути ведучий, який грає певну роль або місцевий житель який описує свої будні. Помічено, що сучасні програми відмовляються від ведучих аби зосереджувати увагу на ментальних та атмосферних моментах окремої місцевості, якою здійснюється подорож; близька до документальної манера передачі зовнішньої дійсності; діалогічність.

Відтак, тревел-журналістика сьогодні є тим родом журналістики яка працює з динамічною інформацією (про зовнішню дійсність), яка є мінливою та рухливою. Це дозволяє показати культурні, географічні, гастрономічні переваги України. Тревел-журналістика відіграє ключову роль у формуванні образів країн, у тому числі і України, надає аудиторії розуміння про культуру інших націй, впливає на формування національної свідомості у суспільства тощо.

Красношопка А. Д.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОГО ГРИГОРІЯ РЕШЕТНІКА ЯК ОБЛИЧЧЯ РЕАЛІТІ-ШОУ «ХОЛОСТЯК»

Варто одразу зазначити, що реаліті-шоу «Холостяк» вперше з'явилося в березні 2011 року на українському телеканалі «СТБ». Шоу є українською адаптацією американського проекту «The Bachelor», який має місце і в інших країнах світу. Його першим і постійним ведучим був український телеведучий, актор, режисер, диктор, шоумен, громадський діяч Григорій Решетнік, який і здобув свою популярність завдяки цьому реаліті-

шоу «Холостяк», в якому одразу ж закохав у себе постійних глядачів. Протягом усіх 11 сезонів «Холостяка» Г. Решетник залишався незмінним його ведучим.

Роботу на телебаченні майбутній улюбленець публіки розпочав у 2005 році у ролі ведучого та журналіста таких освітніх проєктів, як: «В нас все вийде», «Цей день в історії», що транслювалися телеканалом «Перший національний». Завдяки харизматичному й чарівному голосу Григорій Решетник був брендом телеканалів «Інтер», «1+1», «2+2».

Проте справжня слава прийшла до ведучого Григорія Решетника саме під час шоу «Холостяк». Харизматичний красень з дотемними жартами так припав до душі українським глядачам, що продюсери пропонували йому розлучитися з дружиною, щоб стати справжнім холостяком. Однак Григорій відмовився від такої авантюри, адже він – справжній сім'янин, який ні за які гроші й славу не погодиться проміняти щасливий домашній затишок на холостяцьке життя.

Григорій Решетник має імідж справжнього сім'янина, який завжди акуратний і стриманий в одязі. Він вважає, що в реальному житті не тільки жінки повинні добре виглядати, але й чоловіки. Таким чином він намагається прищепити дітям почуття стилю з раннього дитинства. На шоу його не рідко можна побачити у вишуканому смокінгу або, якщо це не формальний захід для всіх учасників, то дуже просто й водночас солідно одягненим.

Щодо мовлення ведучого Г. Решетника, то воно бездоганне, а найголовніше – професійне. Його українська мова мелодійна та звучна. Можна припустити, що багато із студентів – майбутніх телеведучих мріє про таку вимову, як у пана Решетника. Аналізуючи його поведінку, можна спостерігати спокійні та впевнені жести. А незвичайна енергія, яку він випромінює, заряджає спокоем та позитивом. Загалом його поведінка дуже статично стримана. Г. Решетник як справжній професіонал телемовлення вміє відчувати глядача та знаходити різні підходи до будь-кого.

Саме з особистістю Г. Ру багатьох українців асоціюється шоу «Холостяк». Це саме той приклад, коли ведучий є незмінним доповненням усієї картини шоу. Від самих перших слів він неначе привідкриває таємницю подорожі в країну кохання. У ведучого Г. Р., як ні в кого іншого, виходить обернути все дійство перед камерою на казку, що вкрай є важливим для такого формату шоу.

Варто відзначити, що впродовж усіх 11 років спостереження за головним ведучим СТБ, ми не побачили якихось значних відмінностей у його поведінці або в стилі чи навіть в іміджі. Єдине, що впадає в око й ріже слух, то це його фраза «Вітаємо на проєкті «Холостяк», яку вже три роки поспіль за новими правилами він промовляє через є. Цей факт свідчить про те, що ведучий стежить за змінами у вимові й правописі.

Григорій Решетник є улюбленцем мільйонів українців. Його голос постійні глядачі можуть упізнати серед тисяч, він є диктором багатьох шоу та визначених заходів. На нашу думку, шоу «Холостяк» було б не таким без цього ведучого, адже Григорій Решетник став його головною візитною картою.

Майданюк Д. Я.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ СОЛОМІЇ ВІТВИЦЬКОЇ ЯК ОБЛИЧЧЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ТСН. ОСОБЛИВЕ»

Соломія Вітвіцька – журналістка, яка від 2008 року працює на телеканалі «1+1» ведучою програми «ТСН. Особливе». Це щоденна програма новин каналу «1+1» виробництва «1+1 Media». ТСН є однією з найпопулярніших програм новин в Україні. Окрім випусків новин, редакція ТСН також створює телетаблоїд «ТСН. Особливе»

«ТСН. Особливе» – телетаблоїд програми «ТСН». перший випуск «ТСН. Особливе» вийшов в ефір 22 серпня 2011 року. Ведуча з першого випуску – Соломія Вітвіцька, яка є яскравою, жвавою та доволі харизматичною ведучою.

Стиль одягу ведучої – офіційний, що зумовлено інформаційним форматом програми. В її гардеробі переважають сукні яскравих кольорів (червоні, ультрамарин та сукні з принтами). С. Вітвіцька має гарну українську вимову. Часто промовляє з усмішкою на устах, що додає виразності її мовленню.

Ведуча є емоційною й жвавою жінкою, що добре простежується під час її мовлення і жестикуляції. Широка посмішка, активне хитання голови, підняті брови.

Стиль ведучої впродовж років залишається офіційним і дещо стриманим, проте якщо в 2013 році це були здебільшого сукні-флакони, то в 2018 році її образ став дещо вільнішим: довжина спідниці корелюється, сукні мають різні вирізи й форми.

Порівнюючи образ Соломії Вітвіцької з образом Наталії Мосейчук, можна виділити такі спільні риси: кольорову гамму, офіційний стиль одягу, фасони суконь, стиль макіяжу.

Відмінними рисами цих двох ведучих є вирізи суконь (Наталія Мосейчук обирає класичний круглий комір, Соломія Вітвіцька – декольте й англійський комір), а також одяг (Наталія Мосейчук надає перевагу костюмам, Соломія Вітвіцька – сукням).

Отже, відома телеведуча С. Вітвіцька є дещо революціонеркою в інформаційному форматі телемовлення. Її мова є більш емоційнішою, проте не менш технічною. Образ ведучої є офіційний і відповідає формату інформаційного каналу, проте також підкреслює і характер ведучої: жвавість підкреслюють сукні з легким низом, комір блузки чи сукні може бути розстібнутим.

Макрушин С. В.

Новокаховський гуманітарний інститут

ЗМІ – ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ЖИТТЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.

Наш світ складний та мінливий. Старіють і руйнуються предмети, на зміну громадським відносинам, що жили себе приходять нові, виникають нові соціальні процеси.

Для того, щоб комфортно існувати в такій мінливій обстановці, людина повинна бути здатна адекватно реагувати на подібні зміни і в цьому їй на допомогу приходить інформація, оскільки в ній знаходить своє відображення більшість подій, що відбуваються навколо нас. Доступ до інформаційних ресурсів людина отримує за допомогою комунікацій, які є інформаційною взаємодією між двома або більше суб'єктами. Ця взаємодія може бути як безпосередньою, так і здійснюватись через різні комунікативні засоби.

Особливої ваги комунікативні процеси набувають при спільній діяльності людей, спрямованої на вирішення загальних виробничих або соціальних завдань.

Одне з основних місць серед засобів опосередкування комунікацій міцно закріпилося за засобами масової інформації. У забезпеченні інформаційних взаємодій вони виконують низку функцій. Це інформування населення про значущі події, про важливі процеси, що відбуваються в суспільстві, формування громадської думки, забезпечення дозвілля та ін.

Важливим завданням є трансляція інформації між громадянами та представниками влади. При цьому влада отримує уявлення про актуальні потреби населення, і водночас забезпечується інформаційна відкритість самої влади. Отже ЗМІ можна характеризувати як складову частину системи соціального управління суспільством.

До основних тенденцій розвитку ЗМІ традиційно належать:

- глобалізація - вихід діяльності за межі своєї країни. В даний час використання інтернету автоматично глобалізує діяльність медіа компаній;
- регіоналізація - активізація роботи у своєму регіоні;
- монополізація - укрупнення мультимедійних компаній та поєднання їх з індустріальними корпораціями;
- комерціалізація - зміна пріоритетів у роботі ЗМІ, розгляд отримання прибутку як основна мета своєї діяльності;
- уніфікація – процес примітивізації контенту за рахунок відмови від оригінальних матеріалів та повторення інформації, яка добре сприймається аудиторією.

До кінця минулого століття основними інструментами засобів масової інформації були преса, радіо та телебачення. Кожен інструмент має свій сильний бік: преса – аналітичність, радіо – оперативність, телебачення – емоційний вплив на глядача. Сьогодні ці засоби суттєво потіснив інтернет, що поєднує у собі всі їхні переваги.

Успішна діяльність мультимедійних компаній нині базується на таких чинниках, як популярність, довіра та реклама.

Чільне місце за популярністю в Україні традиційно займає телебачення. Водночас, аналітики відзначають поступове зменшення аудиторії телеглядачів. Помітно знизилися темпи зростання популярності соціальних мереж.

Також дослідники зазначають зниження рівня довіри до засобів масової інформації. Основними причинами цього є зокрема: заангажованість медіа, недостовірність матеріалів, що публікуються, надмірна жовтизна та ін..

Що стосується реклами, то після спаду 2014-16 років, починаючи з 2017 року, відзначається збільшення обсягів рекламних матеріалів, що публікуються в ЗМІ.

Таким чином, можна зробити такі висновки: засоби масової інформації мають величезний вплив на життя сучасного суспільства і треба робити все можливе, щоб якість цього впливу була позитивною.

Мерва А. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОГО ЮРІЯ ГОРБУНОВА ЯК ОБЛИЧЧЯ РОЗВАЖАЛЬНОГО ШОУ «ТАНЦІ З ЗІРКАМИ»

«Танці з зірками» – українська версія міжнародного телевізійного проекту, який був започаткований у Великій Британії у 2004 році на телеканалі BBC під назвою «Strictly Come Dancing» і став популярним у багатьох країнах світу, зокрема і в Україні. У вересні-жовтні 2006 року на телеканалі «1+1» стартувала українська версія проекту. Його ведучі – Юрій Горбунов і Тіна Кароль. До початку співпраці з телеканалом «1+1» Ю. Горбунов уже був відомим шоуменом, який працював на «Новому каналі» у програмі «Підйом», на «СТБ» – у «Питанні для чемпіонів». У червні 2006 року він прийшов на «1+1», де почав вести «Сніданок» з Марічкою Падалко. Відтоді Юрій Горбунов є ведучим одного з найкращих каналів України – телеканалу «1+1».

Варто відзначити, що Ю. Горбунов – незмінний ведучий шоу «Танці з зірками». Змінювалися тільки його співведучі. До 8 сезону була Тіна Кароль, а зараз шоумен працює в парі з Іванною Онуфрійчук. Оскільки Ю. Горбунов – обличчя шоу «Танці з зірками», то дуже часто він чує такі питання: «Ще тоді я розумів, що це не просто справа телеканалу «1+1» чи зірок, залучених у проєкті, – це справа усієї країни. Бувало, купуєш продукти на ринку, а тобі влаштовують допит: «Ну, як Ви могли вигнати цю пару?» Або «Як Чапкіс міг таке сказати Руслані Писанці? Передайте йому, що народ не згоден».

Імідж телеведучого добре продуманий та професійно створений. Щодо одягу, то найчастіше Ю. Горбунов з'являється перед телекамерами у стильних костюмах. Однак саме кросівки роблять його образ не таким офіційним та діловим. В одязі переважають чорні та сині кольори, які часто гармонійно поєднуються з білими. Якщо переглянути соціальні мережі Ю. Горбунова, то можна зробити висновок, що у ведучого є смак, або з ним працюють стилісти.

Зовнішність Ю. Горбунова досить приваблива, тому він гармонійно виглядає у кадрі. Щодо поведінки, то шоумен поводить себе стримано, не конфліктує, завдяки чому вибудовується дуже позитивний образ, який подобається багатьом українцям. Ю. Горбунов – справжній професіонал, адже працює на телебаченні

понад 20 років. У нього величезний досвід роботи і в інформаційних, і в розважальних програмах. У Ю. Горбунова чудова дикція, у гарний тембр голосу та приємна манера спілкування. Він дуже харизматична людина.

Українського ведучого Ю. Горбунова складно з кимось порівнювати, адже немає більше такого, як він. Відомі ведучі С. Притула та О. Педан занадто веселі, оскільки працюють в іншому форматі. З ведучими новин теж не варто порівнювати, бо в них інші образи. Єдиний, з ким варто провести паралель, – це В. Остапчук, ведучий телеканалу «Україна». Вищу оцінку за манеру ведення програми можна поставити В. Остапчуку, оскільки у нього дикторський голос, якого немає в Ю. Горбунова. Однак відсутність дикторського голосу не заважає Ю. Горбунову успішно вести програми й збирати біля екранів мільйони людей.

Цього року на телеканалі «1+1» стартував 8 сезон шоу «Танці з зірками». Перший ефір переглянуло понад 4 мільйони глядачів. У програмі «Твій день» Ю. Горбунов згадав, як у далекому 2006 році стартував перший сезон українських «Танців з зірками». Тоді було побоювання, що це шоу занадто дороге й не буде популярним. Натомість воно спричинило справжній бум розвитку бальних танців в Україні, масове відкриття танцювальних студій по всій країні й популяризацію танцю. На нашу думку, у «Танцях з зірками» перемагає той, хто багато тренується й максимально позитивно налаштований. «Іноді людям не так важливо, як ти танцюєш. Важливіше, як ти себе позиціонуєш на паркеті», – сказав Юрій Горбунов. Аби досягти результатів, потрібно кайфувати від того, що робиш.

Сьогодні Ю. Горбунов – професіонал, який працює у багатьох проектах. Як ведучий Ю. Горбунов досягнув вершин майстерності. Він дуже талановитий, а головне, що публіка його обожає.

Нарушина О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.е.н., доцент Коротаєва Ю. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

На сьогодні, українське суспільство стикається з однією з найважливіших проблем – культурний розвиток підлітків. Саме цю категорію населення зараз нічого не цікавить. Багато хто з них не вміє банально висловлювати свою думку без використання нецензурних слів. Їх нічого не цікавить, вони не хочуть вчитись, і їм зовсім не хочеться зайнятися чимось корисним. Чому так все сталося? Адже сучасні підлітки, це майбутня рушійна сила нашого суспільства. Вони можуть стати і політиками, і лікарями, і вчителями, обіймаючи різноманітні посади державних або приватних підприємств. А можливо і ніким, поповнюючи лави безхатчєнків, або, навіть, криміналїтету. Якщо ми зараз не будемо звертати уваги на те, куди їде їх розвиток, то ми самостїйно руйнуємо наше майбутнє.

В нашому соціумі існує велика кількість пробїлів у соціалїній роботї саме із підлітками. Тож, що саме ми маємо зробити для усунення цієї проблеми?

По-перше, необхідно надати можливість відкриттю та всїяко підтримувати функціонування організації, які б займались виключно підлітками. Бажано, щоб такими організаціями управляли молоді люди, оскільки вони краще розуміють, що саме їм було потрібно кілька років тому. Такі організації краще розумітимуть «болї» підлітків і, відповідно, знаходити рішення по їх усуненню.

Чому їм нічого не хочеться робити? Так тому, що їх ніхто не сприймає, не вислуховує і не ставиться поважно до їх думок.

Що саме потрібно зробити людям, які будуть працювати з підлітками? Насамперед, це направити їх потенціал і талан у правильне русло. Зробити комфортні умови для організації тематичних зустрічей, майстер-класів, навіть, звичайних настільних ігор, адже це ще діти, віком 11-17 років. А потім, після того, як підлітки почнуть розкриватися, починати допомагати розбиратися з їх невизначеністю у житті.

По-друге, в Україні достатньо літніх таборів. Але таких, які б були направлені саме на підлітків, щоб їм було там цікаво, де вони могли дізнаватись щось нове для себе, готуватись до активного самостїйного життя, не так часто зустріти. Тому, цей напрямок потребує детальної розробки та скрупульозного планування. Табори доцільно організовувати різноманітних тематичних напрямків, щоб молодь могла самостїйно обирати для себе найцікавіше. Наприклад, спорт, або музику, можливо, декоративне мистецтво, чи, навіть, науку.

Отже, якщо ми зможемо пїхмати ту хвилю, яка потрібна саме підліткам і зацікавити їх до будь-якої корисної діяльності, у нас безсумнівно вийде врятувати майбутнє нашої країни.

Зрозуміло, що в суспільстві існує надзвичайно багато проблем з різними прошарками населення, але молодь – це ті, хто замінить нас усіх через декілька років. Якщо зараз ми закриємо на це очі, то потім можна буде лише скаржитися на погане життя, не роблячи висновків, від чого так все сталося.

Недарма, ще у четвертому сторіччі до нашої ери, давньогрецький науковець-енциклопедист, філософ і логік, Аристотель казав: «Усі, хто розмірковував над мистецтвом управління людством, переконали себе, що доля імперій залежить від виховання молоді».

Неплїй А. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ ЛЮДМИЛИ БАРБІР ЯК ОБЛИЧЧЯ РАНКОВОГО ШОУ «СНІДАНОК ІЗ 1+1»

«Сніданок з 1+1» – ранкове шоу телеканалу 1+1, яке виходить щодня з понедїлка до п'ятниці, триває три години і є найдовшим в Україні ранковим шоу у прямому ефірі. Перший випуск програми «Сніданок із 1+1» вийшов 1 вересня 1997 року. Ведучими цієї програми були Ганна Безулик, Костянтин Грубич, Юрій

Макаров, Юрій Горбунов, Данило Яневський, Анатолій Ярема, Тетяна Непіталюк, Марічка Падалко, Лідія Таран, Олексій Нагрудний, Анатолій Анатолич, Марина Леончук та ін.

Телеведуча Людмила Барбір народилася 30 листопада 1982 року в селі Черногузи Вижицького району Чернівецької області. У 2004 році закінчила Київський національний університет театру, кіно та телебачення імені І.К. Карпенка-Карого за спеціальністю «акторка театру та кіно», хоча ще в школі мріяла займатися психологією, однак в останній момент змінила своє захоплення. Після закінчення університету працювала у театрах «Рампа», «Браво», «Театр перевтілення». Від 2007 року почала зніматися в рекламі (усього на її рахунок понад 20 робіт у цьому жанрі). У 2011–2012 роках на телеканалі ТЕТ вела шоу «Теорія зради» з Андрієм Мерзлікіним. 19 вересня 2017 року Людмила Барбір разом з Русланом Сенічкіним почала вести «Сніданок із 1+1», і від того моменту вони працюють завжди в тандемі, міняючись з Єгором Гордєєвим та Нелею Шовкопляс. В ефірі Людмила Барбір має напівофіційний стиль одягу, зазвичай це речі, що підкреслюють її тендітність, жіночність та стриманість. Звичайно, одяг та образ відповідають усім технічним вимогам (деякі речі апорі не можна надягати через те, як вони виглядають у кадрі). Макіяж не занадто яскравий, проте завжди виділено губи або очі, що підкреслює вигідні риси обличчя, зачіска охайна (волосся назад або зібране у хвіст чи пучок із косами). У буденному житті ведуча обирає casual та спортивний одяг. Ведуча володіє майже бездоганними професійними ознаками, телегенічна, органічно тримається в кадрі, якщо необхідно, то вміє доречно імпровізувати. А головне – володіє грамотною українською мовою, чистою та милозвучною, а також чіткою дикцією та добре поставленим голосом.

У програмі Людмили Барбір притаманний напівофіційний стиль мовлення, що викликає відчуття спілкування з глядачем на дружній ноті. Усе це створює високий рівень довіри глядацької аудиторії. Спостерігаючи за ведучою впродовж цих 4 років, можна відстежити професійні метаморфози Людмили як ведучої. Звісно, зараз досить помітним є її досвід у сфері телевізійної діяльності, про що свідчить її органічний вигляд, образ у кадрі.

Сама Людмила Барбір в одному з інтерв'ю згадує: «Не приховую, до ранніх підйомів довелося адаптуватися. Раніше, коли необхідно було прокинутися о 7-й чи 8-й ранку, я нарікала на те, що це дуже рано для мене. Але тепер розкіш, коли вдається поспати хоча б до 8-ї, адже мій ефірний день починається о 4-й ранку. Насправді цільний робочий графік навчив мене якісному тайм-менеджменту. Тепер я дбайливо й обдуманно розпоряджаюся своїм часом. А ще я набула дуже корисного вміння – делегувати. Навчилася довіряти та передавати деякі справи та обов'язки іншим. Перестала прагнути встигнути все, переглянула пріоритети».

Проводячи паралель з ведучою Аллою Мазур, яка також працює на каналі «1+1» в інформаційно-аналітичній програмі «ТСН. Тиждень», то можна знайти такі спільні риси, як грамотна мова, бездоганна дикція й добре поставлений голос, телегенічність, вміння триматися перед камерою та доречно й аргументовано висловлювати свою думку, конструктивно побудувати діалог. Проте, на наш погляд, Людмила Барбір виражає більший спектр емоцій (зокрема через різні формати програм) та заряджає глядача жвавою енергетикою.

Отже, безперечно характерними особливостями ведучої Людмили Барбір є високого рівня професійні ознаки, досвід, власний неповторний імідж та стиль, вміння передати жіночність і тендітність, потужна енергетика та заряд позитиву.

Палига І. В.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
наук. кер. – викладач Гальчич І. П.

МЕДІА ЗАСОБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Сприймаючи виклик часу, сучасна соціальна сфера реагує змінам та нововведенням. Дедалі в усі напрямки соціальної сфери проникає цифровізація.

Один з найважливіших аспектів розвитку соціальних медіа – це шалені темпи цього процесу в сучасному світі, що часто випереджають відповідні наукові дослідження. Тож для того аби вивчення соціальних медіа було ефективним, науковці особливу увагу повинні приділяти широким узагальненням щодо довготермінових перспектив їхнього розвитку.

Щодо тлумачень значення слова «медіа» Джеймс Лалл визначає як комунікаційні галузі та технології, що включають пресу, радіо, телебачення тощо[2].

Звичайно, що мас-медіа підпадають під контроль з боку влади (держави, правлячих еліт, політичних партій). Цей контроль здійснюється за допомогою державного регулювання, механізмів цензури, ідеологічного пресингу різних політичних і владних утворень. Водночас мас-медіа є засобом формування і речниками громадської думки [1].

Використовуючи засоби масової інформації, можна впливати на думку, рішення, вибір людини.

На сьогоднішній день, інформація, що стосується соціального забезпечення, соціального захисту та соціальної підтримки людей широко висвітлюється в просторах мережі Інтернет, на телебаченні, в соціальних мережах, офіційних сайтах, в тому числі й Міністерства соціальної політики України.

Таким чином, уповноважені органи комунікують з населенням стосовно різних соціальних питань, сповіщають про новини в соціальній сфері та дають можливість вільного доступу до інформації.

Варто зазначити, що мас-медіа проєктують певне соціокультурне середовище. Адже трансляція культури соціальної політики в країні сприяє її відтворенню в житті людей та наступних поколінь, відіграючи виняткову роль у формуванні соціальних цінностей, норм та переконань людей [4].

Існує багато сайтів з фейковою інформацією, новинами, так званна «жовта преса», яка пускає чутки з того чи іншого питання, що стосується добробуту людей, тому варто критично аналізувати прочитані чи прослухані новини, вишукувати інформацію на офіційних сайтах, слухати та дивитися національні канали.

Отже, можна стверджувати, що ЗМІ спроможні впливати на підсвідомість людей на різних рівнях організації. Добре, коли це спрямовано на позитивні роздуми інформації, що хотіли донести до отримувача, але буває й так, що Проте, медіа це лише один сет стратегії втручання. ЗМІ можуть впливати на всіх рівнях організації, оскільки зростає розуміння суспільством і урядовими структурами держави щодо значущості використання мас-медіа чимдалі зростає, а відтак поширюється розуміння людської поведінки у соціальних системах.

Список використаних джерел

1. Костенко Н. Теоретичний дискурс про медіа та масову комунікацію. *Соціологічна теорія : традиції та сучасність*. Київ : Інститут соціології НАН України, 2007. С. 290–312.
2. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід. Київ, 2002. 264 с.
3. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації / пер. з англ. О. Возьна, Г. Сташків. Львів : Літопис, 2010. 538 с.
4. Почепцов Г. Теория коммуникаций. Киев : Москва : Ваклер ; Рефл-бук, 2001. 656 с.
5. Яремчук С. Соціологія масової комунікації. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 248 с.

Пенчук В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пенчук І. Л.

PR-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

На сьогодні в українському політичному просторі поняття «публічна політика» отожднюється з поняттями «державне управління», «державна політика», «державна служба». А до функціональних компетентностей державних службовців зокрема належать такі, як: вироблення стратегії публічної політики та управління публічними справами [2, с. 112]. Водночас ряд науковців наголошують на концептуальних розбіжностях між «публічною» та «державною» політикою, які полягають зокрема:

- у механізмі їх формування, а саме – чи представляються та враховуються інтереси всіх зацікавлених сторін (першочергово суспільства);
- у їх спрямуванні, а саме – чи забезпечується «суспільний», а не лише «державний» інтерес;
- у їх реалізації, а саме – чи враховуються такі новітні тенденції щодо глобалізації, впровадження інформаційних технологій, електронних суспільних взаємодій [3, с. 192–193].

Відповідно public relation є невід'ємною складовою публічної політики в державному секторі. Ефективні публічні комунікації мають дворівневу систему: зовнішню та внутрішню. На внутрішньому рівні «здійснюється обмін інформацією, ідеями, цінностями конкретних суб'єктів політичної діяльності, внаслідок чого відбувається формування програм та стратегій розвитку, що відповідають потребам суспільства та направлені на забезпечення якісних перетворень політичної системи» [1, с. 142], на зовнішньому – «комунікації передбачають взаємодію між політичною системою та суспільством, що формується завдяки діяльності політичних партій, суспільно-політичних організацій...» [1, с. 142]. Сучасні pr-технології за посередництва електронної комунікації дозволяють всі три аспекти державного управління: формування, спрямування та реалізацію, узгоджувати із суспільством. Завдяки активному розвитку мережі Інтернет уможливились пряма комунікація, взаємодія та зворотній зв'язок між державними органами і суспільством, між зовнішнім і внутрішнім рівнями політичної системи.

Список використаних джерел

1. Хорішко Л. Вплив PR-технологій на функціонування політичної системи. *Політичний менеджмент*, 2012. № 1–2, С. 136–143.
2. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2016. 340 с.
3. Телешун С., Ситник С., Рейтерович І. Публічна чи державна політика – вітчизняна дилема вибору. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. Вип. 4. С. 185–196.

Сис Ю. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ІМІДЖ ОЛЕКСАНДРА ПЕДАНА ЯК ОБЛИЧЧЯ ПРОЄКТУ «ЕКСИ»

Основний ведучий шоу «Екси» – О. Педан, у якого є співведучі. У першому сезоні – це психологиня Віра Романова, яка допомагала парам зрозуміти їхні проблеми та підказувала, як їх вирішити. У другому та третьому сезонах співведучою стала психологиня Наталя Єжова, яка з О. Педаном разом допомагають парам проходити випробовування. О. Педан пояснює правила, стежить за учасниками та ходом випробувань, ставить запитання, допомагає розібратися в конфліктних ситуаціях, намагається спонукати пари до розмов чи дій, які покращать їхні стосунки, а також повністю керує ситуацією на знімальному майданчику й на екрані.

Ведучий О. Педан розмовляє гарною українською мовою, без дефектів мовлення. Зважаючи на те, що ведучий має самостійно керувати ситуацією на майданчику, зупиняти надмірні емоції та допомагати учасникам, він є досить суворим та серйозним, інколи навіть трохи жорстоким. Завжди поводить себе стримано, ставить учасникам чіткі уточнювальні питання, до кінця розбирається в деталях та робить усе, щоб отримати конкретну відповідь. Він не дозволяє собі сміятися з учасників та їхніх помилок, часто не сміється з жартів, особливо коли вони стосуються стосунків у парах та ставлення «ексів» одне до одного. Найголовніше те, що ведучий зберігає нейтралітет і не виділяє своїх улюблених героїв. Усе це підкреслює його серйозне ставлення до проєкту, до «колишніх», до його мети (допомогти зрозуміти парі, чи є в них шанси на спільне майбутнє) та підкреслює його професіоналізм. Стиль одягу ведучого з кожним сезоном змінюється, на відміну

від поведінки та манери ведення, які описано вище. У першому сезоні О. Педану був характерний молодіжно-спортивний стиль. Це могли бути джинси, футболка, світшот чи худі й спортивна куртка, піджак або пальто. Речі були різнокольорові, але не надто яскраві, не майоріли перед очима та не відволікали від загальної картини в кадрі. У другому сезоні стиль ведучого став більш офіційним. Він перестав додавати спортивні елементи (спортивну куртку) та різнокольорові речі. О. Педан почав частіше одягати костюми (штани та піджак) різних кольорів: синього, коричневого, блакитного тощо. У третьому сезоні з гардеробу О. Педана зникли яскраві кольори, але залишилася вся палітра пастельних. Він так само, як і в другому сезоні, одягається в штани (сині або чорні) та піджак (синій, чорний, блідо-червоний, темно бордовий, з лініями, маленькими крапками, квадратами). Сорочки в О. Педана завжди однотонні, але різних кольорів. Хочу зазначити, що ведучий завжди одягнений дуже стильно, а одяг доповнює його образ серйозного ведучого.

Ведучий О. Педан гармонійно виглядає разом зі своїми співведучими. І Віра Романова, і Наталя Єжова допомагають парам заглибитися в психологію їхніх стосунків, знайти причини непорозумінь, сварок та конфліктів і разом шукають шлях до вирішення цих проблем. Психологині не є професійними ведучими, вони гарно виглядають у кадрі, чудово розмовляють та висловлюють думки. Ведучі доповнюють, підтримують і розуміють один одного, працюють у команді, аби отримати позитивний результат. Проте О. Педан все-таки є головним у цьому проєкті, тому останнє слово завжди залишається за ним.

Порівнюючи образ О. Педана в проєкті «Екси» з його образом у шоу «Хто зверху?», варто спочатку відзначити різний формат цих шоу, попри їх спільний розважальний характер. У шоу «Хто зверху?» О. Педан не з'являється в кадрі, ми лише чуємо його голос, але ведучий веде себе більш розкуто, дозволяє собі жартувати та сміятися з жартів інших, адже шоу має веселити глядача. Натомість «Екси» повинні наштовхнути глядача на вирішення своїх проблем у стосунках, беручи приклад з учасників, тому тут ведучий О. Педан більш стриманий, серйозний та розважливий. Отже, особливості образу О. Педана як ведучого шоу «Екси» повністю зумовлені метою та завданнями проєкту.

Тонких І. Ю.

Національний університет «Запорізька політехніка»
к.філол.н., доцент

МЕСЕНДЖЕР «TELEGRAM» ЯК СУЧАСНА ПЛАТФОРМА КРОСМЕДІЙНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Останнім часом одним із провідних інформаційно-комунікаційних трендів стає кросмедіація – поширення контенту, адресованого масовій аудиторії, за допомогою різних платформ, як традиційних, так і цифрових. В умовах дигіталізації та глобалізації світу та стрімкого розвитку нових інформаційних технологій перехід ЗМІ на нові медійні платформи стає головним фактором їхньої конкурентоспроможності та життєздатності, тому обрана тема набуває сьогодні особливої актуальності.

Ще на початку XXI ст. структура ЗМІ була чітко диференційованою, адже вони поширювали свій контент за допомогою лише одного каналу. Швидкий розвиток комп'ютерних технологій та дигіталізація світу спричинили процеси конвергенції ЗМІ. Наразі однією з головних умов функціонування медіа стає адаптація контенту для різних каналів його розповсюдження.

Наявність сайту або навіть інтернет-аналогу друкованого видання вже не забезпечує розширення його аудиторії. Задля цілей тривалого і постійного зростання кількості читачів потрібно впроваджувати нові принципи інтерактивної комунікації.

Реалізації цих завдань сприяють різні інтернет-ресурси, насамперед, це соціальні мережі, YouTube-канали та месенджери, оскільки саме вони надають можливість отримати доступ до найбільш широкої аудиторії. Значна частина користувачів мережі в усьому світі зараз віддає перевагу саме цим інтернет-ресурсам. Соціальні мережі та месенджери, які на початку свого існування виконували завдання індивідуальної міжособистісної комунікації, сьогодні трансформуються на потужні медійні платформи. Вони генерують і поширюють соціально значущий контент, адресований масовій аудиторії.

Більшість споживачів інформації у наш час віддають перевагу мобільним цифровим каналам. Вони шукають новини вже не у газетах, не на телеканалах і навіть не в інтернет-виданнях, а на тих інтернет-ресурсах, якими користуються щодня за допомогою смартфонів та інших гаджетів. Відповідно, процеси конвергенції ЗМІ та кросмедіації за останні декілька років значно прискорилися.

Месенджери можна вважати однією із найбільш зручних та перспективних кросмедійних платформ. Зберігаючи свій формат ресурсу для обміну особистими повідомленнями, вони сьогодні значно розширили свій функціонал. На початку свого існування у 2013 р. месенджер «Telegram» надавав можливість виключно індивідуальної комунікації. У 2015 р. з'явилася опція створення публічних каналів. Відтоді месенджер почали використовувати і з метою масової комунікації.

За 6 років у «Telegram» виникло багато публічних каналів, авторство яких може бути як індивідуальним, так і корпоративним. Telegram-канали засновують журналісти (Денис Бігус, Юрій Віннічук, Сергій Головнюв, Олександр Дубинський, Юрій Ніколов, Олег Новіков та ін.) і колективи редакцій («ТСН новини», «Радіо Свобода», «Слово і діло», «УНН», «УП» – «Українська правда» та ін.).

Ці ресурси виконують функції, притаманні традиційним ЗМІ: інформаційну, комунікативну, культурно-виховну, розважальну, пізнавальну, функцію соціальної організації тощо. Завдяки поширенню інформації різними платформами – у традиційних ЗМІ, в інтернет-виданнях, у соціальних мережах та месенджерах – стає можливим утримання існуючої аудиторії та привертання уваги нових користувачів.

Отже, сьогодні месенджер «Telegram» можна вважати вже не лише засобом міжособистісної комунікації, а ефективною платформою кросмедійної журналістики, яка здатна реалізовувати завдання та функції традиційних ЗМІ, розширювати потенційну й реальну цільову аудиторію та збільшувати масштаб інформаційного впливу.

Трофимчук А. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ВИСОКИЙ ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ АЛЛИ МАЗУР

Алла Григорівна Мазур – журналістка і телеведуча новин «ТСН» та «ТСН. Тиждень» на каналі «1+1», що виходять у прямому ефірі. Тематику для сюжетів ТСН стають події, що викликають резонанс в аудиторії. Від 1 січня 1997 року А. Мазур почала вести програму «ТСН» на каналі «1+1», це був перший в історії ефір програми, що дозволило стати Аллі Мазур головною особою та обличчям телеканалу. Наразі вона веде щотижневу інформаційно-аналітичну програму «ТСН. Тиждень».

Ще з перших років незалежності А. Мазур захопила глядачів своїм голосом та зовнішнім виглядом.. Її вимова чітка, як і життєва позиція, стиль, професіоналізм, акуратність в інтонації – все це створює чудовий і правильний образ ведучої новин. Алла Мазур як справжня ведуча інформаційної телепрограми має стриманий образ, що характеризується строгим зовнішнім виглядом та чіткою подачею інформації. Екранні образи Алли Мазур завжди бездоганні, мінімалістичні та продумані до дрібниць, але завжди є та унікальна деталь, за яку так приємно зачепитися поглядом. Привабливим в образі цієї телеведучої є те, що попри строгий регламент ведення інформаційних та аналітичних телепрограм, ведуча не втрачає своєї індивідуальності у стилі одягу і є цікавою особистістю.

Недарма Алла Мазур є найуспішнішою та найвпливовішою ведучою в Україні, тому що своїм прикладом вона показала усім, що, народившись у селі та не маючи великих фінансових можливостей, можна досягнути бажаного успіху завдяки кропіткій праці, бажанню вчитися та боротьбі зі своїми страхами. Ця телеведуча прикладом свого життя та сумлінної праці доводить, що все у наших руках і тут не обійтися без щирого бажання досягнути успіху у своїй справі та віри в себе.

На нашу думку, А. Мазур є прикладом телеведучої, з якою за останні роки відбулись найбільш сенсаційні трансформації. Ця ведуча ще з початку своєї кар'єри не боялась експериментувати зі стилем та змінювала зачіски. Залежно від ситуації її можна побачити як у стриманому елегантному костюмі чи сукні під час ведення програми, так і в джинсах з кросівками в ролі гостя.

Справжня трансформація сталась у 2020 році, коли ведуча з'явилася в ефірі без перуки, яку носила під час боротьби з онкологією. Ця подія стала резонансною для світу ЗМІ та залишається гучним посилом для всіх глядачів, а особливо онкохворих людей. Вона стала великою підтримкою для всіх людей з таким діагнозом, надихала не здаватися, вчила приймати себе, любити, бути щасливим і боротися за своє майбутнє.

На наш погляд, ведучі Алла Мазур та Наталія Мосейчук мають багато спільного у своїй професійній діяльності. Наталія Мосейчук – українська журналістка, телеведуча програми «ТСН» та аналітичного ток-шоу «Право на владу» на телеканалі «1+1». Вона вдало тримає ситуацію у студії під своїм контролем. Наталія Мосейчук не боїться висловлювати свою думку, задавати різкі запитання та йти на конфронтацію з гостями студії, що робить програму жвавою та цікавою, але водночас без некультурних і неправомірних дій усіх учасників дискусії. Це дуже важливо – зберігати стриману атмосферу і при цьому добитися потрібних відповідей від гостей студії. Алла Мазур також є прикладом професійної, зібраної та рішучої ведучої з чіткою позицією.

Отже, Алла Мазур є першою телеведучою новин «ТСН», що зробило її унікальною та незабутньою у своєму жанрі, але особливим є те, що вона за такий великий проміжок часу не втратила свого хисту та визнання серед глядачів. Вона є прикладом професійної телеведучої, талановитої творчої особистості та щирої, працьовитої і мужньої людини. Її життєвий шлях і погляди мотивують та вселяють надію у мільйони глядачів. На наш погляд, Алла Мазур є повністю заслуженою рекордсменкою професійних нагород та улюбленицею глядачів, адже пройти непростий та водночас цікавий життєвий шлях і виконувати на такому високому рівні свою роботу – це неодмінно заслуговує великої поваги.

Фільграф О. Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

СКЛАДОВІ ІМІДЖУ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ КАТЕРИНИ ОСАДЧОЇ

Пілотний випуск програми «Світське життя» вийшов в ефір 10 травня 2005 року. Програма показує нам життя зірок, різноманітні світські заходи за їх участю, а також те, що приховується за ширмою зіркового життя. Формат програми – це маленькі бліц-інтерв'ю з політиками, із зірками та іншим бомондом. Катерина Осадча є незмінною ведучою цієї програми вже 16 років. Декілька років тому вона виклала у свій Instagram світлинку, яка була зроблена першою для промороліку. «12 років тому, у цей день, вийшов в ефір перший випуск «Світського життя», черговий #підстоп і далі #тількивперед до нових журналістських звершень. Світлинці теж 12 років, перше фото для промопрограми», – підписала фото К. Осадча. До кар'єри ведучої дівчина працювала моделлю в Західній Європі та Японії, після 18 років повернувшись до України: «Японія була найбільшим випробуванням дитинства. Люди з іншим менталітетом, трудовою етикою, що не роблять знижок ані на вік, ані на статеву», – пригадувала якось Катерина. Попри складну роботу моделі вона досі дякує долі за отриманий досвід, який її неабияк загартував.

Попри свою любов до телебачення з дитинства К. Осадча вступила до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на історичний факультет. «Тоді було дуже складно вступити на журналістику. А оскільки на той момент я працювала манекенницею і закінчувала школу екстерном, я вибрала легший варіант. Але для себе я розуміла, що до журналістики все одно прийду. І так сталося, що журналістики я вчилася на практиці, а не в вузі. Головними моїми вчителями були продюсери. Хоча чому були? Я досі у них вчуся», – зізнається К. Осадча.

К. Осадча, мабуть, є найяскравішим прикладом різниці між екранною особистістю ведучої та її справжньою поведінкою: як ведуча має екранний образ світської левиці, хоча у житті дуже скромна, чемна й ніжна жінка. Іміджова ознака К. Осадчої у «Світському житті» – капелюшки. На кожному світському заході ведуча щоразу з'являється в новому головному уборі. За роки існування програми К. Осадча одягла вже близько 1000 капелюшків. Крім зовнішнього вигляду, ведуча шокує всіх запитаннями, а також умінням триматися у колі зірок – як українських, так і зарубіжних. Найвищим рівнем персоналізму відзначаються її бесіди з зірками. Вона виступає як учасник екранізованої дії: бере інтерв'ю, організовує дискусію між двома сторонами, проводить репортаж-розслідування, тим самим стає об'єктом співчутливої ідентифікації. К. Осадча завжди добре підготовлена до інтерв'ю, знає всі таємниці зірок, приховані факти з їхнього життя. Вона завжди готова до несподіваних поворотів розмови, може імпровізувати, переключитися на іншу тему розмови, змушуючи глядача довіряти їй.

Провести паралелі з іншими ведучими з 1+1 або взагалі українського телебачення складно. Адже К. Осадча є не тільки ведучою в студії, а й безпосереднім журналістом на всіх подіях.

Родзинкою К. Осадчої є її ексклюзивні капелюшки – це нове стилістичне рішення, чого не має жодна телеведуча в Україні. Катю часто порівнюють із Лесею Нікітюк через їх високий зріст, але вони зовсім різні: Л. Нікітюк – «проста дівка з Хмельницького», К. Осадча – справжня світська левиця.

Отже, імідж К. Осадчої – унікальний, який створювався багато років поспіль і постійно вдосконалювався. Коли на одному із інтерв'ю у неї запитали чи не хоче вона у майбутньому змінити роль ведучої на роль продюсера, вона відповіла: «Кожен повинен займатися своєю справою і досягати в цьому висот... Продюсерських амбіцій у мене точно немає. А ось як у ведучої – повно». Тож кожна людина може вдосконалювати свої вміння та навички, навіть якщо вона вже є професіоналом з великим досвідом.

Шаменкова Є. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
наук. кер. – д.соц.ком., професор Пономаренко Л. Г.

ІМІДЖ ВЕДУЧОГО ТРЕВЕЛ-ПРОГРАМИ «СВІТ НАВИВОРІТ» ДМИТРА КОМАРОВА

Майже 11 років програма «Світ Навиворіт» транслюється на каналі 1+1. 11 грудня 2010 року відбулася прем'єра проєкту на телебаченні. «Світ навиворіт» – пізнавальна тревел-програма. Автор програми і її ведучий Дмитро Комаров не просто мандрує, а насамперед досліджує майже нікому невідомі місця в усьому світі та факти про них. Дмитро з дитинства мав хист та бажання до журналістики: свою першу статтю написав у 12 років, а вже в 17 років почав працювати редактором.

Ідея знімати цей проєкт прийшла до Д. Комарова під час однієї з мандрівок. Автор програми розповів: «Повертаючись до Києва та роблячи газетні публікації, фоторепортажі та фотовиставки, я раптом відчув, що мені не вистає можливостей для передачі об'ємності побаченого. Коли ці думки з'явилися, я почав брати в поїздку „мільніцю“ та знімати невеличкі ролики – тренуватися». До речі, Д. Комаров був досвідченим мандрівником ще до появи цього проєкту і вже тоді об'їздив більше двадцяти країн.

На відміну від багатьох ведучих Д. Комаров став відомим завдяки поєднанню хобі, нових ідей і старань. Це не був кастинг на вже готовий проєкт телеканалу «1+1». Д. Комаров запропонував телеканалу готову передачу. Зараз зрозуміло, наскільки правильним вибором було запустити програму в ефір.

Стиль мовлення у Д. Комарова досить простий, деколи з гумором. Проте в словах ведучого немає нахабства. Він часто вибачається перед людьми у своїх випусках, коли справді відчуває провину. Один з останніх випадків був у Китаї, коли ведучий не знав традицій і обійняв на фото дружину голови мафії. Дмитро дуже наполегливий і завжди намагається досягти головної цілі у випусках. Попри заборону зйомок чи несприятливі погодні умови, Д. Комаров завжди іде до останнього. Ведучий у 2017 році брав участь у відомому проєкті «Танці з зірками». Не все вдавалося й тому досить часто це ставало приводом для сміху глядачів, а пізніше до пародій на Дмитра у комедійних програмах. Проте він не звертав на це уваги й продовжував, і навіть сам жартував з приводу свого вміння танцювати. Більшість випусків авторської програми ведучого досить небезпечні і часто тримають глядача в напрузі. На зйомки програми «Світ навиворіт» Д. Комаров одягається зручно, зазвичай, по-спортивному. Це дає змогу швидко знаходити спільну мову із представниками різних культур і вільно пересуватися.

Глобальних трансформацій образу ведучого в цьому проєкті не було. Єдина трансформація відбулася під час створення проєкту: це зміна діяльності від редактора до ведучого. Провести паралелі між Д. Комаровим та іншими ведучими дуже складно. Єдиний приклад Андрія Біднякова – відомого ведучого тревел-програми «Орел і Решка». Андрій більше жартує і створює комічний образ на відміну від Д. Комарова. Схожість між цими ведучими полягає в однаковому форматі програм, які вони ведуть. Але задум програм і спосіб ведення відрізняється. Нещодавно Д. Комаров почав зйомки нового проєкту «Мандруй Україною». Тут ми можемо провести паралелі з ведучою Лесею Нікітюк. Кілька років тому Леся була ведучою схожого проєкту «Le маршрутка». Дмитро і Леся однаково мандрують у проєктах і показують найцікавіші куточки України.

Отже, враховуючи все сказане вище, варто відзначити, що Д. Комаров має власний і не схожий ні на кого образ, що додає ведучому професіоналізму. Він зміг створити такий образ, який цікавий і приємний аудиторії. Недаремно його авторська програма «Світ навиворіт» існує одинадцять років на просторах телебачення та є дуже рейтинговою й досі.

Швець Д. В.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
наук. кер. – д.соц.ком., професор Чекштуріна В. М.

ЖУРНАЛІСТИКА РІШЕНЬ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ЗМІ

Сьогодні актуальною проблемою є песимістична подача новинного контенту українськими ЗМІ. В матеріалах часто підіймаються важливі проблеми різного характеру, але без трансляції їх вирішення. В той час

на заході вже давно користується популярністю конструктивна журналістика, яка зобов'язує медіа демонструвати перспективу виходу. Метою моєї роботи є аналіз основних характеристик журналістики рішень та виокремлення головних переваг її впровадження на український медіаринок.

Журналістика рішень – це нова тенденція в медіа, яка повільно закріплюється в академічних колах і включає сферу комунікацій, що базуються на повідомленні про новини, орієнтованих на вирішення. Перша у світі дисертація з конструктивної журналістики була завершена в Школі журналістики та масових комунікацій при Університеті Північної Кароліни, Чапел-Хілл, у 2015 році Кареном Макінтайром. [1]

Замість того, щоб лише повідомляти про проблеми, за допомогою журналістики рішень відправник звертається до споживача з певною інформацією, яка направлена на покращення ситуації або ж її цілковите усунення. Журналіст не відображає свою думку, він не займається реалізацією розв'язання проблеми, а лише інформує суспільство про те, які існують шляхи для подолання бар'єру. Схема викладу матеріалу згідно з цією тенденцією така: постановка проблеми - її аналіз – пошук схожого кейса – розповсюдження (можливе залучення професійного експерта). До речі, для демонстрації подібної ситуації можна відбирати не тільки історії з успішним фіналом, а й невдачами також.

Цю тенденцію корисно впроваджувати в організацію робочого процесу ЗМІ українського медіаринок. Журналістика рішень вимагає невеликого обсягу матеріалів, не вимагає редагування буденного графіка працівників. До того ж залучення до робочого процесу «контенту без деструктиву» може стати економічно вигідним рішенням, оскільки тенденція значно розширить географію читачів. Впровадження журналістики рішень покращить імідж медіа, збільшить рівень довіри. Цей крок не тільки підкреслить готовність до змін, а й продемонструє високий рівень обізнаності професіоналі у сфері медіатрендів. А ще журналістика рішень навіть здатна вплинути на формування УТП виробника, виділивши його на фоні конкурентів, бо сьогодні в Україні ще й досі не має ідеального прикладу медіа, яке б повністю впровадило принципи «контенту без деструктиву». До того ж журналістика рішень сприяє медіаграмотності, розвиває критичне мислення, формує повну картину для розуміння ситуації, створює можливості для соціальних змін. У час глобальних криз журналістика рішень може активізувати громади і протидіяти відчуттю безсилля. Особливо це стосується молодого покоління, яке має багато можливостей та енергії, які достатньо тільки направити у правильний напрям.

Отже, впровадження принципів журналістики рішень на український медіаринок здатне позитивно вплинути на багато процесів як виробничого характеру, так й споживацького. Ця тенденція сприяє модернізації журналістики та зміцнює суспільство загалом.

Список використаних джерел

1. Gyldensted C. «Innovating News Journalism through Positive Psychology». «University of Pennsylvania Scholarly Commons». 2011.
2. McIntyre K. « Archived 2014-12-21 at the Wayback Machine.

УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Пархоменко Є.М., Репешко О. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – доцент Леонова Н. В.

МОВНА ПОЛІТИКА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

В одній з останніх публікацій Кембриджського університету професор Б.Сполскі визначає мовну політику як систему з трьох взаємопов'язаних, проте незалежних компонентів:

Від мовної політики залежить ситуація у багатомовному суспільстві – уряд може стимулювати розвиток багатомовності в державі, або звужувати функціонування мов недержавних націй, нерідко доводячи їх до повного вимирання.

Звуження функцій і зникнення мов спричиняється використанням нерідної мови в школах, вищих закладах освіти, масовим знищенням населення на завойованих територіях країн, насильницьким виселенням корінних жителів з їхньої споконвічної території, тощо.

Мовна політика – сукупність ідеологічних постулатів і практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні або на розвиток мовної системи у певному напрямі [2].

Мовна політика стосується і нормалізації літературної мови – вироблення та впровадження усних та писемних мовних норм, усталення термінології тощо.

Мовне планування є цілеспрямованою активною діяльністю щодо впливу на функціонування, структуру чи вивчення мов або діалектів в мовній спільноті. Воно часто асоціюється з урядовим плануванням, але також використовується різноманітними неурядовими організаціями або навіть окремими особами. Цілі мовного планування відрізняються в залежності від багатьох факторів, але зазвичай включають прийняття рішень та їх можливі наслідки для сфери комунікації. Планування або вдосконалення ефективної комунікації може також призвести до інших соціальних змін, зокрема мовної (і загалом етнічної) асиміляції, таким чином забезпечуючи інші мотиви для такої діяльності – об'єднання нації, підняття престижу держави, захоплення нових територій тощо.

– **Мовне планування**, або **мовний менеджмент**, – спроби членів мовної спільноти, що мають відповідні повноваження, змінити мовну ситуацію, зокрема через примушування або стимулювання інших осіб до використання іншого діалекту чи мови [3].

На думку французького мовознавця Ж. Вандрієса, лише вивчаючи суспільну роль мови, можна скласти собі уявлення, що таке мова. Вона – визначальний атрибут нації та держави [4].

Наприкінці хочу зазначити: кожен з нас є учасником мовної політики: ми обираємо якою мовою говорити і писати, якою пишатися і яку вивчати, яку удосконалювати. Більше того, кожен може стати учасником мовного планування – через особисті дослідження і працю, навчальні заклади, громадські організації, державну службу і виборні посади.

Окрім того, слід зазначити, що за роки державної незалежності в масовій свідомості русифікованої частини українського населення відбулись певні психологічні зміни у ставленні до української мови. Надання українській мові статусу державної підняло її престиж.

Публічне управління – це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики. Так цей термін визначив англійський державний службовець Десмонд Кілінг у 1972 році [1, с. 15].

– **Реальна мовна практика** членів мовної общини – яку мову чи діалект вони використовують для кожної конкретної комунікативної функції, конкретного співрозмовника, тощо.

Словосполучення «мовна політика» з'явилося одразу після закінчення Другої світової війни, коли на рідні стикнулися з проблемою збереження етнічних мов та діалектів. В Європі цю проблему вирішили так: як тільки визначені Версальським та Паризьким мирним договором нові кордони були встановлені, добровільні та примусові масові переселення народів доводили етнічну «чистоту» кожної держави-нації до того рівня, коли рішення про визнання чи ігнорування прав національних меншин залежало виключно від доброї волі уряду. Згодом статус тієї чи іншої мови закріплювався офіційно в конституціях і законах.

Таким чином, все частіше з'являються заклики до переосмислення можливості «мовного планування» та запровадження більш комплексного підходу, свого роду мовного менеджменту, розробляти який, було б завданням публічних управлінців.

– **Цінність мови чи діалекту** для окремої спільноти, усвідомлення їх важливості. Така ідеологія може збігатися з офіційною державною політикою, а може й бути об'єднавчим фактором опозиції.

Що стосується мовної політики в Україні – то тут ускладнює ситуацію проблемне питання двомовності, яка перешкоджає реалізації функцій мови в повному обсязі, оскільки при такому стані речей одна мова втрачає свої можливості, а інша не може їх зреалізувати, бо не є мовою більшості. Це зумовлює розподіл функцій між мовами спілкування, що перешкоджає обом мовам функціонувати в суспільстві в повному обсязі. Натомість у науці, що керується об'єктивними критеріями, доведено, що на масовому рівні двомовність у країні гармонійною ніколи не буває. Вона є станом нестійкої рівноваги, що має тенденцію або до перетворення на одномовність, або до розпаду держави через міжмовний конфлікт. Тому питання повноцінного функціонування мови в комунікативному просторі країни залишається актуальним. На особливу увагу заслуговують функціональні можливості мови, які повинні реалізовуватися таким інститутом, як «державна мова». Консолідує суспільство, спільна мова стимулює розвиток стійких політичних, економічних, культурних зв'язків на рівні світової спільноти, а отже, в цьому випадку ознаками інтеграційної можливості мови є: формування єдності, пов'язаної з процесами національно-культурної ідентифікації, підвищення імунітету щодо зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих впливів, регулювання та проектування культурних процесів та їх

підтримка, організаційність, пізнавальність – нагромаджує у мові досвід поколінь, інформаційність, державно-управлінське забезпечення, міжнаціональне спілкування, національне об'єднання.

Список використаних джерел

1. Keeling D. Management in Government. London : Allen & Unwin, 1972.
2. Кулик В. Мовна політика. *Політична енциклопедія*. Київ : Парламентське видавництво, 2011.
3. Спольскі Б. Педагогічна лінгвістика: введення. Роулі : Массачусетс : вид-во «Newbury House», 1978.
4. Гошовська В. А. Мовна політика в Україні. Київ, 2013. 36 с.

Шаблієнко А. В.

Східноукраїнський національний університет імені В. Даля

ЯК ЗАОХОТИТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ВІКУ ВИВЧАТИ УКРАЇНСЬКУ МОВУ?

*«Мова – то серце народу:
гине мова – гине народ.»
Іван Огієнко*

Багато мовознавців, незлічена кількість письменників і вчених, відомі іноземні діячі та навіть прості люди з далеких часів висловлювали свої думки стосовно багатства, краси та милозвучності української мови («Бринить-співає наша мова, чарує, тішить і п'янить» Олександр Олесь, «Мова – духовне багатство народу» Василь Сухомлинський); присвячували їй свої поезії, наукові роботи. Нашою мовою спілкувалися у радості, горі та навіть у неволі («Рідна мова на чужині ще милішою стає» Павло Грабовський).

Українська мова – є третьою з-поміж усіх мов світу за мелодійністю, лексичним і фразеологічним багатством, величезними словотвірними можливостями, синтаксичною гнучкістю. Ця мова є дуже цікавою та навіть історичною, проте у дошкільному віці приділяють недостатньо уваги вивченню української мови.

Метою моєї роботи є дослідити, як можна заохотити дітей дошкільного віку до вивчення української мови. На мою думку, у 21 столітті це питання є дуже актуальним.

Я вважаю, що ще з малого віку слід знайомити дитину з її власною мовою, адже мова кожного народу – це її генетичний код, духовна спадщина.

На жаль, у дитячих садочках це питання вважають не дуже актуальним, бо діти не зацікавлені цим, їм важливіше танцювати, ніж вивчати мову.

Викладачі не мають певних знань стосовно того, як можна зацікавити вихованців та як у ігровій, цікавій, доступній формі можна займатися з дітьми вивченням їх рідної мови.

На мою думку, заохотити дітей до вивчення української мови можна наступним чином:

- Використовувати набагато більше мультимедійних занять (наприклад: вмикати дітям цікаві відеоролики на українській мові, слухати та запропонувати пісні українською мовою);
- Проводити розважальні та інтелектуальні заходи на рідній мові (влаштовувати спектаклі, костюмовані вечірки, переодягатися у різних казкових героїв та розігрувати сценки);
- Застосовувати цікаві форми навчання.

Підсумувавши вище сказане, можемо дійти висновку, що щоб заохотити дітей до вивчення української мови потрібно лише знайти особливий підхід до них, використовувати ігрові форми навчання, щоб дітям було цікаво.

Шуленок О. С.

Київський університет імені Бориса Грінченка
наук. кер. – д. філол. н., професор Стишов О. А.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ОРНІТОКОМПОНЕНТОМ ПІВЕНЬ (КОГУТ)

Назви свійських і диких птахів є досить поширеними компонентами фразеологічних одиниць (далі ФО) сучасної української мови. У нашому дослідженні ставимо за мету описати семантичні риси фразем, до складу яких входить орнітономен **півень (когут)**.

Півень (когут) – свійський птах із червоним гребенем на голові, пишним хвостом і шпорами на ногах; самець курки; чарівна птиця бога Сонця (залежно від кольору оперення символом Сонця і живого вогню є білий півень; чорний – символ ночі, смерті, підземного царства та його вогню; сірий – досвітку; червоний – ранкової зорі). Півень – жертвна птиця, адже відомо, що ще за часів Святослава після поховання загиблих побратимів занурювали живих півнів у хвилі річки [1, с. 451-452].

Чимало стійких словосполучень і виразів пов'язано зі співом півня, зокрема: *півень співає, поки рано, а далі спить, аж потім; співатиме півень чи ні, а день буде; так когут піє, як уміє; півня на заріз ведуть, а він каже: «Кукуруку!»* та ін. Значна кількість виразів свідчить про те, що українці визначали час за співом півнів. Наприклад: *до (перших) півнів* «близько до півночі»; *до других півнів* «за північ, до середини ночі, до пізнього часу»; *до третіх півнів* «до ранку, до світанку»; з *(третіми) півнями*, коли *півень очі одкрив*, коли *півні співають* «дуже рано» та ін. Варто зазначити, що ФО *пускати (ловити) / пустити (зловити) півня* вживається на позначення людини, яка видає фальшиві звуки під час співу чи декламації. Фразема *як півень (петух) недорізаний* описує того, хто дуже сильно кричить. Натомість про людину, яка втратила голос, кажуть: *півень засів у горлі*.

В українській культурі про *півня* говорять як про символ господарства: *і півень на своєму гнізді (смітці) гордий; два півні і дві господині не згодяться ні завтра, ні нині* та ін. Фразеологізм *(дивитися) як півень на тік* позначає стан зосередженості. Натомість про метушливу особу говорять: *носитися як петух із яйцем*. Гордовиту людину описують за допомогою виразу *ходити півнем*. Фраземи *півником наскакувати, як петух скакати* вказують на того, хто прискіпується до кого-, чого-небудь. Недбалість, неохайність, зокрема в процесі письма, позначають так: *писати як півень хвостом, як півень хвостом начеркав*. ФО *півень*

без гребінця окреслює розумову обмеженість людини. Про того, хто легко нажив неприємностей, кажуть: *(попасти, потрапити) як півень у борщ*. За допомогою вислову *крашений півень* характеризують акуратного, напахченого, гарно вбраного, красивого парубка. Натомість ФО *як півень розмальований*, *як півень на ярмарок*, *як петух крашений (общипаний, гамбурзький)* вказують на людину, одягнену погано, без смаку, строкато.

Отже, у процесі нашого дослідження ми дійшли висновку, що орнітокомпонент **півень (когут)** вирізняється яскравою семантикою з-поміж інших птахів. Зокрема, засвідчено ФО на позначення рис характеру (хазяйновитість, зосередженість, метушливість, гордовитість, прискіпливість, недбалість, неохайність), зовнішнього вигляду, фізичних станів та ін. Значна кількість фразеологізмів пов'язана зі співом півня, адже це здавна допомагало людині визначати час.

Список використаних джерел

1. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
2. Білоноженко В. М. Словник фразеологізмів української мови. Київ : Наук. думка, 2003. 1104 с.
3. Мишанич С. В., Пазяк М. М. Українські прислів'я та приказки. Київ : Дніпро, 1984. 390 с.
4. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник східнослов'янських і степових говірок Донбасу. 6-е вид., доповн. й переробл. Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 552 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Адамович Д. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.н., професор Катаєв С. Л.

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне українське суспільство і протікаючі в ньому соціальні процеси ставлять перед людиною цілий ряд проблем, зумовлених такими чинниками, як принципова зміна базових норм і цінностей, розширення ціннісно-нормативних меж людської поведінки і діяльності, обмеження соціальних контактів, конструювання нової, «on-line», соціальної реальності.

Водночас, це розширює простір практичної діяльності соціальних працівників, у якому співіснують ідеї щодо природи людської поведінки і соціальних проблем, етичні норми професії, перелік технологій, послуг та стратегій втручання, чітке уявлення про логічну послідовність процесу соціальної роботи.

Проблеми, що виникають у сучасному українському суспільстві призвели до зростання потреби у соціальному супроводі, що долучає організацію соціально-економічної допомоги, правової підтримки, спрямованої на захист прав людини та громадянина, організацію медико-соціальної допомоги та реабілітації осіб, що постраждали від наслідків захворювання, профілактику емоційного вигорання та насильства, психологічну терапію та соціальну адаптацію.

Знання, вміння і цінності соціальної роботи визначають її форми та рівні, на яких вона відбувається, специфіку методів роботи з різними групами клієнтів, взаємозв'язок між цими компонентами практичної діяльності соціальних працівників. Особливістю методології соціальної роботи є її гнучкість, яка виявляється в постійній зміні змісту і форми роботи соціальних працівників, та дискретність, що дозволяє застосовувати широкий спектр моделей і підходів до виходу її складних життєвих ситуацій та покращення якості життя особистості. Саме тому соціальна робота потребує впровадження сучасних технологій та інструментів, а також підвищення якості підготовки фахівців соціальної сфери. Зокрема це стосується організації підвищення кваліфікації у сфері методичного забезпечення роботи з населенням під час пандемії та кризового консультування для психологів, педагогів, соціальних працівників.

Грунтовне значення має розвиток професійних цінностей і культури спілкування, заснованих на емпатії та повазі до людини, розвитку діалогового підходу до вирішення конфліктів та складних життєвих обставин.

Важливе значення має супервізійна підтримка, розвиток груп підтримки та відновлення, інтервізійних груп, індивідуальні консультації за запитом, розробка та поширення науково-популярного контенту (інфографіки, відеоролики, текстові матеріали) із рекомендаціями щодо зменшення ризиків (емоційних, інформаційних, поведінкових, особистісних та міжособистісних) під час пандемії з метою профілактики емоційного вигорання фахівців соціальної сфери.

Важливим напрямком розвитку соціальних послуг в умовах соціальних трансформацій є налагодження відкритого діалогу з отримувачами соціальних послуг, працівниками державних та комунальних установ, що їх надають, особливо на регіональному рівні, із галузевими профспілками, та в широкому сенсі – з населенням. Подібні громадські обговорення та консультації повинні стосуватися критичного обговорення конкретних механізмів, що впроваджуються, як-от оцінки якості послуг для тієї чи іншої вразливої групи, та **соціальних гарантій** які держава повинна забезпечити для **всього** населення.

Розвиток соціальної сфери та вдосконалення професійних компетенцій фахівців, що здійснюють професійну діяльність в сфері соціальної роботи, вкорінення в суспільній і масовій свідомості уявлень про ефективність подібної допомоги, розвиток системи підготовки відповідних фахівців дозволить в майбутньому значно підвищити рівень соціальної захищеності як суспільства загалом, так і кожної окремої людини.

Гавриленко А. О.

Фаховий Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – старший викладач Арабаджин М. В.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Проблема насильства наразі є однією з найгостріших соціальних проблем в Україні, зокрема це стосується проявів домашнього насильства, насильства у громаді, булінгу у закладах освіти. Окрім безпосередньої шкоди для здоров'я та добробуту постраждалих, насильство має вагомі суспільні наслідки: це, перш за все, втрати людських життів, втрати продуктивних членів суспільства внаслідок порушення психічного та фізичного здоров'я жертв насильства, кримінальна поведінка та відтворення жорстокості в суспільстві. Будь-який вид насильства призводить до деструкції особистості постраждалої сторони, саме тому, одним з найважливіших завдань соціально-педагогічної роботи є профілактика насильства, зокрема в умовах закладу загальної середньої освіти.

Всесвітня організація охорони здоров'я та інші міжнародні організації, що дотичні до проблем профілактики насильства застосовують «екологічну» модель, яка допомагає оцінити багаторівневу природу насильства. Екологічна модель визначає особисту історію та особливості жертви або кривдника, найближчого соціального оточення, а також характеристики суспільства. Ця модель підкреслює, що саме комбінація чинників, які діють на різних рівнях, впливають на вірогідність появи, повторення чи зникнення насильства.

Оскільки насильство – це багатогранна проблема, в якій поєднуються елементи біологічного, психологічного, соціального та екологічного характеру, то до боротьби з ним варто підходити одночасно з декількох рівнів. В умовах закладу загальної середньої освіти програми профілактики булінгу зазвичай долучають:

інформування щодо поняття та видів насильства, формування здорового способу життя, розвиток комунікативних навичок, розвиток спроможності до конструктивного вирішення конфліктів, зокрема за допомогою медіації. Крім того, важливим компонентом роботи соціального педагога є індивідуальні консультації, програми підготовки батьків, участь у програмах підвищення кваліфікації педагогічного складу тощо.

Найважливішим завданням соціального педагога в профілактиці булінгу у закладі освіти є об'єктивна оцінка потреб дитини, і це стосується як постраждалої сторони, так і кривдника. Методологією соціально-педагогічної роботи в аспекті профілактики насильства щодо дітей є концепція «допомоги для самопомоги», яка змінює свідомість й поведінку і дорослих, і дітей. Реалізація концепції передбачає: виявлення особливостей і проблем постраждалих та кривдників в аспекті запобігання насильству; формування позитивної мотивації до сприйняття соціальних послуг та стимулювання молоді до засвоєння інформації щодо протидії насильству; встановлення контакту з дитиною й членами сім'ї і надання їм комплексу соціальних послуг, який сприяє не тільки відмові від насильства, але й підвищенню соціального статусу, особистісному розвитку дитини та батьків; спрямування молоді до самопомоги в напрямку запобігання насильства через надання інформаційних послуг про установи та організації, які вирішують такі проблеми.

Заклад освіти відіграє важливу роль у створенні умов безпечного освітнього середовища, формуванні ставлень та навичок, які потрібні, щоб уникнути та запобігти проявам насильства, тому важливою формою роботи з учнями є запровадження діяльності Служби порозуміння, яка допомагає розвинути навички ненасильницької комунікації, медіації однолітків та впроваджувати відновні практики.

Слід звернути увагу, що захист дітей від жорстокості, попередження злочинів проти них є надзвичайно важливим, соціально значущим і актуальним завданням, вирішення якого носить міждисциплінарний характер. Це зумовлює створення міждисциплінарних команд з профілактики насильства, розвиток відкритих навчальних та інформаційних платформ для обміну досвідом, сприяння міжвідомчої взаємодії у програмах профілактики й реабілітації осіб, що постраждали від насильства та кривдників.

Дубяга С. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.соц.н., професор Зоська Я. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Молоде покоління є необхідним соціальним ресурсом суспільства – ґрунтом економічного, політичного та загальнокультурного становлення країни. Поруч із позитивними тенденціями у суспільному розвитку є й негативні прояви, до яких можна віднести девіантну поведінку підлітків, як одну з найпоширеніших сучасних проблем.

Актуальність питання про девіантну поведінку неповнолітніх обґрунтована цілою низкою чинників, серед яких на першому місці зростання дитячої злочинності, яке спостерігається в Україні. Таким чином, з'являється реальна загроза суспільству, оскільки в майбутньому саме сучасні молоді люди формуватимуть його рушійну силу і визначатимуть успішність його розвитку.

Девіантна (від лат. *deviatie* – «відхилення») поведінка завжди пов'язана з невідповідністю людських вчинків та дій встановленим у суспільстві чи соціальній групі нормам, певним стабільним стереотипам поведінки у тих чи інших ситуаціях.

Ця проблема пов'язана зі змінами у способі життя та поведінці підлітків в прогресивному світі, що пов'язані зі зміною суспільних орієнтирів, цінностей та загальноприйнятих норм культури та моралі, постійними соціальними трансформаціями сучасного суспільства. Розвиток та становлення дитини відбувається під впливом самого суспільства, а також чинних у ньому законів, установок та правил.

Втім, особливості даного розвитку полягає в тому, що підліток ще не стійкий до тих труднощів, з якими доводиться стикатися в процесі дорослішання. Це зумовлено тими змінами, що відбуваються у цьому віці, а саме статевим дозріванням. Нині нижня межа визначення підліткового віку дещо змістилася. Ще кілька десятиліть тому підлітковий вік починався орієнтовно у 10/11 років, нині він нерідко настає в 9 років і раніше.

Підлітковий вік сам собою є досить важким періодом у житті, оскільки у цей час відбувається активне формування особистісних і світоглядних установок, системи цінностей, мотивів і норм. Цей процес залежить від цілого ряду факторів, серед яких на першому місці стоїть соціальне середовище та психологічні особливості конкретної людини.

За відсутності медичної, психотерапевтичної та педагогічної підтримки девіантні реакції підлітків стають способом життя. Найбільш несприятливими варіантами є організована злочинність, алкоголізм, наркоманія, проституція. Підлітки та молодь з цих груп найбільш схильні до насильницької смерті, захворюваності на соціально значущі інфекції (туберкульоз, ВІЛ, ЗПСШ). Ускладненням девіацій є самогубства. Суїцид є результатом емоційної нестійкості, імпульсивності, відсутності професійної допомоги.

Найчастіше при комплексній соціально-психологічній адаптації девіантна поведінка підлітків має сприятливий прогноз – реабілітаційні і психотерапевтичні заходи дають позитивний результат. Великих зусиль вимагають випадки, коли девіація розвивається на фоні неврологічного та/або психічного захворювання. Профілактика ґрунтується на ранньому виявленні патологічних внутрішньосімейних відносин, проблем із навчанням.

Таким чином, девіантна поведінка неповнолітніх є однією з найсерйозніших проблем сучасного суспільства. Метою соціальної роботи щодо профілактики та соціальної адаптації девіантної поведінки підлітків є створення умов для повноцінного фізичного й психічного розвитку цієї категорії молоді, успішної їх соціалізації, подолання внутрішньоособистісних та міжособистісних конфліктів. Це можливо лише за умови створення позитивного педагогічного та соціального оточення, налагодження сприятливої атмосфери в соціальному середовищі та впровадженню ненасильницьких методів комунікаційного впливу та оцінки потреб підлітка при виборі технологій та методів соціальної роботи.

Дяченко Ю. В.

Новокаховський гуманітарний інститут ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
наук. кер. – к.психол.н. Діденко Г. О.

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

В даний час концепція активного довголіття, що розробляється Всесвітньою організацією охорони здоров'я, набуває особливої актуальності у роботі з літніми громадянами, виступаючи фактором оптимізації можливостей у галузі здоров'я та соціальної участі громадян у житті суспільства. Багатьом людям поважного віку потрібна допомога у відновленні та підтримці фізичного та психічного здоров'я, що потребує пошуку та використання різних методів роботи, за допомогою яких забезпечується поліпшення якості життя цієї категорії населення.

Одним із напрямків у роботі з людьми похилого віку є організація дозвільної діяльності за допомогою арт-терапії. Арт-терапія розглядається як інструмент допомоги, що сприяє формуванню здорової та творчої особистості, а також реалізації на практиці таких функцій соціалізації особистості, як адаптаційна, корекційна, мобілізуюча, регулятивна, реабілітаційна та профілактична. Основна мета даного напрямку – гармонізація їх внутрішнього стану, почуття рівноваги, відновлення здатності знаходити оптимальне [1].

При використанні даної методики посилюється творча активність для вирішення їх психологічних проблем, підвищується їх духовність, культурний рівень, відбувається залучення людей до спілкування, узгодження дій, відновлення їхньої самооцінки. Творча діяльність розвиває міжособистісні відносини людей похилого віку, зменшує стан відокремленості від інших, прискорює соціальну інтеграцію похилого віку людини.

Оптимальний формат майстер-класів – групові. Це пов'язано з тим, що у літньому віці люди гостро відчують дефіцит спілкування. Розмови з однодумцями йдуть лише на користь – у цьому можна перекоонатися, поглянувши на натхненні особи похилого віку під час занять [2]. Індивідуальний формат арт-терапії ефективний з використанням ізотерапії - для встановлення довірчих відносин рекомендується використовувати техніку спільного малювання.

Арт-терапія дозволяє людям похилого віку висловити усвідомлювані почуття та потреби, у тому числі й ті, вираз яких вербально ускладнено. Продукти образотворчої творчості є об'єктивним свідченням настроїв та станів літньої людини, що дозволяє їх використовувати і як діагностичний матеріал, і як засіб забезпечення зворотної зв'язку, дозволяє відстежувати характеристики процесу зміни станів.

Прийоми арт-терапії спираються на ідею про те, що будь-яка людина, як підготовлена, так і не підготовлена, здатна перетворювати свої внутрішні конфлікти у візуальні форми.

В арт-терапевтичній роботі з людьми поважного віку робиться основний акцент на відчуттях та почуттях, спогадах, огляді життєвого шляху, позитивних та негативних моментах їх існування в даний момент, можливості знайти соціально прийнятний вихід як позитивним, і негативним почуттям.

Арт-терапія та її напрямки є досить перспективними в роботі з людьми похилого віку. Її можливості полягають у підтримці як фізичної, так інтелектуальної активності, а також підняття емоційного тону.

Список використаних джерел

1. Ресурсні напрями в роботі з літніми людьми в стаціонарних закладах соціального обслуговування.
URL: https://mop-szn.my1.ru/PVT31/resursnye_napravlenija_v_rabote_s_pozhilymi.pdf (дата звернення: 28.10.2021).

2. Роль арт-терапії в житті літніх людей. URL: <https://www.seniorgroup.ru/experts/rol-art-terapii-v-zhizni-pozhilykh-lyudey/> (дата звернення: 28.10.2021).

Кумпанський О. О.

Національна академія Служби безпеки України
наук. кер. – д.і.н., професор Даниленко В. М.

РЕАКЦІЯ ІНТЕРНЕТ-АУДИТОРІЇ НА СТРАТЕГІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВИКЛИКИ УКРАЇНИ

Дослідження реакції інтернет-аудиторії на знакові події і явища в суспільному житті та міждержавних відносинах становить актуальну наукову проблему. Особливо це стосується сукупності питань, пов'язаних із зовнішніми загрозами та викликами для інформаційної безпеки України.

12 липня 2021 року президент РФ В. Путін на платформі kremlin.ru розмістив статтю «Про історичну єдність росіян та українців», написану російською та українською мовами. З приводу цього в українських та світових засобах масової інформації, зокрема, в мережі Інтернет було висловлено безліч коментарів, опубліковано статей та інтерв'ю. Реакція громадськості та урядовців надзвичайно важлива для розуміння ефективності мети та завдань статті, наслідків сприйняття тих чи інших її положень у різних соціальних групах і політикумі в Україні та за кордоном.

При підготовці матеріалу нами було опрацьовано 17 джерел : українські, російські та польські інтернет-видання, інтернет-платформу Міністерства оборони РФ, інтернет-ресурс МЗС Польщі, ресурси Youtube. Для дослідження обрано найбільш інтенсивний період відгуків на статтю російського президента – липень–вересень п. р. Підсумком проведеної роботи є такі висновки.

Думки в українському та російському суспільствах розділились. Головним предметом дискусії стали історичний принцип формування сучасних територій та культурна спадщина народів.

Проукраїнська позиція впливає з міжнародного права і ґрунтується на тому, що територіальна цілісність і суверенітет України недоторкані, а намагання провести ревізію кордонів, фальсифікуючи історичне минуле, є інструментом пропаганди й агресії. На цьому наголошують Президент України, українські громадські діячі, журналісти, пересічні громадяни.

Стаття викликала обурення в українському суспільстві. В коментарях стосовно публікації представники різних соціумів вважають, що публікація є відвертим посяганням на українські землі, а також що в ній присутня неповага до самобутності українського народу, як окремої нації. Проте такий підхід не є одноставним. Симптоматично, що частина відгуків прямо кореспондується з тезами В. Путіна.

На ресурсах польських інтернет-видань користувачі сформулювали концепцію, що стаття В. Путіна – це маніпуляційна зброя проти «умів» українського суспільства, реальна загроза для національної безпеки України та Європи загалом. Офіційні особи РП зазначили, що історію не можна змінити фальшивою інтерпретацією, як це намагається зробити Москва.

У російських офіційних колах статтю розглядають мало як не нормативний документ, обов'язковий до вивчення навіть у підрозділах Збройних сил РФ. Аналізуючи статистику опитування, проведеного ресурсом «Левада-центр», нав'язлива ідея В. Путіна утворення країни, об'єднаної єдиною історією, мовою, культурою з потужною економікою і розвиненою інфраструктурою набула схвалення в підконтрольному владі російському інформаційному просторі.

Російські інтелектуали-опозиціонери розглядають статтю як путінський план ліквідації державності України. Вони застерігають Україну від можливого вторгнення Росії після нанесення інформаційних ударів її очільниками.

Реакція інтернет-аудиторії на статтю В. Путіна «Про історичну єдність українців та росіян» є показовою. Стаття належить до різновиду стратегічного інформаційного озброєння. Його небезпека полягає в здатності вирішувати питання завоювання чужих територій, з одного боку, шляхом утвердження в російському суспільстві уміло сфабрикованих ідей торжества історичної справедливості, а з іншого – шляхом морально-психологічного зламу об'єкта агресії. Динаміка, масштаби, контент публікацій Кремля у контексті гібридної війни свідчать про черговий етап її ескалації в інформаційному просторі. Стратегічний інформаційний виклик для національної безпеки України потребує конкретних дій на випередження, зокрема, і в освітній галузі.

Нестеренко І. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н. Ігрушко А. Ю.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НЕНАСИЛЬНИЦЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Виникнення конфліктів є об'єктивним і неминучим явищем. Соціальні проблеми, що охопили сучасний світ – розвиток пандемії COVID-19, режим соціальної ізоляції, підвищена соціальна тривога, – стали підґрунтям не тільки для загальної емоційної напруги, але й виникнення проблем з психічним здоров'ям. Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) повідомляє про зростання на 20% випадків насильства у сім'ях, що спостерігалось у всьому світі за час карантину. Таким чином, проблема конструктивного врегулювання сімейних конфліктів наразі постає однією з найбільш актуальних завдань соціальної роботи.

Метою соціальної роботи з вирішення конфліктів є їх конструктивна трансформація, можливість виходу родини на новий рівень взаємин, знаходження нових можливостей для реалізації потреб кожної особистості та сім'ї в цілому. Конструктивні конфлікти породжують відповідальність і небайдужість, стимулюють оновлення і поліпшення стосунків між людьми. Отже проблема, здебільшого, полягає не в наявності самого факту конфлікту, а в тому, який характер він носить, деструктивний чи конструктивний, і яким чином розв'язується.

Однією з сучасних та найефективніших технологій трансформації та вирішення сімейних конфліктів є технологія ненасильницької комунікації, або «мови життя», запропонована М.Розенбергом. Технологія ненасильницької комунікації використовується у всьому світі в управлінні, бізнесі, освіті, психології, соціальній роботі тощо.

Вирішення конфліктів за допомогою ненасильницької комунікації – це прагнення отримати те, що дійсно має значення для членів родини без насильства, оцінки, приниження, звинувачення або погроз. Цей метод дозволяє оцінити ситуацію «тут і зараз», спираючись та потреби кожної особистості. Досягти цієї мети дозволяє дотримання чотирьох кроків: спостереження, почуття, потреби та запити.

Спостереження передбачає здатність визначити фактичну ситуацію – які вчинки або слова опонента покращують якість життя, а які – ні. Важливою умовою висловлення фактів є відсутність їх оцінки чи осуду. Наступним кроком є пояснення почуттів, пов'язаних з цим фактом. Далі слід визначити, які потреби пов'язані з цими почуттями. І нарешті, ненасильницьке спілкування передбачає висловлювання абсолютно конкретного прохання, пов'язаного з фактом, почуттями та потребами, які він викликає.

Таким чином, технологія ненасильницької комунікації ґрунтується на емпатичному слуханні – можливості бути почутим. Коли ми утримуємо увагу на чотирьох кроках і допомагаємо іншим робити те саме – ми створюємо потік спілкування доти, доки не з'явиться природне почуття співпереживання.

Технологія ненасильницької комунікації дозволяє соціальним працівникам проводити індивідуальні та групові консультації спрямовані на пошук нових стратегій вирішення проблемної ситуації, пошук можливостей задоволення потреб, розвиток особистої відповідальності кожного члена родини за розвиток конструктивної взаємодії при вирішенні конфліктних ситуацій та відновлення гармонії сімейних відносин.

Таким чином, технологія ненасильницької комунікації є необхідним інструментом у сфері надання соціальних послуг, вирішенні сімейних конфліктів та побудові гармонійних взаємовідносин. Принципи емпатії, уваги до людини, індивідуального підходу, добровільності найкраще реалізуються саме через застосування технології ненасильницької комунікації.

Олішевець Г. Ю.

Новокаховський гуманітарний інститут ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
наук. кер. – старший викладач Лісна С. М.

РОЛЬ СТРАХУ ЯК ТРАВМИ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Соціальна робота покликана створювати необхідні умови для забезпечення окремих осіб (груп) розвитку їхньої спроможності вибудовувати своє життя, мобілізувати внутрішні ресурси для подолання життєвих криз. Серед причин, що потребують ефективного соціального супроводу, вагому частину займають

травматичні ситуації – екстремальні критичні події, які володіють потужним негативним впливом, ситуації загрози, що вимагають від індивіда екстраординарних зусиль для управління (опанування) наслідками впливу. Часто травми виникають у зв'язку з безпорадністю перед обставинами, відчуття безсилля або дуже сильного страху. Травматичні події здатні знищити впевненість у можливості позитивного результату і безпеки. Саме тому такі події роблять людей надзвичайно вразливими й ранимими.

Парадокс полягає в тому, що сам захисний механізм, що спрацював в момент травмування, стає згодом причиною обмеження нашого життя. Він заважає досягати успіху, мати добре ставлення, бути щасливим, впевненим, приймати справжні та ефективні рішення. «Довіряти своїй інтуїції небезпечно» - девіз тіла. Тому тіло включає страхи, щоб не ввійти в «небезпечну» зону.

Травмуючі ситуації, що викликають страх, можна розбити на дві основні групи: викликані природними явищами і відносинами між людьми. Від природних явищ оговтатися простіше. Травма у відносинах - це результат людських відносин (ідентичності, насилля, сексуальна, приниження тощо). Травма викликає розкол психіки, породжуючи емоції переживання, зберігатися в нашій підсвідомості, тому нам так важко отримати до них доступ.

Всі травми завжди пробуджують первісну травму. Від глибини первинної травми залежить наша здатність справлятися з подальшими травмами і відновлюватися після них. Травма і страждання завжди є нашою реакцією на те, що сталося, а не самим фактом.

Травматична подія, що потребувала сильною, а іноді й позамежної мобілізації ресурсів для її подолання, сприяє появі у потерпілої людини відчуття розірваності життя на «до травматичної події» та «після». Відновлення відчуття безперервності життя дуже важливе для інтеграції досвіду подолання до історії життя потерпілої людини. Труднощі в тому, що якщо страх є, то це означає що відповідей на ці питання у людини поки немає. І знайти їх – це завдання непросте, зате творче й цікаве.

Щоб заново не проводити клієнта по травмі, головне - виявити його почуття, яке він зазнав у той момент. Так само важливо дізнатися, в яких ще ситуаціях він відчував подібні почуття.

Професійна допомога людям, які переживають страх, ґрунтується на розумінні серйозності питання. Для того, щоб розуміти їх, необхідно вміти слухати, присвячуючи цьому достатньо часу. Спілкуючись з травмованою людиною, яка виявляє свої почуття і переживання, соціальний працівник повинен демонструвати прийняття цих почуттів, навіть якщо вони не відповідають його очікуванням чи не збігаються з власною системою цінностей. Особливо важлива неосудлива манера спілкування тоді, коли людина проявляє гнів чи навіть ненависть. Професійний підхід також вимагає розуміння гніву людини з одночасним униканням персоналізації цього гніву і застосуванням поведінки захисту.

Не завжди вдається чітко окреслити проблему людини, яка переконана, що все погано і нічого змінити не можна. На цьому етапі відповідно до змісту конкретного випадку підбираються методики психологічної діагностики для вивчення психоемоційного стану, вищих психічних функцій і мотиваційної сфери особистості.

Тімоніна Т. С.

Фаховий Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к.соц.н. Ігрушко А. Ю.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАНІСТЕРАПІЇ

Дошкільна освіта є першою ланкою освітньої системи, що поряд із сімейним вихованням закладає основи соціокультурного становлення особистості, забезпечуючи формування комплексу ключових компетентностей.

Державний стандарт дошкільної освіти наголошує на рівному доступі до дошкільної освіти всіх дітей, у тому числі дітей з інвалідністю, дітей з особливими освітніми потребами, дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, утвердження людської гідності та гуманних взаємин між дітьми, батьками та вихователями, соціальну підтримку сім'ї та родинних стосунків. Освітні напрями дошкільних закладів долучають основні види діяльності, які збагачують досвід дитини та реалізуються як особистісне надбання за підтримки батьків в умовах родинного виховання.

В той же час, реалізація соціально-педагогічної підтримки та розвитку дітей дошкільного віку укладається неоднорідним розвитком адаптаційних ресурсів у дітей в умовах дошкільного закладу. Отже, особливого значення набуває впровадження інноваційних технологій та методик соціально-психологічної адаптації дітей дошкільного віку, а також розвиток педагогічних умов забезпечення адаптації дошкільників – комплексної взаємодія педагогів, психологів, медиків і батьків, спрямованих на всебічний розвиток дитини.

Однією з сучасних технологій соціально-психологічної адаптації дітей дошкільного віку є технологій каністерапії – один із видів лікування і реабілітації людини за допомогою звичайних або спеціально відібраних і навчених собак під наглядом кваліфікованих фахівців.

Міжнародна класифікація способів взаємовідносин між дитиною та твариною передбачає: терапію та реабілітацію за допомогою тварин, заняття за участю тварин, навчання за допомогою тварин.

Проведення терапії з використанням тварин показало свою ефективність в роботі з широким діапазоном соціальних і психологічних проблем. В даний час дослідники виділяють наступні напрямки її використання в роботі з дітьми:

- допомога в процесі соціалізації і поліпшення соціальної взаємодії;
- допомога дитині з низькою мотивацією;
- допомога дитині з проблемами концентрації уваги і гіперактивності;
- допомога дитині з затримками психо-моторного розвитку;
- допомога в подоланні почуття самотності, зниження соціальної ізоляції.

Каністерапія стає одним з найважливіших методів соціальної адаптації дітей з інвалідністю, у яких виражені такі порушення:

- затримка психомовного розвитку;
- інтелектуальні, сенсорні порушення;
- неволодіння мовою і навичками спілкування з іншими людьми;
- слабкий розвиток або не розвинені зовсім навички самообслуговування.

Таким чином можна виділити ряд функцій, які виконує каністерапія у процесі соціально-психологічної адаптації дітей дошкільного віку:

1. Психофізіологічна функція. Взаємодія з твариною може знімати стрес, нормалізувати роботу нервової системи, психіки в цілому.
2. Психотерапевтична функція. Взаємодія дитини з собакою може істотним чином сприяти гармонізації міжособистісних відносин.
3. Реабілітаційна функція. Контакти з тваринами є додатковим каналом взаємодії дитини з навколишнім світом, що сприяє як психічній, так і соціальній реабілітації.
4. Функція задоволення потреби в компетентності, що виражається формулою «я можу».
5. Функція самореалізації.
6. Функція спілкування.

Уколова О. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.соц.н. Зеленкевич Л. П.

СОЦІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА ОСІБ ТА РОДИН, ЩО ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Діагностичний інструментарій є основою професійної діяльності соціального працівника та єдиним базисом, на якому ґрунтується уся адаптаційна, корекційна, терапевтична і профілактична робота з сім'ями, що опинилися в складних життєвих обставинах. Відтак соціальна діагностика вимагає сформованості високого рівня поліфункціональної компетентності фахівця соціальної сфери.

Соціальна діагностика стану сім'ї є невід'ємною складовою соціального супроводу сім'ї, яка опинилася в складних життєвих обставинах.

Соціальна діагностика – це спеціально організований процес отримання інформації про вплив на особистість і соціум різних факторів з метою виявлення причин відхилень в індивідуально-психологічних якостях особистості, соціальної дезадаптації чи неблагополуччя, проектування соціальної роботи, визначення виду допомоги, що необхідний для усунення виявлених складних життєвих обставин.

Різновидом технологій соціальної діагностики, що використовуються при роботі з різними категоріями сімей, є оцінка потреб, орієнтована на безпосередньо визначення потреб отримувачів послуг, системний моніторинг процесу надання послуг і досягнутих результатів, а також як певний процес визначення базових даних, необхідних для подальшого планування результативної роботи з клієнтом з метою подолання його складних життєвих обставин. Новий Закон України «Про соціальні послуги» дає визначення оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах як аналізу належності особи/сім'ї до вразливих груп населення, її складних життєвих обставин та визначення індивідуальних потреб особи/сім'ї, переліку та обсягу соціальних послуг, яких потребує особа/сім'я.

Соціальна діагностика та оцінка потреб сім'ї передбачає: встановлення контакту, отримання основної інформації та з'ясування базових потреб; з'ясування ризиків та загроз для життя та здоров'я, потреби в негайних діях; визначення сильних сторін та ресурсів особистості; прийняття рішення про необхідність надання окремих послуг, вибору технологій та методів соціальної роботи.

З'ясовуючи потреби та визначаючи проблеми сім'ї, що потрапила у складні життєві обставини, соціальному працівнику важливо виявити переваги і обмеження клієнта щодо їх вирішення. Важливими ресурсами клієнта є його мотивація до позитивних змін, зацікавленість у вирішенні проблеми, задоволенні його потреб. Робота з клієнтом має бути чесною та відкритою. Кожен повинен розуміти ціль та мати доступ до інформації, яка про нього збирається.

Слід зазначити, що оцінка потреб – це не просто встановлення діагнозів, а врахування індивідуальної ситуації клієнта. Інформація, яка збирається про клієнта, його життєву ситуацію має бути чіткою і достовірною. Для забезпечення точності інформації, оцінювання слід регулярно оновлювати.

До кожного члена родини має застосовуватись однаковий підхід. Оцінювання та його результати не можуть піддаватись дискримінації по відношенню до когось через вік, інвалідність, стать, статеві уподобання, культуральну чи расову приналежність.

Отже, предметом соціальної діагностики є особливості розвитку складних життєвих обставин особистості, її поведінка і діяльність, резервні можливості особистості та сім'ї. Соціальний діагноз – це диференційоване, індивідуалізоване точне визначення сутності соціальної проблеми особистості на основі зібрання максимальної кількості даних про клієнтів, спосіб їхнього життя, найближче соціальне оточення, сім'ю, а також аналіз інформації для розробки плану соціальної допомоги.

Школяренко К. В.

Фаховий Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к.соц.н. Ігрушко А. Ю.

ІНСТРУМЕНТИ ФАСИЛІТАЦІЇ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Процес реформування соціальної сфери пов'язаний з розробленням і впровадженням компетентнісного підходу в систему професійної підготовки фахівців. Динамічний та суперечливий характер розвитку

сучасного суспільства вимагає оволодіння фахівцями сучасних технологій та методів соціально-педагогічної діяльності, що ґрунтуються на емпатії, толерантності, розвитку комунікаційного потенціалу.

Технологія фасилітації – це сучасний інструмент, що має значну перевагу в порівнянні з багатьма інтерактивними методиками. Соціальний педагог-фасилітатор у своїй діяльності зорієнтований на розуміння особистості, соціальної групи, оцінку їх потреб та ресурсів.

Соціальна фасилітація являє собою інструмент, спрямований на розвиток продуктивності діяльності індивіда за допомогою актуалізації його особистісних ресурсів у процесі соціальної взаємодії, передусім в групових методах роботи.

Фасилітація підвищує продуктивність групової роботи, залученість та інтерес учасників, розкриває їх потенціал, дозволяє ефективно обговорювати складні проблеми та спірні ситуації. Отже, фасилітація вчить також і навику, як поводитися з контрастами та конфліктами. Соціально-психологічна фасилітація спрямована на полегшення взаємодії всередині групи, що дозволяє підвищити ефективність процесу надання допомоги групі у виконанні завдань, вирішенні проблем чи досягненні угоди. Педагогічна фасилітація сприймається як спосіб навчання, у якому соціальний педагог займає позицію помічника і допомагає клієнту самостійно знаходити відповіді на питання і освоювати якісь навички. Також вона розглядається як інструмент стимулювання, ініціювання та заохочення саморозвитку та самовиховання за рахунок взаємодії соціального педагога та клієнта на основі діалогового підходу та емпатії.

Фасилітація в соціально-педагогічній діяльності може використовуватися з метою залучення особистості до вирішення соціальної проблеми, пошуку способів вирішення складної життєвої ситуації, залучення партнерів та волонтерів до соціально-педагогічних програм та проєктів, розвитку компетенцій та особистісних ресурсів.

Соціальний педагог-фасилітатор створює умови для формування знань та отримання навичок, керуючись індивідуальними потребами та запитамі клієнта, і це постає основним підґрунтям розвитку особистісного потенціалу. Зміщення акцентів у бік фасилітації означає також орієнтацію на ресурси; тобто, використання вже існуючого, індивідуального досвіду клієнта, його знань та потенціалу. Завдяки інструменту фасилітації соціальний педагог допомагає клієнту сформулювати цілі, виробити стратегії розвитку, рефлексувати навички та визначитися з існуючими викликами.

В основі фасилітації полягає свобода вибору, творчості, відповідальності особистості, повага до особистості та потреб клієнта. Таким чином, найбільш значимими характеристиками фасилітації в соціально-педагогічній діяльності є співробітництво, власна позиція, індивідуальність та рівність, саморозкриття, створення сприятливого соціального середовища. Соціально-педагогічна фасилітація як процес – це полегшення та посилення продуктивності навчання, соціального виховання та соціалізації, розвиток суб'єктів взаємодії за рахунок стилю комунікації та особистісних рис соціального педагога та клієнта.

Таким чином, соціальний педагог-фасилітатор стимулює процес соціалізації особистості і створює сприятливі умови для розвитку. Для цього необхідно сприймати динаміку групових процесів, передбачати потреби, що зароджуються, підтримувати мотивацію і постійно коригувати рамки для досягнення максимально ефективних умов соціалізації та соціальної адаптації.

Юпко А. Д.

Фаховий Коледж Класичного приватного університету
наук. кер. – к.соц.н. Ігрушко А. Ю.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Розлади аутистичного спектру являють собою особливі поведінкові стани, до яких відносяться власне аутизм, синдром Аспергера і неспецифічні порушення психічного розвитку. Зазначені розлади пов'язані з порушеннями функціонування мозку, наслідком яких є труднощі комунікації як зовнішньої (соціальної), так і внутрішньої (на рівні міркувань та рефлексії).

Ключовими орієнтирами концепції розвитку, навчання і соціалізації дитини з аутизмом є положення про природу дитячого розвитку, про культуротворчий потенціал сучасної освіти і сімейного виховання. Корекційна допомога здійснюється у процесі соціально-педагогічного супроводу, який орієнтується не лише на дитину, а на родину в цілому. Його заавданнями є: раннє виявлення проблем у розвитку дитини; комплексна діагностика психофізичного розвитку дитини; рання корекційна допомога дитині; психологічна допомога родині; навчання батьків педагогіці співробітництва з дитиною, методиці корекційно-розвивального виховання в умовах сім'ї.

Соціально-педагогічна підтримка передбачає корекцію і розвиток моторної, пізнавальної, емоційно-вольової та особистісної сфер; підвищення соціального статусу дитини шляхом залучення її в суспільно-корисну діяльність; сприяння всебічному гармонійному розвитку.

Довготривала робота соціального педагога з дитиною передбачає декілька основних стадій:

Перша стадія – налагодження стосунків. Це період побудови взаємин між сім'єю та терапевтом.

Друга стадія – розширення контактів.

Третя стадія – відчуження. Робота з дитиною ще продовжується, але відходять на другий план стосунки з сім'єю. Взаємини з дитиною стають більш партнерськими.

Модель соціально-педагогічного впливу може реалізуватися у формі консультативно-корекційної допомоги і корекційно-превентивного навчання; психолого-педагогічного супроводу процесу навчання. В залежності від гостроти проблеми, рівня розвитку дитини, ступеня участі значущих дорослих в корекційній роботі модель може допускати скорочену чи розгорнуту форму її реалізації.

Стратегічною лінією концепції соціально-педагогічної підтримки є консолідація проблем дошкільної і шкільної освіти дітей з РАС та сімейного їх виховання. Система супроводу, що розвивається за таким типом

здатна ефективно забезпечити усі форми роботи, які доцільні у системі психолого-педагогічного та соціального супроводу аутичної особи та її родини: попереднє консультування; діагностику ступеню аутичних відхилень; побудову індивідуального плану розвитку; роботу в домашніх умовах направлену на здобуття первинних соціально-комунікативних навичок та навичок навчання; роботу на здобуття та розвиток соціально- побутових навичок та навичок самостійності; методико-педагогічну допомогу; збереження та зміцнення родинних стосунків; інтеграцію аутичної дитини у дитячий колектив; спеціальні заняття, які сприяють розвитку, навчанню та соціалізації; роботу з розвитку соціально-комунікативних навичок; гурткову та клубну роботу з максимально можливою інтеграцією у коло однолітків, професійну підготовку та працевлаштування. Зміст занять має бути максимально спрямованим на розвиток дитини.

Враховуючи, що в сучасному суспільстві кількість дітей з РДА збільшується у геометричній прогресії, проблема психологічного та соціального розвитку аутичних дітей набуває більшої гостроти і потребує поглибленого вивчення та пошуку нових форм і методів роботи.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Аверіна А. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ У ПАРТНЕРІВ НОСІЇВ ВІЛ ІНФЕКЦІЇ

ВІЛ-інфекція, подібно стихійному лиху, охопила майже всі континенти нашої планети. За надзвичайно короткий час вона стала проблемою номер один для Всесвітньої організації охорони здоров'я, відтіснивши на друге місце рак і серцево-судинні захворювання. Мабуть, жодна хвороба не задавала ученим такі серйозні загадки за такий незначний термін. Війна з вірусом СНІДу ведеться на планеті з наростаючими зусиллями. Щомісячно в світовій науковій пресі публікуються нові відомості про ВІЛ-інфекцію і її збудника, які часто примушують змінювати точку зору на патологію цього захворювання. Людство святкувало перемогу над бактерійними інфекціями з моменту винаходу Пеніциліну і в подальшому численного арсеналу інших антибіотиків. Широкомасштабне використання щеплень для профілактики вірусних інфекцій дозволило зміцнитися помилковій думці, що віруси знаходяться під контролем людини. В результаті цього близько тридцяти років тому людське суспільство дійшло висновку, що інфекційні хвороби більше не мають небезпеки для людства.

Особливість цього діагнозу в тому, що він пов'язаний з безліччю соціальних і психологічних проблем, внутрішніх криз, стресів, труднощів в міжособистісних стосунках таких, як страх передачі вірусу сексуальному партнерові; проблеми з можливістю мати дітей, оскільки існує ризик передачі вірусу від матері дитині; негативне ставлення до ВІЛ-інфікованих в суспільстві і т.д. Все це впливає на якість життя, стосунки з оточуючими, на ставлення до самого себе і не завжди зрозуміло людям, яких особисто не торкнулася проблема ВІЛ/СНІД.

Серед вітчизняних учених, які займалися дослідженням ВІЛ, можна виділити В. Покровського, С. Дрогозова, В. Беляєву; серед зарубіжних – Л. Монтаньє, Р. Галло, Р. Геррі та ін.

Останнім часом серед ВІЛ-інфікованих загострилася проблема дискордантних подружжь, їх існування та медична, соціальна, психологічна допомога.

Дискордантні пари – це подружжя, де в одного з партнерів ВІЛ-статус позитивний, а в іншого – негативний. Проблеми, які стосуються дискордантних пар, формують вплив чинників, пов'язаних з рівнем поширення ВІЛ-інфекції. ВІЛ-інфекція посідає провідне місце серед медичних та психологічних проблем у багатьох країнах світу. Принципові відмінності цієї інфекції обумовлені надзвичайною складністю структури епідемічного процесу і багатофакторністю його розвитку.

Особливостями прояву тривожності у сімейних парах є фізіологічне збудження серцево-судинної системи, м'язова активність, фізіологічні реакції різних систем організму, мовна активність та високий рівень емоційності, спонтанна агресивність або замкнутість.

Психологічними особливостями тривожності у дискордантних пар є:

- негативне відношення до людей у ВІЛ-позитивних партнерів у дискордантних парах;
- високе нервово-психічне і фізичне навантаження на сім'ю в цілому і окремих її членів;
- певні особливості в сексуальному житті;
- ВІЛ-інфіковані партнери відчують провину, тривожність, напруженість; в звичайних парах цього напруження немає;
- психологічний дискомфорт в сімейних стосунках, це може переходити в загострення всіх інших проблем.

Алієва Е. Н.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

МУЗИКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ВАГІТНИХ ЖІНОК

На сьогодні дослідження впливу музичного сприйняття на емоційний стан вагітних жінок нечисленні. Разом з тим, залучення засобів мистецтва, зокрема, музики в корекційні програми допомоги вагітним жінкам здавна вважалися м'яким і ефективним способом впливу на емоційний стан жінок і внутрішньоутробний психічний розвиток дітей. Ця проблема розглядається не тільки в психології, але також в медицині, музикознавстві, музичній педагогіці, що надає їй міждисциплінарний характер. Специфічні особливості психічного стану вагітних обумовлені складністю, стрімкістю процесів, що відбуваються всередині організму і необхідністю адаптації до них. Значна частина жінок відчуває труднощі адаптації до вагітності. Виникає необхідність використовувати комплексні підходи в допомозі вагітним жінкам, включаючи і позитивний вплив музики на їх самопочуття. Про ефективність позитивного впливу музики на стан людини ще в першій половині ХХ в. писали В. Бехтерев (1916), Б. Анан'єв (1928), Л. Виготський (1925).

Вагітність, пологи і післяпологовий період є біологічним кризом, що супроводжується вираженою перебудовою у функціонуванні організму, в першу чергу гормональної системи, змінами в психічній сфері, адаптацією до нових умов функціонування, напруженої роботи механізмів гомеостазу. У цей період підвищується чутливість до дії зовнішніх і внутрішніх факторів. Гормональний фон вагітності може призвести до частих змін настрою, підвищенню тривожності, стомлюваності і сльозливості, до інших несподіваних емоційних змін. Під час вагітності жінці притаманна емоційна дезадаптивність, яка проявляється у коливаннях настрою. Коливання настрою можуть виражатися у внутрішній напрузі різного ступеня – від відчуття нудьги, повільності, зростаючого невдоволення собою до почуття пригніченості. Тому необхідна корекція емоційного стану у період вагітності.

Музика є одним з найбільш найдавніших способів лікування, її цілеспрямоване застосування сягає початку історії людської цивілізації. Сучасні дослідження показали, що мелодії, які приносять задоволення, уповільнюють пульс, збільшують силу серцевих скорочень, розширюють судини, нормалізують артеріальний тиск, а милозвучна музика, яка звучить під час трапези, стимулює виділення травних соків, енергійні ритми знімають стомлення.

Вибір музики для музичної корекції залежить, в основному, від психофізіологічного стану вагітних жінок і меншою мірою – від особистісних властивостей.

Музична корекція у період вагітності є, як ефективним, так і м'яким, цілющим методом, який впливає на психіку матері і дитини. Музикотерапія покращує якість вагітності, пологів і народження, тому що знижує рівень материнської тривожності. Музика, надаючи великий вплив на фізіологію людини, благотворно впливає через тілесний рівень і на емоційний стан, сприяючи тим самим лікуванню психосоматичних захворювань.

Музика допомагає розслабитися. Спеціально підібрана, з частотою ритму не більше 60 ударів на хвилину, вона допомагає зосередитися на створюваних образах, відчуті м'язове розслаблення, синхронізувати дихання, змінює гемодинаміку, обмін речовин і гуморальні реакції. Розслабившись, жінка вибудовує за допомогою психолога приємні їй образи, «оживляє» приємні спогади, які допоможуть їй впоратися з наявними страхами, тривогою або з напругою з якогось приводу.

Таким чином, жінки з переживанням тривоги в період вагітності потребують проведення психокорекційних музикальних засобів в цілях зниження тривоги, поліпшенню самопочуття і настрою.

Бєбік О. І.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.соц.ком., доцент Бессараб А. О.

МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що кількість дітей з мовленнєвими порушеннями щороку зростає. У процесі мовленнєвого розвитку формуються психічні процеси та пізнавальна діяльність, здатність до понятійного мислення. Відповідно до вікових етапів розвитку дитини мовлення відіграє важливу роль у становленні її особистості (А. Богуш, Н. Гавриш, А. Кравченко та ін.) [4]. Порушення мовлення впливає на розвиток психічних і пізнавальних процесів дитини, негативно позначається на її діяльності та поведінці. При ФФНМ у дітей має місце порушення вимовної сторони мовлення, особливо фонематичного слуху й фонематичного сприйняття [1].

Фонематичний слух – розрізнення (аналіз і синтез) звуків (фонем) частин мовлення, яке є необхідною основою для розуміння сенсу сказаного. Фонематичний слух сприяє розрізненню та впізнаванню фонем рідної мови. Фонематичний слух, будучи частиною фізіологічного слуху, спрямований на співвіднесення і зіставлення почутих звуків з образами, які зберігаються в пам'яті дитини впорядковано – в «решітці фонем».

Фонематичне сприйняття – це здатність розрізнити фонемі і визначити звуковий склад слова. Діти з ФФНМ можуть мати різний рівень недорозвинення фонематичного сприйняття. Фахівці виділяють такі його рівні: первинний – первинне порушення фонематичного сприйняття, передумови для освоєння звукового аналізу і рівень його дій розвинені в дітей не повною мірою; вторинний – вторинне порушення фонематичного сприйняття. Трапляються порушення мовленнєвих кінестезій, які виникають у результаті анатомічних порушень мовленнєвих органів. Є порушення нормальної слухо-мовленнєвої взаємодії головних механізмів розвитку вимови [3]. При несформованості мовленнєвого звукового розрізнення дитина сприймає (запам'ятовує, повторює, пише) не те, що їй сказали, а те, що вона почула. Фізіологічний слух та інтелект у дітей з ФФНМ збережені. Для структури порушення при ФФНМ характерні: несформованість звукової сторони мовлення; порушення диференціації звуків, схожих за артикуляційними та акустичними ознаками; порушення складової структури слова; різко виражені лексико-граматичними порушення.

Головні прояви ФФНМ:

1. Недиференційована вимова пар або груп звуків. У цих випадках один і той самий звук може слугувати для дитини заміником двох або навіть трьох інших звуків. Наприклад, м'який звук [т'] вимовляється замість звуків [с], [ч], [ш] («тюмка», «тяска», «тяпка» замість сумка, чашка, шапка).

2. Заміна дітьми деяких звуків більш легкими за артикуляцією. Наприклад, звуки [л] і [р] замінюються звуками [л'] та [р']. Є й такі діти, які замінюють усі свистячі і шиплячі звуки на більш прості по артикуляції, так звані «вибухові» звуки – [т], [т'], [д], [д'].

3. Змішення звуків, що характеризується нестійким вживанням цілого ряду звуків у різних словах. Дитина може в одних словах вживати звуки правильно, а в інших – замінювати їх близькими за артикуляцією або акустичними ознаками. Так, дитина, уміючи вимовляти звуки [р], [л] ізольовано, у зв'язному мовленні вимовляє їх змішано [2].

Отже, логопедична робота з дошкільнятами з подолання фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення передбачає не лише усунення, а й підготовку до оволодіння грамотою (постановка звуків, уточнення артикуляції наявних, розвиток фонематичного сприйняття, розвиток слухової пам'яті).

Список використаних джерел

1. Ляпидевский С. Невропатология. Естественнаучные основы специальной педагогики. Москва : Педагогика, 2000. 187 с.
2. Крутий К. Формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку : монографія. Запоріжжя, 2004. 390 с.
3. Рібцун Ю. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-метод. комплекс. Київ, 2013. 284 с.
4. Федорович Л. Формування правильної вимови у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Кременчук, 2004. 348 с.

Бессараб А. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
д.соц.ком., доцент

ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ПРАКТИК У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Уперше термін «арт-терапія» вжив А. Хілл у 1938 р., описуючи заняття образотворчим мистецтвом у санаторіях з хворими на туберкульоз. Щодо сучасних визначень, то, зокрема, О. Сорока розуміє арт-терапевтичну технологію як освітню технологію, що містить сукупність дій з арт-терапевтичної діагностики, конструювання, реалізації та аналізу арт-терапевтичного процесу та забезпечення комфортні умови для розвитку учнів [3, с. 39]. Арт-терапія може бути індивідуальною і груповою. Існують такі напрями арт-терапії: образотворча, кольоротерапія, пласотерапія, оригамі-терапія, лялькотерапія, казкотерапія, ландшафтна, ігрова, пісочна, арт-коучинг, нейрографіка, маскотерапія, музична, тканинна, фототерапія тощо.

Дошкільні заклади освіти вдаються до засобів арт-терапії у навчально-виховному процесі. Так, у межах Конкурсу дитячих малюнків «ЕКОдолоньки» діти, які відвідують, зокрема, дитячий садочок № 166 «Ракета», мали змогу виявити свої здібності, малюючи пальчиками [2]. Такий вид терапії володіє особливим потенціалом, дає змогу проявити своє емоції, настрої тим дітям, які ще або не вміють говорити, або роблять це погано.

У дошкільному навчальному закладі № 100 «Гармонія» Запорізької обласної ради успішно працює театральний гурток для дітей «Казкарик». У жовтні 2021 р. відбулися репетиції вистави «Ріпка». Як мету заняття зазначено таке: «Вчити дітей драматизувати казку, вчасно вставляти репліки, грати емоційно та виразно. Сприяти вихованню комунікативних навичок. Розвивати творчі здібності дітей: пам'ять, фантазію, увагу, мислення, витримку. Збагачувати словник лексику, що відображає емоційний стан людини. Виховувати вміння узгоджувати свої дії» [4].

У КУ «Запорізький обласний спеціалізований будинок дитини «Сонечко» ЗОР є майданчики, облаштовані для занять з пісочної терапії: «Ігри з піском – це простий і приємний спосіб розкриття таємниць дитячих душ та розвитку творчих здібностей дітей. Використовуючи чарівні властивості піску, оживають казки, дитина стає безпосереднім учасником і режисером своїх творінь. Юні «будівельники» і «пекарі» дають волю своїй фантазії і занурюються у власний світ, приміряючи на себе різні ролі. Протягом літа маленькі «сонечки» разом з дорослими створюють власні шедеври з піску» [1].

Працівники запорізьких дошкільних закладів освіти активно використовують засоби арт-терапії, що має багатий потенціал для навчання та виховання як нормотипових дітей, так і дітей з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Ігри з піском для дітей. *Сайт КУ «Запорізький обласний спеціалізований будинок дитини «Сонечко» ЗОР*. URL: <https://sonechko.zp.ua/igry-z-piskom-dlya-ditej/> (дата звернення: 01.11.2021).
2. Ми малюємо «ЕКОдолоньки». *Сайт дитячого садочка № 166 «Ракета»*. URL: <https://raketa166.blogspot.com/2021/11/blog-post.html?fbclid=IwAR3cG8-JlfsKY2AhGxLmCnudNhlZjXtcaC4fd6bY17Ki-XmM4KTHyQXUo> (дата звернення: 01.11.2021).
3. Сорока О. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання арт-терапевтичних технологій: теоретико-методичні основи. Тернопіль : Астон, 2015. 350 с.
4. #театральнийгурток. URL: https://www.facebook.com/hashtag/%D1%82%D0%B5%D0%B0%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%B3%D1%83%D1%80%D1%82%D0%BE%D0%BA?__gid__=141774919817194 (дата звернення: 01.11.2021).

Борисенко П. А.

Класичний приватний університет

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

На сучасному етапі економічних перетворень в Україні відбувається суттєве переосмислення підприємницької діяльності та її етичного підґрунтя. Сучасний підприємець вже не обов'язково має бути фахівцем з суто економічною освітою, більше того, подекуди економічний профіль не є визначальним для досягнення успіху у сфері бізнесу. Це пов'язано з багатьма факторами, зокрема зі збільшенням ролі сфері послуг, де має місце безпосередній контакт із клієнтом, а також із тим, що сучасний споживач стає більш обізнаним із психологічними прийомами торгівлі та бізнесу в цілому, аніж це було ще відносно недавно. У США, до прикладу, відомий промисловець Чарльз Шwab (1862–1939) ще на рубежі XIX–XX ст. стверджував, що знання людських стосунків відіграло у його становленні більшу роль, аніж знання технологічних процесів металургії, якою він професійно займався впродовж усього життя. Разом з тим, розуміння ролі та значення психологічної освіти у сфері бізнесу все ще залишається недостатньо осмисленим, а проблемні питання етики та соціальної відповідальності часто залишаються поза увагою підприємців або ж вирішуються без належного розуміння, яке могла б забезпечити психологічна освіта.

Що ж є стрижнем етики та соціальної відповідальності у бізнесі і чому вони потрібні суспільству?

У свої поточній діяльності підприємець виступає в якості роботодавця, виробника, продавця, платника податків і т. д. Це породжує необхідність постійного прийняття етично складних рішень, які викликають конфлікт інтересів та створюють певні ризики для суспільства. Наприклад:

– якого працівника скоротити в умовах падіння виробництва – незахищеного пенсіонера чи недосвідченого молодого фахівця?

– що важливіше – уникнути забруднення довкілля чи зберегти робочі місця містоутворюючого підприємства?

– чи припустимо експортувати харчову продукцію, що не відповідає національним стандартам якості, до країн з менш жорсткими вимогами?

– чи етично фармацевтичним компаніям виробляти для дітей ліки зі смаковими (смачними) добавками, якщо закон це не забороняє?

– чи буде соціально відповідальним вчинком для виробника алкогольних напоїв спонсорування на телебаченні популярних видів спорту?

Таких питань може бути безліч і відповіді на них, як правило, не є очевидними, як може здатися на перший погляд.

Етика та соціальна відповідальність потрібні саме тому, що деякі межі поведінки або спірні аспекти в діяльності підприємців можуть не бути суворо формалізовані законами та постановами, але при цьому вони відповідають уявленням суспільства про мораль та соціальну відповідальність бізнесу. Бути соціально відповідальним підприємцем означає усвідомлювати наслідки своєї діяльності для працівників, суспільства в цілому та навіть довкілля. Це, свого роду, певна філософія економічної поведінки, зорієнтована на моральні цінності, що поділяють більшість членів суспільства. Економічна освіта у цьому контексті не здатна забезпечити достатнє відповідне підґрунтя, натомість психологічна освіта здатна забезпечити формування ціннісних орієнтирів, що, у свою чергу, зменшує невизначеність при прийнятті етично складних рішень.

Основними категоріями етики та соціальної відповідальності у сфері бізнесу є такі, як ділова репутація, довіра споживачів, соціальні стандарти, благодійність тощо. Інколи вони формалізуються як кодекси честі, що прийняті в тій чи іншій компанії. У практичному втіленні усі вони виступають засобами легітимізації влади бізнесу в очах суспільства та мотивують підприємців формувати високий рівень культури ведення діяльності, в основі якого лежить система певних моральних принципів та норм соціально відповідальної поведінки. І саме таку базу допомагає сформувати психологічна освіта, а саме – ціннісно-орієнтований підхід.

Верещага М. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНОГО КОНФЛІКТУ МОЛОДОГО ПОДРУЗЖЯ

Конфліктним подружжям називають такі сім'ї, де між подружжям існують постійні сварки, де їх потреби, інтереси, бажання і наміри приходять в зіткнення, породжуючи особливо сильне й тривале емоційне переживання. Таким чином, сутністю подружнього конфлікту є зіткнення протилежних позицій чоловіка і дружини.

На пустому місці подружні конфлікти, звичайно, не виникають. На виникнення конфліктів у молодій сім'ї впливають суперечність потреб (в ніжності, сексуальних стосунках, у спілкуванні, фінансовій підтримці, привабливості партнера, щирості та відвертості, допомозі по господарству, відданості сім'ї, захопленні зі сторони партнера) та завищені очікування, які сформувались у подружжя до моменту вступу в шлюб.

Конфлікт між членами подружжя виникає в результаті суперечностей уявлень членів подружжя відносно реалізації власних потреб, потреб партнера і розходження їх уявлень з очікуваннями щодо партнера. Надто високий і надто низький рівень прояву подружніх потреб зумовлює низьку реалізацію як власних потреб, так і потреб партнера, а відтак високий рівень нереалізованих очікувань, що є причиною виникнення конфліктів.

Конфліктність у сім'ї тісно пов'язана з рівнем особистісної зрілості шлюбних партнерів до сімейного життя, яка проявляється перш за все у ціннісних орієнтаціях членів сім'ї, емпатійності, вмінні встановлювати близькі стосунки з іншими людьми, відповідальності за сім'ю, емоційній стійкості до життєвих ситуацій. Збіг цінностей в обох членів подружжя, високий рівень емпатійності, відповідальності, емоційної стійкості та саморегуляції призводить до зниження конфліктності у молодій сім'ї.

Особливу увагу дослідники звертають на те, що важливим соціально-психологічним чинником сімейних конфліктів є характер спілкування. Сімейні взаємини будуть кращими, через саморозкриття подружжя у спілкуванні; наявність великої кількості спільних очікувань і установок; високий рівень невербальної комунікації; постійне підтвердження своєї подібності у сприйнятті подружніх ролей; наявність глибокого взаєморозуміння та ін. Відсутність подібної налагодженої системи міжособистісного спілкування у сім'ї призводить, як правило, до сімейних конфліктів.

Також, гострота конфліктів, їх частота, сила емоційних вибухів, контроль за власною поведінкою, тактика і стратегія поведінки партнерів у різних конфліктних ситуаціях залежить від індивідуальних особливостей, темпераменту і характеру.

Певні недоліки чи дефекти характеру самі по собі можуть бути джерелами конфліктної ситуації у сім'ї. На думку Д. Кустара, нездатність зійтися характерами – це одна з причин, яка найчастіше призводить до розлучення. За даними автора, цю обставину відзначають 44% чоловіків і 46% жінок.

Велика кількість конфліктів є хронічними. Зазвичай хронічні конфлікти пов'язані з соціально-психологічними установками особистості, що складаються протягом усього життя. Це може бути принципове несхвалення якихось особливостей способу життя і поведінки чоловіка або дружини. За хронічними конфліктами стоять незадоволені потреби та принципова несумісність характерів, соціально-психологічних установок, поглядів, життєвих позицій. Їм властиві глибина і сталість. Найчастіше, з погляду подружжя, хронічні конфлікти практично нерозв'язні та майже завжди представляють для шлюбу небезпечну ситуацію.

Фахівці у галузі сімейного консультування і психотерапії, Ю. Альошина, Е. Ейдемільер, В. Юстіцькіс, Л. Шнейдер стверджують, що у випадку хронічних конфліктів бажаною є допомога сімейного консультанта чи психотерапевта.

З огляду на це, сімейними консультантами-психологами постійно розроблюються тактики відновлення конструктивного подружнього з'ясування стосунків.

Гавриленко Л. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕФЛЕКСІЇ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

В наші дні, одним із головних об'єктів науки є сучасна людина, що зумовлюється рухом суспільства шляхом гуманізації, створенням реальних умов для збагачення інтелектуального, емоційного та етичного потенціалу особистості, стимулюванням у неї прагнення реалізувати себе.

Умови, що склалися, з одного боку, розширюють діапазон можливостей, дають певний простір для самореалізації особи, але одночасно позбавляють її соціальної захищеності, покладають на людину відповідальність за свою долю, життєвий вибір, позицію, вимагають від неї нових підходів до організації свого життя.

Особистісні зміни, засновані на усвідомленні людиною себе – діяльнісний напрямок дослідження рефлексії; Ф. Василюк, М. Гінзбург, Н. Гуткина, О. Лазурський – особистісний напрямок; В. Давидов, Ю. Кулюткін, І. Семенов, В. Степанов – дослідження рефлексії в контексті проблематики психології діяльності і свого життєвого шляху.

Усвідомлення себе, в усьому різноманітті проявів, здійснюється за допомогою рефлексії, що розглядається як один із основоположних механізмів, які визначають адаптацію людини до змінної дійсності.

Рефлексія трактується як Успішне оволодіння людиною, професійними знаннями та навиками, яке здійснюється в ході навчання у ВНЗ, та подальше їх застосування на практиці, не може бути втілене в життя без певних універсальних механізмів розвитку в само організованих системах, який дає можливість усвідомити необхідність трансформації індивідуальної самосвідомості.

Також, варто відмітити, що на даний час, рефлексія характеризується достатньою невизначеністю свого понятійного статусу.

Важливу роль вивчення рефлексії має і для освітньої галузі.

На початку навчання у студентів спостерігається протиріччя між уявленням про себе як про суб'єкти життєдіяльності та між своїми реальними можливостями. Дане протиріччя може бути вирішене за допомогою розвитку рефлексії як механізму самопізнання, саморозвитку за допомогою якого юність створює адекватне уявлення про себе та про свої індивідуальні риси, яке необхідне для конструктивної реалізації себе в процесі життя і діяльності.

Специфічною проблемою дослідження рефлексії є те, що протягом тривалого часу вона не виступала самостійним особистісним ростом, який визначається глибиною та якістю самопізнання та саморозуміння, які залежать від рефлексивного переосмислення себе та своєї діяльності.

Здатність до рефлексії визначається співвідношенням рефлексованого та нерефлексованого компонентів свідомості.

Рефлексивність майбутніх психологів є підґрунтям формування їх професійно важливих якостей, оскільки відносно них рефлексивність є координуючим, інтегруючим й організуючим началом.

Рефлексивність дозволяє психіці усвідомити проблеми майбутньої професійної діяльності, модифікувати її за рахунок власних внутрішніх ресурсів, створити умови набуття професійних рефлексивних знань, що стимулюють рефлексивну поведінку та діяльність особистості професіонала.

Рефлексивність психолога має індивідуальну міру вираженості та різні рівні розвитку: високий, середній, низький.

Рефлексивність психолога є результатом ретроспективної рефлексії діяльності, рефлексії теперішньої та майбутньої діяльності, рефлексії спілкування та взаємодії з іншими людьми.

Гнедашов В. Є.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У МОЛОДОГО ПОДРУЖЖЯ

Подружній конфлікт – це феномен який сьогодні часто зустрічається, є неминучим і невідворотним, і розглядається як природний фрагмент людського життя. Він не завжди і не скрізь призводить до руйнування родини, бо є одним з головних процесів, який слугує її збереженню. Неможливо, щоб конфліктів у родині не було зовсім, оскільки особливістю сімейних відносин є те, що в шлюб вступають люди протилежної статі з абсолютно різними історіями життя і різним вихованням і при цьому вони змушені якимось чином уживатися один з одним під одним дахом.

Якщо в минулому сім'ю об'єднували чисто зовнішні, формальні чинники (закон, звичаї, громадська думка, традиції та ін.), то на сьогодні формується новий тип молодого сім'ї, єдність якої все більше залежить від особистих відносин один до одного всіх її членів – їх взаєморозуміння, прихильності, взаємної участі, поваги, відданості, симпатії і любові. Саме ці почуття і сприяють міцності сімейного вогнища. Таким чином ситуація з стосунками у сім'ї поступово погіршується внаслідок збільшення конфліктів та протиріч. Такі обставини можуть негативно відбитися не лише на сім'ї, а також і на країні.

Проблемою подружніх конфліктів займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як О. Кочетов, В. Сисенко, М. Олексіва, Д. Кустар, Ю. Альошина, С. Ковальов. Однак проблема досі викликає дискусії, незважаючи на значну кількість теоретичних досліджень та практичного досвіду. Не існує однозначного підходу до діагностики та подолання конфліктів у сім'ї. Особливої уваги потребує молоде подружжя, яке досить легко реагує на різноманітні внутрішні та зовнішні чинники.

Проблема подружніх відносин в молодій сім'ї на сьогодні дуже актуальна, сучасні дослідження багатьох вчених дозволяють стверджувати про існування кризи в українському подружжі як елементу соціальної системи суспільства. Велика кількість молодих одружених людей незадоволені сімейним життям, конфліктами

між ними, зростання кількості орієнтованих на розлучення, зменшення народжуваності, розвиток дисфункціональних взаємин, нездатність подолати розбіжності.

Підхід сімейної адаптації та інтеграції за С. Ковальовим, І. Гребенніковим, Е. Ейдемільнером, В. Юстіцкісом. Між партнерами відбувається пристосування одне до одного і до тих обставин, у яких вони знаходяться, узгодження позицій, уявлень і думок стосовно різних аспектів сімейного життя. Вчені виділяють певні види та аспекти адаптації які виникають між подружжям і впливають на подружжя.

Різні фактори на початковому періоді життя можуть призводити до конфліктів. Конфліктність між подружжям тісно пов'язана з рівнем особистісної зрілості шлюбних партнерів до сімейного життя, яка проявляється перш за все у ціннісних орієнтаціях членів сім'ї, емпатійності, вміннях встановлювати близькі стосунки з іншими людьми, відповідальності за сім'ю, емоційній стійкості до життєвих ситуацій. Можна виділити такі особливості конфлікту молодого подружжя: Розходження між уявленнями партнерів стосовно потреб і інтересів одне одного; різне уявлення і очікування одного партнера стосовно іншого; порушення етики подружніх відносин; незадоволеність сексуальних потреб чоловіка або дружини, біологічна несумісність; відмінності у погляді на сімейне життя і міжособистісні взаємини; проблема влади і впливу в подружніх стосунках; різні погляди на розподіл подружніх ролей і обов'язків.

Отже, молода сім'я на початку шлюбного життя особливо потребує допомоги та психологічної підтримки.

Доновська О. В.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.соц.ком., доцент Бессараб А. О.

РОЗВИТОК УСНОГО ОПИСОВОГО МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ ІІІ РІВНЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МНЕМОТАБЛИЦЬ

Одним із головних завдань розвитку мовленнєвої компетенції школярів із загальним недорозвиненням мовлення ІІІ рівня є формування зв'язності мовлення, уміння змістовно, логічно описувати предмети. Найпростіші завдання на побудову зв'язного висловлювання пред'являють до мовлення учня дві найважливіші вимоги: 1) воно повинно будуватися довільно; 2) має бути спланованим. Формування цих здібностей у простих формах зв'язного монологічного мовлення, якою і є опис, слугує основою переходу до складніших його форм (наприклад, творче розповідання). Головними в довільності, усвідомленості побудови висловлювання є здібності відбору мовних засобів, що найбільш точно відповідають змісту й умовам спілкування, тому розв'язання формування зв'язності висловлювання передбачає збагачення мовлення дітей складними синтаксичними конструкціями, засвоєння дітьми синонімічних рядів, оволодіння багатозначністю слова, мовними засобами художньої виразності мовлення.

У дослідженнях психологів та педагогів (А. М. Богуш, А. М. Бородич, А. Я. Зрожевська, А. П. Леушина, Ф. О. Сохін, О. С. Ушакова та ін.) теоретично обґрунтовано методичне забезпечення розвитку зв'язного мовлення дітей. Діти молодших класів з унормованим мовленням починають оволодівати вмінням складати описові тексти за іграшками, предметами, картинками. Вчені (А. Я. Зрожевська, Л. І. Шадріна, Т. А. Ткаченко) пропонують на початковому етапі навчання дітей складання описових текстів використовувати такі прийоми, як спільний опис та схеми-моделі (мнемотаблиці).

За результатами констатувального експерименту дітей-логопатів із середнім рівнем сформованості вмінь складати розповіді-описи – 8 осіб (40% від загальної кількості обстежених дітей), відповідно школярів із низьким рівнем – 6 дітей (відповідно 30%), з несформованими вміннями – 4 дітей (відповідно 20%), з достатнім рівнем – 2 дитини (відповідно 10%), школярів з високим рівнем сформованості вмінь не зафіксовано.

Експериментальні дослідження, що проводились в освітньому закладі № 5 з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення ІІІ рівня 6 року життя, підтвердили ефективність використання даних прийомів. Метою формування зрізу було, по-перше, навчити дітей експериментальної групи складати описові тексти, використовуючи схеми-моделі, які запропоновані Т. А. Ткаченко, прийоми спільного опису, запропоновані Л. І. Шадріною та А. Я. Зрожевською; по-друге, збагачувати активний словник та підвищувати рівень розвитку усного граматично правильного мовлення. Кінцевою метою було формування вмінь застосовувати набуті навички безпосередньо у процесі вільного спілкування. Крім того, підтвердилася думка про те, що навчання дітей монологічного мовлення вимагає комплексного підходу до розвитку всіх компонентів мовлення: зв'язного мовлення, словника, граматики і звукової культури. Ефективність такої роботи забезпечує тематичне вивчення лексико-граматичного матеріалу.

Для навчання дітей складання описових текстів ми написали перспективний план на розгортання роботи з вивчення певної теми впродовж одного чи двох фактів. Таке планування сприяло різнобічному розвитку мовлення й мислення дітей, оскільки опис предмета розвиває вміння виділяти суттєві ознаки й деталі, завдяки йому виробляються точність і спостережливість. Плануючи роботу з розвитку зв'язного мовлення, передбачили певну систему засвоєння дітьми нових слів і виразів на заняттях з ознайомлення з довідками та художньої літератури. Важливим моментом у навчанні дітей складання описових текстів шляхом використання мнемотаблиць є мотивація їх мовленнєвої діяльності. Від мотиву як найважливішого компоненту в структурі мовленнєвої діяльності залежать якість мовлення, рівень успішності навчання. Тому збагачення мотивів мовленнєвої діяльності дітей у процесі навчання має велике значення з урахуванням вікових особливостей дітей. Використання різноманітних і цікавих для дітей прийомів у мотивації стимулює їх мовленнєву активність і сприяє розвитку мовленнєвих умінь.

Аналіз даних свідчить, що кількість дітей з високим рівнем сформованості вмінь складати розповіді-описи збільшилася з 0% у констатувальному експерименті до 10% у контрольному; школярів з достатнім рівнем – збільшилась з 10% до 30% відповідно; кількість дітей із середнім рівнем зменшилась з 40% до 30% відповідно у зв'язку з переходом на вищий рівень сформованості вмінь; учнів з низьким рівнем не змінилась відповідно, проте дітей з несформованими вміннями описувати предмети в контрольному зрізі не констатовано.

Дослідження дало змогу простежити деякі закономірності засвоєння дітьми із загальним недорозвиненням мовлення III рівня навичок описового мовлення: 1) оволодіння дітьми моделями та схемами описового мовлення залежить від ступеня включення їх у предметно-практичну діяльність; 2) результативність практичного формування дітьми вмінь і навичок описового мовлення залежить від рівня розуміння дітьми слів, граматичних категорій та рівня мовленнєвої активності дошкільників.

Перспективу дослідження ми вбачаємо в подальшому вивченні цієї проблеми у зв'язку з відсутністю наукової методики навчання описового мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення, у тому числі III рівня.

Дорошенко О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

РОЗВИТОК САМОСВІДОМОСТІ НА ШЛЯХУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

Проблема професійного самовизначення учнівської молоді посідає важливе місце у педагогічній та віковій психології, оскільки стосується вирішального моменту у життєвому становленні особистості. Особливої актуальності вона набуває у ранньому юнацькому віці. У зв'язку з цим, центральним і досить складним завданням сучасної школи є формування в учнівської молоді здатності до свідомого та самостійного вибору професії і подальшого оволодіння нею.

Самосвідомість є одним з провідних елементів психологічного складу особистості, що регулюють діяльність і поведінку людини. Самосвідомість не сума приватних характеристик, а цілісний образ, єдина, хоча і не позбавлена внутрішніх протиріч, установка по відношенню до самого себе. Як і всяка установка, вона включає в себе когнітивний елемент, емоційно-афективний елемент і оціночно-вольовий

В основі самовизначення у ранній юності лежить особистісне самовизначення, яке має ціннісно-смислову природу; активне визначення своєї позиції щодо суспільно виробленої системи цінностей, визначення на цій основі смислу свого власного існування.

Для юнаків успішність особистісного самовизначення пов'язана з усвідомленням себе як впевненого в собі людини, енергійної, діяльної, що володіє певними діловими якостями: сміливість, схильність до ризику, підприємливість, стриманість, розважливість, дипломатичність, розважливість. Також має місце значимість розвитку емоційно-вольових сторін своєї особистості самоконтроль і самодисципліна, емоційна стійкість.

У роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників накопичений великий досвід вивчення старшокласників на шляху професійного самовизначення С. Виготського, Л. Божович, П. Гальперіна, та основні теоретичні положення, здобуті у дослідженнях проблеми професійного самовизначення такими вченими, як Є. Клімов, О. Леонтьєва, М. Пряхніков та ін.

Самосвідомість динамічне історичне утворення, яке виступає на різних рівнях і в різних формах: Першою його формою, яку іноді називають самопочуттям, є елементарне усвідомлення свого тіла і його вписаність у світ навколишніх речей і людей. Наступний, більш високий рівень самосвідомості пов'язаний з усвідомленням себе як належить того чи іншого людській спільноті, тій чи іншій соціальній групі. Найвищий рівень розвитку цього процесу–виникнення свідомості «Я» як зовсім особливого утворення, схожого на «Я» інших людей і разом з тим у чомусь унікального і неповторного.

Самосвідомість особистості має рівневу будову, яку видатні вчені-психологи бачили по-різному. І. Чеснокова виділила два рівня самосвідомості: перший рівень передбачає співвідношення в рамках співставлення «Я» і «іншу людину». На другому рівні співвіднесення знань про себе відбувається в процесі аутокомуніції, тобто в рамках «Я і Я».

Проблема професійного самосвідомості особистості відноситься до числа активно розробляються в теоретичному і практичному напрямках. Увага до цієї проблеми пояснюється наступними обставинами.

По перше, глибоке дослідження професійного самосвідомості особистості відповідає насущним потребам народного господарства. Це пов'язано з тим, що незавершеність професійного самосвідомості, розтягнутість цього процесу в часі у багатьох випадках причина недостатньої задоволеності частини людей своєю професією.

По друге, це ключова проблема психології професійного становлення особистості, в якій професійне самосвідомість розглядається, з одного боку, як «ядро», найбільш значимий компонент професійного розвитку людини, з іншого як критерій одного з етапів цього процесу.

Драновська О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н. доцент, професор Гришина Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ

В останні роки явище адаптації дітей до шкільного навчання стало предметом дослідження педагогів, психологів, фізіологів. Проведений аналіз літератури та сучасного стану справ з адаптації молодших школярів показав, що дана проблема є міждисциплінарною та потребує комплексного вирішення

Сучасна практика має доволі розвинений інструментарій вивчення рівня та особливостей психічного розвитку дитини. Зусиллями фахівців банк діагностичних методик інтенсивно поповнюється й відповідно, розширюються можливості для більш глибокої та багатогранної психодіагностики. У шкільній психодіагностиці використовується здебільшого такі методи, як спостереження за діяльністю та поведінкою учня, бесіди і завдання, тести, методи математичної статистики, оцінювання конкретних продуктів діяльності дитини (творів, малюнків тощо), а також організовується експертне оцінювання дітей учителями та батьками [3].

Одним, не менш важливим, методом дослідження та контролю адаптації учнів в роботі психолога є психологічний супровід учнів перших класів. Мета психологічного супроводу полягає в тому, щоб допомогти кожному учню соціалізуватися й адаптуватися до шкільного середовища шляхом оптимального розвитку його потенційних можливостей. Психологічний супровід орієнтований на оптимістичну перспективу кожного учня [5].

Кожен із методів, відповідно, до притаманної йому специфіки, допомагає отримати інформацію, потрібну для цілісної характеристики психічного розвитку дитини. При цьому, результати, отримані за допомогою різних методів, дають можливість перевірити і уточнити проміжні висновки. Це істотно підвищує достовірність психологічного висновку.

У залежності від вибору тієї чи іншої концепції адаптованості дитини до шкільного навчання обираються основні її критерії та підбираються методики для їх діагностування. Але слід пам'ятати, що показниками адаптації дитини до шкільного навчання виступає комплекс якостей і характеристик, які свідчать про досягнення в розвитку дитини. Ці показники слід розглядати як діагностичну основу навчальної, розвивальної та виховної діяльності вчителів уже в першому класі [2].

Результати діагностики готовності дитини дозволяють:

- конкретно визначити спрямованість навчання;
- отримати дані для здійснення індивідуального підходу до дитини в освітньому процесі.

Програма дослідження для першого класу складається з двох напрямів:

– визначення розумового розвитку дитини, емоційно-вольової сфери, готовності до взаємодії та спілкування з учителями й однокласниками з урахуванням попереднього тестування при прийомі до школи та протягом першого семестру.

– поглиблене вивчення особистісно-соціальної сфери учнів.

Для загальної оцінки рівня адаптації першокласника до школи необхідно отримати якісні показники цих змін, що здійснюється за допомогою розробленої програми дослідження адаптації, яка включає наступні методи і методики:

- збір даних про захворюваність першокласників (статистичні дані);
- бесіди з батьками (виявлення наявності психосоматичних симптомів дезадаптації та збір інформацію про учня);
- бесіда з вчителем;
- дослідження стосунків «учень-учень», «учень-вчитель»;
- застосування методики Керна – Йєрасека «Діагностика готовності до навчання дитини в школі»;
- застосування методики «Графічний диктант» Д.Б. Ельконіна;
- «Школа звірів» (автор Вьюнова Н.І., Гайдар К.М.);
- тест «Будиночок» (Гуткіна Н.І.);
- малювання людини з елементами бесіди (К. Маховер);
- гра-моделювання «Мій клас» за допомогою кінетичного піску та дрібних (кіндер) фігур (люди, герої мультфільмів, тварини).

Таким чином, особливості проведення діагностичної роботи з визначення психологічної адаптації першокласників до школи включає в себе комплексну систему, яка являє собою програму дослідження адаптації. Для отримання достовірних результатів вивчення особливостей психологічної адаптації та досягнення поставленої мети слід розробити діагностичну програму і провести психодіагностику протягом певного періоду – починаючи від випускника дошкільної групи і до першокласника – з метою оцінки ефективності організаційних заходів та виявлення особливостей адаптаційного процесу для запобігання можливих негативних явищ на конкретному етапі розвитку дитини.

Основними критеріями, що виявляють дезадаптованість, є нервово-психічне напруження психіки дитини, що може призвести до перевтоми, високого рівня тривожності, труднощів у соціально-психологічній адаптації.

Діяльність психолога пліч-о-пліч іде з роботою педагога та має неабияку значимість у період пристосування дітей до нового середовища та умов. Важливим етапом в цій системі є співпраця та порозуміння з батьківською громадськістю, особливо актуальним та необхідним на етапі підготовки до школи (ще будучи «потенційними» майбутніми першокласниками), оскільки саме в цей період батьки отримують необхідні рекомендації щодо підготовки дитини до школи та профілактики проявів дезадаптації.

Список використаних джерел

1. Архиреева Т. В. Становление критического отношения к себе у детей младшего школьного возраста. *Вопросы психологии*. 2002. № 3. С. 15–20.
2. Безруких М. М., Ефимова С. П. Ребенок идет в школу. Москва : Academia, 1996. С. 12–70.
3. Большакова І. Проблеми готовності дитини до школи. *Початкова школа*. 2005. № 5. С. 9–11.
4. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / за ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.
5. Выготский Л. С. Психология. Москва : изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. 1008 с.
6. Яковлева О. В. Діагностика соціалізованості молодших школярів. *Молодий вчений*. 2014. № 7. С. 173–176.

Дудчик О. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – к.психол.н., доцент Турубарова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН В СІМ'ЯХ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Актуальність дослідження полягає в тому, що все більше українських сімей зустрічаються з таким порушенням як розлади аутистичного спектра. Виховати дитину з аутизмом – важке завдання, яке може

погіршити якість міжособистісних стосунків в сім'ї. У сім'ях, де зростає дитина з порушеннями розвитку, зокрема, з розладами аутистичного спектра, існує тенденція до розлучень та погіршення сімейних відносин між подружжям. Особливості міжособистісних відносин в сім'ях, які виховують дітей з розладами аутистичного спектра вивчали такі науковці, як К. Арбатська, О. Єфимова, Г. Кукуруза, К. Островська, В. Рахманов, Л. Руденко, Т. Тесленко, М. Федоренко, М. Химко, В. Шевчук, О. Югова та ін.

Згідно з думкою Л. Руденко, виховання дитини з розладами аутистичного спектру є причиною порушення батьківсько-дитячих відносин та подружніх стосунків батьків. Наслідками цього є постійні конфлікти, розлучення, стрес та емоційні та психосоматичні розлади у батьків [3, с. 217]. Г. Кукуруза вказує, що афективна напруженість матері, яка виникає в разі народження хворої дитини, несприятливо впливає на її взаємовідносини з малюком [2, с. 134].

О. Єфимова підкреслює, що для обох батьків, які виховують дитину з особливими потребами, є характерним емоційне відкидання своєї дитини, але для матерів більш вираженою є віра в її майбутнє [1, с. 207]. В. Шевчук відокремлює наступні особливості материнського батьківського ставлення до дітей з аутизмом: підвищена тривожність матерів; домінування у матерів прагнення до емоційного контакту з підвищеною фіксацією на вербальному спілкуванні; у батьків переважає тенденція до емоційної дистанції [5, с. 224].

М. Химко, в свою чергу, вказує, що в такій сім'ї існує емоційна дистанція між батьками та дитиною з РАС. Все це може стати причиною порушення міжособистісних стосунків. Також відмічається факт, чоловіки гірше справляються з обов'язками голови сім'ї, а матері є більш самостійними, ніж у сім'ях зі здоровими дітьми [4, с. 9].

Отже, міжособистісні стосунки являють собою сукупність об'єктивних зв'язків і взаємодій між особами, які відносяться до окремої групи. Міжособистісні стосунки в сім'ї, де виховується дитина з РАС мають свої особливості: тенденція до конфліктів, напруженості та емоційної бідності; підвищена тривожність матерів; домінування у матерів прагнення до емоційного контакту з підвищеною фіксацією на вербальному спілкуванні.

Список використаних джерел

1. Єфимова О. Исследование внутрисемейных взаимоотношений в семьях, имеющих детей с ограниченными возможностями здоровья. *Педагогика и психология образования. Серия: Психологические науки*. 2019. Вып. 1. С. 196–208.
2. Кукуруза Г. В. К. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім'ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку. Харків, 2013. 244 с.
3. Руденко Л. М., Федоренко М. В. Теоретичний підхід до вивчення батьківського ставлення в сім'ях, що виховують аутичну дитину. *Актуальні питання корекційної освіти. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип. 7. С. 210–219.
4. Химко М. Б. Психологічні особливості батьківського ставлення до дітей з аутизмом : автореф. дис. ... канд. психол. Наук : 19.00.0. Київ, 2010. 21 с.
5. Шевчук В. В., Тесленко М. М. Дитячо-батьківські стосунки в сім'ях, які виховують дітей із комплексними порушеннями розвитку. *Психологія особистості. Серія: Психологічні науки*. 2021. Вип. 21. С. 223–227.

Зарицька В. В.

Класичний приватний університет
д.психол.н., професор, завідувач кафедри

САМОКОНТРОЛЬ ЕМОЦІЙ ЯК ЧИННИК РОЗУМНОЇ ПОВЕДІНКИ

Самоконтроль емоцій розглядається як контроль над самим собою, над своїм емоційним станом, це внутрішній діалог між емоціями і розумом, який не дозволяє нашим почуттям диктувати свою волю, а спонукає до прояву емоцій у тій мірі, у якій потрібно у конкретній ситуації.

Вміння контролювати власні емоції навіть за несприятливих умов допомагає людині зберігати оптимізм, позитивний настрій, проявляти щирість у спілкуванні, відкритість у почуттях, впевненість у діях, що викликає довіру до цієї людини оточуючих.

Самоконтроль емоцій включає такі здатності: вміння контролювати власні емоції; відкритість; адаптивність; волю до перемоги, ініціативність, оптимізм.

Самоконтроль емоцій проявляється у трьох формах:

- 1) „гальмування» (намагання зовнішньо не проявляти свого емоційного стану);
- 2) „маскування» (заміна істинних емоцій іншими);
- 3) „симуляція» (вираження зовнішньо емоцій, які людина насправді не переживає).

Для забезпечення високого рівня самоконтролю існує три важливих правила, які доступні кожній людині і не вимагають особливої спеціальної підготовки:

- спокійна реакція на ситуацію;
- раціоналізація емоцій, обмін змістом емоційних переживань в процесі спокійного спілкування;
- підтримка високої самооцінки як визначення конструктивної поведінки в конкретній ситуації.

На шляху до здійснення самоконтролю у відповідності до конкретної ситуації люди відчувають певні труднощі.

Основними причинами нездатності людини проявляти емоції адекватно ситуації є такі:

- засвоєння норм прояву емоцій у сім'ї, які є нормою в суспільстві;
- відсутність знань про норми вираження емоцій у суспільстві;
- боязнь проявляти свої емоції, пов'язані зі страхом викликати осуд оточуючих;
- окремі вроджені фактори.

Вмінню контролювати власні емоції людину можна навчити, і пропонується п'ять основних кроків опанування мистецтвом самоконтролю:

- 1) визначення точної форми прояву в даній ситуації;

- 2) одержання інформації про саму ситуацію;
- 3) вибір способу реагування на дану ситуацію;
- 4) договір з самим собою про міру і характер прояву емоцій;
- 5) максимально точно передбачити кінцевий результат.

Процес навчання самоконтролю емоцій супроводжується певною поведінкою людини по відношенню до інших людей в конкретній ситуації.

Щоб спрогнозувати відповідну до ситуації поведінку пропонується проаналізувати взаємодію чотирьох змінних: потенціал поведінки; очікування; цінність підкріплення; психологічна ситуація, якою її уявляє особистість.

Захарченко К. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА ЯК СКЛАДОВА ПРОЯВУ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ У ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ

Під конфліктом розуміють «найбільш гострий спосіб усунення суперечностей, що виникають у процесі взаємодії, який полягає в протидії суб'єктів конфлікту і звичайно супроводжується негативними емоціями». У зв'язку з тим, що має різноманітні причини та форми протікання, має досить низький рівень ефективної керованості. Постаріння населення обумовлює необхідність вирішення суспільством ряду проблем політичного, економічного, соціального, культурного, психологічного та морального характеру, зростає потреба в різних видах медичної та соціально-побутової допомоги.

Міжособистісний конфлікт є складним явищем в сфері людського спілкування. Дослідники розділяють причину їх виникнення на соціально-психологічні та особистісні, тобто власне психологічні. До перших відносяться: втрати і спотворення інформації в процесі міжособистісної комунікації, незбалансована ролева взаємодія двох людей, відмінності в способах оцінки діяльності і особистості іншої людини, напружені відносини, прагнення до влади, психологічна несумісність. До других слід віднести причини, пов'язані з індивідуально-психологічними особливостями учасників конфлікту: оцінка поведінки іншого з точки зору неприпустимо низького рівня його соціально-психологічної компетентності, недостатня психологічна стійкість, погано розвинена здібність до емпатії, завищений або занижений рівень домагань, тип темпераменту, надмірна вираженість окремих рис характеру, психологічну несумісність людей, між якими виник конфлікт тощо.

Формою конфліктів є агресія, що визначається як модель поведінки, яка спрямована на заподіяння шкоди будь-кому. Агресивна поведінка, у свою чергу, – це негативна реакція на створену іншими, ситуацію фрустрації, коли виникають перешкоди на шляху до мети або утискаються інтереси. Розрізняють пряму агресивну поведінку, коли людина не приховує свою агресію від оточуючих, а також непряму – коли агресія приховується під ворожістю, ехидством або іронією. До агресивних дій відносяться: фізична агресія (напад); непряма агресія (злісні плітки, жарти, вибухи люті – тупання ногами); схильність до роздратування; негативізм; образа (заздрість і ненависть до оточуючих за їх дії – реальні чи вигадані); підозрілість; вербальна агресія (вираження негативних почуттів через словесні форми).

Агресія може бути конструктивною, коли відсутній злий намір завдати кому-небудь шкоду. При неконструктивних агресивних діях – намір завдати кому-небудь шкоду, є основою вибору агресивної поведінки, як способу взаємодії.

Стареча агресія може бути як проявом характеру, так і наслідками ураження головного мозку, крім того велике значення має соціально-економічний аспект, зокрема, вихід на пенсію. Виникає почуття покинутості й непотрібності. Літня людина, як розпещена дитина, починає вимагати уваги, часто викликаючи до себе негативне ставлення.

Агресія як прагнення домінувати – це універсальна спонукальна тенденція. Агресія може бути як позитивною, що служить життєвим інтересам і виживанню, так і негативною, орієнтованою на задоволення агресивного потягу самого по собі.

Таким чином, старіння як період значних змін в усіх сферах людського життя, що можуть носити позитивний чи негативний характер, залежно від соціального досвіду та особливостей особистості людини значною мірою впливає на спілкування літньої людини з оточуючими. Агресивна поведінка може виявлятися в різноманітних проявах. Негативність чи позитивність змін в спілкуванні значною мірою залежить від рівня конфліктності, типу акцентуації та ступеня агресивності особистості.

Зігалова П. В.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – к.психол.н., доцент Турубарова А. В.

ОСОБЛИВОСТІ БАТЬКІВСЬКОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА

Актуальність дослідження полягає в тому, що сім'я має велике значення в процесі розвитку дитини. Особливе значення вона набуває коли мова йде про дитину з порушеннями психофізичного розвитку. У наш час дітей з розладами аутичного спектра стає все більше. За даними провідних світових організацій, що займаються питаннями аутизму. Так, у 2005 році було зареєстровано близько 680 дітей з аутизмом, а у 2020 році таких дітей було вже 7,5 тис. осіб. Проблема батьківського ставлення до дітей з розладами аутичного спектра в психологічній науці розглянута на сьогодні ще не повною мірою, отже потребує подальших досліджень.

Особливості батьківського ставлення до дітей з розладами аутичного спектра вивчали такі вчені як А. Ахметзянова, О. Борисенко, Т. Гладун, А. Душка, О. Макаренко, А. Мельник, К. Островська, Л. Руденко, Т. Скрипник, А. Хаустов, М. Химко, Д. Шульженко та ін.

О. Макаренко вважає, що батьківське ставлення – це наявність взаємного зв'язку, приналежності та залежності у батьківсько-дитячих стосунках [1, с. 108].

Д. Шульженко підкреслює, що батьківське ставлення до дитини з порушеннями розвитку може мати наступні відхилення: гіперопіка, гіпоопіка та виховання, «культ» якого є хвороба дитини. Усі ці відхилення мають змогу сформувати стигматизацію та інвалідизований стиль життя [3, с. 100].

На думку М. Химко, в сім'ях, де виховується аутистична дитина, виразніше виявляються такі особливості батьківського ставлення, як надмірна опіка над дитиною, її ізоляція від позасімейних впливів і ситуацій, пов'язаних, зокрема, з питанням статі, пригніченням дитячої агресивності, бажання пришвидшити її фізичний та психічний розвиток [2, с. 10].

Д. Шульженко переконався, що зниження стресу батьків й поліпшення внутрішньо-сімейних стосунків несе позитивний вплив на розвиток дитини. Для цього Д. Шульженко пропонує психологічну роботу емоційними станами батьків, яка поліпшить психологічний стан батьків та покращить емоційну атмосферу в сім'ї [4, с. 176].

Отже, батьківське ставлення має велике значення у розвитку дитини. Воно зумовлює поведінку, характер дитини, особливості її вихованості тощо. Виділяють три стилі батьківського ставлення: авторитарний, демократичний та потуральний. Для батьків дітей з розладами аутичного спектра характерним є наявність гіперопіки, гіпоопіки чи концентрації на порушенні дитини. Зазвичай, гіперопіка проявляється зі сторони матері дитини з аутизмом. Неправильне батьківське ставлення може призвести в подальшому призводить до порушення соціального, емоційного та когнітивного розвитку дитини.

Список використаних джерел

1. Макаренко О. М., Голубева М. О., Джугля І. О. Психологічні особливості батьківського ставлення до дітей з особливими потребами. *Міжнародний психіатричний та психоаналітичний журнал. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 107–110.
2. Химко М. Б. Психологічні особливості батьківського ставлення до дітей з аутизмом : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.0. Київ, 2010. 21 с.
3. Шульженко Д. І. Аутизм – не вирок. Львів, 2010. 224 с.
4. Шульженко Д. І. Особливості психологічної роботи з емоційними станами батьків дітей з психофізичними порушеннями раннього віку. *Психологічний часопис. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип. 9. С. 173–180.

Канторович Є. С.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БАТЬКІВСЬКОГО ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ НА ДІТЕЙ

Поведінка батьків значно впливає на формування перфекціоністських настанов у дітей і вони відіграють більш значущу роль, ніж засоби масової інформації.

Традиційно головним інститутом виховання є сім'я. Те, що дитина в дитячі роки набуває в сім'ї, вона зберігає протягом усього подальшого життя. Важливість сім'ї, як інституту виховання обумовлена тим, що в ній дитина знаходиться протягом значної частини свого життя і по тривалості свого впливу на становлення її особистості, з сім'єю не може зрівнятися жоден інститут виховання. Сім'я дає дитині опору, підтримку, тепло, навички спілкування, перші уроки любові. Вона допомагає розвивати характер, вчить долати труднощі і тощо.

Перфекціоністська орієнтація починає формуватися, як правило, ще в молодшому шкільному віці, а іноді й раніше. Вирішальними в її появі є чинники сімейного виховання.

Існує зв'язок перфекціоністських установок батьків з перфекціоністськими нормами й цінностями всієї сім'ї, батьківський перфекціонізм пов'язаний з рівнем батьківської критики, хвилюванням у родині, завищенню втручання батьків у справи дітей, а також з рівнем батьківської тривоги. Ці чинники перекладаються на доросле життя і мають вплив на всі аспекти дорослого життя, у тому числі й на батьківську роль.

Дитина в таких умовах змушена бути «безпомилковою» щоб вдовольнити батьківські очікування і уникнути критики. Діти під впливом перфекціоністської орієнтації виховання дуже рано починають розуміти, що батьківську любов необхідно заслужувати своєю бездоганною поведінкою, довершеним виконанням і їхніх вимог і високими успіхами в будь-якій схваленій батьками діяльності. Тобто позитивне відношення батьків обумовлене успіхом дитини.

Виховання характеризується насамперед певними сторонами відносин батьків до дитини. Ці відносини є проекціями, відгуками перерахованих особистісних особливостей дорослих. У взаємодії з дітьми, батьки мимоволі компенсують свої почуття та хвилювання, несвідомо проектуючи свої особистісні проблеми на дітей. Можна сказати, що батьки не бачать недоліків у себе, але бачать їх у дитини і вимагають того, в чому самі не є прикладом. Вони приписують дітям шкідливий характер, який є лише захисною реакцією у відповідь на непомірні вимоги дорослих. Отже, батьки долають свої особисті проблеми, кризи, по суті, ціною розвитку психічних порушень (неврозів), харчові розлади, соціальну неадаптивність, трудового, депресивні розлади та хронічної перетренованості.

Ковтун Р. А.

Класичний приватний університет

к.психол.н., доцент, професор

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОСІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ РОДИН, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Внутрішньосімейні стосунки мають відносно самостійні характеристики, що роблять сімейне виховання найбільш адекватною формою виховання, особливо в ранньому віці; формою, яка найбільш відпові-

дає особливостям цього визначального періоду розвитку особистості. Одна з особливостей внутрішньосімейних відносин полягає в тому, що спосіб взаємодії між сторонами припускає безпосередній контакт індивідів. Саме в спілкуванні з дорослими дитина здобуває навички мови і мислення, предметних дій, опановує основи людського досвіду в різних галузях життя, пізнає і засвоює правила людських відносин, якості, властиві людям, їхні прагнення та ідеали.

Проблемі, взаємодії в родині, що має розумово відсталу дитину, у роботах зарубіжних авторів також приділяється велика увага. Дж. Бергер, Кунінхем відзначають різні форми впливу (емоційні, соціальні та економічні) розумово відсталої дитини на родину. Безумовно, народження дитини з відхиленнями в розвитку є іспитом для всіх членів родини. Адже батьки пов'язують свої майбутнє, реалізацію невиконаних мрій зі своїми дітьми. Незвичайна дитина через свої природні особливості, позбавляє батьків можливості піднятися на більш високу ступінь свого особистісного розвитку через їхнє прийняття на себе обов'язків вихователів людей наступного покоління. Цей стан збільшується у випадку, якщо хвора дитина є єдиною, коли її дефект оцінюється батьками як крах усіх життєвих сподівань на самореалізацію.

Дослідники у своїх працях показали, що більшість батьків реагують на народження дитини скоріше психологічним відмовленням від неї.

Г. Мішина у своїй праці, спрямованій на вивчення формування співробітництва батьків з дітьми раннього віку з відхиленнями в розвитку з'ясувала, що особливості поведінки дитини зумовлюють ставлення батьків до неї в процесі обопільної взаємодії. У багатьох батьків відзначається невміння створювати ситуацію спільної діяльності, несформованість потреби в спілкуванні, неемоційна взаємодія, неадекватні позиції стосовно дитини. У батьків виявляється непевність у процесі виховання і несформованість чутливості стосовно дитини, чим більше виражене відставання в психофізичному розвитку, тим більше опікуваною стає дитина, а поведінка близьких – усе більш директивною.

В. Ткачова виділила три рівні якісних змін, що існують у родинах цієї категорії: психологічний, соціальний, соматичний.

На психологічному рівні в матері дитини спостерігається стрес, що має пролонгований характер, що у свою чергу має сильний деформуючий вплив на психіку батьків і стає вихідною умовою різкої травмуючої зміни, у родинному життєвому укладі.

На соціальному рівні родина стає нетовариською, вибірковою у контактах. Відбувається деформація у стосунках між батьками хворої дитини, унаслідок чого нерідко спостерігаються розлучення.

На соматичному рівні виникає патологічний ланцюжок: захворювання дитини призводить до психогенного стресу в матері, що, у свою чергу, провокує соматичні або психічні захворювання матері.

Таким чином, аналіз літератури показав, що дослідженню родин, котрі мають дітей з особливими освітніми потребами, присвячено порівняно небагато праць. Народження такої дитини є сильним потрясінням для батьків і важко оцінити ступінь його впливу на них. Психічна травма, шоківий стан, депресія можуть змінити стосунки батьків один з одним і з близькими членами родини. Ця психологічна ситуація часто порушує питання про трансформації сімейних відносин.

Колбін А. В.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ

На основі аналізу наукової літератури щодо проблеми конфліктів в організації встановлено, що однозначного визначення поняття «конфлікт в організації» не існує. Разом з тим, всі сходяться на думці, що конфлікт в організації – це конфлікт, який виникає між суб'єктами соціальної взаємодії в середині організації.

Причинами конфліктів в організації психологи називають:

- недостатню професійну компетентність персоналу;
- низьку управлінську компетентність керівника;
- погану виконавчу дисципліну співробітників;
- некомфортний мікроклімат, наявність в організації мікрогруп з негативною спрямованістю та ін.

Враховуючи характер конфлікту, стиль спілкування і тип людської особистості, існує три моделі поведінки:

- конструктивна,
- деструктивна,
- конформістська.

Саме конструктивна модель у конфліктних взаємовідносинах в організації допомагає запобігти або позитивно розв'язати будь-які протиріччя.

Управління конфліктами в організації здійснюється різними засобами в залежності від ситуації, найефективнішим з яких є підтримка співробітництва.

Дослідження стану конфліктності в організації засвідчили, що основними причинами схильності співробітників до конфліктів є: недостатній рівень психологічних знань у керівників і співробітників, неоднозначне ставлення співробітників до своєї роботи і неусвідомлення ними значущості правильного вибору способу поведінки в конфліктних ситуаціях.

Результати констатуючого експерименту довели необхідність цілеспрямованої психологічної допомоги співробітникам організації для попередження і розв'язання конфліктів, яка може бути здійснена шляхом розробки і впровадження відповідної спеціальної програми.

Експериментально встановлено, що впровадження спеціальної програми, спрямованої на попередження і розв'язання конфліктів в організації, сприяє формуванню демократичного стилю керівництва та вибору співпраці як основного стилю поведінки в колективі.

Коростельова Ю. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ ІЗ ДЦП

Проблема спілкування підлітків не втрачає своєї актуальності внаслідок складності та різноаспектності існуючих підходів до її вивчення. Важливого значення набувають дослідження особливостей спілкування підлітків із фізичними вадами, оскільки на сьогодні ця категорія порушень характеризується значною різноманітністю та розповсюдженістю.

Ряд вчених протягом декількох століть вивчали психофізіологічні та соціально-психологічні особливості дітей із фізичними вадами. Ще в 1625 році Платтер відзначав наявність у дітей із фізичними вадами психопатологічні особливості у вигляді упертості, неслухняності. В кінці XIX століття англійський лікар В. Літл описав клінічну картину дитячого церебрального паралічу. Значний внесок у вивчення та диференціацію церебральних паралічів зробив З. Фрейд, розробивши власну класифікацію хвороби. А. Адлер у своїй індивідуальній теорії особистості вказує на те, що люди із фізичними недоліками часто намагаються компенсувати свої дефекти, щоб побороти суб'єктивне почуття неповноцінності, яке розвивається з відчуття власного соціально-психологічного безсилля.

Актуальною вважає проблему спілкування дітей із фізичними вадами і Л. Виготський, який зазначав, що будь-який тілесний недолік перш за все відбивається на стосунках з людьми. Усі зв'язки з людьми, всі моменти, які визначають місце людини в соціальному середовищі, її роль та долю як учасника життя, всі функції суспільного буття перебудовуються, фізичний дефект викликає соціальних вивих. Основна його ідея полягає в соціальній, а не біологічній природі процесу компенсації дефекту.

Якщо розглядати особливості поведінкової сфери дітей з дитячими церебральними паралічами, то вона буває різною залежно від форми захворювання, рівня інтелектуального розвитку, сімейного виховання й інше. Для більшості з них характерна пасивність, млявість, нерішучість, лякливність. Деякі діти важко звикають до нової обстановки, нових людей, вони бояться висоти, темряви, самотності, зачинених дверей, усяких несподіваних подразників. В інших — відзначаються підвищена збудливість, занепокоєння, схильність до дратівливості, упертості. Для них характерна швидка зміна настрою: вони то надмірно веселі, гучні, то стають дратівливими, плаксивими.

Для підлітків із психофізичними обмеженнями характерні певні особливості в спілкуванні. З одного боку, у них загострена потреба в увазі і доброзичливості дорослого, в людському теплі, позитивних емоційних контактах, а з іншого — незадоволеність цієї потреби, а саме дефіцит міжособистісного спілкування, емоційна бідність і одноманітність змісту звернення дорослих, в основному спрямована на корегування їх поведінки. Потреба в міжособистісному спілкуванні в підлітковому віці досягає свого піку, а можливості її реалізації створені далеко не для всіх підлітків із фізичними обмеженнями. Наслідками такої ситуації є замикання у собі, занурення в хворобу, суїцидальні думки, гіперфантазування, підвищена конфліктність у стосунках з батьками та іншими дорослими.

Таким чином, можна зробити такі висновки: по-перше, основні теоретико-методологічні підходи до вивчення характеристики спілкування підлітків із ДЦП ґрунтуються на психофізіологічних, соціально-психологічних особливостях підліткового віку та спілкуванні як провідної діяльності цього віку; по-друге, численні психологічні дослідження вказують на важливість проблеми спілкування підлітків із ДЦП з оточуючими, які обумовлюють їх подальший соціально-психологічний розвиток. Неможливість підлітка з фізичними вадами повною мірою задовольнити потребу в міжособистісному спілкуванні, перш за все з однолітками, створює підґрунтя для появи вторинних соціальних дефектів та дисгармонійного розвитку особистості в цілому.

Кучерук О. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІДЕАЛЬНОГО ОБРАЗУ ЖІНКИ В УЯВЛЕННЯХ ЧОЛОВІКІВ

За допомогою засобів масової інформації сучасна людина задовольняє одну з основних своїх потреб — потреба в інформації. ЗМІ різного роду впливають на свідомість людини і через перероблену і відредаговану ними інформацію в аудиторії формується не тільки своєрідна картина світу і світосприйняття в цілому, але і встановлюються певні норми і правила поведінки людини в суспільстві.

Образи ідеальних жінок, які нав'язує чоловікам реклама та ЗМІ, майже не існують в реальних буднях але образ ідеальної жінки є завжди в чоловічому уявленні, але для кожного чоловіка він свій. Суть ідеального образу жінки в уявленні чоловіка, полягає в тому, що цей образ повинен повністю відповідати їх фантазіям, переплітатися з чоловічими інтересами і життєвим цілями, а так само бути постійним, і ні за яких обставин не змінюватися.

Уявлення про ідеальну жінку не більше ніж проекція. Причому для чоловіка, це проекція своїх відносин з мамою, а для жінки — проекція відносин між мамою і татом («А от я стану зовсім інший дружиною, на відміну від мами» обіцяє собі дівчинка і все життя витрачає на виконання власної обіцянки).

Орієнтир на ідеальність і вигадкування списку якостей та критеріїв оцінки жінки, є помилковим і занадто не позитивне впливає на психіку чоловіка. Жінка, яка живе в мирі з собою, з внутрішнім світом, потенційно може жити з будь-яким чоловіком.

Це цілком нормальне явище, тому що все ідеальне може існувати тільки в людській фантазії, а за її межами — реально життя, а значить поняття «ідеал» тут просто недоречно. І це цілком нормально, головне, що існує у чоловіків цей свій «ідеал», чоловік точно знає, що він бажає, а значить, обов'язково, знайде щось дуже близьке до своєї досконалості.

Образ сучасної жінки, відповідний соціальним тенденціям, формувати необхідно: із змінами суспільства має змінюватися і суспільна свідомість. Чоловічі глянцеви журналі створюють саме такий образ сучасної жінки – цілеспрямованої, незалежної, красивої.

Крім нав'язування соціальної ролі, реклама нав'язує ще й стандарти краси жінки. Дієта, спортзал, і постійний голод – ось супутники сучасної жінки, яка прагне до «ідеальної» фігури. З появою культу худини жінки забули про здоров'я і стали робити нереальні речі, щоб схуднути. Однак лише 5% жінок генетично схильні до цієї самої ідеальної фігури (зростання, генетична худоба, широкі плечі, вузькі стегна, довгі ноги і маленькі груди). Такими зараз виглядають моделі.

Для порівняння – в 1950 році мінеральна вода «White Rock» для рекламної кампанії використовувала фотографії дівчини, яка важила 63 кг і зростом була 165 см. Зараз же середнє зростання моделі це 175 см і «нормальний» вага – 50 кг.

Кожна другий сучасна жінка незадоволена своєю фігурою. Дівчата порівнюють своє тіло з фотографіями моделей в модних журналах і впадають в депресію – бо до «ідеалу» їм худнути і худнути. Вони виснажують себе дієтами, потрапляють в лікарні з діагнозом «зневоднення» і «дистрофія». В той час як хлопці, надивившись журналів, часто, вважають, що саме худі красуні з обкладинки це норма.

Через регулярного перегляду такої реклами, де жінка беззахисна, доступна і сексуальна, через те, що немає серйозних заперечень «проти», з боку громадськості, жорстоке ставлення до жінки стає нормою.

Лисота С. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

ВПЛИВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мовленнєвий розвиток дитини – один з основних чинників становлення особистості в дошкільному дитинстві. Відповідно до змісту базової програми розвитку дитини дошкільного віку, мовлення є засобом і способом реалізації всіх сфер життєдіяльності дитини дошкільного віку.

У новій художній дитячій літературі вжито занадто багато реалій сьогодення. Як правило, це прикмети дорослого життя, з якими сучасна дитина знайома не з чуток. Так дитяча література відображає характерну рису нашого часу – знищення меж між дитячим та дорослим світом і швидке дорослішання маленької людини.

Так в дитячу літературу входить сучасна реальність – реальність катастроф, криміналу, поганих новин та ринкових відносин.

Проте різні автори по-різному використовують прикмети сучасності в художньому тексті.

Одні грають на тязі юного читача до всього небезпечного і незвіданого і буквально переносять на сторінки своїх творів атмосферу лякаючої дійсності, інші створюють пародійну картину нашого часу, підкреслюючи тим самим аномальність світу, в якому живуть сучасні діти.

У той же час література для дітей звертається і до камерних тем, і на сторінках дитячих творів знову з'являються звичні ситуації: дитина вдома, в дитячому саду, у школі.

Серед казкових персонажів можна зустріти не тільки монстрів і мутантиків, але і звичайних домашніх тварин.

Поступово в дитячу літературу повертається нормальна реальність, те, що повинно оточувати маленьку людину в дитинстві: затишний будинок, люблячі батьки, веселі друзі.

Але це тільки одна сторона сучасної дійсності, тому і твори, написані сьогодні, настільки різнопланові і багатогранні.

З усього цього слід зробити висновок, що вплив сучасної дитячої літератури на психологічний стан дитини та її мовлення у великій мірі залежить від грамотного підбору книжок батьками та педагогами.

За допомогою літературних творів можна вирішувати практично всі завдання методики розвитку мови і поряд з основними методами і прийомами мовного розвитку старших дошкільнят можна і потрібно використовувати цей матеріал.

Використання творів сучасної художньої літератури в процесі збагачення словника дітей цілком виправдовує себе.

Мальцева Б. В.

Новокаховський гуманітарний інститут ЗВО Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
наук. кер. – старший викладач Лісна С. М.

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ПЕДАГОГОМ ВПЛИВУ ЕМОЦІЙ НА ПСИХІКУ ДИТИНИ

Визначальним компонентом спрямованості та активності усіх психічних процесів людини являються емоції: мислення, пам'яті, уваги, мовлення тощо. Формування людських емоцій є головною умовою розвитку особистості. У житті дитини неодмінно мають переважати позитивні емоції як першооснова для її нормального психічного розвитку. Емоційна сфера дитини є найважливішим ланцюжком її зв'язку з навколишнім світом, фундаментом ставлення до себе й до інших. Проблема, яка постає перед педагогами – окультурити соціальні почуття як щодо їхнього активного прояву, так і вміння стримувати імпульсивні поривання. Педагогічні зусилля спрямовуються на ознайомлення дітей з людськими емоціями, культурою виявлення почуттів, адекватною реакцією на життєві події.

Для цього важливо направити педагогічну роботу в напрямку розвитку емоційної сфери, що зумовлює гармонійне особистісне зростання дитини: вміння розпізнавати основні емоції за характерними зовнішніми ознаками; освоєння, розширення та збагачення репертуару соціальних форм вияву своїх почуттів, тобто

поступовий розвиток соціальних емоцій; освоєння елементарних форм вербалізації власних переживань, настрою, стану [1, с.152].

Для педагога важливо наповнювати життя дитини в психологічними ситуаціями, в яких знання про моральні та інші норми емоційно проживатимуться. Діти отримують потрібну інформацію та досвід проживання емоцій щоб створити свій власний «емоційний фонд», за допомогою якого зможуть орієнтуватись у власних почуттях та почуттях оточення. Вони зможуть зрозуміти поділ емоційних проявів на негативні та позитивні, вчитимуться розпізнавати різницю між почуттями та вчинками. Діти усвідомлять, що немає поганих почуттів, є погані вчинки.

Організація спеціальних занять щодо ознайомлення дошкільнят із емоційною сферою передбачає розподіл на підгрупи. Бажано, щоб їхній склад не був постійно сталим, тоді діти матимуть більш широкі й різноманітні можливості взаємодії між собою. Важливою умовою ефективного проведення таких занять є добровільна участь у них дітей.

Провідним методом корекції емоційних порушень у молодшому віці є імітація дітьми різних емоційних станів. У теорії соціального навчання імітація розглядається як «ключовий процес соціалізації, як спосіб оволодіння дитиною поведінки, адекватної, схваленої в її соціальному оточенні» [2, с.124].

Таким чином, імітація дітьми різних емоційних станів впливає на їх самопочуття, створюючи певний емоційний настрій, сприяє розвитку психомоторики, довільної регуляції поведінки, отже є основним методом корекції емоційних порушень.

Під час оцінки результатів діяльності дитини, особливо навчальної, важливо враховувати її емоційний стан, наявність чи відсутність інтересу до певного виду роботи, ставлення до конкретного дорослого як до носія вимог та експерта досягнень.

Виховання емоційно-зрілої особистості, її переживань і почуттів, починаючи з перших років життя, залишається важливим педагогічним завданням, оскільки емоційне ставлення до навколишнього світу зумовлює цілі, на досягнення яких будуть використані набуті дитиною знання та вміння.

Список використаних джерел

1. Мельничук І. В. Особливості емоційного розвитку дітей різного віку та статі. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2002. № 11–12. С. 149–154.

2. Максименко Д. С. Різнокольорове дитинство: ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, музикотерапія. Київ : ЦУЛ, 2018, 180 с.

Назаренко Н. В.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

Актуальність теми: на сучасному етапі розвитку педагогічної та психологічної думки у нашій країні однією з найбільш актуальних являється проблема готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі.

Проблема психологічної готовності до школи останнім часом стала дуже популярною серед дослідників різних спеціальностей. Психологи, педагоги, фізіологи вивчають і обґрунтовують критерії готовності до шкільного навчання, сперечаються про вік, з якого найдоцільніше починати навчання дітей в школі.

Бурхливий інтерес до вказаної проблеми виник в нашій країні в результаті переходу на навчання з шести років, що привело до масових фізіологічних, педагогічних, психологічних проблем, що виникли при навчанні шестирічок.

Західні дослідники цієї проблеми в основному цікавляться інтелектуальними можливостями дітей в найширшому сенсі. Це знаходить віддзеркалення у вживаних ними батарейних тестах, що показують розвиток дитини в області мислення, пам'яті, сприйняття і інших психічних функцій.

У роботах Л. І. Божович виділяються декілька параметрів психічного розвитку дитини, що найістотніше впливають на успішність навчання в школі. Серед них певний рівень мотиваційного розвитку дитини, що включає пізнавальні і соціальні мотиви учіння, достатній розвиток довільної поведінки і інтелектуальної сфери.

Основним критерієм готовності до школи в працях Л. Божович виступає новоутворення «внутрішня позиція школяра», що являє собою сплав пізнавальної потреби і потреби в спілкуванні на новому рівні.

Д.Б. Ельконін, обговорюючи проблему готовності до школи, на перше місце ставив сформованість передумов до учбової діяльності. До найбільш важливих передумов він відносив уміння дитини орієнтуватися на систему правил в роботі, уміння слухати і виконувати інструкції дорослого, уміння працювати за зразком і деякі інші. Всі ці передумови витікають з особливостей психічного розвитку дітей в перехідний період від дошкільного до молодшого шкільного віку, а саме: втрата безпосередності в соціальних відносинах, узагальнення переживань, пов'язаних з оцінкою, особливості самоконтролю.

Д. Ельконін підкреслював, що при переході від дошкільного до шкільного віку, діагностична схема повинна включати діагностику як новоутворень дошкільного віку, так і початкових форм діяльності наступного.

Н. Салмина, як показники психологічної готовності до школи виділяє: довільність як одну з передумов учбової діяльності; рівень сформованості семіотичної функції; особові характеристики, що включають особливості спілкування (уміння сумісне діяти для вирішення поставлених завдань), розвиток емоційної сфери і ін. Окремою особливістю цього підходу є розгляд семіотичної функції як показника готовності дітей до школи, причому ступінь розвитку даної функції характеризує інтелектуальний розвиток дитини.

У роботах Е. Кравцової при характеристиці психологічної готовності дітей до школи основний акцент робиться на роль спілкування в розвитку дитини. Виділяються три сфери відношення до дорослого, до однокласника і до самого себе, рівень розвитку яких визначає ступінь готовності до школи і певним чином співвідноситься з основними структурними компонентами учбової діяльності.

У всіх дослідженнях, не дивлячись на відмінність підходів, признається факт, що ефективним шкільне навчання буде тільки в тому випадку, якщо першокласник володіє необхідними і достатніми для початкового етапу навчання якостями, які потім в учбовому процесі розвиваються й удосконалюються.

Можна сказати, що за основу готовності до шкільного навчання береться якийсь базис розвитку, без якого дитина не може успішно вчитися в школі. Фактично, роботи по психологічній готовності до школи спираються на положення, що навчання йде услід за розвитком, оскільки признається, що не можна починати навчання в школі, якщо немає певного рівня психічного розвитку. Але разом з тим, в роботах Л. Божович, Д. Ельконіна і інших представників школи Л. Виготського показано, що навчання стимулює розвиток, тобто підтверджується ідея Л. Виготського, що навчання йде попереду розвитку і веде його за собою, при цьому між навчанням і розвитком немає однозначної відповідності «один крок в навчанні може означати сто кроків в розвитку», «навчання може дати розвитку більше, ніж те, що міститься в його безпосередніх результатах».

Особливе місце в психологічній готовності дитини до школи займає оволодіння спеціальними знаннями та навичками, які традиційно належать власне шкільним, - грамотою, лічбою, розв'язуванням математичних задач. Початкова школа розрахована на дітей, які не одержали спеціальної підготовки і починають навчання із самого початку. Тому не можна вважати відповідні знання і навички обов'язковою складовою готовності дитини до шкільного навчання. Разом із тим значна кількість дітей, які вступають до першого класу, уміє читати, а лічбою у певною мірою володіють усі діти. Оволодіння грамотою й елементами математики в дошкільному віці може впливати на успішність шкільного навчання. Позитивне значення має утворення у дітей загальних уявлень про звуковий бік мови та її відмінність від змістової сторони, про кількісні відношення речей та їх відмінність від предметного їх значення. Допоможе дитині вчитися у школі й засвоєне поняття числа, деяких інших початкових математичних понять.

Намлієва Т. В.

Класичний приватний університет

наук. кер. — д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

РОЗВИТОК САМОПОВАГИ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Самооцінка є одним з істотних умов, завдяки чому індивід стає особистістю. Вона формує у індивіда потребу відповідати не тільки рівню оточуючих, а й рівню власних особистісних оцінок. Правильно сформована самооцінка виступає не просто як знання самого себе, не як сума окремих характеристик, а як певне відношення до себе.

Вступаючи в дошкільний вік, дитина починає усвідомлювати факт свого існування. Розвиток самооцінки починається з реалістичних оцінок дітьми своїх умінь, результатів своєї діяльності і конкретних знань.

Самооцінка - це емоційне оцінювання особистістю самої себе, своїх можливостей, якостей і місця серед інших людей.

Самооцінка впливає не тільки на ставлення людини до життя, на його сферу інтересів і майбутні перспективи, але і на ставлення оточуючих. Найчастіше, прийнято говорити про два види самооцінки: високу і низьку.

Дитині з високою самооцінкою простіше існувати в колективі. Вона не боїться здатися смішною або зробити дурість - тому готова придумувати: як вирішити задачу, де прогуляти урок, у що пограти на перерві. Дитина не дуже критично ставиться до своїх дій, тому здійснює їх - багато і різних. Їй легше вчитися: вона упевнена у власних силах, тому завдання викликають азарт і цікавість. Але навіть найважчі не викличуть у неї страх або тривогу.

Якщо ж загальна самооцінка негативна, людина відчуває себе «поганою», слабкою. Відсутність віри в себе накладає обмеження на його цілі і плани роблячи їх більш скромними, але і більш досяжними. Прикладені зусилля часто менше потенційно можливих, відповідальність викликає сильну тривогу. Песимістичний настрій призводить до меншої продуктивності, майбутнє менш бажано, а позитивні події приносять менше радості. Однак така людина чутливіша до оточуючих, менш авторитарна і з готовністю визнає свої помилки. Дитину з низькою самооцінкою можна впізнати по похмурості, сором'язливості, відсутності життєрадісності. Вона думає, що з нею нудно грати, і дійсно стає нудно, тому що дитина забороняє собі повністю захопитися. Але через те, що вона дуже сумує за спілкуванням, інші діти легко можуть привчити її грати ролі, які їм самим не подобаються - невигащаних, нудні, виконавські. Якщо така дитина вирішується на який-небудь вчинок (придумати новий сюжет, вдарити кривдника, дати списати завдання або самому списати - неважливо), дуже ймовірно, що потім вона буде переживати, соромитися свого промаху чи соромитися свого виграшу, приховувати свою причетність, тікаючи від відповідальності. Вчитися такій дитині теж складніше, оскільки до об'єктивних труднощів домішуються страхи.

Державна політика в галузі дошкільної освіти спрямовує фахівців у галузі вікової та педагогічної психології на пошук оптимальних шляхів особистісного розвитку дошкільників, розкриття механізмів формування їхньої життєвої компетентності як здатності в міру своїх вікових можливостей самостійно та свідомо виробляти позитивне ставлення до світу і самого себе.

Психолого-педагогічна робота з виховання дошкільника як суб'єкта життєдіяльності, здатного шанобливо, ціннісно ставитися до себе та оточуючих, підмінюється його надмірною інтелектуалізацією, орієнтацією на формальні результати. Наслідком цього є зниження інтересу психологів до формування свідомого ставлення зростаючої особистості до людей, власного «Я».

Психологічними передумовами до зародження самоповаги виступають: здатність дитини до узагальнення переживань стосовно себе, що складається на кінець старшого дошкільного віку; наявність високої внутрішньої активності, спрямованої на вироблення і підтримку ціннісного ставлення до себе; функціонування рефлексії; відділення конкретної самооцінки від загальної; здатність до вироблення елементарних форм адекватної самооцінки.

Омеляненко Є. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

ОБРАЗ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ У СТУДЕНТІВ, ЯКІ ЗДОБУВАЮТЬ ДРУГУ СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ПСИХОЛОГІЯ»

Формування образу професії – процес, який передбачає ідентифікацію з образом-ідеалом. Образ майбутньої професії та образ «Я» формують професійну самосвідомість і визначають його характеристики. При цьому своєрідним еталоном у професійній самосвідомості виступає узагальнений образ професіонала. Образ професії багато в чому пов'язаний з образом конкретних людей та їх професійною біографією, визначеними професійними цінностями.

Оцінити складові особистості психолога у вигляді професійно важливих якостей представляється студентам досить легко, оскільки вже при вступі вони на основі свого досвіду володіють певними уявленнями про те, якими особистісними якостями повинен володіти психолог. Навчання має не просто формувати високоякісні професійні знання та вміння, а й забезпечувати усвідомлене виділення реального зв'язку характеристик професійної діяльності з параметрами суспільної та особистісної значущості.

Багато дослідників єдині в твердженні, що навчання у ЗВО повинно мати цілісний характер, але реальний навчальний процес є найчастіше корпускулярним, коли вивчення різних дисциплін не пов'язане одне з одним, зміст теоретичних і практичних курсів розірвано, рознесено у вивченні і за часом і по внутрішньому наповненню, яке представлено студентам як ізольоване, не взаємопов'язане.

Цілі навчання не відображають повною мірою соціальні функції майбутньої практичної діяльності і в результаті утворюються поняття теоретичного характеру, які в зіткненні з дійсними матеріальними умовами не можуть орієнтувати фахівця.

Специфіка професійної діяльності психолога, в першу чергу практичного, ускладнює організацію повноцінної стажерської практики для студентів. Складно уявити присутність стажера в ролі стороннього спостерігача, припустимо, на індивідуальному консультуванні або в ситуації соціально-психологічного тренінгу. Необхідна організація достатньої кількості різноманітних практичних занять в рамках університету, а також організація практичної діяльності студентів у професійних сферах, близьких до їх майбутньої спеціальності.

Вихід студента на практику повинен супроводжуватися великою кількістю практичних напрацювань, забезпечити які необхідно в процесі проведення практичних занять. Як ми бачимо, особисті професійні плани магістрів, їх здібності і схильності часто не враховуються при виборі спеціальності.

Найбільший вплив мають думки родичів, позиції друзів, наявність і престиж навчального закладу.

У зв'язку з порушеннями адекватних уявлень про майбутню професію, усвідомлений вибір спеціальності та навчального закладу здатні зробити одиниці.

Випускники часто бачать вихід з ситуації, проблемної ситуації в отриманні другої вищої освіти, закінчення курсів з інших дисциплін та роботі не за фахом, проте ці варіанти не завжди можуть створити альтернативу традиційній вищій освіті. Звідси видно необхідність знижувати кількість тих студентів, які не знайшли себе в обраній спеціальності через допомогу в усвідомленому підході до вибору професії.

Величезна роль у вирішенні цієї проблеми належить психологічній науці. Важливо донести до молодих людей, які прагнуть здобути вищу освіту, що професійне самовизначення є частиною особистісного самовизначення. Тому кожному слід усвідомлено вибирати ту професію, яка відповідає сформованим у нього уявленням про самого себе, професію, де він може самоствердитися.

Вибір спеціальності обов'язково повинен бути обумовлений інтересами молодої людини, її самооцінкою і рівнем домагань, ідеалами і ціннісними орієнтаціями, емоційними установками і рівнем розвитку волевових якостей. Студенту необхідно чітко уявляти, чого він хоче від професії: яким має бути зміст професії, щоб йому було цікаво працювати, як обрана професія дозволить максимально розкрити його творчі здібності, яка заробітна плата і спосіб життя його влаштує, скільки часу і сил вимагатиме освоєння цієї професії. Надзвичайно важливим є створення таких умов навчання, які максимально підвищували б не тільки рівень пізнавальної активності студентів, а й сприяли розвитку у них професійно-значущих якостей.

Вибір професії, як правило, вимагає психологічної допомоги, консультування, підтримки, оскільки це досить тривалий процес орієнтації в світі професій. Облік індивідуальних здібностей може в достатній мірі забезпечити проходження психологічного тестування.

Психологічна консультація допоможе розібратися, які психологічні проблеми лежать в основі неправильного вибору професії і працювати над їх вирішенням, а також виявити особливості мислення, уваги, пам'яті, характеру і співвіднести їх з вимогами обраної професії.

У контексті нашого дослідження, образ майбутньої професійної діяльності особистості ми розуміємо як відображення у свідомості професійної діяльності, вираженої сукупністю знань і уявлень про майбутню професію і про себе як суб'єкта професійної діяльності, закономірний і індивідуальний результат процесу професійного та особистісного розвитку на етапі навчання у вузі, продукт професійної самосвідомості і основний зміст професійної Я-концепції.

Для формування адекватного образу майбутньої професії взагалі, і професії психолога, зокрема, необхідна цілеспрямована робота.

Панченко В. Г.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. — д.соц.ком., доцент Бессараб А. О.

СПОСОБИ ПОДОЛАННЯ ДИСГРАФІЇ В УЧНІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Загальний недорозвиток мовлення є складним системним мовленнєвим порушенням, яке затримує, уповільнює та спотворює спонтанний мовленнєвий розвиток, унаслідок чого різні ланки мовленнєвої

системи залишаються несформованими. Для дошкільників із ЗНМ є характерними: стійка і тривала відсутність наслідування мовлення дорослих та появи нових лексем; труднощі вибору фонем і порядку встановлення їх розташування; відтворення, в основному, скорочення слів за рахунок пропуску окремих фрагментів; численні аграматизми; значна диспропорція у формуванні інпресивного та експресивного мовлення; труднощі у програмуванні висловлювання і синтезуванні окремих структурних елементів в єдине ціле; низька мовленнєва активність.

Це свідчить про несформованість мовних операцій процесу породження мовленнєвих висловлювань при відносній збереженості смислових та сенсомоторних операцій (Б. М. Гріншпун, О. М. Мастюкова, Т. Б. Філічова, Є. Ф. Соботович та ін.).

Знання особливостей мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку із ЗНМ діагностуються важливими та необхідними як для більш глибокого розуміння дітей цієї категорії, з'ясування психологічних механізмів мовленнєвих порушень, так і для створення нових підходів до визначення найбільш оптимальних та адекватних напрямів корекційно-розвивального та запобіжного навчання дошкільників.

Планування корекційно-виховної роботи проводиться з урахуванням індивідуальних здібностей дітей.

Пріоритетні завдання логопедичної корекції: 1) розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо); 2) формування фонетико-фонематичної, лексико-граматичної сторін мови, зв'язного мовлення; 3) формування комунікативних умінь; 4) розвиток мовленнєвої, загальної та дрібної моторики; 5) вироблення навичок свідомого сприймання та розуміння зверненого мовлення; 6) розвиток просодики (темп, ритм, тембр, сила голосу, інтонування, емоційність тощо); 7) розвиток психічних процесів (увага, пам'ять, мислення, уява тощо); 8) подолання порушень усного і писемного мовлення.

Основні структурні компоненти професійної діяльності: діагностична діяльність; складання індивідуальних корекційних навчальних планів з кожною дитиною; надання порад і консультацій батькам і педагогам, залучення батьків до активної співпраці; співпраця з психологом, вихователем, щодо корегування педагогічного, корекційного процесу, пошуку шляхів його вдосконалення; аналіз результативності роботи, визначення динаміки розвитку дитини, ведення документації та складання звітів; участь у різних заходах методичної роботи, самоосвіти; пропаганда логопедичних знань, взаємодія з громадськістю.

Проведений контрольний експеримент дав змогу визначити серед дітей класу у кількості 30 осіб 18 дисграфіків, яких було диференційовано за видами дисграфії – оптична (зорова), слухова і моторно-оптична. Для занять з кожною із діагностованих груп було розроблено індивідуальні програми з метою корекції і подолання визначеного виду дисграфії.

Після проведеної колекційної роботи нами був проведений формувальний експеримент. За отриманими даними зроблено висновок, що кількість дітей із зоровою дисграфією зменшилась на 21% з 33%, кількість дітей з акустичною дисграфією – на 20%, з 44%, кількість дітей з моторно-оптичною дисграфією – на 13% з 35%. Порівняння результатів контрольного та формувального експериментів свідчить про високу ефективність диференційного підходу в логопедичній роботі щодо подолання дисграфії в дітей молодшого шкільного віку. Таким чином, у школярів з дисграфією після корекційної роботи зазначалося підвищення продуктивності, стійкості уваги. У школярів з дисграфією діагностовано сформованість: мотивів, здатність виділити, усвідомити і прийняти мету, планування, регулювання, контроль.

Пахомова Н. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ СІМЕЙНО-РОЛЬОВИХ ОЧІКУВАНЬ МОЛОДІ

На сьогодні накопичено значний емпіричний матеріал з проблем шлюбно-сімейної взаємодії. Зокрема, дослідженням готовності молоді до шлюбу та становлення шлюбно-сімейних взаємин (Л. Снайдер, І. Гребенников, С. Ковальов та ін.). Проблема подружніх конфліктів знайшла висвітлення в роботах Л. Алексєвої, О. Кляпець та ін.

Проте, попри значний досвід дослідження феномену сім'ї, проблема взаємовпливу образу «Я» подружніх партнерів та особливостей їх взаємин, ґендерних особливостей не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі.

У своєму розвитку сім'я проходить через шість стадій життєвого циклу: 1) дошлюбний період, або «час монади»; 2) укладення шлюбу, утворення нової сімейної пари, або «час діади»; 3) сім'я з малими дітьми (до підліткового віку); 4) сім'я з дітьми підліткового віку; 5) період відділення дітей, які набувають дорослий статус (сім'я з дорослими дітьми); 6) сім'я після відділення дітей (стадія похилого віку і старості).

Важливою є перша стадія становлення сім'ї. Саме на цій стадії формується основа майбутнього подружнього життя. У цей період молода людина набуває незалежності, відбувається її диференціація від батьківської сім'ї, що є необхідним для побудови власної системи сімейно-рольових очікувань щодо партнера та до самого себе, що в свою чергу, є важливою складовою у процесі проектування власного сімейного життя.

Сімейно-рольові очікування формуються в процесі ґендерної соціалізації з раннього дитинства. Вони формуються під впливом, перш за все, суспільних і особистісних потреб, також на це безпосередньо впливає батьківська сім'я.

ґендерні особливості сприйняття шлюбу й, відповідно, сімейних ролей та очікувань у ньому напряму пов'язані з чоловічим та жіночим Я-образом, Я-концепцією.

Чоловічий Я-образ складається здебільшого з інформації про значення Я у трудових, ділових, професійних, спортивних та інтимних сферах. Молоді чоловіки здатні переоцінювати свої здібності, чи то на рахунок положення у групі, чи особистих здібностей. Завищена самооцінка допомагає чоловікам відповідати стереотипу маскулітності, а молоді жінки у Я-образі відображають здебільшого те, наскільки вони привабливі.

Підведемо висновок, що до ґендерних особливостей сімейно-рольових очікувань молоді в період пошуку шлюбного партнера є:

- різна ступінь значущості сексуальних відносин у майбутній сім'ї для жінок й чоловіків: для жінок – високе значення, а для чоловіків навпаки недооцінка;
- наявність різного ставлення до особистісної ідентифікації з майбутнім шлюбним партнером: у чоловіків присутній амбівалентний характер установок щодо власної автономії та ідентифікації себе з партнером, а жінкам притаманне прагнення до особистісної ідентифікації себе з майбутнім шлюбним партнером;
- різні очікування щодо участі майбутнього шлюбного партнера у вихованні дітей: жінки надають високого значення ролі матері у сім'ї та очікують від майбутнього шлюбного партнера активної участі у вихованні дітей, тоді як чоловіки більш орієнтовані на власну участь у вихованні дітей;
- різне ставлення до зовнішнього вигляду: чоловіки надають високого значення зовнішнього вигляду сучасним зразкам моди, тоді як для жінок більш характерним є прагнення привабливо виглядати.

Такі розбіжності сімейно-рольових очікувань молоді, закріплення соціальних ролей за певною статтю, призводить до виникнення рольових конфліктів, як внутрішньо-особистісних, так і міжособистісних, що, у свою чергу, може призвести до сімейних конфліктів.

Пешина А. В.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

КОРЕКЦІЯ ЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ

У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що арт-терапія як метод психолого-педагогічної корекції є найбільш ефективним засобом психокорекційного впливу на емоційну сферу дитини, дає вихід внутрішнім конфліктам і сильним емоціям, допомагає при інтерпретації витіснених переживань, сприяє усвідомленню відчуттів і почуттів.

Між тим, дослідження свідчать, що емоційна сфера дітей старшого дошкільного віку характеризується нестійкістю і динамічністю, але основною особливістю її є поява негативних емоційних станів: тривожність, підвищена емоційна напруженість дитини, яка призводить до зниження активності і стійкості поведінки, наявність почуття страху, агресії, які згодом можуть, призводити до формування несприятливих варіантів особистості.

Результати проведеного нами експериментального дослідження свідчать про те, що у дітей старшого дошкільного віку з'являються негативні емоційні стани: рівень тривожності у більшості старших дошкільників має високі показники, це свідчить про недостатню емоційну пристосованість дитини до тих чи інших життєвих ситуацій.

Більшість малюнків дітей демонструють наявність імпульсивності, агресії як несприятливого варіанта розвитку особистості дитини, що відображають підвищену емоційну напруженість дитини, яка призводить до деструктивному агресивної поведінки, формуванню негативного відношення старшого дошкільника до навколишньої дійсності.

Підводячи підсумки отриманих даних можна зробити висновок, що ступінь участі батьків в емоційному розвитку дитини знаходиться на середньому рівні. Батьки не завжди звертають увагу на розвиток емоційних станів своїх дітей, а точніше не надають цьому факту значення. Дорослі повинні (батьки і вихователі) повинні прагнути до встановлення тісних емоційних контактів з дитиною, так як взаємовідносини з іншими людьми, їх вчинки – найважливіше джерело формування почуттів дошкільника. Для розуміння дитячих емоцій дорослим необхідно знати їх походження, а також прагнути допомогти дитині глибше зрозуміти ті чи інші факти дійсності і сформулювати правильне ставлення до них.

Психокорекційний комплекс, розроблений нами, складається з 8 занять, який включає в себе спеціально підібрані вправи, ігри та етюди, спрямовані на розвиток емоційної сфери у дошкільника, а також на зняття емоційного і фізичного напруги, розвиток здатності розуміти емоційний стан інших і адекватно висловлювати свій. В роботі також пропонується використовувати різні методи і прийоми психокорекції в поєднанні з арт-терапією: казкотерапію, музикотерапію, ігротерапію, психогімнастику.

Результати дослідження підтвердили нашу другу гіпотезу про можливість корекції емоційної сфери у дітей старшого дошкільного віку за допомогою арт-терапії в спеціально створених психологічних умовах проведення корекційно-розвиваючої роботи.

Також, результати контрольного зрізу дослідження зафіксували позитивні зміни, що відбулися в емоційній сфері дітей старшої групи, що виразилося в зниженні негативно забарвлених переживань і загальної психологічної напруженості, стабілізації загального фону настрою, зниженні тривожності до рівня середнього; збільшення кількості старших дошкільників демонструють норму страхів, і зменшення випробовуваних демонструють велику кількість страхів (не відповідає віковій нормі); зростання рівня агресії відповідає нормі, тобто прояви агресії, як захисного механізму психіки. Природно, що остаточно діти ще не позбулися негативних емоційних проявів. Але це і не було нашою метою, так як відведеного на корекційну роботу часу недостатньо для серйозних змін в психічному розвитку дітей. Ми лише намітили шляхи психологічної корекції емоційної сфери дітей старшого дошкільного віку, при подальшому використанні якого можливе отримання ще більш позитивних результатів. Вихователі і батьки відзначили позитивне емоційне самопочуття дітей в період проведення з ними спеціальних занять з використанням арт-терапевтичних методів.

Півторацька О. А.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

наук. кер. – д.соц.ком., доцент Бессараб А. О.

КАНІСТЕРАПІЯ В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ

Як всім відомо, собака – це найкращий друг людини. Людина одомашнила собаку більше ніж 3 млн років тому. Дані, що збереглися в старовинних документах, творах мистецтва та під час археологічних розкопок, свідчать, що позитивний вплив тварини на людину під час спілкування було відомо ще за часів Гіппократа. А вже в 1790 р. в місті Йоркшир простий торговець чаєм, а також засновник лікарні для душевнохворих

людей, Вільям Тьюк почав застосовувати в їх лікуванні на той час нетрадиційні методи і способи, а саме лікування тваринами, зокрема собаками. Пацієнти, доглядаючи за своїми вихованцями, вчилися стримувати себе та свої напади. Лікарі відзначали, що вони стали менш агресивними, у них знизилася частота нападів [3]. Пізніше стало відомо про позитивний вплив терапії з тваринами на людей, що страждають на неврологічні розлади, розлади поведінки, що виникли після інсультів, вікових змін. За часів світової війни так само використовували каністерапію, але вона була не усвідомленою. У військових шпиталях часто помічали, що поранені військові швидше видужували, коли поруч були безпритульні дворняжки. Так само відомо, що військові, які підгодовували й спостерігали за дворняжками, які жили поруч з військовими частинами, ставали емоційно більш стійкі та розслаблені.

Однак, саме поняття «терапії за участю тварин» (або пет-терапія) було вперше сформульовано американським фахівцем у галузі дитячої психіатрії Борисом Левінсоном у 1960 р. [2]. Під час сеансів у нього в кабінеті була його особиста собака, і з часом він став помічати, що присутність собаки позитивно впливає на емоційний стан дітей-пацієнтів. З того часу лікувальні сеанси з тваринами, зокрема із собаками, набули поширення на Заході.

Каністерапія – різновид енімалтерапії – метод лікування та реабілітації, з використанням спеціально відібраних і навчених собак у медичній та соціальній реабілітації. Каністерапія водночас і психотерапевтична методика, що сприяє розвитку розумових і емоційних здібностей, поліпшенню рухових функцій і моторики, а також посиленню ефективності розвитку особистості при корекції, реабілітації та соціальній адаптації дітей з нестандартними особливостями розвитку. Існують програми для сліпих і слабозорих дітей для їх загального розвитку, підвищення інтересу до пізнання зовнішнього світу [1].

Сьогодні каністерапію широко використовують у багатьох країнах: США, Росії, Польщі, Канаді, Австрії, Англії тощо. Це не щось надумане й надприродне, а цілком науково обґрунтована методика лікування. Нижче наведені приклади цих обґрунтувань:

1. Сформувався позитивний образ собаки в підсвідомості людини, що є дуже великим мотиватором для залучення собак в якості терапевтів.

2. Американські вчені довели, що при погляді на собаку в людини зменшується рівень гормону стресу – кортизолу і збільшується рівень гормону щастя – ендорфіну.

3. Шерсть тварин заспокоює.

4. Собака дає всі сенсорні відчуття: зір, слух, нюх, тактильні відчуття, отже, під час контакту із собакою в дітей розвивається головний мозок, постійно утворюються нові зв'язки між нейронами.

5. Люди можуть управляти своїм диханням, а у тварин природне дихання й серцебиття. У результаті при контакт з тваринами пацієнт налаштовується на природне дихання та серцебиття. Як результат такої злагодженої роботи, організм людини відновлюється, отже, відбувається природне постачання поживних речовин, йде збагачення клітин киснем, мозок розвивається, всі органи і системи приходять у норму.

6. Собака є гарним тренажером. За допомогою собаки можна виконати будь-які рухові вправи: ходіння, повзання, масаж тощо.

7. Собака-терапевт підказує, постійно моніторить стан пацієнта (рівень цукру в крові, артеріальний тиск, почастішання пульсу тощо), вона вміє підлаштовуватися під людину.

8. Собаки мають деякі властивості, подібні з людськими: емоційність, здатність виражати свої переживання діями, звуками, мімікою, реакцією на комунікативні ініціативи людини.

9. Собаки легко навчаються вербальних команд і охоче їм підкоряються.

10. Собаки є відмінними емпатиками, вони здатні висловлювати співчуття [1].

В Україні каністерапія не так поширена, як в інших країнах, бо вона не визнана в нашій країні на державному рівні. Однак, зважаючи на ефективність використання собак на заняттях з дітьми-артистами, їх залучають багато спеціалістів. Дефектологи, логопеди, психологи, фізичні реабілітологи та інші спеціалісти можуть використовувати в своїй роботі лише спеціально відібраних та підготовлених собак.

Багато досліджень довели, що каністерапія дуже ефективна та позитивно впливає на пацієнтів, зокрема на дітей та людей з аутизмом. Завдяки цьому в нашій країні існує багато центрів, у яких використовують цей напрям реабілітації. В Україні каністерапію практикують в Києві, Львові, Луцьку, Ужгороді, Рівному, Тернополі, Чернівцях, Житомирі, Вінниці, Миколаєві, Чернігові, Полтаві, а з 2017 р. і в Харкові, Маріуполі та Запоріжжі.

Список використаних джерел

1. Рыбников Е. Канистерapia. *Международный школьный научный вестник*. 2017. № 3-3. URL: <https://school-herald.ru/ru/article/view?id=343> (дата обращения: 22.10.2021).

2. Канистерapia – что это и как она может помочь. МГО «Дитина з майбутнім». URL: <https://cwf.com.ua/ru/kanisterapiya-hto-eto-i-kak-ona-mozhet/> (дата обращения: 22.10.2021).

3. Собаки-целители. URL: <https://www.huminfakt.ru/kol19.html> (дата обращения: 22.10.2021).

Пономаренко О. В.

Бориспільський професійний ліцей

МОТИВАЦІЯ УЧНІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Мотивації до навчання як психолого-педагогічного поняття є рушійною силою навчальної діяльності, а її складники – мотиви – умовно поділяються на внутрішні (пізнавальні) і зовнішні (соціальні). Варто відзначити, що навчання як вид розумової діяльності передбачає використання різних видів мотивів. Як показує практика, розуміння певного мотиву учнем не означає стовідсоткової його результативності застосування.

Звернемося до способів формування мотивації учнів до навчальної діяльності в зарубіжних країнах, зокрема в Гарвардському університеті (США) та в системі фінської освіти. Гарвардські способи мотивації полягають у заохоченні до навчальної діяльності; у тісному взаємозв'язку педагога з учнем; у частій похвалі, яка має супроводжувати весь початковий процес, а не лише кінцевий результат; у підбадьоренні, яке полягає

в налаштуванні учня на виконання цього завдання, і винагородою за його старання буде успіх; у критиці лише тих учнів, які є глибоко вмотивованими й досягли високих результатів, тобто готові сприймати конструктивну критику, а не ображатися на зауваження педагога.

У фінській системі освіти зроблено акцент на особистості учителя як основного мотиватора дітей до навчання. При цьому фінські педагоги, з одного боку, самі досить мотивовані високою престижністю своєї професії, а з іншого – мають порівняно більшу автономність і самостійність у виборі методів і прийомів своєї професійної діяльності.

На основі зарубіжного практичного досвіду доходимо висновку, що ключовою особою в навчальному процесі є саме педагог. Тож українським школярам, як і їхнім одноліткам в усьому світі, довелося під час онлайн-навчання обходитися без особистості вчителя, тому їхнє навчання не було повноцінним і справді мотивованим. Тому для посилення мотивації учнів до дистанційного навчання пропонуємо педагогам такі практичні рекомендації: 1) обов'язковість відеозв'язку з педагогом; 2) завдання, максимально наближені до життєвих ситуацій/професійної діяльності; 3) завдання, виконання яких викликає відчуття успіху.

Український учитель має орієнтуватися на нормативні документи, зокрема Лист Міністерства освіти і науки України від 11 серпня 2020 р. № 1/9-430 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році» (Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році, 2020). Досить корисними для педагогів є такі проекти, як, наприклад, «Всеосвіта» (vseosvita.ua), які мають на меті зробити все можливе для вдосконалення освітнього процесу та підтримати українського педагога на шляху самовдосконалення, зокрема в аспекті формування мотивації дітей до навчання – як офлайн, так і онлайн.

Водночас для формування мотивації учнів до онлайн-навчання в домашніх умовах, зокрема під час карантину, пропонуємо такі практичні рекомендації: 1) організувати процес навчання: скласти розклад, у якому прописати заняття, перерви, час на самостійну підготовку; 2) облаштувати робоче місце; 3) потурбуватися про зовнішній вигляд і фізичну готовність учня до навчання, тобто прокидатися не за 5 хвилин до відеоконференції з учителем; 4) заздалегідь продумати способи мотивації: нагадування (не зловживати), похвалу (хвалити за конкретно виконані завдання, хоч трохи вникаючи в них), заохочення (це може бути час на улюблене заняття).

Варто відзначити, що батькам складно керувати навчальним процесом своїх учнів з кількох причин, головна з яких – учні не звикли сприймати батьків як учителів, навіть якщо вони і є педагогами за фахом. Проте мотивувати учнів до навчання зобов'язані як педагоги, так і батьки.

Таран Н. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.соц.ком., доцент Бессараб А. О.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З ЛЕГКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ

Формування комунікативних навичок у дітей з легкою розумовою відсталістю – надзвичайно актуальна проблема, тому що ступінь сформованості даних навичок впливає не тільки на результативність засвоєння знань дітьми, а й на процес їх соціалізації і розвитку особистості в цілому. Навички та уміння формуються в діяльності, а комунікативні навички формуються і удосконалюються в процесі комунікативної діяльності.

Комунікативні навички являють собою індивідуально-психологічні властивості особистості дитини, які забезпечують їй умови для особистісного розвитку, соціальної адаптації, самостійної інформаційної, перцептивної, інтерактивної і є важливою ланкою в комунікативній структурі особистості. Комунікативні навички є умовою розвитку дітей з легкою розумовою відсталістю та проявляються в процесі спілкування; сформованість комунікативних навичок є суб'єктивною умовою ефективності соціалізації особистості, в основі формування комунікативних навичок лежить ідея особистісно-діяльнісного підходу.

Якість комунікативної сфери дітей з легкою розумовою відсталістю значною мірою залежить від того, які умови фізичного, психічного й соціального розвитку школяра створюються спільними зусиллями педагогів і батьків.

Активізація комунікативної діяльності в дітей є складним завданням корекційного впливу. Мета корекційно-педагогічної роботи – сприяти формуванню комунікативної сфери в дитини з дефектом. Необхідно активізувати нормальний розвиток комунікативних якостей у процесі спілкування та гри з дитиною.

Діти з легкою розумовою відсталістю належать до категорії дітей з порушеннями, що суттєво впливають на їхній психічний розвиток.

З метою формування та вдосконалення комунікативних навичок розумово відсталих дітей складено програму занять «Розвиток комунікативних здібностей у дітей з легкою розумовою відсталістю», що включає чотири блоки занять, які поступово ускладнюються певними корекційними завданнями, при виконанні яких дитина з допомогою педагога, а згодом і сама досягає конкретних результатів у комунікативній діяльності.

Формування комунікативних навичок у дітей з легкою розумовою відсталістю здійснювався шляхом розширення мовного запасу дітей, організації емоційно збагаченої групової взаємодії, що здатна упереджувати конфліктні ситуації та розв'язувати їх, роботою над мовленнєвою культурою, розвитком соціального інтелекту тощо.

За результатами діагностики після проведеної корекційної роботи ми бачимо, що в опитуваних, а саме 37%, спостерігається низький рівень комунікативних якостей, дій та навичок. Середній рівень комунікативних якостей, дій та навичок спостерігається у 63% опитуваних. За отриманими результатами теста комунікативності (методика К. Фопеля) ми бачимо, 30%, залишилися на низькому рівні комунікативних якостей та навичок, при якому дитина вигадує закінчення ситуації, в якій герой здійснює вчинок, який не відповідає соціальній нормі. 70% опитуваних показали середній рівень комунікативних якостей та навичок. Діти вигадували вчинки, але не могли аргументувати його.

Отиже, з метою подолання труднощів у формуванні комунікативних навичок у розумово відсталих дітей необхідне активне педагогічне втручання в процес їх комунікативної діяльності. Корекція повинна ґрунтуватись на принципах диференціації та індивідуалізації навчання, повинна здійснюватись мотивація продуктивної комунікативної діяльності за допомогою створення мотивуючого середовища, забезпечуватись єдність когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів особистості при включенні дітей з легкою розумовою відсталістю у комунікативну діяльність, – і все це повинно ґрунтуватись на поетапному формуванні у школярів комунікативних навичок і ставлення до себе як до суб'єкта комунікативної діяльності.

Тафрова В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.психол.н., доцент Ковтун Р. А.

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА ЇЇ ВИДИ

Дослідження проблеми розвитку професійної компетентності і її різних видів у психології займає особливе місце, тому що професійна компетентність є головною складовою частиною професіоналізму особистості і діяльності, важливою умовою становлення професіонала.

У науці компетентність (*competentia* – приналежність по праву) – характеристика володіння знаннями, що дозволяють судити про що-небудь, висловлюючи вагому, авторитетну думку, поінформованість, авторитетність у визначеній області. Існує і ще один аспект трактування цього поняття – це законно прийнята здатність авторитетної особи чинити визначені акти чи дії в конкретних умовах, коло повноважень. Тому компетентний (*competens* – приналежний, відповідний, здатний) – це знаючий у визначеній області фахівець, що має право по своїх знаннях і повноваженнях робити чи вирішувати що-небудь, судити про що-небудь, має право вирішувати питання як підвідомчий.

З психологічної точки зору в змісті даних визначень проглядається ряд взаємозалежних особливостей, що і обумовлюють якісні характеристики цієї властивості особистості.

Перша характеристика професійної компетентності називається ґностичною чи когнітивною, вона відображає наявність необхідних професійних знань. Їхній обсяг і рівень і є головною характеристикою компетентності. Друга – регулятивна, що дозволяє використовувати наявні професійні знання для рішення професійних завдань. Очевидно, що регулятивний компонент містить у собі проєктувальну і конструктивну складові, що виявляються в умінні прогнозувати і приймати ефективні рішення. Третя – рефлексивна-статусна, що дає право за рахунок визнання авторитетності діяти певним чином. Четверта – це нормативна характеристика, що відображає коло повноважень, професійну сферу. Нарешті, п'ята є комунікативною характеристикою, тому що поповнення знань чи практична діяльність завжди здійснюється в процесі спілкування чи взаємодії.

Професійна компетентність є узагальнюючою психологічною категорією. Вона містить різні взаємозалежні компоненти. Якщо дана діяльність відноситься до класів «людина – людина», «людина – колектив», «людина – великі соціальні групи», її особливим видом є психологічна компетентність, що без перебільшення є стрижневою складовою частиною професійної компетентності і що включає: соціально-перцептивну компетентність, соціально-психологічну, аутопсихологічну, комунікативну та психолого-педагогічну компетентність. Дані види психологічної компетентності, а також умови, фактори і технології їхнього розвитку стали об'єктами прикладних психологічних досліджень.

Соціально-перцептивна компетентність розглядається як система емоційно-почуттєвого й інтелектуального сприйняття, розуміння й оцінки соціальних суб'єктів у діяльності і спілкуванні. Аутопсихологічна компетентність розглядається як готовність і здатність особистості до цілеспрямованої психічної роботи зі зміни властивостей особистості, її поведінки, діяльності і відносин убик прогресивного індивідуально-професійного розвитку.

Рефлексивна компетентність – це професійна властивість особистості, що виявляється в ефективному здійсненні рефлексивних процесів, реалізації рефлексивних здібностей, що прискорює процеси індивідуально-професійного розвитку, підвищує креативність діяльності. Конфліктологічна компетентність розглядається як когнітивно-регулятивна підструктура професіоналізму особистості і діяльності, що дозволяє передбачати конфлікти, вирішувати їх на справедливій основі, впливати на конфліктуючі сторони з метою зниження негативних наслідків конфліктів.

Шатохіна О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.психол.н., професор, завідувач кафедри Зарицька В. В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ

Сім'я – це осередок суспільства, найважливіша форма організації особистого побуту, заснована на подружньому союзі і родинних зв'язках, тобто на багатосторонніх відносинах між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми, братами і сестрами та іншими родичами, котрі живуть разом і ведуть спільне господарство. Дитина в своєму розвитку проходить через певні стадії, але і його батьки, сім'я проходять один закономірний етап за іншим, причому у кожного етапу свої специфічні завдання, особливості і труднощі. У цих умовах динаміка росту і взаємин багато в чому детермінується такими факторами, як сімейні цінності та стиль виховання. Установки, цінності та очікування дітей пов'язані з тим, яке виховання вони отримали.

Сім'ї виробляють свою власну ідентичність і моделі виховання дітей в результаті взаємодії історичного контексту, в якому вони знаходяться. Форма і функція сім'ї обумовлені соціокультурними вимогами. Зміна вимог призводить до трансформації сім'ї, що дозволяє адаптуватися їй до нових умов.

Підвищується кількість жінок, які народжують дитину і не перебувають при цьому в шлюбі. Високий відсоток шлюбів закінчується розлученням. Стало звичайним явищем виховання дитини одним з батьків. Це

негативно впливає на розвиток дитини, формування його особистості, створення відносин з протилежною статтю, повноцінного життя в суспільстві.

Самооцінка – це компонент свідомості, який включає, крім знання себе, оцінку людиною себе, своїх здібностей, моральних чеснот і вчинків. Самооцінка є найважливішим регулятором поведінки людини. Вона багато чому визначає його самовідчуття у світі, відносини з іншими людьми, його критичність, вимогливість до себе, ставлення до своїх успіхів і невдач.

Самооцінка є одним з основних новоутворень дошкільного віку і розвивається у старшому дошкільному віці за основними напрямками: зростає число якостей особистості та видів діяльності, яке оцінює дитина; самооцінка від загальної переходить до диференційованої; виникає оцінка себе у часі, що виявляється у спрямованості на майбутнє.

Діти дошкільного віку з неповних сімей нерідко мають занижену самооцінку. З іншого боку, вона не має тенденцію до різких змін в результаті найменших невдач. Підвищена вимогливість до себе, прагнення доводити все до досконалості можуть ставати причинами самоприпинення. Усе це негативно впливає на психоемоційний стан та розвиток. Чим більш адекватною є самооцінка, тим краще дитина може оцінювати себе, розраховувати на свої можливості. Основним і важливим чинником, що впливає на розвиток адекватної самооцінки дітей старшого дошкільного віку виступає спілкування з дорослими.

Для досягнення більш адекватної самооцінки батькам і педагогам необхідно знати, що доброзичливе і ніжне ставлення до дитини з неповної сім'ї, створення фону дбайливості і уваги, звернення до неї по імені, схвалення її дій, надання можливості проявити ініціативу сприяють формуванню активності та адекватної самооцінки.

Важливо відзначити, що для досягнення адекватної самооцінки дітей старшого дошкільного віку необхідно в рівній мірі відзначати успіхи і невдачі та відповідно їх оцінювати. Діти легко диференціюють те, що схвалюється, і те, що засуджується.

Впевненість в собі створює сприятливі умови для розвитку адекватної самооцінки.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Алайбов В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Євстігнєєва І. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ З КІКБОКСИНГУ «ВАКО»

Спорт може мати великий вплив на життя дитини і може допомогти їй рости не тільки як спортсмена, а й як особистості. Виростаючи, займаючись спортом, ви зустрічаєте багато нових і різних людей, що допомагає вам навчитися адаптуватися та швидше пізнавати нових людей. [4]

З змагальними видами спорту асоціюються характер і чесність. Ці дві характеристики не будуються через змагальні види спорту, а виявляються в змаганнях. [2]

Діти дорослішають у різному віці і можуть бути готовими або не готовими до здорової конкуренції. Змагальні види спорту, як правило, вимагають стратегічного планування та інших більш складних когнітивних здібностей, однак вони не працюють так добре під тиском конкуренції, поки не наблизяться до дванадцяти». [3]

Крім того, діти можуть бути фізично не готові до вимог тренувань і важких ігор. Повторювані рухові травми, травми м'язів та нещасні випадки можуть бути шкідливими для дитячого організму, що розвивається. Згідно зі статтею Лінди Рей «Чи повинні діти займатися спортивними змаганнями», ключ до успішної змагальної гри для дітей залежить від здорового балансу участі батьків, соціального та командного тиску, фізичної підготовки та часу.

Спортивні змагання є невід'ємною частиною навчально-тренувального процесу. Змагання - це основна форма перевірки рівня підготовленості спортсменів. Змагання допомагають більш точно та об'єктивно підвести підсумки спортивної роботи за певний період. [1]

Спортивні змагання – це своєрідна модель людських взаємовідносин, які реально існують у світі: боротьби, перемог і поразок, спрямованості до постійного вдосконалення, досягнення найвищого результату, творчих, престижних і матеріальних цілей. [1]

При організації подібних заходів необхідно спочатку уточнити систему, яка буде застосовуватися. Для цього необхідно розглянути класифікацію спортивних заходів. [4]

Змагання, які проводяться з метою визначення кращих спортсменів і команд та найбільших спортивних досягнень, удосконалення спортивної майстерності, популяризації фізичної культури і спорту. Спортивні змагання дають можливість об'єктивно оцінити спортивні організації, тренерів, спортсменів, посадових осіб. [5].

Для чоловіків і жінок проводяться окремі змагання, за винятком кінного спорту та окремих видів спорту, що демонструють специфічні технічні навички. Також проводяться окремі змагання для дорослих, юніорів та дітей. Деякі види спорту, наприклад, теніс і настільний теніс, допускають змагання змішаними парами, а чоловіки та жінки змагаються разом у парному фігурному катанні та танцях на льоду. [3]

Список використаних джерел

1. Холодів Ж. К., Кузнецов В. С. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. Москва : Академія, 2002. 480 с.
2. Максименко А. М. Основи теорії і методики фізичної культури. Москва, 1999.
3. Матвєєв Л. П. Теорія і методика фізичної культури : учеб. для ин-тов фіз. культ. Москва, 1991.
4. Теорія і методика фізичного виховання : учеб. для ин-тов фіз. культ. : у 2 т. / за ред. Л. П. Матвєєва, А. Д. Новикова. 2-ге вид., виправ. і допов. Москва, 1976.
5. Виноградов М. И. Сб. «Досягнення собр. физиол. нервової і м'язової системи». Москва, 1965. 129 с.
6. Дьяченко В. М. У кн.: «Проблеми спортивного тренування». Москва, 1961.

Андрєєв О. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Кружило Г. Г.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ФУТБОЛУ НА ФІЗИЧНУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сучасному етапі розвитку суспільства фізична культура – це самостійна і особлива галузь загальної культури, яка спрямована, головним чином, на зміцнення здоров'я дитини, продовження її творчої активності та життя, а також на зростання і вдосконалення її всебічного і гармонійного розвитку та використання набутих якостей в суспільній, трудовій та інших видах діяльності.

Досягнення успіху в сучасному футболі не обмежується фактом випадково показаного результату. Це – підсумок багаторічної спільної роботи спортсменів і тренерів в оволодінні техніко-тактичної майстерності, вдосконаленні рухових, психічних і особистісних якостей у поєднанні з ефективним застосуванням медико-біологічних засобів підвищення працездатності і прискорення відновлювальних процесів. При цьому для досягнення, в перспективі, високого рівня спортивної майстерності, кожен етап багаторічної підготовки висуває

високі вимоги, не тільки до змісту тренувального процесу, але і до організації діяльності дитячого тренера. Роль тренера в навчально-тренувальному процесі з футболу в групах початкової підготовки є головною.

Дитячий тренер з футболу – це людина, наставник, має власні методи викладання, погляди на гру, здібний навчати і розвивати здібності свого учня. Від нього залежить, наскільки дитина полюбить цей вид спорту. Повинні створюватися всі необхідні умови не тільки для засвоєння техніки і тактики дій в футболі, а й розвитку загальних (переважно) і спеціальних (в значно меншій мірі) фізичних якостей. Важливе значення в цей період мають розвиток таких рухових якостей футболіста-початківця як: швидкість, сила, швидкісно-силові та координаційні здібності.

Проблемі розвитку рухових якостей футболістів на різних етапах їх спортивної кар'єри присвячено багато наукових робіт. Разом із тим, на сьогоднішній стрімкий розвиток цього виду спорту на міжнародній арені вимагає нових підходів до навчально-тренувального процесу, оновлення теоретичних і експериментальних даних. Особливої уваги потребують групи початкової підготовки з футболу тому, що саме в цей час закладається не тільки фундамент рухових дій, а й подальшої спортивної діяльності загалом. І від того, наскільки він буде міцним, залежатимуть подальші результати в цьому виді спорту.

Одним з головних завдань тренера дитячої футбольної команди є створення згуртованості між ними, дружби, навчити їх приймати не тільки перемогу, а й поразку. Тренер повинен бути прикладом для футболістів, бути комунікабельним, витриманим, володіти особистою чарівністю, проявляти щирість, душевність у відносинах з гравцями, показувати наскільки вони важливі для нього. Для цього потрібно знати все про своїх вихованців: фізичну структуру, морально-вольові якості, рівень психічної стійкості, моральні якості, порядність, відповідальність, чесність, почуття обов'язку.

На підставі аналізу літературних джерел було з'ясовано, що під фізичною підготовленістю розуміють показник розвитку основних рухових якостей і навичок, результат фізичної підготовки. Фізична підготовка – це педагогічний процес, що спрямований на виховання фізичних якостей. У групах початкової підготовки в спорті здебільшого приділяють увагу загальній фізичній підготовці, як процесу розвитку та вдосконалення фізичних якостей, спрямований на всебічний і гармонійний фізичний розвиток.

Доведено до батьків і вчителів фізичної культури, що за бажанням дитини та батьків продовжується запис дітей в секцію футболу при школі, яка розглядається не тільки як одна із форм підвищення рухової активності дітей 6-7 років та організації дозвілля, а й як активна форма підвищення фізичної підготовленості дітей цього вікового періоду розвитку.

Андрусишин О. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА ЗДОРОВ'Я ЖІНОК ЗРІЛОГО ВІКУ

Особливість розвитку ССЗ у жінок полягає в тому, що вони виникають на 10 років пізніше, ніж у чоловіків, коли інших фактори ризику стає більше, що й обумовлює більш важкий клінічний перебіг захворювань: жіноча смертність протягом перших тижнів від інфаркту міокарда майже вдвічі вище, ніж у чоловіків.

Важливу роль в поліпшенні ситуації відіграє профілактика серцево-судинної захворюваності. Якщо говорити лише про ліки та операції, то хвороба завжди буде «ініціатором». Якщо звернутися до серцевини проблеми то побачимо що показники стану здоров'я жінок обумовлені багатьма чинниками, нездоровим способом життя, соціально-економічним характером, несприятливим станом навколишнього середовища.

Факторами ризику виникнення і перебігу серцево-судинних захворювань є недостатня фізична активність (гіподинамія), підвищений артеріальний тиск, порушений ліпідний обмін (надлишкова маса тіла), шкідливі звички (тютюнопаління, зловживання слабоалкогольними та алкогольними напоями), фактори оточуючого середовища (психоемоційні навантаження, шкідливе довкілля), а також спадкові фактори.

Шляхом профілактики розвитку серцево-судинних захворювань жінок II зрілого віку є зміна свого способу життя: підвищення рівня рухової активності, раціональне харчування, профілактика стресових станів, медична активність. У зв'язку з цим, виникає необхідність розробки комплексних програм профілактики факторів ризику розвитку серцево-судинних захворювань.

Зменшення негативного впливу чинників ризику є одним із основних шляхів зниження смертності від хвороб системи кровообігу (насамперед передчасної), і, відповідно, збереження трудового потенціалу країни, позитивним внеском у збільшення очікуваної тривалості життя в Україні.

При більш детальному вивченні явища високої серцево-судинної смертності в Україні з'ясовується, що основним внеском у зростання її показників стало збільшення рівня смертності у найбільш продуктивному віці 30–59 років, тобто віці, коли людина закінчила базову освіту, набула певного досвіду, і, відповідно, більше може віддавати суспільству. Саме населення цього віку більшою мірою формує національний продукт, несе відповідальність за утримання дітей, людей похилого віку і непрацездатних.

Сучасні форми рухової активності (аеробіка, стретчинг, шейпінг, фітнес, бодібілдинг, аква-фітнес) надають оздоровчий ефект, завдяки активізації найважливіших функціональних систем організму, та сприяють високій енергетичній вартості роботи. В даний час спостерігається удосконалення фітнес-технологій, викликане збільшенням попиту на індивідуальні заняття, для вирішення індивідуальних потреб кожної окремої жінки в: аеробіці Ю.І. Таран, Т.В. Івчатова, Н.О. Опришко, О.О. Мороз, в аквафітнесі Н.О. Гоглювата, К.Г. Козакова, в силовій гімнастиці В. Весткотт, Ф. Делав'є, та пілатесі О.В. Буркова, І.В. Белов, Ф.І. Загура. У ряді досліджень обґрунтовується використання засобів оздоровчого фітнесу, спрямованих на корекцію маси тіла жінок в процесі ФОЗ, О.О. Мороз, І.М. Григус, Н.Є. Михайлова, та ін.

Зараз, як ніколи раніше, стали актуальними питання індивідуальних оздоровчих тренувань, в яких велику роль грають наступні фактори: - індивідуальні особливості людини (стан здоров'я, вік, фізична підготовленість, режим праці, відпочинку, навчання, побуту, харчування). Одна і та ж вправа в залежності від індивідуальних особливостей викликає різний ефект.

Оздоровчий напрямок фітнесу існує як одна з форм масової фізичної культури. Простота вправ, достатні паузи для відпочинку і відновлення, індивідуальні дозування навантаження роблять їх доступними широкому колу людей будь-якого віку і рівня фізичної підготовленості.

Бабешко Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.фіз.вих., доцент Глущенко Н. В.

ЧИРЛІДІНГ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОГО ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІВЧАТ 15–16 РОКІВ

Сьогодні в Україні особливо гостро постає питання поліпшення рівня здоров'я і фізичної підготовленості учнівської молоді, що пов'язано з незадовільним їхнім станом та тенденцією до подальшого погіршення [2, 9, 23, 59 та ін.]. У теперішній час безперечно актуальним є дослідження, котрі спрямовані на пошук нових шляхів підвищення загального фізичного стану старшокласників, зокрема, за рахунок використання в процесі фізичного виховання учнів загально-освітніх шкіл фізичних вправ з найбільш високим загальнооздоровчим ефектом.

На думку багатьох фахівців у галузі фізичної культури і спорту досить перспективним може бути впровадження у систему занять з фізичного виховання у школі занять спортивно-оздоровчого спрямування, серед котрих можна відокремити й заняття популярним серед дівчат чирлідінгом.

Новизна роботи полягає в впровадженні у процес фізичного виховання старшокласниць секційних занять спортивно-оздоровчого спрямування, а саме занять з чирлідінгу.

Експериментальна програма з секційних занять чирлідінгом старшокласниць 15-16 років складалась з чотирьох розділів, а саме теоретичних відомостей, спеціальною фізичною підготовкою, технічною підготовкою та загальною фізичною підготовкою.

Зміст навчальної програми

– Теоретичні відомості:

– Спеціальна фізична підготовка:

– Технічна підготовка: базові елементи техніки чирлідінгу; основні стійки та позиції ніг; виконують основні позиції рук: ындіан (руки перед грудьми, права – зверху); ½ Лоу ві (права донизу-в сторони, ліва – на пояс, кисті в кулак); ½ Хай ві (права догори-в сторони, ліва – на пояс, кисті в кулак); виконують стрибок Пайк (ноги – вперед, руки – вперед, кисті в кулак)

– Спеціальна фізична підготовка: акробатична підготовка; хореографічна підготовка (музичний розмір – 2/4, темп швидкий); стійка на руках з опорою ніг об стіну, стійку на голові, шпагат і вивчені раніше; перекид вперед зі стрибка та вивчені раніше види перекидів; страховка під час виконання вправ; повільний переворот уперед (назад) і вивчені раніше; гранд батман; елементи латиноамериканських танців; перекид вперед зі стрибка на гімнастичні мати; переворот уперед; махові сальто; елементами танців: тектонік, крамп, хіп-хоп, фанк, джаз та ін.; вправи та рухливі ігри, спрямовані на розвиток: відчуття ритму, здібності до збереження рівноваги, координованості рухів; рухливості хребетного стовбура, поясу верхніх кінцівок, тазостегнового та гомілковостопних суглобів; швидкості одиночного руху та частоти рухів; швидкісної витривалості.

До змісту навчального матеріалу включаються базові елементи чирлідінгу, елементи гімнастики, акробатики, а також рухи «Solo Latina» (елементи латиноамериканських танців: самба, ча-ча-ча, румба, посадобль, джайв) та «Dance Mix» (елементи танців: тектонік, крамп, хіп-хоп, фанк, джаз).

Заняття проводились тричі на тиждень у позакласній час. Тривалість заняття складала від 60 до 90 хв.

Байло В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ АЕРОБІКИ НА РУХОВУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ КІКБОКСЕРІВ 15–16 РОКІВ

Основна ідея цього виду єдиноборств, полягає в поєднанні техніки ударів руками (боксинг) з англо-американського боксу з азійської технікою ударів ступнями («кік» по англійськи означає «удар ногою»). При цьому на ступні одягнені спеціальні протектори з м'якого пластику – фути. Бити кулаками і ступнями можна по всьому тілу, від голови до п'ять. Однак, удари ліктями, колінами, головою, підніжки, захвати, кидки, удусення у кікбоксингу заборонені.

Аналіз змагальної діяльності кікбоксерів, свідчать про те, що даний вид спорту стає більш темповим, жорстким і в той же час більш універсальним видом єдиноборств. Відмінною рисою досягнення успіху на рингу є точна техніка боксерських рухів, добре розвинене тактичне мислення, що дозволяє в долі секунд застосовувати найбільш ефективні бойові засоби (удари, захисти, пересування і різні їх комбінації) на різних дистанціях і в різних тактичних ситуаціях.

При цьому, багато фахівців вказують на те, що зросли вимоги до вміння кікбоксера маневрувати і пересуватися по рингу. Швидкість, точність і своєчасність пересувань сприяє підвищенню результативності виконання атакуючих і захисних дій. Особливо важливе значення, в організації пересувань і підвищення ефективності бойових дій має вміння спортсмена пов'язувати різні способи пересувань і змінювати їх напрямки.

На сучасному етапі підготовки кікбоксерів існує досить багатий досвід в області навчання ефективним способам пересувань і їх вдосконалення. Але їх відрізняє строго спеціалізована спрямованість в застосовуваних засобах і методах. Спеціалізованість в навчанні пересуванням, безсумнівно, має високу практичну значимість особливо в становленні і вдосконаленні школи рухів кікбоксерів.

У той же час з ростом тренуваності спортсменів відбувається покращення спеціальних рухових навичок, з одночасним обмеженням їх динамічності. Тут виникає проблема в пошуку нових рухових координаційних ресурсів. Що спонукає тренера і спортсмена до пошуку більш прогресивної методики навчання і вдосконалення пересувань.

Тому додавання у тренувальний процес кікбоксерів заняття з аеробіки дозволили спостерігати покращення рівня координаційних здібностей та загальної витривалості.

Нові методики, на нашу думку, покликані навчати спортсменів не тільки власне новим способам пересувань, але і виховувати у них здатність до освоєння нових форм рухів, а також здатність самостійно видозмінювати пересування, при необхідності, під час змагальної або тренувальної діяльності. Тобто виховувати у спортсменів здатність до «рухової творчості».

Баштаннік Д. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА ТЕНІСІСТІВ НА ЕТАПІ МАКСИМАЛЬНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Моделювання як метод наукового дослідження дозволяє виділити з нескінченної множини і різноманітності ознак, властивостей і характеристик рівня підготовленості спортсмена достатньо обмежену до прийняттого об'єму сукупність найбільш істотних параметрів. За останні роки в настільному тенісі українські спортсмени не демонструють максимально високих спортивних результатів на змаганнях світового рівня. Сучасний професійний спорт пред'являє високі вимоги до рівня підготовленості спортсменів на міжнародній спортивній арені. На всіх етапах багаторічної підготовки необхідно подальше вдосконалення оптимальних за своїм змістом і характеру засобів і методів роботи з юними спортсменами. До числа найважливіших аспектів цієї проблеми входить виявлення і систематизація найбільш ефективних тренувальних програм дії на основі моделювання основних сторін підготовленості спортсменів.

Відомо, що значних успіхів в змаганнях досягають ті тенісисти, які не тільки добре розвинені фізично, упевнено володіють прийомами нападу і захисту, володіють великою волею до перемоги, але і уміють обачливо, розумно використовувати всі свої позитивні ігрові якості та недоліки суперника. Як показав аналіз науково-методичної літератури, проблеми моделювання в настільному тенісі вже розглядалися такими авторами як, Барчукова Г.В., 2006; Матицін О.В., 2001; Богушас В.М.М., 2006 та ін.

Всі спеціальні рухи і спеціалізовані положення в настільному тенісі доцільно класифікувати на чотири основні групи: Стійкі – початкові положення. Хватки – способи тримання ракетки. Пересування. Технічні прийоми.

Стійкі, які приймає тенісист перед виконанням удару, підрозділяють на правосторонніх – для виконання ударів праворуч від тулуба, лівобічних – для виконання ударів зліва від тулуба і нейтральні – коли тенісист стоїть лицем до столу і чекає прийому м'яча або виконує удар перед собою.

Хватки розрізняють за способом тримання ракетки: горизонтальні – коли вісь ракетки знаходиться горизонтально щодо поверхні столу і вертикальні – коли вісь ракетки знаходиться вертикально поверхні стіл.

Серед пересувань виділяють – по характеру руху ніг – ривки, стрибки, випади і кроки.

Технічний прийом – це спосіб обробки м'яча за допомогою раціональних дій, схожих по своїй структурі і направлених на рішення однотипних завдань.

Технічні прийоми можуть виконуватися справа і зліва від тулуба спортсмена, а також перед тулубом – перед собою – прямий удар.

Будь-яке зіткнення ракетки на м'яч зважає ударом, але існує два види удару: 1) удар по м'ячу, що опускається, в свою половину столу – подача – початковий удар і 2) удар по м'ячу, що летить назустріч, на сторону суперника – у відповідь удар.

Удар, що майже не додає м'ячу обертання, називається плоским. Але, як правило, технічні прийоми в настільному тенісі засновані на доданні м'ячу різних видів обертання: верхнього, нижнього, бічного, змішаного.

Подача – технічний прийом, з якого починається розиграш очка. Вона може бути направлена на створення умов атаки або на заборону її з боку приймаючого гравця. Це єдиний прийом, що не є у відповідь дією. М'яч винен, відскочивши від сторони що подає, перелетіти через сітку на сторону того, що приймає. Цей початковий удар починається з підброса м'яча з відкритої долоні (вертикально) на висоту не менше 16 сантиметрів. У подачах застосовуються всілякі обертання.

У зв'язку з цим актуальним стає питання дослідження моделей технічної підготовленості спортсменів, які спеціалізуються в настільному тенісі, так як саме вона вважається найвищим критерієм оцінки майстерності спортсмена.

Безродна О. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Глущенко Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ВПЛИВОМ ЗАНЯТЬ РУХЛИВИМИ ІГРАМИ У ВОДІ

Вивчення процесу оптимізації уроку фізичної культури спрямованого на підвищення рівня фізичного стану і покращення здоров'я учнів завжди є актуальною темою. Підвищення рівня фізичної підготовленості та функціонального стану організму залежить від цілеспрямованого використання спеціальних засобів, а в навчально-методичній літературі підкреслюється, що одним із засобів для розвитку рухових здібностей є рухливі ігри. В свою чергу застосування рухливих ігор у воді у навчально-тренувальному процесі сприяє успішному розв'язанню ряду педагогічних завдань. Гра може бути відмінним засобом виховання моральних і вольових якостей дитини, розвитку й зміцнення організму в цілому, методом закріплення й удосконалювання окремих навичок плавання, засобом підвищення емоційності заняття й, нарешті, застосовуватися для організації відпочинку, як корисна й емоційна розвага.

Гра виховує вольові якості дитини, почуття товариства й колективізму. Розвиваючи й зміцнюючи організм, вона закріплює й удосконалює навички плавання. Підвищуючи емоційність заняття, гра використовується як відпочинок і розвага. Розроблена та запропонована нами для впровадження у навчальний процес з фізичної культури учнів 7-8 років експериментальна програма складалась з 6 блоків: ігри спрямовані на ознайомлення з властивостями води; ігри на опанування та удосконалення стрибків у воду; Ігри на удосконалення функції дихання; Ігри на розвиток плавальної координації; ігри на воді з предметами; Ігри з елементами гри «Водне поло» (тривалість блоку складала 3-4 тижні) (рис. 3.1.). Заняття проводились двічі на тиждень.

По завершенню періоду експерименту ми перевірили фізичний стан організму досліджуваного контингенту. Отримані дані кардіореспіраторної системи дівчат 7-8 років по завершенню експерименту засвідчили позитивні зрушення у стані серцево-судинної системи та показниках дихальної системи.

Згідно наведеним результатам перевірки фізичної підготовленості дівчаток, ми можемо констатувати суттєве покращення перевірених показників. Так, при нахили тулуба, згинання розгинання тулуба в положенні лежачі на спині, та підтягування з вису лежачи на поперечині результати становили $4,5 \pm 0,5$ балів, $14 \pm 2,0$ разів та $6 \pm 0,5$ разів. В свою чергу результати виконання пози Ромберга, бігу на 30 м, човникового бігу 3×10 м та стрибка у довжину з місця становили $4 \pm 0,60$ с, $7,25 \pm 0,40$ с, $11,0 \pm 0,45$ с та $90 \pm 2,00$ см, відповідно.

Результати перевірки фізичної підготовленості хлопчиків 7-8 років були також покращені, а саме результат нахилу тулуба вперед складав $4,0 \pm 0,5$ бали, результат згинання розгинання тулуба в положенні лежачі на спині складав $20 \pm 2,0$ разів, підтягування з вису лежачи на поперечині – $9 \pm 0,5$ разів, поза Ромберга – $4 \pm 0,50$ с, біг 30 м – $7,00 \pm 0,50$ с, човниковий біг 3×10 м – $10,0 \pm 0,50$ с та стрибок у довжину з місця, складав $110 \pm 2,00$ см, відповідно.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що впроваджена нами експериментальна програма з застосуванням рухливих ігор у воді істотно посприяла покращенню фізичного стану організму хлопчиків та дівчаток 7-8 років. Так істотні позитивні зрушення відбулись у функціонуванні кардіо-респіраторної системи організму та покращенні кондицій рухових якостей досліджуваного контингенту.

Білогуров С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Глуценко Н. В.

ПРОГРАМА УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ УДАРІВ БОКСЕРІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Програма розрахована 6 місяців. Три рази на тиждень (понеділок, середа і п'ятниця) після 15-хвилинної розминки виконуються вправи з настіною подушкою, по якій завдаються удари протягом 10 раундів. Темп виконання - один удар на 3 секунди. Всього за тренування завдається 500-600 ударів (за 1 раунд 50-60). Удари виконуються з максимальною силою. Відпочинок між раундами - 1 хвилина.

У вівторок, четвер і суботу проводиться тренування з штангою, яка включає наступні вправи:

– Напівприсідання з штангою на плечах, вага штанги – 70% ваги спортсмена.

– Напівприсідання з подальшим випрямленням ніг і виходом на носки виконуються серіями - 5 по 20 повторень в кожній. Відпочинок між серіями - 1-2 хвилини.

– Повороти тулуба з грифом штанги на плечах: 5 серій по 20 повторень в кожній. Вага грифа залежить від вагової категорії спортсмена (гриф 15 кілограмів для боксерів до 71 кілограма, 20-для боксерів понад 71 кілограм). Відпочинок між серіями - 1-2 хвилини.

– Після розминки з легкою вагою виконується жим штанги лежачи (5 серій, в кожній з яких максимальне число підйомів (повністю). У 1-ій серії застосовується вага, що становить 70% максимальної ваги штанги, піднятої боксером; у 2-ій серії - 75%; у 3-ій - 80%; у 4-ій - 85% і в 5-ій - 90% ваги. Відпочинок між серіями - 1-2 хвилини. Тривалість тренування з штангою - 60-80 хвилин, пульс при цьому повинен бути в діапазоні 140-160 ударів на хвилину. Під час відпочинку між серіями виконуються вправи на розслаблення або імітації ударів.

Паралельно з виконанням запропонованої програми боксер у жодному випадку не повинен відмовлятися від техніко-тактичної підготовки. Спаринги, вправи на лапах, снарядах і в імітаціях не припиняються. Тренування такого характеру проводяться окремо.

Після завершення тренувальної програми, направленої на розвиток сили удару, у боксерів повинна з'явитися велика амплітуда як в ударних, так і в захисних рухах. Удари після тренування з штангою виконуватимуться з більшою потужністю, стануть більш злитими і узгодженими. Разом з тим швидкість ударів і решти всіх рухів боксера істотно знизиться. Лякати не потрібно: такі відчуття мають тимчасовий характер і зникнуть через 15-18 днів після завершення тренувальної програми з навантаженнями. Швидкість реакції, легкість пересувань і швидкість завдання ударів повернуться на 18-20-й день після припинення вправ з штангою.

Після закінчення запропонованої програми спостерігатиметься значний приріст всіх спеціальних швидкісно-силових показників ударів. Тому при підготовці до змагань не менше ніж за 20 днів до бою необхідно припинити вправи з штангою. Час, що залишився, слід переважно використовувати на розвиток швидкості, швидкісної витривалості і техніко-тактичну підготовку.

Білюк К.

Класичний приватний університет
наук. кер. – доцент Євстігнєєва І. В.

СПЕЦІАЛЬНО СИЛОВА ПІДГОТОВКА КАРАТИСТІВ

Розвиток карате на сучасному рівні, все більше робить актуальним питання фізичної підготовки спортсменів на різних етапах спортивного вдосконалення, що особливо доцільно на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей, де тренувальний та змагальний процес є найактивнішим.

Поняття сила насамперед фізичне. В механіці воно виражає міру взаємодії тіл, причину їх руху. Тому у фізичному сенсі, як векторна величина сила розуміється в тому випадку, коли розглядається кількісна сторона взаємодії людини, скажімо з опорою, снарядом або іншим зовнішнім об'єктом. Іншими словами, в даному випадку через силу оцінюється результат руху, його робочий ефект.

Спеціальна силова підготовка в карате - це виконання силових вправ які покращують силові показники необхідні для ефективної спортивної та змагальної діяльності.

Тренувальні заняття каратистів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей будуються виходячи зі змагального циклу і розкладу семінарських занять для атестації, частота занять і зміст плану тренування в тренажерному залі залежать від теми тренувальних занять з карате, більший ефект дасть цикл занять на певні м'язові групи в поєднанні з відновними процедурами черева.

Також на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей після правильно спланованого та реалізованого шляху спортивного удосконалення, та завдяку процесу спортивного відбору ми маємо справу з дорослими висококваліфікованими спортсменами, які вже мають загальнофізичну підготовленість і для покращення їх спеціальних силових здібностей ми будемо використовувати окремі тренувальні заняття у тренажерному залі, з використанням зовнішнього обтяження, що не роблять на попередніх етапах та у сенситивні періоди розвитку спеціальних силових здібностей. У так званих сенситивних періодах розвитку використовується вага власного тіла, щоб уникнути затримки росту, ускладнень рухового апарату та проблем з внутрішніми органами підліткового організму. Карате специфічний вид спорту, який пред'являє багато вимог до організму спортсмена-каратиста. На етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей спортсмени мають гарну фізичну підготовленість, що дозволяє варіативно впливати на організм та використовувати великий спектр вправ з обтяженнями для покращення спеціальної силових підготовленості, що неможливо реалізувати у підлітковому віці.

Богославський С. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.фіз.вих., доцент Глуценко Н. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЮ З ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНОЇ ГРИ В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ 13–14 РОКІВ

Навчання фізичної культури в основній школі спрямоване на досягнення загальної мети базової загальної освіти. Метою базової загальної середньої освіти є: розвиток і соціалізація особистості учнів, формування у них національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життє забезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Одним з основних напрямків у розв'язку проблеми підвищення фізичної активності, розвитку фізичних якостей і зміцнення здоров'я можна вважати формування у підростаючого покоління позитивного ставлення до здорового способу життя, заняттю спортом і формуванню морально-вольових якостей.

Для хлопців належна фізична підготовка є першорядною умовою для швидкої адаптації до майбутньої військової служби. Для цього потрібно мати необхідний рівень фізичної й психологічної підготовки. Наведені матеріали указують на наявність актуальності проблеми фізичної підготовки школярів.

Саме з цією метою крім основної програми по фізичній культурі необхідно використовувати додаткові програми, зміст яких спрямований на додатковий розвиток фізичних якостей. Програма з варіативного модулю військово-спортивної гри допоможе сформулювати необхідні фізичні якості учнів й уявлення про несення військової служби.

Варіативний модуль «Військово-спортивні ігри»

Кожний урок обов'язково включає в себе:

- загальну фізичну підготовку;
- спеціальну підготовку та військово-прикладну фізичну культуру;
- теоретичні відомості та знайомство з військово-спортивними іграми;
- військово-спортивні ігри, естафети і спортивні змагання.

Заняття фізичної культури проводились з хлопцями 13-14 років в урочний час три рази на тиждень. Заняття проводилось за варіативним модулем «Військово-спортивні ігри». Тривалість заняття складала 45 хв та була структурована за трьома частинами, а саме підготовчою, основною та заключною. Окрім того, в експериментальну програму занять була включена ранкова зарядка.

Завдання спеціальної фізичної підготовки визначаються специфікою військово-професійної діяльності:

- розвиток та вдосконалення спеціальних фізичних якостей таких, як стійкість до заколихування, перевантажень, кисневого голодування;
- оволодіння та вдосконалення військово-прикладними руховими навичками;
- виховання морально-вольових і психічних якостей.

Бойко О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

ДИНАМІКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ 15–17 РОКІВ

В останні роки помітно зріс інтерес до волейболу. Можливо спостерігати секції з волейболу у школах та освітній заклад будь-якого рівня, як спортивного напрямку так і оздоровчого. Правильно організовані заняття волейболом є прекрасним засобом всебічного фізичного розвитку дітей та підлітків і сприяють вирішенню важливих виховних та оздоровчих завдань.

На нашу думку слід розділити знання про зовнішній характер гри, її сутність і правила з процесом оволодіння навичками гри, вдосконаленням відповідних фізичних якостей спортсменів, оскільки це процес досить складний і трудомісткий, що вимагає великих спільних зусиль і від спортсмена і від тренера. Тому однією з основних проблем сучасного волейболу є поліпшення фізичної підготовки дітей та підлітків.

Аналіз програми підготовки волейболістів, яка існує на сьогоднішній день, дозволяє нам зробити висновки, що її зміст не є вдосконалим, в достатній мірі, та не відповідає сучасним вимогам, що пред'являються до спортсмена. Перш за все, слід зазначити про те, що у літературних джерелах часто спостерігаються розбіжності між сучасним теоретичним та науково-методичним рівнем знань як про спортивну підготовку в цілому, так і про її важливий компонент – фізичну підготовку, і їх практичної реалізації.

Вирішення цієї проблеми значною мірою залежить від врахування різних факторів, що впливають на рівень майстерності волейболістів: фізичних і психологічних особливостей підготовки, оволодінням технічними і тактичними прийомами і способами ведення гри, організації тренувального процесу; пошук нових теоретичних і методичних розробок щодо вдосконалення структури фізичної підготовки взагалі.

При вирішенні всіх завдань, які постають перед тренерами з волейболу, сьогодні не можна обійтися без виявлення, вивчення і узагальнення матеріалів по новітніх дослідженнях даного питання. Для того щоб здійснювати фізичну підготовку волейболістів на належному професійному рівні, необхідно, перш за все, освоїти теоретичні та науково-методичні основи її реалізації, познайомитися з матеріалами нових досліджень в цій області.

Це дозволить, з одного боку, здійснити правильний відбір широкого спектра пропонованих методик по фізичній підготовці волейболістів, з іншого боку – на підставі практичного використання досліджувати їх вплив на вдосконалення фізичних якостей в процесі загальної та спеціальної фізичної підготовки волейболістів.

Для цього доцільно використовувати дослідження фізичної підготовленості на основі вимірювання рівня розвитку силових та швидкісних здібностей, витривалості та інших фізичних якостей.

Бугайченко І. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ОСОБЛИВОСТІ ЕТАПУ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ СПОРТСМЕНІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ РУКОПАШНИМ БОЄМ

Одна з найважливіших основ досягнення найвищих спортивних результатів – організоване виявлення перспективних спортсменів у спортивних єдиноборствах.

Природна обдарованість – особлива пристосованість статури, морфологічних і гістологічних структур, рівень потенційних психічних і фізіологічних можливостей, високі фізіологічні передумови організму, адаптаційні реакції, що виходять за звичні межі, досконалість координаційних механізмів, інтелектуальна сприйнятливість, працьовитість і воля – визначають, кінець кінцем те, що прийнято називати спортивним талантом. Сьогодні, мабуть, найголовніша задача перед фахівцями рукопашного бою – пошук і виявлення найбільш обдарованих серед сотень тисяч дітей. Спортивні досягнення і задоволеність школярів від занять в секціях, в більшій мірі залежить від правильного вибору ними певного виду спорту. Текучість складу дітей, які займаються спортом ускладнює навчально-виховний процес, заважає створенню міцних спортивних колективів. Тому важливо, щоб вибір школярами даного спортивного єдиноборства проходив не шляхом проб, а регулювався вчителями фізичного виховання і тренерами.

При спортивній орієнтації і відборі необхідно орієнтуватися на спортограму, тобто вимоги, які даний вид спорту пред'являє дитині, а також вивчати особливості людини, включаючи його здібності і обдарованість. В процесі орієнтації і відбору учнів потрібно виходити з потреб і можливостей різних спортивних організацій на місцях в розвитку того або іншого вигляду в обраному виді спорту.

Спортивна орієнтація і відбір складає наступну систему заходів. Це визначає вимоги до узгодженості дій вчителів загальноосвітніх шкіл і тренерів ДЮСШ. Система відбору може практикуватися тільки в ДЮСШ і в школах-інтернатах спортивного профілю, задачею яких є підготовка спортсменів високого класу.

Недостатньо адекватна система спортивного відбору юних спортсменів, які займаються рукопашним боєм обумовлена безліччю причин, в тому числі і тим, що не існує обґрунтованої інформації про значущість конкретних факторів процесу становлення спортивної майстерності гравців на різних етапах багаторічної підготовки. До того ж, недостатньо вивчені надійність та інформативність методів відбору дітей для навчання і вдосконалення у секціях спортивних єдиноборств, групах, класах. Практично відсутні наукові дані про дозволених граничні тренувальні і змагальні навантаження для юних спортсменів різного віку.

У технічно складних видах спорту відбір здійснюється переважно на основі виявлення координаційних можливостей осіб, що займаються спортом. У спортивному єдиноборстві – шляхом визначення спеціальних фізичних якостей, здібностей спортсмена успішно виконувати складне поєднання нападаючих і захисних дій при строго певному ліміті часу, правильно і своєчасно оцінювати поведінку супротивника. Природний відбір не дозволяє вирішити проблему підготовки кваліфікованого резерву, оскільки, згідно зі статистичними даними Міністерства молоді та спорту України, відомо, що в ДЮСШ, спеціалізованих класах відбувається значне «відсіювання» дітей. Близько 70% юних спортсменів з рукопашного бою взагалі припиняють заняття спортом через невідповідності програмним вимогам, системи добору і процесу підготовки кваліфікованих спортсменів.

Дослідники (Л. Семенов, 2005; В. Флерчук, 2008), виходять з того що досягнення високих спортивних результатів багато в чому залежить від якості спортивного відбору. У зв'язку з цим, одною з актуальних проблем у нашій країні є здійснення відбору обдарованих дітей для занять певним видом спорту та розробка критеріїв, які дозволяють оцінити та дати прогноз потенційним можливостям молодих спортсменів з рукопашного бою.

Бучко М. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший викладач Журавель О. А.

ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПІДВИЩЕННІ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА КУРСАНІВ У ПЕРІОД ЇХ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Фізична культура є одним із найважливіших елементів гармонійного розвитку людини. На сьогоднішній день фізична культура виступає як необхідна частина способу життя людей, а особливо студентам та курсантам різних закладів освіти, тому що вона являє собою частину загальнолюдської культури, є областю задоволення життєво необхідних потреб у руховій діяльності, відіграє одну з першорядних ролей у вирішенні проблеми розвитку і раціонального використання вільного часу.

Фізичні якості, які за допомогою фізичної культури і спорту допомагають зосередити всі внутрішні ресурси організму на досягненні поставленої мети, підвищують працездатність, дозволяють раціонально розподілити свій робочий час, виробляють потребу в здоровому способі життя. Тому заняття фізичними вправами повинні стати загальною справою, повсякденною потребою кожної людини. Зазвичай виділяють наступні форми організації та проведення занять: оздоровчі, спортивно-тренувальні та змагальні [1].

Фізична підготовленість студентів та курсантів виступає не тільки як особистісна але і як соціальна цінність. Фізична досконалість є необхідним елементом особистісної структури, та умовою побудови і розвитку суспільних відносин. Спортивна діяльність до якої залучаються студенти та курсанти в процесі фізичного виховання є одним із ефективним механізмом поєднання суспільного і особистого інтересів формування суспільно необхідних індивідуальних потреб.

У вищих закладах зі специфічними умовами навчання особливу увагу приділяють саме фізичному вихованню курсантів. При вступі до даного закладу потрібно не тільки показати розумовий рівень знань, але й фізичну підготовленість абітурієнтів, адже саме після даних іспитів залежить чи маєш змогу ти навчатися в даному навчальному вузі чи ні. Викладачі фізичної підготовки професіонали своєї справи, це люди які займали призові місця на Українських змаганнях, Міжнародних та змаганнях Світового рівня. Викладачі мають спортивні звання та спортивні розряди які досягли тяжкою працею. Під час проведення занять, маючи неабиякий досвід викладачі діляться своїми знаннями, надаючи їх в практичних або теоретичних аспектах. Це доволі цікаве проведення занять, тому курсанти з цікавістю відвідують заняття. Також є різні секції які оказують позитивний вплив не тільки на фізичний розвиток студентів та курсантів, а також сприяють його соціальному та психологічному розвитку, допомагають знаходити вихід із складних ситуацій та навчають принципам взаємодії у суспільстві.

Одним із найважливіших правил фізичних тренувань для курсантів є поступове збільшення навантаження. Виконувати фізичні вправи краще на свіжому повітрі цілий рік та займатися також у вільний час від навчання.

Отже, наданий час процес навчання фізичної підготовки в різних вузах України стрімко розвивається та удосконалюється. Спостерігається також, що у людей які займаються систематично спортом, проявляється висока активність, виробляється режим дня, впевненість в поведінці, вільніше вступають в контакти, більш винахідливі порівняно з тими що взагалі не займаються спортом. Тому на мою думку фізичне виховання в навчальних закладах має велике значення для виховання здорової та спортивної молоді України.

Список використаних джерел

1. Круцевіч Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання : підручник для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту : у 2 т. Київ : Олімпійська література, 2018. Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. 384 с.

Вівич В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Воскобойник Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ НАПАДАЮЧИХ ГРАВЦІВ В СУЧАСНОМУ БАСКЕТБОЛІ

Сучасний баскетбол – це командна спортивна гра, в якій кожен гравець поєднує свої дії з діями партнерів. Ігрові амплуа кожного гравця команди забов'язують їх постійно взаємодіяти для досягнення загальної мети. Ця особливість має велике значення для вирішення завдань, поставлених тренером команди.

У наш час жодна команда високого класу не зможе грати з набором універсальних гравців. Світова практика показує, що розділення гравців за ігровими амплуа сприяє найбільш раціональному відтворенню ігрових взаємодій на майданчику.

Не менш важливим ще є те, що за для успішної ведення змагальної діяльності недостатньо лише розділити гравців команди за ігровими амплуа, особливу увагу слід приділяти саме їх техніко-тактичній підготовці. В її основі є комплекс вправ які є частиною тренувального макроциклу і сприяють вдосконаленню вмінь гравців кожного амплуа. В цьому процесі робота над кожним амплуа є виключно індивідуальною, та потребує розвитку особливих вмінь, які є характерними для конкретної позиції гравця.

Також виявляються психологічні особливості нападників. У цього амплуа чітко вирізняються такі риси характеру як азарт, цілеспрямованість, рішучість. Вони добре володіють відчуттям часу та мають розвинене логічне мислення, виділяються агресивною грою на майданчику та значною імпульсивністю, в той час, як наприклад, центрові гравці більш стримані та уповільнені.

Не звертаючи уваги на позитивний розвиток баскетболу в нашій країні, він має серйозні проблеми, які гальмують його розвиток, знижують видовище та якість гри. Ці проблеми пов'язані з рівнем технічній підготовленості гравців, з організацією захисних дій команди, у тактиці нападу, у невисокій ефективності дистанційних кидків, у пробілах теоретичної й психологічної підготовки, у відносно слабкій підготовці гравців з урахуванням свого амплуа.

Перераховані проблеми зв'язані: із численними проблемами, що супроводжують у дитячому баскетболі, який повинен закладати фундамент у підготовку кваліфікованих гравців; відсутності високоякісної науково-обоснованій методичної літератури; у більшій або меншій мірі вираженому консерватизмі керівництва державних і міжнародних федерацій баскетболу; з пасивністю (інертністю) тренерів, що працюють на різних рівнях національного баскетболу у своїх країнах, яких улаштовують результати їхньої роботи, а стан сучасного баскетболу не викликає подиву.

У зв'язку з тим, з метою дослідження, були поставлені такі завдання:

- Виявити особливості розподілу гравців за амплуа;
- Визначити рівень техніко-тактичної підготовленості баскетболістів;
- Вивчити рівень психомоторних якостей;

– Розробити та експериментально обґрунтувати методику удосконалювання техніко-тактичної підготовленості баскетболістів з урахуванням психомоторних якостей та ігрового амплуа.

На прикладі досліджуваного амплуа такого як – нападник, я зробила висновок що їм треба вдосконалювати виконання швидкого прориву, техніки на високій швидкості та кидки, як з середньої, так і з дальньої відстані. Підвищувати рівень влучання кидків з супротивом, спеціальної витривалості, влучання кидків з різної дистанції. В командах більш високого рівня дуже велику увагу треба приділяти роботі з кожним амплуа окремо, бо гравці на цьому рівні вже чітко виділяються особливостями за амплуа, та потребують максимально ефективного підходу до тренувального процесу.

Волошина Ю. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – капітан поліції, викладач Петренко С. П.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ДОСВІДУ СКАНДИНАВСЬКОЇ МОДЕЛІ

Ще з давнини основним завданням поліції було забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. Але у різні часи у різних країнах публічна безпека та порядок підтримувалися різними засобами та заходами. У одних країнах поліцейські показували свою силу та могутність, були добре екіпірованими та навіть наводили жах на громадян, які були присутні на таких масових заходах. У інших же – поліцейські виглядали позитивно настроєними, доброзичливими. З часом було доведено, що скандинавський підхід до охорони громадського порядку і налагодження діалогу працівниками поліції є найефективнішим. Така модель адаптується до реалій України і ще з 2015 року керівництво МВС та Національної гвардії впроваджує основи цього підходу.

Трагічні події Майдану зробили брудний відбиток на слові «поліцейський» для кожного українця. Українські поліцейські потрапили в ряди тих, з ким пов'язується тільки негатив, кого уникає суспільство. З 2015 року Національна поліція України займається створенням і адаптацією скандинавської моделі охорони громадського порядку. Базовим інструментом протидії та запобігання правопорушень є не зброя, а слово (комунікація). Така модель поліцейської діяльності бере свій початок зі Швеції, де на сьогодні рівень довіри до поліцейських становить рекордні 80 відсотків. Багато експертів стверджують про неможливість впровадження даного підходу через невідповідність менталітету та різного історичного минулого країн. Але слід зазначити, що саме Швеція вирішила змінити кардинально свою правоохоронну систему після низки трагічних подій, що відбулися на її території, які є дуже схожими із протистоянням «беркута» із мирним населенням України під час Майдану 7 років тому [1].

Головна мета скандинавської моделі – комунікація з учасниками масових акцій для недопущення конфліктів. Більшість територіальних органів Національної поліції в даний момент мають спеціальні підрозділи поліції комунікації або, як їх називають ще, поліції діалогу. Ці підрозділи займаються безпосередньою взаємодією з активістами, що присутні на масових заходах. Вони розмовляють із багатьма учасниками, визначають агресивно настроєних людей. Скандинавська модель працює шляхом запобігання насиллю під час масових заходів, відбувається комунікація з натовпом, яка дає змогу здійснювати всебічне та достатнє планування та аналізування ризиків. Представник МВС України Артем Шевченко, коментуючи переваги цієї моделі, зазначав, що такі підрозділи запобігають реальним ситуаціям застоювання надмірної сили поліцейськими, які одиничні, але все-таки існують під час виконання службових обов'язків правоохоронців [2].

Про особливості скандинавського підходу дуже точно розказав в своєму інтерв'ю провідний радник з питань охорони громадського порядку Швеції – Патрік Йохансен. Він стверджував, що ключовим елементом всієї концепції є деескалація. Тобто діяльність поліції, спрямована на планування та запобігання всім можливим спалахам агресії та насильства в натовпі. Скандинавський підхід має чотири обов'язкові складові: 1) наявність інформації про те, хто є учасниками масового заходу та з якою метою вони зібралися; 2) вміння визначати групи натовпу: агресивні, спокійні, позитивні, нейтральні, оцінювати ризики; 3) комунікація та словесна взаємодія з організаторами та активними учасниками масового заходу; 4) сприяння поліції на захист прав людини: надання можливості висловлювати свої думки кожному громадянину, вільно збиратися, правоохоронці мають виступати допоміжним елементом у реалізації законних намірів людей. Скандинавський підхід базується на плануванні та реалізації заходу безпечним і приємним шляхом [3].

Отже, можна зробити висновок, що реалізація скандинавського підходу через призму діяльності Національної поліції є дуже ефективним та правильним шляхом, особливо, в реаліях захисту основоположних прав та свобод людини, європейських стандартів. Статистичні дані визначили, що після впровадження цього підходу до охорони громадського порядку, зменшилася кількість травм під час масових заходів. Сподіваємося, що в процесі реалізації цієї моделі Національна поліція України отримає більшу оцінку рівня довіри населення та виправдає свій потенціал.

Список використаних джерел

1. Сказкина А.В. Как украинскую полицию реформируют по скандинавской модели. URL: <http://grushevskogo5.com/intresting/kak-ukrainskuiu-politsiiu-reformiruiut-po-skandinavskoi-modeli/> (дата обращения: 01.11.2021).
2. В полиции уже более года внедряется скандинавская модель общения – МВД. *Громадское телевидение*. 2019. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/v-polytsyy-uzhe-bolee-hoda-vnedriaetsia-skandynavskaia-model-obshcheniya-mvd> (дата обращения: 01.11.2021).
3. Про скандинавський підхід до охорони громадського порядку і налагодження діалогу працівниками поліції, про «Євробачення» та інше – інтерв'ю з Патріком Йохансеном, провідним радником КМЄС з питань охорони громадського порядку. *European Union External Action*. 2017. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/opinion/the-scandinavian-approach-to-public-order-policing-dialogue-eurovision-and-more-interview-with-patrik-johansen-euam-lead-adviser-in-public-order/> (дата звернення: 01.11.2021).

Гагарін О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

КРИТЕРІЇ ДОБОРУ ДО ЗАНЯТЬ ВЕЛОСПОРТОМ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність роботи. Велосипедний спорт є одним з найбільш популярних видів спорту в світі серед молоді. Він широко представлений у програмах Ігор Олімпіад, а чемпіонати світу щорічно проводяться з різних видів велосипедного спорту. Сьогодні членами Міжнародного союзу велосипедистів (UCI) є 168 країн. Не менш популярним велосипед стає, як засіб пересування, оздоровлення і проведення здорового дозвілля.

Велосипедний спорт в нашій країні – один з наймасовіших видів спорту. Юнацький велосипедний спорт з'явився в Українській РСР у складі СРСР у 1935 році, а юнацькі досягнення і рекорди фіксуються з 1949 року. У спортивних школах та секціях велосипедним спортом займаються тисячі дітей, підлітків – хлопців і дівчат – які не тільки зміцнюють своє здоров'я, але й набувають необхідних якостей гармонійно розвинених людей, удосконалюють свої духовні й фізичні здібності, стають всебічно підготовленими до творчої праці і захисту Вітчизни. Велосипедний спорт – прекрасний засіб загального фізичного розвитку, він сприяє вихованню таких якостей, як витривалість, швидкість, сила, спритність, сміливість тощо [12].

Українські велосипедисти неодноразово ставали олімпійськими чемпіонами, чемпіонами світу, переможцями Велогонки Миру і багатьох міжнародних змагань. Вони успішно виступали на шосе і на треку, а юніори часто вигравали чемпіонати світу.

Чемпіонати світу серед юніорів з велосипедного спорту на шосе і на треку (проводяться з 1975 р.) і є гарною перевіркою підготовки спортсменів. За їх результатами значною мірою можна судити про стан розвитку дитячого і юнацького спорту, тобто визначати рівень підготовленості майбутніх олімпійців. В Україні змагання з велосипедного спорту проводяться для чотирьох вікових груп: перша група – 13–14 рр., друга – 15–16 рр., третя – 17–

18 рр. і четверта – 19 років і старше. У ДЮСШ проводяться контрольні спортсменам лише з 13 років. В Україні підготовка резерву для збірної команди країни покладена в основному на ДЮСШ, СДЮШОР і ШВСМ. Заняття проводять в групах початкової підготовки, в учбово-тренувальних групах, в групах спортивного удосконалення і вищої спортивної майстерності. З віком та підвищенням кваліфікації спортсмени переходять з групи в групу. Ще одною формою організації занять молоді спортом у нашій Країні є спортивні класи в загальноосвітніх школах та шкільні спортивні секції. У них приймаються обдаровані діти з прилеглих районів, заняття з ними проводять тренери і викладачі фізичної культури. Така мережа спортивних організацій для масових занять спортом сприяє покращенню здоров'я дітей, виховує навички здорового способу життя, а також забезпечує планомірний добір і підготовку спортсменів високого класу – кандидатів у збірні команди України [25].

Ефективність системи позакласної роботи з підготовки велосипедистів і підвищення їхньої спортивної майстерності забезпечується багатьма чинниками: науково обґрунтованою організацією тренувального процесу, якістю спорядження, наявністю спортивних баз для занять велосипедним спортом тощо. Величезну роль в процесі виховання відіграє педагогічне керівництво і постійний лікарський контроль, а починається все з комплектації груп, тобто з добору до занять велосипедним спортом. Тому удосконалення системи її критеріїв добору здобувачів базової середньої освіти у спортивні секції з велосипедного спорту є важливим та актуальним науково-практичним завданням.

Мета роботи – науково обґрунтувати систему і критерії спортивного добору юних велосипедистів середнього шкільного віку на початкових етапах багаторічного спортивного удосконалення.

Об'єкт дослідження – навчально-тренувальний процес здобувачів базової середньої освіти у спортивній секції з велосипедного спорту.

Предмет дослідження – критерії та особливості спортивного добору і підготовки юних велосипедистів середнього шкільного віку

Завдання роботи:

1. Проаналізувати проблеми добору юних велосипедистів на різних етапах їхнього багаторічного спортивного удосконалення за даними наукової та методичної літератури.
2. Обґрунтувати фізіологічні характеристики учнів середнього шкільного віку базової середньої школи.
3. Виявити особливості фізичної та технічної підготовленості учнів базової середньої школи, які займаються в пришкольній секції велосипедним спортом.
4. Визначити й обґрунтувати основні критерії добору юних велосипедистів середнього шкільного віку на різних етапах їхнього багаторічного спортивного удосконалення.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення спеціальної наукової та методичної літератури, педагогічне спостереження тренувальної та змагальної діяльності юних велосипедистів, опитування, анкетування, методи вивчення рівня фізичного розвитку та рухових здібностей, пасивний педагогічний експеримент.

Практична значущість роботи. Отримані результати у вигляді удосконалених критеріїв добору юних велосипедистів середнього шкільного віку на різних етапах багаторічного спортивного удосконалення представляють інтерес для широкого кола спортсменів та фахівців галузі ФКіС, так як дають змогу підвищити ефективність їхнього добору й підготовки.

Галкіна Д. А.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Білан Д. А.

ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Здоров'я нації в наш час розглядається як показник цивілізованості країни, що відбиває соціально-економічне становище суспільства. У зв'язку з цим здоров'я населення України стало питанням національної безпеки. На думку М.М. Булатової [1] однієї з найважливіших проблем сьогодення є проблема здоров'я та фізичного потенціалу населення країни, особливо тієї її частини, яка відноситься до працездатної.

Фізична культура – органічна частина загальнолюдської культури, самостійний вид діяльності, значення якого у розвитку суспільства дуже різноманітне. Вона надає певний вплив не тільки на різномісне формування людини як особистості, але й на розвиток сімейних, виробничих і сучасних суспільних відносин. У суспільстві фізична культура представлена сукупністю духовних і матеріальних цінностей. До перших відносяться відповідна інформація, твори мистецтва, які вже створені та створюються, різноманітні види спорту, ігри, комплекси і системи фізичних вправ, які регулюють поведінку людини в процесі фізкультурно-спортивної діяльності

Фізична культура і спорт у сучасному суспільстві є складними багатофункціональними явищами, які виконують ряд важливих соціальних функцій:

- зміцнення здоров'я людей, сприяння відтворенню здорового населення і збереженню генофонду країни;
- виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості з прагненням до досягнення її фізичної досконалості;
- задоволення потреб суспільства в людях, фізично підготовлених до сучасного виробництва;
- інтернаціональне виховання громадян країни, зміцнення єдності та згуртованості націй, дружби і співпраці між народами [2].

Складовими здорового способу життя є:

- оптимальне співвідношення і чергування (режим) праці та відпочинку;
- раціональне харчування;
- оптимальна рухова активність;
- відмова від шкідливих звичок;
- дотримання правил особистої гігієни та загартовування;
- культура міжособистісних відносин [3, 4, 5].

Один з обов'язкових факторів здорового способу життя студентів – систематичне, відповідне статі, віку, стану здоров'я, використання фізичних навантажень. Вони являють собою поєднання різноманітних рухових дій, виконуваних у повсякденному житті, в організованих і самостійних заняттях фізичними вправами і спортом, об'єднаних терміном «рухова активність» [2, 4, 5].

Навчальні заняття з фізичного виховання не можуть повністю компенсувати загальний дефіцит рухової активності за тиждень. До того ж малорухливий спосіб життя у більшості студентів домінує і у вихідні дні, а руховий компонент становить менше 2% бюджету вільного часу. Це свідчить про реально існуючий дефіцит фізичного навантаження протягом 10 міс на рік упродовж 5-6 років у студентів – молодих людей, чий природний фізичний розвиток ще не закінчився. Таким чином кожному студенту для нормального функціонування організму необхідне додаткове фізичне навантаження, крім передбачених обов'язкових навчальних занять з фізичного виховання.

Таким чином, аналіз даних сучасної наукової літератури з проблеми формування здоров'я та основ здорового способу життя в процесі фізичного виховання студентів вказує на необхідність кардинальної перебудови процесу фізичного виховання в навчальних закладах, впровадження інноваційних підходів, технологій щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи в системі навчання студентів.

Навчання у вузі – важливий етап формування особистості майбутнього фахівця нової формації. Велика роль у комплексній системі навчально-виховного процесу належить фізичному вихованню. Фізичне виховання є одним з найважливіших чинників формування, збереження і зміцнення здоров'я студентів, що сприяє підготовці гармонійно розвинених висококваліфікованих фахівців.

Одним з пріоритетних завдань системи фізичного виховання є формування у студентів знань і навичок здорового способу життя, осмисленого ставлення до збереження свого здоров'я. Проте в даний час кількість ефективних інформаційно-методичних систем, спрямованих на формування основ здорового способу життя та їх використання в системі фізичного виховання студентів дуже нечисленне і вимагає подальшої глибокої наукової розробки.

Список використаних джерел

1. Булатова М. М. Европейский опыт: уроки и приоритеты. *Спортивная медицина*. 2007. № 1. С. 3–10.
2. Ильинич В. И. Физическая культура студента и жизнь. Москва : Гардарики, 2008. 366 с.
3. Паффенбаргер Р. С., Ольсен Э. Здоровый образ жизни. Киев : Олимп. л-ра, 1999. 320 с

4. Туманян Г. С. Здоровый образ жизни и физическое совершенствование. Москва : Академия, 2009. 336 с.
5. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреация у фізичній культурі різних груп населення : навч. посіб. Київ : Олимп. л-ра, 2010. 248 с.

Гордейченко Р. Р.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Вознюк К. Г.

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

У сучасності існує проблема погіршення здоров'я, фізичного розвитку і фізичної підготовки населення. Збільшилась кількість людей, які вживають наркотики, зловживають алкоголем і мають пристрасть до куріння. До основних причин, що негативно впливають на стан здоров'я населення, слід віднести зниження рівня життя, погіршення умов навчання, праці, відпочинку та стану довкілля, якості та структури харчування, збільшення надмірних стресових навантажень, у тому числі зниження рівня фізичної підготовленості та фізичного розвитку практично всіх соціально-демографічних груп населення. [1, с. 3]

На сьогоднішній день фізичної культурою і спортом країни займається лише 8 - 10% населення, тоді як в економічно розвинених країнах світу цей показник становить 40 - 60%. [2, с. 31]

На наш погляд, найгостріша та потребуюча термінового вирішення проблема – це низька фізична підготовленість та фізичний розвиток учнів. Реальний обсяг рухової активності учнів та студентів не забезпечує повноцінного розвитку та зміцнення здоров'я підростаючого покоління.

Бюджетне фінансування не забезпечує в повній мірі, як потреби спорту вищих досягнень, так і розвиток спорту для всіх, а для інвесторів, які готові вкладати кошти у фізичну культуру та спорт, не створено відповідні умови. Крім нестачі фінансування, мала кількість тих, хто регулярно займається фізичною культурою і спортом. В значній мірі це обумовлено тим, що у сучасності майже відсутня пропаганда здорового способу життя, цінностей фізичної культури і спорту у засобах масової інформації. [3, с. 247]

Також необхідно зазначити, що значне підвищення вартості фізкультурних та спортивних послуг зробило недоступними заклади фізичної культури та спорту, туризму та відпочинку для багатьох мільйонів підлітків та трудящих, через недостатність коштів. Також для багатьох видів спорту відсутні сучасні технічно-оснащені спортивні бази, на яких можна готуватися до виступів на Олімпійських іграх та найбільших міжнародних змаганнях.

Отже, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день мають всі можливості для подальшого розвитку фізичної культури та спорту різних груп населення, у тому числі матеріально-технічні, правові та наукові. Але разом з тим перш за все необхідно змінити відношення людей до заняття фізичною культурою. Це повинно стати їх потребою. Пріоритетним є, звичайно, дитячий спорт, і насамперед – система фізичного виховання у школі та вищих навчальних закладах. Навички ведення здорового способу життя необхідно запроваджувати, починаючи з дитячих садків та закінчуючи університетами.

Список використаних джерел

1. Булатова М. Здоров'я та фізична підготовленість населення України. 2004. № 1. С. 3.
2. Вовканич А. Лікувальна фізична культура при захворюваннях дихальної системи. Львів : Українські технології, 2006. С. 31.
3. Визитей Н. Н. Социология спорта : курс лекций. Киев, 2005. 247 с.

Горкавчук В. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

КОРЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ЧОЛОВІКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАНЯТЬ ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ТРЕНІНГОМ

Фахівцями в області фітнесу та рекреації встановлено, що регулярні з адекватним навантаженням заняття фізичними вправами розширюють функціональні і адаптивні резерви найважливіших систем організму людей.

За даними офіційної статистики, відзначені високі показники тимчасової втрати працездатності, обмеження фізичної та соціальної активності чоловіків зрілого віку. Збереження життя і здоров'я людей зрілого віку має величезне значення, оскільки саме ця категорія населення володіє найбільшим трудовим і життєвим досвідом, що представляє особливу цінність для суспільства в цілому. Зниження рухової активності, поява надлишкової маси тіла в поєднанні з іншими несприятливими факторами і шкідливими звичками у чоловіків зрілого віку призводить до зниження функціональної працездатності, збільшення ризику виникнення серцево-судинних захворювань.

Аналіз джерел спеціальної літератури свідчить, що інтенсивність праці в умовах сучасного виробництва в 3 рази вище норми. Обсяг інформації, який необхідно засвоїти вимагає від працівників високої психологічної стійкості, тривалих нервових напружень, що вимагає розробки і обґрунтування підходів щодо залучення їх до регулярної рухової активності з метою підвищення фізичного стану, зняття психоемоційного напруження. Заняття оздоровчим фітнесом є одним з факторів, який впливає на фізичний стан і фізичну активність чоловіків в сучасному суспільстві.

Системний аналіз, представлених у спеціальній науково-методичній літературі даних свідчить про значний інтерес дослідників до проблеми розробки фітнес-технологій для осіб зрілого віку. У зв'язку з цим пошук нових форм і засобів підвищення рівня фізичного стану і рухової активності осіб зрілого віку є важливим завданням сучасного суспільства. На сьогоднішній день у фітнес індустрії існує безліч напрямків фітнесу, проте в даний час інноваційним і все більш популярним стають заняття функціональним тренінгом, які

дозволяють в одному занятті задіяти велику кількість м'язових груп, оптимально розподіляти навантаження на весь ОРА, розвивати глибокі м'язи стабілізатори і покращувати координацію. Однак, незважаючи на велику кількість досліджень, проведених в останні роки вітчизняними та зарубіжними авторами, щодо застосування різних засобів оздоровчого фітнесу в процесі занять з особами зрілого віку, в спеціальній літературі без достатньої уваги залишаються питання, пов'язані з оцінкою ефективності занять функціональним тренінгом, який отримав широке поширення в фітнес клубах, що обумовлює проведення спеціальних досліджень спрямованих на вивчення їх впливу на показники фізичного стану чоловіків. Недолік рухів (так звана гіпокінезія) викликає зворотну дію: погіршує діяльність організму, знижує його опірність хворобам і стомлення, збільшує небезпеку впливу інших «факторів ризику» сучасного життя і швидко погіршує в цілому фізичний і психічний стан людини.

Приблизно 30–50% населення нашої країни ведуть малорухливий спосіб життя, ще 20–30% мають недостатні для різнобічного фізичного розвитку і підтримки здоров'я фізичні навантаження. Регулярно займається оздоровчими фізичними вправами і спортом лише невелика частина населення. На жаль, рухова активність сучасної людини явно недостатня.

Дорослій людині заняття фітнесом потрібні для попередження захворювань, усунення їх наслідків і ліквідації «слабких ланок» в організмі, розширення функціональних можливостей, підвищення фізичної підготовленості та життєвого тону, поліпшення психологічної стійкості і працездатності. Спеціальний ефект фізичної культури пов'язаний з підвищенням функціональних можливостей серцево-судинної системи. Він полягає в економізації серцевої діяльності і нижчої потреби міокарда в кисні. Крім вираженого збільшення резервних можливостей серцево-судинної системи, фізична культура також є потужним профілактичним засобом проти серцево-судинних захворювань.

Гришук С. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Глуценко Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ СУДДІВСТВА У КІКБОКСИНГУ У РОЗДІЛАХ ЛАЙТ-КОНТАКТ ТА ПОІНТ-ФАЙТИНГ

Судді ВАКО при суддівстві в розділах лайт-контакт повинні вміти користуватися електронною системою підрахунку балів, а при ручному підрахунку балів – вміти користуватися клікерами для підрахунку набраних балів. Вікова межа судді ВАКО – 65 років.

Щоб гарантувати нейтралітет, рефері та три судді для кожного поєдинку призначаються головним суддею на кожному татамі, згідно з такими правилами:

- кожна офіційна особа призначається від країни/регіону, відмінної від країни/регіону спортсменів, що беруть участь в поєдинку;
- у жодному випадку двоє офіційних осіб з однієї країни/регіону не повинні обслуговувати поєдинок, крім випадків, коли немає іншої можливості;
- офіційна особа не обов'язково має народитись чи жити в країні/регіоні, яка є домініоном, колонією чи по іншому залежить від її країни, щоб вважатись представником учасника бою відповідної країни.

У випадку, коли офіційна особа змінила громадянство, вона може бути не допущена до обслуговування поєдинку, в якому приймає участь спортсмен чи інші офіційні судді її рідної країни.

Особа, які виконують суддівські функції, не мають права виступати в якості менеджера, тренера, секунданта кікбоксера чи команди, що бере участь у зустрічі, або виконувати функції офіційного представника в поєдинку, де приймає участь спортсмен з його країни.

Якщо суддя протягом поєдинку демонструє психологічну непридатність, головний рефері майданчику має зупинити поєдинок і замінити рефері. Наступний в міжнародному списку ВАКО нейтральний рефері отримає необхідні інструкції, щоб приступити до виконання обов'язків рефері до кінця поєдинку.

Для проведення поєдинку потрібні один центральний рефері і чотири судді які призначаються суддівським комітетом або головним рефері спортивних змагань на «татамі».

Роль судді полягає в наступному:

- судити поєдинок повинні всього два (поінт-файтинг) або три (лайт-контакт,) бокових судді;
- бокові судді повинні допомагати рефері забезпечувати безпеку спортсменів під час поєдинку;
- судді повинні перевірити екіпування спортсменів перед початком поєдинку, щоб гарантувати їхню безпеку;
- якщо судді побачили дію, за яку можна, на їхню думку, присудити бали, вони мають якомога швидше сигналізувати це рукою (поінт-файтинг) або на клікері чи електронній системі, в залежності від системи суддівства;
- судді повинні постійно слідкувати за зоною поєдинку та інформувати рефері, якщо один з бійців вийшов за її межі;
- якщо суддя бачить дію спортсмена, яка порушує правила, він має повідомити рефері та проінформувати, як саме, на його думку, спортсмен порушив правила.

Громік О. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

РОЗВИТОК РІВНОВАГИ У СПОРТСМЕНІВ-КАНОЇСТІВ НА ПОЧАТКОВИХ ЕТАПАХ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕСТАНДАРТНОГО ОБЛАДНАННЯ

Актуальність. Сучасна система спортивної підготовки актуалізує використання вправ на розвиток координації у спортсменів і розглядається як навчально-тренувальний процес. Величезна конкуренція на міжнародній арені у веслувальному спорті вимагає невпинного і постійного пошуку нових, ефективних

засобів, прийомів, підходів і методів спортивного тренування веслярів на байдарках і каное [8, 15]. При цьому слід зазначити, що науковому обґрунтуванню тренувального процесу як у дорослих «майстрів весла», так і у юних спортсменів приділяється недостатня увага.

У науково-методичній літературі [28, 55, 60, 62] описуються дослідження, що частіше проводяться на веслярах, які вже впевнено володіють рівновагою і технікою веслувальних рухів, а праць, присвячених формуванню, освоєнню і прискореному розвитку рівноваги у веслуванні і оволодінні мистецтвом управління човном каноїстами-початківцями, вкрай мало. Є дані щодо вдосконалення координаційних здібностей веслувальників переважно на воді, вкрай мало робіт розглядають їхній розвиток на суші, і практично не розглядається можливість комплексного розвитку (Земляков В.Е., 2001). До того ж у цих роботах представлені переважно рекомендації з розвитку загальної координації (спритності).

Характерною особливістю веслувального спорту є те, що атлет в процесі змагальної діяльності має обмеження рухів по фронталі, що пов'язано зі зниженою стійкістю в цій площині в процесі веслування. Незважаючи на очевидність такого твердження, практично немає робіт, присвячених дослідженню функції рівноваги у веслярів, яка могла б мати свої особливості через необхідність збереження балансу тіла в таких специфічних умовах.

Є дані щодо вдосконалення координаційних здібностей веслувальників переважно на воді і практично не розглядається можливість їхнього розвитку на суші (Земляков В.Е., 2001). До того ж у цих роботах представлені переважно рекомендації з розвитку загальної координації (спритності).

В літературних джерелах (Веселков С.М., 1991; Гаврилов В.Н., 1980; Иссурин В.Б., Силаев А.П., Саносян Х.А., Смирницкий К.Н., 1980; Каверин В.Ф., 1976; Кандауров А.М., 1981; Корнилов Ю.П., 1984; Никаноров А.Н., 1978) не представлено також програми розвитку координаційних здібностей зокрема рівноваги.

Тож аналіз здійснюваної практичної діяльності та узагальнення літературних джерел з фаху навів на думку, що потрібна така методика, яка сприяла б більш ефективному підвищенню стійкості положення тіла і була комплексною по відношенню до тренувань, як на воді так і на суші.

Доцільність розробки такої технології, яку можна використовувати в процесі тренувальних занять протягом року при одночасному формуванні та розвитку рівноваги у веслуванні на байдарках і каное обумовлює актуальність означеної проблеми.

Таким чином, виявлена проблемна ситуація, вказує на те, що з одного боку існує необхідність вдосконалення координаційних здібностей в процесі підготовки юних каноїстів, а з іншого, наявною є недостатня методична розробленість цього питання.

Тож на підставі вивчення науково-методичної літератури була висунута **гіпотеза** дослідження, яка полягала в тому, що використання системи спеціальних фізичних вправ і тренажерів дозволить значно підвищити стійкість тіла і специфічну рівновагу юних веслярів-каноїстів, відкриє перспективи створення нових підходів розвитку і більш ефективних шляхів реалізації фізичного потенціалу молодих спортсменів з формування почуття рівноваги на етапі початкової підготовки, а також може сформувати специфічний навик збереження рівноваги, який передбачає мінімальні коливання у фронтальній площині.

Об'єкт дослідження – навчально-тренувальний процес з підвищення рівноваги у юних каноїстів.

Предмет дослідження – система спеціальних фізичних вправ виховання рівноваги веслярів на каное на етапі початкової спортивної підготовки.

Метою дослідження було підвищити здатність до рівноваги у веслярів-каноїстів за допомогою розробки технології спеціальних фізичних вправ, що стимулює розвиток стійкості положення тіла.

Для досягнення мети дослідження, вирішувались наступні **завдання**:

1. Вивчити і проаналізувати проблему формування стійкості положення тіла в процесі підготовки юних каноїстів.
2. Розробити методику комплексного розвитку стійкості положення тіла каноїста.
3. Визначити ефективність використання розробленої системи вправ з формування рівноваги у юних каноїстів.

Наукова новизна досліджень обумовлюється об'єктом і предметом дослідження, логікою вирішення поставлених завдань і полягає в наступному:

- розроблено методику комплексного розвитку стійкості положення тіла для юних каноїстів;
- в основу технології спеціальних фізичних вправ закладена практична реалізація методики формування рівноваги.

Практична значимість досліджень обумовлюється їх прикладним значенням, а саме представлена в магістерській роботі методика, дозволяє поліпшити показники формування рівноваги в процесі підготовки юних каноїстів.

Дегтярьова М. Д.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший лейтенант поліції, викладач Вознюк К. Г.

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У наш час розвиток фізичної культури серед молоді є дуже нестабільним процесом, адже впливають на нього всі аспекти життєдіяльності всіх вікових категорій. На нашу думку, це пов'язано з тим, що поставлені вимоги до виконання спортивних нормативів не відповідають до можливостей сучасної молоді. Звісно це стосується як питань екологічного забезпечення нормальної та здорової життєдіяльності, так і низького рівня підготовленості молоді та студентів вищих навчальних закладів. Але слід зазначити, що саме хоча б середній фізичний стан особи надає їй основні засоби забезпечення гарного стану здоров'я, що дає змогу удосконалювати та підвищувати цей рівень і надалі, адже основною метою фізичної культури є зміцнення та збереження здоров'я людини. Нині серйозне занепокоєння викликає погіршення стану здоров'я сучасної

української молоді. Серед тих, хто вступає у доросле життя, 40-50% мають морфофункціональні відхилення, а 40-60% – хронічні захворювання. Погіршення стану здоров'я молоді підтверджують такі показники: хвороби органів дихання мають майже 33% молоді, нервової системи та органів чуття – 17,4%, органів травлення – 9,7%, кістково-м'язової системи – 9,8%. Особливе занепокоєння викликає стан репродуктивного здоров'я дівчат, їхні захворювання на 10-15% перевищують аналогічні показники у юнаків, і є невід'ємною складовою частиною здоров'я нації в цілому. [1, с. 37]

Аналізуючи історичні аспекти розвитку фізичного виховання, слід вказати про зниження цілеспрямованості серед молоді, відсутність прагнення до кращого та бажання змінити себе. Адже саме фізична культура завжди посідала визначне та провідне місце серед всіх національних культур.[3, с. 1] Ми вважаємо, що вирішенням даної проблематики можуть бути такі засоби як нові підходи до розвитку фізичної культури та спорту; урахування можливостей кожного, як особистості; впровадження вправ, що створюють умови зростання та покращення стійкості; збільшити увагу на аналіз старих та створення нових способів викладання фізичної підготовки; періодично проводити бесіди та практичні заняття щодо важливості та необхідності розвитку фізичної культури в житті кожного. На жаль, останнім часом, практично відсутні дослідження ролі фізичної культури у зміцненні як фізичного, так і соціального здоров'я дітей та підлітків у контексті з сучасними умовами життя. [2, с. 116]

Список використаних джерел

1. Гордієнко О. І. Сучасний стан та перспективи розвитку фізичного виховання студентів ВНЗ. «Young Scientist». Ч. 2. Переяслав : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2018.
2. Закон України «Про національну програму «Діти України»» від 18 січня 1995 р. Виховна робота в закладах освіти. Київ : ІЗМН, 1998. Вип. II. С. 116–144.
3. Українська федерація хортингу. Історія розвитку фізичного виховання в Україні : веб-сайт. URL: <http://www.horting.org.ua/node/1642> (дата звернення: 14.09.2021).

Дерев'янюк Я. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ У ФУТБОЛІСТІВ 13–14 РОКІВ

Світові сучасні досягнення у футболі сьогодні настільки великі, що без систематичної підготовки з юних років не можна розраховувати на високу результативність спортсмена в зрілому віці. Питання підготовки юних футболістів в даний час є одними з найбільш актуальних у побудові спортивного тренування. І від того наскільки раціонально будуть вирішені питання тренування у молодому віці, процес початкового становлення технічної майстерності, рівня розвитку спеціальних фізичних якостей багато в чому залежить подальше зростання спортивно-технічних результатів.

Разом з тим основні закономірності розвитку спеціальної витривалості у юних футболістів недостатньо добре вивчені, оскільки в процесі підготовки доводиться застосовувати не тільки різні засоби, але і методи спортивного тренування, кожен з яких по-різному впливає на розвиток фізичних якостей.

Для розуміння особливостей розвитку спеціальної витривалості юних футболістів 13-14 років та виявлення ефективності змісту занять для розвитку спеціальної витривалості методом повторного і інтервального тренування нами було проведено відповідне дослідження і експеримент, а також оцінювання його результатів, слідкуючи за тренувальним процесом футболістів.

Дослідження тривало 2 місяці, було утворено дві групи: контрольну та експериментальну, по 15 чоловік у кожній. Розроблений комплекс тренувань, спрямований на розвиток спеціальної витривалості юних футболістів 13-14 років, було включено до тренувального процесу підготовчого періоду, який нараховував 8 мікроциклів.

По закінченню експерименту було виявлено ефективність експериментальної програми з розвитку спеціальної витривалості у футболістів 13-14 років. Через 1 місяць показники в обох групах зросли в порівнянні з вихідними показниками в контрольній групі по тесту 1 (човниковий біг 7х50 м) – на 1 с (2%); тесту 2 (біг 400 м) – на 1 с (2%); тесту 3 (6-хвилинний біг) – на 45 м (3%). В експериментальній групі по тесту 1 – на 3 с (3%); тесту 2 – на 4 с (6%); тесту 3 – на 120 м (7,5%).

Після закінчення 2 місяців показники в обох групах у порівнянні з вихідними показниками зросли ще більше. У контрольній групі по тесту 1 (човниковий біг 7х50 м) – на 2 с (4%); тесту 2 (біг 400 м) – на 2 с (4%); тесту 3 (6-хвилинний біг) – на 120 м (4,5%). В експериментальній групі по тесту 1 – на 5 с (7,5%); тесту 2 – на 7 с (10%); тесту 3 – на 220 м (14%). У контрольній групі зменшився відсоток втрат м'яча. Відсоток використання інших техніко-тактичних дій не має достовірних відмінностей. У порівнянні з експериментальною групою в контрольній групі менший приріст показників техніко-тактичних дій у грі. В цілому експериментальна методика показала хороші результати, але є й мінуси. Так, відсоток відбору м'яча і обведення збільшився не значно як в контрольній, так і в експериментальній групі.

Отже, результати дослідження дозволяють зробити такі висновки: серйозна спеціальна робота з розвитку витривалості у юних футболістів повинна починатися лише після закінчення полового дозрівання, але фундамент її можна закладати вже в підлітковому віці. При вихованні витривалості фізичні навантаження слід ретельно і чітко дозувати, регулюючи їх інтенсивність, тривалість, кількість повторень, характер і тривалість відпочинку. Контролюючи процес розвитку витривалості у юних футболістів необхідно враховувати ступінь впливу різного роду факторів на функціональну та спортивну підготовку юних спортсменів, щоб не призвести до перетренованості і перевтоми дитячого організму, не завдати шкоди здоров'ю.

Таким чином, використання повторного і інтервального методу тренування дозволяє підвищити рівень розвитку спеціальної витривалості футболістів 13-14 років.

Дерій К. І.

Державний університет «Одеська політехніка»
наук. кер. – старший викладач Калініченко О. М.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру. У процесі культурного розвитку людина послідовно діє у трьох напрямках. Перш за все, вона засвоює культуру, виступаючи об'єктом її впливу. Іншими словами, під впливом культури формується людська особистість, розвиваються її здібності.

По-друге, у процесі творчої діяльності особа створює нові культурні цінності, виступаючи в даному випадку як суб'єкт культурної творчості (пошук нових шляхів, засобів, раціональних методів фізичного виховання тощо). Нарешті, третій аспект культурного розвитку полягає в тому, що культура інтегрується в суті самої особи, яка функціонує в культурному середовищі як конкретний носій культурних цінностей, поєднуючи в собі загальне, властиве культурі в цілому, і особисте, привнесене в культуру на основі індивідуального життєвого досвіду, рівня знань, світогляду тощо.

В особистішому аспекті фізична культура є тією частиною загальної культури людини, яка виражається ступенем розвитку її фізичних сил і рухових навичок та здоров'я. Вона дозволяє з допомогою своїх специфічних засобів і методів розкривати потенційні фізичні можливості людини.

Діяльність у галузі фізичної культури має і матеріальні, і духовні форми вираження. Впливаючи на біологічну сферу людини комплексом засобів і методів, фізична культура неминуче впливає на інтелектуальну, емоційну, духовну сфери особистості в силу єдності та взаємообумовленості функціонування матеріального і духовного в людині.

З матеріальною культурою фізична культура пов'язана процесом рухової діяльності, яка є її головним змістом, що матеріалізується у фізичних якостях людини. Крім того, вона спирається на матеріальну базу (спортивні снаряди, інвентар, майданчики, зали, палаци та ін.). З духовною культурою фізична культура пов'язана наукою, спортивною етикою, естетикою, тощо. Таким чином, характеризуючи фізичну культуру, необхідно розглядати щонайменше три аспекти:

1. Діяльнісний аспект, який включає доцільну рухову активність у вигляді різних форм фізичних вправ, спрямованих на формування необхідних в житті рухових умінь і навичок; розвиток життєво важливих фізичних здібностей; оптимізацію здоров'я і працездатності.

2. Предметно-ціннісний аспект представлений матеріальними (матеріально-технічні засоби) і духовними (наукові знання, методи) цінностями, створеними суспільством для забезпечення ефективності фізкультурної діяльності.

3. Результативний аспект характеризується сукупністю корисних результатів використання фізичної культури, які виражаються у володінні людиною її цінностями, надбанні нею високого рівня фізичної дієздатності. Найсуттєвішим результатом повноцінного використання фізичної культури є виховання готовності людини взяти на себе відповідальність за свій фізичний стан і здоров'я після закінчення шкільного курсу «фізична культура».

Таким чином, фізичну культуру можна визначити як сукупність досягнень суспільства у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного Удосконалення людини.

Термін «фізична культура» використовується і в інших, вужчих значеннях. Ізк, наприклад, кажуть про «фізичну культуру особистості», розуміючи під цим втілені в самій людині результати використання матеріальних і духовних Цінностей фізичної культури в широкому розумінні цього поняття.

Висновок : Отже, фізичну культуру особистості можна визначити як сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя.

Децюра Є. Ю.

Класичний приватний університет

ОСНОВНІ ФІЗИЧНІ ЯКОСТІ СПОРТСМЕНІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ БІГОМ НА МАРАФОНСЬКУ ДИСТАНЦІЮ

Основний засіб фізичної культури – фізичні вправи. Існує фізична класифікація вправ марафонського бігу, у якій уся різноманітність м'язової діяльності об'єднана в окремі групи вправ по фізіологічних ознаках. Стійкість організму до несприятливих факторів залежить від: уроджених і придбаних властивостей. Вона досить рухлива й піддається тренуванню, як засобами м'язових навантажень, так і різними зовнішніми впливами (температурними коливаннями, недоліком або надлишком кисню, вуглекислого газу). Відзначене, наприклад, що фізичне тренування шляхом удосконалювання, фізичних механізмів підвищує стійкість до перегрівання, переохолодження, гіпоксії, дії деяких токсичних речовин, знижує захворюваність і підвищує працездатність. Треновані марафонці при охолодженні їх тіла температура досягає до 35°C. (коли змагання проходять у холодну погоду) зберігають високу працездатність. Нетреновані люди не в змозі виконувати роботу при підйомі їх температури до 37 – 38°C., треновані успішно справляються з навантаженням навіть тоді, коли температура їх тіла досягає 39°C. і більш.

У марафонцев, які систематично й активно займаються фізичними вправами, підвищується психічна, розумова й емоційна стійкість. Для того, щоб показати найкращий свій результат, потрібно досягтися певного рівня розвитку фізичних (рухових) якостей. Рівень можливостей марафонця відбиває якості, що представляють собою комбінація вроджених, психологічних і морфологічних впливів придбаними в процесі тренування. Чим більше розвинені фізичні якості марафонця, тем вище працездатність.

До числа основних фізичних або рухових якостей, що забезпечують високий рівень фізичної працездатності марафонця, відносять: звичайно, витривалість, потім силу, швидкість, які проявляються в певних співвідношеннях залежно від умов виконання тієї або іншої рухової діяльності, її характеру, специфіки, тривалості, потужності й інтенсивності. До названих фізичних якостей слід додати гнучкість і спритність, які багато в чому визначають успішність виконання деяких видів фізичних вправ.

Усі перераховані якості дуже важливі для марафонця. Сама основна якість для марафонського бігу – це витривалість.

Витривалість – найважливіша фізична якість, що проявляється в професійній, спортивній практиці марафонця. Вона відбиває загальний рівень працездатності марафонця.

Одне з найефективніших і доступних засобів виховання загальної витривалості в марафонському бігу є біг.

Сила – одне з найважливіших фізичних якостей у марафонському бігу, тому її розвитку спортсмени приділяють багато уваги й з особливою обережністю.

Силову витривалість у марафонців – це правильно організовані заняття по розвитку сили благотворно впливають на здоров'я й фізичний розвиток усіх, що займаються марафонським бігом. Шкода може бути нанесена лише надмірними, неправильно спланованими навантаженнями.

Швидкість – це здатність марафонця в певних специфічних умовах миттєво реагувати з високою швидкістю рухів на той або інший подразник. Виконуваних при відсутності значного зовнішнього опору, складної координації роботи м'язів у мінімальній для даних умов відрізок часу й не потребуючих більших енерговитрат.

Ефективність спортивної підготовки в марафонському бігу пов'язана з важливою властивістю опорно – рухового апарату здатності до м'язової релаксації це гнучкість.

У професійній фізичній підготовці й у марафонському бігу гнучкість необхідна для виконання рухів з великою й граничною амплітудою.

Ловкість у марафонському бігу має велике значення – це здатність двигательно вийти з будь-якого положення, тобто здатність упоратися з будь-яким виниклим руховим завданням.

Фізичні навантаження виявляють подвійний тренувальний ефект: підвищує стійкість до кисневого голодування й, збільшуючи потужність дихальної й серцево – судинної систем, сприяє кращій утилізації кисню.

Впливаючи, у процесі виховання на одне з фізичних якостей, ми впливаємо на інші. Характер і величина цього впливу залежить від двох причин:

особливостей застосовуваних навантажень і рівня фізичної підготовленості. У марафонців з низьким рівнем фізичної підготовленості при переважному прояві одного фізичної якості значні вимоги пред'являються й до інших. Що б показувати високі результати треба розбудовувати всі фізичні якості. Найважливішою фізичною якістю в марафонському бігу є витривалість.

Діденко Ю. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

ШВИДКІСНО-СИЛОВА ПІДГОТОВКА ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ ВІКОМ 15–17 РОКІВ

Досягнення високих спортивних результатів в сучасному футболі неможливо без якісної підготовки юного резерву. Успіхи будь-якої футбольної команди, в тому числі і юнацької, визначаються в основному трьома факторами: технікою гравців, тактикою і загальним станом кожного гравця (фізичним, морально-вольовим, психологічним і т.д.).

Високотехнічних і тактично грамотний гравець ніколи не зможе в повній мірі продемонструвати свою майстерність, якщо через погану фізичну підготовленість він рідко володіє м'ячем, повільно пересувається по футбольному полю, слабо б'є по м'ячу. Прояв м'язової сили і швидкості в грі сприяють повній реалізації технічної та тактичної арсеналу футболіста.

Вивчення літературних джерел і узагальнення досвіду спортивного тренування юних футболістів у віці 15 – 17 років, свідчить про те, що ще існують невирішені питання управління їх швидкісно-силової підготовки. У сучасній методичній і науковій літературі більш детально розроблена методика розвитку швидкісно-силових якостей або у дітей на початку тренувального процесу або у дорослих футболістів. При цьому, наявні результати наукових досліджень і методичні рекомендації носять загальний характер, без детального урахування відмінностей організмів в залежності від віку.

Між тим, юні футболісти слабкіше дорослих і розвиток швидкісно-силових якостей у них має свої особливості. На думку багатьох досвідчених фахівців футболу, вік 15 – 17 років є найбільш оптимальним для розвитку швидкісно-силових здібностей у футболістів. Тому рішення задачі по якісному розвитку швидкісно-силових якостей у юних гравців цього віку набуває першочергового значення.

Дослідження, проведені в останні роки передовими вітчизняними та зарубіжними фахівцями в сфері підготовки футболістів, показують, що вміло застосовуються вправи в системі швидкісно-силової підготовки юних гравців у віці 15 – 17 років, значно знижують вірогідність отримання травм і сприяють зростанню спортивних результатів в майбутньому.

В даний час існує дві позиції щодо використання засобів в швидкісно-силовій підготовці юних футболістів. Одні фахівці вважають, що швидкісно-силова підготовка юних футболістів повинна включати тільки вправи з м'ячем, інші вважають, що частина роботи повинна проводитися і без м'яча. Ми підтримуємо цю останню точку зору, виходячи з того, що багато молодих гравців на заняттях з швидкісно-силової підготовки, особливо при виконанні вправ на розвиток швидкості і маневреності, основну увагу зосереджують на м'ячі і тому не можуть повністю розкрити свої фізичні можливості.

Добровольський М. В.
Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Актуальність дослідження. Одним із основних завдань держави у галузі освіти є турбота про здоров'я нації, виховання фізично загартованого підростаючого покоління. Цим зумовлена необхідність посилення виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах України та обґрунтування ефективних методик виховання учнів, здатних наполегливо навчатися у школі та займатися фізичною культурою.

Водночас, зміни у суспільно-політичному житті України вимагають докорінної перебудови процесу виховання молодого покоління, що зумовлено значним погіршенням здоров'я і фізичної підготовки підростаючого покоління. Це засвідчено Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Цільовою комплексною програмою «Фізичне виховання – здоров'я нації», Концепцією фізичного виховання в системі освіти України.

Проблеми фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку була предметом дослідження Л.В.Волкова, А.А.Гужаловського, О.С.Куца, Т.Ю.Круцевича, З.І.Кузнєцова, С.В.Сембрата та ін.

Водночас цій сфері залишається багато невирішених проблем. Зокрема, на уроках фізичної культури навчання рухам, функціональне навантаження недостатньо узгоджуються з вирішенням виховних завдань. Усе це вказує на актуальність обраної теми і свідчить про необхідність проведення спеціальних досліджень у цьому напрямі.[17]

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов організації фізичного виховання в загальноосвітній школі I ступеня.

Відповідно до проблеми, об'єкта, предмета, мети та гіпотези сформульовано основні **завдання дослідження**:

1. Вивчити теоретичні основи фізичного виховання дітей у школі і сім'ї.
2. Проаналізувати зміст, завдання і форми фізичного виховання учнів початкових класів.
3. Проаналізувати психолого-педагогічні умови організації фізичного виховання молодших школярів.
4. Розробити педагогічні умови фізичного виховання учнів початкових класів у системі «родина – школа».

Об'єкт дослідження. Фізичне виховання дітей молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження. Формування особистості дітей молодшого шкільного віку у процесі фізичного виховання.

Гіпотезою дослідження є припущення, що ефективність фізичного виховання учнів початкових класів у сім'ї підвищиться, якщо здійснюватиметься особистісно діяльнісний підхід.

Досягненню мети і розв'язанню поставлених завдань сприяло використання комплексу **методів дослідження**:

– *теоретичних*: методів ретроспективного, порівняльного та системного аналізу для зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, розгляду теоретичних питань з метою визначення поняттєво-категоріального апарату дослідження, обґрунтування педагогічних умов організації фізичного виховання в початковій школі;

– *емпіричних*: педагогічного експерименту для перевірки гіпотези дослідження, прогностичних методів(експертних оцінок, узагальнення незалежних характеристик), діагностичних методів(анкетування, тестування, бесіди, опитування), обсерваційних методів(спостереження, самоспостереження, самооцінки);

– *методів математичної статистики* для статистичного групування експериментальних даних і перевірки статистичної гіпотези. [13]

Добродуб Є. З.

к.пед.н., доцент

Бережнецкий А. В.

Класичний приватний університет

ВИКОРИСТАННЯ КООРДИНАЦІЙНИХ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ФУТБОЛІСТІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Аналіз спортивних ігор, а саме футболу показує, що основний відсоток забитих м'ячів в ворота здійснюється спортсменом в штрафному майданчику. Більшість м'ячів забитих у ворота з незручних, а часом навіть з дуже складних положень вимагають високої координації рухових вмінь у спортсмена.

Під координаційними здібностями слід розуміти здатність швидко, точно, доцільно та винахідливо, тобто найдосконаліше, вирішувати рухові завдання (особливо складні і несподівані), які постають перед спортсменом-футболістом під час змагання.

А також координаційні здібності слід розглядати, по-перше, як здатність доцільно будувати цілісні рухові акти, по-друге, як здатність перетворювати вироблені форми дій або перемикатися від одних до інших, відповідно, вимогам мінливих умов спортивної гри.

У кожного спортсмена рухові здібності розвинути індивідуально. В основі різного розвитку здібностей лежить ієрархія різних уроджених (спадкових) анатомо-фізіологічних задатків.

Загальними завданнями розвитку координаційних здібностей у дітей шкільного віку є: систематичне освоєння новими руховими діями, вдосконалення і своєчасне застосування їх в різних умовах з метою всебічного розвитку спеціальних координаційних здібностей. У розвитку спеціальних координаційних здібностей можна виділити: здібності орієнтування в просторі, здібність до точності та рівноваги та ін., які особливо важливі для окремих видів спортивної та професійної діяльності.

У період від 11 до 14 років збільшується точність диференціювання м'язових зусиль, поліпшується здатність до відтворення заданого темпу. Спортсмени від 13 до 14 років відрізняються високою здатністю до засвоєння складних рухових координаційних дій, що обумовлено завершенням формування функціональної сенсорної системи, досягненням максимального рівня у взаємодії всіх аналізаторів і завершенням формування основних механізмів довільних рухів.

При здійсненні цілеспрямованого розвитку і вдосконалення координаційних здібностей тих, хто займається футболом, було зазначено, що такі спортсмени швидше і раціональніше оволодівають різними руховими діями. Також вони на більш високому якісному рівні засвоюють нове і легше перебудовують старі тренувальні програми.

Під час змагальної діяльності швидше просуваються до висот спортивної майстерності і довше залишаються у великому спорті, успішніше вдосконалюють спортивну техніку і тактику. Під час тренувального заняття легше справляються з завданнями, які вимагають високого рівня. При цьому набувають вміння раціонально і економно витрачати свої енергетичні ресурси, постійно поповнюють свій руховий досвід, відчувають радість і задоволення від постійного оволодіння новими і різноманітними видами фізичних вправ.

Доброхотова Н. В.

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
наук. кер. — доцент Копилов В. О.

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Спорт в наш час є ефективним засобом фізичного виховання. Його цінність визначається стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення і в цьому плані спорт займає глобальне значення. Здоров'я вважається найголовнішою цінністю у житті людини. Але є багато чинників, що впливають на стан здоров'я людей. Недаремно досі є значущим латинське прислів'я «Здоровий дух у здоровому тілі». Наприклад на здоров'я людей показано вплив, що займає 50% - це спосіб життя людини. Відповідно, спосіб життя займає провідне місце в детермінації здоров'я і змінюючи спосіб життя, людина сама може впливати на своє здоров'я.

До чинників способу життя відносяться: рухова активність; наявність або відсутність шкідливих звичок; спосіб харчування (переїдання, недоїдання, нормальне і якісне харчування і тому подібне); загартування (повітрям, водою); режим праці і відпочинку; гігієна; стрес; зовнішнє середовище; хобі (захоплення музикою, малюванням, спортом і тому подібне); суспільна робота.

Під способом життя розуміємо сукупність цілісності форм діяльності, за допомогою яких виражає свою суть особа, людина, соціальні групи (студенти, робітники, службовці тощо), суспільство (Л.П. Матвеев, 1991). [1, с. 48].

Фізичне виховання започатковується для людини ще у дитячому віці, дуже важливо розвивати в дитині спортивні здібності, задля поліпшення стану здоров'я та для підтримання рівня фізичної підготовки. Важливим у формуванні звички до занять фізичними вправами є правильний режим дня і тижня, здорове харчування, достатній за часом сон. Неприпустиме вживання алкоголю, нікотину, наркотиків.

Для людей вже похилого віку є шість способів корекції процесу старіння за Р. Паффенбаргером. До них входить: фізичні навантаження: дозволяють протистояти дії вільних радикалів, стимулюючи виробництво організмом більшої кількості природних антиоксидантів, зниження стресу: дія фізичних навантажень, що знижує стрес, а також медитація можуть знижувати несприятливу дію вільних радикалів. Відмова від куріння: у кожному затягуванні містяться мільярди вільних радикалів, а також вживання вітамінів підтримує імунну систему.

Треба зазначити, що Урядом затверджено Програму дій (постанова Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2020 р. № 270). Мета програми є підвищення стандартів життя, а одним із ключових завдань – створення умов для формування фізичного і ментального здоров'я населення.

Важливим є і надалі розвиток фізичного виховання молоді та людства. З якою метою? Мета єдина - це забезпечення оптимальної рухової активності кожної людини впродовж усього життя, досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю, поліпшенню стану здоров'я.

Список використаних джерел

1. Крецевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення : навч. посіб. Київ : Олімп. л-ра, 2010. С. 44–46; 48.
2. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.09.2021).

Живиця С. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.фіз.вих., доцент Глущенко Н. В.

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ФУТБОЛІСТІВ 15–16 РОКІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Основними тренувальними вправами є спеціально-підготовчі, максимально наближені за формою, структурою і особливостями впливу на функціональні системи організму. Змагальні вправи є потужним засобом цілісного вдосконалення спеціальної витривалості. У цьому випадку спостерігається більш глибока мобілізація можливостей функціональних систем порівняно з умовами тренування. Отже робота над розвитком спеціальної витривалості має носити системний характер.

Тренувальна програма з розвитку спеціальної витривалості футболістів 15-16 років на етапі спеціалізованої базової підготовки

Неспецифічні вправи

1. Фартлек на відкритій місцевості: 1-а хв. з помірною інтенсивністю; 2-а хв. з великою інтенсивністю; 3-а хв. з середньою інтенсивністю; 4-а хв. з великою інтенсивністю; 5-а хв. з середньою інтенсивністю; 6-а хв. з великою інтенсивністю. Тривалість роботи: 6 хв. Інтенсивність: помірна. Тривалість інтервалів відпочинку між вправами: 3 хв. Кількість повторень в серії: 2. Кількість серій: 2. Відпочинок між серіями: 6 хв.

2. Біг 400 м – ходьба 300 м – біг 300 м – ходьба 300 м – біг 200 м – ходьба 200 м – біг 100 м – ходьба 100 м – біг 200 м – ходьба 200 м – біг 300 м – ходьба 300 м – біг 400 м.

Тривалість роботи: 17 хв. Інтенсивність: велика. Тривалість інтервалів відпочинку між вправами: 3 хв. Кількість повторень в серії: 1. Кількість серій: 1.

Специфічні вправи

1. Вправа з 6 м'ячами (ставиться по 2 м'ячі в центрі поля і біля лівого й правого кутових прапорців): футболіст веде м'яч від лівого кутового прапорця до кута штрафного майданчика і виконує удар по воротах, далі пробігає до правого кутового прапорця, підбирає м'яч, веде його до кута штрафного майданчика та виконує удар по воротах. Потім рухається до лівого кутового прапорця за другим м'ячем, далі до правого кутового прапорця. Після четвертого удару по воротах гравець біжить у напрямку центра поля, веде перший м'яч до лінії штрафного майданчика, виконує удар по воротах і повертається за другим м'ячем, який також веде до лінії штрафного і виконує удар по воротах. Тривалість роботи: 80 с. Інтенсивність: велика. Тривалість інтервалів відпочинку між вправами: 3 хв. Кількість повторень в серії: 1. Кількість серій: 2. Відпочинок між серіями: 8 хв.

2. Тримання м'яча 4х4у два дотики з персональною опікою на $\frac{1}{2}$ поля. Тривалість роботи: 6 хв. Інтенсивність: велика. Тривалість інтервалів відпочинку між вправами: 3 хв. Кількість повторень в серії: 2. Кількість серій: 2. Відпочинок між серіями: 6-8 хв.

3. Ривок (10 м) в штрафний майданчик – удар по воротах без підготовки по м'ячу, що котиться – швидке повернення на вихідну позицію. Режим роботи 6 уд/хв. Тривалість роботи: 2 хв. Інтенсивність: велика. Тривалість інтервалів відпочинку між вправами: 3 хв. Кількість повторень в серії: 3. Кількість серій: 5. Відпочинок між серіями: 6 хв.

Витривалість це одна з найважливіших фізичних якостей в абсолютній більшості видів спорту. У сучасному футболі спеціальна витривалість є ведучою ланкою в структурі фізичної підготовленості футболістів.

Жовнірчук В. В.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ

Останнім часом все більше уваги звертає на себе проблема охорони здоров'я школярів. Необхідно відзначити, що в літературі зустрічаються досить різні судження стосовно стану здоров'я учнівської молоді. Проте основна маса досліджень констатує зниження стану здоров'я за останні роки. У результаті щорічних оглядів школярів було встановлено, що 70–80% старшокласників мають відхилення у стані здоров'я.

У дослідженнях вказується на зростання в процесі навчання у школі кількості осіб, яка має хронічні захворювання. Визначена цікава закономірність між обсягом і складністю навчального навантаження та структурою захворювань. Збільшення інтенсивності навчального процесу без урахування основних фізіологічних закономірностей життєдіяльності організму, нераціональна організація праці призводять до специфічних захворювань школярів, які пов'язані з розумовою перевтомою: захворювання астеничного характеру, серцево-судинної і шлунково-кишкової систем.

Серед школярів, які мають хронічні захворювання, крім патологій серцево-судинної системи, найбільш часто поширені хронічний тонзиліт, хронічний холецистит, хронічний гастрит, гайморит, неврози, фарингіт та інші. Більше ніж половина учнів (68%) має патологію опорно-рухового апарату (плоскостопість, сколіоз). При цьому деякі дослідники відмічають чітку тенденцію зниження загального відсотка захворюваності школярів.

Виявлена негативна динаміка здоров'я: до закінчення навчання у школі збільшується кількість осіб із функціональними порушеннями і, відповідно зменшується кількість здорових. Зростання захворюваності під час навчання свідчить про несприятливий вплив сукупності факторів: умови навчання та побуту, режим організації уроків.

Для поліпшення фізичної підготовленості і здоров'я старшокласників, на думку науковців і практиків, необхідні систематичні заняття фізичною культурою, що приводить до виникнення окремого, самостійного напрямку – оздоровчої фізичної культури. У науково-методичній літературі часто можна зустріти твердження, що чим більше займатися фізичними вправами, тим корисніше для здоров'я, тобто будь-яке залучення до фізичної культури сприяє зміцненню здоров'я. І що особливо корисні ті види вправ, які супроводжуються великими навантаженнями. Чим більше навантаження під час виконання роботи, тим більша втома, а, отже, й одночасно – оздоровчий ефект. Звідси твердження, що для досягнення цього ефекту навчальних занять необхідно застосовувати великі фізичні навантаження. При цьому автори запевняють, що навіть один вид фізичних вправ (біг, плавання, йога та інші) може в достатній мірі зміцнювати здоров'я.

Потрібно зауважити, що розвиток цього напрямку пов'язаний з певними труднощами. По перше, до цього часу не розроблені методичні основи об'єктивної діагностики здоров'я. Більше того, аналіз науково-методичної літератури дає підстави констатувати, що в наш час немає загальноприйнятого визначення поняття здоров'я. Вивчаючи ті або інші аспекти здоров'я, науковці, спираючись на різні методологічні підходи і критерії, по-різному визначають це поняття. Різноманітність поглядів щодо змісту здоров'я і марність спроб

виробити єдину, узгоджену думку, у значній мірі, пояснюється тим, що здоров'я дуже складне явище, характерні і найбільш суттєві сторони якого важко визначити коротко і однозначно.

Разом з тим, в Україні і в світі найчастіше використовується визначення здоров'я, яке затвердила Всесвітня організація охорони здоров'я: «Здоров'я – це стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб чи фізичних вад». Таким чином, розглядаються три аспекти здоров'я людини: фізичне, психічне і соціальне.

Загоруйко І. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФУТБОЛОМ НА СПЕЦІАЛЬНУ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЧОЛОВІКІВ 25–30 РОКІВ

Зміст численних наукових досліджень доводить та підкреслює підвищену значимість занять фізичною культурою, як діючого засобу з профілактики багатьох захворювань. На думку фахівців, це обумовлене катастрофічним погіршенням стану здоров'я населення та низьким рівнем фізичної підготовленості. Останнім часом серед різних верств населення збільшується кількість хвороб серцево-судинної, дихальної, центральної нервової систем та опорно-рухового апарату та спостерігається скорочення тривалості життя.

Саме на підвищенні ефективності процесу занять фізичною культурою, покращенні здоров'я та високої роботоздатності, як базової потреби людства наполягають багато науковців, які вважають це важливим завданням сучасної спільноти. Так, В. К. Бальсевич пов'язує покращення процесу фізичного виховання зі спортивною інтеграцією, О.Ю. Фанигіна, Т. Г. Меньшуткіна, Н. М. Баламутова та інші з фізкультурними заняттями у воді.

Отже, позитивний вплив фізичних вправ на організм людини є безперечним, оскільки запускаються механізми загальної адаптації та розширюються функціональні можливості організму. Відомо, що опираючись на адаптаційні можливості людини, можна цілеспрямовано використовувати ті, чи інші форми фізичної культури, регулювати компоненти фізичного навантаження, свідомо формувати ті функціональні зміни, котрі підвищують стійкість організму людини до впливу психосоціальних стресорів.

Кожний віковий період характеризується певними змінами в організмі людини. Першому періоду зрілого віку притаманні найвищі значення фізичної працездатності і підготовленості, оптимальна адаптація до несприятливих факторів зовнішнього середовища, найменші показники захворюваності. Однак, починаючи з 30 років відбувається зниження ряду показників фізичної працездатності.

Так, останніми роками, все більше вітчизняних науковців, приділяють увагу розробці новітніх оздоровчих форм, методик та програм, спрямованих та оптимальну корекцію фізичної підготовленості та підвищення рівня функціонального стану організму тих, хто займається.

Багатьма фахівцями визначається вкрай низька фізична підготовленість та відсутність мотивації у людей зрілого віку до занять фізичною культурою. У зв'язку з цим пропонується підвищувати рівень мотивації та зацікавленості завдяки впровадженню в процес занять фізичною культурою нових форм та методик проведення занять, серед яких можна відокремити заняття з обраного виду спорту, а саме футболу.

В свою чергу, у людей, що не займаються регулярно фізичними вправами, навіть незначні навантаження викликають різку тахікардію, підвищення артеріального тиску, зниження ударного обсягу крові й загального кровотоку, а іноді може розвиватися серцево-судинна недостатність. При цьому максимальна частота, що досягається під час роботи, серцевих скорочень у людей зрілого й літнього віку помітно знижується.

Таким чином, фізична культура та фізичні вправи є важливим засобом та потужним двигуном, які здатні покращити здоров'я людини та сформувати фізичний, духовний та соціальний зріст особистості. Під впливом процесу занять фізичною культурою можливо корегувати особистість людини, тим самим прищеплюючи їй культуру здорового способу життя та високу мотивацію до тренувань, що в свою чергу приводить до покращення фізичного стану та професійних досягнень.

На нашу думку, пошук нових шляхів покращення рівня здоров'я та процесу фізичного виховання дорослого населення є актуальним питанням, реалізація якого якомога краще сприятиме розвитку та удосконаленню функціонального стану організму та фізичної підготовленості населення України.

Заліс В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОГРАМИ ЗАНЯТЬ З ФУТБОЛУ ДЛЯ ХЛОПЦІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність дослідження. Впродовж останніх років все відчутнішою для суспільства стає тенденція до звуження потенційних можливостей вітчизняного футболу щодо реалізації його соціальних функцій.

Насамперед слід відзначити, що футбол в Україні ще не використовується широкими верствами населення як ефективний засіб подолання гіпокінезії (один із провідних факторів ризику багатьох хронічних захворювань, що обумовлюють передчасну смертність громадян України), а також формування й ведення здорового способу життя, відволікання дітей та молоді від негативного впливу «вулиці». Футболом та його різновидностями (футзал, пляжний футбол) в Україні станом на 1 січня 2017 року регулярно займалось лише 295 тис. осіб, або 0,6% від загальної кількості населення.

Одним із головних завдань, які стоять перед українським суспільством є зміцнення і збереження здоров'я нації, в першу чергу дітей, учнівської та студентської молоді – майбутнього держави. На сьогоднішній день наявна система фізичного виховання перебуває в кризовому стані не може задовольнити потреби населення. Фізичне виховання молоді у загальноосвітніх навчальних закладах – невід'ємна частина системи

освіти, складова гуманітарного виховання, умова оптимізації фізичного та психічного стану, фізичного розвитку особистості, підготовка до умов життєдіяльності.

Органи влади надають велике значення питанню розвитку фізичного виховання і спорту, розглядаючи їх як найбільш економічно вигідний та ефективний засіб профілактики захворюваності, зміцнення генотипу та розв'язання інших соціальних проблем. Істотно перешкоджають розвитку футболу, завдають не- виправної шкоди його популярності серед населення порушення правил «чесної гри» (Fair Play) з боку офіційних осіб, тренерів, суддів та гравців. В окремих випадках належним чином не забезпечується громадський порядок та безпека до, під час та після проведення футбольних змагань. На стадіонах України зростає кількість проявів неадекватної поведінки глядачів.

Істотною проблемою вітчизняного футболу стало комплектування національної збірної команди з футболу через практичну відсутність конкуренції серед футболістів за право представляти Україну у престижних спортивних змаганнях. Провідні футбольні клуби України здебільшого залучають до складів команд гравців вихідців з інших країн, оскільки система резервного (дитячо-юнацького та молодіжного) футболу не забезпечує ефективної підготовки футболістів високої кваліфікації. Станом на 1 січня 2017 р. в Україні функціонує 952 відділення футболу у дитячо-юнацьких спортивних школах, в яких займається понад 150 тис. юних футболістів. Для порівняння зазначимо, що у Нідерландах, населення якої майже у три рази менше ніж в Україні, до системи занять футболом залучені практично усі діти країни. У Німеччині з 2002 року успішно реалізується національна програма з футболу «Підготовка юних талантів». А у Великій Британії відповідна програма була прийнята 2017 році.

У зв'язку із цим виникає потреба в розробці та організації таких форм спортивних занять які були б привабливі, відповідали інтересам і потребам даної групи населення. Тому вважаємо актуальним тему нашого дослідження: «Розвиток рухових здібностей у хлопців старшого шкільного віку засобами футболу».

Особливості тренування як педагогічного процесу зумовили специфічні принципи, характерні для цього процесу. Спрямованість до вищих досягнень. Як вид спорту футбол немислимий без змагань. Отже, закономірно і прагнення до найвищих результатів у спортивних змаганнях, до перемог над сильними суперниками. А це накладає відбиток на весь навчально-тренувальний процес: використовуються найбільш ефективні засоби і методи, поглиблена спеціалізація взагалі і з ігрових функцій зокрема, цілорічні і багаторічні заняття, варіанти планування і цілий ряд інших факторів.

Зубков Є. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Глуценко Н. В.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАНЯТЬ КРОСФІТОМ У ТРЕНУВАЛЬНИЙ ПРОЦЕС БОКСЕРІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Проблема підготовки високопрофесійного спортивного складу у боксі торкається широкого кола організаційних, методичних і наукових питань, тісно пов'язаних з подальшими спортивними результатами на рівні клубних і збірних команд. Саме результативність у спорті є вирішальним показником вкладених зусиль та ефективності застосованих методів, форм та комбінацій вправ та систем. Пошук інноваційних складових методики спеціалізованого тренування є завданням багатьох вчених, серед яких, М. М. Булатова, В. І. Білогур, О. М. Вацеба, Г. П. Грібан, Л. В. Волкова, В. Н. Платонова.

Останнім часом широкої популярності набула система інтегральних тренувань з високою інтенсивністю кросфіту, розглянувши позитивні та негативні характеристики цієї системи, нами було прийнято рішення про проведення педагогічного експерименту в дослідженні ефективності цієї системи у тренувальному процесі спортсменів боксерів. Широка варіативність вибору вправ цієї системи гарантує довготривалий інтерес, забезпечує всебічний сталий фізичний розвиток та максимізує необхідний індивідуальний ефект. До складу занять кросфітом входять елементи високоінтенсивного інтервального тренування, важкої атлетики, пліометрики, пауерліфтингу, гімнастики, гірського спорту, зарядки, стронг'мену та інші вправи.

Один з етапів становлення спортсмена в самих різних стилях бойових мистецтв - це фізичний розвиток. Справжній боець повинен володіти хорошою швидкістю, витривалістю, координацією і вибуховою силою. Функціональний тренінг, або як його частіше називають Кросфіт, спрямований на розвиток у атлета загального функціоналу, і саме цю мету переслідують спортсмени, які займаються бойовими мистецтвами. Ось чому Кросфіт настільки популярний і затребуваний в середовищі бійців ударників і борців.

Експериментальна програма на основі вправ за системою кросфіт була поділена нами на 5 блоків: комплекс комбінованих вправ; комплекс з розвитку вибухової сили; комплекс з розвитку витривалості; комплекс з розвитку координації; комплекс з розвитку швидкості та комплекс з розвитку вибухової сили. Кожний блок чергувався (один комплекс з блоку на день) та був впроваджений у другій половині основної частині тренування.

Регулярні заняття кросфітом зацікавили спортсменів боксерів та сприяли удосконаленням їх фізичних вмінь та навичок, підвищенню загального рівня фізичної підготовки, закріпили звичку до регулярних занять фізичною культурою і спортом, що підтверджується результатами опитування та анонімного тестування, на предмет позитивної мотивації спортсменів до занять фізичною культурою і спортом. Це підтверджується позитивною динамікою результатів спортсменів до та після експерименту.

Іванов К.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ЮНИХ ДЗЮДОЇСТІВ

Перспективним напрямом удосконалення системи спортивного тренування в боротьбі дзюдо є наукове обґрунтування ефективних методів підвищення й оцінювання фізичної підготовленості спортсмена. Успішне розв'язання цього питання можливе за умови вдосконалення наявних та розробки нових тренувальних

програм для дзюдоїстів, а також створення системи комплексного контролю розвитку фізичної підготовленості.

Етап попередньої базової підготовки передбачає поступову адаптацію організму дзюдоїстів до наступних тренувальних навантажень, що вимагають прояву витривалості. Найбільш ефективними для розвитку загальної витривалості є тривалі вправи циклічного характеру (біг, плавання), ациклічні вправи (підтягування, згинання і розгинання рук в упорі лежачи, стрибки, присідання). У групах початкової підготовки застосовують рухливі і спортивні ігри (баскетбол, гандбол, футбол).

Розглянемо спеціальні методичні прийоми, сприяючі підвищенню рівня спеціальної витривалості у борців :

1. Зменшення тривалості сутички із збільшенням інтенсивності;
2. Збільшення тривалості тренувальних сутичок;
3. Скорочення інтервалів відпочинку;
4. Багатократне повторення відрізків (наприклад, 3-4 рази виконати роботу в 5 сутичках по 2 хв. з перервою між сутичками 1 хв. і паузами відпочинку між відрізками 4-6 хв.) змагань;
5. Ділення сутички на інтервали інтенсивної роботи і активного відпочинку;
6. Часта зміна суперника в сутичці і в тренуванні;
7. Моделювання поєдинків змагань в умовах тренування;
8. Вправи на важких снарядах в темпі, що постійно міняється;
9. Тривале виконання спеціально-підготовчих вправ в ритмо-швидкісних режимах, відповідних змаганням.

Коловий метод застосовують в тренувальній роботі з різними цілями.

Сутність кругового методу полягає в тому, що вправи виконуються в умовах рухаючогося потоку спортсменів (в одному напрямку по колу). Обсяг і зміст вправ визначаються педагогічними завданнями. Так, якщо для п'яти борців створити «коло», що складається з п'яти гімнастичних снарядів, можна вирішити завдання виховання у них сили і силовій витривалості.

У коловому методі присутні елементи змагального методу, оскільки попереду і позаду кожного з тренуючих знаходяться спортсмени і відставання від них зупинить просування всієї групи по колу. Тому коловий метод тренування в умовах, специфічних для боротьби, вимагає, щоб тренер провів ретельний хронометраж кожного елемента «кола». Злагодженість використання колового методу тренування багато в чому залежить від організованості та навичок спортсменів. Тому спочатку застосовуються «кола», в яких число елементів вдвічі більше, ніж кількість займаючихся. У ході виконання вправ тренер на свій розсуд вимикає з «кола» окремі вправи, доводячи кількість елементів «кола» до кількості спортсменів, що беруть участь у виконанні вправ.

Різновидом колового методу тренування є заміна елементів «кола» по ходу виконання вправ (з легких на більш важкі, з важких на більш легкі та ін.). З цією ж метою по ходу виконання (на другому або третьому «колі») може бути змінено дозування кожної окремої вправи.

Іващенко І. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

АДАПТАЦІЯ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ ДІТЕЙ 8–9 РОКІВ ДО НАВАНТАЖЕНЬ РІЗНОЇ ПОТУЖНОСТІ

Актуальність питання: Ефективність спортивної діяльності, у всіх видах спорту, в значній мірі визначається оптимальною роботою кардіореспіраторної системи. Саме тому проблема циркуляторного забезпечення транспорту кисню є фундаментальною для сучасної спортивної медицини та фізіології.

Динаміка ЧСС і АТ є важливим критерієм оцінки функціонального стану спортсмена, тому вивчення серцево-судинної системи є важливим питанням в спортивній фізіології, спортивної медицини, а також ці питання повинні бути важливі тренеру. Під час поєдинку в змагальному режимі навантаження досягає субмаксимальної потужності, і тренеру необхідно знати, як в цей момент працює організм спортсмена і які в ньому відбуваються зміни. Ці знання допоможуть майбутнім тренерам не нашкодити здоров'ю своїх спортсменів, і найкращим способом їх підвести до змагальної роботи. Зараз багато тренерів не замислюються про стан здоров'я своїх спортсменів і змушують їх працювати на знос, що вважається неприпустимим в спорті.

В експерименті беруть участь діти віку 8-9 років, однієї спортивної спеціалізації (ушу). Мають 2х річний досвід в даній спеціалізації, і одну спортивну кваліфікацію. Загальна кількість учасників 9 осіб.

Дане дослідження проводилося в тренувальному процесі в 3 етапи.

Перший етап – це зміна частоти серцевих скорочень і артеріального тиску при виконанні навантаження максимальної потужності. Для виконання роботи на максимальної потужності випробуванням пропонується здійснити роботу протягом 20 с у вигляді бігу на місці з частотою 100 кроків за хвилину

Другий етап – це зміна частоти серцевих скорочень і артеріального тиску при роботі субмаксимальної потужності. Для виконання роботи субмаксимальної потужності випробуванням пропонується здійснити роботу протягом 5 хв у вигляді бігу на місці в темпі 120 кроків за хвилину

Третій етап – це зміна частоти серцевих скорочень і артеріального тиску при роботі помірної потужності. Для виконання роботи помірної потужності випробуванням пропонується здійснити роботу протягом 20 хв у вигляді бігу з частотою 80 кроків за хвилину.

Після виконання кожної роботи ми вимірювали ЧСС і АТ під час відновлення, на 2, 4, і 6 хвилинах.

В ході роботи були вивчені адаптаційні реакції всіх трьох видів навантаження:

– Помірне: характерний стійкий стан (кисневий запит під час роботи майже повністю покривається спожитим киснем під час виконання навантаження). В процесі роботи визначається велика витрата енергетичних запасів (головним чином вуглеводних) з порушенням водно-сольового балансу в організмі.

– Максимальне: гранична тривалість не більше 20 с. Особливість - анаеробний механізм обміну речовин з швидким накопиченням продуктів розпаду в м'язах при великому кисневому борг. Діяльність апарату кровообігу супроводжується значним зростанням ЧСС до кінця роботи, при невеликому ударному обсязі серця.

– Субмаксимальне: тривалість від 20 с до 3-5 хв. Для обміну речовин в м'язах характерні анаеробні і аеробні процеси (переважають анаеробні). Кисневий борг вище, ніж при роботі максимальної потужності. У м'язах накопичується значна кількість молочної кислоти, різко зростає інтенсивність дихання, кровообігу, відзначаються суттєві зрушення при дослідженні крові.

Каздоба Р. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ДЗЮДО НА РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ХЛОПЦІВ 9–11 РОКІВ

На сучасному етапі розвитку боротьби значно збільшився об'єм рухової діяльності, здійснюваної в імовірних і несподівано виникаючих ситуаціях, яка вимагає прояву винахідливості, швидкості реакції, здібності до концентрації і перемикання уваги, просторово-часової точності рухів і їх біомеханічної раціональності зв'язують з поняттям координаційних здібностей.

Найуспішніше в діяльності змагання виступають спортсмени, що мають високий рівень сенсорно-перцептивних можливостей, що проявляється у вдосконаленні таких спеціалізованих сприйнять, як «почуття дистанції» «почуття килима», «почуття суперника», «почуття рівноваги», «почуття ритму», «почуття темпу».

Наявність хорошої координації є необхідною умовою для успішного оволодіння і вдосконалення техніки і тактики боротьби, а також підвищення рівня спортивної майстерності в цілому.

Борці, що мають хорошу координацію, як правило, проявляють велику винахідливість, уміють миттєво перемикається з однієї дії на іншу, легко виходять з небезпечних положень і рідко потрапляють в них, діють рішуче, сміливо і упевнено. Такі борці мають упевненість, сміливо йдуть на загострення боротьби і ризик, оскільки, маючи перевагу в координації, випереджають своїми діями дії супротивника. Чим вище рівень розвитку координації у борця, тим більше у нього можливостей для усебічного розвитку техніки і тактики, тим небезпечніше він для супротивника.

Є усі підстави вважати, що методика підготовки юних борців спрямована, передусім на ретельний відробіток певних технічних навичок і тактичних умінь, концентрований розвиток спеціальних фізичних здібностей, в той же час не створює потрібних умов для вдосконалення психомоторних здібностей, що лежать в основі формування координаційних здібностей в специфічній руховій діяльності.

Процес вдосконалення координаційних здібностей у борців органічно пов'язаний з рішенням завдань техніко-тактичної підготовки, з розвитком швидкісних і швидкісно-силових здібностей, витривалості в умовах тренувальної і змагання діяльності.

Багато дослідників вважають, що найефективніше розвиваються координаційні здібності в умовах відсутності стомлення. В той же час, діяльність змагання юних борців передбачає виконання спеціалізованих рухових дій високої координаційної складності в найрізноманітніших функціональних станах (від стійкого до важких проявів стомлення) і за різних умов зовнішнього середовища (від комфортних до виключно складних).

У сучасній теорії спортивного тренування методика розвитку координаційних здібностей залишається найменш розробленою. Відсутнє чітке розуміння природи координаційних здібностей, суперечні дані про їх структуру і вікові особливості проявів, не розроблені критерії оцінки рівнів розвитку координаційних здібностей, не виявлені особливості технологій розвитку цієї фізичної якості стосовно боротьби.

Суперечність і невирішеність багатьох питань розвитку координаційних здібностей у юних борців обумовлюють актуальність цієї роботи і вимагають подальших наукових досліджень.

Більшість тренерів по різних видах единоборств відмічають, що для якісного процесу підготовки спортсменів високого класу необхідно розглянути підхід до розвитку координаційних здібностей і їх рухових якостей. Високий рівень координаційних здібностей дозволяє спортсменові швидко опанувати нові рухові навички, раціонально використати наявний запас навичок і рухових якостей - спритність, стійкість і рівновага, опорність, силу, швидкість, гнучкість, точність та ін., а також проявляти необхідну варіативність рухів відповідно до конкретних ситуацій тренувальної і змагальної діяльності.

Калашник А. Р.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ АКРОБАТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ

В Українській спортивній акробатиці спостерігається тенденція до уповільнення зростання спортивних результатів. Досягнення високої технічної майстерності стає більш трудомістким і тривалим процесом. Постійно зростаюча конкуренція серед національних збірних команд на міжнародній арені висуває все нові завдання в підготовці спортсменів.

В останні роки в практиці спортивної акробатики гостро відчувається проблема вдосконалення засобів спеціальної фізичної підготовки. Необхідність підвищення рівня спеціальної фізичної підготовленості акробатів пояснюється тим, що одними із пріоритетних напрямків тренувального процесу стає оволодіння програмами міжнародного класу в короткі терміни і на високому якісному рівні, а також демонстрація стабільності і надійності їх виконання в умовах змагань. Усе це стає можливим тільки за наявності раціональної техніки базових вправ, закладеної на більш ранніх етапах підготовки.

Процес формування базових рухових навичок у спортивних видах гімнастики тісно взаємопов'язаний з розвитком фізичних якостей. Без належного розвитку останніх прогрес технічної майстерності акробатів неможливий. Також розвиток фізичних якостей повинен передувати навчанню складним руховим діям. У зв'язку з цим в спорті високих досягнень пошук нових, ефективних вправ для досягнення необхідного рівня спеціальної фізичної підготовленості, що дозволяє домогтися більш високих результатів в змагальних вправах, набуває особливої актуальності. Доцільний підбір засобів спеціальної фізичної підготовки можливий лише при глибокому розумінні техніки змагальних рухів, а також на основі якісного аналізу роботи м'язів при їх виконанні.

У спортивній акробатиці проблема добору таких засобів ускладнюється великою кількістю вузьких спеціалізацій, що обумовлено вимогами обраного амплуа. Так С.К. Маліновський, вивчаючи особливості роботи нижніх акробатів зазначив, що вони повинні виконувати рухові дії, які потребують прояву гнучкості та силових якостей у поєднанні зі збереженням власної рівноваги та балансування верхнім партнером. Відповідно, основні дії верхніх акробатів відбуваються на обмежено-рухомій опорі.

У сучасних програмах навчання зміст спеціальної фізичної підготовки не повною мірою відповідає вимогам обраного амплуа акробатів, що у свою чергу знижує ефективність тренувального процесу. Практика тренувальної роботи показує, що на етапі початкової підготовки недостатній розвиток фізичних якостей нижніх акробатів дозволяє їм успішно змагатися, переважно за рахунок невеликої складності вправ. Проте, на наступних етапах підготовки такі акробати стають неконкурентно спроможними. Виходом з цієї ситуації є підвищення якості навчально-тренувальної роботи з урахуванням вимог обраного амплуа юних акробатів на етапі попередньої базової підготовки, що в підсумку й визначає актуальність даного дослідження.

Вивчення проблеми підготовки в спортивній акробатиці показало, що в науково-методичній літературі недостатньо розкриті питання, що стосуються особливостей спеціальної фізичної підготовки партнерів у зв'язку з їх функціональними обов'язками і, тим більше, на ранніх її етапах.

В результаті аналізу науково-методичної літератури за проблематикою, що вивчається, було виявлено що, неможливо оволодіти технікою вправ спортивної акробатики без необхідного рівня розвитку фізичних якостей. Особливо це стосується етапу початкової підготовки, оскільки саме на цьому етапі тренувальний процес повинен бути спрямований на створення міцного фундаменту загальної та спеціальної фізичної підготовки.

Калюжна О. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.фіз.вих., доцент Глущенко Н. В.

КОРЕКЦІЯ МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СИЛОВОГО ФІТНЕСУ

В сучасному житті заняття фізичною культурою та спортом різних верств населення посіли важливе місце та стали основою життєдіяльності людини. В підтвердження даного тезису можна привести факти відкриття та функціонування великої кількості фітнес-клубів по всій країні, де особою популярності набули заняття фітнесом та зокрема силовим фітнесом. В свою чергу, актуальним є визначення ефективності таких занять та їх вплив на морфофункціональні показники фізичну підготовленість жінок зрілого віку.

На сьогоднішній день «фітнес» в цілому можна визначити як систему фізичних вправ оздоровчої спрямованості, узгодженої індивідуальним станом психофізичної сфери людини, його мотиваційної визначеності і особистою зацікавленістю. Умовно виділяють три види фітнесу: загальний фітнес, фізичний фітнес та спортивно-орієнтований.

Фітнес-програми як форми рухової активності, спеціально організованої в рамках групових або індивідуальних (персональних) занять, можуть мати як оздоровчо-кондиційну спрямованість (зниження ризику розвитку захворювань, досягнення і підтримання належного рівня фізичного стану), так і мати на меті, пов'язані з розвитком здібностей до вирішення рухових і спортивних завдань на досить високому рівні. різноманітні фітнес-програми визначається прагненням задовольнити різні фізкультурно-спортивні та оздоровчі інтереси широких верств населення.

В зміст поняття фітнес входять багатфакторні компоненти (планування життєвої кар'єри, гігієна тіла, фізична підготовленість, раціональне харчування, профілактика захворювань, соціальна активність, психо-емоційна регуляція, в тому числі боротьба зі стресами і інші фактори здорового способу життя), кількість створюваних фітнес програм практично не обмежена.

Численність і багатогранність засобів фітнесу послужили джерелом для створення великої кількості видів фізкультурно-оздоровчих занять та поширення їх у всьому світі. Вибір оцінки ефективності оздоровчих видів силового фітнесу в якості предмета досліджень пояснюється браком знань, які розкривають специфіку їх оздоровчої ефективності.

Для підтвердження ефективності занять силовим фітнесом, ми представили у відсотках зміни, що відбулись у морфофункціональному стані досліджуваного контингенту. Так, нами зареєстровані наступні зміни, а саме: маса тіла жінок була зменшена та нормалізована на 6,5% у порівнянні з початковою вагою; індекс Ларса був покращений на 20%; індекс Кетле покращився на 15,3%, а індекс Пірогова був покращений на рекордні 65%, відповідно.

Таким чином ми достовірно підтвердили зміни, що відбулись в організмі жінок першого зрілого віку під впливом систематичних занять фітнесом силової спрямованості. Так, маса тіла жінок та індекси, котрі визначали наявність проблем з надлишком ваги були нормалізовані до бажаних значень, тобто експериментальна програма сприяла ефективному позбавленню жінок від зайвої ваги та підвищенню їх функціонального стану.

Капилов В. О.

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
завідувач кафедри

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Сфера фізичної рекреації динамічно розвивається, а її становлення припадає на середину ХХ століття, що підтверджується значною кількістю наукових публікацій у зарубіжних та вітчизняних журналах, спеціальною науковою літературою, наявними дисертаційними дослідженнями тощо. У різних країнах світу проводяться систематичні фундаментальні та прикладні дослідження на цю тему, формуються колективи вчених, дослідження яких істотно впливають на зміст та напрямки вивчення рекреаційних питань. У різних країнах світу створюються численні науково-дослідні інститути з питань дозвілля та відпочинку. Найвідоміші серед них - Національна асоціація відпочинку США, Фонд парків та відпочинку Японії, Німецьке товариство дозвілля, Організація культури та дозвілля та Національний інститут громадського відпочинку в Італії, Інститут дозвілля та відпочинку у Великобританії. Їх основними завданнями було вивчення рекреаційних проблем.

Систематичний аналіз світового масиву наукових знань та міжнародного досвіду розвитку рекреації свідчить про певний розвиток теоретичних основ цього процесу. Останнім часом російські та вітчизняні автори зробили ряд успішних спроб вивчити фізичну рекреацію як складне суспільне явище. Особливість вивчення цієї проблеми у працях багатьох авторів полягає в тому, що рекреація розглядається переважно з позицій інших сфер діяльності (географія, економіка, соціологія, донасичення тощо) та недостатньо в контексті залучення суспільств до фізичного відпочинку. групи населення [1, с. 58].

Рекреаційні питання вивчають вчені з різних наукових галузей: психологи, вчителі, соціологи, економісти. Таким чином, психологи аналізують психологічні аспекти відпочинку. Ці дослідження набувають особливої актуальності в періоди трансформації суспільства, коли усталені стереотипи суттєво змінюються, виникають нові соціальні спільноти, в межах яких діє їх власний стиль або спосіб життя. Трансформаційні зміни завжди мають позитивний чи негативний вплив на розвиток особистості, її соціальне становище. Психологи вивчають соціальні проблеми особистості, їх вирішення шляхом залучення до рекреаційної діяльності, психоемоційний стан людини та її відображення у рекреаційній діяльності, різноманітність альтернатив дозвілля для різних груп населення та їх психологічну готовність змінити рекреаційну поведінку.

У середині ХХ ст. у західному суспільстві формується соціологія дозвілля - наукова дисципліна, систематизує досягнення у сфері дозвілля та відпочинку та розглядає визначення дозвілля, зміст дозвілля як синонім якості життя та здоров'я, організацію рекреаційної діяльності, специфіка дозвілля на різних етапах життя людини, психолого-педагогічні проблеми та дозвілля, прогнозування та проектування дозвіллевих процесів. Саме соціологи висунули ідею цивілізації дозвілля за рахунок скорочення кількості робітників та збільшення вільного часу, збільшення суспільної значущості дозвілля, його цінностей серед усіх верств населення та сприйняття дозвілля як способу життя.

В останні десятиліття у практиці дозвілля за кордоном значна увага приділяється роботі з людьми похилого віку. Зарубіжні дослідники відзначають, що активізація та використання дозвіллевого потенціалу літніх людей позитивно позначається на тривалості та якості життя.

Рекреаційні послуги для сімей швидко розвиваються в зарубіжних країнах. Особливий інтерес представляє рекреаційна діяльність серед сільського населення. Сучасний стан рекреаційного сектору в США, перспективи його розвитку, створення нових моделей закладів відпочинку, їх концепція, дизайн та реалізація досліджуються у працях Л. А. Бедіна, С. Блендінга, Дж. Годбі, та інші [2, с. 29].

Значна кількість публікацій пов'язана з використанням інформаційних технологій у рекреації. Однак аналіз публікацій про використання інформаційних технологій у рекреаційній та рекреаційній діяльності показав, що науково-методичні розробки у сфері використання інформаційних технологій більше пов'язані з суміжними галузями знань (економіка, менеджмент, маркетинг, культурно - дозвіллева діяльність, туризм тощо) і мають вибірковий характер. Сьогодні у наявній науково-методичній літературі з проблем використання інформаційних технологій у суміжних галузях знань широко представлені такі дослідження: теоретичні проблеми та методи використання інформаційних технологій у забезпеченні управлінської діяльності; новітні інформаційні технології та програмне забезпечення для комплексної автоматизації туристичного бізнесу; шляхи розвитку та ефективного впровадження нових інформаційних технологій у туристичній індустрії; сучасне обладнання для туристичного офісу; сучасні комунікаційні системи; прикладні програми для туроператорів; використання автоматизованих систем бронювання та бронювання, мультимедійних путівників та каталогів для туристичних агентств; правові та фінансові системи баз даних для туристичних організацій; використання теоретичних та практичних передумов необхідності використання суб'єктами господарювання інформаційних систем, створених з використанням міжнародного досвіду, у функціонуванні різних баз даних, новітніх комп'ютерних технологій та інформаційних технологій; планування та контроль фізичної підготовки, фізичної активності та психофізичного стану учнів за допомогою комп'ютерних технологій.

У сучасній літературі вивчення історичних передумов виникнення фізичного відпочинку практично відсутнє, хоча спроби вивчення використання фізичних вправ з метою оздоровлення та розваг були здійснені ще за дві тисячі років до нашої ери. Витоки цих знань мають глибоке історичне коріння. У працях з філософії, історії, релігії, етнографії, висловлюваннях прогресивних мислителів минулого вже можна знайти певну інформацію про позитивний вплив простих доступних форм фізичної активності на розвиток людського організму, його адаптацію до умов природного існування. Однак наявний досвід вивчення формування знань про рекреаційну діяльність не може беззастережно претендувати на достатньо об'ємне та повне дослідження. У більшості випадків автори обмежуються рамками однієї зі складових цієї діяльності, вибираючи як основний (рідше кілька) науковий підхід. Спеціальна література відзначається неоднозначністю, часом та суперечливими науковими позиціями, невиправданим поширенням думок. Тому визначення історичних передумов формування та розвитку знань про фізичну рекреацію є актуальною дослідницькою проблемою [3, с. 98].

Основною тенденцією розвитку сучасного суспільства є інформатизація, яка супроводжується широким та інтенсивним впровадженням інформаційних технологій у всі сфери людської діяльності. Фізичне виховання, як і багато інших галузей соціальної сфери, на тривалий час відставало в технологічному плані. Водночас у XXI ст. тісно переплітаються два напрямки розвитку сучасної цивілізації: підвищений інтерес до активного дозвілля та тотальна інформатизація суспільства. В сучасних умовах інтенсивного розвитку наукоємних технологій проблема використання інформаційних технологій стає все більш актуальною, особливо в таких сферах, як дозвілля та відпочинок. Невипадково сьогодні рекреаційні та інформаційні технології найбільш динамічно розвиваються. Завдяки своєму швидкому зростанню, рекреація визнана економічним феноменом і прогнозується, що у наступному столітті воно матиме світле майбутнє.

Як свідчать дані спеціальної літератури, сучасний етап розвитку суспільства характеризується пильною увагою до проблем організації рекреаційної діяльності. В останні десятиліття спостерігається зростання індустрії відпочинку та дозвілля, що стало одним з основних джерел доходу у багатьох країнах.

Отже, сучасний арсенал рекреаційної діяльності постійно збагачується результатами наукових досліджень, різними елементами фізичної активності з використанням новітніх технологій. Однак проблема використання можливостей інформаційних технологій у рекреаційній сфері з метою підвищення мотивації до занять вивчена недостатньо.

Список використаних джерел

1. Андреева О. В. Фізична рекреація різних груп населення: монографія. Київ: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 280 с.
2. Яблонська А. М., Гуманкова А. А. Досвід організації фізичної рекреації дітей у паркових комплексах США. *Студентська спортивна наука-2016*. 2016. С. 27–31.
3. Прилуцький М. Історичні системи фізичного виховання і оздоровчі технології сучасності. *Технології здоров'язбереження в сучасних закладах освіти України: проблеми та перспективи*: матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Полтава: Сімон, 2019. С. 97–100.

Кащев П. Л.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ВЕРХНЬОЇ ПРЯМОЇ ПОДАЧІ М'ЯЧА У ВОЛЕЙБОЛІ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Період початкової підготовки у волейболі має велике значення, оскільки тут закладається фундамент майстерності, даний період характеризується оволодінням широким арсеналом технічних засобів, прагненням до універсалізації та підвищення надійності навичок. Успіх навчання гри в волейбол пов'язаний, в першу чергу, з розумінням технічних прийомів. Провідні фахівці в області волейболу стверджують, що одним з провідних прийомів є пряма верхня подача, яка служить базою для освоєння інших різновидів подач.

Підвищення точності і стабільності цього технічного прийому безпосередньо впливає на результативність ігрових дій, а пошук шляхів підвищення якості верхньої прямої подачі на етапах початкового навчання набуває особливої значущості.

Метою нашого дослідження було вдосконалення процесу навчання верхньої прямої подачі під час уроків фізичної культури.

Кореляційний аналіз (за даними Омельченко В.С.) показників з коефіцієнтами ефективності подач м'яча в волейболі зареєстрував високу ступінь жорсткості зв'язків з характеристиками кидків набивного м'яча масою 1 кг з різних вихідних положень. Коефіцієнти кореляції коливаються від $r=0,63$ до $r=0,85$. Це свідчить про те, що техніка виконання подачі кілька ідентична виконання цих тестів. Слід відзначити високу залежність якості виконання подач м'яча від швидкісно-силових можливостей учнів. Коефіцієнти кореляції тут складають $r=0,62$ і $r=0,58$, а високі зв'язки між стрибком вгору і в довжину з місця ($r=0,84$) дозволяють надалі фіксувати один з них – це стрибок вгору з місця, як найбільш інформативний і відповідає специфіці гри у волейбол. Таким чином, аналіз взаємозв'язків досліджуваних показників фізичної підготовленості учнів з якістю виконання подачі м'яча в волейболі дозволяє зробити висновок, що цей технічний прийом являє собою складно координовані рухові акти, що мають в своїй основі швидкісно-силові прояви опорно-рухового апарату, обумовлені діяльністю ЦНС. Виявлені показники кидка набивного м'яча з вихідного положення сидячи, що характеризують силу м'язів плечового поясу ($r=0,85$) і стрибка вгору з місця ($r=0,62$) включені в групу найбільш значущих параметрів.

Виявлений комплекс показників свідчить про те, що основою навчання рухової діяльності у волейболі є короткі пересування і стрибкова підготовка, орієнтована на розвиток вибухової сили і спеціальної витривалості.

Причому розвиток цих якостей створює своєрідний фундамент для вдосконалення не тільки подачі, але і сучасної техніки гри, яка, в свою чергу, повинна створювати найкращі умови для пересування по майданчику, стрибучості та інших швидкісно-силових проявів в волейболі. Підтвердження цьому – наявність сильних кореляційних зв'язків між ними.

Все це дозволяє також зробити висновок, що ці види підготовленості учениць, будучи різними специфічними сторонами рухової діяльності, зумовлюють і взаємно обумовлюють один-одного. Причому, працюючи над вдосконаленням якості технічних прийомів і стрибка, необхідно враховувати координаційний фактор, особливо у спортсменів більш високого зросту.

На заняттях має відбуватися комплексний розвиток усіх перерахованих компонентів, що дозволить домогтися стійких адаптаційних змін організму школярів, що відповідають вимогам змагальної діяльності у волейболі. Залежно від ступеня засвоєння матеріалу можливе зміщення акцентів на один з перерахованих вище компонентів, але, тим не менш, вони всі повинні вирішуватися паралельно.

У період підготовки заняття повинні нести індивідуально-груповий характер. Причому 40% від загального обсягу занять приділялася індивідуальному підходу, особливо в навчанні подачі і прийому м'яча знизу і 60% – груповим заняттям. Головна мета таких занять полягає в досягненні стабільності виконання навичок при одночасному розвитку спеціальної витривалості і скорочувальних здібностей нервово-м'язового апарату.

Отже, визначальним моментом в побудові тренувального процесу на даному етапі стало навчання таким ігровим прийомам як: подача, прийом, передача м'яча. Основний напрямок методики вдосконалення вищезазначених прийомів – всебічне наближення виконання вправ до змагальних умов. Основна увага приділялася високої надійності і стійкості навички виконуваних прийомів.

Зіставлення результатів тестування свідчить про те, що розроблена методика і поліпшення результатів в показниках, які формують якість прийому і подачі м'яча у волейболі, виявилася більш ефективною за традиційні підходи, що підтвердив приріст якості подачі м'яча на 46,7%.

Клуначенко К. У.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», Указу Президента України від 09.02.2016 № 42/2016 «Про національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» ми звертаємо увагу, що держава підтримує всі починання населення щодо до здорового способу життя, особливо населення середнього віку і літніх людей [1].

Сьогодні, сучасна людина має швидше, чим це було раніше, пристосовуватись до нових умов діяльності, шаленого темпу життя, браку часу, лавини інформації.

Це означає, що в наші дні безмірно зростає навантаження на людину і перш за все на такі важливі системи її організму як нервову, серцево-судинну, від стану яких значною мірою залежить загальний стан людини, її життєдіяльність.

Особливо це стосується людей старшого віку, у яких зменшується рухливість життя, переходячи в більш спокійний стан. Люди які не працюють мають більше вільного часу і його треба використовувати для зміцнення здоров'я застосовуючи певні фізичні навантаження. Рухова активність має бути притаманна усім верствам населення. А саме: у дітей – сприяє повноцінному розвитку, допомагає вирости здоровими та емоційно стійкими; у молодих – допомагає розвинути силу та витривалість; у людей середнього віку – дозволяє довший час залишатися на вершині своїх фізичних та інтелектуальних можливостей; у літніх людей – протидіяє віковому зниженню розумових здібностей, залишатися бадьорими та рухливими [2].

З кожним роком значення фізичної культури, фізичних вправ і спорту зростає.

А саме тому, що з'являється звичка до малорухливого способу життя, разом з гіподинамією і гіпокінезією. Гіподинамія – це обмеження рухової активності, зумовлене способом життя, професійною діяльністю, тривалим ліжковим режимом, перебування людини в умовах невагомості. Вона шкідливо впливає не тільки на органи і системи, але й призводить до серйозних порушень захворювань, суттєво знижує розумову працездатність, прискорює старіння організму.

Заняття фізичною культурою і спортом для сучасної людини, дотримання основ здорового способу життя є нагальною потребою. Здоровий спосіб життя включає в себе не тільки заняття фізичними вправами, але й лінію поведінки людини в суспільстві, режим праці та відпочинку, режим сну, харчування – це не вигадка мрійників, не данина моді це потреба часу, вимога самого життя.

У людей дуже похилого віку помірні фізичні навантаження допомагають зберегти здатність виконувати функціональні завдання, такі, як ходьба, підняття зі стільця, піднімання сходами, і навіть доставку продуктів харчування додому. Нові дослідження показують, що м'язова сила і фітнес може також мати важливе значення для зниження ризику розвитку хронічних хвороб і смертності.

Низька фізична активність є одним із факторів, що значно збільшують ризик серцевих хвороб. Натомість висока або помірна рухливість є одним з найкращих способів збереження здоров'я серця. Серед видів фізичної активності виділяють: аеробну, вправи для зміцнення м'язів, розтяжку, тощо[3].

Аеробні вправи – чудовий вибір для регулярних тренувань. Це можуть бути біг, плавання, аквааеробіка, ходьба, їзда на велосипеді, танці та стрибки. Цей вид активності змушує серце битися швидше, ніж зазвичай. З часом аеробні вправи допомагають серцю та легеням працювати краще.

Таким чином, за допомогою помірних фізичних вправ можна підтримувати свій організм і покращувати стан свого здоров'я.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» : Указ Президента України від 9 лютого 2016 р. № 42/2016. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 11.09.2021).

2. Линець М. М. Основи методики розвитку рухових якостей. Львів : Штабар, 2009. 207 с.

3. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення. Київ : Олімпійська література, 2010. 248 с.

4. Саричев В. І. Спорт інвалідів та оздоровча рухова активність населення у формуванні людського потенціалу України. *Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах* : матер. регіон. наук.-практ. конфер. Дніпропетровськ, 2016. С. 123–127.

Коваленко О. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Білан Д. А.

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

Метою фізичного виховання традиційно було виховання людини праці та воїна, забезпечення здорового стану людини, яка володіла сукупністю необхідних виробничих функцій. До завдань фізичного вихо-

вання відносились: зміцнення здоров'я людей, формування в них умінь, спрямованих на підвищення продуктивності праці та навчання; оволодіння ними низкою знань і навичок, потрібних для бойової міцності армії [1].

В сучасних умовах є проблеми недостатнього рівня фізкультурно-масової роботи. Відомим є факт того, що рівень працездатності, стан здоров'я і навіть професійне майбуття учнів і студентів значною мірою залежать від їх фізичного стану. Саме тому потрібно вишукувати можливості вдосконалення процесу фізичного виховання за рахунок оптимізації діяльності учнів та студентів, яка залежить від професійності та результативності роботи педагогів.

Проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту у сучасних умовах зумовлені необхідністю подолання суперечностей, які виникають між вимогами інформаційного суспільства до професійної підготовки майбутніх фахівців і їхньою кваліфікацією.

Головною метою навчання студентів у закладі вищої освіти є формування їх готовності до професійної діяльності. При цьому професійна готовність майбутнього фахівця характеризується інтегративним станом особистості, яка поєднує оптимальну систему знань, умінь, навичок, потреб і здібностей, тобто все те, що складає професійні якості фахівця.

Педагогічний процес у галузі фізичної культури має свої особливості. Так, під час навчальних занять школярі та студенти не тільки активно засвоюють певний обсяг знань і набувають відповідних умінь та навичок, але й удосконалюють свої фізичні якості: силу, витривалість, швидкість, гнучкість; поліпшуючи стан здоров'я й фізичну працездатність [2].

Винятково важливого значення набуває професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту у закладах вищої освіти, де забезпечується не тільки спрямування навчально-виховного процесу на озброєння майбутніх фахівців спеціальними знаннями, уміннями і навичками, а й розвиток професійно значущих якостей особистості майбутнього фахівця, його інтелектуального потенціалу, можливостей, інтересів, нахилів, мотивів і ціннісних настанов [3].

Майбутній фахівець фізичного виховання та спорту має стати готовим до подальшої професійної діяльності щодо підтримки відповідного рівня фізичної культури населення або праці, спрямованої на досягнення вищих спортивних результатів.

Список використаних джерел

1. Данилюк М. Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. ... канд. наук фіз. вих. : 24.00.02. Київ, 2008. 33 с.
2. Солтик О. О. Формування концептуальної моделі професійної діяльності викладача фізичного виховання вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. наук фіз. вих. : 24.00.02. Київ, 2008. 21 с.
3. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у закладах вищої освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 46 с.

Ковальчук О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н., доцент Добродуб Є. 3.

ДИНАМІКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ГАНДБОЛІСТІВ 13–14 РОКІВ

У фізичній культурі дітей та підлітків величезне значення мають спортивні ігри. Адже вони характеризуються, з одного боку, різноманітністю розвиваючих рухових якостей, відповідністю природним руховим здібностям людини, а з іншого — підвищеною ефективністю обумовленої ігрової сюжетністю, емоційністю. І серед усіх спортивних ігор гандбол, мабуть, найбільшою мірою втілює їх перевагу. Він розвиває фізичні якості, які необхідні для бігуна, стрибуна, метальника, гімнаста, тому що, всі ці навички є необхідними при гандболі. А також виховує ігрове тактичне мислення, силу волі, ініціативність, колективізм і, таким чином, є дієвим способом спортивного вдосконалення спортсмена.

Тому представляється невиправданим, що гандбол в порівнянні з футболом, волейболом, баскетболом і іншими іграми, займає більш ніж скромне місце в програмах навчальних закладів. Гандбол відноситься до видів спорту з так званої конфліктної діяльності. Команди прагнуть досягти переваги над суперником, маскуючи свої задуми і одночасно намагаючись розкрити плани противника. Тому розглядаючи спортивну боротьбу команд необхідно з позицій протистояння сторін.

Процес гри визначається наявністю техніки, тактики і стратегії. Без цих складових спортивне єдиноборство команд неможливо. Тренування з гандболу, як і інші тренування з фізичної культури, є основною формою занять. Загальні навчально-виховні цілі тренування з гандболу, визначаються програмою, конкретизуються в системі приватних завдань при плануванні роботи на певний період. Тренування повинно обов'язково містити освітні завдання. Це досягається постійним роз'ясненням матеріалу з оволодіння знаннями, вміннями і навичками, використанням комплексів різноманітних вправ, правильним дозуванням фізичних і психічних навантажень.

Порівнюючи отримані результати тестування фізичної підготовленості гандболістів 13 – 14 років ми зробили наступні висновки. По-перше — в усіх тестах: стрибок у висоту з місця по В.М. Абалакову; піднімання тулуба з положення лежачи без урахування часу; присідання за 30 секунд; човниковий біг 4 x 9 метрів; нахил вперед з положення стоячи; рухливості у плечових суглобах; стрибок у довжину з місця; піднімання тулуба в положення сидючи з положення лежачи на спині за 30 с; метання гандбольного м'яча на дальність однією рукою з місця, в обох групах і контрольній і експериментальній під час педагогічного експерименту результати покращилися, але не однаково. По-друге — ми виявили, що динаміка результатів експериментальної групи була краща не в усіх тестуваннях, вони були кращими у сьомі тестах: стрибок у висоту з місця по В.М. Абалакову; піднімання тулуба з положення лежачи без урахування часу; присідання за 30 секунд; човниковий біг 4 x 9 метрів; рухливості у плечових суглобах; піднімання тулуба в положення сидючи з положення

лежачи на спині за 30 с; метання гандбольного м'яча на дальність однією рукою з місця. Також ми виявили, що були тестування у яких динаміка зміни результатів були краща у контрольної групи, їх було два: нахил вперед з положення стоячи; стрибок у довжину з місця. По-третє ми виявили, що у чотирьох тестах динаміка зміни результатів була більше 5%: стрибок у висоту з місця по В.М. Абалакову; піднімання тулуба з положення лежачи без урахування часу; присідання за 30 секунд; рухливості у плечових суглобах. Відповідно у п'яти тестуваннях динаміка була менше ніж 5%: човниковий біг 4 x 9 метрів; нахил вперед з положення стоячи; стрибок у довжину з місця; піднімання тулуба в положення сидячи з положення лежачи на спині за 30 с; метання гандбольного м'яча на дальність однією рукою з місця.

Козленко В.

Донецький національний медичний університет
наук. кер. – асистент кафедри Екштейн К. С.

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Актуальність: На сьогодні, серед пріоритетів державної політики у сфері фізичної культури і спорту особливе місце займає вирішення проблеми підвищення доступності занять масовим спортом для різних груп населення. У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту зазначається, що першочергового значення набуває формування у громадян переконання у необхідності регулярного використання різноманітних форм фізичного виховання та масового спорту.

Мета: дослідити сучасний стан фізичної культури і спорту різних груп населення

Матеріал та методи: Загальнонаціональне опитування населення України

Основні результати: До теперішнього часу в Україні, на жаль, не здійснюється на регулярній основі соціологічний моніторинг у сфері фізичної культури і спорту як на національному, так і регіональному і місцевому рівнях. В наслідок цього, керівні органи не отримують зворотного зв'язку від головного об'єкту свого впливу – конкретної людини, для якої вони насправді і повинні існувати. Це, безумовно, ускладнює керування функціонування системи гуманістично орієнтованого спорту для всіх.

Загальнонаціональне опитування за авторською технологією проводилось у травні 2003 року Центром соціальних експертиз Інституту соціології НАН України серед населення України віком від 16 років до 74 років (шість вікових груп, перша з яких 16-24 роки, кожна наступна на десять років старша). Розмір реалізованої вибіркової сукупності – 1800 респондентів.

Вимірювання спортивної діяльності населення за проектом COMPASS передбачає ідентифікацію основних її компонентів: кількісний (число занять протягом останніх 12 місяців), якісний (участь у доступних спортивних змаганнях) та організаційний (членство у спортивних організаціях).

Характеристика типів спортивної діяльності населення за загальноєвропейським проектом COMPASS

Аналіз показників загальнонаціонального опитування свідчить, що у травні 2003 року 79% населення України протягом останніх 12 місяців не використовували жодної форми спортивної діяльності, а решта населення в різній мірі займалась спортом для всіх.

Показники рівня охоплення спортивною діяльністю населення (старше 16 років)

На рівень спортивної активності впливають демографічні чинники. Зокрема, тут відзначається гендерна асиметрія (залучення чоловіків до занять спортом в Україні на 13% вище ніж у жінок. В Україні більша частина молодих людей 16-24 років (52%) займається спортом для всіх, для порівняння в 25-34-річному віці цей показник уже у двічі менший, а в респондентів 35-44 років він складає 11%, 45-54 років – 10%, 55-64 років – 9%; 65-74 років – 4%. Спортивна активність у представників різних вікових груп відрізняється за внутрішньою структурою – за кількісними і якісними показниками. Так, для молоді (16-24 років) більш характерною є інтенсивна та регулярна, змагальна та організована спортивна діяльність, а для людей середнього (25-54 роки) та старшого (55-74 роки) віку – рекреативна, нерегулярна та випадкова.

Важливою ознакою спортивної діяльності виступає членство у спортивних організаціях. В результаті проведеного опитування встановлено, що 17% респондентів з тих, які займаються спортом для всіх, здійснюють це у спортивних клубах, фітнес-центрах з оплатою послуг інструктора; 11% – в організаціях фізкультурно-спортивної спрямованості без оплати послуг; 27% – займаються без інструктора у складі неформальних групи та 45% – самостійно.

Спортивна активність різних вікових груп населення України.

Місце проживання також впливає на процес і рівень охоплення населення масовим спортом. Так, серед жителів села спортивна діяльність має нерегулярний та сезонний характер і охоплює 16% всього населення, жителі міст – 22%. Найвищий рівень спортивної активності у столиці держави – місті Києві – 25% населення.

Серед людей різних професійних груп найвищий рівень використання спорту для всіх спостерігається серед військових, робітників правоохоронних органів – 44%, а також підприємців та бізнесменів – 41% від осіб, які охоплені спортивною діяльністю. Керівники підприємств в 28% випадків включені у спортивну діяльність. Середні показники зайнятості спортом для всіх – від 14 до 25% – у працівників органів управління, державних службовців, робітників виробничої сфери, домогосподарок. Найменш активні у сфері спортивної діяльності – пенсіонери та інваліди (3 – 5%).

Висновки:

1. Загальнонаціональне опитування населення України стосовно спортивної діяльності є важливим інструментом отримання інформації про стан розвитку спорту для всіх та підготовки пропозицій щодо удосконалення системи залучення різних груп населення до оздоровчої рухової активності на основі запропонованої концепції гуманізації масового спорту.

2. Домінуючою у структурі спортивної діяльності українців є нерегулярна (7%), рекреативна (4%) та випадкова (4%) участь. Найбільш популярними у масовому спорті є футбол (15, 3% серед осіб, які займаються спортом), плавання (9,5%) та баскетбол (6,8%). Процес залучення людей до спорту для всіх детермінований дією демографічних, економічних та соціальних факторів.

3. Підвищення рівня охоплення населення України заняттями масовим спортом залежить від чинників зовнішнього та внутрішнього характеру у відношення до сфери фізичної культури і спорту. Серед зовнішніх факторів провідне місце відводиться зростанню добробуту населення та підвищенню у суспільній свідомості соціально-економічної значимості масового спорту, а серед внутрішніх факторів це – орієнтація системи спорту для всіх на реальне покращання здоров'я та гармонійний фізичний розвиток особистості, отримання особами, які займаються спортом, емоційного задоволення від рухової активності; розвиток інфраструктури масового спорту шляхом збільшення кількості розташованих біля помешкання спортивних майданчиків, клубів та центрів; здешевлення фізкультурно-оздоровчих послуг; введення матеріальних стимулів для підтримки та покращення здоров'я і фізичного стану.

Список використаних джерел

1. Булатова М., Литвин О. Здоров'я та фізична підготовленість населення України. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*.
2. Фізичне виховання різних груп населення. URL: <http://infiz.dp.ua/misc-documents/2016-03/2016-03-42.pdf> (дата звернення: 14.09.2021).
3. Webcache. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:JXX7Uc-jFyUJ:www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DREF%26P21DBN%3DREF%26Z21ID%3D%26Image_file_name%3D/articles/2006/06dumrni.zip%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1+%&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua (date of request: 12.10.2021).

Комар А. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Білан Д. А.

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Одним із необхідних кроків у сфері забезпечення національної безпеки, захисту прав і свобод громадян є посилення спроможності органів, що входять до сфери безпеки та оборони.

Цього можна досягти, зокрема, шляхом підвищення рівня підготовки кадрів у секторі безпеки та оборони, професіоналізації служби в секторі безпеки та оборони, підвищення якості та інтенсивності навчання працівників сектору безпеки та оборони, трансформації професійної культури, забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків, покращення кадрового потенціалу сектору безпеки та оборони, впровадження сучасних процедур управління персоналом, удосконалення процедур прийому на роботу та просування по службі в органах сектору безпеки та оборони, впровадження стратегічного планування кадрів в управлінні сектором безпеки та оборони, оновлення існуючих підходів до підготовки персоналу до складу органів сектору безпеки та оборони з урахуванням стандартів НАТО та країн-членів Європейського Союзу, створення ефективної системи реагування на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці та ін.

Слід зазначити, що своєчасність та ефективність реалізації зазначених заходів безпосередньо залежить від рівня підготовки особового складу органів сектору безпеки та оборони. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне зупинитися на висвітленні сучасних тенденцій оновлення процедур підготовки кадрів для органів безпеки та оборони [1, с. 14-15].

На сьогоднішній день навчання для спецслужб України здійснюється за загальноосвітніми стандартами та обсягами, не має власної системи оцінювання якості професійної підготовки, обтяжене зайвим змістом та тимчасовим тиском, а головне – не врахувати реальні потреби силових структур України.

Сьогодні підготовка для силових структур України є складовою національної системи освіти і включає органи управління та мережі спеціальних вищих навчальних закладів (СВНЗ) та спеціальних навчальних підрозділів вищих навчальних закладів (СНП ВНЗ). Випускники ВВУЗ отримують диплом державного зразка про повну (або базову) вищу освіту та відповідну кваліфікацію. Загальний термін навчання від 4 до 12 років [2].

Отже, підготовка кадрів для сектору безпеки і оборони України за тимчасовими стандартами вищої освіти (12-річний термін здобуття повної вищої освіти) не виправдано затягує процес підготовки українських «силовиків», є нераціональним і недоцільним. Використання бюджетних коштів, не дозволяє оперативно забезпечити силовиків досвідченими кадрами з практичним досвідом, а також створює реальні корупційні ризики перетворення спеціальних навчальних закладів на комерційні навчальні заклади.

Список використаних джерел

1. Банчук-Петросова О. В. Особливості сучасної кадрової політики сектора безпеки і оборони України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 15. 240 с.
2. Сьомін С. В., Резнікова О. О. Проблеми реформування системи підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України. *Стратегічна панорама*. 2017. № 1. 184 с.

Корнілова Н. Ю.

Класичний приватний університет

Захарова О. М.

Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОД ПЛЕЙСТІК, ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЗАСІБ АКТИВНОГО ДОСУГА ДЛЯ ПІДТРИМКИ ТА КОРЕКЦІЇ ЗДОРОВ'Я

В сучасних умовах життя, спостерігається певна тенденція скорочення рухової активності у всіх ланок населення, що відображається на стані загального імунітету в соціумі та призводить до критичного збільшення ризику захворювань. Розширення використання населенням індивідуальних інформаційних техноло-

гій в різних сферах життєдіяльності, а також складна санітарно-епідеміологічна обстановка в світі, вимушують нас шукати нові засоби і можливості компенсувати ці негативні впливи на організм людини. В останній час додалась ще одна проблема, яка пов'язана з пандемією та її ускладненнями.. Подібна безрадісна картина спостерігається по всьому світу. Відповіддю на виклик сучасної реальності може бути використання методу Плейстік, як універсального засобу «активного досуга» для підтримки та корекції здоров'я.

Актуальність дослідження обумовлена пошуком шляху підвищення ефективності «активного досуга», який буде сприяти підтримці фізичної форми у здорових людей, реабілітації і корекції фізичного та психічного стану хворих людей, а також підвищення рухової активності у людей які бажають бути здоровими та активними.

Об'єкт дослідження – заняття за методом Плейстік, як універсальний метод «активного досуга», який сприяє підтримці, корекції та розвитку рухової активності у різного контингенту людей.

Предмет дослідження – вплив занять за методом Плейстік на організм тих хто займається «активним досугом», різноманітної категорії людей.

Методи дослідження – аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження.

Спеціалістами в області фізичного виховання доведено, що використання ігрових форм в руховій активності дає найбільший ефект, тому для об'єднання цих двох форм було підібрано метод Плейстік. На цей момент заняття по методу Плейстік проводяться в чотирьох містах України: Київ, Дніпро, Запоріжжя, Бердянськ. Метод Плейстік долучено до програми Університету третього віку в м. Дніпро, в Запоріжжі на базі Класичного приватного університету розробляється і заплановано введення в програму коледжу по фізичній культурі, в Бердянську проводяться оздоровчі заняття для майбутніх мам в Перенотальному центрі. Автор методу Лаптев А. В. довгий час проводив заняття на волонтерській основі в Поливанівському Дитячому домі для дітей з ускладненнями навчання г. Павлоград Дніпропетровської області, в Дитячому домі для дітей з відхиленнями психічного розвитку в с. Котовка Магдалинівського району Дніпропетровської області, в Дитячому домі для дітей з психофізичними відхиленнями «Горлиця» м. Дніпро, в Дитячому домі для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату м. Дніпро. З 2010 року проводяться наукові дослідження щодо впливу занять Плейстік на організм тих хто займається. Проведені наукові дослідження впливу цих занять на здоров'я людей з різними патологіями по методиці «Кирліана» в Національній медичній академії м. Дніпро, в Харківському національному університеті на кафедрі валеології вплив занять на активність альфа, бета, дельта і тета ритмів головного мозку, в Навчально-реабілітаційному центрі для глухих та слабочуючих дітей «Джерело» в м. Запоріжжя проводились дослідження на протязі 1.5 років.

На підставі проведених досліджень написано 25 тез, 20 статей, 15 практичних розробок, монографія, програма навчання інструкторів з Плейстік також проведено 4 фестивалі з Плейстік.

Висновки: ефективність методу підтверджена науковими дослідженнями та великим практичним досвідом з різним контингентом людей. Під впливом занять поліпшились функціональні показники організму: позитивні зміни в опорно-руховому апараті, поліпшились рухові якості, гармонізувалась лабільність нервових процесів, координувалась взаємодія моторних та вегетативних функцій організму а також поліпшився психоемоційний стан тих, хто займався.

Курирчук Б. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Воскобойник Т. А.

ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ФІТНЕС-ТЕХНОЛОГІЙ

У системі фізичного виховання студентів за останні десятиріччя відбулися значні зміни. Стосовно збереження здоров'я ефективність традиційних занять фізичною культурою низька. Саме тому традиційна система навчання, як правило, негативно позначається на стані здоров'я студентів. Останнім часом постійно зростає кількість студентів із різноманітними відхиленнями в стані здоров'я, хронічними захворюваннями, різноманітного роду фізичним й психоемоційними перенавантаженням. Рухова діяльність у формі новітніх фізкультурно-оздоровчих фітнес-занять дозволяє не тільки ефективно покращити загальний фізичний розвиток, але й зміцнити та значно покращити стан здоров'я людини. Саме тому в вищих навчальних закладах слід звернути увагу на застосування сучасних фізкультурно-оздоровчих фітнес-занять, з метою покращення загального стану здоров'я студенток 17–21 років. На сучасному етапі формується новий погляд на розвиток системи вищої освіти, її можливостей та перспектив. Саме заклади вищої України мають реальне підґрунтя, для надання знань, умінь та навичок, які позитивно впливатимуть на здоров'я студентської молоді, її поведінку та спосіб життя. Згідно з такими нормативними документами України як Закон України про «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти в Україні та іншими наголошено, що потреба у здоров'ї є основоположною в системі життєвих цінностей кожної людини, без задоволення якої не можлива актуалізація особистості. Перш за все, це стосується студентів сучасних вищих закладів освіти України, особливо студенток 17–21 років.

У вітчизняній і зарубіжній практиці фізичного виховання в останні роки терміном «оздоровчий фітнес» позначається сукупність різних видів рухової активності, які сприяють поліпшенню фізичного стану тих, хто ними займається. Раціональне застосування доступних і ефективних засобів фітнесу, які мають вибірковий характер впливу на організм, багато в чому забезпечує досягнення мети фізичного виховання студентської молоді – сприяння підвищенню рівня фізичної та функціональної підготовленості в контексті гармонійного розвитку висококваліфікованих фахівців з урахуванням конкретних вимог до їх професійної психофізичної компетентності.

У вітчизняній і зарубіжній практиці фізичного виховання в останні роки терміном «оздоровчий фітнес» позначається сукупність різних видів рухової активності, які сприяють поліпшенню фізичного стану тих, хто ними займається. Раціональне застосування доступних і ефективних засобів фітнесу, які мають вибірковий характер впливу на організм, багато в чому забезпечує досягнення мети фізичного виховання студентської

молоді – сприяння підвищенню рівня фізичної та функціональної підготовленості в контексті гармонійного розвитку висококваліфікованих фахівців з урахуванням конкретних вимог до їх професійної психофізичної компетентності.

Як відомо, оздоровча рухова активність має максимально позитивний вплив на морфо-функціональний та фізичний стан організму людини, що в свою чергу значно покращує всі компоненти здоров'я. Вона виявляється у використанні різноманітних засобів оздоровчої фізичної культури. За рахунок вдало підібраних й методично організованих заходів з використанням оздоровчих фізичних вправ різного виду фітнесу, раціонального харчування, режиму навчання та відпочинку, можна зміцнити й значно покращити показники фізичного розвитку та функціональної підготовленості організму студентів вищих навчальних закладів.

Отже, зростає значимість оздоровчої фізичної культури в структурі освітньої і професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів, яка постає не тільки як навчальна дисципліна, але і як засіб ефективного шляху зміцнення та збереження здоров'я сучасної молоді на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти України.

Лаворько К. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – Євстігнєєва І. В.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ СТИБУНІВ З ЖЕРДИНОЮ ВІКОМ 13–16 РОКІВ

Сучасний рівень світових рекордів в легкоатлетичних стрибках настільки високий, що для подальшого успішного виступу на міжнародних змаганнях і встановлення світових рекордів необхідний відбір здатних, високорослих, фізично міцних юнаків і дівчат, сучасна система навчання і спортивного тренування.

Стрибок з жердиною значно відрізняється від інших видів стрибків тим, що відбувається за допомогою рухомої опори - жердини. Значну частину стрибка стрибун робить, використовуючи жердину як опору, і тільки заключна частина виконується як вільний політ.

Механічною основою техніки стрибка з жердиною є система двох маятників, що змінюються по своїй довжині і мають елемент пружини. Жердину і стрибун складають при обертанні як би одне ціле. Коли кінець жердини знаходиться в упорі, утворений перший маятник; другий маятник виникає при обертанні стрибуну навколо кистей і плечового поясу. Ці два маятника знаходяться в складному зв'язку і взаємно впливають один на одного. Кутова швидкість кожного з маятників в якійсь мірі керована відстанню від ЗЦМТ стрибуну до осі обертання. У першій частині стрибка (при згинанні жердини) провідними є руху спортсмена, а в другій (при підйомі вгору) головним стає розгинання жердини, спортсмен прагне лише найбільш ефективно використовувати силу цього розгинання.

У навчально-тренувальному процесі ставилося завдання розвитку координаційних здібностей стрибунів з жердиною груп початкової підготовки 1-го року навчання. розробляючи експериментальні комплекси, ми враховували такі умови: забезпечення наступності при освоєнні нових рухових дій; суворе дотримання загальних дидактичних принципів.

Оскільки в цьому періоді основними завданнями є розвиток спритності, координації рухів, розвитку темпу руху та розвитку швидкості в різнохарактерних рухах, було враховано під час розробки методики. Гімнастична підготовка стрибунів із жердиною включає гімнастичні вправи та вправи з елементами акробатики. Головним критерієм гімнастичної та акробатичної підготовки є не обсяг виконаних вправ, а якість виконання рухів. Стрибуни експериментальної групи виконували вправу в умовах підвищеної складності, тобто. з поступовим збільшенням швидкості та зміною темпу руху, а стрибунки контрольної групи – без акценту на швидкість та темп виконання. Тому на початку експерименту швидкість і темп виконання вправи були такими, щоб не спотворювати техніку виконання вправи. Потім, коли елементи виконувались без помилок, на рівні автоматизму, швидкість і темпи виконання вправи збільшувалися. Вправи виконувались під удари метронома, щоб підвищити емоційне тло тренування використовували ритмічну музику.

Отже, сучасний рівень світових рекордів в легкоатлетичних стрибках настільки високий, що для подальшого успішного виступу на міжнародних змаганнях і встановлення світових рекордів необхідний відбір здатних, високорослих, фізично міцних юнаків і дівчат, сучасна система навчання тренування; аналіз наявної науково-методичної літератури зі стрибків з жердиною показав, що на даний момент не вирішені основні проблеми з розвитком координаційних здібностей, відсутній напрямок спеціальної підготовки, ні методичного обґрунтування тих рубежів, до яких прагнуть спортсмени.

Ленкова Т. Р.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – старший лейтенант поліції, викладач Вознюк К. Г.

СТАН ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ ДО СИСТЕМИ МВС

Серед глобальних проблем сучасності однією з них можна вважати не достатній рівень фізичної підготовки при вступі до закладу системи МВС. На разі на поліцію покладається багато завдань. Для вирішення більшості з яких необхідним фактором є фізична підготовка. На разі фізична підготовка більшості курсантів є частково достатньою для виконання поставлених завдань, та виконання службових обов'язків.

Професійна діяльність сучасного майбутнього офіцера досить різноманітна. З одного боку, це обумовлено складною структурою правоохоронних органів, з іншої – з розвитком людського суспільства відбувається ускладнення самої правоохоронної служби. Фізичне здоров'я майбутнього офіцера правоохоронного органу є одним з основних факторів виконання ним службових обов'язків.

Але потрібно враховувати той факт, що рівень фізичної підготовленості у кожної людини різний, адже у кожного різні можливості, різна витривалість. Практично кожен третій хто вступає до закладу не здає нормативи з фізичної підготовки. Тому, курсанти мають покращувати свій рівень фізичної підготовки, адже в

майбутньому це знадобиться, наприклад для правильного і ефективного затримання правопорушника під час вчинення кримінального правопорушення, або вже після. Забезпечувати власну безпеку та безпеку оточуючих [1, с. 51].

Важливим є те, як викладачі проводять заняття з фізичної підготовки. Взагалі методи викладання є досить ефективними та цікавими. Яка ж мета фізичної підготовки? Метою функціональної та професійної фізичної підготовки є формування фізичної і психологічної готовності до успішного виконання поставлених завдань, вмілого застосування фізичної сили, силових прийомів і спеціальних засобів при припиненні протиправних дій, а також забезпечення їх високої працездатності в процесі службової діяльності [2, с. 28].

Також можна сказати, що важливим фактором є психологічна підготовка, я вважаю, що фізична підготовка повинна існувати в співдружності з психологічною. Адже такий фактор як емоції залежить від психологічної підготовки. Також такий фактор як втома, адже вона може швидко зламати бойовий дух, вона може провокувати страх, а цього допустити не можна в будь-якому разі.

Отже, беручи за увагу вищевикладене можна сказати наступне, кожен хто вступає до закладів системи МВС повинен мати достатній рівень фізичної підготовки, адже без неї не можливо проведення ефективних затримань правопорушників, і для подальшої безпечної служби. І взагалі фізична підготовка це здоров'я, кожен повинен слідувати за своєю фізичною підготовкою та тримати себе в тонусі.

Список використаних джерел

1. Ленкова Т. Р. Проблеми професійного відбору майбутніх правоохоронців : зб. матер. доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. 10–11 червня 2021. Ч. 2. Львів : Львівський науковий форум, 2021. С. 51–52.
2. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у системі підготовки курсантів і слухачів освітніх установ правоохоронних органів України : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 4–5 січня 2021 р. Ч. 1. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. С. 26–41.

Лисоконь Д. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА СПОРТСМЕНІВ З РУКОПАШНОГО БОЮ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Рукопашний бій, або бойові єдиноборства, існує стільки ж, скільки пам'ятає себе людство. Віддати пріоритет тієї чи іншої частини Землі, країні або народності, яка претендує на першість у створенні рукопашного бою, - складно, а швидше за все, неможливо. Існування певних прийомів нападу і захисту в рукопашних поєдинках підтверджено дійшли з давнини до нашого часу малюнками, рукописами, скульптурними зображеннями. Існування бойових єдиноборств в Єгипті підтверджують сотні малюнків на одній з пірамід, на яких зображені бійці в різних рукопашних поєдинках.

З розвитком спортивної науки і зміною структури та методики вдосконалення тренувальних занять з рукопашного бою в наш час призвело до підвищення рівня можливостей спортсменів і зробили цей вид спорту більш видовищним і привабливим.

Підвищення вимог до фізичної і техніко-тактичної підготовленості спортсменів в різних видах спорту, у тому числі і в рукопашному бої, обумовлює вивчення особливостей рухової активності спортсменів. Зростаюча конкуренція між представниками національних шкіл рукопашного бою зумовлює необхідність вдосконалення методологічної бази даного виду спорту. Негативно впливає на результативність діяльності, як показують змагання рукопашників, недостатня досконалість методики підвищення техніко-тактичної підготовки спортсменів з рукопашного бою.

Вивчення особливостей техніко-тактичної підготовки у рукопашці сприятиме вдосконаленню техніко-тактичної підготовки спортсменів. Внаслідок значного ускладнення програми змагань, насичення її елементами підвищеного рівня складності, підвищуються вимоги до фізичної та техніко-тактичної підготовленості спортсменів. Зрозуміло, що тільки за умови грамотної побудови попередньої базової підготовки можливе освоєння техніки рукопашного бою на сучасному рівні.

Актуальність дослідження. Дана робота присвячена вивченню оптимізації методик, технічних умінь та навичок рукопашників на етапі попередньої базової підготовки. Слово спорт асоціюється з підвищеною фізичною роботою людини. Рукопашний бій, як і інші види спорту, має пряме значення до фізичних навантажень, вправ, які використовуються по різному, в залежності від дій, необхідних для кожного окремого виду спорту.

Результати аналізу науково-методичної літератури та програм з рукопашного бою для дитячо-юнацьких спортивних шкіл свідчать, що питання технічної підготовки на етапі попередньої базової підготовки в програмі рукопашного бою не розкривається у повному обсязі.

Володіння технікою поліпшується в процесі регулярних тренувальних занять, але можливий і зворотний процес - після припинення занять.

Застосування того чи іншого прийому нападу або самозахисту залежить від дистанції між противниками, від положення їх рук, ніг, тулуба, від наявності і виду зброї. Техніка окремого прийому характеризується раціональним взаємним розташуванням всіх ланок рухового апарату і утриманням оперативної позиції в процесі його виконання, дотриманням оптимальної траєкторії у напрямку, формі і амплітуді, фінальної точністю ударів, темпом, ритмом і ін.

Психологічна підготовка рукопашників є важливим фактором у традиційній системі тренування, де застосовується комплексний підхід – поєднання фізичної та вольової підготовки із засвоєнням основних світоглядних принципів. Особливістю психологічної підготовки рукопашників перед змаганнями були: можливість протягом тривалого часу отримувати різноманітну інформацію, багаторазово проводити розумовий експеримент та перевіряти обрані рішення на практиці, маючи на меті виявлення оптимального варіанту програми дій на майбутньому змаганні. Поведінка членів експериментальної групи під час бою була більш продуманою та виваженою.

Лісовий В. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Крюков Ю. М.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9-10 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ДЗЮДО

Поняття «координаційні здібності» відрізняється від загального і менш визначеного поняття «спритність», яке широко використовується в повсякденному житті та літературі з фізичного виховання. Під координаційними здібностями треба розуміти, по-перше, здатність спрямовано будувати цілісні рухові акти, по-друге, здатність змінювати вироблені форми дій, чи переключатись від одних до інших, відповідно до вимог умов, які змінюються.

На сьогодні тема актуальна тим, що у сучасних умовах значно збільшився обсяг діяльності, що здійснюється у вірогідних та раптово виниклих ситуаціях, які потребують прояву винахідливості, швидкості реакції, здатності до переключення уваги, просторової, часової, динамічної точності рухів та їх біомеханічної раціональності. У віці 9-10 років відбувається «закладка фундаменту» для розвитку цих здібностей, а також набуття знань, умінь і навичок при виконанні вправ на координацію.

Новизна дослідження полягає в тому, що визначено цілеспрямовані обсяги спеціальних вправ, які використовуються для юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо; здійснено спробу побудови ефективного комплексу вправ для розвитку рівноваги і його впровадження у тренувальний процес юнаків 9–10 років.

Об'єкт дослідження: тренувальні заняття в групі дзюдо юнаків 9–10 років.

Предмет дослідження: розвиток координаційних здібностей у юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо.

Мета: апробувати комплекс для розвитку координаційних здібностей у юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо.

Завдання дослідження:

- 1) Проаналізувати літературні джерела та методичну літературу за темою дослідження.
- 2) Визначити рівень розвитку координаційних здібностей у юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо, контрольної та експериментальної груп на I етапі дослідження.
- 3) Апробувати запропоновану методику розвитку координаційних здібностей у юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо.
- 4) Визначити рівень розвитку координаційних здібностей у юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо, контрольної та експериментальної груп на II етапі дослідження, і визначити ефективність запропонованої методики.

5) Методи дослідження: аналіз літературних джерел, педагогічні спостереження, педагогічне тестування, метод математичної статистики.

Експеримент проводився на базі Новотроїцького ліцею № 1 смт. Новотроїцьке з 1 листопада 2020 року по 1 лютого 2021. В експерименті взяло участь 26 юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо: контрольна група – 13 осіб, з них 8 юнаків – 2010р. н., 5 – 2011 р. н.; експериментальна група – 13 осіб, з них 8 юнаків – 2010р. н., 5 – 2011 р. н.

Експериментальна методика передбачає введення в кожну частину тренування 5–7 вправ для розвитку координаційних здібностей незалежно від спрямованості тренування (техніка, сила, швидкість, тактика, витривалість). Тренування проводились 3 рази на тиждень в спортивному залі на базі Новотроїцького ліцею № 1 смт. Новотроїцьке.

На першому етапі експерименту був визначений рівень розвитку координаційних здібностей у юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо, контрольної та експериментальної груп. Для його визначення застосовувався тест «Реакція – м'яч», розроблений В.А. Кашкаровим.. Після впровадження експериментальної методики, було проведено повторне тестування результати якого показали підвищення рівня розвитку координаційних здібностей в контрольній групі на 1,5%, а в експериментальній – на 4,4%.

Це свідчить про більш високу ефективність запропонованої методики розвитку координаційних здібностей у юнаків 9–10 років, які займаються дзюдо, експериментальної групи, ніж у юнаків контрольної групи.

Локтіонов Р. Б.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНА ПРОГРАМА ДЛЯ ПІДЛІТКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ФУТБОЛУ

Спортивні ігри широко застосовуються в рекреаційній діяльності й оздоровчому тренуванні. Крім оздоровчого ефекту, вони супроводжуються зміною середовища діяльності, різноманітністю ситуацій, рухів, приносять задоволення, забезпечують активний відпочинок. Якщо ігри проводяться просто неба, на обладнаних майданчиках у паркових і лісових зонах або на березі водоймища, їх оздоровчо-рекреаційний вплив посилюється за рахунок позитивного ландшафтного ефекту. Спортивні ігри, що використовуються в оздоровчому тренуванні, розвивають швидко-силові якості, спритність, спеціальну витривалість до роботи зі змінною інтенсивністю, пам'ять, органи відчуття (особливо зір). Одночасно спортивні ігри активізують діяльність нервової системи та внутрішніх органів, підвищують загальну фізичну працездатність.

Футбол - дуже поширена та популярна гра. Але вона супроводжується фізичним навантаженням, що у 2-3 рази перевищує навантаження інших спортивних ігор. Дозування фізичного навантаження під час оздоровчих занять із використанням засобів футболу залежить від таких показників: складності техніки й тактики дій; тривалості гри; темпу гри; тривалості пауз для відпочинку під час гри; ступеня нервово-м'язової напруги; емоційного чинника;- метеорологічних умов гри (якщо заняття проводяться просто неба).

Під час оздоровчих занять футболом рухова діяльність характеризується різною інтенсивністю, аеробними й анаеробними механізмами енергозабезпечення.

Під час спортивно-ігрової діяльності збільшується рухова активність учнівської молоді, що запобігає захворюванню серцево-судинної системи. Якщо в зовсім недавньому минулому велика роль у виникненні захворювань серцево-судинної системи надавалася рівню холестерину, величині артеріального тиску і курінню, то сьогодні численні дослідження українських учених довели провідну роль гіподинамії у патогенезі захворювання. Вірогідність захворювання серця у людей, які ведуть активний спосіб життя, набагато нижче в порівнянні з особами, що мало рухаються.

Таким чином, можна зробити висновок, що фізичне виховання підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності є невід'ємною частиною фізичної культури і покликане для збереження й зміцнення здоров'я, розвитку життєво необхідних фізичних якостей, рухових умінь та навичок, формування здорового способу життя, моральних і вольових якостей особистості, використання природних сил для зміцнення здоров'я учнівської молоді.

Систематичне й цілеспрямоване застосування ігор допомагає формуванню в школярів свідомих переконань, розв'язанню оздоровчих, освітніх та виховних завдань, а також сприяє психологічній та фізичній підготовці учнівської молоді до майбутньої професійної діяльності. Необхідність її всебічного дослідження пояснюється, насамперед, поступовим зниженням в учнівській молоді інтересу до фізичного виховання, тренувань у спортивних секціях, фізкультурних гуртках та до самостійних занять у школі й за місцем проживання.

У фізичному вихованні підлітків у процесі позакласної роботи є різнобічні організаційні форми. Однією з найважливіших форм організації і проведення з учнями активного дозвілля є спортивно-ігрова діяльність, яка сприяє формуванню активної життєвої позиції, організації здорового способу життя, розвитку фізичних і розумових якостей. Це пояснюється тим, що вона популярна серед учнів середніх класів і є однією з ефективних форм їх всебічного розвитку.

Також вивчення науково-методичної літератури з теми дослідження показує, що теоретичні і практичні матеріали про ігрову діяльність тісно пов'язані з такими предметами навчального плану, як фізична культура, основи здоров'я, біологія, а також з психологією, педагогікою, віковою фізіологією, шкільною гігієною і фізичним вихованням.

Ломака С. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ПІДВИЩЕННЯ ВИБУХОВОЇ СИЛИ У ЮНАКІВ 14-15 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ФУТБОЛОМ

Під час організації тренувально-змагального процесу з футболу у дітей потрібно враховувати високу інтенсивність обмінних процесів та вікові особливості дитячого організму, який росте. Відносно низький функціональний розвиток серцево-судинної та дихальної систем хлопців у віці 14 та 15 років значно обмежує можливості виконання дітьми тривалих інтенсивних навантажень. Підвищена збудливість та лабільність нервових процесів у дитячому віці є позитивною передумовою для розвитку рухової реакції та швидкості рухів, але невисокий ступінь прояву сили у дітей обмежує в них швидкісно-силові можливості організму та швидкість впродовж дій циклічного характеру. Разом з тим, сучасний юнацький футбол розвивається шляхом підвищення вимог до усіх сторін підготовленості юних футболістів.

Відомо, що у процесі змагальної діяльності на організм діють значні за величиною та тривалістю навантаження, які вимагають максимальної мобілізації можливостей організму юних спортсменів та висувують високі вимоги до їх підготовленості. Показники функціонального стану організму юних спортсменів мають знаходитися в межах вікових норм. Тому важливим завданням навчально-тренувального процесу є науково-обґрунтоване підвищення загальної та спеціальної фізичної підготовленості юних футболістів відповідно до функціональних можливостей. У підготовці юних футболістів важливе значення відводиться розвитку швидкісних якостей, які розвиваються у стані оптимальної працездатності організму.

Враховуючи вищесказане, необхідно звертати увагу на такі швидкісні якості, як швидкість рухової реакції, швидкість окремих рухів та здатність збільшувати за короткий проміжок часу темп рухів, не ускладнюючи самого навантаження. У свою чергу, швидкісні вправи у дітей необхідно чергувати з вправами на розслаблення м'язів, у тому числі і в процесі виконання самих швидкісних вправ. Так, у змагальний період на стан спортсменів впливають зростаючі навантаження, які часто повторюються. Це змушує тренерів зменшувати обсяги навантажень під час тренувань, котрі пов'язані з вдосконаленням витривалості і застосовувати навантаження швидкісно-силового напрямку. Тому зацікавленість спеціалістів футболу викликають вимоги до рівня загальної та спеціальної підготовленості. На даний час запропоновано багато способів оцінки спеціальної підготовленості футболістів у змагальний період, які широко використовуються у процесі спостережень за грою дорослих і юних футболістів. При цьому реєструються різноманітні показники як змагальної, так і тренувальної діяльності, а також параметри функціонального стану організму спортсменів. Важливого значення при цьому набуває контроль тренувального та змагального процесу.

Дослідженням спеціальної фізичної підготовленості футболістів приділяли особливу увагу вчені М.О. Годік, В.М. Костюкевич, Л.В. Волков та інші. Разом із тим, питання про особливості розвитку швидкісно-силових якостей дітей підлітків до цього часу не отримало належного висвітлення у науково-методичній літературі та потребує подальшого вивчення. Актуальність дослідження даного питання зумовлена тим, що в роботі розглядається проблема розвитку швидкісно-силових здібностей у футболістів 14–16 років, що необхідно для досягнення подальших високих спортивних результатів.

Організація тренувального процесу юних футболістів у віці 16 років має свої особливості. На даному етапі спортсмени мають оволодіти складними техніко-тактичними прийомами та навчитися застосовувати їх під час гри. Значна кількість уваги приділяється розробці та розумуванню тактичних ходів та взаємодій. За

умови рівності сил команд в усіх інших компонентах гри саме вдало обрана тактика разом із високою виконавською майстерністю надає перевагу команді з кращим рівнем техніко-тактичної підготовленості.

Лопатін В. В.

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
викладач

КОНФЛІКТИ В СПОРТІ І ОСОБЛИВОСТІ ЇХ РІШЕНЬ

Сучасний спорт висуває спортсменам високі вимоги до фізичних і психічних можливостей. Тренувальний і змагальний процес нерідко супроводжується виникненням конфліктних ситуацій, із чого виходить відкритий або прихований конфлікт. Виникаючі конфлікти в поєднанні з монотонністю тренувального процесу і наявністю несприятливих станів призводить до невротичних реакцій, порушення системи міжособистісних відносин, знижуючи ефективність спортивної діяльності. Спорт характеризується особливостями, здатних вплинути на ймовірність виникнення конфліктів і конфліктність суб'єктів спортивної діяльності.

Крім цього конфлікти в спорті, ймовірно, визначені не тільки низкою зовнішніх чинників, до яких, перш за все, відносяться умови діяльності, але і внутрішніми умовами, тобто властивостями особистості спортсмена.

Конфлікти в спорті мають ряд особливостей: відповідальність за виникнення конфліктних ситуацій перекладається спортсменами на опонента; основними причинами конфліктів виступають необ'єктивне суддівство, ставлення тренера і помилки з боку самого спортсмена; частоти виникнення конфліктів з усіма суб'єктами спортивної діяльності, тісно пов'язані між собою.

Конфлікти в спорті здатні позитивно впливати на поведінку спортсменів їх мотиваційний і фізичний стан, при цьому конфлікти викликають і протилежний ефект, млявість і занепад сил, а також негативний вплив на деякі системи життєдіяльності (дихальна, травна, серцево судинна).

Спортсмени часто поряд з конструктивними засобами зняття психологічної напруги використовують і негативні, такі як алкоголь.

Специфічною особливістю поведінки спортсменів в конфлікті є менш інтенсивне використання компромісу, а більш інтенсивне використання суперництва.

Прийняття є найменш конструктивним стилем поведінки в конфлікті у спортсменів, так як часте його використання може призводити до погіршення функціональних можливостей спортсмена (дихальна система), зниження мотивації і організованості. Однією з основних причин подібного впливу служить значна кількість конфліктів: незадоволеність в системі взаємовідносин (тренер чинить негативний вплив на характер діяльності спортсмена, емоційний і фізичний стан).

Корекційний вплив, за допомогою соціально-психологічного тренінгу, з урахуванням психологічних факторів, сприяє: зміні співвідношення в частоті використання конструктивних і неконструктивних стратегій поведінки в конфлікті, на користь перших; поліпшенню взаємин в команді, зниження кількості конфліктів; посиленню установки на активність.

Список використаних джерел

1. Психология физического воспитания и спорта / под ред. Т. Т. Джемгарова, А. Ц. Пунин. Москва : ФиС, 1979. 143 с.
2. Ильин Е. П. Психология физического воспитания. Москва : Просвещение, 1987. 287 с.

Лук'янченко А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТИВНОЇ КОМАНДИ (НА ПРИКЛАДІ ГАНДБОЛУ)

Актуальність. Вивчення питань ефективності спільної діяльності в спортивних командах є традиційним в переліку найактуальніших проблем наукового пошуку в галузі теорії та практики спорту [7, 10, 18, 23, 26].

Аналіз спортивного колективу визначається практикою спорту і темами досліджень, які доводять взаємозв'язок між успішністю виступів в змаганнях і згуртованістю колективу.

Різні аспекти спільної діяльності та факторів, що зумовлюють її ефективність у спорті, визначено завдяки вивченню широкого кола феноменів, серед яких найбільш дослідженими є психологічна сумісність [1, 7, 31, 38, 39, 70, 74], лідерство в спорті [19, 59, 64], мотивація групової

діяльності [8, 22, 69], психологічний та соціально-психологічний клімат спортивної команди [6, 37, 38, 58, 76].

До сьогодні в дослідженнях спортивних команд основний акцент продовжує робитись на розгляді спортсменів, як індивідів, а команд – як простої сукупності спортсменів (ефект синергізму). При такому підході не вдається виявити основних проблем функціонування сучасної спортивної команди. Таким чином, дослідження ефективності спільної діяльності спортивної команди і визначило *актуальність* проведення нашого дослідження, **об'єктом якого** стали процеси, що відбуваються у спортивній команді.

Предмет дослідження - спортивна команда.

В якості **гіпотези** було висунуто припущення про те, що введення в тренувальний процес вправ на згуртування дозволить сформувати сприятливі відносини в колективі, підвищити згуртованість спортивної команди, знизити агресивність і конфліктність, а також надасть конструктивний вплив на результативність спортивної діяльності тим самим підвищить ефективність спільної діяльності спортивної команди.

Тож **метою** нашого дослідження було визначити психологічні особливості спортивних команд, від впливу яких залежить ефективність спільної діяльності. Для дослідження вказаної мети ми визначили більш конкретні **завдання**:

1. вивчити стан проблеми дослідження за даними літературних джерел;
2. виділити основні ознаки ефективної спортивної команди;
3. розкрити специфіку групової ідентичності і статусно-рольової диференціації в спортивній команді;
4. виявити психологічні особливості, що впливають на ефективність спільної діяльності спортивної команди;
5. виявити специфіку впливу лідерства на функціональну ефективність спортивної команди;
6. впровадити в тренувальний процес ряд методів на згуртування команди і підвищення її ефективності, а також експериментально перевірити її дієвість.

Відповідно до цього, **об'єктом дослідження** виступив процес спільної діяльності спортсменок гандбольної команди.

Предметом дослідження була ефективність спільної діяльності спортсменок гандбольної команди ГК «Реал».

Наукова новизна роботи полягає у наступному:

- в результаті дослідження специфіки групової ідентичності і статусно- рольових розподілів в спортивній команді були виявлені типові внутрішньо групові властивості, характерні для спортивної команди;
- набули подальшого розвитку методи оцінювання групової ефективності спортивної команди як засобу діагностики та контролю ефективності спільної діяльності спортивних команд;
- обґрунтовані як оптимальні для дослідження спортивної команди і адаптовані до її предметної специфіки: соціометрія, анкетне опитування і напівформалізоване експертне інтерв'ю;
- визначена специфіка функціонального впливу лідерства в спортивній команді.

Науково-теоретична значущість полягає у формулюванні в роботі висновків, що забезпечують приріст наукових знань з даного напрямку. Результати магістерського дослідження можуть бути також використані в діяльності вчених, які досліджують особливості функціонування спортивних команд і тренерів, які вирішують задачу підвищення функціональної ефективності спортивних команд.

Практична значимість магістерського дослідження визначається його практико-орієнтованим характером, а також можливістю використання результатів у більшості команд з видів спорту. Це забезпечить їм підвищення функціональної ефективності і, як наслідок підвищення рівня їх конкурентно-спроможності.

Маковей О. П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ПРОГРАМА ЗАХОДІВ СПРЯМОВАНИХ НА ЗБІЛЬШЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ

Нині фітнес поділяється на два види занять: in-door (усередині приміщень) і out-door (будь-які види фітнесу поза закритими приміщеннями, на відкритому повітрі), які, у свою чергу, поділяються на групові та індивідуальні.

Основна мета занять – позитивний вплив на всі компоненти оздоровчого фітнесу. До них належать заняття, направлені на розвиток кардіо-респіраторної витривалості, м'язової сили і витривалості, гнучкості, координації, регуляції психофізичного стану.

Кардіо-програми – розвивають аеробну витривалість, покращують діяльність серцево-судинної системи, мають потужну жироспалюючу дію. До них відносяться не тільки групові заняття в залі (аеробіка), але і ходьба, біг, їзда на велосипеді, плавання, і, звичайно ж, танці.

Силові програми – розвивають силу і витривалість, зміцнюють і розвивають мускулатуру, покращують форму тіла. Відповідно до ваших фітнес-цілей, заняття в тренажерному залі (вільні ваги, механічні тренажери) або в залі для групових програм (обтяження і аксесуари залу групових програм)

Програми на розвиток координації рухів, балансу і стабільності – наприклад, Пілатес або Калланетик, створені на основі різних видів східних гімнастик. Пілатес і Калланетик відносяться до так званого «повільному» фітнесу, засновані на розтягуючих і статистичних вправах, що викликають активність глибоко розташованих м'язових груп. Унікальна функціональна тренування балансу і координації в поєднанні з силовими вправами з власною вагою, поєднує в собі тренування на стійкість з розтяжкою та управлінням диханням. Тренування не викликає напруги хребта і суглобів, розвиває гнучкість, м'язовий тонус, покращує поставу, знімає нервово - м'язову напругу. Для жінок особливо актуальним є те, що ці програми мають найпотужнішим, коригуючи фігуру, дією. М'язи придбають подовжену «балетну» форму.

Програми, спрямовані на розвиток гнучкості. Найпопулярніші зараз – йога і стрейчинг. Ось лише декілька причин розтягувати м'язи: гнучке тіло (розтягнуті м'язи) – це красиво. Свобода рухів, легкість і пластичність збільшуються з розвитком гнучкості, і це впливає на те, як ви виглядаєте і рухаєтеся; «запас гнучкості» дозволяє мінімізувати ймовірність спортивних і побутових травм; правильно розтягуємося м'яз повністю розслабляється, що покращує стан як самої м'язи, так і нервової системи; поліпшується кровопостачання м'язів і посилює виведення з м'яза продуктів метаболізму, зменшується біль; значні за силою больові відчуття під час розтяжки збільшують викид соматотропну – гормону, що відповідає за розвиток витривалості і м'язової маси, що є так само сильним жироспалюючим гормоном; це найкраща профілактика проти відкладення солей; підвищується життєвий тонус.

Базова аеробіка. Це найбільш поширений вид аеробіки, який становить собою синтез загально-розвивальних гімнастичних вправ, різновидів бігу, стрибків і підскоків, що виконуються під музичний супровід 120–160 акцентів на хвилину поточним або серійно поточним методом. Основна фізіологічна спрямованість даного виду аеробіки – розвиток витривалості, підвищення функціональних можливостей кардіореспіраторної системи. HighImpact (Хай імпакт) – базова аеробіка високої інтенсивності, заняття з активним використанням стрибків і бігу, рекомендується особам із високим рівнем підготовленості. LowImpact (Лоуімпакт)

— базова аеробіка низької інтенсивності, заняття переважно з використанням ходьби, рухів з напівприсіданнями й випадками.

Танцювальна аеробіка включає різні танцювальні стилі й напрями: Fank, Sity (street-jam), Jazz, Latina та ін. Для Fank (фанк-аеробіка) характерна особлива техніка рухів (пружна ходьба) і більш вільна пластика рук, акцентується танцювальність і емоційність рухів.

Манько А. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. — д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТАМИ З ВИКОРИСТАННЯМИ ЕЛЕМЕНТІВ СХІДНИХ ЄДИНОБОРСТВ

Спорт відображає стан суспільства, у якому він розвивається. Під впливом останніх років відбулися серйозні зміни як у суспільстві, так і в спорті. Мова йде не тільки про організаційну структуру спорту, але й про зовсім інший підхід до його розвитку й фінансування.

Фізична культура й спорт є однією з галузей невиробничої сфери, результатом праці в якій виступають послуги. Соціально-культурна послуга - це послуга із задоволення духовних, інтелектуальних потреб і підтримки нормальної життєдіяльності споживача. Така послуга забезпечує підтримку й відновлення здоров'я, духовний і фізичний розвиток особистості, підвищення професійної майстерності й ін.

Підготовка фахівців з фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах базується на державному освітньому стандарті, що припускає надання Вишам і кафедрам широких можливостей для творчих ініціатив, використання інновацій з урахуванням специфіки, наявності матеріальної бази, клімато-географічних умов, контингенту студентів, тренерів, професорсько-викладацького складу.

На Сході ж, точніше, в Південно-Східній Азії люди дуже швидко прийшли до висновку, що одне від іншого в принципі невіддільно. Таким чином, доблесний воїн зможе досягти духовних вершин, паралельно удосконалюючи свій фізичний розвиток.

Так з'явилась головна установка східних бойових мистецтв, яка стверджує, що перша перемога на довгому шляху бійця — це перемога над собою, над особистою слабкістю, таким чином перемога душі над тілом, а це вже запорука успішного освоєння як явних, так і прихованих можливостей організму.

Не тільки у попереднє століття, але і в наш час зріс інтерес населення планети до самобутніх східних систем фізичного виховання і самовдосконалення особистості, до східних видів боротьби і самозахисту. На початку XX століття уява європейців була захоплена йогою і джиу-джитсу. Трохи пізніше відбулося знайомство із дзюдо. Потім настав час карате. Далі поступово, в міру збільшення потоку інформації і розширення міжнародних контактів, любителі спорту в СРСР дізнались про те, що дзюдо і різні стилі карате — це тільки невелика частина від різноманіття східних видів єдиноборств і систем фізичного і морального виховання і самовиховання. Найбільш відомі японські стилі карате — Шотокан, Вадо-рю, Годзю-рю, Кіокушинкай, а також всесвітньо відома боротьба дзюдо, яка отримала олімпійське визнання, і яка зараз переживає своє друге народження в Європі, система самозахисту джиу-джитсу, також такі мало відомі і не досить популярні в нашій країні види як кендо, сумо, айкідо.

Розповсюдження і широка популярність східних єдиноборств серед різних груп населення, особливо молоді: на сучасному етапі розвитку суспільства в слов'янській культурній традиції — це не лише вид спортивного вдосконалення особистості, але і вид духовної практики, який суттєвим чином впливає на формування ціннісних орієнтацій спортсменів.

Важливе значення для раціональної організації фізкультурно-оздоровчої роботи мають відомості про фізичну підготовленість чоловіків 1-го зрілого віку, тобто комплекс навичок, умінь та фізичних якостей, якими вони володіють.

У східних єдиноборствах є два головні аспекти: оздоровчий і бойовий. Вони тісно взаємозв'язані. Можна проте виконувати вправи для здоров'я, не цікавлячись мистецтвом бою. Карате - класична японська самозахист без зброї. В її основі - удари руками і ногами по найбільш вразливим частинам тіла. Дуже добре розвиває координацію, гнучкість, спритність, силу. З допомогою східних єдиноборств люди навчаються концентруватися, керувати емоціями і направляти енергію в потрібне русло.

Мартиненко М. Я.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

РОЗІТОК ШВИДКІСНО- СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ БОКСЕРІВ 12-14 РОКІВ

Успіх підлітка в боксі у великій мірі залежався від правильного початкового навчання, 17% травм у боксі викликані недоліками в методиці навчання і організації занять. Швидкісно-силова підготовка боксерів займає ведуче місце, так як рівень розвитку швидкісно-силових якостей в більшості визначає досягнення високих результатів в класичних вправах або боксер повинен володіти не тільки великою силою, але і здібності проявити її в короткий проміжок часу. Плануючи роботу груп початкової підготовки з боксу, тренер повинен враховувати фізіологічні зміни, які проходять в організмі 12-14-літнього підлітка.

Аналіз даних літературних джерел і тренерського досвіду дозволяє відмітити, що оптимальний розвиток швидкісно-силових здібностей спортсменів-початківців, які спеціалізуються з боксу може бути забезпечений за умов виявлення оптимальних параметрів швидкісно-силових якостей у боксерів на всіх етапах багаторічної спортивної підготовки та обґрунтування ефективної методики розвитку даних здібностей у конкретному тренувальному періоді. В боксі, на етапі початкової підготовки, найефективніше вдосконалення швидкісно-силових якостей спортсменів здійснювати протягом базового тренувального мезоциклу.

Рівень розвитку швидкісно-силових якостей у боксерів відображають наступні показники: стрибки у довжину з місця, стрибки у висоту з місця, штовхання набивного м'яча масою 3 кг однією рукою, стрибки з відштовхуванням рук зі грифом 5 кг з максимальною швидкістю, біг на 30 м, згинання рук в упорі лежачи, згинання рук на перекладині та на брусах, піднімання тулуба із положення лежачи протягом 30 с, вис на перекладині, піднімання прямих ніг до перекладини, час нанесення 10 ударів двома руками (секунд) у „повітря» і у боксерський мішок.

Розроблено методику розвитку швидкісно-силових здібностей боксерів протягом експериментального базового мезоциклу на етапі початкової підготовки. Основними методами є наступні: 1) сполученого впливу; 2) варіативного впливу; 3) короткочасних зусиль і повторний.

Виявлено статистичні зрушення ($p < 0,05$) у показниках рівня швидкісно-силової підготовленості боксерів на етапі початкової підготовки протягом експериментального базового тренувального мезоциклу, що дозволяє контролювати вдосконалення рухових якостей зі спрямованістю до максимальної реалізації спортивних можливостей. Встановлено приріст у досліджуваних показниках: стрибок у довжину з місця – 5,93%, стрибок у висоту з місця – 18,92%, штовхання набивного м'яча масою 3 кг однією рукою – 5,02%, стрибки з відштовхуванням рук зі грифом 5 кг з максимальною швидкістю – 13,89%, біг на 30 м з високого старту – 1,72%, згинання рук в упорі лежачи – 15%, згинання рук на перекладині – 30% та на брусах – 16,67%, піднімання тулуба із положення лежачи протягом 30 с – 17,86%, вис на перекладині – 7,88%, піднімання прямих ніг до перекладини – 22,22%, час виконання 10 ударів двома руками (секунд) у „повітря» – 3,41% і у боксерську подушку – 3,68%.

Мироненко Ю. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ

Проблема підготовки спортивного резерву в футболі зачіпає широке коло організаційних, методичних і наукових питань, тісно пов'язаних з подальшими спортивними результатами на рівні клубних і збірних команд. В даний час відчувається дефіцит кваліфікованих футболістів, що свідчить про деяке зниження ефективності роботи системи підготовки спортивного резерву, а, отже, і якості професійної майстерності тренерів, які працюють з групами початкової підготовки.

На думку фахівців, особливу увагу необхідно приділяти дітям груп початкової підготовки при формуванні у них основ футбольної майстерності. В теорії і методиці футболу склалося протиріччя між об'єктивною необхідністю підвищення ефективності процесу підготовки юних футболістів за рахунок визначення найбільш обдарованих для даного виду діяльності спортсменів, з одного боку, і відсутністю науково обґрунтованої методики їх відбору на основі комплексного обліку показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості, функціонального стану систем організму і змагальної діяльності. Виявлене протиріччя дозволило сформулювати актуальну проблему дослідження, суть якої полягає в визначенні ефективної моделі процесу спортивного відбору гравців на початковому етапі підготовки у футболі.

Сучасні складні та специфічні завдання, що стоять перед спортивними дитячо-юнацькими школами, зводяться в першу чергу до всебічної підготовки висококваліфікованого резерву для українського футболу. Цілком природно, що тренери, відчуваючи велику відповідальність, часом побоюються своїх помилок при відборі до відділення футболу ДЮСШ перспективних гравців. І ці побоювання часто мають підстави. Досить сказати, що в практиці зафіксовано чимало випадків, коли жоден з прийнятих в школу юних футболістів не закінчував її.

Необхідність спортивного відбору перспективних гравців обумовлена й тим, що у різних людей ступінь тренуваності рухових навичок, фізичних, психічних та інших якостей є різною. Далеко не кожна людина здатна досягти істотних висот спортивної майстерності. Отже, видатні досягнення у футболі – є результатом не тільки наполегливих та високо-інтенсивних тренувань, а й великої кількості спадкових та генетичних даних, якими володіє спортсмен.

Саме тому, одним з головних завдань спортивного відбору є пошук талановитих хлопців, що володіють необхідними якостями для досягнення великих успіхів у футболі. Але талант – це рідкість, тому буде неправильним орієнтуватися тільки на людей, які мають великі або навіть видатні здібності. Очевидно, початкова навчально-спортивна група має формуватися з найбільш здібних (із усього числа відібраних) хлопців, серед яких можуть бути і таланти. Виключно при таких умовах буде створена можливість як для розвитку особливо талановитих, так й для максимального вдосконалення спортивних результатів гравців.

На думку більшості наукових дослідників та спортивних фахівців з футболу, підготовку юних спортсменів слід базувати на суворому наступництві методики тренування, що забезпечує ефективне становлення спортивної майстерності, систематичне зростання функціональних можливостей і належну їх реалізацію. При цьому основними критеріями ефективності тренувального процесу, особливо на початкових етапах підготовки юних футболістів, повинен бути планомірний розвиток рухових якостей і придбання рухових навичок, а тільки потім – успішність змагальної діяльності.

Таким чином, огляд спеціальної науково-методичної літератури, а також зарубіжного досвіду схиляє до висновку, що формування довгострокової програми підготовки юних футболістів в Україні необхідно тісно пов'язати з якісними перетвореннями трьох елементів, які мають визначальне значення для розвитку вітчизняного масового і резервного футболу: навчально-тренувальний процес; система змагань; мотиваційно-психологічні характеристики особистості тренерів

Мітіна О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У доповіді розглянуто психологічні особливості дітей середнього шкільного віку, роль мотивації в фізичному вихованні учнів та проблеми формування мотивації у сучасних учнів до занять фізичної культурою.

Актуальність цієї теми полягає у тому, що фізкультурно-оздоровча діяльність має велике значення. Тим більше для дітей та підлітків. Фізкультурно-оздоровча діяльність – це не тільки фізичний розвиток людини, а ще й психічне здоров'я, моральна стійкість, формування навиків самодисципліни, продуктивного розподілу часу.

З розвитком сучасних інноваційних технологій рухова активність населення знизилась. Не дивно, що рівень фізичної підготовленості саме в дітей та в підлітків оцінюється як вкрай незадовільна.

Однією із найважливіших проблем уроків фізичної культури – це формування мотивації до занять. Мотивація - це динамічний психофізіологічний процес, який керує поведінкою людини і визначає його організованість, спрямованість, стійкість і активність[1].

Сучасний школяр досить сильно відрізняється від учнів, якого описували в класичній віковій психології. Предметом нашої уваги є вік 11 - 15 років, відповідний середньому ступені загальноосвітньої школи. В середині цього періоду можна умовно виділити три стадії (локально примхлива, право значуща, стверджувально-дійова).

Мотиви - це динамічні спонуки активності людини, свідомі чи несвідомі, від яких залежить спрямованість поведінки і які пов'язані з об'єктами, що відповідають певним потребам, але відносно незалежні від них. [3]

За своєю природою мотиви поділяють на три групи.

1. Належать мотиви, які виникають в результаті пізнання себе через призму самореалізації.
2. Створювані самим школярем. Вони іменуються соціогенними мотивами.
3. Утворює зовнішній вплив на вихованця з боку педагогів.

Існує безліч різних причин зниження мотивації. Вони поділяються на:

- Причини, що залежать від учителя.
- Причини, що залежать від учня.

Багато дослідників вважають, що основними причинами зниження зацікавленості уроками фізичної культури є недостатня емоційність уроку, мала або надмірна фізичне навантаження, погана організація уроку. Учні, які відчують стан задоволеності на уроках фізичної культури, працюють на них часто заради свого фізичного вдосконалення і розвитку. [2]

ВИСНОВОК

Спираючись на результати дослідження, з огляду на те, що багато учнів відчують незручність від монотонності і не використання сучасних методик на заняттях фізичною культурою, можна дати деякі рекомендації щодо поліпшення організації та проведення занять, а також залученню учнів до уроку, шляхом впровадження новизни:

1. Фітнес - аеробіка (класична, стретчинг)
2. Організація занять в тренажерному залі.
3. Розумне використання музичного супроводу.
4. Більше проводити спортивних змагань з видів спорту в класах.
5. Використовувати на уроці міжпредметний зв'язок.
6. Залучати батьків до занять фізичною культурою.
7. Застосовувати різні форми заохочення.

Список використаних джерел

1. Дуркин П. К. Формування у школярів інтересу до фізичної культури : навч. посіб. Архангельськ : Держ. техн. ун-т, 2011. 128 с.
2. Нечаєв А. П. Психологія фізичної культури. Москва : ИНФРА-М, 2004.
3. Волков Б. С., Волкова Н. В. Вікова психологія : навч. посіб. для вузів. Москва : Академ. проект, 2008. 370 с.

Насібов П.

Класичний приватний університет
наук. кер. – професор Зубов В. О.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ БОРЦІВ

В даній роботі буде висвітлена проблематика вдосконалення підготовки борців вільного стилю з урахуванням сучасних вимог змагальної діяльності і пошуку засобів і методів формування ефективного арсеналу змагальних варіативних техніко-тактичних дій борців розглянуті в сучасних наукових публікаціях недостатньо.

Ріст результатів у спорті вищих досягнень, жорстка конкуренція на міжнародній арені вимагають високого рівня підготовленості від суб'єктів змагальної діяльності. Вміння вдало управляти власними рухами, що засноване на оволодінні механізмами розвитку психіки є важливим складовим елементом процесу підготовки спортсмена.

Проблема формування психічних якостей спортсменів є одним з аспектів загально-психологічної проблеми розвитку властивостей і здібностей особистості на основі психічних процесів і станів[2]. Утворення психічних якостей на основі психічних процесів розглядалося авторами з різних позицій: як результат закріплення процесу внаслідок повторення рухових дій; як наслідок генералізації узагальнення процесів; як

результат синтезування різноманітних процесів однієї модальності з наступним закріпленням і узагальненням системи, що утворилася.

Вільна боротьба висуває надзвичайно високі критерії до психіки особистості. Адже сучасний поєдинок характеризується високою психоемоційною напругою й інтенсивністю. При цьому швидкість дій спортсмена, в умовах миттєвої зміни змагальних ситуацій, залежить від їх реального оцінювання. Реакція повинна бути адекватною і своєчасною.

Модель управління психологічною підготовкою борців до змагань:

Блок 1 - первинний контроль психологічної підготовленості проводиться на початку етапу передзмагання і передбачає виявлення сформованості складених компонентів (потребностно-мотиваційного, рефлексії, сенсорного, емоційного) по їх складових елементах з метою виявлення відхилень реальної готовності спортсмена від нормативної і організації індивідуалізованої психологічної підготовки спортсменів.

Блок 2 - отримана інформація первинного контролю співвідноситься з нормативними індивідуальними критеріями психологічної підготовленості спортсменів, виявленими на основі попередніх досліджень, на які слід орієнтуватися в процесі психологічної підготовки до змагання.

Блок 3 - регуляція (корекція) психологічної підготовленості на основі порівняння виявлених показників підготовленості з нормативними критеріями з метою наведення усіх показників до нормативних критеріїв.

Блок 4 - проміжний контроль психологічної підготовленості здійснюється після того, що втягує, ударного і відновного мікроциклів. Отримані дані співвідносяться з нормативними критеріями підготовленості, і на основі отриманих результатів здійснюється корекція конкретних складених компонентів психологічної підготовленості у кожного спортсмена. Включається в роботу третій блок - регуляція (корекція) виявлених недоліків психологічної підготовленості спортсмена до змагання.

Блок 5 - завершальний контроль (перед змаганням) психологічної підготовленості передбачає виявлення сформованості кожного складеного компонента підготовленості, а також їх складових. Знаходиться інтегральна оцінка психологічної підготовленості до змагання кожного спортсмена.

Отже аналіз показав, що результати спостережень за спортсменами на змаганнях; склад чинників передзмагань і змагань, що впливають на стан і поведінку борців на змаганнях; динаміка стану психічної готовності борців на етапі передзмагання; взаємозв'язок компонентів психологічної готовності; враженість індивідуально-психологічних особливостей борців має позитивний вплив на формування психологічної готовності, дослідна група більш підготовлена, зібрана, зосереджена та краще підготовлена до змагань.

Науменко К. В

Класичний приватний університет
наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЮНАКІВ 12-13 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ТХЕКВОНДО

Загальна фізична підготовка (ЗФП) – це процес вдосконалення рухових фізичних якостей, спрямованих на всебічний і гармонійний фізичний розвиток людини. ЗФП сприяє підвищенню функціональних можливостей, загальної працездатності, є основною (базою) для спеціальної підготовки і досягнення високих результатів в обраній сфері діяльності або виді спорту. Розвиток загальних здібностей тхеквондиста відбувається за рахунок виконання фізичних вправ (біг, плавання, спортивні та рухливі ігри, велоїзда, вправи з обтяженнями та ін.), оздоровчі сили природи і гігієнічні фактори. З розвитком загальних фізичних здібностей у спортсменів, які займаються боксом, пов'язано досягнення фізичної досконалості – рівня здоров'я і всебічного розвитку фізичних здібностей.

Спеціальна фізична підготовка (СФП) характеризується рівнем розвитку фізичних здібностей, можливостей органів і функціональних систем, що безпосередньо визначають досягнення в обраному виді спорту. Спеціальні вправи повинні підбиратися так, щоб вони відповідали структурі технічних дій тхеквондиста. Автор виділяє чотири групи спеціальних вправ: 1) спеціально-підготовчі вправи на снарядах (нанесення поодиноких та серій ударів обома руками, тощо); 2) вправи по вдосконаленню техніко-тактичної майстерності з партнером; 3) змагальні вправи, стверджуючи, що вони (особливо вправи з партнером) істотно впливають на змагальну діяльність і можуть служити засобом спеціалізації тренувального процесу.

В ході досліджень був виявлений феномен міжм'язової координації, з поліпшенням якої зростає величина прояву швидко-силових якостей всіх м'язів, що несуть основне навантаження.

Проте, якщо умовою ефективнішого функціонування механізму міжм'язової координації є узгодження і впорядкування рівнів м'язової напруги, то при прояві швидко-силових якостей в багатосуставному русі найкращий кінцевий ефект має місце, коли напруга окремих м'язів досягає не граничних, а оптимальних величин.

Завданням спеціального тренування вважають пристосування м'язів і організму до боротьби, що сприяє досягненню найбільш ефективного використання сили при виконанні технічних дій в бою [42, 44].

З.М.Хусайнов відзначаючи той факт, що результат бою частіше вирішується за рахунок переваги в силі і пружкості, зауважив, що для успішного засвоєння прийому рекомендують збільшувати опір партнера при вдосконаленні прийомів і доводити його до максимального.

Як засоби, що сприятимуть розвитку сили, використовуються вправи з снарядами і без снарядів (як снаряди застосовувалися мішки з піском, амортизатори, гантелі, медицинболи).

Для розвитку швидко-силових якостей рекомендують вправи загальнофізичної підготовки: біг, м'яч, баскетбол і так далі, або як засоби і методи для розвитку сили пропонується боротьба.

За результатами науково-дослідницької роботи В.В.Кличко, чим вище фізична підготовка тих, що займаються, тим швидше і краще вони опановують різні складні вправи. Вважається, що в боксі сила має виключно важливе значення, а більшість технічних дій в стійці можна виконувати лише за наявності достатньої пружкості.

Звертаючи увагу на підбір швидкісно-силових вправ, рекомендується віддавати перевагу вправам швидкісно-силового характеру, що одночасно впливають на розвиток сили і пружкості. Необхідно враховувати, що залежно від специфіки рухової діяльності питома вага кожного з них неоднакова. В зв'язку з цим не викликає здивування той факт, що в практиці їх вживання в цілях розвитку і вдосконалення спеціальних швидкісно-силових якостей існують певні розбіжності.

Недовізій Є. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

ПРОГРАМА ТРЕНУВАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДЛЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ У СЕКЦІЯХ З ХОРТИНГУ

Вже понад 20-ть років різні види бойових єдиноборств поширюються серед населення нашої країни. Широкому загалу відомі як східні бойові єдиноборства [1, 6, 20, 27, 35, 55, 70, 80, 92, 103, 108, 109, 112, 116, 120, 123] – айкідо, дзюдо, карате, сумо, тайський бокс, тхеквондо, ушу та ін., так і західні [13, 84, 105, 126] – данте, капоейра, кикбоксинг, панкратіон, реслінг та ін. Проте, існують і вітчизняні системи розумового і фізичного розвитку людини, бойовий зміст яких зберігся до наших днів. Серед ефективних українських систем індивідуальної бойової майстерності фахівці [16, 47-48, 43, 49, 65, 101, 106, 117-118, 125, 127] розрізняють сваргу, спас, хрест, хортинг та ін. Остання на даний час користується значною популярністю серед сучасної молоді.

Ідея виникнення хортингу, як комплексної системи самовдосконалення особистості, заснованої на фізичному, морально-етичному та духовному вихованні, пов'язана з відродженням давніх народних традицій, що передавались з покоління в покоління. Основна мета хортингу – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, виховання особистості в дусі доброчесності та любові до Батьківщини. Проте, всі вищезазначені положення мають бути впроваджені згідно регламентованого навчально-методичного програмного забезпечення підготовки спортивного резерву.

Козацьке єдиноборство хортинг визнано як вид спорту Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту у 2009 році. Планування процесу підготовки спортсменів за методиками хортингу узгоджено на законодавчому рівні. На сьогоднішній день існує навчально-методичне забезпечення щодо його розповсюдження як національно виду спорту: програма розвитку виду спорту в Україні на 4 роки, вимоги спортивної класифікації, методичні рекомендації та правила проведення і суддівства змагань, навчальні програми для ДЮСШ та гурткової (секційної) роботи для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Проте, окрім навчально-методичних розробок, наукові дослідження щодо обґрунтування оптимальної побудови та контролю застосування тренувальних навантажень різного обсягу і спрямованості на організм спортсменів окремих вікових груп досі не проводились. Це стримує реалізацію належного потенціалу спортсменів в даній спеціалізації і підвищує ризик отримання ними травм, набуття стану перетренованості, тощо. Організація тренувальних занять з окремими віковими групами потребує додаткового науково-методичного забезпечення, а застосування програм підготовки – експериментальної перевірки.

Таким чином, актуальність дослідження продиктована недостатньою вивченістю даного виду спорту з позицій впровадження обсягів тренувальних навантажень для спортсменів окремих вікових груп.

Мета дослідження: Висвітлити обсяги тренувальних навантажень для старшокласників згідно навчальної програми секційної роботи з хортингу в загальноосвітніх навчальних закладах та експериментально перевірити їх ефективність протягом року.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз матеріалів літературних джерел з теми дослідження.
2. Виявити рівень загальної та спеціальної фізичної підготовленості старшокласників, які систематично відвідують секційні заняття з хортингу.
3. Висвітлити обсяги тренувальних навантажень для учнів старших класів згідно навчальної програми секційної роботи з хортингу в загальноосвітніх навчальних закладах.
4. Експериментально перевірити протягом року ефективність впливу зазначених у навчальній програмі обсягів тренувальних навантажень на фізичну підготовленість старшокласників, які займаються у секціях з хортингу.

Об'єкт дослідження: навчально-тренувальний процес учнів старших класів, які займаються у секціях з хортингу.

Предмет дослідження: перевірка ефективності навчальної програми секційної роботи з хортингу для старшокласників протягом року.

Ніколаєв В. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

ФОРМУВАННЯ У ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ ЗАХИСНИХ ДІЙ НА ЕТАПІ ПОЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

На сьогодні у сучасному футболі боротьба за турнірні очки, за результат кожного матчу різко загострилась. За рахунок універсалізації дій футболістів підвищилась інтенсифікація тактичних дій, жорсткішими стали умови боротьби за м'яч з суперниками, що суттєво змінило завдання гравців у матчі. Захисні дії у футболі ведуться значною кількістю гравців. В них окрім захисників та півзахисників приймають участь і нападальні. Це потребує високого рівня організації гри та чіткої взаємодії гравців. Різно зростає в таких умовах значення універсальних гравців, здатних у визначених фазах ефективно виконувати атакуючі та захисні функції.

Труднощі в оволодінні сучасними методами ведення гри у захисті пояснюються насамперед низькою індивідуальною майстерністю більшості гравців, що в свою чергу підтверджує необхідність удосконалення процесу навчання захисним тактичним діям з урахуванням індивідуальних особливостей гравців.

Відставання спортивної майстерності в захисних діях гравців пояснюється рядом причин. Перш за все аналізуючи літературні джерела та статистичні дані по футболу встановлено, що 70% з них приділяють велику увагу грі в атаці. Необхідно відмітити, що на науково методичних семінарах, конференціях велика увага також приділяється проблемам удосконалення атакуючих дій в процесі змагальної діяльності футболістів.

Разом з тим практично всі види статистичних даних під час великих змагань відображають активність та ефективність дій команд-суперниць в атаці (кількість ударів по воротах та їх точність, кількість кутових ударів, час володіння м'ячем і т.д.)

Аналіз літературних джерел і практичного досвіду свідчить про те, що у сучасному футболі організації захисних дій надається підвищене значення. Перш за все, в зв'язку з тим, що кожен гравець футбольної команди, в силу специфіки умов сучасної гри, по черзі виконує захисні та атакуючі дії, ефективність гри в нападі і захисті має однакову цінність для кінцевого результату. Проте засоби та методи удосконалення успішності захисних дій значно рідше стають предметом уваги спеціалістів. Також необхідно зазначити тенденцію постійного відставання тактичної майстерності гри у захисті вітчизняних команд, про що красномовно свідчать результати виступів клубних та збірних команд на європейських та світових аренах [3, 39].

Таким чином, тактика і тактична підготовленість значною мірою впливають на досягнення певного результату і обумовлені специфікою виду спорту та умовами змагальної діяльності.

У спеціалізованій футбольній літературі подається різне розуміння терміну «тактика». Деякі автори стверджують, що під тактикою в спорті необхідно розуміти здатність спортсмена вирішувати завдання, які виникають у процесі змагальної діяльності, найбільш раціональними шляхами і способами в умовах безкомпромісної спортивної боротьби.

Орланджі Ю. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНІКИ СКАНДИНАВСЬКОЇ ХОДЬБИ З ВИКОРИСТАННЯ ІНОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У доповіді розглянуто вплив розробленого комплексу спеціальних вправ на техніку занять скандинавської ходьбою та зміну показників фізичної підготовленості спортсменів. Аналіз техніки відбуватиметься за допомогою візуального спостереження та комп'ютерного аналізу паттерну шага.

Актуальність. Скандинавська ходьба - це технічний вид спорту. За останні роки популярність скандинавської ходьби серед спортсменів значно зросла, проводяться Кубки та чемпіонати, як обласні так і світового масштабу. Нині не лише в Європі, а й в Україні скандинавську ходьбу включають як нову дистанцію у бігових змаганнях та марафонах або поєднують із трейловими забігами. Вимоги до техніки виконання скандинавської ходьби зростають, як слідство, зростає необхідність аналізу техніки та методи її вдосконалення.

Аналіз техніки скандинавської ходьби показує, що в даний час серед людей, які займаються цим видом спорту присутні помилки в техніці, що знижує позитивний вплив на здоров'я та робить заняття не ефективними. У зв'язку з цим становить інтерес досвід використання спеціальних вправ, за допомогою яких техніка скандинавської ходьби відповідатиме міжнародним стандартам [2].

Існують дослідження оздоровчих і відновних ефектів скандинавської ходьби, що вказують на поліпшення функцій опорно-рухового апарату, серцево-судинної і дихальної систем, можливості корекції надлишкової маси тіла і формування витривалості [1].

Метою даного доповіді розглянути дослідження впливу розробленого комплексу спеціальних вправ на техніку занять скандинавської ходьбою та зміну показників фізичної підготовленості спортсменів.

У дослідженнях взяли участь 12 учасників клубу «Scandinavka» у віці від 27 до 50 років. Учасники експериментальної групи (5 людей) відрізнялися від учасників контрольної групи тим, що на заняттях зі скандинавської ходьби практикували впроваджені спеціальні вправи, в той час як у контрольної групи (7 людей) заняття зі скандинавської ходьби проходили за стандартною програмою.

Методика була спрямована на покращення техніки скандинавської ходьби, при цьому кожне навчально-тренувальне заняття тривало 1,5 години. Кожне практичне заняття складалося з трьох частин:

- 1) підготовча частина (13-18 хвилин або 15 ÷ 20% від загального часу заняття), де спортсмени виконували загально-розвиваючі вправи;
- 2) основна частина (35-45 хвилин або 50 ÷ 60% від загального часу заняття) була присвячена ходьбі з палицями для розвитку загальної фізичної підготовленості учасників;
- 3) спеціальна частина (13-18 хвилин або 15 ÷ 20% від загального часу заняття), де спортсмени виконували спеціальні вправи;
- 4) заключна частина (13-18 хвилин або 15 ÷ 20% від загального часу заняття), де спортсмени виконували вправи на розтяжку.

Для чистоти експерименту була проведена порівняльна характеристика показників техніки скандинавської ходьби учасників експериментальної і контрольної груп до проведення експерименту.

Через 2 місяця була виявлена позитивна динаміка покращення техніки, сили і витривалості учасників як в контрольній, так і в експериментальній групі. У контрольній групі достовірно зросли показники швидкісних здібностей, покращився показник гнучкості в плечових суглобах та покращився результат на 1000 метрів, що відображає процес фізичного розвитку силових якостей і витривалості спортсменів. В експериментальній групі з використанням спеціальних вправ було виявлено достовірне підвищення показників техніки скандинавської ходьби, збільшилась амплітуда руху рук вперед та назад за лінію стегна, покращився потітерн шагу та швидкісні здібності спортсменів

ВИСНОВОК

Спираючись на результати дослідження, регулярні заняття скандинавської ходьбою протягом 2 місяців зі впровадженням спеціальних вправ для покращення техніки скандинавської ходьби дозволяють домогтися достовірних швидкісних на силових якостей та покращення техніки.

Список використаних джерел

1. Горелов А. А., Румба О. Г., Кондаков В. А. Анализ показателей здоровья студентов специальной медицинской группы. *Научные проблемы гуманитарных исследований*. 2008. Вып. 6. С. 28–33.
2. Walter C. Nordic Walking: The Complete Guide to Health, Fitness and Fun. New York : Hatherleigh Press, 2009. 208 p.

Ошурков В. О., Захаріна А. Г.

Класичний приватний університет

КОНДИЦІЙНЕ ТРЕНУВАННЯ, ЯК ЗАСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЧОЛОВІКІВ 22-35 РОКІВ

Сучасні тенденції у світовому оздоровчому русі супроводжуються появою нових термінів і понять у сфері цього соціокультурного феномена. Одним з таких понять є фітнес, що одержав за останнє десятиліття широке поширення, зустрічаючись в назвах клубів, оздоровчих програм та ін. При цьому він має саме різне тлумачення і застосування, що веде до термінологічної і методичної плутанини.

Слово «фітнес» має досить широкий спектр тлумачень – придатний, бадьорий, пристосований, здоровий. Найбільш близько за значенням в українській мові є «підготовлений». За своїм цільовим призначенням «фітнес» у більшому ступені відповідає загальноприйнятому у нас в країні поняттю «фізична культура». Однак це широке поняття значною мірою є декларативним, що як би стверджує значимість лише фізичної активності для життя людини.

Концептуальна база «фітнесу» має більш конкретний зміст і є важливою складовою філософії успіху, що припускає необхідність визначеного рівня готовності переборювати життєві труднощі (фізичні, психологічні, емоційні).

У такий спосіб «фітнес» – поняття багатомірне, що включає більш широкий спектр ознак, ніж просто рівень фізичного стану. Загальний фітнес можна визначити як степінь збалансованості фізичного, психічного, соціального станів, які використовують необхідні резерви для забезпечення поточної життєдіяльності.

Першочерговим завданням оздоровчого тренування є підвищення рівня фізичного стану до безпечних величин, що гарантують стабільне здоров'я. Система фізичних вправ, спрямованих на підвищення функціонального стану до необхідного рівня, називається оздоровчим, або кондиційним тренуванням.

В оздоровчому тренуванні (так саме, як і у спортивному) розрізняють наступні основні компоненти навантаження, що визначають його ефективність: тип навантаження, величину навантаження, тривалість (обсяг) і інтенсивність, періодичність занять (кількість разів у тиждень), тривалість інтервалів відпочинку між заняттями.

Але, оздоровчим і профілактичним ефектом, відносно атеросклерозу й серцево-судинних захворювань, володіють лише вправи, спрямовані на розвиток аеробних можливостей і загальної витривалості. Це положення особливо підкреслюється в рекомендаціях Американського інституту спортивної медицини. У зв'язку з цим основу будь-якої оздоровчої програми повинні становити циклічні вправи, аеробної спрямованості.

За ступенем впливу на організм в оздоровчій фізичній культурі (так саме, як і у спорті) розрізняють граничні, оптимальні, пікові навантаження, а також максимальні навантаження. Однак ці поняття, відносно фізичної культури, мають трохи інший фізіологічний зміст.

Граничне навантаження – це навантаження, що перевищує рівень звичної рухової активності. Це та мінімальна величина тренувального навантаження, яка дає необхідний оздоровчий ефект: відшкодування відсутніх енерговитрат, підвищення функціональних можливостей організму та зниження факторів ризику.

Фізичне тренування обумовлює і цілий ряд позитивних фізіологічних змін, у сукупності приводить до різкого зниження рівня факторів ризику ішемічної хвороби серця.

Таким чином, можна зробити висновок, що найбільш сприятливий ефект фізичного тренування на фактори ризику ІХС досягається в тому випадку, якщо використовувані фізичні навантаження викликають зростання фізичної працездатності людини, тобто фізичне тренування для даного контингенту носить розвиваючий характер.

Перспективні дослідження в цій області повинні забезпечити можливість тонкого диференціювання величини фізичного навантаження в залежності від стану серцево-судинної функції людини

Палчинська Л. Р.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Білан Д. А.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У сучасному світі проблеми національної безпеки та військової політики виникли в окремих галузях політології та політичної діяльності, значення яких постійно зростає. Саме існування та розвиток людини, суспільства, держави залежить від рівня національної безпеки та ефективності військової політики. Процеси глобалізації, зміцнення єдності світу з поглибленням його національного різноманіття, революція у військовій сфері призвели до зміни характеру загроз і небезпек для людства, окремих націй і держав, що вимагає нових підходів до глобальної, міжнародної безпеки.

Поява нових загроз і пріоритетів забезпечення національної безпеки впливають на кардинальні зміни в системах національного, регіонального, глобального рівнів і вимагають визначення ступеня впливу цих змін на національну безпеку України.

Протистояти новим небезпекам можна лише за найтіснішої взаємодії всіх сил і структур для забезпечення національної безпеки. Необхідно усвідомити, що національна безпека більше не є особливою прерогативою лише тих органів, які традиційно вважаються відповідальними за неї. До системи національної безпеки необхідно залучати нових суб'єктів, наприклад, медичні та гуманітарні служби, державну та місцеву владу, представників бізнесу та інфраструктури, ЗМІ. Усі ресурси мають бути об'єднані разом і ефективно використані у всіх сферах [2, с. 12].

Безпека держави відображає стан захищеності державних інтересів незалежних країн. На розуміння поняття національної безпеки впливають історико-політичний досвід держав, характер політичних режимів, специфіка міжнародної ситуації в конкретний історичний період, цілі зовнішньої та військової політики та інші чинники.

Законодавчо-правову основу забезпечення національної безпеки України становлять Конституція України, Закони України «Про національну безпеку України», «Про інформаційну безпеку України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про службу безпеки України» тощо, а також інші нормативно-правові акти державних органів влади й управління; міжнародні договори й угоди, укладені чи визнані Україною [1, с. 125-126].

Одним із завдань Кабінету Міністрів України є здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони відповідно до законодавства Рада національної безпеки і оборони України. Кабінет Міністрів України забезпечує виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України, введених в дію указами Президента України, відповідно до положень Конституції України.

Секретаріат Кабінету Міністрів України реагує на звернення дорадчих, дорадчих та інших допоміжних органів і служб, утворених Президентом України, надає їм інформацію, необхідну для виконання покладених на них завдань.

Члени Кабінету Міністрів України, керівники інших органів виконавчої влади за погодженням з Прем'єр-міністром можуть включатися до складу дорадчих, дорадчих та інших допоміжних органів і служб, які утворюються Президентом України для здійснення ними повноважень, а також брати участь у роботі таких органів і служб на громадських засадах [3, с. 141].

Підводячи підсумок, можна сказати, що національна безпека – це специфічний ступінь захисту важливих цінностей, інтересів, прав особи, соціальних груп, усього суспільства і держави, зокрема національних цінностей, і ідентичність від широкого кола зовнішніх і внутрішніх загроз політичного, економічного, військового, екологічного, технологічного, інформаційного, культурного та іншого характеру.

Національна безпека України тісно пов'язана з визначенням її національних інтересів, що відображають найвищі інтереси суспільства.

Нагальна потреба побудови власної системи національної безпеки в нових умовах зробила цю проблему для України однією з найактуальніших. Необхідність її створення була зумовлена, по-перше, змінами, що відбувалися в самій Україні; по-друге, необхідність об'єктивного визначення місця України в міжнародному співтоваристві; по-третє, постійна необхідність виявлення та оцінки реальних і потенційних загроз безпеці України з метою визначення конкретних шляхів і засобів їх запобігання; по-четверте, зростання глобальних загроз (виснаження природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища тощо).

Список використаних джерел

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : вибр. наук. праці. Київ : НІСД, 2016. 528 с.
2. Глобальна та національна безпека : підручник / авт. кол. : В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк та ін. ; за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
3. Гончаренко О. М., Лисицин Е. М., Вагапов В. Б. Поняття національної безпеки в контексті національних інтересів України. *Наука і оборона*. 2002. № 1. 325 с.

Панов С. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

ОЦІНКА ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ І ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Сьогодні волейбол – це одна з найпопулярніших і видовищних ігор. Для успіху у професійному спорті спортсмен вивчає та освоює тактику гри, досконально вивчає правила та можливості тієї чи іншої позиції у грі. Однак, перш за все необхідно мати хорошу фізичну підготовленість та фізичні чи біологічні дані.

Відомо, що фізична підготовленість волейболіста є одним із факторів, які зумовлюють ефективність командної гри, групової та індивідуальної техніко-тактичної роботи. Який би технічності не мав би волейболіст, йому не досягти успіху, без хорошої та різнобічної фізичної підготовленості.

В першу чергу, тому що кожен ігровий епізод вимагає вирішення конкретного завдання кількома волейболістами одночасно. Саме з цією метою їм необхідно бути узгодженими у швидкості, просторового орієнтування та швидкості реакції ігрових дій.

Також у волейболі кожен гравець команди має вміти своєчасно та точно оцінити ігрову ситуацію, прийняти правильні рішення та у певний час встигнути їх реалізувати. Тому розглядаючи техніко-тактичну ефективність волейболістів, ми перш за все приділяємо увагу на швидкісні здібності, тому що було виявлено, що недостатньо розвинена швидкість реакції на м'яч, партнера, суперника (тобто об'єкт, що рухається) тягне за собою завжди низьку швидкість ухвалення рішення (вибору).

Оскільки волейбол стає більш атлетичним видом спорту, насиченим активністю боротьби під кільцем, величезною кількістю стрибків, пересування і т.п., то наявність швидкісно-силової підготовленості – це вже невід'ємна якість волейболіста професіонала.

Але разом зі швидкістю значне місце у системі фізичної підготовки юних волейболістів має бути відведено вихованню м'язової сили. Розвиток сили у юних волейболістів (хлопчики та дівчатка) перебувають у тісному зв'язку з віком. Перш ніж розвивати спеціальну силову підготовку юних волейболістів необхідно приділити увагу для розвитку загальної сили.

Також для фізичного розвитку спортсменів у волейболу слід розвивати їх спритність рухів. Розвиток спритності рухів у волейболістів – це процес вдосконалення складних за координацією рухових дій, і головним чином, здатності в короткий термін перебудовувати власну рухову діяльність відповідно до мінливих ситуацій гри та володіння своїм тілом у беззаперечному становищі.

Така фізична якість, як гнучкість також дуже важлива для фізичного розвитку юних волейболістів. Вона дозволяє робити різноманітні рухові дії з необхідною амплітудою. Гнучкість обумовлена еластичністю м'язів та зв'язок, та використовується при виконанні всіх технічних прийомів цієї гри.

Тому ми вважаємо, що при фізичному розвитку юних волейболістів слід приділяти увагу всім фізичним якостям без винятку.

Пенчук І. Л.

Класичний приватний університет

СТЕП-АЕРОБІКА У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ: ВАЖЛИВІСТЬ В ОПТИМІЗАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

Рухова активність виконує біологічну роль у підтримці життєво-важливих функцій організму людини і її фізичного здоров'я в цілому. У сучасному світі спостерігається прогресуюча гіподинамія серед дітей шкільного віку, зокрема підлітків, тому оздоровчо-рекреаційна рухова активність стає необхідною складовою для їх повноцінного розвитку.

За результатами численних наукових досліджень регулярні заняття фізичними вправами позитивно впливають на захисні сили організму, попереджають виникнення хронічних захворювань, покращують психоемоційний стан та когнітивні функції. Також полегшується виконання багатьох завдань у повсякденному житті та уможливорюється подальша спортивна та рекреаційна діяльність дитини. До таких ефективних оздоровчо-рекреаційних рухових вправ належить степ-аеробіка.

Розроблена в 90-х роках минулого століття відомою американською тренеркою з фітнесу Джинною Міллер степ-аеробіка є тренуванням в атлетичному стилі на спеціальних платформах висотою від 10 до 30 см. Величина навантаження в заняттях степ-аеробікою варіюється залежно від обраної висоти платформи, темпу і складності виконуваних рухів, кількості стрибків (індекс імпульсивності), використання різного роду обтяжень (гантелей, поясів, накладок і т. д.) [1].

Степ-аеробіка може бути оптимальним видом оздоровчо-рекреаційної рухової активності через свій комплексний сприятливий вплив на тіло дитини, а саме на опорно-руховий та вестибулярний апарат, серцево-судинну, дихальну і нервову системи. Завдяки специфіці степ-аеробіки, яка полягає в поєднанні базових вправ з танцювальними рухами, з урахуванням музичності та ритміки, підвищується руховий досвід підлітка, а груповий характер занять забезпечує покращення його психоемоційного стану.

Список використаних джерел

1. Белікова Н. Оздоровлення студентів спеціальної медичної групи засобами аеробних фітнес-програм. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 1. С. 31–34.

Пінчук С. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Воскобойник Т. А.

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ

Провідне місце в процесі фізичного виховання займають спортивні ігри, тому що, крім розвитку фізичних якостей, заняття спортивними іграми сприяють усуненню психоемоційної напруженості та розвитку особистісних психічних якостей. У процесі занять ігровими видами спорту удосконалюються емоційна стійкість, оперативна пам'ять та мислення, рішучість, сенсомоторна координація; поліпшуються обмін речовин та діяльність усіх систем організму; розвиваються увага, периферичний і глибинний зір; виховуються культура рухів і поведінки, почуття дружби, колективізму; формуються організаторські навички тощо. При цьому створюються сприятливі умови для розвитку комунікативних здібностей. Вивчення і аналіз навчальних програм свідчить про наявність тенденції зростання ролі спортивних ігор у фізичному вихованні школярів, що проявляється у збільшенні обсягу часу та у розширенні вікового діапазону тих, хто навчається різних видів спортивних ігор. Так, навчальна програма 1993 року рекомендувала вивчати матеріал зі спортивних ігор з 5-го класу. Варто зауважити, що з 5 до 7-го класу учні вивчали дві спортивні гри на вибір: волейбол, футбол, баскетбол, гандбол (ручний м'яч), а починаючи з 8-го класу – одну. Програми 2001 та 2005 років передбачали вивчення навчального матеріалу з вищезазначених спортивних ігор за вибором уже з 1-го класу – футбол, з 2-го класу – баскетбол, з 4 і 5-го класів – гандбол (ручний м'яч) та волейбол відповідно. Навчальна програма 2009 року відрізняється тим, що загальноосвітній навчальний заклад формує самостійно зміст предмету «Фізична культура» з варіативними модулями (темами).

Спортивні ігри широко застосовуються в рекреаційній діяльності й оздоровчому тренуванні. Крім оздоровчого ефекту, вони супроводжуються зміною середовища діяльності, різноманітністю ситуацій, рухів, приносять задоволення, забезпечують активний відпочинок. Якщо ігри проводяться просто неба, на обладнаних майданчиках у паркових і лісових зонах або на березі водоймища, їх оздоровчо-рекреаційний вплив посилюється за рахунок позитивного ландшафтного ефекту. Спортивні ігри, що використовуються в оздоровчому тренуванні, розвивають швидкісно-силові якості, спритність, спеціальну витривалість до роботи зі змінною інтенсивністю, пам'ять, органи відчуття (особливо зір). Одночасно спортивні ігри активізують діяльність нервової системи та внутрішніх органів, підвищують загальну фізичну працездатність.

Під час спортивно-ігрової діяльності збільшується рухова активність учнівської молоді, що запобігає захворюванню серцево-судинної системи. Якщо в зовсім недавньому минулому велика роль у виникненні захворювань серцево-судинної системи надавалася рівню холестерину, величині артеріального тиску і курінню, то сьогодні численні дослідження українських учених довели провідну роль гіподинамії у патогенезі захворювання. Вірогідність захворювання серця у людей, які ведуть активний спосіб життя, набагато нижче в порівнянні з особами, що мало рухаються. Дослідження показали, що додаткова рухова активність (витрата енергії 2000 ккал на тиждень) поряд із високим рівнем кардіо-респіраторної підготовленості є основними факторами профілактики захворювань серця і загальної смертності. Фізична діяльність (спортивно-ігрова) покращує функцію не тільки самої м'язової системи, а й усіх життєво важливих органів, включаючи серцевий м'яз. Цей вплив реалізується завдяки включенню рефлексів із м'язів на внутрішні органи.

Таким чином, можна зробити висновок, що фізичне виховання підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності є невід'ємною частиною фізичної культури і покликане для збереження й зміцнення здоров'я, розвитку життєво необхідних фізичних якостей, рухових умінь та навичок, формування здорового способу життя, моральних і вольових якостей особистості, використання природних сил для зміцнення здоров'я учнівської молоді.

Поволоцький В. М.

ЗПО «Центр творчості дітей та юнацтва Олександрівського району»

Зорба С. С.

Класичний приватний університет

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9–10 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ТХЕКВОНДО

Тхеквондо – науково обґрунтований спосіб використання свого тіла в цілях самооборони, що дозволяє в результаті інтенсивних фізичних і духовних тренувань незвичайно розширити діапазон індивідуальних можливостей людини. Тому розвиток координаційних здібностей є найважливішим питанням на сьогоднішній день. Без чіткої техніки виконання, без визначеної цілеспрямованості спеціальних вправ, які використовують хлопці 9 – 10 років на заняттях з тхеквондо, без здійсненої побудови ефективних комплексів вправ для розвитку рівноваги та її впровадження у тренувальний процес не буде ніяких результатів у спорті.

У зв'язку із цим виникає потреба в розробці та організації таких форм оздоровчих занять з елементами тхеквондо які били б цікавими та відповідали інтересам і потребам даної групи населення.

Спортивно-оздоровчі заняття східними єдиноборствами (тхеквондо) ставляться до числа ефективних засобів оздоровлення дітей. Для залучення до спортивно-оздоровчих занять по тхеквондо великого числа дітей необхідно комплексне використання різноманітних вправ, адекватних стану здоров'я, рівню фізичної підготовленості та індивідуальних особливостей дитини.

Дітям цікавий даний вид спорту, але існує об'єктивна причина яка не дозволяє кожному займатися цим мужнім, але травмо-небезпечним видом спорту. Це слабкий рівень координаційних здібностей.

Діти що займаються тхеквондо можуть на особистому прикладі зрозуміти, як важливе воно для здоров'я, та розвитку координаційних рухів. Характерні для занять тхеквондо велика кількість повторень в комплексних справах розвивають тонку мускулатуру. Такі м'язи розташовуються ближче до кровоносних судин і, таким чином, досягається велика витривалість і працездатність.

Унаслідок тренувань нормалізується вага тіла, спостерігається збільшення м'язової тканини у худих і втрата жирових тканин у повних. Заняття тхеквондо досить інтенсивні – в середньому витрачається понад 600 калорій на годину.

Регулярні тренування пов'язані з систематичним розігріванням м'язів і зв'язок, що стимулює кровообіг. Виконання вправ розвивають рухливість суглобів, еластичність сухожилля і зв'язок, що також допомагає уникати травм на тренуваннях. В кінці тренування слід виконувати вправи, нормалізуючи об'єм крові в м'язах після важкої роботи. Якщо цього не робити, то виникає відчуття дискомфорту та задерев'янілості.

Методика розминки, виконання дихальних вправ – це ще одна група прикладів ефективного включення досягнень біомеханіки і фізіології в систему підготовки в тхеквондо.

Зважаючи на явні переваги цього виду спорту (володіння прийомами самозахисту, отримання задоволення від занять як найдавнішим мистецтвом), здається цілком закономірним, що з часом тхеквондо стає невід'ємною частиною життя не тільки дітей а і підлітків та дорослих.

Прощенко Р. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ШВИДКІСНО-СИЛОВОЮ ПІДГОТОВКОЮ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ

Досягнення високих спортивних результатів в сучасному футболі неможливо без якісної підготовки юного резерву. Успіхи будь-якої футбольної команди, в тому числі і юнацької, визначаються в основному трьома факторами: технікою гравців, тактикою і загальним станом кожного гравця (фізичним, морально-вольовим, психологічним і т.д.).

Високотехнічний і тактично грамотний гравець ніколи не зможе повною мірою продемонструвати свою майстерність, якщо через погану фізичну підготовленість він рідко опановує м'ячем, повільно пересувається по футбольному полю, слабо б'є по м'ячу. Прояв м'язової сили і швидкості в грі сприяють повній реалізації технічної та тактичної арсеналу футболіста.

Вивчення літературних джерел та узагальнення досвіду спортивного тренування юних футболістів у віці 15-17 років, свідчить про невирішених питаннях управління їх швидкісно-силовою підготовкою. У сучасній

методичній та науковій літературі більш детально розроблена методика розвитку швидкісно-силових якостей у дорослих футболістів. При цьому, наявні результати наукових досліджень та методичні рекомендації носять загальний характер, без урахування відмінностей юнацького та дорослого організмів.

Результати проведеного дослідження дозволили визначити педагогічні умови, необхідні для ефективного управління швидкісно-силовою підготовкою юних футболістів. До них відносяться: ретельний відбір дітей і збереження їх протягом усього терміну навчання футболу (1 рангове місце); наявність якісної матеріально-технічної бази для юних футболістів (2 місце); диференціація та індивідуалізація в процесі швидкісно-силової підготовки юних футболістів (3 місце); проведення заходів для зростання методичної майстерності тренерів з проведення швидкісно-силової підготовки з юними футболістами (4 місце); раціональне використання часу, який виділяється на швидкісно-силову підготовку (5 місце); оптимальне співвідношення засобів швидкісно-силової підготовки юних футболістів (6 місце); підбір найбільш ефективних засобів швидкісно-силової підготовки для юних футболістів (7 місце); підтримання здорового морально-психологічного клімату у футбольній команді (8 місце); методичне забезпечення швидкісно-силової підготовки (9 місце); наявність тренажерів, гир, гантелей, штанги та інших засобів для розвитку швидкісно-силових якостей юних футболістів (10 місце).

Оцінка рівня фізичної підготовленості на початку дослідження показувала, що абсолютна більшість юних футболістів мала хорошу фізичну підготовленість, однак показники розвитку швидкісно-силових якостей, вимагали корекції. Аналіз динаміки фізичних якостей за результатами виконання, вправ свідчить про погіршення показників швидкісної витривалості на початку сезону 2018 року. Особливо значне зниження спостерігалось на початку перехідного періоду, про що свідчать показники бігу на 400 м ($59,8 \pm 1,8$).

Показники сили ніг знижені, починаючи з середини підготовчого періоду, що видно за результатами виконання вправи присідання зі штангою 60 кг ($8,9 \pm 0,06$) та стрибками у гору ($28,1 \pm 0,09$).

Результати в бігу на 100 м свідчать про низькі показники швидкості на початку ($12,4 \pm 0,03$). Таким чином, отримані результати свідчать, що на початку дослідження, юні футболісти не можуть перебувати на „піку» спортивної форми.

Аналізуючи показники фізичної підготовленості юних футболістів на початку дослідження виявлено їх зниження в кінці підготовчого періоду, що свідчить про погіршення-працездатності. Таким чином, проведений аналіз початкового рівня фізичної підготовленості свідчить про недостатній розвиток швидкісно-силових якостей у юних футболістів.

Результати проведеного педагогічного експерименту свідчать про ефективність розробленої програми швидкісно-силової підготовки юних футболістів. Проведені заходи з тренерським складом щодо підвищення рівня методичної підготовленості в питаннях організації швидкісно-силової підготовки юних футболістів дозволили підвищити їх професійний.

Радіца Д. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

ВИКОРИСТАННЯ БІГОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ЛЕГКОАТЛЕТІВ З БІГУ НА 400 МЕТРІВ З БАР'ЄРАМИ

Актуальність. В наші часи методика тренування спортсменів легкоатлетів з бігу на 400 метрів з бар'єрами не дуже відповідає сучасним потребам підготовки та недостатньо ефективна для розвитку бігових якостей спортсмена, які є одним із важливих факторів зросту результату спортсмена. На це впливають такі фактори, як недостатнє фінансування легкої атлетики, яке не дозволяє проводити усі потрібні навчально-тренувальні збори, недостатня кількість змагань в межах країни, невисокі спортивні результати спортсменів України, будівництво тренувального циклу спортсмена лише на основі великої кількості ЗФП, відсутність рекомендацій по оптимальній кількості бігових навантажень у різні періоди тренувального циклу.

Мета: наукове визнання ефективності методики використання бігових навантажень для розвитку фізичних якостей спортсмена та підвищення результатів.

Завданням дослідження виявлення вдосконалення методики тренування кваліфікованих легкоатлетів на основі розвитку спеціальної витривалості, витривалості та розвитку швидкісних якостей спортсмена за допомогою бігових навантажень.

Об'єкт дослідження: цикл підготовки спортсменів легкоатлетів.

Предмет дослідження: аналіз бігових навантажень у підготовці висококваліфікованих легкоатлетів з бігу на 400 метрів з бар'єрами.

Методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення науково-методичної літератури); педагогічні (спостереження); соціологічні (бесіда, усне опитування); медико-біологічні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що *вперше*:

– одержано нові дані про особливості показників спеціальної фізичної підготовленості спортсмена за допомогою удосконалення тренувального циклу спортсмена біговими навантаженнями, які впливають на розвиток швидкісно-силових якостей спортсмена та спеціальну витривалість.

Доповнено дані про ефективні методики тренування спеціальної витривалості, швидкості та технічної підготовки спортсмена. Виявлено оптимальну структуру і дієві підходи до управління тренувальним процесом висококваліфікованих легкоатлетів у змагальному періоді підготовки до основних змагань.

Набули подальшого розвитку загальні наукові уявлення про ефективні підходи до управління тренувальним процесом висококваліфікованих легкоатлетів у період безпосередньої підготовки до основних змагань; знання про ефективні моделі тренувального процесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні й упровадженні в практику тренувального процесу легкоатлетів-бар'єристів моделі тренування, що реалізується під час безпосередньої

підготовки до основних змагань, а також у визначенні ефективної програми підвищення спортивного результату спортсмена.

Особистий внесок здобувача полягає у теоретичному розробленні й обґрунтуванні основних ідей, визначенні актуальності обраної теми, мети, завдань; аналізі та систематизації інформації літературних джерел; науковому обґрунтуванні моделі управління тренувальним процесом бар'еристів у період підготовки до основних змагань; формулюванні висновків і практичних рекомендацій; оформленні та написанні тексту роботи.

Результатами різних досліджень близьких до даної теми (В.Г. Алабин, М.И. Долгий, А.В. Карасев, В.В. Степанов, М.М. Майшутвич, С. Gevat) вказують на те, що спортивний результат з бігу на 400 метрів з бар'єрами залежить від рівня розвитку спеціальної витривалості. Однак, в наші часи у науково-методичній літературі не представлені ефективні способи розвитку цієї фізичної якості. В підготовці легкоатлетів на 400 метрів з бар'єрами найефективнішим способом розвитку спеціальної витривалості є бігові навантаження. В останні часи при плануванні фізичних навантажень використовується класифікація вправ, заснована на врахуванні механізмів енергозабезпечення м'язової діяльності. Така класифікація ділить бігові навантаження на чотири зони: алактатно-анаеробну, анаеробно-гліколітичну, змішану анаеробно-аеробну та аеробну (Н.И. Волков, А.Л. Новиков, М.Р. Смирнов).

Проаналізовані джерела розповідають тільки про те, як підвищити спеціальну витривалість спортсмена. Оскільки підготовка спортсмена легкоатлета включає в себе не тільки спеціальні витривалість, а й розвиток швидкісних даних спортсмена, загальної витривалості, технічної підготовки, то в магістерській роботі будуть розглянуті різні бігові навантаження для підвищення усіх якостей, потрібних для покращення результату спортсмена бар'єриста.

Ржеутський І. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. — старший викладач Воскобойник Т. А.

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА РОЗВИТОК РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Знижена рухова активність, обмеження функцій шкільного розпорядку негативно впливають на гармонійний фізичний розвиток, рухову підготовленість школярів, на їхній стан здоров'я. Тому виникає потреба пошуку засобів і методів збільшення рухової активності школярів. Сучасна наука переконливо підтверджує ту істину, що дефіцит руху, не кажучи вже про відсутність чинників рухливості, різко пошкоджує будь-яку живу систему, в тому числі і людський організм. І навпаки, оптимальне рухове навантаження для підростаючого покоління є універсальним чинником здоров'я. Біологічне значення руху в ранньому онтогенезі не обмежується тільки освоєнням більш широкого діапазону рухових навичок. Дитина, якій з першого дня народження була забезпечена необхідна м'язова свобода, не тільки швидше поповнює арсенал динамічних стереотипів, доцільніше реагує на мінливу обстановку, починає відчувати своє тіло як слухняний руховий інструмент, але і органічніше вписується у навколишній світ, значно випереджає однолітків як у психологічному, так і в інтелектуальному розвитку.

Видатний фізіолог Н.В. Веденський вказував на те, що кожен молодий організм у нормальних умовах таїть у собі величезний запас сил і задатків. Зазвичай лише частина цих сил і задатків дійсно проявляється і утилізується в подальшому житті, причому в більшості випадків лише незначна частина. Нагальне питання полягає в тому, щоб по можливості повніше використовувати той багатий запас сил, який закладено в нашу організацію.

Встановлено, що дефіцит рухової активності молодого організму (7-25 років) сьогодні становить 60-75% від необхідної для підтримки нормального рівня здоров'я та фізичних кондицій. Це, в свою чергу, призводить до помітного зниження фізичної працездатності молодих людей. Дослідження показують, що діти з низькою руховою активністю мають високий рівень захворюваності внаслідок зниження загального імунітету. А це, в свою чергу, веде до передчасного старіння організму людини, ранньої втрати працездатності.

Світовий досвід показує, що фізкультурно-оздоровча робота серед підростаючого покоління, дозволяє, крім зміцнення здоров'я, формувати у молодих людей навички здорового способу життя і тим самим виступати в якості профілактики негативної поведінки в суспільстві.

Найважливішим положенням оздоровчої фізичної культури дитини на всіх етапах життя в сім'ї, дошкільному дитячому закладі і школі повинні стати прогресуюче здоров'я та постійне відповідність фізичної підготовленості, фізичного розвитку вмотивованій потребі в русі.

Недостатність рухів викликає цілий комплекс функціональних і органічних змін і хворобливих симптомів, що відзначаються майже у всіх органах і системах, які можна об'єднати під терміном «гіпокінетична хвороба». При цьому відбувається неузгодженість взаємодії як окремих систем між собою, так і організму в цілому із зовнішнім середовищем.

При низькій руховій активності зменшуються гормональні резерви, відносна недостатність яких знижує загальну адаптаційну здатність організму. Під нормою рухової активності в дитячому віці визнана така величина, яка повністю задовольняє їхню біологічну потребу в рухах, відповідає можливостям зростаючого організму, сприяє його розвитку і зміцненню здоров'я.

Заняття фізичною культурою дозволяють забезпечити максимальну потребу дітей різного вікового періоду розвитку в рухах, надає їм можливість якнайкраще реалізувати свої потенційні здатності, досягти високого рівня розвитку рухових здібностей. Що, у свою чергу, характеризує їхні підвищені можливості самореалізації в професійній і соціальній діяльності та життєдіяльності загалом. Отже, всі аспекти, що стосуються розвитку рухових здібностей школярів мають велике значення як для самих учнів, так і для тих, хто забезпечує цей процес у загальноосвітньому навчальному закладі, а саме, вчителів фізичної культури.

Розумовський В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Воскобойник Т. А.

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СПОРТСМЕНІВ ДЗЮДОЇСТІВ 12–13 РОКІВ

Актуальність даної проблеми є в тому, що розробка та впровадження нових технологій підвищення ефективності тренувального процесу є необхідною умовою для досягнення успіхів у сучасному спорті.

Практика розвитку боротьби дзюдо постійно вимагає конкретних науково обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності навчально-тренувального процесу та змагальної діяльності спортсменів.

Удосконалення процесу підготовки кваліфікованих спортсменів неминуче пов'язане з пошуком оптимальних шляхів підвищення фізичної працездатності. Вона є фундаментом для розвитку рухових якостей, становленню техніко-тактичної майстерності та інших сторін підготовки, що сприяють реалізації індивідуальних здібностей і потенційних рухових можливостей спортсмена.

Прояв високої працездатності дзюдоїстів в умовах спортивних змагань багато в чому визначається рівнем розвитку спеціальної витривалості, і зокрема її анаеробного і аеробного компонентів. Великого значення набуває і компонент швидкісно-силових якостей.

Розвиток та вдосконалення провідних якостей дзюдоїстів може бути забезпечено спеціальним підбором тренувальних засобів і методів, а також шляхом суворої регламентації параметрів фізичного навантаження. Ретельно підібрані та науково обґрунтовані плани підготовки дозволять підвищити ефективність тренувального процесу, а також уникнути зайвих витрат часу, сил і матеріальних засобів, низької якості навчально-тренувальної роботи, стихійності в діях тренера і спортсменів.

Результати дослідження розширюють теоретичні знання в основі пріоритетних шляхів використання кругового тренування в навчально-тренувальних заняттях з спортсменами 17–18 років, які займаються дзюдо. Вкладом в практику є розробка комплексів спеціальних вправ кругового тренування для розвитку спеціальних рухових якостей – витривалості.

Методичною основою «кругового тренування» є багаторазове виконання певних рухів, в умовах точного дозування навантаження і точно встановленого порядку його зміни і чергування з відпочинком. Тому кругове тренування являє собою організаційно-методичну форму занять фізичними вправами, які направлені, в основному, на комплексний розвиток рухових якостей.

Дослідження, які підтверджують ефективність її застосування в навчально-тренувальному процесі, напрям її навчального та тренувального впливу, залишаються актуальними і сьогодні. Тому велике значення має подальша розробка засобів і методів навчально-тренувального процесу спортсменів.

Впровадження розробленої методики в навчально-тренувальний процес спортсменів сприяє покращенню загальної та спеціальної підготовки тих, хто займається дзюдо.

Сучасні правила спортивної боротьби, відносно короткий період часу ведення поєдинку, необхідність забезпечення результативності технічних дій при високому темпі ведення сутички та протидії суперника – ці та інші фактори визначають формування специфічної структури підготовленості спортсменів.

Зміни правил змагань, що торкнулися, перш за все активності ведення поєдинку, змінили модель змагальної діяльності в дзюдо і вплинули на структуру фізичної підготовленості. Змагальна діяльність у сучасному дзюдо придбала повторно інтервальний алгоритм, закріплений у змінах правил змагань, стимулюючих до підвищення видовищності та інтенсифікацію поєдинку.

Рябой Д. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Воскобойник Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ ПЕРЕД ЗМАГАННЯМИ

Прогрес сучасного футболу пов'язаний з удосконаленням методики підготовки кваліфікованих спортсменів та забезпечення рівня їх підготовленості у відповідності з вимогами змагальної діяльності. В теоретичному аспекті змагальна діяльність футболістів – це вирішення оперативних задач, які виникають в процесі взаємодій з партнерами і протидії суперникам. При цьому важливого значення набуває вміння приймати рішення, які б дозволили найбільш раціонально застосовувати доступну гравцям сукупність дій.

В змагальну діяльність необхідно включати основний арсенал техніко-тактичних дій, оволодіння якими дозволило футболістам максимально використати у грі свою технічну оснащеність, спеціальні якості і здібності, тактичну майстерність і теоретичні знання.

Під технічною оснащеністю необхідно розуміти використання спортсменами у грі доцільної кількості різноманітних технічних прийомів, які б сприяли вирішенню завдань, що виникли в конкретному ігровому епізоді. Зі спеціальних якостей, які необхідні футболістам у грі, виділяють витривалість, швидкість, спритність, силу, гнучкість. Необхідно підкреслити, що вплив зазначених якостей на досягнення високого спортивного результату дуже неоднорідний і залежить від багатьох факторів, зокрема, від амплуа гравця.

Змагальну діяльність можна уявити як систему застосування доцільних тактичних дій. Тактичні дії повинні будуватися у відповідності з тактичними знаннями і технічними навичками з рівнем розвитку фізичних здібностей і психологічних якостей.

Змагальна діяльність спортсмена має свій внутрішній образ у вигляді системи застосування доцільних тактичних дій. Тактична дія, яка спрямована на оптимальний успіх, повинна будуватися у відповідності з тактичними знаннями, технічними навичками, рівнем розвитку фізичних можливостей, вольових якостей, швидкості реакції та іншими компонентами.

Тактична організованість у діях команди досягається за рахунок чіткого розподілу функцій (ігрова спеціалізація – воротар, крайні та центральні захисники, гравці середньої лінії, крайні і центральні нападники) між окремими футболістами та поєднанням ігрових спеціалізацій в певний ряд, у певну систему. Під системою у футболі необхідно розуміти таке розташування гравців, яке б могло забезпечити можливість оптимального маневру в захисті та в нападі у відповідності з індивідуальними особливостями гравців.

Серйозну увагу необхідно надавати і теорії, адже високий рівень спеціальної майстерності гравців залежить і від теоретичних знань. Метою теоретичного навчання тактиці є засвоєння певної суми знань, які б включали сучасні тенденції розвитку футболу, тактичні знання, вміння, навички і відповідний рівень тактичного розуміння гри. Отже, змагальна діяльність – складний педагогічний процес, спрямований на досягнення ефективного застосування технічних прийомів на фоні постійних змін ситуації за допомогою тактичних дій, як раціональної форми організації діяльності футболістів для здобуття перемоги над суперником.

Важливу роль в управлінні підготовкою футболістів відіграють вивчення закономірностей росту і формування організму, вдосконалення рухових та вегетативних функцій, енергетичного обміну, працездатності. В цих умовах зростає роль тренера, який за допомогою знань про вікові особливості організму, приймаючи за основу закони спортивного вдосконалення та враховуючи індивідуальні темпи розвитку, формує здібності футболістів.

Таким чином, можна говорити про необхідність створення нового напрямку інноваційних перетворень у системі виховання спортивних резервів у футболі, реалізація якого істотно розширить можливості покращення багаторічної спортивної підготовки, забезпечить формування нового покоління спортивної еліти, що володітиме істотно більшими можливостями для спортивного вдосконалення, ніж його попередники.

Светлічна А. С., Захаріна А. Г.

Класичний приватний університет

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА OUTDOOR ФІТНЕСУ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ ПЕРШОГО ПЕРІОДУ ЗРІЛОГО ВІКУ

Аналіз науково-методичної літератури показав, що систематичні заняття фізичними вправами сприяють зниженню професійних захворювань, підвищенню продуктивності праці, поліпшенню самопочуття, зниження рівня стомлюваності, підвищення творчої активності та тривалості працездатного віку, знімають нервово-психічне перенапруження, покращують процес метаболізму і кровопостачання тканин і органів, удосконалюють компенсаторно-приспосувальні механізми.

Не випадково заняття фізичною культурою осіб зрілого віку отримали в останні роки значний розвиток. За цей період накопичено достатньо великий фактичний матеріал, що свідчить про безсумнівну позитивний вплив систематичних занять фізичними вправами і дозволяє розглядати їх як потужний засіб збереження здоров'я. Однак, незважаючи на зусилля дослідників в пошуку нових підходів до організації та проведення методик фізкультурно-оздоровчих занять з чоловіками зрілого віку, бажаний результат поки не досягнутий.

Наявний зарубіжний досвід щодо створення та реалізації таких програм, складовою частиною яких є рухова активність, намічає широку перспективу для збереження здоров'я і зниження показників захворюваності населення. В результаті таких розробок встановлена роль рухової активності в способі життя сучасної людини, низький рівень якої розглядається в якості одного з факторів, що обумовлюють зниження працездатності. Сформульовані загальні принципи використання фізичних вправ, вивчена ефективність програм занять з акцентованою оздоровчою спрямованістю при різних в них співвідношеннях об'єму і потужності фізичних навантажень, кратності занять.

В даний час комерціалізація сфери фізкультурно-оздоровчих послуг сприяла появі найрізноманітніших авторських технологій, оцінити які найчастіше досить складно через відсутність інформації про їх наукову основу. Необхідна їх систематизація, аналіз можливості застосування для оптимізації рухової активності чоловіків першого періоду зрілого віку.

М.В. Дутчак вважає, що значним резервом для залучення кожної людини до рухової активності можна назвати підвищення різноманітності та якості послуг спортивно-оздоровчої індустрії, використання комп'ютерних технологій, сучасних засобів комунікації, діагностичних та тренажерних комплексів. Форми та види рухової активності повинні бути привабливими для людей та зручними у використанні.

Автор наголошує, що індивідуалізація діяльності з використання рухової активності для ведення здорового способу життя, її максимальне наближення та специфікація відповідно до потреб кожної особистості має становити основу сучасних технологій фізкультурно-оздоровчої роботи. Намагання підвести все населення під єдині стандарти є невиправданим. Кожна людина повинна мати можливість обрати ту форму та вид рухової активності, від яких вона отримує «радість м'язової діяльності» та задоволення. Крім того, неприпустимим є нав'язування певного виду рухової активності, особливо людям зрілого віку.

Велику роль в організації активного відпочинку та фізкультурно-оздоровчих занять під час дозвілля відіграють профспілки, страхові компанії, спортивні клуби, адміністрації парків культури і зон відпочинку, пляжів, санаторіїв, профілакторіїв.

Прихильність до фізкультурно-оздоровчих занять забезпечується завдяки персональній увазі, періодичній перевірці та корекції мети та конкретизації завдань занять, наявності спеціальних пропозицій, програм та контрактів, а також введенню спеціальних контрольно-діагностичних заходів, які сприяють мінімізації рівня вірогідності травмування під час занять.

Аналіз даних спеціальної літератури свідчить, що значним резервом для залучення кожної людини до рухової активності можна назвати підвищення різноманітності та якості послуг спортивно-оздоровчої індустрії. Форми та види рухової активності повинні бути привабливими для людей та зручними у використанні.

Севцова Т. Л.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Воскобойник Т. А.

ПРОГРАМА ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ НА ОСНОВІ СТЕП-АЕРОБІКИ

Рухова активність невід'ємна частина способу життя і поведінки дітей, яка визначається соціально - економічними і культурними чинниками, залежить від організації фізичного виховання, морфо функціональних особливостей дитячого організму, типу вищої нервової діяльності, кількості вільного часу, мотивації до занять, доступності спортивних споруд і місць відпочинку дітей і підлітків.

Рухова активність в дитячому та підлітковому віці задовольняє біологічні соціальні та особистісні потреби школярів. Потреби - це недостачі або позбавлення будь-якого організму, особистості, соціальної або вікової групи, суспільства в цілому, тобто внутрішній стимул активності.

Потреби в русі (кінезофілія) - біологічна потреба організму людини, грає важливу роль в її життєдіяльності і знаходиться в нерозривному зв'язку з активною м'язовою діяльністю, сприяє адаптації до навколишнього середовища. Потреба дитини в рухах проявляється в організаційних (різних види фізичного виховання, спорту) і неорганізованих (спонтанна м'язова діяльність) формах рухової активності. Для забезпечення всебічного гармонійного дітей, зміцнення їх здоров'я необхідно, щоб руху були оптимальні за різноманітністю, кількісним та якісним кожного з них.

На початковому етапі гігієнічних досліджень проблеми фізичного виховання дітей (переважно його організованих форм) використовувалися кількісні (час, енерговитрати) і якісні (фізичної підготовленості) показники. Удосконалення процесу фізичного виховання в цей період здійснювалося в основному за рахунок освоєння рухів, характерних для окремих видів спорту. Але ж використання фітнес-технологій у фізичному вихованні дітей для профілактики гіподинамії є перспективним та своєчасним.

Ефективність занять зі школярами залежить не тільки від характеру м'язової діяльності, а й від рівня розвитку адаптаційних механізмів і можливостей основних систем організму. Ця залежність визначається рівнем онтогенезу організму і ступенем його підготовленості до цього навантаження.

Індивідуальний обсяг рухової активності складається в процесі життєдіяльності під впливом середовища, при цьому успадковується тільки передумова для розвитку рухової активності в певних межах «норми реакції». Вплив рухової активності на настрій і розумову працездатність часто буває більшим, ніж це здається на перший погляд. Діти, які ведуть малорухливий спосіб життя, гірше засвоюють навчальний матеріал як з фізичної культури, так і з загальноосвітніх предметів. Зниження рухової активності у поєднанні з порушенням харчування і неправильним способом життя призводить до появи надлишкової маси тіла. Для дітей середнього шкільного віку природною є потреба у високій рухової активності. Під руховою активністю розуміють сумарну кількість рухових дій, виконуваних людиною в процесі повсякденного життя.

Рух як переміщення тіла в просторі (локомоція) є найважливішою формою рухової активності, з точки зору пристосувального значення. Локомоції відрізняються від інших видів рухів більшою інтенсивністю впливу на вегетативні функції і біоенергетику організму, особливо дитячого.

Рухова активність дітей молодшого та середнього шкільного віку поступово ускладнюється під впливом фізичних вправ і уроків праці. Рухова ж активність дітей старшого шкільного віку в зв'язку зі збільшенням часу на читання, заняття мистецтвом, рукоділлям, шиттям, в'язанням і т. п. Зменшується, особливо у дівчат. Ймовірно, спад рухової активності після 13 - 14 років пояснюється найбільшим розвитком в цьому віку рухового аналізатора: руху, що вимагають точності, швидкості, гарного орієнтування в просторі, добре освоюються підлітками.

Сербіна В. Г.

Державний університет «Одеська політехніка»
наук. кер. – старший викладач Калініченко О. М.

СУЧАСНІ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Оздоровча фізична культура є частиною загальної фізичної культури, її основна мета – зміцнення здоров'я, підтримка високої працездатності, відновлення порушених функцій. Нині багатьма державними організаціями проводиться робота у напрямі створення умов населенню для регулярних занять фізичною культурою з метою оздоровлення і повноцінного проведення дозвілля. Це такі види діяльності: 1) спортивні ігри; 2) види спорту, що мають загальний початок і певні правила; 3) активний відпочинок на свіжому повітрі, який характеризується доланням перешкод і спортивними змаганнями; 4) вправи естетичного характеру, які приносять користь не тільки учасникам, а й глядачам [1, с. 42].

До сучасних фізкультурно-оздоровчих програм, які розробляються у ВНЗ, треба висувати такі умови: 1) різноманітність форм занять, засобів, що відповідають потребам та інтересам студентської молоді. Внесення елемента новизни у заняття; 2) поступова індивідуальна діяльність у межах можливостей людини; 3) освітня основа, кожна людина має усвідомлювати користь цих занять, мати теоретичні знання; 4) можливість перевіряти рівень підготовленості та проводити спостереження за станом здоров'я; 5) можливість оцінювати фізіологічний стан і навантаження; [4, с. 152].

Поширення серед студентської молоді набули заняття з фітнесу, стрейчингу, аеробіки, бодібілдингу, ушу та хатха-йоги.

Програма хатха-йоги – це послідовний розвиток умінь і навичок відтворювати різні рухи і положення. Впровадження цієї системи вправ дає змогу диференціювати навантаження залежно від можливостей і рівня розвитку студентів, поступово підводити їх рухові здобутки й фізіологічні процеси до належного рівня. Для того, щоб засвоїти будь-який комплекс, що входить до програми, необхідно чітко запам'ятовувати і відтворювати у пам'яті положення, вміти розрізняти ці положення, відчувати розтягнення м'язів, напруження і відповідне розслаблення м'язів і сухожилля, переходити з одного положення в інше [2, с. 110].

Виконання нескладних комплексів сприяє розвитку опорно-рухового апарату, особливо гнучкості, і водночас допомагає опанувати нескладними видами координації. Умовою опанування методикою хатха-йоги є систематичне виконання домашніх завдань. Однією з особливостей методики індійської хатха-йоги є виконання вправ з музичним супроводом. Якщо програма була б успішно реалізована у дошкільному закладі, то у школі та ВНЗ процес фізичного виховання був би набагато ефективнішим і раціональнішим. Дослідження показали, що взаємозв'язок музики і фізичного виховання сприяє більш ефективному розвитку основних рухів і оздоровленню організму. Музика організовує молодь, у ритмі вони краще виконують вправи, і мета оздоровлення досягається ефективніше і швидше. Музичний супровід несе у собі програмний зміст, стимулює розвиток музичного мислення [3, с. 32].

Практика показує, що для кращого запам'ятовування композиції необхідно повторення одного й того самого комплексу багато разів до автоматичного запам'ятовування. Спокійна музика створює відповідний внутрішній настрій. Дуже важливо слухати таку музику невірноваженим людям. У спеціальних медичних групах, які займаються реабілітацією, необхідно закінчувати заняття прослуховуванням спокійної музики.

Кожний комплекс містить послідовність із 12 елементів. Швидкість виконання комплексу коригується викладачем. Крім того, використовується перехід від простого до складного та систематичне повторення пройденого матеріалу. При повторенні необхідно контролювати дихання. Можна вносити зміни, пов'язані з амплітудою гнучкості, темпом виконання.

Висновок. Таким чином, слід ще раз підкреслити, що заняття вирішують ряд позитивних оздоровчо-профілактичних завдань.

Список використаних джерел

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник. Київ : Олімпійська література, 2000. 424 с.
2. Платонов В. Н. Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Київ, 2004. 808 с.
3. Черненко О. Є. Різновиди гімнастики як засіб фізичного виховання : навч. посіб. для студентів факультету фізичного виховання. Запоріжжя : ЗДУ, 2004. 54 с.
4. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1, 2. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. 272 с.

Сергеев В. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ У ФУТБОЛІСТІВ 10–12 РОКІВ

Сучасний футбол – це, відносна універсалізація гравців, їхнє вміння, у разі потреби, діяти однаково ефективно на будь-якій ділянці поля як в обороні, так і в атаці. Структура сучасної гри висуває підвищені вимоги до всіх фізичних якостей футболістів, таких як: сила, швидкість, витривалість, спритність, гнучкість.

Проведений аналіз літератури дозволяє стверджувати, що з усіх відомих характеристик тренувальних та змагальних навантажень у підготовці юних футболістів найменш розробленою у віковому аспекті продовжує залишатися координаційні здібності. Це, в свою чергу, вимагає від тренерів вміння обирати та застосовувати у навчально-тренувальному процесі найефективніші засоби розвитку координаційних здібностей юних футболістів.

Кожному дитячому віку притаманні свої морфо-функціональні особливості. Морфологічні та функціональні показники тісно взаємопов'язані та значною мірою визначають рухові можливості дітей та підлітків.

Процес зростання та розвитку дитини, диференціація органів та тканин його організму протікає безперервно і водночас нерівномірно – періоди інтенсивного зростання та розвитку організму загалом і окремих його органів та систем змінюються періодами уповільнення цього процесу.

У спортсменів віком 10-12 років визначаються майбутні успіхи у спорті, а у техніко-тактичній підготовці юного футболіста є пріоритетним розвиток координаційних здібностей, що співпадає у період об'єднання за часом із фазами прискореного розвитку координаційних здібностей та фізичних якостей цього вікового періоду.

В якості засобів розвитку координаційних здібностей можна використовувати різноманітні рухові дії, фізичні вправи, якщо вони відповідають наступним вимогам: пов'язані з подоланням координаційних труднощів; вимагають від виконавця правильності, швидкості, раціональності під час виконання складних у координаційному відношенні рухових дій; є новими та незвичайними для виконавця; хоч і є звичними, але виконуються за зміни самих рухів і рухових дій, чи умов.

Одним із засобів тренувального процесу для розвитку координаційних здібностей у юних футболістів є оздоровчий фітнес. Вправи, що використовуються у оздоровчому фітнесу направлені на розвиток загальних координаційних здібностей. А ми вважаємо, що при підвищенні рівня розвитку загальних координаційних здібностей у футболістів, буде значно легше розвивати їх загальні координаційні здібності.

Соколовська А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9–11 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ РУКОПАШНИМ БОЄМ

Вивчення та осмислення характеру і закономірностей розвитку фізичної культури суспільства і особистості в процесі освоєння культурних цінностей – практично вічна проблема, яка отримує конкретну інтерпретацію залежно від етапу становлення суспільства, трактування співвідношення соціального і біологічного в людині. Особливу увагу в цій проблемі приваблює безпосереднє освоєння цінностей фізичної культури підростаючим поколінням, особливо в кризові періоди розвитку суспільства, оскільки вибір людиною і соціумом свого майбутнього лежить на шляху вдосконалення соціального інституту освіти і виховання.

В даний час вітчизняна педагогічна наука, з огляду на складні суспільно-політичні і соціальні реалії, пропонує цілий ряд методологічно обґрунтованих положень, не тільки розкривають об'єктивну необхідність в реформуванні загальноосвітньої школи в частині загальних засад освітнього процесу і розробки змістовних основ шкільних навчальних дисциплін, а й відображають націленість самої реформи на розвиток особистості учнів, їх здоров'я, потреб та інтересів стосовно до різних сфер діяльності.

Державна система фізичної культури та спорту в загальноосвітніх установах, піддається серйозній критиці. Формуючись в умовах соціальних обмежень, система фізкультурної освіти впродовж багатьох років була зарегламентована, що не дозволяло їй ефективно розвиватися. Однак демократизація життя українського суспільства зумовила і намітилися зміни в оздоровчій фізичній культурі. Дослідження В.К. Бальсевича, А.П. Матвеева, В.І. Ляха, Е.Н. Литвинова, І.І. Сулейманова, Г.Б. Мейксона та інших істотно просунули шкільну фізичну культуру в умовах загальноосвітньої школи.

Різноманітність сучасних підходів до фізичної освіти школярів вносить значні позитивні зміни в навчально-методичне забезпечення, але в той же час не в повній мірі вирішує актуальні проблеми фізкультурної освіти.

Сутність концепції навчально-тренувальної спеціалізації фізкультурної освіти старших школярів полягає в більш ефективному вирішенні мети і завдань традиційної фізичної освіти школярів шляхом часткового використання принципів, засобів і методів спортивного тренування.

Пошук нових, більш ефективних форм навчально-виховної роботи вимагає від дослідників найретельнішим чином підходити до аналізу історичної спадщини не тільки вітчизняних, а й зарубіжних систем. З іншого боку, на тлі досить глибоко опрацьованих систем навчання європейського континенту у вітчизняній історії педагогіки майже відсутні відомості про системи азійських: індійських, арабських, японських, корейських, китайських та багатьох інших.

Сьогодні ми спостерігаємо досить стійкий інтерес до традицій східних єдиноборств. Цікаво, яка ж ціннісна і духовно-моральна основа, приваблює сучасну молодь, лежить в основі культури бойових мистецтв. Інтерес до східної традиції як культурологічний феномен це фактор, який діє у вигляді постійної складової сучасних духовних процесів. Коріння його слід шукати не в своєрідності української молоді, а в особливостях самої східної традиції. Східні єдиноборства привертають до себе увагу не тільки в силу будь-яких історичних обставин того чи іншого суспільства, а й тому що ця традиція сама по собі надзвичайно багатоліка, багата і різноманітна.

Разом з тим, ми спостерігаємо стійкий дефіцит тренерів-професіоналів зі східних єдиноборств.

Успіх психолого-педагогічної діяльності тренера залежить не тільки від його здібностей, а й від ставлення до роботи, від прагнення до вдосконалення знань, умінь і навичок.

Тищенко О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЮНАКІВ В СИСТЕМІ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ У ЗМІШАНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ

Актуальність. Сьогодні змішані бойові єдиноборства як вид спорту став омолоджуватися. Постійно зростаюча конкуренція і вимоги до спортсменів, що посилюються з кожним роком і визначають специфіку виду спорту, свідчать про необхідність розробки нових засобів і методик спортивного тренування єдиноборців змішаного стилю, а також викликають необхідність змінювати програму тренувального процесу, збільшуючи обсяг фізичної підготовки.

Теоретичні дослідження, аналіз спеціальної літератури провідних фахівців зі змішаних єдиноборств та інших видів єдиноборств, а також досвіду роботи і практика цього виду спорту свідчать про недостатню розробленість питань спеціальної фізичної підготовки в ньому.

Крім того, дані спеціальної літератури вказують на те, що найбільш гостро означена проблема підвищення ефективності спеціальної фізичної підготовки спортсменів, які спеціалізуються в змішаних єдиноборствах та розвитку таких спеціальних фізичних якостей, прояв яких визначає успіх змагальної діяльності в цілому і в свою чергу багато в чому детермінує спортивний результат і обумовлює її актуальність (В.М. Волков, В.П. Філін, 1983; В.С. Міщенко, 1990; І.М. Солопов, А.І. Шамардін, 2003; І. М. Солопов, 2007). У зв'язку з цим питання наукового обґрунтування раціональної структури засобів спеціальної фізичної підготовки в змішаних єдиноборствах становлять значний інтерес для фахівців в галузі спорту, а означені обставини обумовлюють необхідність пошуку організаційних форм, методичних підходів і засобів, що дозволять істотно підвищити ефективність спеціальної фізичної спортсменів, які займаються змішаними єдиноборствами. Крім того, актуальність означеної проблеми підвищення ефективності фізичної підготовки спортсменів, в змішаних єдиноборствах визначена ще й необхідністю і своєчасністю дослідження питань в рамках обраної теми для подальшого розвитку теорії та практики єдиноборств. Про актуальність дослідження свідчать наступні ознаки:

– наявність в суспільстві інтересу до змішаних єдиноборств як до видовищного спорту й ефективного способу самовиховання особистості;

– існування своєрідного замовлення з боку тренерів змішаних єдиноборств на розробку науково обґрунтованих рекомендацій з методики навчання, тренування і виховання людей, які бажають займатися даним такими єдиноборствами [2, 26, 27];

– відсутність достатньої кількості літератури, що повноцінно відображає методику спортивного тренування єдиноборців.

Тож на підставі вивчення науково-методичної літератури була висунута гіпотеза дослідження, яка полягала в тому, що підвищення ефективності спеціальної фізичної підготовки єдиноборців змішаного стилю веде до збільшення результативності змагальної діяльності

Об'єкт дослідження – навчально-тренувальний процес спортсменів, що займаються змішаними єдиноборствами.

Предмет дослідження – показники спеціальної фізичної підготовленості спортсменів, що займаються змішаними єдиноборствами.

Мета дослідження. Виявити основні складові спеціальної фізичної підготовки спортсменів, які займаються змішаними єдиноборствами, науково обґрунтувати рекомендації щодо вдосконалення процесу означеного процесу і підвищити його ефективність.

Для досягнення мети дослідження, вирішувались наступні **завдання**:

1. на основі результатів аналітичних досліджень дати розгорнуту характеристику змішаних єдиноборств, узагальнити методологічні аспекти спеціальної фізичної підготовки єдиноборців змішаного стилю;

2. з урахуванням специфіки та особливостей змішаних єдиноборств виявити спеціальні фізичні якості, що забезпечують ефективність рухових дій. Визначити інформативність показників спеціальної фізичної підготовленості спортсменів, що спеціалізуються в змішаних єдиноборствах;

3. розробити і експериментально обґрунтувати методику спеціальної підготовки єдиноборців змішаного стилю.

Наукова новизна досліджень обумовлюється об'єктом і предметом дослідження, логікою вирішення поставлених завдань і полягає в наступному:

– результати дослідження дозволяють розширити існуюче уявлення про сучасні змішані єдиноборства, їх зміст, специфіку тренувальної та змагальної діяльності;

– отримані дані, розширюють інформацію про структуру спеціальної фізичної підготовки в змішаних єдиноборствах і дозволяють обґрунтувати рекомендації щодо вдосконалення процесу спеціальної фізичної підготовки єдиноборців змішаного стилю.

Практична значимість досліджень обумовлюється їх прикладним значенням, а саме представлена в магістерській роботі методика, дозволяє поліпшити показники спеціальної фізичної підготовленості та підвищити ефективність навчально-тренувального процесу спортсменів, що спеціалізуються в змішаних єдиноборствах.

Тітова І. Г., Крюков Ю. М.

Класичний приватний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПЛАВЦІВ-СТУДЕНТІВ

Всеозростаючий рівень спортивних досягнень, конкуренція в боротьбі за лідерство, вимагають постійного підвищення якості та ефективності тренувального процесу. Зростання досягнень у плаванні в великій мірі визначається постійним вдосконаленням методів підготовки кваліфікованих спортсменів. Під вдосконаленням методів мається на увазі різний підхід до дозування навантажень на організм спортсмена. Приріст спортивних результатів у дівчат і юнаків в плаванні доводиться в основному на період навчання у вищих навчальних закладах. Вік студентів становить від 17 до 23 років. Відповідно, виникає проблема поєднання навчання і тренувального процесу. Адже, якщо тренуватися з ранку, то автоматично студентом пропускається перша «стрічка», яка починається о 8.40 ранку. Є ще одна дуже велика і важлива проблема в тренувальному процесі студентів. Спорт в нашій країні знаходиться в непростих економічних умовах. Всі зростаючі витрати на оренду стадіонів, спортзалів, плавальних басейнів, змушують тренерів - викладачів планувати тренувальний процес, враховуючи постійно зростаючий дефіцит часу занять. Нам здалося цікавим дослідити таке питання стосовно плавання. Адже, якщо немає можливості тренуватися два рази на день по дві години і більше, а результати треба показувати високі, то доводиться перебудовувати тренувальний процес. Від спортивної спеціалізації спортсмена залежить і його підготовка. Спринтерам не потрібно виконувати такі великі обсяги роботи аеробної спрямованості, які необхідні спортсменам, що спеціалізуються на довгих дистанціях. В якості гіпотези ми припустили, що для плавців-студентів, що спеціалізуються на дистанції 50 і 100 метрів одне тренування в день і 6 разів в тиждень дозволять ефективно вести спортивну підготовку. Мета роботи – вдосконалення методики спеціальної фізичної підготовки плавців - спринтерів. Завдання: розглянути методики спеціальної фізичної підготовки плавців, що спеціалізуються на дистанціях 50 і 100 метрів; вивчити особливості спеціальної фізичної підготовки плавців - спринтерів в умовах вищих навчальних закладів; розробити методику спеціальної фізичної підготовки плавців - спринтерів з урахуванням умов вищих навчальних закладів, використовуючи шість тренувальних занять на тиждень; визначити ефективність розробленої методики. Слід зауважити, що все вищесказане відноситься до висококваліфікованих спортсменів.

Трубін С. М.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

БОУЛІНГ ЯК ЗАСІБ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ПОЛІПШЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО СТАНУ ЗДОРОВ'Я ЧОЛОВІКІВ ЗРІЛОГО ВІКУ ПЕРШОГО ПЕРІОДУ 30–35 РОКІВ

Швидкий темп сучасного життя вимагає від людини багато зусиль, як фізичних так і психічних. Сучасні наукові дослідження констатують кризові ситуації в багатьох напрямках життєдіяльності особливо у чоловіків зрілого віку першого періоду 30 – 35 років. Така ситуація призводить до порушення фізичного та психічного здоров'я чоловіків та тягне за собою розвиток різних захворювань.

Одним з найбільш вагомим способом вирішення зазначеної проблеми погіршення загального стану здоров'я чоловіків зрілого віку першого періоду 30 – 35 років є рекреаційна фізкультурна діяльність.

Проблема рухових можливостей чоловіків зрілого віку вивчається у зв'язку з її роллю в системі рекреаційної діяльності. Одним з найважливіших варіантів покращення стану здоров'я чоловіків зрілого віку першого періоду 30 – 35 років вважають регулярне використання засобів рекреаційної рухової активності, а

саме оздоровчих спортивних тренувань. Одним з таких засобів рекреаційних заходів для покращення загального стану здоров'я чоловіків є боулінг.

Боулінг це спортивна гра, яка походить від гри в кеглі. Більшість форм боулінгу можуть бути класифіковані або як боулінг у приміщенні, або боулінг на відкритому повітрі. У більшості форм гра ведеться на «доріжці», плоска поверхня якої зробила з дерева або його синтетичної імітації, і довжина якої у кілька разів перевищує ширину.

Використання боулінгу як засобу рекреаційних засобів дозволяю впливати на рухову активність чоловіків зрілого віку першого періоду 30 – 35 років.

Рухова активність у чоловіків зрілого віку першого періоду 30 – 35 років покращує кровообіг, стимулює роботу внутрішніх органів, покращує процеси обміну речовин і розумову діяльність. Заняття боулінгом сприяють: оволодінню власним тілом, розвиткові просторово-часових відчуттів, координаційних рухових умінь і навичок, створенню функціонального ресурсу діяльності особистості.

Тому на нашу думку для підвищення загального стану здоров'я чоловіків зрілого віку першого періоду 30 – 35 років слід їх заохочувати займатися боулінгом систематично.

Тютюнник Л. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Большакова І. В.

РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЮНАКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ РУКОПАШНИМ БОЄМ

Для розвитку «вибуховий» сили можна використовувати метання і штовхання набивних м'ячів, ядер, гир і каменів з різних положень з максимальним прискоренням у фінальній частині; роботу з сокирою і молотками; ривки і поштовхи штанги; а також подолання інерції власного тіла при ударах, захистах, при переходах від захистів до ударів і навпаки.

Ефективним і найбільш вживаним вправою для розвитку сили м'язів-розгиначів рук, які несуть основне навантаження в ударних діях, є різні віджимання в упорі лежачи. Не меншу увагу необхідно приділяти зміцненню м'язів черевного преса. Крім того, для атлетичної підготовки широко застосовуються також вправи на перекладині, брусах, гімнастичній стінці, з амортизаторами і обтяженнями, з партнерами.

Зазвичай завдання розвитку силових здібностей вирішуються в другій половині (або в кінці) основної частини заняття. Разом з тим, можливо і побудова тренування з декількох комплексних «блоків», в кожному з яких послідовно вирішуються завдання вивчення і вдосконалення техніки, розвитку сили і гнучкості. При низькому рівні розвитку сили, можливо проводити і додаткові силові тренування в залі атлетичної підготовки, на шкільному спортмайданчику, або збільшити силове навантаження під час ранкової фізичної зарядки. При цьому, обов'язковим є розтягування і релаксація м'язів, які отримують підвищену силове навантаження.

При веденні поєдинку у рукопашному бої можна виділити групи м'язів, що відчувають найбільше навантаження. Це м'язи плечей, грудей, живота, біцепси, квадрицепси та литкові м'язи. Нижче наведено основні вправи з власною вагою тіла, спрямовані на розвиток цих груп м'язів. Згинання та розгинання рук в упорі лежачи. Виконуються з початкового положення: упор лежачи, прямі руки на ширині плечей, ноги спираються на носки, спина випрямлена. Віджиматися можна спираючись на долоні. Але для зміцнення кистей рук, зап'ястних суглобів і пальців рекомендуються віджимання з опорою на кулаки, на п'яти, чотирьох, трьох (на великому, вказівному і середньому) і двох (великому і вказівному) пальцях, а також на тильних сторонах долонь. Кількість віджимань необхідно збільшувати поступово, доводячи граничне їх кількість до 70-80 разів і більше в одному підході. Загальна ж кількість віджимань за тренування зазвичай становить у підготовлених людей 100-300 разів, а майстри давнини віджималися й до 1000 разів протягом дня. Вправа необхідно виконувати в різних режимах роботи м'язів: в довільному або максимальному темпі - при розвитку силової витривалості; зі «вибуховим» характером розвитку долає зусилля (наприклад, повільне згинання рук і подальше їх розгинання з максимальним прискоренням); в реактивному режимі - з швидким переходом від згинання рук до їх розгинання.

Вправи можна ускладнити, змінюючи положення рук і ніг, доповнюючи їх ударами долонь одну об іншу, перенесенням центру ваги поперемінно на ліву і праву руку, або віджимаючись на одній руці.

Згинання тулуба у положенні лежачи на спині. З положення лежачи на спині, руки витягнуті за голову: згинання тіла в тазостегнових суглобах, при цьому необхідно пальцями рук торкнутися підведених носків ніг, і повернутися в початкове положення. Вправу можна виконувати в рівномірному і невисокому темпі, з «вибуховим» характером розвитку м'язових зусиль і гранично можливим розслабленням при поверненні в початкове положення, а також з додатковим обтяженням на ноги і руки у вигляді манжет, накладок. Можна виконувати згинання-розгинання один, два, три або більше разів на один рахунок. В одному підході можна доводити граничне число повторень до 50-70 разів, або виконувати серіями по 15-40 разів, з різною кількістю повторень на один рахунок. Загальна кількість повторень вправи може досягати 100-200 разів за тренування.

Фартушний Б. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Захаріна А. Г.

МОДЕЛЮВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ВАЖКОАТЛЕТІВ У РІЧНОМУ ЦИКЛІ ТРЕНУВАНЬ

Актуальність. На сучасному етапі розвитку теорії і методики тренування у важкій атлетиці особливого значення набуває проблема підвищення ефективності тренувального процесу важкоатлетів [15]. Тому в сучасній теорії спорту одне з важливих місць належить проблемі раціональної побудови тренування. До цього питання зверталися такі відомі спеціалісти як Платонов В.Н. [25], Єрмаков С.С. [8], Шустін Б.Н. [40] та інші.

За останні двадцять років ряд спеціалістів [17], [22], [16], [23] вказували на необхідність побудови моделей підготовки важкоатлетів високих спортивних розрядів для ефективного керування навчально-тре-

нувальним процесом. В зв'язку з цим на наш погляд, універсальним і ефективним інструментом більш глибокого пізнання внутрішніх закономірностей, властивих явищам і процесам в спортивній підготовці є моделювання [16].

Хоча ефективність використання моделей для організації і корекції тренувального процесу спортсменів, які ще не піднялись до вершин спортивної майстерності безсумнівна [33]. Але на сьогоднішній день нема однієї точки зору на вирішення цієї проблеми.

Гостра необхідність у диференційованій розробці методики побудови спортивної підготовки висококваліфікованих важкоатлетів з врахуванням вагових категорій все більше усвідомлюється фахівцями, але поглиблені дослідження в цьому напрямку відбуваються вкрай повільно. І до теперішнього часу не отримала експериментального обґрунтування раціональна побудова тренувального процесу важкоатлетів високої кваліфікації.

Програмування тренувального процесу має на меті, з врахуванням всього нового та прогресивного, що досягнуто наукою та практикою, дати вірний напрямок пошуку, а на перспективу поставити суто конкретні цілі та завдання

Об'єкт Тренувальний процес важкоатлетів у річному макроциклі.

Предмет Тренувальні навантаження висококваліфікованих важкоатлетів.

Мета Покращити систему підготовки висококваліфікованих важкоатлетів шляхом розробки моделей тренувальних програм в річному циклі.

Завдання:

1. Вивчити засоби і методи моделювання у важкоатлетичному спорті.
2. Визначити структуру тренувальних навантажень кваліфікованих важкоатлетів у річному макроциклі.
3. Розробити моделі тренувальних навантажень важкоатлетів високої кваліфікації у річному циклі тренувань.

Методи:

Теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури;

Педагогічне спостереження;

Аналіз тренувальних щоденників та протоколів змагань;

Методи математичної статистики(визначення

Наукова новизна

вперше розроблено моделі тренувальних навантажень та проаналізована їх динаміка кваліфікованих важкоатлетів в річному макроциклі;

доповнено теоретичні засоби моделювання у важкоатлетичному спорті;

з'ясовано структуру тренувальних навантажень кваліфікованих важкоатлетів в залежності від вагових категорій.

Практичне значення

Передбачається, що результати дослідження суттєво доповнять і розширять теоретико-методичне обґрунтування системи підготовки висококваліфікованих важкоатлетів.

Фещенко Т. О.

Класичний приватний університет

наук. кер. – д.пед.н., професор Захаріна Є. А.

ОВОЛОДІННЯ ТЕХНІЧНИМИ ПРИЙОМАМИ ЮНИМИ СПОРТСМЕНАМИ З ФУТБОЛУ

Удосконалення технічної майстерності гравців – є процес, рушійними силами якого є протиріччя між його складовими. В основу вивчення цього процесу покладено системно-структурний підхід, відповідно до якого структура руху, що вивчається біомеханікою, є лише наслідком і зовнішнім виразом центрально-нервових процесів, які організовують і використовують механічні властивості, фізичні можливості рухового апарату гравця.

У футболі навчання юних гравців починається з освоєння техніки руху з м'ячем. Формування рухового досвіду технічного прийому з м'ячем відбувається за допомогою встановлення тимчасових зв'язків в корі головного мозку за механізмом умовного рефлексу, що має імовірнісну основу. В результаті повторення одного і того ж руху виробляється стереотип, в якому аферентних синтез стає постійним, консервативним і внутрішнім процесом самого мозку, заводять якимось досить обмеженим сигналом із зовнішнього світу. Консерватизм еферентного синтезу не заперечує варіативності еферентних сигналів до руху. Для кінематичних і динамічних характеристик рухів юних гравців характерне переважання варіативності. Ще більше різноманітності спостерігається в координаційній структурі рухів спортсмена на футбольному полі - в механізмах узгодження м'язової активності. Однак, у міру освіти динамічного стереотипу в нервових центрах головного мозку, складові його зв'язку набувають підвищену стійкість, тобто менше піддаються впливу збивають факторів.

Варіативність окремих елементів структури руху у футболі далеко не рівнозначна. Більшість авторів сходяться на думці, що в процесі вдосконалення структури рухової дії юного футболіста, найбільше звуження діапазону варіативності спостерігається в провідних частинах руху. Серед цілісних рухових актів найбільш надійні руху, моделювання яких принципово можливе за допомогою простих механічних систем (балістичні і локомоторні руху).

У завершальній фазі становлення рухового навичку технічного поводження з м'ячем відбувається стабілізація, яка базується у напрямку розширення діапазону умов, в межах якого навичку гарантована стабільність. У той же час існує підвищення стабільності динамічних і кінематичних характеристик футболіста як наслідок звуження числа менш істотних змінних. Цю думку знаходиться у відповідності з кібернетичним підходом до синтезу надійних систем з ненадійних компонентів і узгоджується з положенням про примітивізацію структури руху при посиленні зовнішніх і внутрішніх впливів.

Багато спільних рис, що відображають деякі внутрішні закономірності розвитку систем руху, у футболі має інший напрямок, що підкреслює важливість співвідношення довільності і автоматизму в управлінні.

Стосовно до спортивних ігор це дозволяє концентрувати увагу на основних, координаційно більш складних елементах рухової навички, або на досягненні спільної мети руху, опускаючи зі свідомості добре закріплені і автоматизовані його частини. Що стосується співвідношення довільного і автоматизованого в русі, то воно залежить від координаційної складності рухової дії, ступеня оволодіння ним, умов виконання, а також від причин, що вимагають довільного контролю і вольових зусиль.

У практиці футболу за критерій технічної майстерності прийнято вибирати «еталон», в якості якого зазвичай виступає техніка провідних гравців найсильніших збірних команд у світі. Зрештою, техніка кожного обдарованого футболіста індивідуальна. Розрізняють типову індивідуалізацію, пов'язану з підлогою, віком, особливостями ігрового амплуа, і індивідуалізацію «персональну», в якій відображені приватні, властиві конкретному спортсмену, антропометричні особливості, рівень розвитку фізичних якостей і тип вищої нервової діяльності.

Харченко І. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ З ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

Освіта віддзеркалює всі процеси, що відбуваються в суспільстві, та прогнозує тенденції його розвитку, забезпечуючи через зміст, методи, форми навчання готовність фахівців до конкретного виду професійної діяльності. Професійна діяльність учителів фізичної культури безпосередньо виявляється в організації навчально-виховного процесу, актуалізуючи розширення соціально-педагогічних, психолого-педагогічних знань, оволодіння практичними вміннями та навичками, підвищення загальної та методологічної культури, творчої ініціативи. Досить часто вчителів фізичної культури залучають до тренерської діяльності. Від особистості тренера, його життєвих і спортивних принципів, високої професійної кваліфікації, педагогічної майстерності залежить успішне розв'язання і загальнопедагогічних завдань «навчання – виховання – розвиток», і досягнення високих спортивних результатів.

Саме тренер є джерелом вагомих досягнень вихованців, а тому сучасна система підготовки спортсменів висуває особливі вимоги до змістового наповнення освітнього процесу майбутніх тренерів, яке базується на ґрунтовних фундаментальних знаннях, які визначаються об'єктивними вимогами суспільства. Відзначимо, що багато практичних та методичних аспектів організації тренувального процесу в ігрових видах спорту залишаються досі не розкритими, особливої актуальності набуває змістовна суть і характеристика рухової діяльності гравців і тренера.

Професійна діяльність тренера в ігрових видах спорту спрямована на розв'язання двох основних завдань. По-перше, це організація та проведення навчально-тренувального процесу, що передбачає озброєність самого тренера сучасними, науково обґрунтованими спеціалізованими методиками навчання в ігрових видах спорту та принципами їх ефективної реалізації.

По-друге, оволодінням ґрунтовними знаннями, вміннями та навичками тренера, що безпосередньо пов'язані із формуванням командного духу. Це завдання актуальне з огляду на те, що волейбол, баскетбол, гандбол та футбол – це командні види спорту, в яких необхідна ефективна інтеграція окремих особистостей з індивідуальними особливостями, мотивами і цінностями в єдину цілісну команду. Саме командний дух, вихованням якого займається тренер відіграє важливу роль як у вихованні та соціалізації гравців, так і для досягнення мети – блискучого спортивного результату.

Отже, в процесі дослідження встановлено, що сформовані вміння тренера в ігрових видах спорту протистояти тиску зовнішнього середовища в досягненні «швидкого результату будь-якою ціною», стійка світоглядна позиція, почуття відповідальності і глибоке особисте занепокоєння за майбутнє вихованців – все це неодмінні атрибути високопрофесійного фахівця.

Христич О. В., Крюков Ю. М.

Класичний приватний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ПЛАВЦІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасна система занять з плавання забезпечує плавцям гармонійний розвиток м'язової системи. Плавання сприяє поліпшенню роботи всіх систем організму, і в першу чергу серцево-судинної і дихальної. Проблема виховання сили – одна з найбільш актуальних у фізичному вихованні. У віці з 7-11 і 15-16 років зростає здатність до сили. У юних спортсменів адаптація до навантажень відбувається в більшій мірі за рахунок регуляції ударного обсягу серця, що само по собі створює важливі передумови для економної адаптації до фізичних навантажень, а також їх подолання. В даний час зусилля фахівців спрямовані на пошуки найбільш ефективних шляхів, що дозволяють підвищити результативність тренувального процесу. Поряд з цим недостатня увага приділяється використанню спеціального інвентарю при вихованні фізичних якостей плавців. На підставі вищевикладеного слід констатувати протиріччя між необхідністю вдосконалення навчально-тренувального процесу спрямованого на підвищення рівня розвитку сили у плавців 15-16 років і недостатністю комплексів, розвитку сили, застосовуваних у тренувальному процесі. Одним з найважливіших умов зростання спортивних досягнень є цілеспрямоване вдосконалення сили. Тому пошук нових шляхів вдосконалення сили в плаванні є актуальним. Все вищесказане свідчить про те, що науково-методичне забезпечення в даний час по даній проблемі розкрито недостатньо. Тому розробка комплексу вправ, спрямованих на вдос-

коналення сигової підготовленості учнів 15-16 років, що займаються в секції з плавання є актуальним. Гіпотеза дослідження – розробка та експериментальне визначення ефективності комплексу фізичних вправ плавців - юнаків, дозволить раціоналізувати тренувальний процес на етапі спеціалізованої підготовки. Мета дослідження – розробити та визначити ефективність комплексу вправ, спрямованого на вдосконалення сигової підготовленості плавців - юнаків, на етапі спеціалізованої підготовки. У відповідності з метою і гіпотезою дослідження ставляться такі завдання: провести аналіз наукової та методичної літератури з теми дослідження; розробити комплекс вправ, спрямований на вдосконалення сигової підготовленості плавців – юнаків; визначити ефективність складеного комплексу вправ, спрямованого на вдосконалення сигової підготовленості плавців- юнаків.

Циганок Д. М.

СНУ імені Володимира Даля

Островецька О. В.

Класичний приватний університет

МЕТОДИКА ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ У ЗМІШАНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ

За останні 25 – 30 років спостерігається популяризація спортивних єдиноборств, як в нових видів єдиноборств та і в модифікації вже існуючих. У світі «змішані» єдиноборства. стали популярними, особливо серед юнаків підлітків. Таку назву серед любителів єдиноборств вони отримали тому, що на відміну від класичних єдиноборств у них використовується змішаний технічний арсенал як ударних (удари руками та ногами з боксу, кік-боксингу, тайського боксу, карате, тхеквондо), так і борцівських технічних дій (можливі кидки та больові прийоми з самбо, дзюдо, греко-римської та вільної боротьби).

Аналізуючи ситуацію, що склалася в системі підготовки спортсменів у змішаних єдиноборствах на сьогоднішній день, можна відзначити наступне:

1) відбувається істотне збільшення кількості спортивних секцій і спортивних клубів, що культивують різні види змішаних єдиноборств; технічна та тактична підготовка спортсменів;

2) змішані єдиноборства набули великої популярності, але багато аспектів і проблем управління тренувальним процесом вивчено недостатньо, особливо це можна віднести до процесу підготовки дітей та юнаків;

3) відсутність навчально-методичних посібників, довідкової літератури, навчальних фільмів з правильною організації та планування навчально-тренувального процесу змушує тренерів розробляти програми підготовки та тематичні плани, ґрунтуючись лише на особистому досвіді, накопиченому найчастіше в інших видах єдиноборств;

4) у змішаних єдиноборствах на сьогоднішній день немає єдиної термінології, існують протиріччя в назвах технічних дій та прийомів. Нерідко це є причиною помилок при розподілі навантаження на етапах підготовки тих, хто займається, у плануванні послідовності досліджуваних тем, у визначенні мінімального віку зарахування до груп за етапами підготовки, у підборі вправ для спортсменів певного віку і т.д.

Усе це у разі призводить до уповільненого прогресу чи взагалі до його відсутності у тренуваннях спортсменів, а іноді до порушень їх фізичного розвитку. Наприклад методика підготовки дорослих спортсменів не підходить для дітей та юнаків з двох причин: діти та юнаки мають свої вікові особливості, які необхідно враховувати під час занять спортом; найчастіше дорослі спортсмени приходять у рукопашний бій спортсменами, що вже склалися з інших видів спорту.

Заняття ж із дітьми та підлітками доводиться починати практично з нуля, що, безперечно, накладає свій відбиток на методику та програму підготовки. Схожа ситуація й в інших видах змішаних єдиноборств. Багато фахівців у процесі підготовки спортсменів використовують науково-методичну базу класичних видів єдиноборств, елементи яких становлять основу змішаних єдиноборств. Проте методична основа кожного виду змішаних єдиноборств окремо потребує ретельної розробки.

Шевченко А. Є.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.фіз.вих., доцент Глущенко Н. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО МЕТОДУ У ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Експериментальна програма з інтегральної підготовки волейболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки була орієнтована на юнаків 15-16 років. Програма була розрахована на 7 місяців містила у собі наступні блоки: загальна фізична підготовка, спеціальна фізична підготовка, техніко-тактична підготовка, психологічна підготовка та теоретична підготовка.

Загальна фізична підготовка. Загальній фізичній підготовці приділявся час (від 10 до 15 хв від загального часу) на початку та по завершенню тренування. В процесі тренувань загальної підготовки вправи виконують в основному дві профільюючі функції, а саме: розвиток фізичних якостей в цілях забезпечення загального рівня фізичної робото здатності або її підтримки; як фактор активного відпочинку, що сприяє відновлювальним процесам після специфічного навантаження.

В процесі розвитку та удосконалення техніко-тактичної підготовки, котра проводилась в основній частині тренування, використовувались спеціальні вправи та зв'язки наприклад «Ліберо» та багато інших.

Психологічна підготовка підрозділяється на наступні напрямки: колективізм; самоконтроль; психічна саморегуляція та мотивація.

Колективізм: формування позитивних міжособистісних відносин у команді: створення гарного соціально-психологічного клімату.

Самоконтроль: ведення спортивного щоденнику; тестування фізичного стану; контроль на катіо-респіраторною системою (частота серцевих скорочен, частота дихання, артеріальний тиск).

Психічна саморегуляція: формування психологічної готовності; індивідуальна психорегуляція; самонавіювання; а аутотренінг.

Мотивація: увага до опрацювання зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на тренувальний та змагальний процес; формування образу передбачуваного результату спортивної діяльності.

Теоретична підготовка. Програму теоретичної підготовки волейболістів ми умовно розділили на три взаємопов'язані компоненти: побудова процесу, його реалізація і контроль за ходом підготовки. Основними засобами формування теоретичної підготовленості спортсменів у волейболі є лекція, бесіда, пояснення та коментарі, інструктаж, вказівки і рекомендації, окрім цього варто зазначити й наступні засоби:

- ведення спортивних щоденників;
- залучення спортсменів до організації та проведення змагань;
- інструкторська та суддівська практика;
- використання відео та фото матеріалів;
- лекційні заняття з наступної тематики: історія волейболу; змагальна діяльність фехтувальників; техніка і тактика волейболу; основи теорії і методики підготовки спортсменів (компоненти підготовленості волейболіста та їх особливості, тренувальні та змагальні навантаження у волейболі, техніка безпеки та профілактика травматизму у волейболі); олімпізм (олімпійські ігри Стародавньої Греції, міжнародна олімпійська система, олімпійська Україна, проблеми у сучасному олімпійському спорті).

Шиліна Е. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н. Євстігнєєва І. В.

РОЗВИТОК ГНУЧКОСТІ ДІВЧАТОК 5-6 РОКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ

Дослідження розвитку гнучкості на заняттях з художньої гімнастики на сьогоднішній час стає дуже важливою та актуальною, оскільки значимість цієї якості є першочерговою у тренувальному процесі. Подальше зростання результату без розвитку гнучкості стає неможливим. Гнучкість - це основоположна якість для цього виду спорту.

Сучасна художня гімнастика характеризується високою конкуренцією та складністю композицій, в яких надзвичайно важливий високий рівень гнучкості. Всі фундаментальні групи елементів (стрибки, рівноваги, повороти, нахили) виконуються з максимальною амплітудою, яка часто перевищує фізіологічну норму рухливості у суглобах.

Гнучкість є однією з найважливіших фізичних якостей у художній гімнастиці. Розгляд методів і засобів які сприяють на розвиток гнучкості на етапі початкової підготовки, дозволяють розв'язати цілий комплекс важливих завдань у роботі з дітьми: навчити володіти своїм тілом, розвивати фізичні якості, розумові та творчі здібності, моральні якості тощо. [6]. Гнучкість, що відражає рухливість у суглобах є основною фізичною якістю у гімнастиці [1,3,5], належний розвиток якої необхідний для ефективного виконання технічних дій.

Основними базовими засобами вдосконалення гнучкості виступають комплекси фізичних вправ, які розвивають більшу амплітуду рухів у суглобах, ніж у побуті, професійній та навчально-тренувальній діяльності.

Необхідність досягнення високих показників у цьому виді спорту потребує пошук нових засобів, методів та форм роботи з юними гімнастками. Це складається з багаторічного, цілеспрямованого процесу підготовки спортсменок високого класу.

Актуальним є знаходження ефективних засобів розвитку гнучкості, у комплексному підході, що поєднує різні області знання, що допоможе виявити причинно-наслідковий зв'язок всіх сторін розвитку гнучкості [2]. А також досягнення кращого результату, за короткий проміжок часу.

Одним з найважливіших елементів побудови тренувального процесу є використання ефективної системи комплексного контролю, що підтверджується провідними фахівцями з теорії спорту [5, 7], за яким визначається раціональність тренування та подальшої розробки шляхів удосконалення тренувального процесу з метою досягнення високих результатів.

Багаторічна підготовка гімнасток – це педагогічний процес, єдина система, із властивими їй особливостями. Тому дуже важливо забезпечити послідовність та взаємозв'язок завдань, засобів і методів тренувального процесу на всіх його етапах [3].

Всебічне фізичне виховання юних гімнасток, це необхідність, і залежить від умілого підбору вправ і методів фізичної підготовки на протязі всього макроциклу.

Список використаних джерел

1. Алтер М. Дж. Наука о гибкости. Киев : Олимпийская литература, 2001. 424 с.
2. Андреева Р. І. Значення координаційних здібностей у підготовці гімнасток-художниць. *Молода спортивна наука України*. 2008. Т. 1. С. 6–9.
3. Дьячков В. М. Физическая подготовка спортсмена. Москва : Физкультура и спорт, 1961. 193 с.
4. Зацюрский В. М. Физические качества спортсмена. Москва : Физкультура и спорт, 1970. 200 с.
5. Келлер В. С., Платонов В. Н. Теоретико-методические основы подготовки спортсменов. Львов, 1993. 270 с.
6. Лисицкая Т. С. Художественная гимнастика. Москва : Физкультура и спорт, 1982. 231 с.
7. Матвеев Л. П. Теория методика физической культуры : учебник для ин-тов физ. культуры. Москва : Физкультура и спорт, 1991. 549 с.

Юшкевич В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н., доцент Кружило Г. Г.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Фізична підготовка є важливим засобом формування фізичної готовності військовослужбовців до професійної діяльності, вагомим чинником їх психофізичної готовності до дій в екстремальних ситуаціях, зміцнення здоров'я та подовження професійного довголіття.

Посилена увага до проблем удосконалення професійної та фізичної підготовки військовослужбовців для виконання бойових завдань пов'язана з потребою подолання суперечностей між потребами бойової практики в добре підготовлених військовослужбовцях, спроможних виконувати бойові завдання, і недостатньою розробленістю технологій, що формують такий рівень підготовленості.

Сучасне українське суспільство й, особливо, ЗС України потребують значної кількості фізично підготовлених, здорових і мотивованих військовослужбовців.

Визначення раціональних напрямів подальшого розвитку системи фізичної підготовки військовослужбовців ЗС України неможливе без проведення відповідних наукових досліджень. В. М. Вікнянський, О. А. Ткачук, С. В. Палевич, О. С. Шевченко стверджують, що в результаті проведення таких досліджень, насамперед, потрібно отримати обґрунтовані вимоги до фізичних якостей військовослужбовців ЗС України.

Значення фізичної підготовки як чинника вдосконалення боєздатності збройних сил полягає у тому, що вона є не лише основним і найбільш ефективним засобом забезпечення фізичної готовності військовослужбовців до бойової діяльності, а й може бути ефективним засобом удосконалення морально-психологічної та військово-спеціальної готовності особового складу до бойової діяльності, сприяє посиленню бойової злагоженості військових підрозділів.

З'ясовано, що для успішного формування у військовослужбовців важливих для їхньої бойової діяльності якостей і навичок широко застосовують військово-спортивні багатоборства й, зокрема, військово-прикладне семиборство. Військово-прикладне семиборство включає підтягування на перекладині, подолання смуги перешкод, біг на 100 та 3000 м, плавання на 50 м, метання гранати на дальність і стрільбу.

Система фізичного виховання та фізичної підготовки військовослужбовців повинна передбачати впровадження цілого ряду ефективних тренувальних засобів, що повинні використовуватися як у процесі основних навчальних занять, так і під час самостійних занять фізичними вправами для розвитку психофізичних якостей, поліпшення стану здоров'я, працездатності та функцій серцево-судинної, дихальної, нервової та інших систем організму.

Сьогодні фізичне виховання і спорт військовослужбовців слід розглядати не тільки в аспекті: хто як бігає, стрибає чи плаває, але й на якому рівні розвитку знань, умінь, відношень, відчуттів, вольових виявів здійснюється організація діяльності щодо досягнення певного фізичного стану, необхідного для якісного виконання свого військового обов'язку для країни.

Загалом, процес фізичної підготовки у Збройних Силах України має за мету та спрямований на фізичне вдосконалення загальних та спеціальних фізичних якостей, які забезпечують необхідний рівень виконання визначених завдань в ході підготовки та ведення бойових дій, з урахуванням специфіки кожного виду та роду військ (сил); показники та критерії оцінювання рівня фізичної готовності військовослужбовців; варіанти організації фізичної підготовки військовослужбовців; необхідну тренажерну базу для проведення занять з фізичної підготовки.

Явтушенко А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.фіз.вих., доцент Глущенко Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ЕТАПІ ПОГЛИБЛЕНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ 14–15 РОКІВ

Закономірністю сучасного спорту є неможливість досягти максимального результату не дотримуючись принципу поглибленої спеціалізації. Спеціальна фізична підготовка вирішує завдання виховання специфічних здібностей, завдяки яким спортсмен досягає успіху в обраному виді спорту. В процесі фізичної підготовки спортсмени підвищують рівень функціональної підготовленості та спеціальної тренуваності.

Природно, що спеціальні фізичні якості будуть розвиватися за рахунок засобів спеціальної підготовки, а саме спеціальних підготовчих і змагальних вправ. Отже варто диференціювати засоби загальної фізичної і спеціальної фізичної підготовки. Спеціально-підготовчі та змагальні вправи складають основні засоби спеціальної підготовки.

Успішна змагальна діяльність у волейболі вимагає від гравців універсальної підготовленості (вміння добре виконувати подачу та приймати м'яч, стабільно виконувати передачі та блокування, фати в захисті). Підґрунтям всього цього є високий рівень спеціальної фізичної підготовленості гравців волейболістів. Так, спеціальні вправи покликані прискорити й полегшити навчання технічним і тактичним прийманням волейболу й оволодіння ігровими навичками.

Представлена нами експериментальна програма з підвищення спеціальної фізичної підготовленості базувалась на розвитку усіх рухових якостей з використанням широкого арсеналу методів та засобів спеціальної спрямованості. До тренувального процесу були включені: вправи для розвитку сили м'язів кистей, рук, ніг, тулуба; вправи для розвитку навичок швидкої протидії; вправи на розвиток спеціальної витривалості, швидкості, координації, гнучкості; вправи змагального характеру; вправи на розслаблення; вправи для розвитку вміння приймати і передавати м'яч; вправи для розвитку вміння подавати м'яч та вправи з використанням нестандартного обладнання.

Аналізуючи результати перевірки спеціальної фізичної підготовленості волейболістів 14-15 років на початку та по завершенню періоду експерименту ми мали можливість засвідчити наступні зміни: швидкість подолання дистанції при бігу «Ялинка» покращився з $26,1 \pm 0,50$ с до $24,0 \pm 0,25$ с; виста стрибка угору з місця збільшилась з $68 \pm 1,50$ см на $74 \pm 1,00$ см; кількість виконання мерійних стрибків вгору з діставанням предмета збільшилась з $18 \pm 1,00$ разів до $20 \pm 1,00$ разів; висота стрибка після короткого розбігу змінилась у кращій бік з $314 \pm 7,00$ см на $335 \pm 4,00$ см; кількість згинань розгинань рук на пальцях в упорі лежачи збільшилась з $18 \pm 1,50$ разів до $23 \pm 1,50$ разів; відстань кидка набивного м'яча вагою 2 кг вперед з-за голови двома руками сидячи збільшилась з $11 \pm 1,00$ м на $15 \pm 1,00$ м; кількість рухових циклів при бігу на місці за 10 с покращилась з $56 \pm 2,00$ разів до $60 \pm 1,00$ разів та довжина відстані при кидку м'яча вагою 1 кг двома руками з-за голови у стрибку зросла з $19 \pm 1,50$ м до $21 \pm 1,00$ м, відповідно.

Проаналізувавши усі результати перевірки спеціальної фізичної підготовленості та оцінки техніко-тактичних дій волейболістів 14-15 років, ми можемо стверджувати про ефективність нашої експериментальної програми з особливостей спеціальної фізичної підготовки гравців на етапі поглибленої спеціалізації.

Ясновскій С. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Добродуб Є. З.

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ
У СПОРТСМЕНІВ РОЛЛЕРІВ 7–9 ЛЕТ**

Значення координаційних здібностей для зайняття багатьма видами спорту незаперечно важливе. На думку багатьох авторів, координаційні здібності є критерієм високої спортивної майстерності.

Ролевий спорт є складно-координаційним видом спорту. Це пов'язано з тим, що спортсмену потрібно виконувати різноманітні фігури у спеціальному взутті на маленьких колесах. Спортсмен-ролер повинен здійснювати багато різних важких за координацію елементів, підключаючи різні напрямки руку, які можуть часто супроводжуватися помилками при виконанні.

Однак у зв'язку з тим, що такий від спорту як ролевий спорт відносно молодий, тому досліджень у цьому напрямку вивчалось недостатньо. Існують багато досліджень у схожих з ролевим видах спорту, таких як фігурне катання.

Однією з характерних рис нинішнього катання на роликах є прогресуюче ускладнення рухових дій. Процес цей розвивається, зокрема, шляхом освоєння спортсменами-ролерами складних в координаційному відношенні елементів і об'єднань їх та обертальні рухи, які є сильним подразником вестибулярного апарату. Саме тому однією із специфічних особливостей ролевого спорту є залежність спортивних результатів від координаційних можливостей і вестибулярної стійкості у спортсмена.

Багато авторів стверджують, що координаційні здібності у спортсмена-ролера слід починати розвивати вже в дошкільному і молодшому шкільному віці. Чим старше діти, тим довготривалий процес розвитку її координаційним здібностям. У сучасному ролевому спорті вік перших великих успіхів – 12–15 років, тобто, більше ранній, ніж у більшості видів спорту, а досягти таких високих результатів можна тільки після 8 – 11 років регулярного зайняття спортом.

Тому, у зв'язку з ускладненнями спортивної техніки, виникнення все більш різноманітних вправ перед спортсменом встановлюються дуже високі запити в плані прояву координаційних здібностей і вестибулярної стабільності.

У сучасний час у катанні на роликах існують приклади оволодіння дуже складними елементами вже у юному віці. Тому вже з перших днів навчання треба, щоб учбово-тренувальний процес забезпечував швидке і якісне оволодіння рухами і був спрямований на засвоєння складних елементів. Проте в процесі навчання слід враховувати морфологічні і фізіологічні особливості дитячого організму. У бажанні кращих результатів не слід пробувати замінити якісну побудову учбово-тренувального процесу надмірним підвищенням об'єму зайняття, числа повторень і так далі.

Проте, незважаючи на велику кількість науково-дослідних робіт присвячених проблемі розвитку і вдосконаленням координаційних здібностей юних спортсменів, ще не достатньо вивченим залишається питання про найбільш раціональне співвідношення розвитку координаційних здібностей на етапі початкової підготовки юних спортсменів-ролерів та методів і засобів їх розвитку.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Андрусенко О. Л.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.держ.упр., доцент Медяник Г. М.

ЗАСТОСУВАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ В ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ОСІБ ІЗ ХРОНІЧНИМ БРОНХІТОМ

Актуальність. Проблема неспецифічних захворювань органів дихання має не тільки наукове, також й медико-соціальне значення. Це пов'язано із зростанням захворюваності, високим рівнем інвалідизації і смертності у дорослих. Місце і значення хронічного бронхіту – предмет багатолітніх дискусій. Насамперед це стосується питань існування первинного хронічного бронхіту, можливості його виникнення на тлі повторних інфекційних бронхітів під дією несприятливих факторів оточуючого середовища.

Хронічний бронхіт вважається найпоширенішим серед хронічних неспецифічних захворювань легень. На його частку припадає до 75–80% усіх легеневих захворювань. Поширеність хронічного бронхіту серед міського дорослого населення європейських країн становить 12–50% . У структурі хронічних обструктивних захворювань легень питома частка хронічного бронхіту становить близько 65%.

Хронічний бронхіт – широко поширене захворювання системи дихання, причому в останні роки відзначається тенденція до збільшення захворюваності. За даними більшості авторів, хронічним бронхітом страждає від 3 до 8% і більш дорослого населення. Частіше хворіють особи у віці старше 50 років, чоловіки – в 2-3 рази частіше, ніж жінки. Слід підкреслити високий відсоток інвалідизації, а також збільшення смертності від емфіземи і легенево-серцевої недостатності, розвиток яких часто спостерігається у хворих на хронічний бронхіт.

Як і будь-яке хронічне захворювання, хронічний бронхіт піддається корекції лише за умови постійної і грамотної терапії, а також вимагає від хворих усвідомленої зміни способу життя. Тільки поєднання цих двох чинників дозволяє зберегти добре самопочуття і працездатність на довгі роки.

В останні роки, завдяки впровадженню нових препаратів і навіть нових груп фармакологічних засобів, лікарі одержали нові можливості терапії хронічного бронхіту. Однак, при цьому незаслужено мало уваги приділяється немедикаментозним методам лікування бронхіту, зокрема методами фізичної реабілітації. Практика показує, що багато хворих, які лікуються нефармакологічними методами, можуть помітно знизити дози препаратів, які приймаються, «перейти» від комбінацій лік до монотерапії, а згодом – цілком позбутися необхідності прийому препаратів.

Мета дослідження – теоретичне та практичне обґрунтування позитивного впливу дихальної гімнастики на хворих при хронічному бронхіті.

Об'єкт дослідження – процес фізичної реабілітації хворих хронічним бронхітом.

Предмет дослідження – дихальна гімнастика як засіб фізичної реабілітації при хронічному бронхіті.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми в науково-методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питань фізичної реабілітації хворих хронічним бронхітом.

2. Запропонувати дихальну гімнастику як засіб фізичної реабілітації для хворих при хронічному бронхіті.

3. Оцінити ефективність запропонованої дихальної гімнастики як засобу фізичної реабілітації для хворих при хронічному бронхіті.

Методи дослідження:

- метод аналізу літератури;
- метод медико-біологічного дослідження;
- метод педагогічного експерименту;
- метод фізичної реабілітації;
- метод математичної статистики.

Практичне значення роботи. Запропоновано комплекс дихальних вправ як засіб фізичної реабілітації для хворих при хронічному бронхіті, при використанні якого можливо покращення функціональних можливостей хворих.

Анікєєв С. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ОСТЕОХОНДРОЗІ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА У ЧОЛОВІКІВ-ВОДІВ ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ

Актуальність. Конституцією України визначено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та страхування [11]. З початком бойових дій на Сході України питання здоров'язбереження та реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України стало надзвичайно актуальним аспектом сьогодення. Надання реабілітаційної допомоги в Україні, зокрема законодавство та його відповідність сучасним міжнародним стандартам офіційно оцінені в грудні 2015 року Міжнародним товариством фізичної та реабілітаційної медицини. У звіті «Оцінювання системи реабілітації в Україні» було зазначено: законодавчі та підзаконні акти щодо реабілітації є фрагментарними, недостатній рівень координації між уповноваженими центральними органами виконавчої влади та організаціями, що надають послуги з реабілітації, відсутня цілісна система реабілітаційних послуг, та вони надаються в основному санаторно – курортними закладами, кадрове забезпечення реабілітації не досягає світових та європейських стандартів.

З метою розв'язання зазначених проблем та на виконання Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників антитерористичної операції», розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 475-р [59], було прийнято Програму, для повноцінної реабілітації та реадaptaції учасників антитерористичної операції.

Об'єктом реабілітаційних заходів є ветерани війни, що тимчасово чи постійно знизили власні можливості особистого та соціального функціонування. За статистикою саме під час війни збільшилася кількість особового складу з діагнозом остеохондроз. Причиною захворювання є довготривале навантаження що несуть м'язи тулуба і шиї (через носіння цілодобово військовими бронежилетів і шоломів в зоні АТО). При наростанні стомлення м'язів тулуба і шиї їх амортизаційну функцію беруть структури хребта, в ньому розвиваються вторинні дегенеративні зміни, в першу чергу в міжхребцевих дисках [36]. Постійне м'язове перенапруження має місце також у воїнів, виконання обов'язків яких пов'язані з тривалою фіксацією робочих положень, однотипними дрібними рухами руками. Тому шийний остеохондроз часто спостерігається у водіїв – військовослужбовців. Вони в основному проводять робочий час в положенні сидячи, де головне навантаження припадає на шийний і грудний відділи хребта. Остеохондроз різко знижує професійні (боездатність для військовиків) можливості і тому потребує значної уваги щодо їх функціонального відновлення[61].

Проблема остеохондрозу на сучасному етапі є дуже актуальною і привертає увагу вчених, психологів, практичних лікарів і реабілітологів, приймаючи державне значення. Незважаючи на наукові дослідження, вона є недостатньо вивченою та потребує розробки необхідного комплексу заходів фізичної реабілітації. У зв'язку з цим було організовано та проведено дослідження з метою обґрунтування та розробки програми фізичної реабілітації водіїв – військовослужбовців віком від 35 до 50 років.

Мета дослідження. Обґрунтування та розробка програми фізичної реабілітації при остеохондрозі шийного відділу хребта у водіїв – військовослужбовців віком від 35 до 50 років.

Об'єкт дослідження. Програма фізичної реабілітації при остеохондрозі шийного відділу хребта у водіїв – військовослужбовців віком від 35 до 50 років.

Предмет дослідження. ЛФК і масаж комірцевої зони та верхніх кінцівок з елементами точкового масажу при остеохондрозі шийного відділу хребта для водіїв – військовослужбовців віком від 35 до 50 років.

Задачі дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми в науково – методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питань реабілітації водіїв – військовослужбовців віком від 35 до 50 років при остеохондрозі шийного відділу хребта.

2. Запропонувати програму фізичної реабілітації при остеохондрозі шийного відділу хребта у водіїв – військовослужбовців віком від 35 до 50 років.

3. Оцінити ефективність запропонованої програми порівняно з загальновідомими. Методи дослідження:

- метод аналізу літератури;
- метод педагогічного експерименту, опитування;
- метод медико – біологічного дослідження;
- метод математичної статистики;

Практичне значення роботи. Реалізація розробленої програми фізичної реабілітації при остеохондрозі шийного відділу хребта у водіїв – військовослужбовців віком від 35 до 50 років.

Бабенко Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндрук П. А.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ОСІБ СЕРЕДЬОГО ВІКУ ПРИ ГІПЕРТОНІЧНІЙ ХВОРОБИ ІІ СТУПЕНЯ НА ДОВГОСТРОКОВОМУ ЕТАПІ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Фізіологічно середній вік характеризується появою ознак старіння з боку опорно-рухового апарату, серцево-судинної та дихальної системи, співвідношення м'язів і жирових відкладень. Біологічний вік людини залежить від спадковості та способу життя. Однією з головних причин розвитку старіння є недостатність м'язової діяльності, яка обумовлює порушення з боку серцево-судинної та дихальної системи, сприяє ослабленню захисних сил організму та зниженню обміну речовин, призводить до м'язової гіпотрофії. Тому основним способом попередження старіння є збільшення фізичної активності, раціональне харчування, відмова від шкідливих звичок та правильна організація режиму дня.

З віком підвищується ризик виникнення атеросклерозу судин, яке пов'язане з порушенням обміну жирів і ліпоїдів, в сироватці крові збільшується рівень холестерину. Розвиток атеросклерозу в свою чергу викликає підвищення АТ.

Під час занять фізичними вправами покращуються процеси обміну речовин, підвищується ферментативна активність організму, покращується тканинне дихання, знижується рівень холестерину в крові. Заняття фізичними вправами добре впливають на центральну нервову систему: збільшується працездатність нервовим центрів, покращується пам'ять, самопочуття, стабілізується АТ.

З віком знижується працездатність серцевого м'яза та погіршуються функціональні можливості дихального апарату. Під час клімактеричних змін відбувається порушення водно-сольового обміну, рідина частково затримується в тканинах, утворюються відкладення натрію. Підвищений вміст в крові солі прискорює роботу серця, що в свою чергу призводить до підвищення тиску.

Завдяки заняттям фізкультурою зменшуються склеротичні процеси в стінках судин, покращується стан серцевого м'яза, відбувається нормалізація кров'яного тиску.

Під впливом систематичних вправ ритм дихальних рухів стає більш рівномірним, збільшується глибина дихання та пристосованість дихальної системи до фізичних навантажень. Особливо помітних змін під

впливом систематичних занять фізичними вправами зазнає опорно-руховий апарат: стають більш працездатні м'язи та суглоби кінцівок і хребта, стрункіша постава, координовані м'язові рухи.

Завдяки систематичним заняттям фізичними вправами покращуються функції внутрішніх органів, збільшуються захисні сили організму до шкідливих факторів навколишнього середовища. Однак, вибір ефективних форм та методів занять є досить важливим, потребує глибокого знання функціонального стану організму та рівня фізичної підготовленості. З метою оздоровлення людям середнього віку можуть використовуватись різні форми занять: ранкова гімнастика, дозована ходьба, теренкур, плавання, індивідуальні та групові заняття лікувальною гімнастикою, йога, ігри. Особливо ефективними будуть ці заняття на свіжому повітрі.

Таким чином, при правильній методиці і організації роботи з людьми середнього віку, фізичні вправи позитивно впливають на організм: покращують стан здоров'я, підвищують рівень працездатності, попереджають виникнення серцево-судинних захворювань та захворювань опорно-рухового апарату. При гіпертонічній хворобі 2-го ступеня у людей середнього віку позитивний результат дають сеанси йоги, аутотренінгу, масажу та медитації.

Балаба Т. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ВІДНОВЛЕННЯ РУХЛИВОСТІ ГОМІЛКОВОСТОПНОГО СУГЛОБА ПІСЛЯ ОПЕРАЦІЇ ОСТЕОСИНТЕЗУ

Актуальність. Травми, що порушують функції опорно-рухового апарату, підстерігають людину все її життя на кожному кроці. Пошкодження гомілковостопного суглоба – найбільш часті серед усіх травм кінцівок. Найбільший відсоток травм гомілковостопного суглоба походить від неправильних приземлень при зістрибуваннях з високих поверхонь, приземленнях на нерівні поверхні, падіннях. У цих випадках найбільш характерні вивихи і переломи.

Переломи кісток гомілки займають перше місце серед переломів довгих трубчастих кісток і за статистикою на них припадає від 20 до 37,3%, а відкриті переломи кісточок складають 64,3-77,8% від усіх відкритих пошкоджень кінцівок. Лікування переломів кісток гомілки – складне і трудомістке завдання, тому відновлення рухових функцій після перелому залишається важливою проблемою на даний час.

Як відомо, переломи кісток гомілки призводять до суттєвих ускладнень і наслідків.

Насамперед це – контрактури, атрофія м'язів, зниження опоро здатності, порушення ресорної здатності стопи та стереотипу правильної ходи, плоскостопість, деформуючі артрози. Вони збільшують терміни перебування на лікарняному, обмежують забезпечення побутових потреб, призводять до інвалідності і спричиняють суттєві матеріальні витрати на лікування таких порушень. Практика показує, що всі пацієнти з пошкодженням зв'язкового апарату, незалежно від того, чи є вони неускладненими або ускладненими, а тим більше, пацієнти з переломами гомілковостопного суглоба, потребують реабілітації.

Лікування хворих із переломами кісток через анатомо-фізіологічні особливості будови гомілковостопного суглоба у більшості випадків потребує хірургічних методів, які забезпечують стабільну фіксацію відламків. Однак складні оперативні втручання з тривалою іммобілізацією призводять до значних ускладнень і негативних наслідків.

Загально прийнято дотримуватися основних принципів реабілітації після травми гомілковостопного суглоба, які зводяться до такого: на першій стадії – спокій і захист, потім – відновлення гнучкості і рухливості суглоба без навантаження на нього; використання більш інтенсивних вправ, коли з'являється можливість, стояти на травмованій нозі; поступове повернення до колишнього рівня активності, не припиняючи виконання спеціальних вправ.

Зустрічаються поодинокі роботи, у яких описано інші засоби фізичної реабілітації та вказано методику їх використання при травмах гомілковостопного суглоба. Однак, надаючи деякі методичні рекомендації, вони не деталізують терміни і тривалість застосування певних форм ЛФК, зокрема гідрокінезотерапії – потужного чинника у попередженні та ліквідації морфофункціональних порушень після зняття іммобілізації.

Мета дослідження – підібрати, провести і оцінити комплекс засобів і методів фізичної реабілітації у відновлювальному періоді після металоостеосинтезу гомілкового суглобу.

Об'єкт дослідження – відновлювання рухової активності у гомілковостопному суглобі після металоостеосинтезу.

Предмет дослідження – процес відновлювання після металоостеосинтезу гомілковостопного суглоба засобами фізичної реабілітації.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати стан проблеми в науково-методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питання фізичної реабілітації у відновлювальному періоді після металоостеосинтезу.

2. Запропонувати ефективний комплекс фізичної реабілітації після металоостеосинтезу.

3. Провести дослідження впливу запропонованого комплексу фізичної реабілітації, оцінити його використання в групі хворих.

Для вирішення поставлених завдань в роботі були використані наступні методи дослідження: метод аналізу науково-методичних джерел; метод медико-біологічного дослідження; методи фізичної реабілітації; метод педагогічного експерименту; метод математичної статистики.

Практичне значення роботи. Розроблено комплекс фізичної реабілітації, застосування якого сприяє затухання запальних змін, розсмоктуванню набрякової рідини у суглобі і навколо суглобових тканинах та прискорюванню нормалізації функцій ураженої кінцівки.

Банетішвілі Д. Д.

Донецький національний медичний університет
наук. кер. — асистент Екштейн К. С.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗІОТЕРАПІЇ

Актуальність: На нинішньому етапі, як зазначається в Цільовій комплексній програмі «Фізичне виховання – здоров'я нації», в Україні склалася критична ситуація зі станом здоров'я населення. Обмеження рухової активності призводить до зниження функціональних можливостей м'язової системи, що, зі свого боку, спричиняє детренованість серцево-судинної системи, збільшення частоти серцевих скорочень у спокої. Більшість розладів, які виникли через недостатню м'язову діяльність, зворотні.

Мета: дослідити сучасний стан фізіотерапії, ерготерапії та здоров'я людини

Матеріали та методи: огляд наукової медичної літератури

Основні результати:

Фізіотерапія використовується для опису лікування захворювань, травм або деформацій фізичними методами, такими як масаж, термічне лікування та фізичні вправи, а не ліки або хірургія. Фізіотерапія, також відома як фізична терапія і є однією з суміжних медичних професій, в даний час є еволюційною і динамічною професією, яка більше зосереджена на доказових дослідженнях і використанні механічної сили і рухів (біомеханіка або кінезіологія), мануальна терапія, ЛФК і електротерапія, коригує розлади і сприяє мобільності і функції. Навіщо нам потрібна фізіотерапія? Наш сучасний спосіб життя з усіма пільгами та перевагами почав показувати свої результати на нашому тілі, забезпечуючи напругу шиї та спини та біль у коліні щодня та багато іншого в списку, але це просто не обмежується дорослими, навіть діти страждають від нашого сучасного способу життя. Деякі з дуже поширених захворювань, де фізіотерапія відіграє чудову роль в управлінні ними:

Ожиріння: Люди з ожирінням можуть страждати від діабету, серцево-судинних захворювань, утрудненого дихання і зміни артеріального тиску. Фізіотерапія є ідеальною для надання фізичних вправ після оцінки для управління вагою та реабілітації після баріатричних операцій.

Діабет: Діабет II типу - це стан, коли організм не виробляє достатньо інсуліну або організм не використовує його належним чином. Однією з основних причин цього є ожиріння. Дослідники довели, що фізіотерапевтичні вправи допомагають людям підтримувати рівень інсуліну.

Серцево-судинні захворювання: Це відноситься до групи станів, що впливають на серце, кровоносні судини і кровоносну систему. Фізіотерапевти працюють на витривалість пацієнта, серцевий вихід і артеріальний кровотік, надаючи аеробні вправи, спеціально розроблені відповідно до потреб людини

Висновки:

1. На сьогодні, серед усіх методів лікування, реабілітації та оздоровлення найбільш успішно з задачами по відновленню здоров'я людини справляється саме фізіотерапія. І як самостійна галузь медицини, фізіотерапія має великі досягнення.

Список використаних джерел

1. Britannica. <https://www.britannica-com.translate.goog/science/occupational-therapy> (date of request: 02.11.2021).

2. Physiotherapy – of the 21st century is an emerging branch of health services. URL: <https://medcraveonline.com/MOJYPT/MOJYPT-04-00058.pdf> (date of request: 02.11.2021).

3. Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерпотерапії. URL: https://fc.sspu.edu.ua/files/doc_files/2019/1/zbirnik_sumi_c8967.pdf (дата звернення: 02.11.2021).

Березоручька О. В.

Державний університет «Одеська політехніка»

Кокотєєва А. С.

старший викладач

СПОРТИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЗАХИСНЕ ОБЛАДНАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ ПРОФІЛАКТИКИ ТРАВМАТИЗМУ

Під час занять спортом і аматори, і професійні атлети намагаються досягти найкращого результату, тому не дивно, що в умовах максимальних фізичних навантажень часто виникає травмуючий фактор. Хоча спортивні пошкодження складають лише 2-5% від усієї кількості травм населення, на жаль, вони не завжди легкі (без втрати спортивної працездатності): серед представників різних видів спорту поширені травми середнього і важкого ступеня, а також дуже важкі, що призводять до інвалідності і навіть до смертельних наслідків (8-10%).

Найвищий відсоток травматизму припадає на контактні види спорту: єдиноборства (бокс, боротьба - 70-72% від усіх травм), футбол, баскетбол, хокей. Найменш травматичними вважаються фехтування (34%), шахи, шашки, настільний теніс, стрілецький спорт. За локалізацією ушкоджень найчастіше спостерігаються спортивні травми кінцівок (переважно пошкодження суглобів, особливо колінного і гомілковостопного) - 38% від усієї кількості травм, та струси головного мозку. При цьому, взимку травм стає значно більше (до 51%), ніж у літній період (21,8%) [1].

Серед основних причин спортивного травматизму, таких як слабка фізична підготовленість спортсмена, недостатній лікарський контроль тощо, необхідно виділити два важливі пункти: незадовільне спортивне середовище (поганий стан місць занять та змагань, несприятливі умови їх проведення) та неякісне спортивне обладнання, одяг, взуття.

За статистикою, спортивні травми часто зумовлені саме невідповідністю умов проведення занять (слизька підлога залів, твердий ґрунт на відкритих спортивних спорудах, наявність сторонніх предметів, відсутність оббивки або захисної сітки, недостатнє освітлення, відсутність вентиляційних засобів тощо).

Використання правильного захисного спорядження для кожного виду спорту має важливе значення для запобігання серйозним травмам або зниження їхньої тяжкості. Захисна амуніція - шоломи, окуляри, капи, спортивні ремені, рятувальні жилети, щитки, захисне взуття, м'які вогнестійкі комбінезони (для мотоциклістів), стрічки обв'язування (тейпування) і т.д.

За даними Американської академії офтальмології, понад 90% усіх травм очей, пов'язаних зі спортом, можна запобігти за допомогою відповідних захисних окулярів. Шоломи важливі не лише у хокеї, а й в інших видах спорту, де є високий ризик травмування голови (футбол, лижі, велоспорт, бейсбол, бокс). Тому вчені продовжують працювати над моделями шоломів, що амортизують [2]. Правильно підібраний засіб індивідуального захисту (ЗІЗ), розроблений та протестований для конкретного виду спорту, значно знижує ризик (різні види ЗІЗ тестуються по-різному). Необхідно дотримуватися рекомендацій щодо правильної підгонки для всіх стилів спорядження і для кожного спортсмена [3].

Для спортсмена травми - це завжди важке випробування психологічного і фізичного плану. Тому з метою зниження ризику національними організаціями охорони здоров'я встановлюються стандарти безпеки, технічного та санітарно-гігієнічного нагляду за станом спортивного середовища та інвентарю. Тож відомий вислів «спорт не можливий без травм» на сьогоднішній день застарів: існує безліч можливостей захисту спортсменів та мінімізації травматизму.

Список використаних джерел

1. Логвінов Д. Профілактика спортивного травматизму. URL: <https://bit.ly/3jXoNor> (дата звернення: 01.11.2021).
2. Casal Moore N. A football helmet design that listens to physics. URL: <https://phys.org/news/2016-02-football-helmet-physics.html> (date of request: 12.09.2021).
3. PPE in sports. URL: <https://www.bsigroup.com/en-GB/blog/Personal-Protective-Equipment-Blog/ppe-in-sports/> (date of request: 12.09.2021).

Бондаренко А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕЙПУВАННЯ В ПРОГРАМІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДІТЕЙ ХВОРИХ НА ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ ПАРАЛІЧ

За даними статистичного щорічника України за 2020 р, на 1 січня 2020 року в Україні налічується 163,886 дітей з інвалідністю. У 2017 році їх кількість становила 159044. Якщо взяти до прикладу м. Київ, то за даними Центру медичної статистики МОЗ України станом на 1 січня 2020 року у м. Києві зареєстровано 11420 дітей з інвалідністю (2018 рік – 11040 дітей), із них дітей з ЦП (церебральний параліч) 1080, тобто 9,45%. Як бачимо на тлі збільшення загальної інвалідності дітей, збільшується відсоток інвалідизації внаслідок органічного ураження нервової системи, що призводить до постановки діагнозу ДЦП.

Хода дитини хворої на ЦП має свій специфічний малюнок, і це виділяє її серед однолітків. Відмінність від інших ускладнює соціальну адаптацію і спричиняє психологічний дискомфорт. Покращення якості ходи є однією з цілей проведення фізичної реабілітації у хворих на ЦП.

Для якісного здійснення акту ходи потрібен механізм коактивація - механізм одночасного, рівномірного збільшення тону м'язів згиначів і розгиначів. У хворих на ЦП спостерігається підвищення тону в одних групах м'язів і зменшення в інших. Підвищення тону це один із симптомів із цілого комплексу симптомів під назвою спастичність, що також характеризується надмірно активним глибокими сухожильними рефlekсами, клонусом, аномальними спінальними рефlekсами і спазмами м'язів при скороченні. Як результат можуть з'являтися вторинні ускладнення: біль, контрактури.

За даними систематичного огляду програм втручання і лікування дітей з ЦП Іони Новак за 2019 рік, метод кінезіологічного тейпування має позитивний вплив на покращення моторики. Також передбачається, що накладання тейпу зменшує відчуття болю та прояви спастичності. Але цей метод не має достатньої доказової бази. В зв'язку з цим є актуальним провести додаткові дослідження стосовно впливу тейпування на зменшення спастичності, збільшення амплітуди руху суглобів і покращення функціональних можливостей дітей хворих на ЦП.

Мета роботи - вдосконалення методики фізичної терапії у дітей хворих на ЦП.

В нашому дослідженні заплановано обстеження 14 дітей. Критеріями відбору є самостійне стояння і самостійна хода на відстань до 8 м. Дослідження проводиться на базі «Благодійної установи «Центр реабілітації, фізичної терапії та інклюзивного навчання ім. Святого праведного Іоанна» м. Підгородне, Дніпропетровської області. Пацієнти рандомно поділені на 2 групи: основна група (ОГ) n=7 дітей, контрольна група (КГ) n=7 дітей. Програма фізичної терапії представлена 2-х тижневим курсом. Кожному хворому була підібрана індивідуальна програма, виходячи із загального стану, віку, статі та фізичної підготовки. Контрольна група отримує розроблену програму фізичних вправ, яка включає пасивний розтяг верхніх та нижніх кінцівок, вправи на покращення балансу та ходи. Основна група отримує додатково до розробленої програми реабілітації, процедуру тейпування. Схема накладання стрічок підбирається індивідуально в залежності від потреб дитини.

На даний момент опрацьовано 57% результатів. Спостерігається покращення показників у КГ в порівнянні з ОГ.

В перспективі результати дослідження дозволять зробити висновки, щодо ефективності застосування методу тейпування у процесі фізичної реабілітації дітей з церебральним паралічем.

Буююкmete Л. П.

Класичний приватний університет

наук. кер. — к.держ.упр., доцент Медяник Г. М.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ ПРИ ОСТЕОХОНДРОЗІ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Актуальність теми. Остеохондроз хребта відноситься до числа надзвичайно поширених захворювань. Відзначається тенденція до збільшення числа хворих з цим захворюванням, що свідчить про соціально значущі зміни у способі життя сучасної людини. В даний час більшість людей відрізняються малорухливим, сидячим способом життя. Через надмірну масу тіла, нераціональне харчування обмежуються рухи в суглобах хребтового стовпа та інших суглобах, погіршується обмін речовин в м'язах і хребцях, розвиваються застійні явища в шийному відділі, м'язах спини, попереку, нижніх кінцівок, здавлюються судини і ускладнюється відтік венозної крові. В результаті цього порушуються обмінні процеси в тканинах, виникають дегенеративно-дистрофічні процеси в кістково-м'язовому апараті, тобто остеохондроз [1, 54, 58]. Розвитку остеохондрозу сприяють мікротравми, фізичне перенапруження, підняття ваги, а також перевагою м'язів тулуба, вимушена незручна поза в процесі праці. Виникнення або загострення захворювання може бути наслідком постійної напруги при тривалому стоянні. У працюючих в положенні сидячи, особливо з нахиленим тулубом, окрім втомленості м'язів спини, можуть розвиватися застійні явища в ногах, посилитися біль в попереку [2].

З усіх м'язових груп постійне навантаження несуть лише м'язи тулуба і шиї, які своєю невеликою, але постійною статичною напругою зберігають і підтримують робочі і побутові пози. При наростанні стомлення м'язів тулуба і шиї їх амортизаційну функцію беруть структури хребта. При незмінності способу життя (тобто якщо навантаження на хребет триває), в ньому розвиваються вторинні дегенеративні зміни, в першу чергу в міжхребцевих дисках [7, 18]. Це і обумовлює виникнення остеохондрозу.

Найчастіше страждають найбільш рухливі відділи хребетного стовпа – шийний і поперековий, рідше грудний. Після 30 років кожна п'ята людина в світі страждає дискогенним радикулітом, який є одним з проявів остеохондрозу. В цілому ж, неврологічні симптоми остеохондрозу хребта виявляються, за даними різних авторів, у 40–80% дорослого населення планети. З кожним роком ми бачимо, що кількість хворих з даною патологією збільшується, а це означає, що остеохондроз «молодшає».

Аналіз численної літератури, що стосується клініки м'язово-дистонічних розладів у хворих на остеохондроз хребта [1; 2; 4], підтверджує їх неоднорідність по відношенню до різних рівнів центральної нервової системи [1]. Можливість пріоритетної участі спинного мозку в патологічних процесах при остеохондрозі хребта підтверджується тим, що в зоні безпосереднього впливу патоморфологічних субстратів остеохондрозу (внутрішньодискова дистрофія, грижа диска, спонділоартроз) на тлі порушень фіксаційної здатності зв'язкового апарата, як правило, розвивається і дистонія сегментарних м'язів, що проявляється патологічною рухливістю (нестабільністю) хребетно-рухових сегментів [1; 2, 14].

Виходячи з уявлень про багаторівневі порушення управління м'язовою активністю, а також про складність патобіомеханічних порушень при вертеброгенній патології, лікування спеціальними руховими режимами (кінезотерапія) є мабуть, єдиним комплексним методом реабілітації, здатним вплинути як на окремі ланки патогенезу остеохондроз хребта, так і на всю рухову систему в цілому.

У зв'язку з цим, актуальною є розробка методики активного відновлення компенсаторних функцій хребта у осіб похилого віку при остеохондрозі шийного відділу хребта засобами лікувальної фізичної культури.

Розробка занять лікувальної фізичної культури з використанням різних фізичних вправ при остеохондрозі у осіб похилого віку дозволять підвищити функціональні можливості і фізичну підготовленість у процесі відновлення компенсаторних функцій хребта, що буде сприяти збереженню тривалої стійкої стабільності хребта та попередження рецидивів захворювання.

Предмет дослідження: програма фізичної реабілітації людей похилого віку при остеохондрозі шийного відділу хребта.

Об'єкт дослідження: засоби фізичної реабілітації та їх вплив на функціональний стан людей похилого віку при остеохондрозі шийного відділу хребта.

Мета дослідження: визначити засоби фізичної реабілітації людей похилого віку при остеохондрозі шийного відділу хребта.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми в науково-методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питань фізичної терапії хворих похилого віку при остеохондрозі шийного відділу хребта.

2. Запропонувати комплекс засобів фізичної терапії для хворих похилого віку при остеохондрозі шийного відділу хребта.

3. Оцінити ефективність запропонованого комплексу засобів фізичної терапії для хворих похилого віку при остеохондрозі шийного відділу хребта.

Методи дослідження:

Для вирішення проблеми в роботі були застосовані такі методи дослідження:

- 1) аналіз науково-методичної літератури;
- 2) аналіз виписки медичних карт амбулаторних хворих;
- 3) тестування:
 - дослідження біологічних функцій (метод Короткова);
 - фізичних здібностей (тест Шепельмана, компресійний тест);
 - координаційних здібностей (проба Ромберга).
- 4) опитування;
- 5) педагогічний експеримент;
- 6) математично-статистичний аналіз отриманих результатів.

Василенко І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ПОШКОДЖЕННЯХ РОТАТОРНОЇ МАНЖЕТИ ПЛЕЧА

Фізична реабілітація при пошкодженнях РМП - актуальна проблема. Важливим є якість її проведення, при якій необхідно досягти стійкої активної стабілізації ПС, нормальної амплітуди руху в ПС, відновлення сили м'язів, прагнення в стислий термін відновити загальну працездатність людини, спортсмена.

Розробка програми ФР для посилення біомеханіки ПС із застосуванням спеціальних фізичних вправ на технічних засобах з нестійкою опорою, реабілітаційних тренажерів для відновлення рухливості в ПС, вібротренажера для зміцнення м'язів плеча, оцінка впливу методів і засобів програми на відновлення пацієнта.

Реабілітаційна програма включає наступні заходи:

- фізичні вправи для покращення трофіки, чутливості, рухових функцій і конкретних груп м'язів плеча.
- закріплення правильної постави, пасивних і активних рухів в ПС, зміцнення м'язів плеча і пояса верхніх кінцівок, корекцію плечолопаткового ритму верхньої кінцівки пацієнта на заняттях ЛГ.

- дотримання ортопедичного режиму. Застосування ЛГ і ранкової гігієнічної гімнастики спеціальної спрямованості, масажу плеча і верхніх кінцівок, постізометричної релаксації м'язів, що знаходяться в гіпертонусі.

- застосування вібротерапії - віброплатформи ViaGym, дія якої базується на горизонтально рухаючій вібрації, стимулюючої тканини тіла і зміцнення м'язів плеча, реабілітаційного СРМ-тренажера Shoulder S3 для пасивної розробки ПС, ТЗНО: баланс-диск BOSU, фітболу.

Засоби і форми ФР для вирішення загальних завдань: максимальна протедія пошкодженням РМП функцій ПС; зміцнення м'язів плеча і верхньої кінцівки; профілактика травм, рецидивів пошкоджень РМП; відновлення професійних навичок на основі максимального відновлення функціональних можливостей пояса верхніх кінцівок; розвиток компенсаторних пристосувань до умов повсякденного життя, виробничої діяльності.

З урахуванням періодів відновлення РМП виділено три періоди: післяопераційний, відновний і тренувальний з відповідними стадіями і руховими режимами.

Додатково виконують вправи: загальноорозвиваючі вправи для суглобів і м'язових груп, в розслабленні м'язів, на розтягування, дихальні, дозована ходьба (10-50м).

Продовжують вправи зі стисненням кистею м'яча, підтримці функції

лопатки і її мобілізацію, масаж, працетерапію, фізіотерапію, прогулянки, спортивно-прикладні вправи, заняття на СРМ-тренажері і СФВ на ТЗНО (баланс-диск, фітбол), Критерії прогресування: повний обсяг пасивного згинання та внутрішньої ротації; 30° зовнішньої ротації; комфортний для хворого початок зовнішньої ротації в положенні приведення плечової кістки.

У басейні - спеціальні вправи, починають виконувати рухи лікувального плавання. Забезпечують поступове збільшення сили і витривалості. Продовжують масаж, гідрокінезіотерапію, працетерапію, фізіотерапію (при необхідності). Приділяється увага поступовому поверненню повного обсягу рухів в ПС, зміцненню м'язів, поліпшенню плечолопаткового ритму, підтримці функції лопатки, її мобілізації. Виконують спортивно-прикладні вправи, заняття на СРМ-тренажері, СФВ на ТЗНО (ViaGym, BOSU і фітбол).

Веремеєнко О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндюк П. А.

НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ СИСТЕМНИХ РОЗЛАДАХ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ

Системні порушення мовлення є досить поширеними у дітей, що мають різні форми психічного і фізичного дизонтогенезу, що супроводжуються дезінтеграцією розвитку сенсорно-перцептивної, когнітивної, афективно-вольової сфери дитини або є симптомом неврологічного синдрому. Найбільш розповсюдженими з-поміж системних розладів мовлення називають різні форми алалії (сенсорна, моторна, сенсомоторна), дитячу афазію. Вказані діагнози характеризуються системністю мовленнєвої симптоматики і є наслідком ураження чи недорозвитку мовленнєвих зон кори головного мозку внутрішньочребно або у ранньому віці.

Екологічні проблеми, технічний прогрес, підвищена стресогенність сучасного життя та інші негативні явища розглядаються як чинники, що призводять до системних порушень мовлення. Проте, сьогодні в медицині і дефектології існує ряд методик, що дозволяють скорегувати повністю або частково даний тип дизонтогенезу.

Нейрореабілітація на теперішній час є одним з перспективних напрямків в роботі з дітьми, що мають особливості здоров'я чи розвитку. Вона знаходиться на межі клінічної неврології та фізореабілітації, оскільки розглядає не лише стан нервової системи при різних неврологічних захворюваннях, але і змін функціональних можливостей людини в умовах розвитку хвороби або порушення.

Процес нейрореабілітації базується на традиційних методах фізичної реабілітації, використанні нових технологій та досягнень науки і є невід'ємною частиною терапії дітей з системними розладами мовлення. Дослідження демонструють наявність у дітей з системними порушеннями мовлення неінтегрованих рефлексів, які блокують психічний розвиток дитини. Серед рефлексів, які у разі затримки їхньої інтеграції блокують розвиток мовлення, а також загальний психічний і фізичний розвиток дитини, називають комплекс орієнтувальних та спинальних рефлексів. Йдеться про транзиторні рудиментарні рефлекси, які відображають умови рівня розвитку рухових аналізаторів і при нормативному розвитку зникають при досягненні дитиною певного віку: оральні сегментарні автоматизми – смоктальний, пошуковий, хоботковий, долонно-ротувий (рефлекс Бабкіна); спінальні сегментарні автоматизми – хватальний, рефлекс Моро, спонтанної опори, автоматичної ходи, повзання, рефлекс Галанта, рефлекс Переса; мілоенцефальні, позотонічні – лабіринтний тонічний рефлекс, асиметричний шийний тонічний рефлекс, симетричний шийний тонічний рефлекс.

Поміж основних методів нейрореабілітації у випадку відсутності (затримки) мовленнєвого і психомоторного розвитку та виявлення вказаних рудиментарних рефлексів застосовується сенсорна інтеграція, специфічні техніки масажу, пасивні та активні вправи, мозочкова стимуляція, ритмічні рухи. В комплексі з вправами на розвиток дрібної моторики, мовлення та когнітивних процесів вказані методи сприяють оптимізації розвитку мозкових структур (в першу чергу кортикальних), що відповідають за мовленнєвий та психомоторний розвиток дитини.

Таким чином, нейрореабілітація є невід'ємною складовою корекційного процесу в роботі з дітьми, що мають системні порушення мовлення та затримку психомоторного розвитку.

Віндюк П. А.

Класичний приватний університет

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ХВОРИХ ПІСЛЯ ОПЕРАТИВНОГО ЛІКУВАННЯ ГЕМОРАГІЧНОГО ІНСУЛЬТУ НА ДОВГОТРИВАЛОМУ ПЕРІОДІ

Дослідження щодо фізичної терапії пацієнтів після оперативного лікування геморагічного інсульту на довготривалому періоді, на нашу думку, є не комплексними. Адже основна увага прикута до ерготерапії, яка не вирішує наслідки мозково-судинної катастрофи які все ще є присутні у таких пацієнтів навіть через 1 рік після інсульту.

Тому аналізуючи вибрані джерела інформації ми поставили завдання розробити комплекс заходів для відновлення та повернення до активного самостійного життя хворих після оперативного лікування геморагічного інсульту на довготривалому періоді, задля зниження залежності таких осіб від сторонніх чи близьких людей, зменшення проявів ускладнень хвороби, а також для покращення відновлення навичок самообслуговування.

Ю. О. Матвієнко в своїх наукових працях робить акцент на ранній активізації та відновній терапії вже з перших тижнів після ГПМК: «Фізична терапія пацієнтів, що перенесли геморагічний інсульт, розпочинається після закінчення гострого періоду, регресу дислокаційних явищ та набряку головного мозку. При різноманітних крововиливах цей термін початку фізичного відновлення може розпочатися у період від 1,5 до 6 тижнів. Розпочинати відновлювальні заходи варто якомога раніше, після стабілізації життєво важливих функцій організму. Першочергові реабілітаційні заходи передбачають лікування положенням, масажем, пасивну і дихальну гімнастику, які можна проводити і в гострому періоді захворювання. Надалі рекомендується рання активація пацієнта, за умови ясної свідомості, відносно задовільного соматичного стану та незначного крововиливу. Рання фізична терапія пацієнтів з крововиливом у мозок проводиться у гострий та ранній відновлювальний періоди (перші 6 місяців) і передбачає кінезотерапію, масаж, рефлексотерапію та медикаментозну реабілітацію.» Однак в її програмі фізичної терапії хворих після оперативного лікування геморагічного інсульту на довготривалому періоді великий акцент зроблено саме на ерготерапії. Тобто автор пропонує пристосовуватись хворим до повсякденного життя вже із тими залишковими явищами, що спостерігаються, а не поліпшувати стан пацієнтів та підвищувати якість самостійного життя та функціональної незалежності від оточуючих.

Проте, аналізуючи закордонні літературні джерела, ми помітили, що фахівці з фізичної терапії все частіше стали використовувати для відновлення метод пропріоцептивної нейром'язевої фасилітації (ПНФ). У своїй праці «ПНФ на практиці» Сьюзан С. Адлер висвітлює переваги застосування цього методу у осіб, що перенесли ГПМК. Методика ПНФ, що була розроблена лікарем Н. Кобатом, спрямована на відновлення рухової функції при порушеннях та захворюваннях центральної і периферичної нервової системи. При цьому використовують певні схеми і типи вправ, що наближаються до істинних біомеханічно правильних рухів, виходячи з того положення, що шляхом посилення сигналів з боку пропріорецепторів можна поліпшити функціональний стан рухових центрів. Сам метод ПНФ базується на нейрофізіологічних принципах, що дозволяє швидко та ефективно досягти поставленої мети ранньої активізації хворих після геморагічного інсульту.

Однією з важливих проблем фізичної терапії хворих з важкими неврологічними порушеннями, внаслідок катастроф головного мозку – їх повернення до самостійного пересування.

Волкова С. С.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

ФАКТОРИ ГЕРОНТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Старіння змінює соціальний статус людини в багатьох аспектах. Воно впливає на його положення в сім'ї і у сфері праці, на його економічний статус і соціальні зв'язки.

За оцінками Національного інституту геронтології (США) вікова група старше 65 років, яка становила 4% населення, в 80-х рр. – 12%, до 2040 р. зросте до 20–25%; ще більш різко збільшиться число осіб старше вісімдесяти п'яти років.

Демографічний фактор пов'язаний із загальною динамікою збільшення як кількості громадян похилого віку в усіх країнах світу, так і зростанням частки громадян старших вікових груп у структурі населення.

Антропологічний фактор. Образ людини похилого віку «вимагає самосприйняття, визначення самою особистістю її місця в соціумі і відображення власної значущості, неповторності».

Соціально-політичний фактор. У зв'язку з динамікою і темпами життя, переглядаються традиційні уявлення про розподіл повноважень між громадянським суспільством та державою.

Економічний фактор. Старіння населення країни значно підвищує навантаження за утриманням літніх людей на державний бюджет, економічно активне населення.

Необхідно допомогти людям похилого віку освоїти нові технології, сприяти їх участі у формуванні ринкових структур, у тому числі сімейному бізнесі, розвивати економічне мислення.

Психологічний фактор. Зміни, які відбуваються в соціально-економічній і політичній сферах життєдіяльності, особливо гостро сприймаються людьми похилого віку.

Соціально-культурний фактор. У літньому віці значно знижується частота соціальних контактів. Зву- жується область «відомого», а надлишок інформації нерідко дезорієнтує людей похилого віку, знижує впев- неність у своїх силах.

Релігійний фактор. Старіючі люди все більше наближаються до смерті, відчуваючи страх перед її не- відворотністю. Звертаючись до знань про віру, історії світових релігій, їх осягнення веде до зняття конфрон- тації із скінченністю життя, до осмислення власного існування.

Соціально-геронтологічний фактор. Старіння треба розглядати як процес, що формується за допомогою навчання і виховання.

Інформаційно-технологічний фактор зводиться до повсякденного впровадження нових інформаційних технологій, у тому числі комп'ютерів, Інтернету.

Геронтоосвіта виконує функцію соціального регулятора, який відповідає за життєву позицію особис- тості літньої людини у соціумі.

Геронтоосвіта як самостійний напрям у контексті навчання впродовж усього життя і галузь соціальної структури суспільства виконує специфічні завдання по виявленню в людей похилого віку їх особистісних ресурсів, визначенню життєвих стратегій, спонуканню до активної продуктивної діяльності, інтеграції в со- ціум, а також надають допомогу, захист, опіку від несприятливих впливів зовнішнього середовища.

Спостерігається загальна динаміка збільшення кількості населення похилого віку в усіх країнах світу диктує необхідність включення предмета «Геронтологія та геріатрія» до навчального плану студентів.

Гарькавенко Н. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

ВПЛИВ СИЛОВИХ ВПРАВ НА СТАН ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З НАДМІРНОЮ ВАГОЮ

Актуальність проблеми. Трохи більше 10 років тому, на порядок денний, як в науковому світі, так і в галузі практичної медицини, постало питання про стрімке зростання числа людей, що страждають надмір- ною масою тіла та ожирінням. Хоча ожиріння, як окреме захворювання, існує дуже давно, але увагу суспіль- ства до даної проблеми до недавнього часу залишалося вкрай недостатнім. Надмірна вага серйозна медико- соціальна і економічна проблема сучасного суспільства. Актуальність її визначається в першу чергу високою поширеністю, так як чверть населення економічно розвинених країн світу має масу тіла, яка на 15% переви- шує норму. За прогнозами експертів ВООЗ, до 2025 року в світі налічуватиметься більше 300 мільйонів чо- ловік з діагнозом «ожиріння». В останні роки продовжується неухильний і значний ріст хворих на ожирінням серед дітей. Це підтверджується рядом статистичних досліджень. Так, у 1966-68 роках при огляді 6 тис. дітей було виявлено ожиріння II ступеня, у 2,2% школярів 5-8 класів та у 5-6% дошкільнят. У 1971 році зафіксова- ний зріст ожиріння до 10-12% серед школярів середніх і старших класів. Вивчення динаміки приросту хворих на ожиріння, стало причиною висновку у 1980 році про те, що ожиріння у дітей зростає на 1% кожного року. Дані Л. А. Мостової, С. П. Петраш (1982), які дослідили 4000 школярів різних областей України, свідчать про те, що серед дітей, які проживають у місті, розповсюдженість ожиріння складає 13,4%, а серед сільських дітей 11,8% (у Києві найвищий показник 15,7%). За останніми даними близько чверті працездатного насе- лення нашої держави (особливо жінки), в тій чи іншій мірі, потерпають від ожиріння. За останніми даними доля населення, що страждає на ожиріння в Росії складає 30-50%; в США 36-42%; в Англії 25-30% від загаль- ної кількості населення. За свідченням експертів ВООЗ, ожиріння є самим розповсюдженим захворюван- ням обміну речовин, яке охоплює 1/4 всього населення земної кулі. Існують тенденції до подальшого збіль- шення кількості хворих на ожиріння.

Попередження та лікування ожиріння представляє найважливішу медичну, соціальну, демографічну, державну проблему. Насторожує і той факт, що відбувається «омолодження» цього виду патології.

До останнього часу ожиріння знаходиться на першому місці серед захворювань обміну речовин, однак при цьому не є частою причиною звернень людей до лікаря, так як пацієнти часто не усвідомлюють важли- вості боротьби з надмірною вагою. Несвоєчасне і неадекватне лікування ожиріння призводить до змін у всіх внутрішніх органах і є причиною багатьох захворювань органів і систем, у тому числі серцево-судинної системи, інвалідизуючи людей у віці соціальної активності.

Несприятлива ситуація щодо здоров'я населення в плані надмірної ваги, що склалася в нашій країні, наголошує на необхідності вдосконалення медичної допомоги та реабілітаційних заходів, з метою поліп- шення цих показників.

На жаль, у суспільстві та й у свідомості деяких лікарів, уявлення, що ожиріння це особиста проблема людини, прямий наслідок ледачої дозвільного життя і непомірного переїдання. Мабуть, ні за якої іншої хво- роби самолікування не практикується з таким розмахом, як при ожирінні. Однак, науково обгрунтована і пра- вильно організована лікувально-профілактична допомога хворим з ожирінням істотно впливає на фізичну працездатність та соціальні умови життя людей. Велике значення при цьому відіграє фізична реабілітація: лікувальна фізкультура, дієтотерапія, рефлекторно-сегментарний, точковий, вібраційний масаж, бальнеоте- рапія, фізіотерапія та ін. На сьогоднішній день стоїть завдання розробки нових найбільш ефективних методів фізичної реабілітації, що сприяють пролонгуванню періоду підтримки досягнутої ваги і поліпшенню якості життя хворих.

Об'єкт дослідження: надмірна вага у дітей 10-14 років як наукова та медична проблема.

Предмет дослідження: процес фізичної реабілітації дітей 10-14 років з надмірною вагою методом си- лової аеробіки.

Гіпотеза дослідження – правильно спланована методика проведення занять із силової аеробіки в групі дітей 10-14 років з надмірною вагою, допомагає привести в норму масу тіла, покращити стан здоров'я, поліпшити фізичну підготовку та психоемоційний стан дітей.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-дослідницьку літературу та розглянути силову аеробіку, як засіб фізичної реабілітації вкорекції надмірної ваги у дітей 10-14 років.
2. Оцінити стан здоров'я та запропонувати методику проведення занять із силової аеробіки в групах дітей 10-14 років з надмірною вагою на практиці.
3. Визначити ефективність застосування впровадженої методики.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, медико-біологічні методи дослідження, методи фізичної реабілітації, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Організація дослідження: експериментальне дослідження проводилося у м. Кременчук на базі дитячої поліклініки № 3. У дослідженні приймали участь 22 дитини віком 10-14 років з надмірною вагою. Основні заходи у боротьбі з надмірною вагою: усунення психо-емоційних подразників, раціональне харчування, у поєднанні з фізичними навантаженнями. Правильно підібраний комплекс фізичних вправ із силової аеробіки дозволяє збільшити енерговитрати організму, що прискорює обмін речовин та сприяє корекції надмірної ваги тіла.

Гогунська І.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.фіз.вих. Віндюк П. А.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІВЧАТ-БАСКЕТБОЛІСТОК 14–17 РОКІВ З УШКОДЖЕННЯМИ ХРЕСТОПОДІБНОЇ ЗВ'ЯЗКИ КОЛІННОГО СУГЛОБУ

Зважаючи на складність своєї анатомічної будови і біомеханіки, колінний суглоб серед усіх великих суглобів пошкоджується найбільш часто і має схильність до значного ризику посттравматичних ускладнень. Понад 70% кістково-м'язових уражень припадає саме на колінний суглоб.

Розрив передньої хрестоподібної зв'язки може відбутися в результаті прямого удару по колінному суглобу, а також по стегну або гомілці. Розрив передньої хрестоподібної зв'язки може статися і в результаті надмірного розгинання коліна (гіперекстензії). Гіперекстензія може бути викликана як прямим ударом по коліну спереду, так і ударом по дистальній (нижній) частині гомілки. Також до контактних механізмів відноситься удар під коліно ззаду, внаслідок якого гомілка зміщується вперед відносно стегна і відбувається розрив передньої хрестоподібної зв'язки. Контактні механізми травми по частоті значно поступаються неконтактним.

У ранні терміни після травми і операції, а також при неадекватних навантаженнях у пацієнтів виникають гострий біль в області колінного суглоба, який може перейти у хронічний, якщо своєчасно не буде купований. У ряді випадків відзначається порушення венозного і лімфовідтоку, що супроводжується набряком параартикулярних тканин гомілки, рідше стопи. При значному скупченні синовіальної рідини у порожнині суглоба розтягується капсульно-зв'язковий апарат, що веде до наростання проявів нестабільності. Всі зазначені вище ускладнення процесу відновлення колінного суглоба потребують першочергового вирішення. Інтенсивність впливу на паракапсулярні структури колінного суглоба відновних засобів не повинна перевищувати ступінь міцності пасивних стабілізаторів. Заходи фізичної реабілітації, при зазначених патологічних порушеннях, повинні бути послідовними, толерантними та спрямованими на відновлення активного скорочення паракапсулярних м'язів, профілактику їх гіпотрофії, а потім і виборче тренування.

Форми проведення фізичної реабілітації: лікувальна гімнастика, ранкова гігієнічна гімнастика, самостійні заняття, лікувальна дозована ходьба на милицях або за допомогою палиці.

Запропонована методика фізичної реабілітації з використанням в ранньому – лікувально-відновлювальному періоді вправ на розтягнення і гнучкість – послідовно в поєднанні з лікувальним масажем дала позитивні результати

Враховуючи вищевикладене, патогенетичні механізми дії засобів лікувальної гімнастики були спрямовані на зменшення гіпоксії тканин за рахунок активації загального і місцевого кровообігу, покращення регуляції водно-сольового обміну і нормалізації метаболізму за рахунок зміцнення м'язової системи.

Особлива увага при складанні програми індивідуальної лікувальної гімнастики у хворих звертали увагу на збереження об'єму рухів у суглобах суміжних з місцем травми і функціональної здатності всіх м'язів.

Звертається особлива увага на включення вправ ізометричного характеру, які сприяють відновленню стереотипу ходьби і ортостатичної синергії з перших днів післяопераційного втручання. У подальшому, по мірі розширення рухового режиму, в комплекс включались динамічні вправи на конкретні групи м'язів.

Вправи доповнювались процедурами масажу (для кінцівок класичний масаж, для тулуба нетрадиційний східний зі спрямованістю на ліквідацію тригерних зон), а також дихальними вправами за системою йога.

Гонтар Г. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.мед.н., доцент Волік А. О.

ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНИХ ПОРУШЕННЯХ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Актуальність. Останнім часом кількість хворих на остеохондроз неухильно зростає. Медична статистика свідчить, що болі в спині турбують половину населення розвинених країн Землі, а в деяких індустріальних державах чисельність хворих вертебро-неврологічними захворюваннями досягає 80% жителів. Актуальність остеохондрозу в наш час стає все гостріше, тому що хвороба значно помолодшала. Якщо раніше остеохондроз вважали віковим недугою, то сьогодні дистрофічні зміни в хребті можна виявити вже в підлітковому віці. Патологія вражає людей молодого та середнього віку. Загострення цього хронічного захворювання часто стає причиною втрати працездатності. Незважаючи на те що остеохондроз описаний лікарями

ще в середині XIX століття, в усьому світі ведуться дослідження по патогенезу, лікуванню і профілактиці недуги, він продовжує залишатися актуальною медико-соціальною проблемою. Жодна лікарська конференція не проходить без обговорення вертебро-неврологічних питань. Захворювання продовжує вивчатися лікарями неврологами, ортопедами, травматологами, нейрохірургами, психотерапевтами. Остеохондроз за-слуговує на увагу не тільки з медичної, а й з побутової і психологічної точки зору. Адже у хворих людей відзначається погіршення якості життя, помітно страждає психіка. Вони стають дратівливими, нервовими, образливими, через хронічний больовий синдром погіршується настрій і порушується сон.

Незважаючи на наукові дослідження, ця проблема є наразі актуальною та потребує розробки необхідного комплексу заходів фізичної реабілітації.

Мета дослідження. Виявити ефективність запропонованої програми фізичної реабілітації осіб при дегенеративно-дистрофічних порушеннях шийного відділу хребта.

Об'єкт дослідження. Засоби фізичної реабілітації осіб при дегенеративно-дистрофічних порушеннях шийного відділу хребта.

Предмет дослідження. Програма фізичної реабілітації осіб при дегенеративно-дистрофічних порушеннях шийного відділу хребта.

Задачі дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми в науково-методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питань фізичної реабілітації осіб при дегенеративно-дистрофічних порушеннях шийного відділу хребта.

2. Запропонувати програму фізичної реабілітації осіб при дегенеративно-дистрофічних порушеннях шийного відділу хребта.

3. Оцінити ефективність запропонованої програми фізичної реабілітації осіб при дегенеративно-дистрофічних порушеннях шийного відділу хребта.

Методи дослідження:

- метод аналізу літератури;
- метод медико-біологічного дослідження;
- метод педагогічного експерименту;
- метод фізичної реабілітації;
- метод математичної статистики.

Практичне значення роботи. Розроблено програму фізичної реабілітації осіб при дегенеративно-дистрофічних порушеннях шийного відділу хребта, при використанні якого можливо зменшення больового синдрому, збільшення амплітуди рухів шийного відділу хребта.

Гончарук С. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.держ.упр., доцент Медяник Г. М.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ З ОСТЕОХОНДРОЗОМ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Актуальність. Останнім часом кількість хворих на остеохондроз неухильно зростає. Медична статистика свідчить, що болі в спині турбують половину населення розвинених країн Землі, а в деяких індустріальних державах чисельність хворих вертебро-неврологічними захворюваннями досягає 80% жителів. Актуальність остеохондрозу в наш час стає все гостріше, тому що хвороба значно помолодшала. Якщо раніше остеохондроз вважали віковим недугою, то сьогодні дистрофічні зміни в хребті можна виявити вже в підлітковому віці. Патологія вражає людей молодого та середнього віку. Загострення цього хронічного захворювання часто стає причиною втрати працездатності. Незважаючи на те що остеохондроз описаний лікарями ще в середині XIX століття, в усьому світі ведуться дослідження по патогенезу, лікуванню і профілактиці недуги, він продовжує залишатися актуальною медико-соціальною проблемою. Жодна лікарська конференція не проходить без обговорення вертебро-неврологічних питань. Захворювання продовжує вивчатися лікарями неврологами, ортопедами, травматологами, нейрохірургами, психотерапевтами. Остеохондроз за-слуговує на увагу не тільки з медичної, а й з побутової і психологічної точки зору. Адже у хворих людей відзначається погіршення якості життя, помітно страждає психіка. Вони стають дратівливими, нервовими, образливими, через хронічний больовий синдром погіршується настрій і порушується сон.

Незважаючи на наукові дослідження, ця проблема є наразі актуальною та потребує розробки необхідного комплексу заходів фізичної терапії.

Об'єкт дослідження: процес фізичної терапії жінок із остеохондрозом шийного відділу хребта другого зрілого віку.

Предмет дослідження: вплив комплексу засобів гідрокінезотерапії та ЛФК на жінок із остеохондрозом шийного відділу хребта другого зрілого віку.

Мета роботи – виявити ефективність запропонованого комплексу заходів з фізичної терапії для збільшення амплітуди рухів шийного відділу хребта у жінок із остеохондрозом другого зрілого віку.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми в науково-методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питань реабілітації жінок із остеохондрозом шийного відділу хребта другого зрілого віку.

2. Запропонувати модифіковану методику занять для реабілітації жінок із остеохондрозом шийного відділу хребта другого зрілого віку.

3. Оцінити ефективність запропонованої методики порівняно з загальновідомими.

Методи дослідження:

- метод аналізу літератури;
- метод медико-біологічного дослідження;
- метод педагогічного експерименту;

- метод фізичної терапії;
- метод математичної статистики.

Практичне значення роботи. Розроблено комплекс заходів фізичної терапії для жінок із остеохондрозом шийного відділу хребта віком від 35 до 45 років, при використанні якого можливо зменшення больового синдрому, збільшення амплітуди рухів шийного відділу хребта.

Горобець Я. Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Вінчук П. А.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ ІНСУЛЬТУ

За оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) ризик виникнення інсульту у країнах ЄС, ймовірно, збільшиться на 30% між 2000 і 2025 роками. Найбільш поширеним дефіцитом після інсульту є геміпарез ВК, при цьому більш 80% пацієнтів, що перенесли інсульт, цей стан спостерігається гостро, і більше ніж 40% хронічно. Загальні прояви рухових порушень верхніх кінцівок (ВК) включають м'язову слабкість або контрактуру, зміни м'язового тону і порушення моторного контролю. Ці порушення викликають інвалідизацію в загальних заходах (досягнення, збирання предметів і утримання предметів). Відновлення колишньої працездатності після мозкового інсульту у більшості людей проблематично. Тільки 10-20% повертаються до праці, з них близько 8% зберігають свою професійну придатність, 25% потребують сторонньої допомоги. До кінця року після перенесеного інсульту у 25-30% хворих розвивається деменція.

Щорічно 100-110 тис. Жителів країни вперше захворюють на мозковий інсульт. У 2010 році ця цифра склала 106 427 випадків, або 282,3 на 100 тис населення.

Це перевищує середній показник в європейських країнах (200 на 100 тис. Населення). Третина інсультів виникає у людей працездатного віку. Внаслідок інсульту щорічно вмирають 40 тис. Жителів України. У 2010 році ця цифра склала 39 694, або 86,7 на 100 тис. Населення. Це майже в 2 рази більше, ніж в розвинених країнах Європи.

Приблизно 75-85% тих, хто вижив в кінцевому підсумку виписуються додому. Дев'яносто відсотків тих, хто вижив після інсульту мають деякі функціональні порушення, основним порушенням яких є хода.

Моторний парез ВК може бути пов'язаний з іншими неврологічними проблемами, які впливають на відновлення рухової функції і вимагають цілеспрямованого терапевтичного втручання. Дефіцити соматичних відчуттів (почуття організму, такі як дотик, температура, біль і пропріорецепція) після інсульту є поширеними показниками які, становлять 11–85%. Функціонально, моторні проблеми, що виникають внаслідок дефіциту відчуття після інсульту, можна підсумувати як порушення сенсорної інформації, порушення продуктивності рухових задач, що вимагають соматосенсорної інформації, і зменшення результатів реабілітації верхніх кінцівок. Відчуття важливо для безпеки, навіть якщо достатньо відновлена моторна функція. Крім того, до 50% хворих відчувають біль ВК протягом першого року після інсульту, особливо біль в плечі і комплексний больовий синдром, що може перешкоджати адекватній ранній реабілітації. Крім того, підвигів суглобів і м'язові контрактури можуть призвести до ноцицептивного болю опорно-рухового апарату. Серед інших ускладнень інсульту синдром неглекту і спастичність впливають на рухові та функціональні результати. Тому рання реабілітація осіб після інсульту відіграє велику роль та займає важливе місце і є актуальним напрямом розвитку фізичної терапії.

Горюлько М. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

КОМПЛЕКСНА ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ХВОРИХ СЕРЕДЬОГО ЗРІЛОГО ВІКУ З ЛЮМБОІШАЛГІЄЮ

Актуальність теми. У структурі неврологічних захворювань дорослого населення нашої країни 48% становлять хвороби периферичної нервової системи [23]. Згідно з сучасними статистичними відомостями, серед них на першому місці (60-80%) – ураження попереково-крижового відділу, на другому (10-15%) – шийного відділу хребта [24].

Люмбоішалгія – біль у поперековій області, з дифузною склеротомною або міотомною локалізацією, іррадіуючою в одну або обидві ноги.

Термін люмбоішалгія використовується не як діагноз, а як сукупність симптомів, які вказує на затиснення нервових волокон поперекового відділу [47].

Захворюваність люмбоішалгією (попереково-крижовим радикулітом) збільшується в середньому віці. Люмбоішалгія рідко зустрічається у віці до 20 років, найбільш вірогідні такі больові синдроми у віці 35-50 років, а в старшій віковій групі вірогідність люмбоішалгії знижується.

Часто, конкретні події або травми не викликають запалення сидничного нерва, але з часом пошкодження приводять до розвитку ішалгії. У більшості кількості пацієнтів консервативне лікування може бути достатньо ефективним, і больовий синдром значно зменшується протягом декількох тижнів, але в певній кількості пацієнтів больовий синдром може виявитися стійким.

Лікування люмбоішалгії є тривалим і для повноцінного відновлення функціонального стану організму потребує реабілітаційного втручання.

Масаж з використанням ебонітової палички у неврологічній практиці є методом відновної терапії. Він широко використовується у лікуванні післятравматичних станів, судинних та інфекційних уражень периферійної нервової системи [61].

При потиранні об шкіру ебонітова паличка набуває позитивного заряду, який притягує до себе негативний заряд з організму, утворюючи в ньому біострум, енергія якого стимулює процеси обміну речовин в організмі і здібність до загоєння ран.

Ебоніт лікує велику кількість хвороб, серед них: поліартрит, радикуліт, ревматизм, гайморит, міозит, тромбофлебіт, гіпотонія, гіпертонія, захворювання суглобів, оніміння кінцівок та інші [62].

Мета дослідження – виявити ефективність запропонованого комплексу фізичної терапії для лікування хворих середнього зрілого віку з люмбоішалгією.

Об'єкт дослідження: методи та засоби фізичної терапії хворих з люмбоішалгією.

Предмет дослідження: методика реабілітації хворих з люмбоішалгією за допомогою комплексу фізичної реабілітації.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати стан проблеми в науково-методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питання фізичної терапії хворих з люмбоішалгією.

2. Оцінити вихідні показники неврологічного стану хворих з люмбоішалгією.

3. Запропонувати модифіковану методику фізіореабілітаційних заходів при лікуванні хворих з люмбоішалгією.

4. Аналізувати ефективність запропонованої методики фізичної терапії.

Методи дослідження:

– метод аналізу науково-методичних джерел;

– медико-біологічні методи;

– методи педагогічного дослідження;

– метод математичної статистики.

Практичне значення роботи. Розроблено комплекс фізичної реабілітації, застосування якого приводить до зменшення болю, відновлення трофічної та рухової функцій органів і тканин, що постраждали в результаті захворювання, а також сприяє відновленню рухової активності пацієнтів з люмбоішалгією.

Гриценко О. Л.

Класичний приватний університет

науч. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ХВОРИХ З НЕВРАСТЕНІЄЮ

Астенічним неврозом або неврастенією називають психічний розлад, що виникає внаслідок тривалої фізичної або психічної перевантаження. Дане патологічний стан нервової системи найчастіше виникає у молодих людей на тлі стресів, проблем на роботі чи навчанні, особистих емоційних переживань і трагедій, систематичних проблем зі сном. У число проявів неврастенії відносяться: біль і відчуття здавлювання в голові, запаморочення, підвищення ЧСС, біль в області серця, підвищений артеріальний тиск, почервоніння або блідість шкіри, печія, втрата апетиту, відрижка, метеоризм, порушення стільця, зниження лібідо.

Одним з яскраво виражених станів хворих є запаморочення, точніше відчуття нестійкості тіла в просторі.

Запаморочення – один з найбільш часто зустрічаються симптомів в неврологічній практиці. Скарги на запаморочення займають 3-є місце після скарг на головний біль і біль у спині. При цьому необхідно пам'ятати, що запаморочення всього лише клінічний симптом, а не самостійне захворювання. Воно може бути проявом різних захворювань, пов'язаних з патологією серцево-судинної, ендокринної системи, захворювань хребта, головного мозку, психічних розладів і т.д. (Всього близько 80 різних нозологічних форм), в зв'язку з чим правильний діагноз і адекватне лікування отримують не більше 20% пацієнтів (В.А. Парфьонов 2009). На сьогоднішній день прийнято виділення системного (істинного, вестибулярного) і несистемного запаморочення.

Найбільш частим видом запаморочення, згідно Т. Брандту, є психогенне запаморочення, яке займає 2-є місце після доброякісного пароксизмального запаморочення. Причиною психогенного запаморочення може служити будь-яке психічне захворювання, але найбільш часто – тривожні розлади.

На сьогоднішній день в лікуванні психогенного запаморочення використовують комплексну терапію, яка поєднуватиме як нелікарські, так і лікарські методи (Є.Г. Філатова, 2005). Одним з провідних напрямків немедикаментозного лікування є зниження збудливості вестибулярного апарату і тренування, що включає вестибулярну і дихальну гімнастику, заняття на тренажерах, заснованих на принципі біологічного зворотного зв'язку з використанням стабілометричних платформ, і ін.

Таким чином, при обстеженні хворого з запамороченням на першому етапі важливим є визначення типу запаморочення, яке потребує ретельного збору анамнезу. Необхідний детальний аналіз скарг із з'ясуванням особливостей стану, яке пацієнт характеризує і визначає як запаморочення. При вестибулярному (системному, істинному) запамороченні, або вертиго, пацієнт відчуває ілюзорне відчуття руху нерухомої навколишньої середовища в будь-якій площині, а також відчуття руху або обертання власного тіла. Причиною системного запаморочення є ураження вестибулярного аналізатора на периферичному або центральному рівні.

Психогенне запаморочення як таким запамороченням не є. Воно завжди носить несистемний характер. Пацієнт описує будь-які відчуття, крім обертання: «туман в голові», нестійкість, страх падіння і ін.

У нашій роботі ми використовували різні види дихальної гімнастики і чергували її з вправами активують вестибулярний апарат, ґрунтуючись на методиці тибетської оздоровчої гімнастики.

Взагалі, як ми розуміємо, лікування вимагає поєднання медикаментозної терапії з сильною корекцією розпорядку дня з помірними фізичними навантаженнями і дуже ефективними пішими прогулянками з елементами дихальної гімнастики перед сном.

Гузенко В. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – викладач Білан Д. А.

ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯ ТРЕНУВАННЯ

Досліджувана тема актуальна, адже однією з важливих складових, що сприяє фізичному розвитку являється саме відновлення після тренування. Велика кількість осіб через незнання, або ж невміння правильно поновляти та забезпечити належний стан для засвоєння тренування для організму.

Спортсмени потерпають від перевтоми, що впливає не тільки на стан фізичного здоров'я, а також і морального стану, що в сукупності дає погіршення результатів. Виявлено, що більшість тренерів та спортсменів користуються обмеженою кількістю методів для відновлення.

Для оптимального відновлення спортсменів необхідно використовувати кілька різних методів у межах єдиної комплексної програми. Зрозуміло, якщо засоби відновлення правильно підібрані, а також підсилюють дію один одного, то це підвищує ефективність загального впливу [1].

Визначний вчений В. М. Платоновим розрізняв 3 комплекси відновлення після тренування котрі мають вибірково дію, і в кожному з комплексів містять 3 етапи, а саме: швидкісного, анаеробного та аеробного характеру. Розроблені комплекси допомагають атлетам та їх тренерам отримувати інформацію про ефективність тих чи інших способів відновлення.

Відновлення функціонального стану організму атлетів після інтенсивних тренувань і змагань – це профілактика травм, захворювань та перенапруження. Основну увагу приділяють відновленню функціонального стану нервово-м'язового апарату і координації рухів у швидко-силових і складнокоординаційних видах спорту. Важливо правильно добирати і поєднувати різні засоби відновлення, оскільки деякі з них (парна лазня, сауна, гарячі ванни) негативно впливають на виконання рухів, що вимагають тонкої координації [2].

Поновлення для кожного спортсмена має бути індивідуальне в залежності від виду спорту, фізичних навантажень отриманих під час тренування, особливостей стану здоров'я, а також моменту котрий напругу пов'язаний із видами тренування (до змагань, після змагань, звичайне тренування).

Отже, можна зробити висновок, що відновлення має не аби яке значення для спортсменів, що може врятувати їх від перевтоми та покращити результати. Також відновлення має бути комплексно розроблено для кожного атлета індивідуально, що забезпечить ще більшу ефективність.

Список використаних джерел

1. Платонов В. Н. Подготовка квалифицированных спортсменов. Физкультура и спорт. 1986. 286 с.
2. Павлова Ю. Відновлення у спорті : монографія / за ред. Б. Виноградського. Львів : ЛДУФК, 2011. 204 с.

Гулуєв В. Н.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА КОМУНІКАТИВНІ ЗДІБНОСТІ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Актуальність дослідження. Проблема аутизму стає все більш актуальною для сучасної науки та практики. За даними провідних світових організацій, що займаються питаннями аутизму, в останні роки кількість людей з таким розладом неухильно зростає і на сьогоднішній момент складає 1% від усього населення планети. В Україні кількість дітей з аутизмом кожен рік зростає на 30%.

На думку більшості авторів (О. Аршанський, О. Баєнська, М. Ліблінг, С. Морозов, О. Нікольська, Д. Шульженко та ін.), одним з головних порушень, що перешкоджають успішній соціальній адаптації при аутизмі, є недолік комунікативних навичок, що виявляється у вигляді відставання або відсутності розмовного мовлення, нездатності ініціювати або підтримувати розмову, стереотипних висловлювань та ряду інших специфічних особливостей. Проблему аутизму також досліджували Д. Багрій, К. Островська, Г. Смоляр, В. Башина, В. Каган, І. Мамайчук, Т. Куценко, А. Хаустов.

Взаємодія та спілкування дітей молодшого шкільного віку здійснюється в різних видах діяльності, в тому числі музичній. Саме цей вид творчої діяльності яскраво і емоційно забарвлений, включає різні засоби взаємодії дитини як з дорослим, так і з дітьми свого віку (спів, музикування, музичні ігри), допомагає дітям краще пізнати один одного і себе. Останнім часом цінність музичної терапії стає все більш очевидною.

Слухання музичних творів та їх виконання (гра та спів) допомагає стабілізувати емоційний стан дитини, сприяє позитивному спілкуванню. А ігрові прийоми музикотерапії (музичні ігри, інсценування пісень) зрозумілі та близькі дітям, сприяють високій активності в даному виді діяльності. Терапевтичний вплив музики досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені, а саме: Д. Алвін, П. Нордофф, К. Роббинс, В. Петрушин, С. Шушарджан та ін.

У вітчизняній науковій літературі залишається недостатньо розробленою проблема формування і розвитку комунікативних здібностей дітей з розладами аутистичного спектра (РАС). Залишаються актуальними питання про методи й прийоми психолого-педагогічного впливу, розробці корекційних програм, спрямованих на розвиток таких здібностей.

Все вищезазначене і обумовило вибір теми кваліфікаційної роботи «Вплив засобів музикотерапії на комунікативні здібності дітей з розладами аутистичного спектра».

Об'єкт дослідження – комунікативні здібності дітей з розладами аутистичного спектра.

Предмет дослідження – розвиток комунікативних здібностей дітей з розладами аутистичного спектра засобами музикотерапії.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити ефективність музикотерапії в розвитку комунікативних здібностей дітей молодшого шкільного віку з розладами аутистичного спектра.

Відповідно до мети роботи були сформульовані завдання дослідження.

1. Проаналізувати наукову літературу щодо сутності поняття, структури та розвитку комунікативних здібностей особистості в онтогенезі.

2. Розкрити психолого-педагогічну характеристику дітей із розладами аутистичного спектра.

3. Виявити стан сформованості комунікативних здібностей дітей молодшого шкільного віку з розладами аутистичного спектра.

4. Розробити корекційно-розвивальну програму з використанням музичної терапії для розвитку комунікативних здібностей дітей з розладами аутистичного спектра та довести її ефективність.

Методи дослідження: аналіз науково-педагогічної літератури, тестування, бесіда, анкетування, спостереження, експеримент, методи математичної статистики.

Теоретичне значення дослідження полягає в розкритті теоретично-методологічного підґрунтя впливу музичної терапії на рівень розвитку комунікативних здібностей дітей молодшого шкільного віку з розладами аутистичного спектра.

Практичне значення роботи полягає в тому, що розроблена корекційно-розвиваюча програма з використанням музикотерапії може бути використана психологами, педагогами, музичними керівниками для розвитку комунікативних здібностей у дітей молодшого шкільного віку з РАС.

Гуркіна А. С.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ РАННЬОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ

Актуальність. В нашій країні проблема розладів спектру аутизму сьогодні є надзвичайно актуальною, проте його механізми ще недостатньо вивчені. Згідно статистичних даних, такий діагноз мають майже 1% дітей всього світу. Діти з розладами спектру аутизму є найменш захищеною категорією населення та потребують особливої уваги з боку держави, вчених, лікарів, психологів, педагогів, реабілітологів.

Зазвичай батьки помічають ознаки розладів спектру аутизму протягом перших 2 років життя дитини, виявляється це насамперед у затримці розвитку і небажанні йти на контакт з оточуючими.

Розлади спектру аутизму науковці визначають як зміни, що виникають внаслідок порушення розвитку головного мозку й характеризуються вираженням і всебічним дефіцитом соціальної взаємодії та спілкування, а також обмеженими інтересами й повторюваними діями. Симптоми цього захворювання не завжди проявляються фізіологічно, тому часто батьки не своєчасно звертаються до лікарів за визначенням діагнозу. Стійке спостереження за поведінкою і реакціями дитини дає змогу розпізнати патологію. Але на жаль в нашій країні ще бракує фахівців, які можуть своєчасно, у короткий термін та правильно визначити діагноз.

Внаслідок цього важко переоцінити важливість раннього виявлення та реабілітації дітей з розладами спектру аутизму, що суттєво впливає на подальший розвиток дитини. Тільки рання, своєчасна діагностика та правильно підібрані комплексні засоби фізичної реабілітації можуть попередити прогресування захворювання та попередити виникнення вторинних патологічних процесів.

Тому недостатнє усвідомлення проблеми виховання дітей з розладами спектру аутизму, вся важливість корекційної та реабілітаційної роботи для таких дітей, розуміння причин виникнення даного захворювання, роль батьків для виховання дітей з визначеним діагнозом, недостатня кількість і поширеність методик корекційного впливу, призводить до важких наслідків. Визнані науковці з питань аутизму наголошують на істотному розриві між теоретичними знаннями про аутизм та практичними можливостями допомоги.

Але численні наукові дослідження не вирішили остаточно цю проблему, тому вона потребує розробки необхідного комплексу заходів фізичної реабілітації.

Мета дослідження. Виявити ефективність програми ранньої фізичної реабілітації дітей з розладами спектру аутизму.

Об'єкт дослідження. Засоби фізичної реабілітації дітей з розладами спектру аутизму.

Предмет дослідження. Програма ранньої фізичної реабілітації дітей з розладами спектру аутизму.

Завдання дослідження:

1. Визначити актуальність проблеми дітей з розладами спектру аутизму, проаналізувати значну кількість науково-методичної літератури, узагальнити досвід і практику з визначених питань.

2. Запропонувати програму ранньої фізичної реабілітації дітей з розладами спектру аутизму.

3. Оцінити ефективність запропонованої методики порівняно з загальновідомими.

Методи дослідження:

– метод аналізу літератури;

– метод медико-біологічного дослідження;

– метод педагогічного експерименту;

– метод фізичної реабілітації;

– метод математичної статистики.

Практичне значення роботи. Розроблено комплексну програму дітей з розладами спектру аутизму, при використанні якої можливо покращення загальної та дрібної моторики дітей, прискорення координації рухів, виявлення комунікативних здібностей та соціалізація.

Долина І. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖІНОК 40-50 РОКІВ ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ II ТИПУ

Проблема цукрового діабету зумовлена масштабністю розповсюдження цього захворювання. Цукровий діабет є важливою медичною і соціальною проблемою людства, в зв'язку з високою поширеністю, розвитком ускладнень, що призводить до інвалідності та смертності хворих. Цукровий діабет II типу є найпоширенішою формою, що спостерігається переважно в дорослих і людей похилого віку. Причиною цього є недостатність інсуліну і досить часто він поєднується з ожирінням. Хворі тривалий час, а інколи й усе життя, не потребують інсулінотерапії.

Основна мета лікування ЦД – нормалізація порушеного обміну речовин. Особливе значення має навчання хворих ін'єкціям інсуліну, самоконтролю, дотримання дієти і розрахунку необхідної калорійності харчування, а також навичкам визначення глікозурії і глікемії за допомогою діагностичних смужок або глюкометрів. У цих випадках вдається досягати стійкої компенсації діабету. При цукровому діабеті II типу потрібна комплексна терапія, яка включає дієту, пероральні цукрознижуючі препарати, дозовані фізичні навантаження, навчання хворого і самоконтроль, профілактику і лікування пізніх ускладнень.

Встановлено, що під впливом фізичних вправ рівень глюкози в крові значно знижується, іноді до нормальних величин. У хворих з надмірною масою тіла під впливом фізичних вправ нормалізується жировий обмін і зменшується жирутворення. Застосування лікувальної фізичної культури в комплексному лікуванні хворих обумовлено стимулюючим впливом фізичних вправ на тканинний обмін, утилізацію цукру в організмі і підвищене відкладення їх у м'язах.

Метою нашої роботи є розробити та перевірити ефективність програми фізичної реабілітації жінок хворих на цукровий діабет на етапі відновлювального лікування в реабілітаційному відділенні.

Дослідження проводилося на базі реабілітаційного відділення поліклініки м. Запоріжжя, з 01.11.2020р. по 01.09.2021р.

Для проведення дослідження ми сформували дві групи жінок 40-50 років (порівняльна та основна) по 10 осіб у кожній.

Для визначення впливу фізичної реабілітації на організм жінок хворих на цукровий діабет ми розробили загальну реабілітаційну програму для основної групи та групи порівняння. Розроблений комплекс фізичної реабілітації містить у собі наступні методи: дієтотерапія, лікувальна фізкультура, масаж, апаратна фізіотерапія (лікарський електрофорез та магнітолазеротерапія).

У програму основної групи, окрім зазначених методів фізичної реабілітації, увійшли дозована хода, фітотерапія та гідротерапія (підводний душ-масаж). На основі обстеження 20 жінок хворих на цукровий діабет II типу встановлено, що використання фізичних вправ, масажу, фізіопроцедури при лікуванні хвороб обміну речовин є ефективним методом компенсації цукрового діабету. Застосування засобів ФР при цукровому діабеті допомагає значно знизити дозу лікарських засобів, а також зменшити ризик розвитку ускладнень. Використання ЛФК, масажу та фізіопроцедури сприяло покращенню загального самопочуття та закономірно супроводжувалося зниженням артеріального тиску та глюкози крові у пацієнтів обох груп.

Проведення дослідження дозволяє науково обґрунтувати і відкоригувати підібраний комплекс методів ФР і пропонувати його для практичного використання у реабілітаційних і лікувальних установах. Після проведення реабілітаційних заходів було проведено повторні дослідження показників і зроблені висновки та практичні рекомендації.

Заблоцька А

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – Журавель О. А.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Фізичне виховання і спорт відіграють важливу роль у формуванні, зміцненні, збереженні здоров'я громадян, підвищенні працездатності і збільшенні тривалості активного життя, а також зміцненні міжнародного спортивного авторитету держави.

В Україні склалася критична ситуація у сфері фізичної культури і спорту: за офіційними даними, тільки 13% населення займається фізкультурою і спортом. Недооцінка соціально-економічної, оздоровчої та освітньої ролі фізичної культури і спорту, відсутність чітко скоординованих програм взаємодії різних державних структур і громадських організацій, що займаються фізичним і спортивним рухом, негативно позначається на здоров'ї населення, соціально-економічному розвитку країни. За інтегральним індексом здоров'я населення - середня тривалість життя людини Україна займає одне з останніх місць в Європі.

В цілому, предметом регулювання спортивного права є сукупність соціальних відносин, які виникають і реалізуються в процесі організації і формування спортивних команд, встановлення вимог до професійних спортсменів, а також при контролі за дотриманням спеціальних норм і правил.

Діапазон правових відносин, які охоплюються областю спортивного права, досить широкий і має чітко визначену комплексну спрямованість, а саме: фізична культура і спорт як об'єкт правового регулювання; організаційно-правові засади державного управління фізичною культурою і спортом; правове регулювання професійного і непрофесійного спорту; правова підтримка громадських спортивних об'єднань; правовий статус спортсменів, тренерів та інших учасників спортивних заходів; правові аспекти організації і проведення спортивних змагань; регулювання податкових відносин у сфері спорту; право інтелектуальної власності в сфері спортивної діяльності.

Таким чином, вчені і законодавці визначають основний пріоритет державної політики в галузі фізичної культури і спорту для вдосконалення правового забезпечення галузі.

Законодавство про фізичну культуру і спорт в Україні і в світі є складною та значущою частиною законодавства України, яке включає в себе норми конституційного, цивільного, трудового, міжнародного права, норми адміністративного, економічного, податкового права, які пов'язані між собою в державне управління в області спорту.

Основним джерелом міжнародного та вітчизняного законодавства України про фізичну культуру і спорт є Конституція України, яка включає в себе наступні норми, що стосуються спортивного права: п. 1 ст. 3 (людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю), п. 1 ст. 9 (чинні міжнародні договори, згода яких є обов'язковим для Верховної Ради України, є частиною національного законодавства України), п. 13 (державна забезпечує захист прав усіх суб'єктів майнових і економічних прав, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти майнових прав є рівними перед законом (в тому числі іноземні)), розділ II - права, свободи і обов'язки особистості і громадян. Цивільний кодекс України містить загальні і спеціальні норми, які застосовуються до приватноправових міжнародних спортивних відносин.

Роль спорту в сучасному суспільстві, широта і коло проблем його правового регулювання, ускладнення його структури, розширення функцій і т. д. зумовили необхідність формування нової самостійної комплексної галузі права – спорту, який гармонізував би непорівнянний, але величезний обсяг правил в галузі фізичної культури і спорту.

Встановлено, що впровадження фізичної культури і спорту в образ життя людей має бути кращим. Ідея розвитку фізичної культури і спорту ще не отримала адекватного відгуку в суспільній свідомості як проблема загальнодержавного значення.

У зв'язку з цим необхідно посилити діяльність суб'єктів управління фізичною культурою і спортом за рахунок інтенсифікації процесів управління, що дозволяє забезпечити більш ефективне функціонування галузі в нових умовах. Виходить, що тільки 13 відсотків українців ведуть активний спосіб життя, займаються фізкультурою. На кожні 100 000 чоловік в Україні спортивних залів в 2-3 рази менше, ніж в розвинених країнах, басейнів - в 30 разів менше. Понад 80 відсотків спортивних майданчиків не відповідають сучасним вимогам. Саме відсутність турботи держави про фізичну культуру і спорт є причиною численних проблем в галузі.

Аналізуючи систему національного законодавства в галузі спорту, слід зазначити, що на даний момент вона досить громізка, розгалужена і недостатньо ефективна. На рівні національного законодавства термін «спорт» визначено в Законі України «Про фізичну культуру і спорт». Згідно ст. 1 зазначеного Закону, спорт є «органічною частиною фізичної культури, особливою сферою ідентифікації та єдиного порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічних, інтелектуальних та інших тренувань за допомогою змагальної діяльності».

Метою спорту відповідно до Закону є постійне поліпшення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, і зміцнити міжнародний авторитет України в світовому співтоваристві.

В даний час Закон України «Про фізичну культуру і спорт», незважаючи на його концептуальне значення, не систематизує норми спортивного права, як це робиться в кодифікованих галузевих актах. Все це, безсумнівно, ускладнює регулювання спортивних відносин, породжуючи твердження різномірних вимог до одних і тих же відносин.

Тому слід зазначити, що при наявності базових законодавчих документів в країні існує досить невідзначена ситуація зі спортивним правом, оскільки навіть методологічна сутність цього поняття не визначена. Незважаючи на те, що в світі існує такий напрям юриспруденції як спортивне право, в Україні законодавство, яке повинно охоплювати суспільні відносини в галузі фізичної культури і спорту, тільки формується.

Список використаних джерел

1. Плахтій П. Д., Коваль О. Г., Рябцев С. П., Марчук В. М. Основи фізичного виховання студентської молоді : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2012. 312 с.
2. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 504 с.
3. Яців Я. Аналіз сучасних поглядів на визначення ефективності впливу фізичних навантажень на організм студентів. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2014. С. 106.

Казакова А. В.

Державний університет «Одеська політехніка»
наук. кер. – Небож І. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Індустрія гостинності, одна з найбільших галузей світової економіки, що бурхливо розвивається. Багато в чому це відбувається завдяки соціальному, економічному й політичному прогресу. За останні десятиріччя туризм став доступний широким верствам населення. Одночасно з ростом загального числа туристів помітний розвиток одержали інфраструктура туризму і її основний компонент – готельний сектор.

Сьогодні індустрія гостинності як сукупність підприємств сфери обслуговування та інших організацій працює в умовах жорсткої конкуренції, відвоюючи як національний, так і міжнародний ринки.

Міжнародний досвід свідчить, що необхідною передумовою активного та успішного просування галузі на ринок держави є сучасна туристична інфраструктура. Саме тому проблеми забезпечення належного рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств готельно-ресторанного бізнесу на основі якісного аналізу умов зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування набувають високої актуальності.

Варто зазначити комплексні проблеми розвитку туризму й готельно-ресторанного бізнесу в Україні, а саме:

– невідповідність міжнародним нормам та стандартам державного регулювання та обслуговування в галузі;

- недосконалість законодавства щодо туристичного, готельно-ресторанного бізнесу;
- відсутність ефективної державної підтримки малому та середньому туристичному й готельно-ресторанному бізнесу;
- недостатня кількість висококваліфікованих кадрів;
- недостатнє державне фінансування туристичного та готельно-ресторанного бізнесу внаслідок недооцінювання потенціалу цих галузей;
- недотримання чинної Стратегії розвитку туризму та, зокрема, розвитку готельно-ресторанного бізнесу, її недосконалість, нераціональне здійснення моніторингу;
- зменшення по регіонах кількості іноземних туристів через загальну нестабільну ситуацію на сході країни;
- кризова ситуація в умовах карантинних заходів.

Готельні послуги мають ряд особливостей, які дозволяють маневрувати їхньою якістю, знижуючи або підвищуючи їх рівень для різних категорій споживачів з огляду на їхні потреби і купівельну спроможність.

Не малу роль у процвітанні готельного підприємства відіграє кадрова політика; фінансове та матеріально-технічне забезпечення; інноваційні напрямки і методи роботи; відповідність до умов сталого розвитку (що надзвичайно актуально в сучасних умовах).

Сьогодні в готельному секторі постало гостре питання залучення гостей, у першу чергу підвищуючи якість обслуговування, у тому числі за рахунок підвищення кваліфікації персоналу, адже більшість українських готелів нехтують правилами та стандартами обслуговування. Тому в контексті вирішення вищенаведених проблем розвитку готельно-ресторанної сфери доцільно передбачити такі заходи:

- Підвищення якості надання послуг, у тому числі за рахунок імплементації нових стандартів обслуговування.
- Розробка організаційно-економічних заходів стимулювання розвитку системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, включаючи залучення іноземних спеціалістів та фахівців до навчального процесу.
- Створення умов для залучення додаткових інвестицій в об'єкти готельного і ресторанного бізнесу. Оптимізація інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури для окупності державних та приватних інвестицій в об'єкти інфраструктури, у тому числі об'єкти готельного та ресторанного господарства.

– Стратегічно орієнтована державна політика, основним завданням якої є визначення туризму, готельно-ресторанної справи одним з основних пріоритетів держави.

– Широке запровадження нових засобів комунікації, інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу України та інформаційних технологій, впровадження інновацій.

Отже, розвиток готельно-ресторанного господарства є суттєвим чинником формування потенціалу туристичної галузі. На ринку готельно-ресторанних послуг постійно відбуваються зміни. Проведений аналіз засвідчує, що дана галузь економічної діяльності є перспективною сферою для інвестицій, розвивається швидкими темпами, підвищує зайнятість та створює матеріальну базу для розвитку рекреаційно-туристичної діяльності.

Однак, галузь переживає кризовий період, функціонуючи під впливом певних проблем розвитку: низький рівень завантаженості засобів розміщування та харчування через зменшення обсягів туристичних потоків і низький рівень якості обслуговування; збитковість; невідповідність пропозиції потребам ринку. Наша держава є практично не конкурентоспроможною, що зумовлено, перш за все, недостатнім розвитком інфраструктури туризму та сервісу, неефективністю державної політики; відсутністю сформованого привабливого туристичного іміджу країни.

Підвищення конкурентоспроможності сфери туризму – ключове завдання економіки сучасної України. Важливо спрямувати зусилля на формування за кордоном позитивного іміджу України як країни, здатної забезпечити туристам не тільки доступність культурних і природних об'єктів для огляду, але й безпеку, комфортні умови проживання і пересування, розумну цінову політику, високі стандарти гостинності. При цьому необхідно постійно працювати над удосконаленням власного національного туристичного продукту, перетворюючи його у конкурентоспроможний, і просуванням цього продукту на європейський та світовий ринок туристичних послуг.

Список використаних джерел

1. Державна служба туризму і курортів. URL: <http://tourism.gov> (дата звернення: 11.10.2021).
2. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80> (дата звернення: 11.10.2021).
3. The Global Competitiveness Report 2017–2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> (date of request: 11.10.2021).

Караван О. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ОСІБ ХВОРИХ НА СПОНДИЛОАРТРОЗ ПОПЕРЕКОВО-КРИЖОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Актуальність роботи: актуальність обраної тематики продиктована тісним зв'язком патології хребта з показниками якості життя, працездатності, інвалідизації населення. Численні епідеміологічні дослідження, проведені в різних країнах і на різних континентах, показують, що епізоди неспецифічної м'язово-скелетної

болі протягом життя турбують 60-85% населення [14]. Причинами стійкої втрати працездатності у осіб із захворюваннями периферичної нервової системи у 80% випадків є вертеброгенні ураження. Біль у спині і шиї обмежує життєдіяльність, знижує якість життя пацієнтів, змінює психіку і поведінку людей [16]. Більш ніж у половини пацієнтів, які страждають на остеохондроз хребта, наявні ознаки хронічної емоційної напруги. Больові синдроми в нижній частині спини (більше 70% випадків дорсалгії) пов'язані з дегенеративно-дистрофічними змінами хребта і в загальній структурі захворюваності з тимчасовою втратою працездатності займають в Україні друге місце (поступаючись тільки респіраторних інфекцій), що має величезне клінічне, соціальне і економічне значення для суспільства [35]. Згідно з літературними даними, у 10-20% хворих працездатного віку гостра дорсалгія трансформується в хронічну [25].

Мета дослідження полягала в розробці та апробувани методику фізичної реабілітації для хворих на спондилоартроз попереково-крижової ділянки хребта, відновлення рухових функцій хребта в умовах реабілітаційного відділення на різних етапах лікування.

Завдання дослідження:

1) провести аналіз літературних джерел, узагальнити результати досліджень і формування наукової думки вчених про позитивний вплив засобів фізичної реабілітації на відновлення рухових функцій попереково-крижового відділу хребта хворих на спондилоартроз;

2) визначити особливості функціонального стану хребта осіб хворих на спондилоартроз попереково-крижового відділу;

3) розробити та апробувати програму фізичної реабілітації для осіб хворих на спондилоартроз попереково-крижового відділу хребта;

4) оцінити ефективність впливу підібраних комплексів засобів основної та контрольної групи у порівнянні між собою.

Об'єкт дослідження – фізична реабілітація хворих спондилоартрозом попереково-крижового відділу хребта на етапі фізичної та соціальної реабілітації.

Предмет дослідження: засоби та методи фізичної реабілітації осіб хворих спондилоартрозом попереково-крижового відділу хребта.

Методи дослідження: 1) теоретичний аналіз і узагальнення сучасних науково-методичних літературних даних щодо особливостей застосування реабілітаційних засобів для хворих спондилоартрозом попереково-крижового відділу.; 2) медико-біологічні методи дослідження; 3) педагогічне спостереження та педагогічний експеримент; 4) методи математичної статистики.

Апробація результатів дипломної роботи проводилася з 01.10.2020р. по 01.09.2021р. на базі реабілітаційного відділення міської поліклініки м. Херсона з двома групами хворих спондилоартрозом попереково-крижового відділу хребта (порівняльна та основна) по 10 осіб у кожній.

Практичне значення роботи: за матеріалами дослідження та на основі отриманих даних обстеження будуть розроблені методичні рекомендації по проведенню фізичної реабілітації для хворих спондилоартрозом попереково-крижового відділу хребта.

Наукова новизна роботи полягала в систематизації наявних методів фізичної реабілітації для хворих спондилоартрозом попереково-крижового відділу хребта та в розробці програми реабілітації. Сформувавши групу осіб, та після визначення їх функціонального стану, були апробовані розроблені заходи фізичної реабілітації. Проаналізувавши вихідні функціональні проби було доказано про доцільність використання у реабілітаційних програмах масажу, ЛФК, фізіотерапії.

Карпетров Р. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.держ.упр., доцент Медяник Г. М.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЧОЛОВІКІВ ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ У ПЕРІОД ПОСТІНФАРКТНОГО КАРДІОСКЛЕРОЗУ

Однією з найважливіших проблем охорони здоров'я залишається боротьба із захворюваннями серцево-судинної системи, поширеність яких серед дорослого населення України набула характеру епідемії.

На перше місце в структурі причин загальної смертності населення розвинутих країн виходять серцево-судинні хвороби. У нашій країні серцево-судинні хвороби складають приблизно 55% у структурі причин загальної смертності. На другому місці злоякісні новотвори – 17% серед усіх випадків смертей.

62,2% населення України помирає від ішемічної хвороби серця і цереброваскулярних захворювань, питома вага яких в структурі смертності від серцево-судинних захворювань становить відповідно 65,7 та 21,9% [61].

На сьогоднішній день вади серця є одним з головних факторів ризику розвитку, ускладнень і смертності від серцево-судинних захворювань серед осіб молодого віку. У лікуванні вад серцево-судинної системи досягнуті успіхи за рахунок широкого застосування сучасних лікарських засобів [15].

Досягнення експериментальної і клінічної кардіології дають підставу говорити про багатокомпонентність патогенезу вад серця, що визначає використання не тільки медикаментозної терапії, а й різних лікувальних фізичних факторів.

Слід визнати, що можливості їх застосування в лікуванні і профілактиці даних хворих реалізуються ще не повною мірою і не завжди раціонально.

Арсенал методів фізичного лікування захворювань серцево-судинної системи поповнюється постійно, що ставить перед дослідниками завдання з вивчення порівняльної ефективності як давно розроблених і практично апробованих способів, так і нових технологій терапії даного захворювання.

Численними клінічними дослідженнями показана ефективність лікувального застосування у хворих з вадами серця різних методів фізичного впливу, в тому числі і методик лікувальної фізичної культури, однак існують розбіжності у виборі того чи іншого методу [8].

Це свідчить про актуальність досліджень лікувальної дії різних методів дозованого фізичного навантаження на ключові фактори етіології та патогенезу вад серця, зокрема в період постінфарктного кардіосклерозу.

Протиріччя визначається тим, що фізичне навантаження при захворюваннях серцево-судинної системи найчастіше обмежується, але в той же час фізичні вправи мають велике значення для лікування таких захворювань [19].

Мета дослідження. Обґрунтувати доцільність застосування засобів фізичної реабілітації хворих в період постінфарктного кардіосклерозу та визначити ефективність їх застосування.

Об'єкт дослідження. Процес реабілітації чоловіків 30-40 років, що перенесли ІМ та страждають хронічною ІХС з постінфарктним кардіосклерозом.

Предмет дослідження. Методика фізичної реабілітації чоловіків в період постінфарктного кардіосклерозу.

Завдання дослідження. 1. Провести аналіз літературних даних про застосування засобів та методів фізичної реабілітації хворих в період постінфарктного кардіосклерозу, узагальнити досвід та практичне значення з даного питання.

2. Запропонувати комплекс занять з фізичної реабілітації чоловіків 30-40 років в період постінфарктного кардіосклерозу.

3. Оцінити ефективність запропонованої методики за допомогою експериментального дослідження.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури; комплексне клінічне обстеження; методи визначення функціонального стану системи кровообігу; метод визначення адаптивних можливостей серцево-судинної системи організму; методи визначення фізичної працездатності; методи математичної статистики.

Практичне значення роботи. Розроблено методику фізичної реабілітації, застосування якої сприяє покращенню функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем, а також сприяє підвищенню фізичного стану тих що тренуються.

Кичігіна Г. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК В ПЕРІОД МЕНОПАУЗИ

Актуальність теми. Менопауза – природна подія в житті жінки, проте ставлення до неї в одних – позитивне, в інших, за штучної менопаузи, – негативне, потребує міждисциплінарного підходу. У розвинених країнах упродовж останнього століття частка жінок старше 50 років збільшилася втричі. За цей час очікувана тривалість життя жінок зросла від 50 до 81,7 років [68].

Через демографічну кризу в Україні, що супроводжується хронічною депопуляцією населення, середній вік менопаузи для українських жінок становить близько 48 років, тоді як внаслідок еколого-соціального дискомфорту у 23,1% жінок в Україні настає рання менопауза (до 45 років) і синдром передчасного виснаження яєчників [69]. Щороку має тенденцію до збільшення відсоток жінок з хірургічною менопаузою, які потребують гормональної терапії за абсолютними показаннями [70].

За прогнозом ООН кількість літніх людей 2050 року становитиме майже 2 млрд. чоловік (1970 млн.) порівняно з 580 млн. у 1998 році. Більшість з них – літні жінки, якість життя яких залежить від їхнього уміння пристосуватися до економічних, соціальних і медичних труднощів у період постменопаузи, особливо при обтяженому соматичному і гінекологічному анамнезі [69,70]. Дослідження з проблеми менопаузи – численні, проте наші знання щодо патогенезу, клінічних проявів системних порушень, сучасних підходів до менопаузальної ГТ у жінок з генітальним ендометріозом, лейоміомою матки, які в репродуктивному віці мали безплідність, невиношування вагітності, лишаються недосконалими. Найактуальнішим і найменше дослідженим є питання взаємозв'язку ПДЗГ (ендометріоз і/або лейоміома матки, СПКЯ і запалення геніталій) з порушеннями фертильної функції, а з іншого боку – особливостей виникнення обмінно-ендокринних станів у цих жінок з вік-асоційованою поліморбідністю в менопаузі [65]. Для вирішення проблеми нейроендокринних, психоемоційних порушень та створення концепції превентивної медицини стають на перешкоді інші мало вивчені питання: роль системи монооксиду азоту, АФС з позиції старіння організму і ризику розвитку тромбофілічних станів

Предмет дослідження – методики відновлення функціональних можливостей організму жінки другого зрілого віку в період менопаузи.

Мета роботи – обґрунтування доцільності використання вправ йоги та пілатесу у комплексній програмі фізичної реабілітації з метою корекції здоров'я жінок другого зрілого віку у період менопаузи.

Відповідно до мети визначено основні **завдання дослідження**:

У вступі відображені актуальність теми, об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження

У першому розділі роботи висвітлені питання щодо проблеми корекції стану жінок другого зрілого віку у період менопаузи медикаментозними засобами та фізичною реабілітацією.

У другому розділі нашої роботи розписані мета, завдання, методи та організація дослідження (описані методи обстеження жінок, критерії оцінки їхнього стану: визначення РФС, визначення больового синдрому під час менструації, денситометрія, психоемоційний стан).

У третьому розділі представлений комплекс реабілітаційної програми для корекції стану здоров'я жінок другого зрілого віку у період менопаузи, для групи порівняння та основної групи засобами фізичної реабілітації.

У четвертому розділі представлені результати апробації та обґрунтування доцільності використання вправ йоги та пілатесу в комплексній програмі фізичної реабілітації з метою корекції стану жінок другого зрілого віку у період менопаузи.

У висновках узагальнено результати дослідження.

Клеха О. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ ПОСТАВИ ТА СУСТАВНОЇ РУХЛИВОСТІ У ЖІНОК 50-55 РОКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Сучасна парадигма оздоровчої рухової активності передбачає формування здоров'я особи шляхом її залучення до здорового способу життя, що сприяє покращенню якості життя людей, забезпечує гармонійний розвиток особистості та є найбільш дієвим фактором у справі профілактики захворювань.

Одним із завдань Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» є розроблення та затвердження рекомендацій з оздоровчої рухової активності як документа, що міститиме конкретні вказівки стосовно обсягів, інтенсивності, форм і видів рухової активності для зміцнення здоров'я осіб різної статі та віку. У світлі тотального ослаблення здоров'я і розповсюдження вірусних та загострення хронічних хвороб, що констатують медики, все більшої популярності здобувають методики масового оздоровлення. У теперішній час увага фахівців прикута до інноваційних систем фізкультурно-оздоровчих занять з жінками 50-55 років, які покликані залучити жінок до активного способу життя, підвищити рівень їх рухової активності, а також сприяти зміцненню фізичного здоров'я жінок.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження засвідчив, що показники фізичного стану жінок 50-55 років неухильно знижуються, що обумовлено значними фізичними та психічними навантаженнями, неправильним режимом праці і відпочинку та, насамперед, недостатнім рівнем рухової активності.

Збереження та відновлення здоров'я жінок зрілого віку є однією з актуальних проблем сучасності, яка становить не лише науково-практичний інтерес, але й сприяє розв'язанню економічних, соціальних і демографічних завдань суспільства. Жінки 50-55 років, які залишаються активними у професійній діяльності, часто мають незадовільний стан здоров'я, що викликано значними змінами фізіологічних функцій, нейроендокринною перебудовою та появою ознак вікових захворювань. Внаслідок цього актуальними виявляються питання розробки і застосування фізкультурно-оздоровчих систем та різноманітних засобів фізичної реабілітації, покликаних стабілізувати здоров'я та гармонізувати внутрішній стан жінок.

Структура мотивації жінок 50-55 років до занять оздоровчим фітнесом (оздоровчою гімнастикою) з використанням засобів фізичної реабілітації становить: на першому місці – профілактично-оздоровчий, на другому – естетичний, на третьому – особистісний та на останньому – соціально-пізнавальний мотиви. Аналізуючи мотивацію жінок 50-55 років до занять оздоровчим фітнесом (оздоровчою гімнастикою) встановлено, що пріоритетними мотивами до занять у цієї категорії жінок є корекція порушень постави, бажання позбутися болю у різних відділах хребта і відновлення рухливості суглобів.

Запропонована програма теоретично обґрунтована та спрямована на покращення показників фізичного та психоемоційного стану жінок 50-55 років, їх залучення до здорового способу життя, підвищення рухової активності та розвиток окремих фізичних якостей, підвищення функціонального стану основних систем організму жінок, покращення постави і зниження больових відчуттів у різних відділах хребта, збільшення рухливості суглобів, нормалізація маси тіла, досягнення внутрішнього спокою, покращення самопочуття, підвищення настрою тощо.

Суть методу полягає в отриманні задоволення від вправ при їх виконанні, а філософія методу лежить у площині досягнення здоров'я через рівновагу фізичних, розумових та духовних якостей.

Основними засобами являються: вправи на зміцнення м'язів, на розвиток відчуття балансу, координації, поліпшення постави, відчуття свого тіла в просторі, розвиток і вдосконалення сили й витривалості, поліпшення роботи опорно-рухового апарату, серцево-судинної та лімфатичної систем, елементи дихальної гімнастики, вправи на фітболі різного рівня складності.

Коллегаєв М. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІТЕЙ 13–14 РОКІВ З ВАДАМИ СЛУХУ ЗАСОБАМИ БАСКЕТБОЛУ

Втрата слуху в дітей супроводжується дисгармонійним фізичним розвитком у 62% випадків, дефектами опорно-рухового апарату (сколіоз) – в 43,6%, затримкою моторного розвитку – в 80% випадків. 70-80% дітей із частковою втратою слуху мають супутні захворювання, в тому числі половина з них – по 2-3 захворювання. Однак наявність особливостей у фізичному розвитку глухих та слабочуючих підлітків не свідчить про їх неповноцінність]. За даними ЮНЕСКО у світі налічується 250 мільйонів дітей з обмеженими можливостями віком до 14 років, у тому числі 42 мільйони людей з вадами слуху, які мають помірні, тяжкі та глибокі порушення. Крім того, кількість дітей з вадами слуху не зменшується, а подвоюється кожні 15-20 років як у нашій країні, так і за кордоном.

Відсутність слуху негативно впливає на загальний і фізичний розвиток дитини, суттєво позначається на формуванні її рухового аналізатора. Доведено, що при частковій або повній втраті слуху у школярів, перш за все, сповільнюється процес оволодіння руховими вміннями і навичками, порушуються функції рівноваги, швидкості й точності. Відставання виражене у недостатньо точній координації рухів, низькому рівні розвитку просторової орієнтації.

Для слабочуючих дітей і підлітків характерні наступні порушення в руховій сфері, які необхідно враховувати при організації занять адаптаційної спрямованості:

- недостатньо точна координація та впевненість у рухах;
- відносна сповільненість оволодіння руховими навичками;

- важкість збереження статичної та динамічної рівноваги;
- низький рівень розвитку орієнтування у просторі;
- сповільнена швидкість виконання окремих рухів;
- низький рівень розвитку рухових якостей (особливо сили, спритності, витривалості);
- сповільнена швидкість зворотної реакції;
- невиразне зняття гальмового впливу кори головного мозку.

Фізичної реабілітації як і фізичне виховання є одними з основних шляхів корекції порушень фізичного розвитку, рухової підготовленості, психомоторики, вольових якостей дітей із розладами слуху, виховання рухової грамотності та залучення їх до трудової діяльності, самообслуговування, соціальної адаптації.

Багаторічна практика роботи вітчизняних та зарубіжних фахівців з інвалідами показує, що найбільш дійовими методами реабілітації даного контингенту є реабілітація засобами фізичної культури та спорту.

При побудові програми корекції рухових порушень слабочуючих юнаків засобами фізичної терапії доцільно використовувати рухливі ігри і зокрема баскетбол.

Відомо, що баскетбол - одна з найдинамічніших спортивних ігор, що вимагає функціонального, рухового та інтелектуального розвитку. У процесі гри різносторонньо удосконалюються розумова діяльність, координація руху, здатність орієнтуватися в постійно мінливих ситуаціях.

Баскетбол, як вид спорту, характеризується досить високою руховою активністю спортсменів, досить високою інтенсивністю ігрових дій як в умовах тренувальної, так і змагальної діяльності, вимагає високого рівня прояву функціональних можливостей організму, розвитку координаційних здібностей та швидкісних, швидкісно-силових і силових якостей, спритності та стрибучості.

Своєчасне та систематичне застосування засобів і форм фізичної реабілітації сприятиме зменшенню порушень і уповільнення розвитку координаційних здібностей у дітей з порушеннями слуху.

Тому вважаємо актуальним тему нашого дослідження: «Фізична терапія дітей 13-14 років з вадами слуху засобами баскетболу».

Копилов В. О.

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
завідувач кафедри

ФІЗИЧНА РЕАБІЛЕТАЦІЯ ПРИ ТРАВМАХ СПИННОГО МОЗКУ

Лікувальна фізична культура – це окрема наукова дисципліна, яка застосовується для лікування різних травм і пошкоджень шляхом використання спеціальних фізичних вправ. Особливість цього методу лікування насамперед полягає в тому, що мета цих вправ має лікувальну та педагогічну спрямованість. Фізичні вправи підвищують ефективність, бо активні рухи стимулюють діяльність нервової системи та цілком вдосконалюють і активізують діяльність внутрішніх органів.

Переломи хребетного стовпа на сьогодні є однією з надважких травм, що призводить до пошкодження апарату руху і опори. Саме з цього приводу ми і вирішили проаналізувати цю проблему.

В хребетному стовпі розрізняють два опорні комплекси: передній і задній. Передній опорний комплекс представлений тілами хребців, міжхребетними дисками з фіброзними кільцями, а також передньою і задньою подовжніми довгими зв'язками хребетного стовпа. Задній опорний комплекс представлений дугами хребців, остистими і поперечними відростками міжхребцевими суглобами і зв'язковим апаратом. [1, 174]

Розрізняють наступні закриті пошкодження хребетного стовпа: забій, розтягування, повний розрив зв'язок, вивих хребців, ізольовані переломи відростків і дуг хребців, і різні поєднання пошкодження – переломовивихи та ін.

Навантаження по осі випрямленого хребетного стовпа викликає компресійний механізм травми. При цьому сила, направлена по вертикалі, припадає на горизонтально розташоване тіло хребця. Частіше всього це спостерігається в поперековому відділі у момент зникнення лордоза. В результаті такої травми виникає компресійний багатоосколчастий перелом тіла хребця з формуванням одного-двох крупних фрагментів спереду і ззаду. Такий перелом відноситься до числа стабільних переломів. Характерною особливістю цих переломів є впровадження між основними ушкодженими фрагментами у момент травми вище- і нижчележачих дисків, що заважає усуненню зміщення фрагментів пошкодженого хребця, їх правильному зіставленню, а в подальшому і зрощенню. Цим пояснюються несприятливі результати при консервативному лікуванні таких ушкоджень. Розгинальний механізм травми, властивий, в основному, шийному відділу, приводить до розриву унаслідок насильного перерозгинання передньої подовжньої зв'язки хребетного стовпа, міжхребетного диска або відриву його разом із замикальною кістковою пластинкою нижче- або вищележачого хребця. При розгинальному механізмі травми, ламається дуга хребця, внаслідок чого може наступити пошкодження вмісту хребетного каналу. [2, 135-136].

Аналізуючи вище зазначені аспекти, вважаємо потрібним зробити висновок, що ураження спинного мозку внаслідок отримання травми спричиняє важкі розлади не тільки опорно-рухового апарату але і нервової системи особи. Це призводить до довготривалого лікування, яке не завжди може завершитись позитивно але ми вважаємо, що лікувальна фізкультура може відновити стан особи і забезпечити його нормальну рухливість.

Список використаних джерел

1. Ракитина Р. И., Бованенко Б. В., Буткевич Г. А., Воскресенский Б. М. Физическая тренировка в группах здоровья. Київ : Здоров'я, 1989. 96 с.
2. Ячнюк І. Відновлювальні засоби працездатності у фізичній культурі і спорті : підручник. 2009. 430 с.

Кудловська Ю. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА СТЕНОКАРДІЮ

Для лікування пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи розроблена спеціальна методика глибокого рефлекторно-м'язового масажу, яка в комплексі з миофасціальное розслаблення і остеопатії може бути використана в гострій стадії захворювання, причому на тлі вираженого больового синдрому.

Дослідження показали, що застосування фізіологічно обґрунтованих методик такого масажу та ЛФК покращують кровообіг головного мозку та функціональний стан міокарда. Це підтверджено даними реографії, енцефалографії, і позитивною динамікою ЕКГ.

Пальпаторне дослідження в масажі вельми ефективна діагностична та лікувальна методика. Вона використовується для зняття нервової напруги, негативних емоцій, усунення безсоння. Також для поліпшення дихання рекомендується огляд і масаж комірцевої зони. Потім потрібно перейти до пальпаторному обстеження і масажу рефлексогенних зон: передній і бічний поверхні грудної клітки і грудного відділу спини. Масаж кінцівок призначається при недостатньому кровопостачанні або при обмеженому русі.

Для того, щоб терапія захворювання була максимально ефективною, важливо в обов'язковому порядку дотримуватися рекомендацій лікаря. Так, необхідно повністю відмовитися від куріння, збалансувати щоденний раціон харчування, оптимізувати фізичні навантаження, постійно контролювати артеріальний тиск.

Не менш важливою метою реабілітації є виявлення модифікуючих факторів ризику і контролю над ними. Клінічні дослідження показали, що стратегії щодо виявлення та модифікації факторів ризику дозволяють уповільнити, стабілізувати або навіть викликати зворотний розвиток атеросклерозу і знизити ризик серцево-судинних подій. Рух до цієї мети передбачає не лише відмову від куріння і оптимізацію терапії артеріальної гіпертензії, цукрового діабету, або дисліпідемії, але і досягнення хворим певного рівня медичної грамотності, який стає основним заходом щодо зміни способу життя.

Відновлення і підтримка регулярної фізичної активності сприяє набуттю самостійності, але за даними дослідження зменшує обсяг вісцерального жиру, підвищує рівень холестерину ліпопротеїнів високої щільності, зменшує рівень глікемії і артеріального тиску і значно зменшує ризик смерті. Не менш важливою метою реабілітації є виявлення модифікуючих факторів ризику і контролю над ними. Клінічні дослідження показали, що стратегії щодо виявлення та модифікації факторів ризику дозволяють уповільнити, стабілізувати або навіть викликати зворотний розвиток атеросклерозу і знизити ризик серцево-судинних подій. Рух до цієї мети передбачає не лише відмову від куріння і оптимізацію терапії артеріальної гіпертензії, цукрового діабету, або дисліпідемії, але і досягнення хворим певного рівня медичної грамотності, який стає основним заходом щодо зміни способу життя.

Тривале перебування в умовах суворого постільного режиму викликає зміни взаємин локомоції і системи кровообігу. Тобто порушуються моторно-вісцеральні відносини, що призводить до дискоординації ритму серцевих скорочень і величини артеріального тиску, до більш високої напруги функціонування системи кровообігу і до інших змін з боку серцево-судинної системи.

Тому ми, на підставі виконаних досліджень рекомендуємо використовувати глибокий, рефлекторно-м'язовий масаж з активними вправами (особливо при обмеженні рухового режиму), з дихальними вправами, а так само вправи для розтяжки м'язів. Адже розтягнення м'язів позитивно впливає на їх функціональний стан і рухи стають більш гармонійними і оптимальними.

Куліш І. П.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
наук. кер. – к.пед.н., доцент Пахальчук Н. О.

ХАТХА-ЙОГА ЯК ВИД ОЗДОРОВЧОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ

Важливою умовою підготовки дитини до життя у сучасному суспільстві є формування соціально-активної особистості, яке тісно пов'язане з фізичним розвитком. Допомогти вирішити проблему покращення психофізичного стану дітей може застосування елементів східних оздоровчих систем. Педагогами-практиками обґрунтовано доступність та користь вправ початкових етапів хатха-йоги (асани, віньяса, пранаяма) для занять з дітьми дошкільного віку. Використання хатха-йоги, як нетрадиційного засобу східних оздоровчих гімнастик має на меті оптимізувати фізичний розвиток дітей, їх фізичну підготовленість та соматичне здоров'я [3].

Оздоровча гімнастика хатха-йога спрямована на розвиток психічних, фізичних та інтелектуальних якостей людини, збільшує захисні властивості імунної системи організму до інфекційних та простудних захворювань, покращує роботу дихальної системи, сприяє гартуванню організму, покращує психофізичний стан. Систематична організація хатха-йоги попереджає плоскостопість, порушення опорно-рухового апарату, формує правильну поставу. Під час виконання комплексів цієї оздоровчої гімнастики відбувається сильний, але доступний психофізичному стану і віку дитини вплив психічної та механічної енергії на організм як на єдине утворення. Якщо регулярно організовувати такі заняття, то на організм дитини діє вплив за однаковою функціональною моделлю, що забезпечує швидку адаптацію його систем [1].

Хатха-йога включає в себе 4 ступені: яма – дотримання загальних моральних принципів, стриманість; ніяма – гігієна, культура, внутрішнє і зовнішнє очищення через самодисципліну; асана – певне положення тіла, поза, котра покращує стан внутрішніх органів, розвиває фізичні якості; паранаяма – контроль за диханням, вміння за допомогою дихальних вправ накопичувати енергію в організмі.

У процесі навчання дітей вправ за даною оздоровчою системою ефективними є рекомендації в яких враховано особливості дитячого організму: не слід примушувати дитину займатися насильно та вимагати ідеального виконання рухів (асан); оскільки діти дуже рухливі та не виносять монотонності, дитина повинна залишатися в позі стільки, скільки побажає; з огляду на відсутність у дітей потреби в тривалій релаксації (розслаблення), і біологічну потребу в русі, не слід включати в заняття тривалі вправи на розслаблення та

медитацію; для дитини йога не замінює занять фізкультурою та спортом. Фізична культура, спорт і йога повинні доповнювати один одного; заняття з елементами хатха-йоги можна включати в комплекс ранкової гімнастики, як комплекс загальнорозвиваючих вправ [2].

Отже, хатха-йога – це технологія оздоровлення дітей, яку корисно використовувати з дітьми в процесі фізичного розвитку та виховання. Адже під час таких занять діти отримують теоретичні знання про цінність здоров'я та виконання вправ, фізично розвиваються, засвоюють техніки самомасажу, асани, комплекси вправ для розминки які сприяють формуванню постави та розвитку фізичних якостей. Також важливо враховувати особливості дитячого організму, вимоги до розучування асан та умови яких потрібно дотримуватись під час проведення занять за технологією хатха-йоги.

Список використаних джерел

1. Игнатъева Т. П. Практическая хатха-йога. Санкт-Петербург : Нева, 2003. 127 с.
2. Латохина Л. И. Хатха-йога для детей. Москва : Просвещение, 1993. 158 с.
3. Рябинин С. П. Особенности методики использования гимнастики хатхайога в физическом воспитании дошкольников : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Красноярск, 2005. 165 с.

Лисенко О. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНИХ ПОРУШЕННЯХ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

Дегенеративні порушення хребта належать до надзвичайно поширених захворювань. Відзначається тенденція до збільшення числа хворих цим захворюванням, що свідчить про соціально значущі зміни в об'язі життя сучасної людини. Нині більшість людей відрізняються малорухомим, сидячим способом життя. З усіх м'язових груп постійне навантаження несуть лише м'язи тулуба і шиї, які своєю невеликою, але постійною статичною напругою зберігають і підтримують робочі і побутові пози. При наростанні стомлення м'язів тулуба і шиї їх амортизаційну функцію беруть структури хребта. При незмінності способу життя (тобто якщо навантаження на хребет триває), в ньому розвиваються вторинні дегенеративні зміни, в першу чергу в міжхребцевих дисках. Це і обумовлює виникнення дегенеративних порушень [21]. Найчастіше страждають найбільш рухливі відділи хребтного стовпа – шийний і поперековий, рідше за грудну. Після 30 років кожна п'ята людина у світі страждає дискогенним радикулітом, який є одним з проявів дегенеративних порушень. В цілому ж, неврологічні симптоми дегенеративних порушень хребта виявляються, за даними різних авторів, у 40-80% дорослого населення планети [9].

У зв'язку з часто рецидивуючими нападами болів, тимчасова втрата працездатності досягає 27%, а повна втрата працездатності – інвалідність – 3% (серед ортопедичних захворювань інвалідність складає 28,7%). Ці цифри говорять про те, що окрім збитку, що наноситься тій або іншій людині, це захворювання тягарем лягає на державу. Витрати на постійну медичну допомогу і втрачені робочі дні відносять щорічно величезні грошові кошти [38]. У зв'язку з цим, актуальною є розробка методики активного відновлення компенсаторних функцій хребта у осіб середнього і літнього віку при остеохондрозі шийного відділу хребта засобами лікувальної фізичної культури.

Розробка занять лікувальної фізичної культури з використанням різних фізичних вправ при остеохондрозі у осіб середнього і літнього віку дозволить підвищити функціональні можливості і фізичну підготовленість в процесі відновлення компенсаторних функцій хребта, що сприятиме збереженню тривалої стійкої стабільності хребта і попередженню рецидивів захворювання.

Мета дослідження: дослідити ефективність фізичної терапії людей літнього віку при шийному остеохондрозі хребта засобами лікувальної фізичної культури.

Виходячи з мети, були поставлені наступні завдання:

1. Проаналізувати науково-методичну літературу і сучасні методи фізичної реабілітації при шийному остеохондрозі хребта.
2. Досліджувати фізичний, функціональний стан людей літнього віку.
3. Оцінити ефективність розробленого комплексу вправ при шийному остеохондрозі хребта з людьми літнього віку.

Дослідження проводилися в санаторії «Березовий гай» м. Миргород тривав з листопада 2020 по грудень 2021 року. Експериментальні заняття почалися відразу після первинно проведених досліджень.

Літвінов В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

КОРЕКЦІЯ МАСИ ТІЛА ЖІНОК ВІКОМ 25–35 РОКІВ З ПОРУШЕННЯМ ОБМІНУ РЕЧОВИН ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

Актуальність. За підрахунок державної служби статистики, 25% жінок в Україні мають зайву вагу, з них 87% хочуть зменшити її. Найбільше на ожиріння страждають в Полтавській, Херсонській, Миколаївській і Запорізькій областях. Найменше на Західній Україні [1, 3, 7].

Багато людей, у яких є зайва вага навіть не здогадуються, що причиною могло стати порушення обміну речовин. Обмін речовин – це всі процеси, які відбуваються в організмі людини та необхідні для забезпечення життєдіяльності й росту клітин. На думку медичних працівників, порушення обміну речовин це захворювання, а це значить, що воно вимагає діагностики та лікування. До останнього часу ожиріння знаходиться на першому місці серед захворювань обміну речовин, однак при цьому не є частою причиною звернень людей до лікаря, тому, що пацієнти часто не усвідомлюють важливості боротьби з надмірною вагою. Несвоєчасне і неадекватне лікування ожиріння призводить до змін у всіх внутрішніх органах і є причиною

багатьох захворювання органів і систем, у тому числі серцево-судинної системи. Як правило, першим етапом лікування є перехід на здорове харчування і дотримання певної дієти. Після додається фізичне навантаження, якщо це не протипоказано лікарем [2, 4].

Мета дослідження. Вивчити ефективність тренувань силового спрямування за програмою для зниження маси тіла.

Предмет дослідження. Засоби та методи корекції маси тіла в процесі тренувальних занять.

Об'єкт дослідження. Процес фітнес занять жінок 25–35 років за програмою силових тренувань.

Задачі дослідження:

1. Провести аналіз літературних джерел з обраної теми.
2. Зробити аналіз антропометричних даних жінок віком 25–35 роки з порушенням обміну речовин.
3. Скласти програму для корекції маси тіла жінкам віком 25–35 роки.
4. Проаналізувати запропоновану програму тренувального процесу.

Організація дослідження:

I-й етап: (березень–травень 2021 року) вивчення спеціальних літературних джерел, написання першого та другого розділів бакалаврської роботи.

II-й етап: (серпень – вересень 2021 року) статистичне опрацювання та аналіз отриманих результатів дослідження.

III-й етап: (листопад 2021 року) літературне оформлення магістрської роботи.

Методи дослідження:

1. Аналізу науково-методичної літератури.
2. Педагогічного експерименту.
3. Фізіологічні методи дослідження.
4. Методи математичної статистики для обробки отриманих результатів.
5. Рухових тестів.

Лопатін В. В.

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
викладач

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Вступ. Відповідно до «Основ законодавства України про охорону здоров'я» здоров'я – це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя. Забезпечення права на здоров'я є пріоритетом у сфері світового розвитку, який знайшов своє відображення навіть у Цілях розвитку тисячоліття ООН.

Виклад основного матеріалу. Фізична терапія займається визначенням та покращенням якості життя та функціонування людини в потенційно можливих межах.

Ерготерапією називають комплекс методів, що спрямовані на допомогу пацієнту в повсякденному житті й сприяють розвитку, відновленню й підтримці необхідних побутових навичок і дій.

Для України термін ерготерапії є досить новим. Стан здоров'я населення держави погіршився через відсутність ефективної системи охорони здоров'я і соціальних програм, а також через значні обмеження фінансування для установ медико-соціальної реабілітації.

У зв'язку з цим питання фізичної реабілітації в останні роки стають все більш актуальними. Є кілька додаткових причин для цього:

1. Значний підйом реєстрації деяких суспільно значущих патологічних станів;
2. За час проведення АТО в Україні з'явилася велика кількість людей з інвалідністю, що була отримана після тяжких поранень вогнепального та міно вибухового характеру.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я кількість травм з часом зросла майже в 30 разів і становить в середньому 80 випадків на 1 млн. населення.

Така тенденція прослідковується тому, що в суспільстві формуються нові виклики: різке постаріння населення, епідемія хронічних неінфекційних захворювань, підвищення агресивності чинників навколишнього середовища, швидка поширеність хвороб через високу мобільність населення.

За свідченнями Європейського регіонального бюро (ЄРБ) ВООЗ до чинників, які визначають сучасні тенденції в охороні здоров'я, належать:

1. глобалізація;
2. серйозні демографічні зміни;
3. екологічні проблеми (забруднення довкілля, зміна клімату);
4. соціально-політичні конфлікти;
5. технологічні нововведення;
6. поглиблення нерівності у розподілі матеріальних благ і доступу до послуг.

Саме тому системи охорони здоров'я стикаються сьогодні з такими проблемами, як збільшення чисельності населення і зростання потреби у медичній допомозі, подовження середньої очікуваної тривалості життя, яке призводить до збільшення поширеності хронічної патології.

Висновок. Здоров'я є інтегральним показником успішності розвитку суспільства. Однак в умовах глобалізації, технологізації та маркетинга системи охорони здоров'я стикаються із численними проблемами і викликами, що ускладнюють досягнення поставлених перед ними цілей. Новий погляд на охорону здоров'я, мінливий характер проблем та взаємозалежність більшості їхніх рішень вимагають врахування інтересів здоров'я в усіх стратегіях розвитку.

Список використаних джерел

1. Медична та соціальна реабілітація : навч. посіб. / за заг. ред. І. Р. Мисули, Л. О. Вакуленко. Тернопіль : ТДМУ, 2005. 405 с.

2. Дегодюк Є. Г., Дегодюк С. Є. Екологічна ситуація і здоров'я населення України. *Екологічний вісник*. 2012. № 8. С. 10–14.

3. Таран І. В., Валушко Ю. Ерготерапія, як сучасний напрямок фізичної реабілітації хворих із травмами й захворюваннями нервової системи. *Теоретичні та методичні проблеми фізичної реабілітації* : матері. VI Всеукр. наук.-метод. конф. Херсон, 2016. С. 292–298.

Лощонова Т. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

МІСЦЕ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У ВІДНОВЛЕННІ ФУНКЦІЙ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА НА ЕТАПІ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ЛІКУВАННЯ

Актуальність. Судячи з деяких медичних публікацій, хвороби хребта займають одне з перших місць серед хвороб людства. До 80% жителів України скаржаться на болі в області хребта. Сучасний ритм життя, великі навантаження, загострення і вікові зміни організму провокують таку біль.

Захворювання хребта нерідко супроводжуються його деформаціями. Викривлення у сагітальній площині називають або кіфозом (при опуклості назад), або лордозом (опуклості вперед); викривлення у фронтальній площині – сколіоз. Але найпоширеніше захворювання хребта – це дистрофічне ураження суглобового хряща і підлягаючої кісткової тканини. Численні сучасні дослідження показали, що патологічні зміни в хребті, не окремих людей або групи людей, і всього людства як біологічного виду.

Цей процес починається в пульпозному ядрі, а потім йде на всі його елементи, далі уражаючи весь сегмент: тіло сусідніх хребців, міжхребцевих суглобів і зв'язковий апарат [5, 54].

Ці зміни приводять до того, що до п'ятдесяти років захворюваннями хребта страждають понад 80% чоловіків і 60% жінок, а початок доводиться на самий працездатний період життя, у середньому на 35 років. Одним з етапів в лікуванні цієї недуги є санаторно-курортний.

Тому пошук засобів та методів відновлення функцій хребта при дегенеративно-дистрофічних ураженнях є актуальним питанням за яким ведеться багато різноманітних досліджень.

Мета роботи – дослідити ефективність застосування комплексу засобів фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічному ураженні попереково-крижового відділу хребта.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати доступні науково-методичні джерела, присвячені дегенеративно-дистрофічному ураженню хребта та фізичної терапії при цьому захворюванні.

2. Оцінити рівень втрачених функцій, хворих на дегенеративно-дистрофічне ураження попереково-крижового відділу хребта.

3. Оцінити ефективність запропонованого комплексу засобів фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічних ураженнях попереково-крижового відділу хребта.

Об'єкт дослідження – процес фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічному ураженні попереково-крижового відділу хребта на санаторно-курортному етапі.

Предмет дослідження – комплекс засобів фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічному ураженні попереково-крижового відділу хребта.

Методи дослідження:

1. Аналіз науково-методичних джерел;
2. Педагогічний експеримент (спостереження, анкетування);
3. Медико-біологічні методи (шкала болю; амплітуда рухів хребта; симптом натягнення сідничного нерва Ласега);

4. Метод фізичної реабілітації;

5. Метод математичної статистики.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці доступного комплексу засобів фізичної реабілітації при дегенеративно-дистрофічному ураженні попереково-крижового відділу хребта, який може бути використаний в практиці санаторно-курортних установ. Ми експериментально довели, що комплексний підбір засобів фізичної реабілітації, проведений у повному обсязі, прискорює процес відновлення, зменшує тривалість лікування і перешкоджає появі рецидивів.

Максименко О. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

ПРОФІЛАКТИКА ЛЮМБАЛГІЇ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ЧОЛОВІКІВ ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ

Актуальність теми. Важливою проблемою чоловіків у наш час являється банальний біль у попереку. У зв'язку з підвищенням механізації трудових процесів у суспільстві та гіподинамією, люмбалгією страждає практично 70-80% сильної статі людства, але не надає цьому належної уваги, що може призвести до тяжких наслідків.

На думку деяких фахівців, біль у нижній частині спини – своєрідна розплата людства за прямоходіння, коли найбільше навантаження лягає на поперековий відділ хребта, що несе основний тягар маси людського тіла. Згубний вплив чинять також гіподинамія, неправильне харчування, ожиріння, стреси. Для багатьох біль у попереку (люмбалгія) – настільки звичне явище, що стає частиною повсякденного життя.

Вона може виникнути тільки раз і зникнути без сліду, а може повертатися знову і знову, завдаючи чималі страждання. Як правило, більшість пацієнтів одужують протягом 2-3 місяців, лише у невеликого числа хворих при скаргах на люмбалгію виявляються серйозні захворювання.

І хоча люмбалгія не призводить до смертельних наслідків, однак якщо не приділяти належної уваги цьому захворюванню, воно може призвести до ускладнень, а саме виникненню в майбутньому гриж поперекового відділу, погіршення роботи сечовивідної системи, порушення з боку статевих систем, дегенеративних змін в між хребцевих дисках, артрити тазостегнових суглобів.

Проблемою на сьогодні являється те що сучасна медицина не до оцінює можливості фізичної реабілітації, у боротьбі з захворюванням на люмбалгію, а продовжує використовувати загально прийняті методи лікування які в свою чергу не лікують а залічують хворобу, що в майбутньому може призвести до рецидивів та більшого загострення хвороби.

Наявність кваліфікованих спеціалістів з фізичної реабілітації могла б вирішити багато питань пов'язаних з хронічними болями в спині без втручання медикаментозних методів лікування.

Об'єкт дослідження – процес фізичної реабілітації чоловіків 25 – 35 років хворих на люмбалгію.

Предмет дослідження – засоби та методи фізичної реабілітації коригуючи поперековий біль при люмбалгії і відновлюючи функціональні можливості.

Мета роботи – дослідити та оцінити ефективність застосування засобів фізичної реабілітації для лікування хворих, страждаючих на люмбалгію.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати доступні літературні джерела, присвячені досліджуваній проблемі.
2. Підібрати комплекс вправ спрямованих на відновлення рухових функцій та зменшення больового синдрому у хворих при люмбалгії.
3. Оцінити ефективність застосованого нами комплексу вправ, та порівняти по ефективності із стандартно прийнятими методами лікування.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел по досліджуваній проблемі; медико-біологічні методи: шкала болю, сантиметрія, комплекс тестів на швидкість виконання побутових рухів (поперемінні дотягування руками до стіни, нахили в низ, хода, сид на стілець), тест визначення сили м'язів ПВХ; метод педагогічного експерименту (опитування збір анамнезу); методи математичної статистики.

Практичне значення. Систематизовано комплекс засобів фізичної реабілітації при люмбалгії в перспективі необхідно вводити за обов'язково необхідне лікування фізичними методами при цьому захворюванні, тож науковий потенціал не вичерпаний з проблем лікування люмбалгії.

На жаль в соціумі через незнання та не інформованості відповідним чином не використовує потенціал фізичної вправ для вирішення проблем із здоров'ям. Окрім цього існує суб'єктивні причини з яких люди не займаються фізичною культурою, тож основним пріоритетом для фахівців фізичної реабілітації являється донесення до людини життєву необхідність рухатися, виконувати правильні рухи. Адекватна профілактична зарядка могла б вирішити проблему періодичних болів в поперековому відділі хребта та назавжди позбавити від люмбалгії.

Максимов В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

РОЛЬ СЕНСОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ ТА АУТИЗМОМ

Всі діти з аутизмом різні. У кожній дитини-аутиста, свої унікальні здібності, потреби і інтереси. Розлади аутистичного спектру охоплюють найрізноманітніші сильні і слабкі сторони в навчанні. Однак у дітей з аутизмом є кілька загальних характеристик, на основі яких можна будувати успішні методи навчання.

Вчителям і батькам необхідно розуміти ці особливості в навчанні, щоб розробляти ефективні методи. По суті, у дітей з розладами аутистичного спектру є особливості в трьох основних сферах: 1. Комунікація. 2. Соціалізація. 3. Стереотипні форми поведінки і інтереси.

Хоча діти з розладами аутистичного спектру розрізняються за ступенем в прояву особливостей в кожній зі сфер, усі три сфери впливають на їх здатність до навчання і представляють складність для їх вчителів та сімей.

Одна з найскладніших проблем дітей аутистів – це сон. Феномен сну цікавить психологів ще з часів З. Фрейда. Однак сон дітей, які страждають аутизмом, до сих пір досліджений не був. Психологи довго не могли відповісти на багато питань, що стосуються особливостей сну таких дітей, наприклад, чи дійсно діти-аутисти сплять менше за своїх здорових однолітків? Чи важко батькам вкласти спати дитини - аутиста? Чи відрізняється сон дітей-аутистів чим-небудь від сну інших дітей? Відповіді на ці питання вирішили знайти американські психологи A.Schreck і A.Mulick, що займаються вивченням особливостей таких дітей. Вони досліджували як здорових дітей і дітей-аутистів від 5 до 12 років, так і їх батьків. Причому в дослідженні брало участь близько 170 дітей!

Підвівши підсумки дослідження, психологи заявили: в цілому, діти-аутисти сплять стільки ж, скільки й інші діти. Це стосується як денного сну, так і нічного. Однак, якісно сон дітей, які страждають аутизмом, сильно відрізняється від сну здорових однолітків. Такий висновок психологи зробили, проаналізувавши опис сну дітей-аутистів їх батьками, часто що повідомляли про те, що їхні діти погано сплять. Причому діти різних вікових груп відчували схожі труднощі зі сном.

Отже, сон дітей-аутистів відрізняється рядом особливостей. Перша і найважливіша особливість полягає в тому, що вночі сон таких дітей часто переривається плачем або навіть криком. Причому дитина, як правило, плаче, не прокидаючись, а вранці не пам'ятає, що було вночі. По-друге, вночі такі діти бояться гучних звуків і шумів і часто просять, щоб світло в кімнаті горів, поки вони засинають. По-третє, після пробудження їх руху, реакції і мова уповільнені, їм нібито потрібно більше часу, щоб прокинутися. Крім цього, дітям-аутистам важче заснути в чужому ліжку, і їм дуже важливо, щоб кімната, в якій вони сплять, була захищеною.

Психологи встановили, що знання особливостей сну дітей, які страждають аутизмом, допоможе їх батькам уникнути багатьох труднощів, пов'язаних з цією проблемою.

На світі багато різних цікавих настільних ігор, які можуть сподобатися дітям. Однією з них є шашки. Навички гри часто вважаються далеко не самими пріоритетними, і вони регулярно опиняються в самому кінці списку важливих навичок, яким потрібно навчати дитину з аутизмом. Проте, ми спробували провести простеньке дослідження, гіпотезою якого було – чи може гра в шашки заспокоїливо подіяти на емоційний стан дитини аутиста і наступний денний сон пройде з найменшими відхиленнями. Результат нас обнадіяв! Навіть просте переміщення шашок по дошці, дозволило хлопцям сконцентрувати свою увагу, і наступні дві години їхній емоційний стан був урівноваженим і сон спокійним.

Марченко О. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СИНДРОМУ ГРУШОПОДІБНОГО М'ЯЗУ ПРИ ІШИАЛГІЇ

«Синдром грушоподібного м'яза» проявляється болями в попереку, сідниці, крижово-клубовому суглобі, тазостегновому суглобі і по задній поверхні стегна, болем і слабкістю м'яза при відведенні зігнутого до 90 градусів стегна в тазостегновому суглобі, болем і виявленні ущільнень пальпації. У разі грубої компресії стовбура сідничного нерва при ураженні симпатичних волокон, характер болю частіше можна охарактеризувати, як глибокі, тупі, що тягнуть, рвуть, мозок, що прострілюють, іноді з пекучим відтінком, болі, які частіше посилюються вночі, в теплі і при перерві. Симптоми і болі можуть зменшуватися в ліжку, але з'являються або посилюються в положенні сидячи (особливо при тривалому сидінні в згорбленій позі) або стоячи, при вставанні зі становища сидячи або присіданні зі становища стоячи, при тривалому згинанні в стегна тазостегновому суглобі, приведенні та внутрішній, і навіть під час надлишкової активності. Сіднична невропатія, пов'язана з компресією сідничного нерва в грушоподібному м'язі, зачіпає хреботно-руховий сегмент на рівні S1 і S2.

Загальна клінічна картина захворювання характеризується тупими, що тягнуть, рвуть, мозок, іноді з пекучим відтінком болями в сідницях, в КПС і тазостегнових суглобах. Болі можуть зменшуватись у ліжку, але посилюватися при ходьбі. При здавленні сідничного нерва біль поширюється по задній поверхні стегна в підколінну ямку, по сухожиллю п'яти, в пальці ноги. Іноді вона може відчуватися хворим на передній поверхні гомілки, по тильній поверхні стопи до великого пальця. Компресія сідничного нерва проявляється провідничним болем по всій нижній кінцівці на кшталт «відсидів ногу». Нерідкі парестезії по всій нозі, особливо в стопі. У разі грубої компресії стовбура сідничного нерва уражаються і симпатичні волокна, що йдуть у його складі. Тоді хворі скаржаться на пекучі, що іноді стріляють глибинні болі, що посилюються вночі, в теплі, при зміні погоди.

Причини синдрому можуть бути найрізноманітніші, наприклад, перевантаження м'яза внаслідок ураження (у числі і корінного) інших м'язів, постуральне перевантаження, дисфункції тазу та стопи (компенсація внутрішньої ротації та приведення стегна при деформації стопи Morton, пронована стопа), порушення довжини нижніх кінцівок, дисфункція місць прикріплень м'яза (крижово-клубового та тазостегнового суглобів), хронічне запальне захворювання тазових органів, які призводять до виникнення синдрому грушоподібного м'яза та артриту тазостегнового суглоба.

На думку Travell J.G., спазм грушоподібного м'яза один з найчастіших міотонічних рефлексів при поперековому остеохондрозі. Хворих, що надходять у спинальне відділення із синдромом грушоподібного м'яза, як правило більше, ніж хворих з ураженням нервових корінців, зумовлених грижею міжхребцевого диска. При компресії корінця S1 лікування грушоподібного м'яза приносить більший ефект, ніж при компресії корінця L5.

Поразка грушоподібного м'яза рідко проявляється ізольованим синдромом. Поразка м'яза найчастіше поєднується з поразкою в прилеглих м'язів-синергістах: великий сідничний, задні волокна середнього і малого сідничного м'язів, короткі м'язи зовнішні ротатори стегна (близнюкові і внутрішній запірний м'яз. Разом з грушоподібним м'язом часто уражається м'яз, що піднімає Симптоми ураження цих м'язів часто нагадують такі при ураженні грушоподібного м'яза.

Компресію сідничного нерва в підгрушоподібному отворі необхідно диференціювати від травматизації попереково-крижового сплетення кістковими розростаннями в крижово-клубовому суглобі вище грушоподібного м'яза і від травматизації сідничного нерва там, де він протягом 5-25 мм проходить безпосередньо на 5-25 мм.

Мельніченко А. О.

Донецький національний медичний університет
наук. кер. – асистент кафедри Екштейн К. С.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕРГОТЕРАПІЇ

Актуальність теми. На сьогоднішній день, проблема в тому, що люди з обмеженими можливостями в більшості випадків не можуть самі піклуватись про себе, виконувати повсякденні справи, таким людям потрібна допомога ерготерапевтів.

Мета. Огляд та дослідження важливості ерготерапії, її розвитку в Україні. .

Матеріали і методи. Медична література.

Результати. Ерготерапія – метод реабілітації, який направлений на відновлення втрачених рухових, когнітивних функцій та адаптації до незалежного життя. Її застосовують для людей будь-якого віку, націлена на реабілітаційні програми, що виникають після інсульту, черепно-мозкових та хребтових травм, емоційних розладів, таких як депресія, посттравматичний стресовий розлад.

Ерготерапевт працює не з самим діагнозом, а з поновленням функцій. Він будує програму індивідуальних для кожного вправ, які несуть практичну спрямованість. Це можуть бути такі прості вправи як: тримання, перекладання предмета, відчинення дверей, набирання номера телефону та інші. Усі ці вправи повинні регулярно повторюватись, щоб людина могла повторно оволодіти ними. Вони будуються за принципом «від простого до складного», тобто перехід від простих до більш складних вправ відбувається тільки після досконалого оволодіння попередніми навичками. Окрім цих вправ, приділяють також увагу соціальній адаптації, оскільки здорова людина після тяжкої травми часто падає духом, стає пасивною. Отже, ерготерапевт повинен включати в собі знання з різних дисциплін, таких як педагогіка, психологія, соціологія, біомеханіка та фізична терапія.

В Україні ерготерапія є досить новою галуззю, виникла лише на початку XXI століття, а як окрема спеціальність була зареєстрована лише в 2015 році, тоді як в інших країнах, зокрема в Західній Європі, Америці та Канаді існує вже більш ніж 60 років та досить розвинена.

У нашій країні дана галузь тільки починає розквітати, тому наразі існує досить мало фахівців з ерготерапії та не в усіх лікарнях України ще наявна. Магістерська програма з підготовки фахівців з ерготерапії поки що наявна тільки в Національному медичному університеті імені Богомольця та в Івано-Франківському медичному університеті. На даний час в Україні діє громадська організація «Українське товариство фізичної та реабілітаційної медицини» (УТФРМ), яке займається активним розвитком цієї галузі.

Висновки. Отже, ерготерапія – важлива галузь медицини, яка в Україні з'явилась нещодавно, тому зараз перебуває на початку свого розвитку. У 2015 році було створено УТФРМ, яка планує вступити до Всесвітньої федерації ерготерапевтів. Наразі активно створюються освітні програми з підготовки ерготерапевтів у закладах вищої освіти.

Мосейко Ю. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ТЕХНОЛОГІЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННІ НА СТЕНОКАРДІЮ

Серцево-судинні захворювання, незважаючи на прогрес медичної науки у XXI ст., продовжують охоплювати широкі верстви населення різного віку. При цьому спостерігається тенденція до ураження все більш молодого, працездатного населення розвинених країн, що, безсумнівно, стає причиною росту економічних витрат у вигляді тимчасової втрати працездатності, зниження ділової активності й інвалідизації контингенту, який страждає на серцево-судинні захворювання. Але і серед осіб літнього віку, незважаючи на появу сучасних методів лікування, помітного прогресу щодо збільшення тривалості життя не спостерігається [14, 27].

Фізична активність людини, що відіграла головну роль в еволюції, сьогодні знову набуває біологічної та соціальної актуальності. Науково-технічний прогрес у всіх галузях життя різко скоротив рухову активність (гіпокінезія). Сучасна людина відчуває на собі вплив дисгармонії нервових і фізичних подразників зі значною перевагою нервових факторів. Ця дисгармонія в умовах гіпокінезії далеко не байдужа організмові, вона є одним із важливих етіологічних факторів, здатних спричинити зниження природної опірності організму і порушення функцій нервової та серцево-судинної систем (ССС) [48, 57].

У механізмі негативного впливу гіподинамії необхідно враховувати зниження стимуляції нервових центрів пропріорецепторами м'язів із подальшим ослабленням трофічних впливів на внутрішні системи. При зниженій фізичній активності сучасної людини виникає дефіцит пропріоцептивних подразнень, унаслідок чого знижується здатність внутрішніх систем пристосовувати свою реактивність до зовнішніх подразників навколишнього життя, що, у свою чергу, може спричинити низку функціональних порушень із боку внутрішніх органів або систем. На думку багатьох авторів в комплексному лікуванні хворих стенокардією фізична реабілітація є невід'ємною частиною і займає визначальне місце серед відновно-реабілітаційних заходів. Проте слід зазначити, що до цих пір відсутня єдина схема реабілітації хворих стенокардією, розрахована на тривалий період [37, 51].

Тому, з врахуванням вищевикладеної проблеми у відновному лікуванні хворих стенокардією необхідний більш індивідуалізований підхід при розробці методики фізичної реабілітації.

Предмет дослідження – комплекс фізичної терапії для хворих на стенокардію.

Об'єкт дослідження – використання фізичної терапії при стенокардії.

Мета дослідження – виявити ефективність запропонованої методики занять для профілактики ускладнень з боку серцево-судинної системи при стенокардії.

Завдання дослідження:

- проаналізувати літературні джерела, присвячені фізичній реабілітації хворих із стенокардією;
- розробити програму фізичної терапії при стенокардії;
- експериментально перевірити ефективність застосування розробленої програми.

Методи дослідження:

- метод аналізу літератури;
- метод медико-біологічного дослідження;
- метод анкетування;
- метод педагогічного експерименту;
- метод фізичної реабілітації;
- метод математичної статистики.

Практичне значення роботи. Результати роботи дозволяють науково обґрунтувати практичне застосування запропонованого комплексу методів та засобів фізичної реабілітації хворих на стенокардію та впровадити даний комплекс у практичне застосування на базах лікарень та оздоровчих комплексів.

Наукова новизна роботи полягала в систематизації наявних методів фізичної реабілітації для осіб зі стенокардією та в розробці програми фізичної терапії. Сформувавши групу осіб, та після визначення їх функціонального стану, були апробовані розроблені заходи фізичної реабілітації. Проаналізувавши вихідні антропометричні показники та функціональні проби було доведено доцільність використання запропонованих реабілітаційних програм.

Нетюхайло Р. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДІТЕЙ З ОРГАНІЧНИМ УРАЖЕННЯМ ЦНС

Згідно даних галузевої статистики МОЗ України, зареєстровано близько 100 тисяч дітей, інвалідність яких пов'язана з патологією нервової системи. Однією з найбільш частих причин є дитячий церебральний параліч (ДЦП): поширення у Європі складає від 2 до 3 на 1000 живих новонароджених, в Україні – 2,56 на 1000 живих новонароджених.

Можна виокремити основні та додаткові методи фізичної терапії та ерготерапії дітей з органічним ураженням ЦНС. До основних належать фізичні вправи, режими рухової активності, лікувальний масаж, природні фізичні чинники. До додаткових відносять механотерапію, трудотерапію, мануальну терапію, рефлексотерапію, кінезотейпінг, ортопедичні методи лікування, фізіотерапевтичні методи (бальнеотерапію, електролікування та теплотікування). Сюди ж можна віднести нетрадиційні методики (арт-терапія, анімалотерапія тощо).

Деякі дослідники також розділяють традиційні методи фізичної терапії (лікувальний масаж і лікувальна фізкультура) і так звані авторські. Слід відзначити, що останні часто являють собою комплексні методики, що включають як лікувальний масаж, так і спеціальні фізичні вправи, механотерапію тощо. Серед основних авторських методик виділяють:

1) Метод В. Войта (Войта-терапія) – система реабілітації за методикою рефлекс-локомоцій (врожених реакцій рефлексорного повзання і перевертання). Метод Войта дозволяє трансформувати патологічні реакції у дітей раннього віку (переважно з групи ризику) на фізіологічний руховий стереотип і тим самим запобігти формуванню органічного ураження ЦНС. Завдання методики – формування відповідних віку дитини рухових навичок.

2) Метод динамічної пропріоцептивної корекції (ДПК) або метод К. О. Семенової також має широке застосування у лікуванні дітей з органічним ураженням ЦНС, зокрема ДЦП. В рамках цього методу застосовують рефлексорно-навантажувальні пристрої «Гравітон», «Гравістат», «Атлант» та «Спіраль». Пристрої збираються індивідуально для кожного пацієнта відповідно до завдання корекції його патологічної пози. Пропріоцептивна корекція здатна нормалізувати тонус м'язів, пригнічувати патологічні м'язові синергії та гіперкінези, а також сприяє розвитку установчих і постуральних рефлексів.

3) Метод К. і Б. Бобат – так звана нейророзвиваюча терапія, спрямована на пригнічення патологічних рефлексів і реакцій та рухових стереотипів. Вважається, що така терапія сприятиме подальшому відновленню статичної і моторних навичок (повзання, стояння, хода).

4) Терапія сенсорної інтеграції – це методика, яка, фактично, знаходиться на стику фізичної терапії та ерготерапії. Метою є підвищення здатності дитини сприймати й організовувати сенсорну інформацію, а як результат – вироблення адаптивних реакцій, що забезпечує рухові акти і лежить в основі набуття практичних навичок та соціалізації.

5) Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації (СІНР) або метод Козьявкіна – методика реабілітації пацієнтів з дитячим церебральним паралічем та іншими органічними ураженнями нервової системи. В основі методики – біомеханічна корекція хребта і великих суглобів, яка покликана усунути функціональні блоки хребцево-рухових сегментів та відновити нормальну рухливість суглобів хребта.

Актуальною є проблема вибору найбільш ефективного методу терапії. Очевидно, що бажаним результатом є не лише покращення фізичного стану пацієнта та рухової активності, але й потенційне формування повсякденної незалежності дитини і забезпечення комунікації. Звідси висновок про необхідність комплексного підходу до вибору й застосування сучасних методів фізичної терапії та ерготерапії.

Пасенко А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндік П. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ ПІСЛЯ ІНСУЛЬТУ

Інсульт посідає друге місце серед хвороб з фатальними наслідками та є найпоширенішою причиною стійкої втрати працездатності. Наслідки інсульту – гостре порушення мозкового кровообігу із загибеллю клітин мозку – можуть бути тимчасовими або необоротними. У деяких випадках функції організму повністю відновлюються після інсульту, проте переважно інсульт тягне за собою досить важкі наслідки. Реабілітація після інсульту включає систему медичних, психологічних, соціально-економічних заходів, спрямованих на усунення або більш повну компенсацію обмежень життєдіяльності, викликаних порушенням здоров'я зі стійким розладом функцій організму. Головною метою реабілітації із застосуванням різних засобів й методів є допомога хворому набутти здатність бути функціонально повноцінною і незалежною від сторонньої допомоги людиною, зменшення наслідків хвороби, а у людей з інвалідністю – наслідків інвалідності. У ряді вітчизняних методик відновного лікування хворих, які перенесли мозковий інсульт, не визначені терміни призначення різних засобів відновного лікування при різних за характером та важкості мозкових інсультів, не визначено механізмів відновлення втрачених функцій, відсутні чіткі критерії оцінки ступеню рухових порушень та ефективності фізичної реабілітації, до кінця не встановлено роль чинників, які впливають на процес відновлення

втрачених функцій. У зв'язку з цим вдосконалення системи реабілітаційних заходів для осіб, які перенесли мозковий інсульт, оцінка ефективності фізичної реабілітації та можливість прогнозування результатів відновлення порушених чи компенсації втрачених рухових функцій є актуальним прикладним питанням подальших наукових досліджень. Важливими завданнями для досягнення цієї мети є вивчення особливостей рухової сфери у хворих після перенесеного інсульту та розробка програми фізичної реабілітації для вказаної категорії хворих і методичних рекомендацій щодо її застосування.

Для досягнення максимального відновлення життєвих функцій дослідній групі пацієнтів була запропонована програма реабілітації, яка включала:

- профілактику виникнення пролежнів, дихальних ускладнень, патологічних поз, контрактур;
- навчання основним руховим навичкам;
- виконання вправ для зменшення підвищеного тону м'язів уражених кінцівок;
- виконання вправ для збільшення сили м'язів уражених кінцівок;
- виконання вправ для покращення рівноваги;
- виконання вправ для покращення координації рухів;
- виконання вправ для збільшення витривалості;
- виконання вправ для покращення навичок самообслуговування;
- виконання індивідуального підбору допоміжних засобів пересування;
- інструктаж родичів пацієнта та осіб, що доглядають за хворим.

В основі експериментальної програми покладено використання лікувальних положень, різноманітних фізичних вправ та складно координаційних рухів з різних вихідних положень, наближених до природних рухів, досягнення самостійності з метою виконання побутових навичок різної складності. Інструктаж родичів щодо психологічної підтримки та фізичної допомоги хворому був важливим елементом розробленої програми. Для оцінки ефективності програми реабілітації проводили збір анамнезу, огляд, пальпацію, визначення характеру та ступеню порушення рухових функцій.

Усі вищеперераховані заходи розробленої програми позитивно вплинули на функціональний і психоемоційний стан хворих, що пришвидшило процес їх реабілітації, сприяло відновленню у них втрачених життєвих функцій та скоротило строки повернення пацієнтів до активної повсякденної діяльності.

Пахальчук Н. О.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
к.пед.н., доцент

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВИХ ХАРЧОВИХ ЗВИЧОК ДІТЕЙ

Здорове харчування – це схема поживного та корисного вибору їжі, яку люди роблять з часом. Здорові харчові звички будуються на основі щоденного вибору їжі та напоїв, який враховує індивідуальні уподобання, культуру, традиції та бюджет. Формування здорових харчових звичок створює основу здорового харчування, підтримуючи довгострокове здоров'я та добробут дітей та сімей шляхом сприяння оптимальному зростанню та розвитку та зменшенню ризику хронічних захворювань.

З метою формування правильних смакових переваг молодших школярів доцільно проводити роз'яснювальну роботу з родинами дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Визначимо тематику різних форм взаємодії та окремих питань:

1. Консультації: «Застосування харчових технологій приготування їжі»; «Особливості навчання дітей їсти із задоволенням корисності»; «Творчий підхід до формування смакових навичок дітей»; «Формування смакових навичок дітей в системі сімейного виховання»; «Водоспад оздоровчого харчування», «Принципи роботи харчових рецепторів» тощо.

2. Семінари-практикуми: «Харчові аномалії», «Бешкетництво та харчова поведінка», «Як отримати більше емоцій від смаку» тощо.

3. Батьківські збори: «Гурманство та анорексія», «Психоемоційна взаємодія між стравами» тощо.

4. Круглі столи: «Чому і як ми відчуваємо смак», «Як правильно піклуватись не лише про їжу в холодильнику, але й у шлунку», «Готовність дитини до правильного вибору корисних смаколиків», «Як обирати свідомо» тощо.

5. Усні журнали: «Споживання та смакування їжі», «Солодке, солоне, кисле та гірке» тощо. Одним із розділів усного журналу може бути розповідь про смак «умамі».

6. Інформаційні матеріали: «Техніка безпеки в їжі», «Виховання смакових уподобань», «Активність дитини у світі фаст-фуду», «Комплекси раціонального меню для всієї родини», «Особливості використання енергетичної піраміди харчових продуктів» тощо.

7. Брифінг: «Йога для дітей», «Гімнастика для правильної роботи шлунку», «Народні страви на сучасному столі», «Виховання фізично здорових дітей», «Смакові переваги в різних країнах світу» тощо.

8. Батьківські конференції: «Як правильно визначати якість їжі», «Дитячий туризм: що можна їсти в подорожах», «Знайди час на власне здоров'я», «Разом до здорового майбутнього тощо».

9. Бібліотека спеціальної літератури: «Смачні казки», «Фізкультурна терапія в роботі з дітьми», «Вплив їжі на фізичну та розумову активність», «Правильні смакові переваги в сучасному світі», «Будь креативним та їж правильно» тощо. Також можна рекомендувати для батьків проводити з дітьми вдома хвилини корисних порад «Здоровий спосіб життя в традиціях українського народу»; хвилинки-міркування «Що буде зі мною, якщо...» тощо.

Таким чином, харчування є соціальним досвідом, батьки та члени сім'ї можуть передавати цінності дітям, щоб допомогти їм розвинути та зберегти ці здорові харчові звички в майбутньому. Сім'я може сприяти формуванню позитивного іміджу здорової їжі, пов'язуючи здорову їжу зі смачною та приємною їжею та щасливими моментами.

Петренко Ю. Ю.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ЗАСТОСУВАННЯ МАСАЖУ ТА ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ В КОМПЛЕКСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ ІЗ ХРОНІЧНИМИ БРОНХІТАМИ

Хронічний бронхіт залишається надзвичайно актуальною проблемою сучасності. Найпоширенішим серед хронічних неспецифічних захворювань легень є хронічний бронхіт. На його частку припадає до 75–80% усіх легеневих захворювань. Поширеність хронічного бронхіту серед міського дорослого населення європейських країн становить 12–50% (Кокосів О. М., 1984, Пале Н. Р., 1990) У структурі хронічних обструктивних захворювань легень питома частка хронічного бронхіту становить близько 65%.

У США хронічний бронхіт і емфізема легень є причиною непрацездатності з економічними збитками у 1 млн доларів у зв'язку з втратою прибутку, витратами на лікування і виплатами через непрацездатність. Відтак, хронічний бронхіт у 42,4% випадків хронічних обструктивних захворювань легень є причиною інвалідності.

Хронічний бронхіт — широко поширене захворювання системи дихання, причому в останні роки відзначається тенденція до збільшення захворюваності. За даними більшості авторів, хронічним бронхітом страждає від 3 до 8% і більш дорослого населення. Частіше хворіють особи у віці старше 50 років, чоловіки — в 2-3 рази частіше, ніж жінки. Слід підкреслити високий відсоток інвалідизації, а також збільшення смертності від емфіземи і легенево-серцевої недостатності, розвиток яких часто спостерігається у хворих на хронічний бронхіт.

Як і будь-яке хронічне захворювання, хронічний бронхіт піддається корекції лише за умови постійної і грамотної терапії, а також вимагає від хворих усвідомленої зміни способу життя. Тільки поєднання цих двох чинників дозволяє зберегти добре самопочуття і працездатність на довгі роки (Попов С. Н., 2006).

В останні роки, завдяки впровадженню нових препаратів і навіть нових груп фармакологічних засобів, лікарі одержали нові можливості терапії хронічного бронхіту. Однак, при цьому незаслужено мало уваги приділяється немедикаментозним методам лікування бронхіту, зокрема методами фізіотерапії та фізичної реабілітації. Практика показує, що багато хворих, які лікуються нефармакологічними методами, можуть помітно знизити дози препаратів, які приймаються, «перейти» від комбінацій лік до монотерапії, а згодом — цілком позбутися необхідності прийому препаратів.

Автори численних публікацій (Алекса В. І. 2005, Слободян Л. М., Марченко О. К. 2012, Медведев А. С. 2010) стверджують, що немедикаментозна терапія хронічного бронхіту включає дихальну гімнастику, нормовані фізичні навантаження, відмову від тютюну і алкоголю, аутотренінг і рефлексотерапію, а також акупунктуру, фітотерапію, лікувальний масаж, фізіотерапію. Але ці методи не завжди використовуються лікарями та самими хворими. Ще рідше застосовуються комбінації (поєднання) немедикаментозних методик.

Метою нашого дослідження є теоретичне та практичне обґрунтування поєднання дихальної гімнастики та масажу на етапі реабілітації при хронічному бронхіті.

Об'єкт дослідження — процес фізичної реабілітації хворих хронічним бронхітом.

Предмет дослідження — дихальна гімнастика та масаж як засоби реабілітації при хронічному бронхіті.

Завдання дослідження:

- Вивчити стан проблеми за літературними джерелами.
- Проаналізувати робочу документацію лікарів Кременчуцького міського центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів.
- Провести експериментальну комплексну реабілітацію хворих на хронічний бронхіт (сегментарний та дренажний масаж у поєднанні з дихальною гімнастикою О. Стрельникової).
- Провести порівняльний аналіз термінів одужання хворих контрольної та експериментальної групи.

Методи дослідження:

- Аналіз літературних джерел.
- Аналіз документації лікарів.
- Спостереження та опитування.
- Методи контролю функціонального стану (вимірювання ЧСС у спокої, спірографія, проби Штанге та Генче, ШОЕ).
- Констатуючий експеримент.
- Формуючий експеримент.
- Методи математичної статистики.

Подбущка Ю. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. — к.держ.упр., доцент Медяник Г. М.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ІНСУЛЬТАХ У ЛІКАРНЯНИЙ ПЕРІОД

Актуальність. Гостре порушення мозкового кровообігу є одним з найнебезпечніших судинних захворювань головного мозку, яке щорічно вражає близько 6 млн. осіб у усьому світі, з них: 700–750 тис. — у США, понад 450 тис. — в Росії та більше 175 тис. — в Україні (Поліщук Н.Є., 2003; Гуляєв Д.В., 2003).

Особливо актуальною ця проблема є в Україні, де розповсюдженість цереброваскулярних захворювань і смертність від них є одними з найвищих показників у Європі. Зростає кількість ГПМК серед осіб працездатного віку.

Рівень інвалідизації через 1 рік після перенесеного ГПМК в Україні становить від 76 до 85%, тоді як у країнах Західної Європи — 25–30%, що свідчить про недостатній рівень організації лікувального та реабілітаційного процесу (Зозуля І. С., 2011, Ткаченко О. В., 2012). Більшість пацієнтів, які вижили після ГПМК,

стають інвалідами, 20–25% з них до кінця життя потребують сторонньої допомоги, значна частина потребує догляду родичів працездатного віку, що визначає соціально-економічну значимість цієї проблеми (Гуляєва М. В., 2012; Беляєва Н. М., 2016; Здесенко І. В., 2016).

Оскільки, за даними міжнародних досліджень, співвідношення ішемічних і геморагічних гострих порушень мозкового кровообігу становить відповідно 4:1, то більша увага науковців зосереджена на проблемах ішемічного ГПМК та критично мала кількість робіт по дослідженню геморагічного ГПМК (Зозуля І. С., 2011, Гуляєва М.В., 2012).

Питаннями відновлення рухових функцій в хворих, які перенесли ГПМК, займалися багато вітчизняних та зарубіжних дослідників. Однак проблема реабілітації хворих з руховими порушеннями залишається недостатньо вивченою.

В ряді вітчизняних методик відновного лікування хворих не враховуються сучасні дані про механізми побудови руху та вироблення стійкої рухової навички, не конкретизовані методи фізичної реабілітації хворих в окремому періоді захворювання. До теперішнього часу не визначені терміни призначення різних засобів відновного лікування при різних за характером та важкості ГПМК, не визначено механізмів відновлення втрачених функцій, відсутні чіткі критерії оцінки ступеню рухових порушень та ефективності фізичної реабілітації, до кінця не встановлено ролі чинників, які впливають на процес відновлення втрачених функцій (Кадиков А. С., 2003; Епифанов В. А., 2006; Фурман Ю. М., 2006).

У зв'язку з цим вдосконалення системи реабілітаційних заходів, для осіб, які перенесли ГПМК, оцінка ефективності фізичної реабілітації та можливість прогнозування результатів відновлення порушених чи компенсації втрачених рухових функцій є важливою науковою проблемою. Тому необхідність вирішення даних питань обумовлює актуальність проведення даного дослідження.

Об'єкт дослідження: процес фізичної реабілітації осіб після гострого порушення мозкового кровообігу.

Предмет дослідження: засоби та методи відновлення, що використовуються у реабілітації хворих, що перенесли гостре порушення мозкового кровообігу у лікарняний період.

Мета дослідження: проаналізувати і узагальнити дані науково – методичної літератури, щодо існуючих методик фізичної реабілітації хворих після перенесеного гострого порушення мозкового кровообігу і розробити методику фізичної реабілітації для осіб, що перенесли гостре порушення мозкового кровообігу у лікарняний період.

Задачі дослідження:

1. Ознайомитися та проаналізувати матеріали з обраної теми за даними літературних джерел.
2. Вивчити особливості змін рухової сфери у хворих після перенесеного гострого порушення мозкового кровообігу.
3. Розробити, перевірити ефективність та обґрунтувати методику фізичної реабілітації для хворих після перенесеного гострого порушення мозкового кровообігу.
4. Розробити методичні рекомендації по застосуванню запропонованої методики.

Методи дослідження:

- Аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури з проблем фізичної реабілітації хворих із гострим порушенням мозкового кровообігу
- аналіз медичної літератури;
- збір анамнезу;
- педагогічне спостереження, педагогічний експеримент;
- тестування: (Шкала Інсульту Національного Інституту Здоров'я (National Institutes of Health Stroke Scale, чи NIH Stroke Scale); S Госпітальна шкала тривоги і депресії (Hospital Anxiety and Depression Scale); S Шкала оцінки психічного стану (шкала MMSE, 4H Mini-Mental State Examination); Індекс активності повсякденного життя Бартела (Barthel ADL Index));
- методи математичної статистики.

Практичне значення роботи. Розроблено програму фізичної реабілітації для осіб, що перенесли гостре порушення мозкового кровообігу, яка дає змогу до відновлення втрачених рухових функцій організму, прискорення координації рухів та швидшої адаптації до повсякденного життя.

Склярова І. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.мед.н., доцент Волік А. О.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІТЕЙ 6–10 РОКІВ ХВОРИХ НА РЕВМАТИЗМ В ПЕРІОД РЕМІСІЇ

Актуальність. Ревматизм (хвороба Сокільського–Буйо) – системне інфекційно-алергічне захворювання сполучної тканини з переважною локалізацією в серцево-судинній системі і втягненням у цей процес багатьох внутрішніх органів. Більшість дослідників вважають збудником ревматизму бета-гемолітичний стрептокок групи А. Конкретні механізми розвитку ревматизму не встановлені. Більш ймовірно, що антигени стрептококу можуть фіксуватись в тканинах серця й суглобів, і, взаємодіючи з відповідними антитілами, призводять до запального процесу в оточуючих структурах (може виникати міокардит, ендокардит, артрит тощо). Але ревматизм не є звичайною стрептококовою інфекцією. Проникаючи в організм через нозофарингеальну ділянку і через піднебінні мигдалини, стрептокок вступає у складний взаємозв'язок з довір'ям, виділяє продукти своєї життєдіяльності – токсини, і в місці своєї дії призводить до клітинного розпаду тканин. Відомо, що в більшості випадків ревматизму передують ангіна, фарингіт або скарлатина: 75–80% хворих на ревматизм страждали хронічним тонзилітом. Рецидиви ревматизму в осіб з хронічним тонзилітом виникають в 2–2,5 рази частіше, ніж у хворих з своєчасно санованими мигдалинами. У дітей ревматизм має значну тенденцію до гострого важкого рецидивуючого перебігу. Як правило, знижується опірність організму, імунно-активна здатність. Виникає порушення імуногенезу, розвивається алергічний стан, і організм стає надчутливим до стрептококу. В цих умовах нове загострення інфекції, клінічний перебіг якого іноді майже не помітний, може стати вирішальним фактором і призвести до розвитку ревматизму.

Удосконалення засобів фізичної терапії дітей з ревматизмом є актуальним, оскільки фізичні вправи це один з головних чинників підвищення опірності організму, зміцнення й підтримання здоров'я, поліпшення та збереження загальної та розумової працездатності, активізації адаптаційно-захисних функцій організму.

Мета роботи: проаналізувати вплив засобів та методів фізичної терапії на рівень соматичного здоров'я дітей молодшого шкільного віку з ревматизмом у період ремісії.

Завдання:

1. На основі огляду науково-теоретичних і методичних літературних джерел проаналізувати етіологію, патогенез, перебіг ревматизму та застосування фізичної терапії у різні фази перебігу хвороби.

2. Розробити програму фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку з ревматизмом у період ремісії та перевірити її ефективність.

3. Визначити рівень соматичного здоров'я дітей молодшого шкільного віку з ревматизмом у період ремісії.

Об'єкт дослідження: фізична терапія осіб хворих на ревматизм.

Предмет дослідження: засоби та методи фізичної терапії дітей з ревматизмом.

Слободюк П. Ю.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК З І СТУПЕНЕМ ОЖИРІННЯ У ВІЦІ 20–30 РОКІВ В УМОВАХ ТРЕНАЖЕРНОГО ЗАЛУ В РЕАБІЛІТАЦІЙНОМУ ЦЕНТРІ

Актуальність теми. Ожиріння (адипозитоз) – хронічне багатofакторне, соціально-значуще, гетерогенне захворювання, що характеризується надмірним нагромадженням жирової тканини в організмі (у чоловіків не менше 20%, у жінок – 25% від маси тіла).

Ожиріння – група хвороб і патологічних станів, що характеризуються надмірним відкладенням жиру в підшкірній жировій клітковині та інших тканинах і органах, обумовлене метаболічними порушеннями, які супроводжуються змінами функціонального стану органів і систем.

Актуальність даної проблеми визначається соціальною значимістю, а саме загрозою інвалідизації пацієнтів молодого віку і зменшенням загальної тривалості життя в зв'язку з частим розвитком тяжких супутніх захворювань (цукровий діабет, артеріальна гіпертензія, атеросклероз).

Проблема ожиріння на сьогоднішній день стає однією з глобальних проблем, які зачіпають все світове співтовариство. В економічно розвинених країнах майже 50% населення має надлишкову масу тіла, при цьому в 30% з них спостерігається ожиріння.

Серед працездатного населення України ожиріння виявляють майже у 30% випадків, а надмірну масу тіла має кожний четвертий мешканець. Характерні для сучасного суспільства малорухливий спосіб життя, нераціональне харчування зі збільшенням кількості рафінованих продуктів, постійні психологічні стреси призводять до росту частоти ожиріння серед осіб будь-якого віку, особливо молоді.

Ожиріння – одна з найскладніших медико-соціальних проблем сучасності. Широке розповсюдження, тісний зв'язок із способом життя і надзвичайно висока смертність від його наслідків вимагають об'єднання зусиль лікарів різних спеціальностей, а також органів охорони здоров'я з метою своєчасного виявлення та здійснення широкомасштабних профілактичних і лікувальних заходів. Серед осіб від 50 до 59 років, вага тіла яких перевищує норму на 15-24%, смертність на 17% вище середньої. Якщо ж перевищення маси тіла становило 24-34%, то смертність збільшується на 41%. Смертність від серцево-судинних захворювань при ожирінні збільшується в 2 рази, а від інсульту в 3 рази частіше, ніж в осіб з нормальною вагою. При ожирінні цукровий діабет зустрічається в 3-4 рази частіше.

Мета дослідження полягала в розробці та апробуванні методики фізичної реабілітації для жінок хворих на ожиріння І типу в умовах тренажерного залу.

Завдання дослідження: для досягнення мети роботи визначені наступні задачі:

1) провести аналіз літературних джерел, узагальнити результати досліджень і формування наукової думки вчених про позитивний вплив засобів фізичної реабілітації на фізіологічний при ожирінні;

2) визначити особливості функціонального стану ендокринної, серцево-судинної, опорно-рухової систем хворих на ожиріння та розробити та апробувати програму фізичної реабілітації для жінок з І ступеню ожиріння;

3) проаналізувати особливості функціонального стану хворих на ожиріння після фізичної реабілітації.

Об'єкт дослідження – засоби та методики фізичної реабілітації для хворих на ожиріння.

Предмет дослідження – процес фізичної реабілітації при ожирінні.

Практичне значення роботи: за матеріалами дослідження та на основі отриманих даних обстеження будуть розроблені методичні рекомендації по проведенню фізичної реабілітації для хворих на ожиріння.

Сторчеус В. В.

Класичний приватний університет

наук. кер. – к.пед.н., доцент Стат'єв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ОЖИРІННІ У ПІДЛІТКІВ

Актуальність теми. Ожиріння є однією з найбільш важливих проблем для сотень мільйонів людей і суспільства в цілому у зв'язку з високою поширеністю його в більшості країн світу та ранньою інвалідизацією цієї категорії пацієнтів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) близько 1,7 млрд людей мають надлишкову масу тіла або ожиріння. Збільшення кількості хворих, що страждають різними формами ожиріння, особливо серед осіб молодого працездатного віку, викликає тривогу в усьому світі, привертає

увагу до вивчення різних аспектів цієї проблеми терапевтів, ендокринологів, патофізіологів, гігієністів і представників інших медичних спеціальностей.

Беззаперечним є прогрес, який досягнула людина в 20 столітті: створення нових медичних технологій, ліків, блискучі наукові досягнення, профілактичні принципи, підвищення компетентності медичних працівників призвели до цілком успішного подолання багатьох захворювань та, звичайно, в свою чергу підвищення середньої тривалості життя [59].

Євроінтеграція української медицини веде за собою ряд змін в сталій системі надання допомоги. Система реабілітації людей з ожирінням нині підлягає реформуванню та є надзвичайно актуальною темою в нашому сьогоденні.

Мета дослідження полягала в розробці та апробуванні методики фізичної реабілітації для підлітків, які страждають на ожиріння.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми в науково-методичній літературі, узагальнити досвід і практику з питання реабілітації підлітків, хворих на ожиріння.

2. Визначити вихідний рівень фізичного стану підлітків з ожирінням.

3. Запропонувати програму фізичної реабілітації для підлітків з ожирінням.

4. Оцінити ефективність запропонованих заходів фізичної реабілітації.

Об'єкт дослідження – фізична реабілітація підлітків, хворих на ожиріння.

Предмет дослідження: вплив фізичної реабілітації на фізичний стан підлітків з ожирінням.

Методи дослідження:

1. бібліографічний метод (теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел з проблем фізичної реабілітації підлітків з ожирінням);

2. соціологічні методи (спостереження);

3. тестування;

4. анкетне опитування;

5. медико-біологічні методи оцінка тону м'язів, антропометричні дослідження всього тіла, дослідження змін ваги;

6. метод педагогічного експерименту;

7. методи математичної статистики для підрахунку отриманих даних (критерій Ст'юдента).

Практичне значення роботи: результати проведеного дослідження, при послідовному вирішенні поставлених задач, будуть запропоновані для покращення ефективності реабілітаційних заходів підлітків, хворих на ожиріння.

Апробація результатів дипломної роботи проводилася з 01.11.2020р. по 01.11.2021р. на базі комунального закладу «Запорізький медичний коледж» Запорізької обласної ради, з хворими віком від 15 до 17 років. Було сформовано, зі згодою підлітків та їх батьків, дві групи, експериментальну та контрольну, в кількості 12 осіб.

Стрілець В. С.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка
наук. кер. – к.пед.н., доцент Шишова І. О.

СТАН СУЧАСНОЇ ЕРГОТЕРАПІЇ В УКРАЇНІ

Реабілітаційні заходи в Україні стосуються кожної сім'ї, адже більшість людей з різними станами здоров'я (порушеннями розвитку, травмами, хронічними та гострими захворюваннями, психічними розладами) потребують ерготерапії для продовження повноцінного життя. Тому на початку липня 2020 року Верховною Радою України було прийнято законопроект «Про реабілітацію осіб з обмеженими можливостями».

Всесвітня організація охорони здоров'я повідомляє, що кількість осіб з обмеженими можливостями становить близько 15% (1млрд), а вже до 2050 цей показник буде подвоєний, враховуючи сумну демографічну тенденцію.

Реабілітація в Україні має два виміри:

1. медичний – реабілітація є одною з 5 видів медичної допомоги.

2. соціальний – більш комплексний, який включає як медичну складову, так і соціальну.

Щодо фінансування, то координація процесу реабілітації здійснюється за рахунок видатків на медичні послуги, що у свою чергу увійшли до декількох блоків (допомога при інсульті, лікування онкологічних захворювань, стаціонарної та амбулаторної допомоги).

249 закладів охорони здоров'я законтрактували надання медичних послуг дітям і дорослим, які мають ураження нервової системи, особливості опорно-рухового апарату і травми у віці немовляти. Такі заклади є досить високоспеціалізованими.

Кількість закладів, що надають послуги ерготерапії, на перший погляд, достатня, але, враховуючи нерівномірність їх розміщення по всій території України, можна говорити про недосконалість української системи реабілітації.

Міністерство соціальної політики також контракує осіб, які надають послуги по відновленню функцій організму. Існують програми для дітей з інвалідністю, згідно якої щороку від 5 до 8 тисяч осіб може отримувати оздоровлення на безкоштовній основі (при загальній кількості дітей-інвалідів 160 тисяч).

Окрім цього, в кожній області функціонує система установ, які надають комплексну й соціальну допомогу широкого напрямку. В таких організаціях реабілітацію здійснюють фахівці соціальної, фізичної, психологічної, медичної, професійної, трудової сфер.

Послугу соціальної реабілітації здійснює близько 550 закладів різного спрямування.

Також існують реабілітаційні заклади у системі Міністерства оборони, що спрямовують свою діяльність на надання послуг військовим, учасникам бойових дій.

Через відсутність чітких стандартів, протоколів, рекомендацій найчастіше реабілітаційні інтервенції зводяться до лікувальної фізичної культури, масажів, ванн, озокеритів, тобто заходів, що здебільшого, не мають доказової ефективності.

Окрема проблема – брак спеціалістів, що володіють сучасними знаннями і навичками у сфері реабілітації.

Наприклад, спеціальність ерготерапія (спрямована на розвиток, відновлення чи збереження здатності до щоденних активностей, наприклад, вбирання, готування і прийом їжі, догляд, шопінг тощо), яка є ваговою складовою у мультидисциплінарній команді, а також у роботі на рівні громад, з'явилася на папері лише декілька років тому. Фактичних спеціалістів поки майже немає.

Загалом, повернення осіб до повноцінного життя - тяжкий довготривалий процес, який потребує готовності на державному рівні.

Сандул Д.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.фіз.вих. Віндрук П. А.

МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ МАСИ ТІЛА У ЧОЛОВІКІВ

Комплексне лікування, спрямоване на зниження ваги тіла, як правило включає:

- дієтотерапію (раціональне харчування з обмеженням їжі, багатої вуглеводами і жирами, і збільшення продуктів, багатих білками);
- систематичні фізичні вправи (ранкова гімнастика, оздоровчий спорт, тривалі прогулянки) і лікувальна фізична культура;
- фізичні методи лікування: водні процедури (дощовий, циркулярний, шотландський душ, душ Шарко та ін.; звичайні, вуглекислі, мінеральні ванни; обтирання);
- масаж місцевий і загальний; - лікарська терапія;
- санаторно-курортне лікування при відсутності протипоказань (Трускавець, Куяльник, Миргород, Баяни, Сатанів, Моршин та ін.). Лікувальний вплив фізичних вправ при порушенні обміну речовин здійснюється в основному по механізму трофічної дії. Фізичні вправи роблять загально тонізуючий вплив на організм і нормалізуючи дію на нервову і ендокринну регуляцію усіх трофічних процесів, сприяють відновленню нормальних моторно-вісцелярних рефлексів, що призводить до нормалізації функцій.

Фізичні вправи, тонізуючи ЦНС, підвищують і активність залоз внутрішньої секреції, активність ферментативних систем організму. Спеціально підбираючи фізичні вправи, можна впливати переважно на жировий, вуглеводний або білковий обмін.

Специфічна лікувальна дія фізичних вправ може проявлятися і по механізму формування компенсацій. Наприклад при вживанні заходів, при цукровому діабеті знижується синтез глікогену в печінці, під впливом же м'язової діяльності збільшується утворення глікогену в м'язах і знижується вміст цукру в крові.

При лікуванні і реабілітації хворих з ожирінням застосовується комплекс методів, найважливішими серед яких є фізичні вправи і дієта, спрямований на виконання наступних завдань :

- поліпшення і нормалізацію обміну речовин, в пертворенні, жирового обміну;
- зменшення надмірної маси тіла;
- відновлення адаптації організму до фізичних навантажень;
- нормалізація функцій серцево-судинної, дихальною, травною і інших систем організму, що дають при ожирінні;
- поліпшення і нормалізація рухової сфери хворого;
- підвищення неспецифічної опірності.

При виборі фізичних вправ, визначенні швидкості і інтенсивності їх виконання слід враховувати, що вправи на витривалість (тривалі помірні навантаження) сприяють витраті великої кількості вуглеводів, виходу з депо нейтральних жирів, їх розщеплюванню і перетворенню.

Фізична активність призначається в усіх доступних формах, підбір їх повинен відповідати віковим і індивідуальним особливостям хворих, забезпечуючи підвищені енерговитрати. Доцільно використання фізичного навантаження середньої інтенсивності, сприяючою посиленій витраті вуглеводів і активізації енергетичного забезпечення за рахунок розщеплення жирів.

Найбільш яскравий ефект викликають ті програми, в яких оптимально поєднуються частота, тривалість і інтенсивність занять. Бажаний результат можна отримати тільки після довгих тижнів тренувань, тривалістю 8–10 тижнів викликають лише незначні зміни в організмі.

Трохимець О. І.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

КОРЕКЦІЯ І ЗМІЦНЕННЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ У ШКОЛЯРІВ 8-10 РОКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Кількість дітей з порушеннями постави в Україні за останні 20 років збільшилося вдвічі та складає за даними різних досліджень від 60 до 80%. Тобто, в середньому, три дитини з п'ятьох мають видимі деформації опорно-рухового апарату, що, у свою чергу, призводить до збільшення патології не тільки апарату руху, але й основних органів і систем.

Ретельний аналіз літератури з поданої теми, а також бесіди з викладачами молодших класів та нашого університету допомогли визначитися з направленням та ходом даної роботи.

Дехто з авторів основною причиною розвитку викривлення хребта у школярів вважають ендокринні зміни, властиві дітям періоду статевого визрівання. В цей період відбувається швидкий ріст тіла, що може супроводжуватися деякою дисоціацією в розвитку кісток, з одного боку, та зв'язочно-кишковного апарату – з іншої. На користь такого погляду говорить і те, що в молодшому шкільному віці часто виникають не тільки сколіотичні вигини, але й так звані неправильні постави (а саме, лордотичні й кіфотичні). Патологічна постова іноді спостерігається як тимчасове явище, після статевого визрівання вона згладжується.

Такий погляд на патогенез деформацій хребта заслуговує на увагу. В світлі сучасних уявлень про реакцію нервово – м'язової системи, на формування неправильної постави й так званого функціонального сколіозу слід, перш за все, дивитись як на порочний руховий стереотип, подальша доля якого, перш за все, пов'язана з центральними механізмами. Тому, слід сприймати критично рекомендації по корекції хребта основною, що передбачає в першу чергу міри впливу на певні ділянки хребта та окремі м'язові групи.

Не у всіх дітей навіть в межах однієї вікової категорії, однаковий стан здоров'я та фізична підготовленість. Тому, неможна висувати до всіх одні й ті самі вимоги на заняттях з фізичної культури. Будь який рух нашого тіла супроводжується складними хімічними та фізичними процесами в м'язах. При цьому відбувається неперервне засвоєння позитивних речовин, необхідних для зросту та життєдіяльності організму.

Чим більша активність м'язів, тим вища швидкість кровотоку і тим більше крові отримують м'язи. Під впливом фізичних вправ вони стають не тільки більш твердими й сильними, але й більш еластичними, підвищується їх тонус. Достатня м'язова діяльність – важлива умова гарного розвитку кісток. Вони зростають і кріпнуть краще у тих дітей, які систематично займаються фізичними вправами. Важливо, щоб ці заняття були посильними. Занадто довгі, великі, не відповідні вікові м'язові навантаження шкідливі та можуть призвести до передчасного окостеніння й, відповідно, затримці росту.

Тренуючи м'язи тіла, ми тренуємо й м'язи серця. Існує тісний зв'язок між роботою серця й інших м'язів. Чим більше і краще працюють м'язи тіла, тим більше навантаження отримує серце. Його скорочення стають більш сильними й частими, тобто серце стає сильнішим та витривалішим.

При фізичних вправах покращується рухова активність усього організму. Регулярні заняття сприяють більшому пристосуванню серця та легенів до підвищеного навантаження.

В процесі навчання рухам виникають нові й нові більш складні зв'язки між діяльністю м'язів та інших органів і систем. Завдяки регулювальній ролі головного мозку органи починають працювати більш злагоджено. Ми впевнилися, що рух сприяє кращому зростанню та розвитку дітей, зміцненню їх здоров'я.

Чайка Г. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ ПІЄЛОНЕФРИТ

Актуальність теми. У Нефрології та урології хронічний пієлонефрит становить 60-65% випадків від усієї запальної патології сечостатевої системи. У 20-30% спостережень хронічне запалення є результатом гострого пієлонефриту. Хронічний пієлонефрит переважно розвивається у дівчаток і жінок, що пов'язано з морфо-функціональними особливостями жіночої уретри, легким проникненням мікроорганізмів в сечовий міхур і нирки. Найчастіше хронічний пієлонефрит носить двосторонній характер, однак при цьому ступінь ураження нирок може розрізнятися [10].

Для перебігу хронічного пієлонефриту характерне чергування періодів загострення і стихання (ремісії) патологічного процесу. Тому в нирках одночасно виявляються поліморфні зміни – вогнища запалення в різних стадіях, рубцевий ділянки, зони незміненої паренхіми. Залучення до запалення всіх нових ділянок функціонуючої ниркової тканини викликає її загибель і розвиток хронічної ниркової недостатності (ХНН) [21].

Мета дослідження полягала в розробці та апробуванні методики фізичної терапії для хворих на хронічний пієлонефрит в умовах реабілітаційного відділення.

Завдання дослідження:

1) провести аналіз літературних джерел, узагальнити результати досліджень і формування наукової думки вчених про позитивний вплив засобів фізичної терапії на фізіологічний стан хворих при хронічному пієлонефриті;

2) визначити особливості функціонального стану сечової, серцево-судинної систем хворих на хронічний пієлонефрит;

3) розробити та апробувати програму фізичної терапії для хворих на хронічний пієлонефрит;

4) проаналізувати особливості функціонального стану сечової, серцево-судинної систем хворих на хронічний пієлонефрит після фізичної терапії.

Об'єкт дослідження – процес фізичної терапії осіб хворих на хронічний пієлонефрит.

Предмет дослідження: засоби та методики фізичної терапії для хворих на хронічний пієлонефрит.

Методи дослідження: 1) метод аналізу літературних джерел; 2) медико-біологічні методи; 3) методи фізичної реабілітації; 4) методи математичної статистики.

Практичне значення роботи: за матеріалами дослідження та на основі отриманих даних обстеження будуть розроблені методичні рекомендації по проведенню фізичної реабілітації для хворих на хронічний пієлонефрит.

Наукова новизна роботи полягала в систематизації наявних методів фізичної реабілітації для осіб хворих на хронічний пієлонефрит та в розробці програми реабілітації. Сформувавши групу осіб, та після визначення їх функціонального стану, були апробовані розроблені заходи фізичної реабілітації. Проаналізувавши вихідні функціональні проби було доказано про доцільність використання у реабілітаційних програмах масажу, ЛФК, фізіотерапії та дієтотерапії.

Шевченко О. А.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Гулбані Р. Ш.

ЗАСТОСУВАННЯ МІОФАСЦІАЛЬНОГО, ЛІМФАТИЧНОГО І ВІСЦЕРАЛЬНОГО МАСАЖУ ПРИ ПРОТРУЗІЇ ШИЙНО-ГРУДНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА

В роботі представлені результати дослідження шийно-грудного відділу хребта в кількох напрямках. Детально і інформативно описані і проаналізовані три види нетрадиційного масажу, на основі яких і побудований реабілітаційний процес.

Протрузія шийно-грудного відділу досить часто і тому поширене захворювання, наслідки якого вельми небезпечні для здоров'я людини. У першому розділі роботи представлені анатомо-фізіологічні особливості шийно-грудного відділу хребта. Причини і наслідки даного захворювання. Проаналізовано методи та засоби фізичної реабілітації та методики контролю і оцінки стану пацієнтів в процесі реабілітації.

Вісцеральний масаж цей напрям альтернативної медицини, яке складається в масажі внутрішніх (вісцеральних) органів за допомогою рук масажиста або спеціальних предметів. Його також називають старослов'янської правкою живота або вісцеральною практикою. Він призначений для усунення венозного і лімфатичного застою в області масування. До органів краще надходять поживні речовини і кисень, а відтік речовин розпадає більш активним. Загалом, позитивний ефект від застосування вісцерального масажу зводиться до:

- усунення спазму судин;
- відновлюється робота капілярів;
- посилюються обмінні процеси в організмі, що істотно впливає на процес регенерації.

Міофасціальний масаж або масаж тригерних зон і точок, істотно відрізняється від вісцерального, який концентрується на області живота. Міофасціальний біль пов'язана з м'язовою чутливістю, яка виникає від тригерних точок, фокусів гіперраздражливості, що мають кілька міліметрів в діаметрі. Вони знайдені у багатьох м'язових областях і фасціях м'язової тканини. Незважаючи на те, що тригерні точки вважаються важливими джерелами болю в опорно-рухової системи людини, в даний час не існує єдиного стандарту для визначення місцезнаходження тригерних точок. Дані про достовірність досліджень тригерних точок є суперечливими. Огляд клінічних досліджень (2009) показав, що існуючі в даний час критерії для визначення місцезнаходження тригерних точок поки не можуть бути рекомендовані через невисокої якості опублікованих досліджень. Проте, в практиці масажу незнання тригерних точок вважається поганою кваліфікацією. Так як визначальним у лікування ОДА є зняття больового синдрому, значить, тригери грають свою актуальну роль. Що ми і використовували в процесі реабілітації.

Ручний лімфодренаж (MLD) – це м'яка, легка, ритмічна мануальна техніка, яка використовується масажистами та іншими фахівцями з початку 1930-х років. У лімфодренажним масажі відомий метод Воддера. Данці Еміль і Естрід Воддери розробили і описали такий масаж у Франції в 1930-х роках. Ними вперше був описаний систематичний метод мануального впливу на лімфатичну систему, хоча інші автори раніше згадували використання масажу для лікування набряків. Лімфодренажний масаж розроблений ними для використання в лікуванні багатьох станів, включаючи лімфедему, ортопедичні проблеми, спортивні травми, дерматологічні проблеми і стрес.

Ми не могли обійти цей тип масажу, так як в області шийно-грудного відділу кілька зон лімфатичних вузлів, які надають на самопочуття людини істотний вплив і цей тип масажу, по впливу значно відрізняється від всіх інших видів.

Практика показала, що такий підхід до лікування протрузії шийно-грудної області хребта в поєднанні з коригуючими вправами дає відчутний позитивний ефект.

Шиловська А. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Стасьєв С. І.

ПРОГРАМА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЖІНОК 25-35 РОКІВ, ХВОРИХ НА ІНСУЛІНОЗАЛЕЖНУ ФОРМУ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ

Актуальність теми. Цукровий діабет першого типу чи інсулінозалежний цукровий діабет, є ендокринною патологією, яка найчастіше трапляється у жінок та підлітків.

Цукровий діабет I типу є тяжким соматичним захворюванням, лікування якого потребує суворого дотримання дієти, регулярної інсулінотерапії, обов'язкового лікарського контролю.

Більшість ендокринних захворювань в першу чергу діабет відносять до хронічних хвороб, в структурі цукровий діабет займає 70%. Велика соціальна значущість захворювання полягає в тому, що він призводить до ранньої інвалідизації, летальності, зумовленої судинними ускладненнями: мікроангіопатії, макроангіопатії, інфаркту міокарду, інсульту, гангрені нижніх кінцівок, нейропатії [11, с. 12].

Незважаючи на патогенез ускладнень діабету, основне значення в їх прогресуванні мають такі чинники: хронічна гіперглікемія, відсутність компенсації захворювання та недостатнє впровадження програму лікування фізичної реабілітації

Основні засоби і методи фізичної реабілітації при цукровому діабеті були відомі вже понад 2,5 тис. років, але справжнім науковим пошуки в цьому напрямі почалися лише з кінця XIX ст. [12, с. 12]. У фізичній реабілітації існує таке поняття як «тріада лікувальних заходів», лікування хворих на цукровий діабет, що включає рухову активність, дієту та інсулінотерапію.

За даними Н.А. Білої, В.М. Боголюбова, Н.Ф. Гордона, В.А. Дубовенка, В.М. Мухіна поєднання інсуліну з фізичними вправами призводить до ефективнішого зниження цукру в крові. Лікувальна фізична культура має сприятливий вплив на організм страждаючого цукровим діабетом. При правильній побудові занять і постійному контролі можна позбавитися не тільки побічних ефектів хвороби (ожиріння, підвищення АТ, порушення обміну речовин), але й нормалізувати вміст цукру в крові. Також фізична реабілітація при цукровому

діабеті стимулює тканинний і м'язовий метаболізм, знижує масу тіла, покращує травлення, посилюється засвоєння і споживання цукру м'язами, підвищується активність ферментів відповідальних за утворення енергії з глюкози, нормалізується кислотно-лужний баланс – усе це сприяє зниженню цукру в крові і підвищенню толерантності організму до вуглеводів. Але традиційними методами лікування у більшій кількості хворих, особливо з інсулінозалежною формою захворювання неможливо досягти того ступеня компенсації, який дає змогу запобігти або уповільнити розвиток діабетичних ускладнень.

Тому удосконалення засобів та методів фізичної реабілітації жінок хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету є однією з основних проблем фізичної реабілітації в Україні.

Мета дослідження полягає у розробці та виявленні ефективності програми фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми щодо фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

2. Визначити функціональний стан та рівень цукру в крові у жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

3. Розробити та обґрунтувати програму фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

4. Експериментально перевірити та оцінити ефективність програми фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

Об'єкт дослідження – фізична реабілітація, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

Предмет дослідження – зміст, форми, засоби і методи фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури; соціологічні методи дослідження (вивчення історій хвороби, опитування); педагогічне спостереження; експеримент; медико-біологічні методи (визначення рівня глюкози в крові: візуальне тестування, тестування за допомогою глюкометра) та методи статистики.

Наукова новизна дослідження:

- розроблено й обґрунтовано програму фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету;

- розширено теоретичні уявлення про вплив засобів і методів фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету;

- доповнено існуючі програми фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо застосування програми фізичної реабілітації жінок 25-35 років, хворих на інсулінозалежну форму цукрового діабету.

Штепенко А. Ю.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.фіз.вих., професор Одинець Т. Є.

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПАЦІЄНТІВ З ЛАТЕРАЛЬНИМ ЕПІКОНДИЛІТОМ

Латеральний епіконділіт, або лікоть тенісиста є найпоширенішим синдромом надмірного навантаження на ліктьовий суглоб. Це травма тендинопатії, яка залучає м'язи-розгиначі передпліччя. Ці м'язи беруть початок на бічній надмищелкової області дистального відділу плечової кістки. У багатьох випадках задіяно також короткий розгинач зап'ястя.

Слід пам'ятати, що лише 5% людей, які страждають від цього захворювання, мають його саме через заняття тенісом. Основною причиною епіконділіту є перевантаження, які постійно напружують сухожилля біля прикріплення на плечовій кістці. Це часто виникає при повторюваних видах діяльності верхніх кінцівок, таких як використання комп'ютера, підняття важкого, через сильну пронація і супінація передпліччя, а також повторювану вібрація. Незважаючи на назву, часто зустрічається цей хронічний стан в інших видах спорту, таких як сквош, бадмінтон, бейсбол, плавання та метання. Також, на нього можуть страждати люди робота яких пов'язана з односторонніми рухами, такі як електрики, столяри, садівники, які також часто зустрічаються з цим станом [4].

Існують різні види терапії для лікування латерального епіконділіту, всі з однією метою: зменшити біль і покращити функцію. Загальне втручання фізичного терапевта включає: консультацію (щодо контролю болю та/або модифікації діяльності); мануальну терапію (Малліган, мобілізація рухом); вправи на зміцнення і розтяжку; методи ультразвуку та поверхневої електричної стимуляції нерва (TENS); шини/лямки, варто зазначити, що немає чітких доказів ефективності цього методу; ліки однак приносять короточасну користь (знеболювання через 3-4 тижні); ін'єкція кортикостероїдів – короточасний ефект (<6 тижнів); спеціальна спортивна/професійна реабілітація [2].

Використання тільки ультразвукового впливу на бічній епіконділіт, без використання масажу і фізичних вправ було показано не є ефективним і має такий самий вплив, як відсутність будь-яких дій [1].

Література про лікування бічного епіконділіту свідчить про те, що вправи на зміцнення та розтягування є найважливішими компонентами реабілітаційних програм, тому що сухожилля повинні бути не тільки сильними, але й гнучкими. Вправи на розтяжку спрямовані на покращення гнучкості групи розгиначів зап'ястя. Ці вправи слід розпочати та продовжувати до тих пір, поки діапазон рухів зап'ястя не буде таким же, як рух здорової сторони.

Однак, на нашу думку найефективнішими методами фізичної терапії є: Cyriax. Це метод який об'єднує використання глибокого поперечного тертя (DTF) та Маллігана [3].

Глибоке поперечне тертя – це специфічний вид масажу сполучної тканини, що застосовується саме до структур м'яких тканин. Терапевт повинен намагатися досягти знеболюючого ефекту, виконуючі маніпуляцію протягом 10 хв, поки не буде досягнутий ефект оніміння, що є необхідним для підготовки сухожилля до терапії Маллігана. Біль під час масажу вважається неправильним.

Терапія Маллігана є технікою, яку використовують фізичні терапевти, і являє собою високошвидкісний поштовх малої амплітуди, який виконується в кінці розгинання ліктя, у той час як зап'ястя і кисть утримуються зігнутими. Метою цієї техніки є подовження рубцевої тканини шляхом розриву спайок усередині тено-кісткового з'єднання, що робить цю область рухомою та безболісною. Використовується для імітації механізму спонтанного одужання. Цю маніпуляцію слід виконувати лише за умови, що можна досягти повністю безболісного розгинання ліктя та з належною технікою. Щоб запобігти погіршенню симптомів, під час процедури необхідно досягти повного згинання зап'ястя. Ця маніпуляція може викликати легкий дискомфорт у момент її виконання. Застосовується ця процедура 2–3 рази на тиждень до одужання з діапазоном 4–12 сеансів [2].

Таким, чином на сьогодні існує широка практика застосування різних методів і засобів фізичної терапії, які засновані на сучасних принципах доказовості та сприяють достовірному поліпшенню стану пацієнта з латеральним епіконділітом.

Список використаних джерел

1. Mehta J. Effect of Taping on Pain, Grip Strength, and Function in Deskbound Workers with Lateral Epicondylalgia. *World Journal of Physical Medicine and Rehabilitation*. 2019. Vol. 1. P. 107–112.
2. Lateral Epicondylitis. URL: https://www.physio-pedia.com/Lateral_Epicondylitis (date of request: 01.11.2021).
3. Walrod J., MD, Craig C Young et al. Lateral epicondylitis. Medscape. 2015.
4. Walz M., Newman J. S., Konin G. P., Ross G. Epicondylitis: Pathogenesis, Imaging, and Treatment RadioGraphics. 2010. Vol. 30 (1). P. 167–184.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Артеменко Т. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. — к.е.н., доцент Жилко О. В.

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Механізм формування нових конкурентних переваг базується на ефективній взаємодії умов функціонування підприємства й факторів, що формують його ресурсний потенціал (інтелектуальний капітал підприємства, досвід і знання, унікальні навички, конкурентні можливості, ринкові досягнення тощо). Основними комерційними факторами, які складають конкурентоспроможність готельних підприємств є: конкурентоспроможність готельних послуг, імідж (бренд), сегментування, репутація готелю.

Варто зазначити, що для забезпечення конкурентоспроможності підприємств готельного бізнесу на сьогодні необхідно: проведення досліджень щодо формування принципів управління готельним бізнесом; застосування в процесі розробки та прийняття управлінських рішень наукових підходів; орієнтація розвитку готельного бізнесу на інновації; формування рівня ціни та якості послуг.

Основними рекомендаціями при вирішенні проблем у сфері конкурентоспроможності готельних послуг є наступні:

- розробка організаційно-економічного механізму територіального управління якістю готельних послуг;
- формування єдиної системи державного контролю якості цих послуг;
- впровадження міжнародних стандартів та інших нормативних документів у практику готельного господарства;
- організація системи навчання і підвищення кваліфікації кадрів з питань управління діяльністю підприємств готельного господарства

Без ретельно сформульованої стратегії діяльність підприємства готельного бізнесу втрачає сенс та призводить до внутрішнього застою й погіршення фінансових результатів діяльності. Підприємствам готельної індустрії доцільно культивувати такі нові компетенції, які мають синергетичний ефект, що виникає, зокрема, у регіональних готельних мережах:

- оволодіти методами аналізу економічної кон'юнктури ринків товарів і послуг для ефективного, своєчасного і якісного задоволення потреб споживачів;
- генерувати й висувати інноваційні ідеї стосовно створення, розробки й запровадження унікальних технологій організації бізнесу та надання послуг, які користуються попитом на ринку готельних послуг;
- володіти навичками реалізації унікальних технологій надання послуг гостинності, їхнього просування й позиціонування на ринку;
- використовувати наявні ресурси й креативні здібності працівників для створення конкурентних переваг готельного підприємства;
- підвищувати ефективність функціонування підприємств готельного бізнесу завдяки раціональному використанню інвестиційних та інших фінансових ресурсів.

Запорукою успіху виступають ключові компетенції, що створені підприємством протягом усього періоду його діяльності. Дієвість та ефективність ключових компетенцій безпосередньо залежить від досвіду, мотивації та професіоналізму працівників індустрії гостинності.

Для того, щоб конкурентна перевага приносила перемогу у боротьбі з конкурентами, вона має відповідати вимогам: вигідно відрізнити підприємство готельного бізнесу від конкурентів; забезпечувати довгострокове положення на ринку; задовольняти специфічні потреби споживачів, тобто конкретного сегмента чи цільової групи; ґрунтуватися на специфічних ресурсах та здатностях підприємства, які відрізняють його від конкурентів; мати інноваційну спрямованість; бути гнучкими, адаптуватися до змін у ринковому середовищі; формуватися на стратегічному рівні з урахуванням взаємодії і погодженості в усіх функціональних сферах діяльності підприємства.

Бараннік С. М.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. — к.е.н., доцент Корнієнко О. М.

ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ: КЛЮЧОВІ ЕТАПИ ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ

Розвиток туристичної діяльності в Україні спровокував необхідність визначення туристсько-рекреаційного потенціалу окремих перспективних регіонів. Їх якісна та кількісна оцінка дозволяє розділити та виокремити території на ті, що мають високий, середній та низький потенціал та в подальшому розробляти ефективні стратегії розвитку даного регіону. Завдяки виявленню прихованих і нереалізованих можливостей територія може отримати сильний поштовх до розвитку туризму та в подальшому стати більш розвинутим регіоном.

Туристсько-рекреаційний потенціал окремого регіону відіграє важливу роль в туристичній привабливості країни в цілому. А оцінка конкретного туристичного ресурсу дозволить більш повно показати стан території та в перспективі сформулювати методи подолання існуючих проблем.

Згідно з законом України «Про туризм» [1]: туристські ресурси — це природні, історичні, соціально-культурні об'єкти для туристського показу, а також інші об'єкти, здатні задовольнити духовні потреби туристів, сприяти відновленню та розвитку їх фізичних сил. Також слід окремо розділяти поняття «ресурс» та «потенціал» адже ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал окремого підприємства, суспільства в цілому невіддільний від суб'єктів діяльності. [2]. Науковцями було визначено, що

для того щоб якісно оцінити певний туристський ресурс, необхідно визначити основні етапи його дослідження. А саме: 1. Сформулювати мету оцінки. Метою може виступати розробка стратегії розвитку регіону, виявлення інвестиційної привабливості та ін.. 2. Виділити сам об'єкт оцінки. На цьому етапі виділяють географічну область, яка буде досліджуватись та поділяють її на окремі адміністративно-територіальні одиниці. 3. Виділити суб'єкт оцінки. Види рекреаційних занять, організатори туристично-рекреаційної діяльності, або рекреанти можуть виступати суб'єктами оцінки туристичного ресурсу. 4. Визначити необхідні показники для оцінки об'єкта. 5. Зібрати необхідну інформацію, що може знадобитись в процесі оцінки. 6. Використовування показників в єдиній системі вимірювання. 7. Узагальнити показники. Найчастіше для цього використовують метод інтегральної оцінки. 8. Перевірити та узагальнити результати. 9. Розтлумачити отримані результати.

Послідовне виконання цих дій дає можливість проаналізувати туристичний потенціал регіону в системі та використати отримані результати для вирішення багатьох питань в сфері туризму, економіки та навіть у екологічній сфері.

Якщо серед цих етапів виключити хоча б один, стає неможливим проведення якісної оцінки туристичного потенціалу території. Зрозуміло, що детальність розгляду при кожному з етапів впливає на фінальну характеристику отриманих результатів. Всі актуальні методики оцінювання туристичного потенціалу наразі використовують бальну систему оцінки, як одну із найточніших та зручних.

Визначення туристичного потенціалу допомагає виявити приховані та наявні ресурси для розвитку території, а в майбутньому на їх основі розробити туристичний продукт, який буде користуватись попитом та стане візитівкою регіону.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про туризм» від 5 вересня 1995 р. *Відомості Верховної Ради*. 1995. № 31. С. 241–254.

2. Сердюк О. М., Зайцева В. М., Пономаренко В. І., Кукліна Т. С. Аналіз та оцінка потенціалу туристських територій : навч. посіб. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2013. С. 11.

Баришок Т. В.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
к.фіз.вих., доцент

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ

Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ) стрімко входить у діяльність фахівців з реабілітації.

Застосування МКФ можливо як статистичного інструменту; як інструменту дослідження; як клінічного інструменту; як інструменту соціальної політики; як освітнього інструменту. МКФ використовується не тільки у сфері медицини, а також у сферах: страхування, соціального захисту, праці, освіти, економіки, соціальної політики тощо.

Які ж нормативно-правові акти регулюють її використання у сфері охорони здоров'я? На міжнародному рівні резолюція 54 Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я від 22 травня 2001 р. в рекомендує МКФ.

У 2017 році Україна заявила про початок впровадження моделі МКФ на державному рівні і перший переклад українською Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я було затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23 травня 2018 року № 981 (pdf файл за посиланням <https://moz.gov.ua/mkf>).

У 2020 році приймається вже Закон України про реабілітацію у сфері охорони здоров'я (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>) де поняття МКФ у галузь охорони здоров'я вводиться на законодавчому рівні. Так у законі містяться наступні положення:

Реабілітаційне обстеження - визначення ризику виникнення, наявності та ступеню порушень функцій та структур організму, обмежень активності та обмежень можливості участі особи, а також впливу факторів середовища та особистих факторів відповідно до Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.

Система реабілітації ґрунтується на біопсихосоціальній моделі обмеження повсякденного функціонування/життєдіяльності, реабілітаційній стратегії охорони здоров'я та Міжнародній класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (ст. 8).

Принципи реєстрації та збору статистичної інформації про первинне виникнення та поширеність обмежень повсякденного функціонування, а також облікова та звітна документація реабілітаційних закладів розробляються відповідно до моделі Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (ст.28).

На даний час у першому читанні проголосовано Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи управління сферою охорони здоров'я та забезпечення медичного обслуговування населення (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72659). Цим проектом передбачено у інформаційно-телекомунікаційних системах, що пов'язані із реабілітацією ведення записів з врахуванням моделі Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.

Також вносяться зміни у термін «Медична інформація», який пропонується у наступній редакції: «медична інформація - інформація щодо медичного обслуговування особи або його результатів, викладена в уніфікованій формі відповідно до вимог, встановлених законодавством, в тому числі інформація про стан здоров'я, діагнози та будь-які документи, що стосуються здоров'я та обмеження повсякденного функціонування/ життєдіяльності людини».

Для широкого застосування на практиці МКФ ще не вистачає ряду підзаконодавчих актів, які розкриють механізми застосування МКФ у клінічній практиці фахівців з реабілітації, особливості документування, звітності тощо. Сподіваємося, що це у майбутньому дозволить керувати процесом реабілітації, а саме:

оцінювати рівень функціонування на початку та в кінці програми реабілітації, визначати мету та завдання реабілітаційних послуг, визначати втручання та фахівців, що за них відповідають, аналізувати та оцінювати процес реабілітації.

Біленко М. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. — к.пед.н., професор Зайцева В. М.

СТРАТЕГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМКИ МАРКЕТИНГОВОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

У нинішніх умовах більшість регіонів мають потребу у визначенні свого місця на туристичному ринку, знаходженні цільового сегменту споживачів, виявленні перспективних туристичних ресурсів, позиціонуванні привабливості у свідомості та підсвідомості туристів. Саме ці проблеми вирішує стратегічний маркетинг в туризмі, з точки зору якого маркетингова стратегія представляє собою втілення комплексу та набору принципів, конкретних цілей маркетингу і відповідних рішень позиціонування на ринку певної активності та визнання.

Сьогодні метою реалізації маркетингової стратегії розвитку туристичного потенціалу Запорізької області є створення унікального позитивного іміджу регіону, збільшення привабливості, залучення глобальних інвесторів, розвиток туристських ресурсів. З цієї позиції, маркетинг Запорізької області передбачає дії у трьох стратегічних напрямках: 1) позиціонування області у туристичній сфері (цілі, завдання маркетингу, бренд, унікальна пропозиція); 2) просування регіону (комплекс заходів, промоція туристичного потенціалу з використанням digital-маркетингових комунікацій); 3) організаційне забезпечення маркетингу (контроль за реалізацією, система моніторингу, аудиту, оцінки результатів).

Послідовність розробки маркетингової стратегії розвитку туристичного потенціалу Запорізької області має складатися з таких етапів: 1) визначення проблем, формування завдань, маркетингові дослідження існуючого іміджу регіону; 2) розробка концепції маркетингових стратегій; 3) підбір інструментів маркетингової комунікації; 4) формування проекту комплексної стратегії.

Тенденції розвитку туристичного потенціалу області визначалися на базі дослідження думок спеціалістів та лідерів громадської думки у сфері туризму, а результатом була оцінка щодо незадовільного стану використання туристичних ресурсів області через несформованість туристичного продукту, відсутність інформації та промоції про регіон у цифровому просторі для туристів.

Стратегічне бачення розвитку туристичного потенціалу області полягає у створенні належних умов для активізації відповідних ресурсів для задоволення потреб туристів. Напрямок позиціонування на туристичному ринку полягає в розробці сучасного бренду на національному і міжнародному рівнях. (унікальна історія, архітектура, рекреація). Стратегічною метою для цього є необхідність позиціонування певного набору цінних ресурсів, організація заходів за участю інвесторів в туризмі, організаційне забезпечення digital-маркетингу регіону, залучення креативних індустрій, зміна традиційного курортного бренду регіону на бренд дестинації з широкими можливостями для інших видів відпочинку.

Результатом впровадження зазначених дій буде створення позитивного іміджу, демонстрація привабливості і відкритості, що значно підвищить шанси області до залучення нового цільового споживача туристичного продукту, а також підвищення конкурентоспроможності області на туристичному ринку. Переважна більшість дій у маркетинговій стратегії передбачають комунікацію: спілкування, інформування, узгодження ідей та інформування цільових груп туристів про брендинг. Завданням стратегії промоції туристських ресурсів є проведення комунікаційних кампаній для зростання обізнаності мандрівників щодо привабливості Запорізької області та створення у їх свідомості цілісного образу території (впровадження нових трендів та розвиток традиційних).

Оцінка виконання маркетингових стратегій проводиться для визначення якості й кількості фактично виконаних заходів, визначення того, наскільки вдало вони передають ідентичність туристського потенціалу регіону.

Так, маркетингові стратегії розвитку туристичного потенціалу Запорізької області базуються на наявних туристських ресурсах, а їх завдання полягає в тому, щоб створити гармонійне цілісне туристичне унікальне новоутворення. Створений у результаті маркетингових дій та брендингу позитивний імідж регіону стане стратегічним фактором забезпечення його конкурентних позицій.

Бурмістрова Ю. Д.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. — к.е.н., доцент Бут Т. В.

ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Для оцінювання потенціалу розвитку туристичної галузі Вінницької області, серед мешканців регіону було проведено опитування у формі анкетування. Проведення анкетування було організоване через структурні підрозділи обласної ради і районних адміністрацій Вінницької області.

В анкетуванні взяли участь 390 осіб, з них. 106 чоловіків (або 27%) та 284 жінки (або 73%), які мешкають у Вінницькій області. За масштабом (спроможністю до залучення туристів) респонденти вважають, що Вінницька область протягом наступних 10 років повинна зосередитись на залученні туристів, які мешкають на території України (так вважають 27% респондентів), тобто приділяти увагу розвитку внутрішнього туризму.

Близько 20% віддали перевагу Вінницькій області як пріоритетній території для залучення туристів, 12% вважають, що Вінницька область може стати туристичним центром південного сходу та центру України. Стільки ж (12%) вказують на спроможність досягти загальноєвропейський чи навіть світовий масштаб. Ще

близько 20% висловили сумнів у тому, що Вінницька область спроможна стати відомим туристичним центром.

За пріоритетними напрямками розвитку внутрішнього та в'їзного туризму на території Вінницької області уподобання мешканців області розподіляється наступним чином (з переліку було запропоновано вибрати 3 пріоритети):

- пізнавальний історико-культурний туризм – 66%;
- рекреаційний туризм – 64%;
- «Зелений», екологічний та агротуризм – 44%;
- подієвий святково-фестивальний туризм – 26%;
- організація масових спортивних заходів (спортивних подій) – 20%;
- діловий туризм та конференц-сервіс – 17%.

Ці дані свідчать про те, що мешканці Вінницької області найвище оцінюють потенціал області у сфері пізнавального та рекреаційного туризму.

Досліджено напрями туристичних фірм Вінницької області, діяльність яких спрямована здебільшого тільки на розвиток внутрішнього туризму регіону і тих турфірм, які орієнтовані в основному тільки для VIP клієнтів і займаються розвитком виїзного туризму.

Турфірми Вінницької області, які створюють туристичні послуги в середині країни: ГО Тури вихідного дня Тур-клуб «Бідняжка», ТА Світлана-Люкс», ТК «Свіже повітря», ТА Гермес tour, ТА «Меркурій», ТА «Бархат», ТА «Апекс tour», ТА «Verona Tour»«. Серед турфірм, які створюють турпослуги орієнтовані в основному тільки для VIP клієнтів і займаються розвитком виїзного туризму: «Манго Тур», Comfort Tour, «Він Тревел», турфірма «Центер Тур», турфірма «Visa Travel», турфірма «Love Travel»«, тим самим не сприяють розвитку внутрішнього рекреаційного туризму в регіоні.

Асортиментна політика туристичних послуг туристичних фірм Вінницької області – це одна з найважливіших складових конкурентної стратегії розвитку туристичної галузі як Вінницької області, так і України.

Отже, для підвищення конкурентоспроможності туристичного потенціалу Вінницької області запропоновано: розвивати економічні зв'язки з європейськими країнами; збільшувати туристичних потоків через розробку турів в середині області; підвищувати туристичний імідж області, просувати конкурентоспроможність продуктових туристичних брендів.

Список використаних джерел

1. Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року. *Вінницька обласна рада*. URL: <http://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/ODA/strategy/strategy2027.pdf> (дата звернення: 01.11.2021).

Бутєва Н. І.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ КАТАСТРОФА АЗОВА

Азовское море - это уникальная экосистема с ценнейшим богатым составом воды и огромной флорой и фауной. Кроме того, в акватории Азовского моря есть множество лиманов, грязи которых являются целебными.

Актуальность проблемы экологии на сегодня состоит в том, что экосистема Азовского моря интенсивно истощается действиями человека. Море не успевает осуществлять самоочищение, вода регулярно загрязняется токсичными выбросами с действующих заводов и коммунальных предприятий.

Вопросами загрязнения вод Азовского моря озадачены: М. Буфетова, Т. Венцова, Н. Миронова, В. Попружный и другие исследователи.

По исследованиям М. Буфетовой: «Диапазон концентрации Pb в воде моря в 1986-2014 гг. составил 0,4-19,91 мкг/л. Максимальные значения Pb (19,91 мкг/л) наблюдались в Керченском проливе в 2011 году. Наибольшая средняя концентрация Cd в 1986-2014 гг. наблюдалась в Керченском проливе и составляла 2,19 мкг/л» [1].

В последние два года: 2020 и 2021 возникла проблема перенаселения моря медузами рода корнерот. Это связано со строительством Керченского моста и изменениями в экологическом режиме морского климата Черного и Азовского морей. Также большую роль играет изменение солёности Азовского моря. На сегодня ощутимы изменения в популяции пиленгаса и осетровых рыб.

Из-за несанкционированной застройки Бердянской косы, заповедной зоны, береговая линия сужается и размываются разделяющие пляжи между лиманами и морем. Как всем известно, лиман является отдельной экосистемой, со своей концентрацией соли, химическим составом воды и населяющими флорой и фауной.

В докризисный период загрязнение Азовского моря мариупольскими предприятиями было на столько катастрофическим, что мы и сегодня наблюдаем последствия бывалой деятельности: загрязнение нефтепродуктами, фенолами, тяжелыми металлами, слив пресной воды, которая содержит нитриты, убивающие все живое.

Необходимо принимать реанимационные меры для экологии Азова:

– городу дать инвестиции на поддержание санаторно-оздоровительного ресурса: защиту эко-систем лиманов, поддержать озеленение города, возможно, завезти хвойные и способствовать развитию бальнеотерапевтических ресурсов. Морской воздух содержит большое количество йода. Здесь прекрасные возможности лечиться грязями и соленой водой лиманов и моря круглый год;

– необходимо поставить на жесткий контроль слив отходов с предприятий и коммунальных ресурсов, отслеживать за чистотой побережья, контролировать несанкционированные застройки;

Экологическая ситуация Азова достаточно упадническая и необходимо принимать меры. Дальнейшие исследования могли бы плодотворно продолжить рассмотрение этого вопроса.

Список использованной литературы

1. Загрязнение вод Азовского моря тяжелыми металлами. URL: https://ecodag.elpub.ru/ugro/article/view/771?locale=ru_RU (дата обращения: 01.11.2021).
2. Проблемы Азовского моря. URL: <https://ecoportal.info/problems-azovskogo-morya/> (дата обращения: 01.11.2021).
3. «Золото Азова». Как ловят рыбу неслучайные люди моря. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-regions/3130458-zoloto-azova-kak-lovat-rybu-nesluchajnye-ludi-mora.html> (дата обращения: 01.11.2021).

Герман А. Ю.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. — д.е.н., доцент Шелемєтьєва Т. В.

ЗНАЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ В РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Туризм є одним із важливих напрямів спеціалізації регіональної економіки, тому що створюються нові робочі місця, збільшуються надходження до місцевих бюджетів зі сфери обслуговування туристичного руху та населення. Важливим чинником розвитку сучасного туризму є покращення інформаційного забезпечення цього процесу. Сьогодні ефективним інструментом управління сферою туризму та курортів в регіонах стала формування мережі міських туристичних інформаційних центрів, що дійсно сприяє підвищенню туристичної привабливості міста, активізації туристично-екскурсійної діяльності на його території та реалізації регіональної політики у сфері туризму.

Діяльність органів місцевого самоврядування обумовлена загальною економічною політикою держави, в тому числі й у сфері туризму. Однак держава делегувала органам місцевого, районного та обласного рівня достатньо повноважень з формування туристичних функцій на своїй території.

Регіональна політика розвитку туризму Запорізької області активно спрямована на поліпшення стану туристичної сфери в регіоні. Державними та науковими структурами спільно з громадськістю було розроблено «Стратегію розвитку туризму Запорізької області на 2021–2027 роки», основними цілями якої є вдосконалення та розвиток туристично-рекреаційної та допоміжної інфраструктури, розвиток людських ресурсів, формування та просування туристичних дестинацій Запорізької області, а також розбудова Національного заповідника «Хортиця». Реалізація даної стратегії дозволить перетворити сферу туризму Запорізької області на прибуткову та високоефективну галузь регіональної економіки.

Регіональна політика розвитку туризму спрямована на задоволення туристичних потреб суспільства; раціональне використання туристичних об'єктів, засобів і предметів праці, капіталу у сфері туристичної індустрії; формування оптимальних розмірів і структури туристичного руху; координації розвитку туризму з урахуванням різних її функцій та зв'язків з іншими секторами народного господарства. Її основними завданнями є: забезпечення ефективного використання туристичних ресурсів; розроблення стратегічних планів щодо розвитку туризму з метою уникнення можливих серйозних екологічних та соціально-культурних проблем; сприяння поліпшенню довкілля; забезпечення високого рівня задоволення потреб туристів з одночасним збереженням привабливості місця туристичного призначення тощо.

Туристичний бренд міста активно просувається завдяки діяльності Туристичного Інформаційного Центру міста Запоріжжя. У березні 2018 р. відповідно до рішення Запорізької міської ради було створено Комунальне підприємство «Туристичний інформаційний центр». Серед основних напрямів діяльності ТІЦ м. Запоріжжя: формування бази даних об'єктів туристичної й рекреаційної привабливості інфраструктури туристичного ринку міста та об'єктів культурного надбання м. Запоріжжя; проведення маркетингових досліджень, моніторинг стану розвитку туризму та сфери послуг, дослідження туристичних потоків; надання консультативно-довідкової інформації для туристів та екскурсантів в усній формі й у формі рекламної продукції та ін.

Отже, сьогодні, формування туристичної політики на регіональному та місцевому рівнях залишається актуальним питанням, яке потребує прийняття обґрунтованих управлінських рішень як з урахуванням загальнодержавних завдань, так і місцевих ініціатив. Це не можливо без інформаційної підтримки яку здійснюють ТІЦ, шляхом надання якісної інформації про туристично-рекреаційний потенціал міст, регіонів. Зазначимо, що якісна та своєчасно отримана інформація стимулює попит на туристичні послуги, сприяє збільшенню туристичних потоків та підвищенню конкурентоспроможності регіону не тільки в країні, а й на світових туристичних ринках.

Головко Т. М.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. — к.е.н., доцент Кукліна Т. С.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДРИТТЯ СУШІ-БАРУ

На сьогоднішній день все більшої популярності набирає у ресторанній справі таке підприємство як суши-бари. Хорошою та прибутковою ідеєю може стати бізнес на суші та ролах. Адже саме сьогодні захоплення східною кухнею перебуває на піку, а закладів, які можуть запропонувати страви, приготовлені за класичною рецептурою, не так і багато.

Японська кухня входить в топ-5 найпопулярніших національних кухонь України. Її основні конкуренти це італійська, українська, кавказька. Японська кухня характеризується: більшою популярністю серед відвідувачів та населення; високою окупністю (60%) такого бізнесу; наявністю доставки та можливістю забрати суши і роли з собою.

Плануючи такий бізнес, як відкриття суши-ресторану з нуля майбутні ресторатори повинні ретельно вивчити цю галузь. Загалом можна сказати, що такий вид діяльності стане, можливо, бюджетним варіантом серед багатьох трендів ресторанного бізнесу. Адже тут не потрібно купувати дороге професійне обладнання

для гарячого цеху – цілком реально отримати невеликий перелік найнеобхіднішого обладнання в кухонному блоці.

Відкриття суші-бару не займає багато місця, достатньо 50 м². При бажанні можна зупинитись в невеликому ресторанчику в 10-20 м, де у великому супермаркеті, ТЦ, де завжди багато людей і де можна постійно торгувати, або вдома (формат Dark kitchen). Навіть зараз на момент пандемії, з обмеженням роботи ресторанів та кафе, гарним варіантом буде відкриття суші з доставкою прямо з власної кухні.

На відкриття суші-бару підприємець витратить приблизно 7000000 грн.

Список обладнання яке, зазвичай, необхідно представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

Орієнтовна вартість витрат на відкриття суші-бару

Найменування позицій	Витрати, грн.
Реєстрація	7277,51
Розробка технологічних карт	3638,76
Оренда та ремонт приміщень	90968,93
Обладнання та устаткування	359509,20
Сировина	54581,36
Інші витрати	180000

На прибуток закладу буде впливати відгуки про заклад, якісна робота сушиста та су-шефа, тобто на роботу треба наймати професіоналів. Проте й якість надаваних послуг, обслуговування, швидкість повинні бути на висоті. Дизайн приміщення повинен бути з атрибутами японської культури, але не занадто, щоб сильно не нав'язувати східну культуру відвідувачу. Для зручності відвідувачу мати не тільки палички, а й звичайні виделки.

Для реклами закладу є можливість першим ділом створити сторінки у соціальних мережах (Instagram та Facebook), налаштувати рекламний кабінет.

Таким чином, відкриття суші-бару в ресторанному господарстві є відносно бюджетним, популярним варіантом серед населення і гарно підійде як для великих, так і для малих міст України.

Домашенко Є. А.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.пед.н., професор Зайцева В. М.

ТЕНДЕНЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ З УРАХУВАННЯМ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ

Подорожі продовжують розвиватися. Деякі нові тенденції подорожей у 2021 році відображають нову реальність. У той самий час, традиційні оздоровчі подорожі й надалі залишатимуться в авангарді подорожей. Не дивно, що люди хочуть почуватися краще, коли повертаються додому.

Подорожі 2021 року формуються по-різному для вікових груп. Згідно з дослідженням SAP Concur, 38% міленіалів хочуть здійснити міжнародну поїздку подальше у 2021 році. Літнім мандрівникам (від 55 років і старше) цікавіше залишатися ближче до дому [1].

Поєднання ділових подорожей та відпочинку продовжує залишатися тенденцією подорожей. Більше людей хочуть подорожувати повільніше і знайомитися з місцевими громадами, куди вони подорожують. Частиною цього імпульсу є дистанційна робота та навчання в школі. Набагато простіше замовити тривалішу поїздку та поєднати роботу та навчання, досліджуючи нову область. Крім того, привабливо їхати в сонячний, теплий клімат з меншою кількістю інфекцій COVID-19.

Самостійне бронювання – наступна тенденція. За даними Business Travel Trends, 63% мандрівників вважають за краще бронювати подорож самостійно. Ймовірно, це відображає загальні зміни, оскільки міленіали зараз становлять приблизно 50% робочої сили [2].

Віртуальні помічники та штучний інтелект. Штучний інтелект використовує дані, щоб робити прогнози на основі минулої поведінки. Це причина, чому такі компанії, як Amazon, Spotify та Netflix, можуть запропонувати персоналізований вибір розваг. Він також може запропонувати відповідні варіанти розваг у місцях призначення та надати інші персоналізовані рекомендації. Крім того, віртуальні помічники, такі як Siri, можуть надавати оновлення маршруту.

Тестування на вимогу. Від наборів для домашнього тестування до тестування на місці в готелях та аеропортах, швидке тестування на COVID-19 (результат за 15 хвилин) може бути життєво важливим для зменшення проблем із вірусом та карантинном.

Актуальні дані про обмеження. Одним із найскладніших питань у подорожах сьогодні є знання прикордонних правил та обмежень на поїздки. Оскільки через пандемію країни відкривають і закривають кордони, а правила карантину відрізняються, необхідно мати інструмент, який інформуватиме всіх. Наприклад, це рішення щодо обмежень на в'їзд COVID-19, яке використовується Iberia (та іншими), надає актуальну та точну інформацію про обмеження в будь-якому пункті призначення [1].

Тепер, коли в усьому світі введено мільярди доз, а кількість вакцинацій продовжує зростати, можна сказати напевно: туристична індустрія повернеться.

Список використаних джерел

1. Travel Trends in 2021: What to Expect from the Future of Travel After COVID-19. URL: https://blog.smartvel.com.utm_medium=pptm_campaign-new%20touris (date of request: 02.11.2021).
2. 10 Future Business Travel Trends & Predictions for 2021/2022 and Beyond. URL: <https://finance-online.com/business-travel-trends/> (date of request: 02.11.2021).

Дубиніна Л. К.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.ф.-м.н., доцент Васильєва О. О.

ОСОБЛИВОСТІ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ В УМОВАХ КРИЗИ

Підприємства індустрії туризму постійно ведуть боротьбу за найвигідніші умови збуту туристичного продукту, маніпулюючи ціною та якістю послуг з метою зростання кількості потенційних клієнтів, збільшення своєї ринкової частки й отримання максимального прибутку, розвиток та підвищення конкурентоспроможності таких підприємств пов'язують, у першу чергу, з кадровим забезпеченням. Суттєвою характеристикою сучасного ринку праці є дефіцит досвідчених висококваліфікованих кадрів, викликаний зменшенням кількості працездатного населення, зниженням якості освіти тощо. Особливо це стосується підприємств індустрії гостинності, у т.ч. готельного бізнесу, де частина кадрового складу безпосередньо вступає у прямий контакт зі споживачами та впливає на кінцеві результати діяльності та розвитку компанії.

Генеральну лінію й принципи настанови в роботі з персоналом на довготривалу перспективу визначає кадрова політика, яка являє собою сукупність принципів, методів, форм організаційного механізму з формування, відтворення, розвитку та використання персоналу, створення оптимальних умов праці, мотивації та стимулювання. Персонал в індустрії туризму є найважливішою складовою частиною кінцевого продукту, одним з основних ресурсів конкурентних переваг організації, задоволення клієнта в сфері обслуговування досягається емоційним інтелектом персоналу.

Безперервні й стрімкі зміни в світі, пов'язані з пандемією COVID-19, підвищують важливість кадрової політики для оперативної взаємодії з бізнесом, для зниження наслідків пандемії та успішності бізнесу в адаптації до нових світових реалій, через грамотне управління персоналом. Кадрова політика в умовах пандемії повинна формуватися комплексно і спиратися на чітке розуміння наслідків кожного прийнятого рішення, а також - на оновлену бізнес-стратегію подолання кризи.

Спалах коронавірусу став гучним ударом для світового та українського готельного ринку. Закриті кордони держав, обмеження пересування у межах України між областями й абсолютна ізоляція країн одна від одної спровокували низку проблем у готельному секторі. За даними Всесвітньої туристичної організації ООН (UNWTO) у 2020 році число туристів скоротилось ледве не на третину у порівнянні з показниками 2019 року. Під загрозою скорочення опинились 50 мільйонів робочих місць, пов'язаних з туристичною індустрією.

Розвиток підприємств готельної індустрії в умовах, що викликали кризу, пов'язану з поширенням пандемії, висуває нові вимоги до принципів формування системи управління персоналом. Для того щоб уникнути зайвих контактів та дотримуватися дистанції, велика кількість готелів розширюють асортимент цифрових послуг, що вимагає певних компетентностей персоналу та його інноваційного рівня. Готелі, наприклад, Hilton Group, пропонують безконтактний заїзд і виїзд за допомогою цифрового ключа. Інші готелі, у тому числі і Hyatt з Marriott, роблять зі своїх мобільних додатків віртуальний ресепшен. У цих готелях все можна зробити через додаток: заселитися в номер і замовити румсервіс у тому числі. У період кризи зазнає коригувань і зміст кадрової політики готельного господарства, переглядаються цілі, завдання та інструменти і терміни планування, а також і самі управлінські функції персоналу всіх рівнів управління готелем. Робота по формуванню й адаптації кадрової політики на підприємствах готельного бізнесу в період поширення пандемії галузі повинна йти не тільки шляхом підвищення кваліфікації готельного персоналу всіх рівнів, а й в напрямку вивчення сучасних вимог і пріоритетів розвитку галузі гостинності в цілому. Повинно скластися чітке розуміння необхідності освоєння нових трендів та пристосування до нових вимог клієнтів, сформованих як зовнішніми так і внутрішніми кризовими умовами.

Зарубіна Л. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – старший викладач Бабешко М. С.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДПОЧИНКУ З ДІТЬМИ У РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПОСЛУГ ГОТЕЛЮ

Індустрія гостинності розвивається швидким темпами завдяки соціальному, економічному і політичному прогресу та завдяки тому, що кількість подорожуючих суттєво збільшилася.

З метою підвищення конкурентоздатності і прибутку, підприємства готельного господарства намагаються запроваджувати нові прогресивні форми обслуговування та організовувати відпочинок, дозвілля і розваги.

Поняття дозвілля, відпочинок у великому тлумачному словнику подаються як синоніми в означенні часу вільного від праці, якоїсь дії.

Дозвілля - це сукупність занять у вільний час, за допомогою яких задовольняються безпосередні фізичні, психічні і духовні потреби, в основному відновлювального характеру. На відміну від природної основи відновлення сил людини, дозвілля є специфічним, соціальним способом регенерації цих сил [4].

Одним із пріоритетних напрямків витку вітчизняних курортів є впровадження анімаційних послуг. Організація відпочинку, дозвілля і розваг є одним з ефективних засобів привабливості, підвищення іміджу закладів розміщення. Вона впливає й на оцінку роботи готелю в цілому [2].

Сучасна анімація - це своєрідна додаткова послуга, що має на меті підвищення якості обслуговування, і водночас це своєрідна форма реклами, форма повторного залучення гостей і їхніх знайомих, яка має на меті просування туристичного продукту на ринку для підвищення прибутковості туристичного бізнесу. А дитяча анімація - займає одне з головних місць у структурі готелю і являє собою окрему службу.

Дитяча анімація в готелі - це шанс для батьків на повноцінний відпочинок, а для малечі - можливість цікаво й весело провести час. Власники готелів, як правило, не нехтують такою послугою, особливо, якщо позиціонують себе як сімейний курорт.

Це можуть бути різноманітні програми, ігри, конкурси, змагання, майстер-класи й міні-вистави, які підібрані відповідно до віку та інтересів дітлахів. Організацією програми відпочинку для дітей може займатись лише один аніматор, а може й ціла команда з аніматорів, діджеїв, дизайнерів та навіть костюмерів.

Малеча буде зайнята більше за вас, адже на території готелю постійно будуть влаштовувати майстер-класи та конкурси. Під час них вчать готувати піцу, ліпити різні фігурки з пластиліну тощо.

Наявність анімаційної служби говорить про статус готелю. Адже для ефективної роботи анімаційної команди необхідно мати на його території місткий і комфортабельний, дитячий майданчик з усіма його атрибутами, басейни та інші спортивні споруди. Постійного оновлення потребує матеріальна база, декорації, спортивний та ігровий інвентар [1].

Таким чином, добре організована дитяча анімація – це критерій успішної готельної діяльності і виришальна умова ефективного функціонування вітчизняного готельного підприємства [3].

Список використаних джерел

1. Роглев Х. Й. Основи готельного менеджменту : навч. посіб. Київ : Кондор, 2005. 408 с.
2. Шкапова О. М. Маркетинг послуг : навч. посіб. Київ : Кондор, 2004. 304 с.
3. Готельні анімаційні послуги і програми. URL: <http://pidruchniki.com> (дата звернення: 18.10.2021).
4. Організація готельного господарства. URL: <http://westudents.com.ua> (дата звернення: 18.10.2021).

Карзова А. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЛІТНІХ ТАБОРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ

Для процесу становлення і розвитку дитячого колективу в літньому оздоровчому таборі важливу роль відіграє вибір діяльності різнобічного і творчого характеру, різноманітність її форм і видів.

Процес розвитку дитячої групи вимагає постійного ускладнення і урізноманітнення видів діяльності. При проектуванні виховної діяльності в оздоровчому таборі, як правило, використовується методика колективної творчої справи (КТС), методика проектної діяльності або розробляються тематичні програми на певний часовий період. Найефективнішою формою організації дитячого дозвілля є КТС яка представляє собою розширену анімаційну програму, яку умовно поділяють на: експромт (пісні, ігри, концертні номери, бесіди тощо), мала творча справа; велика творча діяльність.

Експромт: колективні пісні (із додаванням до них оригінальних невимушених рухів): ігри; концертні номери з іграми з аудиторією; бесіди на основі запитань-експромтів («Чому сьогодні поменшало сміття?», «Ти любиш манну кашу?» тощо).

Прикладів малих творчих справ може бути безліч, адже їх суть дуже проста: загін щоразу ділиться на кілька груп з 3 – 5 осіб. Кожній групі пропонується нескладне творче завдання і дається кілька хвилин на його виконання. Особливо цікаво, якщо перед кожним новим завданням формуються нові групи. Таким чином, за невеликий проміжок часу, поки проходить справа, кожна дитина має змогу поспілкуватися практично з усіма членами загону.

Можна запропонувати окремі творчі завдання, які залюбки виконуються дітьми різного віку: інсценувати анекдот; «оживити» картину видатного художника; підготувати пародію на естрадних зірок чи телепрограму; вигадати рекламу непотрібних речей; продемонструвати виступ у цирку дресирувальника і його тварин; побудувати групу скульптури на запропоновану тему; скласти коломийки на задану тему; показати зйомки кінофільму (роботу на кіностудії) тощо.

Водночас, цей вид діяльності, за умови його всебічної продуманості, може мати достатнє пізнавальне значення, стати джерелом корисної інформації для дітей. Ось приклади таких творчих завдань: намалювати портрет загону; спорудити «Родинне дерево» з піску; намалювати листівку

«Світ моїх прав»; створити карту закладу (регіону, України) на тему: «Тут потрібна наша допомога»; скласти екологічний кросворд; розробити ескіз плакату «Спасибі – ні»; підготувати пам'ятку одноліткам «Як жити і не помилятися»; розробити анкету «Вільний час дитини третього тисячоліття»; розробити «маркетинговий план» розвитку дитячого центру тощо. Варто зазначити, що такі творчі завдання потребують обов'язкового підведення підсумків після виконання: організація виставки творчих робіт, проведення анкетування, обмін пам'ятками і подарунками, складання колективних листів, послань та інше.

Велика творча діяльність реалізується на рівні загонів, дружинних та загальнотабірних справ. Усе розмаїття дитячих справ, які проводяться в оздоровчих таборах згідно плану виховної роботи, можна вкласти у такі видові рамки:

пізнавальні справи: подорожі-знайомства («Світ моїх прав» – знайомство з Конвенцією ООН про права дитини; «Подвиги Котигорошка» –

подорож у світ народної казки; «Мій край – зелена Україна» – подорож містами, регіонами, річками тощо; «Я у незнайомому місті» – гра-експрес; «У бальному царстві» – знайомство, розучування і демонстрація бальних танців; «Козацькому роду нема переводу» – конкурсна програма на основі історичного матеріалу; вікторини («Україна – перлина Європи» – запитання, пізнавальні завдання після екскурсії містом; «Я і безпека» – практичні поради щодо дій у складних життєвих і надзвичайних ситуаціях; захист проектів; усні журнали – пізнавальні справи-огляди на зразок серії коротких виступів – сторінок різної тематики оточуючого і внутрішнього колективного життя (радіогазети «Заради майбутнього», «Наші мами і тата», «Україна і світ»).

Трудові справи: трудові десанти, операції «Чистенька», «Чистий бережок», акція «Діти – дітям», економічна ділова гра «День підприємця».

Справи-свята (державні, народні чи самостійно вигадані свята) тощо.

Мала творча діяльність включає дитячі заходи, реалізація яких можлива на рівні загонів, дружинних та загальнотабірних справ, а велика знаходить свій відгук у дружинних, загально табірних справах.

Умовно анімаційні програми можна поділити на три рівні: рівень підготовки, рівень організації і рівень виконання. До рівня підготовки відносяться: написання сценарію і режисура свята, проведення репетицій, виготовлення костюмів; розробка загальних питань для диспуту; виготовлення запрошень, плакатів, оформлення місця проведення справи, запис фонограм тощо. Рівень організації включає: пошук необхідних ресурсів, розподіл їх; пошук і розподіл реквізиту; організація реклами (якщо вона необхідна); узгодження форми, змісту, терміну, місця проведення справи із зацікавленими особами. Рівень виконання включає власне проведення творчої справи. Наприклад, ступінь підготовки ведучих, якість гри акторів і т. п.

Залучення вихованців до розробки проєктів у межах оздоровчого табору спрямовано на досягнення головної мети – формування творчих здібностей дитини, розвиток компетентної особистості, здатної цінувати й презентувати себе та поважати інших, адаптованої до життя в сучасних умовах, комунікабельної та креативної. При організації анімаційного забезпечення потрібно брати за основу міжнародну програму дозвілля дітей.

Кізима М. І., Куреда Н. М.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУОРТІВ МАЛИХ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ УКРАЇНИ

Дослідження природних лікувальних ресурсів України (мінеральні та термальні води, лікувальні грязі, озокерит, ропу лиманів та озер, акваторію моря, кліматичні, ландшафтні та інші умови, сприятливі для лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань) показує, що вони розташовані здебільшого на територіях малих містечок та сіл. Наприклад, родовища термальних водних ресурсів Карпатського регіону створили умови для розвитку курортів у м. Берегове, селах Косино, Гут, Велика Бийгань, Велика Паладь, м. Виноградів (Берегівський район); селах Велятино, Шаян, Ільниця (Хустський район); селах Залужжя (Мукачівський район); селах Барвінок, Руські Комарівці (Ужгородський район), селище міського типу Східниця, **Великий Любін, м. Моршин, (Львівська область).**

У селі Шаян (населення - 534 чол.) використовується санаторіями Висак, Карпатія та Шаян вуглекисла холодно маломінералізована кремніста гідрокарбонатно-натрієва мінеральна вода «Шаянська» (за загальним вмістом гідрокарбонатів наближається до мінеральних вод «Боржомі», «Єсентуки» і «Віші-Селестон» (Франція) для лікування захворювань печінки, підшлункової залози і кишечника. [1]

Одеський регіон займає одне з провідних місць у державі щодо наявності сприятливих природно-кліматичних умов, курортно-рекреаційних ресурсів (мінеральні води (17 джерел), пелоїди (лікувальні грязі) та ропи лиманів та озер (відомі родовища пелоїдів лиманів Сасик, Бурнас, Алібей, Шагани, Будакського, Тилігульського, Куяльницького і Хаджибейського), морське узбережжя 300 км, природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування, оздоровлення та медичної реабілітації кліматичними умовами. Більшість лікувально-оздоровчих закладів працює у селах Затока, Сергіївка, Косівка, Курортне, Миколаївка, Попаздра, Приморське, Гвардійське, Ліски, Вапнярка, Крижанівка, НоваДофинівка, Сичавка, Грибівка, Дальник, Кароліно-Бугаз, Санжійка, Іллічівка, Лебедівка, Приморське, Тузли.[2]

У північній частині Азовського моря Запорізької області розвивається лікувально-оздоровча зона на основі мінеральних лікувальних ресурсів: лікувальні грязі (озера «Велике» та «Кирилівське»), мінеральні води («Бердянські» та «Кирилівські»), на основі яких сформувались найбільш відомі курорти області у м. Бердянськ, селище міського типу Кирилівка (населення - 3 416 тис.чол.) та Приморське. На Бердянській косі сформувалася зона оздоровчого відпочинку.[3] Тут розташовані переважно бази відпочинку (52 установи місткістю 11,0 тис. чоловік) і дитячі оздоровчі установи (119 – місткістю 6,8 тис. чоловік). А у самій кореневій частині Бердянської коси на базі природних грязьових ресурсів і мінеральних вод, формується санаторно-лікувальна субгалузь з 17 лікувальними установами місткістю 6,1 тис. чоловік. Є резерви для розвитку комплексу пансіонатів круглорічного використання. На території курорту, що займає площу 203,3 га, переважає оздоровчий сезонний відпочинок дітей і дорослих, що здійснюється в 113 рекреаційних установах загальною місткістю 19,9 тис. чоловік.

Список використаних джерел

1. Шаян Відпочинок в Шаяні 2021: Шаян санаторії, готелі. URL: <https://www.shayan.com.ua> (дата звернення: 15.10.2021).
2. Паспорт області – Одеська обласна державна адміністрація. URL: <https://oda.odessa.gov.ua> »pas (дата звернення: 15.10.2021).
3. Курорты Запорожской области: 7 городков у моря. URL: https://ua.igotoworld.com/ru/article/-1161_kurorty-zaporozhskoy-oblasti.htm (дата обращения: 15.10.2021).

Коваль Є. Є.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Віндюк А. В.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ

Одним з найпоширеніших видів водних подорожей є круїзи. Круїз – це морське або річкове подорож з відвідуванням портових міст декількох країн.

За кордоном найбільш поширені круїзи по Карибському басейні (Гренада, Антильські острови, Вірджинські острови – у зимовий період), Середземного моря (травень-жовтень), Балтійського моря і навколо Скандинавії (травень- серпень). Популярні також круїзи на Далекому Сході, в Індійському океані, Австралії, Алясці, Антарктиді. Найбільшим постачальником круїзних туристів є ринок США. Американці в основному користуються послугами круїзної компанії «Royal Carribean», що працює на туристичному ринку понад 30 років.

Пасажири морських круїзних судів при відвідуванні зарубіжних країн не користуються послугами готелів та підприємств харчування, отже, вважаються екскурсантами з особливим імміграційним паспортним режимом. Великою перевагою круїзів є їх безвізовість. В більшості випадків для країн транзиту, де пасажири виходять на берег, не потрібна спеціальна віза, проте термін їх перебування зазвичай не повинен перевищувати 72 години. Єдина віза, яку потрібно отримати, – це віза країни, з якої починається круїз. При відвідуванні будь-якого порту туристам при виході на берег видаються спеціальні картки круїзних пасажирів, які здаються капітанові при поверненні на борт судна.

Міжнародні морські перевезення туристів здійснюються в рамках міждержавних угод, Конвенції про перевезення морем пасажирів і багажу, прийнятої в Афінах, Конвенції про охорони людського життя на морі, прийнятої в Лондоні, і Конвенції про уніфікацію деяких правил при перевезенні морем пасажирів та їх багажу, прийнятої в Брюсселі.

За ціновою ознакою круїзи ділять:

- на економічні (75-150\$ США/добу за 1 чол.);
- класичні (\$ 100-200 США/добу за 1 чол.);
- преміум (\$ 150-400 США/добу за 1 чол.);
- люкс (\$ 700-1000 США/добу за 1 чол.);
- ексклюзивні (більше 1000 \$ США/добу за 1 чол.).

Класи кают на круїзному судні залежать від:

- площі, інтер'єру і набору послуг (душ, ванна, джакузі);
- розміру і кількості спальних місць і їх розташування ярусне або навпроти один одного;
- висоти палуби, - верхня, середня, нижня;
- місця розташування по довжині судна на кормі, на носі, в середній частині;
- наявності ліжко-місць, вікон, балконів і т. д.

Круїзери забезпечені триразовим харчуванням, але нерідкі і схеми харчування по системі «все включено» або «ультра-все включено». Крім того, на додаток до повного пансіону організовуються різноманітні нічні буфети або снєк-столи. Кухня і ресторани на круїзному судні розташовуються на головній або шлюпочній палубі носової і кормової частини судна, де в штормову погоду менше відчувається сила хитавиці. Кухня розміщується в центрі, а посадочні зали ресторану розташовуються навколо неї, чим забезпечується і зручність обслуговування і огляд морської поверхні під час прийому їжі.

Круїзи поєднують в собі морський та береговий відпочинок, у тому числі екскурсії. Залежно від програми берегового відпочинку прийнято розрізняти дві системи організації круїзних подорожей: європейську і американську. Європейська система передбачає подорож морем із заходом в різні порти і надання в них екскурсійної програми, причому навіть можуть практикуватися поїздки на 1-2 дні в інші міста. Дана система круїзних подорожей охоплює в даний час до 60% всіх круїзів. Поряд з європейською системою організації круїзів все більшу популярність здобуває американська система, основною метою якої є надання можливості пасажирам, які в круїзі, відпочивати і загоряти на пляжі в пунктах заходу за маршрутом.

Майстренко В. А.

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
доцент, завідувач кафедри

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ І ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

В Україні темпи розвитку туристичної галузі послуг не такі динамічні, як у світі. На тлі бурхливого розвитку світового туризму закономірно постає питання про роль України на світовому ринку туристичних послуг. Слід зазначити, що об'єктивно вона має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів. На тлі світового туризму, який нам набирає потужність фантастично швидкими темпами, Україна виглядає навіть досить скромно. На сьогоднішній день громадяни є інвесторами зарубіжних країн. Туризм, що за розрахунками фахівців, лише у вигляді податків міг би щороку приносити нам в державну скарбницю до 4 млрд. дол.

Брак інформації про Україну - одна з основних причин низьких темпів розвитку туризму. Поліпшити ситуацію може участь фахівців і представників турагентств у відомих світових туристичних виставках.

Головними зовнішніми факторами, що стримують розвиток туризму в Україні, є викликана млявістю і несподіванкою економічних реформ несприятливих існуючих умов для підприємництва взагалі та туристичного зокрема, недосконалість і навіть певна агресивність нормативно-правового поля.

Варто зазначити комплексні проблеми розвитку туризму й готельно-ресторанного бізнесу в нашій країні саме:

- невідповідність міжнародним нормам та стандартам державного регулювання та обслуговування в галузі;
- недосконалість законодавства щодо туристичного, готельно-ресторанного бізнесу;
- відсутність ефективної державної підтримки малому та середньому туристичному й готельно-ресторанній справі;
- недостатня кількість висококваліфікованих кадрів;
- недостатнє державне фінансування;
- недотримання чинного розвитку туризму та й зокрема, розвитку готельно-ресторанного бізнесу, її недосконалість, нераціональне здійснення моніторингу ;
- зменшення по регіонах кількості іноземних туристів через загальну нестабільну ситуацію на сході країни;
- кризова ситуація в умовах карантинних заходів.

Отже, підсумовуючи все вище наведене, можна дійти до такого висновку. Можна з упевненістю стверджувати, що в галузі туризму проблемним сьогодні є неефективне та нераціональне використання відповідних ресурсів, сьогоднішній рівень розвитку туристичної індустрії не відказали наявному потенціалу. На основі проведеного аналізу, мною було виявлено, що у наданні готельних послуг найважливішу роль відіграють питання якості. Без якісного обслуговування готель не здатний досягти своїх основних цілей. Світова практика розвитку різних готельних корпорацій і ланцюгів свідчить, що отримання прибутку є результатом високої якості обслуговування.

Список використаних джерел

1. Проблеми розвитку готельного і ресторанного бізнесу: готельний сектор. URL: <https://turizmliror.wordpress.com/2020/05/07/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%96-%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE/> (дата звернення: 18.10.2021).
2. Левченко В. С. Основні проблеми розвитку туризму в Україні. URL: https://eprints.kname.edu.ua/48323/1/ilovepdf_com-153-156.pdf (дата звернення: 18.10.2021).
3. Марценюк Л. В. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/8893/1/Martsenyuk.pdf> (дата звернення: 18.10.2021).

Матвейчук В. Г.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.е.н., доцент Жилко О. В.

КОНКУРЕНЦІЯ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ

Готельна індустрія сьогодні є галуззю із зростаючим рівнем конкуренції на ринку готельних вус луг. Не дивлячись на важке становлення ринкових стосунків в Росії за останні роки відкрилися немало готелів. Нові підприємства створюються, але через деякий час частина з них не витримує конкуренції і виходить з бізнесу. Конкуренція - сильна стимул-реакція для поліпшення роботи готелю.

Гостинність звикли вважати формою проведення дозвілля, а зовсім не як прибуткову статтю бюджету. Найважливіші сфери готельного господарства (управління, фінансування, дизайн) є резервами підвищення його конкурентоспроможності. Але проблема вдосконалення управління потенціалом готельних підприємств, недостатньо вивчена і висвітлена в літературі [1].

Основні тенденції в розвитку готельного бізнесу є:

- поширення сфери інтересів готельного бізнесу на продукти і послуги, що раніше надаються підприємствами інших галузей (наприклад, організації живлення, дозвілля, розваг, виставкової діяльності і ін.);
- розвиток демократизації готельної індустрії, сприяючої підвищенню доступності готельних послуг для масового споживача;
- посилення спеціалізації готельного бізнесу, що дозволяє чіткіше орієнтуватися на певні сегменти споживачів з врахуванням різних ознак;
- персоналізація обслуговування і повна концентрація на запитах і потребах клієнтів;
- широке впровадження нових засобів комунікації і інформаційних технологій, що дозволяє проводити глибоку і системну економічну діагностику;
- впровадження нових технологій в ділову стратегію готельних підприємств, зокрема широке використання мережі Інтернет з метою просування готельних продуктів і послуг.

Основними завданнями у сфері готельного бізнесу стають створення конкурентних переваг і підвищення конкурентоспроможності, створення стабільної клієнтури через уміння знайти свого клієнта, пошук і створення нових доріг розвитку, постійне оновлення власної політики з врахуванням динамічний ринку готельних послуг, що розвивається.

Проблеми підвищення конкурентоспроможності готельного бізнесу укрупнено можна підрозділити на наступних: - проведення досліджень по формуванню принципів управління готельним бізнесом в ринкових умовах; - застосування до менеджменту і розробки управлінських вирішень основних наукових підходів (системного, маркетингового, функціонального, відтворювального, нормативного і ін.); - переробка стандартів ISO серії 9000 по системах якості з метою їх ув'язки з цілим - конкурентоспроможністю і доповнення такими науковими підходами, як маркетинговий, функціональний, відтворювальний і ін., що охоплюють більшість аспектів управління; - орієнтація розвитку готельного бізнесу переважно на інноваційний хай розвитку і ін. [2].

Готельний бізнес, будучи одним з видів економічної діяльності, прямо або побічно створює робочі місця і є важливим засобом поповнення казни іноземною валютою. В світі постійний відбувається процес освоєння нових концепцій готельного бізнесу і модернізації старих.

Список використаних джерел

1. Александрова О. С., Зубчик О. А. Конкуренція: благо чи зло. Специфіка та тенденції розвитку. Київ : Обрії, 2016. 144 с.
2. Портер К. Міжнародна конкуренція. Київ, 2005.

Мискіна Є. С.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.пед.н., професор Зайцева В. М.

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ВІТЧИЗНЯНУ ІНДУСТРІЮ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ

Індустрія туризму та гостинності є важливими соціально-економічними секторами, які забезпечують величезний внесок у світову економіку. Однак, цей сектор є занадто вразливим і чутливим до таких новітніх

небезпек, як пандемія COVID-19, а також будь-яких аналогічних, які пов'язані з хвилями економічних спадів. Вплив спалаху коронавірусу на сьогоднішній день вже давно перевищив той, який спостерігався під час епідемії SARS у 2002–2003 роках. Кількість випадків захворювання в усьому сучасному світі становить понад 10 мільйонів, а зареєстровані випадки смерті від інфекції перевищили 50000 [1].

Зрозуміло, що сфера туризму і гостинності працює завдяки відвідуванням локацій гостями, туристами з різних країн. Особи, які зацікавлені у розвитку даних галузей, докладають значних зусиль, щоб залучити відвідувачів для підтримки економіки сектору. Однак, через поточну ситуацію, обмеження на поїздки дотримуються на національному та міжнародному рівнях. Заборони на поїздки, закриття кордонів, скасування заходів, вимоги карантину та страх поширення інфекції ставлять зазначену індустрію у скрутне становище. Прояв негативного впливу COVID-19 на галузь виражається у глобальних фінансових втратах бізнесу. За даними OAG Aviation Worldwide, обмеження на поїздки на міжнародні рейси спричинили збитки світової авіаіндустрії до 880 мільярдів доларів [2]. Багато готелів опиняються порожніми і прагнуть заповнити колись заповнені вестибюлі та кімнати. Тим не менш, важка ситуація дала простір для глобальної солідарності з багатьма готелями по всьому світу, які надають свої приміщення для розміщення медичного персоналу, устаткування та обладнання з метою швидкого реагування на хворобу або прийом пацієнтів після лікарень.

Наступною проблемою, яка виникла в зв'язку з факторами пандемії, є нововведення щодо гігієни і санітарії. Дане питання є надзвичайно важливим, якщо бізнес має на меті знизити втрати у індустрії туризму та гостинності. Але, не зважаючи на важливість цих заходів, дотримання даних правил стало однією з проблем для сучасної галузі туризму та гостинності. Департамент туризму висунув «Проект національних норм та стандартів безпеки туристичного сектору в умовах коронавірусу COVID-19 та за його межами» [3], в якому зазначено норми, правила, яких повинні дотримуватися підприємства готельно-ресторанного бізнесу, туризму та сфери гостинності. Першочергово доцільно виділити: використання сучасного устаткування для контролю відвідувачів та безконтактного обслуговування, перевірка стану здоров'я персоналу закладів, погодинна дезінфекція та прибирання приміщень, перевірка сертифікатів про вакцинацію та тестів на коронавірус, використання засобів індивідуального захисту. Впровадження цих заходів може призвести до додаткових фінансових витрат та втрати кількості відвідувачів через протидію дотримання норм.

Взагалі, фактори дії пандемії COVID-19 здійснили негативний вплив на сферу туризму та гостинності. Однак, з введенням нових правил організації туристичної діяльності переважна більшість компаній цього сектору економіки вже адаптувалась до умов та сприймає їх як черговий виклик бізнес-оточення.

Список використаних джерел

1. Draft national norms and standards for the safe operations of tourism sector in the context of the coronavirus COVID-19 and beyond. *Department of tourism*. URL: https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/202101/44088gen12.pdf (date of request: 26.10.2021).
2. Worldometer. URL: <https://www.worldometers.info/coronavirus/> (date of request: 27.10.2021).
3. OAG. Flight Database & Statistics. URL: <https://www.oag.com/coronavirus-airline-schedules-data> (date of request: 27.10.2021).

Москаленко А. Д.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.е.н., доцент Цвілий С. М.

ПОЛІТИКА ОНОВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ ІННОВАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ

Сьогодні практично неможливо уявити собі будь-яке ефективно діюче ресторанне підприємство або підгалузь економіки, у цілому, без упровадження інновацій, що, безумовно, вдосконалює їх діяльність і знижує витрати. За умов дії факторів COVID-19 інноваційна діяльність може бути розглянута, як один із методів антикризового регулювання діяльності компаній, що, в свою чергу, також є актуальним для ситуації, в якій знаходиться економіка України та її окремих сегментів, тобто ресторанна сфера. В загальному сенсі, інновація є нововведенням в галузі техніки, технології, організації праці або управління, яке засноване на використанні досягнень науки і передового досвіду; кінцевий результат інноваційної діяльності. З точки зору організації вітчизняного ресторанного господарства, інновацією є вкладення (інвестування) коштів в економіку ресторанів, що забезпечує зміну техніки та технології; нова техніка, технологія, що є результатом досягнень науково-технічного прогресу.

У зв'язку з кризовою ситуацією, яка поглинула економіку нашої держави, ресторанна сфера зіткнулася з рядом проблем, серед яких доцільно виокремити такі: 1) фінансові проблеми; 2) зменшення споживчого попиту на деякі харчові продукти та ресторанний сервіс; 3) великі витрати на зберігання продуктів. Зараз компанії ресторанної сфери не мають достатніх коштів для здійснення інноваційної діяльності, оскільки основним джерелом фінансування інновацій у цій галузі були і залишаються власні кошти підприємств, яких недостатньо, й тому виникає гостра необхідність у залученні інвестиційних ресурсів. Інновації можуть бути розглянуті як найбільш економічне використання коштів. Вкладення ресурсів в ефективний проект один раз спричиняє відчутну економію надалі.

Саме з цих причин актуальним є активне використання інших джерел фінансування інноваційної діяльності, у тому числі залучення до неї іноземних інвесторів і послуг банківського кредитування. Іноземні інвестори обирають підприємства, в які вони будуть вкладати кошти, де існує та діє інноваційна діяльність. Ці інвестиції дають нові можливості для впровадження і підвищення конкурентоспроможності підприємств. Освоєння нових сегментів та пропозиції нових видів продуктів (ринкові й продуктові інновації) дають змогу розв'язати проблему зменшення споживчого попиту, яка пов'язана з настанням фінансової кризи. Конкурентоспроможність ресторанних продуктів забезпечується їх якістю та сталим оновленням асортименту, які мають попит у споживачів і задовольняють суспільні та особисті потреби кожної приватної особи.

Продуктова інновація стосується, передусім, нових ресторанних послуг. Інноваційний продукт є результатом матеріального виробництва, у собівартості якого значну частку (не менш, ніж 30%) становлять витрати інтелектуальної наукової або творчої праці. Інноваційні послуги підприємств ресторанної сфери, як правило, мають нематеріальний характер і, здебільшого, пов'язані з технологічною чи науково-технічною інформацією, що зумовлює синхронність послуг з першоджерелом, невідчутність та мінливість їхньої якості в часі.

На основі такого розуміння інноваційної складової і діяльності компаній ресторанного бізнесу слід зазначити, що маркетингове середовище продуктової інновації визначається характером і призначенням послуги, а його головними результатами доцільно вважати передбачення найімовірнішого обсягу продажу продукту в натуральному вимірі та визначення оптимальних цін. Інноваційні продукти можуть бути новими як для ринку в цілому, так і для підприємства.

Відносно першочергових інвестицій в інноваційну діяльність ресторанів слід рекомендувати систему логістики. Сьогодні досить незначна кількість підприємств ресторанної сфери України забезпечена якісними логістичними системами. Тому принципово новим є створення та впровадження логістичних систем і комплексів, що істотно має вдосконалили роботу, як підприємства (сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності), так і самої галузі.

Науменко М. О.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНОЇ ДИТЯЧОЇ АНІМАЦІЇ

У нашій країні поки ще не сформований банк сценаріїв, ігор, конкурсів, на основі якого можна швидко розробити анімаційну програму, яка підходить даному контингенту відпочиваючих. Є й інші труднощі на шляху організації анімаційної діяльності: мізерна матеріальна база, недостатнє фінансування, в силу чого немає можливості розширити штат анімаційної команди, та ін..

Менеджер готельної анімації повинен чітко уявляти, що є суб'єктом і об'єктом управління готельної анімації, як діє зв'язок підсистем, що входить в поняття функцій планування анімаційної діяльності, її організації, мотивації праці аніматорів та контролю виконання планів.

Поняття «анімація» має латинське походження і означає наснагу, одухотворення, стимулювання життєвих сил, залучення в активність.

Анімація-це своєрідна послуга, яка має на меті-підвищення якості обслуговування, і в той же час-це своєрідна форма реклами, повторного залучення гостей і їхніх знайомих, теж має на меті-просування туристичного продукту на ринку для підвищення дохідності й прибутковості турбізнесу.

Аніматори, що представляють в готелі конкретного туроператора, не є працівниками готелю. Вони проходять спеціальне навчання ще до приїзду в готель. В їх обов'язки входить проведення розважальних заходів по заздалегідь продуманій і представленій в якості додаткової послуги програмі з певними гостями, які купили турпакети в цій компанії.

Основна відмінність такої команди від готельних аніматорів - це те, що вони не зобов'язані говорити на декількох мовах і вся програма (пісні міні-диско, мультфільми і фільми, ігри і т.д.) розрахована на гостей з однієї країни. Однак зазвичай це не заважає і іншим дітям (наприклад, приїхали із України) приєднатися до дитячої дискотеки, де тексти пісень - на німецькій мові, і навпаки.

Дитячі шоу-програми відрізняються від анімаційних уявлень для дорослих гостей готелю тим, що разом з аніматорами на сцену виходять і самі діти, а глядачами стають батьки.

По-перше більшість дітей в повсякденному житті крім школи і дитячого садка відвідують додаткові заняття (навчання гри на музичних інструментах, класичні або сучасні танці, спортивні секції та творчі студії). Дитячим аніматорам лише залишається з'ясувати, хто і що хоче продемонструвати в амфітеатрі, підібрати потрібну музику і костюми - і шоу готово!

Буває і більш складний варіант виступів - постановочна програма, в такому випадку підготовка до неї може зайняти кілька днів. На щастя, діти ставляться до відпочинку зовсім інакше, ніж як їх батьки. І лежати цілими днями на пляжі - для них не означає відпочивати. Коли ж вони зайняті цікавим і важливим справою - час летить непомітно, а відпочинок стає незабутнім.

Олімпійські ігри - це захід для всієї родини, в якому беруть участь і дорослі і діти. Завчасно аніматори поділяються на групи і починають збирати інтернаціональні і різновікові команди з лав гостей. Кожна команда придумує собі назву, емблему та кричалку, вибирає капітана, самодекорірується усіма можливими способами - пов'язки певного кольору, «бойовий» раскрас. Змагання проходять весь день, біля басейну, на пляжі, на спортивних майданчиках (перетягування каната, естафети в мішках або з м'ячами, волейбол, перекидання надувних кульок з водою і т.д.).

Головна ж мета подібних заходів, як і всіх інших активують, що проводяться анімаційної командою готелю - незабутні враження від відпочинку і бажання повернутися в готель ще раз!

Новицька В. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.е.н., доцент Жилко О. В.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАНОЇ ІНДУСТРІЇ

Економічна безпека закладів ресторанного та готельного господарства – це захист важливих інтересів суб'єкта господарювання від внутрішніх і зовнішніх джерел небезпеки, який формується адміністрацією готелю чи ресторану або спеціальними службами, які несуть за це відповідальність. Зазначені заходи дозволяють надавати послуги високої якості з найбільшою економічною ефективністю.

Головний принцип ресторанних систем безпеки - безпека не може забезпечуватися за рахунок комфорту гостей. Саме тому ресторанны системи безпеки, як правило, в корені відрізняються від «звичайних», що застосовуються в офісах і на підприємствах. Система безпеки в ресторані включає багато компонентів. Це і люди (служба охорони), і замки в залах та інших приміщеннях, і сейфи, якими можуть користуватися гості ресторанного комплексу. Багато хто вважає також необхідним заходом встановлення системи відеоспостереження, хоча це інколи викликає несподобання клієнтів.

Головний принцип готельних систем безпеки – безпека не може створюватися за рахунок комфорту гостей. Саме тому готельні системи безпеки, як правило, значно відрізняються від звичайних, що застосовуються в офісах і на підприємствах. Система безпеки в готелі враховує багато компонентів. Це і люди (служба охорони), і замки в номерах та інших приміщеннях, і сейфи, якими можуть користуватися гості. Багато хто вважає також необхідним заходом – встановлення системи відеоспостереження, хоча це інколи викликає незадоволення клієнтів [1].

Готель це місце підвищеного скупчення людей. Адміністрація готелю бере на себе обов'язок не лише забезпечити затишне проживання і гарантії гарного відпочинку, але і гарантію безпеки людей, що проживають у готелях, їхнього життя, здоров'я, майна тощо. Саме тому, необхідний найретельніший контроль у сфері безпеки готелів. Розробка заходів забезпечення безпеки готельного комплексу, механізму їх реалізації здійснюється з урахуванням загроз, які можуть протистояти даному об'єкту в цілому. Комплексний підхід передбачає вивчення всіх аспектів організації безпеки в управлінні сучасними готельними комплексами, оптимальне сполучення організаційних, технічних і фізичних заходів попередження і своєчасного реагування на будь-яку небезпечну ситуацію. Ключового значення набуває правильний вибір технічних засобів і систем безпеки, їх правильне проектування, монтаж і обслуговування [2].

Заходи безпеки, що розроблюються та впроваджуються в готелі націлені на виконання таких завдань:

- забезпечення охорони і безпеки постояльців та їхнього особистого майна під час перебування в готелі;

- захист майна готелю від ворожих дій (крадіжок, актів вандалізму тощо);

- підтримкування громадського порядку і забезпечення належної поведінки у всіх громадських місцях готелю;

- забезпечення постояльцям спокою і конфіденційності під час їх перебування в готелі та інші.

Список використаних джерел

1. Земліна Ю., Ліфіренко О. Тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні. *Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації*. 2019. Т. 2. № 1.

2. Агафонова Л., Агафонова О. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Знання України, 2015. С. 351–353.

Падун Р. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.е.н., доцент Цвілий С. М.

РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ В ПОСТКОРОНАВІРУСНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Посилення глобалізаційних процесів у туристичному бізнесі, негативний вплив дії пандемії COVID-19, суттєве підвищення ролі споживача під час формування попиту на туристичні послуги, значне загострення конкуренції на сучасному етапі висувають нові вимоги щодо формування системи управління туристичними підприємствами та застосування інструментарію стратегічного менеджменту з метою досягнення конкурентних переваг у посткоронавірусній економіці, а також довгострокового успіху на ринку туристичних послуг.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад формування маркетингової стратегії зробили провідні вітчизняні вчені: Балабанова Л.В., Бут Т.В., Віндюк А.В., Герасимчук В.Г., Зайцева В.М., Іванілов О.С., Куденко Н.В., Наливайко А.П., Пастухова В.В., Пономаренко В.С. та інші. Однак, поза увагою науковців залишаються питання формування маркетингової стратегії фірми на засадах комплексного посткоронавірусного підходу, який би ґрунтувався на врахуванні найвагоміших факторів впливу на господарську діяльність компанії та на науково обґрунтованих прийомах і методах дослідження середовища.

Розробка маркетингової стратегії туристичного підприємства доцільно розуміти як процес створення і практичної реалізації генеральної програми дій фірми, а мета полягає у ефективному розміщенні ресурсів для досягнення цілей ринку. Процес формування маркетингової стратегії має бути обґрунтованим та деталізованим і практично кожна стадія цього процесу потребує уваги і аналізу.

Однією з головних стадій процесу формування маркетингової стратегії підприємства є стратегічний аналіз його маркетингового середовища. Дана стадія повинна містити комплексне дослідження факторів внутрішнього та зовнішнього середовища з метою визначення слабких і сильних сторін туристичного підприємства, а також оцінки основних можливостей та загроз.

В економічній науковій літературі розглянуто безліч підходів, які рекомендовано використовувати під час здійснення стратегічного аналізу маркетингового середовища, зокрема це: TOWS; SWOT; SPACE; PEST/STEP; п'ять сил конкуренції (за М. Портером); BCG; PIMS; багатокритеріальні матриці (Д. Монієсона, Г. Дея, Мак-Нейма, Гекса-Меджлафа, MC-GE, Shell-DPM); SNW. Серед перелічених підходів найбільшої популярності сьогодні набувають матричні моделі завдяки простоті їх використання у мовах стійкої невизначеності бізнесу. Під час формування маркетингової стратегії щодо туристичних підприємств також ефективними є економіко-математичні методи.

Для здійснення стратегічного аналізу маркетингового середовища фірми туристичної сфери щодо ефективного функціонування у посткоронавірусній перспективі доцільно застосовувати методику бенчмаркінгу, яка ґрунтується на вивченні та запровадженні у діяльність компанії методів управління інших підприємств, які успішно працюють на ринку, шляхом порівняння своєї діяльності з їхньою, виявлення і дослідження

на базі такого порівняння своїх слабких сторін. Застосовуючи бенчмаркінг, підприємство зазвичай отримує цілу низку переваг щодо власної діяльності та має реальну можливість: 1) «побачити себе зі сторони», іншими словами, відсторонено та об'єктивно дослідити, проаналізувати та оцінити свої слабкі та сильні сторони; 2) детально вивчати діяльність компаній, що займають провідне місце в галузі і пріоритетне становище на ринку, і визначитися з основними стратегічними та тактичними орієнтирами для виводу власної фірми на передові позиції; 3) збагачуватися новими ідеями в різних галузях господарювання (системі бронювання турів, організації подорожей); 4) володіти найновішою інформацією про діяльність конкурентів, тобто тримати руку на пульсі економічних процесів на ринку.

Взагалі, розробка посткоронавірусної маркетингової стратегії розвитку вітчизняної туристичної фірми повинна враховувати, як традиційні методи та прийоми, так й інноваційні механізми на основі обліку наукових досягнень.

Пантелєєва О. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – д.е.н., доцент завідувач кафедри Юхновська Ю. О.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ

Нині в Україні налічується понад 3 тисячі курортних об'єктів, 40% з них перебувають у державній власності. Щороку в цих об'єктах оздоровлюється понад 3 млн. осіб, при цьому коефіцієнт використання матеріальної бази курортів становить лише 35% [1]. За останні 12 років у 2.5 рази зменшилась кількість оздоровчих закладів. Вони відрізняються високим ступенем зношування основних фондів, старим медичним обладнанням. Більшість санаторіїв фактично втратила ознаки лікувальних закладів та перетворилася на заклади оздоровлення. Зміна власника курортних закладів під час їхньої приватизації носить в основному спекулятивний характер і не супроводжується припливом інвестицій. Метою дослідження теми є виявлення головних проблем розвитку рекреаційного туризму в Україні.

В Україні відчувається зниження попиту на оздоровчі послуги з низки причин: відтік частини відпочиваючих із високим і навіть середнім статком за межі країни, зниження рівня достатку населення, зменшення пропозиції від підприємств на придбання путівок.

До основних проблем цієї галузі можна віднести насамперед відсутність належних інвестицій та інтересу з боку держави; по-друге, це екологічні проблеми. Екологічні проблеми характерні насамперед через аварію на Чорнобильській АЕС у 1986 році. Більшість закладів гостинності побудовано за проектами, які сьогодні не відповідають міжнародним стандартам [2]. Їх мережа активно утворювалася в період масового туризму з посиленням використанням та початковим капітальним і поточним ремонтом, що призвело до значного послаблення цих будівель та обладнання. Не лише наявності інфраструктури для туризму, недостатньо, зокрема її потрібно розглядати в широкому плані, тобто істотні елементи якого повинні виконувати не лише суто рекреаційну функцію, а й є вирішальним чинником удосконалення всього суспільно-економічного життя.

У рекреаційній інфраструктурі одне з важливих місць належить транспортній системі. Питання охоплює проблему транзитного руху, організації залізничного сполучення, розвитку автомобільних доріг, повітряного, морського та річкового транспорту.

Проблему інфраструктурного оформлення території України можна вирішити лише шляхом інвестування в її будівництво значних коштів, також центральними та місцевими органами влади, її вирішення можливе лише в рамках практичних заходів щодо економічного розвитку країни [3].

Дивлячись на сьогоднішню ситуацію можна зробити ряд висновків:

1. Існують проблеми екологічного характеру, що погано впливає на рекреаційну діяльність.
2. Незацікавленість та відсутність чинного інвестування з боку держави сповільнює розвиток та попит на оздоровчі послуги.
3. Незадовільна матеріально-технічна база має значний вплив на потреби рекреантів.

Список використаних джерел

1. Лемешев М. Я., Щербина О. А. Оптимизация рекреационной деятельности. Москва : Экономика, 1985. 160 с.
2. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційного туризму. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4112> (дата звернення: 05.09.2021).
3. Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно-рекреаційною економікою. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/kornjeva.htm (дата звернення: 05.09.2021).

Печоних А. С.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.ф.-м.н., доцент Васильєва О. О.

ЗАСОБИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В ТУРИЗМІ

Електронна комерція значно впливає на таку галузь економіки, як сфера гостинності і туризму. За останні роки світовий ринок туристичних послуг зазнав якісних і кількісних змін, завдяки використанню і подальшому удосконаленню інформаційних технологій. В туризмі на сьогодні виділяють дві форми електронної комерції:

– бізнес – споживач (B2C/C2B – Business-to-Consumer/Consumer- to-Business) – це форма взаємодії турагентій зі споживачами та навпаки, яка надає додаткові можливості для просування своїх послуг безпосередньо до споживачів, а споживачам більше можливостей для вибору;

– бізнес – бізнес (B2B – Business-to-Business) – форма оперативної взаємодії туристичних підприємств на всіх рівнях, що орієнтується на діючий бізнес та на відпрацьовані схеми постачання та збуту, сталі внутрішні бізнес-процеси. Надає змогу об'єднати внутрішні мережі партнерів для спільного електронного документообігу, ство-

рює систему прямого розміщення замовлень з можливістю деталізації їх параметрів та відслідковування їх виконання в режимі реального часу і є новим засобом комунікації туристичних підприємств. Ця форма взаємодії набула сьогодні найбільшого поширення (припадає близько 85% обороту електронного бізнесу).

Процеси впровадження елементів електронної комерції в сфері туризму йдуть повсюдно, від Китаю до Чилі. Відбувається швидке включення все більшої кількості країн у сферу електронного туристичного ринку, як в якості постачальників, так і споживачів. Разом з тим, деякі види туристських послуг все ще недостатньо ефективно використовують Інтернет в якості нового каналу збуту. Інтернет являє собою досить специфічне середовище взаємодії продавця і покупця послуг, де відсутнє живе спілкування і покупець не відчуває себе досить комфортно при виборі незнайомої послуги. Для того, щоб Інтернет підвищував свою популярність в якості каналу придбання турпослуг, необхідно надати клієнту в мережі якісно інший сервіс, ніж в агентстві.

В результаті поширення електронної комерції в індустрії міжнародного туризму відбувається істотне зближення не тільки виробника та споживача послуг, але й постачальників з агентами і системами поширення, взаємної інтеграції їх електронних систем. У свою чергу, прискорення та якісне поліпшення процесів взаємодії між учасниками ринку призводить до змін в самій індустрії туризму. Гнучкість і оперативність, що забезпечуються електронними технологіями ведення бізнесу, формують нові стандарти якості, що пред'являються сучасними споживачами.

Можливості e-commerce привносять такі нові елементи в сучасний туристичний бізнес: зростання конкуренції; глобалізація сфер діяльності; персоналізація взаємодії; скорочення каналів розповсюдження послуг; економія витрат.

В умовах пандемії COVID-19 діджиталізація всіх секторів гостинності набуває особливого значення і відбувається стрімкими темпами. Це й безконтактні платежі, чат-боти, готельні роботи, технології мобільної реєстрації з мобільних пристроїв, голосовий пошук, автоматизація послуг, технології розпізнавання обличчя, штучний інтелект. Особливого значення набуває забезпечення кібербезпеки.

Для повної реалізації потенціалу електронної комерції в туризмі має бути вирішено кілька ключових проблем: глобалізація; договірні та фінансові проблеми; права власності; таємність та інформаційна безпека; сумісність інформаційних систем. Таким чином, розвиток електронної комерції в туризмі на території України та на світовому ринку дозволяє зробити висновок про значні перспективи даного виду комерції в сфері туризму. При вдосконаленні механізмів взаємодії он-лайн продавця з потенційним покупцем на основі усунення існуючих проблем, можна перетворити емний ринок Інтернету в одну з ефективних і сучасних майданчиків реалізації туристичних послуг.

Плис Л. С.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

РОЗВИТОК АНІМАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КУРОРТНИХ ГОТЕЛЯХ УКРАЇНИ

До підсистеми, що управляє, в менеджменті готельної анімації готелю відноситься керівний персонал анімаційної служби готелю, очолюваний головним менеджером по анімації, який забезпечує рішення основних задач при виконанні наступних функцій менеджменту: планування (в першу чергу стратегічного планування і створення концепції (філософії) анімації для свого готелю); організація роботи анімаційної служби і персоналу; мотивація праці персоналу; аналіз і контроль ефективності анімаційної діяльності.

Іншими словами – анімаційна діяльність анімаційної служби готелю є ретельно спланованою, регламентованою і організованою як фінансово, так і методично. І це є основним завданням головного менеджера по анімації туристського готельного комплексу.

Стратегічне планування в анімаційній діяльності – це створення корпоративної готельної концепції анімації, яка пов'язана з рішенням таких задач: розробка анімаційної стратегії і концепції готелю, узгоджених з його маркетинговою стратегією; розробка типових анімаційних програм і алгоритмів (методик), їх адаптації до реальних груп і туристів; аналіз чинників, що впливають на повноту і ефективність здійснення менеджменту і на кон'юнктуру готельного ринку району, регіону, країни з погляду анімаційної діяльності; участь у формуванні цінової політики з урахуванням комплексу питань анімаційних послуг і анімаційного менеджменту готеля;

Стратегія анімаційної діяльності визначається стратегічним баченням і місією готельної компанії, туристського готельного комплексу. Анімаційний готельний підрозділ повинен мати свої цілі (короткострокові і довгострокові) і завдання для досягнення загальної мети готельного підприємства - успішного функціонування на ринку сфери обслуговування. Виконання цих приватних цілей і завдань веде до загальної зацікавленості в результатах роботи всього підприємства. Кожен підрозділ робить все можливе для досягнення результатів в своїй сфері діяльності, тим самим роблячи свій внесок до реалізації стратегії, стратегічного бачення, стратегічного концепту.

Створення стратегії – глибокий, творчий, азартний процес. Це особливо стосується анімаційної діяльності. Тут важко дати жорсткі рекомендації по плануванню і формулюванню концепції. Назвемо лише ті елементи корпоративної готельної анімаційної філософії, які можна використовувати як базові при створенні концепції анімаційної діяльності конкретного підприємства сфери гостинності: використання кожної можливості, щоб збудити гостей до активного життя, привести їх в захоплення, принести їм задоволення, познайомити їх один з одним, щоб вони з перших хвилин перебування в готелі відчули себе комфортно, забезпечити їм приємний відпочинок, який запам'ятається, створити сімейну атмосферу радості і дружби.

Майстерне виконання анімаційної стратегії і проходження корпоративної концепції залежать від компетентності персоналу і ефективності внутрішньої організації роботи готельної анімаційної служби. При реалізації стратегії для головного менеджера по анімації пріоритетним завданням є створення життєздатної структури.

Таким чином, приведення організаційної структури анімаційної служби у відповідність з її стратегією і стратегією готельного підприємства в цілому є одним з основних принципів стратегічного менеджменту. Цим

підкреслюються важливість анімаційної діяльності в загальній стратегії готельного підприємства і необхідність забезпечення цієї діяльності ресурсами (людськими, матеріальними, фінансовими). Це свідчить також про те, що для керівництва готелю анімаційна діяльність є стратегічно значущою.

Плутенко Е. В.

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка

Копилов В. О.

завідувач кафедри, доцент

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Введення. У сучасних умовах питання спеціальної фізичної підготовки та рівня фізичної культури та спорту серед курсантів досить актуальне.

Аналізуючи спеціальну фізичну підготовку поліцейських можна говорити про те, що у кожній країні склалися власні підходи до розв'язання проблеми службової підготовленості поліцейських та забезпечення належного виховання курсантів вищих навчальних закладів у дусі не лише правничої роботи, а й спорту.

Метою цієї роботи є визначення і формування ролі спеціальної фізичної підготовки курсанта, оцінка сучасного стану фізичної культури і спорту серед майбутніх поліцейських. Пошук сучасних педагогічних технологій спрямованих на удосконалення системи фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України.

Важливість фізичної підготовки пропагувалася ще в Стародавній Греції, коли в період розвитку культури філософи розглядали наявність міцного здоров'я та гарної фізичної форми, як основний критерій для забезпечення інтелектуального розвитку, покращення якості людського життя.

Спеціальна спрямованість фізичної підготовки поліцейських складається із засобів, методів і форм загальної та спеціальної фізичної підготовки для забезпечення високого рівня майстерності поліцейського. Найбільш ефективними у цьому напрямі є комплексні практичні заняття на навчальних полігонах, у спеціалізованих класах, залах спеціальної фізичної та тактичної підготовки, а також використання інших засобів посилення емоційної напруги.

Науковці в галузі фізичного виховання та спорту зазначають, що до проблеми підвищення фізичного стану й підготовленості слід підходити з позиції теорії адаптації. Доведено також, що фізичні вправи є основним засобом тренування всіх фізіологічних систем організму.

Експериментально доведено, що вправи, спрямовані на розвиток спеціальних фізичних якостей та військово-прикладних навичок, їх постійне проведення і повторення у внутрішніх закладах освіти, є запорукою підготовки кваліфікованих кадрів. Аналіз розкладу навчальних занять показав, що під час планування занять із спеціальної фізичної підготовки не завжди дотримується принцип систематичності. Практичні заняття розподіляються з різною періодичністю. До того ж, не всі університети в повній мірі забезпечені належним обладнанням, спортивними залами та кваліфікованими викладачами з фізичної підготовки.

Висновок. Враховуючи все сказане вище можна сказати, що успішність засвоєння навчального матеріалу, здобуття практичних знань та навичок курсантів вищих навчальних закладів та системи Міністерства внутрішніх справ України напряму залежить від якості та систематичності виконання спеціальних вправ. На сучасному рівні організація спеціальної фізичної підготовки курсантів має недоліки, тому для її покращення необхідно запроваджувати систематичність занять, підвищувати зацікавленість здобувачів освіти у покращенні свого фізичного стану та займатися розробкою вправ та занять, які б тренували навички поліцейського на практиці у різних життєвих ситуаціях.

Покрова Д. А.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.геогр.н., доцент Гурова Д. Д.

ПИВНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ

Інтерес до пивної культури в Україні поступово набирає обертів – з'являється все більше пивних ентузіастів та експертів, відкриваються тематичні пивні бари та паби, з'являються місцеві приватні пивоварні, в якомусь сенсі формується аудиторія. І все ж цей інтерес (інтерес саме культурний) поки ще досить малий, у всякому разі, якщо порівнювати з тим, що відбувається на Заході. Між тим тема пива неймовірно велика й цікава.

Пивний туризм – це один із видів гастрономічного туризму, пов'язаний із ознайомленням з історією, технологією виробництва і культурою споживання пива, придбанням і вживанням пива, його дегустацією безпосередньо у виробників. Окремі аспекти організації гастрономічних турів висвітлено в працях українських науковців Д.І. Басюк, Т.І. Божук, І.І. Комарницького, О.О. Любіцевої, Е.С. Маслова, О.О. Мотузенко, А.П. Пергат, І.В. Смаля, М.А. Стрельникової, Т.І. Шпарги та ін. Проте залишається не дослідженою специфіка розвитку пивного туризму як інноваційного напрямку туристичної діяльності.

Пивний туризм належить до подорожей, у яких саме напій є основним мотивуючим фактором для здійснення туристичної поїздки. Пиво вважають третім за популярністю напоєм у світі (після води і чаю) та найпопулярнішим алкогольним напоєм у світі. Пивний туризм розглядають у складі гастрономічного туризму, проте формується він на стику різних видів туризму і, залежно від наповнення змісту програми туру, може бути покласифікований як подієвий, етнографічний, культурний, діловий, промисловий, освітній та ін. Окремими підвидами пивного туризму є наступні: 1) дегустаційний туризм – спеціальні поїздки організованих груп любителів або професіоналів – торговців, власників ресторанів та ін. (Є.П. Маслов); 2) алкотуризм – туристичні подорожі з метою розпивання та придбання алкогольних напоїв; такі поїздки часто спрямовані з

країн, де вживання спиртних напоїв обмежене економічними чинниками або нормами суспільної моралі, чи заборонене згідно релігійних канонів (І.В. Смаль) [1].

Найважливішими передумовами для розвитку пивного туризму в Україні є сформовані традиції виробництва та споживання пива. Також звернемо увагу ще на одну особливість – сезонність виробництва та споживання пива в Україні. Мінімальні обсяги виробництва пива фіксуються статистикою у період з жовтня по лютий, а максимум припадає на травень-серпень.

Столицею пивного туризму України на сьогодні є місто Львів. Львівська пивоварня – найстаріша пивоварня в Україні. Перша згадка про пиво у Львові відноситься до 1384 року. Фестиваль пива у Львові проводиться з 2008 року. При сприянні торгової марки «Львівське пиво» у Львові в 2005 році був відкритий перший музей пивоваріння [2].

Серед виробників пива в Україні Топ-6 торгових марок – «Чернігівське», «Львівське», «Оболонь», «Перша Приватна Броварня», «Жигулівське» (Carlsberg) і Staropramen. Але в Україні окрім великих пивних компаній працює багато невеликих заводів. І саме на базі таких малих підприємств зручно і потрібно конструювати туристичні продукти.

Список використаних джерел

1. Романів О. Я. Пивний туризм як перспективний туристичний продукт України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/202-1.pdf> (дата звернення: 27.10.2021).

2. Басюк Т. О., Романів О. Я. Обґрунтування розвитку нової дестинації пивного туризму в Україні. *International Scientific Journal «Internauka»*. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-11> (дата звернення: 27.10.2021).

Притула О. Л.

Запорізький національний університет
к.пед.н., доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗДОРОВ'Я У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ НА ОСНОВІ ЕТНІЧНИХ ТРАДИЦІЙ

Проблема збереження здоров'я, як конкретної особистості, так і в цілому суспільства має постійну актуальність в сучасному суспільстві. Цьому сприяє ціла низка факторів від проблем особистого характеру до проблем суспільства глобалістично в цілому. Знаходження шляхів збереження здоров'я має базуватися, як на сучасних наукових дослідженнях та розробках, так і на багатовіковому досвіді українського народу та народів світу.

Україна має глибокі історичні корені формування системи формування здорової особистості, яка має тисячолітнє історичне коріння [1, 2]. Однією з найяскравіших історичних сторінок української історії, державотворення, чинника формування української культури, в тому числі і системи фізичного вдосконалення і збереження здоров'я є епоха козаччини. Козацтво – специфічне явище народу [3, с. 5].

Тому однією з актуальних проблем формування сучасної системи збереження здоров'я населення України, в тому числі, майбутніх фахівців фізичної культури і спорту - є використання позитивних здобутків козацької системи здорового способу життя, основи якої збереглися в етнічних традиціях України.

Три складові здоров'я в системі здорового способу життя на основі козацьких традицій: фізична, енергетична, духовна не є повним і вичерпним складом факторів здоров'я людини. Аналіз історичної літератури, бесіди з цілителями, які спираються на козацькі традиції лікування, дослідження в галузі здоров'язбереження на основі українських етнічних традицій вказують щонайменше на сім складових здоров'я людини в козацькій педагогіці: фізична, функціональна (фізіологічна), психічна, енергетична, духовна, соціальна, репродуктивна.

Ці складові системи здоров'я лежать в основі навчальних курсів, які мають формувати систему здоров'я у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на основі етнічних традицій: Нетрадиційні засоби фізичної культури і спорту, теоретико-методичні засади формування здоров'я на основі етнічних традицій, національні методи оздоровчих засобів фізичної культури, скані технології у фізичному вихованні і спорті.

Всі ці навчальні курси сформовані на семи факторах моделі здоров'язбереження мають сформувати у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту сталі компетенції та вміння формувати систему збереження здоров'я, вільно користуватися етнічними методами оздоровлення, вивчати етнічну спадщину в даному напрямку і створювати власні моделі системи здоров'язбереження, враховуючи індивідуальні особливості суб'єктів процесу оздоровлення, а також вміти формувати середовище, в якому формується атмосфера цінностей здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Мандзяк О. С. Воїнсько-фізичне виховання аріїв: народні ігри в практиці українських бойових мистецтв. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 208 с.

2. Цюль А. В., Навроцький Е. М. Тенденції розвитку фізичного виховання на території України в епоху міді і бронзи. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2003. № 24. С. 47–53.

3. Руденко Ю., Губко О. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність. Київ : МАУП, 2007. 384 с.

Прочан О. А.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
наук. кер. – к.е.н., доцент Прочан О. А.

ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ

Важливість збору статистичних даних у сучасному світі є важливою складовою розвитку економіки. Нажаль можна констатувати той факт, що якісної туристичної статистики в Україні на сьогоднішній день не існує. Малий та великий бізнес розуміє необхідність статистики, а органи влади не приділяють належної

уваги туризму як важливій галузі економіки, яка потребує маркетингу і серйозного планування, тому зараз систему туристичної статистики необхідно вибудовувати практично з нуля.

Спостереження щодо туристичної діяльності започатковане у 2011 році для потреб інформаційного забезпечення органів державної влади та місцевої. Джерелом інформації Державної служби статистики є дані, отримані від респондентів за формою 1-туризм (річна) «Звіт про туристичну діяльність», яка розміщена на офіційному вебсайті Держстату в розділі, а також ліцензійний реєстр суб'єктів туроператорської діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства [2].

Зібрані таким чином данні про туристичну діяльність оприлюднюються не регулярно, вони є досить обмеженими та ненадійними. Окрім того, методологія збору даних не відповідає сучасним потребам ринку [3]. Зокрема:

- Відсутні дані про в'їзд та виїзд за типом відвідувача (туристи, одноденні відвідувачі), не враховуються кордони та місце проживання. Дані не надходять регулярно.

- Відсутня інформація щодо певних характеристик (наприклад, мети візиту, витрат, відвіданих місць, тривалості перебування) в'їзних, внутрішніх та виїзних відвідувачів.

- Між установами існують комунікативні проблеми, оскільки не передбачено нормативних актів щодо передачі даних.

Зважаючи на міждисциплінарний характер туризму, Всесвітня туристична організація рекомендує створити так звану Міжвідомчу платформу. Яка збирала б в собі представників усіх органів, які беруть участь у збиранні, опрацюванні статистичних даних, що стосуються туризму. Наприклад:

- Державна статистична служба України як виробники базової статистики та укладач національних рахунків;

- Державне агентство розвитку туризму України як орган, відповідальний за державну політику в галузі туризму та координацію діяльності державних та приватних стейкхолдерів (зацікавлених сторін);

- Національний банк України, який створює платіжний баланс;

- Державна прикордонна служба України, яка відповідає за прикордонні процедури.

Питання створення сателітного рахунку по туризму піднімалося ще з 2000 року у прийнятій програмі інтеграції України до Євросоюзу. Фактично сателітний рахунок був створений у 2017 році. В межах виконання угоди про асоціацію з ЄС у нас також було зобов'язання про розроблення та затвердження наказів Держстату щодо оновлення методології по сателітному рахунку. Станом на грудень 2018 року відзвітовано, що на 100% виконано наші зобов'язання перед ЄС [1].

Без статистичних даних здійснювати будь яке стратегічне планування не можливо. Для того, щоб планувати маркетингові активності та вимірювати їх ефективність, треба розуміти, що цікавить туриста, чому саме це місце, в який період, з якої країни чи регіону він до нас приїхав, де і на скільки часу зупинився і так далі.

Також актуальна проблема це нерелевантність даних. Більшість інформації надходить до Держстату у паперовому вигляді, що потребує багато часу на обробку даних вручну. Таким чином втрачається актуальність всіх цифр. Для туристичної галузі наразі дуже важливо створити систему, до якої будуть надходити всі дані по туризму та акумулюватися на сателітному рахунку.

В сучасному світі важко повірити, що туристична галузь все ще потребує обґрунтування, оскільки вона є важливим генератором валютного потоку, працевлаштування та прибутку. Сьогодні всі країни світу орієнтуються на розвиток туризму, адже кожна держава може запропонувати мандрівникам унікальний досвід. Основною пропозицією буде запозичення досвіду прикладів найкращих практик інших країн, які стабільно розвивають цю галузь, інвестуючи в туристичні інфраструктурні проекти та покращуючи якість послуг.

Список використаних джерел

1. Георгій Брегадзе про роль туризму в економіці та значення туристичної статистики. *Асоціація індустрії гостинності України*. URL: <https://aigu.org.ua/analitika/georgij-bregadze-pro-rol-turizmu-v-ekonomiczita-znachennya-turistichno%d1%97-statistiki/> (дата звернення: 27.09.2021).

2. Стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження «туристична діяльність». *Державна служба статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/suya/st_zvit/2020/st_zvit_tur_dil-2020.pdf (дата звернення: 27.09.2021).

3. Олеськів М. Чому потрібна туристична статистика? *Interfax-Україна*. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/682425.html> (дата звернення: 27.09.2021).

Редкіна А. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Коллегаєв М. Ю.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Загальновідомо, що медичний туризм є невід'ємною складовою світового ринку медичних послуг, сприяє розвитку медичної галузі в цілому у світі і в кожній окремій країні. Відповідно до матеріалів Міжнародного конгресу з медичного туризму (Global Wellness Tourism Congress GWTC), обсяги зростання галузі медичного туризму протягом 2008-2019 рр. збільшилися з 40 млрд до 600 млрд дол. США.

Наразі лідерами на ринку медичного туризму є Канада, Ізраїль, Франція, Швейцарія, Сінгапур, Малайзія, Туреччина, досвід яких свідчить про позитивний вплив широкого розвитку медичного туризму на загальний соціально-економічний розвиток країн за рахунок розвитку інфраструктури міст, поліпшення обслуговування в медичних закладах, підвищення якості надання медичної допомоги у відповідності до світових стандартів, розвитку суміжних галузей, залучення іноземних інвестицій тощо. Країни-лідери медичного туризму продовжують розширювати сферу своєї діяльності. Так, Туреччина, як один із успішних гравців на ринку глобальної медицини, щорічно з 2012 року приймає 617 тис. медичних туристів, дохід від яких сягає 4,2 млрд дол. США. Інші країни світу також почали реалізовувати стратегічні програми, спрямовані на розвиток медичного туризму, а країни, де галузь медичного туризму ще є недостатньо розвиненою (країни Південної Америки, Східної Європи, Перської затоки, Азії, СНД) сьогодні все активніше заявляють про себе на цьому ринку.

Україна не залишилася осторонь від глобальної світової тенденції – розвитку медичного туризму. Дана галузь набирає обертів як у напрямку з України в інші країни, так і з за кордону в Україну. За офіційними даними щорічно з України виїжджає понад 150 тис. громадян для отримання медичних послуг за кордоном. На сьогоднішній день найбільш популярними напрямками медтуризму з України є: Ізраїль, Туреччина, США, Таїланд, Німеччина.

Що стосується в'їзного медичного туризму, то Україна знаходиться поки на стадії його становлення. При цьому кількість виїздів значно перевищує число прибуттів. Щорічно Україну відвідують 50-60 тис. медичних туристів з Італії, Франції, Великобританії та Німеччини, 70% з яких їдуть за послугами, ціни на які тут у декілька разів нижчі за європейські.

Українська медицина зможе запропонувати європейським туристам високоякісні послуги з лікування безпліддя, офтальмології, кардіохірургії, реабілітаційної медицини, лікування стовбуровими клітинами.

Нині в Україні функціонує 35 кардіохірургічних центрів. Співвідношення рівнів цін на кардіологічні операції в Україні і інших країнах в 2-5 разів нижче, а в порівнянні з США нижче як мінімум на порядок.

Прекрасні результати також і у сфері репродуктивних технологій, де, окрім високої ефективності та доступної вартості, популяризації наряду репродуктивної медицини сприяє легальність сурогатного материнства. Воно дозволено лише в США, Україні та Грузії. За частотою пошуку за параметром «донація» Україна посідає 6-те місце у світі.

Стоматологія традиційно перебуває у когорті лідерів. Ще у 2008 р. за цим показником Україна займала 7-ме місце у світі. Характерною рисою вітчизняного ринку є те, що ці послуги надаються приватними клініками та за аналогічної якості мають значно нижчу вартість (дентальна імплантація в Україні коштує 200–1000 доларів, у США – приблизно 3 тис.).

Тому вважаємо актуальним тему нашого дослідження: «Перспективи та особливості розвитку медичного туризму в Україні».

Реукова А. О.

Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»
наук. кер. – д.е.н., доцент Чаркіна Т. Ю.

ВЕЛНЕС-ТУРИЗМ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Туризм завжди буде нам потрібен для відпочинку та відновлення сил, для розваг та власної насолоди. Кожний шукає для себе щось нове та незабутнє, але у різних людей різні смаки та уподобання. Тому останнім часом виникають нові напрямки і тренди туристичної індустрії. Зараз частіше людина прагне від подорожі отримати не тільки незабутнє враження та задоволення, дуже часто ми прагнемо приділити більше уваги своєму здоров'ю та тілу.

У сучасних умовах все кардинально змінилося, оскільки люди стали вимогливішими до рівня та якості туристичних послуг, а разом із ними і транспортних послуг. Тому ринок повинен задовольняти потребу споживачів у різноманітних та якісних послугах у туристичній діяльності [1, 38].

З огляду на домінування у світі тренду здорового способу життя, відбувається активний розвиток так званого wellness-туризму, спрямованого на відновлення фізичних і душевних сил. З'являються готелі, орієнтовані виключно на реалізації ініціативи здорового харчування, фітнес-, йога- та спа-програм. Дотримання соціальної дистанції - нове правило життя, яке, на думку експертів, залишиться з нами і після пандемії. Тому куди б ви не відправилися в велнес-тур, штовхатися ліктями з іншими туристами навряд чи доведеться. Після пандемії коронавірусу мандрівники будуть частіше вибирати для відпустки відокремлені напрямки і секретні місця, про які мало хто знає і де легше відпочивати на безпечній відстані від інших людей [2].

У нинішній час, коли частина людей значно більше почала приділяти увагу підтримці організму в здоровому стані та збереженню балансу між фізичним і психологічним здоров'ям людини, правильному харчуванню, слідкувати за своїм графіком роботи, якістю життя та обирати не просто відпочинок, а конкретний напрямок, який дозволяє задовольнити усі їх потреби, з'явилися нові тренди туризму, що можуть надати весь спектр таких послуг. Та до того ж, немає необхідності далеко їхати, треба знайти те, що більше дає задоволення та повертає фізичні сили та душевний спокій.

Розвиток трендів здорового способу життя: SPA-, Wellness- и Fitness-туризму в Україні мають значний потенціал. Наша країна має тенденцію на розвиток даних напрямків туризму значні природними ресурси (кліматотерапія, морським чи гірським повітрям, повітряні ванни, бальнеологія, мінеральні води, грязелікування, галотерапія (солями), апітерапія (використання бджолиних продуктів), фітотерапія), а так само великою кількістю міст є на Западній Україні, в Києві, Харкові, Львові, Одесі, Дніпрі, на базі яких можна організувати ці види туризму.

Список використаних джерел

1. Чаркіна Т. Ю. Підвищення доходів за рахунок впровадження туристичних перевезень. *Агросвіт*. 2020. № 23. С. 36–41.
2. Велнес-туризм: почему оздоровительные путешествия – то, что нужно после карантина. URL: <https://www.skyscanner.ru/news/antistress-wellness-turizm> (дата звернення: 05.09.2021).

Родіна Т. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.пед.н., професор Зайцева В. М.

ІННОВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ГОТЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сьогодні для компаній готельного бізнесу важливим є надання послуг максимально високої якості. З позиції концепції життєвого циклу організації готель уявляє собою живий організм, який функціонує цілодобово, і якість його роботи безпосередньо пов'язана з грамотною організацією роботи щодо надання основних та супутніх послуг. В умовах COVID-19 стає все складніше залучити клієнта. Потенційний гість готелю - це

людина, яка вже не вміє жити без мобільного телефону та Інтернету, а інформаційні технології дозволяють їй, не виходячи з дому, вивчити інформацію на сайтах, забронювати номер on-line, а потім замовити залізничний або авіаквиток і вирушити у подорож.

В цілому, готельна сфера в Україні розвивається повільно, це обумовлено тим, що основну ставку інвестори роблять на будівництво розважальних і торгових комплексів, а готелі відкладаються на потім, оскільки терміни їх окупності вище. Разом з тим існуюча інфраструктура галузі ще не відповідає вимогам міжнародних стандартів. У більшості готелів відсутні сучасні засоби зв'язку і комунікацій, конференц-зали з відповідною аудіовізуальною технікою та технічними засобами для синхронного перекладу [2, с. 227]. Подальший розвиток готельного господарства неможливий без сучасного обладнання і новітніх технологій (інформаційних технологій, ефективних і надійних систем захисту, без чого неможливо досягти високого рівня якості надання послуг). Дослідження тенденцій розвитку готельного бізнесу показує, що інноваційні компанії створюють нові або заново відкривають старі ринки, продукти, послуги й моделі бізнесу, що, у свою чергу, веде до ще більш швидкого росту. Особливих успіхів готельний бізнес досягнув за останні 30 років за рахунок розробки ефективних систем управління з використанням інновацій.

Прагнучи запропонувати клієнтам ексклюзивний сервіс, багато готелів замовляють розробку особливих систем роботи, які суттєво розширюють їх функції. Так, уваги заслуговують такі [2, с. 332]: 1) система автоматизації праці працівників відділу продажів. Дозволяє управляти даною сферою, планувати зустрічі з партнерами та клієнтами, вести календар і розклад роботи менеджерів, а також полегшує виконання різних завдань; 2) система роботи з клієнтами. Це нові технології в готельному бізнесі, які проводять повний аналіз розміщення гостей в готелі і видають повну аналітику по кожному з них; 3) система управління програмами лояльності для клієнтів. Дозволяє готелю розробляти певні види заохочення для постійних клієнтів, клубні та дисконтні картки, преміальні сертифікати; 4) система управління заходами готелю. За допомогою цієї технології можна планувати завантаження різних приміщень готелю: конференц-залів, ресторанів, банкетних залів. Інновації в готельному бізнесі дозволяють створювати оптимальні графіки заходів, забезпечуючи повне завантаження готелю і даючи йому додаткові можливості для заробітку.

Очевидно, що введення інноваційних технологій є невід'ємною умовою підвищення конкурентоспроможності готельного підприємства, а також сприяє поліпшенню якості обслуговування. Впровадження і дифузія інновацій стає об'єктивною необхідністю на етапах діяльності підприємства. Тобто, сучасний розвиток індустрії гостинності спрямований на створення інноваційних технологій, які сприятимуть залученню більшої кількості клієнтів, максимальній кількості продажів, завоюванню довіри гостя, формуванню позитивного іміджу.

Список використаних джерел

1. Шаповалова О. М. Інноваційна діяльність, як основа підвищення конкурентоспроможності готельного господарства. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля*. 2013. № 16. С. 224–228.
2. Борисова О. В. Тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 1 (2). С. 331–338.

Сидоренко С. С.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. керів. – д.пед.н., професор Віндюк А. В.

МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА ГОСТИННОСТІ, ЯК ОКРЕМИЙ СЕГМЕНТ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ

Малі підприємства гостинності – це всі готелі і готелі кількість номерів, в яких не більше тридцяти, найчастіше ця цифра коливається від 15 до 20 номерів. На жаль, класифікувати міні-готель по загальноприйнятій системі «зірок» дуже важко, так як для них поки не придумано особливих правил, а, виступаючи на загальних підставах, вони конкурують з готелями гігантами.

Мешканці пострадянського простору дуже часто схильні стереотипу - маленький означає поганий, хоча застосовувати його до міні-готелям не можна. Ці готелі пропонують унікальний продукт. Як правило, кожен міні-готель присвячений якійсь темі, в них майже немає стандартних номерів, тому що це просто невигідно для готелю.

Що стосується українських міні-готелів, то у великих містах вони розраховані більше на корпоративний і бізнес туризм, рідше на екскурсійний. Тематичні міні-готелі поширені в містах з багатим історичним минулим, таких як Львів чи Одеса і курортних містах.

На відміну від великого готелю в міні-готелі немає кількох ресторанів і спортивних клубів. Зате, обов'язково є затишне кафе на кілька столиків, де їжу готують саме для вас. Тренажерний зал теж невеликий, але так як відвідувачів не багато ви цілком зможете підігнати графік і позайматися без сторонніх очей.

Перспективи розвитку міні-готелів в Україні більш райдужні, ніж для великих готелів і туристичних комплексів, тому що реалізувати задумане на малій площі завжди легше. Більш того, у приватних осіб є всі шанси реалізувати такий готель, тоді як для будівництва великого готелю треба бути готельним магнатом.

Термін «міні-готель» підходить для готелів, які мають звичайно від 3 до 30 номерів або для готелю, який надає своїм гостям не весь набір послуг, тобто є якесь обмеженість. Так само іноді до цієї категорії відносять Bed&Breakfast і Guest House, тобто невеликі готелі які пропонують тільки нічліг і сніданок і гостьові будинки, якими як правило управляє й володіє родина.

Категорія міні-готелів містить у собі всі готелі, кількість номерів у яких не перевищує 15-30. Однак строгої диференціації між поняттями міні-готель і властиво малий готель не існує: є й міні-готелі на 45 номерів, так само, як малі готелі на 20 номерів. Крім кількості номерів, велике значення має те, як готель позиціонує себе на ринку. Міні-готель по своїй суті є більш сімейним, домашнім. Якщо розглядати загальноприйнятну шкалу «зірковості», то міні готелі не відповідають жодній з існуючих класифікацій. Це зовсім не означає, що рівень сервісу в такому готелі відрізняється від світових стандартів – все може бути зовсім навпаки, але

в силу мініатюрності такого готельного бізнесу його власникам складно змагатися за отримання відповідної документації з більш великими і добре підготовленими конкурентами.

Існують готельні оператори, які спеціалізуються саме на міні- готелях. Це й «Small Luxury Hotels of the World» (бренд з'явився в результаті злиття Prestige Hotels Europe і Small Luxury Hotels & Resorts of North America), «Elegant Small Hotels» (США), «Microtel Inns» (США), «The Leading Small Hotels of the World» (США). Таким чином, сектор малих готелів в усьому світі вже давно зайняв свою нішу й завоював своїх клієнтів.

Великий готель приваблює туристів своїми габаритами, можливістю скористатися яким-небудь додатковими послугами, то міні готелі звертають на себе увагу за рахунок надання ексклюзивного сервісу. Міні-готелі не можуть прийняти велику кількість гостей одночасно, а це означає, що вони не приваблюють великі групи туристів, а також не придатні до проведення серйозних конференцій. Але в цьому немає нічого страшного, адже під такі завдання «заточені» великі готелі, так що можна говорити про те, що клієнтура цих двох категорій готелів практично не перетинається.

Сидорук А. В.

Запорізький національний університет

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Сучасні заклади ресторанного господарства відрізняються високою актуальністю серед споживачів, оскільки можуть надавати не тільки послуги з виробництва і реалізації харчової продукції, а й додаткові сервісні послуги та послуги з організації дозвілля. Саме це впливає на постійне керівництво якості обслуговування, на підбір персоналу, а також на впровадження новітніх технологій та інновацій, з метою удосконалення сервісних послуг, швидкості обслуговування, його якості тощо.

Зі збільшенням кількості ресторанних закладів, стрімко посилюється й конкуренція на ринку сервісних послуг, що неминує призводить до необхідності ефективно і раціонально використовувати усі можливі ресурси. Одини з яких є інформаційні технології, тобто сучасні системи автоматизації управління ресторанними закладами.

Використання інформаційних технологій в управлінні ресторанними закладами надають можливості: оптимізувати документообіг; керувати надходженнями і залишками продукції; виконувати інвентаризацію та списання; робити замовлення (онлайн і офлайн) та їх розрахунок; виконати контроль всіх процесів від моменту прийому замовлення до його виконання; підвищити якість сервісу і швидкість обслуговування гостей; проводити комунаційну роботу тощо.

Всі дані зберігаються у єдиній системі, до якої є доступ персоналу процесом введення власних логінів і паролів.

Перелік автоматизованих систем управління закладів ресторанного господарства дуже різноманітний і кожне підприємство може обрати собі систему, відповідну його діяльності. Виокремлюють такі системи управління, як: «Poster», «liko», «Soluthion. Модуль-Ресторан», «Парус-Ресторан», «1С-Підприємство», «MojoForm» та багато інших.

Інформаційні технології розширюють можливості управління ресторанним бізнесом, а саме [1]:

- автоматизація дозволяє впроваджувати маркетингові та облікові політики нового покоління і завжди мати достовірну інформацію про роботу закладу;
- чітко зафіксувавши обов'язки і відповідальність персоналу;
- завдяки системі автоматизації ресторану з'являється можливість виключити трудомісткі операції з обліку, забезпечити гнучке управління політикою знижок і бонусів, планувати та враховувати банкети й корпоративні заходи, персоналізувати роботу з клієнтами, вести облік бронювання столиків постійними відвідувачами;
- стає можливим вести безперервний моніторинг роботи всіх структур закладу, аналізувати і прогнозувати результати діяльності ресторану.

Отже, сучасна система автоматизації ресторану – це професійна багатофункціональна система управління закладом, метою якої є підвищення ефективності його управління, прискорення обслуговування і мінімізація можливих зловживань, особливо крадіжок.

Використання інформаційних технологій в управлінні ресторанним закладом надає можливість підприємству стати більш конкурентоспроможним на ринку сервісних послуг.

Список використаних джерел

1. Інформаційні технології. URL: http://infohmc8.blogspot.com/p/blog-page_40.html (дата звернення: 01.11.21).

Сорока Р. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Основним потенціалом Запорізької області є південна частина Східноєвропейської рівнини, яка володіє найродючішими чорноземами степової зони, окрім потужного промислово-енергетичного потенціалу має достатньо цінні природні та історико-культурні ресурси для сталого розвитку туристичної, лікувально-оздоровчої та курортнорекреаційної сфери.

Південь області омивається водами Азовського моря. Акваторія р. Дніпро, залишки колишніх плавнів історичного Великого луку є стабілізуючим рекреаційним фактором індустріального осередку регіону.

Сприятливий клімат, чудові прибережні пейзажі Дніпра, джерела мінеральної води і лікувальні грязі, тепле Азовське море приваблюють туристів. У межах області розвідані та використовуються мінеральні води та лікувальні грязі практично всіх відомих бальнеологічних типів. В оздоровчих і лікувальних цілях широко використовуються озокерит та спелеотерапія.

Міста Бердянськ, Приморськ, смт. Кирилівка користуються великою популярністю, як курортні, так і лікувально-оздоровчі зони у відпочиваючих. У межах області розвідані та використовуються мінеральні води та лікувальні грязі практично всіх відомих бальнеологічних типів. В оздоровчих і лікувальних цілях широко використовується озокерит та спелеотерапія.

В цілому курортні та рекреаційні території складають майже 15% площі області. Всього ж на Азовському узбережжі та в акваторії р. Дніпро в регіоні функціонує більше 500 оздоровчих закладів. В ряді районів області створено садиби зеленого туризму.

Серед першочергових інвестиційних проектів курорту Кирилівка насамперед бачиться розв'язання проблеми централізованого водопостачання та водовідведення, просування окрім пляжного, лікувального туризму, а також впровадження пропозицій Мелітопольського туристичного кластеру щодо охоплення відпочиваючих екскурсійним обслуговуванням за наявними внутрішнім туристичним маршрутам.

Курортні території Приазовського району потребують додаткової геологорозвідки наявних лікувальних ресурсів та відкриття на їх базі нових об'єктів водо- й грязелікування (зокрема, таких як джерело Гука) для хворих шлунковокишковим трактом, діабетом, з порушеннями обмінних процесів.

Свого подальшого розвитку потребує також унікальна Строганівська курортна зона. Азовське узбережжя в районі м. Приморськ може стати конкурентоспроможним внаслідок появи інвестиційних об'єктів, що будуть просувати наявний на базах відпочинку і пансіонатах медичний туризм, а також етно- та конференц-туризм.

Значні запаси мінеральних лікувальних ресурсів дозволяють розвивати на узбережжі Азовського моря в Запорізькій області курортно-оздоровчу зону. Актуальними для Запорізької області є проблеми забудови, розробка генеральних планів розвитку курортів.

Можна констатувати доцільність посилення ролі держави у становленні рекреаційно-оздоровчої діяльності, координації комунікативних процесів стейкхолдерів (органів місцевого самоврядування, міністерств, відомств, суб'єктів підприємництва, споживачів) задля гарантування сталого розвитку санаторно-курортного комплексу Запорізького регіону та України в цілому.

Стан санаторнокурортного комплексу Запорізького регіону не є задовільним. Основні перешкоди зумовлені: недосконалістю нормативно-правової бази; недостатністю методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки суб'єктів підприємництва туристської індустрії з боку держави; незбалансованістю соціальної та економічної ефективності використання рекреаційних ресурсів та необхідністю їх збереження; недостатністю рівня розвитку інформаційної інфраструктури; незабезпеченням комплексного розвитку курортних територій; підпорядкованістю спеціалізованих закладів, що надають оздоровчі послуги, різним міністерствам, відомствам, підприємствам; невідповідністю переважної більшості оздоровчих закладів міжнародним стандартам; недостатнім рівнем якості обслуговування у підрозділах харчування санаторнокурортних закладів; недостатньою забезпеченістю висококваліфікованими спеціалістами; браком коштів для комплексу рекламних заходів щодо просування регіонального оздоровчого продукту на ринок; зношеністю основних фондів; практичною відсутністю інвестицій; неефективним маркетингом; низьким рівнем менеджменту.

Отже, концепція ефективного функціонування санаторно-курортного комплексу регіону має базуватися на домінантах сталого розвитку: гармонізація системи нормативно-правового забезпечення; модернізація інструментів управління, формування системи механізмів комплексного розвитку оздоровчих територій; модифікація ринку санаторно-курортних і оздоровчих послуг, максимальне задоволення потреб населення регіону; вдосконалення системи менеджменту, впровадження ефективних економічних, управлінських і маркетингових практик; розвиток кадрового менеджменту, професійна підготовка і постійне підвищення кваліфікації персоналу. В цілому мінімізація проблем санаторно-курортного комплексу регіону дозволить реалізувати заходи щодо поліпшення якості послуг лікування, оздоровлення та рекреації, задоволення попиту населення на оздоровчі послуги за умови збереження і раціонального використання природних лікувальних ресурсів.

Трофімук К. В.

Класичний приватний університет
к.пед.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

На сьогодні досвід доводить, що рівень професійної освіти майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи, в якій професійна культура спілкування визначає поняття професійної компетентності, повинен бути забезпечений педагогічною системою професійної освіти. Метою впровадження тренінгів є формування готовності майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи до реалізації функцій з професійної діяльності спілкування. Студенти вчаться оволодіти вміннями вислухати і зрозуміти іншого та висловити свою думку та побажання так, щоб перекласти дії співрозмовника і зробити його своїм партнером.

При формуванні навичок спілкування у майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи ми використовували тренінгові вправи описані у роботах Д. Рамендика, І. Вачкова, Б. Матвєєва. Серед тренінгів підготовки до професійного спілкування особливо успішними стали такі:

Вправи для розвитку навичок спілкування: «Впевнені, невпевнені та агресивні відповіді» (Д.М. Рамендик), «Що приємно більшості людей?» (І.В. Вачков), «Комплімент» (Б.Р. Матвєєв), «Організація діалогу» (І.В. Вачков), «Відгадай почуття» (В.Г. Ромек).

Вправи для розвитку впевненості в собі і навичок переконання (формування впевненості в собі – важлива частина особистого в цілому і вміння спілкуватися зокрема): «Досвід впевненості поведінки» (Д.М. Рамендик), «Підбір фраз для контакту» (Д.М. Рамендик), Як сказати „ні» (Д.М. Рамендик), «Захисна промова» (Д.М. Рамендик), «Дар переконання». (І.В. Вачков);

Вправи на спільне виконання завдань: «Корабельна аварія» (Б.Р. Матвеев), «Катастрофа в пустині» (І.В. Вачков), «Три господарки» (Б.Р. Матвеев), «Ідентифікація з проблемою». (Д.М. Рамендик);

Вправи на поведінку в конфліктних ситуаціях, агресії, маніпуляції «Поведінка в конфлікті» (В.Г. Ромек), «Спілкування з людьми аномальною поведінки або з обмеженими можливостями» (Д.М. Рамендик), «Вміння передавати інформацію» (І.В. Вачков), «Почуття» (Д.М. Рамендик), «Аномальна поведінка» (Д.М. Рамендик).

Використання даних тренінгів базувалися на загальноприйнятих принципах діяльності учасників тренінгу:

1) принцип «активності» передбачає залучення всіх учасників до роботи;
2) принцип «творчої позиції» полягає у тому, що у процесі заняття постійно створюються ситуації, у яких учасникам доводиться самим розв'язувати проблеми, які виникають при спілкуванні людей та долати мовні бар'єри;

3) принцип «корегування та усвідомлення своєї поведінки» передбачає засвоєння та усвідомлення інформації та порад, які людина отримує від інших учасників групи відносно своєї поведінки;

4) принцип «пізнання» в умовах спілкування забезпечує ефективність та динаміку пізнавальних процесів набагато вищу за ті, які характеризують ці процеси в умовах ізольованої діяльності;

5) принцип «щирості та довіри» по відношенню до партнерів та насамперед, щодо самого себе. Цей принцип визначає прийняття до уваги інтересів співрозмовника та прагнення до співчуття. Реалізація цього принципу створює у групі атмосферу довіри, відкритості, яка дозволяє учасникам експериментувати зі своєю поведінкою, не соромлячись помилок.

Спираючись на досвід науковців нами були розроблені та впроваджені тренінги для формування професійних навичок у майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи, які моделювали встановлення контактів та ефективно сприяли розвитку різних форм професійної діяльності та методів спілкування.

Тренінг «СПіР» (служба прийому і розміщення) забезпечує реалізацію наступних цілей:

тренування навичок активного слухання; подолання психологічних бар'єрів при спілкуванні; оволодіння нормами мовленнєвого етикету; покращення логічного та послідовного висловлювання; розвиток уважності до опонентів та співробітництва з клієнтами.

Тренінг «Бронювання» (попереднє замовлення по телефону) сприяє розвитку наступних вмінь та навичок: чітко та правильно формулювати свою думку; впевнено пропонувати різні варіанти для замовлень; переконання співрозмовника не бачачи його; вникання у подробиці сказаного; уважне слухання клієнта, ставлячи уважні запитання, але не перебиваючи його.

Тренінг «Офіціант» допомагає майбутнім фахівцям: створювати невимушену атмосферу при спілкуванні; справляти позитивне враження на клієнтів; спонукати гостей до прийняття рішення у виборі замовлень; підбадьорувати та підтримувати співрозмовників у їх виборі; коректно висловлювати свої зауваження чи сумніви.

Проведення поданих тренінгових вправ дає змогу створити робочий простір, спонукати студентів до творчості і прояву індивідуальної ініціативи та допомагають подолати професійні та мовні бар'єри. При цьому відбувається активний обмін інформацією між учасниками – студент випробовує себе з різних позицій, а саме – позиції адміністратора готелю, гостя, офіціанта, клієнта, глядача та ін., тобто він може пережити різні для нього ролі. Інші студенти належно можуть оцінити його роботу та дії – як позитивно так і з критичної точки зору. В таких умовах програвання професійних ситуацій студентам надається можливість вільного вибору вирішення проблем взаємодії людини з людиною або групою людей та створення позитивного середовища під час спілкування.

Хадсон М. М.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Запорізький регіон, володіючи великим туристичним потенціалом, має не досить розвинену туристичну інфраструктуру, що не дає змоги істотно збільшити розвиток як вітчизняного, так і іноземного туризму. Матеріальна база туризму потребує реконструкції, інвестицій, потрібне істотне розширення мережі туристичних об'єктів та послуг. Також необхідне врахування поліетнічності складу населення, поєднання курортного та рекреаційно-туристичного напрямів із традиційними мистецькими проектами регіону, яскравими здобутками у збереженні та розвитку промислів і ремесел, використання тяжіння широких кіл громадськості до О. Хортиця як осередку державності та господарських традицій.

Рекреаційний туристичний потенціал Запорізького Приазов'я формує передумови для перспективного розвитку потенціалу туристичного та курортного господарства України. Сьогодні ця територія є рекреаційним резервом України, знаходиться на шляху екстенсивного освоєння.

Пріоритетними напрямками розвитку туристичної галузі м. Запоріжжя визначаються:

1. Промисловий (індустріальний) туризм.
2. Пізнавальний (історичний) туризм, основою якого є історичний складник розвитку міста та етнокультурна багатоманітність Запоріжжя.
3. Подієвий туризм.
4. Екстремальний туризм.
5. Сільський (зелений) туризм.
6. Дитячий туризм.
7. Лікувально-оздоровчий (медичний) туризм.

8. Запорізька область вирізняється серед інших регіонів значним природним потенціалом щодо розвитку геологічного туризму.

Потреби мешканців міста у змістовному проведенні дозвілля задовольняються також за рахунок спортивно-оздоровчого, пішохідного і велотуризму, якісної організації та проведення на високому рівні міських святкових заходів, підтримки локальних ініціатив щодо розвитку туризму та рекреаційно-оздоровчої сфери міста.

Відносно проблемним є «зелений» туризм як масовий і перспективний напрям розвитку галузі (через стан довкілля). Такий пріоритет скоріше вказує на прагнення городян жити в екологічно безпечному середовищі, і це, звичайно, варте на особливу увагу.

Запоріжжя має певні сильні сторони і конкурентні переваги, які слід ефективно використовувати, а саме: унікальна історична і культурна спадщина загальноукраїнського та міжнародного значення; багатокультурність міста, етнічна і мовна толерантність; наявність потенційно брендovих об'єктів і продуктів (о. Хортиця, Запорозьке козацтво, індустриальна спадщина та ін.); загальний високий економічний розвиток міста і регіону в цілому, можливість залучати ресурси для спільного проектного фінансування; особливі промислові технології й об'єкти як база для формування інноваційних туристичних пропозицій; досить вигідне транспортно-логістичне розташування (автошляхи та залізничні шляхи міжнародного значення); наявність об'єктів і територій заповідного фонду в межах міста, специфічне просторове планування території; річка Дніпро як водна артерія, зона відпочинку і місце проведення різних заходів, пункт зупинки круїзних пароплавів; власні енергетичні, промислові, будівельні потужності, високий рівень концентрації людського капіталу, наявність наукових закладів, активної студентської молоді та інші чинники.

Черепанов В. В.

Класичний приватний університет
наук. кер. – к.пед.н., доцент Трофімук К. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ

Якісне обслуговування у вітчизняних закладах ресторанної індустрії – це сутність послуг підприємств харчування та запорука успішного розвитку. Асортимент, смакові властивості страв, ціни, дизайн, імідж, місце розташування важливі, але в той же час вони ніколи не компенсують в очах клієнта неухваленого і недбалого поводження з боку персоналу. З іншого боку, підприємство громадського харчування, яке здатне надати клієнту відмінний сервіс, отримує найсильнішу конкурентну перевагу.

Послугам підприємств харчування властива складна структура – вона складається із великої кількості компонентів та параметрів, різних за своєю природою та значимістю для клієнта. Саме це робить удосконалення, а також підтримку якості обслуговування особливо складним.

Для вирішення задачі підтримки якості обслуговування можна запропонувати застосовувати програму Mystery Shopping (Таємний покупець) у підприємствах харчування міста Запоріжжя, яка успішно працює в ресторанному бізнесі Європи. Ця програма створена для того, щоб визначити очікування споживачів від відвідування того чи іншого закладу громадського харчування, та визначити структуру сприйняття сервісу споживачами, тобто дізнатися з яких базових елементів у сприйнятті клієнта складаються стандарти обслуговування.

Для підприємств швидкого харчування клієнтські стандарти сервісу складаються із зовнішнього обліку підприємства та його працівників, інтер'єру, способів викладки страв, чистоти на підприємстві, процесу прибирання, а також поведінки персоналу. Кожний із визначених компонентів стандарту обслуговування включає в себе декілька пунктів, наприклад «чистота на підприємстві» передбачає прибирання в залі, прибирання санвузла та чистоту на касі; а «поведінка персоналу» – це зустріч на касі, формування замовлення, розрахунок і в деяких випадках доставка замовлення до столику.

Таким чином, щоб виявити очікування відвідувачів підприємств харчування міста Запоріжжя, для початку необхідно зрозуміти, в рамках яких саме компонентів знаходяться очікування стандартів обслуговування самих клієнтів, як вони це бачать. В якості дослідницького інструменту для цього можна запропонувати проводити серію фокус-групових інтерв'ю з типовими клієнтами підприємств громадського харчування міста.

Для цього, по-перше необхідно підготувати план інтерв'ю з цільовою

аудиторією, яке буде відображати усі аспекти ресторану.

По-друге, запросити на інтерв'ю типових клієнтів та залучити їх до дискусії, під час якої буде обговорюватися складова частина кожного компоненту та особистий досвід учасників у споживанні подібних послуг. Адже не один експерт чи спеціаліст не надасть тих уявлень про сервіс і стандарти обслуговування, які надасть реальний клієнт.

Окремого розгляду потребують і дорогі ресторани міста. Тут також присутня потреба в системному контролі сервісу, однак зовсім іншими будуть стандарти обслуговування – акцент треба робити на персональній увазі до клієнта, ретельне виявлення потреб, можливо, консультації.

Головною метою в сфері ресторанного бізнесу на найближчі роки повинно стати те, щоб обслуговування населення відповідало стандартам проживання в Запоріжжі. Так, основним нормативом є забезпечення кровової доступності споживчих послуг для населення міста, тобто ресторан або кафе повинні розташовуватися в 10 хвилинах ходьби від їхнього місця проживання або найближчої зупинки суспільного транспорту. Не менш важливо досягти балансу великих і дрібних підприємств ресторанного бізнесу, виходячи з особливостей району, створити й розвинути мережі громадського харчування, збільшити кількість ресторанів і кафе з різними національними кухнями.

Особливу увагу необхідно приділити розвитку мереж підприємств громадського харчування, орієнтованих на обслуговування малозабезпечених запоріжців і гостей міста, а також на вдосконалення системи харчування в загальноосвітніх навчальних закладах. Крім того, необхідно визначення пріоритетного розміщення стаціонарних точок швидкого харчування різних класів і типів у місцях з великою прохідністю: у будівлях залізничних і автовокзалів, у великих торговельних, торговельно-ділових, розважальних і культурних центрах, ринках,

парках і зонах відпочинку. Але найголовніше, щоб структура, обсяг і якість послуг відповідали платоспроможному попиту населення. Саме цей принцип повинен стати основним для розвитку ресторанного бізнесу.

Успішний розвиток галузі громадського харчування з позиції сучасної ринкової економіки та менеджменту виходить зі зростання ролі людини як споживача, так і виробника продукції даної галузі. У зв'язку з цим стає необхідним створення і постійне удосконалення маркетингу послуг громадського харчування. Виходячи з цього в місті Запоріжжя кожному з учасників ринку необхідно мати певний набір інструментів маркетингу.

В якості інструменту можна запропонувати - аналіз ринку, що включає кілька видів: аналіз ринку в цілому й положення підприємства на ньому, масштаб ринку, частка на ринку, аналіз претензій споживачів і таке інше.

На основі цього можливим стане не тільки повне задоволення потреб в послугах, але і впровадження пошуку нетрадиційних видів обслуговування, які збільшать результат функціонування як окремих підприємств громадського харчування міста Запоріжжя, так і галузі громадського харчування України в цілому.

Швець В. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.е.н., доцент Цвілій С. М.

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО КОМПЛЕКСУ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В умовах нестабільності функціонування вітчизняного ринку готельних послуг маркетинг стає однією з основних бізнес-філософій активності фірм та компаній даного сегменту, що дозволить підприємствам вижити, розвиватися й конкурувати в посткоронавірусному просторі. В результаті впровадження в системі управління готелями зазначеної філософії організації функціонування їх доходи постійно повинні збільшуватися, витратна частина бюджету має знижуватися, і, відповідно, має зростати прибуток. У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців сформульовано базові загальні теоретичні основи вітчизняного маркетингу, але швидка цифрова трансформація сучасного ринку, зростаюча увага до підвищення якості, зміни в цінах та спрямованість на споживачів вимагають оновлених досліджень маркетингового комплексу.

Переважає більшість науковців сходяться на думці, що, як правило, об'єкти маркетингового аналізу ринку, споживачів, конкурентів і факторів маркетингового середовища маркетинголог змінити не може. В ході маркетингової діяльності готельних підприємств слід досліджувати елементи ринку, визначати рівень їхнього впливу на маркетингову діяльність компанії й використовувати в практичній діяльності рекомендації проведеного аналізу та аудиту. В свою чергу, стан елементів (інструментів) комплексу маркетингу готельних компаній маркетинголог має змогу змінювати для підвищення ефективності їх діяльності. Професіонал може розробити влучні маркетингові комплекси для максимальної кількості ринків і цільових груп споживачів готельних послуг, має змогу маніпулювати елементами комплексу маркетингу, розширюючи дію, при цьому максимізуючи ефективність від маркетингової і комерційної діяльності готелю.

Має сенс зазначити, що при формуванні маркетингового комплексу готельного підприємства необхідно відштовхуватися від фундаментального його викладу, але при цьому враховувати й використовувати диференційований підхід до механізму його розробки. Диференційований підхід пов'язаний з маркетинговими особливостями об'єкта прикладення маркетингових заходів, суб'єкта здійснення маркетингової діяльності, кон'юнктури та особливостей ринку функціонування, специфічних складових і обставин. Маркетинговий комплекс, як модель маркетингового впливу на споживчий ринок, дисциплінує маркетинголога й упорядковує маркетингову діяльність готельної компанії. Але мало мати маркетинговий комплекс підприємства, необхідно використовувати його в активних діях на ринку. Внаслідок реалізації комплексу готелю буде максимізовано прибуток від виробничо-комерційної діяльності конкретного підприємства. Оптимізацію комплексу маркетингу необхідно здійснювати із застосуванням вивіреного механізму розробки за результатами дослідницьких маркетингових заходів, що обґрунтовують вибір конкретного комплексу і його реалізацію на певному сегменті вітчизняного ринку готельних послуг.

Механізм розробки ефективного маркетингового комплексу готельного підприємства являє собою сукупність інструментів, важелів, методів, форм і способів регулювання, функціонування якої здійснюється з метою підвищення ефективності бізнесу компанії. За результатами досліджень елементів ринку функціонування підприємства, факторів впливу і аналізу власних можливостей, доцільно виокремити мету впливу комплексу маркетингу, а потім запустити механізм формування комплексу маркетингу готельної компанії для конкретної виділеної цільової групи. При цьому, результати маркетингових досліджень ринку та аналізу можливостей підприємства з обліком галузевих маркетингових особливостей виступають своєрідними важелями функціонування розглянутого механізму. У цьому випадку інструментом повинні виступати різні прикладні методи здійснення маркетингових досліджень і збору інформації, використання яких обумовлює одержання необхідних результатів-важелів, що, в свою чергу, буде мати об'єктивне підґрунтя зниження негативних наслідків нестабільності.

Штапко Т. В.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – д.пед.н., професор Віндюк А. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Пандемія COVID-19 поставила перед індустрією гостинності безпрецедентне завдання виходу з форс-мажорних обставин, які склалися за 2020-2021 роки. На тлі коронавірусу готелям і ресторанам доводиться трансформувати свою діяльність, щоб забезпечити безпеку персоналу й гостям, а також підвищити

лояльність до своєї справи. У зв'язку з тим, що індустрія гостинності, є однією із сфер, яка найбільше постраждала від наслідків пандемії COVID-19, необхідно дослідити нові правила та тенденції у поведінці туристів й гостей закладів тимчасового розміщення й організації харчування.

Зараз при виборі готелю головну роль грає можливість дотримання санітарних норм й соціальної дистанції. Нижче наведені тренди в індустрії гостинності, які лідери готельно-ресторанного бізнесу можуть запропонувати вже зараз, а також можливі напрямки розвитку цієї сфери.

По-перше, можна виділити гнучкі умови бронювання. В умовах необхідності зміни процесу розміщення гостей, готелі вводять більш гнучкі умови бронювання. Так, більшість готелів по всьому світу тепер дозволяють безкоштовно скасувати або змінити бронь не пізніше ніж за 24 години до запланованої дати заселення. Деякі мережі готелів, як InterContinental, наприклад, пропонують варіанти «замовляйте зараз – сплачуєте пізніше» взагалі без депозиту [1].

По-друге, це безконтактна реєстрація. Наприклад, готелі мережі Hilton рекомендують своїм гостям скористатись безконтактною цифровою реєстрацією та цифровим ключем. Так, за допомогою телефона можна вибрати номер, зареєструватись, отримати цифровий ключ, увійти в номер, а також виписатися з готелю. Така можливість доступна більш ніж в 4800 готелях Hilton, а саме в США, Великобританії та Канаді, а також в інших країнах, де це дозволено законодавством. Для гостей, які не використовують цифрові технології, будуть вживатися заходи щодо забезпечення дистанції для безпечного проходження стандартної реєстрації та виписки [2].

По-третє, можна прослідкувати зміни в роботі служби організації харчування. За новими правилами знаходження в громадських місцях, така система харчування, як шведський стіл, взагалі може перестати існувати. Готельна мережа Hilton пропонує своїм гостям індивідуально запаковані готові страви, які можна взяти із собою. В готелях Hilton, де передбачена послуга «room service», доставку їжі на візку може замінити безконтактна доставка. Крім того, зміни в роботі ресторанів включають збільшену відстань між столами і стільцями для забезпечення соціальної дистанції, а також підвищені вимоги до гігієни. В майбутньому можлива тенденція прийому й оплати замовлення через мобільні додатки або термінали самообслуговування [2]. На даний момент, в Україні такі технології поки впроваджують переважно великі бренди фаст-фуду (наприклад, McDonald's).

До того ж, були введені нові правила роботи спортзалів і басейнів. Для того, щоб скористатися послугами спа-центрів або тренажерних залів, тепер гостю в більшості випадків потрібно буде записуватись заздалегідь. Шезлонги, спортивні обладнання будуть розставлятися подалі один від одного, і оброблятися до та після використання. Також діють обмеження на кількість людей, які можуть перебувати в місцях загального користування одночасно. Так, в Україні функціонування фітнес-центрів дозволяється за умови перебування у залі не більше однієї особи на 10 м² для індивідуальних занять та однієї особи на 5 м² для групових/командних занять (не більше 10 осіб у групі). Кількість осіб, що одночасно перебувають у закладі повинна враховувати та не допускати потенційне скупчення в зонах роздягалень, санітарних та адміністративних зонах [3].

І найголовніше, це зміни в стандартах чистоти. Нещодавно компанія Marriott оголосила про створення Єдиної ради з питань чистоти, що складається з власних та запрошених експертів з безпеки продуктів і води, гігієни і профілактики інфекцій. Спільно члени ради Marriott розроблятимуть міжнародні туристичні стандарти нового покоління щодо чистоти, норм та поведінки, які будуть діяти більш ніж в 7300 готелів Marriott у різних країнах світу [4].

Отже, проблема відновлення сфери послуг, а особливо підприємств індустрії гостинності в сучасних умовах, ускладнених пандемією COVID-19, є невідкладною та залишається ключовою як на національному, так і світовому рівнях. Нестабільність ситуації у готельно-ресторанній галузі потребує тісної взаємодії між підприємствами, пошуку нових шляхів співробітництва, одним з яких є створення незалежних добровільних громадських організацій, що будуть об'єднувати готелі та курортні заклади розміщення, а також заклади освіти, які готують фахівців з готельно-ресторанної справи, що підвищить конкурентоспроможність підприємств цієї сфери, дасть змогу не закритися малим підприємствам та відновитися середнім та великим.

Список використаних джерел

1. Our response to Covid-19 – About us – InterContinental Hotels Group PLC. URL: <https://www.ihgplc.com/en/about-us/our-response-to-covid-19> (date of request: 22.10.2021).
2. Hilton CleanStay. URL: <https://www.hilton.com/ru/corporate/cleanstay/#foodandbeverage> (date of request: 22.10.2021).
3. Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів в деяких закладах фізичної культури та спорту на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Постанова Головного санітарного лікаря України від 26 травня 2020 р. № 28. URL: <https://moz.gov.ua/golovnij-derzhavnij-sanitarnij-likar-ukraini> (дата звернення: 22.10.2021).
4. Совет Marriott по вопросам чистоты | Marriott Bonvoy. URL: <https://clean.marriott.com.ru> (дата звернення: 22.10.2021).

Шупта А. О.

Національний університет «Запорізька політехніка»
наук. кер. – к.пед.н., доцент Зацепіна Н. О.

РОЗВИТОК ВІЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ

В'їзний туризм – це не тільки один з унікальних і популярних видів бізнесу та тих напрямків туризму, які найбільш динамічно розвиваються, але також він має певні переваги та особливості, які дозволяють йому бути найбільш стабільним у порівнянні з іншими галузями економіки. При цьому обсяг в'їзного туризму в Україні зростає недостатньо високими темпами, які є характерними для європейських країн. Головним фак-

тором, який гальмує розвиток туризму в Україні, залишається недостатня раціональність туристично-рекреаційної структури приймаючого рекреаційного комплексу, низькі темпи розвитку та модернізації його основних елементів.

Слід зазначити, що 2020 рік розпочався із збільшення на 16% іноземного пасажиропотоку порівняно з 2019 роком, але з березня 2020 року ситуація різко змінилася після оголошення пандемії COVID-19. Пандемія COVID-19 призвела до значного зменшення кількості міжнародних туристів у всіх країнах. Так, кількість іноземців, які вїхали на територію України, торік склала 3382097 осіб, а у 2019 році країну відвідало 13709562 громадян, що вказує на спад у 4 рази [2].

В Україні сьогодні найбільш привабливим рекреаційним комплексом, який приймає найбільшу кількість іноземних туристів, є Карпатський регіон. Він являє собою цілорічний туристсько-рекреаційний комплекс, який має сильний мультиплікаційний вплив на багато галузей, що робить його одним із найважливіших соціально-економічних явищ, яке впливає на розвиток регіону та сприяє його сталому соціально-економічному розвитку. Попри всесвітню пандемію, Карпатський регіон у 2020 році відвідала найбільша кількість іноземних туристів в Україні, серед яких були туристи з Польщі, США, Італії, Англії, Німеччини, Білорусі, Швеції, Литви, Нідерландів та Чехії. Слід також звернути увагу на те, що у порівнянні з 2019 роком у 2020 році зазначено спад внутрішнього туризму лише на 8%.

Так, в Карпатському регіоні України є всі необхідні умови для розвитку зимового туризму загалом, та розвитку гірського туризму зокрема. Українська природа з її розмаїттям ландшафтів та кліматичних умов дає можливість насолоджуватися лижним спортом з кінця осені аж до середини весни на найпопулярніші курорти України в зимовий період. Втім, у світі існує близько 4 тисяч гірськолижних центрів, на яких тисячі гірських схилів обладнані 25 тисячами механічних підйомників. Загальне число гірськолижників оцінюється в близько 100 мільйонів осіб, які проводять на схилах 380 мільйонів людино-днів на рік. Стійкі потоки гірськолижників призвели до формування спеціалізованих регіонів, районів та територій гірськолижного туризму по всьому світу, що сприяє формуванню стійкої конкурентної ситуації на міжнародному ринку [1].

Але унікальна роль Карпатського регіону ще недостатньо усвідомлена владою в нашій державі на всіх її рівнях. На жаль, в Україні недостатньо реклами для виходу національного туристського продукту на міжнародний ринок, більшість курортів технічно недостатньо обладнані, майже не мають інфраструктури для комфортного відпочинку та додаткових розваг. Отже, всі організації, які спеціалізуються на гірськолижному туризмі в Україні, стикаються з проблемою пошуку ефективних методів подальшого виходу національного туристського продукту на міжнародні туристичні ринки. Втім, подальший розвиток популярності даного виду туризму в нашій країні, природно-рекреаційні можливості України з розвитку гірськолижного туризму, наявність твердої конкуренції за споживача гірськолижного туристського продукту на міжнародному ринку вимагають рішення нових конкурентних проблем, пов'язаних з необхідністю адекватного реагування українських організацій на всіх рівнях керування на зростаючий гірськолижний попит як на національному, так і міжнародному ринках.

Список використаних джерел

1. Самольотов П. В. Проблеми розвитку гірських територій Українських Карпат та європейська гірська політика. *Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика: досвід Європейського Союзу* : зб. наук. пр. 2013. Вип. 5 (XVIII). Ч. 3. 345 с.
2. Статистичні дані щодо перетину українського кордону громадянами інших держав. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/statistichni-dani-shchodo-peretinu-ukrayinskogo-kordonu-inozemtsyami> (дата звернення: 14.10.2021).

Юхновська Ю. О.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
д.е.н., доцент, завідувач кафедри

РОЗВИТОК SPA-ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах зростання чисельності населення в містах мегаполісах і постійно зростаючих екологічних загроз проблема відпочинку людей в атмосфері великого міста стає все більш актуальною. Одним із дієвих способів її вирішення стає розвиток індустрії SPA, послуги якої значною мірою збагачують існуючий готельний продукт. SPA-індустрія, що розвивається, у свою чергу, стає об'єктом дослідження з боку різних галузей знання і в тому числі економіки, маркетингу, рекреаційної географії тощо [1]

Сегмент SPA-готелів нині перебуває у стадії формування, втім, як і ринок SPA-послуг регіонів України загалом. При цьому перевагою Запорізької, Одеської, Херсонської пропозиції є використання найкращих традицій курортології та лікування із застосуванням природних рекреаційних ресурсів областей.

Основна частина дослідників розглядають SPA готель як готель, що має в своєму розпорядженні SPA-центр, номери, якого мають додаткове обладнання для проведення індивідуальних SPA - процедур, або як SPA-готелі та курортні SPA, що знаходяться на території готелю або курорту.

Більшість фахівців, які працюють в індустрії гостинності, відзначають новий обов'язковий компонент у «Портфелі потреб» туристів, а саме оздоровчі та SPA - процедури. У сучасну українську термінологію активно впроваджуються такі нові поняття, як SPA-курорти та SPA-готелі, які розглядаються споживачами як полегшена альтернатива сучасному санаторно-курортному лікуванню.

Особливістю SPA-готелів є те, що їхня діяльність спрямована не лише на надання стандартних послуг, а й на надання додаткових послуг SPA-центру для клієнтів, які бажають відпочити та відновити сили. При виборі SPA-готелю варто звертати особливу увагу на фахівців, які проводять процедури, оскільки ця діяльність ліцензується та є частиною курортної медицини.

Незважаючи на непогані кількісні показники, ця індустрія має хороші перспективи зростання, серед яких слід виділити:

1. Підвищення якості та доступності SPA-послуг широкому колу населення.

3. Розвиток сегменту SPA-готелів за рахунок репрофілювання готельних комплексів та санаторно-курортних установ тощо.

Тенденції SPA-ринку України мають спиратися на основні тенденції українського та світового ринків SPA, серед яких:

1. Залучення більшої кількості потенційних клієнтів, тому що SPA-процедури – це відносно новий вид процедур оздоровлення для тих, хто обирає відпочинок в курортних або замських готелях. А також можливість скористатися такою послугою під час ділового відрядження бізнес-мандрівникам, тобто сегмент споживачів торкнеться і ділових мандрівників, транзитних туристів, і туристів, які цілеспрямовано їдуть на курорт [2].

2. Інвестиційні проєкти та вкладення інвесторів для успішного SPA-бізнесу з метою отримання доходу.

3. Зміна цін на SPA-послуги, які мають враховувати різні сегменти споживчого ринку з різним рівнем платоспроможності.

4. Розширення застосування якісних препаратів при SPA-процедурах. Власники SPA-центрів не повинні купувати «підробки», не переймаючись наслідками проведених комплексів процедур.

5. Удосконалення матеріально-технічної бази, оскільки обладнання застаріває швидко, і можна припустити, що дорогі моделі поступаються місцем не менш якісним, але доступнішим за ціною.

6. Просування послуг SPA-центрів на інтернет-ресурсах у зв'язку з популярністю онлайн-бронювання SPA-турів, збільшення кількості запитів на SPA-послуги при виборі готелів.

7. Розширення цільової аудиторії у зв'язку з відкриттям SPA для чоловіків та дітей.

Список використаних джерел

1. Dzhandzhugazova E. A., Blinova E. A., Orlova L. N., Romanova M. M. Innovations in hospitality industry. *International Journal of Environmental and Science Education*. 2016. Vol. 11. № 17. P. 10387–10400.

2. U.S. Spa Industry. Returns to Growth. *PULSE*. 2014. ISPA. USA. P. 37–39.

Miroshnychenko V. R.

Kharkiv Institute of Trade and Economics of Ukrainian Engineering Pedagogics Academy
Scientific adviser – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor Shums'kyi O. L.

HIGHLY QUALIFIED STAFF AS A KEY FACTOR OF COMPETITIVENESS IN HOSPITALITY INDUSTRY

Accommodation facilities objectively occupy the central position in the area of tourism. As is well known, lodging services exert multiplier effect on related branches of the national economy.

Hospitality industry has a very important component – staff. Personnel is the main resource in the competitive struggle, because high-quality service helps to attract new visitors and to hold old ones, make them faithful to a certain hotel. Even if the hotels have the same price and location, the guest will choose the one, in which staff is polite and friendly. He or she would definitely recommend that hotel to the friends, relatives or just neighbours, and he or she will stay in that hotel again. Hotel owners should realise that clients always prefer hotels with high-quality service and experienced personnel. To maintain a good level of service, hotels develop the standards of interacting with guests. In other words, there are some important rules for satisfying customers. But experience shows that rules cannot deal with all difficulties in hotel industry. That happens because every guest has his or her individual wants and needs. So the fact whether the guest is satisfied with the quality of service or not, mostly depends on the quality of staff, who are supposed to find personal approach to any guest.

Besides, hospitality business has very important small details. For example, a nibbled apple which lies on the reception desk of a five-star hotel will cause a disgusting feeling and in such a case no courtesy of staff will help. Smoking chambermaids who chatter loudly under the hotel guest's balcony also will not create a desire to come back to this hotel. Another example – the guest finds out from advertisement or while phone booking that this hotel has a big swimming pool. When he or she finally arrives to that hotel, it turns out that the pool is really fantastic, but water in it is extremely cold. All the staff know about that problem, but for some reason they do nothing to fix it.

Hotel service specialists should always remember that bad quality of service causes customers' negative reaction, and what is more – bad reviews and recommendations.

Overall impression of the hotel depends on staff, namely on their experience and treatment of the guest. If the personnel are ready to help the guest without waiting for a request, his or her attitude will be positive. A highly-qualified employee should also have neat appearance. In most cases guests' impression is formed during the first meeting with staff. That is why administration should carefully control employees as well as their appearance and behavior.

Moreover, the administrative personnel should carry out the audit of performance quality. Effective audit can greatly improve staff management system, and subsequently improve the quality of work and services provided. Along with that employee performance monitoring could help to improve those aspects too. Monitoring can also help to detect how many hours the executive really works within his or her shift, and how efficient and useful his or her work is. And, of course, one shouldn't forget about personnel diagnostics aimed at the assessment of professional qualities of staff. But the most important thing in hotel business is the motivation of employees as they wouldn't have any desire to improve their work without it. Staff should know that good and qualified work will be rewarded and also that they will be punished for bad work. It is important for them to see that they are respected and that their bosses appreciate them. They must be interested in their job.

Thus, at present only professional knowledge and skills are not enough to be a success in hotel industry. You should also have specialised psychological preparedness and appropriate professional moral qualities. Except that you should be aware of etiquette standards and be able to find individual approach to every guest.

Nechytailenko V. D.

Kharkiv Institute of Trade and Economics of Ukrainian Engineering Pedagogics Academy
Scientific adviser – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor Shums'kyi O. L.

PECULIARITIES OF HOTEL AND RESTAURANT STAFF TRAINING AND MANAGEMENT

Nowadays a great deal of hotel and restaurant complexes incomes are formed in the service sector, providing customers with services, which are topical for the enterprise and for target group of customers. Restaurants should meet definite criteria that differ from the requirements which are made on other types of catering enterprises, namely: extended assortment of dishes that are difficult to cook, high level of service and organisation of visitors' leisure. Staff management of hotel and restaurant complexes has a number of specific features.

In terms of human resources control during the formation of enterprise internal system – internal integration processes – we can single out the following areas: 1) Methodology of management which provides using different methods of management for the organisation of the work of employees' of the service and production subdivisions. 2) Building a corporate culture which is based on integrated development of subcultures of production and service sub-units. In this case it is relevant to use principles of team management. 3) Organisational forms of using employees. In hotel and restaurant complexes non-standard modes of working hours are usually practiced: night shift work, significant deviations from standard labour hours, etc. In such situation it is necessary to use flexible forms of employment to preserve the integrity of the technological process of production. 4) Staff stimulation and motivation. While selecting stimulation policy, enterprise executives should take into account the stressful nature of work and high rates of proneness to conflict, which are shown up at the interpersonal level.

The processes of external adaptation to market conditions are implemented in the following way: 1) Strategic planning. Horizons of planning in hotel and restaurant business are increasingly getting narrow, because of rapid development of this sphere, intense dynamics of supply and demand, constant emergence of new technologies and forms of customer service. 2) Development of human resources. The necessity of adapting the staff of hotel and restaurant enterprises to changes in visitors' preferences, under the conditions of a shortage of skilled workers in the labor market resulted in organising and carrying out continuous corporate personnel training and development. 3) Head hunting. Hotel and restaurant enterprises constantly need extra human resources and therefore they are looking for possible ways to attract staff.

At present organising basic and further staff training is the most important task in the area of human resources management in hotel and restaurant complexes. The system of training should meet the following requirements: 1) The rhythmicity of learning processes, that is organising continuous training of new groups of candidates and employees which will give maximum effect in the shortest possible time. 2) Practice-orientation of curricula. 3) Unification, that is building training on the basis of common standards of behavior and business processes. 4) Corporativity, that is taking into account the issues of forming corporate culture, consolidating corporate values and developing personal motivation of every employee. 6) Measurability, that is elaborating exact criteria of evaluating knowledge and skills. 7) Succession, that is providing clear connection between all training stages.

The human resources service can organise both external and internal training for company employees. The former is usually held for unit managers of different levels. The latter is basically carried out for production and service staff of the enterprise. Nowadays the learning programs often include modern forms of material presentation and control, such as video- and interactive trainings, distant systems of testing knowledge, etc.

Thus, efficient organisation of staff training process can lay the foundation for the successful work and development of hotel and restaurant complexes.

Алтухов П. М., Мовчан М. С.

Філія Класичного приватного університету

ВПЛИВ СИСТЕМИ ОЧИСТКИ МАСТИЛА НА ДОВГОВІЧНІСТЬ АВТОТРАКТОРНИХ ДВИГУНІВ

Двигуни внутрішнього згоряння приводять в дію автомобілі, трактори, комбайни, будівельні та інші машини. Безвідмовність автомобіля або трактора в значній мірі залежить від ряду факторів, у тому числі і експлуатаційних, які характеризуються умовами роботи (чим вони гірші, тим вище ймовірність виникнення відмови). Ефективність роботи і довговічність тракторів і автомобілів багато в чому залежать також від чистоти експлуатаційних матеріалів, тому що робота двигунів транспортних засобів здійснюється в різноманітних умовах експлуатації, особливо в сільськогосподарських місцевостях на ланах, де міститься підвищена запиленість повітря. Пил, потрапляючи в двигун, змішується з маслом. В результаті утворюється абразивний суміш, яка викликає підвищений знос їх деталей та механізмів, з підвищенням зносу деталей транспортних засобів підвищується витрата палива та інших експлуатаційних матеріалів, виникають частіші відмови та поломки. Численні дослідження, виконані в нашій країні і за кордоном, свідчать про вплив забруднення повітря, масла і палива на довговічність складових частин машин. Потрапляючи в двигун, абразивний пил викликає найбільший знос циліндрів у верхній частині компресійних кілець і канавок поршнів.

Крім того зношуються підшипники і шийки колінчастого валу, а також ті деталі (циліндри в середній частині, компресійні і маслороз'ємні поршневі кільця, канавки для них в поршні, кільця і втулки), які змащуються маслом з абразивними частинками безпосередньо потрапили в нього. Нерівномірний знос гільзи циліндра та шийок колінчастих валів викликає підвищене зношування всіх деталей циліндро-поршньовий групи та кривошипно-шатунного механізму і різке зменшення надійності та довговічності їхньої роботи. Усунення такого характеру зносу значно покращить умови роботи деталей і підвищить надійність та довговічність двигунів у цілому.

У маслах, що заправляють у машини, також може міститися значна кількість забруднюючих домішок, які можуть потрапити в них при транспортуванні до нафтобаз або до місць заправки, зберіганні в ємностях, заправці ручним способом та ін. Причому ці забруднення можуть бути неорганічними, т. є. проникати в масла ззовні, а також накопичуватися у вигляді органічних сполук. В маслах органічні домішки утворюються в основному з продуктів неповного згоряння палива, термічного розкладання, окислення і полімеризації масла.

В процесі роботи двигунів відбуваються зміна якості масла, накопичення в ньому різних опадів, забруднюючих мастильну систему. Тому масло необхідно періодично замінювати, заливаючи відфільтроване масло. При цьому фільтруючі елементи промивають або замінюють на нові.

Тому слід забезпечувати ретельну захист пар тертя від абразивних та інших забруднень. Це багато в чому може бути досягнуто застосуванням ефективних і в той же час неважких систем очистки масла в двигунах внутрішнього згоряння. Так, в ряді моделей автомобільних двигунів був значно знижений знос деталей при застосуванні в них одного повнопоточного фільтра тонкої очистки масла взамін двох малоефективних (повнопоточного грубої і частково-поточного тонкої очистки). Аналогічні результати спостерігалися і при використанні повнопоточної центрифуги взамін двох очищувачів (фільтра грубої очистки і частково-поточної центрифуги). Удосконалювати потрібно не тільки системи очистки масла, а й методи їх діагностики. Для вирішення зазначеної проблеми необхідно на підставі аналізу існуючих систем змащення і методів їх діагностики вдосконалити метод діагностики і використовувати прилади. Метою даної роботи є підвищення точності діагностування фільтрів очистки масла автотракторних двигунів.

Для досягнення даної мети необхідно провести аналіз існуючих систем змащення автотракторних двигунів і методів їх діагностики з метою визначення впливу методів діагностування на оцінку працездатності відцентрових фільтрів очистки масла та визначити оптимальні параметри частоти обертання ротора відцентрового фільтра очищення масла та інших фільтрів

Бородай О. Ю.

Дніпровській національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
наук. кер. – д.т.н., професор Біляев М. М.

Колотилін Д. Є.

Дніпровській національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
наук. кер. – к.т.н., доцент Козачина В. А.

ОЦІНЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНОГО КОРИДОРУ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ

Залізничний транспорт здійснює перевезення значної кількості небезпечних вантажів, наприклад:

1. кислоти
2. вибухонебезпечні речовини
3. зріджений аміак, хлор

При можливої аварії на залізниці має місце інтенсивне забруднення атмосферного повітря та з'являється загроза ураження людей, які мешкають біля транспортного коридору. Тому виникає важлива проблема по оцінюванню безпеки для мешканців, які знаходяться біля колії. На практиці дуже важливо мати спрощені математичні моделі, що дозволяють за кілька секунд визначити ризик ураження людей при різних аварійних ситуаціях.

Для вирішення цієї важливої задачі розроблена комп'ютерна програма, що дозволяє оцінювати ризик ураження населення у разі виникнення екстремальної ситуації в транспортному коридорі. Ця комп'ютерна програма базується на використанні та програмній реалізації таких моделей:

1. емпірична модель для визначення надлишкового тиску за фронтом ударної хвилі при вибуху тротилу або інших вибухонебезпечних речовин.
2. емпірична модель для визначення надлишкового тиску при вибуху газової суміші.
3. емпірична модель для визначення ризику термічного ураження людей при появі вогняної кулі (горіння вантажу).
4. аналітична модель нестационарного забруднення атмосферного повітря при аварійному викиді хімічно небезпечної речовини.
5. аналітична модель стаціонарного забруднення атмосферного повітря при аварійному розливі хімічно-небезпечної речовини (кислоти тощо).

Для введення даних в комп'ютерну програму використовується спеціальний файл початкових даних.

За допомогою розробленої комп'ютерної програми можна здійснити, для кожної ділянки залізниці, розрахунок імовірності ураження населення у випадку конкретної аварії та обґрунтувати таку кількість небезпечних речовин, що транспортується, для яких ризик ураження буде мінімальним.

Войтюк С. М., Кабанова О. О.

Філія Класичного приватного університету

АВТОМАТИЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ЯК ПОТЕНЦІАЛ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Питання необхідності автоматизації різних бізнес-процесів на сьогоднішній день мають особливу актуальність. Вимоги до автоматизації бізнес-процесів транспортного підприємства базуються на низці завдань, вирішення яких неможливе без системного підходу. В першу чергу необхідно відзначити високу ресурсоемність подібних підприємств, в роботі яких найчастіше задіяна чимала кількість співробітників, необхідність чітко дотримуватись графік перевезень та залежність від цього фінансових показників, а також загальну складність управління та контролю над процесом.

Сучасні завдання автоматизації підприємств охоплюють процеси, до яких залучені не так люди, як обладнання, так званий «інтернет речей» – концепція, здатна докорінно перебудувати якість економічних та суспільних взаємодій, виключаючи з частини дій та операцій необхідність участі людини.

Організаційний та економічний ефект від запровадження подібних систем управління очевидний: організаційний пов'язаний із впровадженням прогресивних методів планування та контролю операцій, підвищенням загальної культури управління, зниженням паперового документообігу, використанням більш оптимальних схем бізнес-процесів; економічний ефект полягає у підвищенні прибутковості підприємства від використання системи. Ще один момент стосується «людського фактору»: впровадження автоматизованих систем управління підвищує дисципліну та відповідальність співробітників, забезпечуючи більший контроль та звільняючи від деяких функцій, пов'язаних, наприклад, із роботою з готівкою.

Поряд із загальними для всіх транспортних підприємств завданнями у сфері пасажирських перевезень є своя специфіка щодо сервісу та обслуговування пасажирів. Однією з нагальних та специфічних проблем для транспортних підприємств, що працюють у різних сферах міських та приміських пасажирських перевезень, є впровадження автоматизованих систем оплати проїзду (АСОП). Світова практика показує, що найбільш ефективна і життєздатна система, коли АСОП знаходиться під якимось одним оператором, який організує продаж квитків, акумулювання та облік доходів, інші операції, пов'язані з квитками на транспорт. Перевізники, підключаючись до цієї системи, одержують дохід від надання послуг. Тобто, подібні системи мають будуватися як у автоматизації оплати проїзду, так і у автоматизації контролю транспортної роботи.

На сьогоднішній день в українській галузі міжміського автобусного сполучення склалася ситуація, коли пасажир прив'язаний навіть не до локального перевізника, а до місця відправлення. Єдина система здатна вирішити ці проблеми. Всі перевізники, підключившись до неї, могли б розмішувати там інформацію про маршрути, кількість бортів, тарифи і т.п. Все це дозволить пасажирам легко планувати мультимодальні поїздки, які передбачають різні види транспорту.

Світова практика показує, що збирання доходів від оплати проїзду пасажирами у великих містах потребує нестандартних рішень з використанням інтернет-технологій. Однак впровадження нових каналів продажів відбувається не так швидко, як хотілося б: незважаючи на стрімкий розвиток мобільних сервісів, суттєвий обсяг продажів, як і раніше, йде через звичайні каси. Проте підвищення рентабельності збору доходів неможливе без оптимізації операційних витрат на касове обслуговування. При цьому важливо підвищувати рівень якості та доступності сервісу продажу квитків на проїзд. Робота касира пов'язана з усіма ризиками, зумовленими людським фактором: помилки, шахрайство, втрата продуктивності та ін. Одним із засобів нестандартних рішень використання інтернет-технологій є застосування терміналів автоматизованого продажу квитків для міського громадського транспорту. Рішення про встановлення терміналів має бути прийнято у зв'язку з катастрофічним збільшенням кількості черг у касах, з якістю обслуговування пасажирів, рентабельністю збору доходів та підвищенням рівня операційних витрат. Загалом комплексна автоматизація процесу продажу квитків забезпечує збільшення збору доходів від оплати за проїзд не менше ніж на 15%; можливість часткової, але в окремих транспортних вузлах, – повної заміни касирів на автомати; зниження черг у години пік без збільшення кількості кас; доступність сервісу продажу квитків у цілодобовому режимі сім днів на тиждень без залучення додаткового персоналу.

Для забезпечення прибутковості транспортним пасажирським компаніям важливо ефективно працювати з готівкою. Незважаючи на те, що частка безготівкових платежів загалом підвищується, в абсолютних величинах обсяг готівкової виручки зростає через збільшення обсягу грошової маси загалом. Процеси здачі, перерахунку, зберігання та обліку готівки до моменту інкасації досить трудомісткі та пов'язані з кримінальними та іншими ризиками, пов'язаними з людським фактором. Не менш гостро стоять питання безпечного

зберігання готівкової виручки на віддалених пунктах приймання плати та здачі виручки, а також її інкасації. Особливості тарифікації на міських маршрутах та приміському сполученні припускають дорогий та трудомісткий процес здачі та зберігання готівкової виручки монетами.

Впровадження автоматизованої системи прийому та зберігання виручки передбачає використання автоматизованих депозитних машин (АДМ) з модулями автоматичного прийому банкнот та монет.

Щодо організації автоматизованих систем стягування плати на автошляхах, то слід зауважити, що кількість платних доріг в майбутньому неминуче збільшуватиметься. Про це свідчить світовий досвід. Тому автоматизовані системи стягування плати будуть все більше затребувані. Оскільки, як правило, пункти приймання плати на автошляхах значно віддалені від централізованого офісу, то цілком логічно обладнати їх автоматичними касами для забезпечення стягування плати за проїзд у форматі самообслуговування, а також системами зчитування транспондерів. Подібні системи, з часом, стануть все більш поширеними, завдяки своїй зручності та простоті використання. Водіям таке рішення дозволить швидко та комфортно оплачувати проїзд, а оператору проводити моніторинг усієї системи. У зв'язку з цим актуальним стає завдання розгортання інфраструктури поширення транспондерів.

Оцінюючи перспективи розвитку інформаційних технологій у транспортній галузі, можливо виділити дві основні тенденції.

По-перше, це уніфікація та централізація рішень, які необхідні для подальшого розвитку усієї транспортної галузі. І це світова практика: єдиний системний оператор, до якого підключаються незалежні агенти та партнери, єдина система, яка має, у тому числі, свій API з можливістю розробки власних «надбудов», єдина база даних, підключившись до якої агенти можуть використовувати всю накопичену статистику для своєї роботи. А пасажир повинен отримувати будь-яку послугу буквально «в два кліки». Тоді рівень комфорту та рівень задоволеності послугою лише зростатиме.

По-друге, сучасна реальність така, що транспортна галузь (як і більшість інших галузей) є розподіленою інфраструктурою різного роду об'єктів: терміналів самообслуговування, табло інформування, ліній придорожного освітлення, шаф автоматики тощо. Всім цим «господарством» необхідно керувати, обслуговувати та стежити, щоб не було збоїв. Для цього потрібна спеціальна система, яка б гнучко додавала в єдиний контур управління об'єкти або прибирала їх з нього, налаштовувала, «задавала» політику та сценарії використання, мала зв'язок із зовнішніми системами. Тільки в такому разі вдасться створити спільний проект, у якому вже не люди, а пристрої спілкуються між собою.

Список використаних джерел

1. Башинська І. О., Філіппов В. Ю. Проблеми та шляхи удосконалення функціонування міського пасажирського транспорту. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 7/1. С. 35–47.
2. Дискіна А. А. Пропозиції щодо впровадження системи смарт-обліку в міському пасажирському транспорті з використанням новітніх інформаційних технологій. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 442–445.
3. Доброва Н. В., Осипова М. М., Нечепуренко М. С. Напрями удосконалення діяльності міського електротранспорту. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 14. С. 58–64.
4. Ільчук В. П., Базиліук А. В., Хоменко І. О. Організаційно-економічні засади реформування міського пасажирського транспорту. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 1. С. 42–49.
5. Мороз О. Закордонний досвід організації транспортного обслуговування населення в містах. *Економічний аналіз*. 2013. Т. 12 (1). С. 222–225.
6. Князев І. С. Автоматизация бизнес-процессов – потенциал для транспортных предприятий. *Инновации транспорта*. 2016. № 4 (26). С. 12–17.

Головіна О. В.

Філія Класичного приватного університету

ВПЛИВ ПОЗДОВЖНЬОГО НАХИЛУ ШВОРНЯ НА АВТОКОЛИВАННЯ КОЛІС АВТОМОБІЛЯ

Імовірність виникнення збуджуваних коливань керованих коліс (автоколиваний) з'являється під час руху автомобіля на певній, частіше великій, швидкості. Даний тип коливань пов'язаний із втратою керованості та стійкості транспортного засобу, чим пояснюється актуальність їхнього дослідження. Аналіз робіт з цієї теми показав, що причинами виникнення автоколиваний керованих коліс автомобіля є наявність гіроскопічного зв'язку та процесів, що відбуваються у плямі контакту пневматичного колеса з опорною поверхнею [1], наявність дисбалансу керованих коліс, наявність поздовжнього нахилу шворня, наявність зазорів у шарнірах і т.п., [2].

Таке різноманіття причин виникнення автоколиваний послужило появі великої кількості теорій та методів до їх вивчення.

Для дослідження впливу поздовжнього нахилу шворня на автоколивання була використана математична модель, що враховує сукупний вплив моментів, що діють на кероване колесо при коченні: моменту, що утворюється від руху середньої лінії шини еластичного колеса по криволінійній траєкторії, моменту від нахилу шворня, моментів від кутів розвалу і сходження, моменту опору прямолінійному руху.

Під час дослідження автоколиваний багатовісного автомобіля була побудована амплітудна характеристика, рис.1, і встановлено, що при відхиленні колеса до максимального кута величина моменту від поздовжнього нахилу шворня становитиме 37% від величини сумарного моменту.

Момент від поздовжнього нахилу шворня спрямований у протилежний бік від усіх діючих моментів на колесо і його частка в сумарному моменті значна, тому можна зробити висновок, що наявність поздовжнього кута нахилу шворня керованих коліс автомобіля призводить до появи моменту, який при дії навіть малої зовнішньої сили, викликає нестійкий стан системи: провідне колесо – рульова трапеція – ведене колесо.

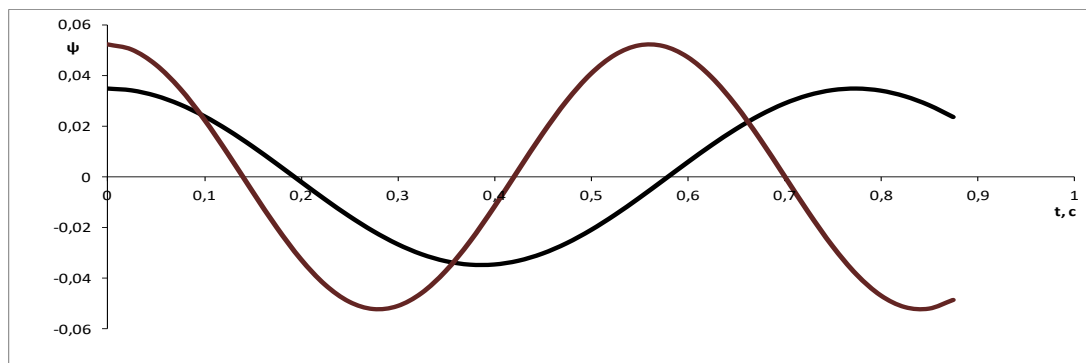

Рис.1

Список використаних джерел

1. Келдыш М. В. Шимми переднего колеса трехколесного шасси. *Труды ЦАГИ*. 1945. № 564. С. 1–34.
2. Редчиц В. В., Головина Е. В., Редчиц С. В Усовершенствование модели автоколебаний управляемых колес автомобиля. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. 2019. Т. 30 (69). Ч. 2. № 3. С. 165–170. DOI: 10.32838/2663–5941/2019.3–2/29.

Кабанова О. О.

Філія Класичного приватного університету

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ТРАНСПОРТНИХ ІННОВАЦІЙ

Транспортні інновації – це впровадження нових знань, удосконалення технологій, спрямованих на вирішення суспільних та екологічних проблем, підвищення продуктивності та зниження виробничих та тимчасових витрат у транспортній системі.

Транспортні інновації спрямовані на внесення змін щодо ефективності керування транспортом, забезпечення більшої безпеки за збереження світової екології.

До напрямів інноваційного транспорту можливо віднести: перехід транспортної системи на більш розвинений технологічний рівень вантажних і пасажирських перевезень, що включає грамотну автоматизацію, інформатизацію та електронізацію всіх відділів транспортної системи у зв'язці «пасажир/вантаж - керування»; перехід від автоматизації окремих процесів до абсолютної автоматизації з метою зменшення витрат ручної праці та витрат тимчасового порядку. (ігнорування цього завдання знижує прибуток і зменшує конкурентоспроможність через низьку трудову продуктивність); підвищення ефективності та зниження собівартості перевезень; створення екологічно чистого транспорту, наділеного потенціалом організовувати надшвидкісний рух. [1; 3]

Розглянемо інновації в авіації, річковому транспорті, залізничному транспорті та автомобільному транспорті.

Різні цілі діяльності, переслідувані цивільною та військовою авіацією, визначає вектор їх розвитку, зокрема у сфері інновацій. Напрями інновації у військовій авіації: розробка нових типів військово-повітряних суден, спрямованих на збільшення швидкості та дальності польоту, з мінімізацією ризику для життя екіпажу, з більш потужним бойовим оснащенням; удосконалення систем управління авіацією для прискореної координації польотів; тестування удосконалених суден у комплексній роботі з новітньою бойовою зброєю. Цілями громадянської авіації є забезпечення безпечного та комфортного перевезення пасажирів та вантажів, передпольотного та післяпольотного обслуговування, та зниження фінансових витрат авіаперевізників, збереження екологічного фону.

Для вирішення цих завдань впроваджуються наступні інновації в транспорті: розробка більш потужних, маневрених та багатофункціональних типів повітряного транспорту, здатних долати тривалі відстані та благополучно виходити з аварійних ситуацій; підвищення ефективності використання палива, застосування новітніх технологій витратних матеріалів; удосконалення функціонального розподілу простору всередині повітряних суден. [1-4]

Річковий транспорт займає важливе місце в транспортній системі країни, завдяки низькій собівартості перевезень і протяжній річковій трасі. Річковий транспорт не витримує конкуренції, насамперед, із залізничним, оскільки виконує ті самі функції перевезень. До експлуатації річкових судів дедалі більше вдаються за відсутності іншого типу транспорту у регіоні чи вдалого річкового сполучення між областями.

До напрямів інновацій на річковому транспорті можливо віднести організацію реновації суден, модернізації та ремонту водних об'єктів флоту на судноремонтних виробництвах; поповнення річкового флоту новими судами, залучення інвестицій у галузь; форсоване виведення з експлуатації застарілих судів, посилення заходів щодо використання в експлуатації таких судів; модернізацію системи управління річкового флоту; проведення перекваліфікації серед співробітників. [1-4]

Залізничний транспорт залишається рентабельним серед інших транспортних систем для перевезення вантажів та пасажирів. Його перевагами є: невисока собівартість, регулярність, прохідність у різних погодних умовах та висока вантажопідйомність. Цілі, які переслідує залізничний транспорт у своїй роботі: забезпечення безперебійної логістики вантажних перевезень, забезпечення безпеки та гідного рівня комфорту пасажирських перевезень – за найменшого показника різного роду витрат.

Головна проблема залізничної галузі – у низькому рівні якості послуг, що надаються, порівняно з високими запитами ринку.

Для вирішення проблем, які виникають у залізничній галузі необхідно запроваджувати наступні напрямки інноваційного розвитку залізниць: оновлення парків поїздного складу, ремонт та модернізація шляхів сполучення; посилення структури колійного господарства, управління, каналів зв'язку та інформації; модернізація технічних об'єктів електропостачання; розвиток технічної бази ремонтних робіт рухомих складів. [1-4].

Застосування інновацій на транспорті щільно пов'язана з такими проблемами як забруднення атмосфери, виникнення великої кількості пробок на шляхах та шумозабруднення. Для вирішення подібних (і подібних від них) ситуацій необхідно пильну увагу приділяти виробництву екологічно чистих автомобілів та впровадженню їх в експлуатацію, розвитку мережі та зниженню витрат на їх випуск; координованому використанню автомобільного транспорту (мінімізації кількості транспортних засобів на дорогах за рахунок оренди одних і тих же автомобілів); розвитку та впровадженню інтелектуальної системи в автомобільному транспорті з повною або частковою автоматизацією процесів управління; введенню в експлуатацію платних шляхів для зменшення дорожніх пробок; модернізації «високого інтелекту» у громадському транспорті для систематизованого управління людськими потоками та своєчасному задоволенні потреб у транспортному засобі «тут і зараз». [1; 2]

Загалом, запровадження транспортних інновацій – дуже важливий процес на будь-якому етапі еволюції держави. Це запорука успішного розвитку транспортної галузі, що відповідає невгамовно зростаючим людським та економічним потребам.

Список використаних джерел

1. Данилків Х. П., Горбова Х. В., Побурко О. Я. Інноваційний розвиток транспортної системи України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Т. 28. № 4. С. 31–35.
2. Карась О. С. Стратегічні напрями формування, розвитку та розширення транспортної інфраструктури України. *Наука та інновації*. 2019. № 15 (6). С. 23–33.
3. Новікова А. М., Мироненко В. П., Заставнюк О. Г., Шум І. В. Сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку транспортних зв'язків України з країнами світу. *Автошляховик України*. 2015. № 1. С. 12–14.
4. Пашенко Ю. Є. Розвиток та розміщення транспортно-дорожнього комплексу України. Київ : Науковий світ, 2003. 467 с.

Коваленко О. О.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
наук. кер. – капітан поліції, старший викладач Шевяков М. О.

ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Дорожньо-транспортний травматизм є однією з найбільш поширених причин смертності і втрати працездатності в усьому світі. Генеральна асамблея Організації Об'єднаних Націй прийняла 2 березня 2010 року резолюцію № 64/255 «Підвищення безпеки дорожнього руху в усьому світі», якою проголошено 2011–2020 роки Десятиліттям дій із безпеки дорожнього руху [1].

Кабінетом Міністрів України 14 червня 2017 року було прийняте Розпорядження № 481-р «Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року», в якому зазначено, що у 2016 році зафіксовано зростання кількості дорожньо-транспортних пригод на 5,1% та травмованих у них осіб на 6,4% порівняно з 2015 роком. За питомими показниками аварійності та наслідків дорожньо-транспортних пригод Україна також є одним із лідерів серед європейських країн [2].

У результаті заходів, передбачених Стратегією, очікувалося зниження рівня смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод щонайменше на 30% до 2020 року, ступеня тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод для учасників дорожнього руху та зменшення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортного травматизму, а також запровадження ефективної системи управління безпекою дорожнього руху.

Однак покращення дорожньої безпеки на тепер не відбулося. Левова частка причин дорожньо-транспортних пригод в Україні пов'язана з нехтуванням водіями та іншими особами встановлених правил дорожнього руху і насамперед пов'язана з моральним та правовим нігілізмом. Тому необхідна якісна профілактична робота по вихованню відповідального ставлення до виконання правил поведінки на дорогах і, як наслідок, до життя та здоров'я, не тільки свого, а й інших осіб. Крім того проблемами є незадовільний стан елементів дороги і дорожньої обстановки, незадовільна організація дорожнього руху хоч і в значно меншій кількості відношенні.

Покращення становища у сфері безпеки дорожнього руху може бути досягнуто тільки завдяки співпраці між усіма стейкхолдерами та включати цілий комплекс заходів інженерно-технічного, інформаційно-просвітницького, правового характеру. Одним із напрямів подолання зазначеної проблеми є своєчасне виявлення, припинення правопорушень цієї категорії та притягнення осіб, які їх вчиняють, до відповідальності.

В Україні контроль за забезпеченням безпеки дорожнього руху здійснюється багатьма органами, однак головне завдання покладається на правоохоронні органи, головну роль серед яких відіграє патрульна поліція, що слідує з вимог Закону України «Про Національну поліцію» та Положення «Про департамент патрульної поліції» [3; 4].

Список використаних джерел

1. Підвищення безпеки дорожнього руху в усьому світі : Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 2 березня 2010 р. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/64/255> (дата звернення: 12.01.2021).
2. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.11.2021).
3. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 04.11.2021).

4. Положення Про департамент патрульної поліції : Наказ МВС України від 6 листопада 2015 р. № 73.
URL: <http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/polozhennyaaproDPP-1.pdf> (дата звернення: 04.11.2021).

Корж І. О.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. — к.т.н., доцент Головіна О. В.

НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ КАР'ЄРНИХ САМОСКИДІВ

Об'єми перевезень гірської породи автомобільними кар'єрними самоскидами постійно збільшується. Така тенденція пов'язана з експлуатаційної властивостями автомобілів: високої маневренністю, проходимістю, динамічністю і мобільністю автомобилей, а також меншими затратами на строительство автомобильных дорог, [1]. Ефективна робота самоскидів в кар'єрі залежить від багатьох факторів: раціонально підбраної структури парку, природно-кліматичних умов, технологічних умов, рівня організації технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, підготовки кадрів, автоматизації процесів, оптимізації маршрутів самоскидів в кар'єрі [2].

Необхідно відзначити, що є фактори, які залежать від рівня організації управління технологічними процесами в кар'єрі і які від цього не залежать, [3].

Проведені дослідження стосуються чинників, на які можливо впливати за рахунок вдосконалення організації технологічних процесів підвищення рівня організації діагностичних, які обслуговують, ремонтних робіт; проведення заходів по зменшенню часу простоїв в змину; своєчасно проведену підготовку і перепідготовку кадрів; удосконалення організації роботи автомобільно-екскаваторного комплексу; оптимізацію маршрутів транспортних засобів в кар'єрі і т.д.

В результаті аналізу виділено пріоритетні напрямки ефективної організації роботи кар'єрних самоскидів:

- збільшення основного часу роботи в змину за рахунок зменшення часу простоїв в змину і зменшення часу перерв;

- зменшення часу на проведення обслуговування і ремонт кар'єрного автомобільного транспорту.

Використання кар'єрних самоскидів потребує величезних вкладень на їх придбання і великих витрат в процесі експлуатації, що свідчить про актуальність вирішення задач щодо підвищення ефективності їх роботи.

В процесі дослідження було встановлено, що ефективність експлуатації кар'єрних автомобільних самоскидів можливо підвищити:

- шляхом дослідження принципів змінення параметрів експлуатаційних показників оцінювання роботи транспорту;

- оптимізацією маршрутів руху технологічного транспорту на основі формування раціональної структури та раціонального використання парку транспортних засобів;

- за допомогою використання самоскидів більшої вантажопідйомності;

- за рахунок вдосконалення організації діагностичних робіт, робіт з технічного обслуговування і ремонту.

З існуючих моделей роботи автомобільних кар'єрних самоскидів та методів визначення витрат палива були обрані способи визначення швидкості руху кар'єрного автотранспорту та переглянуті основні економічні показники ефективності експлуатації [2, 3].

В результаті дослідження були виділені причини, які впливають на експлуатацію автомобільного кар'єрного транспорту, побудована математична модель наведених витрат на транспортування гірської породи кар'єрними самоскидами, що дозволяє враховувати фактор часу, собівартість транспортування, витрати на паливо-мастильні матеріали, витрати на шини, витрати на профілактичне обслуговування та ремонт автомобіля, амортизаційні відрахування, накладні витрати, екологічні складові.

Проведений аналіз показників режимів роботи автомобільних кар'єрних самоскидів свідчить, що на продуктивність і собівартість транспортного процесу більш впливають швидкість руху, облік фактичних витрат палива, час основної роботи транспортного засобу.

Список використаних джерел

1. Головіна О. В. Підвищення ефективності перевезень кар'єрних автосамоскидів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Технічні науки*. 2021. Т. 32 (71). № 1. Ч. 2. С. 69–73.

2. Головіна О. В. Пути повышения эффективности процесса перевозок карьерными самосвалами. *International scientific and practical conference «International scientific innovations in human life»* (20–22 October). Manchester, 2021. P. 167–170.

3. Вуеикова О. Н., Ларин О. Н. Вопросы повышения эффективности работы карьерного автотранспорта. *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2011. № 10. С. 20–25.

Мельниченко Р. О.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. — к.е.н., доцент Меньялова Г. Є.

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В ринкових умовах господарювання будь-яке виробниче підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності. Не виняток і автотранспортне підприємство. Згідно чинного законодавства України «господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємцями [1].

Цінністю підприємництва є те, що ґрунтуючись на приватній власності на засоби виробництва та результати праці, воно дозволяє досягати значних економічних результатів, що в цілому позитивно впливає на економічний розвиток нашої держави.

Підприємницька діяльність автотранспортних підприємств в Україні здійснюється як юридичними особами, так і фізичними (підприємцями). Слід зазначити, що значна кількість послуг, що надається підприємствами автомобільного транспорту підлягає ліцензуванню, а саме перевезення пасажирів (тому числі і міжнародні), міжнародні перевезення вантажів, внутрішні перевезення небезпечних вантажів та небезпечних відходів. Так за даними Міністерства інфраструктури України станом на 01.01.2020 р. кількість суб'єктів господарювання що мали такі ліцензії становила 45757 одиниць.

Здійснюючи свою підприємницьку діяльність, автотранспортне підприємство надає комплекс послуг у сфері організації перевезень пасажирів та вантажів, підготовки таких перевезень, в тому числі й безпосередньо технічну експлуатацію автотранспортних засобів, транспортно-експедиційного супроводу. Технічна експлуатація автомобіля – це технічно правильне використання, а також діагностика, технічне обслуговування, ремонт, зберігання, транспортування та облік. Таким, чином підприємницька діяльність автотранспортного підприємства передбачає провадження широкого кола видів операційної діяльності. Загалом в залежності від спрямованості такої діяльності автотранспортних підприємств їх поділяють на чотири види:

- автоексплуатаційні (перевізники);
- обслуговуючі (транспортно-експедиційні);
- ремонтні;
- змішані.

Сьогодні, незалежно від напрямків та обсягів господарювання для автотранспортних підприємств, як і для будь-яких інших, є питання ефективності їх підприємницької діяльності. В Енциклопедичному словнику ефективність визначається як здатність приносити ефект, справляти дію [2, с. 1568]. Світовий розвиток економічних відносин визначив наступні напрямки ефективності підприємницької діяльності:

- економічна ефективність;
- соціальна ефективність;
- екологічна ефективність.

Економічна ефективність – надто складне і ємне поняття, тому факторами її підвищення в сучасній економічній літературі називають не тільки економічні і технологічні фактори, а і організаційні та соціальні.

Загалом, можемо стверджувати, що ефективність діяльності автотранспортних підприємств є одним з найважливіших наслідків їх підприємницької діяльності щодо формування сприятливого зовнішнього середовища та підвищення їх конкурентоздатності.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2582> (дата звернення: 18.10.2021).
2. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. Москва : Сов. Энциклопедия, 1988. 1600 с.

Мєняйлова Г. Є.

Філія Класичного приватного університету
к.е.н., доцент

Кабанова О. О.

Філія Класичного приватного університету

ВЕКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Сьогодні, «виграють у конкурентній боротьбі ті виробники, економіки та країни, які встигають своєчасно підготуватися до майбутніх змін. Найважливішою частиною такої підготовки має бути знання того, як швидко поставити нові перспективні напрями розвитку науки і технологій на економічні рейки» [1]. Дане положення втілюється в реальних умовах економічної діяльності автотранспортного підприємства шляхом здійснення інноваційної діяльності. Загалом інноваційна діяльність автотранспортного підприємства – це цілісна система науково-технологічних, організаційних, фінансових та комерційних дій та заходів, здійснення яких в кінцевому результаті призводить до інновацій.

У відповідності до положень Закону України «Про інноваційну діяльність» «інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [2].

Специфіка діяльності автотранспортного підприємства передбачає необхідність впровадження інновацій у сферу управління, технологій організації перевезень та надання супутніх послуг, у взаємовідносини із споживачами, як засобу пошуку принципово нових підходів до задоволення їх потреб, що має знаходити своє відображення у формуванні відповідної інноваційної маркетингової стратегії.

Загалом інноваційна діяльність автотранспортних підприємств має забезпечувати вирішення двох взаємопов'язаних завдань:

- підвищення якості автотранспортних послуг;
- загальне зменшення витрат підприємства за рахунок раціоналізації використання всіх видів ресурсів.

Вирішення даного завдання лежить у площині:

- забезпечення своєчасності доставки вантажів та пасажирів;
- забезпечення належного зберігання вантажів на всіх етапах виконання транспортної роботи;
- безпеки та комфорту пасажирів.

Щоб забезпечити реалізацію вищезазначених завдань на автотранспортному підприємстві необхідні інновації в наступних сферах:

- вдосконалення системи управління автотранспортним підприємством, в тому числі і за рахунок впровадження сучасних методів контролю;
- вдосконалення системи безпеки, як при здійсненні перевезень так і надання послуг з ремонту;
- впровадження передових технологій у сфері технічної експлуатації автомобільного транспорту;
- використання паливозберігаючих технологій, інноваційних паливо-мастильних матеріалів;
- впровадження раціональних методів експлуатації шин;
- зменшення навантаження на навколишнє середовище.

Інновації на автотранспортному підприємстві мають забезпечувати ефективність його діяльності, або іншими словами досягнення певних максимальних результатів при визначених обсягах ресурсів.

Список використаних джерел

1. Жданова Л. Л. Промислова революція та індустріалізація: розвиток продуктивних сил та перетворення інститутів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_11_4 (дата звернення: 24.10.2021).
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 24.10.2021).

Мосійченко В. М., Кабанова О. О.

Філія Класичного приватного університету

АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах рівень розвитку транспортної сфери належить до найважливіших факторів конкурентоспроможності національних економік.

В даний час основою функціонування та розвитку ринку транспортних послуг є конкуренція транспортних підприємств та організацій. Через те, що конкуренція в цій сфері дійсно висока, транспортним компаніям доводиться винаходити все нові та нові способи завоювання ринку та створення додаткові конкурентні переваги.

Зацікавленість підприємств у максимізації результатів своєї діяльності посилює необхідність підвищення конкурентоспроможності транспортних підприємств, що потребує вдосконалення роботи всіх служб та підрозділів економічного суб'єкта. Конкурентоспроможність виступає найважливішим чинником забезпечення безпеки об'єкта перевезення та його подальшої ефективної доставки.

Автомобільний транспорт здатний об'єднати всі види транспорту в єдину мережу. Стимулювання розвитку автомобільного транспорту як основної складової транспортної системи є одним з головних пріоритетів зростання економічного потенціалу, оскільки від конкурентоспроможності наданих автотранспортних послуг повною мірою залежить собівартість товарів та послуг, продуктивність праці, конкурентоспроможність інших галузей економіки країни. [2; 4-5]

Основними проблемами, що перешкоджають підвищенню конкурентоспроможності транспортних підприємств є відсутність науково обґрунтованої концепції, що визначає напрямки формування ефективного організаційно-економічного механізму створення сприятливого ринкового середовища на ринку автотранспортних послуг з урахуванням галузевої специфіки; недостатній рівень розробки методів та моделей, що відображають процеси конкуренції на цьому ринку, з метою дослідження та управління цими процесами; недосконалість методів оцінки конкурентоспроможності транспортних засобів логістичних операторів; недосконалість системи управління процесами забезпечення, утримання та нарощування конкурентної переваги у діяльності автотранспортних підприємств; ослаблення виробничо-економічного потенціалу через недосконалість механізму відтворення основних засобів, що обмежує можливості оновлення та модернізації матеріально-технічної бази автотранспортних підприємств, насамперед активної частини основних засобів – рухомого складу [3;5].

При відборі показників, за якими слід оцінювати конкурентоспроможність автотранспортного підприємства, необхідно враховувати такі критерії як здатність відображати суттєві аспекти господарської діяльності та фінансового стану підприємства; наявність інформації про господарську діяльність підприємства, необхідної для розрахунку показників; можливість перетворення показників у порівняльний вигляд. [5]

Механізм оцінки конкурентоспроможності підприємства включає такі показники, як рівень виробничо-збутової та фінансової діяльності підприємства, рівень конкурентоспроможності продукції (робіт, послуг).

Аналіз та оцінка конкурентоспроможності автотранспортного підприємства дозволить виявити його сильні та слабкі сторони перед конкурентами за обраними напрямками діяльності. Це надалі послужить основою прийняття відповідних управлінських рішень та розробки перспективних напрямів розвитку та підтримання своєї конкурентоспроможності або її підвищення. [1; 4-5]

Список використаних джерел

1. Продіус Ю. І. Формування системи забезпечення конкурентоспроможності промисловості : монографія. Одеса : Астропринт, 1999. 472 с.
2. Трещов М. М. Методи оцінювання конкурентоспроможності продукції. *Економічний простір*. 2009 № 23/1. С. 118–126
3. Блонська В. І., Депа Н. Т. Порівняльна характеристика методів оцінки конкурентоспроможності продукції. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів. 2010. Вип. 20/15. С. 115–120.
4. Фастовець О. О. Організація транспортних подорожей і перевезень : навч. посіб. Київ : Музична Україна, 2008. 190 с.
5. Банзекуливаху М. Ж., Шуманович А. В. Анализ и оценка конкурентоспособности автотранспортного предприятия. *Вестник Полоцкого государственного университета*. 2014. № 10. С. 153–156.

Надकिричний В. Р.

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
наук. кер. – к.т.н., доцент Машихіна П. Б.

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

Одним з пріоритетних завдань раціонального використання і охорони водних ресурсів є узгодження інтересів бізнесу і оздоровлення навколишнього середовища, участь підприємств у розробці та реалізації механізму забезпечення та збереження водних ресурсів країни. При цьому збалансоване вирішення соціальних завдань на перспективу і збереження сприятливої якості водного та навколишнього середовища передбачає посилення екологічної складової в діяльності підприємств, а особливо автомобільних комплексів на виробництвах з експлуатації автомобільного транспорту.

Як показує аналіз світового досвіду, одним з важливих інструментів регулювання політики в галузі водного господарства і забезпечення екологічної безпеки є впровадження на підприємствах систем раціонального використання водних ресурсів у замкнутому циклі.

Для очищення стічних вод від миття автомобілів прийнята схема з використанням флотаторів і фільтрів-сепараторів. Зневоднення осаду проводиться на фільтрах-транспортерах.

Концентрації забруднень після очищення задовольняють якості оборотної води, яка подається на мийку автомобілів. Для очищення стічних вод, що містять миючі розчини від поста санобробки фургонів, застосовані ємність-відстійник для затримання жиру і пінний сепаратор для очищення від суспензій, жирів, розчину М - 72.

Стічні води, які повертаються після очищення в технологічний процес, за своїми забруднень задовольняють вимоги технологів.

Промивні стічні води від поста санітарної обробки фургонів очищаються від суспензій і жирів на пінному сепараторі і нейтралізуються сірчаною кислотою в горизонтальних гумованих ємностях.

Після очищення і нейтралізації промивні стічні води відстоюються і скидаються в побутову каналізацію з концентрацією забруднень, що не перевищує норми щодо скидання виробничих стоків в каналізацію населених пунктів.

Побутові стічні води корпусу мийки скидаються в однойменну мережу автогосподарства.

Очисних споруд для стічних вод від поста обробки фургонів, що перевозить харчові продукти, немає.

На автостоянках з перевезення продовольчих товарів, прибирання фургонів проводиться вручну з обполіскуванням водою, без застосування миючих і дезінфікуючих розчинів.

Вперше в проекті приймальний резервуар розміщений на лінії мийки, що зменшило глибину самого резервуара. Одночасно в приймальному резервуарі передбачається гідрозатвор при обслуговуванні машин, що працюють на зрідженому газі.

Прогресивність полягає також в проектуванні двох самостійних, оборотних систем: для мийки автомобілів і для мийки внутрішньої поверхні фургонів.

Створення оборотних систем дозволяє не тільки економити свіжу воду 401 м³ / добу, 122 тис.м³ в рік, а й економити 1500 м³ в рік дефіцитного технологічного розчину.

Коефіцієнт використання води в обороті дорівнює 0,86.

В проекті застосовані схеми по очищенню миючих розчинів і промивних вод від поста санітарної обробки фургонів, що перевозить харчові продукти. У схемах використаний пінний само всмоктувальний сепаратор. Миючий розчин після очищення використовується багаторазово в оборотному циклі

Поліщук Д. В.

к.т.н., доцент

Тарасенко Д. О.

Філія Класичного приватного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ЕКОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ФАКТОРІВ ПІД ЧАС ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Автомобільний транспорт займає важливе місце у єдиній транспортній системі України. Він перевозить понад 80% народногосподарських вантажів, що зумовлено високою маневреністю автомобільного транспорту, можливістю доставки вантажів «від дверей до дверей» без додаткових перевантажень у дорозі, а, отже, високою швидкістю доставки та збереженням вантажів.

Однією з головних негативних рис автомобіля є відпрацьовані гази двигунів внутрішнього згоряння (ДВЗ). Компоненти відпрацьованих газів розрізняються не лише за об'ємними, а й токсичними показниками. Відпрацьовані гази двигунів містять близько 200 компонентів. Період існування триває від кількох хвилин до 4-5 років. Оксид вуглецю (СО) має отруйну дію. При великих дозах чадного газу (понад 1%) настає втрата свідомості та смерть. Для людського організму оксиди азоту ще шкідливіші, ніж чадний газ. При високих концентраціях оксиду азоту (0,004 та 0,008%) виникають астматичні прояви та набряк легень, серцева слабкість та нервові розлади. СО₂ – двоокис вуглецю зменшує шар атмосфери, який захищає землю від ультрафіолетових променів та утворює парниковий ефект. Через неповне згоряння палива в двигуні утворюються вуглеводні С_xН_y, які мають токсичність і канцерогенну дію (бензапірен С₂₀Н₁₂) і стимулюють утворення злужкозливих пухлин. Один автомобіль щорічно поглинає з атмосфери в середньому 4 тони кисню, викидаючи при цьому з відпрацьованими газами приблизно 800 кг чадного газу, 40 кг оксидів азоту та майже 200 кг різних вуглецю. В результаті в Україні від автотранспорту за рік в атмосферу надходить величезна кількість тільки канцерогенних речовин: 27 тис. т бензолу, 17,5 тис. т формальдегіду, 1,5 т бенз(а)пірена та 5 тис. т свинцю. В цілому, загальна кількість шкідливих речовин, що щороку викидаються автомобілями, перевищує цифру в 20 млн. т.

Основні напрямки зниження викидів автомобілів:

- вчасне обслуговування автомобілів;
- низька якість застосовуваного палива;
- наявність свинцевих добавок в бензині;
- нерозвиненість системи управління транспортними потоками.

Найбільш радикальним напрямом вирішення зазначеної проблеми є використання в якості моторного палива природного газу. вже зараз повсюдно доступно споживачам багатьох країн за рахунок постачання природного газу будинків і виробничих об'єктів. При використанні в транспортних засобах, що працюють на природному газі, природний газ дає значно менше шкідливих викидів, ніж бензин або дизельне паливо. Для вантажних автомобілів з карбюраторним двигуном знижується на 69%, з дизельним двигуном під час переведення в газодизельний режим – на 53%, для автобусів з карбюраторним двигуном – на 76%, з дизельним двигуном під час переведення у газодизельний режим – на 44%.

Особливу актуальність проблема забруднення навколишнього середовища представляє у великих містах, тому робляться спроби з переведення міського пасажирського транспорту на альтернативні види палива, зокрема у м. Кременчук, Полтавської області.

Редчиць В. В.

Філія Класичного приватного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛИВАЛЬНОГО РУХУ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Плавність руху транспортного засобу є одним з комплексних показників при оцінюванні його якості в цілому. З практичної точки зору, аналіз і вплив на показники плавності руху автомобіля на стадії прийняття конструкторських рішень має важливо значення. Рух автомобіля у просторі можливо описати математичною моделлю, [1], де транспортний засіб являє собою складну коливальну систему, елементи якої пов'язані між собою інерційними, пружними та дисипативні зв'язками. Просторовий рух даної системи відбувається на пружному пристрої підвіски і шинах. Досліджена математична модель дає можливість враховувати як вертикальну так і горизонтальну складову реакції опорної поверхні, розглядати автомобіль, як асиметричну коливальну систему.

$$m \cdot \ddot{z} + B_z \cdot \dot{z} + F_z \cdot z + R_z(t) + m(x_g - x_f) \cdot \ddot{\psi}(t) + B_z \cdot (x_c - x_f) \cdot \dot{\psi}(t) = 0; \quad (1)$$

$$m \cdot \ddot{x} + B_x \cdot \dot{x} + F_x \cdot x + R_x(t) + m(z_g - z_f) \cdot \ddot{\psi}(t) + B_x \cdot (z_c - z_f) \cdot \dot{\psi}(t) = 0; \quad (2)$$

$$I_y^u \cdot \ddot{\psi} + I_{yoz}^c \cdot \dot{\psi} + H \cdot G \cdot \psi + M_{R_z}(t) + M_{R_x}(t) + m \cdot \ddot{z}(t) \cdot (x_g - x_f) + m \cdot \ddot{x}(t) \cdot (z_g - z_f) + B_z \cdot \dot{z}(t) \cdot (x_c - x_f) + B_x \cdot \dot{x}(t) \cdot (z_c - z_f) = 0, \quad (3)$$

де m – підресорена маса автомобіля, кг;

$z, \dot{z}, \ddot{z}$ – лінійні переміщення, швидкість, і прискорення вздовж осі OZ, м, м·с⁻¹, м·с⁻² відповідно;

$x, \dot{x}, \ddot{x}$ – лінійні переміщення, швидкість, і прискорення вздовж осі OX, м, м·с⁻¹, м·с⁻² відповідно;

$\psi, \dot{\psi}, \ddot{\psi}$ – кутові переміщення, швидкість і прискорення навколо осі OY, рад, рад·с⁻¹, рад·с⁻² відповідно;

B_x, B_z – коефіцієнти дисипації вздовж осі OX і OZ відповідно, кг·с⁻¹;

F_x, F_z – жорсткість в'язей уздовж осі OX і OZ відповідно, кг·с⁻² або Н·м⁻¹;

$R_x(t), R_z(t)$ – зовнішні сили, які діють вздовж осі OX і OZ відповідно, Н;

$M_{R_z}(t), M_{R_x}(t)$ – моменти від дії складових реакції дороги, Н·м;

$m(x_g - x_f) \cdot \ddot{\psi}(t), m(z_g - z_f) \cdot \ddot{\psi}(t), m \cdot \ddot{z}(t) \cdot (x_g - x_f), m \cdot \ddot{x}(t) \cdot (z_g - z_f), B_z \cdot (x_c - x_f) \cdot \dot{\psi}(t), B_z \cdot \dot{z}(t) \cdot (x_c - x_f)$ – внутрішні компенсуючі сили викликані дією зовнішніх сил в асиметричній системі, Н;

I_y^u – момент інерції мас підресореного корпусу відносно осі OY_f системи ЦЖ, кг·м²;

I_{yoz}^c – момент другого порядку коефіцієнтів дисипації відносно площини Y_fOZ_f в робочій системі координат OXYZ, Н·м·с·рад⁻¹;

$H = R - a$ – подовжня метацентрична висота, м;

$R = \frac{I_{yoz}^y}{G}$ – подовжній метацентричний радіус, м;

I_{yoz}^y – момент другого порядку жорсткостей вертикальних пружних зв'язків підвіски відносно площини Y_fOZ_f в робочій системі координат OXYZ (власний момент), Н·м·рад⁻¹;

G – вага підресореного корпусу ТЗ, Н; $a = (z_g - z_f)$ – звищення ЦМ над ЦЖ, м;

x_g, z_g – абсциса і апліката центра мас ТЗ в робочій системі координат OXYZ, м;

x_f, z_f – абсциса і апліката центра жорсткості підвіски ТЗ в робочій системі координат OXYZ, м;

x_c, z_c – абсциса і апліката центра дисипації в робочій системі координат OXYZ, м.

Представлений аналітичний опис дає можливість досліджувати коливальний рух асиметричних систем з урахуванням як нормальної так і дотичних реакцій опорної поверхні при русі автомобіля по періодичними нерівностями, дозволяє оцінювати параметри плавності руху широкого спектра транспортних засобів з різноманітними конструктивними особливостями підвіски.

Список використаних джерел

1. Задеєв Е. П. Физический смысл описания пространственных колебаний асимметричной системы. *Механика та машинобудування*. 2002. № 2.
2. Ганиев Р. Ф., Кононенко В. О. Колебания твердых тел. Москва : Наука, 1976. 432 с.

Рудасьов В. Б., Волошин М. Є., Мошник Д. А.

ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки» ДВНЗ УДХТУ

РЕСУРСО- І ЕНЕРГОСБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

Підвищення технічного рівня виробів машинобудування, що випускаються, є найважливішим економічним завданням, рішення якого значною мірою визначається застосуванням нових прогресивних матеріалів.

Автомобілебудування є найбільш металоємною галуззю машинобудування і витрачає небагато менш третини усього прокату, використовуваного в галузях машинобудівного комплексу. У автомобілебудуванні найнаочніше проявляється динаміка зміни структури споживання матеріалів і зміна їх якості. Зниження ваги (маси) автомобілів (один із способів ресурсозберігання) досягається шляхом заміни вживаних листових сталей типу 08 на сталі підвищеної міцності (СПМ) зі зменшеною товщиною листового прокату. Це дозволяє понизити масу деталей автомобілів (за рахунок зменшення товщини листового прокату) приблизно на 10-15%. При зниженні маси автомобіля необхідно враховувати не лише вимоги по витраті палива, але і вимоги безпеки, захисту довкілля (токсичні викиди, рівень зовнішнього шуму), довговічності (захист від корозії, інтервали техобслуговування), комфорту і інші. Усім цим вимогам відповідають, стали підвищеної міцності що розробляються з різними характеристиками міцності.

Проте штампуємість СПМ в порівнянні з маловуглецевими сталями типу 08 нижче.

В результаті розробки заходів, що дозволяють покращувати штампуємість СПМ, а саме: вибір ефективних технологічних мастильних матеріалів (ТММ) і способів їх нанесення, встановлення необхідних геометричних і силових параметрів при технологічних операціях штампування-втягу, розширюється номенклатура кузовних деталей автомобілів, що виготовляються до теперішнього часу з маловуглецевих сталей.

Холкін О. В.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. – к.т.н., доцент Редчиць В. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ СТІЙКОСТІ АВТОМОБІЛЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ МАНЕВРУ «РИВОК КЕРМА»

Безопасность движения транспортного средства зависит от многих факторов, одним из которых является устойчивость автомобиля. Под устойчивостью понимают способность автомобиля двигаться без опрокидывания и бокового заноса. Большой вклад в исследования устойчивости внесли Д.А. Антонов, В.П. Волков, В.М. Поляков, М.А. Подрыгалов, В.П. Сахаров, и др. Устойчивость автомобиля проверяют при выполнении автомобилем маневра «рывок руля». Проведенные исследования основываются на разработанной математической модели определения параметров устойчивости автотранспортного средства при имитации маневра «рывок руля».

Для достижения указанной цели предложены:

- расчетный способ построения характеристики чувствительности к управлению и поворачиваемости автомобиля, которая представляет собой зависимость угла поворота рулевого колеса от установившегося бокового ускорения;

- способ построения характеристики заброса угловой скорости автомобиля, представляющая собой зависимость заброса угловой скорости автомобиля Δt_{90} от бокового ускорения;

- способ определения характеристики времени 90%-ной реакции автомобиля, представляющей собой зависимость времени 90% -ной реакции Δt_{90} от бокового ускорения.

В математической модели учтено время запаздывания реакции поворота продольной оси автомобиля на поворот рулевого колеса, которое определяется уравнением (1) согласно [1]:

$$t_3 = \frac{a_i + 2V_{Ar} \Delta t}{V_{Ai}}, \quad (1)$$

В соответствии с предложенной математической моделью получены показатели устойчивости и управления углом поворота 6×6 КрАЗ-6322 при выполнении маневра «рывок руля» и построены зависимости заброса угла поворота рулевого колеса и угловой скорости продольной оси автомобиля на поворот рулевого колеса от времени $\delta_H = f(t)$, $\psi = f(t)$.

Список використаних джерел

1. Редчиц В. В., Головина Е. В., Кораблёв А. Ф. Исследование управляемости трехосных автомобилей при маневре «переставка». *Нові технології*. 2011. № 4 (34). С. 80–87.
2. Редчиц В. В., Головина Е. В., Гораш К. И. Динамическая поворачиваемость трехосного автомобиля. *Нові технології*. 2008. Вип. 3 (21). С. 71–79.

Цуркан В. В., Чирва М. В., Хітров С. В., Оберемок Я. Ю.

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
наук. кер. – к.т.н., доцент Гулько О. Ю.; к.т.н., доцент Машихіна П. Б.

ПРОБЛЕМА ОЧИСТКИ ВОДИ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Особлива увага приділяється якості та ефективності роботи різних споруд, які використовуються для очищення промислових і господарсько-побутових стічних вод на залізничному транспорті. Адже залізничний транспорт являється основним перевізником, як пасажирів так і вантажів різного призначення. Тому очистка стічних вод та якість скидних вод являє собою головну задачу для вирішення питань збереження навколишнього середовища.

Проблеми скиду недостатньо очищених стічних вод у водойми, після очищення на станціях аерації, призводить до інтенсивного забруднення водного середовища. Ця проблема особливо гостро стала останнім часом, що зумовлено використанням старого, малоефективного устаткування на станціях аерації. На етапі проектування нових очисних споруд на станціях аерації або при реінжинірингу існуючих виникає важлива проблема оцінки ефективності роботи споруд в нових умовах експлуатації. Ефективним методом вирішення цієї проблеми є використання математичних моделей. Однак слід зазначити, що в даний час до таких моделей пред'являється ряд вимог, а саме: можливість обліку геометричної форми споруди, облік його роботи при різному навантаженні, можливість швидкої модифікації і налаштування математичної моделі на рішення нових завдань в рамках даної проблеми.

Розглядаються комп'ютерні моделі, розроблені для оцінки ефективності роботи горизонтальних, вертикальних відстійників і аеротенків. Розроблені математичні моделі засновані на застосуванні фундаментальних рівнянь механіки суцільного середовища. Для розрахунку поля швидкості в відстійниках і аеротенках використовується: 1) рівняння Нав'є-Стокса; 2) модель потенційної течії; 3) модель вихрових течій ідеальної рідини.

Для чисельного інтегрування застосовуваних рівнянь гідродинаміки використовуються неявні різницеві схеми. В якості моделі турбулентності використовується $k-\epsilon$ модель.

Процес перенесення домішки в спорудах моделюється рівнянням масопереносу. При цьому використовується дві моделі:

1) двовірне рівняння масопереносу, яке використовується при розрахунку процесів поширення забруднення в відстійниках і аеротенках;

2) тривимірне рівняння масопереносу, яке використовується при розрахунку процесів поширення забруднення, кисню, активного мулу в аеротенках.

Для чисельного інтегрування рівнянь масопереносу застосовуються неявні різницеві схеми розщеплення. Особливістю застосовуваних різницевих схем є простота розрахункових залежностей, що дозволяє просту програмну реалізацію чисельних моделей. На основі створених комп'ютерних моделей розроблені спеціалізовані пакети програм для проведення обчислювальних експериментів на персональних комп'ютерах.

В роботі також представляються результати проведених комп'ютерних експериментів. Метою експериментів була оцінка впливу установки додаткових елементів всередині очисних споруд на ефективність їх роботи. Розглядалися такі варіанти: 1) установка додаткових пластин в горизонтальний відстійник; 2) установка додаткових пластин в вертикальний відстійник; 3) установка додаткових пластин в аеротенк; 4) використання плаваючих елементів з активним мулом. Ці елементи дрейфують в аеротенках та забезпечують більше очищення стічних вод.

Отримані результати свідчать про те, що застосування додаткових елементів дозволяє підвищити ефективність очищення стічних вод, це означає, що на виході зі станції аерації стічні води будуть мати менший ступінь забруднення, а значить, техногенне навантаження на водойму буде зменшена.

У доповіді також представлені результати проведених лабораторних експериментів, які підтвердили результати обчислювальних експериментів.

Черних Д. С.

Філія Класичного приватного університету
наук. кер. – к.е.н., доцент Меньйлова Г. Є.

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Автомобільний транспорт відіграє суттєву роль у функціонуванні економіки країни загалом та окремих підприємств. Адже саме автомобільний транспорт здатен в найкоротші терміни із доставкою «точно до дверей» своєчасно, якісно і повному обсязі задовольнити потреби фізичних і юридичних осіб у перевезеннях.

Одночасно, автотранспортні підприємства нашої держави повинні не тільки повноцінно задовольняти потреби споживачів у їх послугах, а й бути ефективними за кінцевим продуктом споживання. Дані взаємодоповнюючі завдання можливо вирішити на основі впровадження більш прогресивних технологій, що може бути реалізовано тільки при наявності відповідних фінансових ресурсів для впровадження нововведень. Джерелами таких ресурсів є власний капітал, прибуток, зовнішні запозичення (кредити) й інвестиції.

На сьогодні в Україні, на жаль, в жодній сфері виробництва не стимулюється на державному рівні інвестиційна діяльність щодо нововведень. Весь тягар витрат на закупівлю нового обладнання, впровадження нових технологій несе підприємство. Крім того, не виконує стимулюючої функції в цьому напрямку й амортизаційна політика держави, яка має яскраво виражений фіскальний характер [1, с. 64].

Для автотранспортних підприємств, основними негативними обмежувальними у залученні інвестицій є хронічна нестача оборотних коштів, високі кредитні ставки за позиками банків (з огляду на рівень рентабельності операційної діяльності та активів таких підприємств), і, особливо проблеми у заставному забезпеченні.

Варто також наголосити, що зі збільшенням питомої ваги кредитів банку в структурі капіталу господарюючого суб'єкта, знижується фінансова рівновага, його кредитоспроможність та платоспроможність. Водночас активи, сформовані за рахунок банківського кредиту, мають норму прибутку, що зменшується на суму виплачених відсотків.

За економічної кризи, що поглиблена наслідками епідемії COVID-19, для більшості автотранспортних підприємств України складно за рахунок власних джерел здійснювати інвестиції в технічне оновлення. Відтак виникає об'єктивна необхідність розвитку лізингового бізнесу, що робить ефективним залучення інвестицій для фінансової підтримки автотранспортних підприємств. Лізинг – це особливий вид інвестиційної діяльності, при якому лізингодавець (лізингова компанія) купує у постачальника обладнання (предмет лізингу). Після цього вона за певну плату, на певних умовах і на певний термін здає його в оренду лізингоодержувачу (клієнту). І все це має на увазі подальший перехід права власності лізингоодержувачу [3].

Не можемо не зазначити, що з 01 лютого 2020 р. в Україні почала діяти Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», що передбачає надання і тому числі інвестиційних кредитів для підтримки та розвитку підприємництва [2]. Проте із загального обсягу виданих кредитів за цією програмою станом на 01.04.2021 р. інвестиційні кредити становлять лише 15%, або 4,8 млрд грн.

Однак хочеться наголосити, що від удосконалення технологічних процесів, підвищення якості перевезень на основі активної інвестиційної діяльності в дані напрямки виграють не тільки автотранспортні підприємства, але й споживачі їх послуг, а відтак і держава.

Список використаних джерел

1. Меньяйлова Г. Є. Проблеми впровадження нової техніки та технологій на переробних підприємствах. *Економіка і регіон*. 2014. № 2 (45). С. 63–67.
2. Портал для підприємців Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: https://sme.gov.ua/support_programs/derzhavna-programa-dostupni-kredyty-5-7-9/ (дата звернення: 19.10.2021).
3. ТЕКОМ-Лізинг. Сайт підприємства. URL: <https://tekom-lease.com.ua> (дата звернення: 19.10.2021).

Шаповал М. В., Чижов О. М.

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
наук. кер. — к.т.н., доцент Гунько О. Ю.; к.т.н., доцент Машихіна П. Б.

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ НА БАЗІ ЧИСЕЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ

У наш час залізничний транспорт займає перше місце за об'ємом вантажних перевезень. Однак в науковому світі лише в останнє десятиліття прийшло розуміння, що поряд з автомобільним і повітряними видами транспорту він є потужним джерелом забруднення навколишнього середовища.

Найбільш інтенсивне забруднення навколишнього середовища відбувається при роботі магістральних та маневрових тепловозів та при транспортуванні сипучих вантажів (вугілля тощо). В процесі роботи тепловозів в атмосферу потрапляють продукти згорання дизельного палива. Розсіювання цих продуктів призводить до забруднення атмосферного повітря і підстильної (земної) поверхні. В наслідок цього виникають дві важливі задачі. Першою задачею — є необхідність прогнозування рівня забруднення довкілля з метою визначення інтенсивності цього забруднення та оцінки маси того чи іншого забруднювача, який потрапив на земну (підстильну) поверхню. Другою задачею — є економічна оцінка збитку, нанесеного навколишньому середовищу. В даний час, в Україні, відсутня науково-обґрунтована методика, яка б дозволяла вирішити перераховані задачі з урахуванням нестаціонарної емісії небезпечних речовин від рухомого джерела.

При транспортуванні вугілля має місце інтенсивне пильове забруднення довкілля. Тому виникає важлива проблема оцінки рівня забруднення довкілля при руху потягу з вугіллям та розробка методів, що дозволяють зменшити винос вугільного пилу з вагонів.

У доповіді представлено чисельні моделі для вирішення перерахованих задач. Для оцінки рівня забруднення довкілля при роботі тепловозів здійснюється чисельне інтегрування тривимірного та двовимірного рівнянь конвективно-дифузійного переносу домішки в атмосферному повітрі. Додатково, використовуються рівняння, що дозволяють розрахувати процес трансформації домішок в атмосферному повітрі (викиди від тепловозу). Побудована чисельна модель дозволяє врахувати:

1. інтенсивність викиду домішок (продуктів згорання) від тепловозу.
2. метеоумови регіону.
3. швидкість руху тепловоза та маршрут руху.

Також розроблена чисельна модель для оцінювання рівня забруднення повітря при емісії вугільного пилу з вагону. Моделюючи рівняння - це двовимірне рівняння конвективно-дифузійного переносу домішки в атмосфері та рівняння Лапласу для потенціала швидкості. На базі рівняння для потенціала швидкості розраховується поле швидкості повітряного потоку біля вагону.

Для чисельного інтегрування моделюючих рівнянь використовуються кінцево-різницеві схеми. Здійснена програмна реалізація побудованих чисельних моделей.

На базі розроблених чисельних моделей можна вирішувати такі задачі:

1. Прогнозування рівня забруднення атмосферного повітря від рухомого потягу з вугіллям.
2. Прогнозування рівня забруднення атмосферного повітря при роботі тепловозів.
3. Визначення рівня забруднення підстильної (земної) поверхні в транспортному коридорі та на прилеглий до колії території.
4. Експерт оцінювання збитків при емісії домішок від тепловозів та вугільного пилу з вагонів.

За допомогою розроблених чисельних моделей здійснені розрахунки по прогнозуванню розмірів зон забруднення атмосфери при роботі маневрових тепловозів на залізничній станції «Дніпро- Центральний». У роботі приведено результати прогнозу та результати верифікації побудованих чисельних моделей.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

<i>Акшоплакова Г. Р.</i> СОВРЕМЕННАЯ НАКОПИТЕЛЬНАЯ ПЕНСИОННАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	3
<i>Алехно І. Д.</i> ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	4
<i>Алієв С. М.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА МАЛОГО БІЗНЕСУ	4
<i>Андрейчик Р. В.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	5
<i>Борщ І. В.</i> ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕФЕКТИВНОГО ІНВЕСТУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	6
<i>Войтенко А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ	6
<i>Войтко Б. Р.</i> НАСЛІДКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ ДЛЯ ЕКОНОМІК ПРИБАЛТІЙСЬКИХ КРАЇН – ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	7
<i>Гаєрилов Я. Г.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	8
<i>Гоцало О. О.</i> УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК ПОКАЗНИК РОСТУ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»	8
<i>Довгополий Д. О., Попова В. Д.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	9
<i>Дроб'язко В. В.</i> УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ	10
<i>Дроздов М. П.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ	10
<i>Євсюкова Л. В.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ»	11
<i>Жерехов К. В.</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ	12
<i>Заїць Д. В.</i> ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	12
<i>Зеркаль А. В.</i> СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ БАНКУ ЧЕРЕЗ ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ	13
<i>Золотий Б. С.</i> УПРАВЛІННЯ ТА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УМОВАХ COVID-19 НА ПРИКЛАДІ МАРКЕТПЛЕЙСІВ	14
<i>Іщенко І. Р., Нестеренко Н. В.</i> УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ	16
<i>Казакова О. В.</i> АНТИКРИЗОВІ МАРКЕТИНГОВІ ЗАХОДИ В УПРАВЛІННІ ТУРИСТИЧНОЮ АГЕНЦІЄЮ В УМОВАХ COVID-19	16
<i>Кашуба О. В.</i> ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОНЯТТЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	17
<i>Кисина З.</i> АНАЛІЗ УЩЕРБА ДОХОДНОЇ ЧАСТИ БЮДЖЕТА ОТ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	18
<i>Коваль Є. Є.</i> ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	19
<i>Козачук О. В.</i> ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	20
<i>Колесникова О. А.</i> МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ФОКУС НА ІНФЛЯЦІЮ	21

<i>Колосовська К. Д.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КИЇВСТАР»)	22
<i>Конарбаева А. Е.</i> ИПОТЕЧНОЕ КРЕДИТОРВАНІЕ В КАЗАХСТАНЕ	22
<i>Корнієнко К. П.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	23
<i>Король Є. Я.</i> ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СИСТЕМІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ	24
<i>Корякина Л. В.</i> МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМ КАПИТАЛОМ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	24
<i>Курганська М. Г.</i> АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	25
<i>Кучинський О. В.</i> МАЛОЦІННІ І ШВИДКОЗНОШУВАНІ ПРЕДМЕТИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ	26
<i>Лепетухина О. Е.</i> СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ НАЛОГОВ С ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ	27
<i>Мілевська О. О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	27
<i>Михайленко М. А.</i> ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	28
<i>Мусина А. К., Бирюков В. В.</i> СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ	29
<i>Неминуций Д. О.</i> РИЗИК ЯК СКЛАДОВА КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ	30
<i>Обнявко М. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕКАЗУ КОШТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ	30
<i>Овечко А. О.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ЗАБОРГОВАНOSTІ	31
<i>Пойманова В. Р., Стежко Н. В.</i> СУТНІСТЬ І ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	32
<i>Приходько Т. С.</i> ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПІДПРИЄМСТВА	33
<i>Пшенична М. В.</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД	33
<i>Рудницький К. Г., Попова В. Д.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА	34
<i>Русінова А. С.</i> ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА	35
<i>Самойлов С. В.</i> АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ПРАДО»	35
<i>Серебряніков О. Є.</i> РОЗРОБКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ ПРИЙНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНИХ РІШЕНЬ В ІТ-ТЕХНОЛОГІЯХ	36
<i>Сімаченко Д. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ОСББ	36
<i>Снітко В. В., Попова В. Д.</i> ЩОДО КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ-ТОВАРОВИРОБНИКІВ	37
<i>Таубе С. К.</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СИСТЕМЫ ПОДОХОДНОГО НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ	38
<i>Усембаева Ж. Қ.</i> ФИСКАЛЬНОЕ И РЕГУЛИРУЮЩЕЕ ЗНАЧЕНИЕ НАЛОГОВ В ГОСУДАРСТВЕ	39
<i>Хмарський М. В.</i> АНАЛІЗ СХИЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДО БАНКРУТСТВА	39
<i>Чеховська Д.</i> АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ З ПОЗИЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ	40
<i>Чипколенко Г. М.</i> ФУНКЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО ФОНДА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	40

<i>Чхондзе Ш.</i> ИССЛЕДОВАНИЕ РЫНКА БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ ГРУЗИИ	41
<i>Chorna Y.</i> PLANNING THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF RURAL SOCIETY	42
<i>Pryshliak N., Shevchuk O.</i> ENSURING ENERGY AUTONOMY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES THROUGH THE USE OF BIOGAS FROM WASTE	43
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПОДАТКОВОЇ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	
<i>Барбуца А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМИ 2-М «ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ»	44
<i>Демко Р. Р.</i> РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	44
<i>Курганська М. Г.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ПДВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	45
<i>Нагорний І. С.</i> РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	46
<i>Найдьорова М. І.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНИМИ ФІСКАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ	46
<i>Шавурська О. В.</i> ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПОКАЗНИКИ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	47
<i>Шестоपालько О. О.</i> МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ	48
УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	
<i>Бабіч В. О.</i> АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	50
<i>Балковий Ю. М.</i> ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	50
<i>Біла М. Ю.</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	51
<i>Бут К. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В МЕНЕДЖМЕНТІ	52
<i>Буцанова К. Г.</i> ПОНЯТТЯ ПРО ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ	53
<i>Воропаєв О. С.</i> ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	53
<i>Гафтонюк М. М.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	54
<i>Голий Ю. В.</i> ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕРСОНАЛУ	55
<i>Гостищева І. М.</i> РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ	55
<i>Детушева О. А.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	56
<i>Кіяшко Л. Д.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	57
<i>Манченко Т. А.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	57
<i>Маслов В. О.</i> РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	58
<i>Медвідь Т. О.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В УПРАВЛІННІ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	59
<i>Микичур В. І.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	60
<i>Мілевський В. Я.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	61
<i>М'якота С. А.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПОСЛУГ ГОТЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ	61

<i>Осетрова Т. В.</i> ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	62
<i>Пальчик В.</i> ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА	63
<i>Подудало А. С.</i> СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	63
<i>Поляк А. М.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.....	64
<i>Решетило Є. В.</i> ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	65
<i>Розумна Т. О.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	66
<i>Тейшану Т. І.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ.....	67
<i>Федорова К. О.</i> ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	68
<i>Хоменко Д. М.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	68
<i>Чередниченко А. А.</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ	69
ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Андріяшин В. С.</i> СУТНІСТЬ ТА СКЛАД СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	71
<i>Балабуха К. Є.</i> МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ, ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН.....	72
<i>Богущ М. В.</i> МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	72
<i>Бромірський Б. О.</i> ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КОМПАНІЙ У ВПРОВАДЖЕННІ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	73
<i>Вільчак О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ ТА ФАКТОРИ, ЩО НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ.....	74
<i>Гайдукова Н. В.</i> ІНВЕСТИЦІЇ У ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	74
<i>Гальцова О. Л., Головніна О. Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	75
<i>Гасан В. Д.</i> НЕФІНАСОВА ЗВІТНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	76
<i>Гойда К. Ю.</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	78
<i>Головін М. І.</i> РІЗНОВИД ІНСТРУМЕНТІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ	78
<i>Горбачов О. Д., Костенко М. П.</i> МАРКЕТИНГОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	79
<i>Григор'єв А. В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	80
<i>Гриняк Д. Г.</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АГРОБІЗНЕСУ	80
<i>Довгаль В. О.</i> ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	81
<i>Завадська О. А.</i> МЕХАНІЗМ ТА ЧИННИКИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА...	82
<i>Зеркаль А. В.</i> РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ НЕТРАДИЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ ТА ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ.....	83

<i>Каменщик Є. О.</i> МОТИВАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	84
<i>Клушевський С. С.</i> МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	84
<i>Костенко О. К.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ СЕРВІСНОГО ТИПУ	85
<i>Краснянський А. В.</i> УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ЗНАЧИМІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	86
<i>Курішко К. А.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	87
<i>Литвинов Р. А.</i> СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ АГРОХОЛДИНГІВ.....	88
<i>Марущенко В. І.</i> РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАСАДАХ ПРОЄКТНОГО ПІДХОДУ	89
<i>Мельник О. В.</i> РЕКЛАМА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	90
<i>Неронова Л. О.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ.....	90
<i>Овсієнко А. В.</i> ЗНАЧИМІСТЬ І СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ	91
<i>Пенчук В. О.</i> НАПРЯМКИ ВІРТУАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ	92
<i>Петрунін Б. О.</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗРОБКИ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ.....	93
<i>Пірковець Т. О.</i> ЗНАЧЕННЯ РЕКЛАМИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	93
<i>Попов А. Д.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	94
<i>Рахимов Р. М.</i> СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ.....	95
<i>Ревуцький Д. К.</i> ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ІТ	95
<i>Розумейко А. А.</i> ІНВЕСТИЦІЇ У ФОРМУВАННЯ HR-БРЕНДУ РОБОТОДАВЦЯ.....	96
<i>Рубан П. Д.</i> ЗБУТОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ЙОГО МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	97
<i>Рудевич В. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ З ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ	97
<i>Трещов М. М., Бударева І. В.</i> КОНКУРЕНТЦІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ	98
<i>Филимоненко Н. О.</i> СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ	99
<i>Христинченко Г. В.</i> ФОРМУВАННЯ ВОРОНКИ ПРОДАЖІВ В ІНСТАГРАМ: ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ	99
<i>Чуб А. В.</i> ОЦІНКА ВКЛАДУ ДОПОМІЖНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТОК АПК УКРАЇНИ	100
<i>Budiakova O.</i> SMART TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL AND WORLD ECONOMY.....	101
<i>Massum E. E.</i> ECONOMIC PROBLEMS OF TOURISM INDUSTRY DEVELOPMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC	102

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВИЗНАВЧИХ ПРОБЛЕМ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

<i>Антонова Д. О.</i> ПРОГАЛИНИ У ПРАВІ	103

<i>Бичкова Д. Ю.</i> КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	103
<i>Гороховський В. А.</i> ЛІГА НАЦІЙ, ЇЇ ПЕРЕМОГИ ТА НЕВДАЧІ.....	104
<i>Гурська О. М.</i> ПОСТІЙНИЙ НЕЙТРАЛІТЕТ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	105
<i>Дзюба М. В.</i> ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ	105
<i>Євтушенко А. А.</i> ЮРИДИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ЛІГИ НАЦІЙ.....	106
<i>Зворигіна О. Є.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН В ГАЛУЗІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В США	107
<i>Іващенко Є. М.</i> ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЖІНОК В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ПИТАННЯ	107
<i>Іщенко А. Р.</i> ПРАВОВА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА	108
<i>Кринін М. В.</i> НАПРЯМИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДОГОВІРНОГО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....	109
<i>Куріпка К. С.</i> СПІВРОБІТНИЦТВО МВФ З УКРАЇНОЮ	110
<i>Лютій С. В.</i> ВИМОГА НЕУПЕРЕДЖЕНОСТІ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ТЛУМАЧЕННЯ ЗАКОНУ	110
<i>Мелешко Б. О.</i> ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ДЕРЖАВИ	111
<i>Обрамич А.</i> МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УКРАЇНА: ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ.....	112
<i>Пейчев А. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ГАРАНТУВАННЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я У КОНСТИТУЦІЯХ ДЕРЖАВ СВІТУ.....	112
<i>Рукіна Д. О.</i> ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОХОРОНИ І ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	113
<i>Сапа А. І.</i> ПРАВОВА ПОВЕДІНКА.....	114
<i>Січевська Г. Ю.</i> ПРАВО І РЕЛІГІЯ	114
<i>Скрипник М. О.</i> МІСЦЕ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ У СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА	115
<i>Шикун О. Ф.</i> МІЖНАРОДНИЙ СУД ООН	116
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ	
<i>Аксьонов Є. М.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ ТАКИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК ЗГВАЛТУВАННЯ, СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО І ПРИМУШУВАННЯ ДО ВСТУПУ В СТАТЕВИЙ ЗВ'ЯЗОК	117
<i>Антипова А. К.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА	118
<i>Балан С. А.</i> ПРАВО ДИТИНИ БУТИ ПОІНФОРМОВАНОЮ ЯК СКЛАДОВА ПРАВОСУДДЯ, ДРУЖНЬОГО ДО ДІТЕЙ	118
<i>Біленька К. С.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФАЛЬШИВОМОНЕТНИЦТВА	119
<i>Большакова Д. О.</i> ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВИ УГОДИ ПРО ПРИМИРЕННЯ ТА ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ ЗА КК УКРАЇНИ ТА ПРОЕКТОМ КК УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	120
<i>Бондаренко А. О.</i> АНАЛІЗ СТАНУ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	121
<i>Волошина Ю. В.</i> УМИСНЕ ВБИВСТВО: МОТИВ, МЕТА, НАСЛІДКИ В РОЗРІЗІ СТАТТІ 115 КК УКРАЇНИ.....	121
<i>Дехтярьов К. В.</i> ВІДБІР ПРИСЯЖНИХ У СУДІ.....	122

<i>Збутевич Д. В.</i> ГОТУВАННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	122
<i>Колб О. Г., Пирожик О. В.</i> ПРО ЗМІСТ ТЕРМІНУ «ВІЙСЬКОВА АГРЕСІЯ» ТА ДЕЯКІ ЗАХОДИ ЩОДО ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ	123
<i>Косолап А.</i> ОЦІНКА РИЗИКІВ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	124
<i>Костовят І.</i> НОРМАТИНО-ПРАВОВЕ ГАРАНТУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ.....	125
<i>Круковська А. М.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	126
<i>Напівайко І. І.</i> БАНДИТИЗМ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ	126
<i>Ніконенко В. Є.</i> ВСТУПНА ПРОМОВА НА СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	127
<i>Пойманова В. Р.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	127
<i>Рудницька К. Г.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ҐЕНДЕРНОГО ПИТАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ	128
<i>Сергійчук К. М.</i> УКРБЮРО ІНТЕРПОЛ ЯК МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	129
<i>Сущенко Д. М.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ З ОГЛЯДУ НА ПРАКТИКУ ЗАКОНОДАВСТВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	130
<i>Федорова Н. М.</i> ДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИМИ ПРАВА НА СІМ'Ю	131
<i>Хижняк Д. Г.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 436-1 КК УКРАЇНИ	131
<i>Шурганов М. С.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ В УКРАЇНІ	132
<i>Щербина С. С.</i> ПРОКУРОР МАЙБУТНЬОГО	133
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ І ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	
<i>Беспалько О. Г.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	134
<i>Гулей В. Д.</i> НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	134
<i>Іванова М. А.</i> ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	135
<i>Косяченко К. Е.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	135
<i>Майстро В. Г.</i> ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ НАРОДЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОСЛУГИ «ЄМАЛЯТКО»	137
<i>Моїсеєнко Д. М.</i> ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	137
<i>Мякота К. А.</i> ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ НА ШЛЯХУ ДО ВАЛЮТНОЇ ЛІБЕРЛАЛІЗАЦІЇ	138
<i>Нікітіна Ю. О.</i> ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ	139
<i>Овчаренко В. В.</i> ДОСТАТНІСТЬ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	140
<i>Остапенко М. І.</i> ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ	141
<i>Постольський Р. Л.</i> НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ДОГОВОРУ	142
<i>Примаков К. Ю., Жданюк К. Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНІ	142

<i>Примаков К. Ю., Нікітенко В. В.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДОДЕРЖАННЯ ЗАКОННОСТІ ПРИ НАКЛАДЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЫГНЕНЬ.....	143
<i>Танцюра О.</i> РЕФОРМА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ОЦІНКА ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ГРОМАДСЬКІСТЮ: НЕГАТИВНА ЕВОЛЮЦІЯ	144
<i>Ужва С. Ю.</i> ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ПРОФЕСІЙНІЙ КАР'ЄРІ.....	145
<i>Фаражалла М. А.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ	145
<i>Філь В. А.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАВОПРИПІНЯЮЧИХ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ У ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНОМУ ПРАВІ	146
<i>Циглер Т. О.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	147
<i>Чепік-Трегубенко О. С., Староконь Ю. М.</i> ПРАВОВИЙ СТАТУС КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЯК ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	147
<i>Шкіль А. С.</i> ГАРАНТІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ В УКРАЇНІ.....	148

МЕХАНІЗМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ І ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ ТА СВІТІ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

<i>Антоненко А. О.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ	149
<i>Вьюнікова В. Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ.....	149
<i>Гамбург І. А.</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	150
<i>Зиза А. С., Риженко О. М.</i> ПРОЦЕС БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	151
<i>Зозуля А. П.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ	151
<i>Костовят І.</i> ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ЗАСОБІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТАКТИКИ	152
<i>Кошкіна А. П.</i> БЕЗРОБІТТЯ НА УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, ФОРМИ І СТРУКТУРА	152
<i>Кравченко Б. С.</i> СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	153
<i>Кулагіна В. О.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	154
<i>Мельник М. О.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	155
<i>Німчук Ю. А.</i> УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ.....	155
<i>Спільник М. С.</i> СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ	156
<i>Спільник С. І.</i> МОТИВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	157
<i>Токарчук Д. М., Томашук К. О.</i> ПОНЯТТЯ І ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ПРАЦІВНИКІВ.....	157
<i>Топузова В. О.</i> СУТНІСТЬ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	158
<i>Фурман І. В., Джога О. В.</i> СУТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ В ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ	159
<i>Фурман І. В., Домбровська Ж. Ф.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК	159
<i>Фурман І. В., Старинець В. А.</i> ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ.....	160

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

<i>Віхтюк А. В.</i> ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ІНТЕГРОВАНОМУ УПРАВЛІННІ КОРДОНАМИ	162
<i>Діхтяр В. О.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	162
<i>Івко Д. В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УПРАВЛІННІ	163
<i>Колісник С. О.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	163
<i>Каїль О. О., Куреда Н. М.</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПЛАНІВ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	164
<i>Міжурко І. В.</i> ЗООЛОГІЗМИ В ЛЕКСИЧНИХ СИСТЕМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	165
<i>Панова Я. Г.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТИМУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	165
<i>Педак І. С.</i> ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗІ ІНЖЕНЕРНОЇ МЕЛІОРАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ	166
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ	
<i>Бречко Н. А.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ СУЧАСНИХ БАЗ ДАНИХ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	168
<i>Дулапчі А. Ф.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В КЛІЄНТ-СЕРВЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	168
<i>Іванова В. К.</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	169
<i>Кіш В. В.</i> РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	170
<i>Латишева О. В.</i> ІНСТРУМЕНТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ «ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА»	170
<i>Панченко І. О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ АРХІВНИХ УСТАНОВ	171
<i>Чернобаєва В. А.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІМІТАЦІЙНОМУ МОДЕЛЮВАННІ	172
<i>Shevyakova A. L.</i> INDUSTRY 4.0 AND EDUCATION: BUILDING COMPETENCIES	173

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ГУМАНІТАРНОМУ, ДУХОВНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ ВИМІРАХ

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛЬ ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ У ЇХ ВИРІШЕННІ

<i>Арана Санчез А. А.</i> ПЕРЕДАЧА ЄВАНГЕЛЬСЬКОЇ ВІРИ НАСТУПНОМУ ПОКОЛІННЮ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ БОРЬБИ ПРОТИ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО РОЗКЛАДАННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.	175
<i>Боатрі С. К.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ МОЛИТОВНОГО СЛУЖІННЯ У СУЧАСНИХ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ЦЕРКВАХ В УКРАЇНІ	176
<i>Головань А. Л.</i> ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТОВАНOSTІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗВО В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ.....	176
<i>Дейнега І. М.</i> СУЧАСНА ПРОТЕСТАНТСЬКА ЦЕРКВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ, ТА ВІЙНИ НА ДОНБАСІ.....	177
<i>Пилипенко С. П.</i> СПРИЙНЯТТЯ ФЕМІНІЗМУ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПРОСТОРІ	178

<i>Тимошук П. О.</i> ЩОДО РОЛІ МОЛОДІЖНОГО СЛУЖІННЯ В СУЧАСНІЙ ХРИСТИЯНСЬКІЙ ОБЩИНІ	179
<i>Фурса А. М.</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ ОСНОВНИХ БОГОСЛОВСЬКИХ ДОКТРИН ХАРИЗМАТИЧНОЇ ТА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКОВ В УКРАЇНІ У ХХІ СТОРІЧЧІ	180
ПЕРСПЕКТИВНІ КОНЦЕПТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	
<i>Байрамов Р. С.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ	182
<i>Балаца Т. Н.</i> ІННОВАЦІЙНІ ІДЕЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ПРИ УМОВАХ САМОВРЯДУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	182
<i>Берулава Ц. Е.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОДЕЛЕЙ СУЧАСНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	183
<i>Волкова Ю. І.</i> ВПЛИВ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РОЗВИТОК ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	183
<i>Георгієва Д. В.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В СВІТ НАУКИ	184
<i>Горбаненко К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕТАЛУРГІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	185
<i>Древинська С. В.</i> НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	185
<i>Дяченко М. Д.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	186
<i>Дяченко О. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ МЕТАЛУРГІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	187
<i>Зеленова В. Ю.</i> СТАН ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081»ПРАВО»	187
<i>Корінь В. Р.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ГОТОВНОСТІ ДО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	188
<i>Кремена О. А.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: СТРУКТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МЕТОДИ	189
<i>Кривко В. М.</i> ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В США	189
<i>Левченко Д. Р.</i> НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ	190
<i>Мелешко А. В.</i> МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	190
<i>Мигденко Т. С.</i> E-LEARNING В СИСТЕМІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	191
<i>Московченко В. С.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ЗДО № 290 «ЗАЙЧАТКА» ЗМР	192
<i>Мунько А. Ю., Ільченко О. О.</i> СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	193
<i>Орловська Ю. С.</i> ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	194
<i>Основа А. О.</i> ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ	194
<i>Парфьонова О. С.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ	195
<i>Пастущин Т. Я.</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ	196

<i>Полєжаєв Ю. Г.</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТУРИСТІВ У КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	196
<i>Рідченко А. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИЗАЙНЕРІВ : СУТНІСТЬ І СПЕЦИФІКА.....	197
<i>Романова Т. А.</i> ІГРОВІ МЕТОДИ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ	197
<i>Романчук І. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ	198
<i>Самойлова О. Ю.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ДИЗАЙНУ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	199
<i>Скоморохова Г. О.</i> ФОРМУВАННЯ СКЛАДНИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ	200
<i>Сухой Є. В.</i> ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	200
<i>Сущенко Р. А.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ».....	201
<i>Таран Л. В.</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ.....	202
<i>Ткачук О. В.</i> ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	202
<i>Толмачова В. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	203
<i>Фартушна А. В.</i> ДО ПИТАННЯ АВТОНОМІЗАЦІЇ ЗВО	203
<i>Чернієнко О. М.</i> ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	204
<i>Шестопад О. О.</i> АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	205
<i>Шумейко Г. О.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТАТЕВО-РОЛЬОВОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	206
СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ	
<i>Віхорт Ю. В.</i> РОЗРОБКА БРЕНДБУКУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЙОГО СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ.....	207
<i>Давидова В. В.</i> РОЗРОБКА ДИЗАЙН ПРОЕКТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ ВИТИНАНОК «ВЕЛИКДЕНЬ – СВЯТО СВЯТ».....	207
<i>Непомящий В. І.</i> ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯДУ НА ДИЗАЙН	208
<i>Нужна О. О.</i> КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	209
<i>Пігалєв Д.</i> СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ	209
<i>Сідільова О. О.</i> ФІРМОВИЙ СТИЛЬ РЕСТОРАНУ МОРЕПРОДУКТІВ «ПАН КРАБС»	210
<i>Тоцька Я.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ФІРМОВОГО СТИЛЮ ПРИ РОЗРОБЦІ ПРОЄКТІВ	211
<i>Хадсон М.</i> СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ ФІРМОВОГО СТИЛЮ КОМПАНІЇ.....	211

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

<i>Адаменко К. В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	213

<i>Бак Б. В.</i> СТИЛІСТИЧНА ІНВЕРСІЯ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ ТА ЕКСПРЕСИВНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	213
<i>Бойко В. В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В УКРАЇНІ	214
<i>Боровець Д. Д.</i> ПРИКМЕТНИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ	215
<i>Вус В. В.</i> СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	215
<i>Гарцунова М. М.</i> ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ NETSPEAK ЯК СУЧАСНОГО ІНСТРУМЕНТУ КОМУНІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТ СЕРЕДОВИЩІ	216
<i>Григорчук А. П.</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРНІТОНІМІВ У АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ	217
<i>Дерстуганова Н. В.</i> РЕЛІГІЙНИЙ ДИСКУРС: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	217
<i>Деліні М. М.</i> КЕРУВАННЯ НІМЕЦЬКИХ ДІЄСЛІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	218
<i>Дмитренко Г. І.</i> ПЕРЕКЛАД КІНОТЕКСТУ	219
<i>Доренський О. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНО ЗНИЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ В РОМАНІ С. ЖАДАНА «ВОРОШИЛОВГРАД» АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	219
<i>Дятлова Ю. В.</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ	220
<i>Жагорова Ю. І.</i> ЕКОНОМІЧНІ ТА МАС-МЕДІЙНІ РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ	221
<i>Зотов І. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ДІЄСЛІВ МОВЛЕННЯ	221
<i>Коваленко О. О.</i> СУЧАСНА КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ	222
<i>Комар О. С.</i> ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ.....	223
<i>Коржова А. В.</i> МІЖГАЛУЗЕВА ОМОНІМІЯ ТЕРМІНІВ ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ.....	224
<i>Косюк В. Р.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВАРІАТИВНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	224
<i>Кривобок Н. С.</i> ПОДІБНОСТІ ТА ВІДМІННОСТІ МОВНИХ КАРТИН СВІТУ ДВОХ КУЛЬТУР ВИРАЖЕНІ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ.....	225
<i>Мабрукі А.</i> TRADITIONS OF GASTRONOMIC HOSPITALITY OF UKRAINIANS AND MOROCCANS.....	226
<i>Марискевич М. Р.</i> КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛІЙСЬКОГО ТЕКСТУ-ІНТЕРВ'Ю	226
<i>Нарикова А. О.</i> ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ У ХХІ СТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	227
<i>Ніколайчук Ю.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	228
<i>Оленіч Н. С.</i> ЦИФРОВА СИМВОЛІКА У СЕМАНТИЧНОМУ СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	232
<i>Онищук М. Л.</i> КАЛАМБУР ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ.....	232
<i>Патяк А. Ю.</i> СТРАТЕГІЯ ДОМЕСТИКАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ Г.Д.РОБЕТСА «ШАНТАРАМ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	233
<i>Патяк О. С.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІАТЕКСТАХ.....	234

<i>Плетньова О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ПЕРЕКЛАДУ КОНЦЕПТУ	234
<i>Пожарова Г. О.</i> СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРИСТОЧНОГО ЕФЕКТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ	235
<i>Пономаренко В. Л.</i> ЗМІНА НАУКОВИХ ПАРАДИГМ У ЛІНГВІСТИЦІ ТА ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОГО НАПРЯМУ В МОВОЗНАВСТВІ	235
<i>Радченко Д. О., Жадан В. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСТАНЦІЙНО УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	236
<i>Римар В. О.</i> ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА У ХХІ СТ.: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	237
<i>Савчук В. С.</i> ПЕРЕДАЧА РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНИМИ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	238
<i>Сахарук А. В.</i> СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ АНТРОПОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ (на матеріалі англійської мови)	239
<i>Січний Г. В.</i> ВПЛИВ СТРУКТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНОМОВНИХ МЕТАЛУРГІЙНИХ ТЕРМІНІВ НА ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	239
<i>Тарасенко А. М.</i> ЛЕКСИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ОЦІНКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ	240
<i>Цимиренко Д. Д.</i> ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА В СУЧАСНІЙ ЛЕКСИКОГРАФІЇ	241
<i>Чех Ю. С.</i> СЛОВЕСНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ (НА ПРИКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)	241
<i>Яроцька Є. С.</i> ХУДОЖНЯ МЕТАФОРА У РОМАНІ ДОННИ ТАРТТ «ЩИГОЛЬ»	242
<i>Berest P.</i> IMPLEMENTATION OF THE SUCCESS CONCEPT IN ENGLISH PHRASEOLOGY	243
<i>Goncharenko S. A.</i> ELECTRONIC PRESENTATION MATERIALS IN THE INTERPRETATION OF LEARNING RESULTS IN PHILOLOGICAL DISCIPLINES	244
ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ.: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
<i>Жураченко О. П.</i> ГОТИКА У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ РЕФЛЕКСІЙ	245
<i>Новгородський М. О.</i> ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ ХХІ СТ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	245
<i>Перебийніс В. П.</i> СПЕЦИФІКА ТРАНСФОРМАЦІЇ ШЕКСПІРІВСЬКОЇ «БУРІ» В ОДНОЙМЕННОМУ ФІЛЬМІ АМЕРИКАНСЬКОГО КІНОРЕЖИСЕРА, СЦЕНАРИСТА ТА АКТОРА ПОЛА МАЗУРСЬКОГО	246
<i>Сава В. А.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ МИСТЕЦТВ У КОНТЕКСТІ ШКІЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ	247
<i>Сітало Є. Г.</i> МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНІ ВЕРСІЇ ШЕКСПІРІВСЬКИХ ТВОРІВ І ПСИХОЕМОЦІЙНЕ ЗДОРОВ'Я СУЧАСНОЇ ДИТИНИ: СПЕЦИФІКА КОРЕЛЯЦІЇ	247
<i>Хохба О. Т.</i> ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ	248
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ	
<i>Бехтер Р. А.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСАХ	249
<i>Білик Д. В.</i> ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕАЛІТІ-ШОУ «ЕКСИ»	249
<i>Ващенко В. П.</i> ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ІГОРЯ ЦИГАНІКА ЯК СПОРТИВНОГО ТЕЛЕВЕДУЧОГО	250
<i>Вдовіна О. О.</i> СУЧАСНІ ЗМІ ЯК СКЛАДОВА МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	251

<i>Волошина Д. О.</i> ВІД ПАЦАНКИ ДО ТЕЛЕЗІРКИ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВАЖАЛЬНИХ ПРОГРАМ	251
<i>Гончарова А. А.</i> ВПІЗНАВАНИЙ ОБРАЗ ТЕЛЕВЕДУЧОГО СЕРГІЯ ПРИТУЛИ	252
<i>Гоцур О. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДІАРИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	253
<i>Дяченко І. М.</i> КОМУНІКАЦІЙНИЙ ВПЛИВ СУЧАСНИХ МЕДІА НА СУСПІЛЬНУ СВІДОМІСТЬ.....	253
<i>Колодій П. О.</i> ТРЕВЕЛ-ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ	254
<i>Красношапка А. Д.</i> ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОГО ГРИГОРІЯ РЕШЕТНИКА ЯК ОБЛИЧЧЯ РЕАЛІТІ-ШОУ «ХОЛОСТЯК»	254
<i>Майданюк Д. Я.</i> ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ СОЛОМІЇ ВІТВИЦЬКОЇ ЯК ОБЛИЧЧЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ТСН. ОСОБЛИВЕ»	255
<i>Макрушин С. В.</i> ЗМІ – ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ЖИТТЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	255
<i>Мерва А. О.</i> ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОГО ЮРІЯ ГОРБУНОВА ЯК ОБЛИЧЧЯ РОЗВАЖАЛЬНОГО ШОУ «ТАНЦІ З ЗІРКАМИ»	256
<i>Нарушина О. В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	257
<i>Неплій А. В.</i> ІМІДЖ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ ЛЮДМИЛИ БАРБІР ЯК ОБЛИЧЧЯ РАНКОВОГО ШОУ «СНІДАНОК ІЗ 1+1»	257
<i>Палига І. В.</i> МЕДІА ЗАСОБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ.....	258
<i>Пенчук В. О.</i> PR-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	259
<i>Сис Ю. В.</i> ІМІДЖ ОЛЕКСАНДРА ПЕДАНА ЯК ОБЛИЧЧЯ ПРОЄКТУ «ЕКСИ»	259
<i>Тонкіх І. Ю.</i> МЕСЕНДЖЕР «TELEGRAM» ЯК СУЧАСНА ПЛАТФОРМА КРОСМЕДІЙНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	260
<i>Трофимчук А. О.</i> ВИСОКИЙ ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ АЛЛИ МАЗУР.....	261
<i>Фільграф О. Г.</i> СКЛАДОВІ ІМІДЖУ ТЕЛЕВЕДУЧОЇ КАТЕРИНИ ОСАДЧОЇ	261
<i>Шаменкова Є. В.</i> ІМІДЖ ВЕДУЧОГО ТРЕВЕЛ-ПРОГРАМИ «СВІТ НАВИВОРИТ» ДМИТРА КОМАРОВА	262
<i>Швець Д. В.</i> ЖУРНАЛІСТИКА РІШЕНЬ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ЗМІ	262
УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ	
<i>Пархоменко Є.М., Репешко О. В.</i> МОВНА ПОЛІТИКА В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	264
<i>Шаблієнко А. В.</i> ЯК ЗАОХОТИТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ВІКУ ВИВЧАТИ УКРАЇНСЬКУ МОВУ?	265
<i>Шуленок О. С.</i> СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ОРНІТОКОМПОНЕНТОМ <i>ПІВЕНЬ (КОГУТ)</i>	265
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Адамович Д. А.</i> НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	267
<i>Гавриленко А. О.</i> СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	267
<i>Дубяга С. О.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	268
<i>Дяченко Ю. В.</i> АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ	269

<i>Кумпанський О. О.</i> РЕАКЦІЯ ІНТЕРНЕТ-АУДИТОРІЇ НА СТРАТЕГІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВИКЛИКИ УКРАЇНИ	269
<i>Нестеренко І. Ю.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ НЕНАСИЛЬНИЦЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВИРІШЕННІ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ	270
<i>Олішевцев Г. Ю.</i> РОЛЬ СТРАХУ ЯК ТРАВМИ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ	270
<i>Тімоніна Т. С.</i> СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАНІСТЕРАПІЇ	271
<i>Уколова О. М.</i> СОЦІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА ОСІБ ТА РОДИН, ЩО ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ	272
<i>Школярєнко К. В.</i> ІНСТРУМЕНТИ ФАСИЛІТАЦІЇ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	272
<i>Юпко А. Д.</i> СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	273
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	
<i>Аверіна А. І.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ У ПАРТНЕРІВ НОСІЇВ ВІЛ ІНФЕКЦІЇ	275
<i>Алієва Е. Н.</i> МУЗИКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ВАГІТНИХ ЖІНОК	275
<i>Бєбік О. І.</i> МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	276
<i>Бессараб А. О.</i> ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ПРАКТИК У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	277
<i>Борисенко П. А.</i> РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	277
<i>Верецага М. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНОГО КОНФЛІКТУ МОЛОДОГО ПОДРУЖЖЯ	278
<i>Гавриленко Л. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕФЛЕКСІЇ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ	279
<i>Гнедашов В. Є.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У МОЛОДОГО ПОДРУЖЖЯ	279
<i>Доновська О. В.</i> РОЗВИТОК УСНОГО ОПИСОВОГО МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗНМ ІІІ РІВНЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МНЕМОТАБЛИЦЬ	280
<i>Дорошенко О. В.</i> РОЗВИТОК САМОСВІДОМОСТІ НА ШЛЯХУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ	281
<i>Драновська О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ	281
<i>Дудчик О. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН В СІМ'ЯХ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА	282
<i>Зарицька В. В.</i> САМОКОНТРОЛЬ ЕМОЦІЙ ЯК ЧИННИК РОЗУМНОЇ ПОВЕДІНКИ	283
<i>Захарченко К. О.</i> АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА ЯК СКЛАДОВА ПРОЯВУ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ У ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ	284
<i>Зігалова П. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ БАТЬКІВСЬКОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА	284
<i>Канторович Є. С.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БАТЬКІВСЬКОГО ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ НА ДІТЕЙ	285
<i>Ковтун Р. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОСІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ РОДИН, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	285
<i>Колбін А. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ	286
<i>Коростельова Ю. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ ІЗ ДЦП	287

<i>Кучерук О. А.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІДЕАЛЬНОГО ОБРАЗУ ЖІНКИ В УЯВЛЕННЯХ ЧОЛОВІКІВ	287
<i>Лисота С. М.</i> ВПЛИВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ...	288
<i>Мальцева Б. В.</i> ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ПЕДАГОГОМ ВПЛИВУ ЕМОЦІЙ НА ПСИХІКУ ДИТИНИ	288
<i>Назаренко Н. В.</i> ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ	289
<i>Намлісєва Т. В.</i> РОЗВИТОК САМОПОВАГИ У ДОШКІЛЬНИКІВ.....	290
<i>Омеляненко Є. Ю.</i> ОБРАЗ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ У СТУДЕНТІВ, ЯКІ ЗДОБУВАЮТЬ ДРУГУ СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ПСИХОЛОГІЯ»	291
<i>Панченко В. Г.</i> СПОСОБИ ПОДОЛАННЯ ДИСГРАФІЇ В УЧНІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	291
<i>Пахомова Н. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ СІМЕЙНО-РОЛЬОВИХ ОЧІКУВАНЬ МОЛОДІ	292
<i>Пєшина А. В.</i> КОРЕКЦІЯ ЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	293
<i>Півторацька О. А.</i> КАНІСТЕРАПІЯ В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ	293
<i>Пономаренко О. В.</i> МОТИВАЦІЯ УЧНІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	294
<i>Таран Н. О.</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З ЛЕГКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ	295
<i>Тафрова В. О.</i> ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА ЇЇ ВИДИ	296
<i>Шатохіна О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ	296

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, СПОРТУ ТА ТУРИЗМУ

СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

<i>Алайбов В. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ З КІКБОКСИНКУ «ВАКО».....	298
<i>Андрєєв О. А.</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ФУТБОЛУ НА ФІЗИЧНУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	298
<i>Андрусишин О. Р.</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА ЗДОРОВ'Я ЖІНОК ЗРІЛОГО ВІКУ	299
<i>Бабешко Д. О.</i> ЧИРЛІДІНГ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОГО ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІВЧАТ 15–16 РОКІВ.....	300
<i>Байло В. В.</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ АЕРОБІКИ НА РУХОВУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ КІКБОКСЕРІВ 15–16 РОКІВ	300
<i>Баштаннік Д. М.</i> ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА ТЕНІСІСТІВ НА ЕТАПІ МАКСИМАЛЬНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ.....	301
<i>Безродна О. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ВПЛИВОМ ЗАНЯТЬ РУХЛИВИМИ ІГРАМИ У ВОДІ.....	301
<i>Білогуров С. В.</i> ПРОГРАМА УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ УДАРІВ БОКСЕРІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	302
<i>Білюк К.</i> СПЕЦІАЛЬНО СИЛОВА ПІДГОТОВКА КАРАТИСТІВ	302
<i>Богославський С. С.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЮ З ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНОЇ ГРИ В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ 13–14 РОКІВ	303
<i>Бойко О. В.</i> ДИНАМІКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ 15–17 РОКІВ	303

<i>Бугайченко І. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕТАПУ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ СПОРТСМЕНІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ РУКОПАШНИМ БОЄМ.....	304
<i>Бучко М. О.</i> ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПІДВИЩЕННІ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА КУРСАНІВ У ПЕРІОД ЇХ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	305
<i>Вівич В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ НАПАДАЮЧИХ ГРАВЦІВ В СУЧАСНОМУ БАСКЕТБОЛІ	305
<i>Волошина Ю. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ДОСВІДУ СКАНДИНАВСЬКОЇ МОДЕЛІ	306
<i>Гагарін О. О.</i> КРИТЕРІЇ ДОБОРУ ДО ЗАНЯТЬ ВЕЛОСПОРТОМ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	307
<i>Галкіна Д. А.</i> ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.....	308
<i>Гордейченко Р. Р.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	309
<i>Горкавчук В. Р.</i> КОРЕКЦІЇ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ЧОЛОВІКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАНЯТЬ ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ТРЕНІНГОМ	309
<i>Гришук С. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ СУДДІВСТВА У КІКБОКСИНГУ У РОЗДІЛАХ ЛАЙТ-КОНТАКТ ТА ПОІНТ-ФАЙТІНГ	310
<i>Громік О. І.</i> РОЗВИТОК РІВНОВАГИ У СПОРТСМЕНІВ-КАНОЇСТІВ НА ПОЧАТКОВИХ ЕТАПАХ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕСТАНДАРТНОГО ОБЛАДНАННЯ.....	310
<i>Дегтярьова М. Д.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	311
<i>Дерев'янка Я. С.</i> РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ У ФУТБОЛІСТІВ 13–14 РОКІВ	312
<i>Дерій К. І.</i> ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	313
<i>Децюра Є. Ю.</i> ОСНОВНІ ФІЗИЧНІ ЯКОСТІ СПОРТСМЕНІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ БІГОМ НА МАРАФОНСЬКУ ДИСТАНЦІЮ.....	313
<i>Діденко Ю. А.</i> ШВИДКІСНО-СИЛОВА ПІДГОТОВКА ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ ВІКОМ 15–17 РОКІВ	314
<i>Добровольський М. В.</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	315
<i>Добродуб Є. З., Бережнецкий А. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ КООРДИНАЦІЙНИХ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ФУТБОЛІСТІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	315
<i>Доброхотова Н. В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	316
<i>Живиця С. В.</i> РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ФУТБОЛІСТІВ 15–16 РОКІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	316
<i>Жовнірчук В. В.</i> ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ	317
<i>Загоруйко І. А.</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФУТБОЛОМ НА СПЕЦІАЛЬНУ ФІЗИЧНУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЧОЛОВІКІВ 25–30 РОКІВ	318
<i>Заліс В. О.</i> ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОГРАМИ ЗАНЯТЬ З ФУТБОЛУ ДЛЯ ХЛОПЦІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	318
<i>Зубков Є. О.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАНЯТЬ КРОСФІТОМ У ТРЕНУВАЛЬНИЙ ПРОЦЕС БОКСЕРІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	319
<i>Іванов К.</i> РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ЮНИХ ДЗЮДОЇСТІВ.....	319
<i>Іващенко І. В.</i> АДАПТАЦІЯ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ ДІТЕЙ 8–9 РОКІВ ДО НАВАНТАЖЕНЬ РІЗНОЇ ПОТУЖНОСТІ.....	320

<i>Каздоба Р. О.</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ДЗЮДО НА РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ХЛОПЦІВ 9–11 РОКІВ	321
<i>Калашник А. Р.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ АКРОБАТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ	321
<i>Калюжна О. Д.</i> КОРЕКЦІЯ МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ СИЛОВОГО ФІТНЕСУ	322
<i>Капилов В. О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	323
<i>Кашеев П. Л.</i> МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ВЕРХНЬОЇ ПРЯМОЇ ПОДАЧІ М'ЯЧА У ВОЛЕЙБОЛІ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	324
<i>Клуніченко К. У.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	325
<i>Коваленко О. О.</i> ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ	325
<i>Ковальчук О. О.</i> ДИНАМІКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ГАНДБОЛІСТІВ 13–14 РОКІВ	326
<i>Козленко В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	327
<i>Комар А. О.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПРИОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ	328
<i>Корнілова Н. Ю., Захарова О. М.</i> МЕТОД ПЛЕЙСТІК, ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЗАСІБ АКТИВНОГО ДОСУГА ДЛЯ ПІДТРИМКИ ТА КОРЕКЦІЇ ЗДОРОВ'Я	328
<i>Куриwach Б. М.</i> ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ФІТНЕС-ТЕХНОЛОГІЙ	329
<i>Лаворько К. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ СТИБУНІВ З ЖЕРДИНОЮ ВІКОМ 13–16 РОКІВ	330
<i>Ленкова Т. Р.</i> СТАН ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ ДО СИСТЕМИ МВС	330
<i>Лисоконь Д. О.</i> ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА СПОРТСМЕНІВ З РУКОПАШНОГО БОЮ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ	331
<i>Лісовий В. О.</i> РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9–10 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ДЗЮДО	332
<i>Локтіонов Р. Б.</i> ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНА ПРОГРАМА ДЛЯ ПІДЛІТКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ФУТБОЛУ	332
<i>Ломака С. О.</i> ПІДВИЩЕННЯ ВИБУХОВОЇ СИЛИ У ЮНАКІВ 14–15 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ФУТБОЛОМ	333
<i>Лопатін В. В.</i> КОНФЛІКТИ В СПОРТІ І ОСОБЛИВОСТІ ЇХ РІШЕНЬ	334
<i>Лук'яненко А. В.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТИВНОЇ КОМАНДИ (НА ПРИКЛАДІ ГАНДБОЛУ)	334
<i>Маковей О. П.</i> ПРОГРАМА ЗАХОДІВ СПРЯМОВАНИХ НА ЗБІЛЬШЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЖІНОК ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ	335
<i>Манько А. С.</i> ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СТУДЕНТАМИ З ВИКОРИСТАННЯМИ ЕЛЕМЕНТІВ СХІДНИХ ЄДИНОБОРСТВ	336
<i>Мартиненко М. Я.</i> РОЗВИТОК ШВИДКІСНО- СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ БОКСЕРІВ 12–14 РОКІВ	336
<i>Мироненко Ю. С.</i> НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ	337
<i>Мітіна О. В.</i> МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	338
<i>Насібов П.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ БОРЦІВ	338

<i>Науменко К. В.</i> РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЮНАКІВ 12–13 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ТХЕКВОНДО	339
<i>Недовізії Є. О.</i> ПРОГРАМА ТРЕНУВАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДЛЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ У СЕКЦІЯХ З ХОРТИНГУ	340
<i>Ніколаєв В. М.</i> ФОРМУВАННЯ У ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ ЗАХИСНИХ ДІЙ НА ЕТАПІ ПОЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ	340
<i>Орнанджі Ю. О.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНІКИ СКАНДИНАВСЬКОЇ ХОДЬБИ З ВИКОРИСТАННЯ ІНОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	341
<i>Ошурков В. О., Захаріна А. Г.</i> КОНДИЦІЙНЕ ТРЕНУВАННЯ, ЯК ЗАСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЧОЛОВІКІВ 22–35 РОКІВ	342
<i>Палчинська Л. Р.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	342
<i>Панов С. А.</i> ОЦІНКА ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ І ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ	343
<i>Пенчук І. Л.</i> СТЕП-АЕРОБІКА У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ: ВАЖЛИВІСТЬ В ОПТИМІЗАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ	344
<i>Пінчук С. С.</i> РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ	344
<i>Поволоцький В. М., Зорба С. С.</i> РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9–10 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ТХЕКВОНДО	345
<i>Проценко Р. Ю.</i> ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ШВИДКІСНО-СИЛОВОЮ ПІДГОТОВКОЮ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ	345
<i>Радіца Д. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ БІГОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ЛЕГКОАТЛЕТІВ З БІГУ НА 400 МЕТРІВ З БАР'ЄРАМИ	346
<i>Ржеутський І. В.</i> ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА РОЗВИТОК РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	347
<i>Розумовський В. В.</i> РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СПОРТСМЕНІВ ДЗЮДОЇСТІВ 12–13 РОКІВ	348
<i>Рябой Д. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ ПЕРЕД ЗМАГАННЯМИ	348
<i>Светлічна А. С., Захаріна А. Г.</i> КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА OUTDOOR ФІТНЕСУ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ ПЕРШОГО ПЕРІОДУ ЗРІЛОГО ВІКУ	349
<i>Севцова Т. Л.</i> ПРОГРАМА ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ НА ОСНОВІ СТЕП-АЕРОБІКИ	350
<i>Сербіна В. Г.</i> СУЧАСНІ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ	350
<i>Сергеев В. С.</i> РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ У ФУТБОЛІСТІВ 10–12 РОКІВ	351
<i>Соколовська А. О.</i> РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАКІВ 9–11 РОКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ РУКОПАШНИМ БОЄМ	351
<i>Тищенко О. В.</i> СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЮНАКІВ В СИСТЕМІ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ У ЗМІШАНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ	352
<i>Тітова І. Г., Крюков Ю. М.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПЛАВЦІВ-СТУДЕНТІВ	353
<i>Трубін С. М.</i> БОУЛІНГ ЯК ЗАСІБ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ПОЛІПШЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО СТАНУ ЗДОРОВ'Я ЧОЛОВІКІВ ЗРІЛОГО ВІКУ ПЕРШОГО ПЕРІОДУ 30–35 РОКІВ	353
<i>Тютюнник Л. О.</i> РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЮНАКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ РУКОПАШНИМ БОЄМ	354

<i>Фартушний Б. В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ВАЖКОАТЛЕТІВ У РІЧНОМУ ЦИКЛІ ТРЕНУВАНЬ	354
<i>Фещенко Т. О.</i> ОВОЛОДІННЯ ТЕХНІЧНИМИ ПРИЙОМАМИ ЮНИМИ СПОРТСМЕНАМИ З ФУТБОЛУ	355
<i>Харченко І. В.</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ З ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ	356
<i>Христич О. В., Крюков Ю. М.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ПЛАВЦІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ	356
<i>Циганок Д. М., Островецька О. В.</i> МЕТОДИКА ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ У ЗМІШАНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ	357
<i>Шевченко А. Є.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО МЕТОДУ У ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ	357
<i>Шиліна Е. В.</i> РОЗВИТОК ГНУЧКОСТІ ДІВЧАТОК 5-6 РОКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ	358
<i>Юшкевич В. В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	359
<i>Явтушенко А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ЕТАПІ ПОГЛИБЛЕНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ 14–15 РОКІВ	359
<i>Яснєвський С. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СПОРТСМЕНІВ РОЛЛЕРІВ 7–9 ЛЕТ	360
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	
<i>Андрусенко О. Л.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ В ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ОСІБ ІЗ ХРОНІЧНИМ БРОНХІТОМ	361
<i>Анікеєв С. М.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ОСТЕОХОНДРОЗІ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА У ЧОЛОВІКІВ-ВОДІЇВ ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ	361
<i>Бабенко Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ОСІБ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ ПРИ ГІПЕРТОНІЧНІЙ ХВОРОБИ ІІ СТУПЕНЯ НА ДОВГОСТРОКОВОМУ ЕТАПІ РЕАБІЛІТАЦІЇ	362
<i>Балаба Т. А.</i> ВІДНОВЛЕННЯ РУХЛИВОСТІ ГОМІЛКОВОСТОПНОГО СУГЛОБА ПІСЛЯ ОПЕРАЦІЇ ОСТЕОСИНТЕЗУ	363
<i>Банетішвілі Д. Д.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗІОТЕРАПІЇ	364
<i>Березоручька О. В., Кокотєєва А. С.</i> СПОРТИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЗАХИСНЕ ОБЛАДНАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ ПРОФІЛАКТИКИ ТРАВМАТИЗМУ	364
<i>Бондаренко А. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕЙПУВАННЯ В ПРОГРАМІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДІТЕЙ ХВОРИХ НА ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ ПАРАЛІЧ	365
<i>Буйюкметте Л. П.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ ПРИ ОСТЕОХОНДРОЗІ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	366
<i>Василенко І.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ПОШКОДЖЕННЯХ РОТАТОРНОЇ МАНЖЕТИ ПЛЕЧА	367
<i>Веремеєнко О. В.</i> НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ СИСТЕМНИХ РОЗЛАДАХ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ	367
<i>Віндюк П. А.</i> АНАЛІЗ ПРОГРАМ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ХВОРИХ ПІСЛЯ ОПЕРАТИВНОГО ЛІКУВАННЯ ГЕМОРАГІЧНОГО ІНСУЛЬТУ НА ДОВГОТРИВАЛОМУ ПЕРІОДІ	368
<i>Волкова С. С.</i> ФАКТОРИ ГЕРОНТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	368
<i>Гарькавенко Н. М.</i> ВПЛИВ СИЛОВИХ ВПРАВ НА СТАН ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З НАДМІРНОЮ ВАГОЮ	369
<i>Гогунська І.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІВЧАТ-БАСКЕТБОЛІСТОК 14–17 РОКІВ З УШКОДЖЕННЯМИ ХРЕСТОПОДІБНОЇ ЗВ'ЯЗКИ КОЛІННОГО СУГЛОБУ	370

<i>Гонтар Г. М.</i> ЗАСОБИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНИХ ПОРУШЕННЯХ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	370
<i>Гончарук С. М.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ З ОСТЕОХОНДРОЗОМ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	371
<i>Горобець Я. Д.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ,ЕРГОТЕРАПІЯ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ ІНСУЛЬТУ	372
<i>Горулько М. В.</i> КОМПЛЕКСНА ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ХВОРИХ СЕРЕДЬНОГО ЗРІЛОГО ВІКУ З ЛЮМБОІШАЛГІЄЮ.....	372
<i>Гриценко О. Л.</i> ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ХВОРИХ З НЕВРАСТЕНІЄЮ	373
<i>Гузенко В. О.</i> ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯ ТРЕНУВАННЯ	374
<i>Гулуєв В. Н.</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА КОМУНІКАТИВНІ ЗДІБНОСТІ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА.....	374
<i>Гуркіна А. С.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ РАННЬОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ	375
<i>Долина І. В.</i> ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖІНОК 40-50 РОКІВ ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ II ТИПУ	376
<i>Заблоцька А.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПОРТУ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	376
<i>Казакова А. В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ.....	377
<i>Караєван О. О.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ОСІБ ХВОРИХ НА СПОНДИЛОАРТРОЗ ПОПЕРЕКОВО-КРИЖОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	378
<i>Карапетров Р. А.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЧОЛОВІКІВ ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ У ПЕРІОД ПОСТІНФАРКТНОГО КАРДІОСКЛЕРОЗУ	379
<i>Кичігіна Г. О.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК В ПЕРІОД МЕНОПАУЗИ.....	380
<i>Клеха О. В.</i> КОРЕКЦІЯ ПОСТАВИ ТА СУСТАВНОЇ РУХЛИВОСТІ У ЖІНОК 50–55 РОКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	381
<i>Коллегаєв М. Ю.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІТЕЙ 13–14 РОКІВ З ВАДАМИ СЛУХУ ЗАСОБАМИ БАСКЕТБОЛУ	381
<i>Копилов В. О.</i> ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ТРАВМАХ СПИННОГО МОЗКУ.....	382
<i>Кудловська Ю. М.</i> ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА СТЕНОКАРДІЮ	383
<i>Куліш І. П.</i> ХАТХА-ЙОГА ЯК ВИД ОЗДОРОВЧОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ.....	383
<i>Лисенко О. А.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНИХ ПОРУШЕННЯХ ШИЙНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	384
<i>Літвінов В. В.</i> КОРЕКЦІЯ МАСИ ТІЛА ЖІНОК ВІКОМ 25–35 РОКІВ З ПОРУШЕННЯМ ОБМІНУ РЕЧОВИН ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ.....	384
<i>Лопатін В. В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	385
<i>Лоцнова Т. С.</i> МІСЦЕ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У ВІДНОВЛЕННІ ФУНКЦІЙ ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА НА ЕТАПІ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ЛІКУВАННЯ	386
<i>Максименко О. С.</i> ПРОФІЛАКТИКА ЛЮМБАЛГІЇ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ЧОЛОВІКІВ ПЕРШОГО ЗРІЛОГО ВІКУ.....	386
<i>Максимов В.</i> РОЛЬ СЕНСОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ ТА АУТИЗМОМ	387
<i>Марченко О. М.</i> ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СИНДРОМУ ГРУШОПОДІБНОГО М'ЯЗУ ПРИ ІШИАЛГІЇ.....	388

<i>Мельніченко А. О.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕРГОТЕРАПІЇ	388
<i>Мосейко Ю. В.</i> ТЕХНОЛОГІЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННІ НА СТЕНОКАРДІЮ	389
<i>Нетюхайло Р. М.</i> МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДІТЕЙ З ОРГАНІЧНИМ УРАЖЕННЯМ ЦНС	390
<i>Пасенко А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ ПІСЛЯ ІНСУЛЬТУ	390
<i>Пахальчук Н. О.</i> ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВИХ ХАРЧОВИХ ЗВИЧОК ДІТЕЙ	391
<i>Петренко Ю. Ю.</i> ЗАСТОСУВАННЯ МАССАЖУ ТА ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ В КОМПЛЕКСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ ІЗ ХРОНІЧНИМИ БРОНХІТАМИ.....	392
<i>Подбунька Ю. С.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ІНСУЛЬТАХ У ЛІКАРНЯНИЙ ПЕРІОД	392
<i>Склярєва І. В.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ДІТЕЙ 6–10 РОКІВ ХВОРИХ НА РЕВМАТИЗМ В ПЕРІОД РЕМІСІЇ.....	393
<i>Слободяк П. Ю.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК З І СТУПЕНЕМ ОЖИРІННЯ У ВІЦІ 20–30 РОКІВ В УМОВАХ ТРЕНАЖЕРНОГО ЗАЛУ В РЕАБІЛІТАЦІЙНОМУ ЦЕНТРІ	394
<i>Сторчеус В. В.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ОЖИРІННІ У ПІДЛІТКІВ	394
<i>Стрілець В. С.</i> СТАН СУЧАСНОЇ ЕРГОТЕРАПІЇ В УКРАЇНІ.....	395
<i>Сандул Д.</i> МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ МАСИ ТІЛА У ЧОЛОВІКІВ.....	396
<i>Трохимець О. І.</i> КОРЕКЦІЯ І ЗМІЦНЕННЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ У ШКОЛЯРІВ 8–10 РОКІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	396
<i>Чайка Г. С.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ЖІНОК ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ ПІСЛОНЕФРИТ	397
<i>Шевченко О. А.</i> ЗАСТОСУВАННЯ МІОФАСЦІАЛЬНОГО, ЛІМФАТИЧНОГО І ВІСЦЕРАЛЬНОГО МАССАЖУ ПРИ ПРОТРУЗІЇ ШИЙНО-ГРУДНОГО ВІДДІЛУ ХРЕБТА	398
<i>Шиловська А. О.</i> ПРОГРАМА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЖІНОК 25–35 РОКІВ, ХВОРИХ НА ІНСУЛІНОЗАЛЕЖНУ ФОРМУ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ	398
<i>Штепенко А. Ю.</i> ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПАЦІЄНТІВ З ЛАТЕРАЛЬНИМ ЕПІКОНДИЛИТОМ	399
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	
<i>Артеменко Т. О.</i> КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ	401
<i>Бараннік С. М.</i> ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ: КЛЮЧОВІ ЕТАПИ ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ	401
<i>Баришок Т. В.</i> ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	402
<i>Біленко М. О.</i> СТРАТЕГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМКИ МАРКЕТИНГОВОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	403
<i>Бурмістрова Ю. Д.</i> ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	403
<i>Бутєва Н. І.</i> ЕКОЛОГІЧЕСКАЯ КАТАСТРОФА АЗОВА.....	404
<i>Герман А. Ю.</i> ЗНАЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ В РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	405
<i>Головко Т. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВІДРИТТЯ СУШІ-БАРУ	405
<i>Домашенко Є. А.</i> ТЕНДЕНЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ З УРАХУВАННЯМ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ	406
<i>Дубиніна Л. К.</i> ОСОБЛИВОСТІ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ В УМОВАХ КРИЗИ	407

<i>Зарубіна Л. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДПОЧИНКУ З ДІТЬМИ У РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПОСЛУГ ГОТЕЛЮ	407
<i>Карзова А. С.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ АНІМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЛІТНІХ ТАБОРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ.....	408
<i>Кізіма М. І., Куреда Н. М.</i> РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРОРТІВ МАЛИХ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ УКРАЇНИ	409
<i>Коваль Є. Є.</i> ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ	409
<i>Майстренко В. А.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ І ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	410
<i>Матвейчук В. Г.</i> КОНКУРЕНЦІЯ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ	411
<i>Мискіна Є. С.</i> ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ВІТЧИЗНЯНУ ІНДУСТРІЮ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ	411
<i>Москаленко А. Д.</i> ПОЛІТИКА ОНОВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ ІННОВАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА РЕСТОРАННОЇ СФЕРИ.....	412
<i>Науменко М. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНОЇ ДИТЯЧОЇ АНІМАЦІЇ	413
<i>Новицька В. В.</i> ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ.....	413
<i>Падун Р. О.</i> РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ В ПОСТКОРОНАВІРУСНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ	414
<i>Пантелєєва О. О.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ	415
<i>Печоних А. С.</i> ЗАСОБИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В ТУРИЗМІ	415
<i>Плис Л. С.</i> РОЗВИТОК АНІМАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КУРОРТНИХ ГОТЕЛЯХ УКРАЇНИ	416
<i>Плутенко Е. В., Копилов В. О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	417
<i>Покрова Д. А.</i> ПІВНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ.....	417
<i>Притула О. Л.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗДОРОВ'Я У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ НА ОСНОВІ ЕТНІЧНИХ ТРАДИЦІЙ	418
<i>Прочан О. А.</i> ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ	418
<i>Редкіна А. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	419
<i>Реукова А. О.</i> ВЕЛНЕС-ТУРИЗМ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	420
<i>Родіна Т. В.</i> ІННОВАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ГОТЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	420
<i>Сидоренко С. С.</i> МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА ГОСТИННОСТІ, ЯК ОКРЕМИЙ СЕГМЕНТ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ.....	421
<i>Сидорук А. В.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	422
<i>Сорока Р. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	422
<i>Трофімук К. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ.....	423
<i>Хадсон М. М.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ	424
<i>Черепанов В. В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ.....	425

<i>Швець В. В.</i> ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО КОМПЛЕКСУ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	426
<i>Штапко Т. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	426
<i>Шупта А. О.</i> РОЗВИТОК ВІЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ	427
<i>Юхновська Ю. О.</i> РОЗВИТОК SPA-ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ	428
<i>Miroshnychenko V. R.</i> HIGHLY QUALIFIED STAFF AS A KEY FACTOR OF COMPETITIVENESS IN HOSPITALITY INDUSTRY	429
<i>Nechytailenko V. D.</i> PECULIARITIES OF HOTEL AND RESTAURANT STAFF TRAINING AND MANAGEMENT.....	430

ТРАНСПОРТ: НАУКА, ОСВІТА, ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС

<i>Алтухов П. М., Мовчан М. С.</i> ВПЛИВ СИСТЕМИ ОЧИСТКИ МАСТИЛА НА ДОВГОВІЧНІСТЬ АВТОТРАКТОРНИХ ДВИГУНІВ	431
<i>Бородай О. Ю., Колотилін Д. Є.</i> ОЦІНЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНОГО КОРИДОРУ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ	431
<i>Войтюк С. М., Кабанова О. О.</i> АВТОМАТИЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ЯК ПОТЕНЦІАЛ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	432
<i>Головіна О. В.</i> ВПЛИВ ПОЗДОВЖНОГО НАХИЛУ ШВОРНЯ НА АВТОКОЛИВАННЯ КОЛІС АВТОМОБІЛЯ	433
<i>Кабанова О. О.</i> СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ТРАНСПОРТНИХ ІННОВАЦІЙ	434
<i>Коваленко О. О.</i> ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ	435
<i>Корж І. О.</i> НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ КАР'ЄРНИХ САМОСКІДІВ	436
<i>Мельниченко Р. О.</i> ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ	436
<i>Меняйлова Г. Є., Кабанова О. О.</i> ВЕКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	437
<i>Мосійченко В. М., Кабанова О. О.</i> АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА	438
<i>Надкирничний В. Р.</i> РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ	439
<i>Поліщук Д. В., Тарасенко Д. О.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ЕКОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ФАКТОРІВ ПІД ЧАС ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ	439
<i>Редчиць В. В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛИВАЛЬНОГО РУХУ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ	440
<i>Рудасьов В. Б., Волошин М. Є., Мошник Д. А.</i> РЕСУРСО- І ЕНЕРГОСБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ	441
<i>Холкін О. В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ СТІЙКОСТІ АВТОМОБІЛЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ МАНЕВРУ «РИВОК КЕРМА».....	441
<i>Цуркан В. В., Чирва М. В., Хітров С. В., Оберемок Я. Ю.</i> ПРОБЛЕМА ОЧИСТКИ ВОДИ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ	441
<i>Черних Д. С.</i> ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	442
<i>Шаповал М. В., Чижов О. М.</i> ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ НА БАЗІ ЧИСЕЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ.....	443

Наукове видання

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА

Тези доповідей
XXX Міжнародної наукової конференції
студентів і молодих учених

Матеріали подано в авторській редакції

Технічний редактор Ю. В. Бабич

Підписано до друку 04.11.2020.

Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк різнографний. Гарнітура Arial.
Умовн.-друк. арк. 60,21. Обл.-вид. арк. 60,21. Тираж 300 пр. Зам. № 1-11-2021К.

Видавництво

Класичного приватного університету

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3321 від 25.11.2008 р.

Виготовлено на поліграфічній базі Класичного приватного університету
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б